Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

3.2.9.
3
f.
63

DE CHRISTIANA

PERFECTIONE IN STATIBVS CONTINENTIAE ET RELIGIONIS, ET CVSTODIA CONSILIORVM Euangelicorum,

AVCTORE R. P. LVDOVICO DE PONTE, E SOCIETATE IESV;

TOMVS III.

R. P. MELCHIOR TREVINNIVS, EIVSDEM Societatis, Latinè reddidit.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud IOANNEM KINCHIVM sub Monocerote.
ANNO M. DC. XVII.

Permissu super. & cum grat. ac priuil. S. Cæs. Maiest. speciali.

BIBLIOTECA
RON
VITTORIO EMA

ADMODVM

REVERENDO PATRI IN CHRISTO,

P. NOSTRO MVTIO VITELLESCO,

SOCIETATIS IESV

PRAEPOSITO GENERALI.

EDICATA Tibi, Pater Admodum R.de, à me superiore anno vita Patris Balthaſſaris Aluarez, viri è Societate noſtra ſanctiſsimi, Exemplum quodammodo explicaſſe videbatur eorum, quæ continentur in hoc abſolutiſſimo, eius Chriſtianæ Perfectionis, quæ Religioſorum eſt, Exemplari; quod Tibi nunc libentiſſimè venio dedicatum. Debere me quodammodo hoc poſt illud Tibi potiſſimùm exiſtimabam: quia vt in re fere non diſſimili, Sancti loqui conſueuerũt: cui poma dediſſem, nec pomum negandam eſſe perſuadebar. Et verò Tibi ampliùs, qui Perfectionem eam totam, ita conaris facere tuam, vt etſi dignam te, & eo gradu, in quem te Diuina Prouidentia extulit, ſis conſecutus: tamen non arbitraris te comprehendiſſe, ſed obliuiſcens ea quæ retro ſunt, ad ea, quæ priora ſunt, teipſum extendis: quod ipſum vt Societas noſtra, Te Duce, velit & poſſit, efficis; quà pulcherrimis exemplis; quà Sanctiſſimis monitis; & adhuc induſtria ſingulari ac prope Diuina: quam iam didicimus admirari & amare. Iam verò quicquid Religioſarum virtutum eſt vſquam, quicquid Diuinorum animi ornamentorum laudatur vſpiam, quicquid abſolutiſſimæ Perfectionis Chriſtianæ, quæ in iſtorum acquiſitione & poſſeſſione ſita eſt, à quocunq; expetitur: in hoc Exemplari ita eſt expreſſum: vt, ſi id aliquis velit aſpicere, fere hoc ipſo etiam, quod ei monſtratum eſt, poſſit facere: & tum in ſe, tum in alijs exprimere.

Non enim pulcherrima hæc decora ita tantùm hic exponuntur, vt venalia cum adscriptis titulis pretiorum; sed ita eorundem exhibetur præstãtia, vt indicetur etiam sine auro & argento eadem comparandi facilis via. Intendat hic aliquis oculum & animum, vt cætera taceam, in vnam Obedientiam: efficiet facilè, vt ad omnes virtutes breue compendium se inuenisse intelligat; & obediens victorias loqui possit. Quod si etiam ad opulentissimam Religiosorum Paupertatem aduertat: discet extemplò, ea omnia, quę mundus iactat, tanquam retrimenta contemnere; vt Christum lucrifaciat; & eam hæreditatem, quæ spiritu pauperibus est destinata, consequatur. Aspicies igitur, Pater Admodum Reuerende, hoc Exemplar ijs oculis, quibus auidissimè soles ea perlustrare, à quibus vel tuum ardens Christianæ Perfectionis desiderium expleri posse autumas; vel alienum cessans ac languidum ad alacritatem & feruorem excitari. Deus Opt. Max. Te tuorum desideriorum faciat abundantissimè compotem; & vbi per Te Societatem ad maximam Christianam Perfectionem erexerit, & diu toti orbi terrarum commodauerit: ad brauium supernæ vocationis Te deducat. Pragæ 20. Februarij 1617.

Adm. P.ᵗᵉ P. tuæ

Minimus in Christo seruus

MELCHIOR TREVINNIVS.

PRAEPOSITI PROVINCIALIS FACVLTAS.

GASPAR DE VEGAS, *Prouinciæ Castellanæ Societ.* IESV *Præpositus prouincialis, ex particulari admodum R. P.* CLAVDII AQVAVIVA *Præpositi nostri Generalis commissione mihi concessa, facultatem concedo: vt, præmissa Catholici Regis Domini nostri licentia, typis euulgetur Tomus tertius de* Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione consiliorum Euangelicorum, *à P. Ludouico de Ponte compositus, & grauium Theologorum eiusdem Societatis iudicio examinatus, & approbatus. In cuius rei fidem has literas manu nostra subscriptas, sigilloq; Officij nostri munitas dedimus. Vallis-Oleti primo die Febr. anni 1613.*

GASPAR DE VEGAS Prouincialis.

APPROBATIO R. P. PRIORIS S. AVGVSTINI.

EX mandato vestræ Maiestatis perlegi tertium Tomum à P. Ludouico de Ponte Societ. IESV compositum, cui titulus: De *Perfectione hominis Christiani in Statibus Continentiæ & Religionis, & obseruatione cõsiliorum Euangelicorum.* Qui meo iudicio, fungitur officio Ducis adeò tuti ac periti, vt qui eum iuxta sui status qualitatem sequantur per varias semitas quas ostendit; per compendia periculorum, & minori labore ad culmen possent Perfectionis peruenire. Quam liber hic admirabili adeò dispositione & ordine tradit, cum doctrina adeò solida, subtilitate spiritus, pietate adeò graui & prudenti, aptaque Sanctorum & Scripturæ sacræ Authoritate: vt res digna sit suo Authore, qui magnam suam eruditionem, ingenium, & Sanctitatem satis ostendit. Quare iudico dandam sibi, quam petit, facultatem, vt libro in lucem edito, crescat ingens illa boni spiritus lux, quam in omnibus materijs, & nationibus hactenus prætulit, in alijs etiam libris, quos edidit; & iam in varias linguas sunt versi. Datum in nostro S. Augustini Conuentu Pompeiopoli 18. Septembr. Anni 1616.

Fr. Didacus Martinez.

AVCTOR CHRISTIANO ET PIO LECTORI.

QVAMVIS CHRISTIANA RESPVBLICA tam Secularis, quàm Ecclesiastica,& Religiosa perfectionē, quam Christus Dominus noster in sancto suo Euangelio docuit,profiteatur, eum in modum, quo primo Tomo huius operis dictum est:particulari tamen excellentia complectitur Status aliquos ad eandem sectandam dicatos, per media quædam præclariora (quæ vocamus consilia Euangelica:) in quibus præcipuè eminet Religiosa Respublica, cuius id est studium: vt ex Instituto peculiaribus votis sese obstringat, ad amplectenda & seruanda tria insigniora consilia;PAVPERTATIS,CASTITATIS,& OBEDIENTIAE,aliaque multa in eius Constitutionibus ac Regulis contenta: quibus eadem exornat magis,& corroborat, ex quo prodeunt varia felicis huius Statûs Instituta. Sed quoniam etiam in Republica Seculari, & Ecclesiastica seruantur aliqua horum consiliorum: instituemus hîc particulares Tractatus, qui omnibus vsui esse possint: præmisso Introductionis loco, breui TRACTATV GENERALIS DOCTRINAE horum consiliorum, & speciatim eorum, quæ Supremus noster Magister in solenni illo sermone docuit,quem ad suos discipulos in Monte habuit; cum omnibus excellentijs, & commodis,quæ illa adferunt. Supra quod fundamentum sex alios Tractatus construemus. Ideoque SECVNDVS erit de Statibus VIRGINITATIS, & CONTINENTIAE: quæ ad omnes tres Respublicas sese extendunt.In quo Tractatu varios explicabimus gradus ac præeminentias;fortia certamina,tentationes;& modum ac viam eas vincendi ac superandi.Virtutes etiam insigniores;quæ varios illos gradus comitantur: quales sunt Humilitas,Fiducia in Deum,Prudentia, & Fortitudo, studiosa Verecundia, & Modestia,Temperantia,& Abstinentia.TERTIVS TRACTATVS erit de Statu RELIGIOSO cum rebus omnibus substantialibus, quas ille complectitur: qualis est eius Institutio, celsitudo, varij fines in diuersis Institutis, eius vota & Regulæ; & præclara præmia, quæ Dominus noster eis promisit;& quodammodo connexuit,pro hac & futura vita: vt ita pluris fiat: ac proinde plus diligatur. Quoniam autem Status hic adeò est excellens, arduus,ac difficilis, vt vires nostras naturales excedat:addemus statim TRACTATVM QVARTVM de specialibus Dei VOCATIONIBVS, ad eum amplectendum;de varijs ac stupendis medijs,quibus eas dirigit: varijs vijs manifestans miserias, ac pericula huius mûdi; excellentias verò & vtilitates vitæ Religiosæ. Et quoniam varia itinera in ea conficiuntur, succedet

QVIN-

QVINTVS TRACTATVS, in quo de omnibus illis rebus agetur, quæ tum à prima vocatione vſque ad ipſum Religionis ingreſſum (quaſi ad PROBATIONEM, ſicut ſolent ingredi Tyrones) euenire ſolent: tum de ijs, quæ in ipſo Tyrocinio practicantur, vſque ad VOTORVM OBLATIONEM ſiue PROFESSIONEM; quibus plenè efficiuntur Religioſi, manentque in Statu PERFECTIONIS. In quo etiam proponemus varias Probationes, adhibendas, ad dignoſcendam veritatem, & ſtabilitatem vocationis; Tentationes Dæmonis peculiares, quibus eam impugnat; modumque & rationem eas vincendi; exercitia Perfectionis, quibus, dum in Tyrocinio verſantur, occupari debent vſque ad ipſam oblationem; ſpiritum etiam & feruorem, quo eam ſunt edituri. SEXTVS TRACTATVS erit de perfecta trium votorum PAVPERTATIS, CASTITATIS, & OBEDIENTIAE obſeruatione, iuxta proprias cuiuſque Religionis Regulas: & in particulari exponemus, quod excellentiſimum & perfectiſimum eſt ſingulorum votorum: in quo Religioſi omnes meritò deberent eminere. VLTIMVS denique; TRACTATVS explicabit SVMMAM PERFECTIONEM, ad quam omnes in perfecta Regularũ ſuarum obſeruantia adſpirare debent: explicatis excelſioribus, magiſque heroicis Regulis, in quibus glorioſi huius Statûs præſtantia magis reſplendet. Hæc omnia ſunt tam virorum, quàm mulierum Religionibus communia. Quamuis virorum, prout nunc res eſt in praxi, ſoleant etiam exercere miniſteria ad Hierarchiam, & Rempublicam Eccleſiaſticam ſpectantia: qualia ſunt Sacerdotum, Confeſſariorum, literarum ſtudijs attendentium, Magiſtrorum, Doctorum, Concionatorum, ac Prælatorum, & præterea officium Diuinum priuatim dicendi, aut canendi: quod etiam eſt commune Monialibus; & aſsiſtendi eidem Officio, & Sanctiſsimo Miſſæ ſacrificio, quod etiam eſt commune omnibus Secularibus. De quibus omnibus diuerſum Tomum conficiemus: qui totius operis QVARTVS erit, & vltimus: ne tertius hic prolixior ſit, quàm par eſſet: quod reuera euenisſet, ſi hæc omnia ei acceſsiſſent: quemadmodum in primo totius operis prologo futurum inſinuauimus.

TER-

TERTII HVIVS TOMI ARGVMENTVM IN SEPTEM TRACTATVS DISTRIBVITVR.

PRIMVS *continet quasi fundamentum præcipuorum* PERFECTIONIS CONSILIORVM, *omnibus Reipubl. Christianæ statibus communium.*

II. *De Statibus* CONTINENTIAE *&* VIRGINITATIS, *& virtutibus illarum Comitibus.*

III. *De statu* RELIGIOSO *quoad eius substantialia, & ingentibus præmijs eidem promissis.*

IV. *De specialibus ad Religiosum Statum amplectendum Vocationibus, & stipendijs mediis quibus Deus eas dirigit.*

V. *De ingressu in Religionem, Tyronum educatione, eorum tentationibus, ac Probationibus, & modo ac ratione Vota & Professionem emittendi,*

VI. *De perfecta trium Votorum,* PAVPERTATIS, CASTITATIS, *&* OBEDIENTIAE, *iuxta Regulas, obseruatione.*

VII. *De suprema Religiosi perfectione in custodia* CONSTITVTIONVM, *&* REGVLARVM *suæ Religionis.*

INDEX
CAPITVM TRACTATVS PRIMI, TOMI TERTII.

DE fundamento præcipuorum Perfectionis consiliorum, omnibus Reipub. Christianæ statibus communium 1

CAP. I. Varietas & excellentia Euangelicorum consiliorum, & generales rationes ad eorum obseruationem inducentes ibid.

§ 1. 3

CAP. II. Euangelicorum consiliorum custodiam magnas ad nostram perfectionem spiritualem vtilitates adferre 9

CAP. III. Consilia perfectionis, quæ ad modum præcepta seruandi spectant meliorem semper præferendo 14

CAP. IV. Consilia circa occasiones transgrediendi præcepta remouendas, etiamsi alias licitæ sint, & iniuriæ aliquæ ferendæ 19

§ 1. 20

CAP. V. Consilia perfectionis, quo ad modum diligendi proximos sicut nos ipsos; & sicut Christus eos dilexit 23

§. 1. *Quæ ratione dilectio sui ipsius regula sit dilectionis proximi* 24

§. 2. *Ratio diligendi proximos sicut Christus eos dilexit* 27

CAP. VI. Consilia perfectionis circa modum inimicos diligendi 30

CAP. VII. Consilia circa puritatem intentionis in actionibus nostris, & nominatim in Eleemosynis, Ieiunijs, & Orationibus: sublatis inanis gloriæ occasionibus 34

CAP. VIII. Consilium non iurandi in communi hominum conuersatione; & reuerentia sanctissimo Dei nomini exhibenda 38

CAP. IX. Consilium de vouendo Deo D. N. & ratio id cum perfectione faciendi 41

INDEX CAPITVM TRACTATVS SECVNDI.

DE statibus Continentiæ & Virginitatis, & virtutibus illarum comitibus 46

CAP. I. Referuntur status Continentiam profitentes; eorum gradus, vocationes, & pugnæ 46

CAP. II. Quia ratione luxuria, Castitatem omnibus Christianis communem oppugnet, hæc verò illam vincat 53

§. 1. *Pugna luxuriæ* 54

§. 2. *Vocatio ad fugam luxuriæ* 57

§. 3. *Castitatis pulchritudo* 60

CAP. III. Status perpetuæ Continentiæ cœlibibus, Virginibus, & Viduis communis,

communis,eiuſq ue ſupra matrimonij ſtatum excellentia 62
§. 1. 63 §. 2. 66
CAP. IV. Speciales ſtatus virginitatis excellentiæ 68
§. 1. *Similitudo eius cum Angelis,cum Deo,& cum Chriſto* 70
§. 2. *Nuptiæ cum Chriſto* 73
CAP. V. Votum perpetuæ caſtitatis,eiuſque excellentiæ,& commoda 77
§. 1. 79
§. 2. 82
CAP. VI. A bene eligendum ſtatum continentiæ, eamque ſeruandam, neceſſariam eſſe Dei vocationem: eumque ſufficientia auxilia & media omnibus præſtare 84
§. 1. 86 §. 2. 87
CAP. VII. Humilitas confert ad cuſtodiam Caſtitatis: quæ ob occultam ſuperbiam facilè perit. Adferuntur aliqua documenta ad vtramque virtutem coniungendam 91
§. 1. 91 §. 2. 94
CAP. VIII. Fiducia obtinendi donum Caſtitatis:in cuius conſeruatione in medijs tentationibus. Omnipotentia diuina mirificè ſplendet;ſicut & in ingẽti pace ac tranquillitate poſt eas deuictas 98
§. 1. *Diuinæ Omnipotentiæ prodigia in fauorem Caſtitatis* 100
§. 2. *Facilè eſſe Deo,luxuriosos ac tentatos in caſtos, & tranquillos ac pacificos commutare* 103
CAP. IX. Prudentia in dignoſcendis vincendiſque occultis tentationibus contra Caſtitatem;& cautela in agendo cum viris & fœminis;& in moderandis affectibus 107
§. 1. 108 §. 2. 110 §. 3. 114
CAP. X. Prudentia & fortitudo in tentationibus, & occaſionibus repente & ſeorſim occurrentibus,ſiue in vigilia,ſiue in ſomno;& præparatio ad eas vincendas adhibenda 118
§. 1. *Tres inuiſibiles ſocij ad cuſtodiam Caſtitatis* 119
§. 2. *Contra nocturnas illuſiones* 122
CAP. XI. Statum Caſtitatis ſuſcipientes,nec eam ſeruantes, in horrendas incidere miſerias;& grauiſsimis affici pœnis ad aliorum cautelam 125
§. 1. 126
§. 2. 130
CAP. XII. Laudabilis verecundiæ affectus,eius præſtantia, & proprietates; & quàm illa iuuentutis ſit neceſſaria, & ſpeciatim ad Caſtitatem tuendam 134
§. 1. 135 §. 2. 138
§. 3. *Moderatio eiuſdem affectus* 140
CAP. XIII. Virtutem Modeſtiæ,ornamentum eſſe ac protectionem Caſtitatis:& multiplicem eſſe eius præſtantiam & vtilitatem; damna quoque immodeſtiæ 142
§. 1. 143 §. 2. 145

§. 3. *Immo-*

§. 3. *Immodestiæ detrimenta* 148
CAP. XIV. Temperantiam & abstinentiam conferre ad custodiam Castitatis,& victoriam de luxuria reportandam 151
§. 1. *Interna Abstinentiæ perfectio* 153
§. 2. *Abstinentia exterior,& virtutes quæ illam iuuant* 156
CAP. XV. Omnes gradus ac modi particulares Temperantiæ & Abstinentiæ perfectæ;& qua ratione ijdem conferant ad custodiam Castitatis 158
§. 1. *Escarum qualitas* 159
§. 2. *De Abstinentia à vino* 161
§. 3. *Tempus & modus cibum sumendi* 163
§. 4. *Ratio & gratiarum actio* 166

INDEX CAPITVM TRACTATVS TERTII.

DE statu Religioso,quoad eius substantialia ; & ingentibus præmijs eidem promissis 177
CAP. I. Quid sit status Religiosus, & Christum D. N. eum in lege noua constituisse;eiusque aliquid in antiqua præcessisse 177
§. 1. *Author status Religiosi* 169
§. 2. *Religiones in Antiqua lege* 171
CAP. II. Præcelsus Religionis finis est, vt Religiosi non sibi,sed soli Deo viuãt. 173
CAP. III. Fundatio particularium Religionum iuxta diuersos earum fines, qui ad septem reducuntur 176
§. 1. 178
CAP. IV. Excellentiæ septem horum Ordinum Religiosorum,& eorum firmitas in persequutionibus 181
§. 1. 184
CAP. V. Tribus votis,Paupertatis,Castitatis,& Obedientiæ,in quibus Religionis Essentia consistit,holocaustum Deo offerri 188
§. 1. 189
CAP. VI. Varia sacrificia,& vota offerri Deo in Religionibus 194
CAP. VII. Constitutiones & leges Religionum, earum præstantia & vtilitas 197
§. 1. 197 §. 2. 199
CAP. VIII. Proprietates Constitutionum ac Regularum Religiosarum, in quibus suam ostendunt præstantiam & perfectionem 203
CAP. IX. Mirabilis & stupendus modus, quo Deus D. N. erigit Religiones, tribuens Fundatoribus eminenter spiritum & perfectionem illam, quam in suis Regulis descripserunt;& hac ratione alios inuitans ad eosdem sequẽdos 207
§. 1. 208 §. 2. 211
CAP. X. Admirandum centupli præmium Religioso statui,ad eius conseruationem,& augmentum,annexum: & quanta bona illud complectatur 213
§. 1. *Centuplum illud complectitur omnium bonorum plenitudinem* 215

§. 2. *Promissum centuplum esse Regnum Dei cum Iustitia, Pace, & gaudio in Spiritu sancto* 217

CAP. XI. Iucundos fructus ex vnione Religiosorum, & participationē bonorum operum eorum, partem esse prædicti illius centupli 221

§. 1. 222. §. 2. 226.

CAP. XII. Plenariam præteritorum peccatorum remissionem, & auxilia statui Religioso annexa, & pignus cautionemue æternæ vitæ, partem esse promissi centupli 229

Prædictorum Conclusio 233

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI.

DE specialibus ad Religiosum statum amplectendum vocationibus; & stupendis mediis quibus Deus eas dirigit 234

CAP. I. Ad Deum propriè spectare, vocare aliquem ad statum Religionis; eiusque vocationem necessariam esse ad eum tuto adeundum 234

§. 1. 237

CAP. II. Ad statum Religiosum vocari Iustos, & peccatores; & personas omnium ætatum, & statuum qui sunt in Ecclesia 238

§. 1. 239 §. 2. 242

CAP. III. Deum Dominum nostrum sensim per conciones, & exhortationes Religiosorum, & præclara exempla, feruentesque eorum Orationes, vocare multos ad statum Religiosum 246

§. 1. 248 §. 2. 250 §. 3. 253

CAP. IV. Dominum Deum nostrum ad Religiosum statum vocare, manifestando vocatis diuina sua luce duplex diluuium, culparum & pœnarum, quibus mundus inundat, & naufragium facit 255

§. 1. 255 §. 2. 258

CAP. V. Qui miseranda mundi huius diluuia experti non sunt, efficaciori vocatione opus habent, vt illum deserant. Et quam excelsum sit beneficium efficax hæc vocatio, & qua ratione gratiæ sint pro ea agendæ 262

§. 1. 263 §. 2. 265

CAP. VI. Vocationem aliquando ex tentationibus, lapsibus, & miserijs temporalibus oriri; & qua ratione illa felicem interdum habeat exitum 268

§. 1. 269 §. 2. 278

CAP. VII. Timorem mortis, & vltimam vocationem ad exitum ex hac mortali vita, esse medium valde efficax ad mundum hunc sine mora deserendum 274

Consideratio eorum, quæ in vltima mortis vocatione geruntur 277

CAP. VIII. Deum vocare ad Religionem manifestando eius ingentia bona, præcipuè regnum Dei: quæ admirandis parabolis explicat 282

§. 1. 283. §. 2. 286.
CAP. IX. Vocatio diuina solet sanctitatis, pacis. & gaudij inundationes quæ in Religione sunt, manifestare: vt homines ad eam ingrediendam permoueantur 289
§. 1. 290. §. 2. 292.
CAP. X. Spirituale Religionis gaudium, quod solet Deus delibandum præbere ijs, quos ad eam vocat 295
§. 1. 296. §. 2. 398.
CAP. XI. Quam sit certum, impulsus ac desideria Religionis ex motiuis prædictis, esse Dei vocationes: & quænam consultatio sit adhibenda ad eadem executioni mandanda 300
§. 1. *Vocatio ad religionem in genere* 301
§. 2. *Vocatio ad particulares Religiones* 304

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVINTI.

DE Ingressu in Religionem, tyrorum educatione, eorum tentationibus, ac proprietatibus; & modo ac ratione vota, & professionem emittendi 307
CAP. I. Duplex ingressus in Religionem, alter ad Probationem, alter per tria vota: & quænam vterque complectatur 307
CAP. II. Tentationes quibus dæmon & mundus oppugnant nolentes ingredi Religionem; & ratio eas superandi. Ponitur quædam omnium earum summa 313
§. 1. *Qua ratione suffocetur vocatio Dei eiusq; opinio imminuatur* 314
§. 2. *Quod possit perfectio in ipso sæculo obtineri* 316
§ 3. *Ne procul à sæculo recedatur* 318
§ 4. *Ætatis aut virium defectus* 314
§. 5. *Cautionem aliquam in sæculo relinquendam, quæ intrantes Religionem retrocedere faciat* 321
§. 6. *Apertarum tentationum agmen* 322
CAP. III. Qua ratione tentationes vincendæ sint, quibus parentes, fratres, & cognati Diuinam ad Religionem amplectendam vocationem oppugnant 324
§. 1. 326. §. 2. 331.
CAP. IV. Qua ratione prælati ac tyronum Magistri probare possint petentes habitum Religionis, curæque suæ commissos: & quinam harum probationum sint fructus 333
§. 1. *Variæ probationes quæ sunt in vsu in Religionibus* 335
§. 2. *Varij fines & commoda harum Probationum* 338
CAP. V. Ratio qua Deus Dominus noster ob excellos valdeque vtiles fines, iustos virostentat, ac probat: simul docens Prælatos eandem rationem suos subditos exercendi 341

CAP. VI. Modus & ratio tentandi & probandi ſeipſum, vt ex tentationibus & probationibus, quibus exercetur ab alijs, felicem habeat exitum 347
CAP. VII. Cauſæ cur aliqui tyrones vocationi ſuæ deſint, & ad ſæculum redeant; earumque remedia 351
§. 1. *Tres radices & cauſæ non perſeuerandi in Religione* 352
§. 2. *Alteræ radices occultiores* 355
CAP. VIII. inconſtantiam redeuntium ad ſæculum eſſe debilium tentationem; & qua ratione ſit vincenda; quidque Prælatis in his caſibus ſit agendum 360
§. 1 361. §. 2. 364
CAP. IX. Plurimum referre quod tyrones magno feruore Religioſam vitam auſpicentur; ac difficultates & amaritudines perfectionis magno animo aggrediantur 369
§. 1. 370. §. 2. 372
CAP. X. Præcipuæ virtutes in quibus feruor perfectioque tyronum conſiſtit: & quibus illi dotibus ornati eſſe debeant, vt ad profeſsionem & vota admittantur 367
§. 1. 379. §. 2. 382
CAP. XI. Ratio tyrones iuuandi ante votorum emiſsionem; ſeque ad eadem edenda præparandi 385
§. 1. *Caſtitas & Humilitas* 386
§. 2. *Solidæ virtutes, & opera vitæ actiuæ & contemplatiuæ* 388
§. 3 *Virtutes quæ ſenſus cohibent* 390
CAP. XII. Perfecta ratio Vota, & Profeſsionem ipſam emittendi 292
§. 1. 393. §. 2. 395
CAP. XIII. Res aliquæ inſigniores præcedunt, & comitantur votorum oblationem, vt illa maiori cum perfectione fiat 398
§. 1. *Recollectæ per dies aliquot Oratio* 398
§. 2. *Confeſsio & ſacra Communio* 400
§. 3. *Deſideria pattendi multa* 402
CAP. XIV. In quem finem, quibus nominibus, & quo gratitudinis ſpiritu, votorum oblatio facienda ſit, & implenda 404
§. 1. 405. §. 2. 407
CAP. XV. Ponuntur ſummatim rationes, propter quas Religioſi meritò contenti eſſe, & in ſuo ſtatu perſeuerare debeant, vſque ad mortem 410
CAP. XVI. Cuique perſeuerandum in ſua Religione; nec leuiter ad aliam tranſeundum, nec tamen vlla contemnenda 417
§. 1. 420

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEXTI.

DE perfecta trium votorum, Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, iuxta regulas, obſeruatione 423
CAP. I. Obligatio Religioſorum ad perfectionem ſectandam, quam in emiſsione trium votorum ſunt profeſsi 423

§. 1. 426
CAP. II. Insignis mortificatio, cui perfectio Religiosa, & votorum custodia innitur; quas res illa complectatur, & quæ rationes ad eam procurandam meritò permoueant 430
§. 1. *Quinque gradus mortificationis in votis* 432
§. 2. *Variæ rationes ad sitim ac desideria mortificationis excitanda* 435
CAP. III. Votum Paupertatis & peculiaris eius excellentia, & vtilitas ad Religiosam perfectionem obtinendam 439
§. 1. *Quid egerit Christus Dominus noster in fauorem Paupertatis* 444
§. 2 *Commoda Paupertatis spiritus* 442
CAP. IV. Alia præmia & fauores Paupertatis spiritus 447
CAP. V. Varij gradus Paupertatis Religiosæ in communi, & in particulari; interius & exterius: & cuiusque eorum perfectio 452
CAP. VI. Paupertas in vsu rerum absque vitio proprietatis 457
CAP. VII. Perfecta Paupertas omnia superflua reijcit, necessarijs contenta, quorum defectus etiam tolerat 462
§. 1. 463. §. 2. 466
CAP. VIII. Alij Paupertatis spiritus, & cordis humilitatis gradus magis insignes & heroici, excludentes omne genus proprietatis ac superbiæ contra perfectionem Religiosam 468
§. 1. *Qua ratione spiritus Paupertatis hasce vincat superbias* 471
§. 2. *Ratio heroicam adeò humilitatem, & spiritus Paupertatem obtinendi* 474
CAP. IX. Castitas Religiosa & præclara Religionis ad eius custodiam media 478
§. 1. 479. §. 2. 482
CAP. X. Clausura Religiosa ad Castitatis custodiam; & cautela in agendo cum fœminis, & iunioribus 485
CAP. XI. Votum Obedientiæ, & excellentiæ ac vtilitates eius in genere, in omnibus quæ Deus præcipit 489
§. 1. 492
CAP. XII. Aliæ excellentiæ & commoda Obedientiæ Religiosæ; & inobedientiæ detrimenta 496
§. 1. 497. §. 2. 500
CAP. XIII. Quomodo sit obediendum Deo, & omnibus Superioribus; bonis & malis, qui eius nomine gubernant 503
CAP. XIV. Res in quibus est obediendum; & defectus contra hunc Obedientiæ gradum 508
§. 1. *Obedientia Regularum, & ordinationum Prælatorum* 509
§. 2. *Varij Inobedientiæ modi contra gradus Obedientiæ prædictos* 512
CAP. XV. Perfectio Obedientiæ in abnegatione proprij iudicij, & voluntatis promptitudine 515
§. 1. 518
CAP. XVI. Occultæ Inobedientiæ proprij iudicij, & ratio qua eas contigit 522
CAP. XVII. Perfectio Obedientiæ ex abnegatione & mortificatione propriæ voluntatis 527

CAP. XVIII. Indifferentia & resignatio propriæ voluntatis voluntati Dei & Prælatorum; & ratio facultatem ab eis petendi, seque ad id quod illi volunt, sed non iubent, offerendi 531

CAP. XIX. Quam pura intentione, reuerentia, hilaritate, & promptitudine Obedientia sit exhibenda 518

CAP. XX. Obedientiæ integritas & perseuerantia 523

CAP. XXI. Quantum referat Religiosis contentos manere in quocunque loco ab Obedientia designato, nullo alio ex propria voluntate quæsito 527

§. 1. 528. §. 2. 531.

CAP. XXII. Discrimen inter Religiosos subiectos Dei voluntati, & eidem rebelles, in mutatione locorum & officiorum; & in reliquis ad Obedientiam spectantibus 533

CAP. XXIII. Qui cupiunt rectitudinem seruare in Obedientia, debent suis Superioribus & Magistris omnia sua interiora & occulta conscientiæ manifestare; qui illos iuuare possunt ad rectam eorum gubernationem, & directionem 538

§. 1. *Tria ad Prælatos pertinent, vt recta sit eorum gubernatio* 539

§. 2. *Commoda & vtilitates ex redditione rationis conscientiæ* 540

§. 3. *Quæ bona proueniant ex communicatione manifestationis conscientiæ cum Obedientia* 543

§. 4. *Quo spiritu reddenda sit ratio conscientiæ* 546

INDEX CAPITVM TRACTATVS SEPTIMI.

DE Suprema Religiosi perfectione in custodia Constitutionum & Regularum suæ Religionis 549

CAP. I. Religiosi maiorem suam perfectionem & perfectæ Dei voluntatis cognitionem in suis Constitutionibus & Regulis quærere debent 549

CAP. II. Spiritus ac feruor quo Regulæ amplectendæ sunt, & obseruandæ, & ratio eas cum vtilitate legendi 552

§. 1. 554. §. 2. 557.

CAP. III. Præcipuus Votorum & Regularum scopus, est assequi perfectionem Charitatis in supremo gradu, qui cœlestem vitam imitatur, & mortificat terrenam. 560

§. 1. 561. §. 2. 563.

CAP. IV. Religiosa perfectio etiam consistit in continuo progressu & incremento mortificationis, & exercitationis reliquarum virtutum, quas ipsa charitas vrget, & impellit 566

CAP. V. Finis & scopus Religiosi in obseruatione Votorum, est viuere modo quodam, mundo ipsi aduerso; simili verò modo, quo Christus vixit: & varij mortificationis gradus, quos Regulæ ad id commendant 671

§. 1. 674. §. 2. 677. §. 3. 679.

CAP. VI. Perfectio ex mortificatione inordinati amoris ad parentes & cognatos 681
§. 1. 683
CAP. VII. Res particulares in quibus exerceri debet mortificatio amoris erga cognatos; & quis modus eos amandi 687
CAP. VIII. Perfectio Religiosorum ex mortificatione excessuum in agendo cum sæcularibus 692
CAP. IX. Perfectio Amoris, vnionis & pacis mutuæ inter Religiosos, & excellentia qua quisque alios vt seipsum, & vt Christus eos dilexit amare debet 696
CAP. X. Vnitio Religiosa ad similitudinem Diuinæ; quos gradus, & quas res complectatur; & ad quid inclinet: vt in omnibus sit conformitas 703
§. 1. *Quinque gradus vnitionis* *ibid.*
§. 2. *Alia etiam complectitur vnitio Religiosa* 706
CAP. XI. Perfecta charitas opponit se dissensionibus, & inordinatis amicitijs, quas falsa & imperfecta fouet 709
§. 1. 711. §. 2. 715
CAP. XII. Quænam sint dissensionis ac discordiæ inter Religiosos radices; & qua ratione mortificandæ 717
CAP. XIII. Perfectio Religiosorum in suis officijs, & nominatim circa res temporales; & alacritas in eis obeundis 722
§. 1. 723. §. 2. 725
CAP. XIV. Ratio & modus temporalia munia cum spiritu & perfectione obeundi 727
CAP. XV. Perfectio Religiosorum in Oratione mentali, & studium recollectionis cordis in omnibus exercitijs spiritualibus 732
§. 1. 734
§. 2. *Alia deuotionis exercitia* 738
CAP. XVI. Perfectio Religiosorum in corrigendis aliorum defectionibus, & acceptanda suorum correptione 741
§. 1. *Qui corripere debent* 742
§. 2. *Quæ sunt corrigenda* 743
§. 3. *Quando occultè & quando publicè correptio sit adhibenda* 745
CAP. XVII. Ob quas rationes teneatur quis cum charitate corrigere aliorum defectus; & ipsam correctionem cum humilitate acceptare 747
§. 1. *Excessus in ipsa correctione* 749
§. *Ob quas rationes correctio sit æquo animo toleranda.* 751

FINIS.

INDEX
LOCORVM S. SCRIPTVRÆ QVÆ HOC TERTIO TOMO FVSIVS EXPLICANTVR.

Gen.6. *Filij Dei videntes filias hominum quod essent pulchræ.&c.* 126
17. *Ambula coram me & esto perfectus* 426
28. *Vidit in somnis scalam & angelos &c.* 284
Exod.5. *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum &c.* 309
8. *Ite & sacrificate Deo vestro in terra hac &c.* 316
3.Reg.10. *Fecit Rex Salomon thronum ex ebore &c.* 49
19. *Reperit Elias Elizeum, & quod meum erat feci tibi* 136
Iob 33. *Hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos* 373
44. *Adducetur regi virg. post eam, proxim.* 74
Psal.65. *Introibo in domum tuam, reddam tibi vota &c.* 191.392
115. *Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax* 398
117. *Aperite mihi portas iustitiæ & ingressus &c.* 308
132. *Ecce quam bonum & quam &c.* 224
147. *Lauda Ierusalem Dominum &c.* 202
Prouerb.3. *Misit ancillas suas vt vocaret &c.* 247
6. *Sapientia ædificauit sibi domum &c.* 163
23. *Quando sederis vt comedas cum principe* 164

CANTICORVM.

1. *Nigra sum sed formosa,* 60
Filij matris meæ pugnauerunt contra me 185
2. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea &c.* 48
3. *Lectulum Salomonis sexaginta ambiunt &c.* 480
4. *Veni de Libano, coronaberis de capite Amana* 483
6. *Dilectus meus descendit in hortum ad areolam aromatum* 75
7. *Caput tuum sicut Carmelus* 431
8. *Vinea fuit pacifico, in ea quæ habet pop.* 221
Soror nostra parvula est, & vbera non habet &c. 386

SAPIENTIAE.

8. *Sciui quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det* 91.475.
Eccl.5. *Ne temere quid loquaris, displicet enim &c.* 43

ESAIAE.

30. *Dabit Dominus vobis panem arctum* 201
40. *Qui sperant in Domino, volabunt: current, ambulabunt* 428
43. *Hæc dicit Dominus, noli timere quia redemite* 99
51. *Attendite ad petram vnde excisi estis* 435
52. *Recedite, recedite, exite, pollutum eius nolite tangere* 258
56. *Ne dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum* 66

60. *Inundatio camelorum operiet te* 291
Ierem. 13. *Posside tibi lumbare lineum, & pones illud super lumbos tuos* 126
24. *Ponam oculos meos super eos ad placandum* 534
Thren. 3. *Noui diluculo magna est fides tua* 376
Sedebit solitarius & tacebit 382
Ezech. 2. *Vidi & ecce manus missa ad me &c.* 208
17. *Aquila grandis magnarum alarum &c.* 469
Oseæ 2. *Propter hoc ecce ego lactabo eam &c.* 299

EX NOVO TESTAMENTO.

MATTHAEI.

Cap. 5. b *Si oculus tuus dexter scandalizat te* 19
a *Beati pauperes spiritu* 444.468
Audistis quia dictum est & non periurabis &c. 38
Oculum pro oculo &c. 20
6. *Cum facis eleemosynam, nesciat &c.* 36
13. *Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro* 286
17. *Reges terræ à quibus accipiunt tributum* 22
19. *Si vis perfectus esse vade &c.* 169
Ecce nos reliquimus omnia *ibid.* & 450
Luc. 12. *Inimici hominis domestici eius* 326
Ioan. 6. *Colligite quæ superauerunt fragmenta* 463
Quæritis me quia manducastis & operamini cibum &c. 274
1. Cor. 7. *De virginibus præceptum Domini non habeo* 62
10. *Qui gloriatur, in Domino glorietur* 96
11. *Oportet hæreses esse &c.* 713
1. Tim. 5. *Nubere volunt habentes damnationem &c.* 82
Apocal. 5 *Septem agni oculi, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram* 184
10. *Audiui vocem de cœlo & vade, & accipe librum* 209
Vidi angelum amictum nube, & iris in cap. 211
17. *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam* 56

FINIS.

ERRATA HAEC, BENEVOLE LECTOR, ET SI forte alia quædam leuia occurrant, sic restitue.

PAg. 7 lin. 19. beneuolæ p 14 l 17. exquirere. p. 17. l 4 Iustus. p. 17. l. 5. pœnis. p. 21. l. 22 placeat. p. 58. l. 18. mor bus. p 67. l. 12 quoddam p. 73. l 1 vos. p. 76. l. 12. ineundo. p. 81. l. 37. memento p. 82. l. 12. adulterium turpissimum p. 82. l. 30 abominandam. p. 84. l. 10. peruenerit. p. 156 l. 6. ruminando. p. 160. l. 27 immodicæ p. 183 l. 4. nec. ibid. 31. zelo. p. 102 l. 27. præstantior. p 226. l. 27. nemini p 229. l. 24. remissio. p. 234 l. 15. studendis. p. 243 l. 30. spiritualem. p. 282. l. 17. eam deferendam. ibid. l. 23. eum. p. 298. l. 39. præbens. p. 309. l 22. viam. p. 346 l. 16. tremore p. 356. l. 25 paruas. p. 364. l. 7. multos esse. p. 441 l. 31. filum. p 509 l 15. obedientiam. p. 519. l. 37. lege Religiosus publicè, priuatim. p. 528. l. 14. exulant. p. 538. l. 9. qui.

R. P.

LVDOVICI DE PONTE, SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE PERFECTIONE CHRISTIANA IN STATIBVS Continentiæ & Religionis, & Conſiliorum Euangelicorum Cuſtodia.

TRACTATVS PRIMVS,

ET QVASI FVNDAMENTVM PRÆCIPVORVM PERFECTIONIS CONSILIORVM, OMNIBVS Reipub. Chriſtianæ Statibus communium.

CAPVT PRIMVM.

VARIETAS ET EXCELLENTIA EVANGELICORVM CONſiliorum, & generales rationes ad eorum obſeruationem inducentes.

PERFECTIONIS Conſilia, quæ vocamus Euangelica, ſunt opera quædam virtutis excellentioris, quæ Chriſtus D. N. in ſacro ſuo Euangelio docuit, vt nomen impleret, quod prædixit Iſaias, cùm dixit: a *& vocabitur nomen eius Conſiliarius, & magni conſilij Angelus*: nullus enim vnquam Magiſter fuit, aut erit, qui excelſioris perfectionis conſilia doceat, atq; ipſe docuit. Quæ (Sancto Thoma teſte) ſunt duplicia: quædam valde heroica, quę ab ipſa radice euellunt maxima charitatis & Chriſtianæ perfectionis impedimenta, b *concupiſcentiam* ſcilicet *carnis*, *concupiſcentiam oculorum*, & *ſuperbiam vitæ*; hoc eſt, cupiditatem ſenſualium voluptatũ, diuitiarum, ac libertatis & honoris ſæculi: hęc enim impedimẽta iugulantur ac extinguũtur, caſtitate

Matth. 5.

a. *Iſaiæ* 9. 6 *iuxta LXX.*

1. 2. q. 108 a. 4.

b. 1. *Ioan.* 2. 16.

castitate perpetuâ, paupertate, ac rerum omnium renunciatione, & integrâ obedientiâ, & subiectione, quæ Prælatis præstatur: & hæc consilia magnum ex votis specialibus, variisque perfectionis legibus, quę in religiosis Institutis præscribuntur, robur accipiunt. Alia sunt consilia etiam Euangelica, quę omnibus Christianis, cuiuscunq; sint status, possunt esse communia, eò quod partem al quam trium prædictorum accipiãt, qualis est castitas ad certum tempus: renuntiatio aliquarum rerum, vt Eleemosynæ fieri possint; & obedientia, quæ confessarijs, & spiritus Patribus præstatur in ijs, quæ spectant ad animam. Eiusdem etiam generis sunt consilia semper ambulandi in præsentia Dei, eundem laudandi, gratiasq; continuè in omni loco & tempore agendi; crescendi siue proficiendi semper in virtute. Multa item opera pœnitentiæ, mortificationis, liberalitatis, & misericordiæ, orationis vocalis, aut mentalis, frequentiæ Sacramentorum, & alia innumera in materia omnium virtutum, de quibus in duobus tomis præcedentibus, & alijs etiam nostris libris est actum. Inter quæ præcipuè eminent consilia, quæ Saluator noster in præclaro illo sermone, quem habuit in monte, proposuit. In quo aperiens Sanctissimum os suum ad legis præcepta declaranda, & specialibus Euangelij sui consilijs stabilienda, octo beatitudines, quasi fundamentum iecit, complectentes octo consilia excellentissimæ perfectionis, ex quibus relíqua oriuntur: quorum breuem hîc summam colligemus, præcipua tantum adnotantes veluti fundamenta, ac prælud a eorũ statutum, qui peculiari obligatione eadem profitentur. Ne autem excellenti ad ò perfectione, quã illa continent, quispiam deterreatur attendat: propterea consilia appellari, quod noluerit Seruator noster ad eorũ obseruationẽ nos obstringere, vt ad cælum peruenìamus; nec supplicij minas in ea non amplectentes adhibuisse: sed nostræ libertati ea reliquisse, ad eorum exercitationem nos exhortãs ob sanctitatem, quam in se cõtinent, & ob alios præstantes fines, paulò inferius indicandos: quemadmodum ipsemet Seruator expresè dixit c *principi* cuidã adolescenti, *interroganti, quid boni faciens, vitam æternam possideret*: respondit enim: *si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Et cum adolescens diceret: omnia hæc custodiui à iuuentute meâ: quid adhuc mihi deest?* adiecit ipse Dominus; *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurũ in cælo, Et veni & sequère me.* Quibus verbis apertè satis significat: cõsilium hoc, ac proindè reliqua huic similia, non esse ad vitam æternã consequendã necessaria; sed aptiora tantũ, vt eis seruatis perfectus quis euadat, & ampliorẽ in cælo thesaurũ obtineat, ipsumq; exactius sequatur. Ex quo S. Aug. deducit discrimen inter præceptum & consilium, de hoc enim idem Dominus dixit: d *qui potest capere, capiat*; de illo autem: e *omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Quare qui consilium amplectetur, maiorem quidem gloriam obtinebit; qui autem præceptum fuerit transgressus, nisi

c *Matt.* 19. 16. *Lucæ.* 18 18

Serm. 61. *de Temp*

d *Matt* 19. 12.

e *Matt.* 3. 10

facti

facti pœniteat, grauissimam incurret pœnam. Quod S. Ambrosius amplius explicat dicens: præceptum subditis imponi; consilium, amicis dari. Vbi est præceptum; esse legem; vbi autem consilium esse gratiam. Et legẽ deterrere à culpa ob timorem pœnæ; gratiam verò impellere virtutis amore, & promissione præmij. Et concludit, duplex ergo est forma mandati, vna præceptiua, altera voluntaria. Prima obligat & obstringit, secunda tantum exhortatur. Vocatur autem etiam hæc forma mandatum, eò quòd consilium Euãgelicum indicium sit voluntatis ac desiderij ipsius Domini consulentis, vt quod ipse consulit fiat: & qui illud amplectitur, dicitur etiam obedire, eò quòd perfectus obediens non solùm exequitur, quod expressa, ac præcipiente voluntate Superior iubet; sed etiam quod insinuat aliquo iudicio, id sibi placiturum, si fiat, quamuis nolit ad id præstandum obligare: ideoq; quod nostræ libertati id relinquat, facit, vt maiori cum iucunditate id faciamus: Et, vt idem S. Augustinus dixit: eò intelligantur esse gratiora, quò magis ostenduntur indebita, & minus obstringunt: quod enim quisque facit sponte sua, & non coactè; eò, faciendo magis delectatur; cumque non ex necessitate, sed ex amicitia & charitate id oriatur, facilius est ac iucundius, eo quod amor delectationem in labore augeat.

Lib. de Viduis.

S. Tho. 2. 2. q. 104. a. 5. ad 4.

Lib. 1. de adulterin. cõiugijs c. 4

§ I.

SED vt ad hęc consilia amplectenda afficiamur, subijciemus hic summam rationum omnium & causarum, quæ possint nos ad id permouere ac prouocare: eas autem reducemus ad tres ordines siue capita, quę scilicet desumuntur ex parte Dei D.N. & ex parte Christi nostri Seruatoris, ac denique ex nostra spirituali, temporali, & æterna vtilitate.

PRIMVM, quòd Deus sit talis, qualis est, inuitat nos, vt omnes vires nostras in eius obsequium intendamus, ita vt in eius gratiam quidquid nobis erit possibile faciamus: siquidem quidquid illud est, modicum & quasi nihil est reputandum, si cum eo conferatur, quod infinita eius bonitas promeretur, iuxta illud Ecclesiastici: f *glorificate Dominum quantumcunque potueritis, superabit enim adhuc:* quia multo plura illi debentur. Et in præcepto diligendi Deum dicitur: g *diliges Dominum Deum tuum ex omnibus viribus tuis*, eò quòd omnes illę exiguæ sunt ad eum diligendum, qui est amore infinito dignus. Aequum igitur est, non existimare satis tibi esse, vt tantum præcepta obserues: siquidem vires tuæ plura præstare possunt, & amplecti etiam consilia, quæ ipse inspirat; & ad ea explenda gratiæ suæ auxilium non negabit, & sic amorem tuum erga eum ostende, dicens cum sponsa: h *Omnia poma noua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi:* poma vetera fructusque antiqui censentur illa opera, ad quæ lex naturalis suis præceptis, quæ in lege antiqua scripta

1.

f *Eccl.* 43. 32.

g *Luc* 10. 27.

h *Cant.* 7. 13. *Ita Philo apud Mart. Del Rio.*

ſunt, inclinat: noua autem poma ſunt opera, ad quæ lex Euangelica recentibus ſuis præceptis & conſilijs impellit. Qui autem Deum perfectè diligit, inſtar eſt horti multarum arborum, facultatum ſcilicet, ac virtutum animæ, quæ alia & alia opera proferunt: præfert tamen noua, quę apud illum maioris ſunt æſtimationis ac pretij. Et quoniam exiguum reputat amorem, antiqua tantùm poma, vtpote minus pretioſa, offerre: vult omnia tradere, vt in omnibus ipſe Deus glorificetur, cuius omnia illa potius ſunt, quàm noſtra.

2. HINC ſecunda oritur ratio, eò quòd magnus hic Dominus Deus ad imaginem & ſimilitudinem ſuam nos condiderit: imaginem quidem tribuens cum ipſa natura; extollens verò nos ad præcellentem ſuam ſimilitudinem ob adoptionem filiorum per ſuam gratiam. Idque totum eum in finem fecit, vt ipſi cum omnibus, quæ nobis dedit, obſequium præſtaremus: non ſpiritu ſeruorum, qui quaſi coacti agunt; ſed ſpiritu filiorum patri ſuo valde ſimilium, ingenuè omnia agentium, quæ ad ipſius obſequiũ ſpectant. Nam mancipiorum eſt proprium ea tantùm facere, quæ Domini imperant; eò quòd timeant eorum iram & ſupplicia, niſi iuſſa exequantur: filij autem vlteriùs progrediuntur, & omnia ea faciunt, quæ parenti ſuo, etiam non imperanti, grata eſſe intelligunt. Qui præcepta tantùm & mandata ſeruant, poſſunt, ac debent fateri, quod Saluator ipſe ſuos diſcipulos monuit, dicens:
i *Luc. 17. 10.* i *cùm feceritis omnia, quæ precepta ſunt vobis, dicite: ſerui inutiles ſumus: quod debuimus facere, fecimus.* At Virgo, (ait S. Ambroſius) & qui omnibus, quæ poſſidet, renunciat propter Chriſtum, plus præſtat, quàm iubeatur: & hoc nomine iam non erit ſeruus inutilis; quamuis alio nomine omnes inutiles cẽſeantur, eò quòd ſuis operibus nullum DEO noſtro emolumentum adferant, quibus ille non diteſcit. Qui autem plura præſtant, quàm iubeantur, nõ ſunt inutiles ſerui, ſed filij dilectiſſimi dicendi, qui quidquid poſſunt in ſui parentis obſequium faciunt: & hac ratione imaginem & ſimilitudinem à Deo acceptam perficiunt, vt præcellentem illam ingenuitatem aſſequantur, ad quam vnigenitus filius nos eſt exhortatus, poſtquam multa perfectionis
k *Matt. 5. 48.* conſilia propoſuiſſet, dicens: k *eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Quaſi dixerit, intuemini cæleſtis veſtri Patris perfectionem, tamquam veſtræ perfectionis exemplar, qui etſi non teneatur alijs benefacere, vult tamen benefacere omnibus.

3. EX HAC ratione oritur tertia, eaque valde efficax: quoniam Pater hic cæleſtis ſemper fuit, & nunc eſt adeo liberalis erga nos, vt non ſolùm ea bona nobis dederit, quæ ad vitæ noſtræ conſeruationem erant neceſſaria, ſed innumera alia ſuperaddiderit ad noſtram recreationem, & indulgentiam, quo ad alimenta, veſtes, aliaſque ſenſuum delicias: hac ratione nos impellens, vt lege gratitudinis, contenti non ſimus, eorum executione, quæ neceſſaria

ſunt,

sunt, vt in cœlum perueniamus; sed multa alia opera obsequij eius causa addamus, eo solo nomine, vt magis ipsi placeamus, dicentes cum Dauide: *l Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? votaque mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius*, quasi dixerit, non solùm quę mihi præcepit exequar, sed nouas oblationes & vota ei offeram, dans ei, quod à me ex obligatione non exigit, in signum gratitudinis ob ea, quæ ipse nullo titulo obligatus, aut obstrictus mihi largitur. Et quemadmodum ipse Dominus hanc suam liberalitatem quotidie erga nos exhibet: ita æquum est, quotidie nos ea liberalitate respondere, quâ prolixa adeò & munifica beneficia sunt digna: præcipuè cùm, quidquid ei offeramus, verè sit eius, & m *quæ de manu eius accipimus* (vt dixit Dauid) *ei demus*, maiusque ipse nobis confert beneficium cùm acceptat, quod offerimus; quàm nostrum sit obsequium, cùm aliquid ei damus. Et hoc ipsum exstimulare nos meritò debet, vt in eius obsequium simus effusiores. Hanc rationem cum prima coniunxit S. Basilius, dicens: meditationem amplitudinis Dei, eiusque beneficiorum memoriã, excitare in nobis ingens quoddam, vehemens, constans, & insatiabile desiderium ei placendi. Quod si est insatiabile, non erit contentum, si tantùm præcepta obseruet; sed, illis expletis, adhuc efuriet ipsa, sitietque consilia.

l Psal. 115. 3.

m 1. Paral. 29. 14.

QVID verò dicemus de præcelso illo Incarnationis beneficio, in quo omnes suæ potentiæ vires videtur intendisse, cùm optimum, & aptissimum nostræ redemptionis medium, quod adhiberi poterat, elegit? n *Sic*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*, non enim illum dedit ex debito, sed ex gratia & amore, suam in magnitudine huius doni charitatem ostendens. Et ipsemet filius homo factus, non satis sibi existimauit, quod ad nostram reparationem erat necessarium, ad eam siquidem vel vnica pretiosissimi eius sanguinis gutta sufficisset; sed voluit, (vt dixit Dauid) valde o *copiosam apud se nostram esse redemptionem*: fecit enim ac perpessus est innumera alia, quibus amorem suũ magis manifestans, obstringeret nos ad præstandum in eius obsequium plus, quàm ad nostram salutem tantùm consequendam sufficeret.

4.

n Ioã 3. 16.

o Psal. 129 7

ET hinc est, quòd quoniam Magistri excellentia, & exemplum valde impellit ad exequendum & præstandum, quod ipse dicit ac facit; voluerit ipsemet esse Magister huiusmodi consiliorum, &, qui prius aperuit ora Prophetarum, vt res minores doceret; nunc p *suum aperire*, vt præstantiora ac sublimiora doceret, q *seruans vinum optimum*, charitatis & perfectionis Euangelicæ ad vltimum locum. Quam propterea (ait S. Augustinus) prædicauit super excelsum quendam montem: vt ex loci altitudine, Magistri, ipsiusque doctrinæ excellentiam indicaret. Et quoniam exemplum, vehementius, quàm verba, mouet: voluit ipsemet cum summa perfectione ea

5.

p Matt. 5 2. q Ioã. 2. 10

Lib. 1. de Serm. Dom. in Mont.

consilia seruare, quæ suis proponebat discipulis, seipsum constituens exemplar, quod illi imitarentur, quemadmodum in nocte vltimæ cœnæ, post insigne illud opus, quo discipulorum pedes lauit, expresè ostendit, dicens: r *exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis*, lauantes inuicem pedes cum humilitate, & charitate, ceteraque consilia mea amplectantes: hæc enim verba non referuntur ad hoc tantũ opus; sed reliqua omnia complectuntur, quæ Dominus hic à die suæ in tugurio Bethlehemico natiuitatis, ad vsque expirationem in cruce, eis præbuit: cuius vita fuit verè continuata quædam ac perfectissima præceptorum, omniumq; Euangelicorum consiliorum obseruatio. & cum homines ad se sequendum vocabat; cupiebat vt ipsum in omnium eorum obseruatione imitarentur. Et hunc spiritum Apostolis ac discipulis suis impertiuit; & nunc impertit continuè omnibus perfecti esse cupientibus.

r Ioan. 13. 15.

6. Hoc ipsum s *Duplex* ille feruentis *Eliæ Spiritus* refert; quem, cùm, ipse in Cœlum raperetur, concessit Eliseo, relicto ei pallio, quo se cooperiebat. Spiritus duplex est amor Dei & proximi; opera præcepti & consilij, quæ ab vtroq; proueniunt: in quibus Elias præluxit; & per eum discipulus eius Eliseus: vterq; enim cõsilio Castitatis, Paupertatis, Pœnitentiæ zeliq; animarum custodiuit. Multo tamen ampliùs duplex hic spiritus in ipso Christo D. N. toto vitæ eius decursu enituit. & cum ad cœlos ascendisset, eundem suis discipulis est largitus, cum spiritu Sancto eos repleuit: cuius plenitudo vtrumque horum operum genus complectitur cum perfecta DEO & proximi dilectione. In cuius pignus pallium suum, protectionem scilicet suam & auxilium nobis hîc reliquit, quo illum imitaremur, induens nos propria t sua veste, imitatione scilicet præclaræ vitæ suæ in vtrisque hisce operibus. Ac propterea de muliere forti, quæ Ecclesiam significat dicitur: t *non timebit domui suæ à frigoribus niuis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.* Nec mirum si frigus & glacies valde premat eos, qui veste simplici induuntur: hæc enim, etsi decenter quidem corpus operiat, foueatq; nonnihil, non tamen ita frigus repellit, atque duplex: & qui intra ipsam Ecclesiam satis sibi esse existimaret, quòd præcepta custodiret: seruaret is quidem calorem charitatis; sed pateretur interim sæpè frigora, ac tepiditates: Satis siquidem magna tepiditas est, quòd simplici tantum illa veste velit esse contentus, cùm possit illam consiliorum custodiã duplicare, quæ charitatis ipsius feruorẽ fouens, ab illa tepiditatis malacia tueretur, & à capite ad pedes ipsemet Christo perfectaque eius perfectione cooperiret, iuxta illud Apostoli: u *induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in Iustitia & sanctitate veritatis.*

s 4. Reg. 2. 9. 15.

t Prou. 31. 21.

u Ephes. 4. 24.

7. SED multò excelsior præstantiorque redditur glorioſa hæc, in v-

trisque

trisque operibus imitatio, ex stupendis præmijs, quæ CHRISTVS ipse D.N. ea exercentibus promisit, quemadmodum præclarè ostendit in Parabola illa x *Samaritani, qui faciens iter, venit secus* miserum illum hominem, *qui inciderat in latrones, qui illum despoliauerant, & plagis impositis abierant semiuiuo relicto, ipse verò Samaritanus videns eum, misericordiâ motus est, & appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, & imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum, & curam eius egit, & altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: curam illius habe: & quodcunque supererogaueris, ego cùm rediero reddam tibi.* Satis hic apparet, pium hunc Samaritanum pro vulnerato illo multo plura præstitisse, quàm facere tenebatur; suoque exemplo stabularium inuitasse, suaque promissione exstimulasse, vt & ille multo plus faceret, quàm ipse præcepisset. Quamobrem iure optimo Sancti Patres, Samaritanum hunc (quod nomen Custodem significat) indicare ac referre aiunt CHRISTVM Dominum Nostrum, omnium hominum custodem: qui eos videns in hoc mundo despoliatos, & semiuiuos, misericordiâ motus, è cælo descendens appropinquauit nobis per sanctissimam suam incarnationem vniens naturam nostram humanam diuinæ suæ personæ: & quamdiu mortalem hanc vitam duxit, aliud non fecit, quàm salutari doctrinâ suâ peccatoribus mederi; nunc suauis beneuoleque doctrinæ oleo; nunc vino reprehensionis & correctionis asperioris, alligando & reprimendo fluxum vitiorum; imponens humeris sanctissimæ suæ humanitatis onus omnium peccatorum, vt pœnam, quam suis ipsi peccatis erant promeriti, ipse lueret ac persolueret; Et pro omnibus (vt ait S Ioannes) moriens, y *vt filios DEI, qui erant dispersi, congregaret in vnum:* in Ecclesiam scilicet Catholicam, quæ domus & hospitium est Dei, ad homines excipiendos & continendos. Et cum res hæc toto vitæ suæ tempore fuisset illi curæ vsque ad ipsam mortem, altero die, hoc est post suam resurrectionem, protulit duos denarios, duo Scilicet, (vt S. Augustinus ait) præceptâ charitatis, duasque promissiones præsentis ac futuræ vitæ: quos denarios ijs tradidit, quos loco sui in mundo relinquebat eos obligans & obstringens ad custodiam horum præceptorum erga DEVM & proximos: simul tamen monuit: si aliquid sponte adijcerent, exercentes opera, quæ tantum essent consilij, qualia multa ipse fecerat, se illis, cum ad iudicandum veniret, redditurum; præmiumque adeo fore copiosum, vt omnem suam operam laboremque impensum benè collocatum existimarent. Qui enim adeò fuit in ipsum ægrotantem liberalis? quomodo non erit talis erga ipsum infirmatum, qui præter ea, quæ sibi essent iniuncta, nouas curas ac labores ob ipsius iniungêtis amorê ad hibuisset: z *date* (inquit) *& dabitur vobis: mensurã bonam & confertã, & coagitatã,*

x Luc 10.33

y Ioã.11.52.

Lib. 2. q. 1. Euangelicarum cap. 9

z Luc.6.38.

& superefluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Si mensura vestra erit parua, eò quod contenti sitis custodiâ præceptorum, eadem ratione vobis remetietur: si autem vestra mensura adeò erit plena, vt superefluat, eò quòd etiam consilia sequamini, dabitur vobis copiosissima, & superefluens gloriæ mensura. Laxa itaque tuorum operum mensuram: & laxabit Deus mensuram suorum præmiorum.

a *Eccl.* 4. 36 a *Non* sit (ait Ecclesiasticus) *porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta:* si enim tu manum comprimas, ne Deo tradas, quod ipse cõsulit, cõtrahet ille suam, in reddendo præmio, quod tibi offerebat: quod si manum tuam extenderis, vt, vltra ea, quę tibi præcipit, ei offeras; aperiet & ille suam, vt æternâ suâ valdeque copiosa benedictione te repleat.

8. NE autem existimes, mensuram hanc mercedis & præmij totam differri in vitam futuram, etiam venit dulcissimus hic Samaritanus ad visitandos eos, qui duos denarios ab ipso acceperant, quos si videat ad sequenda ipsius consilia excitatos, etiam hîc, paratâ, vt dicitur, pecuniâ, copiosa largitur præmia, reddens eis centuplum. Id quod expresse ac prolixè se facturum protestatur, ac promittit, vt ex ijs quæ dicenda sunt, apparebit, cùm agemus de consilijs Castitatis, Paupertatis, ac Religionis. Vt enim S. Hieronymus ait,

Epist. 22. ad Eustoch. maioris est mercedis, quod non cogitur & offertur: maior, inquam, merces debetur offerenti quod non iubetur offerre; eò quòd in ipsa oblatione maiorem ostendat erga eum, cui illud offert, amorem ac dilectionem. Quamobrem cùm CHRISTVS D. N. actus illos octo, graduque perfectionis prædicauit, in quibus multa continentur ex solo consilio: præclarissima eis coniunxit præmia; compellans primùm beatos eos, qui ea consilia amplecterentur; & specialia singulis assignans præmia: quæ (vt S. Ambrosius ait) plenè reddentur in gloria; & (vt ait S. Augustinus) etiam dantur in hac vita, vt homines ad perseuerandum animentur, & ad progrediendum in exercendis operibus, per quæ illa obtinentur. Gratias tibi ago, liberalissime redemptor, ob admiranda, & præclarissima consilia nobis data: vt occasionem & oportunitatem habeam plurima lucrandi, & nihil amittendi: cùm liceat illa absque punitione omittere; quæ tamen si præstem, ingentia obtineam præmia.

Matth. 5.

Lib. 5. in Luc. c. 6.

Lib. 1. de Serm. Dom. in Monte.

S. Tho. 1. 2. q. 6. a. 2.

(∴)

CAPVT

CAPVT II.

EVANGELICORVM CONSILIORVM CVSTODIAM MAGNAS ad noſtram perfectionem ſpirituales vtilitates adferre.

ALIAE etiam rationes prædictis non minus efficaces nos ad Euangelicorum conſiliorum cuſtodiam inuitant, ex eo capite, quod propriâ noſtram perfectionem concernit, ad quam ipſa natura benè conſtituta & ordinata, ipſeque hominis Chriſtiani ſtatus valde inclinat.

Nemo enim eſt, qui non ſibi honori ducat, quod ſit in ſuo ſtatu, & officio perfectus. Et (vt Caſſianus ait) miſerum eſt, cuius libet artis ac ſtudij diſciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem eius minimè peruenire. Ac proinde miſerum quoque eſſet, quòd homines magnifaciant, quòd ſint perfecti in officijs Reipublicæ, quæ ipſis incumbunt: & Iudex, & Aduocatus, Aurifaber, & Pictor, honorem ſibi tribuant, quòd in ſuo officio & arte excellant: ſolus verò Chriſtianus non tribuat ſibi honori, quòd ſit Chriſtianus perfectus. Speciatim autem tenetur, vt talis ſit ſtudere, & contendere, vt ſuo loco diximus; qui tamen, niſi aliqua Euangelica conſilia cuſtodiat, talis non poterit euadere. Pro cuius explicatione eſt aduertendum: ſubſtantialem vitæ Chriſtianæ perfectionem (vt Angelicus doctor docet) conſiſtere in charitate, ac duobus eius præceptis, dilectionis Dei & proximi: reliqua autem præcepta & cõſilia eſſe quaſi inſtrumenta & media, ad conſeruandam & augendam ipſam charitatem, quam Sanctus Apoſtolus dicit eſſe a *finem præcepti*, omnium ſcilicet præceptorum: ideoque omnes ad hanc perfectionem tendunt, quamuis diuerſis modis ac rationibus. Reliqua enim præcepta ſunt veluti media ad remouenda impedimenta charitati contraria, cum quibus illa non poſſit conſeruari. Quare omnia in vniuerſum peccata rectà tendunt contra aliquod præceptum. Et cum materia eſt grauis, peccatum eſt lethale, quod prorſus deſtruit charitatem; quando autem materia leuis eſt, aut qui peccat parum attendit, quid faciat, culpa eſt venialis: quæ charitatem non extinguit quidem, ſed maculat, ac defædat, donec remittatur. Conſilia autem ſunt media ad remouenda impedimenta feruoris ipſius charitatis; & præſtantium eius exercitiorum, etiamſi ipſi charitati aliàs non aduerſentur. Nam caſtitas perpetua obicem remouet, quem adfert matrimonium, ne quis plenè diuino ſeruitio ſe mancipet; quamuis enim ipſa matrimonij actio non ſit culpa quâ fædetur charitas: eſt tamen imperfectio impediens maiorem eius puritatem & feruorem. Quam ob rem etiam ipſis coniugatis eſt conſilium perfectionis, b *abſtinere ad tempus, vt vacent orationi*; aut conatum aliquem maiorem adhibere in ſeruitio diuino. Ex quo prouenit, vt quamuis Deus D.N. vtpote valde liberalis, omnia Iuſtorũ opera remuneret,

1. Collat. 19. cap. 5.
"
"
"
Tom. 1. Tract. 2. cap. 5. & 6. 2. 2. q. 184. a 3.
ad 1. Ti 1. 5
b 1. Cor. 7. 5

 ſiue

contenta? cùm igitur virtutes tantam possint operum & actionum varietatem efficere; rectum est, huic earum propensioni annuere, vt copiosiores fructus proferant; sintque tanquam g *arbores paradisi* recentes semper *fructus* bonorum operum *offerentes*, quamuis præceptum ad ea semper non obliget; non decet, itaque Christianum, virtutes habere in eo sterilitatis gradu, quo erant, cùm dixit Isaias: h *apprehendent septem mulieres virum vnum in die illa, dicentes: aufer opprobrium nostrum.* quod S. Hieronymus explicat, quasi gratiæ & virtutes ante Messiæ aduentum essent ferè infames & contemptæ, & viduarum instar non gignentium filios operum seruentium; ideoque optantium Saluatoris ipsius aduentum, qui faceret eas votorum suorum compotes; & notam illam, opprobriumque sterilitatis remoueret. Ideoque cum ipse verè, omnes simul se in eo coniunxerunt, vt idem Isaias dixit: in quo fuerunt omnes venerandæ, & fœcundæ, producentes clarissima opera: viamque sternentes, vt in omnibus eius discipulis eundem honorem ac fœcunditatem haberent: quod optabat Apostolus Colossensibus, cùm illis dixit: k *vt ambuletis digne Deo per omnia placentes; in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei.* O Domine Deus virtutum, gratias tibi, quod ita illas honorauerit, ac fœcundauerit in dilecte filij Dei humanitate! Cum igitur ille sit vitis, & nos palmites, adiuua nos, vt fructus tali vita dignos; & ijs, quos ipse protulit, valde similes proferamus: amputa, quæ in nobis superflua sunt, & l *omnem, qui fert fructum* in obseruatione præceptorum, *purga, vt fructum plus afferat*, etiam in obseruatione consiliorum.

g. *Apocal.* 22.2.

h. *Isai.* 4.1. *ibidem,*

i. *Isaiæ.* 11.2.

k. *Colos.* 1. 10.

l. *Ioan.* 15. 2

HIC fuit semper Spiritus Sanctorum, qui diuinæ huius vitis palmites fuerunt, in omnibus ætatibus & sæculis præteritis, & ipsis Dei præceptis alia semper multa sponte sua addiderunt, ex ingenti eidem seruiendi studio, ac desiderio. Neq; in suis officijs contenti erant, quod id tantú facerét, ad quod ex Iustitia tenebantur; sed multa ex gratia & sponte sua præstabãt, vt exactius ac perfectius facerent, quod officij ratio postulabat. Imò proterea Deus noster noluit eos ad omnia illa præcepto suo obligare: vt liceret ipsis, amorem & affectum ad virtutem prodere, exercentes tales actiones, ipsius tantùm Dei intuitu & gratia. Nam (vt S. Augustinus ait) ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non impendere, tamen caussâ dilectionis impendimus. Hæc laus est, & gloria, de qua Sanctus Apostolus gloriabatur, cùm parùm sibi esse existimabat, quod Euangelium prædicaret, sicut alij Apostoli, qui sustentationem accipiebant ab ijs, quibus prædicabant: sed ipse proprijs manibus laborans, quæ sibi & alijs suis socijs necessaria erant comparabat: vt cum maiori libertate Euangelium prædicaret. m *Ego, inquit, nullo horum vsus sum: bonũ est enim mihi magis mori, quàm vt gloriã meã, quis euacuet*, ex eo proue-

4.

Lib. 1 de admonitione coniugij.

m 1. *Corin* 9.15.

nientem,quod gratis ego & ſponte ac liberè laborem. *Nam etſi Euangelizauero,non eſt mihi gloria:neceßitas enim mihi incumbit:væ enim mihi eſt,ſi non Euangelizauero.* Quod ſi prædicarem ſicut cæteri, non promererer ſpecialem hanc gloriam & præmium , quod mihi nunc comparo; quia , quòd prædicem eſt mihi præceptum;& væ mihi,niſi faciam: ſed non accepta ſuſtentatione idem puriùs & præſtantiùs facio;ac propterea maiorem gloriam & mercedem habebo.

5. Hæc dicens S. Apoſtolus,præclaram aliam rationem inſinuat, quæ nos meritò ad hæc conſilij opera exercenda permouere debeat ; quia ſcilicet maioris ſunt ædificationis toti Eccleſiæ, & populo Chriſtiano; ac proinde maior ex eis Dei gloria accreſcit. Quamuis enim magnæ ſit ædificationis, quod omnes in ſuis ſtatibus & officijs id faciant,ad quod tenentur;multò tamen amplius ædificant,cùm aliquid vltra id, ad quod tenentur, præſtant; quod abſque culpa & Nota aliqua omittere poſſent: ſed faciunt tamen illa ex feruore & zelo,quem habent,quemadmodum aqua, dum feruet, vltra id,quod eius natura requirit,eleuatur. Valde hoc ipſum confirmat inſigne illud opus Magdalenæ, quod non ex præcepto, ſed ex feruore ſpiritus , n *accepit alabaſtrũ vnguenti precioſi,quod effudit ſuper caput* ipſius Saluatoris:qui egregium illud opus approbans,dixit: *vbicunque prædicatum fuerit Euangelium in toto mundo*, tanquam inſigne opus fore laudandum. Et quemadmodum o *domus tota impleta eſt tunc ex odore illius vnguenti* : ita Eccleſia tota repletur odore ſuauiſſimo operum,quæ fiunt ex conſilio, & procedunt ex adeò feruenti amore.

n *Matt 26.7*

o *Ioã. 12.3.*

6. DENIQVE,quoniam omnis noſtra fœlicitas in eo conſiſtit, vt voluntatem ipſius Dei cum perfecta obedientia exequamur:in nulla re alia adeò illam manifeſtamus,atq; in conſiliorum eius obſeruatione:iuxta illud, quod Apoſtolus ſcripſit Philemoni: p *confidens in obedientia tua ſcripſi tibi , ſciens quoniam & ſuper id,quod dico,facies.* Hunc obedientiæ modum voluit Chriſtus D. N. nobis eſſe commendatum: cùm præcepta & conſilia hæc proponens,toties verbum illud repetebat: q *ego autem dico vobis* , quibus inſinuabat cauſas & motiua; ipſi in omnibus,quæ dicebat, obediendi. Et quoniam ipſe ſimul erat Deus & homo;conditor,& Redemptor hominum: vtrumq; complectitur verbum illud EGO , quaſi diceret : EGO Deus veſter, & cõditor veſter,hoc dico vobis creaturis meis:EGO veſter Dominus, & Pater veſter dico vobis,qui mei eſtis ſerui;& quos filios habere cupio; EGO redemptor veſter vobis,quos mei ſanguinis precio redemi ; EGO Magiſter & protector veſter,qui horum exemplum vobis dedi; ſumque omnipotens, ad vos iuuandos in eorum exlecutione;EGO veſter benefactor infinitus,veſter remunerator,& ipſum æternum præmium, qui vos innumeris beneficijs deuinctos & obſtrictos habeo, & immenſa vobis præmia offero : EGO,

p *Ad Philem. verſ. 21.*

q *Matt. 5. 23. & alijs.*

ego

ego hæc vobis mando & consulo; non mei, sed vestri commodi causa; ob quietem vestram, & perfectionem; & vt vestram fœlicitatem in hac & futura vita consequamini: quamobrem, agite, amplectimini, quæ vobis dico, & ipsa experientia discetis, verum esse, quod offero.

AVDI igitur, mi frater, quę tibi hic dicit Saluator: &, vt ea opere exequaris, stude, magnoq; conatu contende, eas virtutes exercere, in quibus magis eminent opera consiliorum supra præcepta: quas cùm Propheta possumus ad septem præcipuas reuocare. *Prima* est *Charitas*: quæ omnium est Regina, & quâ talis est, iubet eas omnes suas vires intendere in proprijs suis actionibus. Nam amor, & dilectio Dei non scit continere se; & terminos ac limites sibi constituere in agendis & perferendis, quæ potest dilecti sui causa; & æquè exequi optat, quod ei maximè placet: etiamsi id ille nō iubeat, atq; si expresè iuberet. Et cùm fecit, quidquid potuit, modicum id, & quasi nihilum reputat; et, si plura potuisset, plura etiam præstitisset. Charitatem sequitur virtus *Religionis* ac pietatis, cuius est debitum Deo honorem & cultum promptissimè reddere; nec satiatur vnquam eum honorando, quocumque modo potest, varijs orationibus, hymnis, psalmis; assistendo sacro Missæ, ac diuinis officijs; aut mysteria diuina meditando, affectibus Reuerentiæ, & profundæ humilitatis valde feruentibus. *Tertia* virtus est *Gratitudo*, cuius munus est, Deo & hominibus, ob accepta ab eis beneficia, gratias agere. Nec vt S. Thomas perpendit, satis habet, quod tantundem reddat, quantum accepit; id enim est quasi ex Iustitia debitum; sed studet, si possit, multo plura reddere ob gratitudinem de accepto beneficio. Quare, cùm id, quod à Deo accipit, sit infinitum; nunquam defatigatur, neq; desistit, facere quidquid potest vltrà id, quod præcipitur; vt gratitudinis legibus plenius satisfaciat. *Quartum* locum tenet *misericordia*, quæ omnium hominum miserijs compatitur. Et, quando illa perfecta est, nullum aliud exspectat præceptum, quam proximi necessitatem, & propriam facultatem. nam statim atq; proximi occurrit necessitas siue corporis, siue animæ, tenere scit, & ad illam reparandā pro viribus suis se accingit. Sed vlterius aliquanto progreditur *liberalitas* & magnificentia, quę valde delectatur benefaciēdo omnibus, etiam qui aliqua necessitate non premuntur: *beatius* enim exist imans *dare, quàm accipere*: ideoque cùm aliquid habet, statim, atque opportunitatē videt, gratificatur suis proximis; donaque offert Deo ac seruis eius. *Sexta* virtus est, *pœnitentia*; cuius perfectio nō se cōtinet inter opera obligatoria, quibus pro suis peccatis plene satisfaciat; sed, licet sciret, omnia sibi esse dimissa, & pro eis se reddidisse, quod debebat; addit tamen alias multas, vt in se vlciscatur iniurias Deo illatas; & sic domet carnem suam, & spiritui subijciat, & hac ratione à recidiua se præseruet; & ita vigilijs, abstinentijs, disciplinis, aliisque varijs mortificationibus studet, se quotidie magis locupletare. *Vltima* virtus est *obedientia*,

1.

2.

3.

22. q. 106. a. 6.

4.

5.

1 Ioan. 3. 17.

6.

7.

quæ cæteras virtutes mente inſerit, eam impellens ad obediendum in quacumque materia, non ſolùm quando expreſſum adeſt Domini præceptum; ſed etiam cùm eiuſdem voluntatis aliquod habet indicium: talia autem indicia ſunt conſilia, quæ ipſe propoſuit, & occulta Spiritus Sancti inſpirationes, quibus electos ſuos permouet, & excitat, vt quotidie creſcant de virtute in virtutem, donec in omnibus perfecti euadant. Quod ſi talis eſſe deſideras, magno honori tibi tribues, quod adeò ſis Deo tuo obediens, vt illam eius voluntatem ſemper facias, quam Sanctus Apoſtolus vocat, non ſolum f *bonam*, ſed etiam *benè placentem & perfectam*, quæ id quod melius ac perfectus eſt, reſpicit: adeoque appetes huius Deo tuo exhibendæ Obedientiæ cibum, vt multo plura ſemper facias, quàm ille iubeat; & cum conſilij opera tibi inſpirauerit, eam inſpirationem amplecteris, eò quòd indicium ſit diuinę eius voluntatis, quæ quodammodo rogat & precatur, quod potuiſſet iubere; vt tuæ obedientiæ perfectionem, id præſtãdo, magis manifeſtes; maiorque tibi ſequatur gloria ex eo, quod ita feceris. Attende autem, licèt verum ſit, quod Eccleſiaſticus dixit: t *nihil dulcius eſſe, quàm reſpicere in mandatis Domini*, & ea exquieſce tamen etiam veriſimum, quod Salomon dixit: u *Sicut vnguento & varijs odoribus delectatur cor, ita bonis amicis conſilijs animam dulcoratur.* Cùm autem nullus ſit melior amicus, quàm Deus; nec vllus plura amicitæ indicia & opera nobis exhibeat, quàm Chriſtus: ideò nulla conſilia animam noſtram magis afficiunt ac dulcorant, quàm ipſius: quæ, ſi cuſtodieris, delibabis huiuſmodi dulcedinem, quæ non erit exigua obedientiæ tuæ merces.

f Rom. 12. 2

t Eccli. 23. 7.

u Prou 27. 9.

CAPVT III.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVAE AD MODVM PRAECEPTA ſeruandi ſpectant meliorem ſemper præferendo.

ANHELANTE & aſpirante iã corde ad Euãgelica cõſilia amplectẽda, ab ijs incipiamus, quæ annexa omnino ſunt cuſtodiæ ipſorum præceptorum. Hæc enim duo ſemper complectuntur: alterum, quod eſt ipſius præcepti, ſubſtantia, & ad integram eius cuſtodiam obligat: quam qui transgreditur, culpâ maculatur, ac debitæ pœnæ ſubijcitur, quàm lex ipſa minatur; alterum pertinet ad modũ & rationem eius cuſtodiæ: in qua varij gradus eſſe poſſunt, alij alijs præſtantiores; quamuis autem nullus teneatur ad optimum eligendum; cupidus tamen perfectionis illum merito diligere deberet: ita vt ſimul & quod præcipitur, & quod conſulitur facias, a *amulando* ſemper (vt ait Apoſtolus) *chariſmata meliora*, & excellentiorẽ tenendo viam, & ſtudendo (vt ait Eccleſiaſticus) b *in omnibus operibus tuis præcellens eſſe.* Hoc autem obtinebis, ſi ſubiectas regulas & conſilia ſeruaueris.

a 1. Cor. 12. 31.

b Eccli. 33. 13.

Et quidem primum tanquam reliquorum fundamentum eſto, vt ſtudeas, quo ad poteris, præcepta in eo gradu ac diſpoſitione cuſtodire, vt finem

ob-

obtinere possis,ad quem illa diriguntur; tam vltimum , qui est salus & vita æterna;quàm huius vitæ, qui est Sanctitas, & charitas, & vnio cum Deo. Si enim lethali peccato sis obnoxius: licebit quidem,(vt ait S. Thomas)præcepta implere audiendi Sacrum,ieiunandi, honorandi parentes , & alia similia:sed propter huiusmodi custodiam præceptorum non promereris vitam æternam;nec talia opera sufficientes dispositiones sunt ad obtinendâ charitatem.Optimum ergo consilium,ad eadem præcepta perfectè implenda,erit,detestari lethale peccatum , in quo hæres;illudque aliquo perfectæ contritionis dolore abolere:dirigendo ipsam præcepti obseruantiam ad ipsiusmet charitatis finem,iuxta illud Apostoli: c *omnia vestra in charitate fiant*: In statu scilicet charitatis,& in finem eiusdem:& (quod adhuc excellentius est) etiam actuali charitate, ita vt ipsa præcepta comiteris actibus dilectionis Dei.Et ob eam causam, ait idem Sanctus Thomas , duo illa dilectionis Dei, & proximi præcepta , non esse in decem Decalogi præceptis numerata : vt intelligantur,ita in reliquis contineri, vt eorum sint quasi principium & finis. Meritò enim omnia à radice amoris nasci & eundem conseruare,& augere,& tanquam finem suum respicere debent; imò & cum amore seruanda & implenda sunt: & tunc bene custodientur iuxta S. Augustini sententiam dicentis:breue tibi datur amoris præceptum: *dilige, & fac quod vis*: modò omnia cum amore facias.

1. 2. q. 100. art. 10.

c 1. Cor. 16. 14.

Ex hoc consilio oritur *Secundum*,hoc est præcepta cum ea diligentia esse implenda,vt, quoad fieri possit,similis & conformis sis exemplari ac regulæ in eis positæ, quæ exprimitur verbo illo: *Sicut* , quæ in Sacro Euangelio frequens est valdè. Quare si cupias perfectè explere præceptum diligendi proximos:in duo eiusdem exemplaria oculos conijcere debes: Alterum est legis naturalis , iubentis proximos diligere sicut te ipsum;alterum Euangelicæ,præcipientis eosdem diligere,sicut Christus eos dilexit:ita vt duplicem hanc dilectionem tanquam regulam & amussim tuæ dilectionis adhibeas cum ea perfectione , quam inferiùs Cap.5.ponemus. Quod si coniugati velint suas obligationes excellenter explere : debent exemplar sequi ab Apostolo propositum , dicente: d *viri diligite vxores vestras sicut & Christus dilexit Ecclesiam*; *& mulieres subiectæ sint viris suis in omnibus , sicut Ecclesia subiecta est Christo*:eum in modum,quem tomo secundo proposuimus. Feruentes autè, altissimæ perfectionis cupidi ad tria eius exemplaria respicere debent, quæ Sanctum Euangelium indicat, vt studeant e *perfecti, & f misericordes esse, quemadmodum est Pater noster cœlestis*; g *volunt atem Dei in terra facere, sicut fit in cœlo*; & coniunctionem h *vnionemq́*, mutuam cum alijs habere , *sicut Pater æternus & filius* eius vniti sunt interse. Quamuis autem ad tantam perfectionem cum æqualitate peruenire sit impossibile,vult tamen ipse D. N. electos suos aspirare ad maximã similitudinẽ , quæ illis erit possibilis,absq́;

22 q. 44. ar. 1. ad 3. & 1. 2. q. 100. art 3 ad 1. Tract. 7. in Epist. 1oã. 2.

d. Ephes. 5 24. Tract 5. c. 4

e. Mt 5. 48 f. Luc. 6. 36.

g Matt 16. 10.

h Ioan 17 21.

vllo

2.2. q. 184. a. 3. vllo limite, aut menſura; quæ (teſte Sancto Thoma) nunquam in ipſo fine; ſed in medijs adhiberi debet. Et quemadmodum medicus intendere debet perfectiſſimam, quam poterit infirmo ſanitatem: licet terminũ & menſuram ponat in pharmacis & antidotis iuxta proportionem ſanitatis, quam intendit: ita nullum limitem præſcribere tibi debes perfectionis, quam intendis; ſiquidem nullum talem voluit, vt tibi proponas, qui te, ad imitandũ exemplar infinitè perfectum, exſtimulat: licet medijs ad eam perueniendi moderatio hæc & menſura adhiberi poſſit, iuxta cuiuſque capacitatem & talenta. Ex quo fit, vt modus excellentiſſimus implendi præcepta complectatur affectum, ac deſiderium interius imcomparabiliter ſuperans ipſum opus: nam faciens illud cum omni, quâ poſſis perfectione, deſiderare debes multo perfectius illud facere, quàm re ipſa poſſis. quaſi diceres: ô ſi poſſem opus hoc hic in terra perficere, ſicut Angeli illud in cœlo fecerunt. Et hoc eſt, quod Chriſtus Dominus dixit, i *eſurire & ſitire iuſtitiam*: ita vt quemadmodum Eccleſiaſticus dixit: k *edens, adhuc eſuriat; & bibens, adhuc ſitiat*: ſitque eiuſmodi ſitis, vt Sanctus Baſilius dixit, affectus quidam ac deſiderium inſatiabile, quod quemadmodum l *ignis nunquam dicit: ſufficit*.

i. Matt. 5. 6. k Eccl. 24. 29. l Prou. 30. 16.

3. SED quoniam hoc conſilium valde eſt generale, applicemus nunc illud ad alia particularia, quæ ab eo oriuntur, ſit igitur *tertium*: vt præceptum impleas cum actuali intentione gloriæ & honoris ipſius Dei, in eo quod facis: ita vt non facias, quod iuberis, aliquo fine malo: hoc enim eſſet præcepto vni parere, cum alterius trãsgreſſione. Nam, ſi ſacrum audias, aut ieiunes, vt laudes humanas quæras; licet præceptum Eccleſiæ impleas: humilitatis tamen, rectæque intentionis in actione tua habendæ præceptum transgrederis; nec eſſe debes contentus qualicunque intentionis bonitate; ſed optima & excellentiſſima, qualem Sanctus Apoſtolus expreſſit, cum dixit: m *ſiue manducatis, ſiue bibitis, ſiue quid aliud facitis: omnia in gloriam Dei facite*; & vt illi maximè placeatis & parcatis: nam etiam intentio ipſiuſmet obedientiæ eſt altiſſima, cùm ſcilicet aliquid fit, vt voluntati diuinæ obediatur. Nam (vt ait S. Thomas) reliquarum virtutum opera, etiam ipſum Martyrium, eo plus apud Deum promerentur, quo magis fiunt ad implendam diuinam voluntatem, quæ ſuprema eſt regula omnium voluntatum & operum liberorum. Sed cum hæc Dei voluntas præcepta & conſilia complectatur, non erit ſuprema intentio, præceptis, quâ talia ſunt, obtemperare; ſed maius erit amoris indicium, ea cum ſpiritus libertate implere, atque ſi tantum fuiſſent conſilia, hoc eſt, cum hac cordis diſpoſitione, quòd licèt non præcepta, ſed conſilia tantum fuiſſent, ea voluiſſes implere, hoc ſolo nomine, vt ipſi Deo placeres, & idem glorificaretur; dicens ex toto corde tuo: quamuis non adeſſet præceptum Caſtitatis & patientiæ, ego hæc magnâ animi mei voluptate

m 1. Cor. 10 31.

2.2. q. 183. art 3.

ſeruarem,

seruarem, vt Deus glorificaretur,& illi placerem, sciens hoc ipsi gratum & acceptum esse. Et hic sensus est illius Apostoli sententiæ, n. *Lex Iusto non est posita*: eò quod Iusto ipsa Dei gloria, & quod intelligit eius esse voluntatis, sit tanquam lex: nam etiam non iussus, id faciſſet:Et quamuis proprium sit præcepti & legis minis & pœni vrgere exequutionem. Iustus non indiget huiusmodi legibus eò quòd sponte, & promptè faciet, quod illæ præteribunt. Et quamuis hæc videatur excellens perfectio: est tamen multis Iustis valde frequens, ieiunant enim, & Sacris interſunt diebus,quibus ex præcepto tenentur,cum ea disposítione,quod etiam si præceptum non fuisset,æquè eadem ipsi præstitissent. Et hanc ob causam(vt postea dicetur) licet illis, iuramentis & votis se obstringere,ad præcepta Dei custodienda, cum eo animi decreto,quod licèt non fuissent præcepta,obstrinxissent se ad ea explenda: eò quod recta adeò essent,ac iusta.

n 1. Timot. 1. 9. S. Thomas. 22 q 96. art. 5.

Tractatu. 2. cap. 5.

Quartum consilium est, vt quando præcepti materia aliquam habet latitudinem, eligas semper partem meliorem, nunquam verò deteriorem, quemadmodum o *Abel oblaturus* Deo Sacrificium,elegit *ex grege*,quod optimum erat; cum contrà, *Cain* Frater eius *obtulerit* deteriores *fructus terræ*: & hunc imitabantur illi, de quibus Deus conquerebatur, quod habentes in gregibus suis sanas & scabiosas oues,offerebant ei scabiosas, & sanas sibi retinebant;& p *habentes in grege suo masculum,& votum Deo facientes, immolabãt debile*. Imitare igitur Iustum Abel,& cùm Deo sunt decimæ offerendæ,optimum offeras,quod habes;si Eleemosynam facere velis,ne dederis, quod deterius est;&,si multum dare poteris,noli manum contrahens parum dare;Si ieiunandum est,possísque præceptum implere piscibus tantum vescens:noli priuilegio vti vt ouis vescaris;nam illud est exactius,& perfectius ieiunium, in quo à carnibus & lacticinijs abstinetur. Et qui pro te ipso libentius accipis,quod melius & vtilius est tuo honori;aut vt principi tuo illud offeras;æquius omnino est,vt optimum semper eligas,quò eius præcepto & voluntati satisfacias.Iure optimo Scriptura Sacra laudat populi Hebræi pietatẽ, qui petenti Moysi,vt offerrent,quidquid necessarium esset ad tabernaculum, & cultum Deo exhibendũ, q *obtulit mente promptissima, atq; deuota, quidquid ad faciendum opus tabernaculi,& ad cultum,ac vestes Sanctas necessarium erat,aurum, argentum,lapides & gemmas pretiosas Hyacinthum,purpuram,byssum*, & alias magni valoris telas;& in omnibus obtulit pretiosissima, quæ habebat. Et magnus certè fuisset pudor,quodidem populus,qui promptè attulerat r *inaures aureas*,quas Aron petiuerat ad *fabricandum vitulum conflatilem*: non adferret postea ad Moysen pretiosissima,quæ haberet in obsequium veri Dei.Rectũ enim erat,vt qui in obsequium mundi,ac Dæmonis tradiderat, quod pretiosum erat:traderet,quod optimum,in obsequium ipsius Dei.

4.

o Genes. 4. 4.

p Mal. 1. 14

q Exod. 35. 21.

r Exod. 32. 22.

Adidem consilium spectat alterum à Caisiano indicatum; vt non satis

Collat. 14 cap. 11.

reputes parere præcepto in eo tantum,quod in cortice, & ſecundum literã, vt dicitur,præcipit;ſed addas præterea,quod illud continet in ſpiritu, & aliquam cum eo ſimilitudinem habet.Et hac ratione rectè impletur præceptum honorandi parentes, ſi non ſolum honor carnalibus exhibeatur; ſed etiam ſpiritualibus, ſenioribus,prælatis, & principibus, &omnibus proximis ,quatenus eos,ex humilitate ſuperiores tibi reputas.

5. QVINTVM conſilium eſt,vt quando præceptum latitudinem habet in tempore, eligas tibi optimum,& quod maximè expedit ad illud implendũ; ſtudendo potius præuenire horam, quam permittere,vt illa elabatur. Iuſte enim eſt(vt ait Scriptura) ſ*fructum ſuum dare in tempore ſuo*, t *& in omnibus ſuis operibus eſſe velocem:* vt non ex pigritia differat de hora in horam, quod poſſet opportuno tempore facere: cuius contrarium facit piger, reijciens auditionem Miſſæ vſque ad meridiem;& Primæ,& Sextæ horarum recitationem vſque ad noctem. Ad idem conſilium ſpectat ſufficiens tempus tribuere implendo præcepto: ne nimium feſtinetur,&, vt alteri alicui rei attendatur,præceptum ŏpus proculcetur. Sunt enim, qui, quaſi tempus malè collocetur, quod Miſſæ audiendæ,& officio recitando tribuitur: ideoque vellent, ſacrum breuiter expediri;& officium properando dici,cùm tamen meritò exiſtimare deberent, nuſquam tempus meliùs collocari, quàm in diuinis præceptis explendis:quare licèt quadrans horæ ſufficeret, vt præcepto,ſecundum eius rigorem,ſatisfieret: æquum tamen eſt,ſalubre hoc conſilium amplecti, vt etiam ſemihoram, ſi opus eſt,expendas,vt actio tua ſit rectior.

ſ *Pſal.1.3.* t *Eccle.31.27.*

6. AD hoc ipſum confert aliud conſilium,exercendi ſcilicet virtutem imperatam eo modo, qui in dilectionis Dei præcepto exprimitur,in quo iubetur v *diligi Deus ex toto corde,anima,mente,virtute,& fortitudine:*qui modus ſeruandus etiam eſt in cæteris virtutibus iuxta cuiusque exigentiam: ita vt animum adijcias ad eas cum quatuor his conditionibus exercendas: cũ omni ſcilicet cordis tui affectu;cum omni intentione,continuatione, firmitate ac perſeuerantia: quæ ad earum perfectionem requiritur,ita vt nihil admittas, quo ab exacta talis præcepti exequutione retarderis. Quod licèt (teſte Sancto Thoma)non obliget ad bonum opus præſtandum cum proprio ipſius virtutis modo, cum firmitate ſcilicet,promptitudine,hilaritate, & facilitate:(quo modo illi operantur,qui habitum iam acquiſiuerunt, & conſuetudinem operandi)eſt tamen rationi conſentaneum,eum procurare: nec difficile id obtinebitur,modò dilectio Dei maneat in corde. Nam(vt Sanctus Auguſtinus ait)amor facilem ac iucundum reddit laborem, qui in implenda voluntate Dei,quem diligit,collocatur; datque firmitatem & conſtantiam in eo: eſt enim x *fortis vt mors dilectio; & dura ſicut infernus,* ſiue ſepulchrum,*emulatio.* Horum omnium multa præclara adducemus exempla in decurſu horum Tractatuum.

v *Deut.6 5. Matt.22.30. Luc.10.27*

1.2.q 100. art.9.

Can 8.6

CA-

CAPVT IV.

CONSILIA CIRCA OCCASIONES TRANSGREDIENDI PRAEcepta remouendas, etiamsi aliàs licitæ sint, & iniuria aliquæ ferendæ.

VT QVAE hactenus dicta sunt in effectum deducantur, vlteriùs adhuc est progrediendũ, aliaq; cõsilia seruãda, ad remouẽdas occasiones impingendi ac deficiendi in explendis præceptis. Eò enim tendunt quatuor insignia documẽta, quæ Christus D N. in sermone habito in monte tradidit. Præcipuè solemnissimum illud, cùm dixit: a *si oculus tuus dexter scandalizet te, erue eum; & si dextra manus tua scandalizet te, abscide eam, & proÿce abs te, expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum: quàm totum corpus tuum eat in gehennam.* Quamuis autem hoc dixerit contra occasiones & pericula amittendæ castitatis, vtpotè frequentiores, magisque horrẽdas: (vt suo loco videbimus) postea tamen vniuersim loquutus est, & ad rem quamlibet idem documentum extendit; quæ peccandi adfert occasionem. Aduertit autem Sanctus Petrus Apostolus (vt refert S. Clemens) non dixisse Saluatorem nostrum: si oculus aut manus tua scandalizauit te; sed, si scandalizat, & prouocat ad peccandum: quia non vult, te exspectare donec cecideris, & transgressus fueris præceptum; sed, vt tempestiuè, & quando periculum imminet, aut apparet tẽtatio, eam remoueas: ne desis in eo, ad quod teneris. Nec meminit oculi, aut manus sinistræ, sed expressit dexteram, quæ magis est necessaria, & pluris æstimatur; vt intelligas, quamcumque personã, aut rem aliam, etiamsi valde necessaria videatur, aut valde sit preciosa, esse rei iciendã: si occasionem adferat, præceptum aliquod transgrediendi. Simul etiam monere voluit, duplex esse occasionum, nos scandalizantium genus: quasdam per oculum & sinistram manum significatas, eo quod apertè sint prauæ, & obliquæ, quæ nos rectà & manifestè ad peccatum impellunt: quarum non fuit opus meminisse: cum idem ipsum præceptum, prohibens peccatum, iubeat remoueri manifestũ eius periculũ, pręsensque ac proximũ ad illud perpetrandum impellens discrimen: & hoc nomine falsus amicus, consiliarius, siue magister, qui prauam aliquam doctrinam consiliumúe ob sensuales aliquos terrenos, & inanes fines tradit, sinister oculus appellatur: quia prauis huiusmodi rebus sinister prauæ intentionis oculus alitur & foue-tur. De quo Saluator dixit: b *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit:* quem nisi planè eruas, omnino peribis. Manus sinistra, censetur peccati complexi; aut ad illud perpetrãdũ auxiliũ præbẽs, aut inducẽs,

I.

a *Matt. 5. 29. & c. 18. 8. Tract. 2. c. 9*

Lib. 7. recognitio prope finem

b *Matt. 6. 23.*

aut proximam præbens occaſionem, eò quòd vehementer tibi adhæreſcat: quam niſi abſcindas, & à te repellas, peribis cum illa, iuxta illud Prophetæ: c *Sicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur, ſic conuiuium paratum, conſumentur, quaſi ſtipula ariditate plena.*

c Nahum. 1 10.

Aliæ ſunt occaſiones per oculum manumque dextram indicatæ, quatenus ſpeciem quandam præferunt veræ neceſsitatis, vtilitatis, pietatis, ſanæue intentionis, & quaſi expediat eas non prætermittere: quæ tamen reuera ſunt periculoſæ: quia ſub tali prætextu & boni colore damnum non leue latet. & licèt interdum bonæ ſint; eiuſmodi tamen circumſtantijs irretiantur, quæ iuſtis quaſi muſcipula ſint, & ſcandalum adferant: De quibus dixit Apoſtolus: d *Omnia mihi licent: ſed non omnia expediunt* e *Omnia mihi licent: ſed non omnia ædificant.* Quicquid enim nõ eſt lege prohibitum, hoc quidem nomine eſt licitum: ſed non propterea ſtatim ad animæ bonum, & pacem expedit, aut ad proximorũ ædificationẽ. ideoque potius quod huiuſmodi eſt, expedit eruere & eijcere, etiãſi oculus, ſit aut manus dextera: ne in ea damna incidamus, quæ ſequi poſſunt, ſi ea ſeruare velimus. Huic doctrinæ innituntur tria Euangelica Religionis conſilia: Nam licitum quidem eſt matrimonium, diuitiarum poſſeſsio, ſuique ipſius, ac rerum ſuarum gubernatio; ſed multis hæc non conueniunt: nam magna potius ex eis percipiũt incommoda. quam ob rem ex Dei inſpiratione, omnibus huiuſmodi rebus licitis ſponte renunciantes, quæ meliora & tutiora ſunt amplectuntur, in ſtatu Caſtitatis, Paupertatis, & obedientiæ, vt poſtea apparebit. Eidem doctrinæ innitantur neceſſe eſt deſideria & electiones reliquorum ſtatuum & officiorum, & vitæ generum. Vt enim Eccleſiaſticus dixit: f *non omnia*, etiam ſi bona aliàs ſint, *omnibus expediunt: nec omni anima omne genus placet.* Quare meritò officio & occupationi renunciant, quæ adiunctas habent peccandi occaſiones; eligunt verò eam, quæ tutior eſt, & à lapſibus expeditior, iuxta ea quæ ſuperius ſunt aduſtata.

d 1. Cor 6. 12.

e Cor 6. 10. 22.

f Eccli. 37. 31.

Tomo. 2. Tract. 1. c. 5

§ I.

Eidem doctrinæ innituntur etiam tria præclara illa conſilia, quæ Chriſtus D. N. in eodem monte propoſuit, ad ferendas iniurias; & iuſtitiam, charitatem, & pacem cum proximis conſeruandam. Primum fuit; a *audiſtis, quia dictum eſt antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non reſiſtere malo: Sed ſi quis te percuſſerit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram* Pro cuius declaratione eſt aduertendum: quamuis non liceat iniuriam etiam valde ignominioſam, aut valde grauem dolorem inferentem propria authoritate vlciſci: licitum tamen eſſe poteſt, vindictam eius à legitimo iudice, publicam ad id authoritatem habentem, petere: modò id fiat abſque ira, & odio in eum, qui intulit iniuriam; ſed eo tantùm fine, vt illatum damnum reparetur. In eum ſiquidem finem, (vt S. Thomas ait) eſt

I.

a Matt. 5. 38.

2. 2. q. 108. art. 1. & 2.

virtus

virtus quædam moralis, cuius est munus ordinem in vindictis sumendis constituere, vt illæ iustè fiant: sæpè tamen neque hoc est, quod maximè expedit, eò quòd graues ex eo occasiones sequi possint, ad excitandas inimicitias, iras, querelas, ac dissensiones inter ipsos litigantes; & pericula, grauia peccata admittendi. Quamobrem Christus D. N. suadet, in huiusmodi occasionibus multò melius esse, non resistere malo, quod adfert iniuria idque non solùm, non sumpta vindicta, authoritate propria; sed neque à Iudice petita; & omnino eâ condonatâ, nullo iniurianti illato incommodo. Et quod adhuc est præclarum magis & heroicum, vt, qui iniuria est affectus, paratũ se potius ostendat, si ita opus esset, ad alias adhuc iniurias sustinendas: hoc enim significat, *alteram maxillam præbere ei, qui dextram percussit.* Quod *si oculus tuus dexter manusue dextera te tunc scandalizet*, cognati scilicet tui, & amici accedentes, & suadentes, vt vindictã sumas, tuumque defendas honorem: reijce malum tale consilium, etiamsi pietatis, nomenque bonum conseruandi pallio tegatur: *melius* enim *tibi est ad cælum ire* cum tali dolore, & iniuria; quàm ad infernum descendere sine illa, eò quòd vltus eam fueris, & peccata admiscueris, vindictam iure petendo. Est enim maioris prudentiæ, ex duobus malis minus eligere, hoc est manere cum ignominia; quàm, vt eam remoueas, in maiora alia incidere, qualia sunt culpa, & æterna pœna. Maximè quod Christiano homini non ignominia censenda sit, sed honor, (vt Sãctus Petrus dixit) quòd iniurias illatas non vlciscatur, sed imitetur Christũ, eiusque b *passionibus communicans gaudeat*, vt placeas Deo, gratiamque in eius oculis inueniat. Imò, (vt S. Augustinus perpendit) etiam inter gentes benè moratas tribuitur ingenuitati, & magnanimitati, iniurias non vlcisci. Et Cicero laudat Iulium Cæsarem, quod nullius rei obliuisceretur, nisi acceptarum iniuriarum: quod si non iudicasset honorificum, nec ipse Cæsar id feciisset, neque Cicero eum propterea laudasset. Et Aristoteles dixit, virũ magnanimi esse, iniuriarum obliuisci. Quod si interdum necessarium esset, huiusmodi vindictam petere ob commune Reipublicæ, aut ipsius familiæ bonum: id fieri debet quasi coactè, conseruando in corde propensionem ac promptitudinem ad condonandum, si id ad maiorem Dei gloriam expediret, vt dictum est.

b 1. Petri 4. 14.

Epist. 5 ad Marce Iunũ

4. Ethic. c. 3.

Secvndvm consilium est, c *Ei, qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere: dimitte & ei pallium.* Certumetiam hic est, posse licitas esse lites, seruatis illis conditionibus in secundo tomo positis: imò interdum etiã esse necessarias ad fortunas tuendas, quæ sunt ad vitam ducendam & familiam alendam necessariæ: sed aliquando non expedit, illas excitare: eò quòd graues discordias excitent; & alia peccata secum adferant: vt ibidem est dictum. & tunc consulit Christus Dominus, vt non solum iuri nostro cedamus, permittentes, auferri nobis, quod reuera nostrum est; sed etiam animi

2. c Mat. 5. 40. Luc. 6. 29. Tract. 3. ca 14.

BIBLIOTECA

promptitudinem oſtendamus, ad reliqua tradenda, quæ nobis remanent; & rebus omnibus renunciandum, & omnibus temporalibus nos exſpoliãdos, vt ſpiritualia conſeruemus. Et ad hoc propoſitum vſus eſt Apoſtolus apud Corinthios ſententiâ, quã ſuperius retulimus, d *omnia mihi licent. ſed non omnia expediunt*: eo quod valde implicarentur litibus, & contentionibus cum parua ædificatione, & pace mutua, & idem confirmat ipſe Saluator, addito tertio conſilio, e *quicunq; te angariauerit mille paſſus: vade cum illo & alia duo.* quaſi dixerit: ſi quis tuam libertatem iniuſtè opprimens, te coegerit, vt alicuius ſui negotij cauſa aliquò te conferas, non te vlciſcaris, neque contra eum iraſcaris; ſed fac ex neceſſitate virtutem, vim & violentiam illam adeò generoſo corde ferens, vt plus etiam facias, quàm ipſe requirit; offerens te, ſi opus erit, ad progrediendum vlterius, aut certè in corde tuo, ad id præſtandum, eſto paratus. Hæc omnia conſilia amplectenda præcipuè ſunt eo nomine, quòd ad ſpirituale noſtrum bonum conferant, eadem tamen operã, eadem amplectimur ad impediendum proximi detrimẽtum ſpirituale, quod ex noſtra reſiſtentia augeretur. Et quamuis certo tibi conſtaret, poſſe te abſque vllo peccato reſiſtere iniurianti in tribus prædictis rebus: cõſilium eſſet altiſſimæ perfectionis, eidem non reſiſtere; ſi hoc eſſet medium, quo maius proximi damnum vitaretur.

d 1. Cor. 6. 11. 12.

e Matt. 5. 41.

A D hoc ipſum direxit Chriſtus D.N. quod fecit, ac dixit Sancto Petro, cùm tributum ab ipſo exigere vellent: dixit enim, f *quid tibi videtur, Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel cenſum, à filijs ſuis, vel ab alienis? & ille dixit: ab alienis. Dixit illi Ieſus: ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, & aperto ore eius, inuenies ſtaterem, illum da eis:* voluit enim hoc dicere: quãuis ex rigore iuſtitiæ tributum ego hoc non debeã, cùm Dei ſim filius, & vniuerſæ creaturæ Dominus, ac ex regio Dauidis genere: volo tamen huic meo iuri cedere, & tributum ſoluere; ne cum illud exigentibus contendam; & occaſionem præbeam ſcandali & turbationis contra nos. Et ſic nos docuit: multa, quæ ex ſe eſſent licita, eſſe omittenda, ne turbentur & offendantur debiles; rectiusque conſilium eſſe, omittere interdum honoris ac nobilitatis puncta, & fortunarum commoda aliqua, & lucra, quàm contendere eadem conſeruare, cum notabili proximorum turbatione, & ad idem propoſitum Apoſtolus dixit Corinthijs: quamuis licitum ſit g *omne, quod in macello venit, & quicquid apud infideles proponitur, manducare*: cauendum tamẽ, h *ne hæc licentia offendiculum fiat infirmis. Si enim aliquis, ita liberè veſcentem moneret, hoc immolatum eſſe idolis*: ait: *nolite manducare, propter illum, qui indicauit, & propter conſcientiam: non tuam ſed alterius. quapropter ſi eſca ſcandalizat fratrem meum: non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem*: non

f Matt. 17. 24.

g 1. Cor. 10. 25.

h c. 8. 9. 13.

enim

enim quisque debet quærere, quod sibi soli est vtile; sed attẽdere etiam debet ad aliorum vtilitatem, vt quod lapsus causa, & scandali siue temporalis, siue spiritualis esse possit, remoueat; modò non sit ipsi necessarium, & ex obligatione incumbat. Sed hoc teste S. Thoma, aliquando cadet sub præceptum, aliquando tantùm erit ex consilio. Exempli causa, qui in quadragesima carnibus vescereturpropter necessitatẽ, cùm alioquin species & color faciei necessitatem talem non prodat: si is iter faceret, velletque in hospitio carnibus vesci: tenetur ex obligatione manifestare alijs suam necessitatem, & facultatem, quam ad id habet: ne videntes vescentem scandalizet. Si autẽ sibi persuaderet: aliquos non adhibituros fidẽ, quamuis id ipse dicat; ac propterea scandalum passuros, quod passiuũ appellant, ex propria illorum malitia, quamuis, inquam, tũc, postquam de sua necessitate & facultate monuisset, liceret ei carnibus vesci: esset tamen tunc salubriùs consilium, eo die abstinere: ne talem occasionem, etiam absque propria culpa, illis præberet. ita, enim S. Apostolus non accipiebat à fidelibus, in quorum gratiam laborabat, alimenta, quæ alij Apostoli accipiebant; i *ne offendiculum*, inquit, *demus Euangelio Christi*: ne scilicet aliqui in id impingerent, & occasionem acciperent suspicandi: Euangelij prædicationem ex concupiscentia potiùs, quàm ex zelo & charitate proficisci. i. Cor. 9. 12

CAPVT V.

CONSILIA PERFECTIONIS, QVO AD MODVM DILIGENDI proximos sicut nos ipsos; & sicut Christus eos dilexit.

EX DICTIS Capite proximo satis liquet, quàm cupiat Christus D. N. eminere in suis discipulis mutuam dilectionẽ & amicitiam; siquidẽ talia præbuit consilia ad eius offendicula remouẽda; sed nunc magis in particulari ostendemus admiranda perfectionis consilia, quæ in ijs modis continentur, quos ipse expressit ad præceptum dilectionis proximorum implendum. Proposuit enim nobis ob oculos præclarissima duo exemplaria, quæ supra indicauimus, ex quibus excellentiam deducamus dilectionis, quam illis debemus. Cap. 3.

§I.

Quaratione dilectio ſui ipſius regula ſit dilectionis proximi.

a *Leuit.* 19. 18. *Mat.* 22. 39 *Luc.* 10.27. *Rom* 13. 9. *Gal.* 5.14.

PRIMVM Exemplar, & modus proximos diligendi, exprimitur in præcepto legis naturalis: quæ habet: a *diliges proximum tuum ſicut teipſum*: quod & renouatum; & approbatum, ac explicatum eſt in Euangelica lege; cuius ſenſus eſt. In dilectione proximi pro exemplari & amuſſi dilectionis eius, eam accipe, quam erga te ipſum habes; vt idem proximo velis, quod vis tibi ipſi; & vt Chriſtus dixit: b *omnia quæ vultis, vt faciant vobis homines; & vos facite illis.* Et quemadmodum tu tibi ipſi non tantum vis ea, quæ ſunt ad tuam conſeruationem neceſſaria; ſed multa alia ad ſolatium, commoditatem, ac delitias tuas; nec velles, alios nihil aliud præſtare, quàm quod ex præcepto & obligatione tenentur; ſed cuperes aliqua alia ab eis addi, quæ tantùm ſunt ex conſilio in tuum commodum: ita meritò velle ac facere idipſum debes erga tuum proximum: tunc enim eum, ſicut te ipſum diliges. Sed quoniam in hac regula aliqua poteſt contingere deceptio: vt ea euitetur, ſupponendum eſt, quod S. Auguſtinus circa eam monet, dicens prius vide, ſi iam noſti diligere te ipſum; & tunc committo tibi proximum, quem diligas, ſicut teipſum. Si autem nondum noſti diligere te: timeo ne decipias proximum ſicut te. Nam (vt S. Thomas, Ariſtotelis doctrinam ſequens, ait) amor ſui ipſius eſt duplex. Alter inordinatus & malus, qui proprius eſt peccatorum, diligentium in ſe ipſis, quod ipſi pluris faciunt; exteriorem ſcilicet hominem & carnem ſuam, quam habent cum beſtijs communem; & quam interiori homini, & animæ, quâ Angelis aſſimilantur, præferunt. Et hic (ait S. Auguſtinus) non verus, ſed falſus eſt amor, verum autem odium, iuxta illud Dauidis, c *qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam.* Non odiſſe, eſt velle malè ei, quem odit: qui autem diligit iniquitatem, vult animæ ſuæ maximum malum, & miſeriam; inimicitiam ſcilicet cum Deo, & pœnam ipſam æternam. Ac proinde huiuſmodi amor non poteſt eſſe exemplar eius, quo proximus eſt diligendus: ſic enim eum diligere, eſſet, verè odiſſe. Alius eſt amor ſui ipſius ordinatus, & ſtudioſus; proprius bonorum & piorum, amantium in ſeipſis, quod ipſi plurimi faciunt, excellentiam ſcilicet interioris hominis, vitam ſuam iuxta rationis dictamen ducentes: in qua re homines ſuperant beſtias; ſuntque beatitudinis, ad quam fuerunt conditi, capaces. Et huiuſmodi amor debet eſſe regula amoris erga proximum; nec ab eo eſt diſtinctus, quem ille erga ſe ipſum habere debet. Omnes enim probi, quâ tales ſunt, eodem modo ſancto quodam amore ſeipſos diligunt.

b *Matt.* 7. 12.

Serm. 43. *de verbis Domi*

2.2 *q* 25. *art.* 7. & 1. 2. *q* 19. *a.* 4. 9. *Ethi. c.* 4.

Vbi ſuprà

c *Pſal.* 10. 6.

Quare

Quare idem erit, proximum diligere, ſicut me ipſum diligo; & ipſum diligere, ſicut ſe ipſe diligit: hoc eſt, ſicut ipſe, meritò debet ſe ipſum amare; & vt decet, æquumque eſt, vt ego me ipſum diligam. Hæc omnia confirmat explicatque Angelicus Doctor adductis quinque circumſtantijs, quas Philoſophus veræ amicitiæ tribuit, quarum multæ ſunt ex ſolo conſilio, vt perfectio dilectionis excelſior ſit, ac præſtantior.

PRIMA circumſtantia eſt, quod velit ſibi, ſuiſque amicis ipſum eſſe & vitam: collocando ſpiritualem animæ vitam in primo loco; corporis verò in ſecundo, quatenus hæc conducit etiam ad vitam ſpiritus. Cùm enim anima ſit immortalis, corpus verò mortale, ratio ipſa docet, animæ bonum corporis bono eſſe præferendum. Ex quo fit, vt verus amor, ſibi ipſi ſuiſque proximis ea bona velit, quæ ad vitæ conſeruationem & perfectionem conferunt. Præcipuè autem vult ipſas virtutes, quæ ſunt vera animæ bona, quibus æterna vita comparatur; & etiam temporalia in eo gradu, quo expedit, abſque detrimento virtutum. Sed quoniam verus amor non ſiſtit in bonis affectibus ac deſiderijs: ſed peruenit etiam ad ipſa opera: ideò & ſibi, & ſuis amicis hæc bona procurat per media, ad ea obtinenda proportionata. Et quemadmodum amor, quem quis habet ad ſe ipſum, ſolicitum illum reddit, vt proprium bonum acquirat; impediat verò & reparet quoduis malũ: ita amor proximi eundem impellit, ad procurandum proximi commodum, & auertendum eius damnum; &, cùm adeſt, opportunè reparandum. Ac propterea S. Auguſtinus dixit: eum, qui alterum diligit, & corpori & animæ eius benè facere. Corpori enim applicat medicinam, animæ verò diſciplinam: quaſi clarius diceret: corporis eius neceſsitates reparat, exhibitis corporalibus miſericordiæ operibus, animæ verò, exhibitis operibus ſpiritualibus: tribuens illi modò hæc, modò illa bona: eò quòd huiuſmodi beneficijs amicitia conſeruetur, & perficiatur. Operibus ipſis quarta circumſtantia & indicium additur iucunda & grata conuerſatio, quam dilectio efficit erga proximum dilectum. Iuſtus (ait S. Thomas) ſeipſum, vt oportet diligens, libenter ſecum ipſe verſatur, intra cor ſuum ingreſſus, vbi bonas cogitationes inuenit bonorum præſentium, memoriam præteritorum, & ſpem futurorum: in quibus cum magna animi voluptate perſiſtit. Et eodem modo delectatur, certis ſeporibus, agere cũ ſuis amicis; de huiuſmodi rebus agens, quę animarum precipuè bonum promoueant; & in ijs, quę ad corpus ſpectant, ſubleuentur. Denique verus amor magnam adfert ſecum & cum ſuis proximis, concordiam. Sanctus enim ſui ipſius amor nullam intra ſe ipſum diſcordiam admittit, vt aliqua velit inuicem contraria, aut repugnantia; ſed totam ſuam animam ad ſolam rem vnam deducit, hoc eſt, quam ratio dictat, & ipſe Deus præcipit: & eodem modo amor proximorum concordiam efficit cum illis in rebus licitis & honeſtis; ita vt eorum affectibus

1.

2.

3.

Lib. de Moribus Eccleſ. cap. 27.

4.

5.

ac desiderijs sese accommodet, d *flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus.*

d *Rom.12.15*

QVARE Angelicus Doctor ait: perfectam pacem duas complecti vniones, alteram inter ipsius hominis appetitus, ita vt qui sunt carnis, in quibus passiones eius existunt cum superiore spiritûs voluntate componantur: non quòd nõ supersit aliqua inter eos dissensio; sed quod re ipsa inferioris appetitus affectus cum superiore concordet, & hic cum Deo. Et hæc vnio effectus est veri amoris sui ipsius. Nam qui serio se ipsum amat, diligenter studet, vt caro spiritui; passiones verò rationi; & omnia simul Deo subijciantur. Et hinc secunda oritur vnio, quam generali nomine concordiam appellamus, quando scilicet vniuscuiusque voluntas cum aliorum voluntatibus in rebus licitis concordat, suntque quasi vnus in hoc, vt eadem bona omnibus velint. Et tam diu secunda hæc vnio perdurat, quam diu prima. Ordinariè enim nemo vnionem cum suo proximo abscindit, nisi prius eandem secum ipse, & cum Deo abscinderit: quare, si hæc, integra & indiuisa permanserit, altera non abscindetur. Ac propterea Christus D.N. bis Apostolis suis dixit: *pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*: & iterum post resurrectionem bis eosdem salutans dixit: *pax vobis*, sic ostendens, quàm cuperet, eos habere duplicem hanc vnionem, in qua pax integra amorque perfectus consistit. Hæc omnia complectitur regula & lex proximum diligendi, sicut te ipsum: quam summo studio obseruare debes, ita vt in duabus illis rebus, quas hoc præceptum complectitur, excellere studeas. *Primum*, vt te ipsum vero illo amore diligas, quo Deus vult; & ad quem ipsa charitas te impellit, procurando pacem & vnionem cum te ipso; & passiones mortificando, quæ eam lacerant; & bellum indicendo vitioso tui ipsius amori, quem proprium appellamus; ex quo dissensiones oriuntur interiores, quæ postea exteriores efficiunt.

c *Ioan.14. 29.& c.20 19.*

DEINDE studere debes, vt excellas, in reliquis, sicut teipsum, diligendis. ita vt summam cum eis vnionem, pacem, & concordiam colas; sublatis omnibus discordiæ occasionibus, etiam cum aliqua tui iuris iactura, vt suprà est dictum: & fouens, quod in te erit, amicitiam & vnionem cum eis, verbis & rationibus iucundis; beneficijs, donisque gratuitis; & operibus misericordiæ corporalibus & spiritualibus; & orationibus ac suffragijs Deo pro eisdem oblatis. Quatuor enim hæc sunt ligna, quibus amoris ignis fouetur; & oleum, quo lampadum eius flammæ aluntur, & bitumen, corda ligans & astringens: & eisdem ad perfectionis culmen peruenies: nam (vt Apostolus dixit) omnia præcepta, imò & consilia, legisque documenta, quæ ad proximorum bonum diriguntur, in hoc verbo instaurantur: f *Diliges proximum tuum sicut te ipsum, plenitudo ergo legis est dilectio.*

Tract.6.c. 10 fusius hæc tradentur. Cap 4.

f *Rom. 13.9.*

§. 2. Ra-

§. 2. Ratio diligendi proximos, ſicut Chriſtus eos dilexit.

QVAE hactenus diximus multò melius intelligentur, ſi exemplar ſecũdum multò præſtantius inſpiciamus, eius dilectionis, quã Chriſtus D. N. in Euangelica ſua lege propoſuit, dicens ſuis diſcipulis: *a mandatũ nouũ do vobis: vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* quaſi dixerit, reſpicite diligenter amorem meũ erga vos, eumq; tanquã exemplar & amuſim eius accipite, quo veſtros proximos diligere debeatis. Cõſiſtit aũt hoc præcipuè in alijs quinq; circumſtantijs, quas iure optimo ſancti Patres cõmendant. *Primũ* quem admodũ Chriſtus diſcipulos ſuos, nõ ob eorũ merita, ſed ex ſola benignitate ſua prius eos dilexit, quã id ipſi eſſent promeriti: ita (ait S. Chryſoſt.) proximos tuos diligere debes, nõ innitendo præcipuè eorũ meritis, ſed eos amore tuo præueniendo, quamuis talem amorem nõ promererentur: mandi ſquidem ſunt, eò quòd ſint opus Dei, filijq́ue eius precioſo ſanguine redempti: cui valde placet, vt ita illos diligas; & ipſe hoc promeretur, vt etiam eos diligamus, qui per ſe ipſos eo amore digni non ſunt. Deinde quemadmodum Saluator noſter diſcipulos ſuos dilexit, cupiens eis præcipuè cœleſtem regnum; ſuaq́ue gratiæ bona, & perfectionem Euangelicam: quæ poſita eſt in perfectiſſimæ eius vitæ imitatione. ita ait S. Auguſtinus, debes tes diligere, cupiens omnibus præcipuè bona gratiæ & gloriæ. Quod ſi is religioſus, aut ad maiorem perfectionem contendas: optare debes fratribus tuis eandem bonorum excellentiam: vt ſimiliores euadant cœleſti ſuo Magiſtro, qui ſuum amorem etiam in eo oſtendit, quod ob ſuorum diſcipulorum vtilitatem & commodum, obtulerit ſe ad iniuriam faciendam eorum fortunæ, honoris, ſolatij, ac vitæ ipſius: ad cuius imitationem, ait S. Cyrillus, offerenda eſſe bona fortunæ, honorum, ac delitiarum; nõ & ipſa vita, ſi opus erit, propter ſpirituale proximorum bonum: cuius pluris quiſque facere debet, quam propria temporalia cuncta. Et hæc eſt ſuprema dilectionis perfectio, ad quam viri religioſi ac perfecti aſpirare & contendere debent. Nam (vt S. Chryſoſtomus perperdit,) agens Chriſtus D. N. cum ſæculari quodam homine de perfectione, ei dixit: *b ſi vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*: gens autem de eadem perfectione cum Apoſtolis, qui iam erant in ipſo perfectionis ſtatu, dixit: *c lecit præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos: maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Atq; ſi dixiſſet: in hoc ſtatu non mercem oſtendetis, quem inuicem habere poſſitis, ſi rõ ſolũ fortunæ, ſed ipſam quoq; vitã pro veſtris fratribus obtuleritis, ſicut ego meã pro diſcipulis feci.

HINC quarta circumſtantia, aut ſimilitudo oritur, quòd quemadmodũ Chriſtus D. N. diſcipulorũ ſuorũ miſerias, ac debita peccatorũ in ſe ipſum ſuſcepit, vt eos exoneraret, & ab omnibus debitis liberaret, it a illi de Scripturæ S. d *vere languores noſtros ipſe tulit & dolores noſtros ipſe portauit & peccauit*

a Ioan 13.34 & cap.15 12

Vide Toletũ in c.13. S. Io. 1.

Homil. 71. in Ioan.

2.

Tract. 83. in Ioan.

3.

Lib. 9. in Io. c.23.

Homil. 32. in 1. ad Cor.

b Mat. 19 21.

c Ioan. 15. 13.

4.

d Iſa. 53 4.

c 1. Pet. 2. 24. *Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum: c & peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum:* ita & nos proximorum noſtrorum onera tollamus, vt eos ſubleuemus; & ſic amorem noſtrum erga eos oſtendamus, ſecuti regulam, & documentum Apoſtoli dicentis: f *alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti,* iubentis, vt vos inuicem diligatis, ſicut ipſe dilexit vos, & onera veſtrorum proximorum tollatis, ſicut ipſe veſtra tulit.

f Gal. 6. 2.

ET quoniam hæc onera valde ſunt varia, & quædam ſpectant ad corpus, alia ad animam; quædam ad ingenium & mores proximi, alia ad ſtatum & officium eius: perfectus amor impellit, vt quiſque aliorum onera portet eo modo, quo poteſt, vt illi ſubleuentur: viſitando, & miniſtrando ægrotis; conſolando, & adiuuando eos, qui ſunt in aliqua tribulatione, ac debiles; & ſuſtinendo patienter iraſcentes, & immorigeros; corrigendo benevolè peccantes, porrigendo manum lapſis, vt è peccatis reſurgant: quamuis ad hæc præſtanda neceſſe ſit, multas pœnas & labores ſubire, vt illi ſubleuentur, & exonerentur. Aduertit tamen S. Baſilius vocabulum illud græcum *Baſtazin,* quo S. Apoſtolus in ea ſententia vſus eſt, interdum ſignificare, portare alterius onera, imponendo illa ſibi; interdum verò exonerare & auferre illa; vt, qui premebatur, exoneretur; onera igitur peccatorum ſecundo hoc modo ſunt portanda, agendo ſcil. per correptionem, admonitionem, conſilium bonum, & exhortationem: vt ea deponant, & vitam ſuam emendent, nunquam tamen alienas culpas in nos ſuſcipere debemus, niſi ſummum, vt pro eis ſatisfaciamus ieiunijs, & alijs operibus, quæ pœnam nobis aliquam adferant. Et quò maior eſt facultas ſe inuicem diligentium: eò charitas impellit magis, vt alter alterius onera portet, vt idem Apoſtolus dixit: g *debemus autem nos firmiores, imbecillitates infirmorum ſuſtinere, & non nobis placere. Vnuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bonum ad ædificationem.* Etenim *Chriſtus non ſibi placuit, ſed ſicut ſcriptum eſt: Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me.* Supponit autem Apoſtolus in hac ſententia, eſſe in Eccleſia alios alijs fortiores, tam in corporalibus, quã in ſpiritualibus; & euenire poſſe, vt, qui hodie ſanus eſt, cras infirmetur; &, qui hodie ſpiritu eſt fortis, alio die deprehendat ſe imbecillem; & qui nunc eſt quietus & pacatus, poſtea turbetur ac tentetur. Exigit ergo lex charitatis, vt qui ſani & robuſti ſunt, compatiantur infirmis & debilibus; iuuentque onera portare, quibus premuntur, ne omnino ſuccumbant: cogitantes, ſe cras fortè in aliqua neceſsitate futuros, & opus habituros, ab alijs adiuuari. Vt autem ingentis adeò boni impedimentum ex ipſa radice euellatur, ait Apoſtolus, *ne nobis placeamus:* quaſi ſemper quærentes, quæ nos delectent ac recreent; ſed aſſueſcamus etiam aliquid ferre, quod noſtro appetitui diſpliceat, ac repugnet; & ſtudeamus fratribus noſtris placere, duplici ſeruata conditione: altera, vt placeamus *in bonum,* ita vt materia ſit bona, decens, eiuſque ſtatus cõditioni conformis, non

Regul. 177. & 178. ex breuior.

g ad Rom. 15. 1.

pro-

proculcata lege Dei, aut æquitatis regula, quò illis placeamus: hoc enim non charitatis, ſed carnalitatis opus eſſet. Altera, vt ſit *in ædificationem*, eius ſcilicet ac noſtræ; ita vt iuuentur in ijs rebus, quæ illis adferent vtilitatem; & eo modo, vt & illi, & omnes ex noſtra charitate ædificentur, nosque ex bono opere proficiamus, ob ſanctum finem, quem in eo præſtando reſpicimus. Id enim diſcimus ex amore ipſius Chriſti D. N. *qui non ſibi placuit*, nec quod palato ſuo arridebat quæſiuit; ſed quod ſuis fratribus bonum erat, & exped.ens: imponens humeris ſuis illorũ mala, à quibus eos liberaret, iuxta illud Dauidis: h *opprobria exprobrantium tibi ceciderũt ſuper me.* vtitur aũt verbo *opprobrij*, eò quòd non cenſeatur aliquid magni eſſe, quod aliorum onera quis portet, cùm ex eo aliquem honorẽ acquirit; ſed illud præclarius, quod etiam cum proprio contemptu & opprobrio illa portet: oſtendens in hoc propriam humilitatem, & patientiam, quæ ſunt humeri charitatis, ad huiuſmodi onera portanda. Ad quod exhortatur idem Apoſtolus, dicens: i *cum omni humilitate, & manſuetudine, cum patientia ſupportate inuicem in charitate, ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.*

h *Pſ.* 68.10.

i *Epheſ.* 4.2.

Nec tamen exiſtimare debemus, charitatem impellere nos ad onera proximorum portanda, vt & ipſi noſtra portent: hoc enim eſſet non finceri, ſed quæ ſua ſunt quærentis: quod non benè conuenit cum perfectione charitatis, nec cum amore Chriſti D.N. qui omnium onera portauit, nullo ipſum ad ſua propria portanda adiuuante, nam ipſe dixit: k *torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum, circumſpexi & non erat auxiliator, quæſiui, & non fuit, qui adiuuaret.* l *ſuſtinui, qui ſimul contriſtaretur, & non fuit, & qui conſolaretur, & non inueni*; vt ita intelligatur, perfectum amatorem paratum eſſe ad aliorum onera portanda, etiam illis non adiuuantibus in portandis proprijs; quare, quod in ſe eſt, Chriſti quidem legem ipſe implet, quamuis alij non impleant.

k *Iſa.* 63.3.

l *Pſa.* 68.21.

Obsignemvs tandem amoris Chriſti erga nos excellentiam cum eo, quod S. Ioannes dixit: quòd ſuos dilexerit m *in finem*, vitæ ſcilicet ſuæ, cum ſumma inſtantia ac perſeuerantia, maiora ſemper amoris ſui præbens indicia: & in cœnaculo, vbi vltimus fuit eorum conuentus, maximè illum oſtẽdit, cum quatuor illis circumſtantijs paulò ante indicatis: operibus ſcilicet, donis, rationibus, & orationibus, quæ omnia amoris & vnionis erant plena. Ibi enim; valde familiariter & blandè eorum pedes lauit; dedit maximum, quod potuit, donum, ſeipſum ſcilicet ſub ſpecie cibi, ad inſinuandam intimam, quam cum eis habere cupiebat vnionem, loquutus eſt tenerrimẽ; grauesque adduxit rationes, ad eos conſolandos, animandos, & perſuadendam mutuam inter ſe vnionem; & pro eiſdem orauit inſtantiſſimè, eandem pro eis petens vnionem, vt poſtea videbimus. Et omnia hæc complectitur inſignis illa eius ſententia: n *exemplũ dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci vobis, ita &*

m *Ioa.* 13.2.

n *Ioa.* 13.15.

vos faciatis. quasi illis dixerit: à me discite amorem, quo vos inuicem diligatis; quem ostendatis in operibus exhibendis, in largiendis donis, in bonis verbis proferendis, & in orationibus instanter fundendis; & amplectendis reliquis consilijs, quæ vobis proposui. Hæc celsissima est perfectio, ad quam Catholicæ Ecclesiæ filij meritò debent aspirare. illa enim est amoris schola, domusque vnionis, quemadmodum fuit sacrum illud cœnaculum, in quo Christus D. N. cum suis Apostolis erat. Verum quidem est, etiam Iudam proditorem ibi fuisse, qui tamen non erat alijs vnitus, redemptore id ipsum permittente, vt sic magis amoris sui summa præstantia manifestaretur, cùm proprium hostem adeò dilexit, & familiariter ac blandè tractauit: nobisque daret exemplum eius, quod erga nostros agere debeamus: quemadmodum in proximo capite fusius explicabitur.

CAPVT VI.

CONSILIA PERFECTIONIS *circa modum inimicos diligendi.*

VM Saluator noster vocari voluit *magni consilij Angelus*, visus est aspexisse ad consilium, quod dedit, diligendi inimicos; quod per excellentiam meretur *magni consilij* nomen: in eo enim splendet præ alijs feruor charitatis. Reliqua consilia homines faciunt Angelos, hoc autem facit Seraphinos, hoc est ardentes: adeò enim amoris igne ardent, vt supra naturam suam volent a *sex alis*, sicut *Seraphini*, quos vidit Isaias: sex scilicet feruentibus charitatis actibus, quos noster Saluator nobis commendat, non solum erga amicos; sed etiam erga inimicos: quod expressiùs adhuc apud Sanctum Lucam declarauit, dicens: b *vobis dico, qui auditis, diligite inimicos vestros*, non solum hoc dico Apostolis ac discipulis meis, sed omnibus etiam, qui audire & recipere volunt doctrinam meam, c *diligite inimicos vestros.* Et paulo post eandem sententiam repetit, desiderans, amorem hunc profundius in anima radicari: vt intelligatur, non debere esse amorem d *verbo aut lingua* tantùm, aut solum interiorem; sed etiam exteriorem, qui ostendatur *in opere, & veritate* absque fictione vlla; & nominatim in hisce sex operibus, quæ sunt tanquam sex consilia excellentissimæ perfectionis. *Primum est* pro eis ORARE: vt Dominus noster det illis bonum illud, quod eis expedit, e *orate*, inquit, *pro persequentibus & calumniantibus vos.* Nec dixit solùm, pro ijs, qui vos sunt persequuti, sed pro ijs, qui nunc persequuntur, &

a *Isai.6. 2.*

b *Luc.6.27.*

c *Mat.5.44*

d *1.Ioa.3.18.*

1. *S.Tho 2.2. q.25.a. 8.& 9.& q. 83. a.8.*

e *Mat.5.44*

calumnian-

calumniantur, ita vt preces veſtras cum illorum perſequutionibus coniungatis: vt eo magis ſint heroicæ, & gratæ ipſi Domino, ſicut ipſemet f *orauit* pro ijs, qui ipſum *crucifigebant*, & S. g *Stephanus* pro ijs, qui ipſum *lapidabant*. *Secundus* actus eſt BENE de eiſdem LOQVI: h *benedicite* (inquit) *maledicentibus vobis*. Et quando illi maledicta in vos congerent vos contrà, congerite benedicta; & quando mali quippiam de vobis rebusque veſtris effutiuerint cum iniurijs & murmurationibus: vos loquimini bene de eis, rebusque eorũ; laudantes, quod fuerit in eis laude dignum; eosq; defendentes, ſiquis cõtra eos loquatur. Multũ quidem eſt in tali occaſione tacere, nec vlciſci, quod fecit Dauid, cum ei i *malediceret Semei*: & aliàs dixit: k *poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator aduerſum me*: ſed multò amplius eſt, os aperire, ad replendum benedictione maledicentem nobis, quod faciebat Apoſtolus dicens: l *maledicimur, & benedicimus*. Neq; difficilè hoc eſt ijs, qui in imprecationibus & iniurijs, quibus à ſuis hoſtibus afficiuntur, agnoſcunt ſupremam Dei prouidentiam, eas permittentis in bonum ipſorum; & interdum etiam inutilitatem aliorum. (quemadmodum fecerunt Patriarcha Ioſeph, & Rex Dauid) ideoque laudant, & benedicunt ipſi Domino, quòd ea via tantum ipſis bonum largiatur. Nec volunt (vt S. Iacobus Apoſtolus monet) eadem lingua m *Deum benedicere, maledicere verò hominem*; ſed vtrumque benedicere: aſpicientes maledicentem inimicum, tanquam inſtrumentum, quo Deus vtitur in ipſorum vtilitatem. Et hac ratione faciunt quod S. Petrus monuit, dicens: n *ne reddideritis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, ſed econtrario benedicite: quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hareditate poſſideatis*: hæc autem eſt ad eam conſequendam via certior & expeditior. *Tertius* actus eſt eoſdem cum nobis occurrunt, SALVTARE, etiamſi nos ipſi non ſalutent: vt & Salutatione, & ordinarijs alijs amoris & amicitiæ indicijs eos puæueniamus, offerentes eis ex toto corde, quod in nobis eſt, pacem; ideo enim Saluator noſter iuſſit, ſuos diſcipulos ea ſalutatione vti: pax vobis, & o *pax huic domui*: vt hoc ſigno oſtenderent cum nullo ſe habere pugnam, aut inimiciam.

QVARTVS actus eſt in omnibus rebus quibus poterimus BENE eis FACERE, tam in anima, quàm in corpore: vt duplici beneficiorum ſpiritualiũ & corporalium genere eos demulciamus, ac deuinciamus. p *Nam ſi benè feceritis his, qui vobis benè faciunt* (dixit idem Saluator) *qua vobis eſt gratia: ſiquidẽ & peccatores hoc faciunt*: & quaſi ex iuſtitia debitũ eſt, benè vobis facientibus beneficium rependere: ſi autẽ gratiam apud Deum quæritis, & familiaritatem ius obtinere: benefacite ei, qui duriter vobiſcum agit, veſtriſq; beneficijs eũ incite. q *Noli vinci à malo*; (ait Apoſtolus) *ſed vince in bono malum*. Si enim malè facias & vlciſcaris: quamuis hac ratione videaris illum vincere, reuera tamen potius te ille vincit: vt qui te poſt ſe trahat, vt æque ſis prauus,

f *Luc* 23.34.
g *Act.* 7.60
2.
h *Luc.* 6. 28.

i 2. *Reg.* 16. 7.
k *Pſal.* 38.2.

l 1. *Co.* 4.12.

Gen. 45.5.
2. *Reg.* 16.10

m *Iac.* 3.9.

n 1. *Pet.* 3.9.

3.

o *Mat.* 10.12. *Luc.* 10.5.

4.

p *Luc.* 6.33.

q *Ad Rom.* 12.

atque

atque ipſe; ideoque à peccato victus eique ſubiectus maneas. Vincas igitur eum, benè ei faciendo; ſic enim efficies, vt diligat te, ceſſetque malè tibi facere; aut ſaltem, viceris te ipſum & peccatum: quæ victoria eſt multò glorioſior.

5. QVINTVS actus eſt, MVTVVM DARE petentibus. r *Diligite*, inquit, *inimicos veſtros, benefacite, & mutuum date, nihil inde ſperantes. Nam ſi mutuum dederitis iis, à quibus ſperatis recipere: qua gratia eſt vobis, nam & peccatores peccatoribus fenerantur, vt recipiant equalia*, non dico nomine lucri præter ipſum mutuum: hoc enim eſſet graue vſuræ peccatum; ſed neque nomine gratitudinis, quam à ſolo Deo ſperare debetis, & ſic præmium erit multo maius.

r *Luc. 6. 35.*

S. Baſil. in id Pſal 14. Qui pecuniã ſuam non dedit ad vſuram.

6. SED quoniam mutuum petens, eo ipſo quod petat, ſeſe humiliat ac ſubijcit, SEXTVS actus erit GRATIS etiam illis, & Eleemoſynæ nomine id eis DARE, quo indigent, vt eorum miſeria ſubleuetur, etiamſi id non petant. Sic enim, inquit, *eritis filij altiſſimi: quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos*; & ex ſola miſericordia noſtris miſerijs proſpicit; & etiam non petentibus remedium ſponte offert, & s *ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos; & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* Et quoniam ſuprema miſericordia eſt, acceptas iniurias condonare; animasque à peccato & inferni periculo eripere: in hoc perfecti excellunt, adeò ex corde omnia condonando, vt iniuriarum omnium obliuiſcantur, exercentes prædictos ſex actus, vt eorum inimici conuertantur, Deusque eorum miſereatur. & quamuis Iuſti omnes per gratiam ſint filij Dei: quando tamen ad eam perfectionem perueniunt, vt prædicto modo inimicis ſuis benefaciant, dicuntur & ipſi Filij altiſſimi, eò quòd altiſſima illum perfectione imitentur, ac diuinæ ipſius bonitatis participes fiant: & ita concludit: t *eſtote ergo miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt*: u *& eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* imitantes eum in hac miſericordia, & dilectione inimicorum: quæ (teſte Sancto Auguſtino) propria eſt perfectorum filiorum Dei: & eam exercentes perueniunt ad culmen perfectionis, vincentes innumeras difficultates & impedimenta, quæ in hac via occurrunt.

s *Mat. 5. 45.*

t *Luc. 6. 36.*

u *Mat. 5. 48.*

In Enchiri. c. 73. tom 3.

S Tho. 2 2. q. 27. ar. 7.

AD hæc omnia plurimum conferet benè perpendere vim illorum verborum, quæ Chriſtus D. N. hoc loco repetit, cùm dicit: x EGO *autem dico vobis diligite inimicos veſtros.* EGO, qui, qua Deus ſum, ſtatim atque primi parentes peccauerunt, dilexi meos inimicos; & obtuli rem precioſiſſimam, quam habebam, hoc eſt, quòd, vt illos repararem, homo fieri vellem: EGO, qui factus iam homo, hanc meam charitatem oſtendere volui, y *ponens animam*, hoc eſt, vitam *meam*, non *pro amicis* tantùm, ſed etiam pro ipſismet inimicis, & z *peccatoribus.* EGO, qui *vos*, cùm inimici mei eſſetis,

x *Mat. 5. 43.*

y *Ioan. 15. 13.*

z *Rom. 5. 8.*

dilexi,

dilexi, vocaui, & ad meum seruitiũ deduxi, magna vobis conferens beneficia, vt meos facerem amicos. Ego inquam sum, qui vobis dico, exemploque meo prouoco, vt inimicos vestros diligatis. Quod si dixeritis: non apparere in eis causam & motiua, cur sint diligendi: attendite, quæ mihi fuerint motiua, vt eos diligerem, & propter eadem vos eosdem diligite. Ego illos dilexi, eò quòd essent meæ creaturæ, ad imaginem & similitudinem meam conditæ, sanguine meo redemptæ, & quod bonitas & benignitas mea ad eos diligendos, beneque eis faciendum inclinat: eisdem igitur nominibus, & easdem ob causas vos illos diligite: mea siquidem bonitas satis vobis esse debet, vt opus manuum mearum diligatis; & sufficere, quod ego iubeam, aut velim: vt propterea ita fiat. Nam hac ratione diligentes inimicos vestros me ipsum diligitis, qui vester sum amicus, & in me recipio amorem, quem illis ostenditis, eumque copiosa mercede remunerabo. Dic igitur, Christiane, quam excusationem adferre potes, ne tale sequaris exemplum, præceptum obserues, & quod in eo est consilij amplectaris? si dicas, diligere odientem te, esse contra naturæ propensionem. attende, quod gratia Dei illam superat, iuuatque exequi, quod illi repugnat. Dices: non promeretur inimicus meus, vt illi ego parcam; nec ille ignoscit sibi petere vult: at Christus id bene est promeritus; & ipse id petit: imò, vt ignoscas, præcipit. Irridebunt me, si id fecero, irrideant priùs ipsum Christum, qui & fecit ipse, & idem ab alijs fieri consuluit, ac iussit. Quòd si nemo audebit Christum ipsum irridere: nihili tu facias, quod te irrideant. Quod si replices nihil ille proficiet, etiamsi ei remittam; sed adhuc amplius contra me insolescet: at vt minimum tibi ipsi commodabis; & forte tua ista humanitate illum permutabis; Deumque ipsum obstringes, vt tuam tueatur causam. At grauem mihi intulit iniuriam, & hucusque eius signa, & reliquiæ durant: sed & Christus omne genus iniuriarum sustinuit, & in hodiernum diem signa retinet infamium vulnerum, quæ sustinuit: quod si honori tibi ducis in hoc opere Christũ imitari: ipse te in æterna vita magnis afficiet honoribus. Quod si denique dixeris: præceptum & consilium hoc solum dirigi ad viros perfectos: valde deciperis, quia reuera loquitur cum omnibus Christianis, quos lex Euangelica, vt perfecti euadant, exstimulat. Quamobrem stude, sex prædictas Seraphinorum alas induere; eisque super totum mundum, eius que errantia dictamina te eleuare; intentionis tuæ oculos conijciens in creatorem ac redemptorem tuum, qui finis esse debet, motiuum, & causa talis dilectionis. Quare quemadmodum aa *Seraphini duabus alis velabant faciem Dei, & alijs duabus velabant pedes eius, & duas* alias extentas habebant, & *volabant*, ita debes tu duabus alis beneficiorũ corporaliũ & spiritualium, inimici tui caput velare: vt in tuum amorem eum accendas; id enim est, quod Sapiens suggessit: bb *Si esurierit inimicus tuus, ciba il-*

aa *Isai. 6. 2.*

bb *Prou 25. 21. Rom 12. 20.*

lum: si sitierit, da ei aquam bibere, prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi, remunerans corporalem Eleemosynam, quam ei largiris; cum qua simul etiam spiritualem aliam valde magnam ei præbes, frigiditatem inimicitiæ, & odij remouens, quam aduersum te habebat: ac proinde duplicabitur tibi merces & præmium. Sed præterea debes caput eius velare, eum protegens ac in eius periculis defendens, vitamq; conseruans: etiãsi nõ desint, qui auferre illam moliantur. quemadmodũ Dauid liberauit Semei, & Saulem: cùm milites, qui cum ipso erant, optarent, vt se de eis vlciscerentur: quare orationibus tuis debes eos protegere: ne ira Dei veniat super caput eorum.

1 *Reg.* 14 7. 2. *Reg.* 16. 11.

REIQVAE duæ alæ charitatis, sunt, gaudere de prosperitate inimici, quem diligis; & eiusdem aduersitati compati: quibus duabus cooperies ejus pedes, accommodando te eius affectibus, & gressibus quos tenet: vt Sancti Apostoli regulam & documentum sequaris, qua dixit: cc *flendum esse cum flentibus, & gaudendum cum gaudentibus*: quando scilicet inimicus tuus, ob aduersos casus flet: tu etiam cum eo fleas, cupiens ipsum à miseria liberare; quod si moriatur, id etiam grauiter ferre, eius que mortem deflere debes, sicut Dauid Saulis & Absalonis, à quibus graues persequutiones sustinuerat, mortes defleuit? Quando autem ille ex prosperis suis rebus gaudet, debes ei congaudere & gratulari; & iuuare, vt eius prosperitas sumat incrementa. Debes quoque eius pedes velare, hoc est, defectus tegere, non manifestans inimicitias eius, prauosq; gressus cõtra te; sed eos dissimulare, & optimo quo poteris modo excusare, quemadmodum ipse Christus eos excusauit, à quibus fuerat cruci affixus, dicés, eos dd *non scire, quid faciunt*: charitatis enim proprium est, (vt scriptura ait) ee *vniuersa delicta*, vel (vt S. Petrus dixit) ff *multitudinem peccatorum operire.*

cc *Rõ.* 12. 15.

2. *Reg.* 1. 17. & 18. 33.

dd *Luc.* 23. 34. ee *Pr.* 10. 12. ff 1. *Pet.* 4. 8.

DENIQVE duas alias alas charitas habet semper expansas, quasi parata, apertis vlnis excipere suos inimicos, eisque ex corde condonare; magnaque promptitudine illos quærere, vt benè illis faciat: non se parcum ostendens, nec brachia sua, aut alas complicans, cùm inimicus sponte ad ipsum accedit, quemadmodum fecit Dauid cum *Semei*; cùm ille culpam suam deprecaretur, & peccatum simul agnosceret ob iniurias ipsi Dauidi illatas. Nam cum Dauidis ipsius Duces impedire vellent, ne ei ignosceret; oppositum se illis Dauid, & liberaliter iniurias illi omnes condonauit. Sed multò melius rem hanc Seruator noster exposuit S. Petro interroganti: gg *Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies*? respondit enim IESVS: *non dico tibi vsque septies; sed vsque septuagies septies.* Existimabat enim Apostolus, satis fortè esse, si alas suas expansas, & apertas vlnas haberet ad eum septies recipiendum, à quo fuisset offensus; quod si vlterius offendendo pergeret, expedire, vlnas suas complicare, & veniam offensori negare. Sed

1. *Reg.* 19. 23

gg *Mat.* 18. 21.

mundi

mundi Saluator non approbat terminos, & limites in remittenda culpa offensoris, sicut neque ipse Deus D.N. terminum aliquem ponit, vt qui millies hostem suum in gratiam recipiat, si millies ille ad veniam & gratiam suscipiendam se disponat: propterea enim varijs inspirationibus eum vrget, ac monet, vt conuertatur: quia ipse cupit ei ignoscere; milleque beneficia in eum confert, vt odio, & inimicitia depositis, fideliter ei seruire velit, qui tot in ipsum bona confert: & cum à suis inimicis cruci esset affixus, voluit manus suas extensas esse, lignoque affixas, sic ostendens, quod in se esset, nunquam se prætermissurum excipere & complecti, culpam suam deprecantem.

CAPVT VII.

Consilia Circa Pvritatem Intentionis *in actionibus nostris, & nominatim in Eleemosynis, Ieiunijs, & Orationibus: sublatis inanis gloriæ occasionibus.*

Admirandvs est noster magni consilij Angelus, quòd velit consilijs suis propositis efficere seruos suos tanquam Angelos in modo faciendi opera sua, atque si non degerent inter homines, nec ab illis aspicerentur. Vult enim, remoueri occasiones, quæ hinc oriri possunt amittendi præmium, quod propter talia opera promerentur. Et quoniam magis ordinaria & honorifica opera inter Christianos sunt Eleemosynæ, & misericordiæ erga egenos; orationis & cultus ipsius Dei; pœnitentiæ, & mortificationis externæ, quæ nos ipsos in officio aliàs continent: in his, inquam tribus actionum generibus, consilia dare voluit magnæ perfectionis, vt intentionis puritas in eis seruaretur: quæ intentio, quòd in huiusmodi operibus non lædatur ordinariè, ex eo quòd voluptates, aut diuitiæ; sed inanes honores quærantur: suadet ipse, secretum in eis faciendis seruandum, & à communi, & publico conspectu recedendũ, vt inanis gloria vitetur: obiter tamen multa alia præbet consilia ac documẽta circa trium harum virtutũ perfectionem. De quibus, quòd in præcedentibus tomis fusius est actum, ea nunc solũ adferemus, quæ ipse Christus D.N. hic nos docet: *attẽdite*, inquit, *ne iustitiã vestrã faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedẽ non habebitis apud Patrẽ vestrũ, qui in cœlis est. Cũ ergo facis Eleemosynã, noli tuba canere ante te, sicut Hypocritæ faciũt in synagogis, & in vicis, vt honorificẽtur ab hominib. Te aũt faciẽte Eleemosynã, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua: vt sit Eleemosyna tua in abscondito, & Pater* a Mat. 6. 1.

tuus, qui videt in abſcondito, reddet tibi. Et cum oratis non eritis ſicut Hypocritæ, qui amant in ſynagogis, & in angulis platearum ſtantes orare, vt videantur ab hominibus. Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & cluſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito. Cum autem ieiunatis, nolite fieri ſicut Hypocritæ triſtes. Exterminant enim facies ſuas, vt appareant hominibus ieiunantes. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, ſed patri tuo, qui eſt in abſcondito. Hæc omnia ſunt verba noſtri Saluatoris, in quibus aliqua ſunt præcepta, & aliqua conſilia. Præceptum eſt, ne opus faciamus, & præcepta Dei ſeruemus, vt vanè inde ab hominibus laudemur, & honoremur. Hoc enim eſt laborare inaniter, & abſque vllo commodo, aut alio præmio, quàm ipſius humanæ laudis. Conſilium verò eſt, vt huius inanis gloriæ occaſionem fugiamus, quando aliquod eius periculum imminet. Nam alioquin huiuſmodi bona opera, publicè & coram hominibus facere non eſt ex ſe malum: potiùs perſonæ publicæ, & perfectæ poſſunt, ac meritò debent, ea opera publicè facere: non vt ab hominibus honorentur; ſed vt b *videntes* (quemadmodum Chriſtus dixit) *opera veſtra bona, glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt*; eoque exemplo ad ſimilia facienda animentur. In qua re (ait Sanctus Auguſtinus) non debent huiuſmodi viri eſſe puſillanimes ac timidi: nam ſi times ſpectatores, non habebis imitatores. debes ergo videri: ſed ad hoc debes facere, vt videaris. Et tũc opus quidem tuum erit publicum; ſed intẽtio manebit ſecreta. Tyrones autem, & qui adhuc debilem habent virtutem, & ſentiunt vanitatis tentationes; ſeque periculo exponi locum ei dandi: hi, inquam, ſequi debent Saluatoris conſilium, vt ſonat litera; & ſtudere, quantum in ipſis erit, vt ad opera, quæ ex ſe non exigunt locum publicum, eligant ſecretum: non quod non liceat in publico facere; ſed quòd, attenta facientis debilitate, ei non expediat, in quam rem magno vſui ſunt tria inſignia documenta, quæ hic Saluator inſinuauit.

b *Mat 5 16.*

Tract 8. in Epi. Ioan. tomo 9.

1. PRIMVM eſt, vt omnes, ſiue perfecti ſint, ſiue imperfecti, animæ oculos, & ipſam intẽtionem in Dei viui præſentiam, in omni loco publico & ſecreto exiſtentis, rectà conijciant, optantes, ita opus facere, vt ſoli illi placeat, quaſi ſolus eſſet in toto mundo. Perfecti autem, quamuis in medio foro & multis hominibus circumdati verſentur, non tamen propterea præpediuntur, quo minùs rectà Deum ſuum reſpiciãt. quòd ſi inanis gloriæ cogitationes occurrant, facilè eas repellunt: ideoque ſecuri ſunt, etiam cũ publice bona opera faciunt. At imperfecti, & Tyrones, cùm attẽdunt ſe ab hominibus aſpici, facilè præſentiæ Dei obliti, illos ſequuntur. Quare & faciliùs & tutiùs in abſcõdito Deum inueniunt, quàm in publico. ideoque illis expedit, occaſiones fugere, puritatem ſuæ intentionis maculandi.

2. AD EOSDEM dirigitur *ſecundum* documentum: ne indicia, aut ſingu-

laria

laria externa signa dent bonorum operum, quæ faciunt. Quamuis enim id alijs liceat: ipsis tamen non expedit. quia occasio est, & periculum labendi in Hypocrisim. Illa enim singularitas, instar tubæ alicuius est, vocantis alios vt ipsos aspiciant, & laudent; aut vt vanitatis tentatio oriatur. quamobrem Christus D.N. dixit: *cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te.* significat enim, (vt aduertit S. Petrus Chrysologus) eleemosynam, in qua huiusmodi instrumentum inflatur, non esse pacis, sed belli; non pietatis, sed turbationis: prouocat enim contra se hostes, qui ipsum expugnent, & eleemosynæ eius fructum deprædentur. Et, si exactè res examinetur, deprehendetur, non facere verè misericordiam; sed eam vendere pro precio laudum oblatarum. Et eandem ob causam dicit idem Dominus: *quando ieiunas*, aut alia facis opera pœnitentiæ ex speciali tua deuotione, ne singularia aliqua eius indicia præbeas in facie, aut in corpore; nec talis tua sit pœnitentia in publico, vt reliquis aspicientibus adferat admirationem: quia id totum est vanitatis tuba. Potius igitur in alterum extremum inclinare stude, signa edens hilaritatis, vngens & lauans faciem tuam, & affabilem illam præbens. Vt autem exterior hæc species (ait S. Basilius) non sit ficta, sed reuera ex interiori affectu & intentione nascatur: vnge spiritum tuum oleo deuotionis; tuamque conscientiam à culpis ablue, vt vera sit cordis lætitia. Et quamuis caro naturaliter sentiat ieiunium, ac disciplina tristetur: dissimulanda tamen tristitia illa est, & spiritûs lætitiâ vincenda: aut certè (vt S. Chrysostomus ait) si ieiunium aliquibus signis se ipsum prodit: ne tu ipsius ieiunij signa edas, nec tamen propterea tristitiæ signa prohibentur, quæ approbat Ecclesia in ieiunijs à se institutis. Hæc enim, quod omnibus sint communia, non ita vanitatis occasionem adferunt, sed potius humiliationem nutriunt.

Homil. 1. de Ieiunio.

Homil. 15. imperf. in Matth.

3.

SED vlterius progreditur Saluatoris nostri documentum, cùm ait: *cùm facis eleemosynam*, (& idem est de quocunque alio bono opere) *nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*; quasi dixerit: non sit tibi satis, quod publicum fugias locum; & tua opera hominibus occultes: sed etiam cum es in occulto, & ab eis remotus, stude te ipsum etiam fugere, ac tui operis obliuisci, ne tibi ipsi complaceas, & ex ipso opere euanescas: sed vigila, (vt ait S. Augustinus) ne rectæ Deo placendi intentioni minus rectus alius finis admisceatur inanis complacentiæ. Quare necesse est, vt manus tua dextra superior scilicet spiritus portio nouerit opera, quæ agis, eaque dirigat ad vltimum suum finem, qui est Deus. Ne tamen huius rei certiorem facias portionem tuam inferiorem, hoc est, carnem ad malum propensam; nec cum ea conferas, quid tibi sit agendum: certo enim malè tibi consulet, milleque repugnantijs & contradictionibus te replebit; aut rationes cõmiscebit terrenas: vt te ipsum potiùs quæras, quàm Deum. Ita igitur opus tuum perfice, quasi illa omnino non esset conscia; sed solum attendas ad id, quod Deus vult. Adhæc: studere

Lib. 2. de ser. Dom. in Mon. cap. 5.

ne manus tua sinistra sciat, quid faciat dextera, hoc significat: ne multum labores in aspiciendis bonis operibus tuis cum periculo alicuius propriæ ex
c *Philip 3.13.* eis complacentiæ; sed potius exemplo Apostoli, c *quæ retro sunt*, hoc est, quæ hactenus fecisti, *obliuiscĕris: ad ea, quæ sunt priora*, & recentiora *te ipsum extendas:*
d *Psal.76.11.* Satis enim est, Deum nosse, quæ tu facis, vt eius dextra manus te adiuuet ac remuneret. Quotidie igitur cum Dauide dicendum tibi est; d *nunc cœpi* Deo seruire: nec præteritorum rationem habeo, nec eorum recordor: *sed hæc est mutatio dexteræ excelsi*, hæc inquam cordis mei mutatio, & recens ad perfectionem assequendam anhelatio, non mea est; sed dexteræ Dei, quæ ad eam concipiendam, & procurandam me impellit, & confortat.

CAPVT VII.

CONSILIVM NON IVRANDI IN COMMVNI *hominum conuersatione; & reuerentia sanctissimo Dei nomini exhibenda.*

LIVD MAGNI momenti documentum dedit suis discipulis Supremus noster Magister, ne Scribarum & Pharisæorum deceptionem sequerētur, qui gloriabantur, quod passim iuramentis vterentur, existimantes, hac ratione se magis Dei nomen honorare, si frequentissimè illud ore suo proferrent. a *Audistis*, (inquit) *quia dictum est antiquis: non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cœlum: quia thronus Dei est; neque per terram: quia scabellum est pedum eius; neque per Ierosolymam: quia ciuitas est magni Regis; neque per caput tuum iurauerit: quia non potes vnum capillum, album facere, aut nigrum. Sit autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.* In his Christi Domini verbis aliquid proponitur ex præcepto, aliquid ex consilio seruandū. Nam iuramentum interdum est illicitum, interdum autem potest esse licitum: sed non expedit illud adhiberę; interdum autem & licitum est, & expedit illo vti: est autem non modicæ prudentiæ, & scientiæ, nosse medium tenere in readeò varia & perplexa.

a *Mat. 5.34. Iacobi 5.12.*

I.

PRIMVM negari non potest, aliquando licitum esse, ac sanctum iuramētum adhibere: cùm ipsemet Deus b *per semetipsum iurauerit*, & c *Angeli*, antiqui d *Patriarchæ*, sancti e *Apostoli*, etiam iurarunt, & in lege veteri in aliquibus casibus permittebatur iuramentum; & Catholica Ecclesia idem approbat, imò etiam in aliquibus iubet, præcipuè cum hæreticos pœnitentes recipit ac reconciliat. Sed vt iuramentum sit licitum & conueniens, adesse debent tres illi socij, quos Ieremias f *Veritatem, Iustitiam, & Iudicium* appellat. VERITAS tunc adesse censetur, cùm iurans, verum esse existimat id, quod iurat: IVSTITIA, cùm non promittitur aliquid mali, nec causa, cur iuratur,

b *Gen.22.16. Psa.131.11.*
c *Apo.10.6.*
d *Gen.14.22.*
e *Rom.1.9. De Hæreticis c. Excommunicamus. In Synod. Ephesin.*
f *Ierem.4.2 S.Thom.2.2. q.83 a 3.*

est in-

eſt iniuſta : Iudicium, quod eſt virtus prudentiæ, tria alia complectitur, *Neceſsitatem, Reuerentiam, & Conſiderationem.* Necessitas tunc adeſſe cenſetur, cùm id, quod iuratur, non poteſt alio modo ſufficienter probari: cùm tamen ad proprium iurantis, aut ad proximi bonum, multum referat, vt probetur: quare iurandi cauſa aut charitas eſſe debet, aut Iuſtitia, aut miſericordia: erit autem ſecurius, ſi etiam obedientia accedat: vt ſcilicet, qui poteſt iuridicè imperare, aut petere iuramentum, id faciet. Reverentia in eo eſt poſita, vt ſanctum Dei nomen cum ea decentia, quâ tantus Dominus dignus eſt, nominetur. Nam iuramentum (ait S. Thomas) eſt actus virtutis Religionis, quo Deus honoratur; & confitemur, ipſum eſſe veritatem infallibilem, teſtemque ſupremum: quem ad noſtra dicta, & promiſſa cõfirmanda, & vera eſſe oſtendenda, adducere poſſumus, cùm igitur vilis vermiculus, tanti Dei authoritatem adhibet, non debet nomen illud ore ſuo, niſi ſumma cum Reuerentia proferre: eſſetque rationi omnino conſentaneum, vt, cùm illud profert, caput ſuum aperiat; aut etiam genu flectat. vt & animâ purâ, & ore mundo tantum nomen proferat. Ac propterea (ait S. Hieronymus) prohibuit Deus Iſraelitis g *iurare: viuit Dominus*: quod linguas ſuas haberent fædatas vſu, & conſuetudine iurandi per idola. exiguæ enim reuerentiæ eſſet, nomen adeò purum & ſanctum linguis adeò ſordidis proferri. Consideratio in eo adhibenda eſt, vt iuramentum non præcipitanter ex alicuius paſsionis impetu, aut cœcè, aut inaduertenter proferatur; ſed tranquillè, & animo pacato; & præmiſſo examine, an omnia prædicta adſint: vt iuramẽtum rectè fiat. nam, quauis illorũ circuſtantia deficiente, erit illicitũ, & malè iurabitur. peccatũ aũt eò erit grauius, quò cõditio, aut circũſtantia, quæ deeſt, maioris erit momenti. Et quoniã adeò eſt difficile, omnia ſeruare, vt oportet, dixit Saluator: *nolite iurare omnino*. In quo duo prę ſcribit, in omni genere iuramenti ſeruanda, ſiue per ipſius Dei nomẽ, ſiue per creaturas fiat. Et primũ quidẽ cõſtituit, ſub prę cepto prohibens (vt S. Auguſt. explicat, quem ſequitur S. Thomas) facilè, & frequenter iurare: eò quòd ex ſe id ſit malum cõtra reuerentiã nomini diuino debitã; & periculoſum, præbẽs occaſionem peiuriorũ, & iniuſtitiarũ, & grauiũ aliorũ peccatorũ. Vtrãq; causã cõiunxit Eccleſiaſticus, dicẽs: h *iurationi nõ aſſueſcat os tuũ, multi enim caſus in illa: nominatio verò Dei non ſit aſsidua in ore tuo, & nominibus Sanctorũ*, rerũq; ſacrarũ, *nõ admiſcearis: quoniã nõ eris immunis ab eis. Sicut n. ſeruus interrogatus*, & verberibus aſsiduè exceptus, *à liuore non minuitur: ſic omnis iurans & nominans, in toto à peccato nõ purgabitur. Vir multũ iurãs implebitur iniquitate, & nõ diſcedet à domo eius plaga*. Damnat itaq; Eccleſiaſticus exiguam reuerentiã, in Dei nomine cum iuramento, aut ſine illo vſurpando frequenter ac temere. Et alibi aliam adit rationem ſcandali & horroris, quam adfert dicens: i *loquela multum iurans horripilationem capiti ſtatuet: & irreuerentia ipſius obduratio aurium.* verè enim

g Oſe. 4. 15.

2.

Lib. de Mendacio c. 15. & de ſer. Dom. in mont. c. 10 Tom. 4 2 2. q. 89. a. 2. ad 1 & a. 5.

h Eccli 23. 9

i Eccle 27. 15.

enim capilli capitis viri iusti eriguntur ipse que tremit, cùm huiusmodi iuramenta audit; ideoque aures etiam suas obturat, ne audiat.

Serm. 65. in Cant.

ALTERVM, quod Saluator noster commendat, est per modum consilij: (vt S. Bernardus aduertit) vt scilicet discipuli eius, qui meritò debent perfectionem profiteri, quod in ipsis est, nullo modo iurent, nec ad id propendeant, nisi vrgente aliquâ necessitate, cui sint obstricti, cogantur. Tum

Supra art. 5.

quòd iuramentum (teste S. Thoma) debet esse instar medicinæ, quæ non sumitur, nisi ad morbum depellendum, & cùm aliter fieri non possit: tum quòd meritò debeant vitam suam excellenti adeò sanctitate instituere, vt vel simplici eorum verbo fides meritò adhibeatur. Quare nusquam legitur, quod ipse Saluator iurauerit: nam verbum illud, Amen, Amen, quo interdum vtebatur, non erat iuramentum, sed (vt ait S. Hieronymus) idem

De nominib. Hebraicis. S. Augustin. Tract. 4 in Ioan.

significat, quod verè, verè dico vobis. Ideoque dixit: k *sit sermo vester est, est: non, non: & quod abundantius est, à malo est.* quasi dixerit: (vt explicat Sanctus Augustinus) nihil vos addere debetis, si autem addendum aliquid fuerit, id proueniet ex miseria, aut malitia proximi, ad id vos vrgentis: eò quòd non velit aliàs dictis vestris fidē adhibere. Ratio huius est, eò quòd Christus D. N. adeò perfectos velit nos esse, vt firmo decreto apud nos constituerimus,

k Mat 5. 37. Lib. 1. de ser. Dom. in mōt. c. 30. To. 4.

nunquam mentiri, aut alios decipere, alicuius commodi etiam totius mundi intuitu; nec timeamus, aut suspicemur, reliquos Euangelij ipsius sectatores velle mentiri, aut nos decipere. Et hac ingenua dispositione, & opinione habita, non est opus iuramento: quare, qui in communi conuersatione & familiaritate iuramentum ab alio exigit, ostendit, se de eo tam bonam opinionem non habere; nec certum esse, quod alter non velit ipsum decipere, nisi adhibito iuramento. Quando autem ex hoc nullum aliud damnum sequuturum timeretur, quam, quod ipsius dictis fides non adhiberetur; aut ipsum damnum esset eius proprium, à quo exigitur iuramentum: est multo melius, vt vir grauis & spiritualis iuramentum non adhibeat; sed Saluatoris consilium, vt litera sonat, sequatur: nam, si omnes, quibuscum ille agit, sciant, & aduertant, ipsum in communi sua conuersatione & colloquijs nunquā iurare: facilius fidē ei adhibebunt, nec iuramentum exigēt. Ex quo

Apud S. Thom in Iacob. 5.

cum S. Augustino concludo: Iuratio falsa, perniciosa; vera periculosa: nulla, secura; modo iam explicato. Ac propterea S. Iacobus adeò rem exaggerauit, vt dixerit, l *ante omnia, fratres mei, nolite iurare, quodcunque iuramentum, vt non sub iudicio decidatis.* ne scilicet ab vno iuramento in aliud labentes, ad pernicio-

l Iacob. 5. 12. S. Aug. epist. 154. ad Pub.

sum aliquod perueniatis, & in Dei iudicio damnemini. Quàm autem sit iudicium illud tremendum, & horrendus casus ille, ostendit Deus Zachariæ Prophetæ, in m *quodam volumine volante*, instar membranæ, in quo scripta erant peccata peierantium & eorum supplicia, *quod venit ad domum iurantis in nomine Dei mendaciter, & consumpsit eam, & ligna eius, & lapides eius.* Vt fusius

m Zach 5. 1.

diximus

diximus tomo ſecundo tractatu quarto, capite vndecimo.

NEC ſine myſterio, cum Chriſtus D.N. iuramentum prohibuit, non fecit mentionem iuramenti, quod fit expreſsè per nomen Dei; ſed expreſſit, quod fit per creaturas, & quidē nominatim per quatuor, per quas Iudæi iurare conſueuerant. ſed huius rei cauſa fuit: quia, qui verbum iurandi exprimit, in eo includit nomen Dei: idem eſt enim IVRO quod Deum in teſtem adduco. Sed expreſsit Chriſtus iuramenta, quæ fiunt per creaturas, ne iurantes, parui illa facerent: declarauit enim etiam in illis includi authoritatem & maieſtatem Dei, per quem præcipuè iuratur. Nam iurare per cœlum, aut per terram, eſt iurare per creatorem, qui in cœlo eſt, tanquam in throno ſuo; & in terra, tanquam in ſtrato vel ſcabello; & iurare per templū, aut ciuitatem ſanctam, eſt, iurare per Regem æternum, eidem aſsiſtentem; & iurare per caput tuum, eſt, iurare per ſupremum eius gubernatorem, à quo illud ſuum recipit eſſe; & capilli eius, quod ſint albi, aut nigri: quod ſi malè iures, deſcendet ſuper caput tuum malum, quod facis. Obiter autem docuit nos etiam, non eſſe iurandum per creaturas, quâ tales ſunt: id enim eſſet genus quoddam idololatriæ, quaſi poneretur in eis aliquid diuinitatis. ſiquidem (vt Apoſtolus dixit) n *homines per maiorem ſui iurant*: vt eius teſtimonio confirment, quod ipſi proprio ſuo non poſſunt. Quare Deus D. N. iurat per ſeipſum: eò quòd ſe maiorem non habeat, per quem iuret. dum autem per creaturas iuramus, vt legitime id fiat, reſpicere debemus ad aliquid nobis maius, quod in eis elucet. Ideoq; grauiſsimū peccatum eſt iurare per dæmonem, Antichriſtum, aut Mahometem: eò quòd tunc videamur proteſtari, eſſe in eis altius quiddam, & quaſi diuinitatem. Ac propterea Deus prohibuit Hebræis o *per nomen externorum Deorum iurare, vt neque audiretur ex ore eorum.*

3.

S. Tho 2.2. q. 89. a. 6.

n Heb. 6. 16.

o Exo. 23. 13.

CAPVT IX.

CONSILIVM DE VOVENDO DEO D. N. *& ratio idem perfectione faciendi.*

ALIVD CONSILIVM Euangelicum excelſæ perfectionis promiſsionum & votorum, quæ Deo D.N. offeruntur: quæ etiam ſunt actus virtutis Religionis, ſicut ipſum iuramentum: quamuis interſit, quod Religio non inclinat ad iurandum, niſi in caſu grauis neceſsitatis, vt iuranti fides adhibeatur, vt hactenus diximus: ad Votum autem inclinat propter ipſummet. Nam (vt ait S. Thomas) ex ſe ipſo eſt actus ſanctus valdeque laudabilis promittere Deo aliquid, quo reuerentia & honor illi exhibetur:

2.2 q. 88. a. 5 & 6.

quilibet enim honor, adoratio, & cultus illi in primis debetur ob infinitam
1. eius excellentiam. Ex quo duplex Voti excellens proprietas oritur. *Altera* est, quod opus alioqui bonum eleuet ad maiorem bonitatem & meritum, quàm sine voto ex se ipso habuisset. Idque ob præstantiam finis, quem virtus religionis addit: quæ cæteris moralibus virtutibus excellentior est.
2. Quare quodcumque opus bonum ex voto factum, vt idem sanctus ait, est
2 2 q. 81. art. 6. & q 88. art. 6. magis meritorium: quàm si fieret absque voto. *Altera* proprietas est, quod virtuti, ac reliquis Euangelicis consilijs firmitatem addat. Etsi enim votum sit materia consilij, illudque edere, aut non edere liberum sit: at vbi iam est editum, quod alias erat sub consilio, transit in præceptum, magnamque addit obligationem, vt obseruetur. Quare votum simul continet in se bonum consiliorum & præceptorum. A consilijs habet liberalitatem & ingenuitatem animi; quia offert se, cùm posset se non offerre; & sponte se obstringit, ad id præstandum, ad quod Deus ipsum non obstringebat. A præceptis habet stabilitatem & firmitatem: ne retrocedatur, aut, quod promissum est, negligatur: nisi enim votum fuisset additum: facilè fuisset omissum. Quare non rarò vota etiam iuramentis confirmantur, ad maiorem ipsorum firmita-
S. Thom. 2 2 q. 89. art. 3. tem. Si enim iuramento firmantur, quæ hominibus promittuntur; vt certi sint, nos impleturos, quod promittimus; cur non liceat eandem firmitatem ijs addere, quæ Deo promittimus: vt in eis exequendis firmiores simus, & constantiores? Idque duplici nomine: tum ob fidelitatem, quam Deo D.N. debemus, cuius amplitudo & maiestas promeretur; vt, quod ei promisimus, impleamus: tum ob reuerentiam sanctissimo eius nomini debitam, quod in testem adduximus, quòd promissum nostrum essemus impleturi.

3. HINC *tertio* oritur votorum excellentia, quod ab Spiritus sancti inspiratione dictentur, qui quòd suadeat & ad melius impellat, inspirare solet, vt huiusmodi promissa sibi fiant, offerenti gratiam & auxilium suum ad ea
a Psa 75. 12. implenda. Et Scriptura sacra sæpè nos ad id exhortatur, dicens: a *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Et in antiqua lege fuerunt vota in magno vsu: erantque singularia monita ac documenta de eis: in Euangelica autem, quæ lex est perfectionis, sunt adhuc frequentiora iuxta Isaiæ prophetiam, di-
b Isa. 19 21. centis: b *in die illa colent Dominum in hostijs & muneribus: & vota vouebunt Domino, & soluent.* Vt autem honor hic præstantior sit: non solùm vota fient de rebus facilioribus & ordinarijs, qualia multi sæculares edunt; sed etiam de rebus amplissimis & altissimæ perfectionis, quales sunt castitas, & paupertas voluntaria, & aliæ similes: ad quas idem Euangeliũ exhortatur, vt ostẽ-
Tract. 2. c. 5. Tract. 3. c. 5. Tract. 5. c. 11. & 12. detur in sequentibus Tractatibus, in quibus fusiùs explicabuntur excellentiæ oblationis huiusmodi votorum.

NVNC in genere tantum conditiones insinuabimus, quibus fieri debẽt: ne tantæ perfectionis consilium in nostram vertatur perniciem, non rectè

& vt

& vt oportet exequutioni mandatum.

HAE conditiones ad eas reduci possunt, quas posuimus de iuramentis: ad veritatem scilicet intentionis stándi promissis; ad iustitiam rei, quæ promittitur; causam & motiuum promittendi; & iudicium prudentemque considerationem eius, quod promittitur. Quod totum complexus est Ecclesiastes grauissimis his verbis: c *ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo: Deus enim in cœlo, & tu super terram. idcirco sint pauci sermones tui. si quid vouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Sed quodcumque voueris redde: multoq; melius est non vouere, quàm post votum, promissa non reddere. Ne dederis os tuum, vt peccare facias carnem tuam, neque dicas coram Angelo: non est prouidentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum.* Hoc totum quod Ecclesiastes dixit, potest (vt ait S. Hieronymus) applicari ad verba, quibus aliquid Deo promittitur: quę ait, quinq; has circūstantias habere debere: ne temerè proferātur, ne præcipitata sint, ne nimia, ne infidelia, nec; stulta. Stulta appellantur, quæ sunt de rebus malis, aut inutilibus, aut impossibilibus; aut quæ maius aliud bonum, quod est de consilio, magisque Deo acceptum, impediant. Et eadē sunt infidelia, quia non possunt, nec debent impleri: eò quòd Spiritui S. cui offerūtur, aduersentur. Is enim semper inspirat, quod bonum est, quod vtile, & quod fieri potest. Et quamuis non semper omnibus inspiret, quod melius est: vult tamen non poni obicem suæ bonitati, si forte id inspirare voluerit. Ideoque non impellit quemquam ad ea vota edenda, quæ maioris nostri profectūs viam obstruunt: qualia essent, ineundi matrimonium; non amplecti statum religiosum, non facere eleemosynam: & similia.

c *Eccles. 5.1*

In eundem locum.

ETIAM censetur stulta promissio, quæ fit confusè, cùm in particulari nō scitur, quid erit bonū, aut quid erit malū: cū in modū, quo Herodes d *cū iuramento pollicitus est filiæ Herodiadis dare ei quodcunq; postulasset ab eo:* quæ tamen petijt *caput Ioannis Baptistæ.* Et Iephte, e *qui vōtum vouit Domino holocaustum offerre, quod primum reuertenti occurreret ex domo sua: occurrit autem ei prima vnigenita eius filia.* Huiusmodi autē promissa meritò appellantur infidelia, eò q; impleri non debeant: quare vterq; prædictorū peccauit implens, quod promisit: quāuis magis adhuc propriè infidelia dicentur, quæ sunt de rebus bonis absq; animo ea implendi; aut re ipsa suo tempore non implentur; aut ita fiunt, vt in ipsa expletione sit defectus. Aliquādo quidē, eò quòd promissio fiat propere, & tumultuarie, absq; debita cōsideratione: ita vt vot. és impetu quodam nō à Deo, sed à proprio spiritu, aut aliqua passione, sese præcipitet ad vouendum. Aliquando autem temerè ex nimia arrogantia & occulta superbia offerendo sese ad plura, quam iuxta vires suas possit implere. Aliquando denique eò quòd tam multis votis sese quis oneret: vt prudenter agendo, non possit omnibus satisfacere. Hæc omnia complexus est Salomon

d *Mat 14.7*

e *Iud. 11.30*

f Pro.20.25. dicẽs: f *ruina est homini deuorare, vel deuotare sanctos, & post vota retractare*: quasi dixerit, sicut qui deuorat, aut deglutit cibum festinanter, ei non prodest, & sæpè etiam euomit: ita qui propere facit, aut deglutit multa vota sanctis (quod faciunt aliqui scrupulosi, aut indiscreti, siue imprudentes) ei non prosunt, sed potius occasioni sunt ruinæ maioris: statim enim eos pœnitet, & vota retractant, nec implent. Hoc amplius adhuc explicat translatio Septuaginta Interpretum, dicens: *Muscipula est viro, celeriter aliquid suorum consecrare: nam post votum continget, pœnitere*, & ex zelo maioris perfectionis, in laqueum incidit sacrilegij, quem dæmon suppositit ad maiorem talis vouentis ruinam. nam, postquam votum edidit, tenebatur illud implere. Ac propterea

g Eccles.5.5. superius dixit Ecclesiastes: g *ne dederis os tuum, vt peccare facias carnem tuam*: hoc enim dicere voluit: si agnoscis carnis tuæ imbecillitatem, ne præcipitanter os tuum aperias; vt, quod implere non possis, promittas. Quare, si cernis, te non posse castitatem seruare, ieiunium aut pœnitentiam; ne cæcè & absque consideratione proijcias te ad ea promittenda. Considera primùm: te degere in terra, magnis periculis ac tentationibus subiecta, Deumque cui voues, in cœlo esse tanquam testem & iudicem voti tui: neque existimes ei non esse prouidentiam omnium, quæ tu dicis ac facis: Deus enim

h Baru.6.34. noster non est sicut Dij gentium, de quibus ait Propheta Baruch: h *si quis illis votum vouerit, & non reddiderit: id non requirunt*, aut propterea puniunt: Deus autẽ noster seueriſsime illud exigit, vt protestatus est Moyses dicens populo: i *cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*. Cùm igitur Deum decipere non possis, noli quærere excusationes, aut prætextus votum tuum non implendi, aut moras trahendi, aut sine causa sufficiente dispensationem petendi: omnium enim horum rationem exiget ipse Deus. Grauia

i Deut.23.21.

Lib. 9. in Luc. circa caput eius 20. vincula (ait S. Ambrosius) esse, promittere Deo aliquid, nec implere: strictiorem enim esse contractum fidelitatis, contractu pecuniario. Redde igitur quod promisisti, antequam veniat exactor, teque in carcerem conijciat ob non solutum. Si autem vota tua cum prædictis conditionibus edideris ac reddideris: ipsa te extollent ad altissimam perfectionem in terra; & obtinebis splendidissimam in cœlo coronam.

Serm 3 de Natiu. qui est septimus de tempore. CONCLVDAMVS hunc tractatum consilio illo S. Augustini: nos dulciter & confidenter voueamus: ille dabit possibilitatem, vt reddere possimus: nam quidquid illi promittimus, de illo speremus. & fortasse interrogatis me, quid debeatis hodie vouere, & reddere? sunt enim multi, qui vouent, alius oleum, alius ceram ad luminaria noctis, alius vt vinum non bibat per aliquot annos: alius vt ieiunia certo tempore faciat, alius vt carnes non comedat: non est illud votum optimum, nec perfectum. Adhuc melius volo, hoc est, animam tuam, quam Christus hodie redemit. Et si interroges me,

quomo-

quomodo animam meam, quam ipse habet in potestate, ei offeram? Ego respondebo tibi, quomodo: moribus Sanctis, cogitationibus castis, operibus fructuosis. Auertendo à malo, & conuertendo ad bonum; damnando vitiũ, amando Deum, diligendo proximum, impendendo misericordiam miseris, quia & nosi; si miseri fuimus, antequam redimeremur; dimittendo illis, qui in nobis peccant, quia & nos omnes sub peccato fuimus; Superbiam calcando, quia per superbiam primus homo deiectus est; abijciendo inuidiam, quia per inuidiam decepit Diabolus genus humanum. Quæ cum ita sint, erigite animos vestros, & nullus sit siue liber, siue seruus, siue ingenuus, qui non hodie Deo votum offerat, simul & reddat: quia nimis miserum est, vt Deo aliquid non offeramus de nostro, qui animam suam pro nobis posuit. Nunc itaque quicunque iram contra alterum tenet, tantum propter amorẽ Dei dimittat: & bonum obtulit votum, si quis consueuit iam longa diuturnitate in luxuria volutari, respiscat aliquando, & excutiat sordes suas per compunctionem, & clamet in corde suo in oratione secretius ad Dominum: pijssime Domine, misericordissime Deus, sufficiat mihi, quòd huc vsque peccaui, quod contempsi, quod fætoribus carnis meæ satisfeci, iam nunc te inspirante voueo, me à nequitia mea conuersurum; si quis fortè detrahere semper consueuit, & aliorũ actiones obloqui, nec suas respicere: voueat hodiè Deo in corde suo, & dicat: hucusque de alijs dixi, me non inspexi: ego eram miserior, & alios miseros existimabam, & ideo nunc sufficit: quod peccauit lingua mea, amodò emẽdare delibero. Si quis crudelem se sentit, misericordiam animi voueat Deo; si quis superbum, voueat humilitatem; si quis vino nimio est deditus, sobrietatem voueat. Et cùm omnia hæc feceritis, charissimi, offertis votum Deo placitum. Et posthæc veniet vobis benedictio; & vota vestra offerentur ante tribunal Christi. Putamus, quàm dulce est, quando vota nostra talia qualia diximus, Angeli, qui custodes vitæ nostræ sunt, ante conspectum diuinæ maiestatis obtulerint. Si aliquid offerimus homini terreno, & morituro: & tamen speramus, nos ab illo multum recepturos, & adiuuandos: si Deo autem aliquid de nostris moribus offeramus, quantum recipiemus? Hæc omnia S. Augustinus. Et quamuis in aliquibus loquatur de oblationibus, quæ non sunt promissa, aut vota, sed proposita, & firma animi decreta: est nihilominus salubre consiliũ, voto se ad certũ aliquod tempus obstringere ad aliqua ex his operibus exercenda, vt sic reformentur mores, mortificentur vitia, & affectiones prauæ, quæ sunt in nobis infixæ valde & radicatæ: consulendo præcipuè rem, cum prudenti aliquo Confessario, eiusque consilium sequendo; & reliqua documenta amplectendo, quæ in sequentibus tractatibus proponentur, in quibus in particulari agetur, de reliquis consilijs Euangelicis.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE STATIBVS CONTINENTIAE ET VIRGINITATIS, & virtutibus illarum comitibus.

CAPVT I.

REFERVNTVR STATVS CONTINENTIAM PROFITENTES; *eorum gradus, vocationes, & pugnæ.*

PRAECELLENS illa virtus, quæ communi nomine Continentia siue Castitas appellatur, varios complectitur status, quos sub eius vexillo in tribus Christianis Rebus-publicis Ecclesiastica, Religiosa, & sæculari militantes, ad sex præcipuos licet reuocare.

S. Tho. 155. art. 1. Ex Apostol. Gal. 5. n. 3.

1. PRIMVS status est RELIGIOSORVM, qui ad eam perpetuo seruandam voto se obstringunt: ita vt non solùm maneant inhabiles ad matrimonium sine peccato contrahendum; sed, si de facto contrahere attentent, matrimonium nihil valeat. *Secundum* locum tenet status ECCLESIASTICORVM ordine Sacro initiatorum: quibus eadem est obligatio coniuncta. Et quoniam Castitas hæc, vtriusque huius status est pars quædam; vocatio ad eam per eadem media dirigitur, per quæ ipsa vocatio ad statum religiosum, vel ad Sacerdotium: de quibus proprij instituentur inferiùs Tractatus. In hoc autem ea adferemus, quæ omnibus sunt communia: Nam etiam respublica sæcularis (teste Sancto Cypriano) complectitur tria genera personarum, eandem virtutem profitentium: quarum præcipuæ sunt VIRGINES, quæ ab ineunte ætate ad perpetuam castitatem seruandam sese obtulerunt, renunciantes licitis alioquin matrimonij voluptatibus, antequam eas experirētur: quarum multæ eam mentem speciali voto confirmant, vt in eo proposito seruando solidiores ac securiores fiant. Et quamuis flos hic iucundissimus Virginitatis nascatur & crescere incipiat in Re-publica sæculari: eadem tamen ratione ad Ecclesiasticam, & religiosam transfertur, vt re ipsa in *conclusо* religionis *horto* securior seruetur. Et quamuis eadem in antiqua lege esset rarissima: nunc tamen in Ecclesiæ viridario est frequentissima. Cùm enim eius sator Virgo fuerit, & ex matre Virgine natus: voluit innumeras

2.

Li. de Disci. & de dono Pudicitiæ.

3.

Cant. 4. n.

in eo

in eo Virgines ſerere. *Quartum* locum obtinet ſtatus Vidvarvm: quæ primarum nuptiarum voluptates expertæ, ita ſecundis renunciant, vt ſtatuant reliquo vitæ ſuæ tempore continentiam ſeruare. Quæ miro quodam modo, dum aliquam iacturam faciunt, multum lucrantur. Nam matrimonij ſtatum per coniugis mortem amittentes, ſtatum continentium acquirunt, qui multo eſt præſtantior. in quem etſi non ſponte ſua ingrediantur, vt circa finem tomi præcedentis eſt dictum: pergunt in eo tamen conſeruando cum magna animi ſui voluptate, vt Deo ſuo magis placeant. Qui ſtatus in omni lege magni fiebat, vt apparet ex laudibus illis & benedictionibus, quibus Iſraelitæ ſanctam illam Iudith ſunt proſequuti, dicentes: a *tu gloria Hieruſalem, tu latitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri: eò quòd caſtitatem amauerit, & poſt virum tuum, alterum neſcieris: ideò & manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in aternum.* *Quintum* locum obtinent perſonæ Liberae, quæ cogitant quidem inire matrimonium, ſed ſimul ſtatuunt continentiam, donec illud ineant, ſeruare; & hic infimus eſt caſtitatis gradus: ad quem ſeruandum ex ipſa Dei lege omnes tenentur, & ad omne genus fornicationis euitandum. Vltimum locum demus Conivgatis non ſolum propter obligationem, qua tenentur Caſtitatem coniugalem ſeruare, (de qua etiam in ſecundo tomo egimus:) ſed etiam, quòd vocatio diuina illorum ſtatum ad maiorem perfectionem duabus vijs extollit. *Altera* eſt, quòd poſtquam filium aliquem, aut filios genuerunt, vt matrimonij ſui finem conſequerentur, & familiæ ſuæ ſucceſſionem ſeruarent: ſolet Deus perpetuam poſtea continentiam illis inſpirare, quam communi conſenſu vterque complectitur, vt Domini Dei ſui obſequijs amplius ſe dedant. quod (vt perpendit Euſebius Cæſarienſis) eluxit in multis antiquis Patribus. Nam b *Noe* (inquit) *genuit tres filios: & poſtea inuenit gratiam coram Domino.* cum quibus & eorum vxoribus ingreſſus in arcam, non legitur plures filios poſtea genuiſſe. c *Iſaac*, poſtquam ei *Rebecca* duos filios, vno partu enixa eſt: non amplius ad eam acceſſit. Caſtus d *Ioſeph*, cum in Aegypto *duos filios* genuiſſet, antiquam ſibique familiarem caſtitatem coluit. e *Moyſes* & Aaron, quamuis duxiſſent vxores, filiosque genuiſſent, antequam Deus illis appareret; poſtquam tamen familiariùs cum Deo agere cœperunt, non inuenitur, eos plures filios genuiſſe. Hæc & alia exépla adfert prædictus Doctor. Quidquid tamen de ijs exemplis fuerit: glorioſa valde eſt Caſtitas in coniugibus, poſtquam ſui matrimonij finem conſequuti ad excelſiorem ſtatum cupiunt aſcendere. Sed præſtantior ac glorioſior eſt *altera* via, qua Deus eundem ſtatum euehit ad maiorem perfectionem. Flos enim Virginitatis adeo eſt precioſus, & fragrans, vt voluerit Deus eum in omnes ſtatus transferre; eodemque ipſum matrimonium honorare, iuxta Iſaiæ prophetiam, dicentis de tempore Meſſiæ: f *habitabit iuuenis*

4.

a *Iud.15. 10.*

5.

6.

" *Lib 1 de monſt.*
" *Euan c. 9.*
" b *Gen.6. 8*
"
" c *ea.25 25*
" d *ea.51.50*
" e *Exod. 2.*
" *22.*
"
"

f *Iſai.62 5.*

cum

cum Virgine, custodiente vtroque Virginitatem; in cuius rei exemplum adfert Glossa Ioseph̃ & Mariam, atque Crisanthum & Dariam. Voluit enim Christus Seruator noster, matrimonium & virginitatem honorare nascens ex matre coniugata & Virgine, vt coniuges intelligerent, se non excludi, quin possint preciosissimum Virginitatis florem conseruare: quamuis res hæc sit rarissima; & quæ absque vocatione, valdeque singulari gratia, non possit obtineri.

HI sunt sex continentiæ status in Catholica Ecclesia florentes, quorum causa de sua sponsa dixit sponsus; g *sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* vocat autem spinas, multitudinem coniugum, quæ verè punguntur, & affliguntur oneribus matrimonij, educatione scilicet filiorum, & reliquis curis, quas status ille adfert. Eas vero, quæ continentiam profitentur, appellat lilia, ob earum candorem, & castitatis pulchritudinem, & suauissimi odoris fragrantiam, quam in totam Ecclesiam emittunt. vt sic status hic tantum excellat alterum, quantum lilium *excellit* spinas. Nec vacat mysterio (vt in alio loco perpendimus:) quòd lilium sex habeat candidissima, & mollissima folia, totidemque virgulas aureas, & instar ignis inflammatas, quæ intra ipsa folia continentur, ad significandum sex genera castarum personarum prædicta: ex quibus ipsa Ecclesia constituitur ex ea parte, qua est congregatio purarum animarum, immaculati agni sponsarum; sex item gradus, actusve perfectæ castitatis, in operibus scilicet & actibus; in verbis tam proferendis, quam audiendis; in aspectu & reliquis sensibus; in cogitationibus, ac desiderijs internis; in euitandis omnibus occasionibus; ac denique in intentione, qua hæc omnia fiunt; non coactè aut ex necessitate, aut ob inanem aliquem & terrenum finem; sed amore ipsiusmet Castitatis, ac voluntate placendi ipsi Deo. Quare hi sex actus communes esse debent omnibus sex generibus personarum, adhibito studio, ne puritas corporis & animæ vlla re parua aut magna *ex ijs*, quas insinuauimus inficiatur, sed consilio Sapientis fiat satis, qui ait h *omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.* Corpus (ait Sanctus Gregorius) cum omnibus eius partibus est animæ vestis: quod mundum & candidum seruatur, cùm ab omni genere turpitudinis & maculæ recedit: opus tamen est, vt superior spiritus pars, quod est caput, oleo deuotionis & charitatis vngatur: vt ipsam castitatem comitetur. Id autem significant sex illæ virgulæ, quæ intra sex lilij folia continentur: vnusquisque enim Castitatis gradus habere debet proprium amoris & Zeli affectum, à quo dirigatur, exornetur, exstimuletur, magnumque feruorem accipiat, vt anima casta, i *Sancta sit*, (vt dixit Apostolus) *corpore & spiritu*, interiùs scilicet, & exteriùs; sitque k *cincta auro obrizo*, non solum ad *renes*, sicut Angelus ille,

g *Cant. 2.2.*

Bonauent. in Deit. Sal. tit. 4. c. 4. Medit. 20. Part. 1.

h *Eccle. 9.8. Lib. 9. Mor. c. 19.*

i *1. Cor. 7.34*

k *Dan. 10.5.*

quem

quem vidit Daniel; ſed etiam ad l *mamillas*, ſicut alter ille Angelus, quem vidit Sanctus Ioannes: ad ſignificandum, (vt ait idem Sanctus Gregorius) caſtitatem Euangelicam non ſolùm cingere & conſtringere opera; ſed affectus etiam ac deſideria: mortificando carnis propenſiones, ſenſualitatis paſſiones, phantaſiæ imagines; & omnia inordinata cordis deſideria. Sicut autem ſex ſunt Caſtitatis gradus: ita ſunt ſex actus mortificationis, illis reſpondentes. Mortificatur enim ſenſus tactus, ne tangat illicita; lingua, ne turpia loquatur; aſpectus, ne inordinatè aſpiciat, quod non licet deliderare; potentiæ interiores, ne prauas cogitationes & affectus producant: quod ſi aliqui oriantur, ſtatim ſuffocentur, nullo adhibito eis conſenſu. Denique abſque mortificatione hæc omnia ſtrictè præcingente, non poteſt caſtitas eſſe ſtabilis: quæ, vt conſeruetur, eo firmo animi decreto opus habet, vt potius velit ſanguinem fundere, quàm puritatem maculare. Ac propterea Scriptura diuina dicit: m *ferculum Salomonis ex libani ligno* fabricatum, habuiſſe *aſcenſum purpureum*, qui color eſt ſanguinis. Quæ autem ſedes ſiue ferculum hoc eſt, niſi caſta & pura anima, cuius caſtitas ſignificatur per ligna, & cedros montis libani, quæ alba erant, fortia & quaſi incorruptibilia. Gradus autem, quibus ad eam aſcendebatur, cooperti erant purpura: non enim ad eam puritatem anima perueniet, in qua verus Salomon Chriſtus D.N. ſedeat, ac requieſcat, niſi exercitia adſint mortificationis, quæ actus caſtitatis comitentur.

l *Apoc.* 1. 13 *Lib.* 21. *mor.* c. 2.

m *Cant.* 3. 9.

Magna præterea animi fortitudo pectusque inuictum neceſſarium eſt, ad pugnandum cum hoſtibus eam impugnantibus: agmini enim paſſionum in carne noſtra exiſtentium, duo alia accedunt: alterum ex ipſo inferno, plurimas habens Dæmonum ſuggeſtiones, ipſas paſſiones ſtimulantes; alterum ex mundo, plurima offerens exempla praua, & occaſiones carnalium, ipſas paſſiones noſtras irritantium. Acceſſit quoque hæreticorum agmen, qui eius virtutis ſplendore, quaſi excæcati, cùm non audeant eam aggredi, vt aſſequantur, & colant: eandem perſequuntur & contemnunt: quare, niſi adſit magna animi fortitudo, non obtinebimus victoriam. Non tamen deerit prouidentia diuina in proſpiciendo Caſtitati de tali comite, vt victrix ex pugna euadat: quemadmodum eſt præclarè delineatum ac depictum in decantato illo & ſolenni n *Salomonis throno, ex ebore confecto, & auro fuluo nimis veſtito, cuius ſedile tenebant duæ manus hinc atque inde, & duo leones ſtabant iuxta ſingulas manus. Et ad ſex gradus* quibus ad thronum aſcendebatur *erant duodecim leunculi*, bini ad ſingulos, alter ad vnum latus, alter ad alterum. Ille, inquam, thronus (teſte Sancto Bonauentura) figura fuit caſtitatis, vel animæ caſtæ, cuius ſymbolum eſt ebur, os ſcilicet Elephantis candidum, politum, ſolidum, & incorruptibile: & ipſe Elephas eſt animal caſtum. Ac

n 3. *Reg.* 10. 18. 2 *Par.* 9. 17.

Vbi ſuprà

Vide Gloſ. ibi.

o Can. 5. 14. propterea in libro Canticorum dicitur: o *venter ſponſi eburneus, diſtinctus Saphyris*, qui ſunt lapides precioſi, coloris cœleſtis, virtutem habentes ad fouendam caſtitatem; ideoque ſignificant caſtitatem & puritatem ſanctiſſimæ eius humanitatis, varijs virtutibus, & affectibus cœleſtibus exornatæ, quæ illam ob eius pulchritudinem ac perfectionem comitantur. Ex hoc ebore conficitur ſponſi diuini thronus, anima ſcilicet caſta, munda & incorrupta; veſtita & exornata auro puriſſimo Charitatis; ſine qua caſtitas non habet pulchritudinem ſuam completam. Ad eundem thronum aſcenditur per ſex gradus eburneos, ſex ſcilicet gradus ac genera continentiæ prędicta. Sed quoniam magni ſunt hoſtes aſcenſum prohibentes, proſpexit Deus duos leunculos, qui ſingulos gradus cuſtodiant, virtutem ſcilicet fortitudinis, cum duobus ſuis egregijs actibus, quos S. Thomas appellat *aggredi* & *ſuſtinere*: Aggrediędo ſcilic. magno animo hoſtes, cũ opus eſt os illis oſtędere; ſuſtinendo autem labores ac difficultates: ita vt eorum cauſa, virtus nó flectatur, aut cedat. Alter etiam leonum ſtat ad latus dextrum, alter ad ſiniſtrum: quia fortitudo oſtendenda eſt, reſiſtendo rebus delectabilibus, quæ luxuriam prouocant; amplectendo verò aſperas, quæ ad caſtitatem conſeruandam conferunt. Quæ cum ad maximam ſuam perfectionem peruenerit, eſt ſicut ſedile eburneum, in quo Rex Salomon ſedebat, quod duæ hominum manus, duoque magni leones ſuſtentabant. Suprema enim caſtitas ſecum habet manentem, & quaſi aſſidentem ipſum Deum ſponſum ſuum: qui ſua præſentia honorem ei, ſolatium, magnasque diuitias præbet. Sed ad ſuam conſeruationem duabus indiget manibus, noſtris ſcilicet operibus, & induſtrijs; & nominatim (vt Gloſſa ibi habet) operibus duplicis vitæ, Actiuæ & Contemplatiuæ: quibus conſeruatur, & alitur. Quæ manus non leonis ſed hominis erant, ad ſignificandum iudicium, quietem, diſcretionem & prudentiam, quæ neceſſaria ſunt ad Sathanæ aſtutias deprehendendas, & arte potius ac dexteritate, quàm violentia expugnandas. Quamuis prope ipſas manus ſunt duo magni leones, hoc eſt, duæ inſignes virtutes, quas vocamus cordis *Magnanimitatem* ad egregia cœpta; & *Fiduciam* de omnipotentia diuina, vt eadem obtineamus; & in magnis ac periculoſis pugnis victores euadamus, ſcriptum eſt enim: p *Iuſtus quaſi Leo confidens abſque terrore erit*, neminem timens. Benè conſcius, quòd qui ipſum vocat ad continentiam, potens ſit ad præſtandum auxilium, vt illam ſeruet in eo gradu, quo ille iubet, aut inſpirat: non enim omnes ad eundem vocat, ſed altiſſima potius prouidentia vocationes diſtribuit fidelibus Eccleſiæ membris, alios vocans & inuitans ad hunc ſtatum & continentiæ gradum, alios ad alium: ſingulis offerens neceſſarium auxilium & fauorem ad gradum ſibi inſpiratum ſeruandum: quem magna animi promptitudine, cordisque lætitia ample-

Vide Martinum Delrio ibi.

2.2.q. 123. a 6.

p Pro. 28.1.

ſi deberet, ipſum Dominum glorificans; qui vocare dignatur. Quemadmodum ſuadet Eccleſiaſticus, exhortans ad huius celſiſſimæ virtutis exercitia, ſuauiſſimis hiſce verbis: q *florete flores, quaſi lilium; & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus ſuis.* Quaſi diſtinctius dixerit: qui ſerio Deo veſtro placere cupitis: cogitate, de eo ſcriptum eſſe; r *quod paſcatur inter lilia*: eo quòd familiaris eius conſuetudo ſit cum animabus caſtis. quare producite ſicut lilium folia candida, & flores ſeu virgulas aureas: amplectentes excellenter omnia opera & affectus caſtitatis; ſuauemque boni veſtri exempli odorem diffundentes, ad gloriam eiuſdem Domini: quem meritò laudare ac magnificare debetis, eò quòd vos iuuet glorioſa adeò caſtitate florere, ne timeatis per eius gradus ad ſupremum vſque aſcendere, ſi talem aſcenſum ipſe Dominus inſpirauerit: nam in veſtram defenſionem duodecim conſtituit leones; & duos alios multo adhuc maiores & fortiores: qui hoſtes veſtros terrebunt. In auxilium veſtrum venient Apoſtoli, qui Caſtitatem prædicarũt; Angeli, qui à natura ſua illam poſſident, ſuntque ad eius cuſtodiam deſtinati: quorum opera inſtar leonum erunt, ad eam in vobis tuendam: & leo de tribu Iuda eandem quoque habet ſub protectione ſua, qui ad ſ *lectuli* ſui *cuſtodiam ſexaginta fortes ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios & ad bella doctiſſimos* conſtituit, qui dæmones omnes terrebunt. Conſtituite tanquam veſtræ Caſtitatis exemplar eum Dominum, qui ſe ipſum t *lilium conuallium* appellauit: eò quòd de cœlo deſcenderit, vt caſtitatis & humilitatis eſſet Magiſter, ad ſolatium & conſolationem humilium: in quorum cordibus flos hic adeò precioſus inuenitur. quare florete ſicut lilium hoc, puriſſimam eius caſtitatem imitantes. O caſtitas ſuprema! ſi mortalibus innoteſceres: quàm ab illis diligereris! quis laudes tuas nouerit recenſere? aut quis tuas excellentias explicare? tu es flos legis Euangelicæ, corona Religioſorum, gloria Sacerdotum, honor Virginum, viduarum protectio, liberorum conſolatio, & vnio quæ ligatos & coniugatos perficit. Tu es *lilium inter ſpinas*, & quidem tantæ pulchritudinis: vt nec Salomon, cum omni gloria ſua, tecum poſſit conferri. Te induit Agnus Dei, ex te natus eſt in terra, in te paſcitur, & te vult habere comitem. Folia tua ipſæ ſtellæ mirantur; flores tui cœlos ipſos lætificant; & odor ſuauiſſimus Iuſtos omnes confortat. Tu es diuini ſponſi lectulus, ac thronus: in quo ſuam oſtendit maieſtatem & amplitudinem; tu es ferculum, in quo ille cũ totius mundi ſtupore portatur; charitas te exornat; fortitudo comitatur; & precioſæ virtutũ gemmæ iucunde tibi aſſociantur; & tanquam zona aurea magnam omnibus tribuis elegãtiam. Te prædicant Apoſtoli, Angeli, cuſtodiunt, & Iuſti omnes venerantur: Sacri tui: u *Nazarei ſunt niue candidiores, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores.* Chorus tuarum Virginum inſtar eſt niuis de

q Eccl. 39. 19

r Can. 2. 16. S Greg. ibi. S. Hier. Epi. ad Demetr.

ſ Cant 3 7.

t Cant. 2. 1.

u Thr 4. 7

cœlo cum summo candore descendentis: nam ab ipsa natiuitate integritatem retinet virginalem, in qua per totam vitam cum magna excellentia perseuerant; viduarum chorus est tanquam lac, quod primùm fuit sanguis, pectoris autem calore albescit: primùm enim sequutæ sunt opera carnis in matrimonio, quas tamen postea diuinus Christi amor, eiusque pectoris dulcedo puritate tua dealbauit. Chorus Sacerdotum est tanquam ebur antiquum: quod ex antiquitate fit ex albo rubrum. nam veneranda sacri eorum Sacerdotij canities charitate eos & fortitudine induit, vt puritatem tuam pulchriorem reddat, ac defendat. At chorus Religiosorum est sicut x *Saphyrus*, *& quasi cœlum cum serenum est*: eo quod à mundi tempestatibus & tumultibus fugientes, ad stellarum Religionis cœlum configiunt, vt cum maiori quiete, ac securitate tota sua vita illud possideant. ô Sacra y *Sulamitis*, pacifica, veri Salomonis sponsa, quid in te videbimus, *nisi choros Castrorum*, innumerabilium scilicet militum virorum ac mulierum, z *sequentium agnum quocunque ierit*, cum instrumentis musicis in manibus suis cantantium, pulsantium, pugnantium ac sine intermissione vincentium? Pugnant contra hostem tuam luxuriam, vincunt carnem suam, referunt de Dæmone triumphum, orant absque impedimento, concinunt diuinas laudes, & ex tuis victorijs gloriam Deo ipsi tribuunt: Beati, qui sub tuo vexillo perseuerantes militant vsque ad mortem. Per te siquidem æternæ gloriæ coronam obtinebunt. Hæc in genere summa est rerum omnium, quæ spectant ad Professores continentiæ in varijs statibus, de quibus fusius, magisque in particulari agetur in capitibus sequentibus. Aduertant autem omnes: cùm conferemus excellentiam horum statuum, vnum alteri præferentes: id præcipuè esse intelligendum de vnius status cum altero collatione; non descendentes ad particulares personas, qui in eis statibus versantur. Nam, vt certum est, Continentium statum præcellere statum Coniugatorum; & Religiosorum excellere sæcularium: ita certum est, aliquem in statu coniugali excellere posse in Sanctitate aliquem continentem; & sæcularem aliquem, etiam religiosum. Excellentia tamen ipsius status plurimum iuuat eius professorem ad Sanctitatem eius cum maiori suauitate, facilitate, ac perfectione consequendam, vt ex dicendis in singulis statibus apparebit.

x *Exod. 24. 10.*

y *Cant. 7. 1.*

z *Apoc. 14. 4.*

CAPVT II.

Qua ratione Lvxvria, Castitatem *omnibus Christianis communem oppugnet, hac vero illam vincat.*

PERPETVAE CONTINENTIAE ſtatus præſupponit tanquam fundamentum gratiam illum caſtitatis, qui ita eſt omnibus Chriſtianis communis, vt ſine eo non liceat ad regnum cœlorum peruenire: cuius munus eſt, omnes cogitationes, deſideria, verba, & opera coërcere, quę in ſexto & nono diuinæ legis præceptis ſunt prohibita; ita vt omnibus vitijs ac peccatis ſub luxuriæ vexillo militantibus (quæ eſt inordinata ſenſuum voluptatum appetitio) exactè reſiſtatur. Ad hanc caſtitatem vocat Chriſtus D.N. & inuitat omnes Chriſtianos, offerens eis ſufficientia auxilia ad eam, ſi velint, obſeruandam: nam neque liberum eis deeſt arbitrium, vt velint; nec poſsibilitas, & facultas deerit, vt eam re ipſa obtineant. Nam quãuis naturales vires ad id non ſufficiant: ipſe tamen Dominus noſter ſemper eſt paratus, ad ferendũ auxilium, & gratiâ ſuâ diuinâ ſupplendum, quod liberi noſtri arbitrij imbecillitati deeſt: ac proinde frequenter mittit cœleſtes ſuas inſpirationes, & illuſtrationes: aperiens ſeruis ſuis cœleſti lumine vilitatem & fœditatem luxuriæ, vt eam deteſtentur; & præſtantiam ac pulchritudinem caſtitatis, vt eam ament, & complectantur: muniens eos potentibus armis, vt eius hoſti reſiſtere poſsint, quæ ſatis etiam munita, & ad pugnam præparata ipſos aggreditur. Nam (vt ait S. Auguſtinus) inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia Caſtitatis: vbi quotidiana eſt pugna, & rara victoria: grauem enim Caſtitas ſortita eſt inimicum: qui quotidie vincitur, & timetur: nam etſi ſemel vincatur, non tamen omnino extinguitur; imo eadem, & interdum maiori vehementia, & impetu, quàm priùs redire ſolet: hic hoſtis eſt quem S. Ioannes a *carnis concupiſcentiam* appellat: (cuius feritatem oſtendimus tractatu ſecundo tomi ſecundi) quæ vſui eſt ſatanæ ad impugnandum omne genus perſonarum, ſiue Eccleſiaſticæ illæ ſint, ſiue ſæculares, religioſæ, coniugatæ, virgines, aut viduæ: varias eis ſuggerens tentationes: quaſdam apertas, alias occultas, & quaſi laruatas. iuxta cuiuſque tentati diſpoſitionem. Aliquando enim vehementius impugnantur, qui huiuſmodi voluptates non ſunt experti: quia fingitur illis multò maior iucunditas quàm reipſa ſit: aliquando etiam tentantur grauiter, qui eas aliquando deguſtarunt ab earundem memoria: vt ad eaſdem reuertantur. Licet interdum ijdem non ita vehementem ſentiant

Serm. 250. de tempor.

2 *Ioan. 2. 16*

tentationem: eò quòd ipſa experientia opinionem illam minuat; & contemptum quendam ipſarum voluptatum adferat. Sed omiſsis nunc pugnis & prælijs occultis, de manifeſtis dicamus, quæ omnibus ſunt communia; ac de modo, quo poteſt caſtitas de eiſdem triumphare.

§. 1. *Pugna Luxuriæ.*

QVONIAM Luxuria vnum eſt ſeptem vitiorum, quæ Capitalia vocantur, innumeros ſub ſuo vexillo milites habet ſibi adhærentes: omnes ſcilicet inordinatos rerum delectabilium huius vitæ appetitus. Quæ res globos & ſagittas ſuas ad quinque ſenſus iaculantur, ad excitandum fœdas in phantaſia imagines; & alliciendum, ad eaſdem cõcupiſcendas, vt turpibus voluptatibus potiantur. Duæ ſunt horum militum claſſes: quidam enim ſunt filij & progenies improbæ huius matris, & maledictæ huius arboris fructus; alij ſunt varia vitia, quæ accedunt, vt illam iuuent in ſuis votis explendis. Ex quo licet eius fœditatem ac feritatem deprehendere. Adeò enim illa eſt turpis, tantumque adfert horrorem: vt oculi caſti nec videre illam poſsint, niſi laruatam, & honeſtis aliquibus tectam formis, quæ abſq; tali horrore & offenſione illam prodant. Siquidem, vt Apoſtolus dixit: *a* *qua in occulto fiunt ab ipſis, turpe eſt & dicere.* ibi enim idolum ex ſua faciunt voluptate: ponentes illud in templo Dei, hoc eſt, in ſuis corporibus, quæ magna cum ignominia prophanant, & ſe ipſos dedecore afficiunt: eò quòd ſele in beſtias transforment, dum verè beſtiales ſuos appetitus ſequuntur. Cùm igitur arbor ex ſuis fructib⁹ agnoſcatur, qualis illa erit, cuius fructus (vt aiũt S. Gregorius & S. Iſidorus) ſunt cęcitas mentis, præcipitatio conſilij, incõſtantia in iudicio, exſolutio linguæ, & ſenſuum effrenatio, deſiderium rerum præſentium, diffidentia de futuris obtinendis, tædium rerum ſpiritualium; inordinatus ſui ipſius, ſuarumque propenſionum amor; odium verò Dei, ea ipſis prohibentis. Decem hi fructus adeò pernicioſi ſufficere poſſent ad arborem, quæ illos profert, deteſtandam: quibus illa vtitur, vt ſuorum deſideriorum compos euadat. Sed audiamus alios decem, qui militum inſtar illis ſeruiunt ad caſtitatem impugnandam, quos præclarè ſanctus Bernardus delineauit, declarans in ſenſu myſtico currus illos, in quibus Pharao perſequutus eſt populum Iſrael: quorũ, vnus, inquit, eſt currus luxuriæ, qui quadriga voluitur vitiorum, ingluuie videlicet ventris, libidine coitus, mollicie veſtium, & otij ſoporiſque reſolutione. Trahitur autem currus iſte equis duobus, proſperitate vitæ, & rerum abundantia: & qui his præſident, & aurigæ, qui eos gubernant, etiam ſunt duo: gnauiæ torpor; & infida, ac cæca ſecuritas. Hi calcaria minimè habent; neque flagella, vel aliquid huiuſmodi; ſed pro his vtuntur paruulo papilione ſiue conopeo ad faciẽdam vmbram,

a *Ephe.* 5. 12.

Lib. 31. *Mor. c.* 31.
Lib. 2. *de Sum. bon. c.* 39.
S. Tho. 2. 2. *q.* 152. *a.* 4.
Serm 39 *in Cantica.*

& fla-

& flabello ad citandum ventum: hoc eſt, diſsimulatione, & obliuione curarum importunarum; ac delectatione inanis adulationis. Hic eſt præcipuus Pharaonis currus in figura dæmonis, quo is grauiter homines oppugnat, & horrendam edidit in mundo ſtragem per hæc decem vitia, quæ S. Bernardus hic inſinuat, ad eos Tyrannidi ſuæ ſubijciendos. Nam ſi rem altiùs repetamus: in hunc currum tempore Noe ſunt ingreſsi omnes homines eius ſæculi, non ſolum, qui erant de genere Cain, & retinebant improbi parentis fætorem; ſed etiam qui originem à Seth trahebant, quos Scriptura b *filios Dei* appellat, ſed à ſua nobilitate degenerarunt, vt fierent luxuriæ mancipia. Tantaque fuit morum corruptio, vt ad huius vitij incendium extinguendum, diluuium venerit, quod mundum ſubmerſit, c *& conſumpta eſt omnis caro, vniuerſi homines, &c. cuncta, in quibus ſpiraculum vitæ erat in terra, mortua ſunt.* In eodem curru vectę ſunt adhuc magis effrenatè Sodoma & eius ſociæ, cõiungentes improbitatem hanc ſuam, (vt dixit Ezechiel) d *cum ſuperbia, ſaturitate panis, & abundantia, & otio, nec manum egeno & pauperi porrigentes.* & hac ratione caſtitatem à ſuis finibus repulerunt. Et in hodiernum diem horrendus hic currus trahitur per virides, latoſque mundi huius campos, per plateas & ampla ſæculi huius fora, recipiens in ſe eos omnes, qui latam perditionis viam tenent, qui ſunt innumeri. Maximam verò ſtragem edit in potentibus ac diuitibus: quorum vitæ facillimè vertuntur ſuper quatuor eius rotis, ducentes vitam more Epulonis illius auari, in comeſſationibus, & conuiuijs lautiſsimis, in veſtibus mollibus & precioſis; ſunt otij ſtudioſi, & laboris hoſtes; delectantur diutius in mollibus lectulis dormitare, turpes ſuas quærentes voluptates, abutentes ad id omne temporalium bonorum proſperitate, & abundantiâ, qua effrenes poſt ſuas voluptates feruntur, non indigentes calcari, ad eas perſequendas impellenti. Nam, vt dixit Ieremias, e *Equi amatores & emiſſarij facti ſunt, vnuſquiſq; ad vxorem proximi ſui hinniebat:* ex quo prouenit eis ſummus torpor, & ignauia ad res omnes ſalutis, ac ſimul falſa eius ſecuritas: perſuadentes ſibi, diu ſe victuros, multumque temporis ſupereſſe, ad animæ negotia tractanda, ac propterea ſemper ſecum geſtant conopeum aliquod, vt ab æſtu, & rebus omnibus, quæ moleſtiam aliquam adferre poſſunt, ſeſe tueantur: quærentes rationes & prætextus, quibus vitia ſua colore aliquo honeſto tegant: vt cum minori conſcientiæ remorſu peccent. Flabello quoque vtuntur, ſocijs ſcilicet adulatorijs, qui illos recreent; & quæ malè faciunt, approbent, atque adeò propterea ipſos beatificent. hi ſunt infelices illi, apud Sapientẽ dicẽtes: f *Venite, & fruamur bonis, quæ ſunt, & vtamur creatura tãquam in iuuentute celeriter, vino precioſo & vnguẽtis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis: coronemus nos roſis, antequam marceſcant; nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra; vbiq; relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hæc eſt pars noſtra, & ſors noſtra.*

b *Gen. 6. 2.*

c *Gen. 7. 22.*

d *Ezech. 16. 49.*

e *Iere. 5. 8.*

f *Sapi. 2. 6.*

QVOD si distinctiùs adhuc nosse desideres feritatem, & crudelia currûs huius machinamenta; impudentiamque eorum, qui in eo vehuntur: audi quid S. Ioannes referat, in visione, quam habuit de quadam magna meretrice, quæ in sensu morali est ipsa luxuria: de qua primùm dicit, quod g *sedebat super aquas multas*. & postea addit; & *vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier erat circundata purpura, & coccino, & inaurato auro, & lapide precioso & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis eius: & in fronte eius nomen scriptum: mysterium: Babylon magna, mater fornicationum, & abominationum terræ.* Quæ pictura magis propria esse potuit luxuriæ, quàm hæc sit mulier? & quod nomen aptius illi accomodari potest: quàm *mater fornicationum*? non ait, fornicationis, sed fornicationum: quia duo sunt genera earum: quædam enim sunt carnales, quæ carne exercentur; aliæ spirituales, quæ fiunt spiritu: cùm inordinatè adhæretur creaturis, bonisque terrenis, cum iniuria creatoris: vt cum proprio gustu, quasi in pellicatu maneat. Idque nomen in ipsa fronte scriptum gerit: luxuria enim, cùm crescit, induit h *frontem meretricis*: nec solùm nõ erubescit ob sua peccata; sed potius i *quasi Sodoma illa prædicat*. Vestis quoque ostendit eius carnalitatem: circumdat enim se purpurâ, auro, & lapide precioso; vt hominum corda depræ detur. In manu quoque dextra, quasi prosperitatem & abundatiam promittens, poculum habet aureum, in quo vinum propinat abominandum fornicationum suarum, inuitans eos, vt vsque ad satietatem ex eo hauriant: quia poculum est magnum, &, quamuis multum bibant: multum adhuc supererit hauriendum. Et quoniam carnalium hominum sitis nunquam satiatur: postquam, hausto hoc vino inebriantur: k *quando euigilabimus*, inquiunt, *& rursus vina reperiemus*. Tot verò sunt, qui ad hauriendum ex eo poculo accedunt, vt numerari non possint: ac propterea S. Ioannes dixit: mulierem sedere *super aquas multas*: quæ significant l *populos multos*. Meritò autem, aquæ appellantur populi, qui luxuriæ subijciuntur: eò quòd instar aquarum fluant, ac pereant; ipsamque, m *iniquitatem bibant tanquam aquam*. Luxuria enim est vinum: quatenus sensum lætificat, & inebriat; iudiciumque peruertit; & aqua: qua facit spiritum frigere, & charitatis feruorem destruit. Est tamen etiam ignis, quasi bituminis Babylonici, quod etiam in aqua ardet; & vix est, qui possit extinguere: quia nunquam dæmon cessat flare, vt non extinguatur. Ac propterea S. Ioannes dixit: mulierem illam *sedisse super bestiam coccineam*: hoc est, dæmonem, qui est illi instar currus & nauis, quâ vehitur per regiones hominum carnalium; & per aquas muitas sensualium: quos instigat ad hauriendum vinum, ab execranda muliere in suo poculo oblatum. Septem capita significant multitudinem tentationũ, quibus impellit ad septem luxuriæ species; quas S. Thomas appellat *fornica-*

g *Apo.17.1.3*

h *Ierem.3.3.*
i *Isai.3.9.*

k *Pro.23.35.*

l *Apoc.17.15*

m *Iob 15.16*

2.2.q.154. art.1.

tiones

tionem ſimplicem, Adulterium, Inceſtum, Stuprum, Sacrilegium, Molliciem, Sodomiam, ſiue *beſtialitatem.* Decem cornua ſunt decem vitia prædicta: quæ tanquam inſtrumenta ſunt, quibus animos hominum impugnat, vt illos ad ſua vota pertrahat. Et quod huius meretricis impietatem, & nequitiam explet, illud eſt, quòd cum tanta ſecuritate beſtiæ illi inſideat; & cum tanta rerum aliarum incuria, vt dicat in corde ſuo: n *Sedeo regina: & vidua non ſum: & luctum non videbo.* Quaſi dixerit nunquam mihi deerunt ſubditi, quibus imperem; nunquam videbo viduitatem meam, vt turpibus meis voluptatibus priuer; nec planctum experiar, aut triſtitiam & amaritudinem.

n *Apo.18.7.*

§. 2. *Vocatio ad fugam Luxuriæ.*

HINC INCIPIT vocatio diuina, opuſque ſuum aggreditur cœleſti illa voce, quam idem S. Ioannes audiuit: a *exite à Societate improbæ illius mulieris, populè meus, vt ne participes ſitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis. quoniam peruenerunt peccata eius vſque ad cœlum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum, quantum glorificauit ſe, & in deliciis fuit, tantum accipiet tormentum, & luctum: ideò in vna die venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames;* idque repentè cum illa in flore ſuæ proſperitatis exiſtens, id minimè cogitabit: ſcriptum eſt enim: b *proſperitas ſtultorum perdet illos, & c cùm dixerint, pax, & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperueniet interitus* corporis & animæ. Et d *Angelus Domini mittet* meretricem illam *in mare* tanto impetu, quanto *magnus lapis molaris* ex altiſsimo loco ruit ad profundum; & pompoſus eius curſus e *deſcendet in profundum quaſi lapis,* ſicut currus Pharaonis, & exercitus eius. f *Tenent* (ait Iob) *tympanum & cytharam* in manibus ſuis, *& gaudent ad ſonitum organi. Ducit in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendit;* eo quod non aduertentes miſeriam ſuam, ſenſim cadunt, donec ſe in ea immerſos inueniant. & quoniam quaſi repente ab vno extremo ad alterum tranſeunt, hoc eſt, à magnis delitijs ad grauiſsimos cruciatus: multò grauiùs ferent repentinam adeò mutationem. Rotæ laſciuientis curſus ibi mutabuntur in rotas dolorum æternorum, rotantes ab his ad illos abſq; vlla requie. Voracitati ſuccedet eſuries perpetua, & rabida ſitis: ita vt neque g *aquæ gutta* eis detur, quâ *linguam ſuam refrigerent.* Pro veſte ſplendida, & molli lecto h *ſternetur eis* (vt ait Iſaias) *tinea; & operimentum eorum erūt vermes;* ardor turpium voluptatum conuertetur in ſempiternas flammarum ardores; otio & ſomnolentiæ, vigiliæ reſpondebunt ſempiternæ & grauiſsimæ. Non inuenietur ibi conopeum vmbram faciens contra æſtus intentiſsimos; nec flabellum frigidum excitans ventum: purè enim ac merè patientur, abſque vllo vllius leuaminis temperamento. Quod ſi ita eſt, cur non refugis talem currum conſcendere: cuius terminus & finis eſt cruciatus æternus? quòd ſi, quę tua eſt miſeria & infelicitas, iam illum cõnſcendiſti: cur non exilire contendis, confractis

a *Apoc.18.4.*

I.

b *Pron.1.33.*
c *1. Theſſ. 5.*
d *Apo.18.21.*
e *Exod.15.5.*
f *Iob.21.12.*
g *Luc.16.24.*
h *Iſai.14.11.*

etiam eius rotis, vt tot miserias euadas? quod si non valeas, omnes quatuor vno ictu confringere: incipe saltem ab vna: nam rotæ currus cum pares & integræ sunt, alliæ alias iuuant; sed vel vna confracta, reliquæ non ita benè vertuntur. Ita igitur si coniungantur gula & mollities, sensualitas & otiositas, currus luxuriæ volat: at si mortificationis malleo gulæ impetum confringas; aut nimias delitias, aut otiositatem occupatione ac diligentia

2. excutias, currus ipse dissoluetur. Quid igitur dicam de *matre* ipsa *fornicationum*, quæ bestiæ illi insidet? Si enim bestia illa est ipse dæmon: quo tandem illam nisi ad Inferni cauernas deducet; & si bestia est crudelis, & cruenta: quas crudelitates non exercebit in eam, quam tota vita aluit, vt in morte

i *Apoc.18.8.* cruciaret. i *In vno die* (ait S. Ioannes) *venient plagæ eius, mors, & luctus, & fames: & igne comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam*, nec erit qui eius potentiæ possit resistere. Poculum, quod illa voluptatum vino plenum habebat, Deus implebit vino iræ suæ: cogetque vt totum illud exhauriat vsque

k *Mar.9.45* ad feces, quæ vermibus scatent. De quo dixit ipse Saluator: k *in gehenna nec vermem eorum*, qui ibi sunt, *mori, neque ignem extingui:* sed potius semper ardere, & semper cruciare; nec satiari vnquam; sed, cùm semper pugnant: nunquã tamen interficere; suisque motibus tales inferre dolores; talesque clamores, & gemitus excitare: vt duriores ac peiores illi sint ipsa morte, quæ iucundissima ijs accideret, quos crudelissimus ille vermis mordet, vt tales cruciatus possent euitare. Quod si quæras quisnam iste sit vermis? respõdeo esse continuam miseriæ suę memoriam: quâ recordantur, & quasi vident, ob breuissimas & exiguas valdè voluptates se comparasse æterna & immensa torméta; & voluptates ipsas iam esse transactas, sed ipsa tormenta permanere. Neque est possibile contractum illum dissoluere, cò quòd facta sit ipsa rerum

l *Iob.24.20* traditio, & commutatio, & tempus pœnitentiæ sit omninò finitum. ac propterea Iob dixit, impudicorum l *dulcedinem esse vermes*, eò quòd omnes eorum voluptates conuertantur in vermes crudelissimos. *Decem cornua bestiæ*

m *Apoc. 17. 16.* *odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam; & carnes eius manducabunt, & ipsam igni cõcremabunt.* ipsamet enim vitia, & res, quæ fuerunt instrumenta libidinum eius, carnifices erunt hominum impurorum. Vir detestabitur fœminam, quam antea deperijt; & fœmina similiter virum: & vterque furiosa quadam rabie proprias carnes mordebunt: & quidquid in hac vita illis attulit solatium, erit tunc fomentum cruciatuum.

3. QVOD si oculos conuertas ad ea, quæ in hoc mundo geruntur: deprehendes etiam, verissimum esse, quod carnalium dulcedo sit vermes. Nam & ipsi, & quod amant vt suis desiderijs satisfaciant, conuertentur in vermes,

Lib 26. Moral.c 29. quemadmodum S. Gregorius præclarè his verbis expendit, Luxurioſi cuiuslibet, atque carnis voluptatibus dediti quanta sit cæcitas demonstratur, cum dicitur: *dulcedo illius vermis.* quid namque caro, nisi putredo ac vermis

»
»

est? &

eſt? & quiſquis carnalibus deſiderijs anhelat, quid aliud, quam vermem amat? quæ enim ſit carnis ſubſtantia, teſtantur ſepulchra: quis parentũ, quis amicorum fidelium ſui quantumlibet dilecti carnem ſcaturientem vermibus tangere poteſt? caro itaque cùm concupiſcitur, penſetur, quid ſit exanimis: & intelligetur, quid amatur. Nihil quippe ſic ad edomandum carnaliũ deſideriorum appetitum valet, quàm vt vnuſquiſque hoc quod viuum diligit, quale ſit mortuum penſet. Conſiderata etenim corruptione carnali, citiùs, agnoſcitur, quia cum illicitè caro concupiſcitur, tabes deſideratur. Hęc S. Gregorius. Eſt enim ſummi momenti, ad reſiſtendum tentationibus ſenſualibus, ex aſpectu, & memoria perſonarum & rerum delectabilium exurgentibus, conijcere ſtatim oculos in vermes, in quos conuertentur. Vt ſcribitur in Vitis Patrum de quodam monacho, cùm grauiter tentaretur ex memoria pulchræ cuiuſdam fæminæ, quam viderat in ciuitate; & poſtea audiuiſſet, illam obijſſe: acceſsit ad eius ſepulchrum, ex quo partẽ terræ vermibus plenæ in quodam linteo accepit, quod, cùm tentatio ipſum vexaret, naribus applicabat: & putredinis corporalis fœtore repellebat à ſe ſpiritualem luxuriæ fœtorem; & ſimul tentantem dæmonem vincebat?

SED neque opus eſt, ipſam mortem expectare, vt verè cognoſcatur, carnalium dulcedinẽ eſſe vermes. Nam etiam in hac vita ſenſualis voluptas cõuerti, ſolet in vermem rodentem, mordentem, cruciantẽ, ac dilaniantem; & ipſas fortunas inſtar tineæ inaduertenter conſumentem: rodit enim ille famam & honorem tanquam caries quædam; conſumit ſanitatem & vires tanquam eruca; affligit miſeram animam multis turbationibus & anxietatibus; pungit eam timoribus ac tremoribus, & conſcientiæ remorſibus; ac iudicij ſeueri, quod expectat, terroribus: ita vt verè eius dulcedines in amaritudines conuertantur: vt propterea benè illis competat, quod vulgò dicitur: bonum bolum magnus ſequitur clamor: nam etſi, cùm ſumitur, delectat, & placet: multò ampliùs torquet, poſtquam eſt ſumptus. n *Papa* eſt luxuria, *qui in vtero* ſumentis *vertitur in fel aſpidum*: o *vinum* eſt, quod dum bibitur, *ingreditur blande: ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit.* p *Fauus diſtillans* (ait Salomon) *labia meretricis: nouiſſima autem illius amara quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps. Pedes eius deſcendunt in mortẽ, & ad inferos greſſus eius penetrant.* Et alibi ait: q *inueni amariorem morte mulierem*, cuius aſpectus *eſt laqueus venatorũ, & ſagena cor eius, vincula ſunt manus eius. qui placet Deo, effugiet illã. qui aũt peccator eſt, capietur ab illa.* Nã propter eſcã voluptatis in laqueũ incidit culpæ, & in rete anguſtiarũ, & in catenas, & carceres ſuarũ paſſionũ furentiũ: ideoq; finis eius erũt cõpedes & cuſtodiæ æternæ. Si aũt Deo placere cupias, animamque tuam ſaluam facere; audi vocationem diuinam inſpirantem, teque exhortantem, ad hoc deteſtandum vitium fugiendum ob innumera mala & miſerias, quas in ſe continet.

4.

n *Iob.* 20. 14

o *Pro.* 23. 31.

p *cap.* 5 3.

q *Eccl.* 7 27

§. 3. Castitatis pulchritudo.

5. HINC ASCENDERE licet ad contemplandam pulchritudinem & amplitudinem Castitatis, triumphantis de hoste adcò potenti: quam tamen non debemus ex ijs, quæ exterius apparent iudicare, sed ad ea, quæ intus habet, respiciẽdum: clamat enim & apud omnes protestatur: a *nigra sum, sed formosa filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. nolite me considerare, quod fusca sim, quia decoloravit me Sol.* Voluit enim filiabus Hierusalem dicere: quæ cupitis esse castæ, meamque felicem possessionem pacifice obtinere: attendite, me quidem exteriùs, & in ijs quæ ab hominibus videntur, esse nigram; interius autem, & in ijs, quæ Deus eiusque Angeli vident, pulchrã esse & formosam; nigra sum in initijs, cùm valdè oppugnor: formosa tamen in fine, cùm victrix euado. Nigra sum ob tristitias & afflictiones, quas in congressibus sustineo; sed formosa ob delitias & solatia, quibus fruor in victorijs: sum nigra sicut tabernacula aspera Cedar, siue Arabum: qui deserta incolunt: eò quòd meam carnẽ castigem ieiunijs, cilicijs, & corporis asperitatibus: sed sum tamen formosa sicut pelles, & candidissimæ cortinæ lecti Salomonis, ob cãdorem, & mollitiem, quam hac via in spiritu meo consequor. Caro mea est tanquam tabernaculum Arabum, in quo non alij habitant, quàm tortores, qui me persequuntur. Spiritus autem meus est tanquam Regis Salomonis lectus, in quo sponsus Iesus Christus requiescit. Nolite in eo hærere, quòd in exterioribus sum nigra: id enim prouenit ex ardoribus tentationum, ac tribulationum accendentium in corpore meo fomitem, & incentiuum peccati, in quo fui concepta; id permittente Sole Iustitiæ, vt nitidior, & candidior euadam. Hæc ait Castitas, vt homines vocet ac inuitet ad ipsam sequendam & amplectendam, & tanquam solicita & strenua bellatrix suum etiam currum munit cõtra currum Luxuriæ ad eam oppugnandam ac deijciendam. Apponit autem in eo quatuor suas rotas abstinentiam scilicet, ab aliquibus escis, & vino; asperitatem in vestibus; odium rerum, quæ sensus delectant; & amorem laboris, & continuæ occupationis, ne vnquam sit otiosa. Equi currum trahentes, sunt Amor Dei, & ipsiusmet virtutis; & spes præmiorum huius & alterius vitæ. Aurigæ sunt Prudentia & Prouidentia in attendendo, & prospiciendo, quæ necessaria sunt ad fugiendas occasiones; & meditatio veritatum, quæ in diuinis scripturis continentur. Et quoniam caro sæpè rebellat, adhibent calcaria & flagella, quibus oportunè vtuntur: timorem scilicet iudicij diuini, & inferni; & zelum suæ salutis, & honoris cum timore infamiæ. Non adhibet conopeum, nec flabellum: nam intrepidum potius ostendit os suum Soli, & tentationum ac tribulationum ardoribus. Ac propterea ait: se denigratam esse & laboribus benè assuetam; & in eisdem sustinendis valde fortem ac

a *Cant. 1. 5.*

constan-

constantem. Non exornat sese, sicut fornicaria illa Apocalypsis, vestibus sericeis, & pretiosis gemmis: quia non quærit hominibus placere, sed ipsi Deo: cui huiusmodi ornamenta non arridenti. Quod si quando ea admittat ob status decentiam: solet sub eis asperum induere cilicium exemplo gloriosæ illius Virginis ac Martyris Ceciliæ, quæ etsi vestibus, auro intextis vteretur exterius; tenerum tamen corpus cilicio domabat. Hic est pretiosus Castitatis currus, qui Carni timorem incutit, ob rerum, quas continet, asperitatem. Ac propterea sponsa dicebat: b *anima mea conturbauit me propter quadrigas*, & currus *Aminadab*: qui sunt virtutes Euangelicæ: & vocantur Aminadab, quod significat spontaneum populi mei, siue dilectum, aut qui magna voluntate populum meum diligit, qui est Christus D. N. cuius hæ sunt virtutes, & cuius amore, Spiritus cum magna oblectatione Castitatem amplectitur, etiam carne tremente. Cum tanto igitur apparatu Castitas bellum gerit contra luxuriam, eius currum confringit, equos eneruat, iugulat aurigas, & de omnibus suis hostibus triumphat. Vt autem maiorem resumat animum ad progressum in victoria, dat illi statim eius sponsus stupenda præmia. Loquens enim cum quodam Episcopo, qui in sua Ecclesia tolerabat quosdam impudicos, sequentes doctrinam Balaam, qui dicebat Balac mittere scandalum, mulieres scilicet Moabitas, coram filijs Israel, quæ illos ad fornicandum allicerent: Episcopum, inquam, ipsum exhortatur ad pugnandum contra eos, & vt zelator esset Castitatis, additque: c *Vincenti* in hac pugna *dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit*, quasi illi dixerit: pugna viriliter aduersus carnalitatem omnesque eius fautores: si enim victoriam retuleris, remunerabo te manna quodam summæ dulcedinis recondito intra spiritum tuum, etiamsi caro eo non delectetur: sed in se erit adeò sapidum, vt nullus id possit agnoscere, nisi qui post ipsam victoriam illud delibat: magnus enim Deus noster nostræ imbecillitatis benè conscius, nouit (vt Sanctus Gregorius perpendit) neminem posse vitam suam absque delectatione, aut terrena, aut cœlesti transigere: cùm igitur eius causa & amore tu renuncies carnis voluptatibus: prospicere tibi vult, remunerare voluptatibus cœlestibus; quæ multò sunt carnalibus præstantiores. Nam (vt sponsa dixit) d *meliora sunt eius vbera vino*, hoc est, suauius multo est lac diuinarum consolationum, quàm sit vinum carnalium delitiarum. Et quantum cœlum distat à terra, & spiritus à carne, & numerus centenarius superat vnitatem; tantùm delitiæ Dei eas excellunt, quas adferunt creaturæ. Ac propterea Cassianus dixit: delectationes perfectæ Castitatis adeò esse ingentes, vt qui eas non gustauerit, non possit agnoscere; qui autem delibauerit, non habebit verba, quibus illas explicet. Tanta enim est eius excellentia, vt e *neque oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis*

b *Cant. 6 11. S. Greg. ib. & S. Hiero. li 1. ad vers. Iouinian.*

c *Apo. 2. 17.*

Lib. 18. Mor. c. 8. in id. Iob. 27. Aut poterit in Omnipotenti delectari.

d *Cant. 1.*

Collatio. 12. c. 12. & 13.

e *1. Cor. 2. 9.*

minùs ascenderit, quæ præparauit Deus ijs qui cum puritate *diligunt illum.* Aptè autem dicit, *non ascendere in cor hominis*: nam plus quàm homo sit necesse est, qui eas sit gustaturus: excedet enim se ipsum in eo; quod suam carnem omnino sibi subijciat. Ad hæc in præmium tantæ victoriæ dat ei Deus calculum candidum cum illis excellentijs, quas à primi tomi tractatu quarto posuimus. Sed quis calculus magis preciosus, aut candidus, quam ipsamet castitas & puritas à Dei protectione confirmata, & sponsæ nomine exornata? cuius amplitudo adeò est excelsa, vt nullus eam nouerit, nisi sponsa ipsa, quæ illam recipit. de quibus in subiectis capitibus differemus.

CAPVT III.

STATVS PERPETVAE CONTINENTIAE *cœlibibus, Virginibus, & viduis communis, eius q. supra matrimonij statum excellentia.*

STATVS perpetuæ Continentiæ duo genera personarum complectitur: primum est eorum, quæ eam ita ab infantia sunt professæ, vt statuerint per totam vitam illam seruare, nec experiri vllam carnis voluptatem illicitam, aut licitam, qualis est in matrimonio: & hæ sunt, quas Virgines appellamus: secundum est earum, quæ post amissam Virginitatis integritatem: (siue id ex culpa euenerit, siue absque ea) statuerunt, perpetuò in posterum eam seruare: & vtrunque genus continetur sub generali nomine continentiæ, quam Latini cœlibatum appellant: quem horum temporum sectarij summè horrent, ac detestantur: contra quos Sacrum Tridentinum concilium tale decretum edidit: *Si quis dixerit,* *Sess. 24.* *Can. 10.*
" *statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cœlibatus; &*
" *non esse melius ac beatius manere in virginitate, aut cœlibatu, quàm iungi*
" *matrimonio, anathema sit.* Hæc veritas, quæ huius materiæ est fundamentum, confirmabitur in hoc capite rationibus ab Apostolo adductis, dum tres status inter se confert, & matrimonium in vltimo semper loco ponit.
a *De Virginibus,* inquit, *præceptum Domini non habeo, consilium autem do tanquam misericordiam consequutus à Domino, vt sim fidelis: existimo ergo, bonum esse homini* a 1. Cor. 7. 25. 38.
sic esse, hoc est, non ducere vxorem. *Qui matrimonio iungit Virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit. quod si dormierit vir eius, liberata est: cui vult nubat, tantum in Domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem quòd & ego spiritum Dei habeam.* In quibus verbis duo Sanctus Apostolus inserit,

quæ

quæ illa reddunt iucundiora & amabiliora. Alterum eſt, quod (vt Sanctus Hieronymus aduertit) cùm annuit, vt nubere poſſit: non addit, ſe Spiritum Dei habere; ſed id hominis prudentiæ relinquit: quando autem ad continentiam exhortatur: ait conſilium illud non ab humano ſpiritu, ſed à diuino procedere: vt tanquam cœleſte accipiatur & æſtimetur. vt autem intelligeremus, eum non ſolùm verbis continentiam laudare & extollere; ſed ſe quoque exemplo præcedere, accipientem ſibi ipſi conſilium, quod dabat alijs: manifeſtat, ſe, propterea quod illud fuiſſet amplexus, magnam à Deo *conſequutum miſericordiam*. Sed maiori adhuc ſpiritus feruore doctrinam aggreditur Virginitatis dicens: b *volo, omnes* homines *eſſe ſicut me ipſum*, perpetuò ſcilicet caſtos: & vtinam omnes meam imitarentur continentiam: vt ego ipſius CHRISTI continentiam imitor. Sed ô Apoſtole Sancte: ſi omnes homines caſti eſſent, ſicut tu es caſtus: quomodo mundus conſeruaretur? Nam abſque matrimonio non conſeruaretur licitè. ſed ſpiritus inebriatus Chriſtianæ perfectionis amore, non tam reſpicit inferioris mundi huius conſeruationem, quàm ſuperioris augmentum: & pluris facit centum perſonas perfectas, quàm mille millium imperfectarum ſucceſſionem & amplificationem. b 1. Cor. 7. 7.

PRAECIPVE quod propagatio humani generis non ceſſabit propterea quòd laudetur, adeoque ſerio conſeruetur virginitas. Nam (vt aptiſſimè Sanctus Hieronymus Iouiniano hæretico reſpondit) difficilis res eſt virginitas; & ideò rara, quia difficilis: quare pauci ſunt, qui animum habeant ad illam amplectendam. Eſt enim c *lilium inter ſpinas*: à quibus ne pungantur, ipſum lilium relinquunt. Lilium eſt ſuper epiſtyllia ſiue d *capitella columnarum templi*: & pauci ſunt, qui animum habeant ad conſcendendum, vt eius pulchritudine fruantur. Spectat quoque ad prouidentiam diuinam, hominum propenſiones & vocationes ad omnes Eccleſiæ ſtatus diſtribuere; & ad hunc nominatim: nam ſine eius ſpeciali vocatione nemo poterit illum amplecti, vt poſtea videbimus. c Can. 2. 1. d 3 Reg. 7. 16.

§. 1.

HOC IACTO fundamento, aſtruit Apoſtolus Virginitatis & Continentiæ ſupra Matrimonium præſtantiam & excellentiam: idq; tribus efficacibus & pulcherrimis rationibus, quas S. Thomas deducit, & quarum hæc eſt ſumma. Quod ille ſtatus ſit excellentior, qui magis eſt expeditus, iuuatque ad plus amandum, & maiori cum feruore ſeruiendum Creatori noſtro: qui finis eſt, in quem omnes conditi ſumus: finis autem debet eſſe mediorum regula: quemadmodum illud medica- 1. Cor 7 32. S Tho. 2. 2. Lect. 7 & 2. 2. q. 152. a. 4.

mentum

mentum censetur melius, quod ad sanitatem obtinendam, ad quam dirigitur, magis confert. Hinc igitur *prima* ratio oritur: nam quies & tranquillitas in puro DEI amore, & in rebus omnibus ad eius obsequium ipsius pertinentibus, meritò præferri debet anxietati & solicitudini circa res huius mundi. Cùm igitur continentium status sit ex se quietus & tranquillus, diuiuoque seruitio totus dedicatus: præferri meritò debet statui coniugatorum, qui ex se inquietus & tumultuarius, ac in varias curas & solicitudines diuisus est. a *Volo*, inquit, *vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo.* Huic soli rei attendit, suasque intentiones ac desideria in eam dirigit: nec habet impedimenta coniugum: qui soliciti sunt, quæ sunt mundi, quo modo sibi inuicem placeant. Et quoniam tam viris quàm vxoribus difficilè satis fit: hæc cogitatio & solicitudo valde grauis est & anxia cum tamen studium & solicitudo placendi Deo, quieta sit, & iucunda, b *omnes* enim alias cogitationes, curas & *solicitudines proijcit in* ipsum *Deum*, qui earum *curam* in se recipit: est enim eius prouidentia valde attenta in bonum, & vtilitatem eius, qui de ipsius seruitio est solicitus. Felix, ait Sanctus Thomas, cuius votum est: vxorem fugere; cuius solicitudo est, Domino seruire; cuius intentio est, Deo placere. Nam in hac ipsa vita incipiet quiete frui, quam in altera æternum est habiturus. Cumque sit glorioſum, diuitijs renunciare, vt soli DEO vacetur: glorioſius multo erit matrimonij voluptatibus renunciare, vt quis totum se tradat ac mancipet æternis bonis conquirendis. Hinc *secunda* deducitur Apostoli ratio: ille enim status excellentior est censendus, qui ad altiores sanctitatis gradus hominem extollit: hoc autem facit continentia. *Nam mulier*, inquit, *innupta & virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu.* Nam huiusmodi status quietus, & ab huius mundi occupationibus expeditus, eam impellit, vt meditationibus & rerum cœlestium cogitationibus sese dedat; & cogitet, quomodo placeat Domino, quem in sponsum accepit. Conuertit enim omnem illam, quam habuisset, terreno sponso placendi solicitudinem, in eam, qua studet placere cœlesti, vt ita sit *sancta corpore & spiritu*: in operibus scilicet corporalibus, actiuæ vitæ; & in spiritualibus, contemplatiuæ: sancta in illis virtutibus, quæ corpus contra vitia carnalia; & quæ spiritum contra spiritualia armant & ornant: sancta in Virginitate, & incorruptibilitate carnis; & multò ampliùs spiritus, tanquam c *Virgo prudens habens lampadem suam*, non solum integram & mundam exteriùs; sed intus etiam *oleo* charitatis *plenam*, quo ardet, accenso igne diuini amoris; & splendet lumine vitæ exemplaris: Denique vt sit sancta, Deoque consecrata in omnibus, quæ habet, siue in corpore, siue in anima, tamquam vera sponsa; non

1.

a 1 Cor. 7. 32

b 1 Pet. 5. 7.

Ib. & 2. 2. q. 125. art. 1.

2.

c Mat 25. 4.

Ser. in illud: cũ consummasset Iesus hos serm.

iam

iam ſua, ſed tota diuini ſui ſponſi. Mulier nupta (ait Sanctus Gregorius Nazianzenus) eſt CHRISTI ex parte: at virgo tota CHRISTI ſit. Illa non ſe totam alligat mundo: hæc autem nullo modo ſe ei accommodat. Quod eſt pars quædam in nupta: eſt totum in Virgine. Quæ igitur Angelorum vitam elegiſti, & in eorum choris connumerariſ ita puritatem ſerua, vt nunquam deſcendas ad vitam carnis. Non exiſtimes: (ait Sanctus Hieronymus) paruam eſſe Virginis amplitudinem & excellentiam, quod dicatur de illa, quod *cogitet quæ Dei ſunt: vt ſit ſancta corpore & ſpiritu*: nam etſi nullam aliam mercedem haberet, ſufficeret ei hæc ſola prælatio, *cogitare quæ Domini ſunt*: huius fructus eſt ſanctitas carnis & ſpiritus. Nã Virginitas illa eſt hoſtia valde grata Chriſto: cùm neque cogitatio ſpiritum, nec luxuria carnem inficit, aut maculat. *Li. 1. aduerſ. Iouinianum.*

SED, ne hoc videatur onus intolerabile, addit idem Apoſtolus *tertiam* rationem, dicens: *porrò hoc ad vtilitatem veſtram dico: non, vt laqueum vobis injiciam; ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi.* quaſi diſtinctiùs illis dixerit, quod vos ad Virginitatem & continentiam exhorter, non id facio, vt vos illaqueare aut aſſi gere velim: ſed quòd id ſit animæ veſtræ magis vtile; & à laqueis, & laptibus magis expeditum; magis honeſtum, & ſanctum, ac ab occupationibus liberum: vt ſic poſſitis ampliùs orare & familiariùs cum Deo agere. Nam (vt ait Sanctus Auguſtinus) extinctus hoſtis, non tibi poterit nocere; & caro mortificata, non turbat animam: & quamuis matrimonium honeſtum ſit, & ſanctum: adeò tamen Virginitas illud excellit, vt Apoſtolus per excellentiam, *honeſtam* appellet & *ſanctam*. Ac propterea Eccleſiaſticus dixit: d *omnis ponderatio non eſt digna continentiæ animæ*: quia plura promeretur, quàm pro dignitate de illa dici poſſint. e *O quàm pulchra eſt*, ait Sapiens, *caſta generatio cum claritate* virtutis: *immortalis enim eſt memoria illius: quoniam & apud Deum nota eſt & apud homines.* f *felix eſt incoinquinata, quæ neſciuit thorum in delicto: habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum.* quando ſcilicet DEVS illas viſitauerit: & *ſpado* ſiue continens, *qui non cogitauit aduerſus Deum nequiſſima: dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo DEI acceptiſſima.* 3. *refert S. Thom. ibi.* d *Eccl. 26. 20.* e *Sap. 4. 1.* f *Sap. 3. 13.*

INTER alia tamen dona, quæ DEVS illi daturus eſt: illud eſt excellens valdè, ac glorioſum, quod Apoſtolus vocat: g *facultatem ſine impedimento Dominum obſecrandi.* Quid autem excellentius ac ſplendidius eſſe poteſt, quàm aditum habere ad cœleſtem Regem abſque vllo impedimento? quod ſi Oratio mater eſt omnium bonorum, & omnium gratiarum fons; & quæ re ipſa omnes impetrat virtutes: quanta erit illa virtus, cui facultas illa promittitur, *ſine impedimento Dominum obſecrandi*? ô felix continentia perfecta, g *1. Co. 7. 35.*

quæ orationis impedimenta mortificat, ac repellit! ô beata Virginitas, quæ aditum patefacit ad agendum familiariter cum Deo! Sed quid mirum, quod hoc præstet continentia, quæ animam ipsam (vt paulò inferiùs videbimus) ad sponsæ Dei eleuat dignitatem? cui propterea nulla est occlusa porta, quandocunque velit cum suo sponso conuersari; & cum h *Spiritus* sanctus existat in omnibus iustis, qui sunt eius templum, excitans illos ad orandum clamoribus *& gemitibus inenarrabilibus*: potiori iure erit in Virginibus & continentibus, quæ sese in viuum eius templum consecrarunt: illisque orationis donum inspirabit, qua castitatis suæ ornamentum impetrent,& protectionem:cùm enim ea adeò grauiter oppugnetur:non poterit absque orationis armis protegi,ac defendi.

h Ro.8.26.

§. 2.

PRAEDICTAS continentiæ excellentias vltrà modum extulit Isaias Propheta ad consolationem continentium, quos vocat *Eunuchos*, ob eos defectus, quos pati videntur: eò quòd nuptijs renunciauerint. Qui defectus, vt plurimum sunt tres, *Solitudo* scilicet: eò quòd societate viri aut vxoris careant, qui subsidio & auxilio ipsis sint in aduersis; *sterilitas*, eò quòd prolibus careant, quæ ipsos exhilarent, & in quibus ipsorum memoria permaneat: ex qua sequitur *tertius*, quòd scilicet familiæ successio finiatur; & nomen, quod in terra habere poterant, pereat. Sed quid Deus dicit per Prophetam. a *ne dicat Eunuchus: ecce ego lignum aridum. quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui custodierint Sabbatha mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Hoc enim dicere voluit: noli tristari anima, quæ perpetuâ colis castitatẽ, quasi frustra in mundo maneas tanquam arbor arida, & absque vllo fructu. Si enim tuæ Castitati custodiam addideris legis meæ, & reliquas virtutes: ego te faciam arborem viridem, ad aquarum fluenta plantatam; feresque fructus dulciores,magisque glorioſos, quàm si filiorum multitudinem haberes.nam collocabo te intra domum meam: vbi nunquam tibi iucunda mea societas desit;& intra muros Ecclesiæ meæ militantis ac triumphantis locũ dabo eminentiorem,quàm coniugatis,qui fructũ proferunt multorũ filiorum;& *nomen*,famamque valde glorioſam, quæ non finietur tempore, sicut illa finitur, quæ per matrimonium & proles obtinetur:erit enim nomen æternum,quo in cœlo meo semper frueris.

a Isai. 56.3.

S.Greg.3 p. Past.admonit. 29.

Hoc genus Continentium (ait Sanctus Hieronymus) videtur sterile; sed re ipsa non sterile, sed valdè fœcundum est: expugnat enim regnum cœlorum, illudque violenter rapit:hoc festa semper custodit, nunquam attendens ad carnalium nuptiarum opera. Idem eligit quod Deus vult;plus

in Isa.56.& Epist.ad Philemon.

præ-

præstans, quàm iubeatur. Nam etiam consilia amplectitur. idem custodit pactum sempiternum: quia non solùm ad tempus abstinet, vt orationi se dedat; sed semper abstinet: quia eidē orationi semper se addicit. Et ita eminentem valde locum in templo, hoc est, in eius Ecclesia, occupat. Hoc intra muros domus Dei stationem habebit valde celebrem: erit enim quasi turris fortissima, & gradu Sacerdotali dignus, ad plurimos spirituales filios, loco carnalium, generandos. Hæc (ait Sanctus Augustinus) excellentia illa est, quam Isaias Nomen appellat: nam quemadmodum homines, & agnoscuntur, & distinguuntur suis nominibus: ita continentes distinguuntur quodam nomine ab alijs, non temporali, sed æterno: quod nunquam perit; nec est alijs commune, sed ipsorum proprium, cum singulari aliqua eminentia. & quondam hoc erit nomen, nisi (vt ait Sanctus Basilius) nomen quoddam Angelicum, quod pro humano recipiet? vocabuntur Angeli in terra, & filij Dei per excellentiam. sponsæ diuini verbi, electa spiritus sancti templa, parentes spirituales multorum filiorum, quos diuino suo sponso generabunt. Hęc sunt b *noua nomina*, non inania, sed plena sanctitate; quā significant: quę (vt ait Isaias) ipsiusmet *Dominos nominauit*, & c *scripta* sunt (vt ait S. Ioannes) *in calculo candido* castitatis: vt sic eam remuneret, & honore afficiat ob præclaram eius victoriam.

Li. de S. Virgin. c. 25.

Lib. de vera virginitate.

b *Isai. 62. 2.*

c *Apoc. 2. 17.*

Non itaque existimet continens: se *lignum esse aridum* & inutile: non enim est tale, sed arbor viridis, valdeque frugifera. cuius fructus multum superant eos, quos alij proferunt fœtus. Coniugati (ait Sanctus Hieronymus) d *dant fructum trigesimum*, viduæ *sexagesimum*: duplicatum scilicet, propter suam continentiā: at virgines dant *fructum centesimum*, qui perfectionis valde excellentis est fructus. Quod si dixerimus cum alijs sanctis Patribus: fructū sexagesimum virginibus attribui; centesimum autem martyribus, vtpote eminentioribus: respondebit diuinus Ambrosius, laudans Virginitatem non eo solo nomine, quod in Martyribus inueniatur; sed quòd ipsa, inquit, Martyres faciat. Et Sanctus Hieronymus: Castitatem bene custoditam, ait, fuisse proprium habere martyrium ex pœnitentijs & afflictionibus voluntarijs, quæ carnem cruciant: vt sit spiritui subiecta. Eadem facit etiam Martyres martyrio sanguinis: quia multæ Virgines sese offerunt ad sanguinem fundendum, vt puritatem & integritatem suam conseruent. &, quod amplius est, multi illustrissimi Sancti sanguinem proprium fuderunt, vt alienam defenderent castitatem. Neque ex gruum est indicium, quanti Deus illam faciat: quòd voluerit, Apostolum & Euangelistam Sanctum Matthæum crudele sustinuisse Martyrium ob defensionem virginitatis Sanctæ Iphigeniæ. ô Virginitas gloriosa, quæ tribus summæ gloriæ laureolis coronatur: vna, propria ob eius integritatem; & duabus alijs propter excellentias, quę illam solent comitari: Docet enim tanquam Magistra,

d *Li. cont. Iouid. Matt 13. 8.*

S. Aug. lib. 1. de qq. Euang. c. 9. & S. Hieron. in Apol. g. pro li. cōtr. Iouin. S. Tho. 2. 2. q. 152. ar. 5 ad. 2. Amb. li. 1 de Virginit.

veritatem filios, quos generat: quam ne amittat, sanguinem suum, tanquam Martyr profundit. Sed quoniam perpetua puritas per se ipsam est summæ amplitudinis & gloriæ: par erit fusiùs explicare speciales, quibus illa exornatur, excellentias.

CAPVT IV.

SPECIALES STATVS VIRGINITATIS *excellentiæ.*

TOT SVNT, adeoque admirandæ Angelici Virginitatis status excellentiæ, vt insigniores Ecclesiæ tam Latinæ, quàm Græcæ Sancti atque Doctores, Cyprianus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Basilius, Chrysostomus, & alij similes attentius inuigilauerint in conscribendis de ea libris: quamuis, vt ipse S. Ambrosius dixit, omnes fuerint valde parci in eius laudibus referendis, eò quòd multò sint excelsiores, quàm humana ratio assequatur. Honori sibi tribuebant, dum viuerent, eandem apud vniuersum populum prædicare: ostendentes exemplo suo, quod illi commendabant; vt fideles audientes, & videntes: ad eandem afficerentur, & in sponsam accipere delectarentur: & parum sibi esse existimantes, quòd essent diuinæ huius vocationis instrumenta ad eos vocandos, qui tunc viuebant, & aderant; scripserunt etiam libros, quibus idem officium apud absentes præstarent, etiam in sæculis futuris vsque ad finem mundi. Ex his igitur fontibus breuem quandam summam deducemus singularium supremæ huius virtutis amplitudinum: vt, qui eam possident, ex corde gaudeant; & ad eandem conseruandam magis animentur. Ita tamen eius priuilegia referemus, vt non excludamus alia valde similia, quæ Castitatis perpetuæ professionem comitantur, licèt non habeãt sibi coniunctam Virginitatis integritatem.

Li. 2 de Virgin. in initio.

1. *Epi. 81 ad Siricum.* *Epi. 22. ad. Eustochium de Cust. Vir.*

PRIMVM: si felicis virginitatis status antiquitatem aspiciamus, dicet nobis S. Ambrosius, nullum esse hoc statu antiquiorem, & omnium esse primũ. Nam prius, inquit, est, quod nati sumus, quàm quòd effecti, electione scilicet nostræ voluntatis: natiuitas enim facit Virgines; electio coniugatos. Nõ contemno (inquit S. Hieronymus) nuptias tanquam malas; sed tanquam minus bonas: & eas potiùs laudo; sed eo nomine, quòd mihi Virgines generant: ideoque ex spinis colligo rosas; ex terra aurum; ex conchilia gemmam; & ita ex matrimonio virginitatem.

2. *Lib. 1. ad aduers. Iouin.*

IN statu innocentiæ instituit Deus matrimonium: sed priùs florebat virginitas, eaque duravit toto tempore felicis illius status. Adam enim & Eua, teste hoc sancto Doctore, ante peccatum, & quam diu fuerunt in

Paradi-

Paradiſo, Virgines erant: poſt peccatum autem, & extra a radiſum vſus cœpit matrimonij: nuptiæ enim terram, virginitas cœlum condit. Neceſſarium quidem fuit matrimonium ad humani generis propagationem: & hoc nomine antiqui Patres illud elegerunt, quamuis non defuerint aliqui raræ perfectionis, qui Virginitatem amplectcrentur.

In Lege enim naturæ vixit Melchiſedech Sacerdos Dei altiſsimi, quem Abraham fuit veneratus, & S. Ignatius Martyr cum recenſet inter profeſſores Virginitatis. Prætereo hic opinionem, & æſtimationem, quam gentes, ipſo lumine naturali ductæ de Virginibus habuerunt, tanquam de ijs, qui propriam ſuam naturam vincerent: quibus ipſemet Deus ita fauebat, vt ſtupenda quædam per eas ederet, & prophetiæ donum illis largiretur, vt apparet in Sibyllis. 3. *Epiſt. ad Philadel.* *Vide S. Hieronym. contra Iouinian.*

Eadem Opinio & æſtimatio Virginitatis fuit in lege ſcripta, in qua non defuerunt viri illuſtriſsimi, qui eam amplecterentur. Inter quos idem S. Ignatius, & alij Patres numerant Ioſue, Eliam, & Eliſæum, Danielem, & eius tres ſocios; & quos Scriptura filios Prophetarum appellat, quibus etiam Deus ſingulariter fauebat, vt oſtenderet, placere ſibi eorum caſtitatem. Quis (ait S. Ioannes Damaſcenus) in antiqua lege cœlos clauſit & aperuit? quis mortuos ſuſcitauit, quis Iordanem diuiſit? quis raptus eſt in paradiſum? *nonne Virgo Elias*? & ſucceſſor eius Eliſæus, cò quòd ipſum in caſtitate imitabatur, a *duplicem eius ſpiritum accepit*. an non tres illi pueri, Caſtitatis cultores in ardentem fornacem miſsi, flammas illas per eam vicerunt? & ipſe Daniel, an non Virginitate confortatus, leonum dentibus reſtitit? an non cum Deus voluit ſeſe Iſraelitis oſtendere iuſsit illos ſeſe continere? & cum Sacerdotes in templum ſe conferrent ad offerenda ſacrificia: an non Deus iubebat caſtos accedere? magni igitur Deus ſemper fecit caſtitatem. 4. *Lib 4. Fide Orthod. c. 25* *a 4. Re. 2. 15* *Danie. 3. 50. & cap. 6 22.* *Exod. 19. 15.*

Quid autem dicemus de lege gratiæ? ſi Moyſes, (ait S. Hieronymus) qui legem antiquam ſignificat, vxorem habuit: eius ſucceſſor Ioſue nullam habuit: vt ſignificaretur: poſt antiquam legem, virginitatem in lege noua pulchros flores edituram. Ex Zacharia & Eliſabetha ſanctis coniugibus ortus eſt Baptiſta, qui fuit ſemper virgo: nam ex coniugio oritur virginitas, & ex lege Euangelium: vt vnus Propheta & præcurſor virgo baptizaret in Iordane Chriſtum Virginem: qui præcipuus fuit excelſi huius ſtatus Inſtitutor in Eccleſiæ ſuæ paradiſo, magnos fauores exhibens eum ſuſcipientibus, cum priuilegijs valdè ſingularibus. Voluit enim naſci ex matre ſemper Virgine: vt eſſet illa Virgo virginum, & omnium earum Dux ac Regina. Eiuſdem ſponſum voluit eſſe Virginem; ſuum præcurſorem virginem; ac diſcipulum dilectiſsimum etiam virginem, cui ob eius virginitatis priuilegium, poteſtatem fecit, in vltima cœna recumbendi in ſinu *Lib. 1. contra Iouini.* *S. Hieronymus ibidem. & cap. 56. Iſai.*

suo: cui etiam in cruce pendens matrem suam commendauit: neque enim matrem Virginem alteri[a], quàm discipulo Virgini commendare decebat.

EANDEM castitatem professi sunt Sancti, Andreas, Iacobus maior, & minor, Lucas, & alij scholæ eius discipuli: quamuis etiam elegerit S. Petrum coniugem, vt sic ostenderet se non damnare matrimonium. Et ob eandem causam in monte Thabor adduxit Moysen, & Eliam suæ Transfigurationis testes, in Moyse matrimonium, & in Elia virginitatem honorans: ex tribus tamen discipulis, quos secum in montem tunc ascendere voluit, vnus fuit coniugatus, duo autem virgines. Nam ad excelsum perfectionis montem celerius ascenditur per viam virginitatis, quàm coniugij. Et huius transfigurationis adeò gratiosæ cupidi, statim puritatem amplectuntur. Et quemadmodum (ait sanctus Basilius) qui perfectè sunt casti, sæpè ad tertium vsque cœlum rapiuntur, vt euenit S. Paulo, qui etiam fuit virgo; &, antequam Christum agnosceret, honori sibi ducebat ipsam castitatem. Et Elias (ait S. Ambrosius) fuit etiam in curru igneo ad cœlum translatus: patria enim virginitatem colentium non terra est, sed paradisus. Hic habet corpus, ibi verò spiritu habitat: inde enim venit Adamus cœlestis, qui hoc virgultum in terra plantauit, vt aliqua in ea esset ipsius cœli participatio.

Lib de Virginit.

Lib. 1. de Virgin.

§. 1. *Similitudo eius cum Angelis, cum Deo, & cum Christo.*

EX HIS licet aliam virginitatis, & perpetuæ Castitatis excellentiam deducere: nam manentes adhuc in terra efficit nos Angelis cœli similes, habentes puritatem ex gratia, quam illi habent per naturam; & incipientes ex hac mortali vita excellentiam participare gloriosæ resurrectionis: in qua (vt ipsemet Saluator dixit) non erunt nuptiæ, sed omnes iusti a *erunt sicut Angeli Dei in cœlo.* Aspice igitur distantiam cœli à terra; & Angelorum à mortalibus: & inde agnosces quantum castitas præstet matrimonio. Nam (vt ait sanctus Ioannes Damascenus) quanto Angelus hominibus superior, tanto virginitas nuptijs honorabilior. Per eam (ait sanctus Cyprianus) virgines incipiunt esse statim, quod nos futuri sumus postea: habent in hoc sæculo gloriam resurrectionis; transeunt per hunc mundum absque eiusdem mundi contagio: & quamdiu virgines perseuerant, sunt Angelis similes. His addit sanctus Basilius: non esse quoscumque Angelos, sed illustriores: qui mortalium vitam honorant, ac tuentur: quasi dixerit eos esse humani generis honorem, & hominum custodiam ac tutelam. Nam propter ipsos, & in eorum gratiam Deus homines custodit, multaque beneficia eis confert. Sanctus Isidorus plus adhuc

a *Mat. 22. 30*

Lib 4. Fid. c. 15.

Tract de Disciplin. & Habitu Virginum.

Lib de vera Virgin.

Lib 2 de summo bo. c. 40.

addit: quòd virginitas non ſolum facit homines Angelis ſimiles; ſed etiam æquales. Id quod eſt conforme ſententæ ipſius Saluatoris, dicentis apud S. Lucam: in cœlo, vbi nuptiæ non ſunt, fore homines b *æquales Angelis, & filios Dei cùm ſint filij reſurrectionis*, tranſlati in aliud eſſe glorioſum. Et quamuis omnes Iuſti ſint hic filij Dei: at caſti ſingulariter excellunt: cò quòd filio eius vnigenito Ieſu Chriſto D.N. magis aſsimilentur.

b *Luc.* 20. 36

SED amplius adhuc hoc exaggerat ſanctus Chryſoſtomus, dicens: virginitatem facere homines, ipſis Angelis quodammodo ſuperiores. Hi enim (ait) quòd nō nubant, id fit, quòd neque carnem habeant, neque ſanguinem; nec habitent in terra tot miſerijs referta; nec ſint cupiditatibus & ſenſuum voluptatibus ſubiecti; nec opus eis ſit comedere, & bibere; nec eos poſsit dulcis ſonus, & ſuauis muſica, aut ſpecioſa aliqua pulchritudo emollire: At homo caſtus, his omnibus ſubiectus, & Angelis in viribus & fortitudine inferior: ſtudet violentiam ſibi inferre, & ipſos Angelos in puritate imitari.

Lib de virgin c. 11. 2. 78. & 79.

In quo exiſtimas fuiſſe diſcrimẽ Angelorũ ab Elia, Eliſæo, & magno Baptiſta habi tantibus in deſertis abſq; vlla cum hominibus communicatione & familiaritate? minores quidem illi erant ipſis Angelis: eò quòd mortale corpus geſtarent: ſed in eo maiores erant, quòd in corpore adeò mortali ac patibili vitam ducebãt, quaſi impatibilem ob ſuæ Virginitatis puritatem. Idem confirmat ſanctus Bernardus, dicens: caſtitatem & perfectionem hominum magis eſſe admirandam, quàm Angelorum: quatenus in fragili carnis vaſe, tot pugnis ac periculis ſubiecto prælucet. Sicut mirum non erat, quod c *Angelus* in fornace Babylonica cum tribus pueris manens, non combureretur horrendo illo incendio: quia non habebat corpus verum, ſed tantum apparens: quod autem tres pueri, veram habentes carnem, non comburerentur illis flammis, magnum erat DEI omnipotentis prodigium, vt poſtea videbimus. Denique communis eſt Sanctorum Patrum vox, quâ perfectam caſtitatem virtutem vocant Angelicam: (â enim homo excedit ſe ipſum; & ita in carne viuit, quaſi purus eſſet ſpiritus, iuxta Apoſtoli regulã dicentis: d *in carne ambulantes, nõ ſecundùm carnem militamus*: nullum enim à carne, in qua viuimus, ſtipendium habemus; nec vitam noſtram legibus & placitis carnis, ſed ſpiritûs inſtituimus & gubernamus.

Serm. ſuper id: Hæc eſt generatio quærentium Dominum.

c *Dan.* 3. 49.

S. Martial. epiſt. ad Toloſanos. S. Hieron. epiſt. 12. *de virgin. & lib de virg. S. Aug. lib. de Sanct. virg c.* 13.

d 2 *Cor* 10. 3

Ex his infert S. Baſilius (vt à pluribus rationibus adducendis abſtineamus, & omnia ſimul & breuiter dicamus:) virginitatem facere hominem ſimillimum incorruptibili Deo: eò quòd puritas corporis & animæ, quaſi duæ alæ illum eleuent, vt diuinam ſimilitudinem in ſe recipiat, ad inſtar limpidiſsimi cuiuſdam ſpeculi diuinitatis radijs illuſtrati. Quamobrem dixit Sapiens: e *incorruptio facit eſſe proximum Deo*. cùm enim homo DEO

e *Sap* 6. 20.

coniun-

coniungitur, efficitur vnus spiritus cum ipso diuino.

SED quoniam similitudo cum diuinitate valde ostenditur ex ea, quæ habetur cum purissima eius humanitate; & is est propior Deo, qui & ipsi Christo: audiamus, quæ S. Ioannes refert ad hoc propositum de ijs, qui colunt virginitatem: f *& vidi*, inquit, *& ecce agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis. Et audiui vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni: & vocem quam audiui sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores: & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocunque ierit.* O felices & beatos qui in adeò perfecto & selecto numero computantur, profitentes virginitatem, cui Agnus Dei sex illos fauores exhibet, qui hic recensentur. Et quamuis S. Ioannes viros tantum nominet: sub eodem tamen numero (vt S. Cyprianus aduertit) computantur etiam fœminæ, quas virginitas reddit Viragines. Felices sunt, eò quòd cum ipso agno conscendant præcelsum montem Sion: quia sese erigunt ad heroicas eius virtutes imitandas; amplectentes cum magno feruore perfectionem, quam ipse docuit: & eidem sese coniungentes per contemplationem & amorem. Sunt etiam felices, eò quòd in frontibus suis scriptum gestent nomen eiusdem agni IESV, patrisque eius cœlestis: protestantes, se iam non suos esse, sed ipsius Dei, & Christi Domini in ipsis habitantis; honori sibi ducentes, quòd operibus suæ Castitatis fidem sui Redemptoris profiteantur; & gloriantes, quòd nomen habeant filiorum Dei, & fratrum Iesu Christi. Sunt item felices, ob suarum vocum sonum, quo tanquam tonitru dęmones, cum quibus pugnant, terrent; Angelos verò cum quibus conuersantur suarum virtutũ melodia recreãt. Et quoniã ipsorum corpora tanquam citharæ sunt multarum chordarum siccarum extensarum, & consonantium, eò quòd cõtinuis suis mortificationibus suauissimam edãt harmoniam. Sunt felices, eò quòd soli dicere possint *canticum* illud *nouum*, & participes esse specialium gaudiorum, quæ virginitatem seruantibus promittuntur. Reliqui Iusti (ait S. Gregorius) canticum illud audire quidem possunt, sed non proferre: charitas enim facit eos gaudere de amplitudine Castorum: ad quam tamen peruenire non possunt. Sunt etiã felices, eò quòd precioso agni sanguine sint redempti: quẽ ita illis applicat, vt singulari puritate, & pulchritudine eas abluat; & ex cõmuni hominum gradu seligat ad tantæ amplitudinis participationẽ. Sunt denio; felices ex eò quòd *sequantur agnum quocunq; ille ierit*: nam, cùm sint virgines, nulla virtus supereſt, in qua non possunt illum imitari. Pergite (inquit sanctus Augustinus) ô Virgines constanter vsque ad itineris

f *Apoc. 14. 1.*

Vide Viegas.

Lib. de Discip. & habitu Virgin.

Tertia parte Pastoralis: Admonitio. 29.

Lib. de Sancta Virgin.

vestri

veſtri terminum,nos enim ad nuptias,agni canticum adfertis nouum,quod citharis veſtris,hoc eſt,veſtris cordibus,diuinis laudibus dedicatis,cantabitis.Non erit g *canticum nouum*,quale dixit Dauid, vt *cantet omnis terra*,ſed tale,quod ſoli vos cantare poſſitis. Pergite ſequentes agnum,ſed quò peruenturum eum ſperatis, vt ſiſtat? vbi ſunt ingentia gaudia, non ſicut huius mundi inania, aut gaudia communia reliquorum Sanctorum in cœlo; ſed magis ſingularia & propria Virginum,quæ ſunt de ipſo Chriſto,in Chriſto, & cum Chriſto,poſt Chriſtum,& pro Chriſto, & ipſimet Chriſto. Reliqui Iuſti habent ſua gaudia de Chriſto;ſed non qualia hæc ſunt.Sequantur Agnum,non quocumque ierit; ſed quò ipſi poſſunt peruenire:poſſunt quidem in loco omni eum ſequi;non tamen,quando ille cum Virginitatis pulchritudine progreditur.Hæc S. Auguſtinus,quibus ſpeciale præmium explicat, quod *laureolam virginitatis* appellamus. Sed audiamus, quæ S.Athanaſius ad eadem confirmanda addit. Si quæ in hoc mundo nubunt,ait,relinquunt patrem, & matrem, ſuam, & adhærent viro ſuo:quanto felicior eſt Virgo quæ terrena omnia deſerit,& adhæret,& coniungitur Deo ſuo, ſemperque ſequitur eius agnum?O Virginitas!corona quæ nunquam marceſcit, templum Dei, Sacrarium Spiritus ſancti,gemma pretioſiſſima, vulgo hominũ abſcondita, à paucis inuenta, à multis odio habita, à ſolis dignis optata.O continentia, mortem deſtruens,poſſidens verò immortalitatem. Tu es gaudium Prophetarum,gloria Apoſtolorum, vita Angelorum, & corona Sanctorum. Beatus qui te obtinet, & conſtanter retinet,modicum enim pro te laborabit, & plurimùm in te ipſa gaudebit.

Lib. de Sanct. Virgin. c.27. & ſequent.

g *Pſal. 95.*

Lib de Virgin. ſine de Medit.

§. II.

Nuptiæ Cum Chriſto.

EX Hac Sancti Athanaſij ſimilitudine aliam poſſumus deducere Virginitatis excellentiam, deſponſationem ſcilicet perfectiſsimam, quam celebrat cum Deo ſuo: de qua Apoſtolus: a *deſpondi vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.* Quaſi dicat ego fui internuncius, & mediator,vt veſtram virginem caſtam tradatis vni viro, qui eſt Chriſtus.Quæ virgo propter hanc deſponſationem *ſequitur agnum quocunq; ierit.* Quemadmodum enim vxor tenetur ſpeciali quadam ratione virum ſuũ ſequi, quocunque ille iuerit;& ad vitam ſuam ſimul cum eo ducendam, ita vt non ſit inter ipſos loci diſiunctio,nec habitationis,etiam intimi receſſus, ad quem non pateat illi aditus:ita caſta & Sancta anima,eò quòd Chriſto ſit deſponſata,eum ſequitur, quocumque ierit,tanquam eius comes indiuiduus, exercens ſe Sanctis meditationibus; & in eius præſentia ſemper ambulans, in feruenti oratione:quam ſponſus in b *ſua introducit cellaria*, & in ipſam c *cel-*

a 2.Cor.11.2

b Cant 1. 4.
c Cant.2. 4.

suum ad areolam aromatum, vt pascatur in hortis, & lilia colligat. Ego dilecto meo, & dilectus mihi, qui pascitur inter lilia, & sensus est: descendit maiestas Dei ad visitandum conclusum Ecclesiæ suæ hortum, in quo variæ sunt areolæ florum fragrantium, diuersi scilicet status & gradus Iustorum; vt odore, & sapore sanctarum eorum vitarum sese recreet: Sed præcipuè afficitur pulchritudine & odore liliorum, hoc est virginum, quas sibi ipsi colligit: eum in modum, quo quis decerpit pulchrum aliquem florem ex viridario, vt secum gestet, eiusque odore recreetur. Neque his contentus, more & ingenio ceruí (de quo dicitur quòd pascatur lilijs, coque pastu plus quàm alio delectetur, & in viscera sua immittit) pascitur & ipse huiusmodi lilijs, quæ intimi amoris vnione sibi tanquam suas sponsas coniungit: ex quo prouenit, vt tenerrimè sibi dicant: *dilectus meus mihi, & ego illi.* hoc est totus ille meus est, & ego tota illius; ille mecum vnitus est, & ego cum eo: eò quòd vterque simus vnus spiritus: & ille vult quod ego volo, quia ego non volo, nisi quod ipse vult: omnes meæ res sunt ipsius; sicut etiam res eius sunt meæ. Mea est eius omnipotentia, ad defensionem meæ puritatis; mea est Sapientia, ad astutias Sathanæ deprehendendas; mea est prudentia, ad meam lampadem ornandam; & meæ sunt eius virtutes, quibus ego diter, & gloriosas obtineam victorias. ô virtus gloriosissima, quis tuos aperiet thesauros, quos in te contines! Continentia (ait S. Cyprianus) est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiæ caput. Pudicitia solicita non est, cui placeat, nisi sibi; pudicitia semper verecunda, dum innocentiæ mater est: pudicitia semper ornatur solo pudore, benè sibi conscia de pulchritudine, si improbis displicet: pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est.

Vide Mart. del, Rio. ibi.

Lib. de disciplí. & Bono pudicit.

Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit: beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscunque habitare dignatur, & infrà: Virginitas æquat se Angelis, si verò exquiramus, etiam excedit, dum in carne luctata, victoriam, & contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas quid aliud est, quàm futuræ vitæ gloriosa meditatio? Virginitas neutri sexus est: virginitas est perseuerans infantia: virginitas est voluptatum triumphus: virginitas filios non habet, sed quod plus est, filiorum contemptum habet; non habet fœcunditatem, sed non habet orbitatem: fœlix, quòd est extra partus dolorem; felicior aût quod est extra funerum filiorum calamitatẽ. Et infrà. Nihil animũ fidelẽ sic delectat, quàm integra, immaculata pudoris conscientia: Voluptatem vi cisse, voluptas est maxima; nec vlla maior est victoria, quã ea quæ à cupiditatibus

» refertur. Qui hoſtem vicit, fortior fuit altero: qui libidinem repreſſit, ſe ipſo
» fortior fuit: qui inimicum proſtrauit, externum hoſtem percuſſit: qui cupi-
» ditatem depreſſit, hoſtem domeſticum ſuperauit. Malum omne faciliùs vin-
citur, quàm voluptas: quia illud quicquid eſt, horridum eſt; hoc blandũ eſt.
Hæc Sãctus Cyprianus, quã ob rẽ anima caſtitati affecta, iure optimo cãtare
i *Iſaiæ 61. 10.* poterit canticum illud Eccleſię primæuæ: i *gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me veſtimẽto ſalutis: & indumẽto Iuſtitiæ circũmdedit me, quaſi ſponsũ decoratũ corona, & quaſi ſponsãornatã monilibus ſuis.*
Nõ ſatis ſibi eſſe exiſtimauit, quòd ſe Dei ſui ſponsã appellaret; ſed nouo etiã alio nomine *ſponſum* nũcupauit: vt nouam aliã deſponſationẽ ſpiritualem cũ ipſamet caſtitate inſinuaret; firmum cum ea pactum inrũdo, quod eam diligere vellet ac tueri; eiq́ue fidelis eſſe omnibus diebus vitæ ſuæ: Eum in modum quo dixit Salomon, ſe conſtituiſſe, k *aſſumere ſapientiam ſibi in ſponſam amator factus formæ illius.* Et in Vitis aliquorum Sanctorum legitur: apparuiſſe ipſis Sapientiam & Caſtitatem in habitu virginum pulcherrimarum, ſeſe in ſponſas offerentium; & ad ſemper illis conuiuendum & cohabitandum.
k *Sapi. 8. 2.* Vocat autem ſe ſponſum *decoratum corona*: eò quòd ad hanc adeò firmam, & iucundam deſponſationem non peruenitur, niſi poſt ſtrenuam cum caſtitatis hoſtibus pugnam; & obtentam coronam, quam promeretur eius victoria. Et quemadmodum ſponſus debet ſponſam ſuam ſplendidis veſtibus & precioſiſsimis monilibus ornare: ita debet caſtitatem ipſam, quam accipit in ſponſam ornamentis reliquarum virtutum, & gemmis præclarorũ operum exornare. Quamuis enim ipſa per ſe adeò ſit pulchra & elegans, vt diximus: ſi tamen nuda ſit, nec his ornamentis induatur, non placebit ſponſo cæleſti: qui regnum cælorum ſimile dixit eſſe decem Virginibus, quarum l *quinque fuerunt fatuæ*, eò quòd lampades ſuas oleo non exornaſſent. Et meritò (ait S. Chryſoſtomus) eas appellat *fatuas*, quæ cùm grauiores conflictus ſuperaſſent: in leuioribus ſuccubuerunt; & cuſtodientes corporis integritatem, per lampadem ſignificatam: eam non exornarunt oleo charitatis & miſericordiæ, quæ tempore rationis reddendæ ſuam agnoſcent ſtultitiam, cùm ſe in
l *Matt 25. 1 Homil. 79. in Matt.*
m *Luc. 14. 30.* tenebris eſſe videbunt, lampadibus extinctis: & illudentur, ſicut is m *qui cepit turrem* perfectionis *ædificare, quam non conſummauit*; & iactis cum magnis expenſis adeò præclaris fundamentis, non erexit ſuper ea muros ædificij. Virgines autem prudentes, ſuas lampades exornant, & replent oleo Sanctorum operum deuotionis ac miſericordiæ, quibus ignis charitatis fouetur & alitur: quo Virginitatis lampas mirũ in modum reſplendet. Nec ſunt contẽtæ, quod corpora ſint n *præcincta*, ſed geſtant quoque *lucernas ardentes in manibus*, ſic ornantes cingulum Caſtitatis ſplendore Sanctorum operum, vt ad
n *Luc. 12. 35* cæleſtes nuptias admittãtur. Sed quoniam ſpiritualis hæc deſponſatio multò excellentior obtinetur in ſtatu religioſo: cùm de eo agemus, proponemus ea, quæ ad eius amplitudinem pertinent.

CAPVT

CAPVT V.

VOTVM PERPETVAE CASTITATIS, EIVS EXCELLENTIAE, & commoda.

QVAMVIS Virginitatis, & Continentiæ tot sint excellentiæ ac prærogatiuæ, vt hactenus dictum est: eædem tamen multò amplius extolluntur, si voto confirmentur, quo quis se obstringit Deo D. N. ad perpetuò illam conseruandam, quisque in suo gradu. Nam (vt S. Augustinus aduertit) votum potest addi & comitari sex Castitatis gradus, in primo capite indicatos Splendet autem vehementer in Euangelica lege, postquam verbum diuinum, exiens ex sinu Patris, a *descendit sicut pluuia in vellus*, viscera penetrans Sanctissimæ matris suæ in conceptione & natiuitate, absque vlla integritatis ac puritatis Virginalis læsione; eum in modum, quo b *ros* è cælo descedens receptus est *in solo vellere* Gedeonis: *quo expresso absque* vlla eius læsione, *concha fuit rosæ impleta*. Sed magnum est mysterium, quòd illud vellus non dicatur fuisse ouis aut agni carni coniunctum, sed ab ea extractum: tale enim erat illud Gedeonis, ad significandam supremam Virginitatis excellentiam. Castitas enim absque voto, est sicut vellus carni adhærens, à qua pati potest mutationes & varietates; suique iacturam etiam absque peccato, seruiendo operibus carnis in matrimonio: at Virginitas & castitas cum voto perpetuo, est tanquam vellus à carne separatum absque vlla spe iterum se eidem coniungendi. Votum enim inhabilem illam facit, ne carnis operibus ampliùs seruiat: quasi esset Angelus sine carne viuens: Huic simile vellus fuit Virgo Sacratissima Domina nostra: quæ non fuit contenta proposito perpetuæ Virginitatis conseruandæ, sed votum adiecit expressum eam perpetuò seruandi: quia Dominus noster gloriosa adeo promissione illam præparabat ac disponebat, vt digna esset eius mater. Nec diu distulit, eam promissionem facere, nam statim atque diuinum hoc vellus separari cœpit à carne, & sanguine, deserens paternam domum, & cognatorum Societatem, cùm ætatis esset trium annorum, & in Dei templo præsentata: statim constituit, hanc secessionem suam non fore sicut aliarum virginum, quæ ad aliquot tantùm dies ibi manentes; posteà nubebant: sed ipsa, spiritu sancto illustrata, votum edidit, nunquam virum cognoscendi, suamque perpetuam virginitatem eidem consecrauit, accipiens eum in vnicum & perpetuum suum sponsum. Et quamuis Dominus noster iustissimis ex causis iusserit, eam nubere S. Iosepho: erat tamen (vt S. Aug. & S. Greg. Nissenus dicût) certa, ex eiusdem Dei reuelatione, quòd ille sponsus adiuturus illam esset votum suum seruare: in quo permansit semper cum summa firmitate,

In Psal. 75.

a *Psal. 71. 6 & Ecclesiast: sicut pluuia in vellus descendisti.*

b *Iudicum 6. 37.*

1.

Vide Suar. tom. 2. Disput. 6. in 3. P. S. Tho. 3 P. q. 28. a 4.

Lib de Stat virgin. c. 4. Homil. de Natiuit.

mitate, vt omnes Patres deducunt ex ipsius virginis sanctissimæ responso, quod dedit Gabrieli Archãgelo dicenti sibi, quod esset conceptura filium Dei. Dixit enim: c *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* quia scilicet obstricta sum, eum non cognoscere; nec mihi licet vel agere, vt ea via mater fiam. Et (vt S. Augustinus perpendit) disposuit Dominus noster, vt virgo sanctissima virginitatem suam prius Deo consecraret, quàm sciret, quid esset conceptura. Nam nascituros de matre Virgine, voluit potiùs sanctam Virginitatem oblatam approbare, quàm eam imperare. Vt sponte potius ac libere semper assumeretur, quàm ex aliqua necessitate. Et etiam, vt hinc appareret (quod S. Bernardus ait) insignis opinio amorque Virginis sanctissimæ ad ipsam Virginitatem: quæ, etiam promissione adeo excellenti sibi proposita, quod esset mater Dei futura, indicium dedit excusationis, propter promissionem, quâ se obstrinxerat, non cognoscendi virum.

c Lucæ 1 34 vide Bellarmi. tom. 1. lib. de Mon. c. 22. Suarez supra Lib. de Sanct. Virgin. Serm. 4. super Missus est. & in illud: signum magnum. 2.

AD HAEC ipsemet Christus, omnis perfectionis Magister, non solum Castitatem consuluit; sed eius etiam seruandæ votum: quod Sancti Patres deducunt ex illa parabola, in qua dixit: quemadmodum d *aliqui sunt Eunuchi*, hoc est impotentes ad matrimonium, & filiorum generationem, vel *quòd de matris vtero sic nati sunt*; vel quòd in eandem iniuriâ vel operâ *hominum* inciderint: ita esse alios, *qui se ipsos castrauerunt*, & impotentes reddiderunt, *propter regnum cælorum.* Non enim impotens appellatur, qui sponte & liberè non vult matrimonium inire; sed qui voto se obstrinxit, quo se impotentem reddidit, ad illud ineundum sine peccato. Ex quo licet colligere: quemadmodum Christus D. N. in rebus omnibus exemplo suo præcessit: ita cum Virginitatem consuluit, & custodiuit, esse verisimile, & credendum, ipsum etiam se voto obstrinxisse, si quidem illud consuluit. nam in omnibus virtutibus elegit optimum, & excellentissimo modo, quo exerceri illæ possent. Cum igitur Virginitas voto consecrata, sit excellentissima: cur suam non consecraret? Quamuis enim ipse, vt pote Dei filius, & beatus, non opus haberet, se ipsum votis ligare, vt in suis virtutibus firmus esset & constans: nobis tamen opus erat eius exemplo, quod imitaremur, ad nos ipsos obstringendos, vt postea videbimus.

d Matt. 19. 12. Vide Bellarmi. c. 24.

3. *Minimum* autem est certum: Apostolos (in quibus lex Euãgelica erat in omni perfectione expressa) voto se hoc obstrinxisse; reliquosque fideles idem docuisse, & consuluisse: cùm constet. Apostolum reprehendisse quasdam e *viduas volentes nubere*: quas dicebat *habere damnationem, quia primam fidem*, quam Christo D. N. dederant, voto quo se ad continentiam seruandam obstrinxerant, *irritam facerent*. ita enim multa concilia, & Sancti patres locum illum interpretantur. Ex historijs etiam Ecclesiasticis constat S. Matthæum Apostolum persuasisse S. Iphigeniæ, vt se hoc voto virginitatis obstringeret; & S. Paulum, Teclæ; S. Martialem, S. Valeriæ;

3.

e 1. Tim. 5. 12. Cartagin. 4 c 104. Vide Bellarm. c 24. & 27. De Eccles. Hierar. c. 6.

S. Cle-

S.Clementem Flauiæ Domitillæ : & S.Dyonisius Ariopagitta ait, professores vitæ monasticæ consueuisse promittere renunciationem vitæ diuisæ, qualis est coniugum. Et eodem Spiritu Sancti Ecclesiæ Doctores Basilius, Ambrosius & Augustinus, hoc votum tanto cum fructu prædicabant ac persuadebant: vt innumeræ personæ illo se obstringerent. quemadmodum etiam in hoc sæculo sunt innumeræ, quæ trita antiquorum vestigia tenent, & sequuntur.

§. I.

SED quis non plurimùm delectetur hac oblatione cum voto facienda, si perpendat quanti referat esse cum Deo liberalem, qui dona sua & fauores eâ mensurâ metiri solet, quâ nos metimur nostra seruitia, ita vt se valde liberalem erga liberales ostendat: non item erga parcos. quis autem dubitet, eum esse liberaliorem erga Deum, qui aliquod ei obsequium ex voto præstat, quàm qui idem facit absque voto? nam cum voto (ait S. Anselmus) non solum arboris fructum Deo offers; sed ipsammet arborem, ex qua fructus ille prouenit: tradis enim Deo libertatem tuam, quæ res est omnium, quas possides, pretiosissima: & eius amore renuncias iuri, quod habebas ad contrahendum matrimonium, & faciendum absque vlla culpa, quod alias Deus tibi non prohibuerat. Ecclesia antiqua Deo Domino nostro dicebat: a *Omnia poma, nouaq; vetera, dilecte mi, seruaui tibi:* At recens Ecclesia non solùm poma, sed ipsas quoque pomos, antiquas & nouas, earumque fructus offert: promittit enim multa legis naturalis propria; & alia propria legis gratiæ: quædam, quæ sunt de præcepto, quædam de solo consilio: & in ijs, quæ sunt de præcepto addit etiam votum adeò generosa & liberali animo: vt, quamuis illud præceptum non fuisset, voto nihilominus idē obtulisset, vt magis ipsi Domino placeret: quale esset, si quis voto se obstringeret, sacrū Missæ in dieb us festis audiendi; aut non furandi, non adulterādi, etiāsi de huiusmodi, præceptum nullū esset: sic enim fieri debet præcellens Castitatis votum: in quo Deo D. N. offertur continētia præcepti naturalis, vt abstineatur ab illicitis voluptatibus; & continētia Euangelici cōsilij, vt etiam licitis renuncietur: quia tunc datur Deo etiam arbor liberi arbitrij, ex qua fructus huiusmodi proueniūt. Et hac ratione ostēdit creatura summū liberalitatis gradū, quē erga suum creatorem ostendere potest: dū scilicet in re adeò graui ac difficili multò plus præstat, quàm ille iubeat. Rustici & tributarii (ait S. Dorotheus) reddūt suis Dominis tributa & vectigalia, quæ illis ex Iustitia debent: quæ nisi reddant, conijciuntur in custodiam, ac iure puniuntur: ingenui tamen ac nobiles principibus suis dona & munera magni precij offerunt nomine tantùm gratitudinis, & vt fide-

4.

Lib. 1. de Similitud. c. 84.

a *Cant. 7. 13*

Tract. 1. c. 3.

Sermo. 2.

litatem

litatem & amorem ſuum erga illos hac ratione profiteantur. Hunc in modum vulgares ac tepidi Chriſtiani ſatis ſibi eſſe putant, ſi Deo reddant Præceptorum tributa: niſi enim ea ſeruent, ſeueriſſimè punientur: feruentes autem, & qui animos gerunt nobiliores, vota offerunt & promiſſa in multis rebus heroicis, ad quas præcepto non tenebantur; ſed liberales ſe oſtendũt Creatori ſuo in gratiarum actionem, ob accepta ab eius manu beneficia; & in recognitionem fidelitatis, & amoris erga ipſum. Et hoc ſpiritu dicebat Dauid: b *vouete & reddite Domino Deo veſtro omnes, qui in circuitu eius affertis munera:* quaſi dixerit: donis & muneribus, quæ ſponte Deo offertis, adiũgite etiam vota, vt pluris ab eo fiant; eò quod ſimul cum munere cor veſtrum offeretis, & libertatem, quam ſimul traditis. Cum enim Deus ſit liberaliſſimus ſit in remunerando, quod ſibi offertur: copioſiùs oblationem illã remunerabit, cui votum adiungitur. Quemadmodum remunerauit votum ipſius Dauidis, quo c *iurauit Domino, & votum vouit Deo Iacob:* ſe non sũpturum *requiem, donec inueniret locum Domino, & tabernaculum* erigeret *Deo Iacob.* illud, inquam, votum remunerauit Deus excellẽtiſſima quadam promiſſione, ingentium bonorum ipſi & eius ſucceſſoribus; & venturi ex eius ſemine ac domo Meſſiæ, qui d *regnaturus eſſet in eius domo in æternum.*

b Pſal. 75. 12.

c Pſal. 131. 2

d 2. Regum 7. 12. 5.

MAGNVM etiam aliud bonum nobis accedit ex voto, caſtitatis, firmitas ſcilicet, & Conſtantia in ea ſeruanda: ex quo ſtabilitas oritur eius, quem propriè ſtatum Virginitatis aut Continentiæ vocamus. Cùm enim voluntas noſtra naturâ ſuâ ſit inſtabilis in ſuis decretis & propoſitis: non eſt medium aptius ad eam mutabilitatem ſtabiliendam, ne retrocedat: quàm ſi voto alligetur, quod teſte S. Thoma magnam adfert decretis firmitatem: nam hoc modo, ait, nos imitari conſtantiam beatorum in cælo. Nam, vt ſuprà inſinuauimus, reuerentia debita infinitæ Dei maieſtati, cui votum & permiſſio fit, inuitat, imò obligat, vt ne promiſſioni noſtræ deſimus. Si enim eſt ingens inciuilitas, non ſtare verbis & promiſſis factis Regibus & principibus; ac propterea diligentiſſimè curant homines, exactè & ad nutum ea explere, quæ illis promiſerunt: quanto maior cenſenda erit inurbanitas, ſi quis promiſſioni ac voto deſit, quod Regi cæleſti obtulit, in cuius manibus ſpiritus & vita eſt poſita omnium Principum terræ. Ac propterea propheta ille Rex dixit: qui e *vouetis, Domino reddite: eſt enim terribilis, & aufert ſpiritum Principum: & eſt terribilis apud Reges terra,* id volens ſignificare: eum, cui vota fiunt, talem eſſe, vt qui vouent, etiamſi Principes ſint aut Reges, niſi ſteterint promiſſis, oſtendet ſe eis terribilem, & auferet ſpiritum, & vitam gratiæ; & fortè etiam corporum.

2. 2. q. 88. a. 4. ad 1. Tract. 1. c. 9

e Pſ. 75. 13.

ALIA quoque ratio firmitatis & ſtabilitatis voti eſt, quòd vouens conuertat id, quod liberum ac voluntarium illi erat, in debitum & neceſſarium: obligat enim ſe vouens, ad id præſtandum ſub ea pœna, vt à Dei amicitia, &

iure

iure ad cælum perueniendi excidat; incurrat verò in æternas inferni pœnas: nisi promissum reddiderit. Ne autem in huiusmodi damna incidat: exstimulat sese ad firmitatem, & stabilitatem in reddendo quod promisit, quare conijcienti se in has angustias, vt constantior sit: copiosiorem Deus præbet gratiam, ne suæ firmitati desit. Ne doleas (ait S. Augustinus) quod voto te obstrinxeris; sed gaude potiùs: quod non liceat tibi nunc facere, quod antea cum tuo damno faciebas: potius te ipsum excita ad standum promissis: Deus enim, qui tuum votum acceptauit, iuuerit, vt explere possis. Felix necessitas, quæ meliorem affert exitum. „ „ *Epist 45. ad Armentarium.* „

6. Hinc etiam alia excellentia oritur magis propria voti Virginitatis, & Castitatis: quòd scilicet spirituale cum Christo connubium perficiat ac stabiliat. Quemadmodum enim in carnali coniugio necessaria est aliqua promissio & obligatio, cui illud innitatur. ita perfecta spiritualis cum Christo despõsatio nõ fit solo proposito Castitatis, q̃ potest sine peccato mutari; sed opus est voto, quod obligationem imponit fidelitatis seruandæ diuino, sponso. Ac propterea Castitatis votum est de essentia statûs religiosi: quòd talis despõsatio sit multò perfectior. Et hoc ipsum nouam adfert firmitatem ne fidelitas cœlesti sponso debita, lædatur. Sicut sponsa, aut vxor maiorem habet in castitate firmitatem ob specialem obligationem, qua tenetur esse fidelis suo sponso & viro, etiam absenti.

7. Accedit, quod votum etiam addit firmitatem ex ea parte, quòd lasciui, & impudici magis cauent tentare, & solicitare eas virgines, quæ suam Castitatem Deo consecrarunt: timentes, vt merito debent, ne Deus iram suam in eos ostendat, sicut homines solent contra eos qui ipsorum vxores aggredi audent. Hoc præclare perpendit S. Ambrosius contra quendam, qui ausus fuerat tale delictum committere cum quadam Virgine, quæ vocabatur Susanna. Quid (inquit) dicam de te, filio serpentis, ministro Diaboli, templi Dei violatore; qui in vno delicto duo atrocissima coniunxisti, adulterium & sacrilegium, dum temerè corpus prophanasti Christo oblatum, & consecratum? Caue (ait S. Hieronymus) ne f *Phinees arrepto pugione perfodiat* te fornicantem *cum Madianitâ*? Attende: peccatum tuum fœdius esse peccato g *Amon*, qui *oppressit Thamar sororem* suam Virginem: virgo enim consecrata plus est quam soror. Contra te clamat sanguis h *Naboth*, *& vineæ Iezrael*, quæ cùm fata esset Dei sementetu eam in turpium voluptatum tuarum hortum conuertisti Aduersus te mittetur alter Elias, qui cruciatus & mortem tibi minetur, nisi tempestiuè furgas à tuo peccato per pœnitentiam. Momento, (ait alibi S. Ambrosius) quid magnus Baptista dixerit Herodi: i *non licet tibi habere vxorem fratris tui* viuentis: quamuis quòd libere hoc peccatum reprehendisset, martyrio fuerit affectus. quanto igitur æquius est, temeritatem reprehendere eorum, qui suas Christo sponsas rapiunt.

Lib. de obiurgatione contra Susannam lapsam c. 9 ab aliquibus tribuitur. S. Hieronymo Epist. contra Sauinianum Diacon f Num. 25 g 2. Reg 13 4 h 3. Reg 21 Lib. de Virgin. ad sororem. i Marci 6. 18.

cùm sit ipse frater natu maior, viuens & æternus. Gratias, inquit, diuinitati, quod hic nullus sit Herodes: vtinam nulla Herodias. Tantus enim est zelus emissi voti seruandi, vt virgines paratæ sint martyrium potius subire, quàm suæ integritatis iacturam facere; & viri, mori potius eligant, quàm in Regé suum ac Dominum peccare: dicentes cum castissimo Ioseph, k *quomodo possum malum hoc facere & peccare contra* Christum *Dominum meum*, vel tangens te eius sponsam?

k Genes 39. 9.

§. II.

8.

EX his deducere licet vltimam rationem, eo quod plurima Sancti dicant exaggerantes peccatum, votum hoc violantium: appellant enim illud turpissimum sacrilegium, adulterium iustissimum, valdeque abominandum contra Deum infidelitatem. Quamobrem dixit Apostolus: a *viduas* post votum castitatis *nubere volentes, habere damnationem.* Perpendit autem Sanctus Isidorus: non dixisse Apostolum, viduas quæ nubunt; sed quæ volunt nubere: nam aliquæ id non facient, siue quòd cogantur, re ipsa nó facere; siue ex pudore abstineant: quæ tamé, si vel corde id desiderent, damnationem ipsam promerentur. Quãto igitur magis (ait S. Epiphanius) hanc pœnam promerentur virgines, hoc votum violantes, postquam ipsum Christum in sponsum acceperunt? Mulieri, (ait S. Basilius) si nupsit, non permittitur, primo marito superstite, virum alium accipere. Cum igitur Christus Virginum sponsus nunquam moriatur: nunquam eis licebit sponsum alium, absque grauissimo adulterij crimine, accipere. Quod si tantũ est crimen thalamum violare viri terreni: quantò censebitur grauius violare thalamum regis cœlestis? Vxor (ait S. Chrysostomus) non habet potestatem sui corporis, sed vir; & qui voto se Christo consecrauit, non habet potestatẽ sui corporis, sed Christus: cui facit iniuriã, si alteri alicui illud tradat. Lapsus (ait S. Aug.) castitatis excellsioris peiores sunt adulterijs. Si enim Christo iniuriam facit quæcumque vxor proprio viro suo fidelis non est: quanto maior censenda est injuria eiusdem Christi, quòd quæ ipsius est sponsa, fidelitatem ipsi non seruet? Et cum viri adeò zelent honestatem vxorum, & infideles sibi seueriss imè puniant: quomodo zelabit Deus sponsarum suarum castitatem, punietque lapsum sibi infidelium, vt hac ratione reliquas frenet, & cautiores faciat? eum in modum ait idem Sanctus, quo vxor Loth, cùm Deus illam ex Sodomis eduxisset, & ex illis incendijs eruisset, in ipso itinere b *respiciens post se, versa est in statuam salis*: vt stulti & inconstantes hoc exemplo saliantur, & cautiores fiant, ac discant in bono cæpto perseuerare: Ita, inquam, is, quem Dominus noster per votum castitatis ab incendijs & luxuriæ flammis eripuit, si respicit post se, & votum suum transgreditur: timere potest, ne simili pœna afficiatur, vt

a 1 Tim. 5. 12. Lib 2 de officijs Eccle. c 18. S. Aug lib. de bono Viduita c. 9 Hæresi 61. De vera Virgin & epi. 185. ad Virginẽ lapsã. Epist. 6. ad Theodor. lapsum. De bono viduit c. 11. in Psal. 75 & in Titul. Psal. 83. S. Greg. 3. par Pastor. Admoni 28

b Gen. 19. 26.

maneat

maneat exẽplar in cautelam aliorum. Et quemadmodum vxor Loth perijt, non quòd vel vnum gressum versus Sodomam reuertisset; sed solùm quod respexerit illam: ita virgo existimare debet: contra hoc votum non solum peccari opere ipso, quod per gressus significatur; sed etiam ipso aspectu & consensu volũtatis. c *Memores estote* (ait Saluator noster) *vxoris Loth* quæ nũquam primam suam formam recepit; & exemplum accipite in alieno capite: ne æternum pereatis, instar agri d *sale* aspersi sati, qui semper manet sterilis & inutilis. Sic *Ananias* & *Saphira* (ait S. Fulgentius) infelici morte perierunt, eò quòd *partem precij*, quo agrum vendiderant, quem iam Deo per votum paupertatis obtulerant, ex quadam cupiditate retinuerunt: quâ pœna non erit dignus, qui subtrahit Deo hæreditatem & margaritam Castitatis, prius ipsi oblatam? Has omnes sententias adducendas existimaui: vt clauorũ instar firmiùs figant votum Castitatis, nec sit qui audeat refigere.

c Luc. 17. 32. S. Hieron. in Matth. 1. d Iudic. 9. 45. Epist. 1. ad Nepot. 3. 10.

9.

Sed *obijcere* quispiã posset: si adeo graue peccatũ est, votũ transgredi: expedit, illud nõ facere: ne vouens, tali periculo exponatur; & intuitu gratiã augẽdi ampliori merito, eò deuenire, vt gratiâ excidat lapsu turpiori. Cui obiectioni valde aptè respondet S. Ambrosius: si id ita est, nullus sit miles, nullus ad pugnam exeat: ne fortè aliquando vincatur; nullus pedibus vtatur ad ambulandum: quia periculum est impingendi; neque aperiat oculos ad videndum, ob periculum labendi in concupiscentiam propter aspectum: quæ cùm non sint prætermittenda, sed prudenter & attentè præstanda: ita non sunt omittenda vota, quæ Deo aliàs placent, & in quibus non est alias morale periculum, si prudenter fiant: eò quòd Deus auxilium præstet ad illa seruanda. Ne pigeat (ait Sanctus Augustinus) vota edere: quia non vestris viribus ea explebitis. Deficietis si vobis ipsis fidatis: si autem Deo, cui votũ offertis: edite illud, & tutò incipite quod vouistis implere: nam qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas. Ideoque certius est ex voto lucrum, quam iactura: quòd si quis timor est iactura: is ipse magis lucrum promouet: humilis enim timor iustum reddit securiorem, vt voti sui compos euadat.

I. ib. de Viduis prope finem.

in Psal. 75. ,, in Psal. 131. ,, ,, ,,

10.

Denique vt Castitatis votum optatam habeat firmitatem, & certi lucri securitatem: plurimum refert conditiones illas adhibere, quæ capite nono primi Tractatus positæ fuerunt: quæ exactius in hoc voto sunt adhibendæ propter eius perpetuitatem ac difficultatem; & graues pugnas, quibus impetitur: quare diligenter curandum est, ne absque magna consideratione & consultatione edatur: sed diligenter regula illa nostri Saluatoris seruetur, qua dixit: f *qui vult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt ad eam perficiendam*; & qui *committere vult bellum aduersus hostem potentem, sedens prius cogitat, an* sufficientem habet exercitum, vt *ei occurrat*, & resistat. Alioquin melius est Castita-

f Luce 14. 28.

te n non vouere, quàm, post votum, illam non seruare; & in prælio contra eam insurgente succumbere. Et ideo S. Hieronymus dixit, vnusquisque consideret vires suas, vtrum possit Virginalia implere præcepta, vota scilicet Virginitatis, antequam illa edat, siquidem ad ea edenda non obligatur. Ne autem deceptio aliqua tali considerationi inferatur, aptum consilium est, experientiam aliquam prius habere facultatis, quàm quis habet ad votū in sæculo manens seruandum. Quare ordinariè loquendo tutius est, primùm facere votum ad certum aliquot tempus, ad annum v. g. vt ex eo experientia sumatur ad votum perpetuum edendum. Plurimum etiam refert, vt vouens ad eam ætatem præuenerit, vt intelligere possit, quantum sit onus, quod sibi per votum imponit. Cùm autem Ecclesia ad religiosam professionem edendam constituat sexdecim annos: hæc ætas pro quocumque castitatis voto edendo sufficiet: plurimum enim refert ab ipsa iuuentute firmiter illam amplecti, modò aliæ adsint conditiones discretionis, & maturitatis. Nam (vt S. Ambrosius ait) non est reijcienda ætas iuuenilis; sed animus & propositum est examinandum. Sancta enim Tecla non ex senectute, sed ex virtute fuit approbata. Et omnis ætas Deo apta, est Christo perfecta. Ne mireris, quod iuuenes profiteantur Castitatem: cùm etiam subeant martyrium. an dubitare licet, paruam ætatem posse seruare continentiam; quæ confiteri potest Fidem, etiã cum effusione sanguinis? Deniq́ue ad votū castitatis edendum, maximè attendenda est vocatio Dei, à qua præcipuè oritur virtus & facultas ad eam seruandam. Vt proximo capite apparebit.

In Matt. 19

Trident. Sess. 25. c. 15

Lib. 1. de virginit. S. Aug. de S virg. c 36. S. Hiero Epist. ad Eustoch de Virginitate.

CAPVT VI.

AD BENE ELIGENDVM STATVM CONTINENTIAE, EAMque seruandam, necessariam esse Dei vocationem: eumq́; sufficientia auxilia & media omnibus præstare.

PERPETVAE Castitatis excellẽtiæ, & grauissimæ eius pugnæ satis persuadent: neminem proprijs viribus eligere posse, sicut oportet, excelsũ adeò ac difficilem statum; neque Continentiam promittere, nec promissam seruare; nisi à Sancta Dei vocatione & inspiratione præueniatur, & adiuuetur. Quod satis expresse insinuauit Saluator noster suis Apostolis dicentibus: nisi liceret libellum repudij vxori dare, expedire non nubere, respondit enim: a *non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est.* In quibus verbis non voluit supremus noster Magister (vt Hæretici carnales ad suam carnalitatem excusandam fingunt) affirmare, continentiam esse donũ Dei, sicut est Prophetia, & donum linguarum, & aliæ gratiæ gratis datæ, quæ non à libertate nostra, sed à sola libertate Dei, illas, cui voluerit, dantis,

a *Mat. 19. 11*

depen-

dependent:nam Caſtitas,à libero noſtro arbitrio dependet; & in libertate noſtra eſt poſitum, eius ſtatum amplecti,aut non accipere: ſed illud eſt verum:quod non à ſolo arbitrio noſtro,ſed præcipuè à vocatione & inſpiratione ſpiritûs ſancti,dependeat: qui eſt paranymphus,& mediator animarum,quę accepturę ſunt Chriſtũ in ſponſum.Nam quemadmodum ad viros ſpectat,vxores eligere,quas in ſponſas accipiant: ipſis tamen etiam conſentientibus,ac deſponſationem acceptantibus:ita Dei proprium eſt, virginitatem, & perpetuam caſtitatem inſpirare;& animas eligere, quæ illam ſeruent,vt ipſius ſint ſponſæ:ipſis tamen tali inſpirationi conſentientibus: nã abſque libero illarum conſenſu,non perficiuntur hæ nuptiæ; nec vlla infertur vis,nec obligatio imponitur eum ſtatum eligendi.Ac propterea addidit ipſe Saluator: *qui poteſt capere,capiat*;quaſi dixerit;vnuſquiſque poteſt libere hunc ſtatum capere,aut non capere.Qui autem Dei inſpirationem & motionem in ſe ſentit; &ſuauem impulſum,& facultates ad illum amplectendum:meritò illum acceptabit.

Ad cuius maiorem explicationem eſt aduertendum: duplicem eſſe modum vocationis ad ſtatum perpetuæ continentiæ. *Primus* eſt generalis, quo Dominus noſter tanquam ad rem maioris perfectionis exhortatur;& auxilia ſufficientia ad eam cuſtodiendam offert: eum in modum, quo Sanctus Apoſtolus dixit b *de Virginibus*,ſiue de Caſtitate *præceptum Domini non habeo: conſilium autem do*. qui modus vocationis omnibus Chriſtianis eſt communis;& omnes poſſunt eam acceptare,&Apoſtolicum ſequi conſilium:de quo S. Ambroſius Virgines alloquens dixit; quis poterit melius vobis dare cõſilium, quam ipſum vas electionis?& quem ſponſum excellentiorem eligere poteſtis?quibus licet ſponſum eligere:non licet Deum præferre? Præter hanc vocationem eſt alia multo magis particularis,inclinans,&interiùs impellens voluntatem cum magna ſuauitate & efficacitate ad Caſtitatis ſtatum matrimonio relicto eligendum: ſed hæc non omnibus conceditur; ſed ijs,quos Dominus noſter ſupremâ ſuâ prouidentiâ ad id prælegit: ipſi enim competit,inclinationes & propenſiones diſtribuere ad omnes Eccleſiæ ſtatus,ita vt non deſint,qui illos eligant,& amplectantur.Vt de hac vocatione loquutus eſt Apoſtolus, cùm dixit:c *volo* & opto, *omnes vos eſſe* continentes *ſicut me ipſum: ſed vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo alius quidem ſic, alius verò ſic*: hoc eſt vnus ſpeciali vocatione amplectitur ſtatum continentiæ,& alius matrimonij: & hanc vocationem ipſe appellat proprium donum ex Deo.

b 1.Cor. 7. 25. In Exhort. ad Virgin. Lib. 3. de Virginit.

c 1.Cor.7.7

§. I.

ERIT AVTEM opere precium, admirandos modos & vias explicare, quibus Deus D N. specialem huiusmodi vocationem dirigit: vehementes tribuens impulsus ac desideria huius statûs: illustrans diuina sua luce intellectum ad virginitatis & Castitatis excellentias agnoscendas; & ad magnum eius affectum concipiendum; onera verò, & molestias matrimonij ad horrorem ex eo sentiendum.

1. ALIQVANDO id facit Dominus noster per se ipsum solum absque alio medio: sicut beatissimæ Virgini inspirauit votum virginitatis; nec cessat quotidie idem facere cum ijs, qui se dedunt orationi, & lectioni piorum librorum, & alijs pijs exercitijs: in quibus huiusmodi inspirationes sunt frequentiores. 2. *Aliquando* adhibet medium concionum, exhortationum, & rationum per concionatores & Magistros spirituales, qui Castitatem persuadeant, sicut retulimus suprà, aliquos Apostolos, ac Doctores eam aliquibus sanctis persuasisse. 3. *Aliquando* etiam prodigiosis aliquibus vtitur medijs ad instantiam, & preces Angelorum Custodum, qui multò libentius statum hunc inspirant, ob maiorem similitudinem, quam habet cum suo. In qua re admirabilem se præbuit Prouidentia diuina erga Sanctam Cæciliam, eiusque sponsum Valerianum, & affinem Tiburtium. Eius enim Virginis rationes adeò fuerunt ex Dei virtute efficaces: vt suum sponsum diuitem, nobilem, & iuuenem ita vincerent ac subijcerent: vt furiosæ eius sensualitatis impetus reprimeretur; amplecteretur verò ipsam castitatem: descendente de cælo Angelo cum duobus sertis ex lilijs & floribus paradisi confectis: quorum odore valde ambo recreabantur, & ad suam Castitatem seruandam 4. excitabantur. Et iucundissimus ac prodigiosus eorum odor permouit S. Tiburtium ad eos ipsos imitandos. Suauissima quoque virtutis huius fragrantia, quæ prælucet in ijs personis, quæ illam excellenter colunt: multos ad se trahit; vt eam amplectantur. Propterea enim Dauid dixit: d *adducentur Regi virgines* sequentes ipsam Reginam. Interdum etiam eandem vocationem proponit per media magis humana, vt scilicet eligat aliquis statum continentiæ potius ex necessitate, quam voluntate: sed ipsam necessitatem conuertit in materiam virtutis. quod faciunt multæ Virgines nobiles, quæ si commoditatem haberent, nuberent; sed quia eam non habent, statuunt viuere in perpetua Castitate. Sed solet Dominus noster hanc earum intentionem tanta gratiæ suæ abundantia extollere, vt quod alias quodammodo coactum erat: conuertat in iucundum & gratum: ita vt dolerent, si eum non elegissent. Et id totum signum est & indicium Dei vocationis, qui prouidentia suâ impossibilitatem, aut difficultatem contrahendi matrimonij eò direxit, vt Virgines eas seruaret. Et ob eandem rationem, qui ratione suæ con-

d *Psal.* 44. 15.

stitu-

ſtitutionis corporalis, aut continui alicuius morbi apti non ſunt ad matrimonium: poſſunt hoc ipſum tanquam indicium accipere voluntatis Dei, & ſuæ ad perpetuam caſtitatem vocationis, vt talem ſtatum eligant, adeoque libenter acceptent; atque ſi liberum ipſis fuiſſet, illum amplecti aut reijcere. Nam, ſi huiuſmodi homines poſſunt vel ipſo deſiderio lethaliter peccare, licet ad ipſum opus peruenire non poſſint, (quemadmodum dixit Eccleſiaſticus c *concupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculam*): ita è contra ijdem plurimum promereri poſſunt, efficaci continendi voluntate renunciando ipſi operi: etiamſi ad illud perpetrandum apti fuiſſent. Et in hoc ait S. Hieronymus eduxiſſe Danielem cum tribus ſuis ſocijs, quos Scriptura Sacra videtur f *Eunuchos* appellare, eo quod Caſtitatem naturalem in virtutem glorioſiſſimam conuerterint. Quamuis alij Doctores valde graues aſſerant: hoc nomine illos appellari, non ob naturalem defectum, quem habuerunt, ſed ob puritatem caſtitatis animæ eorum quaſi innatæ.

c *Eccli.* 20. 2.

Lib. 1. cõtra Iouinia. Ioſephus lib. 10. Antiq. f Daniel. 1. 7. S. Dorotheus in ſynopſi S. Epiph. in vita Danielis. Lyra. Pide Pereira in Daniel. 1.

Quare diuina vocatio & electio pro indicio ſuo præferre ſolet fundamẽtũ bonæ naturalis Conſtitutionis, quietè ac ſuauiter ad continentiã propendentis abſq; vehementia paſſionum. Vult enim Deus D. N. naturæ fundamẽta iacere, apta & conformia ædificio, quod ſua gratia erigere molitur. Et quẽ admodum vehementer pro penſis & paſſionum, quibus quodammodo vrũtur, vehemẽtia impugnatis, ſuadere ſolemus, vt matrimoniũ ineant; eò quòd magnũ videatur indicium, Deum illos velle ſtatum illũ aſſumere: ita meritò conſuli ac ſuaderi poteſt perpetua caſtitas ijs, qui proportionatam inclinationẽ & complexionẽ ad eam ſeruandam habent: illud enim ſignum eſt diuinæ ad eam amplectendã vocationis. Quamuis hoc ſignũ ſolum, non ſit verè ſufficiens, ſicut neq; eius defectus eſt certũ indiciũ, quod vocatio diuina deſit. Multi enim reuera vocati à Deo ad egregiũ hoc ceptũ, graues patiuntur pugnas: ſuppleẽte ſcilicet gratia Vocationis, quod natura nõ conceſſit. Quare potius conijciendi ſunt oculi in vehementiã inſpirationũ, & impulſum internorũ; & in affectũ ipſius voluntatis ad eam amplectendã: ſiue ad id impellatur à cœleſtibus illuſtrationibus; ſiue à rationibus, quæ per ratiocinationem oſtendunt, huius ſtatus conuenientiam, contrarij verò adferunt horrorem quendam. Obſeruandæ tamen ſunt regulæ & monita, quæ ad eligendum ſtatum poſita fuerunt in primo tractatu ſecundi Tomi.

§. II.

NE tamen quis deterreatur ab Electione celſiſsimi huius ſtatũs timore ſuæ imbecillitatis; aut, ſi iã illũ accepit, animo deficiat, quaſi nõ poſſit ſeruare quod obtulit aut promiſit: eſt diligẽter aduertẽdũ: gratiã diuinæ vocationis ad ſtatũ Caſtitatis, aduerſe ſecũ auxilia ſufficiẽtia, vt per totã vitã caſtè viuere poſſimus, niſi nobis ipſis deſimus. Deus. n. nunquã vocat, niſi ad id quod eſt poſſibile; neq; cõſulit, niſi quod ſit facibile. Et quis dicat nemi-

nem

nem posse esse castum, a *nisi cui id sit* è cælo *datum*: simul tamen, cùm inspirat castitatem, ex parte sua offert auxilia ad eam seruandam. Hæc autem sunt præcipuè illustrationes, inspirationes, & impulsus permouẽtes ad exequutionem mediorum, quibus illa custoditur. Sed necesse est hominem libere ijs consentire; & ex parte sua facere quod potest ac debet, nec reijcere omnia in solum Deum. Non existimes (ait S. Chrysostomus) continentiam casu dari, aut sorte, aut necessitate: datur enim potius eam sponte sua eligentibus, & ab ipso Domino petentibus. Sed dicitur Deus illam daturus, vt intelligatur, quàm sit nobis necessarium auxilium cæleste ad eam obtinendam; & simul appareat eius excellentia, ac in custodienda difficultas. Idem confirmat S. Gregorius Nazianzenus alia ratione valde efficaci: Ne decipiaris, inquit, existimans, sicut solent hæretici: aliquos homines habere naturam destinatam ad castitatem & virtutem; alios verò ad luxuriam & vitium; alios autem cum quadam ad vtrunque indifferentia. Quamuis enim verum sit: alios maiorem habere inclinationem & aptitudinem ad Castitatem & virtutem, quàm alij: non tamen sola illa sufficit, nisi Deus, & ratio eam excitet, & impellat, vt exeat in opus. Quemadmodum silex nunquã scintillas emittet nisi excussorio ferro percutiatur. Quando autem audis eos esse continentes, quibus datum est: necesse est addere: ijs datum esse, qui accipere voluerint. Ac propterea dixit Apostolus, b *non esse volentis neque currentis, sed miserentis Dei*: hoc enim voluit dicere: quod velle, non sit solius hominis volentis; neque currere, solius currentis: sed etiam ipsius Dei inspirantis, ipsum velle & currere: & ipsa electio, qua homo hunc eligit statum, est diuinum beneficium. Ad eam enim faciendam simul concurrunt humana voluntas eligens, & gratia diuina electionem ipsam inspirans, & præueniens, ac excitans, vt fiat. Et quoniam ab eius misericordia prouenit inspiratio ad eligendam continentiam: ab eadem etiam auxilium proueniet ad custodiendam.

Homil. 63. in Mat 19. & Et S. Hieronymus ibidem.

In dictum illud: cùm consummasset IESVS hos Sermones.

b *Rom. 9 16*

HAEC distinctiùs explicuit Christus D.N. similitudine Eunuchorum, cuius superiùs fecimus mentionem. Non enim minus potens debet esse gratia, quàm ipsa natura; nec amor regni cælorum minus efficax, quàm ars, & industria hominum. Cùm igitur aliqui Castitatem feruent ex naturali cõplexione, aut humana industria, quæ illos ad matrimonium fecit ineptos: etiã erit valde possibile, & iucũdũ alijs, idẽ præstare ex diuina gratia, & propter amorẽ æterni prẽmij. Sed addidit statim Dominus, c *qui potest capere capiat*, vt hac ratione (ait S. Chrysostomus) exstimularet nos ad excelsum adeo, ac difficilem statum aggrediendum: submonens interim nos magnâ diligentiâ ac fortitudine opus esse ad illum obtinendum, non tamen esse impossibilem. Quare quemadmodũ Christus D.N. cùm in suis concionibus auditoribus dicebat, d *qui habet aures audiendi audiat*: vehementer optabat, omnes audire doctrinam suam; &, quod in se erat, sufficientia prẽbebat auxilia,

c *Mat. 9 12*

Homil. 6. in Mat.

d *Mat. 13. 9*

vt in-

vt interiorem auditum haberent ad eam audiendam: & omnes poterant libere eam audire, acceptare, si volebant: ita etiam, dum castitatem consulés, dicit: *qui potest capere capiat*, ostendit desiderium suum, vt omnes, quibus ille ipsam inspiret, eam amplectantur; offertque auxilia, ad eam obtinendam: quam re ipsa obtinebunt: si, quod in ipsis est, media adhibuerint, quæ ipse Saluator ad ea proposuit, & quæ etiam nunc, inspirat cuiuis: quæ in genere ad quatuor reuocantur.

1.

Primvm est *Oratio*, qua solicitè agatur, vt illa auxilia eorumque efficacitas impetretur. Nemo (ait Origines) à custodia castitatis se excuset, eo quod Redemptor noster dixerit, eos tantùm eam seruare, *quibus datum est*: nam ipse Saluator dixit etiam: e *petite & dabitur vobis; & omnis qui petit accipit*. Petat igitur cum fide & fiducia Continentiam, & dabitur illi. Et si non dabitur, *eò quod sit amicus: dabitur tamen propter improbitatem* & importunitatem petendi. Memor esto, quod f *Iacob luctabatur* cum Angelo tota *nocte vsque mane*: & eius lucta erant orationes & lacrymæ, vt insinuat Oseas, cùm dixit: g *fleuit, & rogauit eum*, ac denique impetrauit, vt *ipsi benediceret, qui tetigit nervum femoris eius, & statim emarcuit; & nomen Iacob*, quod luctatorem significat, mutauit ei in nomen *Israel*, quod significat *fortem contra Deum*, aut *videntem Deum*. vt ex hoc intelligas, orationibus, lacrymis, prolixis vigiliis, & importunis precibus obtineri cælestem benedictionem & victoriam de sensualitate significata per fœmoris neruum: quem Deus exsiccauit, dum eam gratiæ suæ abundantia mortificauit, concedens etiam fortitudinis donum, quo posset victoriam prosequi; donumque contemplationis ijs promisse, h qui *mundo sunt corde*. Hoc medio sæpius vtebatur S. Augustinus orans Deum Dominum nostrum pijssimis hisce verbis: O amor qui semper ardes, & nunquam extingueris? Deus meus charitas infinita, accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Tota spes mea non nititur nisi in magna valde misericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis.

Tract. 7. *in cap.* 19. *Matt.*

c *Luc.* 11. 9.

f *Genes.* 32. 25. 26.

g *Osea.* 12. 4.

h *Mat.* 5. 8. *Lib.* 10. *de Ciuit. c.* 29.

" " "

Oration i coniungenda est prompta & ad nutum *obedientia* in rebus omnibus, quas Deus iubet, & inspirat; speciatim in ijs, quæ sunt media ad seruandam castitatem: ita vt statuas certò, te velle valde exactè spiritui diuino parere: vt sic caro tua sit obediens, tuoque spiritui subiecta. Nam quemadmodum Adami inobedientia effrenem fecit sensualitatem, laxauitq; habenas turpibus luxuriæ motibus: (nam statim atq; diuinum præceptum Adamus & Eua transgressi sunt, valde erubuerunt, quod se nudos aspicerent, fœdosq; adeò motus in se experientur). Et, vt S. Augustinus ait, inobedientia carnis rebellis promulgabat spiritûs inobedientiã: ita è contra Obedientia spiritûs erga Deum efficiet, vt caro aduersus spiritum non ita rebellet: vt cõtra eum præualeat. Ac propterea forte S. Petrus dixit: i *animas vestras castificate in obedientia charitatis*. quasi dixerit: si animas vestras vultis habere ca-

2.

Lib. 4. *de Ciuit. c.* 17. *& lib.* 11. *de Genesi ad literam. c.* 31. i 1. *Petri.* 1. 22.

ſtas, amplectimini obedientiam perfectam, innitentem charitati: ex obedientia enim & charitate procedet Caſtitas.

3. His addendum eſt tertium efficaciſſimum medium, frequentiæ ſacræ *Communionis*. Valde enim ſingulari prouidentia Chriſtus D. N. cum in lege Euangelica ſtatũ hunc Virginitatis & Caſtitatis perpetuæ inſtitueret; & coniugalẽ Caſtitatẽ multo plus, quàm aliàs conſtringeret: inſtituit etiam ſanctiſſimũ Altaris Sacramentum, in quo caſtiſſimam ſuã carnem, & precioſiſſimũ ſanguinem panis & vini accidentibus tecta nobis tradidit: vt Caro eius noſtram tangens caſtam efficiat; & emarceſcat in nobis neruus ſenſualis amoris in ea viuentis: ideoque Sanctus Cyrillus ait: communionem ſacram temperare rebellem membrorum noſtrorum Legem; & extinguere tentationes ac turbationes animarum noſtrarum. Sed expreſſiùs adhuc Zacharias Propheta diuinum hoc Sacramentum appellauit, k *vinum germinans virgines:* ita prouidente Domino noſtro, vt l *vinum*, quod eſſe ſolet inſtrumentum *luxuriæ*, medium eſſet efficaciſſimum ad generandam & conſeruandã Virginitatem, virtute ſanguinis, ſub ipſius accidentibus latentis. Fuit quoque eiuſdem Domini mens, & conſilium, vt quemadmodum ex prohibiti fructus comeſtione luxuria fuit in mundum ingreſſa: ita per ſumptionem huius panis vitæ illa repellatur. Comeſtio illa frænum abſtulit carni; hæc efficacius illi frænum imponit: & ita ſententia illa Eccleſiæ impletur, quę dicit: *Guſtus ſaucia-uit, & guſtus ſanauit.* Cum igitur Dominus noſter (vt dixit Dauid) m *menſam* hanc *parauerit aduerſus omnes* tentationes, & eos, *qui tribulant nos*; eamque ſtrauerit in *conſpectu meo*, vt omnibus eſſet ſpectabilis, & liceret diuinum hũc panem ex ea ſumere, quoties tentationes experiremur, ne eis ſuccumberemus: ſibi ipſi tribuat, qui illum non ſumens ſicut oportet, deficiat in tentationibus luxuriæ, & iacturam faciat Caſtitatis.

Lib. 4. in Ioan. cap. 17.

k *Zach. 9. 17.*

l *Ephes. 5. 18.*

m *Pſal. 22. 5.*

4. QVARTVM medium, quod ſecundo eſt valde affine & omnium trium fructus valde inſignis, eſt ſtrenua, valdeque attenta motuum ſenſualium, rerumque omnium internarum, & externarum, quibus illi fouetur & relaxatur, *mortificatio.* Inter has mortificationes valde eminent Cilicia, Diſciplinæ, ſiue flagella; Ieiunia, Vigiliæ, & aſperitates aliæ corporales, de quarum vtilitatibus fuſiùs actum eſt in Tractatu de Pœnitentia: ſuntque valde efficaces ad carnis impetus continendos & frænandos. Hoc ſignificare voluit naturalis ille inſtinctus, ſiue boni ſpiritus impulſus, quo Adamus, & Eua ſtatim atq; turpes in ſe motus aduerterunt, n *conſuerunt folia, ficus, & fecerunt ſibi perizomata*, quibus ſe tegerent: quæ folia, (vt aduertit Ireneus circa hanc materiam) quando carni applicantur inſtar cilicij, valde eam pungunt, & moleſtiam adferunt. Qua actione quodammodo proteſtatus eſt Adamus: antiquum ſui vulneris eſſe pœnitentiam, mortificationem, & caſtigationem carnis: & quaſi verbis diceret, *cognoſco, quod ſim dignus tali tegumento, quod delecta-*

Tomo 1. Tract. 3.

n *Geneſ. 3. 7. Lib. 3 aduerſus hæreſes. cap. 37.*

tionem

tionem quidem nullam præstat; mordet autem & pungit corpus: vt sic discat spiritui esse subiectum, remoueatque ab aspectu, auditu, & gustatu, quidquid potest, habenas illi laxare. Et quoniam hęc mortificatio multa complectitur ad nostrum hoc institutum spectantia, de illis agemus in subiectis capitibus.

CAPVT VII.

HVMILITAS CONFERT AD CVSTODIAM CASTITATIS: quæ ob occultam superbiam facilè perit. Adferuntur aliquot documenta ad vtramq; virtutem coniungendam.

PRIMA eorum, qui Castitatem sartam tectam custodire volunt, cura, & solicitudo esse debet, vt profundas in humilitate, propriæq; imbecillitatis cognitione radices iaciant, & à Dei protectione dependeant: absque cuius auxilio ac fauore nó poterit illa illæsa custodiri. ita enim Salomon dixit: a *Sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det: & hoc ipsum erat Sapientia, scire cuius esset hoc donum.* In quibus verbis duplex continetur cognitio: altera Fidei, quæ omnibus Christianis est communis, qua creduntur, & fatentur, continentiam esse donum Dei, & sine eius auxilio, se non posse hor rendis continuisq; tentationibus resistere, quibus illa oppugnatur: & sunt ni hilominus aliqui, qui ex occulta superbia, obliti eius, quod fide credunt, nimium suis viribus fidũt, maximamque fiduciam in sua industria ponunt: ac securos reputant, existimantes, quamuis tententur, se non vincendos: & gloriantur inaniter in suis actionibus; delectantur, quòd magni ab alijs fiant, & propter sua facta laudentur. Humiles autem supra fidei cognitionem aliam adhuc iaciunt profundiorem, à dono Sapientiæ prouenientem: qua interius sentiunt, & manibus quasi palpant Nihilum, quod ex se ipsis habent; ac dependentiam, quam in omni re bona, & præcipuè in Castitate, quæ adeò est ardua, à Deo habent; suis viribus planè diffidunt, totamque fiduciam suam in gratia diuina collocant. Semper b *timent*, nunquam se reputant securos, nolunt ex suis victorijs honorem aut gloriam; sed soli Deo eam tribuunt. Ex quo prouenit, vt Dominus noster, cuius est proprium (vt ait Scriptura) c *superbis resistere, humilibus autem dare gratiam*, complacens sibi, in hac humilitate, copiosa valde eis auxilia largiatur ad Castitatem conseruandam; quæ denegat superbis præsumentibus, & confidentibus sibi ipsis: quos permittit turpiter labi, vt experientia discant exiguas vires, quibus pollent.

a *Sap.* 8. 21

b *Iob.* 4. 6

c 1. *Petri.* 5. 5.

§. I.

PRAECLARÈ hoc explicat S. Gregorius in illa verba Iob: a *qui docet nos super iumenta terræ: & super volucres cœli erudit nos*: certum, inquit, est, spiritus humilitatẽ, & carnis castitatẽ mutuò se cõseruare. Et superbia solet esse luxuriæ seminarium; D. N. permittẽte, vt qui tãq; aues per aëra sese extollunt, decidãt in carnalitates instar iumẽtorũ terræ. quẽadmodũ euenit Gẽtibus, de quib' ait Apostolus, quod, propter eorũ superbiã, b *tradidit illos Deus in desideria, cordis*

a *Iob* 35. 11. *Lib. 6. Moral. cap.* 33.

b *Rom.* 1. 24.

cordu eorum, in immunditiam, & in paſsiones ignominiæ. Et de Iſraelitis dixit Oſeas, quod c *ſpiritus fornicationis erat in medio eorum, vt eis dominaretur: & arrogantia Iſrael apparebit in facie eius*: hoc inſinuans, quòd occulta ſuperbia eorũ ſe ſe prodiderit in publica fornicatione: quia interior animæ tumor prodijt ad faciem eorum. Quare nullus eorum, qui ſanctè vixerunt, & tandem dedidit ſe vitio carnis, exiſtimet, ſe tũc ſuperatũ, quando manifeſto aliquo peccato ſuperbia apparuit; ſed potiùs ſibi perſuadeat, quòd tunc vicit caro, quando ſpiritus latenter intumuit. Quòd ſi repente Caſtitas, ad ſenectam vſq; conſeruata, perit: id euenit, propterea quod humilitas, quæ in iuuentute illam cuſtodiebat, euanuit. Hæc S. Gregorius, quod iucunda quadam ſimilitudine confirmat ex eo, quod S. Iob Deo dixit: d *propter ſuperbiam quaſi leænã capies me*, in aliquibus, inquit, regionibus capitur leæna hoc modo: foditur magna fouea in via, qua illa eſt tranſitura, ex parte ſuperiori lata, ex inferiori anguſta: in ea ponunt ouem aliquam, vt leæna tranſiens deijciat ſe in foueam, vt ouem deuoret, vnde poſtea non poteſt exire. Ita Dominus noſter aliquos in ſpecie ſanctos ob ſuperbiam & arrogantiam permittit occurre illis occaſionem aliquam, in qua impetu carnalis ſuæ paſſionis ſeſe præcipitent, & in ea hæſitent, ita vt re ipſa experiantur, nec vires ſe habere, vt ex illo luto emergant; nec vnquam habuiſſe, vt non laberentur: niſi Deus illis eas dediſſet. Quemadmodum euenit Dauidi Regi: quem, ob occultam aliquam ſuperbiam, permiſit in huiuſmodi foueam cadere, occurrente illa occaſione, quâ vidit, d *Bethſabee*: & in ea immerſus manſit vltra decem menſes. eo euentu veritatem comprobans illius ſententiæ ſpiritus ſancti: e *fouea profunda eſt meretrix, & puteus anguſtus, aliena: cui iratus eſt Dominus, incidet in eam.* quæ ſententia hoc ſignificat, quod qui in hanc foueam incidit, aliquid fecerit, Deum ad iram prouocans: in cuius pœnam talem lapſum permittit. Et hoc eſt peccatum ſuperbiæ, & arrogantiæ, ob quam idem Sanctus ait, ſolere Deum f *baltheum Regum diſſoluere*, generoſum ſcilicet cingulum, quod eſt Caſtitatis donum, *& præcingere fune* culpæ carnalis: donec ſuam miſeriam & imbecillitatem agnoſcant. Dicitur autem Deus huiuſmodi baltheum diſſoluere, non quòd deneget auxilia ad vincẽdam tentationem ſufficientia; ſed copioſiora & efficaciora, quæ, cũ humiles & grati eſsẽt, eis largiebatur.

c *Oſea* 5. 4.

d *Iob.* 40. 16

d 2. *Reg.* 11. 3.

e *Prou.* 22. 14 & c. 23. 27.

f *Iob.* 12. 18.

2. Ex HIS Sanctus Gregorius educit duo genera luxuriæ: alteram carnis, quæ caſtitatem corrumpit; alteram cordis, quæ de ipſamet Caſtitate gloriatur: & ideo amittitur. Quare, vt Caſtitas integrè conſeruetur, aduerſus vtranque luxuriam eſt decertandum: & mortificandus etiam affectus inanis gloriæ, qui oriri ſolet ex eo, quòd carnis luxuriam quis mortificauerit, iuxta illud Moyſis: g *circumcidite preputium cordis veſtri.* voluit enim dicere, qui iam circũcidiſtis præputia carnis, eius vitia mortificãtes: circumcidite nunc etiam præputia cordis, mortificantes ſuperbas & arrogãtes cogitationes; h *ſuccingentes* (vt ait S. Petrus) non ſolum corpus veſtrum, ſed etiam *lumbos mentis*, cingulo humilis Caſtitatis.

g *Deuter.* 10. 16.

h. *Petri* 1. 13.

Hoc

HOC ipſum confirmat S. Auguſtinus dicens primam pugnam eorum, qui deſiderant Continentiam, eſſe debere contra Dæmonis ſuggeſtiones, inſtigantis ad multum ſibi ipſis tribuendum & fidendum: nam tunc certam imminere ruinam, & lapſum in illam imprecationem Ieremiæ dicentis: i *maledictus homo, qui confidit in homine* : qui enim in ſe ipſo confidit, in homine cõfidit; ideoque erit maledictus: quia permittet Deus, turpiter labi, vt planè perſpiciat, quàm parùm poſſit: ſiquidem quantumuis ſint excellentes, vt vocari poſſint k *Dij, & filij, excelſi*: ſi tamen Deus eos deſerat, interibũt, quaſi miſerrimi; & cadent, ſicut Angeli mali. Bene id nouit, qui in abundantia ſua dixit: l *nõ mouebor in æternum*: ſed mox aduertit, *voluntatem Dei præſtare virtutem decori* & ſanctitati, quam in ſe videbat: nam ſtatim atque Deus *faciem ſuam ab eo auertit factus eſt conturbatus*, & mutatus. Per medicinalem Prouidentiam (ait S. Aug.) paululum deſertus eſt à Rectore; vt per exitialem ſuperbiã deſereret ipſe Rectorem: agnoſcens ex lapſu ſuo, ſe non poſſe ſolùm ſanctitatem ſeruare, quam habebat. Ex quo infert Caſsianus: apertum indicium proximæ obtinendi donũ Caſtitatis eſſe, non ſperare illud ex ſua ſola induſtria; & ſingularem eſſe de luxuria victoriam, non fidere proprijs viribus ad eam vincendam, ſed eam à diuina miſericordia ſperare, & recurrere continuis ſuis orationibus ad Dominum qui poteſt illam dare. Et quamuis hæc fides (ait ipſe) videatur facilis: non tamen eſt Tyronibus minus difficilis, quam ipſamet caſtitas. Nã ſtatim atq; aliquã in ſe ipſis puritatis particulam, aut tentationum victoriam aduertunt, erumpunt inſultus aliqui ſuperbiæ, quaſi exiſtimantes, ob ſuas diligentias ſe illam obtinuiſſe. Nam (vt S. Gregorius ait) difficile eſt homini non credere eſſe à ſe, quod videt & experitur in ſe. quam tamen difficultatem, ſi viceris viuacitate fidei illuſtratæ, meditatione ac luce cæleſti, & experientia lapſum alienorum: liberabit te Dominus à lapſibus proprijs; & magna experieris auxilia, quæ tibi ad optatam puritatem conſequendam dabit.

3. *Lib. de Continen. cap. 4.*

i *Ierem. 17. 5.*

k *Pſal. 81. 6.*

l *Pſal. 29. 7*

Lib. de Continen. c 14.

Collat. 12. c. 15. & 16.

DENIQVE quantumuis precioſa ſit Virginitas non inueniet coram Deo gratiam, niſi coniunctam habeat humilitatem: vtriuſque enim coniunctione beatiſſima Virgo Domina noſtra adeo copioſam inuenit, vt in eiuſdem Dei matrem propterea fuerit electa. Vt perpendit S. Bernardus grauibus hiſce, & vtilibus verbis, quibus vtramque virtutẽ inter ſe confert. Pulchra, inquit, permixtio virginitatis & humilitatis: nec medioociter placet Deo illa anima in qua & humilitas cõmendat Virginitatẽ, & virginitas exornat humilitatem. Audis Virginem: audis humilem. Si non potes Virginitatem humilis; imitare humilitatem Virginis. laudabilis virtus virginitas: ſed magis neceſſaria humilitas. illa conſulitur, iſta præcipitur. De illa dicitur: *qui poteſt capere capiat*; de iſta dicitur: *niſi quis efficiatur ſicut parvulus iſte, non intrabit in regnum cælorum*. Potes deniq; ſine Virginitate ſaluari: ſine humilitate nó po-

4. *Homil. 1 ſuper Miſſus eſt.*

m *Matt. 18. 3.*

tes; poteſt, inquam placere humilitas, quæ Virginitatem deplorat amiſſam: ſine humilitate autem audeo dicere: nec virginitas Mariæ placuiſſet m *ſuper quem*, inquit, *requieſcet ſpiritus meus niſi ſuper humilem, & quietum?* ſuper humilem dixit; non ſuper Virginem. Si igitur Maria humilis non eſſet, ſuper eã ſpiritus ſanctus non requieuiſſet: neque eius virtute concepiſſet. Reſpexit, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ Deus, potius, quàm Virginitatẽ. Et ſi placuit ex Virginitate, tamen ex humilitate concepit, vnde conſtat, quia etiam, vt placeret virginitas, humilitas procul dubio fecit. Quid dicis Virgo ſuperbe? Maria Virginem ſe oblita, gloriatur de humilitate: & tu neglecta humilitate, blandiris tibi de virginitate. Quanto honorabilior es ex ſingulari munere Caſtimoniæ: tanto tibi maiorem iniuriam facis, quòd eius in te decorem fædas permixtione ſuperbiæ. Alioquin expedit tibi virginem non eſſe: quàm de Virginitate inſoleſcere. Non omnium quidem eſt Virginitas: multò tamen pauciorum eſt, cum Virginitate humilitas. Si igitur Virginitatem in Maria non potes niſi mirari: ſtude humilitatem imitari: & ſufficit tibi. Quod ſi & virgo & humilis es: quiſquis es, magnus es. Hæc S. Bernardus, in quibus præſtantiam oſtendit permixtionis vtriuſque huius virtutis, quæ ora occludunt duarum filiarum n *ſanguiſugæ, dicentium ſemper: affer, affer.* Nam vt idem Sanctus dixit, nec anima vanitate; neque caro voluptate ſatiatur. At humilitas intercipit inſatiabilem vanitatis appetitum; & virginitas & caſtitas reprimit inſatiabile voluptatum deſiderium. Quare vtraque animam diſponit atque exornat, vt Rex cæleſtis eam dignetur in ſponſam acceptare.

m *Sales ſerm. 2.*

n *Prou 30. 15.*

§. II.

I. HVMILITAS hæc præcipuè ſeruanda & oſtendenda eſt in aliquibus, quæ tutum valde faciunt theſaurum Caſtitatis. *Primum* eſt, vt ſummo ſecreto ita tibi ſoli ſerues caſtitatem: vt nullo verbo, quod vanitatem aliquam aut iactantiam ſapiat, aut inane deſiderium oſtendat, quod propterea in honore haberi velis, illam prodas. Theſaurus enim adeò precioſus, vt tutus ſit, occultus eſſe debet: quare inaniter illum oſtentans, occaſionem præbet Dæmonibus, eũ deprædandi. Mirabilẽ caſum refert S. Greg. Turonenſis de duobus coniugibus, qui voto ſe obſtrinxerant perpetuæ Virginitatis. Vxore autem mortua, vir corã multis dixit: gratias tibi ago Domine, quod quemadmodũ Virginem hanc mihi in vxorem dediſti: etiam Virginem reddo. Et tunc vxor defuncta oculos aperuit, dixitque ſubridens: vir Dei, ne prodas noſtrum ſecretũ, cũ te nullus interroget. Voluit .n. illi dicere: attende, quod occulta aliàs virtus, non ſit abſque neceſſitate manifeſtanda, vt conſeruari poſſit. Memor eſto, te virũ eſſe; tuáq; Caſtitatẽ in medijs innumeris periculis verſari, à quibus non poteris illæſam eã ſeruare, niſi humilitate tectam. Sed rarius adhuc & admirabilius fuit explũ, quod Caſianus refert, de quodã ruſtico, qui

Lib. de Gloria confeſſ. in 52.

Collat. 14. c. 17.

dum

dũ veheret ſuorũ frumentorũ Primitias ad Sanctũ quendã Abbatẽ, cui nomẽ erat Ioannes, inuenit ibi quendã obſeſſum à Dæmone, valde ferum: per cuius os loquebatur Dæmon, conténens exorciſmos, & mandata ſancti illius Abbatis, & proteſtans: ſe propter illa non exiturum ex corpore, in quo erat. Sed eodẽ momento, quo ruſticus ille acceſſit, ſolo eius aſpectu territus Dæmon, & ſumma cũ reuerentia eũ nominans, exiuit ex corpore, quaſi dicens: hic eſt qui me eijcit, nec ego poſſum in eius præſentia amplius hic manere. Stupefactus ex hoc euentu S. Abbas Ioannes, inſtanter petijt ab homine illo, quam vitæ rationem haberet? ſed cùm ille eſſet valde humilis, ſolum reſpõdit: ſe eſſe fæcularem quẽdam coniugatũ. Sed S. Abbas ad huc inſtitit, vt bona opera, quibus occuparetur, aperiret. Is vt obediret reſpondet: ſe eſſe pauperẽ quendã ruſticũ, qui laborẽ manuũ victũ ſuũ quæreret; nec ſe meminiſſe alterius rei bonæ, niſi quòd cùm mane ad laborandũ exiret, & cùm veſperi domũ rediret ſemper ingrederetur templũ, gratias Deo agẽs ob accepta ab eo beneficia. Et in hunc modũ quædã alia retulit, quæ & ſi bona erãt nõ tamẽ adeò excellentia, vt viderentur ſufficere ad terrorem dæmonibus inferendum. quare Sanctus Abbas adhuc tertiò illũ obſtrinxit, vt aperiret quod tantopere occultare nitebatur: & tandem ſic conſtrictus reſpondit valde demiſsè: ſe magnum habuiſſe deſiderium, vt mõachus fieret; ſed à parentibus fuiſſe coactũ vxorẽ ducere, & elapſos eſſe iam vndecim annos: in quo toto tempore ſe habuiſſe vxorem non aliter quàm ſororẽ, ſeruante vtroque virginitatẽ, nullo alio eius rei conſcio. Quo audito Abbas ita obſtupuit, vt ingenti clamore publicè dixerit: non ſine cauſa dæmon, qui nihili me faciebat, fugit à conſpectu huius, cuius virtutem non potuit expugnare, non ſolùm ardore iuuentutis, ſed neque tempore coniugij. Sed ego addo: quamuis huius viri Caſtitas fuerit rara: non tamẽ minus rarã fuiſſe eius humilitatẽ. & quoniam Dæmon adeò eſt ſuperbus, non tam fuit territus, quòd videret hominẽ caſtũ, quàm quod ſimul videret adeò humilẽ. Cui ſi defuiſſet humilitas; non ipſum dæmonem terruiſſet caſtitas. Coniũgamus itaque ſemper has duas ſorores: & fugient à nobis dæmones. Et quoniam ſuperbia valdè eſt aſtuta, impellitque ad manifeſtandas virtutes ſub eo prætextu, vt gratiæ Deo agãtur, aut propter illas glorificetur, vt in primo vidimus exẽplo: diſcamus ex ſecũdo, nõ adhibere illi fidẽ leuiter, ſed eas occultare ſtudeamus, donec obedientia, & Charitas vrgeat nos, ad eas manifeſtandas: & tunc gloria Deo tribuetur; quando ex tali occaſione gratia, quam ipſe dedit, manifeſtabitur. Et cum ipſe ſemper exaltet eos, qui ſe humiliant: noſtri muneris eſt, eius dona cum humilitate occultare, vt tutiora ſic maneant: ipſius autem prouidentiæ erit, viam & rationem præbere, qua illa manifeſtentur: quando ipſe vult ex eis glorificari ad aliorum vtilitatem.

Secundum, in quo humilitas elucere debet, illud eſt, vt ne quis inaniter a

glorie-

glorietur de excellétia & perfectione sui ſtatus, alios verò conténat, qui ſtatum haber. minus perfectum. Vera enim excellentia, eſt amplitudo coram Deo nõ in alio cõſiſtit, quã in ſanctitate cordis, quæ ſtatûs ſanctitatẽ explet. Nam vt S. Auguſtinus dixit: melius eſt humile coniugium, quàm ſuperba virginitas, ſi. n. nuberet nõ haberet nomẽ, vnde extolleretur, & haberet frænũ quo regeretur. Humilitas ſtatũ ex ſe vilem nobilitat; ſuperbia etiã ex ſe altiſſimum reddit abiectum. Ac propterea apud Deum altior eſt coniunx humilis Virgine ſuperba; & magis ei placet humilis ſæcularis, quàm ſuperbus religioſus. Quod ſi tamen humilitas vilem alioquin ſtatum adeò extollet; quãto eadẽ amplius extollet ſtatũ ex ſe excelsũ? triũphat. n. tũc de hoſte potentiori, vnde S. Bern. in alto poſito nõ altũ ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatũ; ſed quanto inuſitatius tanto glorioſius. Qui igitur ſtatũ ac donum Caſtitatis accepit: gloriam ſuam non in honore & laudibus hominum ponat; ſed in vero earum contemptu: optans Deum ſolum honorari & glorificari ex ſuis donis; & ſtudens, ne ob aliquam ſuperbiam, eorum ſe reddat indignum.

In Pſalm. 99. prope finem.

Lib. de Sancta virginitate. cap. 51.

Epiſt. 42.

EODEM dirigitur epiſtola illa, quam canit Eccleſia in feſtis Virginum, attribuens illis memorãda illa Apoſtoli verba: *a qui gloriatur, in Domino glorietur. non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Deus commendat.* b *Vtinã ſuſtineretis modicũ quid inſipientiæ meæ: amulor. n. vos Dei amulatione. Deſpõdi. n. vos vni viro virginẽ caſtã exhibere Chriſto. Timeo aũt, ne ſicut ſerpẽs Euã ſeduxit aſtutia ſua, ita corrũpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto.*

a 2. Cor. 10. 17.

b & Cap. 11. 1.

Quibus verbis Sanctus Apoſtolus magno zelo optans: virgines & omnes Continentes Chriſti Domini ſponſas ſeruare illi fidelitatem, & non amittere bonum quod acceperunt, duo magni momenti documenta illis tradit. *Alterum* eſt, vt in Domino tantum glorientur, hoc eſt, Deum ipſum agnoſcant verum Dominum, patrem, & ſponſum; nolentes ſibi ipſis gloriam ex Caſtitate & reliquis bonis quæ habent: cùm verè non ipſorum ſint; ſed eam totam ſoli Deo tribuentes à quo illa acceperunt. Ne illos reprehendens, eis dicat: c *quid habes, quod non accepiſti?* *Alterum* documentum eſt: vt quamuis magna habeant dona, & exiſtiment ſe magna & præclara præſtare: non tamen ſe ipſos propterea approbent & commendent: cum facilè poſſint decipi. Et d *quis* (ait Salomon) *poteſt dicere: mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato?* & e *quis gloriabitur ſe caſtum habere cor?* quamuis enim ipſe non inueniat in ſe culpam: fieri poteſt, vt Deus, qui eſt ipſum iudicaturus, aliquam inueniat; & quamuis caſtitatem habeat corporis: fieri poteſt, vt ſpiritus puritas aliquam habeat maculam.

c 1. Cor. 4. 7

d Prou. 20. 9.

e ibidem in textu Lxx.

EX his licet cũ eodẽ Apoſtolo *tertiũ* documẽtũ deducere: vt viuamus ſcilicet in perpetuo timore noſtræ debilitatis, memores, & Euæ, cũ eſſet Virgo, decepta fuerit à ſerpẽte: cuius deceptio initiũ habuit à ſuperbia, quæ fuit

3.

primum

primum eius peccatum, ex quo orta sunt inordinata ad sensuales voluptates desiderria. Qui autem fundamentum iacit humilitatis, illa ipsum à laqueis, & astutijs serpentis eripiet, vt mox videbimus.

IMPONAMVS igitur finem allatis alijs documentis ex S. Augustino, qui in libro de sancta virginitate, postquam eius magnalia retulit, sermonem ex professo instituit de humilitate, tanquam medio, ad eam custodiendam, necessario: exhortans virgines, ne se præferant coniugatis, sed Ecclesiastici consilium amplectantur: f *quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam*, qui solet humiles honorare. 4. A cap. 31. f Eccli. 3 20.

ET post multas alias rationes sic ait: venite ô virgines, agite virgines Dei, hoc agite: sequimini agnum quocunque ierit; sed ne superbia tumentes accedite: quia tunc non poteritis eum sequi, cum per angustam deducet semitam: prius igitur ad eum, quam sequamini, venite, & discite: f *quoniam mitis est & humilis corde*. Humiliter ad humilem venite, si amatis; & ne discedatis ab illo, ne cadatis. Pergite viam sublimitatis ipsius virginitatis, pede humilitatis. Dona eius illi seruanda committite. Quidquid mali, quod contra puritatem non facitis, tanquam eius gratiâ concessum deputate. de viribus vestris expertis cauete: ne, quia ferre aliquid potestis, inflemini: de inexpertis autem orate, g *ne suprà quàm potestis ferre, tentemini*. Exist mate aliquos in occulto superiores; quibus estis in manifesto meliores. multi enim coniuges, & fœculares, qui sunt in statu inferiores, sunt fortè in occulto vobis meliores, quamuis vos in publico videamini esse meliores: cùm aliorum bona, fortè ignota vobis, benignè credûtur à vobis: at vestra, etiamsi nota, nõ propterea minuitis, quòd alienis minora existimetis; sed charitate potius cadẽ augetis. Et quę fortè adhuc vobis desunt, tãtò dabûtur facilius, quantò desiderabuntur humilius. Perseuerantes inter vos in puritate, prębeãt vobis exemplũ, vt in ea crescatis: cadentes aût, augeant timorẽ vestrũ; ne sicut illi, & vos cadatis. Illud amate, vt imitemini; hoc lugete, ne inflemini. Inspicite pulchritudinem amatoris vestri: cogitate æqualem patri, subditum & matri; in cœlis dominantem, & in terris seruientem; creantem omnia, creatum inter omnia, hoc est, tãquam creatum se gerentem. Illud ipsum quod in ipso derident superbi, inspicite, quàm pulchrum sit. Totus vobis figatur in corde, qui pro vobis totus fixus est in cruce: totũ teneat in animo vestro, quidquid noluistis occupari connubio. Sic amantibus mitem & humilem corde, nulla prævalebit superbia. Hæc omnia Augustinus ad preciosam virginitatis margaritam tutiùs cum humilitatis ornamento custodiendam: quę ne in alterum inclinet pusilanimitatis extremum, coniungi etiam debet fiduciæ in Deum: de qua iam iam agetur. Ca. 52. & 58. g 1. Co. 10. 13. Cap. 54. Cap. 55.

CAPVT VIII.

FIDVCIA OBTINENDI DONVM CASTITATIS: *in cuius conseruatione in mediis tentationibus, Omnipotentia diuina mirificè splendet: sicut & in ingenti pace ac tranquillitate post eas deuictas.*

PERFECTA CASTITAS, quam Sancti puritatem Angelicam vocant, est prodigiosa quædam virtus, ac diuinæ omnipotentiæ miraculum, ad gloriã Redemptionis Christi; & ad manifestandam gratiæ eius efficacitatem. Nam, si, teste S. Bernardo, ingens prodigium est, quod Deus diuinam fidem coniunxerit cum humano intellectu, valdè aliàs propensō, ad inuestigandam rationem omnium, de quibus velit iudicare: non erit minus mirum Angelicam castitatem cum carne, adcò ad sensuum voluptates propensa coniungere; ita vt ab huiusmodi flammis non vratur. Verè (ait Cassianus) illud est mirabile opus: hominem carneum carnales affectus in carne positum respuisse; & (vt Apostolus dixit) a *in carne ambulantes, non secundùm carnem militare.* Quod miraculum ait esse ei simile, quod vidit Moyses in rubo; quæ ex omni parte igne circũdata, etsi ardebat, nõ tamẽ vrebatur, nec cõsumebatur. Quod ipse admirans, b *vadã*, inquit, *& videbo visionem hanc magnã, quare non cõburatur rubus?* Si esset adamas, aut ferrũ, non mirarer; sed quod sit rubus arida, & quæ facilè comburi possit; nec tamen consumatur: hoc me rapit in admirationem. Nõ igitur minus rapit in admirationem, quòd caro iusti & casti hominis igne carnalium concupiscentiarum circundata, & quæ adeò facilè ab his flammis comburi possit: non tamen comburatur; sed suam seruet integritatem, & splendorem, atque si inter flores & rosas versaretur. Sed cessat admiratio, si attendamus, quòd quemadmodum Deus D.N. cuius omnipotentiæ res omnes obediunt, erat in medio rubi conseruans illam à læsione ignis: ita etiam idem Dominus sit in anima casta, ita eius puritatem conseruans, vt in medio tentationum igne non comburatur, nec pereat aliquo in eas consensu. Euenit etiam castis, quod tribus illis pueris in fornacem Babylonicam iniectis, c *quos non tetigit omnino ignis, nec quicquam molestiæ* eis *intulit*, cùm tamen erumpens, *incenderit, quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis: descenderat enim Angelus Domini*, cum illis pueris, aut (vt ipse Nabucho Ionosor dixit) quidam *similis filio Dei*, qui eos ab illo incendio liberauit.

Serm. 3 de vigil. Natiuitat.

Collat. 12. de Castitat. c. 13. 1.

a *2. Cor. 10. 3*

b *Exod. 3. 3.*

c *Dan. 3. 48. 50. 92.*

HAC

HAC igitur ratione existunt casti in carne, quæ instar est fornacis Babylonicæ, flammis concupiscentiarum, ac tentationum carnalium plenæ, quas dæmones fouent. Et quamuis hic ignis filios huius sæculi comburit, qui sponte sua, sicut illi Chaldæi, ad ipsum accedunt, & proprio periculo delectantur: non tamen castos comburit, nec vllam eis molestiam infert: eò quòd inuiti inter flammas existentes, earum ardoribus strenuè resistant. Quod tamen non prouenit ex virtute ipsius carnis: quæ eadem est in omnibus; & easdem habet in eis propensiones; sed à virtute omnipotentiæ Dei, mittentis Angelũ suum in protectionem Castorum: & ipsemet filius Dei eisdem assistit, vt tueatur; & gratiæ suæ efficacitatem in eis absque periculo, in medijs flammis, conseruandis ostendat.

HAEC est insignis illa promissio Dei, quam refert Isaias his verbis: d *hæc dicit Dominus creans te Iacob, & formans te Israel: noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo: meus es tu. Cùm transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te, cùm ambulaueris in igne non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, Sanctus Israel, Saluator tuus.* O verba amore plenissima! ô promissiones dulcissimæ! ô tutissima nostræ puritatis, & Castitatis pignora! quis adeò erit pusillanimis, qui huiusmodi promissis animum non erigat? & quis adeò diffidens, vt talibus pignoribus non excitetur? d *Isai. 43. 1.*

NOLI timere, ô homo, ait qui te creauit & formauit, ego animam tuam ex nihilo creaui; & corpus tuum in matris tuæ visceribus formaui: ad me itaque spectat, vtrumque in puritate sibi necessaria conseruare, qua ad finem peruenire possint, ad quem vtrumque condidi. *Ego te* etiam *redemi* precio sanguinis mei; & ab inferni igne, quem eras promeritus eripui: cupioque à tentationibus, quibus impugnaris, liberare: ego enim auxilia tibi sum promeritus, quibus victoriam de eis referas. Ego te proprio *tuo nomine vocaui*: quia noui te, amo te; & elegi, vt mihi in Castitate, & Sanctitate perfecta seruires. *meus es tu*, idque multis nominibus: es enim factura mea, seruus meus, & per Baptismum factus es filius meus, & bonorum meorum hæres; & es in meum obsequium destinatus. meum est corpus tuum, & anima tua cum omnibus facultatibus & sensibus. Ad me spectat, ea conseruare, tueri, ac perficere: quia mea potiùs sunt, quàm tua. Quis est homo, qui domus suæ rationem non habeat; qui si videat, eam aqua aut igne circumdari, non statim accurrat, ad damnum præcauendum ac reparandum. Quamobrem *noli timere*, sed certus esto, quòd *si transieris per aquas* ingentium tribulationum ac tentationum, *tecum ero*, vt non submergaris: sed potius virtutem tuam, qua possis sicut sanctus 1. 2. 3. 4.

c Mat.14.29 Petrus c *super aquas ambulare*, & omnibus tribulationibus superior esse. *Cum ambulaueris in igne, non combureris*: nam etsi maior esset ac vehementior fornace Babylonica, *ego tecum ero*; efficiamque, ne sensualium tentationum flammæ te comburant. Non enim flamma illa ardebit in te: nam etsi pars animæ inferior arserit; superior non ardebit, nec eam aliqua culpa inficiet: ego enim te gratiâ meâ præseruabo.

NE DIFFIDAS, *quia ego Dominus Deus tuus* omnipotens, voloque tuum remedium: sum enim *sanctus*, & cupio omnes tales esse; & ex officio mihi incumbit id procurare; sum etiam *Saluator tuus*, & volo efficacitatem gratiæ meæ in eo ostendere, vt à tot periculis te eruam; & absque læsione in tantis ignibus conseruem. Si igitur quando illi te circumdederint, confide mihi, magnaque cum fide dic: *tuus sum ego: saluum me fac*: & ego statim accurram, vt saluem; quia tu es meus, & sub mea te habeo protectione.

HAEC sunt magni Dei nostri promissa, quinque pignoribus innitentia, quæ nobis tradit; quòd Omnipotentiâ suâ sit nobis auxilium præstiturus, ne in luxuriæ flammis pereamus.

§. 1. *Diuinæ Omnipotentiæ prodigia in fauorem Castitatis.*

Colla.12.c.10 & 12 S Th. 2 2 q.155.a. 1.ex Arist. 7. Ethic.

VT AVTEM ab ipso fundamento & radice intelligatur, quàm præclarè ac admirabiliter, quæ hactenus diximus, gerantur: aduertendum est: virginitatem (vt ait Casianus quem sequitur S. Thomas) duos habere gradus: *alterum* imperfectum, & proprium Tyronum & pugnantium: quem Aristoteles proprio nomine continentiam appellauit: eò quòd contineant se illi ac frenent, resistentes impotenti passionum suarum impulsui: *alterum* perfectum, proprium hominum iam consummatorum, & quasi triumphum agentium: qui, pugnâ absolutâ, magna pace fruuntur, & hæc pleno ore Castitas appellatur, & puritas Angelica. Primi significantur per Iacob luctatorem; alij per Israelem videntem Deum, quibus facta sunt promissa, proximè insinuata: In primis inchoantur prodigia omnipotentiæ diuinæ in fauorem Castitatis; in alijs eadem perficiuntur. vt facilè apparebit in solennibus illis duobus prodigijs à DEO factis in tribus illis pueris fornacis Babylonicæ. *Primum* fuit statim in initio, cùm a *missi sunt in medium fornacis vincti cum bracis suis, & tiaris, & calceamentis, & vestibus.* Et tunc licet ignis adeò esset propè, vt vincula ipsa combureret: reliquas tamen vestes & corpora non adusit. Quod in tantam admirationē induxit Nabuchodonosorem, vt, quasi extra se positus, dixerit: *Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos, & quomodo ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis?* ô magnum prodigium (ait S. Hieronymus:)

1. a Dan.3.21. 19.

In eum locū.

ardent

ardent vincula, quibus ligati ſunt; & vinctorum corpora timens flamma non tangit: comburitur funiculus, quo pedes erant ligati, vt ſolutis liceret inter flammas liberè deambulare: & tamen nec corpus, nec reliqua veſtimenta comburuntur, *nec quicquam moleſtiæ illis intulit* ignis. ô rem ſtupendam (ait S. Chryſoſtomus) *vinctos ſoluit flamma, & ipſa à vinctis victa eſt: mutauit enim uero naturam adoleſcentulorum Religio: imò quod mirabilius eſt, non naturam mutauit, ſed permanentis naturæ vim repreſſit:* & corpus indutum, quod alias erat ignis fomentum & eſca, ipſum ignem repreſſit. Hoc fecit omnipotentia Dei, b *cuius vox intercidit flammam ignis*, ne faciat quid quid poteſt; ſed ſolùm quod prouidentia diuina permittit: ita vt luceat, ſed non comburat. & vt ait S. Gregorius: *vno eodemque tempore in obſequio iuſtorum, & haberet flamma virtutem ad ſolatium, & non haberet ad tormentum:* combuſlit enim, quod impediebat; non combuſſit, quod tegebat.

Homil. 4. ad Popul.

b *Pſal. 28. 7.*

Li. 3. Dial. c. 18.

Hoc igitur prodigium facit Deus ſpiritualiter cum candidatis Caſtitatis, qui in ſuis initijs ſunt veluti immerſi in fornacem ignis tentationum vehementium. Sed ex virtute Dei fit, vt hic ignis ardeat quidem, quaſi in ſuburbijs, & areis ſiue veſtibulis carnis: ſed non attingit partem animæ ſuperiorem, cruciat, ſed non occidit; pœnam infligit, ſed non adfert culpam; carni eſt moleſtus, ſed ſpiritui eſt vtilis: eò quòd illuſtret doceatque Deo fidere, ſibi autem diffidere; & purificat quaſi aurum in conflatorio; &, nacta occaſione, comburit ipſa ligamina, dum paſſiones & inordinatas propẽſiones mortificat illa violentia, quæ adhibetur, dum tentationibus reſiſtitur; & ſi quid erat ſuperbiæ, aut fiduciæ propriæ, id ipſum etiam comburit, & conſumit, cum tam fœlici exitu, vt quod Diabolus ad eius perniciem adhibebat, conuertatur in eius commodum: ita vt dicere poſſit cum Dauide: c *dirupiſti Domine vincula mea: tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini inuocabo.* & tunc impletur quod ſuperius dicebamus: d *cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* etſi enim ardebit in carne tua: non tamen in ſpiritu, qui eſt optima pars tui: gratiasque Deo ages cum Eccleſiaſtico verbis illis: Quæ Eccleſia applicat Virginibus. e *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum, quia liberaſti me à preſſura flammæ, quæ circumdedit me: & in medio ignis ſum æſtuatus:* nam ſpiritus meus erat liber; & illæſus manſit, etiamſi flammæ tentationum carnem meam vexarent.

c *Pſal. 115. 17.*

d *Iſai. 43. 2.*

e *Eccl. 51. 1. & 6.*

Sed magnum latet myſterium in eo, quòd ſcriptura ipſa diuina perpenderit, cùm nullum veſtimentorum prædictorum trium puerorum fuiſſet combuſtum, nominatim addiderit: f *& Sarabala eorum non fuiſſe immutata,* cũ enim Sarabala ſint caligæ, ſignificare voluit: ignem tentationũ, ob Dei virtutem in eis manentem, non ſolùm corporis & animæ munditiem non inficere; ſed neque verecundam nuditatem aperire; nec propoſiti prioris

f *Dan. 3. 94.*

firmitatem mutare: ſed cum totius mundi admiratione recentiſſimum illud ſeruare.

2. ALTERVM prodigium, quod fecit Deus cum tribus pueris, fuit; quod g *Angelus Domini deſcenderit cum illis in fornacem, & excuſſerit flammam ignis de fornace, & fecerit medium fornacis quaſi ventum roris flantem*, ita vt *non tetigerit eos omnino ignis, neque cõtriſtauerit, nec quidquã moleſtiæ intulerit*, h *nec odor ignis trãſierit per eos*. Vult enim Deus omnipotentiam ſuã manifeſtare, dans prodigioſam quandã pacem poſt pugnã adeò crudelem; & magnã ſerenitatẽ, poſt tempeſtatem adeò horrendam: remouens ipſum ignem, & adeò procul illũ excutiens, vt ab ipſa quoque carne recedat: ita vt, & ipſæ tentationes ceſſent; fœdæ imaginationes euaneſcant; & voluptatũ ſenſualium motus procul recedant: maneatq́ue totus homo in magna quiete: nec triſtitiam aliquam habeat, nec moleſtiã. Et tunc accedit è cœlo *ventus roris* diuinarum inſpirationum *flans*, qui paſſionũ ardorem extinguit: ſimulq́ue deſcendit ros deuotionis, & cœleſtẽ ſolatiũ, cor exhilarans, & omnẽ expellens triſtitiã præcedentẽ. Tunc lætitiæ cantica renouantur, oẽs creaturæ conuocantur, & inuitantur ad benedicendũ Domino ob collata ſibi tot beneficia; & ſe ipſos mutuo exhortantur, vt millies ipſi benedicant: dicentes cũ tribus illis pueris: i *benedicite Anania, Azaria, & Miſael Domino: Laudate & ſuperexaltate eũ in ſæcula. quia eruit nos de inferno, & ſaluos fecit de manu mortis, & liberauit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos*. Tunc incipiunt dulcia cũ Angelis miſcere colloquia: quia quiſque delectatur conuerſari cũ ſibi ſimili; & ipſi Angeli accedunt, ſeq́ue faciunt eorũ ſocios: & ipſemet filius Dei, lubens deſcendit ad ipſam fornacẽ, & arctã cum eis init familiaritatẽ. Hic (ait Caſſianus) re ipſa impletur, quod dixit Dauid: k *ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum*. Nã caro & ſpiritus ſunt ibi ſibi conformes, & conſentientes: ita vt ſpiritus non vexetur, aut moleſtetur à carne. Et ipſe Chriſtus implet illis, quod promiſit dicens: l *ſi duo vel tres ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, quia ego in medio eorum ſum*. Valde enim ipſe delectatur habitare in animabus habentibus pacem: iuxta illud Dauidis: m *notus in Iudæa Deus: & in Iſrael magnum nomẽ eius. & factus eſt in pace locus eius; & habitatio eius in Sion. Ibi confregit potẽtias arcuũ, ſcutũ, gladium, & bellum*. Hoc enim ſignificat: quòd quãuis Deus notus ſit & veneratione habeatur apud animas per Iudæam ſignificatas, quæ humili ſuorum peccatorum confeſſione ſeſe affligunt, & in lacrymis verſantur: in illis tamen, quæ per Iſrael ſignificantur, & quiete gaudent, quã ex victoria hoſtium ſuorum ſunt aſſequutæ: non ſolũ notus eſt, ſed etiã magnificatus, & vehementer exaltatus: delectatur enim habitare in eis, quæ ſtrenuè pugnarunt, & ipſius gratia hoſtiũ arma confregerunt; & victoriã, ac pacem, quæ eius eſt fructus, obtinuerunt. Et quãuis n *Dominus diligat tabernacula Iacob, ſuper omnia tamen illa* (vt

g *Verſ. 49.*
h *Verſ. 94.*
i *Verſ. 85.*
Colla. 12. c. 11.
k *Pſal. 132. 1.*
l *Mat. 18. 19.*
m *Pſa. 75. 1.*
n *Pſal. 86. 2.*

idem

idem Dauid ait) *diligit portas Sion.* Hoc eſt licet valde diligat luctatores & pugnaces, continuũ gerentes bellum cum paſſionibus: multò tamen ampliùs eas diligit, quæ ſuas paſſiones iam vicerunt, & optata fruuntur pace.

Ex quo fit, vt perfectior gratiorq; ſit Deo Caſtitas pacifica, quàm continentia pugnax: quando ſcilicet pax in legitima pugna eſt obtenta. Quod Sanctus Thomas approbat ac declarat dicens: non ſemper eſſe melius, quod eſt difficilius, & maiorem adfert dolorem; nec ſemper eſſe minus bonum, quod ſuauius eſt, ac facilius: ſed reſpiciendã potius eſſe originem, & cauſam, vnde id prouenit. Quod ſi cauſa ſit naturalis, aut merè exterior: facilitas ex ea orta imminuit meritum. quare cõplexione frigidus; & ipſa natura horrẽs eiuſmodi voluptates; & vbi non adſunt earũ occaſiones: minus meretur quòd ſit continens; quã qui valde calida eſt cõplexione; & ad huiuſmodi voluptates propenſa; & vbi ſunt eis potiendi occaſiones: quibus tamen omnibus ipſe reſiſtit, vt caſtus euadat. Quòd ſi omniũ horũ cauſa ſit ſpiritualis, pia, & laude digna: facilitas ex eo prouenies auget meritũ. Quare qui magno ſpiritus feruore, aut charitatis magnitudine, aut inſigni fortitudine (quã in pugnando adhibuit, ſibiq; vim intulit) eò deuenit, vt non ſentiat difficultatẽ in actionibus virtutis; ſed potiùs dulcedine quadã afficiatur, magnaq; pace, ac tranquillitate in caſtitate potiatur: multò ampliùs meretur, Deoque placet, quàm, qui magnas ſentit repugnantias ob ignauiam ſuã in pugnando contra eas. Neque par fuiſſet, feruentem, ob ſuauitatem, quam ſibi tanquam ſui laboris præmiũ comparauit, aliquam iacturam facere; neque obtenta victoria cauſa debet eſſe, cur lucrum imminuatur; ſed potiùs, vt augeatur.

2.2.q.155. art.4 ad 2.

2. *Facile eſſe Deo, luxurioſos ac tentatos in caſtos, & tranquillos ac pacificos commutare.*

QVAMVIS vera ſint quæ diximus: non deſunt tamen multi, non ſolum inter gentiles & hæreticos, ſed etiã inter Chriſtianos, adeò vitio luxuriæ dediti, & qui toties propriarũ concupiſcentiarũ flãmis vrantur, vt impoſſibile ſibi iudicent, diu conſiſtere, quin hoc igne comburantur, & in aliquod graue peccatũ labantur. Alij etiã ſunt, nec pauci adeo his tẽtationibus vexati, vt non poſſint ſibi perſuadere, ſe poſſe eò peruenire. vt ab eis liberẽtur, & caſtitate pacifica, & Angelica puritate potiantur. Et quãuis ad vtrosq; animincendos ſufficiebant, quæ diximus, de omnipotẽtia Dei: cui (vt S. Bernard. patruo ſuo valde incredulo dixit) facillimũ eſt facere, quod hominib. eſt difficillimũ credere; tamẽ vt omnino ſeſe victos dedãt, vtiliſſimã quandã doctrinã hic ponemus à Caſſiano inſinuatã, præmittẽdo: de poſſibilitate, & excellẽtia virtutũ nõ debere vitioſos & imperfectos homines iudiciũ ferre ex eo, quòd ipſi in ſe ipſis experiũtur; aut quod proprio iudiciũ ex ratiocinationib.

Coll.12.ca.5.

pro-

propriæ imbecillitati innitentibus dictat; sed ex eo, quod perfecti & experti sentiunt. quorum iudicio meritò subijcere se debent, cùm audiunt: possibile & facile esse, quod ipsi impossibile, aut difficillimum reputabant. Cuius rei multa sunt exempla in ipsa natura. si enim rustico alicui diceretur: varijs artis mutationibus, ex quadam herba fieri linum album, & ex rudioris telæ frustulis chartam confici subtilem; & ex quadam massa terrea splendidum vitrũ, si nihil huiusmodi prius audiuisset, & proprio tantũ iudicio vteretur, diceret hæc omnia esse impossibilia, & quasi deliria: sed si multi viri graues ei dicerent: se proprijs oculis talia fieri vidisse, non posset is fidem non adhibere: alioquin inurbanus, & stultus iudicaretur. Quod si ad locum illum duceretur, in quo illa fiunt; proprijsque oculis ea videret: ex vna parte obstupesceret, videns adeò extraordinarias mutationes posse ab arte fieri; ex altera autem parte propriam ignorantiam incusaret, ac disceret similia imposterum credere. Hunc igitur in modum rudes in schola virtutum credere meritò debent, diu in eisdem versatis & exercitatis: cùm ex propria experientia testantur: non esse vllum hominem adeò carnalem & latciuum: qui non possit fieri castus; neque vllum adeò tentatum, & oppugnatum: vt non possit ad quietem & pacem peruenire. Nam, si ex quadam terrea massa potest ars vel ex vnico flatu conficere vas vitreum adeò pulchrum & purum: quanto faciliùs diuina omnipotentia poterit diuini sui spiritus habitu, & inspirationis efficacitate carnalem hominem in spiritualem, & terrenum in cœlestem commutare; & Angelicam castitatem, non habenti communicare? lustra oculis Religiosorum monasteria: inter quos, multos inuenies castissimos, quos gratia diuina per totam vitam à culpa graui præseruat, etiamsi grauem sustineant pugnam; & alios multos, qui fruuntur iam suæ victoriæ pace, cum maiori multo animi lætitia, quod sensuales voluptates repellant, ac reijciant; quàm homines sæculares habere possint in eisdem procurandis.

Li. 8. Confess. c. 11.

ESTO memor, quid euenerit S. Augustino dubitanti, an posset seruare castitatem: cui Dominus noster illam ostendit serenam, & non dissolutè hilarem. quæ honestè (inquit) blandiebatur, vt venirem, neque dubitarem. & extendens ad me suscipiendum, & amplectendum pias manus plenas gregibus bonorum exemplorum. Ibi tot pueri, & puellæ; ibi iuuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ, & virgines anus; & in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis, sed fœcunda mater filiorum gaudiorum de marito te Domine. Et irridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret: tu non poteris quod isti & istæ! An vero isti, & istæ in semetipsis possunt ac non in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis. Quid in te stas, & non stas? proijce te fecurus in eum, noli metuere: non se subtrahet, vt cadas. Proijce te securus, excipiet te, & sanabit te. Accipe, inquam, hoc consilium, sicut

illud

illud accepit S. Augustinus, & virile concipe propositū, magno feruore incipiendi pugnare contra tuas tentationes, confidens in Dei Omnipotentia, quæ ad eam te pugnam inuitat, ad maiorem ipsius gloriam. & fortè experieris mox cordis tui mutationem, quemadmodum dixit S. Dauid, intra se ipsum: *nūc cœpi*: scilicet Deo. Et statim ita mutatū se sentit, vt adiecerit: *hæc mutatio dexteræ excelsi*: & ob similes mutationes, quas in se experiebatur exclamauit alia vice, dicens: *mirabilia sunt opera tua, & anima mea cognoscit nimis*. Quis (ait Cassianus) in se opera Domini non miretur, cū insatiabilem ventris ingluiem, & sumptuosam gulæ perniciosamq; luxuriam, ita in se viderit fuisse compressam, vt vix ipsum exiguū ac vilissimum cibum rarò, inuitusq; percipiat? Quis non obstupescat opera Dei, qui illū ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibilem esse credebat, ita refriguisse præsenserit, vt ne simplici quidem se corporis motu sentiat incitari? Quomodo non virtutem Domini contremiscat, quisque, cum homines quondam diros, atque truculentos, qui ad summū iracundiæ furorem etiā blandissimis subditorū irritabantur obsequijs, ad tantā tranſisse viderit lenitatem, vt non solū nullis iā commoueantur iniurijs, sed etiā, cū illatæ fuerint, summa magnanimitate congaudeant? Quis plane non miretur opera Dei, ac toto proclamet affectu, *c quia ego cognoui, quod magnus est Dominus*. cū vel se, vel alium quempiā ex rapacissimo liberalē; ex prodigo, continentem; ex superbo, humilē; ex delicato ac tenero, squalidū hirsutumq; perspexerit; & egestatē atq; angustiā præsentiū rerū etiā voluntariè perferentē? Ista sunt profectò, mira opera Dei, quæ peculiariter anima Prophetæ similium; que eius mirificę contēplationis intuitu stupefacta cognoscit. Ista sunt prodigia, quæ posuit super terrā: quæ idē Prophetā considerans ad admirationē eorū cunctos populos aduocat, dicens: *d Venite & videte opera Dei, quæ posuit prodigia super terrā, auferens bella vsq; ad finē terræ, arcum conteret, & confringet arma, & scuta cōburet igni*. Quod n. maius potest esse prodigiū, quam sub momento breuissimo: ex rapacissimis publicanis, Apostolos fieri; ex persecutoribus truculentis, prædicatores Euāgelij patientissimos reddi: ita vt eā, quam persequebantur fidem, etiā effusione sui sanguinis propagarent? Ista sunt opera Dei, quæ se quotidie vna cū Patre operari filius protestatur, dicēs: *e Pater meus vsq; hodie operatur, & ego operor*. De istis operibus Dei beatus Dauid in spiritu canens: *f Benedictus*, inquit, *Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus*. De istis & Amos Propheta: *g Qui facit*, inquit, *omnia, & conuertit ea, & trāsmutat in matutinam vmbrā mortis*. Hæc omnia Cassianus, aut Abbas potius Chæremon, cuius illa est de Castitate collatio, qui de mirabilibus hisce mutationibus loquebatur tanquam expertus in se & in alijs. Tunc enim erant adeò frequentes, vt ipse dixerit: sex mensibus obtineri posse perfectam Castitatem à Deo, qui eius ibi tradita documenta seruaret. Sed non est, cur Deo

a *Psa. 76. 11.*
b *Psa. 138. 14.*
Coll. 22. c. 18.
c *Psa. 134. 5.*
d *Psa. 45. 9.*
e *Ioan. 5. 17.*
f *Psa. 71. 18.*
g *Amos 5. 8. iuxta Lxx.*
cap. 5.

tempus præscribamus, sed quisque faciens suas diligẽtias, perfectã mutationem exspectet, quando Deo ita placebit. Nam h *facilè* (inquit Ecclesiasticus) *est in oculis Dei subito honestare pauperem.* Quod si moram fecerit, non est à pugna discedendum, sed cum Sancto Iob dicendum: i *Cunctis diebus, quibus nunc milito exspecto, donec veniat immutatio mea.*

h *Eccl.* 11. 23.

i *Iob* 14. 14.

CVM igitur de lege ordinaria perfecta Castitas sensim obtineatur attẽde, qua ratione, & modo sancti sunt illam consequuti. Quod si eorũ exẽplis vsus fueris, faciens quod illi fecerunt, obtinebis puritatẽ, quam illi sunt cõsecuti. Candidati Castitatis, similes esse debent apibus, de quibus S. Ambrosius ait, quod sint symbolum Virginitatis. Nam rore, inquit, pascitur apis, nescit concubitus, mella componit &c. Sic ergo spiritu volandũ tibi est per fragrantes sanctorum ac sanctarum flores, qui in hac virtute resplenduerũt; & aspiciendum in singulis, quid fecerint ad eam conseruandam; illudq; tibi ipsi colligendum tanquã cœlestẽ rorẽ, quo tuas cupiditates mortifices; tuũq; cor sanctis affectibus dulcores. Attende, quid S. Benedictus fecerit, quid S. Franciscus, S. Thomas Aquinas, S. Agnes. S. Lucia, & aliæ clarissimæ Virgines, ac sanctæ: quorum gesta, & supra retulimus, & in posterum referemus. Præ omnibus autẽ aspiciẽdus est flos excellentissimus sacratissimæ Virginis Dominæ nostræ, summaq; opinio & æstimatio eius de ipsa virginitate. Sed multò amplius ipsemet Dominus, qui se ipsum appellat, k *florẽ campi, & liliũ conuallium*: & perpendes singula verba, quæ in huius virtutis cõmendationem dixit. Accipe igitur ô virgo (ait S. Ambrosius) alas quasi apis, non corporis, sed spiritus: vt supra vitia carnisq; passiones auoles; coq; peruenias, vt Christo cõiungaris, qui habitat in excelsis, & humilia respicit, cuius pulchritudo est tanquã cedrus mõtis Libani; & tantæ celsitatis, vt cũ radices iaciat in terrã, culmine ipso pertingit ad cœlũ. Inuenies etiã hũc florẽ in profũdis humilitatis vallibus: si cũ cordis humilitate illũ quæsiueris; & in hortis conclusis recollectionis, & continentiæ: si te exercueris in oratione & mortificatione tuorũ desideriorũ. Attẽde, quòd Apis ore suo colligat mel, & eodẽ ore fauũ cõponat: verba. n. virginis pura esse debẽt, syncera, grauia, & modestè composita: cuius operũ fructus alieni omnino esse debẽt ab omni amaritudine; plenè verò omni dulcedine: vt sint multis vtiles; siquidẽ nõ tibi soli laborabis, sed in cõmune multorum bonũ. Hæc S. Ambrosius; qui in alio loco addit, quod quẽadmodum Apes dũ vehementioribus ventis flantibus volant, lapillos quosdam pedibus apprehẽdunt, qui sunt illis tanquam saburra, ne à tempestate huc illucq; pellantur: ita ne castitas tua à tẽtationum ventis periclitetur, saburrare te oportet cognitione eius, quod ex te ipso habes: cõsiderata, vt dictum est, tua imbecillitate & mutabilitate; arripiendo pedibus tuorum affectum lapidẽ viuum Christum D. N. cuius virtute fortitudinem induent & constantiam in castitate, quam ad eius gloriam intendis.

k *Cant.* 2. 1.

Li. 1. *de Virginibus. ad Sororem.*

Li. 3. *de Vir.*

CON-

CONFIRMEMVS prædicta admirabili quodam casu, qui euenit S. Bernardo cum quodam Gallo Nobili adcò luxuriæ vitio dedito, vt ne vel vnicum diē cōtinere se posset. cumq; omnibus, quas ei sanctus adferebat rationibus, re ſpōderet: ſe non posse. Tandē die quadam ſanctus dixit ei: Si nō vis facere pacem cum Deo, ſaltem treugas trium dierum facias, tanto tēpore à tuo peccato pro Dei amore abſtinendo. Quod ipſe annuit, & cōpleuit. Quibus cōpletis, ait ad eum iterū Sanctus: alijs tribus diebus iterum abſtine, pro amore B. Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei ſanctus tertiò: Alijs tribus diebus abſtine, pro amore omnium Sanctorū. quibus cōtinenter tranſcurſis, venit ille ad ſanctum, dicens: Nolo tantummodo treugam cū Deo facere; ſed & pacem perennem. Cōuerſus igitur ex toto corde ad Deum, reliquum vitæ ſuæ tempus benè & caſtè peregit. Ex quo apparet non debere te fiduciam abijcere vincendi prauam tuam conſuetudinem etiam inueteratam, valdeq́ radicatam. Si enim feceris, quod in te eſt; etiamſi modicum illud ſit: omnipotentia Dei commutabit cor tuum, euellet prauam conſuetudinem, pacemq́ue tribuet perpetuam cum inſigni victoria.

S. Bernardus in ſpeculo magno exēplo. verbo conſuetudo: exemplo. 4.

CAPVT IX.

PRVDENTIA IN DIGNOSCENDIS VINCENDISQVE *occultis tentationibus contra caſtitatem; & cautela in agendo cum viris & fœminis; & in moderandis affectibus.*

VAMVIS in omnibus animæ negotijs tractandis debeat Chriſtiani (iuxta monitum Saluatoris) eſſe a *prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columba*, ſicut in præcedenti tomo eſt explicatum: in procuranda tamen caſtitate idem monitum eſt maioris momenti: anima enim caſta, & pura ac ſimplex ſicut columba, niſi prudentiam ſimul & aſtutiam habeat ſerpentis, facilè decipietur ab ipſo ſerpente infernali: qui etſi in tentationibus omnis generis vitiorum, & contra omnes virtutes valde ſit aſtutus: in ijs tamen, quibus oppugnat caſtitatem eſt aſtutiſſimus, mille enim artibus & laruis tegit luxuriæ fœditatem, vt Caſtitas inſenſibiliter, & imperceptibiliter lædatur ac deſtruatur. Quamobrem Apoſtolus, cùm Corinthijs dixiſſet: b *deſponsi vos vni viro Virginē caſtam exhibere Chriſto*: ſtatim ſubiecit verba, quæ ſuperius retulimus: *Timeo autem, ne ſicut ſerpens Heuam ſeduxit aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto.* Atque ſi dixiſſet: ne exiſtimetis, vos omnino eſſe ſecuros, ob ſponſalia inter animas veſtras & Chriſtum celebrata: Sathanas enim, qui Heuam Virginē in paradiſo ſeduxit, facilè poterit vos etiam Virgines, & in Eccleſiæ paradiſo exiſtentes, decipere. Nam ſicut tunc loquutus eſt

a *Mat. 10. 16 Tract. 3. c. 7.*

Cap. 7.

b *2. Cor. 11. 2.*

per os vnius ſerpentis: ita nunc loquitur per ora virorum & mulierum ſerpentinarũ,& carnaliũ,vt ſimplicibus impona': eos prouocans ad praua ſua deſideria explenda. Et hoc eſt quod S.Ioannes inſinuauit,cũ dixit:ſtatim atque puteus Abyſſi apertus fuit,c *aſcẽdit fumus putei ſicut fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt Sol,& aer de fumo putei: & de fumo putei exierunt locuſtæ in terrã, & ſuper capita earum tanquam corona ſimiles auro:& facies earum tanquam facies hominum.Et habebant capillos ſicut capillos mulierum, & dentes earum ſicut dentes leonum erant. Et habebant caudas ſimiles ſcorpionum.* Et quis hic fumus fornacis eſt,niſi intellectus cęcitas, quæ luxuriæ ignem comitatur; ſeducitque homines,vt,proprium damnum non aduertentes,decipiantur?Hoc faciunt carnis concupiſcentiæ,per locuſtas ſignificatæ: quarum eſca & nutrimentum eſt viride terræ fœnum;carnis ſcilicet voluptates.Et interdum,vt melius decipiant,accipiunt facies hominis,adferentes rationes apparentes; interdum verò capillos induunt mulierum, blanditias ſcilicet, ac delicias fœminarum;interdum etiam oſtendunt dentes leonum,vt metum, ac terrorem incutiant,niſi ipſorum votis detur aſſenſus: ac denique occultè & furtim cauda feriunt tanquam ſcorpiones,effundentes venena, cum miſer homo minimè attendit.Et hac ratione innumeras obtinent victorias; quæ per coronas ſimiles auro,quas in capitibus geſtant,ſignificantur.

c *Apo. 9 2 9*

Senſus moralis.

§. I.

SI CVPIS quandam ex his locuſtis valde ad viuum depictam cernere: audi quid Salomon dicat de inhoneſta, quadam muliere. a *De feneſtra,* inquit,*domus meæ per cancellos proſpexi,& vidi* oculis fidei, quomodo illa *vecordem iuuenem* deciperet. *Occurrit enim illi mulier ornatu meritricio, præparata ad capiendas animas,& apprehenſum deoſculatur iuuenè,& procaci vultu blãditur,* ingẽtes promittens delicias & voluptates,eumq; ab incõmodis, quæ imminere ſibiq; timere poterat,ſecurum faciens valde,piã ac religioſam ſeſe oſtendẽs, ac dicens:*victimas pro tua ſalute voui,& hodie reddidi vota mea:idcirco egreſſa ſum in occurſum tuum,deſiderans te videre.* Ac talia denique ei dixit, vt *irretiuerit eũ multis ſermonibus,& blanditijs labiorũ pertraxerit illũ. Et ſtatim* miſer *eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam,& quaſi agnus laſciuiens, & ignorans quod ad vincula ſtultus trahatur,donec tranſfigat ſagitta iecur eius:velut ſi auis feſtinet ad laqueum, & neſcit,quod de periculo anima eius agitur.* Hoc dixit Salomon,admirabili exornans artificio vecordis illius iuuenis deceptionem. Nam primùm eum confert *cum boue,* qui ducitur ad victimam tardo greſſu,quaſi præuidens ſe prætextu futuri ſacrificij,duci ad macellum:& ſimul confert illum cum *agno laſciuiente,* exiliente,& currente cum multis lætitiæ indicijs,qui tamen ad idem macellũ feſtinat.Ac denique dicit eſſe tanquam *auem* quæ volando *feſtinat,* vt eſcã accipiat;& capitur laqueo à venatore, qui illũ præparauerat,

a *Prou.7.6.*

vt ipſam

vt ipſam capiẽs occidat, eaque poſtea nutriatur. Eoſdẽ igitur greſſus tenent miſeri homines, quos decipit luxuria. Nam initio bouino ſequuntur greſſu, interdum ſed raro in peccatum cadentes; & occaſionem, ſpecie quadam bona & ſancta quærentes. Cumque deceptionem ſuam deprehendunt, adhuc remanet affectus ad voluptatem: ad quam percipiendam magis quàm antea feſtinant, quamuis conſcientiæ remorſus non deſint, illos retrahentes: ſed tandem feſtinant & volant abſque difficultate, & potius cum magno deſiderio eſcam illam ſumendi ſenſualium delitiarum, in quibus inferni venator latentem poſuit laqueum incorrigibilitatis, quo illos omninò capit, ac deuorat. Et maledicta locuſta, quæ prius hominis faciem, & mulieris capillos oſtenderat, finem imponit induens caudam ſcorpionis: quæ ſuo veneno occidit abſque vllo remedio. Tantamque edit ſtragem, vt Salomon addat: b *fortiſſimos quoſq; interfectos ab ea*, ſcilicet luxuriâ. Tanta enim eſt aſtutia eius ac feritas, vt niſi lux & fauor cœleſtis adſit illam reprimens: non ſit ſapientia vlla humana, quam ipſa non decipiat; neque fortitudo, quam non vincat; neque ſanctitas, quam non proijciat in terram. Quis ſapientior ipſo Salomone hanc parabolam proponente? & quis Sampſone fortior? aut quis ſanctior Dauide, ſuo tempore? hos autem tres (ait S. Hieronymus) proſtrauit luxuria: vt lapſus virorum adeò inſignium in ſcientia, fortitudine, & ſanctitate, admonitio ſit reliquorum, vt periculum fugiant: niſi cum tanto ſuo incommodo perire velint.

b *Pro. 7. 26.*

In Regulis Monach c. de Caſtitate.

Qvod ſi huiuſmodi viros aperta facie aggreſſa ita proſtrauit: quam ſtragem edet ſi tecto vultu, & quaſi laruato ne agnoſcatur, aliquos inuadat? maledictus enim c *Leuithan*, cùm de hoc vitio tentat & aggreditur aliquos ex electioribus, qui ſunt d *cibus eius electus*, vultum ſuum aliqua ex quatuor larvis tegere ſolet, vt familiaritatem virorum & fœminarum faciat, in qua ſuos laqueos occultet. *Prima* eſt titulus & prętextus *religionis*, quo impellit ad familiariter agendum cum perſonis, quæ præferunt ſanctitatem: ſiue id fiat in earum, ſiue in noſtram vtilitatẽ: nam illis non attendentibus, ſpiritualem amorem conuertit in carnalem: ita vt e *quiſpiritu inceperunt, carne conſumantur*. *Secunda* larua eſt prætextus & titulus *neceſſitatis* aut *pietatis*: fingit enim obligationes rerum piarum & vrgentium: vt ex conuerſatione neceſſaria tranſeatur ad prophanam; & pallio neceſsitatis tegatur carnalitas. *Tertia* eſt titulus *cognationis*: perſuadet enim non ſubeſſe periculum, vbi ipſa natura oſtium occluſit vitio: & cognatio adeò propinqua remouet ſuſpitionem, pugnamque efficit ſecuram. *Quarta* eſt, qua fingit falſam ſecuritatem, quaſi ob *ſenectutem* aut *longam caſtitatis experientiam*, aut ob generis nobilitatem, & officij authoritatem non ſit periculum lapsûs in luxuriam; aut ob ſimiles alias cauſas quæ tanquam vmbræ quædam ſunt apparentis virtutis, quæ vmbram ſuffultiunt aſtuti Behemoth: de quo dicitur: f *ſub vmbra dormit in ſecreto ca-*

c *Iob. 3. 8.*
d *Hab. 1. 16.*

c *Galat. 3. 3.*

f *Iob 40. 16.*

lami, & in locis humentibus: requieſcit enim in animabus deliciosis, & ſenſualibus delitijs deditis: quas vmbris tegit virtutum ſimulatarum; eaſque ſpoliat vero lumine, quo fuiſſent ampliùs manifeſtandæ.

AD HAEC omnia incommoda præuenienda, nullum aliud medium Sapiens efficacius adinuenit, quàm aſſociari ſibi diuinam ſapientiam, & nunquam à latere ſuo repellere veram prudentiam, g *ſed ſapientiæ dicere: ſoror mea es: & prudentiam vocare amicam* fideliſſimam. Hæc eſtquæ laruam remouet Leuiatham, vt eius fœditas appareat. Hæc Behemoth vmbras illuſtrat, à quibus cautiſſimè fugit. Hęc viros ſanctos efficit h *prudẽtes ſicut ſerpẽtes*: qui æquè aſtuti ſunt ad fraudes dæmonum detegendas: atque ipſi ſunt ad eas obtrudendas, iuxta illud Dauidis: i *ſuper inimicos meos prudentem me feciſti, vt cuſtodiam mandata tua*. ſtatim autem ac tales fraudes deprehendunt: eas fugiunt non paſſu bouino, nec ſaltationibus agnorum, aut ceruorum: ſed celeritate plus quam auium. k *Eorum enim oculi ſunt quaſi columbarum ſuper riuulos aquarum*, diuinarum ſcilicet Scripturarum: in quibus vmbras vident auium rapacium, à quibus celerrimè fugiunt: nam in hoc genere vitiorum, fugere, eſt vincere: quod inſinuauit S. Apoſtolus, dicens: l *fugite fornicationem*. Ex hac cœleſti prudentia orta ſunt documenta illa & conſilia ſaluberrima, quæ ſancti ſunt amplexi ad ſuam conſeruandam caſtitatem: quæ & ſcripta reliquerunt ad noſtram inſtructionem. Quorum hic ſummam quandam faciemus pro ijs, qui perfectiùs eam colunt, ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſtici, & Religioſi: vt quiſque illud ſibi ſumat, quod iuxta ſuum ſtatũ ad ſe ſpectabit.

g *Prou.7.4.*

h *Mat.10.16*

i *Pſ.118.94.*

k *Cant.5.12.*

l *1. Cor.6.18.*

§. 2.

1.

PRIMVM documentum eſt, non habitare in eadem domo cum fœmina, cum qua ſit occaſio aliquid contra honeſtatem admittendi, quocunque exiſtente titulo ex prætextu ex quatuor prædictis. Memento (ait S. Hieronymus) quòd vna fœmina ex paradiſo expulerit eum, quem Deus in ipſo collocauerat: quare meritò timere potes: ſi tali ſociæ incautè cohabitos, ne tibi ſit occaſioni diſcedendi ex paradiſo Religionis, & ipſius Eccleſiæ: ac proinde gloriæ paradiſum amittendi. Quamobrem ſeuero ſancti Gregorij Papæ decreto prohibitum eſt Sacerdotibus, cum fœminis habitare, niſi cum ijs, quas antqui Nicæni concilij Canones permittunt: quales ſunt mater, amita, germana ſoror. cum quibus nec malæ ſuſpiciones, nec tentationum pericula eſſe poſſunt. Melius tamen, inquit, facient, ſi etiam à talium ſe cohabitatione contineant. Nam legitur, quod beatus Auguſtinus nec cum ſorore habitare conſenſerit, dicens: quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet eſſe inſtructio. Nam incauæ præſumptionis eſt, quod fortis pauet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita ſuperat, qui didicerit etiam non vti conceſſis. Et de

In Reg. c. de Caſtitate.

c. oportet. d. 81.

Lib.7.ep.39.

refertur c. Legitur. d. 81

quodam

quodam alio ſancto viro ſcribitur, quod à proprijs ſororibus cibum per quandam rotam acipiens;dicere ſoleret : quòd quemadmodum id facere poterat,illas non videns:ita ſe libentiùs habiturum,ſi neque audiret. Et cõcilium Moguntinum idem conſilium amplectitur,& approbat;quia,inquit, inſtigante Diabolo,& in illis ſcelus perpetratum reperitur; aut etiam in pediſſequis earundem. Quis tutus erit, qui attendet,filias Loth proprium m *parentem inebriaſſe*, vt cum ipſis dormiret:ſub eo prætextu, *quòd nullus virorum remanſiſſet in terra*, poſtquam Sodoma, Gomorra, & vniuerſa terra regionis illius ſubuerſa fuerat:ac propterea nullum ſupereſſe medium, ad generis humani propagationem, niſi vt proprius parens ebrius cum ipſis *dormiret*? n *Thamar* nurus Iudæ ſocerum ſuum decepit, vt ſecum coiret : Ammon decepit, & n *vi oppreſſit ſororem ſuam Thamar*. o *Filij Heli* Summi Sacerdotis, etiamſi & ipſi Sacerdotes eſſent, *dormiebant cum* pauperculis *mulieribus*, quæ ex deuotione *obſeruabant ad oſtium tabernaculi*. Denique quemadmodum non eſt tutum in eadem ſpelunca cum ſcorpionibus & baſiliſcis habitare : quia vel nunc, vel poſteà, citò aut tardè veneno ſuo inficiunt & occidunt prope ſe manentes : ita ait S. Hieronymus non eſt tutum in eadem domo cum ſuſpectis mulieribus habitare:quarum oculi ſunt quaſi Baſiliſci, qui dum vident,aut etiam videntur,occidunt : quarum labia mel diſtillant, aſpidum veneno commixtum;quarum manus tanquam ſcorpionum ſunt, qui ſtatim atque tangunt corpus, illud pungunt; cor verò veneno inficiunt. Quare maius prodigium eſt,cum illis abſque culpa habitare : quã cum ſerpentibus abſque læſione.Nec ſufficiunt vlla ſanctitatis præſeruatiua,vbi continua eſt cum illis communicatio, & familiaritas. Quemadmodum euenit cuidam ſancto Epiſcopo, qui vocabatur Andreas, de quo ſanctus Gregorius refert: quòd haberet in domo ſua ſanctimonialem quandam fæminam,perſuadens ſibi, nullum imminere periculum ob diuturnam, valdeque probatam vtriuſque caſtitatem. Sed breui, imminere periculum deprehendiſſet eius amittendæ ; niſi DEVS ſuâ miſericordia ipſum monuiſſet. Quod ſtatim atque aduertit, illam ex domo ſua cum reliquis dimiſit : hoc ſuo exemplo nos monens;maioris eſſe prudentiæ,occaſionem fugere : quàm cum ſpe victoriæ,eam admittere. Primum enim eſt facile : ſecundum valde difficile: qui autem tantum animi & virium non habet, vt vincat quod minus eſt: quomodo habebit ad vincendum quod eſt maius ? cùm igitur periculum aliquod apparet, amplectendum eſt ipſius Saluatoris documentum dicentis : p *ſi oculus tuus, manus, aut pes ſcandalizat te, abſcinde eum & proÿce abs te : bonum enim tibi eſt ad vitam ingredi*, abſque aliquo horum, quàm illis retentis, *mitti in ignem æternum*.volens aperte dicere:ſi pater tuus,mater,ſoror, aut quæuis alia perſona tibi adeò chara atque eſt lumen oculorum; aut ſi famulus, ancilla, amicus, aut alia perſona tibi tam neceſſaria, atque tui

c. Inhibendã de cohabit. Cler.& mulierum.

m *Gen.*19 33

n *Gen.*38 18.

n 2.*Reg.*13. 14.

o 1.*Reg.*2. 22.

*Lib.*3. *Dial. c*7.

p *Mat.*18.8

pedes

pedes & manus; tibi fuerit occasioni impingendi contra Castitatem: fuge illas, aut à te remoue: præstat enim ad cœlum peruenire solum, quàm ad infernum descendere tam male comitatum.

2. SECVNDVM documentum est, non visitare fœminas suspectas; nec permittere, se, quo ad fieri poterit, ab ijsdem visitari: (idem autem intelligo de ipsis fœminis respectu virorum) nam æquè noxium est si frequenter illas visitare, atque cum eisdem habitare. Hoc suadet S. Ambrosius omnibus Ecclesiasticis, & continentiæ cultoribus, multis rationibus: quarum præcipua est, ne in peccata labantur; imò etiam, ne occasio præbeatur murmurationibus, & suspicionibus: quæ bonum ipsorum nomen deforment. O quanti, inquit, non dederunt locum errori, & dederunt suspicioni! nam si aliqua imbecillitas huiusmodi fœminis eueniat; facile suspicio cadet in eas frequenter visitantem, etiam illius culpæ innocentem. Tertio eò quòd, vt plurimum, consumatur multum temporis in huiusmodi visitationibus, quod subtrahitur orationi, lectioni, & studijs. Cur (inquit idem Sanctus) tempus, quod tibi super est, non expendes in lectione & Oratione? cur non visitabis Christum? cur non cum eo colloqueris? cur non ipsum audis? siquidem cum eo loqueris, cùm oras: & eundem audis, cùm res diuinas legis. Ad hæc, non decet huiusmodi frequentiam visitationum, opinionem aliquam, & authoritatem ex hoc tuo exemplo acquirere: vt alij in eisdē sint liberiores. Idem confirmat S. Hieronymus, cuius sententia refertur in Decreto: hospitio'um tuum, inquit, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant: quia non potest toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. Nunquam de mulierum formis disputes, Fœminæ nomen tuum nesciant. Fœminam, quam benè videris conuersantem, mente dilige; non corporali frequentia.

Lib. 1 Officio. c. 20.

c. Hospitio. 2. d. 32.

De Conflit. Monast. c. 4.

IDEM consilium præbet S. Basilius suis religiosis, & quidem adhuc multo seuerius. Fugiendæ, inquit, in primis cum mulieribus nobis congressiones sunt, collocutionesque; neque ad eas vnquam accedendum, nisi cùm nos grauissima aliqua ad eas necessitas impellat, & aliter facere non possimus. Atque ipsa etiam vbi nos necessitas adegerit, quàm ocissimè, sine mora ab ipsis extricemus. Idem sæculares viri etiam senes & valdè alioquin graues facere merito debent. Et fœminæ valdè honestæ exemplum accipiant in duobus illis senibus populi Israel Iudicibus, qui quòd frequentarēt domum Ioakim, ibique viderent sanctam eius vxorem q *Susannam*, eius carnali amore exarserunt, & omni pudore depositio, ad turpitudinem solicitarunt.

q *Dan. 13. 21*

3. TERTIVM documentum est, vt nullo prætextu, & nulla occasione, nisi illa valdè esset violenta, nec euitari posset, solus cum sola maneat; nec nisi coram testibus eam alloquatur, qui minimum ipsos videant; etiamsi verba non audiant, cùm de ijs agetur, quæ occulta esse oportet. Id seuerissimè

seruabat

seruabat S. Augustinus, vt refert Posidonius in eius vita. Et idem S. Ambrosius suadebat, dicens: in necessarijs & virgentibus fæminarum visitationibus semper iuniores habeant adiunctos socios seniores. Et in septima Synodo generali hoc seuerissimè cautum est omnibus Clericis: Certè, inquit, solum ad solam accedere nulla Religionis ratio permittit. Melius est enim, duos esse simul, quàm vnum. Simul enim & fidelius, & tutius res geritur. Væ enim vni, quia si ceciderit, non est qui erigat eum. Et in octaua Synodo idem est constitutum Religiosis, cùm necessitas virgeret aliquam fæminam etiã religiosam visitarè. Vult enim in eo casu colloquiũ Monachi cũ Monacha fieri in præsentia Abbatissæ aut alterius vetulæ monachæ, & breui ab ea discedere. Et vniuersim in omnibus Religionibus obseruantibus & Zelartibus est receptũ, vt nullus Religiosus ad domos fæminarũ eat solus. Nam (vt ait S. Thomas) religiosus solus est dæmoniũ solitariũ: eò quòd non habens custodem Angelum visibilem, qui ipsum coerceat, & retrahat ab his quæ appetit, sibi ipsi est dæmon. Nam dæmon videns solum cum sola statim accurrit tanquam tertius ad illos solicitandos, ac denique illos prosternit. nam semiuicti censentur, qui absque necessitate in tale periculum se conijciunt: neque arrogantes excusat exemplum Christi D. N. *quòd cum muliere Samaritana* solus *loqueretur*. Id enim fuit quasi occursus quidam in medio campi, per quem multi transibant: &, cùm colloquium protraheretur, iussit ille, qui virum suum vocaret. Adeoque rarò id contingebat, vt *venientes discipuli mirarentur, quòd cum muliere loqueretur*. Perpendite (ait S. Cyprianus:) quàm procul essent Apostoli ab huiusmodi colloquijs priuatim cum fœminis habendis: cum hic mirati fuerint, Magistrum suum cum ea colloquentem. Quamuis ob reuerentiam nullus illorum nec male de eo suspicatus est; neque ab eo quæsiuit, quid cum ea loqueretur. Est autem magnum testimonium insignis cautelæ, quâ Christus D. N. in suis actionibus se gerebat: siquidem ipsimet eius inimici, qui eius actiones diligenter obseruabant ac de eius cibo & potu, & conuersatione cum publicanis & peccatoribus murmurabant: nunquam tamen vel minimum mussitarunt in materia honestatis: quia nunquam aduertere potuerunt, vel minimum indicium talis calumniæ. Imò S. Epiphanius aduertit: Christum D. N. cum post resurrectionem soli Mariæ Magdalenæ apparerer; & illa ad eius pedes se proijciens, eos vellet osculari, tunc id non permisisse: vt ostenderet, inquit, perfectam castitatem & sanctimoniam, dicit Martær: *noli me tangere*: quamuis postea cum reliquis eius sociabus apparuit, facultatem eis fecit *ſ accedendi, & tenendi pedes eius & ipsum adorandi*.

cap 26. Vbi suprà.

c. In omnib. d 8. & c. Clerici ex Conci. Africano & c. Clericus ex Lucio Papa. ibidem. 18. q. 2. c Definimus.

Castitio lib. 3. hist. c. 37.

q *Ioan. 4. 27*

Lib. de singu. Clerico.

Hæresi 26.

r *Ioa 20. 17.* ſ *Matt. 28. 9.*

EX HIS *quartum* sumitur documentum, nec tangendi scilicet, nec permittendi se tangi ab aliqua fœmina etiam prætextu pietatis: præcipuè si soli sint: nisi ingentis necessitatis, & certæ securitatis casus occurreret. Nam vt

4.

Vbi suprà ca. Hospitiolum.

sanctus Hieronymus disputat: si sanctus Apostolus dicit, *bonum est homini mulierem non tangere:* malum igitur erit eam tangere, aut certe periculosum.

† *Prou 6 27.*

Nam, vt Sapiens ait, † *Sicut non potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant; aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius, sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cùm tetigerit eam.* Talis enim tactus est quasi tactus ignis, qui solet cor inflammare, & comburere. Quamobrem viri sancti in hoc erant cautissimi. Qualis fuit magnus ille vir Vrsinus, de quo sanctus Gregorius refert, quòd summam cautelam adhibuerit, ne pateretur, se ab vlla fœmina tangi; &, cùm iam esset in agone, & fœmina, quę illi ministrabat, aurem suam ad ægrotantis nares applicaret, vt deprehenderet an adhuc respiraret: Sanctus vir, vires, quas potuit, ex debilitate sua exerens, in feruore spiritûs vocem extulit, dicens: recede à me mulier, adhuc igniculus viuit: paleam tolle. Volens significare, quòd quemadmodum ignis stramen aut stupam tangens, statim accendit; ita cùm fœmina tangitur, concupiscentiæ ignis accenditur: nec tutos se reputant sancti, eò quòd ignis ob senium aut præsentem morbum valdè sit mortificatus. Vel vna siquidem scintilla, quæ superest, sufficit, vt stupam accendat, magnamque excitet flammam. quemadmodum euenit seni cuidam monacho, qui transiens per quoddam monasterium, incidit in morbum. Ne autem monasterio grauis esset, contendit apud Abbatem, vt permitteretur ire ad domum piarum quarundam fœminarum, quæ suam operam ad eius curationem offerebãt. Resistenti autem Abbati ob periculum, quod euenire poterat, Monachus responderat: non esse, cur timeret: nam se iam habere corpus mortuum. Cui Abbas replicauit: corpus tuum mortuum est; sed nõ est mortuus diabolus tentator, qui videns te in occasione positum, aggredietur ac prosternet: sicut re ipsa euenit, & animæ suę iacturam fecit. Denique vt appareat zelus Dei Domini nostri in hanc cautelam, dicam quod in vita S Mariæ de Egnies refertur: quòd colloquente ipsa cum viro quodã spirituali, ipse tetigit eius manum: ipsa autem adeò colloquio immersa id non aduertebat: sed Deus D.N. defectum illum suppleuit, & audita est hæc vox de cælo: *noli me tangere.* quam cùm illa non intelligeret, vtpote Latini sermonis ignara, quæsiuit ab ipso viro, quid vox illa sibi vellet? sed is vocem intelligens, manum retraxit, factusque est cautus, ne vnquam ampliùs mulierem tangeret.

Lib. 4 Dial. c. 11. Refertur c. Presbyter d 32.

§. 3.

VENIAMVS ad quintum documentum, quod medicamentum adhibet ægritudinis radici, vigilans cura, summa diligentia, in reprimẽda & mortificanda quacunque affectione in corde exsurgente ad quamcunque personam, ex qua possit castitas periclitari, etiamsi valdè sit sanguine

iuncta

iuncta,& videatur ſancta, valdeque illa noſtro,aut nos eius auxilio, & opera indigere. Nam (vt ait S.Baſilius) proxima & veluti contiguis ianuis ſunt quædam vitia virtutibus. nam quælibet virtutis ianua ſimillimam in vitia ferentem vtrinque ſpeciem aperit; vt qui ad virtutem ingredi nititur,eius primùm ianuæ adſiltens,dum hac ſe pulſare arbitratur, aperta ſibi hinc aut inde altera ex vitiorum ianuis, deceptus maxima ſimilitudine, ingrediatur veluti virtutis domum:cunctis eius errorem irridentibus, quod in tali habitet hoſpitio.Hoc modo valde ſunt prope domus & oſtia zeli,& iræ;liberalitatis,& prodigalitatis, & ſimilium aliorum. Et huius generis, ait Sanctus Baſilius, eſſe ſpiritualem amorem & ſenſualem; charitatem veram & falſam, quæ eſt carnalitas. Et ſæpè eueniet, aliquem exiſtimare, ſe pulſare, & ingredi domum veræ charitatis, dum amat conſanguineam, aut cognatam, aut confeſſarium bono & ſpirituali amore: cum reuera non ita ſit. eò quòd domum ſit ingreſſus falſæ charitatis, ſiue carnalitatis: quia eos amat amore ſenſuali, & propter carnis voluptatem. Id quod intra breue tempus detegitur, erumpentibus aliquibus verbulis, leporibus,& tactibus; & rebus alijs valdè à vera charitate remotis. Sancta enim charitas (vt ipſe ait) carnis non tangitur vitijs & cætera; neque affectiones ſenſuales admiſceri ſibi patitur; neque decet, vt, nomen ſequentes falſæ charitatis, dignitatem & meritum veræ amittamus. & vt S. Hieronymus dixit,crebra munuſcula,& dulces literas,& ſudariola, & præguſtatos cibos ſanctus amor non habet:hæc enim omnia carnem ſapiunt,& procul ſunt ab amore caſto.

Lib. de vera virginitate circa mediũ.

Ex His S.Baſilius infert prudentiam & zelum, quo amor cordis ſit dignoſcendus ac moderandus,ne caſtitas periclitetur. prudenter, inquit,ſe ipſum libret,pro merito ſingulis quod eſt ſui iuris impartiens. Deum propter ſe ipſum ſine termino aut limite diligat; ſed Dei miniſtros non propter ſe ipſos,ſed quod eamiuuent, vt Deo coniungatur, ſerioque ei ſeruiat. Probas ac deuotas perſonas diligat (præcipuè ſi ſint fæminæ) purè propter Deum,& ipſi Deo, eo ſolo fine, vt obligationi ſuæ ſatisfaciens earum animas ſaluas faciat; Quodcumque exiguæ huius amoris puritatis erumpens indicium ſtatim mortificans.Et intelligat:(ait idem Sanctus)vultum & vocem mulieris eſſe inſtar Magnetis lapidis, qui ferrum ad ſe trahit, ſi ſit in certa diſtantia.Et quamuis valde ſis ſenex & ſanctus; tibique videaris inſtar ferri inſenſibilis:ne tamen tibi ipſi fidas,neque affectu prope accedas ad fœminã:trahet enim te magnes,ſibiq; faciet adhærere amore ſenſuali.De quo dixit S.Hier.inter illecebras voluptatũ etiam ferreas mentes libido domat.

Vide S.Bonauent de Gradib. virtutũ c.4.

Epiſtola ad Euſtochium de Cuſto. virgi iii.

Sed ad hunc ſenſualem amorem moderandum ac frænandum nullum eſt efficacius medium vero ac feruenti Dei amore,cuius rationem præclarè adfert S. Hieronymus dicens: valdè difficile eſſe animam non amare rem

aliquam: quamobrem amorem carnis, ſpiritûs amore eſſe vincendum;& vnius deſiderium, alterius deſiderio mortificandum: vt quantùm ex altero minuitur, tantùm alterum creſcat. Fœlix conſcientia & beata Virginitas; in cuius corde nullius alterius amor, quàm ipſius Chriſti inuenitur. Quod ſi alicuius perſonæ recordatur, non ſuſpirat propter eam, nec videre deſiderat, quem viſum non vellet deſerere. Hoc enim vult ſignificare: cùm ſine aliquo amore viuere non poſsis: vt carnalem repellas, amplectere ſpiritualem: & vince turpem creaturarum amorem, diligendo multum earum creatorem: nam quemadmodum clauus clauo pellitur, ita purus Chriſti amor pellet ex corde omnium rerum terrenarum amorem. Et hoc eſt, quod ſuadet Apoſtolus, cùm dicit: a *Et nolite inebriari vino in quo eſt luxuria: ſed implemini Spiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo, & Patri.*

a *Epheſ.* 5. 18

IN qua ſententia opponit Apoſtolus effectus & fructus amoris carnalis, ſignificati per vinum, in quo eſt luxuria; effectibus amoris diuini ab Spiritu ſancto prouenientis: qui nos exhortatur, vt carnalis vini amorem, diuini Spiritûs amore vincamus. Vinum enim luxuriæ alienat homines à ſe ipſis, inebriatos voluptatibus rerum externarum: at vinum charitatis, colligit homines intra ſe ipſos inebriatos delitijs bonorum internorum: illud vinum facit homines garrulos, loquaces in plateis, & foris huius mundi; hoc verò facit eos colloqui ſecum ipſis intra propria ſua corda: illud excitat ad prophanas & minus honeſtas cantilenas decantandas; hoc verò ad cantandos pſalmos, hymnos, & cantica ſpiritualia ac pia: illud adfert Dei obliuionem & ingratitudinem in vſu creaturarum, in quibus ſuas quærit delitias ac voluptates; hoc autem efficit perpetam Dei memoriam, & gratiarum actionem propter res quaſcunque, quibus vtitur ad gloriam ipſius dantis: illud expellit ex corde nomen Ieſu Chriſti, nec ore illud profert, vt laudet; neque in opere, vt eum imitetur; hoc verò nomen illud ſanctiſsimum ita viſceribus imprimit, vt ſemper deſiderent de eo, & cum eo colloqui; illumque in omnibus eius actionibus imitari. Denique veræ Charitatis dulcedo adeò excellit: vt faſtidium adferat dulcedinis vini ſenſualis. Quia b *meliora ſunt* diuini ſponſi *vbera vino* vniuerſæ terræ: ac propterea c *Zona aurea*, hoc eſt, charitate *præcingit vſque ad mamillas*, mortificans cæteros amores.

b *Can.* 1. 1.
c *Apoc.* 1. 13.

EX efficacitate huius diuini amoris, qui caſtificat cor, prouenit, vt ſenſus etiam ipſi, & reliquæ hominis facultates caſtificentur: cor enim perfectè caſtum caſtos efficit oculos, caſtas aures, odoratum, guſtatum, & tactum caſtos; caſtam linguã, caſtas manus in ipſis operationibus. Init enim firmiſ-

ſimum

simum cum omnibus his facultatibus pactum: quod nunquam admittent aliquid illicitum contra castitatem; sed potius à multis licitis abstinebunt, ne occasionem præbeant in illicitis impingendi. Cùm igitur sensualis voluptas (vt ait S. Basilius) sit, instar alicuius fontis plura habentis epistomia, qui aquam fundit per sensus & potentias carnis; & instar serpentis multorum capitum, per quæ omnia inficit veneno: diligentem operam dare oportet, vt purus Dei amor adeò crescat, vt illum fontem, septemque eius riuulos exsiccet: vt impleatur quod dixit Isaias quod d *desolabit Dominus & leuabit manum suam super flumen Aegypti, & in fortitudine spiritus sui* ita illud *percutiet*, vt *in septem riuos* distribuat, vt *transeant per eum* etiam *calceati*. Quem eundem effectum (ait S. Basilius) prouenire ab interno castitatis amore: qui ignis instar hunc fontem exsiccat; & serpẽtis huius capita ita adurit, vt non renascãtur. Danda est tibi opera, ait Cassianus) vt adeò magno castitatis amore accendaris, qualem homo valde auarus habet ad pecuniam; aut ambitiosus ad honorem; vt libidinosus ad personam sibi valde dilectam. nam ex feruenti huiusmodi desiderio fiet, vt, quò eam obtinere possis, dulcem ac suauem cibum horreas, & ipsum potum necessarium; & vt somnum naturæ aliàs debitum, suspectum habeas, aut certe cum timore & magna cautela illum admittas: eò quòd sit industrius deceptor, & æmulus valde aduersarius castitati. Horrebis etiam otiositatem, quæ est carnalitatis esca, vt affirmant Sancti Patres dicentes: Dauidem fuisse ab ea superatum: nam e *eo tempore, quo solent Reges ad bella procedere, mansit ipse in Hierusalem* otiosus, quod otium fecit illum *surgere de strato suo post meridiem, & deambulare in solario domus regiæ*, & oculos leuare vt eam aspiceret, quæ eius castitatem est deprædata. Ac propterea Poeta ille dixit: *otia si tollas, periêre cupidinis arcus: cedit amor rebus, res age, tutus eris*: quare si castitatem diligas: eius amor faciet te horrere otiũ, quo illa valde læditur; & occupationes bonas amare, & quæcunque alia, quibus illa fouetur & conseruatur.

d *Isai.* 11.15.

Coll. 12. c. 4.

S. Aug. ser. 17. *ad Frat. S. Isid. l.* 3. *de summo bono c.* 20. e 2. *Reg.* 11. 1

Ouid. li. 1. *de remedio Amoris.*

DENIQVE anima casta esse debet f *Hortus conclusus, & fons* sigillo vnici sui sponsi *signatus*, qui dicit ei: g *pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tum*. vt intelligat, quidquid fecerit, cogitauerit, aut amauerit: debere esse sigillo IESV Christi sponsi eius obsignatum; In solo eo totum suum amorẽ collocare debere; neque rem vllam amare, nisi in ipso, & propter ipsum: & sic eò deueniet, vt habeat h *dilectionem fortem sicut mortẽ*; sicut mortem scilicet vitiorum, & vitam omnium virtutum. Sed de hac conclusione & sigillo fusiùs inferiùs agemus, cùm sermo erit de castitate Religiosa, in qua id magis eminet.

f *Cant.* 4. 12.

g *Cap.* 8. 6.

h *cap.* 8. 6.

Tract 6. *ca.* 10. & 11.

IMPONAMVS his documentis finem addito alio: quod scilicet, quæcunque de moderandis affectionibus & cautelis adhibendis in agendo cum fœminis dicta sunt, sint etiam intelligenda modo suo in agendo cũ perso-

nis paruæ ætatis. Est enim verissima illa sententia communis, quod in mulieribus faxit sexus, in pueris facit ætas. Adferunt enim cogitationes & affectiones inordinatas quæ maiorum peccatorum sunt sementis. ad cuius rei remedium prædicta documenta sufficiunt.

CAPVT X.

PRVDENTIA ET FORTITVDO IN TENTATIONIBVS, *& occasionibus repentè & seorsim occurrentibus, siue in vigilia, siue in somno; & præparatio ad eas vincendas adhibenda.*

QVANTVMVIS humana prudentia & zelus castitatis vigilent ac peruigilent in fugiendis occationibus eius amittendæ, aut inficiendæ: certum est aliquas, & fortè multas adeò repente occursuras, vt præueniri non possint: eò quòd Dæmon valde astute illas offerat: vt imparatos nos videns, & solos absque alijs testibus, facilè nos prosternat. Quas occasiones & tentationes permittit Dominus N. vt arrogantium, tutosque se iudicantium superbia retudatur, & humilietur: splendeat verò magis prudentia & fortitudo perfectorum; adeò strenuè eas vincentium, atque si eas præuidétes sese muniuissent. Historiæ sunt plenæ stupendis ad hoc propositum exemplis. Patriarcham Ioseph omnino repentè & solum inuasit eius Domina: & a *apprehensa lacinia vestimenti eius,* ad peccandum inuitauit. *Qui tamen relicto in manu eius pallio, fugit; & egressus est foras,* vt castitatem suam illæsam conseruaret. b Sancta Susanna omnino erat imparata, cùm improbi illi senes eam inuaserunt, quæ *tamen exclamans voce magna,* eorum improbitatem euasit.

a *Gen.* 39.11.

b *Dan.* 13.24

IN vitis Sanctorum legimus, sæpe Dæmonem huiusmodi occasiones illis obtulisse: aliquando in hospitijs, dum iter facerent: vt euenit S. Bernardo. Aliquando dum visitarent ægrotantes, siue ad Confessiones excipiendas, siue ad eas consolandas: vt accidit S. Vincentio Ferrerio. Aliquando dum in suis ædiculis in Eremo manerent, fœminas in eas inducebat: vt euenit S. Martiniano, quem adeò vehementer his occasionibus persequebatur, vt fecerit eum per mundum vagari ab vno in alterum locum, vt eas fugeret: donec se recepit ad quandam insulam paruam inhabitatam in medio maris. Sed neque ibi quiescere permisit: nam die quodam repentè eò impulerunt fluctus maris quandam Virginem quæ fuerat naufragium passa: quam, ne permitteret submergi, coactus est in Insulam illam admittere. Sed cum

ipse

ipſe non iudicaret ſe tutum eſſe, ſi cum illa maneret: poſt quædam documenta ei tradita, ipſe ſeſe proiecit in mare, potius eligens cum fluctibus congredi, quàm cum huiuſmodi occaſionibus. Sed non defuit prouidentia Dei tam fideli ſeruo ſuo: miſit enim illi duos Delphinos, qui ſupra dorſum eum ſaluum deduxerunt ad portum. Denique quando Dæmon tales occaſiones non inuenit, ſolet repente eiuſmodi phantaſias & repræſentationes excitare, vt magno periculo exponatur ipſa Caſtitas. idque aliquando facit dormientibus: vt, cùm euigilauerint, conſentiant; aut rebus turpibus, de quibus ſomniarunt, delectentur. Aliquando etiam vigilantibus, & quidem maiori vehementia eaſdem phantaſias obijcit: vt euenit Sanctis Benedicto, & Franciſco: qui ſtrenuè contra eas decertarunt. nam alter inter ſpinas nudo corpore ſe reuoluit; alter verò etiam nudum ſuper magnos niuium globos ſe proiecit, vt ſic de ſuo hoſte triumpharent. Sed quoniam aliqua ex his medijs fuerunt extraordinaria; & alia, abſque Dei ſpeciali impulſu, non fuiſſent licita: ſubijciamus iam aliqua imbecillitati noſtræ magis accommoda. præmittentes: ſtrenuum militem (vt primo tomo dictum eſt) non debere differre, de aptis armis ſibi proſpicere, donec iam pulſetur ad arma; ſed valde tempeſtiuè, beneque præparatus eſſe debet. *Tra. 2. ca. 4.*

§. I. *Tres inuiſibiles ſocij ad cuſtodiam Caſtitatis.*

Inter Alia remedia ad cuſtodiam Caſtitatis valde efficacia ſunt illa quæ Sanctus Baſilius inſinuat, dicens: ſecuritatem caſtitatis non eſſe reijciendam in id ſolum, vt quis ſemper ſit benè aſſociatus talibus ſocijs, qui illum cuſtodiant, eiusque curam gerant: nam id nec ſemper eſſe poſſibile, nec ſufficiens: quamuis, vt tales habeat ſocios, meritò debent procurare. quare multum, inquit, refert ſemper & in omni loco aſſociare ſibi teſtes, hominibus quidem inuiſibiles, ſed dæmonibus terribiles: quorum ſocietas & aſpectus, hinc animum nobis addat ad reſiſtendum tentatoribus: inde verò frænet, contineatque, ne aut facere, aut dicere, aut cogitare audeamus aliquid indecens coram illis. Hos teſtes ait eſſe tres. *Lib. de vera Virginitate.*

Primvs eſt propria noſtra conſcientia: quam meritò timere, magnamque eius rationem ducere debebis, vbicunque fueris. Se ipſum, inquit, primùm, conſcientiamque ſuam reuerebitur, etiamſi plane ſit ſolus, ne ſcilicet aliquid inhoneſtum admittat. Conſcientia enim eſt inuiſibilis quidã pædagogus, comesq; fideliſſimus à Chriſto D. N. adhibitus: vt ſemper te comitetur; & ſuggerat quod bonum eſt; deterreat vero à malo; ac reprehendat, & remordeat, ſi aliquid tale admiſeris. Hoc autem ſufficere debet: ne in eius præſentia facias, quod coram pædagogo, aut ſocio viſibili non feciſſes. Nam I. *S Th. 1. part. q. 79. a. 1. Adducit Originem & alios.*

(vt ſu-

L. 3. *de Off. ca.* 3. *c.* 4. *&* 5.

(vt fusè S. Ambrosius perpendit) nulla est pœna grauior interiori vulnere conscientiæ; nec seuerius iudicium, quàm ipsum domesticum. Ac propterea iustus fugit peccatum, etiam cùm solus est, & à nullo videtur: non enim tãtum reputat pudorem, quòd eius culpa alijs innotescat; quantus oritur ex remorsu conscientiæ suæ. Et quamuis annulum illum Gigis haberet, qui illum redderet inuisibilem: peccatum tamen non admitteret. nam eius occultatio non innititur spei, quòd non detegetur; sed propriæ conscientiæ. Hæc S. Ambrosius, quæ variis confirmat exemplis: sed ad nostrum institutum sufficit illud Patriarchæ Ioseph, cuius conscientia ipsum detinuit, ne cum sua domina peccaret: quãuis peccare potuisset & non deprehendi. Statim enim conscientia propria memorãdum illam sententiam ipsi dictauit:

a *Gen.* 39. a *Ecce, Dominus meus omnia mihi tradidit, quæ in domo eius sunt, præter te, quæ vxor eius es: quomodo ergo possum hoc malum facere & peccare in Dominum meum?* infige igitur conscientiæ tuæ fidelitatem, quam Deo tuo debes, ob innumera beneficia in te collata; & illa ad protectionem tuam prodibit, cùm te inuadet luxuriæ tentatio.

2.

SECVNDVS socius & comes noster est Angelus custos. Deinde (ait S. Basilius) reuerebitur adstantem sibi Angelum; cuius præsentia te permouebit, ne quid fœdum, aut turpe facias: erubescens, quòd purissimus ille spiritus tale quid videat. Si enim Apostolus dicit:

b *1. Co* 11. 10. b *mulierem suum debere caput velare propter Angelos,* propter decentiam scilicet ac reuerentiam debitam Angelis ipsis assistentibus; magis est rationi consentaneum, vt omnes honestissimè viuant, ob reuerentiam custodibus suis Angelis debitam: nec solum, ait S. Basilius, hanc reuerentiam debes custodi tuo Angelo; sed innumeræ multitudini Angelorum, & gloriosissimis spiritibus Sanctorum Patrum è cœlo aspicientium quæ in terra geruntur; quorum oculos quidnis, quod inhonestum sit, offendit. Hoc ipsum confirmat, & fusiùs deducit S. Ambrosius, dicens: studentes altiori castitati, copiosiorem habere Angelorum custodiam.

Li. 1. *de Vir. ad sororem.*

c *Can.* 3. 7. Quod insinuauit spiritus Sanctus, dicens in Canticis canticorum: c *lectulum Salomonis ambire sexaginta fortes ex fortibus Israel*; animam scilicet castam: & postea addit: d *mille tui pacifici, & ducenti custodiunt fructus vineæ,* congregationis scilicet animarum castarum, sed fœcundarum multorum bonorum operum. Quia creuit, inquit, numerus, vbi creuit & fructus; & quò sanctior quisque eò munitior, à pluribus scilicet Angelis, vt videre licet in Eliseo casto & Sancto, quem custodiebant exercitus innumerabiliũ Angelorum: quia e *mãs,* in quo ipse erat, *plenus fuit equorum & curuum igneorum in circuitu eius.* Quæ consideratio sufficere debet, ad exactius conseruandam Virginitatem, ne discedere à se cogat Custodes Angelos: nam quemadmodum fumus apes abigit, & fugere facit, ac fauum suum deserere: ita carnalitas fugere facit Angelos; darque locum dæmonibus, vt accedant: nam f *omnis homo simili sui socia-*

d *Ca.* 8. 12.

c 4. *Reg.* 6. 17.

f *Eccl.* 13. 20.

tur.

tur. Et, vt ſanctus hic Doctor ait, caſtitas Angelum facit: qui eam ſeruauit, Angelus eſt, qui perdidit, Diabolus; & illi eueniet maledictio, quam Sanctus Iob imprecatus eſt, dicens: g *habitent in tabernaculo illius ſocij eius, qui non eſt; aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur*. Et quis (inquit S. Gregorius) vocatur: *qui non eſt*, niſi peccatum: cuius ſocij ſunt Dęmones, qui peccatoris latus circumdant, nec deſiſtunt, donec tabernaculum eius aſpergatur ſulphure carnalitatis, quæ eſca erit ignis æterni? cogita igitur, cùm ſolus es, ac tentaris habere te ad vnum latus Dęmonem tentantem; ad alterum verò Angelum cuſtodientem. & hoc ad pugnandum te animabit: ne hoſtem tuum exhilares, nec contriſtes tuum amicum & cuſtodem. cum tali enim ſocio viuere poteris conſolatus, quemadmodum S. Agnes, S. Cecilia, & plures aliæ ſanctæ, quæ Angelorum ſuorum cuſtodum opera vſæ ſunt, vt à ſimilibus periculis eriperentur.

g *Iob* 18. 15. *L. b.* 14. *Moral. c.* 10.

SED multò potentior eſt tertius comes ac teſtis. de quo idem Baſilius dicit: præ cunctis autem ipſum ſponſum ſuum reuerebitur, ſibi vbique aſſiſtentem; ipſiusque patrem ac Spiritum ſanctum, in quorum præſentia nihil faciet Virgo, quod puriſsimos eorum oculos offendat. Ingens enim Deo irrogatur iniuria: ſi in eius conſpectu facias, quod in conſpectu hominum non auderes. Indicium enim eſt, te pluris facere bonam apud homines habere opinionem: quã apud Deum. Quod ſi vxor valde compoſitã & cautam ſe oſtendit, cum eſt in præſentia viri ſui, aut patris, aut cognatorũ: quantò erit magis rationi conſentaneum, vt anima caſta, compoſita ſemper ſit, & cauta: quæ ſemper eſt in præſentia cœleſtis ſui ſponſi Ieſu Chriſti, & æterni eius Patris, ac ſpiritus ſancti: qui ſunt magni caſtitatis zelatores? hoc medio vſa eſt S. Suſanna, cùm ſe vidit ſolam inter duos illos carnales ſenes, eligens potiùs mori, h *quàm peccare in conſpectu Domini*. nam qui eius præſentiã veneratur, mox ſentit eius auxilium: ita enim Eccleſiaſtes: i *cognoui*, inquit, *quod erit bonum timentibus eum, qui verentur faciem eius*. Time (ait S. Auguſtinus) eum, cui cura eſt attendere, & aſpicere ſemper quid facias: & hic timor te faciet caſtum; aut ſi peccare vis, quære vbi te non videat: & fac quod vis. Cum autem nullus ſit talis locus: noli peccare.

3.

h *Dan.* 13. 23.
i *Eccle.* 8. 12.
Ser. 46. *de Ver. Domin.*
"
"
"

QVOD ſi tot ſociorum ac teſtium præſentia non ſufficiet ad te reprimẽdum: conijce oculos (ait S. Baſilius) ad innumeros teſtes tuorum operum futuros eorum conſcios in nouiſſimo vniuerſalis Iudicij die: cùm diuina maieſtas noto faciet omnibus hominibus omnes carnalium hominum lapſus ad maiorem eorum pudorem & confuſionem: quãuis eos fecerint in occulto, & ſtuduerint alijs hominibus occultare. Eueniet, inquit, illis, quod pictoribus. qui quamdiu ſuas imagines pingunt, eas tegunt, ne videantur; ſed opere abſoluto, retrahunt vela, quibus imagines tegebantur: & abſolutas imagines omnibus oſtendũt. Ita homines in hac vita conſcientias ſuas varijs ſi-

4.

guris depingunt operum bonorum aut prauorum ; honeſtorum aut turpiũ: quas corporis ſui velo,& anguli, in quo ſe abſcondunt, ſtudiosè tegunt:in die autem iudicij velum illud retrahetur,& omnibus patebit, quid quiſque depinxerit.quod ſi pictura tua fuerit peccatorum carnalium : erubeſces coram toto mundo;tantoque erit maior tunc ignominia, quanto maior fuerit hic de te opinio : nam omnibus exſpectantibus videre in anima tua imagines magnæ pulchritudinis,videbunt eas fœdas eſſe ac turpiſſimas : caue igitur nunc aliquid occultè facere,quod te in publico afficiat ignominia.Nam ipſius Dei verbum eſt:k *nihil eſt opertum,quod non reuelabitur:& occultum quod non ſcietur:*l *& in palam veniet.*m *& dies Domini illuminabit abſcondita tenebrarum,& manifeſtabit* occulta *conſilia cordium.*Eueniet quoque ijſdem quod leproſis,& habentibus corpora vlceribus ac fœditatibus plena,qui tamen veſtibus induũtur precioſis:propter quas valde elegantes videntur,& placent. qui ſi veſtibus exuerentur,vt ab omnibus videri poſſent: ab omnibus irriderentur,& condemnarentur: ita (inquit S. Baſilius) multi ſunt homines & fœminæ,quarum animæ ſunt leproſæ,& carnalium culparum vlceribus defœdatæ:ſed quia eleganti quodam corpore ſunt indutæ,earum fœditas non notatur:in die autem iudicij, exuentur ab illis ornamentis, quibus lepra tegebatur: ideoque valde erubeſcent,& æternum confundentur : neque ſolatium vllum habebunt ex honore, quo in hac vita afficiebantur: iuxta illud Eccleſiaſtici:n *malitia hora obliuionem facit luxuriæ magnæ, & in fine hominis denudatio operum ipſius.* cuius ſententiæ hic ſenſus eſt, quòd cruciatus & afflictio,quæ in hora mortis & rationis reddendæ ſuſtinebitur,tanta erit:vt precedentium voluptatum penitus obliuiſcatur,etiamſi plurimæ & plurimorum annorum fuerint:quia tunc opera turpia,quæ induta ſpeciem habebant virtutum,aut humanæ authoritatis larua aliqua tegebantur: exuentur omnino & omne tegumentum remouebitur ita, vt omnibus pateant ad pudorem ac dedecus ipſius peccatoris.

k *Matt.10. 26.*
l *Luc 8. 7.*
m *1 Co.4.5.*
n *Eccl.11.29*

Ex his omnibus conſiderationibus agnoſcere poteris viam & modum vitam tuam ordinandi etiam cum es ſolus.Præuenire enim ac præparare eiſdem documentis te oportet ad quoſcunque repentinos caſus occurrentes, dicens tibi ipſi illud Apoſtoli:o *ſpectaculum factus ſum* Deo, *Angelis & hominibus*:nolo itaque aliquid admittere,quod hoc ſpectaculum reddat deforme, & coram eius erubeſcam.

o *1.Co. 4.9.*

§. 2. *Contra nocturnas illuſiones.*

NON SVNT minus periculoſæ tentationes repentinæ, quæ oriuntur ex ſomnijs,aut ſtatim,cùm euigilatur,occurrunt:quare magna attentione ac vigilantia opus eſt,vt quis ſe ab eis expediat.Neque enim gratis dicitur de ſexaginta illis fortibus viris,qui lectulum Salomonis ambiũt,quod a *vniuſcuiuſque enſis eſſet ſuper femur ſuum propter timores nocturnos* : quaſi ar-

a *Can.3.8.*

mati

mati essent cõtra luxuriã: vt insultibus, quos noctu, & cũ homo minimè attendit, excitare illa solet, resisterent: tunc̃.n. maximè innotescit, quis perfectè sit castus. quemadmodum accidit venerabili Booz, cũ dormiens semel in area sua, euigilans *b media nocte inuenit ad pedes suos iacentem mulierem* bene ornatam, quam tamen, nec tangere voluit, vt suo loco perpendimus.

b *Rut.* 3 8. *Tom.* 2. *Tract.* 5. *c.* 3.

SED aperiamus Dæmonum astutias in spargenda semente turpis cogitationis, & alterationis sensualis in somno, vt culpam aliquam, statim atque homo euigilat, ab eo extorqueat. Mouet enim memoriã eius, quod in somno euenit, vt voluptatem aliquam, aut sensualem complacentiam, aut culpabilem aliquã morã, aut turpẽ consensum eliciat. Et facilè solet ipse fieri voti compos, si nos in vigilia aliquam dedimus occasionem ad eiusmodi sementem spargendã. Hoc facilè explicabitur ex ijs, quæ Samsoni euenerunt, agẽti cũ quadam nequã muliere nomine Dalila: cui vt placeret, multas dedit occasiones, vt c *dormientẽ variis vinculis alligaret*. quæ ita ligatũ excitabat, accurrentibus eius hostibus Philistæis, vt ipsum comprehenderent. Et quãuis excitatus, ter ruperit vincula, & hostiũ impetum euaserit: quartò tandem dormienti *tonsor rasit septem crines eius*: ex quo totam suam fortitudinem amisit, ita vt excitatus non potuerit se ipsum soluere: ideoque facilè à Philistæis captus fuit: qui *statim eruerunt oculos eius*, & in mola Asinaria *molere fecerunt*. Idem euenire solet hominibus liberioribus & promptis ad agendum cũ personis carnalibus, aut proprijs corporibus indulgendum cibis delicatis, & vinis præstantibus; aut ad sensus suos oblectandos rebus delectabilibus; aut in sua imaginatione huiusmodi rerum imaginibus & cogitationibus occupanda. Nam cuiusuis horum occasione in die data, ipsamet caro impulsa & alterata à Dæmone producit in somnijs turpes repræsentationes, & impuros motus, quibus dormientes ligat & illaqueat, vehementẽ inprimens imaginationem, & appetitũ ac delectationem sensualium voluptatũ. Homine verò euigilante, statim accurrunt Philistæi infernales, vt animam capiant, solicitè procurantes, liberũ aliquem cõsensum, aut complacentiam eius, quod somniauit; elicere. Et quamuis verũ sit, quòd aliqui, in quibus locum adhuc habet timor Dei, & spiritus fortitudo, soleant citò sese expedire, diabolicis suggestionibus resistentes: accidit tamẽ eos interdum adeò negligentes, & incurios interdiu fuisse, vt in pœnam Deus illos nocte deserat, permittens Dæmonem tanta vi eos in somnijs ligare, vt euigilantes non sciant sese soluere, ideoque voluptate in somno repræsentata inescati, eam liberè acceptant: ac proinde ab hostibus capiuntur, qui ingenti furia eorum castitatẽ deprædantur; & eruentes eis prudentiæ oculos, molere faciũt in mola luxuriæ: ab vna in alteram culpam, cum magna eorum pernicie, eos trahentes. O quot animæ à carne sua sunt deceptæ, sicut Sãson à Dalila! ô quot victorias infernales Philistæi obtinẽt, astutè aggredientes in somnijs, quẽ vigilantem

c *Iudic.* 16. 7. 19.

aggredi ausi nõ fuissent:ô quot noxia semina interdiu spargunt,quæ postea fouentur & crescunt in somno,post quem,fructum proferunt ipsum peccatũ!& sæpè in ipso somno percipitur damnum, quod in vigilia præcesserat. Nam carnalis pollutionis nouacula radunt,aut ostendunt,rasa esse septẽ spiritus Sancti dona,quæ Spiritum ipsum exornabant; & contra carnis tentationes roborabant:eò quòd ante ipsum somnum,culpabilem valde occasionẽ præbuerint ad ea,quæ in somno geruntur.Quare si castitatem conseruare desideras,studere omnino debes,quantũ in te erit,occasiones euitare turpium huiusmodi somniorum,& motuum:abscindendo illecebras nimias in cœna,lecto,& colloquijs,quibus tales occasiones admiscentur:te ipsum verò muniendo sanctis cogitationibus,cùm vadis cubitũ:vt si aliquod somniũ forte eueniet,talem habeat materiam. Nominatim verò memoriam renouabis præsentiæ Dei,& Angelorum eius:confidens eorum protectioni,qua circa eius custodiam vigilabunt,qui non potest non dormire.cùm incũbis, dices Angelo tuo Custodi:Angele Sancte,quemadmodũ Dæmon, me dormiente,vigilat in meã perniciem;& tu quoq; vigila,quæso,in meum cõmodum:siquidem non minus tibi curæ est bonũ meum,quàm illi incommodũ meũ:Et cùm ego non possim nunc vigilare,vt me ab eo defendam:tu, quæso,pro me vigila,vt ab eius insultibus me defendas.Sed nominatim & præ-

d *Psal.120. 4.* cipuè confidere debes illi Domino,de quo dixit Dauid:d *non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel:*si .n. interdiu fueris,sicut Israel vigilans, & contẽplans Deũ omnia videntẽ,ipse vigilabit pro te de nocte, ac defendet ab his

e *Psa. 90.5.* illusionibus ac e *timoribus nocturnis*, & à *negotijs* quæ *perãbulant in tenebris.* propterea enim dixit sponsa:f *Ego dormio, & cor meum vigilat:*hoc est Deus qui amor est cordis mei,& vita mea,vigilat pro me;& attendit protectioni ac de-

f *Can 5.2.*

g *Ier.1.11.* fensioni meæ,dũ ego dormio. Deniq; semper & vbiq; memor esto g *Virgæ illius vigilantis*,quã vidit Ieremias:quæ est ipsa diuinitas, nũquam dormiens, & semper vigilans ac contemplans quidquid facias:vt vel præmium reddat, vel supplicium pro meritis tuorum operũ. Ac propterea Aegyptij eam depingebant virga quadã recta,oculũ in summitate habente: vt significarent, Deum omnia videre oculis valde acutis;mundumque gubernare,Iustitię & rectitudinis virga,non solum in ijs,quæ exterius apparent; sed sicut reuera sunt.Nihil siquidem etiam occultissimum,eius oculos effugit;vigilatq; semper,vt opere impleat,quæcunque Sanctis promisit,& minatus est luxuriosis.Quamobrem postquam Ieremias virgam illam vidit: *ollam* quoque vidit *succensam*:quæ in sensu morali luxuriam significabat, contra quam seuera diuinæ Iustitiæ punitio dirigebatur.Habeas itaque semper in tua memoria hanc virgam vigilantem, vt faciat te semper vigilare in discernendis occultis astutijs Dæmonis & carnis tuæ; & pugnare contra eas medijs suprà positis.

Ex dictis licet colligere summam perfectionem, ad quam potest Castitas in hac vita peruenire. Quod breuiter explicauit Cassianus hisce, non minus honestis, quàm grauibus verbis ac sententijs: tum demum, ait, homo perfectè censebitur castus, cùm ad illum statum peruenerit, vt talis inueniatur in nocte, qualis in die; talis in lecto, qualis in oratione; talis in somno, qualis in vigilia; talis solus, qualis turbis hominum circumseptus. Postremò, vt nunquam se talem secretus aspiciat, qualis videri ab hominibus erubescit: nec in eo tale aliquid ineuitabilis ille oculus deprehendat, quod ab humanis aspectibus velit esse cœlatum: vt dicere cum Propheta possit h *Et nox illuminatio mea in delicijs meis.* hoc est, non ego delitias accipio, quas solent peccatores de nocte, & in tenebris: quia pudet illis vti in die clara; sed delitię meę sunt puræ & sanctæ in oculis Dei videntis quidquid agatur in tenebris; & cui ipsa nox æquè est clara, atque dies: ideoque in eius conspectu nihil tale faciam, quod non deceat. Vt autem insinuet, à quo beneficium hoc accipiat: subiungit, dicens: *quia tu possedisti renes meos*: id est, quia tu mortificasti omnes carnis meæ motus impuros; & ita appetitus omnes eius possedisti, vt imperio rationis, tuæque sanctissimæ voluntati, cum qua ego cupio meam esse conformem, subieceris.

Collat.12.8.

h *Ps.138.11.*

CAPVT XI.

STATVM CASTITATIS *suscipientes, nec eam seruantes, in horrendas incidere miserias; & grauissimis affici pœnis ad aliorum cautelam.*

DEO EST hominis natura inconstans, & ad continendum adeò fragilis, vt qui stat, magnis opus habeat fulcimentis, ne cadat & prosternatur. Quò autem in continentiæ professione altius quis progressus est, (quales sunt Sacerdotes & Religiosi) eò casus eius est miserior, & maiorem adsert commiserationem. Cùm enim ex loco valdè excelso cadant, & ad ipsum casum impellantur simul à superbia & luxuria: non prius consistunt, quàm ad summam eius profunditatem perueniant. Et cùm etiam malo suo exemplo grauius adferant damnum, trahentes post se alios, qui illos imitentur, magis irritant iram Dei, vt grauiori pœna illos afficiat; atque hoc exemplum alios coerceat ac frænet, qui peccatum illud viderunt. Hoc insinuauit Scriptura diuina exaggerando hominum corruptionem & effrænationem in luxuriam: dicit enim, eo vsque eos peruenisse, vt a *filij Dei* a *Gen 6.2.*

videntes filias hominum, quod essent pulchræ, acciperent sibi eas in vxores. Vocat autem *filios Dei* (vt aiunt SS. Ambrosius & Augustinus) successores Seth, qui & Sapientiâ & sanctitate tunc præcellebant: ac propterea tenebantur esse magis casti, & creatori suo grati: & tamen cùm cœperunt laxare sibi habenas, fuerunt multò peiores; & prauis suis exemplis infecerunt successores Cain: & ita magis corruperunt mundum, & horrendum diluuij supplicium accelerarunt. Aliqui Doctores dixerunt: malos Angelos siue Dæmones hic appellari *filios Dei*; eosq; induisse hominum corpora, vt possent cum fæminis coniungi: sicut etiam fæminarum corpora induunt, vt se viris coniungant. Non quod illi sentiant sensuum voluptates, quarum sunt incapaces eò quòd sint puri spiritus: sed quod delectentur perditione virorum simul & mulierum: quos decipiũt ac deprauant huiusmodi voluptatibus. Sed quamuis hoc interdum eueniat, sitq; magnum indicium, quòd luxuriæ peccatum sit valde detestandum: si quidem ipsi dæmones tot adhibent artificia, vt homines ad eam proueocent: sed non loquitur de eis Scriptura diuina: neque opus est vt dæmones corpora induant & formas personarum sanctarum ad huiusmodi fraudes exercendas: nam peruersæ carnis inclinationes, dæmonum funguntur officio; & filiæ hominum sunt quasi dæmones, ad filios Dei deturbandos; & filiæ Dei vrgentur, ac deprauantur à filijs hominum, qui erga ipsas sunt tanquam dæmones, concurrente Sathana inuisibiliter maledictis suis suggestionibus, vt & filij, & filiæ Dei ex præcelsa dignitate, quam possident, ruant, & puritatem amittant, quam profitentur.

Lib. de Noe & Arca. c. 4. Lib. 15. de Ciuit. c. 23. vide Perer. ibid.

S. Augustin. Abulensis in caput 6 Gen. q. 6.

§. 1.

MODVS & ratio, qua in has miserias deuenitur, explicari potest tremenda illa similitudine, quam Deus proposuit Prophetæ Ieremiæ, dicẽs ei: a *posside*, siue compara *tibi lumbare*, siue cingulum lineum, *& pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.* & cum id Propheta fecisset, *iussit Deus secundò, vt tolleret lumbare, & iret ad Euphratem, & absconderet illud ibi in foramine petræ*, quod etiam Propheta præstitit, *& post dies plurimos dixit Dominus ei tertiò, vt rediret ad Euphratem, & tolleret inde lumbare, quod ibi absconderat, quod cum faceret Propheta, ecce computruerat lumbare ita, vt nulli vsui aptum esset.* Et tunc Dominus cœpit suam Parabolam explicare *dicens: lumbare* illud lineum significare electum populum suum Israel & Ierusalem, quamuis ex se ipso rudior esset & crassior: magna tamen sua misericordia illum elegit, vt eius esset possessio, & arcto amore ipsi conjungeretur. *Sicut enim*, inquit, *adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnem domum Israel, & omnem domum Iuda: vt essent mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam.* Sed multò ampliùs (ait S. Hieronymus) viri perfecti sunt Christi Domini lumbare, siue cingulum, eò quòd ipsi adhæreant per intimam

a *Iere. 13 1.*

charita-

charitatem: & quidem adhuc magis ſpeciatim continentes, & Religioſi, & omnes Profeſſores & cultores perfectæ Caſtitatis; quos in ſecundo tomo diximus ſignificari b *Zona aurea*, quâ Chriſtus Dominus *ad mamillas præcingebatur*. Nã etſi illi ex ſe-ipſis ſint rudis & cruda tela lineæ: ex gratia tamẽ eiuſdem Saluatoris exaltantur, vt ſint aurum valde ſplendidum, puram Caſtitatem cum charitate inflammata coniungentes: & ratione vtriuſque huius virtutis honoratur, valdeq; gloriatur benigniſsimus noſter Pater: quòd illos habeat ſibi ita coniunctos & adhærentes, ſicut cingulũ adhæret ei, quem cingit. diligit. n. eos, ſemperq; præſentes habet, eorumq; curam gerit. Sed nõ eos præcingit per mediũ corpꝰ, ſicut dixerat Ieremiæ de populo Hebræo; ſed ad ipſas mamillas: vt teneriorẽ oſtendat amorem, quo populũ Chriſtianum proſequitur, & virginitatis ac Euangelicæ Caſtitatis cultores: collocãs eos in altiori loco, ad ſuum ſc. pectus, & in medio cordis ſui. eò quòd & ipſi multò excelſioré & heroicã perfectionẽ profiteantur. Sed, ô miſeriã & inconſtantiã humanã! & quã pauci ſunt, qui felicẽ ſuã ſortẽ nouerint, vitamq; agant celſitudine eius ſtatus dignã: ſed potius ab vnione, quam cum Chriſto habebãt, miſerè recedunt. niſi enim ipſi prius eum deſererent, tanta eius eſt bonitas, vt nunquã eos prior ipſe reijceret, nec à iucũdiſsimo, quẽ in pectore eius habẽt loco, repelleret. Verum, quò nam diſcedũt, & vbi tandẽ ſiſtunt, relicto lõco & ſtatione, quam habebant? Iumbare hoc ſiue cingulum lineũ nobis ad viuum valde detegit. Nam primũ eò fuit præcinctum corpus Prophetæ; deinde illud ſoluit, & in manibus retinuit; & poſtea ad Euphratem portauit, vbi illud abſcondit, ibiq; cõputruit: ac deniq; omnino abiecit, eò quòd nulli vſui aptũ eſſet. Eiſdem igitur gradibus cadit iuſtus, quo Chriſtus D.N. eſt præcinctꝰ, cui per votũ Caſtitatis adhæſit. Et quò ille feruẽtior eſt, eò magis cõſtringit. Sed vbi incipit tepeſcere, etiã incipit laxari. & hic primus eſt eius ruinæ caſus: quia dilabitur in multa peccata venialia, & tepiditatẽ, cõtra ipſam Caſtitatẽ eiuſq; perfectionẽ, quã profitetur. Et hi defectus maculant & obfuſcant ipſum cingulũ; laxant & aliquid remittunt de ſtricta illa vnione, quã cum cęleſti ſuo ſponſo habebant. Et quemadmodũ cingulũ valde laxatũ, prope eſt vt cadat, ac diſſoluatur: ita qui ſponte admittũt hoc genus peccatorũ, prope ſunt, vt charitatis & amicitiæ cum Deo iacturã faciãt, incidentes in aliquod lethale peccatũ. Culpa enim, quæ in alijs valde fuiſſet leuis, in ipſis eſt multo grauior, ob maiorẽ obligationẽ, quã tenebantur ad eam ſpontè nõ admittendã: cum Deus eos tantis miſericordijs præueniſſet; & quod macula etiam paruula, ſi in veſtem incidat valdè precioſam, turpior ſit, magiſq; pernicioſa. Ac propterea Nazareos, qui tantã puritatem & ſanctitatem profitebantur, ſicut vidimus: non ſolum iuſsit Deus c *abſtinere à vino*, quod inebriat, ſed *etiam ab vuis, ſiue recentibus ſiue ſiccis, & paſsis, vſq; ad acinum*. nam Deo dedicati & cõſecrati, etſi non poſsint omnes leues

culpas,

Cap. 2.
b *Apoc. 1. 13.*

Io

c *11. Trad 6.*
c *Num. 6. 3.*

culpas quæ ex inaduertentia, aut paſsione turbata procedunt, euitare: poſſunt tamen ac meritò debent eas ſponte, & aduertentes nõ admittere. Quod
2. ſi in hoc ſint negligentes, facilè incident in ſecundam miſeriam culpæ lethalis. quæ etſi non deſtruat omninò cingulum: ſoluit tamen illud, ac ſeparat ab ipſo Chriſti pectore. Quamuis enim non omninò deſtruat & labefactet ſtatum Chriſtiani hominis aut religioſi, nec ipſum ſtatum & votum Continentiæ: Deſtruit tamen Charitatem; animamque ſeparat ab vnione & amicitia quam cum Deo ſuo habebat. Nam (vt ait Apoſtolus) non poſ
d 1. Cor. 6. 15 ſunt ſimul exiſtere, quod quis ſit d *vnum corpus cum meretrice*, & ſimul *vnus ſpiritus cum Chriſto*: & qui carnalem vnionem adeò turpem amplectitur; ſtatim diſſoluit ſpiritualem adeò glorioſam; & indignum ſe reddit gratiarum & fauorum, quas à diuina miſericordia accipere ſolebat. Ad cuius confir-
Lib 3. Dialo. c 23. mationem refert S. Gregorius, quòd cum Rex VVandalorum Arianus iuſſiſſet abſcindi linguas ſeptem Epiſcopis Catholicis, eò quòd non conſentirent ipſius errori: illi tamẽ etiam ſine linguis miraculosè loquebantur optimè. Et cum poſt aliquot annos vnus eorum laberetur in peccatum inhoneſtum: ſtatim priuatus eſt illa gratia loquendi ſine lingua. Peccatum enim adeò turpe hominis, cui Deus adeò benignè fauebat, ſtatim debuit meritò in faciem ipſam prodire, vt ſuam miſeriam agnoſcens, per pœnitentiam reſurgeret. Eius enim generis eſt hoc vitium, vt niſi feruenti pœnitentia in-
3. tercipiatur, multa alia ſui generis poſt ſe trahat; & miſer peccator laxatis habenis currat ad flumen Euphraten, e *turbidamq́; bibat aquam* ſordidarum
e Iere. 2. 18. ſuarum voluptatum, quemadmodum ipſi gentiles bibunt. Hæc fuit miſeria Filij prodigi; qui, dum eſſet in magno honore in domo paterna, eam deſe-
f Luc. 15. 13. rens, f *abijt in regionem longinquam, vbi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxu-*
30. *rioſe*. & tandem incepit egere, & *miſſus eſt in villam, vt paſceret porcos*, turpes ſcilicet ſuos ſenſus voluptatibus ſenſualibus: cuius tamen tanta erat fames, vt non poſſet ſaturari, nec vllus erat, qui illi daret, vnde ſaturaretur. Tanta tamen eſt diuina miſericordia, vt non deſiſtat huiuſmodi peccatorum cor pulſare, vt pœnitentiam agant, & ſuarum turpitudinum fluxum contineant, quemadmodum pulſauit & vere mutauit filium hunc prodigum. Eo-
g Iere. c. 2. 18 dem ſpectant eiuſdem Prophetæ verba dicentis: g *quid tibi vis* anima *in via*
h cap. 31. 22. *Aegypti: vt bibas aquam turbidã ex flumine* Nilo? & *quid tibi cum via Aſſyriorũ? vt bibas aquã fluminis* Euphrates? h *vſquequo delitijs diſſolueris filia vaga*? memor eſto ſublimis loci, quem in pectore meo habebas: age pœnitentiam, propterea
i cap. 2. 32. quod illum reliqueris; & ego te in eodem reponam. i *Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui, aut ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ*? cur igitur tu mei obliuiſceris, qui cupio te tanquam cingulum & faſciam pectoralem, & *zonam auream* pectori meo applicari?

4. SED quoniam ſæpe huiuſmodi vocationes, & pulſus nihil efficiunt in ta-

libus

libus peccatoribus, eò quòd sint ebrij furioso vino suarum voluptatum, iuxta illud Oseæ: k *fornicatio, & vinū, & ebrietas auferunt cor*: permittit Deus, eos incidere in *quartam* miseriam: vt scilicet *abscondatur lumbare* lineum in profunda aliqua fossa; in qua tamdiu maneat, donec *computrescat, & nulli usui sit aptum*: Hoc est, vt huic vitio ex deliberato animo se totos dedant, & incidāt in infamem, turpemq; concubinatum cum execranda illa fœmina, quam Salomon, l *foueam profundam appellat, & puteum angustum*, m *in quem* miser & infelix *homo incidit cui iratus est Dominus*: Deus enim iram suā ostendet, permittens, eum in eadē fouea immergi in miserias innumeras, & computrescere cum suis carnalitatibus, & amittere spiritum, honorem & bonam opinionem: & manere inutilem, vt quasi impossibile illi sit, ad priora exercitia & ministeria redire. Hoc etiam dixit Propheta Ioel verbis illis: n *cōputruerunt iumenta in stercore suo*. quæ autem sunt hæc iumenta, nisi homines: qui o *cùm essent*, inquit Dauid, *in* magno *honore* tanquam lumbare ipsius Dei, *comparati sunt* in suis moribus *iumentis insipientibus*: & computruerunt in stercore suarum luxuriarum, eis omninò immersi: eosdem deflet Ieremias cùm dicit: p *filij Sion inclyti, & amicti auro primo, & qui nutriebātur* tanquam infantes *in croceu, amplexati sunt stercora*: amittentes nobilitatem & ingenuitatem, quam habebant, & commutantes lac deliciarum spiritualium in stercora sensualium; & viuentes instar iumentorum in stabulo suo; nec inde prodeūtes ad subeundum laborem in re aliqua vtili. Et paulò inferiùs deplorat casum Nazareorum, (quorum candorem & pulchritudinem suprà retulimus) dicens de illis: *denigrata super carbones facies eorum*. Et propter miram proprietatem eos comparat carbonibus, qui primum fuerunt prunæ splendentes igne; & postea in fossas aliquas proiectæ, & terra cooperte, postquam aliquo tempore sepultæ ibi manserunt, fiunt carbones nigri ac turpes, inficientes & maculantes omnes, à quibus tanguntur. Spirituales enim hi Nazarei, qui prius abstinentes erant, & virtutibus adeò heroicis splendebant, eò sensim deuenerunt, vt superbirent, multum sibi in sua pulchritudine complacentes. Qui in pœnam tantæ præsumptionis à Deo deserti, inciderunt in profundam carnalitatis foueam, in qua sensim nigredinem tanquam carbones contraxerunt, prauisque suis exemplis omnes aspicientes, & cum ipsis agentes inficiebant, ac maculabant. Et quoniam proprium colorem amiserunt, *non sunt cogniti in plateis*. significat enim, quòd cùm illi castitatis pulchritudine florerent, erant collecti in domibus suis, aut in suis monasterijs; agebantque valdè cautè, incedentes per angustam perfectionis semitam, suamque vitam consilijs Euangelicis conformantes: sed postquam ambulare cœperunt per latas perditionis plateas, relaxantes sensus suos, sicut reliqui peccatores, valdè improbi, & prophani: propterea iam non sunt cogniti in plateis: quia nullum est inter ipsos & illos discrimen. Quemadmodum margarita aliqua

k *Osc.* 4 11.

l *Pro.* 23. 27. m c 22. 14.

n *Ioel.* 1. 17. o *Psa* 48 13 *S. Gregorius Homi. 6. in Ezechiel.*

p *Thren.* 4. 2 5.

vers. 8.

preciosa facilè dignoscitur inter carbones: quæ tamen si etiam in carbonem conuertatur, quis eam inter reliquos carbones dignoscet? & præterquam quod sunt nigri, adeoq; deformes; etiã adeò sunt aridi, vt adhęrerit cutis eorum ossibus, tota carne consumpta: amiserunt enim omnem teneritudinem, & solitam deuotionem; & aruerunt, & facti sunt quasi lignum, hoc est, valdè inepti ad ea, quæ sunt Dei, & ad bonum proximorum, atque si nunquam de rebus huiusmodi egissent.

§. 2.

5. NEQVE est hæc vltima miseria: nam suprema & maximã ad quã peruenire possunt omnes huius vitę miseriæ, est tremenda Dei desertio, permittentis illos absq; fræno sequi sua desideria: donec in eis moriantur. *Homilia 10. in Euangel.* hoc (ait S. Gregorius) est, *cõputrescere iumenta in stercore suo*, hoc est, carnales homines in sętore luxuriæ vitam finire. nam interdum obseruatũ est, in ipsis stercoris amplexibus, quod adeò dilexerũt, & tanti in sua vita fecerũt, mortem obijsse; & ex lecto libidinis ad infernũ descẽdisse. Hæc illa miseria est, *a Eccli. 19 2.* quã Ecclesiasticus extollit, cùm ait: *Vinũ & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguẽt sensatos. Et qui iungit se fornicarijs mulieribus erit nequã: putredo & vermes hereditabũt illũ, & extolletur in exemplũ maius; & tolletur de numero* viuẽtium *anima eius.* Et sensus est: quòd qui fuerunt sapientes & prudentes, & excelsum locum in Ecclesia, & in cõspectu Dei habuerunt: si cõiungantur fornicarijs mulieribus, & inebrientur vino turpiũ suarũ voluptatũ, eò deuenient, vt apostatent à Deo, deserendo eius amorẽ & seruitiũ. Adeoq; hæc eorum miseria interdum crescit, vt quẽadmodum lineum illud lumbare portatum fuit ex terra promissionis ad Assyrios, vbi omnino cõputruit: ita isti tanquã Apostatæ recedũt à religione, quã professi erãt, & redeunt ad sæculum; & q̃ horribilius est ab ipsa Catholica fide & Ecclesia sancta recedũt, ac transeunt ad partes & factiones hæreticorũ, vt turpibus suis facultatibus liberiùs potiantur. Ibi *putredo & vermes* sunt eorum hæredes: misera.n. cõscientia putrescit in suis vitijs, & mordetur ab horrẽdis vermibus, illã qui pũgunt, & torquẽt: imò & ipsa infelix caro pœnã luit suarum voluptatũ, morbo infecta fœtido, quo putrescunt & cõsumuntur eius ossa; & replet vermibus, eius viscera vorantibus: disponente Deo, vt violẽta aliqua, & horrenda morte ante tempus moriatur, vt *fit in exemplũ maius*, & inusitatum, vt alij cautiores fiant; & æterna hominum adeò egregiorum ac Sanctorum damnatio, metum alijs incutiat, ne audeant illos imitari. Caueat (ait S. Hiero.) qui po- *In Ierem. 13. b Psa. 72. 28.* test cum Dauide dicere: b *mihi adhærere Deo bonum est*: ne ei ex sua negligentia & incuria eueniat, vt dissoluatur & separetur à Deo suo; qui permittat, eum transferri ad flumen Euphratẽ, & potestatem inimicorũ: & qui debuit se abscondere in foraminibus petræ firmissimæ, quæ Christus est: abscõdatur &

sepelia-

sepeliatur in foraminibus corruptæ & putrefactæ petræ, cadendo in vitia & errores hæreticorum, & sæcularium, & in eam deueniat putredinẽ, vt non possit amplius aptari, vt iterũ ipsius Domini corpꝰ cingat, nec in eius domo vsui esse possit. Hæc S. Hier. ad cautelam eorum, qui spiritus delitias aliquãdo degustarunt, & c *absconditi* cũ *Christo in Deo*, contẽplantes eius magnalia; & ex occulta postea superbia hæc exercitia deserunt, vitã suã relaxant, delitias quærunt & solatia: quos monet, nisi ad seipsos redeant, sensim deuenturos ad profundã fornicationis foueã, in qua adeò computrescãt, vt vsui esse nõ possint. d *Sic putrescere faciã* (ait Dominus) *superbiam Iuda, & superbiã Ierusalẽ multã*. Superbia, n. tanquã radix peccatorũ est, ignominiosa adeò putredine puniẽda est, vt oẽs obturent suas nares, ne fætoré eius percipiãt. Idem cõfirmat Scriptura diuina referens horrenda aliqua supplicia in huiusmodi peccatores, ad alios continendos & deterrendos: e *Ecce ego* (ait Dominus ad Samuelem) *facio verbum in Israel, quod quicunque audierit, tinnient ambæ aures eius*. fuit autem illud, infœlix mors Sacerdotum filiorum Heli ob scelera, quæ perpetrabant cum mulieribus, quæ *obseruabant ad ostium tabernaculi*. permisit enim Deus, arcam testamenti tanquam captiuam transferri ad Philistæos, ne eam videret in manibus Sacerdotum adeò carnaliũ. Et quamuis Deus in antiqua lege, Sacerdotes permittebat habere vxores, tantum tamen horrorem carnalitatis ostendebat, vt lege constituerit: f *si Sacerdotis filia deprehensa fuerit in stupro, flammis exuretur, quia nomen Patris sui violasset*. Quam igitur pœnam promerebitur illa, quæ cùm esset filia Dei, cui se voto Castitatis consecrauit, huiusmodi cultã cœlestis sui Patris nomen violaret? exigũę & leues censebuntur flammæ Sodomæ ad eam puniendam. Sed audiamus quam pœnam sumpserit Deus de Hebræis cum mulieribus Madianitis fornicantibus. Non enim contentus, quod viginti quatuor millia de plebe iugulasset, iussit Moysen g *tollere cunctos principes populi, & suspendere eos contra Solem in patibulis: & cùm quidam ex filijs Israel intrasset ad scortum Madianitidem, videntè Moyse & omni turba filiorum Israel*, inspirauit Deus Phinees filio Eleazari Sacerdotis, vt *arrepto pugione ingrederetur post virum Israelitem in lupanar, & perfoderet ambos simul*: minus malum existimans, statim eos descendere in infernum, quam vt multi alij detestando eorum exemplo perirent. Prætereo notas & exemplares punitiones Nazarei Sampsonis, Prophetæ Dauidis, & aliorum, quæ in præcedentibus capitibus sunt insinuatæ. Solum addam exemplum Ruben, qui fuit primogenitus Patriarchæ Iacob. cuius turpitudinem pater eius, imminente morte, tremenda quadam maledictione puniuit, dicens: h *Ruben primogenitus meus*, qui esse debuisses initium gaudij mei, & honor domus meæ, *prior in donis & maior in imperio*, ac propterea omnibus tuis fratribus præferri debuisses. Sed quia *effusus es sicut aqua*, permittens, te absque freno à carnali tua

c *Col. 3. 3.*

d *Iere. 13. 9.*

e *1. Reg. 3. 11.*

f *Leuit. 21. 9.*

g *Nu. 25. 4.*

h *Gen. 49. 3.*

concupiſcentia duci; teq; ipſum in profundũ luxuriæ præcipitans, ſicut effuſa aqua, quæ mergitur in terram: *non creſcas*; nec ea præeminentia fruaris, quæ inter fratres tuos tibi debebatur, nec familia tua creſcet, & propagabitur ſicut illorum: *quia aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratum eius.* Quæ pœna, vt ei eſſet magis ignominioſa, tranſtulit pater eius priuilegia & i *primogenita ad* caſtum *Ioſeph*, omnium ferè minimum; & qui obtinſignem caſtitatem meritus eſt nomen Nazarei, & ſancti, inter ſuos fratres: & adeò creſcendo profecit, vt fuerit caput k *duarum tribuum in Iſrael*; ac propterea eius pater eum appellauit: l *filius accreſcẽs Ioſeph, filius accreſcens*: quaſi dicat, ſemper creſcit, vt totus mundus intelligat, quod Dei maieſtas humiliet ſuperbos luxurioſos; & quamuis ſedem ſuam habeant inter ſtellas, eos inde deturbet, & abijciat vſque ad abyſſum, ſpolians eos gratijs & priuilegijs, quæ prius conceſſerat: ita vt nunquam creſcant, nec proficiant, neque honorem verum obtineant. ſiquidem ipſi effundi voluerunt ſicut aqua, & immergi in profundam luxuriæ foueam. Qui tamen contrà, m *exaltat* caſtos *humiles, erigens eos de puluere* terræ, *vt collocet cum principibus* Eccleſiæ ſuæ.

Deut. 33 6. ſit Ruben paruus in numero.
i *1 Para. 5. 1.*
k *Gen. 48 5.*
l *cap 49 22.*
m *Pſalm.*

SED quoniam in hac vita exiſtenti nunquam remiſſionis ianua occluditur, ſi veram faciat pœnitentiam: nemo debet fiduciam abijcere, etiam ſi videat ſe tanquam aquam effuſum, & ſicut lumbare, quod diu fuit ſepultum, computruiſſe. Nam qui filium prodigum impudicũ admiſit; & ipſum recipiet iterũ in domũ ſuam, & lumbaris putridi damna reparabit, vt poſſit ad priſtinũ officiũ redire. Quod expreſsè inſinuat per eundẽ Ieremiã dicens: n *Vulgo dicitur: ſi dimiſerit vir vxorem ſuam, & recedens ab eo, duxerit virum alterũ: nunquid reuertetur ad eam vltra? tu aũt fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiã te*; & iterum præcingam mecum, ſicut prius præcingebaris. Maior eſt miſericordia mea, quàm tua miſeria; plus ego dimittere poſſum, quàm tu peccare: defleas tua peccata; pete confidenter eorum veniam, & ego o *preces tuas exaudiens, educam te de lacu miſeria, & de luto fecis*, in quo hærebas, *& ſtatuam ſuper petram* firmam *pedes tuos, & dirigam greſſus tuos* in meo obſequio, *& immittam in os tuum canticum* lætitiæ *nouum, vt quicunq;* tuam mutationem *videbunt* lætentur & exultent, & *diſcant ſperare* in miſericordia mea magna. Exeas igitur, mi frater, ex fouea iſta execranda, in qua hęſitas, computreſcens in tuis carnalitatibus: quòd ſi cupis te abſcondere, p *ingredere* (vt ait Iſaias) *in petram & abſconde in foſſa humo*, &, vt ſponſus dixit ſponſæ, q *in foramina petræ, & in cauernã maceriæ*: ingrediẽs (vt ait S. Hier.) p meditationẽ vulnera Chriſti crucifixi, & in corde tuo ruminans tanquã gemens columba dolores Saluatoris, & grauitatem tuorũ peccatorũ, quæ illorũ fuerũt cauſa, hæc enim r *petra* eſt vnicũ *refugium herinacęis*, vt ſpinas excutiãt, quibus transfigũtur. Ingredere etiã cõſideratione foueã ſepulchri, tibi, cũ mortuus fueris, aperiendi & excauandi; & ſtude

n *Iere. 3. 1.*
o *Pſal. 39. 3.*
p *Iſai. 2. 10. 21.*
q *Cant. 21. 4*
r *Pſ. 103. 18.*

nunc te-

nũc te præparare ad rationẽ, quæ tũc exigetur, reddendã. Maneas deliberato animo diutius in duobus his locis abſconditis: & confide in diuina omnipotentia, quòd licet in ea ingrediaris tanquã putridũ lũbare, proditurus ſis per pœnitentiam integer & renouatus. Si verò adhuc pertinaciter pergere velis in ſordidis tuis voluptatibus; præpara te ad pœnã ſuſcipiendã, quæ inopinãtem inuadet, cũ horrendis cruciatibus, vt videre potuiſti in exẽplis diuinæ ſcripturæ, quæ recenſuimus: & alia innumera potuiſſemus adferre ex hiſtorijs Eccleſiaſticis, ex quibus tamen vnicũ ſolum proferam, quod narrat Petrus Cluniacenſis, & refert Cæſar Baronius in ſuis annalibus ad initiũ tomi duodecimi, de Sacerdote quodam, qui excelſæ ſuæ dignitatis oblitus in hoc peccatũ fuit lapſus, & per multos annos præceps in illud ruit: nec tamẽ propterea à ſacro Miſſæ faciẽdo abſtinebat. Habebat familiaritatẽ cũ monachis monaſterij Bonæ-Vallis, à quibus frequenter, de vitæ emẽdatione monebatur: isq; bonis verbis ſpem illis faciebat, ſed in ſuo malo ſtatu perſiſtebat. Sed minimè cogitantem grauis morbus inuaſit: quem prior monaſterij viſitauit: & periculum aduertens, manſit cum illo per noctem. cumq; ſoli eſſent, cœpit ægrotus magnis clamoribus Patri priori dicere: adiuua me, adiuua me: duo enim ferociſſimi leones hic ſunt, qui faucibus apertis inhiãt, vt me diſcerpant: ora quæſo Deum, vt me ab eis liberet. Quod cùm diceret totus tremebat, & quaſi furioſus ſeſe agitabat, vt leones illos fugeret. Tremens itaque Prior tradidit ſe orationi pro miſero illo ægrotante. qui paulo poſt dixit: iã propter tuas orationes feræ illæ abiuerunt, nec ampliùs comparent. Sed oblitus conuerti ad Deũ, cæpit alios ſermones de varijs rebus cum Priore miſcere. Sed poſt vnam horam, alio clamore multo adhuc maiore dixit: heu, video fluuium igneum de cœlo deſcendentem rectà ſuper hunc lectum, vt me comburat: ora, quæſo, Deum, vt me ab eo liberet: à quo vt ſe defenderet, tragula eleuabat, quibus totum ſe cooperiret: Orauit Prior pro eo adhuc feruentius, donec ille dixit, deſiſte ab Oratione: quia iam Deus ab illo igne me liberauit, interpoſito linteo quodam inter me, & ignem, quod nõ potuit penetrare. Cæpit Prior illum conſolari & exhortari: cumque mutuò colloquerẽtur raptus infirmus in Ecſtaſim: Et poſt mediã noctẽ redijt ad ſe, dicẽs: horrẽdis ac tremendis gemitibus: væ mihi, væ mihi: qui ductus ad iudicium Dei dãnatus in eo ſum ad mortem æternã, & horrendis carnificibus traditus, qui trahant me ad æternum ignẽ cum Satana, & malis eius Angelis. Et hic habent ſartaginem quandam ignitã pinguedine plenam, in quo me frigant. Cumq; Prior inciperet pro illo orare, dixit infœlix: deſine orare: quia non exaudieris. Fortè cogitas me delirare? non deliro: ſed valde mihi præſens hæc dico. Et accipiens Priorem ex cucullo dixit: ſicut hoc eſt cucullum, ita quod video eſt ignea ſartago: quo dicto exilijt gutta vna liquoris ex ſartagine ad ipſius manum, quam, ſpectante ipſo Priore, totam combuſſit, pel-

lem, carnem, & ipſamet oſſa: & horrendo quodam gemitu dixit: hoc eſt experimentum eius, quod iam dixi. & quemadmodum gutta hæc manum meã conſumpſit: ita ignis hic comburet & conſumet me totum. Iam tortores ſartaginem appropiant, vt me in eam proijciant: & ſic infelix exſpirauit, tradẽs miſeram animam eam exſpectantibus. Hanc viſionem oſtendit Deus infelici illi ſacerdoti: non ob eius vtilitatem, vt ait S. Gregorius, ſed ob noſtrã, vt experimentum capiamus in alieno capite; & ne conculcemus caſtitatẽ, ad quam diligenter colendam & ſeruandam excelſus noſter ſtatus nos obligat.

CAPVT XII.

LAVDABILIS VERECVNDIAE AFFECTVS, *eius præſtantia, & proprietates; & quam illa iuuentuti ſit neceſſaria, & ſpeciatim ad caſtitatem tuendam.*

AD CASTITATIS cuſtodiam & ornamentum multum conferunt in particulari tres aliæ virtutes cum heroicis ſuis exercitijs, q: orum primũ valde illi ſimile & affine, eſt laudabilis quidam affectus, quem Sancti, *verecundiam, erubeſcentiam*, vel *pudorem* nominant. Qui affectus (vt ait S. Thomas ſequens S. Gregorium Nazianzenum, & S. Ioannem Damaſcenum) eſt timor quidam cuiuſuis rei turpis, aut indecentis; & magnus quidã horror infamiæ & confuſionis, quam ob ſuam turpitudinem & indecentiã coniunctam ſecum adducit: quam hoc nomine & motiuo fugit, iuxta regulas rationis & moderationis, quam illa præſcribit. Studioſus hic affectus ſolet interdum prodi externis aliquibus ſignis in vultu: proprius enim paſſionis timoris effectus eſt, ſanguinẽ alterare & ſpiritus vitales, qui corpori adferunt calorem & colorem: licèt non ſemper eodem modo, vt idem Angelicus Doctor dixit. Timor enim mortis rerumq; terribilium trahit ſanguinem ad interiora; & vultum ipſum relinquit decolorem, & quaſi exanimem: timor autem verecũdus vultum accendit, roſeumq; reddit, & quodammodo depingit genas rubrarum roſarum coloribus. Quamobrem ſpiritus Sanctus in Canticis ait: a *ſicut fragmen mali punici ita gena tua*; comparans ſponſæ genas malo punico ſecto, cuius grana ſplendent gratiſſimi huius coloris pulchritudine. Quamuis addat: *abſque eo quod intrinſecus latet*, ad ſignificandum: quamuis exterior huius verecundiæ pulchritudo valde ſit iucunda, & grata: multò tamen maiorẽ eſſe internam, quæ ſub illa latet. Boni huius affectus radices inſeuit naturæ author in hominibus ob duplicẽ finem. Tum ſcilicet, vt peccati turpitudinem ac vilitatem fugerent, vel eo nomine, quod ſit infame & contemptibile: tum, vt ſi fortè aliquando in illud laberẽtur, erubeſcerent ac pudore propterea afficerentur, excitantes ſeipſos ad cul-

2.2. q. 144. a. 2.

1.2. q. 44 a. 1. ad 3.

a Can. 4. 3.

S. Tho 1 2 q. 24 a 4. & q. 41 a. 4.

pam

pam ſuam emendandam vel eo nomine, vt eius confuſionem euaderent. Et hinc oritur, quòd ſtudioſa verecundia non ſolum vitia fugiat, ſed (vt idé S. Thomas dicit) eorum etiam ſigna, & quidquid ſpeciem habet aliquam peccati, iuxta Apoſtoli conſilium, dicentis: b *ab omni ſpecie mala abſtinete vos*: nam non ſolum vera culpa, ſed quæ talis videtur, infamiam adfert & confuſionẽ inter homines: quam vult Deus, quod in nobis erit, ſolicite fugere. Suadet etiam Sapiens: c *curam habere de bono nomine. hoc enim* (inquit) *magis permanebit tibi, quàm mille theſauri precioſi.* qua tamen ſententia non id intendit, vt præcipua noſtra cura ſit, procurare bonum nomen & famam: hæc enim eſſet vanitas & ambitio humana; ſed vt procuremus ſtudioſè viuere coram Deo & hominibus: ex hoc enim ſequitur bonum nomen; deteſtemur autem vitam turpem, quæ obſcurat ac defœdat bonam famam. Hanc curam in ſe recipit virtus ſanctę VERECVNDIAE: cuius excellentias breuiter inſinuabimus, acceptas ex ijs, quæ de ea dicunt SS. Ambroſius & Bernardus, in quibus ea valdè eminuit.

a 2. q. 144. a 4. & 2.

b 1. Theſſ 5. 22.

c Eccl. 41. 15.

Lib. 1. Offic. 17. 18. & 19.

§. I.

SANCTVS hic Chriſtianæ verecundiæ affectus (vt ait S. Ambroſius) eſt primum fundamẽtum temperantiæ, & omnium virtutum illam comitantium. Quare qui nouã vitam incipere meditatur, ſtatim debet verecundiæ fundamẽta aperire. quæ eſt familiaris amica animę tranquillæ, fugit cõtentionem, deteſtatur leuitatẽ, diligit moderationẽ, ſeruat honeſtatẽ, & ſtudet verã pulchritudinẽ obtinere. Cuius ratio eſt, quod qui erubeſcit de omni, quod eſt aut videtur turpe, facilè extrahit ex corde ſuo terram & arenam vitiorum; & aperit fundamenta, in quibus poſſit virtutum ſaxa collocare; & quæ iam collocata ſunt, facilè conſeruat, horrore & timore turpitudinis & fœditatis illa deſtruentis. Et quoniam maiorẽ horrorẽ & pudorem habet de turpitudine luxurioſa: ita eſt fidelior cuſtos Caſtitatis, qua comite hæc virtus eſt ſecurior, vt apparet in a *Ioſeph*, & b *Suſanna*, qui nõ habuerunt potentiorem ſuæ puritatis cuſtodiã, quam ſanctam eius comitẽ Verecundiã: quia ſolus timebant veram infamiam ex admiſſa culpa ſequuturam; quàm quæ eis ſuperuenit ex eo, quod ipſis imponeretur, illam admiſiſſe. Studioſa enim verecundia non tanti facit detrimentum infamiæ, quanti culpam eam promerentem: eò quòd nihil adeò ignominioſum reputet, atque ipſum peccatum: uius ignominiam, vt fugiat, ſpõtè offert iacturam pallij, libertatis, & vitæ ipſius: tolerando paupertatẽ infamem, diuturnũ carcerem, & mortem ignominioſam, ne verecũdiam amittat, aut eius inſtinctũ calcet. Ex quo apparet, quàm excellens & potens ſit laudabilis huius affectus vis, & quam tremendũ culpæ horrorem inprimat. ſiquidem ſufficit horror ipſe ad timores rerum valde terribilium, quas mundus tantopere timet, ſuperandos; conculcando eos omnes, vt culpæ turpitudinem euadat.

1. Ca. 43.

a Gen. 39.
b Dan 13. Cap. 8.

SED

2. SED vlterius adhuc progreditur laudabilis huius affectus excellentia, cò quòd nõ solũ sit fundamentũ virtutum, sed etiam earundem reparator. Nã si ex nostra debilitate in culpas aliquas labimur: sancta verecundia viã nobis aperit ad pœnitentiã, vt de admissis doleamus; datque orationi vim & efficacitatẽ, vt earũ veniam à Deo impetremus: ac proinde, vt gratiam nobis restituat cum virtutibus illis, quas per peccata destruxeramus. c *Publicanus* (ait S. Ambrosius) cum tanta verecundia *orabat, vt oculos nollet leuare ad cœlũ*, quem verecundia exaltabat plus quàm Pharisæum: cũ hunc præsumptio & arrogantia abijceret. Oratio enim peccatoris ob suas culpas erubescẽtis, quò plus habet verecundiæ, cò plus obtinet gratiæ. Neque minùs potentem & efficacẽ in hoc se ostendit hæc virtus, quã in prædictis: tantum enim adfert culparũ admissarum horrorem, vt quo eas per pœnitentiã deleat, nullã timeat infamiã. quod S. Gregorius in d *Magdalena* valde perpẽdit, dicẽs: quod flere, & inter epulas non erubuit: nam quia semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit, quod verecundaret foris. Quod ipsum etiã aduertimus in multis feruentibus pœnitentibus; qui, quòd valde illos pudeat ob turpitudinem suarum culparum: vt ab eis liberentur, nullã timent infamiam, quæ euenire illis possit ex earum confessione; non solum quæ fit occultè, sed si opus esset, etiam publicè. nullam enim infamiam maiorem iudicant, quàm quod coram Deo eam promereantur.

c *Luc.* 18. 13.

Hom. 33 *in Euangel.*

d *Luc.* 7. 38.

3. Ex quo etiam alia oritur Christianæ verecundiæ præstantia: quòd statim indicijs se ipsam prodat, dũ reprehendimur de aliquibus vitijs ac defectibus, quæ in nobis notãtur. manifestat enim interiorẽ erubescentiã coloribus ad genas prodeuntibus: qui multò ampliùs spiritum exornãt, quã corpus; eumq; reddũt Deo & hominibus gratũ. Quod benè confirmat id, quod euenit spõsæ, cũ ab spõso suo reprehẽderetur ob audaciã, dixit enim: e *si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregũ, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula Pastorũ.* qua reprehẽsione adeò timida & verecunda mãsit, vt, teste S. Bernardo, rubicũda euaserit valde, faciesq; tota accẽsa: qui color adeò fuit eius dilecto grat', vt statim eã laudauerit, dicẽs: f *pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis.* volẽs insinuare, quod quemadmodũ turtur, priori socio amisso, sola permanet, gemitu ostẽdens pœnã, qua ex eius absentia afficitur: Ita anima, quæ ob reprehensionẽ suæ culpæ, timet absentiã, & iram Dei sui: verecũdia, & coloribus genarũ suarũ confusionẽ & pœnã manifestat, qua propterea afficitur: & hac ratione pulchrior euadit in oculis diuini sui sponsi: cui sũmè placet; quòd, qui reprehẽditur, respõdeat mãsuetè, acquiescat verecũdè, obediat modestè, & cõfiteatur humiliter, vt in alio loco exposuimꝰ.

e *Can.* 1. 8.

Serm. 40. *in Cant.*

f *Can.* 1. 10.

S. Bern. 42. *in Cantica. Tom.* 1. *Tract* 3 *c.* 9.

4. SED non adeo mirum est, quod verecundia colores ad faciẽ educat, cũ Iustus de suis defectibus reprehenditur: sed illud magis mirũ, quòd idẽ faciat, cũ laudatur ob suas virtutes. Quia nõ multũ est, quod erubescat audiens suas

cul-

culpas, quæ secum adferunt infamiam; sed magnum quid procul dubio est, quòd erubescat, auditis suis virtutibus, quæ sunt honore dignæ. Sed id facit humilitas, quæ ad vtrunque vtitur filia sua verecundia: ideoq; non solũ confunditur ob culpã, quam audit, & agnoscit; sed etiã erubescit, cùm suas audit laudes: quia timet periculũ ac damnũ, quod ex eis sibi potest prouenire. Et præterea ipse non inuenit intra se ré aliquã propriã laude dignã, sed potius cõfusionẽ: nam bonũ, quod in se sentit, Deo totũ tribuit; sibi autẽ soli, quod est malũ. Ac propterea in eodẽ libro Cantic orũ, vt suprà dicebamus, cũ spõsus laudaret sponsam, inter alias eius laudes hanc inserit: g *sicut fragmen mali punici, ita gena tua absque eo, quod intrinsecus latet.* volés significare, sponsam nõ ostendere verecundiam exteriùs, quòd interiùs, & in corde vacua esset virtutibus: nam potiùs plenam esse, sicut malum punicum plenum est granis cum stupendo ordine & pulchritudine: sed quod omnes exornaret humilitate interna; & verecundia externa eas conseruaret. Eum in modum quo Ruth cum suas laudes à Booz audiuit, h *cecidit in faciem suam*, dicens: *vnde mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos.* quasi erubescéret, quòd laudaretur, nihil in se aduertens laude dignum.

g *Cant.* 4. 3.

h *Rut.* 2. 10. *Vide Rich. super Cant. c.* 40.

Ex quo etiam fit, vt humilis verecundia vereatur virtutes suas in publicũ producere, acceptare dignitates, & videre se in occasionibus authoritatis & amplitudinis alicuius cõstitutam. Quamuis quò illa magis laborat sicut malũ punicum, pulcherrima virtutũ & gratiarũ suarum grana occultare: cò Deus magis illa manifestat. & idcò nõ dixit, esse similẽ integro malo punico, sed secto: quod partẽ aliquam ostendit eius, quod intus habet. Tales fuerunt i *Moyses* & k *Ieremias*, quos cùm Deus elegisset ad gubernandum populum Israel, diuinumq; ipsius verbum ei prædicandum; se humiliter excusabant: erubescentes sancto quodam timore aggrediendi egregia adeò facinora: quamuis diuina gratia ea poterant benè præstare: sed hic ipse illorum timor ad tanta officia & dignitates, aperuit eos esse dignos officio & munere, quod illis Deus iniungebat.

5.

i *Exod.* 3 11. & *c.* 4. 10. k 1. 6.

Et vt semel summam huius virtutis præstantiam referamus. eam (ait S. Ambrosius) aperuisse: Virginem Sacratissimam cum summa congruentia promeritam fuisse supremam matris Dei dignitatem, quam illi Angelus annunciabat. In cuius præsentia sancto quodam pauore turbata est, videns prope se solam virum quendam tantæ elegantiæ & pulchritudinis. Quæ etsi humilis esset, ob pudorem tamen virginalem nec resalutauit salutantem, nec aliquod responsum dedit: donec nec esse fuit, eum interrogare, quomodo mater fieri posset, cùm promisisset se mansuram semper virginem. Quã obrem eminentissime potuit spiritus Sanctus de ea dicere, quod *ei us gena* essent sicut *fragmen mali punici absque eo quod intrinsecus latet*: fuit enim sti p é da virginalis eius verecundia; sed multo adhuc magis prodigiosa fuit inte-

6.

rior virtutum omnium plenitudo: ob quas promeruit ab ipso Angelo vocari plena gratia; ita insinuans, eam instar *mali punici* ita plenam esse cœlestibus illis granis, vt nihil intra eam esset vacuũ, sed omnem plenitudinẽ haberet, quam suprema dignitas, ad quam Deus cã elegerat, postulabat; à qua plenitudine splendores humilitatis, modestiæ, verecundiæ, & castitatis prodibant.

§. 2.

Serm. 71. in Cantica. a Can. 3.1.

SED iucundum erit audire quæ de hac virtute dicit S. Bernardus, quasi compendio referens quæ hactenus diximus, circa illa sponsæ verba: a *in lectulo per noctes quæsiui quem diligit anima mea*: aduerte, inquit, sponsæ verecundiam: qua nescio an quicquam gratius aduerti in moribus hominum queat. Hinc primũ omnium libet quodammodo in manibus sumere: & quasi speciosum quendam florem decerpere loco, nostrisq; apponere adolescẽtibus. Non quia non sit & in proiectiori ætate omni studio retinenda; quæ est certe omnium ornatus ætatum: sed quæ teneræ gratia verecundiæ in teneriori ætate ampliùs pulchriusq; eniteat. Quid amabilius verecundo adolescente? quam pulchra hæc, & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis? quam vera & minimè dubia bonæ nuntia spei, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, quæ pudendis affectibus imminens, lubricæ ætatis motus actusq; leues coerceat: comprimat insolentes: quia soror continentiæ est. Nullum æquè manifestum indicium columbinæ simplicitatis: & ideo etiam testis innocentiæ. Lampas est pudicæ mentis iugiter lucens; vt nil in ea turpe vel indecorum residere attentet, quod nõ illa illicò prodat. Ita expunctrix malorum: & propugnatrix puritatis innatæ: specialis gloria conscientiæ: & famæ custos, vitæ decus, virtutis sedes, virtutum primitiæ, naturæ laus: & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum, quem fortè inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris suffuso afferre vultui solet? Vsque adeò genuinum animi bonum verecundia est: vt & qui male agere non verentur: videri tamen verecundentur, dicente Domino. b *Omnis, qui male agit, odit lucem.* Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt: opera nimirum tenebrarum & digna latebris, tenebris occultantes. Interest tamen, quòd occulta dedecoris, quæ verecundia horum non habere, sed prodere erubescit: sponsæ verecundia omnino non operit; sed exspuit; sed propellit. Idcircò ait Sapiens: c *est confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.* Quærit sponsa verum verecundè quidem: quia in lectulo: quia per noctes: sed hæc verecundia habet gloriam; non peccatum. Quærit hoc ad purificationem conscientiæ: quærit ad testimonium, vt possit dicere: d *Gloria mea hæc est: testimonium conscientiæ meæ.* e *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Verecũdia tibi, fi aduertis, & loco signatur & tẽpore. Quid tam amicum verecũdo animo, quàm secretum? Porrò secretũ, & nox & lectulus habet. Deniq; orare volẽtes, iubemur

b Ioa. 13. 20.

c Eccl. 4. 25.

d 2. Cor. 1. 12.

e Cant. 3. 1.

intrare

intrare cubiculũ: vtiq; ſecreti gratia. Id quidẽ ad cautelã, ne corã orãtib. laus humana orationis furetur fructũ, fruſtretur effectũ. Sed doceris nihilominus verecundiã ſententia hac. Quid tã propriũ verecũdiæ, quã proprias vitare laudes: vitare iactantiã. Patet quòd ſignanter & ad verecundiam, orantibus, petere ſecretũ indixerit, pudoris filius & miniſter. Quid tã indecorum maximè adoleſcẽti, quã oſtẽtatio ſanctitatis. Bona commendatio ſequuturæ orationis, ſi præmittas verecundiã, dicẽs: f *Adoleſcẽtulus ſum ego & contemptus: iuſtificationes tuas nõ ſum oblitus.* oratio enim verecundo colorata robore valde grata eſt, & ſerena ac ſplendens in oculis Dei: quæ propterea facilè, quod petit, obtinebit. Hæc omnia S. Bernardus.

INTER eius autẽ ſentẽtias præcipuè conſideratione digna eſt illa quæ ait: verecundiã etſi omnibus neceſſariã in quacunq; ætate, tẽpore, & loco, multo tamẽ amplius pertinere ad adoleſcẽtes & Virgines, & paruæ ætatis perſonas. Quod etiã prius docuerat S. Ambroſius, addẽs: quemadmodũ natura ſenes ornauit grauitate, & viros fortitudine: ita adoleſcẽtes dotauit verecundia: tenera .n. ætas valdè lubrica eſt ad peccata ſpeciatim carnalia: ideoq; maximè opus habet fræno verecũdiæ, quæ luxuriã reprimit. Ac propterea fortè dixit idẽ Sãctus: verecũdiã maximè eminere in perſonis elegãtioribus nõ quod virtutẽ in corporali elegantia collocemus; ſed quod artifex peritus in materia aptiori melius ſculpit figuram; & natura prouida pulchritudinẽ verecũdia frẽnat: eò quòd maioré præbeat occaſionẽ offuſcandi, & inficiendi caſtitatem culpæ fœditate. vt etiã dictum eſt, cùm egimus de matrimonio.

IVVENES præterea, & qui viam virtutis auſpicantur, opus habent correptione in multis rebus, in quibus neceſſe eſſet alias impingere. Vt autẽ correptio illis ſit vtilis, plurimũ iuuat, eos eſſe verecundos: ſicut etiã efficit verecundia, ne ante tempus oſtentare ſe velint, aut in publicum cum iactantiæ & inanis gloriæ periculo prodire; & vt ſilentium ſeruare nouerint, & modeſti, compoſitique ſint in ſuis moribus. Id enim totum efficit Chriſtiana verecundia: quæ vehementius occupat tyrones in virtute: vt ſic eos ita intra limites contineat, ne ad vnum aut alterum latus declinent.

Ex his deducitur, (vt S. Thomas perpendit) laudabilẽ hunc affectũ, præcipuũ ſuũ locũ habere in ijs, qui mediocriter ſunt boni, aut mediocriter mali. Hi .n. aliquem habent virtutis amorẽ, & opinionem, ſimul cum vitij aliquo contẽptu & parua æſtimatione. Sed quoniã ex imbecillitate aut vehementi paſſione, vitio aliquãdo ſuccũbũt, incedũt verecundia & cõfuſione pleni: tũ ob admiſsã turpitudinẽ; tũ ob eã, quã timẽt, ſe admiſſuros. Ex hoc ẽt ꝓuenit (codẽ ſacro Doct. teſte) eũdẽ affectũ, neq; in valde ꝓbis, neq; in valde improbis locũ aliquẽ, & aditũ habere: quãuis ob rationes cõtrarias. Nã valde ꝓbi, & in virtute diu exercitati, ꝓcul valde sũt à re aliqua turpi admittenda, ex qua cõfuſio q̃dã, aut dedec' ipſis oriatur: ac ꝓinde valde ꝓcul sũt ab aliquo vere

Li 1. Offi. c. 17. & 19.

Tom. 2. Tract. 5 c. 6.

2. 2. q. 144. a. 4.

cundiæ exercitio: quamuis ita ſint diſpoſiti, vt ſi quid admitterent, quod nõ deceret, valde propterea erubeſcerent. Contra tamen valde improbi, omnino abiecerunt verecundiam ex peccato: quia non reputant ignominiam, illud admittere; ſed potiùs de eo gloriantur, ſicut infelix Ieruſalem, cui dixit Deus: g *frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere.* Quando autem peccator ad miſerũ adeo ſtatũ peruenit: valde propè eſt, vt in æternum pereat. Quia neque reprehenſiones timet, nec monita & conſilia ei proſunt; neque ſe ipſum cohibet, cogitans, quid alij de ipſo ſentient aut loquentur: potius quaſi effrænis equus ſequitur vitia abſq; vllo Dei, aut hominũ timore: eò quòd apud oẽs verecundiam depoſuerit: & ita incidit in peccatũ impœnitentiæ & obſtinationis, h *obturans quaſi aſpis ſurda aures ſuas*, ad voces Dei, eiuſq; miniſtrorũ; ſuumq́; ita obdurans cor, vt nec ſignũ in eo inprimant, iuxta illud ℣ Ezechieli dixit Deus de populo ſuo: i *domus Iſrael nolunt audire te: quia nolunt audire me.* & vtriuſq; cauſa eſt: *quia omnis domꝰ Iſrael attrita frõte eſt, & duro corde.* Attritã frontẽ habere, eſt nõ tegi vultũ verecũdia, cũ malè agit; nec opus habere frõte; vt ſanguinẽ & colorẽ auertat, quẽ efficit verecũdia. Ita .n. eã à ſe abiecit, vt nec ſignũ quidẽ eius reliquerit, aut ſentiat: quod propriũ eſt hominum impudentiũ: qui ob ſuam impudentiam perueniũt (vt ait S. Gregorius) ad tantam cordis duritiẽ, vt nõ plus ſentiãt, quàm lapis, vocẽ reprehendentis, aut manum puniẽtis: quæ ſigna ſunt certæ futuræ perditionis. Ex quo apparet quàm ſit noxia ac perniciosa precioſi huius affectus iactura: qua oſtiũ occluditur conuerſioni & iuſtificationi; aperitur verò obſtinationi & impœnitentiæ: ac proinde æternæ damnationi.

g *Ier. 3. 3.*

h *Pſal. 57. 7.*

i *Ezech. 3. 7.*

Homi. 10 in Exec. & ſup. primum Pſ. Pœniten. ad finem.

§. 3. *Moderatio eiuſdem affectus.*

CVM DETRIMENTA hactenus oſtenderimus, quæ ex verecundiæ defectu oriuntur: operæ precium erit etiam illa inſinuare, quæ ex nimia verecundia proueniunt: ſi enim illa erit nimia, etiam erit vitioſa; & niſi ad modum aptum & conuenientem deducatur: quod natura nobis dedit ad vtilitatem, conuertetur in noſtrum detrimentũ. Id autem in tribus caſibus euenire poteſt. *Primus eſt*, quando verecundia oriretur ex defectu aliquo naturali, aut violento, in quo nulla admiſcetur culpa: quale eſſet, ſi quis erubeſceret, eò quod eſſet ſtrabo aut luſcus, bleſus, pauper, ignobilis, aut mechanicus, aut ſimilem ob cauſam. Hæc verecũdia, vt plurimum prodit defectum humilitatis, & animum ſuperbum: ex quo oritur vt erubeſcat, & pudore afficiatur ex eo, quòd in hominum ore eſt contemptibile, quamuis in oculis Dei non ſit tale. quare huiuſmodi verecundia in viris tantum imperfectis locum habet: nam perfecti gaudere potiùs ſolent, quòd contemnantur, & careant multis rebus, quas homines magnificiunt. Et ob eandem rationem imperfecti erubeſcunt ob culpas falsò ſibi impoſitas; eò quòd aliquid ipſorum honori detrahatur: perfecti autem (teſte Sancto Thoma) cõ-

2. 2. q. 144. a. 4. ad 2.

tem

temnunt huiusmodi infamiam, quasi rem parum ad se pertinentem: ideoque non multum propterea erubescunt; quamuis non desinant motus aliquos pudoris sentire, rationem ipsam & libertatem præuenientes: quibus tamen strenue resistunt, animumque resumunt ad gaudendum, quod sine culpa sua iniurias patiantur.

SECVNDVS casus priori deterior est: cùm quis erubescit de actionibus virtutum, quas huius sæculi homines contemnunt: quale esset pauperibus ministrare; iniuriæ à se alteri illatæ veniam petere; eorum defectus & vitia reprehendere, qui ipsius curæ & directioni sunt commissi; euangelicam veritatem, & alias profiteri & prædicare. quod si verecundia hæc adeò creseceret, vt ab huiusmodi operibus nos retraheret: valde esset vitiosa. Cótra quã Christus D.N. tremendam illam protulit sententiã: a *qui me erubuerit, & meos sermones, hũc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum.* Hoc.n. voluit significare: qui ex pudore omiserit credere doctrinam meam, meisque sermonibus obedire: & ego in die nouissimo ita me cum ipso habebo, atque si de rebus eius erubescerem, nec dignarer illum apud me habere; sed à mea societate & comitatu repellerem. Et vniuersim (ait idem Angelicus Doctor) ex imperfectione Virtutis oriri pudorem, ob cótemptus, & opprobria ex operibus virtutum proueniẽtia: Nam quò quis magis est virtutis studiosus, eò minus curat bona hæc aut mala externa. Ad hanc autem perfectionem exhortatur nos Dominus noster per Isaiam Prophetã, dicens: b *nolite timere opprobriũ hominũ; & blasphemias eorũ ne metuatis*: sed potius c *gaudete & exultate* (ait Christus) *cũ maledixerint vobis homines, & dixerint omne malũ aduersus vos mentiẽtes, propter me; quoniã merces vestra copiosa est in cælis.* Quare Apostoli, qui tẽpore quo Christus patiebatur, erubuerunt ipsũ confiteri: post aduentum Spiritus sancti, ex cuius plenitudine euaserant ipsi perfecti, non solum non erubescebant Christum confiteri, sed d *exibant è Pharisæorum consilio gaudentes, eò quòd digni habiti essent, pro nomine Iesu contumeliã pati.* Ad hoc autem, institutum fuit Confirmationis Sacramentum, vt suo loco declarauimus.

2. a *Luc.* 9.26. *Art.* 2 *ad* 1. b *Isai.* 51.7. c *Mat.* 5.11. d *Act.* 5. 41. *Tom.* 1. *Tra.* 3. *c.* 5.

TERTIVS casus est: cùm quis commissã culpã cõfiteri erubescit, timens contemptũ inde sibi oriturũ: eum in modũ, quo Adam & Eua erubuerũt ob culpã, & nuditatẽ ex ea ortã: quãuis tanta ea fuerit, vt cã cõfiteri erubuerint; & potius conati sint eam excusare. Sed de hoc casu fusius actum est, cùm egimus de cõfessione, ad quẽ locũ nunc remittimus lectorẽ. Solùm nunc addo: ad humilitatis virtutẽ spectare, nimiã hãc verecundiam moderari in tribus prædictis casibus. Perfecta enim humilitas erubescit culpas admittere; non verò admissas cõfiteri; Erubescit, cùm audit suas virtutes laudari; sed nunquam, eas exercere: Et vniuersim nõ timet infamiã propter se ipsam, sed ob eius causam. Quod si causa est culpabilis, erubescit propter eam, & studet re-

3. *Tom.* 1. *Tra.* 3. *c.* 5.

mouere: si autem talis non est, potiùs gaudet, quòd contemnatur: nam infamia absq; culpa viro humili, est quasi bolus sine osse, & mel absque felle illud amaricante. Nam, vt S. Petrus dixit, hac ratione e *communicat Christi passionibus*: & idem est, atq; si f *persecutionem pateretur propter iustitiam*, & gloriam nominis Christiani, qui gloriatur de contẽptibus, in quibus culpã nõ habet.

c 1. Pet 4. 13
f Mat. 5. 10.

CAPVT XIII.

VIRTVTEM MODESTIAE, ORNAMENTVM ESSE *ac protectionem Castitatis: & multiplicem esse eius praestantiam & vtilitatem; damna quoque immodestiae.*

2. 2. q. 160. a. 1. ad 1.

ADeo eminet apud homines virtus modestiæ, vt (teste S. Thoma) cõmune omnibus virtutibus nomẽ, ei quasi proprium attribuerint: non quòd ipsa oẽs præcellat; sed quòd earum sit indicium, modumq; valde iucundum in rebus omnibus ponat. Cuius sphæra (vt idẽ Angelicus Doctor ait) valdè protenditur: complectitur enim quatuor partes valde insignes, tanquam quatuor flumina terrestris huius paradisi, Deo & hominibus adeò placentis.

ar. 2. ex Cic. lib. 2. de Inuent.

1.

PRIMA Modestiæ species est, quæ motus omnes elatos, inanes, & arrogantes Superbiæ moderatur. & hæc insignis est virtus humilitatis, quam (teste Origene) Philosophi propterea Modestiam appellarunt, quod in rebus omnibus sese metiatur ac moderetur iuxta propriam paruitatem; elatos & inflatos reprimens spiritus, quos effrenis nostra natura producit. Ac propterea etiam ipsa Scriptura sacra eodem nomine illam vocat; & vocabulum hebræum, illam significans, significat propriè Modestiam.

S. Tho. 2. 2. q 161. a 1 Homil. 8. in Luc. vide Ianf. Pro. 22. ver. 4.

2.

SECVNDA species est, quæ nimia sciendi desideria, ad quæ curiositas inclinat, moderatur: ne a *plus sapere* velit, *quàm oporteat sapere, sed sapere ad sobrietatem*, vt dixit Apostolus. Et hæc est virtus illa, quę vocatur studiositas, quæ studia sua metitur ac moderatur iuxta humanam capacitatem; nec limitem transgreditur naturalis luminis, & fidei, à quibus dirigitur.

2. 2 q 166 a. 2. a Rom. 12. 3.

3.

TERTIA species Modestiæ est, quæ externos oẽs corporis motus moderatur ac gubernat iuxta qualitatem personæ, negotiorum, locorum, ac temporum: ita vt nihil indecens faciat, quod à recta ratione degeneret. Modestia enim & vitæ pulchritudo (vt ait S. Ambrosius) consistit in eo, vt cuiq; personæ detur quod ei competit; & cuiq; negotio proprium ornamentum. Hæc ipsa modestia extendit se etiam ad ludos & solatia, quæ necessaria sunt, ad conseruandam vitam, & perseuerandum in serijs grauibusq́ue virtutum exercitijs; adhibita in eis mediocritate ac moderatione, vt iuuare possint, non verò nocere fini ipsi virtutis, ad quem diriguntur.

2. 2 q. 168. a 1 & 2. 1. lib Offic. c. 19.

4.

DENIQVE quarta species Modestiæ moderatur vestitum, & ornatum

corpo-

corporis, omnemq; pompā & apparatū externū: præscindēdo nimietatem, quæ spirat vanitatē; sensualitatē, curiositatē, aut singularitatē aliquā: accommodat se aūt cōmuni prudentū cōsuetudini, & moribus, iuxta qualitatē suæ personæ, statūs, & officij. Eum in modum, quo S. Petrus dixit: vt mulieres tēperarent sibi à nimio b *cultu vestimentorū*, & seruirent Deo *Spiritu* quodā *quieto & modesto, qui est in cōspectu Dei locuples*. Hic enim spiritus qui prædictas quatuor partes amplectitur, animā replet ingentibus spiritualibus diuitijs: iuxta illud Salomonis: c *finis Modestiæ timor Domini, diuitiæ, gloria & vita*. Quibus verbis quatuor ingentia Modestiæ bona insinuauit, quæ præcipuè quidē in cęlo, sed in hoc etiā mūdo dantur. Timor Dei scil. castus, qui æternū permanet; virtutū diuitiæ; gloria, & honor in conspectu Dei, Angelorū, & hominum; & vita beata pacifica, & quieta: eo modo quo paulatim iuxta nostrū Institutum explicabitur: ijs præmissis, quæ de matrimonij statu sunt dicta.

2.2.q.169.

b 1.Pet.3.4.

c Pro.22.4.

Tom.2.Tra.5.c.6.

§. 1.

MODESTIA in omnibus suis speciebus, nominatim autem in duabus vltimis, quæ huius virtutis nomen retinuerunt, est fidissima comes & socia Virginitatis & Castitatis, quemadmodum S. Apostolus insinuat in eo ordine, quo refert duodecim fructus Spiritus S. tres. n. vltimos ponit a *Modestiā, Continentiā, Castitatē*. Spiritus. n. sanctus, vt in Iustis proferat fructus Cōtinentiæ, quæ sensuales passiones reprimit; & fructus Castitatis, quæ cæsdē iam sibi subiectas habet, inspirat fructus Modestiæ: quæ simul est ornamentū & pulchritudo spiritualis animarū castarum propria; & protectio ac defensio suijpsius contra hostiū impugnationes. Et quēadmodum perfecta corporis pulchritudo ex eo oritur, q̄ oēs eius partes propriā habeant pulchritudinē, & proportionē cuiq; conuenientē, & cuiusq; illarum turpitudo siue defectus, in causa est, cur corpus ipsum nō sit plene pulchrum ac perfectū: ita spiritualis pulchritudo Modestię oritur ex eo, quod oēs corporis partes, & oēs sensuū actiones, & reliqui motus hominis exterioris suū seruent modum ac decentiā, statui suo, iuxta prudentiæ regulas, conuenientem. Ita vt oculi propriam habeant modestiam, dum aperiuntur, dum clauduntur, ac dum adspiciunt; lingua, dū tacet, dū loquitur, & in modo verba proferendi, suaq; sensa manifestandi; caput, manus, brachia, & pedes suam quoq; seruent modestiā in omnibus corporis motibus. Eandē quoq; cōpositionem ac decentiā seruent in vestibus, calceis, & reliquo ornatu, qui competit cuiq; corporis parti. Hæc est pulchritudo, de qua cęlestis sponsus laudat sponsam in duobus capitibus libri Cānticorū, discurrens p̄ singulas eius partes. Et in altero eorum ita incipit: b *quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecùs latet*. In altero ita ait, c *quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis*. quasi dixerit: admiror, & obstupesco pulchritudinem & compositionem, quam in o-

I.

a Gal.5.23.

b Cant.4.1.

c Cant.7.1.

mnibus tui corporis partibus habes, à pedib⁹ vſq; ad caput. Pedes tui, decẽter ſunt cooperti, ſuoſq; greſſus quietè, grauiter, & pulchrè dirigunt: oculi tui tanquã ſimplicis colũbæ ſunt, modeſti, verecundi. Et quãuis multũ in his omnibus exterius cernatur: multo tamẽ plus eſt, q⁹ intrinſecus latet. Quãuis .n. exterior corporis modeſtia magni ſit faciẽda: multò tñ excelſior ac præſtantior eſt interior ſpiritus modeſtia: quæ, vt ſuperius dicebamus, d *eſt in cõſpectu Dei locuples.* & quomodo locuples non erit, quæ ſecũ adfert ordinẽ & rectitudinẽ internarũ omnium animæ facultatum, in omnibus cogitationibus, & affectibus? hoc .n. non obtinetur, niſi perfecta virtutũ omniũ cõiunctione. Ac propterea S. Thom. dixit, exteriorẽ modeſtiã procedere ex interioris hominis bona cõſtitutione & cõpoſitione; nec ſine ea poſſe cõſeruari.

d 1. Petr 3. 4.

2 2. q. 168. a. 1. ad 3.

Modeſtia rectè eſt ſicut ſanitas, quæ prouenit ex recto ordine & proportione humorũ. Nam, quando illi bene ſunt cõpoſiti, ſalus eſt perfecta: cuius indicia prodeũt ad ipſam faciẽ; & ex omnibus corporis affectionibus facilè cognoſcitur: ſi aũt illi perturbentur, vel ſolus vnus nõ ſeruet ſuã proportionẽ: ille ſufficit, vt ſanitas deficiat. Cuius etiã externa indicia id produnt: ita igitur quando omnes animæ paſsiones benè ſunt mortificatæ, & virtutũ præſentiâ cõtinentur: ſtatim apparet ac prælucet exterior modeſtia tanquã earũ fructus: ſed ſtatim atq; interior illa compoſitio perturbatur: apparent quoq; ei⁹ ſigna exteriùs. Ac ꝓpterea dixit Eccl. e *ex viſu cognoſcitur vir; & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus, amicꝰ corporis, & riſus dentiũ, & ingreſſus hominis enunciant de illo.* Nam ſi hæc omnia externa ordinem & rectitudinẽ ſuam in omni loco, occaſione, & tempore tenent: optima ſunt ſigna, quod interiora bene ſint ordinata & compoſita: ſi autem hæc ipſa externa turbantur, & non rectè incedunt, indicium etiam ſunt interioris animi perturbationis: nam f *qualis eſt arbor tales producit fructus, & ex illa illa cognoſcitur.*

e Eccl. 19. 26

f Matt 7. 17.

SED vlteriùs adhuc excellens hæc virtus progreditur: nã non ſolũ eſt bonorũ operũ fructus; ſed ſimul eſt eorundẽ cuſtos, & protectrix; nominatim verò caſtitatis: quam inſtar thoracis cuiuſdam ferrei, fortis, pulchri, valdeq; ſplendentis, ex omni parte protegit, ne hoſtium ictus, & globi eam deijciãt. Illa pactum exequitur & g *fœdus*, quod *pepigit* Iuſtus *cum oculis ſuis*, vt ne cogitet quidẽ de virgine; h *ſepit ſpinis aures ſuas*, oſtendẽs, ſe pungi, cũ audit turpia verba; ori adhibet frænum, ne ſimilia colloquia exeant; & linguæ fidele quoddã adhibet põdus, vt quidquid loquetur, benè prius perpẽdatur, & ꝓ põderetur; cõpedes adhibet pedibus, ne in prauis greſsib⁹ labatur; manicas manibus inijcit, ne ad prauos tactus extendantur. Denique ita exteriorem hominem moderatur, & mortificat: vt interiori non adferat occaſionem ſeſe effundendi, & inficiendi; & ita veſtitum, & corporis ornatum componit: vt ſua nimietate, aut curioſitate, neque geſtanti, neque aſpicienti detrimentum adferat. Quare Modeſtia eſt quiddam pulchritudinis correctiuum:

g Iob. 31. 1.

h Eccl. 28. 28.

ſolet-

soletque Deus vtramque in suis sponsis coniungere: non solùm vt illæ non impigant; sed etiam, ne alij labantur, aut illas interturbare audeant. Nam si pulchritudo permouet cor eam aspicientis: rara personæ pulchræ Modestia illud cohibet ac reprimit: ne dicere audeat, aut facere aliquid, quod offendat eam; quæ tantam puritatem, & Modestiam præ se fert. Vtrumq; fuit in Sacratissima Virgine Domina nostra cum singulari eminentia. nam (vt S. Thomas & alij Doctores asserunt) cùm esset pulcherrima: adeò tamen raram eius Modestiam & compositionem fuisse: vt ex ipso eius aspectu homines permouerentur, & afficerentur ad Castitatem; & siquas aliàs habebant tentationes; ipso eius aspectu conquiescebant & componebantur: quemadmodum S. Ambrosius piè perpendit, dicens: tanta erat eius gratia, vt non solum in se Virginitatem seruaret; sed etiam si quos viseret, integritatis insigne conferret. Et ita existimo illam facere consueuisse, quoties cum suo sponso Iosepho agebat; cuius castitas crescebat magis, & profundius in eo radicabatur: cùm illam aut aspiceret, aut alloqueretur. Eandem excellétiam cum maiori adhuc excessu habuit Christus D. N. qui, cùm admirabilis esset pulchritudinis, adeò tamen erat singularis & præcellens eius modestia, & splendor sanctitatis, ac diuinitatis, qui diuinam eius faciem suffundebat, vt à nemine vnquam inordinatè concupiscere tur, sed honestatem potius infunderet omnibus, ipsum aspicientibus. Quamuis autem modestiæ virtus per se ipsam solam non sufficiat, (vt ait idem S. Thomas) ad rem adeo insignem & excellentem præstandam absque alio speciali dono ipsam comitante; non tamen ipsa parũ ad id cõducit. Ac propterea digna est quæ magno studio procuretur.

3. D. 5. q. 1. a. 1 q. 1. ad 4.

Vide Suarez in 3. P. tom 2. Disp. 2. sectio. 1.

Lib. de Instit. Virgi. c. 7.

supra.

§. II.

L.

EX DVABVS his Modestiæ excellentijs, quibus adeò ornatum & conseruationẽ Castitatis iuuat ac promouet, sequũtur aliæ nõ minoris momenti, ad perfectionem nostram, & bonum proximorum.

II.

NAM inprimis, Modestia magnam adfert authoritatẽ & opinionẽ ei, qui illa præditus est: & propter eam diligitur, & in honore omniũ est, ac veneratione, eò quòd indicium sit egregiarum ipsius virtutum. Iuxta illud quod S. Iob de se ipso dixit: *a si quando ridebam ad eos, non credebant: & lux vultus mei non cadebat in terram.* voluit enim significare: se in tanta veneratione fuisse apud omnes, ob Modestiam & grauitatem suam; vt etiam si quando corã eis rideret, non tamen aliquid de reuerentia, & veneratione dimminuerent; nec id leuitati alicui, sed potiùs prudentiæ & grauitati tribuerent; aut occulto alicui mysterio, quod ipsi non assequerentur. Quod verò dicit: *lux vultus mei non cadebat in terram*, propterea addidit: quod nihil ipse vnquam faceret, propter quod nõ posset absq; verecũdia oculos suos in cælũ eleuare; aut modeste eos aspicere, quibus cũ agebat. *Lucẽ vultus* sui appellat ipsam vultus modestiã lætam, & grauem: quæ in omni loco, & tempore, & in omnibus

a Iob. 29. 24.

negotijs, & occupationibus ita ſplendebat, vt nihil vnquam faceret, quod lucé illâ obſcuraret, aut turbaret; aut aliquo pudore vultum ipſum contegeret, quaſi ipſius perſonâ indignum. Talis fuit ſummi Sacerdotis Oniæ modeſtia: quam diuina Scriptura b *verecundum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum* appellat. Quamobrem adeò omnibus erat charus, vt in eius morte etiam ipſe c *Rex Antiochus contriſtatus fuerit, & lacrymas fuderit, recordatus defuncti ſobrietatem & modeſtiam.*

b 2. Mach. 15.12.

c cap. 4. 37.

2. HINC oritur, quod Modeſtia plurimum ædificet Eccleſiam, ſuauéq; afflet odorē per totā Ciuitatē & familiā. Eſtq; quaſi mutus concionator: qui (vt S. Petrus dixit) ſine verbo ſanctitatem eam habentis manifeſtat; & promouet fidei, ac veræ religionis eam docentis, opinionem & æſtimationem; confundit dæmones; peccatores conuertit; Iuſtis ſpiritum & animum addit; omnesque impellit ad virtutem diligendam; Deumque à quo illa procedit, gloriticandum. Nam quemadmodum Reges & Principes egregia Deo templa aut palatia ad ſuam habitationem ædificantes, valde delectantur, quod eorum frontiſpicia ſumptuoſa valde ſint, & ſpectabilia, vt ſpectatores rapiant in admirationem, & ad interiora luſtranda alliciant & inuitant. ita (inquit S Ambroſius loquens de ſanctiſſimæ Virginis D. noſtræ modeſtia) Virgines, & animæ caſtæ ac ſanctæ, quæ rempla ſunt viua ſpiritus ſancti, & habitationes ac palatia in quibus habitat ipſe Deus; habere debent ſplendida quidē ac præclara frontiſpicia cum diuina quadam modeſtia & grauitate, quæ mundum totum rapiat in admirationem; ſitque teſtimonium in æſtimabilium diuitiarum, quæ interiùs recondita manent. Ac propterea ſacra um Religionum Fundatores maximâ curâ ſtuduerunt ditiſſimum huiuſmodi frontiſpicium collocare in viuis domibus, quas erigebant; congregationibus ſcilicet ſuorū Religioſorum ac Religioſarum, vt ſæculares eos aſpicientes ædificarentur & admirarentur: conijcientes ex ipſo frontiſpicio, interni ædificij amplitudinem, & ita allicerentur, & afficerentur ad ingrediendum, & poſſidendum præclarum adeo ædificium. Admirabile fuit in hoc genere exemplum S. Bernardi ac primorum eius Monachorū in Claravalle, quò ingreſſus fuit Summus Pontifex Innocētius II. cum multis Cardinalibus, Epiſcopis, & alijs Galliarum Magnatibus. Et cùm Monachi (qui plures ſexcentis erant) obuiam Pontifici exirent, ſummam omnes grauitatem, modeſtiam & externam compoſitionem oſtenderunt, oculis omnium humo defixis, nec vagabunda curioſitate circumductis, ſed compoſis palbebris, ipſi quidem neminem viderent, ab omnibus tamen viderentur, ſponte abſtinentes ab externæ illius pompæ aſpectu, quam ſæculares homines, quaſi faſcinati, libentiſſimæ aſpiciunt. Cumque Pontifex cæterique Principes tale ſpectaculū Religioſorū viderent, admirati ac ædificati, non poterant lacrymas continere: videntes quantum intereſſet inter modeſtiam religioſā, & ea quæ mundus magni facit. Eandem viam tenuerunt. S. Dominicus. S.

Lib. 2. de Virgin.

In eius vita Lib. 2 c. 1. circa finem.

Fran-

Franciscus,& Pater noster S.Ignatius,primique harũ Religionũ Professores: qui omnes adeò fuerunt Modestiæ studiosi, vt si in illis initijs simile quid occurriſſet,quod in Clara-valle,eandem præsetuliſſent modestiã.Nec prætermittã hic insinuare,quanti Pater noster S.Ignatius virtutem hanc fecerit; siquidem speciales de ea regulas instituit,summaq; diligentia earũ promulgationẽ commẽdauit:ipseq; Dominus noster(vt in eius vita refertur) indicia dedit, quòd sibi in eis complaceret.Et inter alias causas,cur nõ præscriberet propriũ aliquẽ habitũ suis Religiosis,vna fuit:vt hac ratione obstringeret illos ac impelleret, vt rara sua Modestia, & Religiosa grauitas illis esset instar Habitus,quo dignoscerentur, æstimarentur, ac discernerentur à reliquis Sacerdotibus & sæcularibus.

Hinc tertia oritur veræ Modestiæ præstantia:qua Christianus,Religiosus,& Virgo ambulant in veritate, iuxta id quod professio & status proprius exigit.Nam(vt S.Thomas inquit) ad veritatem spectat, corporis motus dirigere;talem se exteriùs exhibendo,qualis reuera intus est; & exteriora sua cum eo, quod interior professio requirit, conformando:iuxta regulam S. Augustini,quẽ habet:In omnibus motibus vestris nihil sit,quod cuiusquam offendat aspectum;sed quòd vestram deceat sanctitatem.Nam quemadmodũ Principes & Magnates grauitatem & Modestiam seruant ad suam dignitatem pertinentem:ita decet,filios Dei,& magnæ perfectionis cultores Modestiam illam custodire,quam eorum dignitas exigit.Et vt S.Bernardus dixit:professionis propriæ memoria quasi Pædagogus & excitator esse debet, qui eius moderationis eos moneat,quã in omnibus suis rebꝰ seruare debeãt. 3.

2.2.q 168 a 1.ad 3.& 4. Reg. 3.

His aceedit,quod Modestia etiam reddit hominẽ aptiorem ad agendum cum Deo; & ad familiaritatem illam arctam,quam cum animabus,sponsis suis habere solet: quemadmodum Apostolus insinuauit,cùm postquã dixisset:d *modestia vestra nota sit omnibus hominibus*,adiecit:*petitiones nostras innotescere apud Deum*.Modestia enim multum confert ad cordis tranquillitatem, qua possit rerum æternarum meditationi meliùs attendere. e *sapientia* item, *quæ de sursum est*,(vt ait S.Iacobus)*primùm quidem pudica, deinde pacifica.& modesta est*;habitatque f *in spiritu quieto & modesto,qui est in conspectu Dei locuples*: quem ad suam præsentiam admittere valde delectatur Deus. Et quemadmodum templum bene purgatum & exornatum,inuitat homines ad libenter in eo manendum,& pietatis opera exercenda:ita spiritus *quietus & modestus* excitat sese ad orationem: & ipse Dominus libenter ac diu cum ipso cõuersatur.Et cum huiusmodi amicitiam contrahere cũ aliquo vult,talẽ priùs Modestiç modũ ei inspirat.Ad cuius confirmationẽ refert S.Greg.de quadã Virgine nomine Musa;cui per visionẽ sancta Dei genetrix Virgo Maria apparuit cũ multis puellis eius coæuis,cui Musæ optanti,se reliquis coniũgere, dixit ipsa Virgo sanctissima:vt nihil vltrà leue & puellare ageret,& à risu,& à iocis abstineret, sciens quod inter easdem Virgines quas viderat, ad 4.

d Phil. 4. 5

e Iacobi. 3. 17

f 1. Petr. 3. 4

Lib 4. Dialog. c. 17. ,, ,,

» eius obſequium die trigeſimo veniret. Quibus viſis in cunctis ſuis moribus
» ita puella mutata eſt, vt omnem leuitatem puellaris vitæ magna grauitate
» detergeret: omnibus, qui eam videbant, ſtupentibus. Reuelatio verò, quam habuit de ſua morte, ita ad punctum exequutioni eſt demandata, quemadmodum ipſa conſilium ſequuta eſt, quod acceperat.

5. DENIQVE hæc Modeſtia, donũ eſt Domini noſtri, de quo dicitur apud Iob, quod f *fecerit ventis pondus*: Hominibus enim ex ſe vagis, & inconſtãtibus pondus adhibet & grauitatem Modeſtia, vt eâ decentiâ & tranquillitate moueantur, quâ decet; aut (vt S. Gregorius interpretatur) viris contemplatiuis pondus tribuit, & grauitatem ſpiritûs; vt carnis leuitatem, & mutabilitatem reprimant. Hoc autem pondus & Modeſtia, vt vera ſit ac ſolida inniti debet reuerenti Dei timori. cuius meminit Sapiens, cùm dixit: g *finis Modeſtiæ, timor Domini*; & actuali memoriæ Dei præſentiæ & aſſiſtentiæ in omni loco & tempore cuius meminit S. Apoſtolus, cùm dixit: h *modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus: Dominus enim prope eſt.* quaſi moneret, q̃uis Modeſtia debet eſſe publica: intentio tamẽ eſſe debet occulta. Modeſtia veſtra omnibus hominibus debet eſſe conſpicua: ſed non propterea, vt illis; ſed vt Deo placeatis: qui magis prope eſt, quàm illi. Quod ſi præſentia Regum ac Principum famulos ac ſubditos reddit modeſtos: quantò eſt magis rationi cõſentaneum vt Creatoris præſentia modeſtas & compoſitas reddat creaturas? Tunc enim modeſtia erit continua, & perſeuerans, publicè, & occultè, coram alijs, & ſeorſim ab illis; in rebus magnis, & paruis: nihil enim quod non deceat, fieri debet coram Deo, cui infinita debetur reuerentia.

f Iob 28. 25

Lib. 19. Moral. c. 4.

g Prou. 22. 4.

h Phil. 4. 5.

Ex Caſſiano Collat. 12. c. 8.

§. III.

Immodeſtiæ detrimenta.

1. PRÆDICTÆ Excellentiæ Modeſtiæ adhuc melius intelligẽtur, ſi dãna referam ex Immodeſtię, quæ ei aduerſatur: hæc. n. eſt deformitas quæ dã, & morbus, aut exterior hominis diſſolutio, quæ ex ægritudine, ac deordinatione Paſſionum interiori oritur: nominatim autem à ſuperbia, & vanitate; aut ira, & impatientia; aut curioſitate, & leuitate animi; aut à nimia ſenſualitate, ſiue exceſſu in gaudio, aut triſtitia. Omnes enim paſſiones, quaſi agmine facto, conantur Modeſtiam deſtruere, edentes externa ſigna inordinationis & perturbationis, quã ipſæ habẽt. Eũ in modũ quo lepra eſt morbus, exteriorem carnis partẽ deturpans varijs maculis, & vlceribus, ex corrupto intus latente humore prouenientibus: ita Immodeſtia eſt vitium deturpans, ac deformans corpus, eò quod talis ſit ſpiritus, qui latet. Et quemadmodum olim iubebat Deus, a vt *quicunque maculatus eſſet lepra haberet veſti-*

a Leuit. 13. 45.

menta

menta dissuta, caput nudum: vt omnes possent lepram videre, & *os veste contectum*; ne corrupto suo habitu alios inficeret, & propter eandem causam, *omni tempore quo leprosus esset, solus habitaret extra castra*: ita igitur Immodesti, vestimenta animæ Iustæ, hoc est Modestiam, habent dissuta, & inordinata, permittente Deo huiusmodi indicia, vt ex eis interior lepra dignoscatur, qua talis anima est infecta. Eum etiam in modum, quo Salomon de homine Apostata, qui à seruitio diuino recedit, dixit: b *homo Apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia seminat*: & ex huiusmodi signis, talis esse dignoscitur. Quemadmodum euenit Iuliano Apostatæ: de quo scribitur, quod cum Athenis studeret, adeò esset leuis, in omnibus & corporis motibus immodestus, vt videns eum Gregorius Nanzianzenus, dixerit. O quam horrendum monstrum sibi ipsi nutrit Respublica Romana!

b Prou. 6. 13.

Inuectiua 2. in Iulianũ.

2.

Quamobrem homines immodesti meritò deberent tanquã leprosi separari à Congregationibus Religiosorum, & Societate Iustorum: ne illos perturbarent, aut malorum exemplorum fœtore inficerent. Ita S. Ambrosius se habuit erga quendam clericum, qui ipsum alias domo exeuntem comitari solebat. Qui, (ait) adeo erat Immodestus, vt inordinato suo incedẽdi modo, tanquam flagello quodam, meos oculos verberaret: ac propterea eũ ex meo comitatu dimisi. Et propter eandem causam noluit alterum ad sacros ordines admittere, etiam magnâ instantiâ id petentem. Et de vtroque dicit, infelicem exitum habuisse.

Lib. 1. Offic. c. 17.

3.

Nam turpe illud, & quasi exæsum frontispicium satis magnum erat indicium perturbationis internæ domus eius animæ; & quòd non multum à ruina abesset interius illud ædificiũ. Ex quo efficitur, vt quò altiorẽ aut perfectiorem statũ homo habet, & profitetur: eò sit immodestia pernicioſior. Sicut etiam in veste pretioſiori maculæ maiorem adferunt fœditatem; & vt S. Hieronymus ait: nugæ & ioci in ore sæcularium, sunt tantum nugæ: at in ore Sacerdotum sunt quasi sacrilegia & blasphemiæ: eò quòd celsitati & puritati status eorum plurimum aduersentur. Ita dicere liceret Immodestias in laicis & sæcularibus hominibus tales censeri: at in religiosis & Ecclesiasticis esse quasi sacrilegia: quatenus sanctitatem, quam statu suo profitentur, deturpant, & iniuriâ afficiunt. Ac proinde cedunt etiam in totius Communitatis detrimentum: cuius opinionem suis Immodestijs valde apud alios imminuunt; animumque & affectum alijs auferunt ingrediendi in domum illius Religionis, quæ aditum & frontispicium adeo incompositum & turpe habet.

In Epitaphio ad Eustochium Virginem.

Praeterea sua Immodestia hostibus aditum præbent, ad Castitatem & reliquas virtutes deprædandas: ipsa enim illos incitat ac permouet ad huius detrimenti occasiones quærendas: quemadmodum immodesta illa

4.

c Prou. 7. 11

mulier, de qua Salomon ait, quod esset c *garrula & vaga, quietù impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians*, suarumque voluptatum occasionem & escam quærens. Et quoniam Dæmon non dormit, statim illis occasiones immittit, & obtrudit per portas adeo patentes.

5. ACCEDIT, quod Immodestia, inhabilem reddit hominem ad Orationē & Exercitia spiritualia: quia negat Dominus noster deuotionis fructum spiritui, per tot riuos, & partes diffluēti. Quod si Propheta d *Eliseus* noluit exire, vt videret & alloqueretur *Naaman* leprosum, priusquam *Septies lauaret in Iordane & à lepra mundaretur*; & tunc locutus est, & valde familiariter cum eo egit: quid mirum, quod Dominus noster nolit faciem suam iucū dam ostendere, nec familiariter cū immodestis hisce leprosis agere, donec per pœnitentiam & mortificationem lauent, omnemque suam lepram purificent? & ob eam causam Sancti seuerè in se ipsis puniebant quamuis Immodestiam, ob quam tanto bono priuarentur. De quodam sancto nomine Eusebio refert Theodoretus, quod ambulans per campum legens Euangelia, leuauit oculos, vt aspiceret quosdam rusticos suis bobus arantes agrum: in cuius Immodestiæ pœnam circulum ferreum collo suo apposuerit, ferreaque catena alligauerit alteri, quem gestabat ad cingulum: ita vt cogeretur semper caput inclinatum portare, puniens dura adeo hac pœnitētia, spatio quadraginta annorum Immodestiam vnius diei. Et S. Catharina Senensis per multos dies fleuit amare Immodestiam, in Oratione admissam, quā vertit caput, vt fratrem suum videret.

d 4. Reg. 5. 10.

6. SED nequis intemeraria iudicia dilabatur, aut propter apparentes aliquas immodestias aliquem contemnat, operæ-precium est aduertere: aliquas deprehensas esse in viris aliquibus valde sanctis, varijs de causis. *Aliquando* ex inaduertentia sicut legitur de magno illo Arsenio, in quo summa modestia & grauitas elucebat: & nihilominus ex inaduertētia coram toto illo cōuentu femur vnū super alterū collocabat, nō sine offēsione reliquorū Religiosorū: donec die quodā Abbas māgna dexteritate & prudētiā iussit quēdā alium Monachū eodē modo se collocare corā ipso Arsenio: quē ipse Abbas monuit immodestiæ illius: & tunc Arsenius propriam suā primò aduertit, & inposterum emendauit. *Aliquando* prouenit etiam ex aliqua naturali passione corpus inordinatè permouente, ita vt reprimi non possit. Sicut S. Gregorius refert de quodā sancto, qui vocabatur Isaac, qui, cùm inculpabilis esset ac prodigiosæ vitæ, non poterat aliquando immodesti risus impetum, & effusam lætitiam cohibere: sicut etiam alij non possunt linguam continere, vt cum ea quietè, & tarditate quâ oportet loquatur: permittente Deo D. N. hanc in rebus paruis debilitatem, ne in maioribus arroganter euanescant. Interdum etiam fecerunt aliqua sancti, quæ immodesta videbantur, vt hac

In vitis Patrum.

Lib 3. Dial. c. 14.

ratione

ratione se coram hominibus humiliarent, & honorē fugerent, quem illis of ferre volebant; aut ob alios fines gloriæ Dei, speciali instinctu id eis inspiratis: vt apparet ex Historijs Simeonis Sale. S Francisci, & aliorum Sanctorum; & Isaias Propheta iubēte Deo, d *ambulauit nudus & discalciatus*; & Dauid, vt mortem euaderet, quam timebat, fecit coram Rege Achis aliquot motus & indicia immodestia, & *e fluebāt saliua eius in barbam*, & saliebat in Aula & *impingebat in ostia portæ, quasi insanus*, aut stultus. Ad huiusmodi tamen casus opus est prudentia plus quàm humana, & motione diuina; sine qua non est faciendum, quod in se indecens est & malum, etiamsi in finem bonū dirigatur.

d *Isai.* 20 3

e *1. Reg.* 21. 13.

CAPVT XIV.

TEMPERANTIAM ET ABSTINENTIAM CONFERRE AD custodiam Castitatis, & victoriam de luxuria reportandam.

TEMPERANTIA, quæ inordinatum voluptatum gustatûs appetitum moderatur, & alio nomine Abstinētia dicitur, (quatenus ab ijs cibis & potibus abstinet: quæ huiusmodi voluptatum sunt materia) hostē habet vitium gulæ & ebrietatis, matrem scilicet Luxuriæ. quod insinuat Ecclesiasticus dicens: a *duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram & perditionem. Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat: & homo nequam in ore carnis suæ non desinet. donec incendat ignem. Homini fornicatio omnis panis dulcis, non satigabitur transgrediens vsque ad finem &c* quibus verbis monet, hominem deditum gulæ, quam vocat *os carnis*, non sistere, donec luxuriæ ignem accendat; & comedentem ac bibentem nimium cibos & vina delicata, cò deuenire, vt fornicationis & adulterij panem dulcem, & iucundum sibi reputet; & vt in hæc vitia, tanquam effrænis præcipitetur. Sed quoniam de hoc puncto fusiùs actum est in secundo tomo: solùm hic adferemus, quæ ad nostrum pertinent institutum: supponentes, eos, qui velint compotes euadere castitatis, & præclarorum aliorum Christianæ vitæ facinorum, debere sese munire virtute abstinentiæ; carniqué subtrahere omnē excessum in cibo & potu, qui esse potest esca luxuriæ, & aliorum vitiorū; neque esse contentos, quod illicitis & prohibitis abstineant (illis enim vti, est intemperantiæ); sed interdum etiam à delicatis & pretiosis, quamuis eis vti liceret: vt hac ratione subiectum magis ac obtemperantem habeant hostem domesticum, carnem scilicet; & vt castitatis thesaurum tutiùs conseruent; maioresque vires à Deo obtineant, quibus graues pugnas vincant, & glorioso s triumphos reportent.

Ex *S. Tho* 2. 2. q. 146. & 149 a. 2. *ad* 1.

a *Eccli.* 23. 21.

Tract. 2. c. 7.

Eum in modū, quo Daniel cum socijs suis initiū dederūt clarissimis victorijs b *proponentes* firmiter *in corde suo, ne pollu erentur de mensa Regis, neque de vino potus eius*: sed contenti essent leguminibus ad vescendum, &

b *Dan.* 1. 8

aqua

» aqua ad bibendum. Quod præclarè S. Basilius expendit his verbis : Daniel
» quod gulæ libidinem compresserit, regno potitur Chaldæorum, simulacra
» demolitur, draconé interimit, & Leonum pædagogus efficitur; idoneusque
» habetur , qui Deum humana se forma induturum prænunicat, & abstrusa
» mysteria palam interpretetur. Quid autē de eius socijs dicam, nam facti gu-
» la superiores, regiam iram pro nihilo duxere; & statuam eius auream contē-
» psere. & quamuis in hortificam illam fornacem , Nabuchodonosoris Regis
» iussu succensam, fuerint proiecti: nihil tamen læsionis acceperunt; sed hila-
» res potiùs valdeque iucundi laudes Deo canentes, in ea perstiterunt. Vere
» enim tibi dico: si gulam in officio continueris, paradisum habitabis : sin mi-
» nus; hoc tibi persuade, pabulum te mortis futurum, & ignis æterni. Hæc S.
» Basilius. Ex quibus apparet: abstinentes vincere quinque hostium valde hor
rendorum genera: flammas scilicet, leones, dracones, idola siue falsos Deos
& crudelissimos tyrannos. Vincunt enim luxuriæ flammas in fornace ten-
tationum; in qua non comburuntur, sed ignem à se repellunt. Abstinentiâ e-
nim escam illi auferunt: scriptum est enim: c *cum defecerint ligna, extinguetur*
ignis, & ipsæ prunæ. Subijciunt sibi vim & fortitudinem leonum, passionum
scilicet bestialium , & nominatim Iræ : quæ etiam est luxuriæ incentiuum;
quia Deus omnipotentiâ suâ d *conclusit ora Leonum*, & omnium harum fera-
rum: eò quòd ipsi abstinentiâ suâ obturarunt ora propria. Et quid mirum,
quòd non deuorentur à famelicis leonibus, qui non aperiunt ora sua, vt gu-
stent cibos delicatos? e *Interficiunt* quoque *dracones*, serpentes scilicet infer-
nales, obstruentes ora maledictarum eorum suggestionum, ne in posterum
audeant ipsas perturbare, & molestare: abstinentiâ enim abstrahunt illis oc
casiones, quibus serpentum astutia innititur. Contemnunt f *statuas aureas*, &
carnis idola, nam paucis contenti, calcant idolum auaritiæ ; falsumque ven-
tris Deum, per Bel significatum, de quo Rex Babylonis dixit ad Danielem g
non videtur tibi Bel esse viuens Deus? annon vides, quanta comedat, & bibat quoti-
die? quia per suos voratores Sacerdotes vorabat quæcunque in eius templo
ponebantur. Denique triumphant de Tyrannis, qui, sicut ille Nabuchodo-
nosor, temperantes & castos persequuntur; nihili facientes leges & iura hu-
usmodi, vt Christi crucem amplectantur.

c Prou. 26 20.

d Dan. 6. 22.

e cap. 14. 25

f cap 3. 18.

g cap. 14. 5

SED præstantius adhuc, magisque glorioſum bonum communicat illis
Dominus noster per abstinentiam, aperiens illis arcana sua, sicut fecit Da-
nieli, admittens eos ad suam familiaritatem, & extollens ad rerum cœlestiū
contemplationem, iuxta illud quod dixit Isaias, quod Dominus h *docebit*
scientiam, & intelligere faciet arcana sua, *ablactatos à lacte, & auulsos ab vberibus.*
Et quoniam familiaritas cum Deo D.N. adeò est suauis, & consolationibus
cœlestibus plena, fit, vt (teste S. Bernardo) abstinentes, non priuentur delitijs
& voluptatibus suis, sed eas in præstantiores commutent: deserunt enim ea

h Isaiæ. 28. 9.

Ad Prou. de Monte Dei.

nales,

nales,& transeunt ad spirituales; reformant enim spiritū iucūdo sapore spirituali;& ipsa caro reformatur in desiderio & cupiditate saporis sui carnalis.Nā(vt dixit S. Ioannes Climachus)tūc perfecto gula vincitur,cùm spiritūs suauitas degustatur,quæ carnis gustū reddit insipidū,imò & ipsa caro proficit abstinentiâ: quia i *non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo,quod egreditur de ore Dei.* & leguminibus tantùm vescentibus, & aquam tantùm bibentibus, tantā dedit pulchritudinē & corpulētiā Danieli & socijs eius: vt k *apparerent vultus eorū meliores & corpulentiores præ omnibus puerīs,qui vescebantur cibo regio.*Et certo quodam modo abstinentia gustū auget, & saporē ciborū; & communi prouerbio apud nos dicitur:esurienti nullus panis est malus. Et Salomon dixit: l *anima saturata calcabit fauum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.* Quamobrē dixit S. Ambrosius:cōdimētū cibi,ieiuniū est:quāto auidior appetentia, tāto esca iucundior.verè enim ieiuniū saporē addit in cōuiuijs.certū est enim,cibos post famē dulciores esse ac sapidiores.

i *Deuter.* 8.
k *Dan.* 1 15
l *Prou* 27. 7
Lib.de Elia, & ieiunio.

§. I.

Interna Abstinentiæ perfectio.

PRAECELLENS hæc Abstinentiæ virtus tanquā Regina quædā valde prudēs sedēs in throno cordis humani omnia regit ac moderatur,ipsius iurisdictioni subiecta,quæ innumera sunt:& fungēs ibi,recti,iustiq; iudicis munere,duplex valde perfectum iudicium exercet. Alterum interius,vniforme & cōmune omnibus hominibus,diuitibus & pauperibus;sanis& infirmis;sæcularibus,Ecclesiasticis,ac religiosis:alterū exterius,idq; valde varium: accommodatum scilicet circumstantijs personarum, locorum, & temporum:quæ plurimùm variantur.

PRIMVM Regina hæc subijcit sibi appetitū, qui dicitur concupiscibilis, omnesq; eius propensiones & actus:frænans & gubernans omnes iuxta rationis regulas. Quare semper iubet,homines siue diuites,sibiq; indulgētes;siue infirmos & valetudinarios, subiectū habere hunc appetitum:ita vt nullū cibū siue pretiosum,siue vilem;necessariū aut non necessariū ad vitæ sustentationē,inordinatè appetant.Nam,teste S.Gregorio, *non cibus, sed appetitus in vitio est* Nam Elias etsi a *bis in die carnibus vesceretur*, temperans tamen & abstinens censebatur:Esau autem iudicatus est intemperans, eò quòd vehementi appetitu comederit b *lentis edulium*: & Israelitæ fuerunt etiam intemperantes:cùm concupiscerent c *cucumeres,cepas,& allia.* & quoniam dæmon benè hoc nouit, non tāti facit cibum externum,quanti internam eius appetitionem;&ita secundum Adamum tentauit,incitans illum,vt d *lapides* non in carnem,sed *in panem* conuerteret; sicut etiam nō vicit primum Adamū,offerendo illi carnē; sed pomū.Quā ob rē præcipua tēperantiæ siue Abstinentię gubernatio consistit in frænanda & coercenda interioris huius appetitus nimietate ,iuxta illud Apostoli:e *carnis curam ne feceritis in desideriis:*

I.

Lib. 3. Moral.c 13
a *3.Reg.* 17. 6.
b *Gen.*25. 34.
c *Num.* 11 5
d *Matt* 4.3
e *Rom.* 13. 14.

trumque ab eadem radice, amore scilicet proprio oritur. contra quos dixit Deus per Zachariam: l *cum ieiunaretis & plangeretis: nunquid ieiunium ieiunastis mihi? & cum comedistis & bibistis, nunquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?* quasi eis dixerit; in ieiunio nō meum honorem, sed vestrum quærebatis; in cibo autem & potu quærebatis potius, quod vestro palato arridebat, quàm quod meo. *Tertium* signum est, si in modo suæ abstinentiæ valde sint pertinaces, etiamsi nec superiores, nec Confessarij illū approbent. Quale fuit ieiunium illorum, quibus dixit Deus per Isaiam, se non admittere illud, eò quòd in eo m *ieiunio inueniretur voluntas eorum, & ad lites & contentiones ieiunarent*, perturbantes pacem, prætextu ieiunij sui.

l Zacha. 7. 5.

m Isaiæ. 58. 3.

Aliæ duæ Abstinentiæ Paupertatis & ægritudinis habent fines ex se indifferentes, ita vt & mali esse possint, & boni ex circumstantia, quæ adiūgetur. Si enim pauper propterea solùm est temperans, quòd non habeat plus quod comedat: eius abstinentia est coacta, & vitiosa, si cupiditas aliàs sit inordinata. Sed licet ei facere ex necessitate virtutem, gaudendo, se non habere quod comedat, vt occasionem inde habeat exercendæ temperantiæ: nam, si haberet, fortè esset vorator, sicut diues ille auarus & Epulo. Et hac ratione pauper ille Lazarus fuit temperans, qui n *cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis: & nemo illi dabat.* Et eadem ratione, si infirmi & valetudinarij abstinent ab aliquibus cibis ad euitandum incommodum ex eis prouenturum: talis abstinentia erit medicinalis; sed parui aliàs pretij: imò interdum neq; virtus erit; si doleant ob infirmitatem, quatenus propter eam priuantur talibus delicijs & voluptatibus. At Christiana, religiosa, ac perfecta abstinentia glorioſum illum finem respicit, de quo dixit Apostolus: o *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite*, addentes excelsum hunc finem ei, quem huiusmodi opera ex natura sua respiciūt: conseruationē scilicet sanitatis, & vitæ; quatenus est rationi conformis: sed nobilius quid est, exuere se & abnegare quidquid est proprium, & purè comedere propterea quod Deus velit, & iubeat vt comedas, aspiciens tuū corpus sicut aspiceres alicuius pauperis, cū ei dares aliquid ad comedendū: cò q; sit seruus Dei, & vt vires habeat, fortisq; sit ad laborādū pro eius obsequio, iuxta illud eiusdē Apostoli: p *qui manducat, Domino māducat, & gratias agit Deo.*

n Luc. 16. 21.

o 1. Cor. 10. 31.

p Rom. 14. 6.

An perfectam interiorem Temperantiā pertinet tertia alia Excellentia, quæ in eo cōsistit, vt spiritus nō se se effundat totū in opus, quod facit corpus: iuxta Regulā Ecclesiastici dicētis: q *noli auidus esse in omni Epulatione, & nō te effundas super omnem escā.* Quod S. Bernardus sic declarauit: cùm manducas, ne totus māduces; sed corpore suā refectionē procurāte, mens suā nō negligat. Tūc autē aliquis dicitur totus māducare, cū ita se occupat in comedēdo, vt & mens ipsa, & imaginatio, & omnes appetitus in ipsis cibis occupētur, & quodāmodo absorbeātur in ipsa voluptate, qua afficiūtur: quod planè dedecet christianū hominē: decet aēt, vt dū corp⁹ cibo corporali reficitur spiri

3.

q Eccli. 37. 32.

Ad Fratres de Monte Dei.

tus suam spiritualem refectionem sumat, cum in modum, quo Angelus dixit Tobiæ: *videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed cibo inuisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor.* Sumat igitur caro escas suas visibiles; sed ita tamen, vt simul spiritus inuisibilem suum cibum sumat: siue id fiat attendendo alicui lectioni, quæ tempore mensæ habetur, vt moris est apud religiosos; siue considerando & numinando mysterium aliquod fidei nostræ; siue affectus exercendo per varios actus amoris & laudis Dei, per actus gratitudinis ac deuotionis; per petitiones variarum virtutum: accipiendo pro materia talium actuum aliquid, quod legitur, aut ipsosmet cibos, qui apponuntur: conferendo, eos nunc cum ijs, qui proponentur in cælesti gloria; nûc cum fele & aceto Christi Domini in cruce; nunc cum defectu eorû, qui erãt in inferno. Aliquando etiam suspirando & optando cibum Angelorum; & erubescendo, quod bestiarum cibis vescaris. Aliquando iudicando, te ob tua peccata indignum eo, quod comedis; Deum verò laudando, quòd illud immerenti largiatur; & virtutes petendo, quas ipsi cibi significant, cùm illis vescaris: qualis est viua gratiæ aqua, vinum diuini amoris, ac zeli, panis fortitudinis, teneritudo cordis carnei; miscendo frequenter (vt ait Apostolus) gratiarum actionem pro his donis: cibus enim, qui sumitur, *sanctificatur per verbum Dei & orationem*, quæ, dum ille sumitur, inscritur: quiâ sumitur in præsentia ipsiusmet Dei, rebus omnibus assistentis: vt huiusmodi præsentia frenet appetitum; & rectè disponat omnia exteriora, quæ ab eo proueniũt. propterea enim dixit Dauid: *Iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei: & Moyses, & omnes seniores Israel inuitarunt Iethro, vt comederent omnes panem cum eo coram Deo*: in cuius conspectu nihil fieri debet immensâ eius puritate indignum.

[a] Tobiæ 12. 9.

De hac consuetudine vide Castian lib. 4. c. 7. Turrecre. Tract 02. in Reg S Benedic.

[b] 1. Tim. 4. 5

[c] Psal. 67. 32.

§. II.

Abstinentia exterior, & virtutes quæ illam iuuant.

EX Hoc iudicio ac interiori Abstinentiæ directione prouenit omnis exterior rectitudo: quamuis sit difficilior, eò quòd non possit eiusdẽ esse rationis, ac eadem pro omnibus. Cuius perfectio in quatuor his rebus moderandis consistit: quantitate scilicet, & qualitate ciborum; tempore, loco, & modo eos sumendi. attendendo in omnibus dispositionem, complexionem ac necessitatem sumentis, cæterasque circumstantias illam comitantes; sed speciatim respicit tres virtutes, à quibus plurimùm iuuatur.

I. PRIMA est virtus Obedientiæ debitæ Deo, eius Ecclesiæ, & legibus ac præscriptis Maiorum, suique Status si sit religiosus: & hæc esse debet præcipuus Dux, & instar Poli, quo dirigatur. Quicunq; enim cibus cõtra Dei legẽ & voluntatẽ sumatur erit instar boli illius Adami; & sumptio cum inobedientia est animæ venenum. Quando igitur gula ad talem comestionem te impulerit, respondendũ tibi est quod Rechabitæ respondebant inuitãti eos

ad bi-

ad bibendum vinum. dicebant enim: a *non bibemus vinum vnquam: quia Ionodab Pater noster præcepit nobis, ne biberemus vinum in sempiternum.* & ita dices: non gustabo rem talem, neq; tali tempore, aut loco: quia pater meus cœlestis ita iubet: sufficit autem mihi quod ipse iubeat, vt ego ad nutum exequar. Quam ob rẽ sanctus Basilius suis Religiosis suadebat, vt ad temperantiæ thesaurum rectè custodiendum, clauem eius traderent Patri suo spirituali: ex cuius directione os suũ aperiãt, vt comedãt; aut claudãt, ne comedãt; eiusq; verbum & ordinẽ sequantur, non dantes locũ consilio, & suggestioni serpẽtis, qui Euã seduxit: vtitur enim illo falsa claue, licet rectæ formã præferẽte, vt faciat nos aperire os, cùm Deus iubet illud claudi: vt statim mors ingrediatur. Quemadmodum euênit magno cuidam viro decepto à quodã falso Propheta, suadente illi, b *vt comederet in loco, in quo præceperat ei Deus, ne comederet:* is enim violenta morte *à leone* illata, culpam luit suæ inobedientiæ.

a Ierem. 35. 6.

Serm. de Abdicat. rerum.

b 3 Reg. 13. 22.

2.

Hvic Obedientiæ valde affinis est fraterna charitas: cui valde attendẽdum est, ne quid comedatur aut bibatur cum scandalo & offensione proximorum, iuxta illud Apostoli: c *Noli propter escam destruere opus Dei*; & proximum illum *perdere, pro quo Christus mortuus est. Nam omnia quidem sunt munda; sed malum est homini, qui per offendiculum manducat. Et bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Ac de seipso dicebat: d *si esca scandalizat fratrem meum, non mãducabo carnem in æternum.* Quẽadmodũ insignis ille & strenuus Martyr Eleazarus, qui non solum e *voluntariè præibat ad supplicium, ne carnem porcinam manducaret*, contra legis antiquæ præceptum, cuius se obseruatorem profitebatur: sed maiori adhuc animi constantia reiecit illorum persuasionẽ, qui tũ hortabantur, vt *simularet se* carnem illam *manducare, vt Regis præcepto parere videretur*; & sic mortem euaderet: quibus ipse *respondit citò, dicens: præmitti se velle in Infernum, ne multis adolescentium arbitrantes Eleazarum tales carnes comedere, propter eam simulationem deciperentur.* Cuius exemplum sequuti e *septem fratres* Machabæi glorioſum subierunt martyrium, vt idem præceptum seruarent, & alij similiter Machabæi f *secessernnt in desertum locum, & sæni cibo vescebantur, ne prohibitum cibum manducarent.*

c Rom. 14. 20.

d 1. Corin. 8. 13.

e 2. Mach. 6. 19. 23.

e 2. Mach. 7. 1.

f 5. 27.

Tertia virtus, quam Abstinentia respicit & in quam tendit, est Castitas: cuius conseruatio incumbit ipsi, iuxta illud S. Hieronymi: in omnibus exhibete sobrium, vt te sobrietas exhibeat purum & castum: quare oculos in hanc puritatem, & castitatem conijciens, quatuor prædicta ita moderabis, vt nihil omnino cũ eius detrimento admittas. Denique eadem Abstinentia respicere debet virtutem Pœnitentiæ, quæ, ad satisfaciendum Deo pro peccatis, præcipuè carnalibus, sæpius adhibet ieiunia, & seueras abstinentias: in prædictis quatuor rebus obseruans semper Obedientiæ præscriptum; eaq; documenta, quæ in proximo capite ponentur.

3.

Ex Turrecr. Tract 31 in Regu. S. Benedic.

CAPVT XV.

OMNES GRADVS AC MODI PARTICVLARES TEMPERantiæ & Abstinentiæ perfectæ; & qua ratione ijdem conferant ad custodiam Castitatis.

TEMPERANTIAE virtus auxilio Prudentiæ, quę in rebus omnibus medium adhibet, moderatur inprimis cibi potusque quantitatem iuxta sumentis necessitatem, vires, complexionem, & occupationem corporalem, multam aut exiguam; leuem aut laboriosam. vt enim aduertit Cassianus, nō possunt omnes eandem omnino regulam in hoc seruare, nam alij indigent maiori quantitate, quàm alij: ita vt aliquis censeatur temperans, integrum sumens panem; alter verò intemperans vel medium sumat. & hac ratione prę ueniuntur duo vitia valde pernicioſa: si iudices scilicet temerè, multum comedentem; & si inaniter extollas teipsum parciùs comedentem: vtrumque enim Apostolus damnat cum ait: a *qui manducat, non manducantem non spernat; & qui non manducat, manducantem non iudicet*. externa enim cibi sumptio non est certa regula virtutis internæ. Hæc enim in eo consistit, vt vitentur duo extrema vitiosa: ne scilicet plus aut minus sumatur, quàm sit necessarium, & conueniens ad vitam ipsam sustentandam, & satis faciendum obligationibus & oneribus proprij status; siue multum aliàs sit, siue modicū, quod ad id sufficiat. Gubernandum enim esse corpus ait S. Bonauentura, eū in modum, quo Deus mundum hunc gubernat: ita vt nihil ex necessarijs illi desit; nec tamen habeat superflua. Præclarè hoc declarauit S. Basilius dicens: sicut in gulæ intemperantiam declinare, graue ac periculosum est: ita per nimiam abstinentiam corpus atterere, ac per infirmitatem inutile reddere, omni profectò ratione caret. AEque igitur periculosum est vtrumque in ieiunio extremum: nam æquè impedire possunt exercitia virtutum. Quemadmodum si equum adeò pinguem & lasciuientem enutrires, vt non posses illum in cursu retinere, sed impetu suo te præcipitaret; aut si macerando ita debilitares vt in medio cursu deficeret, nec posset vlteriùs progredi; vtrumque hoc esset pernicioſum. Necesse igitur est extrema vitiosa ita vitare, vt neque ad dexteram inclines, neque ad sinistram; neque ob nimium cibum caro se præcipitet in vitia carnalia; neque ob defectum cibi necessarij deficiat in Exercitijs virtutum. Cùm enim corpus sit animæ instrumentum ad eas exercendas; neque Deus illud condidit, vt esset otioſum; sed vt operaretur, & laboraret; necesse est dare ei sustentationem ad id præstandum necessariam, dicendo cum Dauide: b *fortitudinem meam ad te custodiam*, vt ea scilicet tibi seruiam.

Lib. 5. Cap 5 & Colla. 2. cap. 22.

a *Rō 14.*

Processu 6. Religio. Cap. 32. Lib. de vera Virgi & de Constit. monasti. c. 5. & Reg. 128 ex breuio. & ex Fusi.

b *Psal. 58. 10.*

Quod si quæras, vtrum ex his duobus extremis sit perniciosius, & magis studio euitandũ? respondeo duabus regulis, quas adferunt sancti. *Prima* est, quod sani & robusti, & qui constitutionis sunt calidioris, tutiùs (vt S. Bonauentura docet) possint ad extremum seueritatis inclinare: subtrahendo corpori aliqua necessaria, quò spiritui ipsi magis subijciatur. Quòd si priùs nimium sibi indulsisset; non debet ad alterum extremum vno quasi saltu trãsire; sed paulatim; sicut fecit S. Dorotheus cum discipulo suo Dositheo. cui assueto comedere quotidie sex libras panis, subtrahebat interdum vnã vnciam: & hac ratione eò deuenit, vt vel octo vncijs in die esset contentus. *Altera* Regula est: quòd qui debilis sunt complexionis, ac laboribus debilitati, studiorum præcipuè & meditationum: debeant magis recedere (vt ait Gerson) ab extremo subtrahendi sibi necessaria: eò quòd hoc illis esset perniciosius, ac detrimentum minus reparabile. Quamobrem dixit Abbas Moyses: (vt refert Cassianus) perniciosius continentiam immoderatam, quàm saturitatem remissam supplantare: excessus enim in vna sumptione cibi admissus, statim reparari potest, si in proxima sumptione aliquid de necessarijs subtrahatur: nimia autem continentia, ac debilitas difficilè reparatur; nisi cum detrimento spiritũs, & scandalo, & contra proximi ædificationem, habenæ laxentur; & redeatur ad saturitatem & illecebras antiquas, quas semel reiecerat. c *Sit igitur*, (vt ait Apostolus) *corporum nostrorum hostia & obsequiũ rationabile*: hoc est cum ea moderatione, quam ratio dictat; vt castitas conseruetur, & reliquæ virtutes non fraudentur auxilio, quo ad suas actiones opus habent; & coniũgatur (vt dixit S. Petrus) d *virtus cum scientia & abstinentia*, quæ se tanquam piæ sorores inuicem iuuent.

De Inferno Nouiss. pa 1. c. 9.

In eius vita.

3. p Tract. de Myst. Theol. practi consid 10 Coll. 2. c. 17

S. Bonau. suprà.

S Bern ad Fratr de Monte Dei.

c Rom. 12. 1.

d 2 Petri. 1. 5.

§. I.

Escarum qualitas.

SECVNDO loco moderatur Abstinentia qualitatẽ ciborũ, coercens inordinatũ precioſorũ, ac delicatorũ ciborũ, & exquisitè præparatorũ desideriũ: quos aliàs gula appetit, ob delectationẽ, qua eos sumẽdo afficitur: eum in modũ, quo Israelithæ in deserto appetiuerunt carnes, aliosq; cibos palato suo magis gratos, nausea quadam affecti, a *quod nihil aliud respicerent nisi Man*, cibum alioquin ex se valde iucundum: nam gula eum solum existimat meliorem, qui palato & appetitui magis placet. Sed neque de hac qualitate certa aliqua regula pro omnibus constitui potest. diuitibus enim ac potentibus delicatioribus escis vti licet, quàm pauperibus & plebeis; & sæcularibus, quàm religiosis; valetudinarijs, quàm sanis: accommodanda enim est ciborum qualitas necessitati & complexioni; celsitati, & vilitati status.

a Num 11. 5.

TRIPLEX autem excessus vitandus est sæcularibus in hac materia. *Primus* est Prodigalitatis: ne in huiusmodi delitijs multum expendant; *Secundus* Ambitionis & Iactantiæ: ne eis vtantur ob mundanam vanitatem. *Tertius* est sensualitatis: ne eis tanquam gulæ irritamento vtantur. At Religiosi, & quo maiorem perfectionem sectantur, Cassiani regulam meritò seruare debent: vt cibus sit ad parandum facilis; & quem ad comedendum oportuniorem vilioris precij compendium præstet; quique sit conuersationi fratrum vsuique communis. Idem confirmat S. Bernardus dicens: omnes Religiosos meritò vti debere cibis totius Communitatis; nisi manifesta adsit necessitas. Attendendum verò esse, ne ficta sit necessitas, aut à palati appetitu excogitata: dum nimium volunt Galeni esse discipuli, qui potius Christi esse deberent; turbantque & Nota singularitatis Communitatem ipsam scandalizat. Quamuis ægroti (vt ait S. Bonauentura) non astringuntur hac Regula: nam eorum vera & nota necessitas exigit potius, vt eis cum charitate indulgeatur. Ipsi autem, quod in se est, documenta illa sequi debét, quæ proposuimus, cùm de morbis ageremus: studentes horrere, & euitare quamcunque nimietatem; ferre verò patienter, cùm deerant delitiæ, aut cibus apponetur insipidus; memores omnes eius, quod ait S. Augustinus in sua Regula: illos scilicet feliciores esse, qui paucioribus possunt transigere vitam.

Lib. 5. c. 23.

Ad Frat. de Monte Dei. Sermo. 30. in Cantica. Proœm. 6. cap. 33. Tom. 1. Tract. 5. Cap 5.

In reg. cap. 17.

AD hunc Abstinentiæ gradum spectat, à condimentis abstinere, quæ non aliud præstant, quàm gulam irritare, & voluptatem percipere. Sufficit (ait S. Bernardus), vt cibi sint comestibiles, non quæsitis condimentis, vt fiant magis concupiscibiles, vel delectabiles. sufficit enim concupiscentiæ malitia sua: si enim voluptati, quam illa in cibo sumendo percipit, addantur irritamenta ex ipsis cibis: fient duo contra vnum. & sic spiritus succumbet. Et vt benè Cassianus ad hoc propositum perpendit: quisquis degustatione immo dice suauitatis offensus, ne ad momentum quidem delitias gutturis sui valuerit castigare: is nullatenus poterit vel occulta, vel maiora corporis deside ria refrænare. Multi Sancti pani admiscuerunt cineres, & cibo rem aliquã amaram: vt hac ratione gulam mortificarent; & b *agnus Paschalis edebatur cũ lactucis aggrestibus*: ne in cibo illo sacro locus daretur sensualitati. Et si memor fueris c *fellis*, d *vini, myrrhati*, quod obtulerunt Christo Domino in cruce pendenti: erubescens, si condimenta quæras, quæ delectent, tuasque irritent voluptates. Sed accuratiùs adhuc (ait S. Basilius) reijcienda esse illa condimenta, quæ Luxuriæ motus excitant, quale ait esse, nimium sal, ob rationes paulò inferiùs adferendas.

Ad Frat. de Monte Dei.

Collat. 5. cap 11.

b *Exod. 12. 8.*

c *Matt. 27. 34.*

d *Marci. 15. 23*

Lib de vera Virginitate.

§. II.

De Abstinentia à Vino.

IN eodem Abstinentiæ gradu fuit etiam valde celebris inter sanctos illa, quæ à carnibus & vino abstinebat. Nam in veteri testamento Daniel dicit de se ipso: *trium hebdomadarum diebus a carnes & vinum non introierunt in os meum*: sed orabat Dominum Deum pro populo suo. Et S. Hieronymus ex Iosepho refert de Edessenis, quod seruarent perpetuam castitatem, abstinentes semper à carne, & vino. Sed multò adhuc amplius eadē Abstinentiæ ratio floruit in nouo Testamento. Nam (vt idem Sanctus ait, & Sanctus Isidorus) ante diluuium nec carnes comedebātur, nec bibebatur vinum; sed post diluuium cœpit vtriusque rei vsus. Veniens autem Christus Dominus in mundum, reduxit res ad sua principia: suadens quod perfectius esset, iuxta sententiam Apostoli dicentis: *b bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum*. Quare Ecclesia Sancta, ex inspiratione spiritus sancti, constituit Abstinentiam à carnibus duobus diebus singulis hebdomadis, vigilijs, aliquorū sanctorum, Quatuor anni Temporibus, & tota Quadragesima. Et S. Clemens in Constitutionibus Apostolicis ait, quòd in septimana sancta abstinebatur etiam à vino; nec alius cibus sumebatur, quàm panis, & aliqua olera; nec bibebatur aliud, quàm aqua.

Hæc Abstinentia à vino valde fuit magni æstimata. Nam (vt S. Thomas aduertit) adeò est difficilis huius rei moderatio, vt illam solā respiciat specialis illa virtus, quæ vocatur *Sobrietas*: cuius contrarium est vitium *Ebrietatis*: cuius propria malitia in eo consistit, vt in tanta copia bibatur, vt rationis iudicium turbetur: ex quo tot oriuntur incommoda, vt S. Chrysostomus vitium illud appellet diabolicum, matremque omnium vitiorum.

Nam primùm, destruit Castitatem, iuxta illud Salomonis: *c luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas: quicunq; his delectatur non erit sapiens*: & Apostolus ait: *d nolite inebriari vino, in quo est luxuria*: quam ob rem S. Basilius cultoribus castitatis suadet, abstinere à vino; præcipuè verò iuuenibus, & ita ait: *vinum addu iuuentuti? actum est de castitate*. Et S. Hieronymus, Virgini sponsæ Christi suadet fugere vinum, tanquam venenum.

Hvc accedit, quòd excessus in potu vini destruat charitatem fraternam. Et vt dixit Ecclesiasticus: *e vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit. Amaritudo animæ vinum multum potatum*. Nam quemadmodum *ignis probat ferrum durum*: sic nimium *vinum corda superborum arguet*: nam cor inflammat irâ; emollit luxuriâ, & ad omne peccatum exstimulat.

Speciatim autē laxat linguā, & impellit ad loquendū imprudenter; & ad infidelitatem in custodiendo secreto. ac propterea spiritus Sanctus

a *Daniel. 10. 3.* *Lib. 2. in Iouinia.* *Lib. 1. de Offic. Eccles. c. 44.*

b *Rom. 14. 21.* *Lib. 5. cap 19.*

2. 2. q. 146 & 150. *Homil. 71. ad pop. D 35 c Ante omnia.* 1.

c *Pro 20 1.* d *Eph 5. 18* *Lib de vera Virgin. & Reg. 10. Pas. 81 de Cōstitu. monast. c. 21.* *Epistol. ad Eustochiū. 2.* *Eccli 31. 35 & 39.* *Pro. 23 29 3.*

suadet: *f nolite Regibus dare vinum: quia nullum est secretum vbi regnat ebrietas, & obliuiscuntur iudiciorum* Iustorum, & obligationum officij sui.

4. IDEM vini excessus reddit hominem ineptum & inhabilem ad sapientiæ diuinæ illustrationes; & ad veræ deuotionis affectus. nam (vt dixit Oseas Propheta): *g fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor*, & h *suffundunt oculos*, non solum corporis, sed multo magis animi. ac propterea dixit Ecclesiastes: *i cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum trãs ferrem ad Sapientiam, deuitarem q; Stultitiam.* Qua sententia insinuat: se propterea Luxuriæ tradidisse, quòd fræna potationi laxasset. Quare ad se reuersus decreuit, à vino abstinere, vt posset esse verè Sapiens.

5. IDEM etiam vitium facit hominem incóstantẽ in omni bono, nam (vt ait Ecclesiasticus:) k *vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguent sẽsatos.* Nec mirum est, eos succumbere tentationibus: siquidem (vt Salomon dixit) sunt l *quasi fopitus gubernator in medio mari, amisso* rationis *clauo.*

6. DENIQVE preciosissima quæque humanæ naturæ bona corrumpit, qualia sunt sãlus, vita, honor, fama, libertas, iudicium & ratio, quæ hominis sunt propria, quibus distinguitur à bestijs. quare concludit Sapiens: *cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? ne intueris vinum quando flauescit, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè. sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt & concupiscent extraneas, & cor tuum loquetur peruersa.* Hæc Salomon: quæ pulchrè confirmat S. Augustinus, dicens: O dolorosa Ebrietas, omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater! O Ebrietas, tu mentem excæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatũ suaue est! insania volũtaria, ignominiosus languor, mentis sanæ debilitatio, turpitudo morũ, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela. O Ebrietas, discãt te diligẽtes agnoscere, discãt te deuitare, discant te velut mortem effugere: quoniã qui te dilexerit, Regnũ Dei non consequatur. Ebrietas (ait S. Ambrosius) est carnalitatis esca, stultitiæ incentivum, sapientiæ venenum. Quid est homo ebrius nisi superflua Creatura? Cuius vita somnus, & cuius somnus est ipse mors. Ne temerè de tua fortitudine præsumas: quia neque fortior es, quam Loth; neque continentior, quàm Noẽ. Hic m *inebriatus est*, & turpiter *nudatus*; ille autem n *inebriatus*, & per filiarum fraudem incestum cum eis admisit.

PROPTER omnes has rationes fuit hoc vitium valde seuerè prohibitũ Ecclesiasticis, & multò adhuc seueriùs Religiosis, & virginibus: eò quòd valde aduersetur Castitati, coniunctioni mutuæ, orationi, silentio, & Perfectioni, quam profitentur. Et quamuis moderatus vini vsus non sit illicitus: abstinentia tamẽ eius vel omnino, vel ad tempus semper fuit valde commẽ-

data,

f Prou. 31. 4.

g Osea 4. 11

h Prou. 23. 29

i Eccles. 2. 3.

k Eccli. 19. 2.

l Prou 23. 34.

Ierem. 29.

Sermo. ad Fratres in Heremo. c. 33 vbi horrendum adducit exemplum. Item. de sobrietate & castitate.

Lib. de Elia & ieiunio.

m Lib. 2. de Abrahan. Gen. 9. 21. n c. 19 32.

S. Thomas 2. 2 q. 149. a 3

data, & laudata in ſcriptura ſacra. Et o *Aaroni eiusq; filijs Sacerdotibus dixit Dominus: Vinum, & omne quod inebriare poteſt non bibetis, quando intratis in tabernaculum teſtimonij, ne moriamini.* Et lex Nazareorum, qui p *votum faciebant, vt ſanctificarentur, ſeq; Domino conſecrarent*, erat, vt *à vino, & omni, quod inebriare poſſet, abſtinerent.* Quod confirmauit Angelus Gabriel, cum de Sancto Ioanne Baptiſta, Euangelicæ legis Præcurſore, dixit: q *erit magnus coram Domino; vinum, & ſiceram non bibet; & ſpiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ:* vt ſtatim appareret, quàm eſſet glorioſus modus hic Abſtinentiæ, qui tantã eius excellentiam comitabatur. quaſi fundamenta iacturi ad deſignandam Legem Nouam. Quamuis autem S Apoſtolus ſuaſerit Timotheo diſcipulo ſuo, vt r *modico vino vteretur*, tamen paulo ante dixit: *teipſum caſtum cuſtodi*, & tunc cauſam ſubiunxit, cur ſuaderet modico vti vino: *propter ſtomachum*, inquit, *tuum, & frequentes infirmitates tuas*: & quoniam opus erat maioribus viribus ad grauiores ſuſtinendos labores. Magnumq́ue indicium eſt ſanctæ cõ ſuetudinis Timothei, quam mutare noluit, niſi à ſuo Magiſtro impulſus; cuius conſilio ſecurior eſt facultas, illam mutandi. Et vt S. Bernardus ait, qui talis fuerit, qualis erat Timotheus, benè licebit ei ea facultate vti.

o Leu. 10 9.
Ezech. 44 21.
p Num. 6. 2
q Luc. 1. 15.
r 1 Tim. 5. 23.
Apolog. ad Guilhel. & Serm. 30. in Cant.

§. III.

Tempus & modus cibum ſumendi.

TERTIO loco præſcribit Temperantia tempus & horam ſumendi cibũ; & quoties, & in quo loco ſit ſumendus obſeruatis in omnibus Prudentiæ Regulis, & attenta neceſſitate ſumẽtis, & cõſuetudine Patriæ, ſtatutiſq; Religionis, ita vt præſcripta hora cõueniẽs nõ præueniatur prætextu alicuius ſenſualitatis: ne talis in illud væ incidat, de quo dixit Eccleſiaſticus: a *Væ terræ, cuius principes mane comedunt: beata verò terra, cuius principes veſcuntur in tempore ſuo ad reficiendum, & non ad luxuriam.* Idem autem intelligit *comedere mane*, & comedere extra tempus, & propter voluptatem. Aptè autẽ vtrumque coniunxit: qui enim ob ſenſualitatem ſuam comedit; nec horam ſeruat, nec tempus; qui autem comedit ad refectionẽ & ſuſtentationẽ naturæ, non præuenit tẽpus ad id aptum. Eſtq; ſignũ exiguæ valdeq́ue infantilis virtutis, quod quis huic gulæ modo ſe dedat. Nam (vt Caſſianus aduertit), qui non exſpectat patiẽter horã præſcriptam, nec ſe ipſum ſuperat, ne extra præſcriptum tempus comedat: is difficilè poterit ſeipſum vincere in rebus maioris momenti. In ſolo vno caſu (ait ipſe) Patres Eremitæ horam præueniebant, aut ſæpius, quàm ſoleret, comedebant: quando ſcilicet opus erat charitatem & ſocietatem hoſpitibus exhibere. Sed nec tunc præſcriptam ſibi quantitatem ciborum excedebant: imo aliqui medietatem

a Eccleſ. 10. 16.
Lib. 5. cap. 20 24. & 25.
Collat 2. ca. 26.
Lib. 5. cap. 9. & coll. 21. 2. c. 23.

tantùm ſuo tempore ſumebant; reijcientes aliam medietatem ad horam, qua hoſpes illo die eſſet venturus. Et vnitur ſim ſuadebant, magis expedire, quotidie ſemel aut bis moderatum cibum ſumere; quàm diu abſtinere, & poſtea ſeſe ſaturare & replere. Et S. Hieronymus ait: melius eſſe, quotidie parum; quàm rarò ſatis ſumere: quemadmodum terræ, vtilior eſt pluuia ſenſim deſcendens: quam nimbus magno cum impetu cadens. nimius enim cibus impedit bona Exercitia: magis igitur expedit, ita illum ſumere, vt ſtatim poſſis illa continuare.

Epiſt. ad Euſtoch. & in Regul cap. de Abſtinentia.

DENIQVE Temperantia ordinè & rectitudinè præſcribit modo ſumèdi cibũ: vt decentia, qualitati ſumẽtis, & circumſtantium ædificationi debita ſeruetur; multoque magis illa, quæ Deo D.N. placeat: in cuius præſentia, vt ſuprà dicebamus, cibus ſumendus eſt, vt excitemur ad id faciendum cum ea, qua par eſt, decentia interiori & exteriori, quemadmodum qui comederet coram Principe & Rege terræ, grauitatem & totius hominis compoſitionẽ magnam ſeruaret in menſa. Quare in comeſtione (ait S. Baſilius) ſeruandum eſſe documentum illud Apoſtoli, dicentis: *b omnia veſtra honeſtè, & ſecundum ordinem fiant.* Sed duo præcipuè extrema ſunt vitanda: *alterum*, comedendi valdè feſtinanter, magnoſq; bolos ſumendi: id enim eſt magnum inordinati valde interioris appetitus indicium; & ſanitati, bonæque digeſtioni contrarium; & nominatim grauitati ac modeſtiæ Religioſæ. quod fuſiùs proſequitur S. Bonauentura ſequutus S. Bernardum. *Alterum* extremum eſt, nimis tardè comedere, diu cibum aut potum in ore retinendo, vt iucundo & grato illo ſapore diutiùs delectetur. Hunc gulæ modum S. Dorotheus Lemargiã, id eſt inſanam palati ſiue gutturis voluptatem appellat: qualis erat illorum, de quibus dixit Oſeas: quod d *ſuper triticum & vinum ruminarent*, eũ in modũ, quo ſolent animalia ruminantia; vt, dum comedunt & bibunt, maiorem percipiant voluptatem. De vtroque hoc extremo admonet Eccleſiaſticus dicẽs: *e vsere quaſi homo frugi his, quæ tibi apponuntur; ne, cum manducas multũ, odio habearis. Et ſi in medio multorum ſedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poſcas bibere. Ceſſa prior cauſa diſciplinæ, & nali nimius eſſe,* & tardior, *ne forte offendas.*

Regul. 72. ex Fuſt.

b 1 Cor. 14. 40.

Proceſſu 6. c 33. ad Fratres de Monte ſerm. 18.

d Oſea. 7. 14.

e Eccli. 31. 19.

SED altiùs adhuc hæc monita ac documenta tradit Saſomon, dicens: *f quãdo ſederis, vt comedas cum principe, diligenter attende, quæ apposita ſunt ante faciẽ tuam: & ſtatue cultrũ in gutture tuo. ſi tamen habes in poteſtate animam tuam: ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.* In qua ſententia quinque magni momenti documenta tradit, ſeruanda præcipuè in conuiuijs, de quibus S. Gregorius ait, vix fieri poſſe abſque aliquibus peccatis. Ac propterea S. Ambroſius perfectionis cultoribus ſuadebat, illa fugere: eò quòd multum temporis in eis expendatur, multaque verba prophana & noxia proferantur, quibus non poſſis aures tuas occludere; quod ſi impedire illa tentes, habe-

f Prou 23. 1.

Lib. 1. Moral. c 4.

Lib. 1. offic. c. 20.

beris

beris ſuperbus,& inurbanus.Cogent etiam nolentem comedere, & bibere præter tuam conſuetudinem;& quolibet exceſſu,& inordinatione accidente maculaberis, eò quòd præſentia tua cenſeberis omnes approbaſſe. Quoniam autem non poſſunt interdum huiuſmodi conuiuia euitari, ſeruandæ tibi ſunt prædicta Salomonis documenta. *Primum* eſt, vt *diligenter attendens quæ apponuntur*,non te effundas ad veſcendum de omnibus; ſed priùs conſideres,quòd magis tibi expediat. *Secundum*,vt *ſtatuas cultrum* diſcretionis *in gutture tuo*,perpendens periculum cui expoſitus es,gulæ ſuccumbendi,ſi nimius cibus per tuum guttur ingrediatur. *Tertium* eſt, vt *non deſideres de cibis eius*;ſed cultro mortificationis iugules deſiderium & appetitum ciborum,& vinorum delectabilium & pretioſorum,quæ ſunt verè *panis mendacij*,hoc eſt fallaces & mendaces cibi,qui te decipiunt alliciendo, & impellẽdo ad plus ſumendum,quàm opus habeas. *Quartum* eſt, vt cultrum quoque ſtatuas in gutture tuo,mortificando linguam,ne ad loquendum laxetur: nam etiam imminet periculum ſuccumbendi & moriendi propter ſermonem. *Quintũ* eſt,vt comedas,loquaris,totumque illud opus facias, quaſi cultrum in gutture tuo haberes:qui in memoriam reuocet, morieudũ tibi eſſe; fieriq; poſſe,vt ex ipſa menſa deducaris in ſepulchrum. Hiſce quinq; documentis ſatis munitus eris contra gulæ ſpicula:quamuis victoria adeò ſit rara, vt Sapiens idem adiecerit:*ſi tamen habes in poteſtate animam tuam*:quaſi dixerit: hæc omnia,quæ tibi dixi,facito,ſi tantam habes virtutem,vt animam tuam frenare, & intra certos limites in huiuſmodi occaſionibus continere poſſis.Nam graviter & prudẽter S.Chryſoſtomus dixit:quis eſt vincẽs tam facile inimicos, vt prandens trophæum erigat?S. Auguſtinus etiam cum multum in ſanctitate profeciſſet, Deo D. N.dicebat: quotidie contra appetitum comedendi & bibendi pugno:& quis eſt Domine,qui non aliquando metã & neceſſitatis limites egrediatur?quicunq; is eſt,magnus certe vir eſt:debetque meritò ſanctum nomen tuum magnificare:ego autem non ſum talis,ſed homo peccator.Et quamuis aliqui ſint(vt ait Caſſianus), qui facilè conuiuia euitent, cibosque delicatos ſibi non procurent:pauci tamen ſunt,qui moderatè vtãtur ſibi permiſſus;ſciantque ſe ipſos mortificare, cùm illos habent coram ſe poſitos.Quare aptum illud eſt conſilium, vt aliqua ſemper mortificatio fiat dum cibus ſumitur,aliquid relinquendo eorum,quæ meliùs ſapiunt, & palatum delectant,tam vincendæ gulæ cauſa, quàm Chriſto D. N.in eius pauperibus aliquid tribuendi.Nam ſi qui valde ſe mutuò diligunt, cùm ſimul comedunt alter alteri offert bolũ aliquem iucundioris cibi, aut etiã mittit extra menſã,ſi prope ſit:non cenſebitur magnum quid facere,qui Chriſtum Dominũ verè ex corde diligit:ſi aliquid comedere omittat,quo aliàs recreabatur,vt ad ipſum Dominũ mittat in ſuis pauperibus exiſtentem, & id exſpectanté.Aduertit enim S.Greg.ſemper expedire,vt miſericordia cum abſtinentia

Hom.59.ad Popu.

Lib.10. Cõfeſſ.c.31.

Lib.5.c.7.

3p. Paſtoralis. admoni.11.

TRACTATVS III.

DE STATV RELIGIOSO QVOAD EIVS SVBSTANTIALIA; ET INGENTIBVS PREMIIS EIDEM PROMISSIS.

CAPVT I.

QVID SIT STATVS RELIGIOSVS, ET CHRISTVM D. N. eum in lege noua constituisse; eiusq; aliquid in antiqua praecessisse.

INTER eos Status, qui sub Continentiæ vexillo militant, prælucet quasi Sol inter sydera sacer Status Religionis. Quod Religionis nomé attribuit sibi, quamuis aliàs proprium sit nobilissimæ cuiusdã virtutis, cuius est reddere Deo supremum cultum & honorẽ ei debitum, ob infinitam eius præstantiam & excellentiam; cuius actus sunt Adoratio, quàm Latriam appellamus, Deuotio, Oratio, Sacrificia, Oblationes, & Vota, & alij similes: quibus omnes Christiani Deum ipsum honorãt ac venerantur; sed eosdẽ tamẽ multo perfectius exercent cultores & Professores huius statûs, quẽ per excellentiã Religionẽ appellamus. Quæ non aliud est, quam Congregatio hominũ Creatoris ac Redemptoris sui obsequio perpetuo dedicatorum, & obstrictorum cũ ea perfectione, quã Sacrum Euangeliũ docet: ad quem statum tribus illis peruulgatis votis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ se se obstringunt, iuxta aliquã formulam, modumq; viuendi ab Ecclesia Sancta approbatum. Tria enim sunt necessaria ad propriam statûs Religiosi perfectionem. *Primum* est, firmum animi decretum seruandi perpetuam Castitatem, Paupertatem, & Obedientiam; ita vt nunquam retrocedat, aut aliquid ex ijs resumat, quibus per huiusmodi virtutes sponte se spoliauit, ac renũciauit. quod tamen non sufficit, nisi addatur *Secundum*: vt idem animi decretum voto confirmetur. Ad rationem enim statûs spectat, (vt supra est dictum) vt stabilis sit ac firmus. Hanc autem firmitatem non habet, nisi ex vi voti, quo promittitur Deo D. N. id, quod ipse Status ex suo Instituto profitetur. Sed neq; sufficit tria illa vota priuatim & ex propria deuotione edi: (quod facere posset etiã qui in sæculo manere vellet) sed necesse est secundũ eam formã & rationem id fieri, quam Ecclesia præscripsit: licèt enim vota illa in se ipsis sancta sint,

Quid sit Religio. S. Tho. 22 q 186. a. 6.

cta sint, eaque Deus approbet & acceptet à quocunque legitimè ea offerente: sed, cùm diuersæ sint rationes, fines, ac media, ea custodiendi: comisit Deus Ecclesiæ suæ, suoque vicario Pontifici Romano, solennitatem, conditiones & media præscribere, quibus ea sint edenda, vt vere sint vota religiosa. & hac ratione Ecclesia, & eius nomine cæteri Prælati ea acceptant, vt constituant Statum Religionis.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 81. a. 1. In Amos. 9. Lib. de vera Relig. a Eccles. 4. 12.

OPTIMO autem iure nomen hoc Religionis eì statui tanquam proprìũ assignatur: ducitur enim, (vt ait S. Hieronymus, & S. Augustinus) à verbo Religare, hoc est rursus ligare. Nam omnes homines, naturalis quidem legis vinculo, diuino sese obsequio mancipant: at Christiani secundò Euangelicę legis vinculo in Baptismo se ligant: quibus duobus vinculis tertium addunt Religiosi, obstringentes se tribus prædictis votis, tanquam a *funiculo triplici*, de quo Ecclesiastes ait, *quòd difficilè rumpatur*. Postquam enim Religiosi spõte se ipsos obstrinxerunt: non possunt se ipsos dissoluere: eò quòd in perpetuum ligati, diuinoque seruitio dedicati maneant. S. Isidorus dicit: nomen Religionis venire à verbo Relegere: eò quòd tales dedicent se se ad semper cogitandas res diuini cultûs; legentes, & repetentes semel & sæpius lectionẽ & occupationem earum rerum, quæ ad sui statûs obligationem spectant: cuius excellentiæ nulla via meliùs intelligi possunt, quam si explicetur: quid ipse status sit, & quas res complectatur. Cui cùm tanquam proprium tribuatur nomen Religionis, quod omnibus Ecclesiæ statibus est commune: licebit eidem tanquam proprium attribuere, quod spiritus sanctus per Salomonem de tota illa dixit. nam sæpe euenit, vt magni alicuius palatij delineatio, magno artificio fit in alio minori, quod in ipso maiori continetur, compendio quodam expressa. Ait itaque Sapiens: b *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & propositi mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ.* In qua sententia quæcunque diximus de ipsa Ecclesia in primo Tomo, videbimus satis clarè depicta, eaque pertinere ad statum Religiosum: qui huius & sequentis Tractatus est materia & argumentum: authorem scilicet eius, antiquitatem, firmitatem, & finis eius præstantiam; Institutorum eius varietatem, votorum oblationes, legum pastum & refectionem; modum vocationis ad tot bonis fruendum; personas quæ vocantur; ac media, quibus Christus D.N. vtitur, ad talem vocationem. Simul etiã insinuantur excellentiæ, magnæque huius statûs vtilitates.

b *Prou. 9. 1*

§. I.

§. I.

Author Status Religioſi.

APRIMO igitur præcipuoque Status Religioſi authore inchoãtes: dubium non eſt, quin Sapientia diuina incarnata, quæ ingentem Eccleſiæ domum fundauit & exſtruxit, etiam in eadem ædificauerit ſacram domum Religionis, cum rebus illis præcipuis, quæ ad eius eſſentiam & firmitatem ſpectant. Quæ quemadmodum veniens in mundum, tradidit ſe in mortem, permittens a *latus ſuum lancea aperiri, & ex eo ſanguinem & aquam exire*: b *vt exhiberet* (vt ait Apoſtolus) *ipſe ſibi gloriоſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugã, aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit ſancta & immaculata*: ita dicere licet, quod venerit in hunc mundum magis in particulari, vt intra ipsã Eccleſiam, Religionem exſtrueret: in qua excellentius adhuc Eccleſiæ pulchritudo & nitor ſplenderet: præuidens hanc Euangelicæ perfectionis præſtantiam in multitudine omnium Chriſtianorum haud conſeruandam: multitudo ſiquidem ſemper ſequitur quod laxius eſt; & quod precioſum, eſt rarum, & in paucis inuenitur. Pro his igitur paucis ædificare voluit angu ſtam Religioſæ vitæ domum. Quemadmodum inſinuauit ipſe, cùm adoleſcenti dicenti, ſe omnia mandata cuſtodiuiſſe à iuuentute ſua, dixit: c *ſi vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus: & veni, & ſequere me.* quibus verbis (vt ait S. Auguſtinus) manifeſtauit felicis huius Status fundationem: qui ſupra præceptorum obſeruantiam, addit etiam conſiliorum Euangelicorum, in Paupertate, Caſtitate, & Obedientia religioſa; Paupertatem indicauit, cùm dixit: *vende quæ habes*, earumq; proprietati renuncia, *dando ea pauperibus*; Caſtitatem, cùm dixit: *veni ſequere me*, ſeruando ſcilicet Caſtitatem, quam ipſe ſeruabat: de qua iam dixerat d *eſſe quoſdam Eunuchos, qui ſe ipſos caſtrauerunt propter Regnum cælorum*, quod ipſe prædicabat; ſimiliter inſinuauit obedientiam eodem illo verbo, *ſequere me*: nam propterea ſequi debebat, vt obediret, & vitam perfectam, quã ipſe ducebat, ac docebat, amplecteretur. Hoc ipſum attentiùs adhuc deducitur ex eo quod, nolente adoleſcente illo Statum tantæ perfectionis amplecti, ſtatim S. Petrus Apoſtolus, reliquorum Apoſtolorum nomine, dixit ipſi Chriſto: *ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te: Quid ergo erit nobis?* qui S. Petrus nomine rerum omnium, quas reliquerant, non ſolùm facultates & poſſeſſiones intellexit, quas reliquiſſent, vt paupertatem amplecterentur: ſed vxorem quoque, propriamque libertatẽ, cultores & Profeſſores facti, continentiæ, & ſubiectionis erga ſuum Magiſtrum. Ita enim S. Hieronymus deducit ex ipſius Saluatoris ad S. Petrum reſponſione, qua dixit: e *Omnis, qui reliquerit domũ, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, centuplum accipiet*

Sapientia ædificauit ſibi domum.

a Ioan. 19. 34.

b Epheſ. 5. 26.

c Matt. 19. 21. Epiſt. 89 q. 4.

d Matt. 19. 12.

Lib. 1. cont. Iouinia.

e Marci 10 29. Luce 18. 29.

accipiet, & vitam æternam poßidebit. Satis enim apertè his verbis Chriſtus inſinuauit: omnia illa deſeruiſſe Apoſtolos, vt ipſum ſequerentur; quibus propterea centuplum etiam promittebat. Et quoniam ipſi futuri erant fundamentalia Euangelicæ perfectionis ſaxa, quos reliqui fideles ſequuturi erãt: certiſſimum eſt, (vt ait S. Auguſtinus quem S. Thomas, eiusque ſchola tota ſequitur) S. Petrum & reliquos Apoſtolos, eâ ratione rebus ſuis omnibus, vt Chriſtum ſequerentur, renunciaſſe, vt tribus ad id editis votis ſeſe obſtrinxerint: inſpirante eis eorum Magiſtro hunc perfectionis modum, quem poſtea eſſent prædicaturi, & in Eccleſia ipſa conſtituturi.

Lib. 17. de Ciuit. c 4. 2. 2. q. 88. a. 4 ad 3.

QVEMADMODVM autem ſupremus hic Magiſter omnibus præibat ſemper exemplo, & priùs opere exequebatur, quod verbo docebat: credibile eſt, quod quemadmodum perfectiſſimè ſeruauit Paupertatem, Caſtitatem & Obedientiam patri ſuo: ita etiam votum ediderit earundem trium virtutũ, vt qui ſemper faceret, quod erat optimum, & perfectiſſimum: nam, vt ſupra dictum eſt, præſtantius eſt opus virtutis, quod ſit cum voto, quàm ſine illo. Ac propterea in Pſalmo, in quo de eius paſſione agitur, cùm ea referuntur, quæ ipſe erat facturus, ait: f *vota mea reddam in conſpectu timentium te. Vota* (inquit, S. Baſilius) appellat ea quæ promiſerat ſe facturum; aut (vt S. Auguſtinus ait) ſacrificia, quæ pro ſalute mundi obtulit; nominatim autem paſſionis ac mortis ſacrificium. Nam credendum eſt, ipſum voto ſe obtuliſſe æterno Patri, cùm ingreſſus in mundum ei dixit: g quia *corpus aptaſti mihi* vt ſacrificari poſſet, *ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam: Deus meus* id *volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Et ea vota impleuit in conſpectu timentium Deum, vt exemplo ſuo eos exſtimularet ad ipſius imitationem.

Videſuarez in 3. P. tom. 2. Diſput. 28 Sect 2.

Tract. 1 c. 9

f *Pſal. 21. 26.*

Ibidem.

Ibidem in 2. expoſitione.

& S. Hieron.

g *Pſal 39. 7 Hebre. 10. 5*

1. PRIMA igitur Status Religioſi excellentia oritur, ex præſtantia primi eius fundatoris Chriſti D. N. qui eſt Sapientia æterna, & modo quodam valde eminenti, & ſuperiori quàm noſtro; dignatus eſt eſſe primus legis Euangelicæ Religioſus, ac petra fundamentalis huius ædificij; adiungẽs ſibi diſcipulos religioſos, qui ipſum imitarentur, & h *accederent* (vt S. Petrus dixit) *ad lapidem hunc viuum*, ſuper quem & *ipſi ſuperædificarentur tanquam lapides viui*, & efficeretur *domus* quædam *ſpiritualis*, ipſa ſcilicet ſacra Religio.

h 1. Petri. 2. 4.

2. Ex quo etiam conſtat ſecunda eiuſdem Status excellentia, eius ſcilicet antiquitas: liquidem orta eſt in mundo cum ipſomet eiuſdem mundi Saluatore, qui in ipſo inſtanti, quo cæpit eſſe homo, obtulit Patri ſuo propoſita & vota perfectionis Religioſæ. Quid enim fuit porticus illa Bethlehem, in qua ipſe Saluator erat cum matre ſua & Ioſepho; niſi viua quædam Religionis domus? nam omnes tres erant Virgines Deo conſecrati; omnes tres pauperes in ſumma paupertate: clamante infantulo exemplo ſuo, quod poſtea erat etiã verbo prædicaturus. Quare ſtatim atq; cæpit Eccleſiam ſuã fundare, cæpit quoq; Religionem intra eam diſponere ac erigere. Quemadmodum S.

Bernar-

Bernardus memorandis his verbis declarat: ordo, inquit, Religiosus fuit primus in Ecclesia, imo ab eo cæpit Ecclesia. quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus; nullus vicinior ei, quæ in cælis est Ierusalem mater nostra; siue ob decorem castitatis, siue propter charitatis ardorem; cuius Apostoli Institutores, cuius hi, quos Paulus tam sæpe i *Sanctos* appellat, inchoatores exstiterunt. nam inter illos nihil, quod suum esset, quispiã retinebat; sed k *diuidebatur* (vt scriptum est) *singulis prout cuiq; opus erat*: idque tanta concordia morum, & animorum cohærentia, vt l *multitudinis credentium esset cor vnum & anima vna*. Nam, cùm spiritus sanctus venit super Apostolos, ac discipulos, vt quæ Christus D.N. prædicauerat ac docuerat, in eis confirmaret, & stabiliret: statim cæpit hunc viuendi modum dilatare & confirmare, inspirans plurimis viris ac fœminis, vt non contenti obseruantia Præceptorum, consilia quoq; amplecterẽtur Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ; votis editis ad eum vitæ modum sese obligantes: vt sic essent in omnibus perfectiores. Vnde Cassianus ait, vitam Religiosorum in cœnobijs communiter viuentiũ sub Obedientia vnius Abbatis incepisse ab ipsis Apostolis: ad quorum pedes ponebant Fideles precia agrorum ac domorũ, quas vendebant, in signũ Paupertatis, & Subiectionis ad Apostolos, voto se ad id faciendum obligãtes. Cuius indicium est tremenda illa punitio, quâ S. Petrus puniuit Ananiam & Saphiram eius vxorem, eò quòd m *fraudassent de pretio agri, & partem tantum quandam ad pedes Apostolorum posuissent*: nam ita facientes, *mentiti essent spiritui sancto*, transgredientes votum, quod ediderant, voluntariæ paupertatis: quemadmodum communiter S. Patres interpretantur. Denique adeò excreuit, & inualuit Religiosus Status in primitiua illa Ecclesia, vt S. Dionysius S. Pauli discipulus ita de eo loquatur, quasi de re valde nota & confirmata; eiusque Professores vocabantur *Cultores* eò quòd cultui & honori Dei omnino se manciparent, & animarum suarum profectui, & in omni virtutum genere perfectioni ex instituto studerent. Appellabantur quoque *Monachi*, eò quòd ad solitudinem se reciperent, vt seorsim ab alijs cum Deo agerent. Et in signum, quòd à vita communi, & apud fideles ordinaria se segregarent, induebant peculiarem habitum à reliquis distinctum: vt hoc ipsum eos ad maiorem perfectionem prouocaret.

Apologia ad Guilhe. mũ columna 9.
i *Rom. 15. 25*
1. Cor. 16. 1.
k *Actor. 2. 44.*
l *c. 4. 32.*
Vide Bellar. lib. 2. de Monach c. 5. tom. 1
Lib 2. c. 5. & collat 18. c. 15.
m *Actor. 5. 2.*
S. Aug. Ser. 27. de verb Apost.
S. Chrys. Homil. 12 in Acta Vide Bellar. sup c. 20.
Lib de Eccle. Hierar. c. 6.

§. II

Religiones in Antiqua lege.

SEd adhuc maior est Religiosi Status antiquitas. Nam diuina Sapientia multò ante quàm humanam carnem indueret, & cùm antiquæ Ecclesiæ domum ædificauit in populo Hebræo, fundauit intra eam domum aliam Religiosam: licet non adeò perfectam, atque in lege noua. Hæc fuit Religio Nazareorum, qui (vt ait S. Thomas) tunc aspirabant ad suprem-

2. 2 q 186. a. 6. n Argum. sed contra.

perfectionem, obligantes se voto ad ea, quæ diuini essent obsequij: quamuis votum illud non perpetuum esset, sed ad certum aliquod tempus. a *Quo tempore abstinebant à vino, & omni, quod inebriare posset; nec comedebant quid quid ex vinea esse posset, ab vua passa vsque ad acinum: nec nouacula transibat per caput eorũ,* sed permittere debebant crescere *Cæsariem capitis sui; nec contingere* aliquem *mortuum*, etiam *Patrem aut matrem*: vt sic intelligeretur, perfectam sanctitatem consistere in plena sui ipsorum mortificatione; speciatim autem in tribus. *Primum*, vt abstineant à rebus delectabilibus, & occasionibus in eas incidendi, quantumuis paruis ac leuibus. *Secundum*, vt huius vitæ onera patiẽter ferant; neque delectationis aut indulgendi sibi causa, illa à se excutiant. *Tertium*, vt omnem amorem parentum, fratrum, & cognatorum omnino exuant ac deponant, b *dimittentes mortuos, sepelire mortuos suos*; vt perfectioni consequendæ studeant. quam profitentur. Et hac via multi ad tantam peruenerunt sanctitatem, vt Ieremias de eis dixerit, c *candidiores Nazarei eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Saphyro pulchriores.* Quę omnes qualitates eminentius competunt nostris Religiosis, quos propterea S. Gregor. Nazianzenus Nazareos appellat: de quibus meritò dicere licet, quod sint rubicundiores ebore antiquo, quod est os Elephantis, in initio quidem valde candidum; sed propter antiquitatem efficitur rubicundum & multo pulchrius: quod vt suprà diximus figura est Castitatis, charitate exornatæ, & reliquis virtutibus eam comitantibus condecoratæ. Quid igitur est, quod dicimus Euangelicos Nazareos esse rubicundiores ebore antiquo: nisi quod Religiosi nostri plurimum excedãt antiquos in Castitatis puritate, in paupertate spiritus, in feruore charitatis, & in omnium virtutum excellentia? Eo quod tanquam exemplar & Magistrum habeant Dominum illum, de quo dixerunt Prophetæ (vt refert S. Matthæus) d *quoniam Nazarens vocabitur*, sanctus scilicet & consecratus Domino, nouorum Nazareorum exemplar, cuius nonnullum vestigium fuerunt antiqui; quos noui ita præcellunt, sicut veritas figuram, & corpus verum suam vmbram excedit.

Erat etiam in antiqua lege modus alius Religionis eorum, quos scriptura *filios Prophetarum* appellat, qui custodiebant Castitatem; & à communi aliorum hominum conuersatione abstinebãt; seque in diuinis laudibus occupabant. De tempore Samuelis dicitur, quod e *grex Prophetarum descendebat de excelso, quos precedebat Psalterium & tympanum, & tibia, & cythara*, ipsi autẽ *prophetarent ac laudarent Dominum.* Meritò autem appellatur locus in quo illi erant *Collis Dei*: eò quòd dedicatus esset ad laudandum & glorificandum Deum à Sanctis illis viris, huic tantum rei intentis. Postea floruerunt valde tempore Eliæ, ac discipuli eius Elisæi, quos S. Hieronymus & S. Isidorus Eremiticæ ac Religiosæ vitæ principes appellant: eo quod Virginitatem coluerint, & in paupertate vixerint seorsim in solitudine, quos f *filij Prophe-*

tarum

a *Num. 6. 1.*

b *Mat. 8. 22.*

c *Thren 4. 7.*

Oratio in laudem S. Basil. 9.

d *Mat. 2. 23.*

e *2. Reg. 10. 5.*

Epist. 4. ad Rustic. & 13 ad Paul. Lib 1. de Offic. Eccle. c. 12.

f *4. Reg. 2. 5. 15.*

tarum habitantes in Iericho, tanquam Magistros suos habuerunt, obedientes eis, eorumque consilia amplectentes. Ad quorum imitationem continuata fuit hæc vitæ ratio in secta Edessenorum: de quibus Iosephus refert, quod renunciarent nuptijs, ac diuitijs; haberentque omnia inter se communia; & alias consuetudines adeò legibus nostrorum Religiosorum similes, vt aliqui Doctores affirment Edessenos illos fuisse hebræos, ad Christianismum cóuersos: de quibus idem refert Philo Iudæus, laudans (vt refert Eusebius Cæsarienſis) celsitudinem Religionis quam S. Marcus Alexandriæ plantauerat inter hebræos, amplectentes fidem Euangelicam.

QVICQVID tamen de hoc sit, semper Deus operam dedit, vt in antiqua lege duplex ille Religionis modus prædictus conseruaretur: iuxta illud, quod ipse dixit per Amos Prophetam: g *ego sum qui ascendere vos feci de terra Aegypti: Et suscitaui de filijs vestris in Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazareos*: quos in paruo licet numero ex multitudine plebis elegit, vt maiori spiritu, ipsius seruitio se manciparét. Quam ob rem in sanctissimo Ioanne Baptista, qui finis fuit antiquæ legis, & præcursor nouæ, vterque hic gradus Religionis fuit simul: nam h *ab ipso vtero matris suæ fuit* Nazareus, *spiritu sancto repletus*; & Propheta & filius Prophetarum; & secessit in loca deserta, vixitque in perpetua Virginitate & paupertate, aperiens hoc modo fundamenta Eremiticæ ac Religiosæ vitæ in Euangelica lege, ideoque S. Gregorius Nanzianzenus, & S. Hieronymus ducem illum faciunt vitæ Religiosæ. Quamuis Christus D. N. eam constituerit in ea perfectione, quam habet, tanquam supremus omnium Magister, cuius causâ Religiosi nostri, quodammodo promerentur insigne nomen Prophetarum: eò quòd (vt ait S. Bernardus) castitate, paupertate, suaque adeo exacta Obedientia prophetizant, post hanc temporalem & visibilem vitam, aliam super esse æternam & inuisibilem: ad quam suspirant contemnentes quæcunque sunt in hac vita.

Lib. 10. Antiquit. c. 2. & lib. 2. de Bello c. 7. Canisius de Conf. Euang. §. 5. Bellar. supra c. 5. S. Hiero. Epist. ad Eustoch. de seruanda virgin. Lib. 2. histo. c. 15.

g *Amos. 2. 10.*

h *Luca 1. 15. Oratio in S. Basil. epist. ad Eustoch. Chrysost homil. 1. in Matth. 3. col. 2. cap. 16. Serm. in id Psalmi 23. Hæc est generatio quærentium Dominum.*

CAPVT II.

PRÆCELSVS RELIGIONIS FINIS EST VT RELIGIOSI non sibi, sed soli Deo viuant.

EX Dictis proximo capite deducere licet celsissimum finem, quem diuina sapientia respexit, dum Religionis a *domum ædificauit sibi*. Nam etsi b *vniuersa propter semetipsum operatus sit Dominus*, & propter gloriâ suam; sed præcipue tamen domum hanc sibi ædificauit multis de causis, vt scilicet esset locus dedicatus ad quærendam gloriam Dei; in quo ipse laudaretur, & glorificaretur à suis electis: quorum opera ita in mundo præluceret; vt omnes, ea videntes, excitarentur ad cœlestem ipsius Patrem glorificá dum; deinde, vt inæstimabiles gratiæ suæ diuitias & redemptionis efficacita-

a *Prou. 9. 1.*
b *cap. 16. 4.*

tem manifeſtaret: faciens eos, qui in mundo viuerent, ipſo mundo ſuperiores; & in carne viuentes, nó viuere ſecundum carnem. Itém hanc domum ædificauit, vt ſibi eſſet ſolatij ac recreationis domus: in qua deſiderij ſui compos fieret, quo deſiderat conuerſari cum filijs hominum, agédo familiariter cum ipſis Religioſis: qui, vt ipſi ſoli attenderent, omnia reliquerunt; ac denique, vt in eadem domo, infinitæ ſuæ ſapientiæ theſauros aperiret, docens electos ſuos ſcientiam propriam ſanctorum, & occulta myſticæ ſcientiæ ſpiritû. Quamobrem Religionem licet appellare c *domum ſanctitatis*, d *domum Orationis*, & e *domum diſciplinæ*; & domum propriam Dei ædificatam per ipſum & pro ipſo, potius quàm pro nobis. nam, etſi verum ſit, quod eam pro nobis ædificauerit, & in bonum commodumque noſtrum: eo quod innumera bona per eam nobis eueniant, vt poſtea videbimus: noluit tamen dicere quod nobis ſed *ſibi* eam ædificaſſet. Vt Religioſi intelligant: ſe non ſuos eſſe, ſed Dei; nec ſibi ipſis ſed Deo viuere debere: iuxta illud Pſalmiſtæ: f *anima mea illi viuet*: quia eam non ſuam reputabat, ſed Dei. Eſt enim eius creatura, à quo totum eſſe accepit, quod habet: æquum igitur eſt, vt Creatori ſuo, viuat: & vt opus artificis ipſi ſeruiat, qui ad hoc illud fecit, vt eius operâ vteretur. Eſt eius ancilla; eius ſanguine redempta, qui vitam ſuam pro eius redemptione expoſuit. Ego (ait Dominus) g *redemi te, & vocaui te nomine tuo: meus es tu*. Hoc volo eſſe impoſterum proprium nomen tuum: *qui eſt Dei*. Cum igitur ſis totus Dei, ſicut mancipium totum eſt Domini, qui illud emit: æquum eſt, te viuere non tibi ipſi, ſed ei Domino, qui te redemit: ita enim Apoſtolus dixit: h *pro omnibus mortuus eſt Chriſtus: vt, qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit*. Speciali gratia elegit te ipſe, vt eſſes pars Eccleſiæ ſuæ; ſpeciali vocatione te vocauit, vt eſſes membrum Religionis ipſius; fecit te viuum lapidem huius domus; quam in ſuum vſum & obſequium ædificauit; æquum igitur eſt, te totum in hoc ipſo occupare; & vt quidquid cogitaueris, loquutus fueris, & feceris: id non tibi, ſed ei Domino fiat, cuius tu es. Vt re ipſa impleas quod idem Apoſtolus dixit: i *qui ſapit, Domino ſapit; & qui manducat Domino manducat: nemo enim noſtrum ſibi viuit, & nemo ſibi moritur. Siue enim viuimus, Domino viuimus: ſiue morimur Domino morimur. Siue ergo viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus* quòd ſi Dei es: cui, niſi Deo, viuere debes? Tecum loquitur Iſaias dicens: k *iſte dicet: Domini ego ſum: & hic ſcribet manu ſua: Domino*: ſeu: Dei ſum ego: cùm enim eius vocationi præbui cóſenſũ: me ipsũ obſtrinxi, vt illi ſoli viuerẽ. Quod ſi, cùm Deus ſit abſolutus Dominus, nec ſuis creaturis opus habeat, exit à ſe ipſo per amorẽ, videturq; animæ illi viuere, q̃ amat; dũ adeò attentè, & cũ tanta cura, eius cõmodis cõſulit, vt ſuorum amicorum bonũ, propriũ reputet; demq; ſit, ædificare ſibi domum, & candẽ illis ædificare: quanto magis erit rationi conſentaneũ, vt

c *Pſal.* 92. 5
d *Iſaiæ.* 56. 7.
e *Eccli.* 51. 31.
f *Pſal.* 21. 31. 2.
g *Iſai.* 43. 1. 2.
h 2. *Cor.* 5. 15.
i *Roma.* 14. 6.
k *Iſaiæ* 44. 5.

3.

4.

anima illa à ſe ipſa omnino exeat,ſoliq́;Deo viuat,totã ſe occupãs in eo quod ei placet;& implens quidquid ille præcipit,ac conſulit?hoc eſt quod ſponſa dicebat:l *dilectus meus mihi,& ego illi*;& iterum, m *ego dilecto meo,& dilectus meus mihi*.ille,inquit,viuit mihi,& ego illi viuo;ſed intereſt : quod ille attendit commodo meo:ego autem eius ſeruitio; ille cõſulit honori meo, ego autem ſtudeo honori eius; ille per amorem eſt totus meus,& ego per amorem ſum tota eius:Hæc ille facit, quia bonus eſt,& complacet ſibi,dum creaturis ſuis benefacit;ego idem facio,quia ipſe eſt vltimus finis meus ,vnicũ bonũ meũ: teneorq́ue illi ex toto corde meo ſeruire: & væ mihi,niſi id fecero. nam(vt S,Bernardus ait)dignus eſt morte,dulciſſime Ieſu,qui vult ſibi viuere & nõ tibi; & qui tibi non ſapit, deſipit.propter temetipſum feciſti omnia: & qui vult eſſe ſibi,& non tibi:nihil eſſe incipit inter omnia.

l *Cant.2.16 m 6.6.*

Serm.10 in Cant.in initio.

Hoc ipſum clamant tria Religionis vota.Nam vir Vxori ſuæ viuit;vxor viro ſuo:vterq́ue enim attendit,n *quomodo placeat alteri*.Anima autẽ,quę.voto Caſtitatis ſe obſtrinxit,viuit ſpõſo ſuo Chriſto;& *cogitat,quomodo placeat Deo*.Diuites huius ſæculi ſibi viuunt : ac propterea diuitias quærunt,quibus ſibi ipſis indulgeant:pauper verò ſpiritu,qui eas omnes reliquit,oſtendit,ſe non ſibi viuere;ſed Deo, à quo ſperat alimenta,qui. gloriantur de ſua libertate,viuunt ſibi accipientes tanquam regulam ducendæ vitæ ſuæ, proprium iudicium & voluntatem propriam:at Religioſus,per votum obediẽtiæ,propriam libertatem exuit;ac deſinit eſſe ſuus:tradit verò ſuum iudicium , voluntatem,& libertatẽ Deo,ſuiſq́ue Prælatis. Quare ſi definire velimus:quid ſit Religio,licebit cum S.Bernardo dicere: eſſe generationem hominum nõ quærentium ſe ipſos,ſed Deum;&profitentium viuere,non ſibi ipſis;ſed Deo ſuo.Sunt enim domus illa,quam Sapientia diuina ædificauit *ſibi*:vt ſcilicet in ea viueret,& habitaret:ita vt cum Apoſtolo dicere poſſent : o *viuo iam non ego,ſed viuit in me Chriſtus*.Qui nam quæſo maior honor,quæ maiores diuitiæ, aut lætitia maior haberi poteſt , quàm quod ſis domus Dei:in qua diuina habitet Sapientia?ſtude(ait S. Auguſtinus)Deum poſſidere , vt ipſe te poſſideat,& ſic eris hæreditas,ac domus eius.Nam,ſi ipſe poſſidet,aut poſſidetur: vtrunq́ue eſt in tuum commodum.Felices Religioſi,qui ſunt domus,in qua Deus habitat: nam talem hoſpitẽ,&habitatorem habentibus,nihil deeſſe poterit.Felices quoque illi,quòd non ſibi viuant, ſed ipſi Deo: ſiquidem Deo viuentes, multò meliùs ſibi viuunt: quia in Deo inuenient quidquid deſiderare poſſunt,ſi in eius perſeuerent obſequio.p *Chriſtus* enim(ait Apoſtolus) *tanquam filius eſt in domo* patris ſui , quæ eſt etiam *ipſius propria* : *quæ domus ſumus nos,ſi fiduciam,& gloriam ſpei vſque ad finem firmam retineamus*, viuentes ad gloriam eius, qui habitat in nobis;& conſtruxit nos , vt ſimus eius domus & habitatio.

Serm. in id Pſal.23 Hæc eſt generatio o *Gal.2.20.*

p *Hebr 3.6*

ATTENDE igitur, Religioſe, ne ab excelſo illo fine degeneres, quem in ſtatu tuo quærere profiteris: ne te ipſum abijcias ac deprimas, vt in poſterũ viuas mundo, hoſti tuo; nec carni, ancillæ tuæ; nec tibi ipſi, qui iam non es tuus; nec ſolatium inuenire potes in abiecto adeò fine, qualis tu ipſe es. Et cum iam q te ipſum *leuaueris ſupra te*, vt eã Deo tuo te coniũgeres, ac ligares: viue ipſi Deo tuo; & cum eius Apoſtolo dic: r *ego per legem, legi mortuus ſum, vt Deo viuam. Chriſto confixus cruci.* Per legem ſpiritûs, & perfectionis mortuus ſum, legi carnis, legibus mũdi, & amoris proprij: vt ſoli Deo viuam: pro cuius amore clauis trium votorum confixus ſum cruci mei Redemptoris, vt ipſe viuat in me, & ego in eo, in æternum. Amen.

q *Thren.* 3. 28.

r *Galat.* 2. 20.

CAPVT III.

FVNDATIO PARTICVLARIVM RELIGIONVM IVXTA DIuerſos earum fines, qui ad ſeptem præcipuos reducuntur.

PRIMVM, quod Sapientia diuina in hac Religionis domo, quam ſibi ædificauit, ad eius pulchritudinem & firmitatem fecit, illud fuit, quod *exciderit columnas ſeptem*, quibus totum ædificium inniteretur, & ſuſtentaretur: quæ (iuxta id quod S. Gregorius de Eccleſia dicit) ſunt particularium Religionum multitudo, quæ diuerſis ſuis Inſtitutis Statum hunc ſuſtentant; & multitudo virorum Apoſtolicorum, qui vitâ & doctrinâ ſuâ cum auxilio diuino, eas fundarunt & conſeruant in perfectione, quam profitentur.

CVM enim diuina Sapientia multas & varias habeat vias & rationes nos ad perfectionem ducendi; nec ſit poſſibile, eoſdem homines, omnes illas vias tenere: ita rem diſpoſuit ac direxit, vt eſſent variæ Religiones, variaque Inſtituta, quæ poſſent varijs perſonarum generibus accommodari: oſtendẽs ex vna parte inæſtimabiles gratiæ ſuæ theſauros, & pulchritudinem Chriſtianæ perfectionis, quæ vna cùm ſit quo ad interiora, habet tamen quo ad exteriora admirandam varietatem. Nam vna eademque charitas & amor Dei, & proximi (in quo, teſte S. Thoma, ſubſtantialis Chriſtianæ vitæ ac Religionis perfectio conſiſtit) producit multitudinem actuum & Exercitiorũ virtuoſorum, quibus ipſa Religio, quaſi a *Regina ſedens à dextris æterni Regis*, eſt mirificè exornata; *& omnis gloria eius interior apparet in fimbrijs aureis*, exterius *circumamicta varietatibus*, cum tanta Regularum, Conſtitutionum, Ceremoniarum, Veſtimentorum, Exercitiorum ac Miniſteriorum varietate: vt qui hæc omnia perpendat, magis obſtupeſcat, quàm b *Regina Sabba, cùm vidit ordinem rerum & ſeruorum in domo Regis Salomonis.*

1.

1. 2. q. 184. a. 1.

a *Pſal.* 44. 10.

b 3. *Reg.* 10. 5.

Ex alto-

Ex altera etiam parte, per hanc veritatem prospicit sapientia diuina ea, quæ ad ipsorummet hominũ bonum expediunt. quorum cùm sint varia ingenia, & naturales propensiones, ac vires inæquales: alij amant solitudinem; alij cupiunt inter plures habitare; alij propendent ad contemplatiuam Mariae vitam; alij ad actiuam Marthæ; alij amant magnam in pœnitentijs seueritatem; alij in eisdem sumendis sunt molliores. Vt autem omnes perfectionem Religiosam obtinere possent: constituit Religionum varietatẽ, vt essent propensionibus, ac facultatibus; & viribus omniũ fidelium accommodatæ. Ad hæc ex temporum varietate oriuntur in Ecclesia variæ necessitates, aliæ spirituales, aliæ temporales; nunc ob hæreticorum persequutiones, nunc ob ignauiam & incuriam Catholicorum: ad quas necessitates reparandas diuina sapientia recentes erigit Religiones, cũ accommodatis Institutis ad subueniendũ Ecclesiæ in his angustijs ac pressuris. Denique tanta est humana miseria: vt eædem Religiones, quæ magno feruore in vitijs ad perfectionem contendebant, sensim tepescant, & in spiritu inueterascant, quibus interdum euenit, quod in illa Nabuchodonosoris *c statua* fuit delineatum, *cuius caput* quidem *erat ex auro optimo, pectus autem & brachia de argento, venter & femora ex ære, tibiæ ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis.* Ita in Religionibus sæpè descenditur per suos gradus, à feruore perfectæ charitatis vsque ad tepiditatem vitæ terrenæ. Quamobrem diuina prouidentia nunc excitat viros Apostolicos, qui eas reforment; &, rebus aliquibus recentibus additis, in pristinum feruorem restituant: nunc nouas erigit Religiones, quæ nouo feruore suum cursum auspicentur. Et cùm omnia noua placeant, adferantque admirationem: plures homines illæ ad se trahunt; qui sequantur perfectionem, quam Dvs noster in domo sua statuerat renouare. Quæ omnia clarius intelligentur ex particulari horum Institutorum varietatis declaratione.

2.

3.

4.

c Dan. 2. 31.

§. I.

Lib. 17. mor. cap. 17.

Ex Cæsian. col. 14. c. 4. D. Thom 2. 2. q. 188.

1.

Qvamvis septem columnarum numerus (vt ait S. Gregorius) non significet multitudinem determinatam, sed perfectionem in ea, hoc est, necessariam multitudinem ad domus Dei conseruationem: licet nihilominus Religionum varietatem ad septem ordines reducere: eò quòd septem sint præcipui fines, ad quos illæ, varijs actionibus & operibus triplices vitæ, Contemplatiuæ, Actiuæ, & ex vtraque Compositæ tendunt. aliquæ enim magis eminent in operibus amoris & cultus Dei; aliæ in operibus pœnitentiæ & abnegationis sui ipsorum; aliæ in operibus misericordiæ erga proximos.

Primvs Ordo est Anachoretarum siue Eremitarum, qui tamquam finem sui Instituti, respiciunt contemplationem, secedentes ad loca secreta & fugientes hominum consortia: vt orare, & liberius cum Deo suo agere

posſint. In qua re imitantur ſeceſsionem Eliæ, & S. Ioānis Baptiſtę; imò etiā ipſius Sapientiæ incarnatæ, quę ſtatim poſt Baptiſmum ſeceſſit a *in deſertū*, per ſpatium *quadraginta dierum* exercens vitam contemplatiuam: quam poſtea ſequuti ſunt, qui huiuſmodi vitæ fuerunt columnæ, ſancti ſcilicet Paulus, Antonius, Hilarion, Macarius, Simeon, & alij multi: quorum aliqui in ſepulchris ſeſe abdebant; alij ſtabant ſuper columnas; alij in montibus; alij in ſpeluncis deſertis habitabant. quam viuendi rationem Deus approbabat, magniſq; miraculis & ſingularibus fauoribus ita commendabat; vt eis tamquam illicijs permoti multi eos imitarentur. Ex quo factum eſt, vt AEgypti, Syriæq; deſerta magna huiuſmodi Religioſorum multitudine conderentur. Et ita quodammodo implebatur, quod dixit Iſaias: b *lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium.* Germinabit enim infinitam Virginum & Continentium multitudinem habitantium in deſertis, contemplantium *gloriam Domini, & decorem Dei noſtri.* Sed cùm hæc ſolitudinis ratio ſucceſſu temporum euaderet periculoſa: nā quamuis ibi eſſet tuta Caſtitas, & contemplatio magis quieta: at (vt quidā S. Abbas bene expertus dixit) votum Paupertatis aliquid de ſuo ſplendore amittebat, ob curam & ſolicitudinem ciborū, veſtium, & reliquarum rerū, quæ erant ad vitā ducendam neceſſariæ; & ipſum votum Obediētiæ, quod eſt inter reliqua præcipuum, non habebat occaſionem, qua exerceretur; ſed potius erat occaſio, vt proprium Iudicium propriaque voluntas præualerent, cum magno periculo in ſuperbiæ abyſſum incidendi.

a *Matt.* 4. 1.

b *Iſa.* 35. 1.

Apud Caſſ. coll. 19 *cap.* 3.

2. QVARE diuina Sapientia *ſecundum* Religionis ordinem conſtituit Monachorum ſcilicet Cœnobitarū, qui in cōmunitate ſub vnius Prælati obediētia viuerent: cuius finis (vt refert ipſe Caſs.) erat propriā voluntatē mortificare, nimiamq; ſuijpſorum ſolicitudinē deponere: diſponentes ſe ad cōtemplationem per continua exercitia obedientiæ, ac fiduciæ de gubernatione & prouidentia Dei per ipſos Prælatos, ad imitationem ipſiuſmet Domini: qui cùm eſſet æterni Patris Sapientia, c *ſubiecit* tamen *ſeſe hominibus*; d *deſcenditq; de cælo, non vt faceret voluntatem ſuam ſed eius, qui miſerat eum.* Hic ordo habet in ſe quod bonum eſt Anachoretarum: Contemplationē ſcilicet tanquā finem, abſq; eo, quod erat apud illos periculoſum: hic enim habet magna ſubſidia ex Societate aliorum Religioſorum eiuſdem Profeſſionis; & ex directione Superiorum; quare tāquam magis tutum eum fundauit & conſtituit in Oriente S. Baſilius: reducens (vt ait de eo S. Gregorius Nazianzenus) Monachos per deſerta ſeparatos ad cœnobia; præſcribens eis Regulas & Conſtitutiones fini & votis ipſorum accommodatas. In Occidente autem eundem ordinem inſtituit S. Benedictus; ex cuius familia multæ aliæ Religiones, quas Monaſticas vocamus, prodierunt: inter quas valde prælucet Religio Carthuſianorum, cuius S. Brunus fuit fundator: eò

Supra cap. 8.

c *Luc.* 2. 51.

d *Ioan.* 6. 38.

Oratio. in laudem S. Baſil. ij.

Digitized by Google

quod habeat plus de solitudine,& minus de conuersatione, etiam inter ipsos Religiosos.

Hvic affinis est *tertius* Ordo:cuius finis est propria perfectio, ita vt ex ipso Instituto nihil agant cum proximis. Perfectioni autem suæ varijs vijs attendunt,nam aliqui excellunt in exercitijs diuini cultus, orationis vocalis honorantes Deum canticis & choris prolixioribus; celebrantes magna solemnitate officia diuina, implentes ea ratione quod valde proprium est domus Dei, vt sit e *Domus Orationis.* Alij excellunt in seueris exercitijs pœnitentiarum & asperitatum externarum,induentes se pannis crassis & cilicijs,& nudis pedibus incedentes, abstinentes à carnibus,imò etiam aliqui à lacticinijs;& alias laudabiles suscipientes mortificationes, vt carnem suam spiritui subijciant,f *semper mortificationem Iesu in corpore suo circumferentes;* & g *stigmata Domini Iesu,*(vt ait Apostolus)*in corpore suo portantes*, vt eum imitentur. 3. e *Isa.56. 7.* f *2 Cor 4.10* g *Gal 6. 17.*

Qvartvs Ordo est Religionum habentium finem proprium opera misericordiæ corporalia in bonum proximorum; siue gerendo curam infirmorum in Xenodochijs, siue peregrinos hospitio excipiendo; captiuos redimendo; aut laborando in quærendis eleemosynis pro indigentibus; aut varia Marthæ officia exercendo in Bethania, quod interpretatur domus obedientiæ: eò quòd in his omnibus operibus ab ea dirigantur,ministrantes sicut Martha corporaliter ipsi Christo in eius pauperibus, eorumque necessitatibus subueniendo: quæ necessitates motiua quædam fuerunt, vt viri aliqui sancti talium Religionum professionem inuenirent ex inspiratione Sapientiæ diuinæ, quæ vniuersalis est omnium prospectrix. 4.

Hinc etiam ortus est quintus Ordo Religionum, quas Militares appellamus,quarum finis est armis Ecclesiam à visibilibus eius hostibus propugnare,vt in pace, & absque aliquo impedimento attendere possit ad res spirituales; & subsidio esse Christianis oppressis ab infidelibus: eò quod hoc sit opus misericordiæ valde placentis Deo,qui dixit: h *eripite pauperem,& egenum de manu peccatoris liberate.* Neque parua censenda est charitas,quam hic & proximè præcedens ordo profitetur: siquidem tales Religiosi vitam propriam offerunt pro vniuersali Ecclesiæ bono, aut pro seruitio alicuius infirmi peste infecti, aut pro redemptione in captiuitate detenti;exponentes etiam periculo propriam libertatem:vt alij eam recipiant & non pereant. 5. *S. Thom. 2. 2. q 188. a 3.* h *Psal.81 4.*

Sextvs Ordo est Religionum profitentium vitã mistam,contemplatiuam scilicet & actiuam in suis optimis operibus:qualia sunt misericordiæ spiritualia in bonum animarum, confessiones excipiendo, concionando, docendo, & consilium præbendo. Quam ob causam occupantur & ipsi in 6.

ſtudijs ſcientiarum humanarum ac diuinarũ: quæ ad huiuſmodi miniſteria præſtanda ſunt neceſſaria: dãt tamen ſuum tempus orationi, & contemplationi, vt hauriant quod alios doceant, ad imitationẽ Saluatoris, qui vltimis vitæ ſuæ annis nocte vacabat orationi, die verò prædicationi ad commodũ proximorum. Et quoniam hic finis excelſior eſt; cò quòd amplectatur vtrumq; actum charitatis, amoris ſcilicet Dei, & proximi circa bona animæ, quæ præſtant corporis bonis: ideò hoc Inſtitutum, ex hac parte (vt ait S. Thom.) eſt cæteris præſtantius: quod profitentur multæ Religiones mendicantes, ſpiritualibus hiſce armis aſsiſtentes Eccleſiæ: vt eam ab hæreticis tueantur, & conſeruent; Catholicorum verò ſpiritum ad maiorem pietatẽ exſtimulent. Quam ob rem, cùm Eccleſia eſſet in huiuſmodi anguſtijs, excitauit D.N. inſignes duas Religiones Mendicantes, ſub ſanctis Dominico, & Franciſco: quemadmodum ipſe reuelauit ſummo Pontifici, qui tunc Eccleſiæ præſidebat, oſtendens dormienti, Eccleſiam S. Ioannis Lateranenſis minari ruinam, quam duo illi Sancti humeris appoſitis ſuſtinebant. Quare meritò & illi, & ipſorum Religiones dicuntur Eccleſiæ columnæ; & inter eas ſexta, quæ ſuſtentat domum & ſtatum Religioſum.

2.2.q.188.a 6.

7. EIDEM eſt valde ſimilis *ſeptimus* Ordo Religionum, quæ dicuntur Clericales, Religioſorum ſcilicet Clericorum, eundem habentes finem, quem proximè præcedentes, non ſolum perfectioni propriæ attendentes, ſed etiam perfectioni proximorum: adiuuantes ſuis miniſterijs Prælatos & Epiſcopos in rebus aliquibus, officiorum eorũ proprijs. & hic ordo fuit primus in Eccleſia inſtitutus ab ipſiſmet Apoſtolis, quemadmodum aſſeruit Pius IV. Pontifex in Bulla quadam Canonicorum Regularium, quam adfert Nauarrus. Nã in ipſis Eccleſiæ initijs oẽs Clerici obſtringebant ſe votis Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ: nihil proprij habentes, ſed ex bonis cõmunitatis, in qua degebãt, ſe ſuſtẽtantes. Sed, cũ ſenſim feruor ille, ac ſeueritas intepeſceret, S. Aug. eũ in ſua Diœceſi renouauit: cuſtodiẽs vt ipſe ait hanc Clericalis ſtatus perfectionẽ; & omnibus ſuis viribus alios exhortans, vt imitarentur. Ex quo diſciplina illa ad alias etiam multas Diœceſes tranſijt & nunc etiã durat in multis Cathedralibus Chriſtianitatis Eccleſijs.

Vide Platĩ lib. 2. de bo. ſtat. relig. c. 23.

In c. ſtatuimus, no. q 3. num. 6. & 8.

SED noſtris hiſce temporibus voluit Sapientia diuina ſeptimæ huic columnæ addere, tamquam eius partem, Societatem IESV: quam Tridentinũ Concilium Religionem appellat Clericorum. Videns enim, quã grauiter premeretur Eccleſia propter hæreſes, quæ in Regionibus ſeptentrionalib⁹ recens erant exortæ; & propter Catholicorũ relaxationem & frigiditatẽ circa vſum Sacramentorum, & bonam filiorum educationem, inſpirauit Patri noſtro S. Ignatio fundationẽ ſuę Religionis; & miniſteria, quibus opus erat ad tot neceſſitates reparandas. & vt ſpeciali voto ſeſe obligarent, ad obediendum Pontifici, vt irent ad loca hæreticorum, & gentilium: vt Ca-

Seſſ 25. c. Decreto de Regular. c. 16

tholi

tholicam fidem vel defenderent ab hæreticis, vel plantarent inter gentiles: suisque concionibus & exhortationibus homines permouerent, ad exercitia orationis & frequentiam Sacramentorum, Cõfessionis, & Cõmunionis magna cura illa administrando; & præterea doctrinam Christianam pueros & rudem plebem docendo, & in omni bonorum morum genere eos instruendo. instituit quoque scholas, vt docerent iuuentutem legere, & scribere, litteras humaniores, & scientias naturales, sacramque Theologiam; diligẽtem dando operam, vt simul cum litteris virtutes imbiberent. Quæ ministeria adeò sunt Religiosorum propria, vt Iosephus Iudæus loquens de Edessenis (siue illi essent Religiosi suæ legis, siue qui ad Christianismũ conuertebantur, vt supra est dictum) dicat: quod cùm illi castitatem seruarent, nec proprias haberent proles: suscipiebant alienas in ætate tenera, vt eas docerent, suosque pios mores illis instillarent. Quod si Religiones Monasticæ, quæ sã cõmuni consortio magis sunt separatæ, hoc munus exercuerunt, vt constat ex S. Basilio, & S. Benedicto: quanto aptius id præstare poterunt Clerici? ideoque vtrisque præscripsit sexta Synodus, vt Presbyteri & Monachi in suis Monasterijs & Ecclesijs scholas haberent, in quibus fidelium liberi benè instituerentur.

Lib. 2. de bell. Iud. c. 7.

Regul. 292. fusti c. 4. & 5.

CAPVT IV.

Excellentiae Septem Horvm Ordinvm *Religiosorum, & eorum firmitas in persequutionibus.*

Septem illæ status Religiosi columnæ in proximo capite positæ, tanta varietate exercitiorum & muniorum sunt expolitæ, & tot scientiarum ac virtutum splendore & elegantia exornatæ, vt facile prodant infinitam artificis, qui eas ad gloriam suam expoliuit sapientiam. Primum enim, quemadmodum Ecclesia ipsa Catholica in omnibus stat bus iustorum, quos habet, innititur septem columnis septem virtutum, quas Cardinales & Theologicas appellamus, Fidei scilicet, Spei, & Charitati; Prudentiæ, Iustitiæ, Fortitudini, ac Temperantiæ, cum septem Sancti Spiritus donis, quæ illas adiuuant, & in earum actionibus extollunt, ad conseruationem & perfectionem iustorũ. Ita etiam Dominus noster fundauit domum Religionis cum omnibus suis Ordinibus & Institutis supra septem speciales virtutes, quæ actionibus suis valdè perfectis, columnarum instar, eam sustentant: Castitatem scilicet perpetuam, Paupertatem voluntariam, Obedientiam & Subiectionem proprijs suis Prælatis; & Religionem siue deuotionem, ex qua vota procedunt, quibus illas confirmat; Charitatem fraternam cum multorum coniunctione & vnione in eadem vitæ ratione; fugam sæculi, qua Pa-

I.

ter,mater,fratres,& cõsanguinei relinquuntur;& quidquid ad leges,& iura sæcularium hominum,& huius mundi pertinet;imitationem deniq; Christi Domini,in bona & recta intentione, spiritu, seruore,& modo,quo ille hęc omnia fecit,accipiendo illum tanquam harum omnium virtutum exẽplar. Quæ omnes virtutes expolitæ etiam sunt admiranda exercitiorum cuiusq; earum propriorum varietate,vt suis locis dicemus.Per easdem a *lucent* septem status & ordines Religionum, *sicut luminaria in mundo, in medio nationis pranæ & peruersæ* huius mundi,& tamquam stellæ firmamenti in nocte huius sæculi.nã b *diuinæ sapientiæ deliciæ* sunt,*esse*,& habitare *cum* huiusmodi *filijs hominũ*,quæ præclararũ adeò virtutũ eorũ aspectu admodũ delectatur.

a *Philip.2.15*

b *Prou 8.31.*

2. Qvam ob rem meritò dicere licebit, septem hos Ordines esse instar c *septem candelabrorum aureorum, in quorum medio S. Ioannes vidit Iesum Christum* D.N. *habentem in dextera sua stellas septem* : qui cùm vult suos electos tanquã faces splendere & ardere in Ecclesia, singulari sua doctrina, & exemplari vita:d *non ponit eos sub modio* e *vel sub lecto*, non sub oneribus grauissimis matrimonij,nec sub molestis fortunarũ curis : sed supra vnum horum candelabrorum aureorum,euehẽs eos ad statum excelsæ perfectionis,fundatũ in accẽsso Dei & proximi amore.Cuius signũ est,q̃ præter glorioſos Martyres,maxima Sanctorum pars,quos Ecclesia canonizauit,& ordinariè canonizat,arserunt & præluxerunt in his candelabris,ex quo ad tãtam sanctitatem peruenerunt,vt Ecclesia ipsa nobis illos proponat tanquã exemplaria virtutum,& aduocatos atq; adiutores ad eam consequendam.

c *Apo.1.12,16*

d *Matt. 5.15.*

e *Marc.4.21.*

3. Idem sunt *stellæ in manu dextera* ipsius *Christi*.Fundatores.n.sacrarũ Religionum;ac cæteri,qui in custodia & obseruãtia suorũ Institutorum eminent,splendent tanquã stellæ cum insignibus illis proprietatibus, quas Spiritus S. per Baruch Proph. de eis indicat : f *Stellæ*,inquit,*dederunt lumen in custodijs suis,& lætatæ sunt,vocatæ sunt,& dixerunt:adsumus:& luxerunt ei cũ iucunditate,qui fecit illas*.Hi.n.Sancti Religiosi lucẽt in suis stationibus,custodientes singuli Institutum & locum, in quo Deus eos collocauit,tanquã strenuos milites,paratos vitam potius amittere,quã stationẽ suam deserere; suumq; officium constanter,ac firmiter præstantes:ne à Deo audiãt, quod ipse cuidã Episcopo dixit in Apoc.g *mouebo candelabrum tuũ de loco suo*, nisi in obsequium meum feceris q̃ debes.Quare magno sibi ducunt honori, q̃ sint valde prõpti ad obediendum Deo:quia sunt stellæ,quæ vocatæ,dicũt : adsumus,paratæ sc.ad obtẽperandũ tuis iussis absq; mora aut repugnantia; suaq; officia præstanda nõ cum tædio,aut tristitia; sed cũ lætitia &gaudio, *lucentes ei,qui fecit illas*,ad gloriã scilicet eius,qui illas creauit, vocauit, & in eo statu collocauit.Nã,vt supra dicebamus:non sibi,sed Deo & Saluatori suo viuunt:qui honorẽ ab eis accipit, iuxta illud Eccles.h *speciei* siue pulchritudo *cæli gloria stellarum*,per quas *mundum illuminat in excelsis Dominus*.

f *Baruc.3.34*

g *Apoc. 2.5.*

h *Eccl.43.10*

In verbis Sācti ſtabūt, paratæ *ad* acceptandū & ſequendū eius *iudiciū*, & dictamē; *& nō deficient in vigilijs ſuis*. Sēper. n. ſunt i *præcincti* & vigilātes, *exſpectātes Dominū ſuum*, parati facere ad nutum, q̄ ipſe præſcripſerit; non dormitātes, ne deficientes in ſuis vigilijs, quibus potius recreātur. Vnde aūt tantum bonum his ſtellis: niſi q̄ k *Chriſtus Dominus illas habeat in dextera ſua*, eas adiuuans ac dirigens in omnibus, quæ faciunt, & proſperum ac felicē præbēs exitū in omnibus, quæ aggrediuntur proſpiciēs eis tanquā rebus proprijs?

i *Luc.12 36.*

k *Apoc.1.16.*

Hoc aūt inſinuauit S. Ioan. cùm dixit, Chriſtum D. N. eſſe l *in medio ſeptē candelabrorum aureorum*, propter aſsiſtentiam ſcilicet, qua conſeruat augetq́ Religiones, iuxta illud q̄ ipſemet dixit: m *vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*; & q̄ promiſit populo ſuo dicens: n *ponam tabernaculum meum in medio veſtri. Ambulabo inter vos, & ero Deus veſter, vosq́ eritis populus meus.* Sed quid mirum, quod Dominus habitet in eis? cùm dictum ſit, ipſam diuinam Sapientiam ædificaſſe SIBI hanc domū, in qua habitaret. Vt quēadmodum homo ambulat per ſuam domū, & attendit, curamq́; gerit eorū, quæ in ea habet: ita Sapiētia diuina proſpicit domui ſuæ Religionis, & attēdit ad oēs ſeptem columnas eius: quas, vt ſupremus ac peritiſsimus artifex, ſemper magis ac magis polit ac perficit: eò quod non ſimul ac ſemel omnem ornatum & perfectionem, quam habent, accipiant.

4.

l *Vers.13.*

m *Mat.18. 20.*

n *Leu.26.11 2.Corint. 6. 16.*

ET hoc indicat verbū illud EXCIDIT, q̄ ſignificat ſecare, polire, & ſculpere o *lapidem*, lignum, aut aliud quoduis metallū aut ductile. Non dicit tamen hic Scriptura, ſicut alias, an hæ columnæ eſſent lapideæ, aut argenteæ, aut æreæ, aut cedrinæ: vt intelligatur, diuinam Sapientiam gratia ſuæ cæleſtis vocationis eligere omne genus hominum ad hunc ſtatum, excindendo illos ex huiuſmodi fodina, & ſæculi huius ſylua; ac mineris miſeræ huius terræ, vt columnas erigat Religionis. quamuis harum columnarum materia non tanti fiat, atq; ipſa figura, & elaboratum earum artificium: quemadmodum in rebus artificialibus imago eleganter depicta, aut in tabula, aut in lapide ſculpta pluris omninò fit, quà imago eſt, quàm quæ minus benè eſt depicta, etiamſi in auro & argento. Quare diuina Sapientia magnam attentionē & operam ponit in his columnis elaborandis: nam malleo & cælo mortificationis eas perpolit, auferens omnem exceſſum & nimietatem, tam rerum terrenarum, quas poſsident; quàm affectionum & propenſionum ad eas: donec in ipſorum cordibus impreſſa omninò & expreſſa ſit imago Euangelicæ perfectionis, & figura Chriſti crucifixi, qui exemplar eſt omnium huiuſmodi ornamentorum: quem Pater eius æternus p *lapidem* appellauit. *ſuper quem ſunt ſeptem oculi, cuius ſculpturam ipſemet vellet calare:* multa in eo faciens foramina, flagellis, ſpinis, & clauis; vt ad ea tamquam ad nidos ſuos electi ſe recipiant: vt qui pueri ſint, & quaſi columbæ ſimplices.

o *Exod.34. 4*

p *Zach. 12. 9 LXX. fodio foueam. Hebraica: aperiam a pertionem eius. Vide Riber. in eum locū.*

5. SVPER hunc lapidem sunt septem oculi, qui etiam dicuntur q *septem*
q *Apoc. 5. 6.* *Agni oculi, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram.* Qui autem sunt hi oculi: nisi quos stellas septem appellamus? oculi sunt: eò quòd habeant màgnam sanctitatis celsitudinem, lucem magnam, & in doctrina splendorem; magnam coniunctionem & inter seipsos conformitatem; & sunt Spiritus, & Angeli, quos in vita imitantur; & mittuntur à Deo in vniuersam terram, vt suis ministerijs foueant eos, qui in ea habitant. Hi oculi collocantur super lapidem, qui est Christus: quia illi innixi, firmitatem & fortitudinem à Deo accipiunt, ne acceptum ab eo splendorem amittant. O fortunata domus: cuius columnæ adeò sunt elegantes, pulchreque elaboratæ! cuius candelabra adeò sunt preciosa! cuius habitatores, stellæ sunt adeò splendentes! in quarum medio ipsemet Saluator existit, manu eos sustentans, suaque gubernatione dirigens; eorumque opera vtens, quasi oculis ad multos alios dirigendos & gubernandos.

§. 2.

EX DICTIS intelligitur firmitas, ac stabilitas status Religiosi, cum statutorum eius varietate: propterea enim appellantur columnæ, & quidem septem: vt significetur earum firmitas & robur ad sanctæ huius domus structuram sustentandam, accedente Sapientia diuina ad eas corroborandas, eum in modum, quo de ipsa terra dixit: a *Ego confirmaui co-*
a *Psal. 74. 4* *lumnas eius* tanta firmitate, vt nullus possit eas deijcere. Ego habeo in manu mea septem stellas, b *quas*, contra firmum meum decretum, *non poterit*
b *Ioa. 10. 28.* *quisquam rapere de manu mea.* Ego posui septem oculos supra firmam petram: & quis adeò potens erit, vt illos ab ea abstrahere possit? Nam quemadmodum Ecclesia fundata est supra firmam petram, quæ est Christus; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: ita, quamdiu Ecclesia durauerit, perdurabit status Religiosus. Est enim fundatus super eamdem petram, scilicet Christum: qui basis est columnarum eius. Ipse Saluator est
c *Matt 7. 25.* sapientissimus, imò ipsa Sapientia: qui prudens in c *domum* Religionis *descensuras pluuias, venturas flumina, & flaturos ventos,* noluit illam *edificare super arenam, sed supra firmam petram*: ne, adeò grauiter appetita, & impugnata rueret. Quis enumerare poterit pugnas & conflictus, quibus sancta hæc domus patet? non dico hic quos particulares Religiosi sustinent, de quibus suo loco dicetur; sed quos ipsemet status, eiusque columnæ sustinent. Tria militum agmina Dæmones habent, quibus domum hanc persequuntur. Vnum est hæreticorum; qui, quod apostatauerint ab Ecclesia, in qua fuerunt regenerati, seque contra eam opposuerunt: ideo multi illorum, iustis Dei iudicijs in pœnam suæ superbiæ eò deuenerunt, vt Religionem delererent, quam fuerant professi; & tamquam homines verè carnales,

impro-

improbant & condemnant votum Castitatis; tanquam auari & cupidi, detestantur votum paupertatis; & tanquam sue voluntatis amantes, eique subiecti, horrent votum Obedientiæ: audentque sacrilegum os in omnia perfectionis statuta mouere. Huic agmini adiunxit Dæmon alterum, Principum Tyrannorum: qui hunc statum sunt persequuti; alij quidem hæresi adhærentes, cui Religiosi strenuè se opponebant; alij rationibus politicis suæ gubernationis innitentes: iudicantes, per Religiones imminui aut sæcularem militiæ, aut Reipublicæ suæ propagationem. His accesserunt alij, qui prætextu Eruditionis, persequuti sunt Religiones mendicantes calumnijs, & falsis, aut apparentibus tantum rationibus, vt ipsas Religiones in suis initijs quodammodo suffocarent. Nisi S. Thomas, & S. Bonauentura ad eas propugnandas prodijssent. Sed tertium agmen non minus infestum & crudele exurgere solet à filijs ipsiusmet Religionis, tentatis & turbatis propterea quod non possint superborum suorum votorum compotes fieri: ideoque conuertunt se contra matrem suam; & quæ in ea piè sunt constituta, alterare & transgredi constituunt: ideoque improba sua vita eam persequuntur. de quibus intelligitur quod dixit sponsa: d *filij matris meæ pugnauerunt contra me*. Benè autem illos appellat filios matris suæ, & non patris: tales enim sunt quasi semifratres, eò quòd sint filij ipsius Religionis propter professionem & vota in ea edita; non tamen sunt filij Patris cœlestis, & Iesu Christi Saluatoris, cuius vestem lacerant schismate & diuisione, quam in Religione efficiunt. d. *Cant. 1. 6.*

Sed omnes hæ persequutiones non valebunt domum diuinæ Sapientiæ deijcere, aut columnas eius infringere. Cùm enim suâ omnipotentiâ eam ædificauerit: eâdem illa conseruabit ac defendet, sicut ipsam Ecclesiam eodem modo oppugnatam tuetur ac protegit: ex ipsismet persecutionibus occasionem accipiens ad eam augendam & propagandam; & illustrandam, vt magis innotescat, pluriſque ab hominibus fiat. Quare licebit Religioni applicare, quod S. Ambrosius dixit de Ecclesia, explicans sententiam illam Salomonis: e *difficile mihi est* cognoscere *viam nauis in medio mari*. Quæ (ait) hęc est nauis, nisi ipsa Ecclesia (talis autem est etiam ipsa nauicula Religionis) quæ, quamuis frequentissimè oppugnetur à fluctibus, & tempestatibus: nunquam tamen naufragium faciet, aut ad portum aduersum appellet. Nam super ipsum malum stat ipse Christus; in puppi residet Pater; Spiritus autem sanctus in prora: qui autem eam dirigunt, tanquam Magistri & gubernatores, sunt Apostoli & Prophetæ. cùm igitur hæc nauis attentè adeò & exactè gubernetur: impossibile est, eam perire. Cum f *nauicula*, in qua erant Apostoli, *operiretur fluctibus*, vt pene mergeretur, quia ipse dormierat: excitatus ab eis, solo verbo imperauit ventis & mari; & facta est tranquillitas magna; cum tanta eorum, qui viderant, admi- *Lib. de Salomon. c. 4. c Pro. 30. 19.* f *Mat. 8. 24.*

admiratione; vt dicerent: *qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?* cùm igitur idem ipse Dominus maneat in naui Religionis, quam tanquam gubernator ac Dominus eius gubernat: omni procul dubio etiam conseruabit ac proteget. Quod si quando permiserit, ventos & mare huius mundi commoueri, & exurgere contra eam, id faciet, vt fluctus illi eam sicut
g *Gen.7.17. Lib 18 de Ciuit.cap.51.* g *arcam* Noe *eleuent in sublime à terra*, hoc est, ad summam perfectionem, quam eius Institutum requirit. Nam (vt sanctus Augustinus ait) si corporales calamitates eam affligunt, eius patientiam exercent, & augent; si erroribus & falsitatibus: exercent & excauunt eius sapientiam; si odijs & rancoribus: exercent & augent eius charitatem, vt extendat te ad diligendos inimicos, à quibus ipsa odio habetur. Et hac ratione magnas
h *Rom.8.28.* ex ipsis persequutionibus haurit vtilitates: nam h *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* animarum suarum.

Hoc esse debet præcipuum fulcrum fiduciæ Religiosorum, quòd nec eorum Status deficiet, nec ipsæ columnæ eum sustinentes. Ita sentiebat noster Pater sanctus Ignatius, qui Procœmium Constitutionum ita inchoauit: summa Sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac Domini est, quæ conseruatura est, gubernatura atque promotura in suo sancto seruitio hanc minimam Societatem IESV, vt eam dignata est
i *Deut.32.4.* inchoare, atque si dixisset: i *Dei perfecta sunt opera*; & vt Apostolus dixit:
k *Philip 1.6.* k *qui cœpit opus bonum*, idem illud *perficit*. Cùm igitur infinita eius Sapientia & bonitas ædificium hoc erexerit, idem perget, illud conseruare: quod si morte aliqui deficient, qui eius erant columnæ: ipse tempori eliget alias similes, iuxta illud Dauidis de Ecclesia dicentis:
l *Psa.44.16.* l *pro patribus tuis nati sunt tibi filij: quos constitues principes super omnem terram*. Nam loco primorum fundatorum, succedunt eis alij eiusdem spiritus, qui promouent quod illi cœperunt. Quod si qui lapides huius ædificij culpâ suâ decident: aptabit DEVS alios, qui eorum locum impleant. Nam & si ex Collegio Apostolico Iudas Apo-
m *Act.1.26.* statauit: non defuit vnus m *Matthias* qui eius locum impleret, & *annumeraretur cum vndecim Apostolis*, & quamuis n *multi & innumerabiles* deficiant, & à
n *Iob.34.24.* DEO *conterantur*, vt legitur in Iob, *stare faciet alios pro eis*, quemadmodum enim ipse eos vocauit, qui ipsum deseruerunt; ita potest alios vocare, qui perseuerent: quemadmodum ipse Dominus no-
Platus lib.1. cap.3. ster sancto Francisco dolenti, & lugenti ob disciplinæ relaxationem, quæ sensim in aliquos eius Religiosos intrabat, dixit: ne turberis, inquit, neque angaris, quod aliquis deserat Religionem, aut scandalo alijs in ea sit. Nam, quis, nisi ego, illam plantauit? quis alius, quàm ego homines vocat ad pœnitentiam? & postquam vocati sunt, quis dat eis perseuerantiam? ego eos adduxi, ego eos detinebo & custodiam; &

si aliqui abierint, alios ego in eorum locum adducam. Et quemadmodum sanctus Gregorius dixit, omnia conuertuntur in bonum electorum: nam aliquorum ruina reprimit superborum arrogantiam; vt sese humilient, nec decidant ex loco suo, quem tenent: & vocatio aliorum, fouet humilium confidentiam: ne videntes tot cadere, & ipsi animum deijciant, & cadant, quia vident, Deum ruinas illas multis alijs vocatis reparare. Denique quamuis in ipsa Religione multi sint mali; & qui boni sunt, impingant interdum in aliqua peccata: non tamen propterea Status ipse deficiet; aut ipsa domus ruet, quam Sapientia diuina ædificauit. Nam improbi malitia, ipsi soli nocebit; non autem communitati resistenti & improbanti: aut Deus illum conuertet, vt redeat ad vitam, quam eius Status exigit: iuxta promissionem ipsius Dauidi factam, quâ dixit: *o si filius tuus iniquè aliquid gesserit, arguam eum: misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amoui à facie mea. Et fidelis erit domus tua; & regnum tuum vsque in æternum* perdurabit. Eundem in modum licet intelligere, similem promissionem fundatoribus Religionum factam, quòd eorum domus & familia futura sit perpetua, si eorum filij Statuta earum seruare studuerint; & quamuis aliqui eorum peccent, eorum tamen peccatum non futurum sicut fuit Saulis inobedientis, ac pertinacis, qui totam suam familiam destruxit & regnum amisit: sed erit sicut peccatum Salomonis, qui non destruxit familiam suam & regnum; aut sicut peccatum ipsius Dauidis, qui, factâ pœnitentiâ, ab eo surrexit; & vniuersum damnum, quod intulerat, reparauit. Et hoc est, quod prædixit Zacharias Propheta loquens de tempore legis gratiæ: p *in die illa* (inquit) *proteget Dominus habitatores Ierusalem, & erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi Dauid: & domus Dauid, quasi Dei, sicut Angelus Domini in conspectu eorum.* Quæ promissio, licet facta sit toti Ecclesiæ per Ieruſalem ædificatæ: potest iure optimo præcipuæ eius parti, quæ est Religio, applicari, cuius habitatorum singularem Deus protectionem gerit, eos præseruans à lapsibus, & peccatis grauioribus. Sed quoniam humanæ fragilitatis est impingere & cadere aliquando, ostendit Deus suam protectionem, faciens vt illi surgant, sicut Dauid, per pœnitentiam: ita vt eius causa non faciat iacturam domus Dei. Quamobrem familia & domus Dauid, quæ Religionem refert, est *quasi domus Dei*, domus Regia, perpetua, excelsa, & sancta; dignaque, in qua Deus cum Religiosis habitet, qui quasi Angeli sunt, si cum reliquis fidelibus conferantur. Non negamus tamen euenire posse, vt quemadmodum familia Dauid progressu temporum amisit regnum, eò quòd Regum peccata & populorum scelera adeò creuerunt, vt hac ratione puniri promeruerint & permiserit Deus Dominus noster, captiuos

Lib. 25 Moral. cap 8.

2. Reg. 10. 14. Psal. 88. 31.

p *Zach. 12. 8.*

eos duci: ita etiam poteſt Prælatorum negligentia, & Religioſorum diſciplinæ relaxatio in maiori familiæ parte ita excreſcere, vt Dominus eam extinguat, ſicut Eccleſia ſancta aliquas Religiones extinxit. At Sapientia diuina nouit loco earum alias erigere, quæ numerum impleant ſeptem eius columnarum; & ſtatum Religioſum cum varietate, quam diximus, conſeruent. Quamuis rariſsimè relaxatio ad tale extremum deueniat: nam vt plurimum Dominus noſter excitat aliquos viros exemplares, qui inſtar columnarum, minantem ruinam domum ſuſtineant; reformentq; illam Religionem, & ad primum ſuum feruorem reducant. In quo locum habet, quod dixit Oſeas Propheta de q *domo Iſrael, quæ eſt vinea Domini*: r *dabo*, inquit, *ei vinitores eius ex eodem loco*, qui eam colant; & ponam eam *in valle Achor*, hoc eſt, tribulationis & pœnitentiæ, *ad aperiendam* ſiue concipiendam *ſpem* ſuæ reparationis, *& canet ibi* laudes meas, *iuxta dies iuuentutis ſuæ, & iuxta dies Aſcenſionis ſuæ de terra AEgypti*, reſumendo Religioſa ſua Exercitia cum eo feruore quem in ſuis habuit initijs.

q *Iſai.5.7.*
r *Oſe.2.15.*

CAPVT V.

TRIBVS VOTIS, PAVPERTATIS, CASTITATIS, & Obedientiæ, in quibus Religionis Eſſentia conſiſtit, holocauſtum Deo offerri.

VONIAM Status Religioſus, vt vidimus, vnus eſt, & multi: vnus quo ad ſubſtantiam trium votorum; multi, quo ad varios fines & media, quæ habet in diuerſis Inſtitutis: operæ precium erit, vtrumque hoc generatim explicare, vt ex vtroque appareat excellentia & perfectio propria huius ſtatûs. Cuius Eſſentia (teſte S. Thoma) conſiſtit in votis Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, tanquam in præcipuis inſtrumentis & medijs aſcendendi ad Chriſtianæ perfectionis celſitudinem, conſiſtentis in inflammato ac perfecto amore Dei ſuper omnia. Quod probat idem Doctor Angelicus tribus præclariſsimis rationibus, innitentibus tribus illis rebus, quas Religioſi in Statu ſuo obtinere contendunt. *Prima* res eſt, velociter & abſque impedimento currere in via, ſtudioque perfectionis Euangelicæ: cuius magna impedimenta ſunt Amor proprius, & inordinata rerum huius vitæ cupiditas: qua mortificata, expedita eſt via aſcendendi cum facilitate ad culmen Sanctitatis: nam (vt ſanctus Auguſtinus

2.2.q.186.a.6.& 7.

Lib.83.qq.q.26.

ait

ait) cupiditatis imminutio est charitatis augmentum: cuius perfectio est carere omni cupiditate: pari enim passu amor proprius debilitatur, & corroboratur diuinus: qui tunc perfectus erit, cùm proprius omnino erit extinctus. Ex hac praua radice oriuntur tria illa impedimenta, quæ S. Ioannes vocat a *concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ*, & a- a 1. Ioa. 2. 16.
lijs nominibus eadem appellamus inordinatum amorem voluptatum sensualium, diuitiarum, & inanium honorum, ac propriæ libertatis: in quibus homines splendorem & amplitudinem suam collocant. Ex huiusmodi cupiditatibus retia texuntur, ac tenduntur laquei, quibus Sathanas irretit & illaqueat filios huius sæculi, ne Christum sequantur. Hæc inuitatos ad cœnã illam magnam, venire impediuerunt, adferentes ea vt se, à veniendo ad conuiuium, excusarent; & qui inuitati fuerunt ad nuptias, vocationem suam contemperunt, vt eisdem impedimentis vacarent. Et multi non ingrediuntur Sapientiæ diuinæ donum, eò quòd compedibus, suarumque cupiditatum catenis vincti teneantur: quæ etiamsi aureæ, aut argenteæ sint; non minus premunt ac detinent, quàm si essent ferreæ: potius maius adferunt impedimentum ob delectationem maiorem, quam vincto adferunt.

§. 1.

Haec Tria impedimenta remouentur per tria Religionis vota: votum enim *Castitatis*, repellit & mortificat sensuum voluptates, & concupiscentias carnis; *Paupertatis* mortificat cupiditatem diuitiarum, quas oculi sequuntur; ac proinde mortificat etiam sæculares pompas, diuitiarum socias & comites; *Obedientiæ*, abnegat ac dissoluit omnem inordinationem pravæ nostræ libertatis, eiusque proprij iudicij, & voluntatis: qui sunt capitales Charitatis & Perfectionis hostes: & sic certaminis campus manet expeditus, & via facilis ad eam procurandam & obtinendam. Et ita re ipsa locum habet in Religiosis, quod S. Paulus dixit, apparuisse gratiam Dei Saluatoris nostri, vt abnegantes impietatem & sæcularia desideria, a *sobriè, & iustè, & pie viuamus in hoc sæculo*. *Primum* enim faciunt per votum Castitatis, quod temperantiam & moderationem adfert circa res delectabiles. *Secundum* præstat per votũ Paupertatis, quæ seruat Iustitiã, nulla alicui illata iniuria. *Tertiũ* faciunt per votum Obedientiæ, quæ pietatem Deo & Prælatis debitum seruat, in quibus omnibus virtutibus plus præstant, quàm alias tenerentur. quamobrem licèt etiam illis (vt statim subijcit Apostolus) *exspectare beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris nostri* Iesv *Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum*. Quis autem est hic populus, nisi Christianus, cuius pars est populus Religiosorum? populus per excellentiam ac- a Tit. 2. 12.

ceptabilis Deo: cuius finis est, quæ optima sunt in bonis actionibus amplecti, vt amplius Deum eisdem honoret.

2. HINC secunda oritur ratio, ex eo, quod simul intendunt Religiosi; fugere scilicet sæculum, & anxiam solicitudinem, quam illud secum adfert, quæ turbat & inquietum reddit cor; & quasi vinctum tenet: ne vitia fugiat, nec familiaritati cum Deo, & virtutibus exercendis cum tranquillitate attendat. Sæcularis hæc solicitudo tribus rebus potissimum fouetur: quæ trium votorum vi & efficacitate facilè remouentur. Votum enim Castitatis, anxiam expellit solicitudinem, quam adfert status matrimonij, in gubernatione vxoris, filiorum & familiæ. quamobrem dixit Apostolus: b *volo vos sine solicitudine esse, vir* autem & vxor *soliciti sunt, quomodo* inuicem sibi *placeant*: qui autem sine vxore sunt & castitatem custodiunt, ea tantùm curant, quæ ad Deum spectant, vt ei placeant. Nimiæ etiam curæ, quas adferunt secum diuitiæ, earumque distributio, inquietum hominem reddunt. quod c infinuauit ipse Saluator, cùm dixit: eam c *solicitudinem & diuitias esse spinas, quæ sementem Verbi Dei suffocant, ne fructum referat.* At votum Paupertatis has spinas, ab ipsa radice euellit; purgatamque relinquit cordis terram, & aptam ad fructum copiosum ferendum, quem Deus inspirat: vt ita impleant, quod Dominus ipse exhortando dixit: d *Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ; & superueniat in vos repentina dies illa* Iudicij: *tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ.* Sed maximè anxia solicitudo illa solet esse, quâ quisque habet in gubernatione sui ipsius, Actionum, & exercitiorum suorũ. Nã ad res proprias constituendas homo plenus est ignorantijs, ex proprijs passionibus ortis; ita vt vix medium attingat, quod adhibere in eis debeat. Hęc autem solicitudo, etiamsi maxima, deponitur per votum Obedientiæ, quo Religiosus omnẽ gubernationẽ sui ipsius tradit suis Prælatis; cõfidens diuinæ Prouidentiæ, quod per eos sit ipsum gubernatura. Quare tribus prędictis e votis explet & amplectitur S. Petri consilium, dicentis: e *omnem solicitudinem vestram proijcite in Deum, quoniam ipsi cura est de vobis*, recipienti in se omnem vestram solicitudinem, & curas: eò quòd vos, vt eidem cum maiori perfectione seruiatis, sponte eas deponitis ac mortificatis.

b 1. Cor. 7. 32

c Luc. 8. 15.

d cap. 21. 34.

e 1. Pet. 5. 7.

3. VENIAMVS nunc ad tertiam rationem valde præclaram & præcipuam, in eo fundatã, quòd status Religiosus (vt idẽ S. Doctor ait) sit quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se & sua offert Deo, de quo holocausto dixit Salomon: f *diuinam Sapientiam*, cùm domum sibi ædificasset, & columnas septem excidisset: *immolasse victimas suas*, au (vt habet textus græcus) *victimã suã*. Nã quemadmodũ in antiqua Ecclesia templũ exstruxit, & erexit altare, in quo varia sacrificia, & animalũ holocausta offerebãtur: ita in domo Religionis præstãtissima sacrificia & holocausta tribus hisce vo-

f Prou. 9. 2.

tis ei

is ei offerũtur; iuxta Prophetã Psalmistæ dicẽtis: g *Introibo in domum tuã*, vt n ea *reddam tibi vota mea: & holocausta medullata offeram tibi, cũ incẽso arietum: fferã tibi boues cum hircis.* Pro cuius explicatione obseruandum est: holocautum fuisse excellentissimum sacrificium, quod in antiqua lege Deo offerebatur; & ab omni (vt Philo ait) proprietate & cupiditate expeditum: eò quòd qui illud offerebat, exueret se omnino Dominio ac vsu eius, quod offerebatur, ita vt nullam eius partem sibi retineret. hoc enim intererat inter llud & reliqua communia sacrificia. Nam illa in duas tresúe partes distribuebantur: vna dabatur Sacerdoti; altera offerenti; tertia igne consumebatur ad honorem diuinæ maiestatis: holocaustum autem, totum & integrum remabatur, id enim significat nomen holocausti, totum scilicet combustum. Hoc sacrificij genere, offerebantur Deo tria terrestrium animalium enera, quorum meminit Dauid in hoc Psalmo: *arietes*, scilicet, *vituli*, siue *ues*, & *hirci*: eo quod AEgyptij & gentiles magni hæc animalia facerent, & inquam Deos adorarent. In cuius execrandæ Idololatriæ detestationem oluit Deus D. N. ea mactari, sibiqúe in holocaustum offerri, ad honorem eræ suæ diuinitatis ac maiestatis. Ideoqúe Moyses dixit Pharaoni, filios srael non posse sacrificium offerre Deo in Aegypto, h *nam si mactauerimus*, nquit, *ea quæ colunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos obruent.* Hoc igitur quod opulus hebræus carnaliter faciebat, facit Christianus populus spiritualiter: im i *offert* Deo (vt ait Sanctus Petrus) *hostias spirituales*, in quibus iugulat, & crificat tria illa, quæ mundus amat & adorat: voluptates scilicet, diuitias, bertatem, siue splendorem, & magnificentiam, quæ per hircos, arietes, armenta maiora vaccarum & vitulorum significantur: quamuis aliter sæculares, & aliter Religiosi viri offerant. Nam sæculares (vt perndit Sanctus Gregorius) offerunt trium rerum istarum sacrificium mmune; reseruantes sibi partem vnam; alteram tantùm Deo dantes. oluptatum enim sensualium talem faciunt diuisionem, vt illicitas iulent, firmo animi decreto, nunquam eas admittendi: retinent tamen licitas, quæ sunt in matrimonio: ideoqúe vt suprà dicebamus, niugati sunt diuisi: dum partem vnam cogitationum ac desideriorum suorum ponunt in studio placendi Deo; sed alteram in mulo desiderio sibi placendi. facultates etiam diuidunt: nam partem nam tribuunt Deo, erogantes pauperibus Eleemosynam; sed parm alteram, quæ semper maior est, sibi reseruant, ad expensas in suam miliam. Libertatem etiam & propriam voluntatem diuidunt: nentes illam, ne faciant aliquid contra præceptum; sed eandem renent circa ea, quæ sunt tantum ex consilio: in his enim faciunt quod sibi detur.

Hoc Est sacrificium commune, quod Iusti in sæculo offerunt; & suf-

ficit,

g *Ps.* 65 13

Lib de Victimis.

Vide Riber. li. 4. de Sac. c. 1. & seq.

h *Exo.* 8. 26.

1.

i *Pet.* 2. 5.

Hom. 12. & 20. *In Ezec. D. Tho. supr.*

2.

ficit, vt aditus eis in cœlum pateat: at Religiosi non sunt eo contenti; sed holocaustum offerunt ab omni proprietate & cupiditate liberum: dant enim Deo per tria illa vota tres prædictas res, nihil earum sibi reseruantes. Nam votum Castitatis est quasi quoddam holocaustum, quo omnes sensuum voluptates iugulantur, tã illicitæ; quã licitæ, quæ sunt in matrimonio, absq; vlla spe redeundi ad potiendum eis: nam nec matrimonium potest esse licitũ, nec post tale votum esset validum. Votum Paupertatis est alterum holocaustum, quo offerunt Deo omnes diuitias, nulla earum parte retenta: sed vsu rerum, quæ à Prælatis conceduntur, ad vitam sustentandam, contenti sunt. Et qui cum vitiosa proprietate aliquam partem sibi reseruaret, sicut Ananias & Saphira: is non offerret Deo verum holocaustum: quemadmodum grauiter S. Basilius dixit cuidam Senatori, qui dum Religionem ingrederetur, partem aliquam suarum facultatum in proprios vsus reseruauit: Senator, inquit, esse desijsti; & Monachum non fecisti. Qui enim non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest esse Christi discipulus in schola Religionis. Votum Obedientiæ est aliud holocaustum, in quo offeruntur Deo dictamina propriæ voluntatis & proprij Iudicij, propriéque libertatis exercitium: quia iugulatur, (vt ait S. Gregorius) & negatur in rebus omnibus, quæ Dei voluntati & superiorum, qui loco eius præsunt, aduersantur; aut sunt contra perfectionem, quam Institutum & Regulæ præscribunt. Quare S. Basilius dixit: eum, qui contra voluntatem Superioris vsurpat sibi aliquid eorum, quibus renunciauerat, iudicari latronem & Sacrilegum. & hoc holocaustum est, omnium trium perfectissimum: in eo enim offertur res pretiosissima, quam homo habet; iuxta id quod dixit Pontifex Ioannes XXII. magna quidem est Paupertas, sed maior integritas, sed maxima est Obediẽtia. Nam prima offert res externas; secunda ipsum corpus; tertia spiritum & animam: quæ præstantius est cæteris duobus: quare ex his tribus fit integrũ & perfectissimum holocaustum, quo Religiosus offert Deo se ipsum totũ, nihil sibi reseruans; sed totum diuino seruitio se consecrans: iuxta ea quæ dixit S. Gregorius: tunc censeri holocaustũ, quãdo quis omnipotenti Deo offert, quæcunque habet; & quod viuit, & quod nouit: omnia igne comburens ad honorem sui creatoris.

Li. 34. Mor. cap 10.

Serm. de Abdic. rerũ.

In extrau. de verb. signif.

S. Tho 2 2. q. 186. a. 7.

In Eze. supr.

3. SED quo ea igne comburet? neque enim absque mysterio in lege veteri iubebatur, nullũ sacrificiũ comburi, nisi igne sanctuarij, qui ardebat super altare Dei. Et quoniam k *Nadab & Abiu filij Aaron* alium *ignem acceperunt*, quem scriptura *alienum* appellat. *Egressus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui sunt*: vt sic cæteri monerentur, aliquam inde prunam accipere, vt ignem accenderent ad sacrificium cremandum. Et quando holocaustum fiebat ex maioribus animalibus, qualia erant tria prædicta, magnus ignis erat necessarius, quamuis ad reliqua sacrificia minor sufficeret. Quis autem est ignis cõ-

k *Leui. 6. 12. & c. 10. 1.*

burens

burens holocaustum votorum, nisi ignis spiritus Sancti, & Amor ab ipso procedens? de quo igne dixit Christus D.N. *ignem veni mittere in terram; & quid volo, nisi vt accendatur?* hunc ignem accendit spiritus Sanctus in cordibus fidelium: sed in aliquibus adeò est exiguus ob imperfectionẽ subiecti, vt non sufficiat ad consumẽdum holocaustũ: vt apparet in sæcularibus, non habentibus tantum animi, vt omnia sua pro Christo relinquant; in alijs autẽ adeò est magnus, vt omnia comburat, efficiatq; vt nudi nudum Iesvm sequãtur, oblatis his tribus votis: quæ propterea Dauid vocauit *holocausta medullata*. Medulla (ait S. Augustinus) est intima pars animalis, nam pellis operit carnem; caro ossa; os autem continet in se medullam. Ignis igitur holocausti omnia hæc consumit. Hunc ergo in modũ tribus prędictis votis offeruntur Deo non solum facultates, voluptas, & voluntas propria; sed intima quoq; cordis, cogitationes, affectus, & intentiones: quia omnia hæc comburit diuinus amor: vt homo nec cogitet, nec velit, aut quærat finem aliquem terrenum in hac oblatione; sed solum & purè Deum, dicens cum pijssimo Augustino: totum consumat ignis tuus, nihil mei remaneat mihi, totum sit tibi, facultates meæ sint tibi, corpus meum, voluntas mea tibi, omnes intentiones meæ sint tibi, ad gloriam, & honorem tuum; & tantum, vt tibi placeam: cui offero cum sponsa m *omnia poma noua & vetera*, hoc est omnes fructus potentiarum mearum, antiquos & recentes; naturales, & supernaturales: vt in eis omnibus tu glorificeris. Hæc intentio pura, quæ instar medullæ est bonorum omnium operũ, est preciosissima pars holocausti. Si enim offeras Deo omnia, quæ tria vota complectũtur; non autem puram adhibeas intentionem ipsi soli in his, quæ agis, placendi: talis oblatio non erit holocaustum, eò quòd Deo tradas tantum exteriora, reseruans tibi interiora: ac proinde eum, non vt debes, honoras. siquidem (vt idem S. Augustinus ait) quisquis in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus, ideoque suum holocaustum offert non *igne sanctuarij*, sed *alieno*, hoc est igne inanis & mundani amoris, vt laudetur & honoretur ab hominibus: qui ignis omnia bona opera destruit, & proprijs meritis priuat, & inuadit ipsum offerentem, vt pereat, sicut Nadab, & Abiu. Sed cùm oblatio hæc adeò sit excellens, tantique expensis fiat: raro euenit, vt non sit perfectum holocaustum propter ignem, quo spiritus Sanctus illud accendit per gratiam vocationis, vt postea videbimus.

l *Luc.12. 49*

Super Ps 65.

m *Can.7.13.*

CAPVT VI.

VARIA SACRIFICIA, ET VOTA *offerri Deo in Religionibus.*

VLTERIVS adhuc progreditur excellentia vitæ Religiosæ in suis votis & sacrificijs: nam tota illa est perpetuum quoddam & continuum holocaustum, quo Religiosus se ipsum offert quotidie vsque ad mortem. Quemadmodum enim in lege veteri iubebat Deus noster, offerri sibi quoddã a *holocaustum*, quod *sempiternum & iuge dicebatur, duos* scilicet *agnos anniculos immaculatos quotidie*: ita dicere licet; feruentes Religiosos cõtinuè offerre Deo D.N. duo holocausta: vnum sui corporis, alterum animæ, cum omnibus quę ab eis fiunt actionibus. Nam (vt optimè S. Augustinus ad hoc propositum dixit) verum sacrificiũ est omne opus quod agitur, vt sancta societate inhæreamus Deo, relatum ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possimus. Et ipsemet Iustus Deo consecratus est, inquit, sacrificiũ, quatenus moritur mundo, vt viuat Deo: Et eius corpus est sacrificium, quatenus castigatur, vt aptum sit instrumentum diuini seruitij: ac proinde multò maius erit sacrificium animæ, quatenus tota diuini amoris igne accenditur, vt à sæculari vita exuta, reformetur spirituali ad imaginem hominis noui, & vt vno verbo omnia dicantur: nullum est sacrificij spiritualis genus, quod non excellenter inueniatur in vita Religiosa.

a *Num.* 28. 3 6.

I.

NAM in ea offertur *primùm* sacrificium, quod Dauid appellat, c *cor contritum & humiliatum*: quia amaris valde gemitibus deflentur admissa peccata, & præsens ipse torpor; pro quibus quotidie applicantur opera satisfactoria. Quo nomine status Religiosus (vt ait S. Thomas) adeò singulare habet excellentiam: vt nullum sit in hac vita pœnitẽtiæ genus illi par. Cuius signũ est, quod propter nulla peccata etiam grauissima, possit aliquis ad eum statũ suscipiendum obligari: cùm tamen obligari possit ad alia quæque seuera iuxta peccatorum grauitatem.

b *Psal.* 50. 19.

Opusc. de spirituali Perf. c. 10. & 2 2. q. 189. a 3. ad 3.

3.

Ex QVO fit, vt in Religione offeratur etiam *alterum* Sacrificium corporum, quod Apostolus appellat: c *Hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, & rationale obsequium* Deo: in ea enim exercentur multæ asperitates, quæ premunt, & cruciant carnem, vt spiritui sit subiecta: exstirpando quemcunque vitæ carnalis saporem, vt spiritualis solus floreat: & hoc modo impletur eminenter, quod dixit Christus D. N. d *qui sequitur me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam*; & illud Apostoli; e *qui sunt Christi, carnem suã crucifixerunt cũ vitijs & concupiscentijs.* Et ob hãc causam S. Chrysostom. Religiosos appellat

: *Rom.* 12 1.

d *Matth.* 16. 24.

e *Gal.* 5. 24.

Hom. 16. *ad Populum.*

cruci-

crucifixos: eò quòd sint Christi crucifixi viuę imagines. Floret quoq; in Religione *tertium* sacrificiũ, de quo dixit Deus in Psalmo: f *immola Deo sacrificiũ laudis: & redde altissimo vota tua. Sacrificium laudu honorificabit me, & illic iter, quo ostẽdam illi salutare Dei*, siue Saluatorem Deum: Quia non est aliud Religio, quã continuum quoddã sacrificium laudum Dei: est enim dedicata ad eum glorificandum hymnis, & canticis, iugiq; expletione voto um, ad ipsum hõnorandum editorũ. Ideoq; Religio est via, qua Deus nobis manifestat Saluatorem, & salutem, quæ per eum nobis prouenit, cuius nos copiosè participes facit. Ex quo fit, vt etiã in Religione floreat *quartum* sacrificiũ g *Incensi*, hoc est *orationis*: eleuantur enim corda, linguæ, & manus in cœlum: quia nullo die sanctum hoc exercitium intermittitur, eò quòd Deus placetur hoc sacrificio, quod Oseas appellat h *vitulos labiorum nostrorum*; in quo iugulantur distractiones, ac tepiditates, quæ orationis feruorem retundunt. His accedit *quintum* sacrificium, quod Dauid i *sacrificium Iustitiæ*, & sanctitatis vocat: quo plene satisfit obligationibus votorum & regularum: quia datur Deo, quod Dei est, & proximo, quod est eius: sibi autem ipsi, quod propriũ est status eius. Et ita satisfit sententiæ illi Ecclesiastici: k *sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* Hæc omnia pulchrè complexus est sanctus Ioannes Climachus, varias proponens sancti huius status definitiones. Monachus, inquit, est ordo quidam & statuς Angelicus in corpore materiali & fragili: Monachus est, qui spiritu suo attendens soli Deo, orat in omni loco, tempore, & negotio: Monachus est perpetua quædam naturæ violẽtia, & sensuum vigilantissima custodia: Monachus est corpus castũ, os purificatum, & animus diuinæ lucis radijs illustratus: Monachus est, animus quidam afflictus & gemens, qui continua mortis memoria, siue vigilet siue dormiat, semper sese exercet. Hæc S. Ioannes Climachus, quasi referens proprietates eorum, qui spiritum illum habent, quem Monachi nomen significat.

f *Psl* 49. 14. 23. & *Psal.* 115. 17.

g *Psl* 140. 2.

h *Ose.* 14. 3.

i *Psal.* 4. 6.

k *Eccl.* 35. 2.

Cap. 1.
" Deo,
" corpus
" custodia:
" lucis
" mortis
" sese

PRAEDICTIS omnibus accedit alia Religionis excellentia nomine & titulo votorum: solet enim in varijs Institutis specialia quædam vota, valde insignia Deo offerre, quibus tria illa substantialia, magis corroborentur, fulciãtur, ac perficiantur. Nã aliquæ Religiones vouent perpetuam clausuram, quales sunt fœminarum, ad securiorem voti Castitatis custodiam: aliæ vouent perpetuam abstinentiam à carnibus: aliæ etiam à lacticinijs: aliæ redimendi captiuos, qui versantur in periculo excidendi à fide: quãuis pro tali Redemptione opus sit, eum, qui id vouit, manere in captiuitate: & in nostra Societate Iesv tribus illis votis addunt Professi quartum, specialis Obedientiæ summo Pontifici ad proficiscendum, quocunque ille mittere eos velit: siue ad fideles, siue ad infideles. Quibus quatuor votis, tanquam quatuor columnis nostrum innititur Institutum. Ad quorum maiorem

3.

firmitatem quatuor alia adduntur, vnum est, non relaxandi Paupertatē Societatis Professæ, quæ neq; in communi, neq; in particulari propriū aliquod habeāt; nec vllū accipit stipendiū pro Missis, nec pro alijs ministerijs: alia duo eduntur non quærendi directè aut indirectè Prælaturam vllam, aut dignitatem intra aut extra Societatē: neq; extra eam acceptandi, nisi ex obedientia eius, qui potest ad id sub pœna peccati obligare: quartū denique, manifestandi superiori, si quid tale ab aliquo ex nostris quæri cognouerit. omnia hæc vota sunt spiritualia sacrificia, quibus iugulantur, quæ homines amant & magni faciunt: ex quibus omnibus holocaustum fit perfectissimum.

l *Prou. 9. 2.*

SED ne quis terreatur tot votis & sacrificijs, quæ & carni, & Spiritui grauia videntur: attendat, non sine causa dictum esse à spiritu sancto, eandē Sapientiam diuinam l *immolasse* in domo sua *victimas* SVAS: vult enim, vt intelligamus, ipsam esse, quæ huiusmodi victimas instituerit, approbauerit, & suaserit; & eandem illa offerre in ipsis Religiosis, & per ipsos, eosq; speciali gratia adiuuare ad eadem offerenda: vt propterea, ipsius potiùs opus censeatur, quàm nostrum; & potiorem locum in eisdem habere eius gratiam, quàm nostram industriam. Quæ gratia non solùm adiuuat; sed, quod videtur in se valde difficile & ingratum, reddit facilè & iucundum. est enim tanquam

m *Leu. 2. 13.*

m *Sal*, quo iuxta legem antiquam *condiebatur omne sacrificium*. & quemadmodum Sal cibum reddit sapidum, qui fuisset ex se insipidus; ita gratia, quæ propria est vocationis Religiosæ, spiritualē saporem adfert his sacrificijs, redditque iucundissimos & suauissimos offerenti ea Spiritu quo diximus. Et quomodo insipidum esse potest sacrificium & victima, quam diuina Sapientia, cuius est etiam ipse sapor, SVAM appellat; nomen eius prodit & præfert eius dulcedinem; cum scientia, quæ ex tali fonte procedit, sapida sit ac iucunda; & præmium, quod statim & in promptu datur, dulcorabit, vt postea videbimus, quidquid in hoc mundo est valde amarum? Sed non præmittam aduertere quod cum Deus iusserit Salem admisceri sacrificijs, simul prohibuerit n *quidquam mellis adoleri*: ad significandum, (vt ait S. Thomas) in eius sacrificijs nihil esse debere, quod sensuum voluptatem, & carnis illecebram sapiat; neque in eis quærendum esse, quod est tantum dulce & sapidum; sed quod vtile. Quamuis enim Sal saporem adferat & condimentū; est tamē etiam mordax, & præseruat à corruptione. Nam quod Deo placet, ita recreat, vt & hominem reddat excitatiorem, eumq; præseruet à peccatis, & hac ratione comitatur sacrificia ipsi accepta.

Eccl. 6. 23. Sapientia doctrina secundū nomē est eius.

n *Leui. 2. 11*

1 2. q. 102. a. 3. ad. 14.

PRAEDICTIS hisce sacrificijs licet adiūgere varietatem officiorū ac ministeriorū, quæ sunt in aliquibus Religionibus: alia quidē domestica & tēporalia; alia spiritualia in bonū proximorū, excipiēdo scilicet eorū cōfessiones, cōcionādo, varias scientias docendo, proficiscendo ad hæreticos aut infideles, ad Catholicam fidem dilatandam; aut ad fideles ad eandem confer-

uandam,

uandam,& simul cum charitate excitãdam. In quibus ministerijs Religiosi offerunt Deo sacrificia Iustitiæ gratissima, cum multo sale sapientiæ ac discretionis;& per eadé fiunt ipsi o *Sal terræ & lux mundi.* Et interdum eo perueniunt, vt fiant holocaustum adeò perfectum, quo propriã vitam & sanguinem offerant, ad satisfaciendum statui & officio proprio. Et minimùm (vt S. Basilius ait) sunt semper parati, ne officio suo desint,etiam si certum mortis immineat periculum,vt inferius apparebit.

o *Matt. 5.13.*

Reg. 8. Fusiorum.

CAPVT VII.

Constitvtiones Et Leges Religionvm; *& earum Præstantia, & vtilitas.*

RDINVM & Statuum varietas, quos Religio complectitur, præcipuè constitit in Constitutionum & Legum, quas habent, diuersitate, ad vota sua magis perficienda: in quibus etiam Institutum suum declarant, positum in proprio fine & medijs ad eum consequendum. Quæ omnia scripto proponuntur,vt facilius innotescant,& frequentius repetantur,ne tradantur obliuioni. Quamobrem etiamsi a *lex naturalis* (vt ait Apostolus) *scripta sit in cordibus* hominum: voluit tamen Deus D.N. vt electus eius populus cã haberet b *in tabulis lapideis scriptã digito Dei*, vt pluris à populo fieret.& Moysi præcepit c *scribere Deuteronomium*, in quo erant omnia præcepta & ceremoniæ legis veteris. Et quamuis lex noua,quæ est gratiæ d *scribenda* & inprimenda erat in tabulis *cordis*(vt dixit Ieremias) à præsentia Spiritus sancti illam dictantis: voluit tamen Christus D.N. post suam in cœlos ascensionem,Euangelium sacrum à quatuor Euangelistis scribi,vt perpetua esset legis suæ, doctrinæ, & consiliorum apud homines memoria.

a *Rom 2.15.*

b *Exo.31.18.*
c *Deut.31.9.19.*
S.Th.3.p.q.42.a.4.
d *Iere 31.33. Hebr.10.16.*

§. I.

Ex His Accepit glorioſus Pater noſter S. Ignatius diuinâ quadam prudentiâ ſolidam occaſionem & fundamentum ad ſcribendas ſuas Conſtitutiones,vt ipſe in earum prologo apertè aſſerit. Supponit enim,internam Charitatis legem, quam Spiritus ſanctus ſcribere & in cordibus inprimere ſolet, eſſe præcipuum auxilium ad Religionis conſeruationem & perfectionem: eò quòd lex illa ſit verè viua, & ipſum Inſtitutum viuum: à qua efficacitas procedit ad implendum, quæcumque leges ſcriptæ continent, vt poſtea apparebit. Statim tamen ſubijcit quatuor cauſas & motiua

In Proœmio Conſtitutionum.

scribendi Constitutiones, omnibus Religionibus communes.

1. PRIMVM motiuum est: eò quòd Prouidentia diuina, suarum Creaturarum cooperationem exigat; & constituerit alios homines per alios iuuare, a 1 Cor. 3. 9. a *qui sint*, (vt ait Apostolus) *Dei adiutores* in opere nostræ salutis & perfectionis. Et quoniam fundatores Religionum sunt instrumenta, quibus Deus vtitur ad iuuandos Religiosos, eorum Institutum profitentes: vult ipsa diuina prouidentia, eos facere Constitutiones & leges, quæ media sint ad obtinendam perfectionem, ad quam sunt vocati. In quo sensu accipiendum b Pron. 8. 15. est, quod Sapientia diuina dixit: b *per me legum Conditores iusta decernunt*: illi enim diuinæ Sapientiæ cooperantur, ad eas leges condendas, quas illa inspirat; & in lucem producunt, quæ DEVS ipse in æterna sua prouidentia constituta habebat, accommodantes ea fini propriæ suæ vocationis.

2. SECVNDVM motiuum est, quod Vicarius Christi D. N. ita statuerit: cui diuina eius maiestas infallibilem dedit authoritatem, ad Religiones, earumque Leges & Statuta approbanda, ita vt (quemadmodum S. Thomas probat) non possit in eo quod præcipuum est earum errare, approbando, verbi gratia, votum aliquod, finem, aut medium prauum. cùm enim hæ leges & Regulæ proponantur omnibus Ecclesiæ fidelibus, vt per eas dirigi & ad perfectionem progredi possint: si Pontifex in approbanda Regula erraret, exponeret totam Ecclesiam manifesto errandi periculo; & magnum ei inferret damnum, præbens gregi suo venenatum in doctrina aut moribus pabulum. quod nulla ratione est admittendum; id enim esset contra Christi D.N. promissionem, fundanti Ecclesiam suam super sanctũ Petrum eiusque successores, ita vt c *nec portæ inferi præualere possent aduersus* c Mat. 16. 18. *eam*, vt faciant eam falsam aliquam doctrinam, aut impias leges approbare in perniciem animarum. Quamobrem Summus Pontifex, cùm de Religione aliqua recens fundata agitur, exigit ab ijs, qui fundare illum cogitant, dari sibi scriptas res omnes substantiales sui Instituti: quæ sunt fere tres, vota scilicet in ea edenda; finis proprius, quem spectant; & media principalia, quæ ad eum obtinendum adhibent. Quibus omnibus benè examinatis, d *Spiritus sanctus, qui omnem docet veritatem* assistit ipsi Pontifici, ne aberret in eo quod approbat. d Ioa. 16. 13.

3. TERTIVM motiuum est, exemplum priorum Sanctorum, quos DEVS constituit in Ecclesia tanquam exemplaria, quæ successores imitantur. Quibus, cùm eos induxit ad fundandas Religiones, etiam inspirauit, vt Constitutiones & Regulas præscriberent, quibus illæ gubernarentur, quod fecerunt SS. Basilius, Augustinus, Benedictus, Franciscus, & alij Religionum Patriarchæ.

4. HIS accedit *quartum* motiuum, ratio scilicet naturalis: quæ, quòd sit

lumen

lumen communicatum ab infinito e *vultu Dei lumine*, non decipitur. Hæc autem dictat ac docet: (vt benè ostendit S. Thomas) omnes Respublicas indigere legibus, quibus gubernentur: & ad homines dirigendos in via virtutis, à vitijs retrahendos; & in pace, & amicitia conseruandos. Quamuis enim superiores, qui sunt lex viua, iuuare ad id possint: multo tamen melius esse probat Aristoteles, id fieri per scriptas leges, quæ exactiùs examinantur, diutiùs durant; nec subiectæ sunt mutationibus, & passionibus, quæ sæpè turbant iudicium aliquorum Prælatorum, & Iudicum. Cùm igitur Respublica tam ciuilis, quàm Ecclesiastica proprijs legibus gubernetur: rectum quoque erit, Rempublicam Religiosam legibus gubernari, cum specialem illa perfectionem, & coniunctionem profiteatur, modo quodam vitæ ijs, qui in ea viuunt, communi.

c *Psal.* 4.7. 1.2.q.95 a.1.

1. *Rhet* c 2. *D. Thomas supra ad* 1.

§. 2.

HINC LICET incipere explicare particulares excellentias Constitutionum, & Regularum Religionis, ab Ecclesia approbatarum, quarum primus Author est ipsa diuina Sapientia, quæ cum hanc sibi domum ædificat, quemadmodum excidit columnas, & victimas suas immolat; ita a *proponit mensam suam & miscet vinum*: hoc est, illam instruit rebus necessarijs valdè splendidè. Nam quemadmodũ fundatâ Ecclesiâ Hebraâ, posuit in ea mẽsam Scripturę sacræ, testamẽti sc. veteris; & fundatâ Ecclesiâ Christianâ posuit in ea testamentum nouum, præcipuè sacrorũ Euangeliorum, vt suo loco dictum est, ita, cùm erigit domum sacræ Religionis, ipsamet diuina Sapientia *proponit mensam* Constitutionum & Regularum ex Scriptura sacra, & sacris Euangelijs exceptarum, vt varijs spiritualibus cibis abundet ad sustentationem & oblectationem Religiosorum; & conseruationem, augmentum, & perfectionem sanctæ vitæ, quam profitentur. In hac mensa est b *panis vitæ & intellectus*, varia consilia ac documenta, quæ illa apponit, vt sacramenta frequententur, & spiritualia Exercitia Orationis, Lectionis, & aliarum virtutum. Est quoque preciosissimi vini copia: nam omnis eius doctrina eò tendit ac peruenit, vt affectus amoris Dei, & proximi valdè inflammatos excitet. & est tanquam c *cellarium* quoque cœleste, *in quod* ipse cęli *Rex inducit* Religiosos, *vt in eis ordinet Charitatem*. Et propterea ipsa Religio vocatur Ordo: quia totum hominem interiorem & exteriorem ordinat, & componit, non coactè aut ex timore seruili, sed suauiter & ex amore filiali: exigit enim super omnes huius domus columnas vexillum Charitatis, quæ est proprium signum Religionis; & propter quam iudicatur & habetur domus Dei viui, & Schola IESV CHRISTI. Cuius d *discipuli dignoscuntur, si dilectionem habeant ad inuicem.* Quare huius domus habitatores nec fame, nec siti praua prementur, si

1.

a *Pro* 9.2.

Tom. 1. *Trd.* 1. c 7.

b *Eccli.* 15.3.

c *Cant.* 2.4.

d *Ioan.* 13 35.

del. ba-

delibare velint cibos, quos diuina Sapientia in hac sua mensa proposuit. Sed quoniam non omnes possunt eisdem cibis & eodem modo præparatis vesci: constituit Sapientia diuina, vt quemadmodum sunt septem columnæ huius domus, variæque Religiones; ita vnaquæque propriam haberet mensam præparatam cibis aptis & accommodatis ad sustentationem eorum, qui in ea degunt.

2. NON est tamen existimandum, diuinam Sapientiam has leges & Regulas constituere eo tantùm generali modo, quo (vt Salomon dixit) princip ũ est omnium bonarum legum, quæ sunt in omnibus huiusmodi Rebuspublicis: quatenus scilicet naturali lumine, & scientia, & experientia, adiuta etiam lumine fidei, docet ac dirigit ipsos Reges, & Legislatores in leg bus condendis, ad rectam gubernationem: non inquam hoc tantùm generali modo, sed singularem & maiorem fauorem ostendit erga fundatores Religionum, maiorem eis lucem præbens ad Regulas condendas: nam aut mittit aliquẽ Angelum, qui illos doceat, sicut misit ad S. Pachomium; aut ipsemet speciali reuelatione & interna inspiratione eas suggerit, quemadmodum inspirauit S. Francisco, reddente huius rei testimonium voce quadam cœlesti, dicente: Franciſce, in hac Regula nihil est tuum: sed tota illa est mea. Et de Patre nostro S. Ignatio scimus, etiam eum per reuelationem, aut inspirationem Dei scripsisse res graues suarum Constitutionum: cùm præcederent illustrationes & fauores cœlestes in contemplatione & oratione, quam præmittebat earum scriptioni. Et vniuersim quemadmodum e *Angelus* quidam, referens Christum D. N. e *dedit S. Ioanni Euangelistæ librum quendam*, in quo scriptum erat, quod erat prædicaturus; & statim iussit, librum ipsum deuorare, vt statim prædicaret; ita credendum est, Christum D. N. dare Fundatori Religionis librum Regularum, quas docere debeat; & iubere, illum deuorare, & in animam suam transmittere, vt postea alijs eas prædicet: vt capite nono videbimus.

Lib. 4. eius vitæ c. 2. & lib. 5. c. 1.

e *Apoc. 10. 8.*

SED aliud quoque extremum est vitandum: ne scilicet existimemus, Sapientiam diuinam etiam ipsa verba dictasse, quibus Regulas ipsas scriberent; & minutissima quæque in ipsis contenta: id enim est proprium Scripturæ sacræ, & eius Scriptorum. Satis itaque est, quòd sententias & res maioris momenti reuelauerit: relinquens ipsorum bono iudicio & ratiocinationi ipsa verba, & res alias minutas, quæ cum eis miscentur. Eundem in modum quo Dominus aliquis prudenti famulo suggerit substantiam rei, quam alteri debeat significare: remittens eius prudentiæ verba & modum, eam significandi. Et hoc etiam modo eas approbat summus Pontifex, vt securæ sint, ac certæ. Nam reuelationes & inspirationes internæ, quas viri sancti nobis proponunt, apud nos non habent authoritatem & certitudinem infallibilem, donec illa approbet Ecclesia.

3.

Hinc tertia oritur Excellentia Regulæ Religioſæ: quod ſit certa ac ſecura via Perfectionis; quâ ſecurè & abſque periculo peruenire liceat in cęlum, niſi ad vnum aut alterum latus declinemus. Ita vt applicare liceat Religioni illud Iſaiæ f *dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam breuem: & non faciet auolare à te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum. Et aures tuæ audient verbum poſt tergum monentis: hæc eſt via, ambulate in ea, & non declinetis, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram.* Panem arctum (ait S. Hieronymus) eſſe doctrinam Euangelicam, manentem in menſa Eccleſiæ Catholicæ: nam hæc doctrina fundatur in arcta via crucis & mortificationis; & eſt abbreuiata in illo præcepto amoris Dei & proximi. Eundem hunc panem & aquam valdè eminenter dat Dominus noſter Religioſis in menſis Regularum illius Religionis; & loquitur ad cor eorum, inſpirãs illis vt Regulas illas obſeruẽt; ac dicẽs: hæc eſt via cœleſtis, & ſemita perfectionis: ambulate per eam, non deflectentes, aut declinantes ab ea propter vllam vitæ huius proſperitatem, aut aduerſitatem: illa enim deducet vos ad quietem æternam. (Refert S. Gregorius) quando S. Benedictus obijt, duos Monachos vidiſſe eodem die in oratione viam quandam planam, rectam, & pulchrè exornatam, luminaribus valdè ſplendentibus refertam: quibus venerandus quidam ſenex dixit: hæc eſt via, per quam dilectus Dei benedictus aſcendit in cœlum. Et S. Bernardus declaraas hanc viſionem, ait: hanc viam eſſe Regulã, quã S. Benedictus inſtituit, p cuius obſeruantiã ſanctus ille aſcendit in cęlũ; & aſcẽdent cætori, qui eandẽ ſeruauerint. Non. n. dubitare licet diuinâ potius inſpiratione, quàm humanâ prudẽtiâ inſtitutã fuiſſe Regulã, qua vir ille ad tantam peruenit ſanctitatem; & in vita, & in morte tantam obtinuit gloriam. Idem autem dicere licet de quacunque alia Regula ab Eccleſia ſancta approbata, quæ via eſt plana, recta, & præclararum virtutum, & conſiliorum tapetibus exornata: & qui ambulauerit per eam, perueniet ad glorioſum finem, quem intendit.

f *Iſa.* 30. 20.

Ibidem.

Secundo Dialog. cap. 37.

Homilia in Id. Ecce nos reliquimus omnia.

4.

Haec Excellentia fit excelſior ex adiuncta altera valdè prę:lara: in ipſis enim Regulis innoteſcit Religioſis ſanctiſsima Dei g *voluntas, in qua,* vt ait Dauid, *vita* noſtra conſiſtit, & cuius exequutio eſt ſanctitas noſtra; & requies temporalis & æterna. Quod ſentiebat ille Propheta, qui dixit: h *Beati ſumus Iſrael, quia quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis.* Hoc enim dicere voluit: non ſumus beati ob nobilitatem maiorum noſtrorum Patriarcharum, & Prophetarum; non ob illa prodigia, quæ fecit, vt nos ex AEgypto educeret, & in hanc promiſsionis terram induceret; non ob diuitias & proſperitates hîc nobis oblatas: ſed quod ea nouerimus, quæ ſuperiori noſtro placent, vt ea expleamus: ex hoc enim omnis noſtra felicitas pendet, beneficiũ hoc tale eſt (ait Dauid,) vt *non fecerit taliter omni nationi: & iudicia ſua non manifeſtauerit eis.* erga ſolum Iſrael hac miſericordia eſt vſus, qui eſt ſummè miſeri-

g *Pſal.* 29. 6.

h *Baru.* 4. 4.

i *Pſ.* 147. 20.

k *Psa.102.7.* cors, k *notas faciens vias suas Moysi, filijs Israel voluntates suas,* & quid ab eis requireret. Potiori autem iure id licet dicere Christianis, & adhuc ampliori Religiosis: quod simus beati non ob nobilitatem, aut scientiam; non ob alias humanas amplitudines, & ornamenta; sed quod per sacrum Euangelium & Regulas nostras clarè ac distinctè nouerimus, quæ Deo sunt placita, vt ea præstantes, illi placeamus. Hic nostræ felicitatis fons est, & in quo ipsa Religio est beatitudinis quædam imago; finisque præcipuus, propter quem ad

l *Psal.26.4.* illam venimus, iuxta illud Dauidis: l *vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* & permaneam in domo Ecclesiæ militantis, & intra eam in domo sacræ Religionis; ac denique in domo Ecclesiæ triumphantis, à qua nunquam excidam: & omnem meam intentionem, & vota mea in hanc rem solam dirigam. Sed hoc, ô Rex Sancte, cur tantopere desideras? vt videam Voluptatem seu Voluntatem Domini. Quamuis enim duo hæc verba diuersa sint: eorum tamen sensus est idem: iustis enim idem est Dei voluntas, & eius voluptas. Nam explentes

m *Eccl.23.37.* Dei voluntatem, eius quoque voluptatem assequuntur. Nam in ea exequenda est vera solidaque voluptas, iuxta illud Ecclesiastici: m *nihil dulcius quàm* beneuolis oculis *respicere in mandatis Domini.*

n *Ps.147.1.* HAS Excellentias, & alias non inferiores, vitæ Religiosæ, tanquam præsentes respiciebat in spiritu idem Propheta Regius, cum diceret: n *Lauda Ierusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion, quoniam cōfortauit seras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te, qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.* quæ nā ista est Ierusalē, nisi Ecclesia sancta? & quis mons, siue arx Sion, nisi Religio sacra, cuius filij sunt Religiosi: in qua posuit Deus portas, & seras solidissimis clauis affixas? Portæ sunt Euangelica Paupertatis, & Castitatis, & Obedientiæ consilia, per quæ patet aditus, & ascenditur ad perfectionem: seræ sunt ipsa vota, quibus illa confirmantur: ita vt non liceat exire ex domo illa Religionis, in quam nos induxerunt. Claui sunt ipsæ Regulæ, quæ constituuntur & adhibentur ad maiorem votorum soliditatem. Et hæc est alia insignis eius excellentia, quod confirment & corroborent Religiosos in

o *Psal.83.8.* obseruatione eius, quod promiserunt, vt suæ promissionis fructum consequantur. Ad quod certiùs obtinēdum, Supremus o *Legislator* suam impertitur *benedictionem*, adiuuans eos speciali gratia, vt *eant de virtute in virtutem:* donec ad supremum omnium culmen perueniant. Ex quo prouenit, vt omnes *eorum fines circumdet* muro pacis, & mutuæ omnium inter se concordiæ & amoris vinculo: ac proinde victoriam eis det de omnibus suis hostibus: donec eos pedibus eorum calcandos subijciat. Ne aūt ipsi deficiant, eos alit

p *Ps.147.16.* selecto doctrinæ pane, & frequentia Sacramentorum, quibus eius abundat mensa. Et quamuis non desit illis p *nix & glacies, nebula* & pruina afflictionū ac tentationum, quibus illi exercentur: ipse tamen Dominus ita eorum cu-

ram

ram gerit, vt tépestiuè *emittat verbum suum* internæ illustrationis, & faciat, *spiritum* suum feruentis inspiratiõnis *flare*, vt omnia illa dissoluat; & *fluant aquæ*: dans eis ampliorem notitiam viarum sanctitatis & perfectionis, ita vt vere dici possit: *Non fecit taliter omni nationi*, atque fecit ipsis Religiosis, q *quorum natio* est pura *Obedientia & dilectio*: ac propterea ei tantopere fauit, indulsit, & præ alijs omnibus eam protexit. r *Lauda* itaque *Ierusalem Dominum*, qui te fecit, *lauda Deum tuum Sion*, qui te fundauit, & singulari amore cupit esse tuus, vt & tu sis ipsius. Felices qui per tuas ingrediuntur portas, tua amplectentes consilia, tuisque votis sese claudentes, & regulis corroborantes; siquidem in te benedictionem inuenerunt, pacem, saturitatem, de hostibus victoriam, & coronam gloriæ propter obtentas victorias.

q *Eccli.3.1.*
r *Psl.147. 12.*

CAPVT VIII.

Proprietates Constitvtionvm Ac Regvlarvm *Religiosarum, in quibus suam ostendunt præstantiam & perfectionem.*

VEniamvs nunc ad vltimam Excellentiam, quam habere solet Regula Religionis approbatæ: in qua ordinariè inueniuntur conditiones & proprietates perfectæ legis humanæ, ciuilis, aut Ecclesiasticæ, de qua dicit S. Isidorus, quod debeat esse *honesta, iusta, possibilis secundùm naturam, loco temporiq; conueniens, necessaria, vtilis, & manifesta.*

Libr.5.Ethy c.5.& 21. S.Tho.1.2. q.95 a.3.

Primvm itaque Regulæ & Constitutiones Honestae sunt & sanctæ: quia fluunt ex fonte sanctitatis, hoc est, ex Euangelio sancto; & inspirãtur à Sancto Sanctorum, ad communicandam suis electis sanctitatem. Eò autem sunt præstantiores, quò ordinant ac dirigunt res sanctiores, commendantes actus virtutum in gradibus excellioribus, quales sunt purior intentio gloriæ Dei, humilitas profundior in cõtemptibus, paupertas strictior, obediẽtia erga Superiores promptior, & maior inter æquales cõiunctio, euellendo radicitùs oẽs scopulos, & impedimẽta ad has virtutes perfectiùs exercẽdas.

1.

Secvndo, Leges sunt Ivstae, hoc est, naturali rationi, quoad fieri potest, conformes: ita vt constet de earum Iustitia, & æquitate, absque iniuria tertij: cum enim gratia fundetur in natura; & homo ratione gubernetur: grauiter fert id, quod ab ea degenerat, nisi fides diuina suppleat, quæ est super ipsã rationẽ humanã. Quamobrẽ dixit Dauid: a *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurũ & lapidẽ preciosũ multũ*, & hominib *dulciora super mel & fauũ*. Tales igitur esse debẽt humanæ leges, vt sint cõformes diuinis: ita vt nõ fundẽtur in rationib. tm̃ probabilibus, sed certis. Ratio enim

2.

a *Psal 18.10. & Ps 92 5.*

quæ vni est tantum probabilis, alteri non est talis. Quoniam autem lex omnibus proponitur: necesse est inniti rationi, quæ omnibus probetur.

3. TERTIO leges esse debent POSSIBILES secundùm naturales vires hominum, ordinarijs gratiæ auxilijs præuentorum. Quare non sunt sicut intolerabile antiquæ legis iugum: de quo dixit S. Petrus, quod vix b *portare potuerunt*; sed sicut iugum suaue Euangelij, quod Christus D. N. c *suaue* appellat, & *onus leue*; dans leuamen & quietem defatigatis; ac proinde non habent hæ leges tantum rigorem, vt corpus destruant; sed quantum sufficit ad illud mortificandum, & spiritui subijciendum, iuxta finem intentum. Et quamuis in hac re sit varietas, vt plus, aut minus mortificetur: etiamsi leges valdè seueræ videantur: semper tamen sunt possibiles ac faciles ijs, quos Deus vocat ad eas amplectendas: gratiâ enim vocationis addit vires ad eas ferendas. Quamobrem cum Religiosi S. Francisci de seueritate eius regulæ apud ipsum conquererentur: cœlestis vox ei dixit: vt Religiosi illam iuxta literam seruarent: nam ego, inquit, noui vires hominis, & quas ego sum illi daturus.

b *Act* 15.10.
c *Matt.* 11.30

4. QVARTO sunt leges *conuenientes* secundùm circumstantias *loci* ac *temporis* præsentis. Nam diuina Prouidentia hæc omnia attendit in Religionum institutione; respiciés (vt suprà insinuauimus) ad præsentes Ecclesiæ necessitates; ita dirigens earum Instituta & Regulas, vt accommodata essent ad illas necessitates reparandas; excitando eius virtutis Exercitia, quæ magis iacere, aut in tali occasione maioris momenti esse videbantur. Ex quò efficitur, nõ esse cõtra decorũ Religionis, quod tẽporis progressu aliqua eius Cõstitutio mutetur. Fieri. n. potest; vt, quod vno tempore expediebat nõ expediat alio: sicut etiam in aliquo loco oportunè seruatur aliqua ordinatio, quæ in alio non ita expediret. Et in ipsamet Ecclesia Catholica fuerunt huiusmodi mutationes in rebus satis grauibus. Nam in initio tolerabatur circumcisio, & obseruauantia rerum aliquarum spectantium ad antiquam legem: quæ tamẽ postea seueriſsimè fuére interdicta. Et fundata iam solidè lege noua, iubebatur quodã tempore, vt fideles omnibus cibis comestibilibus vescerentur, eo quod aliqui hæretici dicerent, quosdam cibos esse à dæmone: posteà, cessantibus istis hęreticorum erroribus approbata fuit abstinentia à carnibus, certis diebus.

5. QVINTO, leges debent esse *necessaria* & *vtiles*, vt iubeant quæ sunt ad salutẽ necessaria, prohibeant verò, quæ ei aduersantur: & cõfirment Euangelica de his præcepta; addant verò pœnas aliquas temporales, quæ ignauos in earum obseruatione compescant. Ordinant præterea & constituunt, quod necessarium: & vtile est ad illius Instituti perfectionem: ita vt neque in his constituendis deficiant: neque tamen sint nimiæ: nam etiam multitudo solet nocere, & adferre scrupulos & anxietates. Et hoc ratione impletur quod Deus per Isaiam promisit, dicens: d *Ego Dominus Deus tuus, docens te vtilia, gu-*

d *Isa.* 48.17.

bernans

bernans te in via qua ambulas. Vtinam attendisses mandata mea : facta fuisset sicut flumen pax tua & iustitia tua sicut gurgites maris. 6.

DENIQVE leges siue Regulæ debẽt esse *manifestæ* & claræne obscuritas, transgressionis occasionem adferat;nec quisquam se excusset ex ignorantia. propterea enim dicitur:e *Præceptum Domini lucidum,illuminans oculos :* & eius f *mandatum lucerna est, & lex lux*, illuminans & rectà deducens. e *Psal.* 18.9. f *Pro.* 6.23.

HANC Constitutionum & Regularum proprietatem cum reliquis prædictis tanti fecit noster Pater S.Ignatius in suis constitutionibus conficiendis, vt in earum Proœmio:hæc verba posuerit:Cũ constitutionum hic finis sit, vt vniuersum corpus Societatis,& particularia eis membra,ad sui conseruationem,& incremẽtum ad gloriam Dei,& vniuersalis Ecclesiæ bonum iuuentur;præter quàm quod omnes , & singulæ earum per seipsas ad finem dictum accommodatæ sunt,tria alia in eis expeti possunt. *Primum,* vt plenæ sint;quo omnibus,quæ incidere possint,quantum fieri potest, prouideatur. *Alterũ*, vt perspicuæ sint;quò minus scrupulis detur occasio. *Tertiũ* vt breues sint,quantum plenitudinis,ac perspicuitatis ratio patitur; vt memoria retineri possint. Quæ tria, vt in ipso contextu Constitutionum exactius seruaret,voluit addere ipsemet declarationes aliquas, quæ supplerent, quod ad plenitudinem & claritatem, propter breuitatem seruandam in eis deesset. Et in omnibus talem seruauit dispositionem, vt satis appareat,eam non ab humana sed à diuina prouidentia sic fuisse directam ; & cœlestem nostrum Magistrum Iesum manum appossuisse, vt socios suos doceret & instrueret, quidquid opus habebant, vt fideles ipsi essent,& in hac Societate perfecti. “ “ “ “ “ “ “

Ex prædictis omnibus colligit S.Thomas, quod quamuis maior perfectio & excellentia Religionum desumatur præcipuè ex præclariori fine, ad quem tendunt:(quo nomine qui vitam contemplatiuam vt finem suum respicit,excedit eam,quæ tendit ad actiuam;&,quæ,quod vtriusque est optimum,complectitur,vtramque excedit, vt supra est dictum) Religionum tamen,quæ eundem respiciunt finem,illa perfectior censetur,quæ Constitutiones,& Regulas,aliaque media habet magis proportionata , & efficacia ad eum consequendum,quia de prædictis sex conditionibus plus participat. Cuius rei aliqua indicia licet ostendere. *Primum* est, si media illa,& efficacia sint,& simul suauia:sic enim magis conformia sunt gubernationi diuinæ Sapientiæ:de qua dicitur,quod g *omnia disponat Fortiter & suauiter.* Ita vt fortitudo temperetur suauitate,ne sit seuera;& suauitati fortitudo coniungatur, ne sit remissior. Ex quo fit,illas Regulas esse perfectiores, quæ aptiùs coniungunt Exercitia Orationis & mortificationis, inde enim prouenit efficacitas & suauitas in reliquis mediis. Nam quemadmodum ignis & malleus aptant ferrum, (nam ignis illud mollefacit: malleus autem tundit & flectit) ita Oratio & mortificatio efficaciter & suauiter aptant & accommodant 2.2.q.188. a.6. 1. g *Sap.*8.1. 2.

ipsa corda: oratio enim calore deuotionis ea emollit; mortificatio autem flectit vt suscipiant virtutum imagines. Et hoc nomine Religio assimilatur
h Cant. 4. 6. h *monti myrrhæ & colli thuris*, vt postea videbimus. Et quoniam Oratio mentalis efficacior ad hoc est vocali: ideo Religio illa censebitur hoc nomine
3. perfectior: quæ locũ suũ vocali Orationi tribuens, regu as etiã & documenta tradit ad mentalem Orationem aptissima, præscribens tempus in quo illa exerceatur: vt meditatio & contemplatio recollecta & attenta rerum æternarum cor emolliat, & animum addat ad amplectenda & opere exequenda
4. reliqua suæ Professionis media. Et similiter quemadmodum mortificatio interior proprij iudicij & voluntatis, & appetitus nostri propensionum præstantior est, & vtilior externa mortificatione, quæ corpus affligit ieiunijs, & alijs corporalibus asperitatibus: ita Religio illa inter eas, quæ eundem respiciũt finẽ, perfectior erit, cuius Regulæ magis promouẽt internã mortificationem, quæ omnibus potest esse communis, & ad omnia est vtilis; cõcesso tamen suo loco mortificationi externæ: quæ (vt idem Angelicus Doc-
Art. 6. ad 3. tor asserit) non est melior, quò est maior; sed, quò magis est fini instituti sui proportionata. Cùm enim illa non sit verè aliud, quàm instrumentum perfectionis: ratio ipsa ac discretio dictat, non plus de ea sumendum esse, quã ad principalem finem intentum sufficiat; ne, si plus sumatur, potius impediat; &, si minus, etiam non iuuet.

5. QVINTVM signum perfectionis in Regulis est, cùm ita res præcipuas Religionis attingunt, vt locum relinquãt Obedientiæ Superiorum, qui sunt lex viua & animata: si enim Regula omnia constitueret, & attingeret; velletque omnes eodem modo deducere: debiles subirent onus grauius, quã ferre possent: robustiores verò leuius, quàm opus haberent. Sed superioris discretio potest vtrumq; disponere ad omnium vtilitatem: si illi Regulæ relinquant, quid cum illis agere debeat, attenta varia dispositione & constitutione Subditorum. Quamuis nec tot res, eiusdem iudicio sint reliquendæ, vt videatur nimium. nam cùm magna sit varietas iudiciorum ac sensuum in varijs Superioribus: esset quoq; in gubernatione ipsa, & moribus cõtra vniformitatem, quam ordo Religiosus exigit; & contra finem in quem ipsæ leges & Regulæ conscribuntur.

6. DENIQVE illa perfectior est Religio, quæ plura media, & quidem ex se
S. Tho. supr. præstantiora, & aptiora complectitur, ad finem, in quem tendit: nam in hoc magis assimilatur Ecclesiæ Catholicæ, complectenti omnem multitudinem operũ studiosorũ; & in vnoquoq; quod summũ est & perfectissimũ. Quare Religio illa, quæ tanquam finem propriũ habet, animas iuuare, eò erit perfectior, quò plura amplectetur ministeria, quibus illæ proficiant: docendo scilicet omne genus personarum varias facultates & scientias; concionando apud fideles; disputando contra infideles; confessiones audiendo, & sacra-

menta

menta administrando; visitando carceres, Xenodochia, & alios infirmos, iuuando eos, vt piè moriãtur, & alia similia præstando. Cùm enim Religio sit corpus quoddam mysticum, varia habens mẽbra, sicut corpus ipsum humanum: potest varia ministeria ita exercere, vt vnum non impediat alterum, facit enim ea per varios suos Religiosos; tribuens vnicuique Regulas præclaras, ad benè fungendum suis officijs. Ex quo fiet, vt totum corpus sit valde perfectum, cuius partes adeò sunt perfectæ in ea perfectione, quam cuiusque officium requirit. Nec propterea, qui ad aliquam Religionem vocantur, etiam minus perfectam; vocationem suam negligere debent: cùm enim D.N. omnibus Religionibus prospiciat de subiectis & personis; sciatq; quid vnicuiq; magis expediat: illa Religio cuique est eligenda, ad quam DEI vocatio deducit, vt apparebit ex ijs, quæ postea dicemus.

CAPVT IX.

MIRABILIS ET STVPENDVS MODVS *quo Deus D. N. erigit Religiones, tribuens Fundatoribus eminenter spiritum & perfectionem illam, quam in suis Regulis descripserunt; & hac ratione alios inuitans ad eosdem sequendos.*

VEMADMODVM Christus D.N. ædificauit domum & ciuitatem Ecclesiæ suæ super duodecim fundamenta, siue preciosissimos lapides fundamentales, qui (vt ait S. Ioannes) a *sunt duodecim Apostoli*, inter quos alijs præluxit S. Petrus, tanquam caput, & b *petra* præcipua fundamentalis, *super quam ipse Christus suam fundauit Ecclesiam*. Per quos omnes in virtute c *summi lapidis angularis qui est* ipsemet *Christus*, creuit (vt ait Apostolus) corpus hoc mysticum; & progressum est hoc ædificiũ Conuersione innumerabilium hominum, qui eius doctrinã susceperunt: ita etiam ipse Saluator, qui præcipuus est fundator & fundamentum omnium Religionum, cùm recens vult aliquam erigere, vt plurimũ eam ædificat suprà paucos aliquos viros, magni spiritus & excellentis sanctitatis: quorũ vnum aliquem eligit tanquã præcipuũ, & caput reliquorũ. Quemadmodũ fecit in Religione Carthusianorum, quã fundauit super S. Brunum, & sex eius socios; & Minorũ, super S. Franciscum & alios duodecim; & societatem IESV super Patrem nostrum S. Ignatium, & nouem eius socios. Cui præcipuo fundatori eminentiùs inprimit spiritum, sanctitatem, & perfectionem

a *Apo* 21. 14
b *Mat.* 6. 18
c *Eph.* 2. 20

propriam

huiuſmodi vocationis, ei dicit: fili hominis, accipe de manu mea volumen iſtud, & comede vſque ad ſaturitatem: & viſcera tua, omnes ſcilicet potentiæ interiores, memoria, intellectus, voluntas, & appetitus impleantur veritatibus & virtutibus, quæ in illo continentur, cum omni plenitudine, quam exigit profeſſio, ad quam tendis. Comede, & immitte in cor tuum modum hunc paupertatis & obedientiæ; & reliqua Exercitia, quæ tibi oſtendo. Poſtquam autem totum comederis, tibique vt proprium & familiare reddideris: vade per prouincias & loca Eccleſiæ meæ, & prædica eas fidelibus, & communica ijs, quos ego elegero, vt me tecum ſequantur. Inſpirationi & vocationi huic paruerunt Sancti Patriarchæ, & fundatores; & quiſque ſuum comedit librum, & eminenter exſequutus eſt, quæ ſui erant Inſtituti, in Exemplum totius mundi: tribuentes ſibi honori, quod ſuum Ducem & Magiſtrum imitarentur, b *qui* prius *cæpit facere*, quàm *docere*: cuius amore volumen illud factum eſt in ore eorum ſicut mel dulce: maxima enim ſua oblectatione modum hunc vitæ ſunt amplexi, dicentes cum Dauide: c *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo*: & eadem cum maxima mea iucunditate alijs prædico, vt audiendis & amplectendis delectentur. Cum hac illi animi voluptate librum conſcripſerunt ſuarum Conſtitutionum & Regularum, excipientes illa ex propria experientia & virtutibus, quas Deus in ipſorum cordibus ſcripſit. Quas cùm ſcriptas haberent, libro illo inuitabant habentes aptitudinem & propenſionem ad ipſos ſequendos, dicentes eis: filij hominis accipite volumen iſtud, & comedite; amplectimini hoc Inſtitutum, & in illo pergite, d *imitatores mei eſtote, ſicut ego* filium hominis IESVM Chriſtum imitatus ſum in hac vitæ ratione, quam ipſe mihi inſpirauit.

b *Act.1.1.*

c *Pſ.118. 103*

d *1.Cor.11.1.*

SED meliùs adhuc rem hanc declarabimus alia reſimili, quæ euenit S. Ioanni Euangeliſtæ, cùm vidiſſet Angelum fortem deſcendentem de cœlo, & habentem in manu ſua libellum apertum, e *Audiui*, inquit, *vocem de cœlo loquentem mecum, & dicentem: vade, & accipe librum apertum de manu Angeli. & abij ad Angelum dicens ei, vt daret mihi librum, & dixit mihi: accipe librum, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, ſed in ore tuo erit dulce tanquam mel: & dixit mihi, oportet te, prophetare gentibus, & populis, & linguis, & Regibus multis.* Referebat hic Angelus (vt ait Beda, & ſupra eſt inſinuatum) Chriſtũ Seruatorem noſtrum, in cuius manu eſt liber Legis Euangelicæ, & perfectionis, quam profitetur quælibet Religio. Non enim ſolũ infinita ſua Sapientia eam comprehendit; ſed eminẽtiſſimè illam habet in ſacratiſſima ſua anima expreſſam, cum poteſtate eam cui voluerit communicandi. Sed vox cœleſtis, quæ eſt diuina vocatio, loquitur ad cor eius, quem Deus in Fundatorem Religionis elegit; eique dicit: vade ad hunc magni conſilij Angelum, & pete ab eo perfectionis librum, quem in manu ſua habet, ſupplex orans, vt

2.

e *Apoc.10.8.*

Cap.5.

eum tibi det apertum: aperiens scilicet tibi, quidquid facto opus est, vt perfectas euadas in cavitæ ratione, qua ipse vult, obsequium suum & gloriã per te promoueri. Et hic Dominus, qui nihil aliud cupit, respondet ei, ipso potius opere, quàm verbis: *accipe librum, & deuora illum*, & immitte intra te ipsum, vt statim incipias prophetare, & alios excitare ad hunc vitæ modum propheticum & cœlestem, communicando illum omnibus nationibus & personis, quæ acceptare voluerint. Sed attẽde, quòd, licet *in ore tuo futurum sit dulce sicut mel*; *faciet* tamen *amaricari ventrem tuum*, cùm erit digerendum. Nam licèt dulce sit ac iucundum, DEI illustrationes recipere, & veritates ac virtutes supernaturales cognoscere, ac de eisdem coram hominibus loqui, vt ad perfectionem sectandam permoueantur: omnium tamen horum exsequutio magnas secum adfert amaritudines, eò quòd multæ sint persequutiones ac tentationes Dæmonum, sæcularium, & falsorum fratrum contra eam. Non tamen propterea abijciendus est animus, siquidem liber tibi ad hoc est traditus, vt eum promulges ad gloriam Dei, & bonum Ecclesiæ eius. Hæc omnia experti sunt Sanctus Benedictus, & Sanctus Franciscus, & noster Pater Sanctus Ignatius, & alij Patriarchæ: qui in suarum Religionum fundationibus, & earum Regulis conscribendis, graues difficultates & labores sustinuerunt. Sed idem Dominus, qui illos vocauit, librũque eis dedit; auxilio eis fuit, ad eũ promulgandũ, & homines adducendos, qui illum reciperent, non obstantibus tot mundi huius contradictionibus. quod ipsi fundatores duplici via præstiterunt: tũ vita sua exemplari, & quodammodo prodigiosa, quæ mundum rapiebat in admirationem, & ad imitationem quodammodo impellebat: tũ efficacitate suarum rationum, concurrente ipso Domino nostro cum illorum verbis & rationibus, ad multorum hominum voluntates permouendas, & ad ipsos fundatores imitandos alliciendas.

QVAPROPTER dicere licet, Angelum illum, quem S. Ioannes vidit habentem in manu sua librum, esse nũcium & legatum ipsius Christi, & imaginem quandam quasi ad viuum cuiusque Fundatoris Religionum: in cuius manu Christus D. N. librum suarum Regularum posuit, vt omnibus traderetur, quos ipsemet Dominus ad id vocaret & eligeret, per vocem illam cœlestem, diuinam scilicet inspirationem. Non enim aliud est vocatio ad Religiosum Statum, quàm vox quædam, quæ auditur in corde hominum, & illis dicens: vade ad Angelum, & pete ab eo librum, quem habet in manu sua: hoc est, vade ad Sanctum Franciscum, aut S. Dominicũ, aut S. Ignatium, & ad eos, qui eorum locum tenent in terra, & pete ab eis, admitti te in ipsorum Religionem, dariq́ue tibi librum Regularum & Constitutionum apertum, beneq́ue explicatum, vt eo vorato, & ad cor tuum transmisso possis in anima tua exprimere virtutes in ea perfectione, quæ in eis conti-

netur.

netur. Et quemadmodum Sanctus Ioannes ſtatim paruit cœleſti voci, acceſſitque ad Angelum, & petijt librum, & accepit: ita qui vocantur efficaci Dei vocatione, audiunt diuinum eius impulſum, & ſtatim accedunt, vt admitti in Religionem procurent; neque à petendo deſiſtunt, donec Regularum librum accipiant; & ſeriò ſe offerant ad eum vorandum, & in ſua viſcera tranſmitttendum. Sed aduertant tamen, quòd initio, durante ſenſibili diuinæ vocationis feruore, dulce ſit quaſi mel, acceptare & amplecti quidquid Inſtitutum illud continet, ita vt videatur ipſis ſuauis valde, ac iucunda obedientia, amabilis paupertas, dulcis Caſtitas, & valde grata ipſa ſubiectio, & ſui ipſorum abnegatio, vt ita imitentur ipſum Seruatorem: at progreſſu temporis, cum manus operi admouetur, guſtuſque ille ſenſibilis deficit, qui, dum liber erat recens, feruebat; incipiunt aliquæ amaritudines ſentiri, quæ interiora ſpiritus vexant ob reſiſtentiam & rebellionem ipſius carnis. Qui autem ſtrenuè & fortiter perſeuerat, ſentit creſcere ſpiritus calorem & feruorem, & igne diuini amoris accendi, quo totus liber facile digeritur, eiuſque amaritudo conuertitur in dulcedinem, ita vt valde ſit iucundus ac ſuauis per reliquum vitæ tempus.

§. 2.

QVID AVTEM mirum eſt, tantam hominum multitudinem confluere ad quamcunque Religionem recens fundatam, cum vox Dei mittatur per Angelum quendam adeo admirabilem, qualem ipſe S. Ioannes nobis depingit, cum ſex ſtupendis proprietatibus ſait enim a *eum amictum fuſſe nube, & iridem habuiſſe in capite, faciem fuiſſe vt ſolem, pedes tanquam columnas ignis & vocem eius tanquam leonis rugientis, & in manu ſua habuiſſe libellum apertum.* Quid autem hoc totū eſt aliud, quàm effigies quædam, valde apta ſtatus Religioſi, eiuſq; Fundatoris, & cuiuſcunque exemplaris viri eū profitentis; qui in vita ſua eſt tanquam Angelus ob eiuſmodi Profeſſionis celſitudinem. Nubes enim, quâ eſt amictus, eſt ipſa puritas: quæ oritur ex renunciatione rerum omnium terrenarum. Quemadmodum enim nubes ſunt vapores ſubtiles, è terra eleuati, & ab ea fugientes in altum aſcendentes. Ita perfectus Religioſus mundum fugit; & res omnes, quas in terra poſſidebat, deſerens, eleuat ſe ſuper ſe, ad quærendas res cœleſtes. Hæc igitur renunciatio eſt eius amictus, & ornatus; & eodem tegit ſpiritum ſuum, quamuis corpus appareat nudū. Cœleſtis Iris tricolor, quem in capite habet, refert perfectam reconciliationē & amicitiā cū Deo, ortā ex tribus votis Caſtitatis, Paupertatis & Obedientię: quemadmodū enim ſi b *Arcus ille fuit ſignū* pacis & *fœderis*, quod Dominus inijt cū Noe, quod *nō eſſent futuræ vltra aquæ diluuij ad delendum vniuerſam carnem*: Ita tria vota, ſigna ſunt perfectæ amicitiæ & fœderis, quod init Domi-

3.

a *Apoc. 10. 1.*

1.

2.

b *Gen. 9. 13.*

DENIQVE habent illi in manu ſua *librum* continentem ea, quæ alijs proponunt, manifeſtant enim omnibus hominibus librum Euangelicæ legis, ita tamen vt ipſi primi manũ operi admouerint, vt non ſolũ verbo, ſed exemplo etiam illos permoueant: tunc enim vox erit tanquam rugitus leonis, fortis, & vtilis: quando ſimul liber legis ita eſt in manu, vt qui loquitur, etiã operetur; & qui prædicat, etiam exequatur. Sed habent etiam in manu proprium ſui Inſtituti librũ, prædicantes illum omnibus aptis ad ipſos ſequendos, vocantes & inuitantes eos, vt illum acceptent & amplectantur. 6.

QVID igitur mirum, ſi multi audiant & ſequantur hanc vocationẽ, quæ non hominis eſt, ſed Angeli nomine Dei loquentis? quis nõ admiretur, permoueatur, & afficiatur ex amictu illo nubis, ex corona, pulcherrimi illius arcus cœleſtis, & ſplendore faciei tanquam Solis, ex fortitudine pedum tanquam columnarum ignis? quem non terreat & pauere faciat vox, tanquam rugitus leonis? quem non alliciat manus tali libro exornata? & quomodo talia exempla cum verbis huiuſmodi non ſufficient ad commutanda corda? conijciamus oculos in hiſtorias præcipuarum Religionum Eccleſiæ, & inueniemus, eas hac via excreuiſſe, adferentes ingentem ſtuporem excellentiâ, & præſtantiâ vitæ ac doctrinæ ſuæ, vt poſtea videbimus.

CAPVT X.

ADMIRANDVM CENTVPLI PRAEMIVM *Religioſo Statui, ad eius conſeruationem & augmentum, annexum: & quanta bona illud complectatur.*

CVM DEO D.N. nota ſit hominum natura & propenſio, qua valdè mouetur & allicitur ad laborem, ob mercedem & ſpem ingentis præmij: non ſatis habuit, quod Religionis domum, varioſque eius ordines fundauerit cum ea amplitudine & ſplendore, quem diximus: Sed cupiens eius conſeruationem & augmentum, & plurimos eſſe, qui afficerentur ad habitandum in ea, & viuendum abſq; periculo ab ea recedendi: in vtrumque hunc finem fecit in ſuo Euangelio inſignem quandam promiſsionem ijs omnibus, qui propter ipſum renunciarent, omnibus quæ haberent, ipſumque in Perfectione ſequerentur, quemadmodum Apoſtoli fecerant. Ac propterea admirabili ſua prouidentia ſciens, renunciationem omnium perſonarum & rerum huius mundi, & oblationem, perpetuamq; votorum ac legum Religioſarum obſeruantiam, eſſe verè crucem, iugum, & onus ex ſe valdè graue; imò additamentum grauis oneris ſuper crucem commu-

nem vitæ Christianæ: voluit aliquid promittere, quod quasi in promptu datum, iugum ipsum multum alleuiaret: vt in omnibus statibus verum esset,
a *Mat.11.29.* quod alias dixerat; a *tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris: iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* Promissionem illam ita
b *Mat.19 29. Marc.10.29. Luc.18.29.* referunt tres Euangelistæ: b *amen dico vobis, nemo est, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, nunc in tempore hoc, & in sæculo futuro vitam æternã.* Hęc promissio est suauissima, & iucundissima tuba, quâ Christus D.N. homines vocat ad Religionem: cuius exsequutione pacatos & contentos retinet omnes in ea habitantes. Propter hanc
In Declam. super hęc verba. promissionem (ait S. Bernardus) Ecclesiam clamare ad immortalem suum sponsum, ac dicere: c *propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.* Hęc,
c *Psal.16.4.* inquam, verba sunt, quæ persuadent hominibus contemptum huius mũdi, & paupertatem voluntariam. Hęc implent claustra Religiosis, deserta Monachis, & Anachoretis, hæc AEgyptum spoliant, & preciosissima quæque monilia eius auferunt. Hoc est verbum viuum & efficax, quod conuertit animas, & ad felicem veræ sanctitatis æmulationem prouocat: quia initur fideli promissioni tanti præmij. Quam promissionem infallibiliter implebit, qui eam fecit: quia est infinitè verax, & potens: ideoque citiùs cœlum & terra transibunt, quam vel iota vnum, aut vnus apex desit eius promissioni. In qua duplex expresè promittit præmium: alterum futurum in æterna vita; alterum præsens, quod vocat centuplum, siue pro vno centum. Cùm enim benè nouerit, plurimum nos ad laborem excitari spe præmij præsentis: non satis esse existimauit, quod promitteret nobis in vita futura præmia, nisi etiam promitteret huius vitæ. Anima enim nostra duplicem habet statum: alterum in corpore mortali, & passibili; alterum post mortem, quia ipsa est æterna. In primo arat, & seminat, laborat, pugnat, vincit; in altero colligit omnem suorum laborum fructum, & coronam recipit plenam suarum victoriarum. Sed ne spiritus & corpus in laboribus præsentibus deficeret: opus erat, aliquos etiam fructus præsentes colligere. Et cum hîc sæpius consequantur victorias: par erat etiam hîc aliquas recipere coronas & præmia, quibus animarentur ad progrediendum feliciter in istis pugnis. quamobrem in templo, quod vidit Ezechiel, depicti erant in muris d *Cherubini habentes duas facies, faciem scilicet hominis, & faciem leonis; & palmam vnam iuxta faciem hominis, & palmam alteram iuxta faciem leonis,* vt intelligeremus: tam spiritum quàm corpus recepturum duas palmas, vnam in altera vita, significatâ per manum dexteram; alteram in hac, significatam per sinistram. Nam (vt Salomon dixit) e *Sapientia diuina,* vt nos ad ipsam sequendam inuitaret, *habet in sinistra diuitias & gloriam,* quas nobis distribuat; *in dextera verò* habet *longitudinem dierum* non solum temporalium, sed æterno-
d *Ezech. 41. 19.*
e *Prou 3.16.*

rum

rum. Quemadmodum Apostolus expressit, dicens suo discipulo Thimotheo: *1 exerce te ipsum ad pietatem, quæ ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ,* dans vnicuique id, quo opus habet ad suam felicitatem. Quemadmodum enim Reges & magni Principes, præter magnum stipendium, quod suis Aulicis dant in fine anni; dant quoque ordinariam quotidie portionem, quâ vitam sustentent; quæ iuxta famuli qualitatem aut officij dignitatem, & amplitudinem Domini, cui ille seruit, augetur, nam & merces & ordinaria sustentatio apud Reges esse solent valdè splendida: ita etiam Rex cœlestis Religiosis, qui tanquam fideles serui, res omnes suas deseruerunt, vt expeditius illi seruirent, dat ingens stipendium in fine vitæ, hoc est, regnum æternum: pro ordinaria autem & quotidiana sustentatione tantam largitur donorum abundantiam, vt centuplo sit maior, quàm quod ipsi pro eius seruitio præstant. 1 Tim. 4. 8.

§. 1. *Centuplum illud complectitur omnium bonorum plenitudinem.*

VT HVIVS præmij magnitudo meliùs intelligatur, supponendum est, Deum D.N. cùm adeò sit diues, honori sibi tribuere, quòd seruos suos omni bonorum genere locupletet: quorum quædam sunt stabilia, alia mobilia; quædam, quæ dicuntur iuris perpetui, alia iuris tantùm ad vitam. Gratia & charitas cum reliquis virtutibus; & Spiritus sancti dona, eorumque augmenta & merita censentur bona stabilia, iurisque perpetui: eo enim desiderio ea tribuit Dominus, vt verè radices mittant in ipsam animam, in qua perpetuò durent, vsque ad ipsum cœlum, vbi erunt æterna cùm excessu incomparabili. Deuotio autem sensibilis, lachrymarum teneritas, alijque dulces affectus, fauores, & gratiæ gratis datæ sunt instar bonorum mobilium, quæ tribuit Dominus, & aufert, quando ipsi placet, in maius Electorum suorum commodum. Bona etiam corporis sunt mobilia, multisque mutationibus subiecta: ac propterea censentur iura per vitam, quia cum ea finiuntur: quamuis ad eam cum solatio conseruandam, sint necessaria. Ex omnibus his bonorum generibus componitur illud centuplum Religiosis promissum. Numerus enim centenarius, (qui est numerus perfectionis) significat (vt ait S. Augustinus) coniunctionem quandam omnium bonorum, quæ cor humanum desiderare potest, vt felix sit ac beatum, eo modo, quo hic esse potest. Et quoniam hæc bona sunt multa? possemus ea facilioris memoriæ causa ad septem præclarissima illa reducere, quæ Christus D. N. iussit nos petere in precatione Dominica. Epist. 89. q 4. Matt. 6. 9.

PRIMVM bonum est SANCTITAS vitæ in ea Excellentia, vt per eam

Dei

Dei nomen ſanctificetur, cognoſcatur, laudetur, & honoretur inter homines. *Secundum* eſt REGNVM DEI, quo regnat ſolus in noſtris animabus in Iuſtitia, pace, & gaudio in Spiritu S. & cum pignore, & ſpe Regnum æternum obtinendi, & quod ſimus ex felici numero prædeſtinatorum. *Tertium* eſt Perfecta VOLVNTATIS noſtræ cum diuina CONFORMITAS, in omnibus, quæ ipſe conſtituit: eam exequentes in terra cum illa promptitudine & alacritate, qua impletur in cœlo. *Quartum* eſt PANIS, & quotidianum animæ alimentũ cum ſpirituali refectione, quẽ conferunt Sacramenta, Exercitia Orationis ac deuotionis, & conſolationes diuinæ; & PANEM etiã ordinariũ ad corporis alimentũ in eo gradu, qui ad animæ bonũ expedit. *Quintũ* eſt Plenaria REMISSIO præcedentiũ peccatorũ, & facilitas in impetrãda venia præſentiũ. *Sextũ* eſt Victoria TENTATIONVM Dæmonis, Mundi, & Carnis cum copioſis auxilijs ad triumphum de his hoſtibus reportandũ. *Septimum* eſt PRAESERVATIO malorum temporaliũ, quæ ſuffocant ſpiritum; & æternorum alterius vitæ cum certa ſpe, quòd non ſimus futuri de infelici numero damnatorum. His ſeptem præmijs ſatis benè completur illud centuplum; & perfectus Religioſus ſatis benè remuneratur.

In Matt. 19. Ex quo ante omnia deducitur, hoc præmium Centupli non fieri præcipuè in bonis temporalibus, ſed in ſpiritualibus: quæ (teſte S. Hieronymo) tantum illa excedunt, quantum numerus centenarius excedit vnitatem. Nõ enim Deus honorem ſuum reputat, quod filios ſuos vili adeò prẽmio remuneret, qualia ſunt bona terrena; nec huiuſmodi ſolutio aptè reſponderet occaſioni & fini ipſius promiſsionis. Si enim Chriſtus D. N. optabat, ſuos diſcipulos deſerere omnia bona terrena, cò quòd illa magno eſſent impedimento ſibi ſeruiendi cum perfectione, quid aliud fuiſſet dare illis Centuplum, plus quàm relinquebant, niſi addere Centuplum plus impedimentorum, quàm antea haberent? *Homil. 18. in Ezechiel.* Non deſerunt Sancti (ait S. Gregorius) res terrenas, vt eaſdem in hoc mundo recipiant multiplicatas. Qui enim terram deſerit cum deſiderio terreno; non eam deſerere, ſed quærere cenſendus eſt. Nihilominus tamen Saluator noſter in hoc ipſo ſuam liberalitatẽ erga Religioſos oſtendit: reddẽs illis pro aliquibus rebus, quas deſeruerunt centuplũ in eodẽ genere; ea tamen ratione, vt id ipſis, nõ nocere, ſed prodeſſe poſsit: *Collat. vlti. Cap. vltimo.* quemadmodũ pulchrè Caſsianus perpendit, dicẽs: Religioſũ „p vna domo, aut agro, quẽ deſerit, plus quã centũ recipere: oẽs ſiquidẽ domus, & agri totius illius Religionis ſunt ipſius; nõ quo ad Dominiũ, nã quod illud haberet exiguũ ei cõmodum adferret, poſſetq; plurimũ nocere; ſed quo ad vſum ad reparandas eius neceſsitates. Quod ſi Religio nõ habeat annuos Reditus: habet certe eleemoſynas, q̃ nõ minoris fiũt, quã ſi agros haberet, vt ſic reddat ei Dñs centuplũ, quã reliquerit. Impletur. n. in Religioſo, q̃ dixit Apoſtol. *a 2 Cor. 6. 10* a *nihil habẽtes & omnia poſsidẽtes*; & illud Sap. *viro fideli totus mũdus sũt eius diuitiæ.* *Prou 13. iuxta Lxx.*

Et

Et eodem modo, qui relinquit Patrem, aut tres fratres in sæculo, inuenit in Religione multa hominum cētenaria, qui exhibēt ipsi officium Parētum, aut fratrum, multò exactius & perfectius, quàm carnales, quos reliquerat. Quod apertè significauit Saluator cùm, dicens, discipulos suos accepturos centies tantum, nunc in hoc tempore, adiecit: b *domus, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros.*

b Matt. 19. 30

Qvod si liceat (ait Cassianus) aliquid addere ijs, quæ dixit Saluator: etiam pro vno amico accipiunt Religiosi centum; & pro vno famulo etiam centum: omnes enim amici, & famuli Religionis, sunt ipsius. Immò quod pluris apud homines fit, pro paruo aliquo honore, quem reliquerunt in mundo, recipiunt centies maiorem, etiam non quærentes illum; & qui in mundo erant inferioris conditionis, eò ascendunt, vt ab ipsis Principibus in honore habeantur: nam & illos consulunt, & suspiciūt, ac reuerentur tanquam Angelos, aut sicut ipsum Christum. Quemadmodum S. Basil. perpendit, & post eū S. Ambr. qui id confirmat exemplo Moysis, qui potuit esse Rex AEgypti, & alter Pharao in eius regno: c *maiores tamen* (vt ait Apostolus) *diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum, improperium Christi*, & contemnens terrenam potentiam, cuasit multò potentior: factus non solum Rex, sed etiam d *Deus Pharaonis*, quem Pharao timeret ac reuereretur. qua ratione Deus illi maiorem attulit honorem, quàm si domi suæ mansisset. Hæc pars est mercedis, & præmij, quam Christus D. N. dat seruis suis tamquam quid adiectitium: vt deponentes Religiosi huiusmodi rerum temporalium solicitudinem, omnem suam curam ponant in quærendis æternis.

Prologo in Ascetica serm. 8. in Psal. 118.

c Heb. 11. 26.

d Exod. 7. 1

§. 2. *Promissum centuplum esse Regnum Dei cum Iustitia, Pace, & Gaudio in Spiritu Sancto.*

Cvm Centvplvm illud promissum sit in bonis spiritualibus cum ea plenitudine, quæ decet magnificum adeò largitorem, & pro obsequijs adeò insignibus, quæ præstant Religiosi: quid aliud illud erit, nisi a *Regnum Dei*, de quo S. Apostolus dixit, quod sit *Iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*? in cuius possessione beatitudo consistit huius vitæ. Nam liberalissimus Deus D. N. qui est ipsamet beatitudo per essentiam, eam promittit suis electis in vtroque sæculo: in futuro quidem in tota sua plenitudine, firmitate, & magnitudine; in præsenti autem tradit eius aliquam partem, quasi principium futuræ: cuius fiunt participes cum maiori excellentia, qui propter ipsum Deum rebus omnibus renunciant. Illis enim competit prima octo beatitudinum: b *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est Regnum cœlorum.* Non dixit: Erit, sed Est vt intelligant,

a Rom. 14. 17

b Matt. 5. 3

quod qui ſe propter Chriſtum pauperes faciunt, ſtatim incipiant regnum illud poſsidere; ſibiq́ue perſuadeant: cùm renuntiant rebus omnibus, ſe nó amittere illas, ſed commutare pro eo Regno, quod valet centies, imò centies millies plus; quàm illæ valebunt: neque hanc commutationem fieri ſolum pro Regno obtinendo in altera vita; ſed pro eo, quo ſtatim incipiũt frui cum perfecta ſanctitate & iuſtitia, cum immenſa pace, & gaudio Spiritus Sancti quod illam comitatur. Sanctitas perfecta (vt Sanctus Gregorius ait) eſt prima pars huius centupli: ſementis enim verbi Dei, quæ in aliquibus c *fructum profert trigeſimum, aut ſexageſimum*: in inſignioribus ſanctis & iuſtis profert *fructum centuplum*. Et hos, ait Theophylactus, eſſe Religioſos, viuentes cum perfectione, quam ſtatus illorum exigit, ſed pax & lætitia ſpiritualis (vt ait Caſsianus & alij SS. Patres) eſt proprium munus, & pecunia, in qua fit iſta ſolutio: reddente Domino noſtro centum pro vno, hoc eſt, tantam gaudij abundantiam ob reiectas res omnes, vt excedat centies gaudium, quod ex earumdem poſſeſsione habuiſſemus; eſt enim gaudium Spiritus ſancti, in quo eminenter continentur gaudia & ſolatia rerum omnium. Quapropter iure optimo (vt ait Richardus de S. Victore) aſsimilatur d *manna abſcondito*, quod promittitur vincenti: quemadmodũ enim e *manna*, etiamſi vnicus eſſet cibus, *omne* tamen *delectamentum, & omnis ſaporis ſuauitatem in ſe habebat* iuxta palatum & voluntatem iuſtorum, qui illo veſcebantur; ita vt non habentes panem, guſtantes tamen ipſum manna, ſaporem percipiebant panis; nec habentes carnes, nec piſces, aut fructus alios: omnium tamen horum ſaporem, ſumpto manna, percipiebant. Deus enim eum ibi abſconderat cum maiori dulcedine, & ſuauitate, quam in ipſiſmet rebus. Ita etiam Euangelica perfectio ſecum adfert ſpiritualem quamdam lætitiam, complectentem in ſe lætitiam & ſuauitatem bonorum temporalium, cum exceſſum enarrabilis: ita vt non habentes diuitias, idem tamen gaudium ſentiamus, atque ſi illas poſsideremus; & reiectis honoribus ac dignitatibus ſæculi, non careamus lætitia, quam in eis habere potuiſſemus; & non habentes ſenſuales carnis voluptates, fruimur voluptatibus ſpiritus, quæ ipſammet carnem etiam afficiunt. Idque totum cum tanto exceſſu, vt (quemadmodum ait Sanctus Baſilius) centies ſimus lætiores & hilariores cum noſtra paupertate, quàm diuites cum ſuis diuitijs; & magis quieti ac pacati cum noſtra vilitate, & abiectione, quàm ſint magni & excelſi cum ſua amplitudine; & magis iucundi cum noſtra Caſtitate, quàm ſint coniugati cum ſua ſenſualitate; & magis contenti cum paupere menſa, & amictu refecto, & cum ipſiſmet corporis doloribus, quàm ſplendidi in ſæculo manentes cum abundantia ac delitijs ſuorum ciborum ac veſtium. Et vt hac de re ſecuri eſſemus, adiecit CHRISTVS Dominus noſter, apud Sanctum Marcum: ſe

Homil 19. in Ezech
c Matt. 13. 8.
c Luc. 24. cap. vltim.
d Apoc. 2. 17.
e S. p. 16. 20
De Inſtitutis Monaſticis cap 7.

datu-

daturum illud centuplum f *cum perſequutionibus*, hoc eſt, in ipſis perſequutionibus; in quibus tanto nos eſſet affecturus gaudio, vt id ipſum, quod horret caro, ſit pars quædam illius centupli, quod nunc, & in tempore hoc promittitur ſpiritui. Quam ob rem dixit Dauid: g *meliorem eſſe diem vnam in atrijs Dei, ſuper* decem *millia* extra illam. Quod ſi dies vna valet pro millibus: qui mundum deſerit pro domo Dei, non ſolum centum, ſed mille pro vno accipiet, nec amittit (ait Sanctus Bernardus) bona, quæ deſeruit, ſed illa transfert ex carne ad ſpiritum; & commutat vnum pro centum, & centum pro multis millibus.

f Mar. 10. 30.

g Pſal. 83. 11.

Ad Praem. de Monte Dei.

Sed ampliorem excellentiam deprehendemus in hoc præmio, ſi reſpiciamus infinitam liberalitatem Regis, cuius eſt ſupremum hoc Regnum. Liceat mihi, ô Rex æterne, aliquid interrogare circa hanc promiſsionem, à te nobis factam. Si renuntianti ex amore tui parentibus, fratribus, & alijs ſuis facultatibus centuplum tribuis: quantum daturus es deſerenti ſeipſum: cùm hoc ſit ſummum, quod poteſt deſerere? ſi tantum offers deſerenti externa, quid offeres deſerenti propriam voluntatem, & omnes affectus, & propenſiones internas? nam ſi graue eſt & moleſtum poſſeſsiones ſuas deſerere: multò grauius eſt deſerere ſeipſum, cùm ſit earum Dominus. & ſi aliquid eſſe cenſetur, quod quis abneget quod habet; multò grauius erit, abnegare quod eſt. Cùm igitur pauca relinquenti centuplum reddas, quid facies multa deſerenti, ſine quibus illa pauca paruifacis, aut contemnis? Videor mihi audire diuinum reſpõſum, dicens: h *qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis*; & iuxta ea, quæ reliqueris, erit centuplum quod recipies. Nam cum parcis ſum parcus; cum liberalibus liberalis; & cum profuſis profuſus: quod ſi mei amore teipſum deſerueris: ego meipſum tibi dabo; ego ipſe ero centuplum, quod reddam pro ijs quæ reliquiſti. Si deſerueris quidquid es, & quidquid habes, nihil quod tuum ſit, tibi retinendo: ego tibi dabo quod ſum, & quod habeo: ita vt nulla ſit res mea, qua tu non fruaris: omnia enim mea, erunt tua. Si ex corde reliqueris patrem tuum: ego ero pater tuus; ſi reliqueris agros & hæreditatem tuã, ego ero hæreditas tua; ſi reliqueris nuptias carnales: ego ero animæ tuæ ſponſus; ſi fratres tuos & amicos deſerueris: ego frater tuus, & amicus tuus ero; ſi tuam voluntatem, libertatem, & quod à creaturis ſperare potes, deſerueris: in me ſolo iſta omnia cum exceſſu infinito inuenies. Ego denique ſum Rex omnipotens huius Regni, quod eſt Iuſtitia, Pax, & Gaudium in Spiritu Sancto; dabo tibi Iuſtitiam, augens illam ſemper, donec ad debitam ſibi perfectionem perueniat; dabo tibi *pacem*, *qua exuperat omnem ſenſum*. & pugnabo pro te, vt

S Greg. Nomi 38 in Euang.

h Mat 7 2.

i *Phil. 4.7. Isaiæ 45.2*

eam non amittas : i *ego ante te ibo, & gloriosos terræ* hostes tuos *humiliabo*; & aperiam tibi thesauros cœlestes, vt ex nunc delibare incipias bona, quæ tibi præparaui; dabo tibi gaudium spiritus, & manna absconditum : ex quo fiet, vt tædium tibi adferat, quidquid est in terra; & ego ipse ero tuum gaudium, tuaque lætitia; & in me solo inuenies, quidquid ad solatium tuum & saturitatem optare potes. Hoc (ait Sanctus Ambrosius) est eminenter centuplum, quod promittitur, omnia, quæ possidebat, relinquenti : in quorum loco DEVS ipse sit eius hæreditas & possessio. Quemadmodum enim DEVS præcepit filijs Aaron, & tribui Leui, dicens : k *in terra filiorum Israel nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos : ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel* : ita etiam Religiosi relinquentes omnia, quæ possidebant in terra, accipiunt in possessionem & hæreditatem IESVM CHRISTVM ipsum, cuius amore illa reliquerunt; & ipse recipit in se, quod velit curam eorum gerere, eosque tamquam rem suam protegere: dicitque illis sicut Abrahamo : l *noli timere : ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. ne doleas, quod terram tuam, cognationem, & domum Patris tui reliqueris, vt ad Religionis terram, quam tibi ostendam, peruenires : nam ego te sub protectione mea accipio; & ipsemet merces tua ero. Et quemadmodum ego sum infinitè magnus : ita ero tibi merces magna nimis : m *quia neque oculus vidit, neque auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus* in hac vita & futura *ijs qui diligunt illum*, & seruiunt perfectè. O largitas immensa, ô magnificentia infinita! fateor Domine, te seruis tuis largiri non solum centum pro vno; sed infinita centenaria: siquidem das te ipsum illis, in quo omnia magnalia cum infinitis excessibus sunt collecta. O felices Religiosi, qui talem commutationem facere didicistis, commutantes, quod terrenum est pro cœlesti, quod est temporale pro æterno; finitum pro infinito; & creaturas pro creatore: qui erit vobis *omnia in omnibus*, si serio ei seruieritis, illa omnia contemnendo.

k *Num. 18. 20.*

l *Gen. 15.1.*

m *1. Cor. 2. 9.*

In Psal. 118. ferm. 8.

In huius veritatis confirmationem liceret tot testes adducere, quot sunt Religiosi Deo cum feruore spiritus seruientes, & familiaritatem cum ipso habentes in oratione, in qua (teste S. Ioanne Climacho) in promptu soluit centuplum, cum tam copiosis spiritualis gaudij inundationibus, vt in medijs suis tribulationibus & calamitatibus existiment sibi plene iuxta hanc promissionem satisfactum. De quodam valde illustri viro nomine Arnulpho, quem S. Bernardus conuertit, scribitur : quod cum graui quodam colicæ morbo premeretur adeò, vt extra se fieret; ad se postea reuersus cæperit subitò magno clamore dicere; vera sunt omnia, quæ dixisti, ô bone Iesu; & cùm sæpè eadem verba repeteret, interrogantibus Monachis, cur talia

In lib. de viris Illust. Ordin. cistert. In magno spec. exempl. verbo : Conuersio. Exempl. 12.

verba

verba proferet, respondit: quoniam Dominus in sacro Euangelio dixit quicumque pro eius amore renuntiauerit omnibus cognatorum suorum affectibus; recipiet centuplum in hoc sæculo, & vitam æternam in futuro. Ita enim ego experior nunc in me ipso; & fateor me nunc centuplum ipsum in hac vita recipere. Ingens enim hic dolor, quo crucior, adeò mihi est dulcis, ob spem firmam mihi datam salutis meæ, vt nollem eam pro centuplo eorum, quæ in hoc mundo reliqui, commutare. Quod si ego tantus peccator tanto in meis calamitatibus afficior solatio: quantum accipient viri perfecti, etiam tempore suæ lætitiæ? nam verè spirituale gaudium, quo afficior, centies millies superat mundanum gaudium, quo in mundo afficiebar. Hoc Sanctus ille vir motus à Spiritu sancto, qui tantam ei lætitiam largiebatur. Et in hoc ipso die non desunt multi, qui seorsim sibi ipsis dicant, & fateãtur hoc ipsum, ob gaudij plenitudinem, qua afficiuntur in possessione solius Dei, dicentes illud Dauidis: n *quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? defecit caro mea, & cor meum? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Quasi dixerit: in te ipso solo habeo quidquid desidero: extra te igitur nihil volo. Quod si ignaui hoc ipsum in se non experiuntur; sibi ipsis, suæque ignauiæ in explendis suis votis, & Regulis seruandis id tribuant: quòd si id sentire cupiunt, incipiant cum nouo feruore iuxta suam vocationem viuere: promissio siquidem neminem excludit, & omnibus dicit Dauid: o *gustate & videte quoniam suauis est Dominus: Beatus vir qui sperat in eo:* cui sit gloria in æternum.

n Psal. 72. 25

o Psal 33. 9.

CAPVT XI.

Ivcvndos Fructvs Ex Vnione Religiosorvm, *& participationem bonorum operum eorum, partem esse prædicti illius centupli.*

Necdvm Est finis recensendi multitudinem & magnitudinem bonorum, quæ complectitur centuplum à Christo D.N. Religiosis promissum. Voluit enim ipse, Regiam planè suam magnificentiam manifestare, ostendens clarissimis suis donis magnum suum erga illos studium, cuius typum habemus mirificè expressum in libro Canticorum, iucunda quadam similitudine: quæ talis est: a *Vinea fuit pacifico* Salomoni, *in ea* ciuitate, *qua habet populos* multos, hoc est, in Ieruſa-

a Cant. 8. 11.

lem: *tradidit eam custodibus* & agricolis, qui eam colerent & custodirent: *vir* quilibet *affert pro fructu eius mille argenteos.* Sed nihilominus *vinea mea coram me est*, cuius curam ego gero, *mille tui, sint pacifici, & ducenti hu, qui custodiunt fructus eius.* Vinea hæc est Ecclesia Catholica, ex ea præcipuè parte (vt ait S. Gregorius) qua profitetur perfectionem Euangelicam & Religionem, sicut primi Christiani profitebantur: ideoq; dicere licet, intra ciuitatem Ierusalem, quæ est Ecclesia vniuersalis, & multos populos siue nationes, & hominum status complectitur, habere Regem pacificum Christum D.N. electam vineam suæ Religionis, cum regulis, votis, ac reliquis mediis, quæ dirigunt ad obtinendam perfectionem Euangelicam. Hanc vineam tradit ipse Religiosis, quos vocatione speciali vocat, vt eam colant, & aptent; vt sic perueniant ad perfectionem; & eorum Prælatis, quibus committit eius custodiam, & attentam curam. Quamuis non propterea ipse curam suam deponat: semper enim hæc vinea est in conspectu eius, qui ob amorem, quo eam prosequitur, valde oblectatur in eius custodia & cultura. Omnes hi conductores reddunt pro vinea & fructibus eius mille argenteos, quibus intelligit S. Greg. renuntiationem omnium rerum pretiosarum, quas in mundo possidebant, significatas per numerum millenarium & ipsum argentum: quas omnes tradunt pacifico Regi Christo Domino in eius pauperibus: exuunt se enim illis, vt cum maiori perfectione, & absque aliquo impedimento, melius ipsi possint seruire. Ac propterea mille argentei dicuntur pacifici; quod in eis abijciendis; & Christo ipsi tradendis pax & quies nostra consistat; & per eosdem obtineamus pacem, & amicitiam cum sanctis, qui nos recipient in æterna sua tabernacula. Sed supremus noster Rex tradit ducentos custodibus fructuum vineæ, dans eis præmia duplicata, quæ pluris fiunt, quàm ducenta millia. Quid (ait S. Gregorius) per ducentos intelligimus, nisi duplicem retributionem; quam acquirimus, dum in hoc mundo perfectè pro Christo omnia terrena contemnimus; nam vnum centenarium nobis tradit in spiritualibus huius vitæ bonis: alterum verò multò gloriosius in bonis æternæ gloriæ. ita tamen, vt constanter custodiamns fructus huius vineæ, opera scilicet propriæ vitæ religiosæ.

Ibidem.

Ibidem.

§. 1.

INTER Hos fructus, qui etiam computantur tanquam pars centupli, valde excellentia, & stupenda sunt bona, quibus Religiosi fruuntur, ob mutuam, quam colunt inter se vnionem, tanquam partes cuiusdam corporis mystici, ad imitationem corporis naturalis: cuius membra, eò quòd sint inter se vnita & coniuncta, omnia attendunt ad bonum cuiusque; & singula accipiunt aliquid boni ab omnibus; & tunc etiam bonum, quod

ab eis accipit, est centies maius, quàm deferat. Quod si quæras: quodnam hoc bonum sit? dico esse omne genus boni, quod Philosophi honestum, vtile, ac delectabile appellant, adiuuante Domino nostro, vt bonum illud, magnum habeat augmentum & perfectionem. Quemadmodum enim in ipso cœlo multitudo & varietas præmiorum, quæ sunt in beatis, auget præmium, & gloriam accidentalem omnium: quia vnusquisque valde gaudet ac delectatur ex bono omnium, quasi esset proprium; & possidet in altero, quod non habet in seipso, eò quod vnio charitatis omnes faciat, quasi vnum: ita (ait Sanctus Basilius) in Religione, vbi vnio charitatis valde floret: numerus Religiosorum, & varietas gratiarum, donorum, & talentorum, quæ in illis sunt, auget gaudium, & vtilitatem omnium: nam cùm quisque fruitur proprio bono, & talentis à Deo sibi datis: etiam vtitur, & fruitur talentis aliorum; & quod in se aliquis non habet, id habet in suis fratribus; & quod per se ipsum præstare non potest, id præstat per alios. Et (vt Sanctus Augustinus ait) dum quis amat bonum, quod alij habent, amore facit illud suum. Si non potes tu ieiunare, aut vigilare: ama id in tuo fratre, & eius vigilia erit tua, & eius ieiunium tuum: & hac ratione vigilabis & ieiunabis cum eis. Adhæc Dominus noster distribuit gratias inter omnes, vt omnes benefaciant vnicuique: & ita vnusquisque fruatur omnibus. Quibusdam dedit talentum ad gubernandum, vt me gubernent; alijs dedit gratiam discretionis vt mihi benè consulant; alijs donum scientiæ, vt me doceant; alijs donum linguarum, vt mihi ad cor loquantur. Inter alios distribuit excellentiam virtutum: vt hic exemplo suo me doceat humilitatem; ille modestiam; alius patientiam: ita vt tamquam carbones accensi alij alios accendant. Nec sine causa Dominus noster (vt explicat Sanctus Bernardus, & fusius postea dicemus) a *eos dicit esse similes gregi tonsarum*, scilicet ouium, quæ facilè sibi inuicem adhærescùt, vt mutuò incalescant: & simul dixit, esse *sicut dentes*, qui se mutuo valde ordinate iuuant, ad cibum masticandum in vtilitatem omnium. nam singuli cum aliorum auxilio faciunt, quod nullus solus facere potuisset, vt propterea dicere liceat, vnum valere & posse, quantum centum: nam centum adiuuant vnum; & hac ratione Deus remunerat in centuplum, obsequium, quod quisque illi præstat. Ex his igitur corporalibus deprehendere possumus, quid in spiritualibus geratur: nam officia, quæ sunt omnibus distributa, adserunt singulis subsidium, in ipsa enim Religione habeo, qui meis morbis medeatur, qui consoletur, qui tristem visitet, qui tempore tentationum & periculorum manum mihi porrigat, qui rerum familiarium curam gerat, qui cibos coemat, coquat, & condiat, mensam sternat, mea eam vocet: & quod Principes, magnique Domini

Lib. de Constitut. Monast. c. 19.

" *Lib. 1. " Homil. 35*
"
"

a *Cant. 4. 2. Serm 63 prope. Trall. 7. c 10.*

magnis

magnis expensis, magnoque labore in suis domibus habent : id in Religione habetur cum magna delectatione, propter vnionem charitatis, qua singuli alijs mutuo ministrant; eò quòd in eis Christum Dominum considerent. Et (vt Sanctus Chrysostomus ait) omnes sunt eadem nobilitate nobiles; omnes serui, eodem genere seruitutis; omnes liberi, eiusdem generis libertate; omnes eisdem diuitijs fruuntur, eodem honore, & eisdem delicijs: quia hæc omnia sunt omnibus communia: eò quòd sit quasi vna anima in multis corporibus; & vnus Spiritus Dei, in multis animabus: qui eas facit vnum secum & cum omnibus. Hæc omnia mirificè depinxit Regius Propheta dicens : b *Ecce quàm bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in saculum.* Hæc verba (ait S. Augustinus) esse vocem; quæ primos Christianos ad vitam simul ducendam, tamquam eiusdem familiæ fratres excitarunt; estque tanta huius rei præstantia & magnitudo, vt cùm non posset Dauid sensum suum internum ea de re verbis explicare, recurrit ad affectus, dicens : ô quam est plena & abundans omni genere bonorum vita Religiosa, in qua Religiosi viuunt tamquam fratres vno spiritu coniuncti cum ipso Christo! quæ autem lingua explicare poterit vnitiones illas, quas hæc vnitio in se complectitur? virtutes enim omnium sese coniungunt, vt vnumquemq; sanctificent; omnium delitiæ conueniunt, vt illum lætificent; & omnium vtilitates & commoda, vt illi prosint; & ipse Christus D. N. cum suis Apostolis accedunt, vt singulos iuuent; & ipsemet Deus sanctissimam suam benedictionem adeò copiosam singulis impertit, vt valeat centuplum, quàm quisque illorum reliquit. Hoc pulcherrimè explicant duæ illæ similitudines, quibus Psalmista hic est vsus.

In Apolog. vitæ monast.

b *Psa. 132. 1.*

Ibidem.

1.

PRIMA est vnguenti precioſi, quo vngebatur caput summi Sacerdotis Aaron, fluebatque per eius maxillas & barbam vsq; ad oram vestimenti eius. Cùm enim hoc vnguentum conficeretur ex quatuor rebus valde odoriferis, *ex myrrha* scilicet *electa*, ex cinnamomo, ex casia, quæ est coloris sanguinei & ignei sicut cinnamomum, & ex calamo viridis, instar arundinis, quæ omnia oleo oliuarum miscebantur : ita (ait Glossa) perfectio Euangelica, quam vita Religiosa profitetur, complectitur coniunctionem omniũ virtutum; & conflatur ex mortificatione, non quacumque sed selecta; & ex pœnitentia & humilitate, quibus homo reputat se cinerem, quo se operit; & ex charitate accensa, & patientia vsque ad sanguinis proprij, si opus est, effusionem; & ex heroica fide & spe, quæ semper floret, crescitque influxu à Deo adueniente : quod totum miscetur oleo deuotionis, & lætitiæ spiri-

Exod 30. 23.

Ibidem.

tualis

tualis in diuino officio; & cum operibus misericordiæ in bonum proximi. Harum virtutum coniunctio & Societas euellit radices discordiarum, tristitiarum ac tædiorum inter homines; adfert pacem, gaudium, magnumque spiritum; & quasi vnguentum flagrantissimum vngit caput & barbam, vsque ad oram vestimenti, nam (vt S. Augustinus ait) hoc vnguento vnxit se Christus D. N. caput totius Ecclesiæ; & ab eo descendit ad Apostolos, ipsi maximè coniunctos, & viros fortes ac imperterritos ad ipsum sequendum, & ab ijs fluit ad reliquos Religiosos, qui eos sequuti sunt, & succedent vsque ad finē mundi, in eadē Euangelica Professione; qui sunt preciosa valde vestis ipsius Christi, qua partem collo suo proximam exornat. Non enim dixit hic Dauid, vnguentum Aaronis descendisse, vsque ad oram vestimenti, quæ terram tangebat; sed ad oram capiti proximam. Nam sæculares sunt quasi vltima huius vestimenti Christi Domini ora, quæ res terrenas contingit, propter curas & solicitudines, quas gerunt rerum temporalium: at Religiosi, qui simul & vniti viuunt, sunt (vt ait idem Sanctus) tanquam ora superior calulæ, per quam caput ingreditur, manetque ipsi proxima: Christus enim D. N. incipit induere totam Ecclesiæ suæ vestem per eos, qui fraterna charitate sunt vniti; quibus sese coniungit, eosq; valde prope se collocat, ob Excellentiam perfectionis eorum; quibus tantam preciosi huius & fragrantis vnguenti abundantiam communicat, vt impleatur tota domus Religionis; à prælatis ipsis, qui sunt caput, vsq; ad reliquos omnes, fortes ac debiles, magnos & paruos: vt omnes concordes sint, læti, pleni deuotione cum vnione Spiritus sancti. Hoc vnguenti genere non licebat in lege veteri rem vllam vngi, quæ non esset ad Sancta Sanctorum dedicata; nec vllus homo, qui non esset de Sacerdotali genere Aaron: vt intelligeretur, vitam adeò preciosam & excellentem solum conuenire Sacerdotibus spiritualibus, dedicatis & consecratis ad quærendam sanctitatem & perfectionem in supremo eius gradu.

Ita S. Augustinus & alij communiter.

Hoc amplius declarat secunda similitudo, quam adducit Dauid de Rore cælesti cadente super duos montes valde fecundos & pulchros, *Hermon* & *Sion*. Quid enim montibus vtilius est aquâ, & rore cælesti, qui facit illos virescere, fructusq; in magna copia & pulchritudine proferre: sine quo rore aridi planè essent, & inutiles? & qui sunt duo illi mōtes *Hermon* & *Sion*, nisi duæ partes, quas religiosæ perfectionis celsitudo habet? altera, quæ exercet opera vitæ actiuæ ad passiones domandas; & significatur per vocem *Hermon*, quæ significat Anathema, ac destructionem: repellit enim, destruit, & à se abijcit omne genus vitiorum, imperfectiones, & prauas omnes tristitias, quæ ab eis omnibus oriuntur, vt sese cum summa puritate dedicent Deo; altera, quæ opera exercet vitæ contemplatiuæ, & significatur per *Sion* montem Ierusalem, significatque speculam, cò quòd exurgat ad res æter- 2.

nas contemplandas, fuoſque oculos figat in rebus cœleſtibus. ſuper vtrumque montem deſcendens ros cœleſtis, reddit eos fæcundos ſanctorum operũ; quibus ditat eos, qui coniuncti habitant in ſancta fraternitate, porrigentes alter alteri monti mutuas manus; & alterius opera, alterius iuuant; & qui maiori ſtudio in alterius opera incumbunt, fouent eos, qui exercent opera alterius. Denique cùm Religio ſit fratrum vnio, ſacro adeò vnguento vncta; & rore adeò copioſo irrorata, & tanquam mons adeò excelſus fæcundata: quid ad plenam ipſius perfectionem, bonamque fortunam ſupereſt, niſi, vt ipſemet Deus largam ſuam benedictionem in illam mittat, in omni genere bonorum cœleſtium, quæ deſcendunt inde per Ieſum Chriſtum ad ſanctificandum, exhilarandum, & commodandum ijs, qui adeò vniti viuunt; vt eorum vita adeò ſit felix & fortunata, vt & per excellentiam vocari poſſet verè VITA: nam multorum, animis diſiunctorum ac diſcordium vita, non vita cenſenda eſt, ſed mors: de qua dicere meritò licet, ô quã malum, quàm amarum, & graue eſt, eos qui per fidem & Baptiſmum ſunt fratres, viuere inter ſe diſcordes, abſque vnione & vinculo Charitatis. Nam omnes ſunt ſingulorum cruciatus; & eorum vita eſt quędam inferni imago. Nam verbum illud MEVM & TVVM, quod S. Chryſoſtomus *frigidum* appellat, gelauit eorum charitatem; & ita omnes contendunt, vt quiſque ſibi vſurpet, quod etiam alter habere vellet, in Religione autem verbum illud adeò frigidum exulat; non eſt *meum* neque *tuum*: quia omnia ſunt cõmunia, ſicut inter fratres, qui necdum bonorum paternorum diſtributionem fecerunt: quod ſi qua eſt contentio, illam, ait S. Baſilius, eſſe, vt quiſque virtutes rapiat, & habere contendat, quas videt in ſuo fratre: cui tamen nullam propterea facit iniuriam: quia non illi aufert, quod poſsidet; ſed ad ſuum commodum conuertit, cum vtriuſque voluptate: & ſancta hac æmulatione omnes rapiunt, & memini ſit iniuria; ſed vtilitas & bonum commune augetur.

Oratione de Sancto Philogonio. Tom 3.

De conſtit. Monaſt. c. 19.

§. 2.

1. CVM PRAEDICTIS bonis alia etiam coniunguntur, quæ ad idem centuplum referuntur propter Communionem Sanctorum, qui ſunt in Eccleſia, & in ipſa Religione inter ſe ipſos; & propter comunionem, quã militans Eccleſia habet cum triumphante; & Religioſa Congregatio, quæ in terra verſatur, cum ea, quæ eſt in cælo. Totum autem hoc valde allicit & impellit ad vocationem diuinam, quæ talem vitæ rationem inſpirat, audiendam. Et ſic eminenter expletur quod dixit Dauid: a *particeps ego ſum omnium timentium te: & cuſtodientium mandata tua.* Particeps, inquam, ſum Satisfactionum, Sacrificiorum, & Orationum, & aliorum operum bonorum, quæ reliqui faciunt: eò quòd membra ſumus eiuſdem corporis myſtici, quod eodem Chriſti Domini ſpiritu informatur & viuit. Prætereo,

a *Pſ. 118. 63.*

quod

quod in gratiam Religionum facit Ecclesia, quæ cùm sit Iesu Christi Sponsa, cœlestem suum sponsum imitatur, prosequens Religiosos singularibus fauoribus ac priuilegijs: quemadmodum Summi Pontifices ab Spiritu sancto permoti fecerunt, concedentes eis ex communi thesauro nominatim, tot Indulgentias plenarias, tam in ipso ingressu Religionis, quàm in eiusdé progressu, & in ipsa hora mortis; vt volumen, in quo illa continentur, vocetur *Mare Magnum*: eò quòd immensas gratiarum aquas contineat, ad reficiendos spiritus profitentium vitam adeò perfectam, quos centuplo amplius remunerat, quàm sæculares.

2. Veniamvs nunc ad speciales fructus, quos Religiosi colligunt ex Cómunione Sanctorum, eò quòd sint eiusdem Religionis membra: quamuis enim non sit communicatio in meritis gratiæ & gloriæ, quæ vnicuique datur tantum secundùm eius opera: est tamen in multis alijs rebus ista communio: nam propter merita & sanctitatẽ multorũ in ipsa Religione cõiunctorũ, benefacit Deus alijs, qui id per se ipsos non merebantur. Si n.b *decem iusti*, qui *inuenti fuissent in Sodoma*, satis fuisset, vt Dominus omnium illorum misertus, illis parceret, & *totam ciuitatem non deleret*: quanto magis sufficiet Congregatio tot Iustorum & feruentium, vt benè faciat etiam tepidioribus! Deinde nulla est Religio, in qua non offerantur Deo multa sacrificia & orationes pro eiusdem bono, & augmẽto: cùm autem Cómunitatis ipsius bonum complectatur bonum particularium: id, quod in communi fit, etiam pro particularibus fit; & orationes tot Iustorum plurimum possunt ad impetrandum pro omnibus. Propterea enim S. Iacobus Apostolus suasit, dicens: c *orate pro inuicem vt saluemini*, & ipse Christus Dominus dixit: d *se esse in medio eorum, qui in eius nomine essent congregati*, eorumque orationes auditurum. Et iniustus, qui per se non meretur exaudiri, si accedat ad orandum cum Iustis, impetrat pro se, quod illi petunt. Et quamuis Rex Ioram impius esset, ac detestandus, quia tamẽ coniunxit se Regi Iosaphat, qui erat vir sanctus, impetrauit à Propheta Elisæo quod petebat, quamuis hic ipsi Ioram dixerit: e *viuit Dominus Exercituũ, quòd si non vultũ Iosaphat Regis Iudæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem.* Ad hæc magna est satisfactionum Communio in vita & in morte: quæ liberalissimè applicantur per sacrificia & orationes. Et quoniam prolixum esset, referre, quid in omnibus Religionibus fiat, insinuabo solum, quæ in nostra Societate geruntur. datur enim nobis centies, & millies plus ex isto thesauro, quàm ordinariè habuissemus in sæculo. Nam singulis mensibus, & singulis hebdomadis, omnes Sacerdotes offerunt certum numerum Sacrorum pro Societate; & singuli fratres Coadiutores certum numerum Coronarum & Orationum: qui cùm sint plurimi, fieri non potest, quin magna pars cedat singulis. Pro defunctis etiam, omnes Sacerdotes vniuersæ

b *Gen.* 18. 33.

c *Iacob* 5. 16
d *Mat.* 18. 19

e 4. *Re.* 3. 14

Societatis singulis mensibus offerunt vnum Sacrũ; Fratres verò vnã Coronam: quæ singulis septimanis erunt multa millia Sacrorum & Coronarum. Et quoniam ordinariè non moriuntur singulis septimanis nisi pauci, & interdum nulli: quam ingens thesaurus singulis obuenit vt brevissimo tempore ex purgatorio liberentur!

3. SED ex congregatione Sanctorum Religiosorum, qui versantur in terra, ascendamus ad illam, quæ est in Aula cœlesti: qui procul dubio non cessant orare pro fratribus suis, qui adhuc versantur in terra. Si enim Onias & Ieremias iam f *defuncti multum orabant pro populo hebræo*: etiam Religionum fundatores & reliqui eiusdem familiæ, qui cum ipsis in cœlo sunt: orabunt pro Religioso populo suo. Et quemadmodum Deus D. N. magna beneficia largitus est filijs Abraham, Isaac, & Iacob ipsorum parentum intuitu, ita faciet Religiosis, propter intercessionem Patrum, qui sunt iam in cœlo, securi de suo præmio, & soliciti de nostro periculo. scribitur autem de quodam illorum, quòd, imminente morte, filios valde propterea tristes, consolatus, dixit: se plus posse illos iuuare mortuum, quàm in hoc exilio viuentem: nam se eam habere fiduciam, quòd plus posset in cœlo apud Deum obtinere, quam potuisset in terra. Quod si hinc transeamus ad totam curiam Ecclesiæ triumphantis, licebit certe sperare, eam singularibus fauoribus prosequi Religiones, sicut militans prosequitur: siquidem ex huius status viris, magna illius pars constat, & quidem in altioribus gloriæ thronis. Quis dubitet, quia ipsi Angeli in maiori numero accurrant ad propugnandos Religiosos, in suis pugnis & angustijs, ita vt, cum magna fiducia dicere possint, quod Religiosus Elisæus dixit: g *plures nobiscum sunt, quàm contra nos*: nam contra vnum hostem nos persequentem, sunt centum propugnatores. Siquidem, vt supra ex sancto Ambrosio retulimus: Status sanctior diligentiùs ab Angelis custoditur, & h *lectulum Salominis sexaginta fortes ambiunt*, de quo lectulo S. Bernardus ait, quòd sit Religio; quemadmodum enim homo, post magum aliquem laborem, requiescit in lecto; in mundi tumultibus defatigati, cùm accedunt ad Religionem, inueniunt requiem, & ipse Christus, cùm eis requiescit: quia lectus est vtrique commun is, ita enim sponsa cum eo loquens, dixit: i *lectulus noster floridus*, floribus scilicet virtutum absque spinis curarum sæcularium, ne autem quies hæc interturbetur, magnam Deus adhibet custodum multitudinem.

f 2 *Machab.* 15.12.

g 4. *Re.* 6. 6

h *Cant* 3 7.

Serm. 46 *in Cant.*

i *Cant.* 1.16.

4. SED quid dicemus de Virgine Sacratissima, omnium Sanctorum Regina, & fidelium omnium matre? quæ singulari procul dubio studio & amore proteget Religiones, ipsius etiam obsequio dedicatas? cuius intercessio apud filium adeò est potens vt sufficiat centum pro vno deuotis suis impetrare. Memento enim, quid fecerit in nuptijs Canæ Galilææ: in

quibus

quibus ob exiguum prandium ſibi & filio exhibitum, impetrauit eis k *ſex hidrias vini* precioſiſſimi. Si igitur in domo nuptiarũ carnalium id Virgo ſanctiſſima fecit, quid faciet in Religione, in qua ſemper ſpirituales animarum cum Chriſto nuptiæ celebrantur? quibus & ipſa tanquam mater adeſt, & fauet? ſine dubio impetrabit etiam centuplum ijs, qui relinquentes omnia, ex animo ipſius obſequio ſe mancipant.

k *Ioan.2.10.*

CAPVT XII.

PLENARIAM PRAETERITORVM PECCATORVM *remiſſionem, & auxilia ſtatui Religioſo annexa, & pignus, cautionemue æternæ vitæ, pariem eſſe promiſſi centupli.*

TRES ALIOS fauores inſignes exhibet Deus noſter Religioni, vt centuplo promiſſo amplius illam ditet: vnum exhibet in ipſo ingreſſu: ſecundum in toto vitæ progreſſu: tertium, quaſi cautionem certiorem ſalutis, tempore mortis. Quę omnia ſunt motiua, & media ad ipſam vocationem; vt ſtatus, cui Deus adeò iucundè ac benеuolè fauet, eligatur; & vt magno ſolatio in eo viuat, qui illum eſt aggreſſus.

PRIMVS fauor, & quidem valdè magnus, eſt: quòd ipſo die, quo Religioſi ſuam edunt profeſſionẽ, aut ſubſtantialia ſui ſtatus vota, concedat ipſis Deus plenariam omnium peccatorum remiſſionem, ita vt, ſi poſt dimiſſas culpas per pœnitentiæ Sacramentum debeant adhuc centum, aut mille annos grauiſſimarum pœnarum in purgatorio: in ipſo momento indulgetur illis liberaliſſimè & plenariè etiam pœnarum illarum remiſſionem, atque ſi eodem die, Baptiſmi Sacramentum ſumerent. Religio enim eſt ſecundus Baptiſmus ſecundum ſententiam SS. Hieronymi, Bernardi, Thomæ, & aliorum Patrum. Qui dicunt, quemadmodum in Baptiſmo, qui ianua eſt, qua intratur in Eccleſiam, conceditur integra remiſſio culparum & pœnarum, quæ propter eas debentur, eò quòd ſit quædam ſpiritualis regeneratio; ob quam homo deſinit eſſe quod erat, & incipit eſſe quod non erat, exuens veterem hominem, & renuncians Sathanæ, & pompis eius; vt induat hominẽ nouum, eiuſque legem profiteatur, & imitetur virtutes: ita in profeſſione, & votorum editione, quæ ianua ſunt ad ingreſſum in Religionem, vt fiat eius membrum; conſequitur Religioſus plenam remiſſionem omnium pœnarum, quarum propter ſuas culpas eſſet alias reus: nam & hæc eſt ſecunda regeneratio ſpiritualis, per quam deſinit ille eſſe quod erat in ſæculo: abſcin-

1.

S. Hie. Ep. 8 ad Deme. & 25. de morte Baſillæ. S. Bern. li de Præcep. & Diſpenſ. S. Tho. 2. 2. q. vlt. a 3. ad 3. & in 4. Sent. Diſt 4 q 3 a. 3. q. 3 ad 3. S. Bon. in Apolo. Paup. patic. 3 1. reſp ad 3.

dit enim radices & occasiones peccatorum, renunciat pompis huius mundi, & operibus carnis, vt vitam inchoet nouam, sequens perfectè Christum. Cùm igitur Religiosus tunc tradat Deo quidquid dare potest, & deserat quidquid habet, & habere potest; etiam seipsum, vt ipsi Domino perfectius seruiat: credendum est, Deum ipsum remittere, quidquid ille ratione vitæ præteritæ debebat. Et qui adeò est liberalis, vt centum reddat pro vno: etiam in hoc casu remittet centum non soluenti nisi vnum; & contentus erit eo quod offertur; quamuis supponamus, non æquiualere ipsi debito; quia largitur Deus singulare hoc priuilegium Professioni Religiosæ, quæ opus est adeò præstans & heroicum; vt Religiosus expeditis omnibus suis cum Deo rationibus præteritis, nouũ incipiat librũ, & vitã nouam, tali statu dignam.

2. HINC ortum habet secundus Dei erga Religionem fauor, vt Religiosus perfectionẽ in ea assequatur, quã intendit. quéadmodũ .n. Baptismus præter gratiã qua sanctificatur anima, tribuit aliam, specialẽ ipsius propriã, hoc est, inspirationũ & auxiliorũ internorum copiã, ad custodiendã legẽ Euangelicam, quã baptizatus in baptismo profitetur; & ad pugnandũ contra impugnantes tentationes, vt suo loco est dictũ: ita Religio ex speciali Domini nostri fauore, adfert secũ gratiã quandam, quã licet appellare vocationis propriam: quæ in eo consistit, vt Religiosis inspirationes, & interna cõsilia præbeat, quæ necessaria sunt ad vota sua implenda, ad custodiendas Regulas, & vincendos hostes, qui tentationibus eos impugnãt: ita vt cum suauitate possint perfectionem consequi, quam profitentur. Nam quò crescunt hominis obligationes ad eam procurandam: eò etiam subsidia diuina crescunt; & cũ ipsæ obligationes duplicantur, etiam subsidia veniunt duplicata. Et hæc causa fuit, & motiuum, vt Christus Dominus noster duplicata præmia Religiosis polliceretur: quia scilicet bis moriuntur mundo, cum duplici obligatione ipsum Christum sequendi, eiusque perfectionem imitandi. Vna est ipsis cum reliquis Christianis communis, quæ oritur ex Sacramento Baptismi; altera est ipsorum propria, ex Baptismo suæ professionis. Et propter vtramque possumus etiam ipsos conferre (vt scribitur in libro Canticorum)

Tom. 1. Tra. 2. c. 1. §. 4.

1 *Cant. 4. 2.* a *gregibus* ouium *tonsarum, quæ ascendunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est inter eas.* Et quid aliud sunt Religiosi, nisi greges ouiũ rationalium, audientiũ vocẽ Pastoris sui Christi Domini, vocãtis eas, vt ipsum cum perfectione sequãtur. ipsi verò amore eius spoliant se lana omniũ bonorum temporaliũ, quæ possidebant; & ex corde suo expellũt affectũ inordinatum ad omnes res huius mundi. Et quemadmodum oues tonsæ remanent valde albæ, eò quòd deposuerint superiorem lanæ partem, quæ solet esse sordida: ita Religiosi per omnium rerum renunciationem, & affectionum, quibus illis adhærebant, remanent puri, & candidi in spiritu, & intrant in secundum balneum, & baptismum Professionis & votorũ: vnde prodeũt mundissimi,

& li-

& liberi ab omnibus culpis & pœnis, ſicut ex primo prodierant, vt dictũ eſt. Exeuntes autẽ aſcendunt ex lauacro, hoc eſt per gratiã vocationis aſcendere incipiunt, & creſcere ac progredi de virtute in virtutem, proferente vno quoq; fructus duplicatos: dũ exercent opera, quæ ſunt de præcepto, & quæ cadunt ſub conſilium; opera dilectionis & cultus Dei, & amoris ac vtilitatis proximi: ita vt nullus eorum ſit otioſus, *ſterilis*, aut inutilis: & quemadmodum huiuſmodi fructus duplicantur: ita etiam eorum præmia; & ita impletur quod ſcriptum eſt, b *in terra ſua duplicia poſſidebunt*, ad modum primogenitorum, quibus lex iubebat dari inter fratres c *cuncta duplicia*. Et quoniam Religioſi ſunt IESV Chriſti primogeniti, eò quòd Apoſtolorum & primorum Chriſtianorum, qui fuerunt primitiæ ſpiritus ſancti, perfectionem imitentur, ideò vult Dominus noſter duplicatam illos habere hæreditatem inter reliquos Iuſtos.

h *Iſa 61.7*
c *Deu.21.17.*

VENIAMVS nunc ad vltimum & præſtantiſſimum fauorem, qui menſuram implet cẽtupli ob ſpeciale pignus & cautionem, quam Dominus noſter dat Religioſis, quod ſint æternam beatitudinem conſequuturi, cum ea ſecuritate & certitudine, quæ poteſt in hac vita haberi in Religione, quam ſunt profeſſi. Inter hæc pignora demus primum locum octo illis, quæ Chriſtus D.N. d *Beatitudines* appellauit; tribuendo vnicuique duplicatum præmium nam (vt S. Auguſtinus ait) omnes illæ continent aliquid quod datur in hac vita, tanquam pignus eius, quod plenius dabitur in gloria: quamuis enim in genere communes illæ ſint omnibus Iuſtis, peculiari tamen modo competunt Religioſis. Religio enim eſt ſchola, vbi exercentur eminenter octo illæ beatitudines: *Paupertas* ſcilicet, quæ materia eſt primi voti Religioſi, cuius præmium eſt regnum prædictum. *Mundities* cordis cum *Caſtitate* corporis, & animæ, quæ materia eſt ſecundi voti, & ei promittitur Viſio Dei: hic quidem per contemplationem cum obſcuritate; & poſtea apertè facie ad faciem. *Fames* & *ſitis Iuſtitiæ*, & illius cibi, qui materia eſt tertij voti, de quo dixit Saluator e *meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me:* Eſt enim tãta fames, vt non ſatietur, ſi ſumat tantum Obedientiam præceptorum: ſed etiam appetat & ſumat Obedientiam conſiliorum. *Manſuetudo*, quæ iram, & vindictam ex Superbia ortas cohibet, redditque homines humanos & affabiles, ac Domino terræ cordium humanorum. *Luctus* & lacrymæ ob culpas & miſerias proprias, & aliorum: cuius præmium eſt ſolatium, cùm datur venia, & illæ miſeriæ reparantur. *Miſericordia*, quæ ſubuenit, quantum poteſt, proximorum neceſſitatibus, quarum vnaquæque Religio aliquas ſuſcipit reparandas. Eſſe *pacificum*, benefaciendo ijs, qui male ipſis faciunt: ſtudentes pacificare omnes cum DEO, ſicut ipſi ſunt cum eo in pace: ob quam cauſam digni ſunt, qui ſint filij DEI. Ac denique ferre tentationes, ac *perſecutiones pati propter Iuſtitiam*

d *Mat. 5.2.*

Lib.1.de ſer. Domin. in mon.

1.
2.
3.
e *Ioa. 4.34.*
4.
5.
6.
7.
8.

& per-

ruit in exemplo, quod capite decimo retulimus. Hæc enim ſola ſpes ſufficit adferre illis tantã cordis lætitiam: de qua dixit Chriſtus D.N. ſuis diſcipulis: h *nolite gaudere, quia ſpiritus vobis ſubijciuntur: gaudete autem, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlo.* h *Luc.10.20*

Prædictorum Concluſio.

HAEC SVMMA eſt Promiſſionum omnium, quibus Chriſtus D. N. homines vocat, qui ipſum in ſtatu perfectionis ſequantur: ſed quamuis multa de eis dixerimus, non poteſt tamen verus conceptus, & opinio de earum præſtantia & dulcedine haberi, donec ipſa experientia id doceat viuentes cum tanta puritate in Religione, vt eam deguſtare ac prælibare digni ſint. Nam, vt rectè ait S. Laurentius Iuſtinianus: Nemo niſi expertus percipere ſufficit, quàm amabilia, quàm dulcia, quamúe preciosa ſint, quæ largitur Deus ijs, qui pro ipſius amore ſuis, ſibique renunciant. Renuncia illis ſerio: & ſtatim hæc experieris. Nã S. Petrus priùs dixit Magiſtro ſuo, i *nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* & mox ſequuta eſt promiſſio cẽtupli prædicti: vt intelligas te debere fidere fidei & verbo Dei, & in hac fiducia renunciare omnibus, quæ poſſides: tunc enim dignus eris, qui excelſum hoc præmium accipias: iuxta illud Eccleſiaſtici: k *homo ſenſatus, credit legi Dei, & lex illi fidelis:* quia ſtat promiſſis ei, qui bona fide ſtatuit eam cuſtodire. i *Mat.19.27* k *Eccl.33.3.* *De Monaſt. Conu. cap.2*

CONCLVDAMVS tandem rem hanc ijs, quæ S. Bernardus adfert, vt tepidis, & puſillanimibus ſæcularibus ſilentium indicat, qui ex defectu fidei & confidentiæ dicunt; oſtende mihi centuplum, quod promittis, & libens vniuerſa relinquo. Vt quid (inquit) oſtendam? fides enim non habet meritum: cui humana ratio præbet experimentum. An potiùs homini oſtendenti, quàm veritati crederes promittenti? deficis ſcrutans ſcrutinio: niſi crediderit, non intelliges. l *Manna abſconditum eſt*: quod victori promittitur; & *nouum nomen eſt*: quod nemo ſcit, niſi qui accipit. m *Datum optimum* eſt centuplum hoc *deſurſum deſcẽdit à Patre luminum.* An non omnia poſſidet: cui omnia cooperantur in bonum? annon centuplum habet omnium, qui impletur ſpiritu Sancto? qui Chriſtum habet in pectore? niſi quod longè plus, quàm centuplum eſt, viſitatio Paracleti ſpiritus, & præſentia Chriſti. Hoc ergo centuplum n *adoptio filiorum Dei eſt*: libertas & primitiæ ſpiritus, deliciæ charitatis, gloria cõſcientiæ, o *regnum Dei, quod intra nos eſt*: non vtique, p *eſca* vel *potus: ſed Iuſtitia, & pax, & gaudium in ſpiritu Sancto*; gaudium ſanè non modò in ſpe gloriæ, ſed etiam in tribulationibus. Hic eſt q *ignis, quem Chriſtus venit mittere in terram*, & voluit vehementer *accendi*. Hæc virtus ex alto quæ Andream fecit amplecti crucem; Laurentium ridere carnificem; Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad Orationem. hæc eſt pax, quæ ſuperat l *Apo.21.7.* m *Iac.1.17.* n *Rom.8.15.* o *Luc.17.21.* p *Ro.14.17.* q *Luc 12.49*

„ omnẽ ſenſura: ſed & huic, quidquid ſub ſole placet, quidquid in mundo cõ-
„ cupiſcitur, non poterit comparari. Hæc gratia deuotionis, & vnctio docens
„ de omnibus: quã expertus nouit: inexpertus ignorat: quoniã nemo ſcit, niſi
qui accipit. Hæc S. Bernardus, quæ omnia plurimũ conferunt ad hoc, vt Religioſi ſuũ ſtatum magni faciant, vitamq; ſuã ita inſtituãt, vt copioſos hoſce fructus colligant, & promiſſis eis præmijs ſtatim frui incipiant. Item cũ homines leuioribus promiſſis, minusq; certis magnos aggrediantur labores: æquum eſt, vt cum ad egregium hoc facinus à Deo vocantur, ſtatim eius vocationi pareant; attendentes diligenter, per quænam media Deus illos deducat: quæ ſunt procul dubio ſtupenda, vt in proximo tractatu apparebit, in quo reliquas feliciſſimi huius ſtatus excellentias proſequemur.

TRACTATVS QVARTVS.

DE SPECIALIBVS AD RELIGIOSVM STATVM AMPLECTENDVM VOCATIONIBVS; & ſupplendis medijs quibus DEVS eas dirigit.

CAPVT I.

AD DEVM PROPRIE SPECTARE, VOCARE ALIQVEM AD *Statum Religionis; eius q; vocationem neceſſariam eſſe ad eum tutò adeundum.*

FVNDATA iam domo Religionis ſuper lapides fundamentales, & columnas ſuas; paratis iã ſacrificiis ac votis, & ſtrata menſa Regularum & Conſtitutionum, & reliquis, ad leuamen & ſubſidium eorũ, qui in ea ſunt habitaturi neceſſarijs: ad Sapientiam diuinam, quæ eam fundauit, præcipuè pertinet (vt ait Salomon) a *vocare ad arcem*, qui in ea habitent: nam ad fundatorem & Dominum domus ſpectat, opus ſuum promouere; & operam dare ne deſit, qui velit eam inhabitare. Et quemadmodum ipſe Saluator dixit: vir nobilis, b *qui facit cœnã* aliquam *magnam, mittere* ſolet *ſeruum ſuũ, cõuiuas inuitare, &* vrgere, vt veniant, ad potiendũ rebus omnibus præparatis. Et ſimiliter c *Rex, qui facit nuptias filio ſuo, mittit ſeruos ſuos, vocare inuitatos ad nuptias.* Cũ igitur diuina Sapientia in ſua domo Religionis præparauerit ſo-

ron. 9. 4.

uc. 14. 17

at. 22. 2.

lenne-

lenne cõuiuium, vt vidimus; & in ea faciat nuptias animarum cum Christo, quæ profitétur Castitatẽ, & vitam Religiosam: ad eandẽ Sapientiã pertinet, vocare, & inuitare multos, vt accedãt ad fruendum tot bonis, quæ ipsis præparauit. Cumq; tanta sit Religiosorũ ordinum varietas: eidem Domino incumbit, vt omnibus prouideat de incolis: hos vocando ad hunc ordinẽ, illos ad illũ: vt hac ratione septẽ huius domus colũnæ conseruentur, per continuã Religiosorum in singulis earum successionẽ. Præterea tria in Statu Religioso sunt, quæ omnino exigunt vocationis diuinæ assistentiam & fauorem; nã ex vna parte, status ipse adeò est excelsus; ex altera valde arduus ac difficilis; homo autem ex se adeò debilis & miser: vt nullus habiturus esset animũ, nec vires ad illũ amplectendũ; nisi ipsemet Deus illum vocaret, fuæq; inspirationis vi, & efficacitate pertraheret, iuxta illud, quod idem Christus Dominus dixit: d *nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum*; & iterũ: e *nõ oẽs capiunt verbum istud*, doctrinam scilicet Castitatis, *sed quibus datum est*. quibus sententijs indicat, ad amplectendum hoc consilium, & reliquæ vitę Religiosæ, necessariam esse gratiam cęlestis vocationis, pręuenientẽ industriam nostram; & excitantem nostrum torporem; & adiuuantem nostram imbecillitatem; & opus esse aliquo Dei pulsu, quo nostrum cor emolliatur; aliqua illustratione spiritus sancti, quâ illustretur noster intellectus; & inspiratione aliqua, & impulsu eius, quo nostra voluntas accendatur, & eleuetur ad optãdam & procurandam rem adeò excelsam. Nam absq; tali subsidio quis tantum animi habebit, vt ex terra sua exeat, sicut Abraham; deserat suos parentes; & populi sui obliuiscatur? quis tantum pectoris robur habebit, vt renunciet diuitijs, & omni spei eas aliqua ratione acquirendi? quis reijciet carnis voluptates etiam per matrimonium licitas? & quis deniq; libertatem suam abijciet, vt Christum sequatur per viam adeò angustam: nisi Dominus ipse eum vocet; & ad eam amplectendã eligat? non enim sine causa dixit ipsemet Dominus suis Apostolis: f *non vos mẽ elegistis, sed ego elegi vos*. nisi enim electio hæc & vocatio è cœlo venisset: non solum Matthæus, qui diues erat; sed neq; pauperes piscatores in animum induxissent, retia sua abijcere, vt possent sequi Saluatorem. Ac proinde Religiosi, quorum vita, teste S. Hieronymo, est apostolica: non poterunt hoc vitæ genus amplecti, nisi eadem ratione ad id electi & vocati: præcipuè ob ingentem difficultatem, quam secum adfert oblatio votorum, ob suam perpetuitatem. Quamobrem Sanctus Augustinus (cuius sententiam approbat Concilium Arausicanum) allegans locum ex Cantico Annæ matris Samuelis, dicentis: g *Dominus dans votum vouenti*, addit: neminem posse bene vouere, nisi qui à Deo accipit potestatẽ ad vouendũ: & concilium illud sic ait: nemo quicquã rectè Domino vouet, nisi à Domino acceperit, quod vouet. h *Ego*, ait Dominus, *sum qui ascẽdere vos feci de terra Ægypti, vt possiderẽtis terram promissionis; & suscitaui de filijs vestris in Pro-*

d *Ioa. 6. 44.* e *Mat. 19. 11.*

f *Ioa. 15. 16.*

Ep. 8 ad Demet. & 34. ad Iulian. S. Ber. serm. de quadrup. delito. Lib. 17. de ciu. c. 4. Arausi. c. 11. g *1. Reg. 2 8. iuxta, Lxx* h *Amo. 2. 10*

phetas, & de iuuenibus vestris Nazareos. Nã Deus D.N. ex infinita sua misericordia, nullis hominum meritis, eos educit, quando vult, ex huius mundi AEgypto: q iia ipsi proprijs viribus non potuissent à tali seruitute liberari: & omnipotentia sua multos eligit ad Statum Religionis, quem dicebamus esse statum Prophetarum & Nazireorum, diuino obsequio specialibus votis consecratorum. Qui nisi ab ipso excitarentur, & iuuarentur, non possent excelsæ adeò vitæ fortem eligere. i *Reperit Elias Elisæum filium Saphat arantem in duodecim iugis boum; & misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, & ait: osculer, oro, patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te: dixitq; ei Elias: vade, & reuertere:* QVOD *enim* MEVM ERAT FECI TIBI: vt quemadmodum ego sum Propheta Domini: tu mihi in eodem statu succedas. & ita Elisæus, exhibito suis conciuibus cõuiuio: eis valedixit; & *sequutus est Eliam, & ministrabat ei.* Hunc ergo in modum Christus D.N. significatus (vt ait Glossa) per Eliam (quod significat: Deus Dominus) vocat ad Statũ Religionis, colentes terram, & occupatos in rerum temporalium negotiationibus: vt, omnibus relictis, ipsum sequantur in Paupertate & sanctitate. Sed qua ratione eos vocat? mittens pallium suum super eos, hoc est, efficaciter illis inspirans desiderium induendi vestem ipsiusmet Christi, perfectam scilicet eius imitationem, in Excellentissimo vitæ modo, quem ille habuit; & in Paupertate, Castitate, & Obedientia, quibus ipse in hoc mundo vestitus incedebat. Statim autẽ atq; pallium illud, efficacitate cęlestis suæ vocationis illos tangit deserunt patrẽ, & matrem, & reliqua omnia; & cum ingẽti quiete, & animi delectatione sequuntur ipsum Saluatorẽ. Qui ex magna sua liberalitate eis dicit, *quod meum erat feci tibi*, eo quod velim te mihi in statu perfectionis, quem ego, dum in mundo vixi, fui professus, succedere. Et quemadmodum Elias, cùm curru igneo raperetur in cœlum, dimisit idem pallium, quod miserat super Elisæum, quando eum vocauit, vt ipsum sequeretur; & eodem k *Elisæus diuisit aquas Iordanis*, multaq; alia stupenda fecit; eodemq; indutus incedebat, ita vt (quemadmodum ait S. Chrysostomus) ex tũc Elisæus videretur alter Elias: ita etiam, cũ Christus D. N. in cœlos ascendit, reliquit Apostolis, qui fuerũt primi Religiosi, palliũ, quo eos texerat; quando ad Apostolatũ vocauit; & reliquit hæredes Euãgelicæ suę perfectionis, qua multa mirabilia in mũdo sunt operati. Et oẽs, quos ad statũ Religionis vocat, similiter facit pallij huius hæredes: vt illud perpetuò ita induãt, vt vnusquisque eorũ, ob perfectã imitationẽ, videatur alter Christus in terra. Si. n. quicunq; Christianus, ait S. Greg. Nissenus, debet esse alter Christus: quãto magis Religiosus, qui amplius profitetur, induere se spiritu & insignibus eius, & similior ei esse in vita, vt alter sit Christus conari debet? sed hoc totum est mera huius Domini gratia. Nã quemadmodũ Elisæus nullũ animũ habuisset ad ea deserẽda q reliquit; nec desideriũ sequendi Eliã: nisi Deus misericordia sua

i 3 *Reg.* 19. 19.

k 4. *Reg.* 2. 14.

Hõ. 2. ad pop.

Hõ de perfect. forma hominis Christiani.

cor-

cor eius ad id pmouisset: ita nullus fideliũ tãtú pectoris robur haberet, vt omnia relinqueret, quò diuinũ Eliã sequeretur: nisi ipsemet illũ internis pulsib. vocaret; eiusq; cor euelleret ex inordinatis affectionibus, quibus ad res æternas alligatum tenetur. §. 1.

EX DICTIS facilè deducitur: vnum ex ijs, quæ plurimum ad hoc referunt, vt aliquis Religionis statum amplectatur, illud esse, vt certus ac securus sit, se ad eum amplectendum vocari à Deo. Absque ea enim vocatione nullus debet præsumere talem statum aggredi: nam per se neque vires habebit, ad talia onera portanda; nec in eis feredis perseuerare poterit. Magna res est (ait S. Laurentius Iustinianus) abnegare se & crucem quotidie tollere Obedientiæ Religiosæ, & sequi Christum. excedit siquidem humanas vires, atque paruitatis nostræ supereminet facultatem. Quamobrem nemo istius pugnæ ingrediatur stadium, nulluſque abnegationem proprij arripere præsumat arbitrij: nisi sit præuentus à gratia, introrsus sit spiritus sancti deuotione nutritus, sanctisque afflatus desiderijs, & constantiæ dono roboratus: ne forte cani ad vomitum redeunti efficiatur similis; &, vt olim insipiens mulier, vxor Lothi, salis vertatur in statuam; competatque illi sententia Saluatoris dicentis: a *nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Quamobrem ad hoc non vocatus certamen, propriæ conscius infirmitatis, secedat humilis, miretur, veneretur que pugnantes aduersus se metipsos, tanquam contra capitales hostes, vt perfectionem consequantur. Ipse autem curet diligenter facinora commissa deflere, totisque viribus desinat lethalia perpetrare delicta; atque diuinæ legis, & mandatorum Ecclesiæ, proprijque status sit obseruatione contentus. Meminerit q; pollicitationis Domini dicentis: b *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* & alibi: c *bonũ est tibi debilem, vel claudum ad vitam intrare, quàm duas manus, vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.* Quasi dixerit: præstat in statu imperfecto mandata custodientem ad cælum peruenire: quàm volentem mandata seruare; & promittentem etiam consilia sequi. omnia transgredi, ac propterea damnari. Hæc S. Laurentius Iustinianus. Propter eandem causſam dixit etiam Saluator noster: eum, d *qui velit turrim ædificare, prius sedentem computare sumptus, qui necessarij sunt ad perficiendum*: si enim, *postquam posuerit fundamentum*, cessauerit, *omnes, qui viderint, illudent ei*, dicentes, imprudenter *ipsum cœpisse quod consummare non potuit.* Talis autem est, qui non vocatus à Deo Religionem ingreditur ad perfectionis turrim ædificandam. Nam ad hoc ædificium perficiendum sumptus præbet diuina vocatio: cum qua & gratia venit, & fauor cælestis, ad huius status onera ferenda, necessarius. quod si vocatio desit, etiam sumptus deerunt; ac proinde ipsum ædificium. Et *si Rex aliquis*, qui in suo Exercitu *decem millia* tantum *habet* militum, cum quibus *non poterit* hosti *resistere*, habenti *viginti millia*; ideoque agit

Lib. de Obed. cap. 26.

a *Luc. 9. 62.*

b *Mat. 19. 17*
c *Cap. 18. 8.*

d *Luc. 14. 28*

cum illo de aliqua pace & fœdere; ne, si ad congressum veniatur, ipse succumbat: etiam erit prudentiæ, vt non sentiens in se vires & robur ad resistendum tentationibus duplicatis, consurgentibus tum contra diuina præcepta, tum contra consilia Euangelica: contentus ille sit, quod resistat primis, ad quod nunquam deest sufficiens facultas: sed nõ cogitet de secundis; ad quas vincendas non habet vocationem: præstat autem bonam pacem inire, quàm perire in stulta pugna. Omnia hæc respondent ijs, quæ diximus in
Tract.1.c.3. secundo tomo, ad rectam electionem cuiusque status esse præmittenda: quamuis in electione huius adeò excelsi & perfecti, clariùs apparet & agnoscitur diuina vocatio: vt constabit, postquam retulerimus omnia motiua, quæ vocatio ad id offert.

CAPVT II.

AD STATVM RELIGIOSVM VOCARI IVSTOS, *& peccatores; & personas omnium ætatum, & statuum, qui sunt in Ecclesia.*

VAMVIS Christus D. N. vniuersè proponat omnibus fidelibus Euangelica consilia & vota Religionis, tanquam aptiora ac celsiora media ad regnum cœlorum perueniendi: vocatione tamen speciali non omnes, sed eos solùm vocat, quos in æterna sua sapientia ad id elegit. Religio enim non est necessaria, vt quis perueniat in cœlum: nam etiam non Religiosi possunt in sæculo manentes saluari; & ita Religio est status perfectionis, vt etiam extra illam iusti possint esse perfecti. sed cùm ipse Dominus prospiciat vniuersim omnibus Ecclesiæ ac Reipublicæ Christianæ statibus: altissimâ, & occultissimâ suâ prouidentiâ vocat homines ad omnes status: & interdum aliquos valde Iustos relinquit in sæculo in statu matrimonij, aut Continentiæ; tepidiores verò inde deducit ad statum Religiosum. Nam non vocauit ad Apostolatum Nathanaelem, de quo dixerat: a
a *Ioa.1.47.* *ecce verè Israelita, in quo dolus non est*, Iudam tamen fecit Apostolum, qui postea fuit proditor. Et sæpè concedit gratiam Martyrij alicui homini imperfecto, quam negat perfecto. Cuius rei non potest in hac vita reddi
Tom.1.Tra.1.cap.3. ratio, vt suo loco est dictum: solum in genere scimus, quod dixit Salomon:
b *Prou 9.4.* diuinam Sapientiam, vocando homines ad suam arcem, dixisse: b *si quis est paruulus, veniat ad me. insipientibus autem loquutam esse: venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis: relinquite infantiam, & viuite.* In quibus verbis insinuatur varietas personarum, quæ vocantur ad

Reli-

Religionem. Verbum enim illud *paruulus* varias habet in diuina Scriptura significationes. Aliquando enim significat peccatores, qui non ætate, sed prudentia & iudicio sunt paruuli: aliquando significat, humiles in suis scilicet oculis paruulos: aliquando etiam significat ætate paruulos. Et his omnibus modis potest hoc loco accipi.

PRIMVM enim certum est, Dominum nostrum vocare interdum Iustos ad Religionem, vt magis iustificentur & proficiant in sanctitate & perfectione, amplectentes eum statum, in quo plures sunt occasiones, ad eam perueniendi; vt apparuit in eo c *Adolescente*, qui *à iuuentute sua obseruauerat omnia mandata*, atque ita erat verè Iustus, vt asserit Sanctus Chrysostomus; & deducitur ex verbis S. Marci dicentis: d *Iesus intuitus eum, dilexit eum*: quia verum dicebat; sed adiecit ei Iesus. *vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus.* Iucundus ille Iesu intuitus, initium fuit vocationis, qua Dominus illum ad vitam perfectiorem inuitauit, si optima illa occasione vti nouisset. 1.

c *Mat.19.19.*

Homil. in Matt.19.

d *Mar.10.21*

SED non solùm vocat Dominus ad Religionem viros Iustos, sed multos etiam peccatores. nam, vt bene perpendit S. Thomas, ad amplectendum hunc Statum, in quo Euangelica consilia seruantur, non est necesse, vt quis in sæculo custodierit ipsa præcepta: nam Religio non est Schola virorum iam perfectorum, sed cupientium & contendentium, vt perfecti sint: sicut Vniuersitates non sunt Schola hominum iam Eruditorum, sed studiosorum, qui dant operam, vt Eruditi euadant. Et Sapientia diuina *insipientes*, hoc est, peccatores; & *paruulos*, id est, exigui iudicij, vocauit in domum suam, monens, vt ignorantia & *infantia* deposita, discerent e *ambulare per vias prudentiæ*. Et ipse Christus D.N. non solum S. Andream & alios Iustos; sed Matthæum quoq; publicanum & peccatorem ad suam vocauit Scholam: vt misericordiæ suæ thesauros ostenderet, deducendo hominem à peccato ad statum gratiæ; & simul à sæculo ad Statum Religiosum. Illud tamen est certum, quòd licet Iusti, & Peccatores ad Religionem vocentur vocatione ad id sufficiente: non tamen re ipsa ad eam accedere, nisi paruulos, hoc est, (vt S. Gregorius ait) humiles, sibique ipsis diffidentes: nam huius domus ianua est valde angusta, nec capit superbos, & arrogantes, vt postea videbimus. 2.

2.2.q.189.a.1.

e *Prou.9.6.*

Lib.17.Moral.c.17.

§. 1.

EX DICTIS inuestigare licet causas, ob quas Dominus noster etiam vocat ad Religionem paruulos in ętate, in quibus innocentia, & humilitas prævalet. Ad quod melius intelligendum, supponendum est, quẽadmodum Paterfamilias exit cõducere operarios in vineam suam omnibus diei horis: ita Christus D.N. Pater familię Religiosæ, & electæ huius vineæ Dñs, ad eam vocat homines omniũ ætatũ: quoscã a *mane*, cùm vsus rationis 3.

a *Mat.20.1.*

incipit,

b *Sap.* 4. 11. incipit, & in tenera sunt ætate. rapiens illos ex sæculo, b *ne malitia* huius mundi *mutet intellectum eorum; aut ne fictio*, & dolus filiorum huius sæculi *decipiat* purâ *illorum animâ*. Alios vocat *hora tertia*, hoc est, in adolescentia; aut hora sexta, hoc est, in media ætate: cum magna vitæ suæ parte fuerunt otiosi, & huius mundi miserias experti: vt tunc vocati, pluris faciant Religionis amplitudinem & præstantiam. Alios vocat *hora nona*, aut *vndecima*, hoc est, in ætate virili, aut senectute, hoc est, ad finem vitæ: vt sic meliùs disponentur ad quietam & tranquillam mortem, quæ sit transitus ad æternam vitam. Cuius non alia potest ratio sufficiens reddi, quâ Dei voluntas, & ipsius diuinæ sapientiæ consiliũ, in ijs quæ sunt ex mera gratia, & non omnino necessaria ad ingressum in gloriam. Quamuis autem magnum sit beneficium, vocari homines ad Religionem in quacunque ætate: negari tamen non potest, multò maius esse si à tenera ætate vocentur: vt ita fruantur eo bono,

c *Thre.* 3. 27. quod Prophetauit Ieremias, cum dixit: c *bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua*: iugum scilicet legis & perfectionis Euangelicæ, *sedens in silentio & solitarius* in Religione, *leuans se* super se, hoc est, ad vitam humanâ excelsiorem, qualis est Religiosa: quæ est vita Angelica. Cùm igitur non possint iugum hoc portare, nisi Deus speciali vocatione id eis inspiret, & vocet ad portandum: singularis procul dubio est fauor, quod à tenera ætate tanta eos efficacitate vocet, vt statim portare incipiant. Hoc fauore prosequitur sæpè Dominus noster eos, quos elegit, vt in magnos sanctos euaderent, tribuens illis ab ipsa tenera ætate talia perfectionis desideria. & interdum ipsis parentibus inspirat, vt illos ad huiusmodi vitæ rationem dedicẽt

d 1 *Reg* 1. 11. 24. & consecrent; vt constat ex eo quod fecit d *Anna mater Samuelis, quæ* ex Dei inspiratione *votum vouit, si Deus ipsi daret sexum virilem, se eum daturam Domino omnibus diebus vitæ eius, tanquam Nazareum*: & ita postquam eum ablactauit, *adduxit adhuc infantulum* ad templum, illumque tradidit Heli Sacerdoti: vt cunctis diebus occuparetur in seruitio Domini. Et sanctissima Virgo Domina nostra, triennis fuit à suis parentibus in templum præsentata: vbi voto virginitatis se ipsam obstrinxit; & quasi fundamenta iecit vitæ Religiosæ quam profitentur Moniales in sua clausura, admittentes sæpius paruas puellulas secum educandas. Et S. Ioannes Baptista ab Anno quinto, ex diuina inspiratione, secedens in desertum, fundamenta iecit Eremiticæ ac Religiosæ vitæ: quam ex eiusdem Dei vocatione amplexi sunt à tenera ætate sancti Paulus primus Eremita, Antonius, Hilarion, Bernardus, & alij multi. Et Sancti Hieronymus & Augustinus testantur, ipsorum temporibus cœnobia fuisse repleta personis omnis ætatis, puerulis, ac puellis, qui ab ipso lacte virginitatem biberunt: ita vt nõ esset inter eos, qui dicere posset, sicut Apostolus: e *priùs blasphemus fui & persecutor*. Idem asserit S. Ambrosius, dicens: omnem ætatem esse Christo perfectam: nec mirẽre, inquit, in adolescentu-

Epist. ad Eustochium de Virginit. Lib. de S. Virgin. c. 36.

e 1. *Tim.* 1. 13. *Lib.* 3 *de Virgin.*

lis profesionem: cum legeris in paruulis pasionem. Nam qui eos in infantia eligit, vt sint martyres; delectatur etiam eligere, vt sint Religiosi.

FVSIVS autem hoc declarauit Sanctus Basilius his verbis: cùm Dominus dicat: f *Sinite paruulos venire ad me, quoniam talium est regnum cœlorum.* & S. Paulus laudat Timotheum: g *qui ab infantia sacras litteras nouisset*: idemque alio in loco præcipiat: h *educandos esse filios in disciplina & correptione Domini*: prorsus ad eos, qui ad nos accedunt, admittendos, nullum non ætatis tempus idoneum esse iudicamus, vel ipsius adeò teneræ, atque ineuntis. Vt videlicet qui orbati parentibus sint, eos nostrapte sponte ipsi assumamus, & exemplo Iob parentes pupillorum simus. Qui autem sub parentibus sint, eos non sine ipsorum voluntate & consensu, sed ab ipsis ad nos adductos recipiamus; vt non demus occasionem, & notam euitemus, quasi puerulos admittamus. Hæc S. Basilius, & idem S. Benedictus in ipsa praxi seruauit. De quo refert S. Gregorius, multos nobiles Romanos ex Dei inspiratione obtulisse, suosque filios, vt in monasterio educarentur, tradidisse: vbi multi postea cum insigni vitæ exemplo permanserunt. Et antiqua Concilia statuerunt, ne ante perfectæ discretionis ætatem (quæ in viris est quatuordecim annorum, in fœminis autem duodecim) admitterentur in Monasterijs absque parentum consensu & facultate: qua tamen ætate expleta liceret eos absque huiusmodi facultate admittere: tunc enim satis discretionis eos habere, vt discernerent, quid eligerent. Et nunquid (ait Sanctus Ambrosius) puella, quæ potest maritum eligere, non poterit Christum præferre? & qui potest vxorem eligere, non poterit Religionem amplecti? Huc accedunt ingentes vtilitates ex eo prouenientes, quòd quis virtutem ac perfectionem à tenera ætate exercere & amplecti incipiat: quarum vtilitatum summa posita est in primo tomo.

DECET tamen in hac re moderationem conuenientem seruare, nam (vt ait S. Anselmus) cera, vt aptè sigilli formam recipiat, neque adeò mollis esse debet, atque si esset liquefacta; neque adeo dura, atque si esset lapis; sed mollitiei mediocritatem habere debet: ita etiam ad sigillum & perfectionis Christianæ, ac Religiosæ imaginem recipiendam, non adeò est apta ætas eorum, qui vel valde sunt parui, aut valde ætate adulti & senes. Nam qui sunt quasi infantes, eam non agnoscunt, nec perficiunt; valde autem senes difficile sese ad eam accommodant: & neutri necessarias habent vires ad labores in vita Religiosa occurrentes subeundos. Ac propterea in Societate nostra constitutum est, ne admittantur ante decimum quintum annum; neque vltra quinquagesimum. AEtas enim quindecim annorum, & totius iuuentutis est omnium optima, quando iudicium capax est & excitatum, ad apprehendendum quod intenditur; & corpus pollet

" Regul. 15.
" Eus.
" f Mat. 19
" 14.
" g 2. Ti. 3
" 15.
" h Ephes. 6.
" 4.
"
"
"
"
"

In Regul. cap. 59.

Toletanum. 10 c vlt. Tibu tin. c. 24 & refertur. 20. q. 2. c. vuella. S. Thom 2. 2 q. 88. a. 8 ad 2 & q. 189. a. 5. Vide Bellar. lib. de Monach c. 36. Tract 2. c 7 Lib. de Similit. cap. 175.

Reg. 36. Provincial.

viribus ad ferendum laborem; nec consuetudo adeò est radicata, vt non
i *Amos* 2.11. posit mutari. Quamobrem dixit Deus populo suo, se ex eius i *iuuenibus suscitare Nazareos*, quos nunc Religiosos vocamus. & in eo respexit Concilium Tridentinum, cùm constituit, professionem in quacumque Religione tam virorum quàm mulierum non debere fieri ante decimum sextum annum expletum; &, quæ ante fieret, esset nulla. Quamuis
Sess.25. c.15. diuina vocatio non sit his ætatibus alligata: & quando illa cum efficacitate adest, omnis ætas est bona: (seruatis interim Ecclesiæ sanctæ, ac Religionum ipsarum decretis) illa enim, puerorum intelligentiam illustrat, vt
k *Psal.118. 100.* (quemadmodum dixit Dauid) k *super senes intelligant*; & senum cor emollit, vt molliores sint, magisque dociles, quàm pueri & iuuenes. Paulus magni Antonij discipulus viam perfectionis inchoauit valde senex: eò tamen peruenit, vt stupenda, & maiora, quàm eius Magister opera efficeret, Cum enim tardius viam illam ingressus esset, accelerauit gressum, vt æquè proficeret, atque qui citius peruenissent: Sancti Placidus & Maurus, alijque Sancti Benedicti discipuli in parua omninò ætate inceperunt: sed
Vide Bella. supra cap 3. super seipsos sese eleuarunt ad senum sanctitatem. ex quo deprehenditur ignorantia & carnalitas aliquorum huius temporis hæreticorum dicentium, nullos esse admittendos ad professionem Religiosam ante annum septuagesimum aut octuagesimum, quod attuli, vt intelligatur, quod & ipsi sentiebant, statum Religiosum esse bonum, vt quis in eo moriatur: ex quo facile inferre potuissent, etiam ad vitam in eo ducendam esse bonum; esseque magnæ felicitatis in eo statu viuere, in quo optamus mori.

§. 2.

VLTERIVS etiam progreditur Prouidentia diuina, ostendens, quanti faciat ipsam Religionem, dum ex reliquis omnibus Ecclesiæ statibus tam sæcularis, quàm Ecclesiasticæ Reipublicæ homines ad eam vocat ac deducit: hoc enim apertum indicium est, statum Religiosum reliquos excedere in omnibus, aut certè in aliquo, quod sit magis ad rem, vt propriam quis perfectionem & salutem consequatur. Nunquam enim Deus ex aliquo statu quemquam vocat, aut educit, nisi ad alium perfectiorem, aut securiorem. & vt à seculari Republica initium faciamus liberis & solutis omissis, ex quibus prospicitur reliquis omnibus statibus; &
I. ipsi Religioso in multo maiori numero, quàm ex alijs. Sumamus initium ab statu Coniugali: ex quo diuina vocatio aliquos deducit ad Religionem, ex quodam singulari priuilegio ei in Euangelica lege concesso. Nam & si matrimonium ex natura sua sit status perpetuus, & indissolubilis: voluit tamen Deus, dissolui posse antequam inter ipsos coniuges per

carna-

carnalem copulam conſumeretur; ſi alter illorum Religionem ingrediatur, & profeſsionem in ea emittat: ita vt alter liber omninò maneat: vt ſi velit, aliud matrimonium ineat. Quod tamen priuilegium non eſt alicui ſacro ordini etiam Sacerdotio, aut alteri ſtatui Eccleſiæ conceſſum: non enim diſſoluitur matrimonium ratum per vllum alium Eccleſiæ ſtatum, niſi per Religionem: qua Religioſus moritur mundo, vt Chriſto ſoli viuat. Cùm igitur mors corporalis alterius coniugis vinculum diſſoluat carnale matrimonij etiam conſummati: non mirum eſt, ſi matrimonij ſolum rati vinculum diſſoluatur, ſpirituali ac ciuili morte, quæ fit in Profeſsione Religioſa. Ideoque DEVS ſpeciali vocatione multis huiuſmodi coniugibus inſpirauit, vt relictis ſuis ſponſis, aut coniugibus, ante conſummationem tranſirent ad ſtatum Religioſum, vt in perpetua caſtitate illi ſeruirent. Ita fecerunt Sanctæ Tecla, Cæcilia, Euphraſia; Sancti Alexius, Leobardus, & duo amici Sancti Auguſtini, præter alios, quos referunt hiſtoriæ Sanctorum. Nec deſunt Doctores qui dicant Sanctum Ioannem Euangeliſtam fuiſſe ſponſum in nuptijs in Cana Galilæa, quibus CHRISTVS Dominus noſter interfuit, quaſi eas approbans, ſuaque præſentia maiorem eis adferens ſplendorem: Si enim illæ non fuiſſent licitæ, non ipſe illis interfuiſſet. Sed vt intelligeretur, eſſe alium ſtatum excelſiorem: initium dedit (vt ait Nicolaus Liranus) prædicto vitæ Religioſæ priuilegio, cùm ipſum ſponſum vocauit ad perpetuam virginitatem, in Societate & ſchola ſua ſeruandam. Et quamuis hæc hiſtoria non ſit adeò certa; certiſsimum tamen eſt, CHRISTVM Dominum noſtrum vocaſſe ad ſuum Apoſtolatum Sanctum Petrum, qui erat coniugatus, habebatque filios; vxore eius præbente conſenſum: vt ſic initium daret vocationi multorum ſimilium coniugum, quam facere cogitabat, educendo eos ad vitam Religioſam: vt carnales nuptias ex communi vtriuſque conſenſu (ſine quo non poſſunt ſe inuicem ſeparare) in ſpirituales continentiam in ſtatu Religioſo profitentium commutaret. Præclariſsimum fuit exemplum Paulini, viri ſuo tempore nobiliſsimi, diuitis, ac ſapientis: qui cum ſancta ſua coniuge Tharaſſia perpetuam ſeruauit caſtitatem in vita Religioſa. Sed nolo fuſior eſſe in antiquis exemplis recenſendis, cum quotidie recentia videamus.

Ita definiit Tridentinum ſeſſ. 24. Can. 6.

Bellar ſupra S. Ambroſ. lib. 2 de virgin. S. Aug lib 8. Conf. c. 16. S Greg. lib 3 Dialog c 14. Pallad in hiſtor. c 8. de Amone, refert S. Hieronymum.

S. Hieron. epiſt. 3. vocat Monachum.

VENIAMVS ad ſtatum Principum, Regum, & Imperatorum, quem homines huius mundi tanti faciunt, & in eo conſtitutis inuident: eò quòd in eo ſimul ſint opulentiæ, voluptates, ac delitiæ, honor, authoritas, & poteſtas, & quidquid mundani homines appetunt: & nihilominus voluit Dominus noſter ſupernæ ſuæ 2.

vocationis efficacitatem oſtendere, educendo multos ex eo ſtatu ad Religioſum, deſerentes regna, imperia, & omnem amplitudinem ac diuitias, quas in eo poſsidebant, & amplectentes Paupertatem, Obedientiam, & Subiectionem in vita Religioſa. Pater Hieronymus Platus in præclaro illo libro; quem de bono ſtatus Religioſi edidit, magnum quendam texit catalogum harum vocationum; in quo refert ſeptem Cæſares, & quinque Imperatrices; quatuordecim Reges, ac decem Reginas, præter innumeram multitudinem filiorum & filiarum Regum, Ducum, Comitum, Marchionum, & perſonarum Illuſtriſsimarum ac ditiſsimarum, quæ Dei vocatione, rebus omnibus renunciantes, amplexæ ſunt ſtatum Religioſum, quas Dominus noſter tanquam inſtrumenta quædam accepit, quibus re ipſa oſtenderet rerum huius mundi vilitatem; & præſtantiam, magnumque exceſſum, quo vita Religioſa illas excedit: quamuis hæc paupercula, deſpectaque videatur. Legeram (inquit Sanctus Bernardus) quod Sanctus Apoſtolus dixerat: a *non multos nobiles, non multos ſapientes, non multos potentes elegit Deus* s at nunc præter Regulam, mira Dei potentia, talium conuertitur multitudo; vileſcit gloria præſens; iuuentutis flos conculcatur; non reputatur generoſitas; Sapientia mundi, ſtultitia iudicatur; non acquieſcitur carni & ſanguini; parentum & charorum renunciatur affectibus; fauores & honores ac dignitates reputantur vt ſtercora, vt Chriſtus lucri fiat. Quos ipſemet mundus propterea iudicat eſſe magnos, quod tantum animi & fortitudinis habuerint, vt res adeò magnas conculcarint. Iidem ſtrenui viri opere ipſo confirmarunt veritatem ſententiæ, quam S. Ioannes Chryſoſtomus præclara ſua eloquentia affirmat, multiſque rationibus oſtendit Religionem, præſtantiorem eſſe, magiſque glorioſam & amandam, quàm Regiam dignitatem: ſiquidem tales viri tanta animi ſui voluptate Regiæ dignitati renuntiarint, vt Religionem profiterentur, in qua ſunt Reges per excellentiam: vt qui ſeipſos regere ſciant, poſsintque pugnare, ac vincere infenſiſsimos hoſtes, ſuas ſcilicet paſsiones; & regio quodam animo ponũt ſub pedibus ſuis, quod mundus collocat ſuper ſuum caput, & viuunt in quiete & pace abſque timoribus & terroribus: quia nihil deſiderant; & omnia contemnunt, quæ ſunt in hac vita. Quare tragicus Seneca dixit: Rex eſt, qui nihil metuit: hoc ſibi regnum quiſque dat: nam cum cœleſti auxilio poteſt illud conſequi: ita vt neque in vita, neque in morte timeat. Morietur enim ſecurè, ſciens, ſe ob contemptum temporale Regnum aliud ſperare æternum & immenſum, quod nunquam amittet.

Lib. 1. cap. 26 & 27.

a 1. Cor. 1. 26 Epiſt. 110.

Lib. 2 contra impugnato Religion. & ſerm. de cõparatio Regu & Monachi. Vide Platum lib. 2. cap. 16.

3. TRANSEAMVS nunc ad Rempublicam Eccleſiaſticam, ex qua diuina vocatio innumeros viros ad Religioſam Rempublicam condendam, & amplificandam educit. Et olim Sacerdotes & Epiſcopi educebantur ex

ipſis

ipſis Religionibus, in quibus iam perfecti euaſerant : vt propria munia felicius exercere poſſent, vt ſupra eſt dictum : poſtquam autem hi duo ſtatus diſtincti fuerunt ac ſegregati : vt oſtenderet Dominus noſter Religioſi ſtatus excellẽtiam, multos ex Sacerdotali ſtatu vocauit ad Religionẽ amplectendam, vt in ea ſe magis perficerent. Sacerdotalis enim dignitas, quæ Religioſæ Profeſsioni aliàs præſtat, cùm huic coniungitur, plurimum proficit, ad ſua miniſteria perfectiùs obeunda. Quare etiamſi Sacerdotes, Parochi ſint, & animarum curam gerant : ſed quoniam non ſe obſtringunt voto illis attendendi, poſſunt, (vt S. Thomas probat) officium illud relinquere, & ingredi quãcunque Religionem, etiam inter alias minus perfectam, vt in ea propriæ ſaluti & perfectioni attendant. Et ipſa Eccleſia poteſtatem eis ad id facit, etiam Epiſcopo repugnante, quando ex inſtinctu Spiritus Sancti ad perfectam adeò vitam adſpirant. Alia tamen eſt ratio de ipſis Epiſcopis, quorum ſtatus eſt Religioſo præſtantior, vtpote virorum iam perfectorum, & qui ſpeciali voto ad bonum animarum ſubditorum ſuorum procurandum ſeſe obſtrinxerunt. Ac propterea non licet illis abſque Summi Pontificis facultate, Epiſcopatui renunciare, & ad Religionem tranſire, iuxta id quod Innocentius III. cuidam Epiſcopo ſcripſit : ſi pennas habes, quibus fatagas in ſolitudinem auolare : ita tamen illæ ſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſsione volatum. Sæpè tamen Dominus noſter ſancta ſua vocatione dat Epiſcopis huiuſmodi alas, inſpirans eis volatum hunc ad ſolitudinem ſtatus Religioſi, tanquam ſecurioris magiſque collecti : præcipuè cùm adeſt aliquod impedimentum ad proprium officium rectè peragendum. Qua ratione Religioſam vitam hoc honore & ornamento afficit, non ſolum educens ex ea innumeros & excellentes Epiſcopos ac Pontifices ad Eccleſiæ ſuæ bonum & ornamentum; ſed etiam eoſdem reuocans, vt poſtquam aliquo tempore benè ſuo munere ſunt perfuncti, illud deſerant; & redeant ad quietem, quam in angulo Religionis prius habebant. Quod fecit Cæleſtinus V. qui eductus ex Religione ad Summum Pontificatum, intra ſex menſes, illum reſignans ac deſerens, cum totius mundi ſtupore ad priorem ſuum ſtatum eſt reuerſus. Et S. Gregor. Nazianz. ſuum etiam deſeruit Epiſcopatum, vt ad optatam ſuam ſolitudinem ſe reciperet. Et multi alij idem fecerunt, occultantes Epiſcopalem dignitatem, vt cum maiori humilitate in Religione viuerent, alijſque ſeruirent; fugientes honorem, quem ipſorum dignitas merebatur.

Cap. 2.

2.2. q. 189. a. 7.

19 q. 2 c. Sunt duæ leges. S. Thom. 2 2. q. 185. a. 4.

C. niſi cum primum extra de renunciatione

Vide Platũ lib 2. c. 27. & 29.

4. DENIQVE diuina Prouidentia fauere voluit parti Religionum, extendens & amplificans illas per omnes totius Chriſtianitatis nationes ac prouincias, conuocans ex eis omnibus homines ad eas condendas, ne vlla eſſet Chriſtiana natio, quæ non eſſet particeps domus huius, quam ad ſuam glo-

riam ipſe erexit. Et propter eamdem cauſam voluit: fundatores Religionum eſſe nationum diuerſarum. Nam SS.Benedictus, & Franciſcus fuerunt natione Itali; SS.Brunus & Bernardus, Galli; SS.Dominicus & Ignatius, Hiſpani; & alij fuerunt aliarum nationum. Et ipſæ Religiones inceperunt etiam in diuerſis Prouincijs: aliquæ in Italia; aliæ in Hiſpania, aut Gallia, aut Germania: vt omnes honorem hunc aſſequerentur illuſtrium adeò familiarum nobilitate & præſtantia: & ita maiori inter ſe amore coniungerentur, dum hoc bonum aliæ ab alijs participarent.

CAPVT III.

DEVM DOMINVM NOSTRVM SENSIM PER *conciones & exhortationes Religioſorum, & præclara exempla, feruenteſque eorum Orationes, vocare multos ad ſtatum Religioſum.*

Tract 1. cap 2. & 22.

VOCATIO ad ſtatum Religioſum miram illam varietatem habet, quam poſuimus in primo Tomo, habere vocationem ad ingreſſum in Eccleſiam, aut gratiæ ſtatum. Alia enim eſt interna, quam Deus efficit per ſeipſum & ſuas illuſtrationes & inſpirationes; alia eſt externa, quam facit per alios homines, quos accipit tamquam inſtrumenta ad eam faciendam: quales ſunt Concionatores, & Confeſſarij, alijque viri ſpirituales & feruentes. Quorum conſilijs, boniſque exemplis (vt ait Caſsianus) alios ad Religionem vocat, non minori efficacitate, quàm cum id per ſeipſum facit. Inter hos viros primum locum (vt ſupra eſt dictum) obtinent ipſarum Religionum fundatores; & poſt eos viri valde exemplares, qui quaſi earumdem ſunt columnæ. Nam quemadmodum Chriſtus Dominus noſter per ſeipſum vocauit duodecim Apoſtolos, & alios diſcipulos; ſed per eos poſtea vocauit & conuertit reliquum mundum ad ſuam condendam Eccleſiam: ita etiam per ſeipſum vocatione ſpeciali vocauit Religionum fundatores, addens eis numerum aliquem ſelectorum ſociorum, quibus ſuccedunt alij, per quos plures poſtea vocat ad familiam eam condendam & promouendam. Et hoc eſt quod Salomon dixit: a *Sapientiam* diuinam, poſtquam domum ſuam ædificaſſet, *miſiſſe ancillas ſuas, vt*

Collat. 3. 64.

Tract. 3. c. 9.

a *Prou. 9. 3.*

mul-

multos *vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis.* quam enim prius domum appellauit, eam nunc ciuitatem appellat, arcem habentem & muros. Quamuis enim Religio, quoad substantiam, vna sit: complectitur tamen quasi ciuitas quædam multas domos, & variorum Institutorum familias, circumdatas muris diuinæ protectionis, & votorum, & clausurarum suarum; & omnes arcem suam habent, celsitudinem scilicet Euangelicæ perfectionis, quam profitentur; ad quam conscendunt Religiosi vitæ præclarioris exempli, quos ancillas siue seruos appellat, (vt legunt Sancti Cyprianus & Augustinus) eo quod innitantur profundæ Humilitati, Obedientiæ, & Subiectioni. Et quemadmodum inter homines non omnes, qui alteri seruiunt, vocantur serui aut mancipia: sed ij tantum, qui ita sunt perpetuo seruitio obstricti, vt nec fugere possint, nec seruitutem deserere: nec seruiunt vt mercedem lucrentur; nec sibi ipsis quicquam retinent; sed quæcunque habent, sunt Dominorum ipsorum: ita perfecti Religiosi, quamuis filiorum spiritu seruiant, ob castum & purum amorem, & non ob seruilem timorem; sunt tamen serui Dei & Iesu Christi, eò quod professionis suæ votis seipsos deuinxerint perpetuo Dei seruitio, ita vt nec fugere possint; neque felicem hanc & ingenuam seruitutem deserere: nec seruiunt intuitu mercedis; sed ex obligatione, qua tenentur Domino, à quo conditi fuerunt ac redempti: & quæcunque suis laboribus lucrantur, cedunt in gloriam Domini ipsorum; & ad limites ciuitatis, ac domus Religionis, & Ecclesiæ eius terminos amplificandos. Neque in his proprio libitu aut voluntate diriguntur, sed voluntate ac directione Domini sui, illos mittentis & dirigentis. Ac propterea dicitur diuina *Sapientia* misisse ancillas suas, *vt vocarent ad arcem.* quorum verborum duplex est insignis ac præclarus sensus.

ALTER est, quod seruos suos miserit, quasi legatos & nuncios ad vocandos & inuitandos homines, non solum ad habitandum & manendum in ciuitate Ecclesiæ, sed etiam ad eius culmen conscendendum, profitentes Euangelicam perfectionem in Religione, quam illi inchoant.

Vide Tanſen. in illa verba: misit ad arcem vt vocarent.

ALTER tamen sensus est magis adhuc mysticus: quod ipsos seruos miserit, vt ipsam arcem & muros ciuitatis conscenderent, hoc est, perfectionis celsitudinem, vt inde homines vocarent, qui ad eumdem locum ascenderent, iuxta illam Isaiæ prophetiam, dicentis: b *Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem:* c *quam pulchri super montes pedes annunciantis & prædicantis pacem, annunciantis bonum, prædicantis salutem.* Tale enim est Saluatoris nostri consilium, vt primum perfectionis mon-

b *Isai. 40. 9.*

c *Cap. 52. 7.*

tem

tem conſcendant, qui eius inſtrumenta ſunt futuri ad eamdem prædicandam; & homines vocandos, qui eam ſequantur. Ac propterea, cùm ipſe Euangelicæ perfectionis legem voluit promulgare, d *aſcendit in montem* excelſum, qui, S. Auguſt. teſte, ſignificabat eius doctrinæ celſitudinem: & ſimul conduxit ſuos diſcipulos, futuros poſtea eiuſdem doctrinæ prædicatores. Hunc igitur in modum etiam nunc cupit; antiquos Religioſos perfectionis, quam profitetur, ſublimitatem conſcendere; & alios poſtea vocare, qui in eadem ipſos imitentur.

d *Matt.* 5. 1.

§. 1.

2.2 q. 189. EX Quo fit, vt cùm alios ad ſe vocant (vt docet S. Thomas) non ſolum non malè faciant, ſi debita prudentia & moderatione, abſque vlla violentia, aut fraude progrediantur: quin potius rem faciant Domino noſtro gratiſſimam, impulſum ſequentes Spiritus ſancti, illos ad id impellentis, iuxta verbum illud Sancti Ioannis: a *qui audit, dicat, veni*: hoc eſt, qui Dei vocem audit, oret ipſum ſupplex, vt veniat ad regnandum in hominibus per gratiam; & inuitet alios ad eandem participandam; fruendumque bonis, quibus ipſe gaudet. Quemadmodum Sanctus Andreas, ſtatim atque Chriſtum Dominum noſtrum nouit, fratrem ſuum Petrum vocauit, & b *adduxit eum ad IESVM*: perfecta enim charitas non eſt inuidioſa, neque proprium tantùm quærit commodum; ſed multorum, & præcipuè fratrum ſuorum; & cupit, vt omnes ipſam comitentur in amando, quem ipſa amat; & amplectendum ac poſſidendum theſaurum, quem ipſa poſſidet. Et quis hominum, inueniens aurifodinam adeò copioſam, vt ſufficeret non ſolum ad ipſum, ſed etiam ad omnes ſuos cognatos & amicos ditandos, non illis eamdem ſtatim oſtenderet; vt cum ipſo venientes aurum ſimul ex ea acciperent? & nominatim, ſi in ipſius lucrum & vtilitatem cederet, quod alij quoque theſaurum ſibi ex ea compararent? Quid igitur mirum, quod qui Religionis theſaurum in campo alias abſconditum inuenit, & immenſum eius valorem agnouit, ſtatim illum amicis & notis ſuis manifeſtet; vt ad eum poſſidendum accedant, & ita ſecum multos alios ad Religionem adducat, qui theſauris in ea exiſtentibus fruantur? ita fecit Sanctus Bernardus, cum à Deo ad Ordinem Ciſterciēſium vocaretur: non enim ſatis ſibi eſſe exiſtimans, quod ſolus ingrederetur, ex cognatis & amicis triginta ſocios collegit, quos ſecum ad eum deduxit; ac ſenſim vocauit omnes fratres ſuos, & multos alios ex diuerſis prouincijs. Nam quemadmodum homines huius ſæculi optant, poſt ſe relinquere filios, qui familiam ſuam conſeruent; & ita, ſi illos relinquant, cum magna conſolatione moriuntur: nam vt dixit Eccleſiaſticus: etſi c *mortuus eſt Pater*, tamen *quaſi non eſt mortuus. Similem enim reliquit poſt ſe*, in quo viuit eius memoria:

a *Apoc.* 22. 17

b *Ioan.* 1. 41.

c *Eccl* 30. 4.

ita

ita etiam Religiosi sanctè desiderant, & studeant, spirituales filios post se relinquere, qui Religiosam suam familiam conseruent; & vlterius promoueant, quod ipsi inchoarunt, aut conseruarunt. Quos etiam ipse DEVS ad id faciendum impellit: quemadmodum cùm voluit Eliam ex hoc mundo transferre, iussit vocare Elisæum, qui ei in statu prophetico succederet. qui, d *cùm veniſſet ad Eliſæum, miſit pallium ſuum ſuper illum*, quasi habitum Prophetæ ei traderet, dixitque ei: *quod meum erat feci tibi*, transmittens in te spiritum meum. qui Elisæus statim vocationi illi obtemperauit, & *ſequutus eſt Eliam*, vt proximo capite retulimus. d 3.Reg 19.19

SED quoniam nec verba, nec rationes hominis etiam Sancti aliquid valent, nisi Deus cordis portam aperiat, vt eas audiat, & admittat, loquens scilicet etiam ipse sancta sua inspiratione: opus est, vt, qui alterum voluerit inducere & permouere ad sectandam perfectionem, eum in modum loquatur, quem Apostolus insinuauit, dicens: e *ex ſinceritate ſicut ex Deo, coram Deo, in Chriſto loquimur. Sinceritas* tunc aderit, si rationes cum pura gloriæ Dei & boni animarum intentione adferantur, non admixtis respectibus terrenis, vanis, aut propriorum commodorum. Hæc enim vocatio non debet initi (vt idem Apostolus dixit) f *perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis*, sed *ſpiritu & virtuti Dei*. Quare non debet proferri sermo cum aliquo passionis impetu, aut inordinato affectu, qui solet esse cæcus, præceps ac temerarius; sed *ex Deo*, cum motione scilicet & inspiratione ipsius Dei: vt prodeat quasi à diuinæ sapientiæ instrumento; ad vocandos homines, qui in domo eius ipsi seruiant. Et quoniam inspiratio Dei, quieta est, & tranquilla, facitque vt sentiatur quod loquitur, magnam vim & efficacitatem verbis adfert. Et vt Apostolus dixit g *quinque* huiusmodi *verba* tali sensu prolata, præstant *decem millibus* alio spiritu prolatis: quia non solius hominis loquentis sunt verba; sed ipsius Dei, qui per os hominis loquitur. Ad idem confert tertia conditio siue circumstantia, quam posuit Apostolus, vt scilicet sermo fit *coram Deo*: quasi sermo ipse fiat in eius præsentia: quem supplices oremus, vt ipse loquatur, nostrosque suppleat defectus. Nam cùm aliquis cogitur de negotio aliquo cum insigni viro loqui: is studet cum humilitate & subiectione loqui, petitque ab eo dirigi; & magna illius sapientia, suum suppleri defectum. Quare loqui coram Deo, est cum timore, ac diuinæ maiestatis reuerentia loqui: orando cum magna animi demissione, vt cùm sit præsens, dignetur verba illa in cor audientis immittere. Ac denique omnes rationes, quæ proponentur, sint de Christo Domino: vt, qui eas audit, permoueatur ad eius imitationem: quæ præcipuus est Religiosæ vocationis finis. non flectendo voluntatem ad particularem aliquem, ipsum imitandi modum; sed eiusdem Saluato- e 2.Cor.2 17 f 1.Cor.2. 4. g 1.Cor. 14. 19.

ris prouidentiæ id relinquendo. Is enim feruentes suos prædicatores ita sequitur, vt in cordibus audientium exactus repetat verba, quæ audiuerunt. Ac propterea Sapiens dixit: ipsam *diuinam Sapientiam*, cùm *misit ancillas suas vt vocarent ad arcem*, etiam per se h *loquutam esse insipientibus*, & interna sua vocatione illos vocasse. Et ipsemet Saluator dixit: sic esse regnum Dei: quemadmodum si homo i *iaciat sementem in terram*, & dormiat; *& semen germinet, & increscat, dum nescit ille.* Diuina enim prouidentia curam suscipit in se, datque ipsum augmentum: quare vocanti incumbit tantum sementem vocationis externo suo verbo iacere in corda audientium; & confidere diuinæ prouidentiæ, quod sit reliqua suppletura. Ita fecit quidam Religiosus Ordinis Sanct. Dominici, qui cùm visitasset quemdam virum sæcularem multis delitijs deditum; ei valedicens, dixit verba illa Isaiæ: i *subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes*, & ita discessit, committens Domino nostro, vt illi sementi virtutem & efficacitatem daret. Quod ille fecit efficaciter: nam repetens ad cor eius viri eadem verba, adeò profundè illud penetrarunt, vt, relictis omnibus, decreuerit ingredi Religionem.

h *Prou. 9. 4.*

i *Marc. 4. 26*

In hoc ex empl. verbo Conuersio. exemp. 23. Plat. lib. 3. c 38

i *Isai. 14. 11.*

§. 2.

SED QVONIAM hortari verbis & rationibus ad perfectionis statum amplectendum non semper est medium satis accommodatum & efficax ad omninò persuadendum: est aliud magis vniuersale, minusque suspectum, per exempla scilicet insignis sanctitatis, quæ ipsis oculis cernuntur, quæ (vt in primo tomo est dictum) sunt Vocationis diuinæ media ad conuertendos peccatores, & iustos perficiendos: immò etiam ad vtrosque permouendos, vt Religiosum statum amplectantur. Sunt enim (vt ait Sanctus Gregorius) viua quædam lectio, non solum perfectionis Euangelicæ; sed facilitatis quoque & iucunditatis, quæ sentitur in eius exercitatione. Videntes enim alios homines similes nobis exercentes cum magna tranquillitate & iucunditate virtutes Religiosas: concipimus spem, quod & nos poterimus easdem exercere. Et tunc accedit Spiritus Sancti inspiratio, commutans cor timidum & ignauum in animosum; additque illi spiritum & animum, vt sese illis coniungat ad conuiuendum. Meminerimus congregationis filiorum Prophetarum, quos supra diximus fuisse illius temporis Religiosos, qui descendebant a *ex colle Dei*, & ante eos præcedebant *psalterium & tympanum, & tibia, & cithara, prophetantes & laudantes Deum* in illis instrumentis. quos videns Saul, cùm esset humilis, & paruus in oculis suis, *insiliit in eum spiritus Domini, prophetauit in medio eorum*, cum tanta omnium admiratione, vt *dicerent ad inuicem: quanam res accidit filio Cis? num & Saul inter Prophetas?* quid

Tract 1. c. 12. & tract. 2. c. 11.

Lib. 24. Mor. cap. 16.

a *1. Reg. 10. 5. 10. In Duce spirit. tract 2. c. 9. §. 4. a. ita ab causam hoc fuit ex plicatum.*

autem.

iutem totum illud fuit a'iud,quàm imago quædam mutationis,quam diuina vocatio efficit per boni exempli Religioſos: quorum exercitia ſignificantur per *Pſalteria* decem chordarum: & per *tympana*, quæ conficiuntur ex pellibus mortuorum animalium; & per *citharas*, quæ muſicam reddunt valde ſuauem; & per *tibias*, quæ in exequijs inflabantur? Nam ferè omnes Religiones fundantur in diuinorum præceptorum & conſiliorum obedientia, in mortificatione carnis, eiuſque paſsionum ac ſenſuum; in laudibus Dei cum orationibus & canticis; & in miniſterijs erga proximos, quorum miſerijs illi compatiuntur. His adeò præclaris operibus, quæ multi ſimul cum animorum coniunctione, & magno ſpiritus feruore exercent, efficiunt cœleſtem quamdam harmoniam, quæ homines ſæculares, illam videntes, valde ædificat, ac lætificat: & ſæpè euenit vt repentè ſpiritus Domini in eos deſcendat, inſpiretque, vt ſanctæ adeò Congregationi ſeſe coniungant; mutans eos in viros alios, vt deſinant eſſe quod prius erant; & incipiant eſſe quod non erant. Nam (vt Sanctus Gregorius perpendit, moralem huius hiſtoriæ ſenſum proponens) qui prius erat carnalis, incipit eſſe ſpiritualis; qui tepidus valde eſſe ſolebat, incipit eſſe valde feruens; qui prius effundebatur ad res externas, & negotijs ſæcularibus ac prophanis totus erat immerſus, repentè ſe videt ab eis expeditum, rebuſque internis omninò intentum & addictum; temporalia omnia contemnentem & ſuſpirantem æterna; ideoque, cùm ſeipſum aſpicit, non agnoſcit: quod videat ſe ita mutatum; obſtupeſcit, cùm cogitat, quid fuerit, & quid iam ſit; & quomodo poſsit adeò diuerſus eſſe, quàm antea fuerit. Eodem etiam ſtupore tenentur, qui paulò ante eumdem viderunt adeò longè diſtantem ab eo, qui nunc eſt; dicuntque ſibi mutuò, quænam res accidit huic viro, qui ab huiuſmodi cogitationibus adeò remotus erat? heri inter homines ſæculares verſabatur,omnique vitiorum generi ſeruiebat; nunc autem eumdem videmus inter Prophetas,recollectum inter Religioſos,occupari in exercitijs humilibus. Quid hoc rei? quis tantam attulit mutationem? quibus medijs & rationibus ad eam faciendam eſt inductus? à te Deus meus,ſunt huiuſmodi mutationes: b *hæc* verè *mutatio dextera excelſi*: quæ talem ſuggerit inſpirationem,ac perficit vocationem, quæ tamquam medio vtitur exemplari Religioſorum perfectorum vita, qua homines ſæculares verè in alios viros permutas! alij enim vitam ſuam mutant illecti rara & excellenti obedientia,quæ in aliquibus Religionibus prælucet; alij afficiuntur magis aſperitate & ſeueritate, quàm in alijs Religionibus vident; alii magis admirantur coniunctionem & charitatem mutuam & zelum proximorum animas iuuandi;alij trahuntur magis oratione, choro, & alijs diuini cultus

Lib.4. Reg c.5.

b *Pſal 66.11*

operibus: quiſquetamen ex Dei vocatione eam Religionem eligit, in quâ magis videt elucere, quod illi adſert maiorem admirationem; magiſque excitat ad ſectandam deuotionem. Stupenda fuit viri cuiuſdam nobiliſſimi ac ditiſsimi vocatio, qui accedens ad monaſterium Clareuallenſe, & ingreſſus Capitulum, in quo Monachi erant, vt ab eis peteret Orationes apud Deũ: animaduertens ordinem, magnamq; quietem, quam ibi ſeruabant, & vultus eorum quaſi Angelicos, repentè ſenſit interius moueri, tantaq; vi ſe eſſe mutatum, vt ſtatim decreuerit & conſtituerit, in ſancta illa Societate permanere, nec ab ea amplius exire, nec quidem vt ſuis valediceret, aut de ſuis negotijs aliquid ſtatueret.

SED vlterius progrediuntur ſtupendæ mutationes in hoc diuinæ vocationis genere. Non enim pij tantum, bonæque conſcientiæ homines, huiuſmodi exemplis permouentur; ſed etiam diſcoli valde in ſuis moribus (qui tanquam hoſtes alios Religioſos perſequuntur, ſicut Saulus perſequebatur Chriſtianos) permutantur etiam cum eis, accedente ſpiritu Domini potenti ſua vocatione, ad eos permutandos. Non fuit adeò mirum, quod Saul cùm in ſuis oculis eſſet paruulus, mutaretur videns filios Prophetarum: ſed illud meritò admirationem adfert, quòd idem ipſi euenerit, cum infenſus eſſet Dauidi, quem crudeliter perſequebatur. Nam
1. Reg. 19. 20. tunc (ait Scriptura diuina) c *miſit Saul lictores, vt raperent Dauid: qui cùm vidiſſent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem ſtantem ſuper eos, factus eſt etiam ſpiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipſi. quod cùm nunciatum eſſet Sauli, miſit & alios nuncios: prophetauerunt autem & illi, & rurſum miſit Saul tertios nuncios, qui & ipſi prophetauerunt. Et iratus iracundia Saul* voluit ipſemet ire ac Dauidem comprehendere, *& cùm peruenisſet ad locum*, vbi erant Prophetæ laudantes Deum, *factus eſt* etiam *ſuper eum ſpiritus Domini, & exſpolianit ipſe ſe veſtimentis ſuis, & prophetauit cum cæteris coram Samuele, & cecidit* (siue vt alius textus habet, cecinit) *nudus tota die illa & nocte*. O diuinæ Sapientiæ altitudinem! ô diuinæ Vocationis efficacitatem! fugiens Dauid hoſtes ſuos, confugit ad filios Prophetarum ſibi perſuadens, ſe inter illos ob protectionem & curam, quam Deus illorum gerit, fore tutum; nec deceptus eſt. nihil enim tutiùs, quàm ex mundo fugere, & ad Religionem ſe recipere, in qua Deus noſter peculiari ſua prouidentia Religioſos protegit, & ab hoſtibus ac perſequutoribus tuetur. Sed quomodo eos tuetur? mittens ſcilicet illis ſæpè cœleſtis inſpirationis ſuæ ſpiritum, quo ex inimicis reddit amicos; & ex perſequutoribus, imitatores perfectionis, quam antea perſequebantur. Nam quamuis adeò ſint duri & obſtinati, ſicut ipſe Saul: diuina tamen gratia eſt potentior: & vel ipſo adeò ſanctæ Congregationis aſpectu, ita illos permutat, vt ipſimet ſe prophanis ſuis veſtibus exuant, induant verò *Ephod*, veſtem ſcilicet

Reli-

Religiosam; & ita die ac nocte occupentur in laudibus Dei, cuius hæ sunt mutationes. Stupendus fuit casus, qui Sancto Bernardo euenit cum quodam homine cupiente peruertere quemdam nouitium, & multa mala de Religiosis obloquentem: cui ipse prædixit, fore vt & ipse fieret Religiosus, qui valde propter hoc verbum iratus, respondit, se in hoc aduertere Sanctum Bernardum esse falsum Prophetam, vt qui nunquam esset visurus, quod prædicebat. Sed præualuit gratia & misericordia Domini, quæ breui post tempore ita illum permutauit memoria & recordatione exemplorum, quæ apud ipsos Religiosos viderat: vt decreuerit & constituerit illos imitari; & sæculari habitu deposito, Religiosum induere, & professionem amplecti reliquorum Religiosorum. *Lib. 4. c. 3. vita eius.*

§. 3.

EX His licet colligere, quam teneamur, qui sumus Religiosi, exemplarem adeò vitã instituere, vt valeat peccatores cõuertere; ac tepidis, qui nobis se coniunxerint, adferre feruorẽ: nobis certo persuadentes, quod possimus bonis nostris exemplis, quæ sunt muti prædicatores, conuocare multos; qui, quam profitemur Religionẽ, promoueãt. Meminerimus, quãdo in publicum prodimus, debere nos instar filiorum Prophetarum, musica sanctorum operum instituti nostri instrumenta præferre, tanta quiete ac modestia, tanto ordine & feruore spiritus, vt omnes aspicientes recreent, & alliciant; quibus tanquam tibijs vtatur Deus ad eos vocandos, quos ad nostrum Institutum prælegit. Ducamus honori quod ancillæ simus diuinæ Sapientiæ, & ascendamus ad Euangelicæ perfectionis arcem adeo perfectam, talem ducentes vitam, vt ipsamet clamet, vocetque homines, qui illam sequantur. & ita a *opera nostra coram hominibus* splendeant, vt *glorificent patrem nostrum qui in cœlis est*; & matrem nostram, ipsam scilicet Religionem. Propterea enim dixit Salomon: b *filium sapientem lætificare patrem: filium verò stultum mœstitiam esse matri suæ*. Ignaui enim Religiosi ac tepidi, à perfecta vita Religiosa degenerantes, contristant matrem suã, hoc est, Religionem; & quod in ipsis est, eius opinionem apud alios imminuũt, & afficiunt iniuria; multisque filijs eam priuant, qui eamdem potuissent exornare & amplificare: At feruentes & perfecti & ipsum Deum, & Religionem lætificant, adducentes multos ad eam amplectendam; de quorum mutatione exultant Angeli, huius familiæ custodes; & iusti, qui eiusdem sunt membra. Qui alia quoque speciali obligatione tenentur ad iuuandam & promouendam Instituti sui conseruationem & amplificationem continuis suis ac feruentibus orationibus, quibus ieiunia etiam & alias pœnitentias adiungant. Orationes enim Religiosorum, media sunt, quibus diuina prouidentia vtitur, ad vocandos homines, vt illos imiten-

a *Matt. 5. 16.*

b *Prou. 10. 1.*

tur. Neque Oratio dat ſolum verbis & exemplis Religioſorum efficacitatem; ſed ipſa etiam ſola potens eſt hanc apud Deum vocationem impetrare. Et quamuis ipſi in Eremo verſentur, nec habeant conſuetudinem cum ſæcularibus hominibus, neque ab eis videantur, (quales erant primi Monachi Ciſtertienſes) poterunt ſuis Orationibus à Deo obtinere, vt pulſet, tangatque multorum fidelium corda: vt ad ſuam familiam augendam ac dilatandam, accedant. De Sancto Dominico ſcribitur, quòd, petentibus ſuis Monachis, orauerit Deum, vt Magiſtrum quemdam Reginaldum ad ipſius ordinem vocaret: &, cùm nec verbo cum eo hac de re actum eſſet, ſequenti tamen die, hora Primæ, venit Reginaldus, & petijt Ordinis illius habitum: promiſsio enim illa Saluatoris non habet limitem aut terminum:

c *Luc.* 11. 9. c *petite & dabitur vobis. Et* d *ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic*, aut e *arbori huic: eradicare & tranſplantare in mare: obediet vobis.*

d *Mat.* 17. 19.

e *Luc.* 17. 6.

Nam diuina Omnipotentia propter veſtram Orationem, fidei adeoq; ſeruenti fiduciæ coniunctam, ita cor hominis, etiam profundiſsimas radices in mundo habentis, tanget, vt ipſemet gaudens relinquat omnia, ſeque in ipſam Religionem transferat. Nec ſine myſterio Dominus noſter hanc

f *Mat.* 13. 31.

f *fidem* comparat cum *grano ſinapis, quod minimum eſt omnibus ſeminibus; ſed cùm creuerit, maius eſt omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli habitent in ramis eius.* Nam vnuſquiſque Religioſus deberet eſſe ſicut illud granum: paruus quidem ob humilitatem; ſed magnus & efficax ob ſpiritus feruorem: ita contendendo in perfectione creſcere, vt multi ſæculares ad ipſius Societatem accedant. Et cùm pro ſeipſo orat, poteſt ac debet hoc titulo & nomine, inter alia petere humiliter, ita ſe perfectum ac feruentem fieri, vt multi alij per ipſum accedant, ad DEO magna cum perfectione ſeruiendum. Talis fuit ſponſæ Oratio, dilecto ſuo dicentis:

g *Cant.* 1. 3.

g *trahe me: poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorum.* quaſi diſtinctiùs dixerit: trahe me, DEVS meus, tanta vi & efficacitate, vt in tuo ſeruitio magno feruore curram: me enim ſic currente, non ſola te ſequar; ſed meis Orationibus, colloquijs, & exemplis contendam, vt multi alij mecum ſimul currant, excitati & recreati odore præſtantium donorum, quæ amplectentibus Euangelica conſilia largiris.

CAPVT

CAPVT IV.

DOMINVM DEVM NOSTRVM AD RELIGIOSVM STATVM VOCARE, MANIFESTANDO VOCATIS DIVINA SVA LUCE DUPLEX DILUVIUM, CULPARUM & PŒNARUM, QUIBUS MUNDUS INUNDAT, & NAUFRAGIUM FACIT.

CVM DIVINA VOCATIO, de qua nunc agimus, efficere intendat mutationem quamdam ſpiritualem, educendo hominem ex loco periculoſo, in quo verſatur, ipſo ſcilicet mundo; & transferendo ad locum tutiorem, hoc eſt ipſam Religionem, eum in modum quo Deus dixit Abrahamo: a *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui. & veni in terram, quam monſtrabo tibi.* Fit vt via duplici, quod intendit, conſequatur. Aliquando enim luce ſua ſupernaturali calamitates & pericula huius mundi nobis manifeſtat; aut in ea incidere permittit: vt ea horreamus & euitemus; aliquando bona & excellentias Religionis oſtendit, aut etiam delibandas præbet: vt illam amemus & amplectamur, quamuis ſemper cùm horum vnum apertè manifeſtat, aliquid alterius oſtendit, propter connexionem, quam hæc duo inter ſe habent. Quoniam autem homines efficaciùs moueri ſolent timore malorum, quæ oculis cernunt; quàm ſpe bonorum, quæ tantùm fide credunt: ſolet etiam diuina Vocatio incipere à manifeſtatione ingentium malorum huius mundi, non dico mundi, quà etiam infideles complectitur; ſed quà eſt congregatio peccatorum: qui, etſi fidem teneant, effrenes tamen ſunt ad delitias, diuitias, & honores mundanos: quorum famem & miſerias fuſiùs indicauimus initio primi Tomi, quibus ea nunc addemus, quæ ad præſens faciunt inſtitutum.

a Gen. 12. 1.

Tract. 1. cap. 5. & 6.

§. 1.

COGITEMVS itaq; mundum hunc duplici diluuio ſubmerſum, altero culparum, altero pœnarum earundem. Quemadmodum enim in diebus Noe a *rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnæ*, hoc eſt maris, *& cataractæ cœli*, hoc eſt nubes, *aperta ſunt*; factumque eſt diluuium magnum, quo omnes homines ob ſua peccata perierunt; paucis exceptis, qui DEI inſpiratione & mandato in arcam ſe receperunt. Ita licet exiſtimare, fontes

a Gen. 7. 11.

& flumina amoris proprij, hoc est, carnis propensiones, ruptas & conturbatas esse; & propter eas fuisse inferni portas apertas; vt exeuntes inde dæmones ad homines tentandos, diluuio illos submergant innumerabilium peccatorum; quod sequatur alterum pœnarum, & miseriarum innumerabilium. quarum aliquas cœlum immittet; aliæ ab ipsamet effreni carne prouenient; & aliæ, quas ipsimet homines fouent ac promouent, dum alij alios persequuntur. Propter quod Oseas Propheta gemens dixit: b *non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia* DEI *in terra: maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cœli: sed & pisces maris congregabuntur.* & peribunt. Quibus verbis aptius exprimi potuerunt hæc diluuia, quæ fluctuum suorum multitudine adeò furiosè mundum submergunt, vt fluctus vnus peccatorum alterum assequatur; & culparum abyssus, pœnarum conuocet abyssum, ob connexionem, quam inter se mutuò habent? nam si deest in mundo veritas, totus replebitur mendacijs ac falsitatibus; & si non est fidelitas, quid erit nisi turbationes, & fraudes? si non est misericordia, quid erit, nisi fouea miseriarum? si non est scientia DEI, quæ hominum intelligentias dirigat: omnes viuent absque fœno, suosque sequentur appetitus; si mundus est diluuium murmurationum, & furtorum: quis tutam habebit suam famam, & fortunas? si est inundatio adulteriorum, & vltionum: quis tutus erit in domo sua, & in persona sua? si huius sanguinis fluctus alij alios sine intermissione sequuntur: quis eos euadet? *Propter hoc* (ait Oseas) *lugebit terra:* si enim oculos ad lugendum haberet, amarissimè lugeret damna, quæ hinc illi proueniunt. Luget ob maledictionem, quam DEVS ob Adami peccatum in eam proiecit, luget ob supplicia, quæ de cœlo propter hominum peccata descendunt; luget ob diluuia, ignes, grandines, terræmotus, tremores, ariditates & & locustas, quæ fructus eius deuorant; luget solitudinem & habitantium defectum: eò quòd pestilentiæ, bella, iræ, & vltiones, ipsis feris crudeliores ipsam desolarunt; luget denique eò quod eius habitatores sint infirmi, famelici, & exhausti; & proximi vt pereant, quorum propria vitia sanitatem lædunt, fortunas consumunt, honorem maculant, solatia diluunt, vitam breuiant, & mortis carnifici tradunt. Et inter ipsosmet cognatos, amicos, ac domesticos (vt Micheas Propheta dicebat, & in alio loco explicuimus) non est pax, nulla fidelitas, sed discordia, & contentio, eò perniciosior, quò est occultior.

b *Ose. 4. 1.*

Micheæ 7. 1. Tom. 1. Tract. 1. c. 5.

Quæ dicta sunt ostendit Christus D. N. S. Anselmo proponens illi in quadam imaginaria visione ingentem fluuium, valdeque profundum, qui magno impetu fluebat, cuius aqua turbida omnino, & sordida erat, eò quòd & sordes & totius terræ cænum in se reciperet. Adeoque vehemens erat impetus eius cursus, vt secum raperet, quotquot ad ripam inueniebat, viros, fœminas, diuites, & pauperes, qui gaudebant se in tali aqua viuere, eaque etiam adeò sordida oblectabantur. Stupefactus hac visione vir Sanctus, cupiebat eius significationem cognoscere; acceptoque responsum, quod fluuius ille esset mundus: cuius sordidis delitijs aluntur, qui illum diligunt. Nam verè nihil aliud est miser hic mundus cum suis omnibus opulentijs, honoribus, ac delitijs; nisi furiosus quidam fluuius, celerrimè fluens, cuius c *figura* (vt dixit Apostolus) celeriter *præterit*, transiens ab alijs ad alios; ita vt nullus habeat in suis bonis stabilitatem; in quo suo fluento siue fluxu colligit omnes sordes, cœnumque peccatorum, & miserias prædictas; suaque furia rapit, quotquot ad ripam inuenit: omnes enim illos trahit secum, qui affectu, ipsi approximant, & mundanorum conuersatione delectantur. Qui adeò sunt stupidi; vt, quò insaustis eius bonis potiantur, omnes etiam eius immunditias hauriant; (& vt habetur apud Iob) d *quasi aquam bibant iniquitatem*, & (vt ait Ieremias) saturantur, e *bibentes aquam turbidam* ex fluminibus *Ægypti & Syriæ*: quia eorum honoribus ac diuitijs aluntur; quamuis multis culpis & peccatis repleantur. Quod si quæras, quò tandem fluxus hic dirigatur & perueniat? respondebo: peruenire ad os & ventrem maledicti Behemoth: de quo dixit DEVS quòd f *absorbebit fluuium, & non mirabitur*; *& habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius*. Quia non solum infidelium flumen, sed etiam Iordanis improborum Christianorum influunt per os Dæmonis in maledictum eius ventrem, in quo est g *stagnum ignis & sulphuris* horrendum. meritò autem eos conferimus cum Iordane, quod significat descensum, cuius aquæ velociter fluunt in mare mortuum, vbi & nomen Iordanis, & propriam dulcedinem amittit. O infelix munde, h *inimice crucis Christi*: *cuius Deus venter est*, *& gloria* inanis, fluisque festinanter ad tuas diuitias, honores, ac voluptates. Et quamuis videaris ascendere, potius descendis: tendis enim in ipsam mortem temporalem & æternam. Et corpus descendit ad sepulchrum: anima autem ad mare mortuum, hoc est, ad infernum, vbi ita nomen tuum amittes, vt nulla tui memoria superstit, tuaque dulcedo conuertetur in amaritudinem; gloria in confusionem; & gaudium in planctum sempiternum. O arca testamenti, Christe IESV, qui ita diuisisti aquas Iordanis, vt i *aquæ descendentes starent in loco vno*, ad instar montis firmæ & *intumescentes*; *inferiores verò descenderent in mare*

Lib. de similitu. cap. 185.

c *1. Cor. 7. 31.*

d *Iob. 15. 16*
e *Iere. 2. 18.*

f *Iob. 40. 18.*

g *Apoc 20. 10.*
S. Hiero de locis Hebraicis.

h *Phil 3. 19*

i *Iosue 3. 16.*

mortuum, contine quæso, gratiaque tua comprime vitiorum nostrorum fluenta, vt constantes in tuo seruitio maneamus; nec permittas sequi nos furentem improbi huius mundi fluxum, ne ad infelicem eius terminum perueniamus.

§. 2.

HAE SVNT MISERIAE, quæ mundum demergunt, quas Deus D.N. multis suis fidelibus manifestat, vt eas fugiant; seque ad excelsum Religionis montem recipiant, in quo tutiores viuere possint: mittit enim illis cœlestis suæ lucis quendam radium, quo ipsorum periculum eis manifestat; simulque in eorum auribus potens quædam vox insonat, modum & viam docens, qua possint in tutum portum peruenire, & a saluari dicens, illis ad cor illud Isaiæ: a *recedite, recedite, exite inde, pollutum eius nolite tangere: mundamini qui fertis vasa Domini. Quoniam non in tumultu exibitis, neque in fuga properabitis, præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.* Ter dicit eis, vt exeant, fugiant, & recedant ex malo mundo: ad significandam illis celeritatem ac velocitatem exeundi, & recedendi, quam poterunt remotissimè: vt euadant tres eius laqueos diuitiarum, honorum, & voluptatum; cupiditatum, vanitatum, & sensualitatum: recedendo etiam ab improbis societatibus, ne illorum culpas addiscant, ac proinde pœnarum fiant participes. Sicut vox illa de cœlo in Apocalypsi clamabat: b *exite de illa* (Babylone) *ne participes fitis delictorum eius, & ne de plagis eius accipiatis. Pollutum*, inquit, *nolite tangere*, quod polluat animas vestras: eò quòd elegerim vos, vt portetis vasa Domini; & in domo mea seruiatis mihi, quam de- c 2. *Cor.* 6. 14 cet omnis puritas & sanctitas. c *Nolite* (inquit Apostolus quasi hunc locum declarans) *iugum ducere cum infidelibus, quæ enim participatio Iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci cum tenebris? quæ autem conuentio Christi ad Belial? qui consensus templi Dei cum idolis? vos enim estis templum Dei viui. Propter quod exite de medio eorum & separamini dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos, & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios.* Si igitur desideratis esse filij lucis, amici IESV Christi, templa Dei viui: hanc vocationem diuinam audite, & filios tenebrarum fugite, amicos Sathanæ, & falsorum eius idolorum templa. Ne fugam hanc timeatis, *præcedet* enim *vos Dominus*, & recipiet, facietque vobis viam planam, & superabit itineris illius difficultates. si AEgyptij vos insequentur: ille furiam illorum reprimet; si mare rubrum, horrenda scilicet impedimenta vobis occurrent: ille medium diuidet, vt siccis pedibus positis ad solitudinem sacræ Religionis peruenire, & mare mortuum inferni euadere. Neque existimetis vos fugere tanquam victos; sed discedere tanquam victo-

b *Apoc.* 18. 4.

res:

res: nam mundum pro Christi amore fugere, est ipsum mundum vincere: non timiditatis hæc est fuga, sed magnæ fortitudinis indicium: ne pudeat (ait S. Ambrosius) sæculum fugere: nam peccatum fugere, vt Christum sequamini, res est insignis & gloriosa. *Lib. de Fuga sæculi ca. 4.*

VERVM quidem est, has sententias & rationes pertinere etiam ad omnes electos, quos Deus vocat, vt ita mundum fugiant, ne eius improbitatibus se immiscеant: sed multo aliter mundum fugiunt, qui ad Religionem se recipiunt; quàm iusti extra eam manentes. Hi enim ita mundum fugiunt, vt valde prope ipsos mundanos adhuc hæreant cum periculo ad eorum factionem transeundi, in qua submergantur eodem diluuio, quo illi pereunt. Nam Matrimonij onera, diuitiæ, honores, & curæ sæculi illos post se trahunt, vt ament magnique faciant, quod ipse mundus magni æstimat: ex quo idolum sibi faciant cum iniuria Dei viuentis. At, qui Religionem ingrediuntur, valde procul à mundo fugiunt, & Societate ac moribus mundanorum: ideoque tutiores ab eo sunt, magisque expediti, ne eorum miseriarum participes fiant. Quemadmodum optimè perpendit sanctus Gregorius Nissenus dicens: quemadmodum ingentia flumina, quæ inundatione solent proprium alueum exire, magnam faciunt stragem in ijs, qui prope habitant; nec tamen valde procul manentes attingunt; ita miser hic mundus solum eos demergit, qui sponte ad ipsius accedunt fluenta, & prope ad ipsius fluctus perueniunt: qui vero ab eo recedunt, quieti viuunt ac securi. Quamobrem cum sæculari vitæ tanta malorum copia sit coniuncta: præstans remedium est, ab ea recedere: nam habitantes Sodomam non possunt eius flammas effugere; & qui à seruitute Pharaonis cupit liberari, exire debet ex AEgypto; & transire non mare rubrum, sed nigrum huius mundi; & cum Loth conscendere montem, & cum Israelitis ingredi solitudinem sanctæ Religionis, hæc Nissenus. *Lib. de Virgin. cap. 4.* " " " " " " " " "

DISTINCTIVS tamen adhuc huius vocationis formam explicarunt Angeli, cum iusserunt Loth exire de Sodomis, ne ibi combureretur: d *ne stes*, inquiunt, *in omni circa Regione, sed in monte saluum te fac: ne & tu similiter pereas.* Rogante autem ipso Loth, vt liceret sibi manere in quadam ciuitate parua quæ vocabatur Segor, Angeli annuerunt eius imbecillitati; sed cum exiuisset ex Sodomis, & vidisset horrendum ignem, quo illæ conflagrabant: non existimauit, satis se tutum esse in Segor; & ita ascendit in illum montem, ad quem Angeli prius ascendere iusserant. Hunc igitur in modum solet vocatio diuina nos inuitare, vt procul à Sodomis, ac deprauato hoc mundo recedamus; ascendamus verò ad montem Religionis, locum scilicet multo securiorem. Sed multi non statim tantum animi habent, vt procul adeò recedant, nec ad tantam perfectionis celsitudinem conscendunt, contenti remanere in d *Gen. 19. 17.*

communi vitæ Christinæ planitie,& saluari in Segor,statu scilicet coniugali,& sæculari. At postea copiosiori cœlesti luce illustrati,periculum aduertunt,si maneant in ciuitate Segor, quæ prope Sodomam est:eò quòd multæ ignis scintillæ ex Sodoma ad illos perueniunt: cùm scilicet horrenda terrenarum cupiditatum incendia,sustineant,cum periculo in eis pereundi;propterea enim vocatur Segor : (quæ vox significat paruam ciuitatem; quia pauci sunt, qui pure in sæculo viuant, si cum ijs conferantur, qui in eodem pereunt & conflagrant:) quod periculum vt euadant,consilium mutant;nec volunt in planitie illa manere,ne Sodomis sint vicini,sed primum Angelorum consilium,ac diuinam Vocationem amplectentes, ascendunt in montem statûs Religiosi & perfectionis Euangelicæ; in quo sint magis ab igne remoti, ac de sua salute securi. Quò enim fuerimus perfectiores: eò (ait Nissenus) erimus tutiores; & quò altiores erimus in sanctitate: eò erimus ab iniquitate remotiores; & quò magis à mundo segregati: eò erimus Deo proximiores; & quo magis occasiones & communicationem cum hominibus sæcularibus vitauerimus: eò erimus puriores, & ab imitatione morum illorum remotiores. Ac propterea Sanctus ille Propheta dicebat: e *quis dabit me in solitudine diuersorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus prauaricatorum, vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam.* Diuersoria viatorum in solitudine sunt sacræ Religiones à mundi tumultu & strepitu separatæ: in quo verè est congregatio adulterorum, & fasciculus proditorum contra DEVM, & traditorum contra proximum : quos omnes fugere debet, quicumque cupit esse perfectus, & cum S. Iob desiderat f *requiescere cum Regibus & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.* Qui autem sunt hi Reges & Consules, nisi felicissimi huius Status fundatores? Reges enim sunt, eò quòd nouerunt seipsos regere, suasque passiones imperio rationis subijcere; & consules sunt, eò quòd optimum consilium amplexi sunt sequendi Euangelica consilia; & alijs suadent, vt eadem sequantur. Ac propterea ædificarunt domus suas in solitudine, sanctas scilicet Religiones; ad quas se recipiunt Religiosi, qui à sæculi periculis recedentes, eorum vestigia sequuntur; vt quietam vitam ducentes, certiorem sibi faciant, ac tutiorem viam cœlestem, ascendentes spiritu super ipsas nubes, ne super se descendant diluuia, quæ sæculares ac mundanos homines demergunt.

Suprà.

e *Iere.9.2.*

f *Iob 3.14.*

HINC fauor ille est,& studium singulare, quod promisit Dominus per Isaiam dicens: g *sustollam te super altitudines terræ:* Latet autem magnum mysterium in eo, quod non dixerit, *sustollam te* super terræ profunditates, sed *super* eius *altitudines.* Nam (vt Sanctus Gregorius aduertit) terra suas

g *Isa. 58.14.*

Lib.31. Mor. cap.19.

habet

habet foſſa & profunditates, damna ſcilicet ac miſerias temporales, ſuper quas filij huius ſæculi contendunt eleuari, aſcendentes ad loca altiora, dignitates ſcilicet & proſperitates terrenas; Deus verò ſuſtollit Religioſos ſuper vtraſque: efficiens vt corda ſua figant in cœlum, & bona eius æterna: ne mundi huius miſeriæ ipſis noceant, aut turbent; neque eiuſdem ſplendores & proſperitates illos alliciant, ac decipiant. Sicut tempeſtates ac venti inferioris Regionis aeris, non lædunt manentem in monte aliquo excelſo, qui ſit illis ſuperior. Sed quis tantum nobis animi adferet, vt fugiamus, adeoque altè volemus, niſi beneuola ac iucunda vocatio huius Domini, qui id ſe facturum promittit, cùm luce ſua cœleſti h *animam* viſitat, ſuisque diuinis *ſplendoribus replet*; quibus illa agnoſcit periculum profunditatum, & celſitudinum terræ: ex quo animum aſſumit aſcendendi ſuper vtraſque? De hac luce ait Sanctus Cyprianus, quod ſibi aperuerit huius mundi miſerias, quas in prolixa quadam Epiſtola ad amicum ſuum Donatum refert, ad cuius finem ſubijcit. Quod hæc lux faciat hominem mundo, omnibusque eius rebus ſuperiorem; & collocet in quadam quieta & tranquilla vita, & cum æterna luce coniungat: ad quod non opus eſt precio pecuniario, nec Regum fauore, eò quòd ſit gratuitum Domini donum; cuius liberalitas adeò eſt effuſa & immenſa; vt quemadmodum Sol ſuos mittit radios, & dies lucem, fons aquam, & nubes rorem: ita diuinus ſpiritus infundit ſeſe in animas noſtras, ad hos efficiendos effectus. Cuius auxilio agnoſcentes noſtrum Creatorem, efficimur Sole ipſo altiores, & in omni terrena poteſtate excelſiores. Quamobrem inſtantiſſimè petenda ab eo eſt hæc lux, dicentes cum Dauide: i *illumina lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas*, vt verè te agnoſcam, &, vt par eſt, tibi ſeruiam. k *Emitte de alto lucem tuam, & veritatem tuam, quæ me deducant in montem ſanctum* perfectionis, *& in tabernacula* gloriæ tuæ. Amen.

h *Iſai.* 58.11.

Lib. 2. *Epi* 2.

i *Pſ.* 17. 29.

k *Pſa.* 42.3

CAPVT V.

QVI MISERANDA MVNDI HVIVS DILVVIA *experti non sunt, efficaciori vocatione opus habent, vt illum deserant. Et quàm excelsum sit beneficium efficax hæc vocatio, & qua ratione gratiæ sint pro ea agenda.*

CVM CVLPARVM ac miseriarum diluuia prædicta non comprehenderunt aliquos in sæculo manentes: siue quòd paruæ adhuc sint ætatis; siue quod Deus ad breue aliquod tempus à grauioribus culpis præseruauerit; & illis prosperitatem aliquam, bonorumque temporalium copiam concesserit: si postea diuinis suis inspirationibus eos vocet, vt sæculum deserentes, vitam amplectantur Religiosam: magnam sentiunt difficultatem, huiusmodi vocationi obtemperandi: Tum enim cor habent diuitijs, alijsque bonis, quæ possident valde addictum: (quod autem quis multum diligit, difficilè deserit) tum sibi persuadent, se per totam vitam posse in ea puritate perdurare, quam breui illo tempore tenuerunt. Cuius rei sufficiens indicium est, & testimonium a *Adolescens* ille, cuius alias fecimus mentionem, *qui à iuuentute sua omnia mandata custodierat*, b *erat*q; *dives valde*: quem cũ Christus Dominus Noster ad se sequendum vocaret, *contristatus est valde*, nec aures præbuit vocationi. ex qua occatione conuersus Christus Dominus ad suos discipulos dixit: *facilius esse, camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum.* Hæc sententia significans, vitam Euangelicam & perfectam, quam Religiones profitentur esse instar alicuius acus: cuius cuspis valde est acuta propter asperitates, quibus pungit ipsam carnem; sed & foramen est valde angustum: nam c *porta vitæ* est valde *angusta*, quæ non capit tumentes & Superbos huius mundi; nec diuites, se de suis diuitijs iactantes, ingressum per eam inueniunt; nec nobiles, qui suæ nobilitati; nec Sapientes, qui suis scientijs multum tribuunt, & proprijs iudicijs credunt; nec qui se iustos, & in mundi fluctibus tutos esse arbitrantur; sed qui verè sunt humiles, & in suis oculis paruuli, suisque viribus & industrijs diffidunt; timentque, ne sæculi tempestatibus iactati pereant. Ac propterea recipere se volunt in tutum Sacræ Religionis portum, obedientes Dei vocationi, dicenti: d *si quis est paruulus veniat ad me:* bene autem dicit *si quis est*. nam comparatione vocatorum, pauci sunt electi, qui diuinam sequantur vocationem: quia pauci se paruulos reputant, & animum assumunt ad sequendam Saluatoris paruitatem. Qui (vt SS. Augustinus & Gregorius explicant) hoc in loco similem se fecit Camelo, cuius natura-

a *Mat. 19.20*

b *Luc. 18.23.*

c *Mat. 7.14.*

d *Pron. 9. 4.*

Lib 2. de qq. Exam. c. 47. Lib. 35. Moral. c. 17.

lem

lem humilitatem & subiectionem fuit imitatus, dum se humiliauit, vt per angustum acus foramen transiret, quod figura est eius passionis: in qua multis doloribus fuit punctus, opprobrijs abiectus, & tanquá vermis calcatus: Vt sic superbiam ac pertinaciá diuitum, ac potentiú huius mundi confunderet. Ac propterea de se ipso dixit: facilius esse transire se tanquá Camelum per angustum acus foramen, quá aliquem Superborum, & arrogantium diuitú intrare in regnum cęlorum, acceptando perfectionis Euangelicæ doctrinam; sanctæq; eius vitæ paupertatem & nuditatem sequendo. Nam si tres illi ad e *cœnam inuitati*, venire recusarunt, ne ad breue tempus rerum vsu, quas possidebant, carerent: quanto magis restitissent vocationi, si dictum eis fuisset, vt earundem rerum Dominio in perpetuum renunciarent. c *Luc.* 14. 19

§. 1.

SED NE DISCIPVLI omnino de salute differenter horum diuitú, adiecit statim: a *apud homines hoc impossibile est, apud Deũ autem omnia possibilia sunt.* insinuans (vt S. Greg. explicat:) esse opus rarũ & prodigiosum, quòd talis aliquis diues, ad ipsum perfectè sequendũ, permoueatur: omnipotentiæ aũt Dei id esse perfacile. si enim corpus suũ gloriosum adeò potuit subtile reddere, vt in minima hostię cõsecratæ parte integrũ poneret, quę per foramen acus posset pertransire; & idé potest de camelo facere: etiá poterit diuitum & potentiú huius mũdi corda, ita subtilia reddere, & à rebus quas possident exuere: vt possint per angustũ vitæ Religiosæ foramé trãsire, exuentes se rebus omnibus, vt possint ipsi seruire. Quãuis aũt extraordinaria suæ vocationis efficacitate possit in momẽto hãc efficere mutationé in ijs quos vocat, quẽadmodũ fecit cũ S. Matthæo: sed ordinariè hæc mirabilia facit pauatim, inspirationes & internos cordis tactus tãta efficacitate multiplicãs, vt ãcta quadã violentia corda mutet, & ex ipso mũdo euellat. Cuius rei iucũdam quandã imaginẽ habemus in ea ratione, quá vsus est ad Iustũ Loth è Sodomis educendũ: misit enim duos Angelos è cęlo, qui iuberẽt, b *illũ* statim *cũ uxore & duabus filiabus exire*; addẽtes, vt eos étiã moneret, quos iã in suos generos elegerat, vt simul & illi exirẽt; eò quòd cõstituisset Deus, Ciuitatẽ illam desolare. Sed *generi*, quibus *visus est Loth, quasi ludẽs loqui*, ei nõ obediuerũt. Et psemet valde sentiebat exitũ illũ ex Sodomis, & ita cunctabatur exire. Quẽ amẽ Angeli *cogebãt*, & vrgebãt, vt exiret; *diffimulãte autẽ illo, apprehenderunt manus eius*, & vi quasi *eũ eduxerũt*. magnã certè adfert admirationẽ sancti huius iri cunctatio, ac repugnãtia in exitu è Sodomis. Quod eius generi difficiles sent, nõ adeò erat mirũ: cũ in ea essẽt nati; haberẽtq; suos parẽtes & amicos, onaq; sua stabilia; ac tenerẽtur ẽt proprijs voluptatibus: q verò eos moneat, ac ciuitatis desolationẽ minabatur, erat quidã aduena: de cuius dictis, ac minis dubitare poterãt; an ex arte id faceret, vt sic deceptos secũ abduceret. ed magnũ stupor ẽ adfert, q cũ ipse c *Loth vir esset Iustus, & habitãs* (vt ait S. a *Mat.* 19. 26 *Luc.* 18. 27. *Lib.* 4. *Moral. c.* 22. b *Gen.* 19. 14 c 2. *Petr.* 2. 8

Petrus) *apud eos, qui de die in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant*; & agnoſcens eos, qui ipſum monebant, eſſe Angelos; & quod ipſos Sodomitas *cæcitate percuſſiſſent à minimo vſq; ad maximum, qui fores effringere volebant*, ita *vt nec oſtium inuenire poſſent*: nihilominus adeò illi eſſet graue, ciuitatem illã deſerere; opusq; eſſet, vt Angeli, videntes nec verba nec rationes ad illi perſuadendum ſufficere, *per manum eum accipere* & quaſi vi, inde educere. Vnde illi tanta repugnantia? tantę morę, ac difficultas? certè non aliunde, quã quod dives eſſet, & potens; multosq; haberet greges, qui in illis campis paſcerentur; & ipſe valde eſſet affectus ad illius terræ pulchritudinem, & fœcunditatem, quæ erat *ſicut paradiſus Domini*. Quare etſi iuſtus eſſet; quia tamen cor addictum habebat, & quodammodo alligatum illis bonis, repugnabat ac triſtabatur in eis deſerendis, & re ipſa nunquam ea deſeruiſſet, niſi Angeli, vt dictum eſt, illum coegiſſent.

d Gen. 13. 10.

In ipſum igitur euenit ali quibus Iuſtis in ſæculo manentibus, qui peccatoribus circumdati, & occaſionibus ac periculis in grauia peccata labendi afflicti: etiamſi Dei inſpirationes audiant, & internos pulſus habeant ad mundum deſerendum, niſi perire cum ipſis mundanis velint: obſurdeſcunt tamen; &, quaſi nihil tale audirent, diſſimulant: eò quòd habentes cor ſuum iucundis huius vitæ bonis valde addictum, & parentes ac notos, ſuasq́ue diuitias, delitiasq́ue nimis amante: non habent animũ, res adeò ſibi charas deſerendi. Quamobrem Deus D. N. vtens interdum occultorum ſuorum iudiciorum rigore, eos permittit in mundo remanere, ſuasq́ue propenſiones ſequi: quod fecit cũ illo e *Adoleſcente*, qui ſuarum diuitiarum affectu tenebatur, quem nec ſecundò vocauit, neq; vrſit, vt rediret: ſicut etiam nec Loth generos, vt è Sodomis exirent, coegit; ſed in ea perire permiſit; nec tres illos inuitatos ad cœnam, iterũ inuitauit; ſed in ſua reliquit pertinacia. Sed aliquãdo tamen, licet rarò extraordinaria vtitur miſericordia, cogendo nõ violenter contra eorum voluntatem; ſed valde ſuauiter & efficaciter, cũ tanta illuſtrationum ac cœleſtium inſpirationũ inundantia, vt illi ſtatuant deſerere prorſus, quod tantoperè amant, tantiq; faciunt: vt nudi nudum Ieſvm ſequãtur. Et fortè hoc myſteriũ inſinuatur in eo facto Loth, ad quem duo Angeli è cœlo venerunt, vt è Sodomis educerent, cũ ad id vel vnicus ſufficeret: nam ad huiuſmodi homines ex tot mundi labyrinthis educendos, duplicatis cœleſtibus auxilijs eſt opus. Et, vt S. Ioannes Climachus aduertit: non ſine cauſa ad totum populum Iſrael ex Aegypto deducendum, non ſunt miſſi Angeli, ſed duo homines Moyſes & Aaron: ad educendum autem vel vnicam familiam, & quidẽ paruam, & quatuor tantum perſonarum, è Sodomis venerunt Angeli: nec opus hoc ſolis hominibus fuit commiſſum. ſi enim ſpiritum vtriuſq; exitus inſpiciamus, difficilior ſecundus hic fuit, quã primus: nam populus ille Iſrael in Aegypto valde opprimebatur, & à Pharaone tyrannicè

e Mat. 19. 17

Gradu 1.

tracta-

tractabatur; quos ipsemet aduersitates & incommoda impellebant, vt ex tã-ta miseria exirent. At Loth eiusq; familia abundabant, vt diximus, diuitijs & prosperitatibus: certũ est autem, multò facilius deferere mundũ eos, qui in eo aduersa & tribulationes patiuntur: quã qui prospera in eodẽ vtuntur fortuna. Nõ itaq; mirũ est, sufficere homines ad vocandũ pauperem & afflictũ; opus verò esse Angelis, ad efficaciter vocandum diuité, ac delitijs deditũ.

§. 2.

EX Iis, quæ in hoc & proximo capite sunt dicta, satis apparet, quantũ sit beneficiũ, quòd Deus suos electos ita vocet, ad mundũ deserẽdum, vt vocationi pareant, prius quam ipsius mũdi diluuia eos demergãt, & flammæ comburant. Nam hæ duæ similitudines valde produnt bona, quæ hoc beneficium complectitur. Quis dicet non fuisse insignem Dei fauorem erga Noe, cùm volens mundum diluuio perdere, iussit illum arcam fabricare, in qua a *ipse & omnia eius domus saluaretur*? Quamuis enim arca illa, præcipuè fuerit vniuersalis Ecclesiæ figura, vt alio loco fusiùs ostendimus: potest tamen optimè applicari ad sacras Religiones, quárum vnaquæque est quasi vna aliqua arca, mandato & inspiratione Dei fabricata: qui eius fundatorem elegit tanquam alterum Noe, qui *gratiam inuenit in eius oculis*, & per quem arcã constituxit Religionis, in qua ipse cum tota familia sua saluaretur; & à peccatorum diluuio, quod plurimos homines in sæculo demergit, defenderet. Singulari enim prouidentia eos in eadem arca includit, & in vnione & fraterna charitate cum magna pace & concordia conseruat; sustentans eos corporalibus & spiritualibus cibis, quos in ipsa arca habent. Et quamuis diluuij aquæ, hoc est peccata & miseriæ huius mundi eam deforis circumdent: non tamẽ ingrediuntur: quia b *inclusit eum Dominus deforis*, supplens, quòd ipse Noe facere non potuit. peculiari enim sua protectione protegit ac tuetur intus existentes: si volunt vti ea clausura, votis ac Regulis, quibus in illo statu circumdati sunt & muniti. Et quemadmodum diluuij aquæ eleuauerunt arcam in sublime à terra, ita horum peccatorum ac miseriarum aspectus & afflictiones, quæ Religiosis ex eis proueniunt, efficiunt, vt ipsi à terra eleuentur, & spiritu procul à rebus his abiectis recedant, ascendentes ad contemplationem rerum cœlestium ac diuinarum; & sic securiùs nauigant absque periculo illidendi nauim, aut in rupem aliquam impingendi in suæ nauigationis decursu. Quæ omnia bona illis eueniunt ex eo, quod Sapientia diuina, quæ arcam illam fabricauit, est eius gubernator c *per contemptibile lignum Iustum gubernans*, hoc est, per quandam vitæ rationem, quæ in hominum sæcularium oculis contemptibilis videtur: eò quòd fundetur in paupertate, humiliatione, & asperitate crucis: qua tamen ratione protegit ac defendit eos, qui illam amplectuntur: ne ipsius mundi miseriæ illos demergant.

a *Gen. 7. 1. In Duce spirit. Tract. 2. c. 12.*

b *Vers. 17.*

c *Sap. 10. 4.*

QVOD SI magnum fauorem ac ſtudium cenſetur feciſſe Deus Noe, quòd à diluuio liberarit: quis dicet non fuiſſe ingentem illum fauorem, quem oſtendit in ipſum Loth, ab incendio eum liberando? quamuis autem magnum fuerit beneficium, quòd eum à corporali incendio liberauit, quo Sodoma conflagrauit; multo fuit maius, quòd ab ſpirituali liberarit, vitiorum & carnalitatum, quibus animæ Sodomitarum, quibus ipſe cohabitabat, conflagrabant. Similem etiam fauorem oſtendit idem Dominus noſter Abrahamo, cum ei dixit: d *Ego Dominus, qui eduxi te de Vr*, hoc eſt ab igne, *Chaldæorum.* Et quamuis aliqui dixerint: beneficium hoc fuiſſe, quod Deus miraculosè liberauerit Abrahamum ab igne, quem Chaldæi illi minabantur, niſi ignem ipſum quaſi DEVM adoraret: magis tamen conſonum eſt, quòd ſcriptura ſacra ignem Chaldæorum appellet incentiua vitiorum, quæ inſtar ignis Iuſtum illum combuſſiſſent, niſi eum Deus inde eduxiſſet, cùm ei dixit; e *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui.* cui voci magna cum voluptate ille obtemperauit: quia ex alieno periculo proprium agnouit; & videns ſuos conciues eo igne conflagrare, timuit, ne & ipſe periret, niſi ſe ab eis ſubduceret. Conijce igitur oculos per ipſum mundum, & perpende, quot adoleſcentes ac Virgines, luxuriæ igne conflagrarint, quem in eis accendit perſuaſio, aut malum libidinoſorum exemplum, quibuſcum habitabant. aſpice quot nobiles, quot viri Eruditi, eo quod mundi leges ſunt ſectati, permiſerunt ſe ab igne iræ, aut ambitionis comburi: quem homines mundani, cum quibus ipſi verſabantur, accendebant, & fouebant. Perpende item: quot diuites iam ardent in inferno, cupientes vel vnicam aquæ guttam, ad refrigerandam ſuam linguam: nec ſit tamen qui eam illis præbeat: eò quòd non extinxerint ipſi ignem cupiditatum, qui in infelicibus eorum cordibus fuit in hac vita accenſus. Quod ſi te Deus vocat, vt mundum fugias, accipe exemplum ex alieno damno, priuſquàm illud ipſe experiaris. Ne eſto ſicut infelices illi irridentes Noe, quòd ſe in arcam reciperet; & Loth, quod fugeret ex Sodomis: iudicantes iocos eſſe, pœnas, quas illi minabantur: & paulò poſt viderunt, ſe fuiſſe deluſos, cum aquis ſubmergerentur, & igne conflagrarent. Si enim tu diuinæ Vocationi reſiſtis, eosque irrides, qui ſuadent fugere mundum, exiſtimans eos nimis rem exaggerare, cum id tibi dicunt, cùm minimè cogitaueris, inuenies te, ſicut illi, deluſum. Quod ſi Deus tantum in te contulit beneficium, vt ex huiuſmodi periculis eruerit: gratias pro bono beneficio illi age, dicens cum Dauide: f *niſi quia Dominus erat in nobis, cum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutiſſent nos: cum iraſceretur furor eorum in nos, forſitan aqua abſorbuiſſet nos. Benedictus ſit Dominus, qui non dedit nos, in captionem dentibus eorum: quia anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium.* Vt autẽ cũ magno tuo ſolatio in vocatio-

d *Gen.* 15 7.

Vide Glo. ib.

e *Gene.* 12 1.

f *Pſal.* 123. 1.

ne tua

ne tua perſeuerare poſſis, attentius interdum perpende pericula, ex quibus te Deus eripuit, gaudés de ſecuritate loci, in quo manes. Memẽto quod poſtquã Noe ingreſſus eſt arcã, nunquã exire inde voluit durãte diluuio; ſed ipſe totaq; familia eius, & omnia animalia veſcebantur cibis, qui erant in arca; interdũ tamen ſuos emittebat exploratores, vt intelligeret, quid in mundo fieret: miſit autẽ g *columbã & coruũ*, inter quos hoc interfuit, quòd *colũba, cũ non inueniſſet, vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad eũ in arcã; coruus* aũt cum cadauera inueniſſet, quibus fami ſuæ ſatisfaceret, *non eſt amplius ad eũ reuerſus*. Hũc igitur in modũ, cũ tanto beneficio ſis à Deo affectus, vt in arcã Religionis te induxerit: dãda tibi opera eſt, vt in ea ſemper maneas; (nã diluuiũ peccatorũ & miſeriarũ, quæ mundũ demergũt, ſemper durat) & occupes te in comedẽdis ſpiritualibus cibis, qui ſunt in ea; & nõ alijs, vt ſic ſpiritualẽ animæ vitam cõſerues, donec cõſequaris æternã. expedit tamẽ, interdũ mittere exploratores, qui videãt, quid in mundo agatur, meditationes ſcilic. & cõſiderationes horrẽdi diluuij vitiorũ, quę nunquã in eo ceſſant; ita tamẽ, vt nõ corui animo exeas ad ſolatia quærẽda in rebus mundanis & ſenſualibus; ſed ſpiritu colũbę, eadẽ meditãdo, eo modo quo dicebat Rex Ezechias h *meditãdo vt colũba*, animo ſcilicet puro, intẽtione ſincera, magnis gemitibus deflẽdo perditionem tot animarũ; & periculum, in quo fuiſti pereũdi cum illis. Si .n. hoc modo per meditationẽ exiueris, nõ inuenies vbi affectus tui pes requieſcat, neq; in diuitijs, neq; in honoribus, nec in ſenſuũ voluptatibus: ideoq; magna cũ tua voluptate reuerteris in arcã, exultans ob gratiã & beneficium, quo te Deus affecit, cõſtituẽdo te intra illã: dicesq; cũ Dauide: i *hæc requies mea in ſæculũ ſæculi, hic habitabo quoniã elegi eã*. Quod ſi dicas, k *vxorẽ Loth* perijſſe, & *verſam eſſe in ſtatuã ſalis, eo quòd reſpexerit poſt ſe*, vt videret Sodomã conflagrantẽ: Sed reſpõdebo tibi, ſtatim ſubiũxiſſe, quòd *Abrahã intuitus ſit Sodomã & Gomorrã, viditq; aſcendentẽ fauillã de terra, quaſi fornacis fumũ*: nec tamẽ propterea punitus fuit, ſed potius illo aſpectu Deo placuit: nõ .n. inordinato aliquo affectu, cõtra diuinũ pręceptũ. Sodomam aſpexit; ſed animo humili & timente, agnoſcens rectitudinem, & rigorẽ Iuſtitiæ diuinæ in puniendis rebellibus peccatoribus; eiuſdemq; miſericordiæ magnitudinẽ in eruendis ſuis electis ex tali periculo: glorificans etiã ipſum, ob ſibi collatũ beneficiũ, quo agnoſcebat, ſe ab horrẽdis illis damnis fuiſſe præſeruatum. DENIQVE ne illuſtre Noe exẽplũ prætereamus, audi quid S. Ambr. de Sãcto illo Patriarcha p, ẽderit: quòd cũ omnia feciſſet ex mãdato ipſius Domini: fabricauit .n. arcã, ingreſſus eſt in eã, ac ceſſãte diluuio ex mandato Domini inde exiuit: at ſtatim atq; exiuit, nõ iuſſus neque monitus, l *obtulit Deo holocauſta* in gratiarũ actionẽ, ob acceptum ab eo beneficiũ, quod à tãto periculo ipſum liberaſſet. Animus enim generoſus & gratus, nõ debet exſpectare donec debitũ gratitudinis ob acceptum beneficium, ab eo exigatur. Hæc enim mora indicium eſt

g *Gen.8.7.*

h *Iſa.38.14*

i *Pſa.131.14.*

k *Gen.19.26*

Li de Noe & Arc.c.22.

l *Gene.8.20.*

non exigua ingratitudinis: sed statim, antequam gratiarum actio ab ipso petatur, debet ipse illam reddere optimo, quo poterit modo, quemadmodum fecit Noe, cuius holocaustum adeò placuit Domino eò quòd proficisceretur ex corde valde humili & grato: vt dixerit, *nequaquam vltrà maledicturum se terræ propter homines, nec percussurum vltra* diluuio *omnem animam viuentem, sicut fecerat.* Offeras igitur & tu Deo sacrificia continuarum laudũ, eò quòd à mundi diluuio te eduxerit: si enim in hac humili gratáque recognitione tanti beneficij perseueraueris, iuuerit te ipse Dominus, ne vnquam ampliùs aliquo diluuio offendaris.

CAPVT VI.

VOCATIONEM ALIQVANDO EX TENTATIONIBVS, *lapsibus, & miserijs temporalibus oriri; & qua ratione illa felicem interdum habeat exitum.*

ADMIRABILIS EST Sapientia diuina in suis consilijs, ad vocandos & conuertendos filios hominum, eos præcipuè, qui prosperè, ventoq; secundo nauigant in hac vita. Quamuis enim interdum vocationis suæ efficacitatem coniũgat cum suauitate interioris sui tactus & impulsus: interdum tamen fortes & horrendos adhibet tactus exteriores: a *sepiens* (vt ait Oseas) *viam eorum spinis*: quò puncti, & læsi, oculos aperient: & quid sibi expediat, animaduertent. Et sic sensim asperiora adhibet media, quæ aptiora sint ad eorum pertinaciam vincendam: ita vt detectionem suæ deceptionis ex proprijs incommodis aduertant: permittens eos tangi, & experiri diluuium culparum; aut rerum temporalium infortunium.

a *Osc.* 2 6.

1. SVNT enim inprimis aliqui ita naturali suæ constitutioni fidentes, aut Eleemosynis, & alijs pijs operibus, quæ præstant aut facturos se existimant: vt licèt Deus cœlesti luce pericula illis ostendat, quibus in mundo manentes sunt expositi, vt sic eum deserant: ipsi tamen occulta quadam Superbia tantum sibi tribuunt: vt existiment, etiamsi in sæculo permaneant, se illa pericula euasuros; dicuntque illud Sancti Petri in nocte passionis Christi: b *etiamsi omnes scandalizati fuerint: ego nunquam scandalizabor*; & quamuis multi coniugati ac sæculares damnetur, se tamen saluandos: qui etiam in medio flamarũ ac diluuiorũ huius mundi sciẽt, se præseruare. Adduntque, multò esse gloriosius cótra tétationes pugnare, quã illas fugere; & maiorẽ esse honorẽ, esse cũ c *Iob* bonum inter malos, quã bonũ esse inter bonos: sic. n. se splẽdere inter sæculares, d *sicut liliũ inter spinas*; & e *lucere sicut luminaria in medio natio-*

b *Mat.* 26. 33.

c *Iob.* 1. 1.
d *Can.* 2 2.
e *Phil.* 2. 15.

nũ pra-

nis prauæ ac peruersæ mũdi. Quibus apparẽtibus rationibus à dæmone, & proprio ſuo ſpiritu decepti reſiſtunt diuinæ Vocationi inſpiranti ſecurum Religionis ſtatum.

Ex quo (vt S. Thomas benè perpẽdit) prouenit, vt citiùs diuinâ vocationẽ ſequãtur peccatores grauiter ſuis peccatis læſi & vulnerati; quã iuſti ſuæ innocentiæ multùm tribuentes. Primi enim timent ſe damnandos, niſi mũdum deſerant; ſecundi autem tantum ſibi arrogant, vt etiam exiſtiment, ſe facilè ſaluandos etiamſi mundum non deſerant. Quod S. Doctor probat exemplo duorum illorum diuitum, quos Chriſtus Dominus vocauit ad ſe: alterum in virtutibus, alterum in vitijs exercitatos: & qui in vitijs, f *Matthæus* ſcilicet, ſtatim eſt ipſum ſequutus; alter vero g *adoleſcens* ille, qui præcepta à iuuentute ſua cuſtodiuerat reſtitit vocationi. Ideoque Phariſæis qui in ſe tanquam iuſti confidebant, dixit: h *amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in Regnum Dei*, quia conſilia, quæ vos contemnitis, amplectuntur.

2.2.q.189. *Art.1.ad 1.*

f *Matt.9 9.*

g *cap.19.22.*

h *cap.21.31.*

§. I.

VIDENS itaque Deus horum hominum arrogantiam, quâ ipſius Vocationi reſiſtunt, volens illos humiliare & terrere, permittit vexari horrendis tentationibus; & interdum miſerandis lapſibus: vt ipſa experientia agnoſcant periculum ſibi in mundo imminens, illudque celeriter fugiant. Quemadmodum de Loth dicebamus, qui ſecurum ſe exiſtimabat in a *Segor*: quando autem incendia vidit Sodomorum, fumumque percepit, & ſulphuris fœtorem: mente mutata, *aſcendit in montem*: ita, qui prius ſe tutos in ſæculo exiſtimabant, quando fumus hic fœtorque tentationum ac turbationum, ob ea quæ vident & audiunt inter ipſos ſæculares, illos tangunt, mentem mutant, & vocationi diuinæ obedientes, aſcendunt ad montem ſacræ Religionis, dicentes cum Dauide: b *cor meum conturbatum eſt in me, & formido mortis cecidit ſuper me: timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ: & dixi: quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam!* quaſi quiſque illorum dicat; vtinam Deus animum mihi & cordis fortitudinem daret, vt ad locum ſeparatum ac tutum me reciperem: in quo defendat me à periculis, in quibus video me conſtitutum. Vix autem Dauid verba illa dixerat, cum Deus, qui periculum illud, ad bonum hoc deſiderium excitandum, permiſerat, dedit ei alas, quas cupiebat, vt voti fieret compos. quare ſtatim addit: *ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine*. O felix volatus, qui hominem à terra eleuat! & beata fuga, quæ eundem procul à ſæculo removet; facitque *manere in ſolitudine* vitæ Religioſæ, vbi *ſaluum eum facit, à puſillanimitate ſpiritus*, quæ ipſum affligit; & *à tempeſtate* tentationum, quæ ipſum oppugnat.

a *Gen.19.30.*

b *Pſal.54.5.*

2. NE TAMEN tutum te esse existimes apparentiâ rationum, quas tua tibi
" suggerit arrogantia, vt in sæculo remaneas, audi S. Hieronymi ad eas respõ-
" sionem. Nolo, inquit, in mundo certare cum spe talis victoriæ: ne periculo
" exponar eam aliquando amittendi; sed fugio. Nam si manfero, aut vincã,
" aut succumbam; cur igitur, quod certum est, deseram, & eligam quod est
" dubium? si mortem euadere volumus id faciemus, aut armis pugnando, aut
" pedibus fugiendo. Tu qui in mundo pugnas: vincere potes, ac vinci: ego qui
" fugio, si in eo quod fugio non vinco: fugio tamen ne vincar. Non est tutum
" prope serpentẽ accũbere, ac dormire, nã etsi potest esse, q̃ me nõ mordeat;
" potest tã esse, q̃ aliquando mordeat; & quòd eius morsus sit lethalis. Tutius
" igitur est ab eo, fugiendo, recedere: nã hæc fuga nõ infidelitatis, aut diffidẽ-
" tiæ; sed magnæ prudẽtiæ, & cautelæ indiciũ est. Nimiũ præceps est, ait S. Cy-
Lib. de singularit Clerico. in initio. " prianus, qui transire cõtendit, vbi aliũ conspexerit cecidisse; & vehementer
" infrenis, cui non incutitur timor, alio pereunte: aduersa est confidentia, quæ
" periculis vitam suam pro certo commendat: & lubrica spes est, quę inter fo-
" menta peccati saluari sperat. Incerta victoria est inter hostilia arma pu-
" gnare. Et impossibilis liberatio est flammis circumdari, nec ardere. Quod
" Salomon non negat dicens: c *quis poterit abscondere in sinu suo ignem? aut ambu-*
" *lare super prunas, vt non comburantur plantæ eius.* In hac parte expedit plus be-
c Prou. 6. 27 " nè timere, quàm male fidere; & vtilius est infirmum se homo agnoscat, vt
" fortis existat; quàm fortis videri velit, & infirmus emergat. Magnæ prudẽ-
" tiæ est periculis non se gratis offerre: cùm scriptum sit: d *qui amat periculum,*
d Eccl. 3. 27. " *peribit in illo*: ille autem in hoc casu periculum amare censetur, qui Deo in-
" spirante & speciali Vocatione, vt à mundo exeat vocante: id facere recu-
" sat. Hæc enim inspiratio & vocatio indicium est, quod mundus sit ipsi pe-
" riculosus, ac propterea eum vocat, vt inde exeat. Non quòd status Religio-
" sus sit necessarius, vt ipse saluetur; sed, quòd multi adeò sint debiles, & pec-
" candi occasiones, quas in mundo habent, adeo vehementes: vt difficillimè
" saluentur, nisi diuinæ inspirationi obedientes, eas fugiant. In quo sensu ac-
Lib. 2. ep. 61. " cipiendum est, quod sanctus Gregorius dixit Mauritio Cæsari, Damnans
" legem ab eo latam, qua prohibebantur milites admitti ad Religionem:
" quam ipse dicit esse iniustam, eo quod cœli portam multis occludat, qui
" possent, nisi omnibus renuntient, salutem consequi, ob horrenda & con-
" tinua pericula, quæ ex eis proueniunt. Denique esto sit gloriosum, esse bo-
" num inter malos, & lilium inter spinas: (quod meritò conniti omnis debet,
" qui inter eos permanere cogitur) hoc ipsum tamen est difficile, ac rarum;
" & periculo expositum, ne obtineatur ab eo; qui, vt omnia deserat, à DEO
" vocatur; & ex vana sua arrogantia id facere recusat. præcipuè cùm, perfe
" ctum esse inter Perfectos, non solum sit facilius, sed etiam gloriosius: nam
" alioquin adolescenti illi, qui inter homines sæculares bonus erat, non dixis-

set

sęt Christus D.N. e *si vis perfectus esse, veni, sequere me.* Ex quo colligitur, valde temerarium esse, diuinæ vocationi, propter apparentes hasce rationes, resistere: cum sit certum, alterum è duobus necessariò sequuturum: aut quod Dominus Deus noster talem relinquat in periculis mundi, sicut reliquit illum adolescentem: quæ est valde horrenda punitio; aut permittat te adeò tentari, & à periculis imminentibus premi, vt ipsamet deceptionem hanc cum magno tui incommodo tibi detegant; detque vexatio intellectum, ad sequendum & amplectendum, quod antea horrebas. c *Mat.19.21.*

§. 2.

ALIA QVOQVE VIA vtitur Deus ad huius generis homines, de quibus agimus, vocandos: quam Casianus necessitatis vocationem appellat: cùm scilicet huiusmodi rebelles suis diuinis inspirationibus, permittit affligi indigentiâ & miserijs temporalibus, quæ repentè illos adoriuntur; vt tædio quodam affecti, mundum ipsum detestentur ac deserant. In quo valde splendet ipsa Dei illos vocantis sapientia. Cùm enim eos videat adeò mundo addictos & affectos; & quòd sponte nolint illum deserere: permittit, eundem mundũ ipsos detestari, & à se repellere; ita malè eos tractando, vt ipsa necessitas eum deserendi excitet desiderium. Et accedens in tali occasione Deus inspiratione sua, facilè ab eis obtinet, quidquid vult. Cuius rei figura fuit; quod euenit a *viro* cuidam *Aegyptio seruo viri Amalecitæ, quem eius Dominus reliquerat in agro, eò quòd ægrotare cæpisset,* & ex itinere defatigatus, eum sequi non potuisset, quem cùm inuenisset Dauid, curauit ei cibum dari, *qui cùm comedisset, reuersus est spiritus eius, & refocillatus est.* Eum igitur Dauid accepit itineris ducem, vt Amalecitas insequeretur. Quid aliud (ait S. Greg.) puer hic AEgyptius significat, nisi huius sęculi amatores? qui diu noctuque in eius seruitio occupantur, quærentes in suis omnibus operibus quidquid ille amat, & magni facit. In qua occupatione incidunt in morbum aliquem ac defatigationem; permittente Deo Domino nostro, (vt primo tomo fusius est dictum) eos incidere in euentus valde aduersos; b *& sequentes amatores suos* (vt dixit Oseas) *non apprehendant eos,* eorumque conatus sint irriti, donec ipsemet mundus eos deserat, & tanquam inutiles sibi, aut aduersantes, à se repellat. Et quid aliud est, permittere eos à Regum & Principum gratiâ excidere, aut dignitates & officia, quibus fungebantur, aut conabantur obtinere, illis auferre, aut eos facultatibus, honore, aut fama, quâ gaudebant spoliare: nisi quod mundus eos à se repellit, aut in medio itineris, vt dicitur, illos deserit, permittens eos in magnas deuenire calamitates; vt hac ratione fidelia illorum obsequia remuneret. Sed tunc oportunè accedit Deus noster, renouans ac recentes mittens inspirationes, quibus eos excitat, & degustandum præbens panem lacrymarum, vinumque compun- *Collat.3.c.5.* a *1.Reg.30.11.* *Lib.5.Mora. cap.29.* *Tract.1.c.3.* b *Oseæ 2.7.*

ctionis

VALDE rogabat S.Bernardus Gerardum fratrem ſuum, vt mundum deſereret; ſed nolente eo ſanctas ipſius admonitiones audire, apponens vir ſanctus digitum ſuum ad eius latus, dixit: veniet tempus, & quidem breui, quo haſta infixa in hoc latus viam aperiat; vt conſilium, quod modò contemnis, ad cor tuum penetret. Et ita euenit. intra paucos enim dies captus fuit ab hoſtibus ſuis, & idem latus haſta vulneratum. Quod vulnus vbi ſenſit, magnis clamoribus dicebat: monachus ſum, monachus ſum Ciſtercienſis: Et ſtatim voto ſe obſtrinxit: ſi DEVS ab illa captiuitate illum liberaret, ſe monachum futurum. Liberatus ergo, votum ſuum impleuit: & adeò inſignis euaſit Religioſus, qualem licet videre ex ſermone, quem idem S.Bernardus eius frater de felici eius vita & morte habuit. Huiuſmodi exemplis abundat hiſtoriæ ſacrarum Religionum: quamuis non adeò ſint neceſſaria humanarum hiſtoriarum exempla, cum adſit certiſsimum quoddam in hiſtoria diuina, vocationis ſc. filij prodigi: qui cum à magna ſua proſperitate cecidiſſet, & fugere cuperet ingentem c *famem*, qua cruciabatur, & in fame officium *paſcendi porcos*, quod à mundo acceperat, redijt ad domum paternam; Et à patre ſuo adeò amâter eſt exceptus, vt maiores fauores ac beneuolentiam ipſe experiretur, quàm frater eius maior, qui fideliter & conſtanter parenti ſeruierat. Vt ex hoc intelligas: quocunq; modo ad Dei domum accedas, etiá fugiés huius vitæ carnifices: Chriſtũ Dominũ tibi aditum præbiturum, quia d *deſcendit de cælo, vt faceret voluntatẽ Patris, qui miſit eum*: cuius voluntas eſt, vt neminẽ excludat omnium, qui ad ipſum deducentur: etiáſi catenis ferreis vincti, & à calamitatibus coacti deducantur. Nouit enim ipſe gratiâ ſuâ commutare has catenas neceſsitatis in alias quæ ſint charitatis: eleuãs ſic venientium intentionem à terrenis ad cęleſtia, & ab humanis ad diuina. Quamuis enim Chriſtus D.N. libenter admittat venientes ad ſuam ſcholam, fugientes incómoda & calamitates mundi: non tamẽ placet illi, quod veniant præcipuè ob temporales commoditates, quaſi hoc in Religione quærant, vt ſuæ paupertati cõſulant, famẽ expleant, & honorificè viuant. Hoc enim nõ eſſet mundũ deſerere, ſed eundẽ ſecũ adducere, eumq; Religionis habitu tegere ac veſtire. Non eſt id ſequi Chriſtũ nudũ in cruce; ſed quærere Chriſtũ quẽdã diuitẽ, & in quodã gloriæ throno collocatũ, qualẽ ſibi finxerat ſcriba ille, qui ea mente & intentione dixit ipſi Chriſto: e *Magiſter, ſequar te quocunq; ieris*. cui ſtatim Chriſtus reſpondit; *vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autẽ hominis non habet vbi caput ſuum reclinet*. Atque ſi apertius ei dixiſſet: ſi me vis ſequi, exiſtimans me futurum Regem, teque in meo comitatu diuitem futurum, ac honorandum: valde erras. Ego enim tota vita mea adeò pauper ſum futurus, vt nec locum proprium habeam, in quo caput meum reclinem. Qui hoc animo ad Religionem ſe conferunt, non ingrediuntur per portam rectam, niſi mutent intentionem. Huius enim vitæ neceſsitates

In eius vita. lib.2.c.3.

Serm.26.in Cantica.

c *Luc.15.16.*

d *Ioan.6.38.*

e *Matt.8.19.*

Luc.9 57.

Tom.1.Tr4. 2.cap 3.

possunt quidem esse causæ, & veluti calcaria, vt quis mundum deserat, seque ad Religionem recipiat: sed huius receptionis & ingressus finis præcipuus non debet esse, illarum necessitatum remedium quærere. Quare videns Christus D.N. multos ipsum sequi, quos pauerat in deserto: volens eo-
f Ioan.6.27. rum intentionem ad excelsiorem finem dirigere, dixit: f *quæritis me, quia mãducastis ex panibus, & saturati estis: operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis.* Voluit enim eis Dominus dicere, non debetis me sequi ob finem adeò leuem, & abiectum, atque est cibus corporis, & quodcũq; aliud temporale bonum; nam id totum est corruptibile: anima autẽ vestra est æterna, quæ propterea opus habet cibo non corruptibili, & bonis æternis. Propter illa igitur laborate, illa quærite, & propter eadẽ me sequimini: nam ego copiosè vobis illa tradã: quamuis neq; reliqua illa temporalia bona, tanquam additamenta, tradere negligam. Deniq; ad nostrum propositũ spectat, quod Plinius dixit de gemma, quã Eu-
Lib.9 ca 33 angelium g *pretiosam margaritam* vocat, estq; figura vitę religiosę. Nam quẽ-
g Mat.13.46 admodum gemma ex rore de cælo descendente generatur, recepto in concha marina: & quò ros est copiosior, eò gemma maior euadit; qui si purus sit, illa est valde candida & pulchra; si autẽ ille turbidus est ob nubes & tonitrua; illa quoque obscurior est ac diluta: ita etiã vita Religiosa generatur in anima, à cælesti diuinæ Vocationis ac inspirationis rore: quæ quò est efficacior; eò vita Religiosa solet esse perfectior. Quod si eadem vocatio pura sit, solumq; propter ipsum Deum & respectus cælestes: vita quæ incipitur, pura erit ac cælestis: si autem Vocatio ipsa sit turbata, ob admixtos fines aliquos terrenos, temporalium commoditatum; metus alicuius humani, aut impetus iræ, & choleræ: vita erit obscura & parum splendens; & interdum Religio ipsa erit inanis, & solo nomine talis: ac propterea multum refert, quòd vocatio sit cum prædicta puritate.

CAPVT VII.

TIMOREM MORTIS, ET VLTIMAM VOCATIONEM *ad exitum ex hac mortali vita, esse medium valde efficax ad mundum hunc sine mora deserendum.*

VONIAM MORS EST omnium miseriarum temporalium terribilissima, transituſque ad mala, aut bona æterna: ideò memoria ac timor eius, præcipuè cum à morbo præsenti, aut alterius mortis exemplo fouetur, est efficacissimum Vo-
Tract.1,c.14 cationis diuinæ medium, non solum ad statum peccati deserendum, (vt in primo Tomo est dictum) sed etiam ad omninò renunciandum mundo, & statum Religiosum amplectendũ. Quare

Deus

Deus D. N. eos, qui ordinarijs & suauibus ipsius inspirationibus rebelles ac pertinaces se præbuerunt, vt plurimum solet huiusmodi terroribus deijcere, collocans eos in mortis periculo, aut cælesti sua luce ostendens eis tremenda illa, quæ in ea occurrunt. Nam, (vt S. Hieronymus dixit) facilè deserit omnia, qui certò sibi persuadet, se breui moriturum; & absque mora valedicit mundo, qui existimat se breui ad id fore cogẽdum; nec grauiter fert, à parentibus & amicis suis discedere, qui serio cogitat, cito se eos deserturũ; & qui firmiter credit, se intra paucos dies tremendam illam vocem auditurum, qua ad exeundum ex hoc mundo, & rebus omnibus visibilibus vocetur, ad rationem de suis operibus reddendam & præmium aut pœnam accipiendam, quam eisdem fuerit promeritus: gaudebit procul dubio, mortẽ ipsam prœuenire, huius separationis causam; & ingredietur Religionẽ, in qua, dum quis viuit, moritur: ne horrendos mortis timores damnaq; persentiat.

Ex quo fit, vt quẽadmodum mors terrã cadaueribus mortuorum replet, suũ cuiq; sepulchrũ assignãsita memoria ac timor eius deserta cõdidit Eremitis. & nũc Religiones replet Religiosi: quorũ vita cũ Votis suis est perfecta quædã mortis imitatio. (vt meditatione decima primæ partis est dictũ) oẽs. n. spõte sua eligũt, mori mũdo, ac tẽpestiuè renunciare dominio, iuriq; diuitiarũ, matrimonijs, dignitatib. propriæq; libertati; prius quã ipsa mors hæc omnia illis auferat. quare se ipsos in Religione sepeliunt, vt cũ Christo viuãr, sicut ipse vixit: imitãtes in vita eũ, q futurus est eius Iudex in morte; & portãtes crucẽ, quã ipse iusit portari, & in eadẽ moriẽtes, vt per eã ad paradisũ ascẽdant. Nã (vt S. Chryso. ait) crucẽ portare, nõ est ipsũ lignũ humeris imponere; sed mortis semper meminisse, & ob oculos semper eã habere; talẽ vitam instituẽdo, quæ sit ipsius mortis imago; nec mortis cuiusuis, sed veræ mortis crucis, imitãdo eũ, qui in ea est mortuus, vt Sanctæ vitę nobis exemplum præberet: ita vt perfectè nobis aptetur, q Apost. dixit: *a mortui estis: & vita vestra est abscõdita cũ Christo in Deo.* O morte felicem, (ait S. Bernar.) quæ Iustũ à culpis mundũ cõseruat, & quasi aduenã huius sæculi facit! Quare aũt mors illa est felix, nisi, quia necesse est, *b nõ viuentẽ in se* ipso, *viuere in Christo*; & quasi eius socius sit in Deo ipso abscõditus. O dulcis Societas! ô securum latibulum! quis potest esse socius iucundior ipso Christo? & q latibulũ securius ipso Deo? ô felices mortuos, quibus Christus tanquã socius cõiungitur; & Deus tanquã sepulchrum, & intimus recessus ipsos recipit! vbi autem illos excipit, & *c abscondit* eos, nisi (vt dixit Dauid) *in abscõdito faciei suæ à cõturbatione hominum*? & quid dico à cõturbatione hominum? imò nec eò pertingit solicita & anxia cõturbatio mortis, iudicij, aut inferni; neque horrẽdi dæmonũ terrores: quia, dum viuerent, omnia hæc studiosè meditati sunt, ac ruminarũt; seq; ad eandẽ præpararunt, ita in Religione viuẽtes, sicut in ipsa mortis hora sunt re vera futuri. Affectu. n. reliquerunt ipsi, quod ipsa poterat

Ex S. Ambroso.

Homil 5. ad Popul.

a *Colo. 3 3.*

Ser. 7. Quadragesimæ.

b *Gal. 2. 20.*

c *Psal. 30 21.*

illis auferre; seque disposuerunt, vt pericula euaderent, in quæ illa potuisset eos conijcere. Quid autem mirum, si mortem illi non timeant: qui sponte sua quotidie moriuntur, & morientes viuunt in suo sepulchro? & quoniã d *eis viuere Christus est: mori* reputant *lucrum*, tanquã transitum ad regnandum cum ipso. Ac propterea S. Chrysostomus dixit, *quotidie morior, & mortem deride.* Neque enim illa nocere tibi potest, si ita quotidie viuas, quasi dies illa esset vltima. Imò ridens eius triumphũ, vsurpare tibi licebit illud Apostoli: e *vbi est mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus?* primus aculeus, qui è paradiso nos expulit, mortiq; subiecit, est peccatũ: post quẽ alij sunt aculei, passiones scil. carnis, concupiscentiæ rerũ mundi, ac dæmonis tentationes, quæ nos stimulant, ac in miserandã animæ & corporis mortem præcipitant. Continua tamen eius memoria, sanctusq; eius timor vincit, hebetatq; oẽs hosce aculeos; & glorioſam obtinet victoriã de ea, quæ prius nos vicerat; ac triumphat de eadẽ virtute diuinæ Vocationis, quæ cęlesti sua luce ex veneno educit teriacham, & antidotum; & ex ipso quem de hoste reportat, triumpho, arma sumit, ad eundẽ cum glorioſiori triumpho vincendum. Quemadmodum. n. f *Tobias ex pisce mortuo, & exenterato*, iussu Angeli *fel* accepit, quo *parenti caco visum restituit*; & *cor, quo fugauit dæmonẽ*: ita exercendo meditationẽ circa cadauera, cum diuinæ inspirationis auxilio, hauries vtilem tibi amaritudinẽ, quæ deceptionẽ tuã tibi detegat; & animæ visum clarificet, taleq; det affectũ & cor adeo robustũ, vt dęmones fugere cogat, triũphumq; de illis reportet.

d *Phili. 1. 21. Vbi suprà.*

e *1. Cor. 15. 55*

f *Tob. 6. 8.*

QVOD si vnum ex his triumphis videre cupis, vt pugnare discas ac vincere: audi quid prudenti cuidam adolescenti, principis cuiusdam vnico filio acciderit, quẽ Deus hac via & ratione ad Religionis statũ perduxit. Cui cum princeps parens conaretur persuadere, ne id faceret, cùm esset iuuenis, diues potens, & magnarũ ditionũ hæres; & quòd in sæculo manẽs, posset, sicut alij ipsi similes fecissẽt, Deo seruire: Sed respõdit, se libẽter ipsius voluntati pariturũ, modò ipse subditos suos à quodã tributo liberaret, quod ipsi pendebant: grauiter. n. valdeq; molestè ferrè, eos in tam seuera subiectione teneri. Interroganti aũt parenti, quod nam illud esset tributũ, vt illud auferret: respondit filius: tributũ & onus illud esse, cp æquè iuuenes ac senes morerẽtur; æquè diuites ac pauperes; æquè principes & nobiles, ac reliqui ciues & pagani: quod tributũ si auferatur, dicebat, se in sæculo remansurũ. Cumq; parens responderet: Deũ solũ illud auferre posse; intulit prudẽs adolescẽs: si nullus hominum tributũ hoc potest remouere, nullus etiã impediet me ab eo statu amplectẽdo, ad quẽ Deus me vocat. Nam si ego etiã iuuenis, diues, ac potens possum statim mori; volo statim incipere seruire Deo, cum ea perfectione ac seueritate, quã desidero, vt mors paratum me, & Dei obsequio studentem inueniat. Hoc filij responsum adeò cor parentis penetrauit; vt non solùm filij sui consilium, animiq; decretum approbauerit; sed ipse quoque cœlesti

Ex Cæsario in lib. de Exemplis.

luci

luci aditum prębens, eam veritatem adeò eſt benè aſſequutus, vt ſtatuerit, eandem, quamfilius, tenere viam.

HI ſunt diuinæ vocationis triumphi, quos ipſe per mortis memoriam reportat; quæ non ſolùm eſt vox ignauos excitans, & ad ſęlicem Religionis ſtatum impellens; ſed etiam eſt offenſiuum ac defenſiuum telum contra hoſtes, contendentes ab ea homines deterrere. Eadem etiam vox eſt anchora firmos eos tenens, & conſtantes in medijs tempeſtatibus, quas caro, & ſanguis excitant, vt eos ad ſæculum reuocent. Eſt etiam frenum continens furioſum cupiditatum huius mundi impetum, ne in abyſſum inferni eos præcipitet. Denique eſt aculeus inſtigans eos ad currendum magno feruore poſt Chriſtum: vt perfectionis celſitudinem conſequantur, antequam diei lux deficiat.

SVPEREST nunc oſtendere, quid lux cœleſtis in hoc vocationis modo manifeſtet. ad quod illud iacimus fundamentum, quod Deus in hora mortis omnes homines vocet vocatione aliquo modo illi ſimili, qua vocat aliquos ad mundum deſerendum, & Religionem amplectendam: quamuis cum circumſtantijs ac conditionibus magis horrendis ac tremendis: dicens in ſeueriſſimo quodam ſenſu verba illa, quę olim dixit Abrahamo, g *egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui; & veni in terram, quam monſtrabo tibi.* In quibus verbis tria licet valde horrenda perpendere, tanquam tria puncta vtiliſſimæ cuiuſdam meditationis. g *Gen. 12. 1.*

Conſideratio eorum, quæ in vltima mortis vocatione geruntur.

CONSIDERA inprimis, quid Deus D.N. iubeat te deſerere, & vnde iubeat exire in illa difficili mortis hora? Primũ enim iubet *egredi ex terra tua:* non ſolũ ex ea parte, in qua natus es; ſed ex toto terræ orbe, ad quẽ nunquam ampliùs ſis rediturus; nec vlla prorſus eius re ampliùs vſurus. Tibi enim non erunt ampliùs campi, nec horti, nec aulæ; nõ ciuitates, nec prouinciæ: nulla res iucunda, quæ oculos recreet; nullæ muſicæ, quæ aures lætificent; nulli odores, aut ſapores, qui olfactum aut guſtatum oblectent; nullæ res blandę, aut ſuaues, quæ tactui recreationem aut delectationem adferunt. Hæc, inquam, omnia deſerẽda ſunt tibi exeunti ex terra, in qua illa reperiũtur, ita vt nihil prorſus eorum tecum poſſis aſportare: ſed ſicut nudus ingreſſus es terram, ita nudus exibis. *Punctum 1.*

DEINDE iubet, egredi ex *cognatione tua*, deſerentem non ſolum eos, qui tibi ſunt ſanguine iuncti; ſed etiã totum genus humanum, abſq; vlla ſpe amplius in mortali hac vita agẽdi; aut conſuetudinẽ vllã habẽdi cũ hominibus, ſiue illi ſint cognati, ſiue noti, amici, aut ſocij, quantumuis intimi ac dilectiſſimi fuerint, ſiue bona, ſiue mala amicitia: ſoli enim exeundum tibi eſt, & ſoli abſque vllo comitatu coram tuo iudice comparendum. 2.

3. TERTIO iubet exire *ex domo Patris tui*, non ſolum terreni, ſed cuiuſcunque in hac vita, etiam patris cœleſtis: exeundum enim tunc erit ex Eccleſia militanti, & ex domo Religionis, & ex omnibus eius monaſterijs, ſiue Conuentibus: ac proinde tibi non erit amplius Sacramentorum Eccleſiæ vſus, non concionum, non librorum ſacrorum, aut piorum; nec aliorum mediorum, quæ tibi in terra exiſtenti ad ſalutem conſequendam vſui eſſe poterant. Ac denique dicetur tibi: *egredere ex domo*, quam pater tuus carnalis tibi dedit, ex miſerabili ſcilicet iſto corpore, in quo anima tua per tot annos habitauit: neque diutius in ea licebit habitare: nam tota conuertetur in puluerem, ex Iudicis ſupremi ſententia in proditorem lata, cuius domus iubetur ad terram deijci, & ſal deſuper ſeminari.

HAEC omnia deſerenda tibi ſunt in illa hora; & quidem cum ingenti pœna ac dolore, ſi amore inordinato ad malum aliquod affectus fuiſti; aut ex nimia ignauia nō fuiſti vſus bono, cum potuiſti. Quid igitur huic horrendi huius exitus vocationi, cū ea, quę nunc fit, ad exitū adeò ſuauē ac iucundum, quod ſi hanc cū magno ſpiritu amplecti, alterā illā reddet ſuauiſſimam: cur hāc non amplecteris, & ex ea nō exultabis? cur nō complaceas tibi relinquēdis, quæcunq; in hac vita poteris: vt magna tua vtilitate in hora mortis iam factū inuenias? ô dulcis IESV, qui nudus ex hoc mūdo exiſti, nudus moriens in cruce, ſepara, quæſo, à me in vita, quod in hora mortis vellem omnino reliquiſſe; vt nudus nunc crucem amplectar, & nudus in ea exſpirem.

2. *Punctum.* SECVNDO eſt conſiderandus locus, ad quem vocaris, cùm dicit: *veni in terram, quam monſtrabo tibi.* & hic perpendes triplicē terrā, quā Deus tibi poteſt in hora mortis oſtendere. Prima eſt cœlū: quæ terra eſt viuentium, & beatorum poſſeſſio; in qua faciem illis ſuam oſtendit, repletque æterno ſuo gaudio, & bonis omnibus, quæ poſſunt deſideria cordis eorum explere ac ſaturare. Secunda eſt Infernus, terra mortuorum ac damnatorum carcer; tenebris plenus, ac miſerijs, in qua terra, neque ordo eſt, neque requies; ſed ingens confuſio, & intolerabiles cruciatus. Hæ duæ ſunt habitationes æternæ: ex quibus nullus, qui ſemel ingreſſus eſt, exire poteſt; nec vllus eſt tranſitus
a *Eccl.11.3.* ab vna ad alteram. Nam a *ſi ceciderit lignum ad Auſtrum* cœli, *aut ad Aquilonem* Inferni: *in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Tertia terra eſt purgatorium, hoc eſt, captiuorum ac debitorum carcer: in quo horrendis igneis pœnis debita luunt peccatorum: vnde nō priùs exire licebit, quàm vltimum quadrantem reddiderint. Vnam ex his tribus terris oſtendet tibi Deus in mortis articulo; ante quem non poteris ſcire, quam tibi monſtrabit; neque quæ ſors tibi continget. ô quales anguſtias, & animi afflictiones tuus ſentiet ſpiritus, cùm
b *Luc.3.9.* viderit, b *ſecurim ad radicem arboris iam poſitam, vt eam præſcindat*, neſciens, in quam partē cadet poſt abſciſſionē! ô quomodo paupercula anima cruciabitur conſtituta in dubio finis, quem eius exitus habebit. Cōſcia enim ſibi eſt,

quod

quod peccauerit; ignara tamẽ, an ſua peccata ſint dimiſſa: nouit, ſe dignã eſſe, quę repellatur, & neſcit an ſit nunc digna, quę diligatur & admittatur. Quòd ſi diuinam Vocationẽ in hac vita audiuiſti, & iuxta eã vitã tuam inſtituiſti; gaudebis, cũ ſecũda illa vocatio aderit, propter ſpẽ conceptã, quod oſtendet tibi Deus felicẽ illam terram, de qua dicitur: c *in terra ſua duplicia poſſidebunt.* dabit enim Deus Religioſis tanquã primogenitis ſuis duplicatũ gloriæ præmium: alterũ eò quòd præcepta eius ſeruauerint; alterũ quòd Euãgelica cõſilia ſint amplexi. Tunc audiet anima tua vltimã illam ac iucũdiſſimam vocationẽ ſponſi cœleſtis, dicentis: d *Veni de libano ſponſa mea, veni de libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de mõtibus pardorum.* Ter illam vocat ad coronam recipiendã (vt ait Honorius) ob triplicem renũciationem, quam fecit: nẽpè Dæmoni, Mundo, & ſibiipſi; diuitijs, delitijs, ac propriæ volũtati per tria vota, quæ edidit, Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ: quorũ fideli cuſtodia facta eſt eius vita excelſa, pura, cãdida, & inſtar mõtis libani (quod interpretatur cãdor) exaltata; pedibuſq; ſuis calcãs colles huius mũdi, Superbiã, ſcilicet, Ambitionẽ, & Cupiditatem: in quarũ cauernis occultant ſe dæmones, qui tãquam leones, & Tigrides perſequuntur Iuſtos. ô quam felix erit anima tua, ſi nunc audiat diuinã vocationem, quæ ipſam inuitat ad vitam adeò excelſam! ſiquidem tẽpus veniet, in quo vocetur ad coronã adeò glorioſam recipiendã. Contra verò ſi ad vocationem diuinam nunc obſurdeſcis, aut vitam tuam iuxta eam non inſtituis: incredibilem triſtitiam ac pœnam ſenties in vltima illa hora: cum intimabitur tibi tremenda illa ſententia Dei per ſuum Prophetam dicentis: eo quod e *in terra ſanctorum iniqua geſſit*, hoc eſt in Eccleſia, *non videbit gloriam Domini* in terra Sanctorum, hoc eſt in paradiſo. Quando mortalis morbus te premet, quàm libenter DEO dices illud Iob: f *dimitte me, vt plangam paululum dolorem* ſiue peccatũ *meum, antequam vadam, & non reuertar: ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine: terram miſeriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.* Quod ſi noſſe velis reſponſum, quod tunc habebis: audi quam rationem Dominus noſter in vltima hac ad rationem accipiendam vocatione ſeruare ſoleat.

c *Iſa. 61. 7.*

d *Cant. 4. 8.*

Vide Martinum del-rio in eũ locum.

e *Iſa. 26. 10.*

f *Iob 10. 21.*

QVOD maximè in vltima hac vocatione terret, eſt: quòd ſit vnica tantũ, repentina, & cum tãta efficacitate, vt nulla ſit cõtra eã reſiſtẽtia, nulla excuſatio, nulla dilatio, aut mora; ſicut in vocationibus, quæ in hac vita fiunt, eſſe poſſunt. Quãuis enim præcedere ſoleant pulſus aliqui morborũ, tanquã prænuncij inſtantis rationis reddendæ: quando tamen conſtitutum efficacis & infallibilis vocationis tempus adeſt, ſtatim atque Deus ad iudicium te vocauerit: impoſſibile eſt, ei vocationi reſiſtere; ſed in momẽto, quod dicetur tibi: *egredere de terra tua*, neceſſe eſt, te ſtatim exire; & ſtatim arq; ſententia eius terram deſignat, ad quam ſis iturus: traheris ad eam abſque vlla reſiſtentia;

3. *Punctum.*

aut

aut per Angelum ad cœlum, aut Purgatorium; aut per Dæmonem ad Infernum: idque totum in ictu oculi perficietur. Imò interdum euenit adeò repente, vt, nulla morbi alicuius veluti citatione præcedente, in eodem momento, & fiat vocatio, & eius exsequutio.

g *Mat. 20.1.* QVOD vt melius intelligas, memento g *Patrem familias* duplicem ad *operarios* vineæ suæ vocationem adhibuisse: alteram, vt in ea laborarent, quã sæpius repetiuit, nam omnibus diei horis ad eos vocandos exiuit; & qui eius vocationi in vna hora restiterunt, in altera paruerunt: altera fuit vocatio, *cùm serò esset factum*, vt rationes cum eis faceret, & laboris *mercedem redderet*. Et in hac nec resistentia vlla fuit, nec dilatio: nec nisi semel est facta. Vnusquisque enim seorsim ad rationem reddendam in morte vocabitur; & postea omnes simul in fine mundi. Et qui primæ vocationi paruerunt, & in vinea Ecclesiæ aut Religionis, si ad eam fuerint vocati, laborarunt: accipient denarium gloriæ: qui autem restiterint, volentes potius esse otiosi, quam facere quod Deus committit ac iubet: vocabuntur ad rationem reddendam, sicut malus ille h *villicus*: non vt præmium accipiat, sed vt ob suam pertinaciam, & ignauiam puniantur.

h *Luc. 16.1.*

FORTE, vt otium & ignauiam tuam excuses, dices: hunc te animum habere, vt vocationem diuinam audias; non tamen *primo mane*, aut *hora tertia*; cùm satis sit, hora *nona*, aut *vndecima*: nam tũc te futurum adeò feruentem, vt accipias denarium gloriæ, eiusdem valoris cum ijs, qui multò citiùs inceperunt. ô te ignauum atque infelicem, si deceptioni adeò manifestæ acquieueris! quis te miserum securum faciet, quod volet Deus in ea hora cum maiori efficacia vocare, quàm omnibus præcedentibus? aut vnde nosti, tunc pariturum te vocationi diuinæ: cum toties eidem restiteris? & quis hoc tibi dixit, exspectaturum Deum, vt breui illo tempore, sicut optas, laborare possis? caue, ne vitam tuã ita expẽdas, vt cum Israelitis dicas, i *manda, remanda; exspecta, reexspecta; expecta, reexpecta: modicum ibi, modicum ibi.* Quid hoc aliud est, (ait Richardus de S. Victore) quàm hinc teneri desiderio, vt Deus te vocet ac visitet; & multa committat ad ipsius obsequium spectantia: inde verò, cùm re ipsa te vocat, dicere illi, vt parum expectet: nam te iussis postea pariturum? quòd si te vocet secundò, tu repetas, vt parum adhuc expectet: & sic nunc parum, huius negotij causa differs, & iterum parum, alterius occasione te excusans existimas, ad omnia fore tempus sufficiens; & satis esse, vltimum Deo dare. Quod si tam parum ciuiliter cum tanto Domino agis: an non dignus es, à quo suam Deus manum retrahat; ac perseuerare permittat in eo modo agendi, & respondendi per totam vitam: cum autem iterum dixeris, vt parum adhuc expectet, re ipsa respondebit: se nolle: & abscindet repente vitæ tuæ cursum, vocabitque ad rationem statim reddendam. Memento infelicis illius Chrysorij, de quo Sanctus Gregorius refert, quòd cùm

i *Isa 28.10*
Li. 4. de cõtempl. ca. 13.

Lib. 4. Dial. cap. 38.

vitam

vitam ſuam in multis peccatis expendiſſet: quadam nocte horrendas vidiſſet viſiones, & ingentibus clamoribus dixerit, induciæ, vel vſque mane! induciæ vel vſque mane! in quibus verbis miſer expirauit, non obtentis petitis indicijs. quia noluit, ex multis priùs à Deo ipſi datis, fructum accipere. Quid exiſtimas te facere, cùm trahis moras, ac differs DEI vocationi parere: niſi aliquot dierum inducias petere? ſed ſi in ea petitione perſtiteris, vt laxiori ſenſualique vitæ te tradas: eueniet tibi, vt aliquando petas, nec obtineas: eò quòd abuſus fueris multis antea tibi conceſſis: ſed potius tibi exprobrabit fauores, & beneficia in te collata, vt ad pœnitentiam, & vitam emendandam te prouocaret: obijcietque tibi illud Sapientiæ: k *vocaui te & renuiſti: extendi manum meam* ad iuuandum te, & *nec aſpicere* quidem voluiſti; conſului quod tibi expediebat, & *deſpexiſti omne conſilium meum; increpaui*, quòd malè faceres, & *increpationes meas neglexiſti*. Cùm igitur tu *inuocaueris me, non exaudiam: & ſi mane conſurges*, vt me quæras, *non inuenies me: irruet enim in te repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruet. Comedes igitur fructus viæ tuæ*, tarditatis ac dilationis, *tuiq; conſilijs ſaturaberis*, meritas luens pœnas, eò quòd *conſilium meum deſpexeris*. Acquieſce igitur diuini huius conſiliarij ſuaſionibus; & ſtude opere illa exequi: dilatio enim executionis in cauſa eſſe ſolet, cur nunquam opere impleantur: ita vt qui vitæ mutationem de die in diem differt; prius vitam finiat, quàm ſe emendet. Vnde Sanctus Auguſtinus ait: hæc res eſt, quæ multos occidit, cum dicunt, cras, cras; & ſubito oſtium clauditur: remanſit foris, cum voce coruina, quia non habuit gemitum columbinum. dum enim quotidie in craſtinum differtur, quod Deus iubet, & ipſa vitæ mutatio: repente veniente ſponſo, cœli porta occluditur, & fatuæ virgines remanent foris: quia deſuit illis gemitus columbinus; vt peccata ſua deflerent, & volarent celeriter ad exequenda mandata Dei. Contemperunt ſpiritus Sancti conſilium, qui quaſi columba innocens, quod maximè illis expediebat inſpirauit; amplexi verò ſunt conſilium & ſuggeſtionem coruorum. hoc eſt, Dæmonum, qui ſuggerunt, & inſtigant ad differendum de die in diem; & ideo deceptos ſe eſſe deprehenderunt. O Deus æterne, cuius conſilia cedunt in vtilitatem hominum, qui volunt ea ſequi: aperi quæſo aures noſtras, vt illa audiamus, & cum omni celeritate expleamus, ita vt in hora mortis comedamus fructus eorum: & fruamur ipſa gloria, ad quam illa diriguntur.

Amen.

k *Pron. 1. 24.*

Ser. 16. de Verbis Dom. Tom. 10.

CAPVT VIII.

DEVM VOCARE AD RELIGIONEM MANIFESTANDO eius ingentia bona, præcipuè regnum Dei: quæ admirandis parabolis explicat.

VAMVIS VOCATIO ad statum Religiosum, quæ luce sua pericula & miserias huius mundi detegit, valde penetret & impellat hominum animos: multò tamen nobilior & excelsior est illa, quæ stupendos thesauros, bonaque spiritualia in hoc felici statu latentia manifestat. Nam (vt S. Bernard. suis Monachis dixit) qui in vocatione sua non solùm locũ, vnde exiuit; sed etiam ad quem venit, considerat; nec solùm quod deseruit, sed etiam quod accepit, benè perpendit: deprehendet secundam hanc misericordiam plurimùm excellere illam priorem: per secundam enim vocatur & eligitur à Deo, vt feliciter proficiendo pergat, & meritorum a *fructus* proferat, qui *permanent* in vitam æternam. Id quod adeò certum est: vt licèt admitteremus, posse in sæculo vitã agi absq; prædictis periculis: sit tamen omnino sufficiens valdeque præclarum motiuum ad eum deserendum, & Religionẽ amplectendam: quòd in ea fruantur Religiosi bonis illis spiritualibus, quæ in ea habitantibus sunt promissa. Quare, cùm lux cœlestis illa bona alicui manifestat, statim quasi abstractus accedit, vt eam amplectatur, nulla vi humana valente eum retrahere. Quamobrem S. Laurentius Iustinianus dicere solebat: consultò Deum hominibus occultare gratiam Religionis: quia si eius felicitas eis innotesceret: omnes ad eum properarent, vt tanto fruerentur thesauro. Neque censenda est hæc exaggeratio: nam Religiosa vita (vt in tertio tractatu est dictum) continet eminenter omnia spiritualia bona, in quibus vitæ huius beatitudo consistit, quam Apostolus vocat *Regnum Dei*. de quo dicit, quod sit *Iustitia, & pax, & gaudium in spiritu Sancto*. Quæ verba paulo fusius nunc ad hoc propositum explicabimus, in quibus Apostolus tangit quatuor, quæ regnum quoduis & multorum hominum communitatem reddunt felicem: quod scilicet in eo regno sit Iustitia, Sanctitas, veraque Religio; Pax item, & concordia inter eos omnes absque bellis, dissensionibus aut litibus, quæ illos perturbent, ac simul gaudium verum, vt quisq; ijs quæ habet, sit contentus; habeat verò abundantiam eorum, quibus indiget ad suã sustentationẽ & solatiũ; præ omnibus autẽ vt Regẽ quendã habeat adeò Iustũ, Sapientẽ, ac Potentẽ: vt conseruare & augere eadẽ bona possit; ac à quocunq; eadẽ deprædari, aut destruere conante, tueri, ac defendere. Hoc enim totũ eminenter inuenitur in sacra Religione, quæ est regnum quoddã

homi-

Serm. contra vitiũ ingrat.

a *Ioan. 15. 16*

In eius vita. cap. 9.

b *Ro. 14. 17.*

hominum ab ipso Deo selectorũ: in quo verè regnat Iustitia & sanctitas; floret pax & mutua vnio, abundat gaudiũ, & lætitia cordiũ: & spiritus Sanctus, qui cũ Patre & Filio vnus est Deus, ei assistit semper, tanquã Rex ad omnia hæc bona conseruãda & augenda. Nec solùm voluit Apostolus dicere: gaudium illud esse in spiritu Sancto; sed etiã iustitiã & pacem: nã in alio loco dixit: c *fructum spiritus esse Charitatẽ, & pacem, & gaudium.* Vocat autẽ fructũ: nã, quemadmodum arbor fructus producit, nutrit, & conseruat, vsq; ad integrã perfectionem; & simul producit folia, quibus eos tegat, & quo potest modo tueatur: Ita spiritus Sanctus, fructus producit sanctitatis, & gaudij; eosq; cõseruat & vsque ad integram perfectionem auget ac promouet; suaque protectione eos protegit ac defendit: quorũ tanta est dulcedo & suauitas, vt quidquid terra profert ad eã suauitatẽ collatũ, tanquam nihil censeatur. Quamobrem Apostolus cũ hæc duo inter se confert, ait: *regnum Dei non esse esca aut potum* terrestri similem, neq; *gaudium* ac dulcedinẽ huius mũdi; sed *Iustitiam, Pacem, & Gaudium*, quę de cœlo veniunt, & ab infinitæ dulcedinis fonte, spiritu Sancto scilicet, fluunt. Quare nisi ipse cœlesti sua illustratione dulcedinem illam manifestet, præbeatq; delibãdam; nullus poterit eam agnoscere, neq; vt par est æstimare: quam tamen si copiosa sua luce detegat & ostendat: nullus erit, nisi valde sit durus ac pertinax, qui non omnia deserat, vt illã obtinere possit. Præcipuè quòd lux illa cœlestis ita excellentiã ac dulcedinem huius Regni ostendit, vt simul det aliquid delibãdum eius, quod in se continet, cum pace, gaudio, & admiratione, quã tunc communicat, eum in modum quo CHRISTVS DOMINVS noster cùm suæ crucis asperitatem prædicaret, dixit suis discipulis, vt eos animaret: d *aliquos* eorum *non gustaturos mortem, donec viderent regnum Dei*: quod regnum eis ostendit post octo ferè dies, cum transfiguratus est supra montem excelsum coram tribus eorum. Cuius aspectu adeo Sanctus Petrus lætatus & contentus fuit, vt dixerit: e *Domine bonum est nos hic esse.* hunc in modum ijs, quos Deus noster vocat, vt cum ipso excelsum montem ac separatum Euangelicæ perfectionis, vitæque Religiosæ, conscendant, solet cœlesti suo lumine pulchritudinem, suauitatem, & amplitudinem regni Dei in ea existentis manifestare: faciens, vt ipso aspectu aliquid experiantur plurimorum, quæ in ipsa continẽtur. Id autem sufficit, vt rerum huius mundi penitus obliti dicant: bonum est nos in hoc monte esse, & vitam agere fruique regno Dei *Iustitia, Pace, & Gaudio*, quæ in illa sunt.

c *Gal.* 5. 22

d *Luc.* 9. 27. *Matt.* 6. 28.

e *Mat.* 17. 4.

§. 1.

SED APERIAMVS iam stupendos modos, quibus Deus noster regni huius amplitudinem ac Religionis thesauros suis manifestat electis, & incipiamus ab eleganti & iucunda illa imagine, quam spiritus Sanctus

in Patriarcha illo Iacob nobis ab oculos posuit, de quo dixit Sapiēs: quod cū
a Sap.10.10. esset profugus iræ fratris sui, a *ostenderit ei* diuina Sapientia *regnū Dei*. Quod
euenit ei, cùm ambularet per locum quendam desertum solus, pauper, ac de-
b Gen.28.10. sertus, innixus baculo, quem gestabat. & b *cum venisset ad quendam locum, vel-*
letq; in eo requiescere post Solu occubitum, tulit de lapidibus, qui iacebant, & suppo-
nens capiti suo dormiuit in eodem loco, vix corporis oculos clauserat, cum Deus,
animæ oculos illi aperiens, regnum suum illi hoc modo ostendit: *Viditq; in*
somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cœlū: Angelos quoque
Dei ascendentes & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ dicentem sibi:
Ego sum Dominus Deus, Abraham patris tui, & Deus Isaac: Terram in qua dormis, tibi
dabo & semini tuo. Et ero custos tuus quocunq; perexeris. Cumq; euigilasset Iacob de
somno, ait: verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam Pauensq́ue, quā terribilis est,
inquit, locus iste: non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli: & pro gratiarū actione
votum vouit, se sanctorum, quæ Deus ipsi daret, decimas ei oblaturum. Fuit Iacob
eiusq; in eo itinere euentus, eorum figura, quos Deus ad Religionis statum
vocat. Qui primùm statuunt, Deo obedire, vt fratris sui Esau iram euadant;
hoc est, mundi fratris quidem secundum naturam, sed hostis infensissimus
ob eorum culpam, qui nihil aliud agit, quam illos vita gratiæ priuare, & ius
primogenituræ, quod habent ad regnum cœlorum, illis eripere. Illi autem,
vt eius manus & persequutionem euadant, volunt sicut Iacob ille, paternam
suam domum & omnes commoditates, quas in ea habere poterant, desere-
re: gaudentes potius pauperes cum Christo crucifixo viuere; quàm in medio
hostis sibi adeò infensi, qui mille viis conatur eorum sanguinem haurire. Vt
autem hoc illi maiori cum suauitate & fortitudine præstare possint, mani-
festat illis Deus superna sua luce diuitias regni sui, & vitæ Religiosæ excel-
S. Anto. 3 p. Tit 16 c.10. § 11. Ber. & Laurentius Iust. infrà citandi. lentias: quæ vita, vt Sancti dicunt, significatur per hanc mysticam Iacob sca-
lam: non enim aliud est sacra Religio, quàm firma quædam, tuta & iucunda
scala, qua ad cœlum ascenditur: quæ ex parte vna tangit terram, eò quòd in-
nitatur cognitioni propriæ, & contẽptui sui ipsius, rerumq; omnium huius
mundi: ex altera verò parte contingit cœlū, cui Deus ipse innititur, eò quòd
ad eius diuinitatis cognitionem, & amorem perfectum attingat, qui animā
ipsam suo vnit Creatori. Huius scalæ gradus sunt Paupertas, Castitas, & O-
bedientia; & reliqua Religiosa Exercitia, Lectionis, Meditationis Oratio-
nis, & Contemplationis: per quos gradus ascendunt quasi Angeli ad cœ-
lum, vt suam ibi familiaritatem & consuetudinem cum Deo suo habeant:
inde verò descendunt ad terram, vt variis ministerijs operam suam po-
nant in vtilitatem proximorum. Nec mirum hoc est, quod eos Angelos ap-
pellemus, quos in his exercitijs imitantur. Et quoniam quisque gaudet coniū-
gi sibi simili, fit vt Angeli, de cœlo descendāt, & ascendant etiā per eandem
scalam. Et descendunt quidem, vt cum Religiosis conuersentur; eosque ad

San-

Sancta eorum exercitia excitent: aſcendunt autem, vt eorum orationes Deo offerant, & impetrent quæ illi optant. Ne autem in hoc itinere deficiant, quod à fuga ſæculi auſpicantur: ipſemet Deus ſcalæ innixus benevolum ſuũ vultum eis oſtendit, ſuumque fauorem ac beneuolentiam promittit, dicens: ſicut dixit ipſi Iacob: ne timeas, etiamſi præ metu fugias, ſiſque ſolus, pauper ac à tuis notis & amicis deſertus: nam ego Deus tuus omnipotens, ero protector tuus & cuſtos in omni bono quod quæſieris: & cum tu dormis, vigilabo ſemper pro te. Aſcende tutò per hanc ſcalam: ego enim illi innixus eam ſtabiliam, & firmabo. Ne dubites, perfectionis iter aggredi: nam ego ſubueniam tibi in eo; nõ es ſolus, cùm ego tecum ſim; non es pauper, cùm ego ſim diuitiæ tuæ; non deerunt tibi parentes, cùm ego ſim pater tuus: nõ eris abſq; fratribus & veris amicis, ſiquidem Angeli mei fratres erunt & ſocij tui. Accede, & innitere baculo crucis meæ, cum qua tutus pertranſibis Iordanem huius ſæculi, & peruenies ad æternam meorum cælorum requiem. Hæc illuſtratio eſt cæleſtis, qua Deus intellectus eorum illuminat, quos vocat ad Religionem; ſuſpenſos quodammodo tenens ad breue aliquod tempus, in cõſiderandis rebus adeò magnis, & mirabilibus, quæ in ea ſplendẽt. Et quãdo ex dulci hoc ſomno euigilant, & circa ea, quæ viderunt, reflexionem faciunt fatentur ſuam ignorantiã, in qua eo vſq; fuerunt; dicuntque: *vere Deus eſt in loco iſto*, & in hac domo ſanctæ Religionis, fauens eis ſingularibus gratijs & fauoribus; & *ego neſciebam* nec credidiſſem, tanta in ea eſſe, atque ipſa experientia vidi. O quàm eſt admirandus ac venerandus locus iſte Religionis, vere hæc eſt *domus Dei & porta cæli*: Domus recreationis, in qua Deus requieſcit cum filijs hominum; & eſt porta, per quam filij hominum in gaudium ſui Domini ingrediuntur. Et his bene perpenſis, tenerè ad huius domus pulchritudinem affecti; & cupientes per hanc portam ingredi: offerunt Deo vota & promiſſa ſua: non ſolum, ſicut Iacob, decimas eorum quæ poſſidebunt; ſed quidquid poſſident, aut ſe poſſeſſuros ſperant; & ſe ipſos cum ſuis rebus omnibus: eligentes cum ſummo gaudio viuere potius c *abiectos* & contẽptos *in domo Dei*, quã valde eſſe diuites & honorari habitantes in aulis, & *tabernaculis* mundi & *peccatorum*. Magnaq; anxietate, ac deſiderio, diuinæ Vocationi reſpondent illud Dauidis: *Vnam petij à Domino, hanc* ex toto corde *requiram, vt inhabitem in domo Dei mei omnibus diebus vitæ meæ*. Quærant alij diuitiarum ac voluptatum abundantias, honores, prælaturas, ſceptra ac dignitates; petant à Deo quidquid pro ſuo ſolatio voluerint: Ego rem vnam tantum petere volo, & vnam tantum quærere: hoc eſt, habitare in hac Domini Dei mei domo; aſcendere per hanc perfectionis ſcalam, ingredi per hanc ſanctitatis portam, vt nunquam inde exeam, donec in eius gloriæ domum ingrediar.

c *Pſal 83 11.*

§. 2.

DISTINCTIVS ADHVC explicauit Christus D.N. hãc Vocationis rationem duabus propositis parabolis, in quibus cælorum regnum cõparat cum duabus rebus magni in hoc mundo æstimationis & pretij: quas parabolas non toti plebi, sed priuatim suis discipulis dixit, sectatoribus Euangelicæ ac Religiosæ perfectionis, de qua in illis agebat.

a *Mat.*13 44 PRIMVM ait, a *Simile esse regnum cælorum thesauro abscõdito in agro; quem, qui inuenit homo abscondit; & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum*, vt thesaurum simul cum agro possideat. Quis autem ager ille est, nisi status Religiosus? qui in specie externa vilis apparet, & contemptus, & in mundi oculis sterilis, asper, & inutilis: intus autem continet ipsum Regnum cælorum, Iustitiam, Pacem, & Gaudium in Spiritu S. de quo idem

b *Luc* 17.21. Saluator dixit: b *Regnum Dei intra vos est*. Per hunc agrum plurimi homines transeunt, qui eum, exteriùs tantùm aspicientes, nihili faciunt; potius eum

c *Psal.*30.12. fugiunt. quod insinuauit Dauid dicens: c *qui videbant me foras fugerunt à me: obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde. Factus* sum *tanquam vas perditum*, & inutile. Sed nõ deest aliquis homo, qui thesaurum illum, etiamsi valde in agro illo absconditum, inueniat. Non quidem industriâ suâ, aut oculorum acumine; sed quia Deus, cuius thesaurus ille est, cælesti suo lumine ita illum illustrauit, vt inuenire thesaurum posset. Tantoque spirituali gaudio ex eo aspectu & inuentione afficitur: vt statim omnia, quæ habet, vendat; totiq; mundo renuntiet: vt sacrum Religionis agrum sibi comparet: quia tantus

d *Luc.*14.33. thesaurus non potest, nisi omnibus, quæ habet, venditis, comparari. iuxta eiusdem Saluatoris sententiam dicentis: d *qui non renunciat omnibus, quæ possidet: non potest meus esse discipulus*. etiamsi enim plurima quis possideat, omnia tamen pauca censentur, si ad agrum tantum continentem thesaurum conferantur, idcoque quidquid omnino habet, nulla parte sibi retenta, ab eo exigitur: ipse verò magna animi sui voluptate id totum tradit, nihili faciens

e *Cant* 8.7. quidquid dederit: cùm aduertat, multo plura sine comparatione, se recipere, iuxta illud Salomonis: e *si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam*. Et quid mirũ quod eam reputet nihil, cùm p

f *Sap.*7.14. ea cælestem quærat sapientiam? de qua idem Sapiens dixit, f *quod eius thesaurus sit hominibus infinitus*: eius enim bonorum ac diuitiarum non est numerus,

g *Colo.*2.3. nec pondus: sufficit enim, quod secum habeat Christum D. N. in quo ait Apostolus esse g *omnes thesauros sapientiæ & scientiæ Dei absconditos*. Qui renunciantibus ipsius amore thesauris temporalibus, maximam cælestium suorum thesaurorum partem largitur. Nec vacat mysterio, quod Seruator noster non dixerit: hominem emisse thesaurum; sed agrum. Nam thesaurus nec emi potest, ne possideri, nisi cum agro, in quo ille continetur. Quare si Deus

ad perfectionis ſtatum te vocat, manifeſtando theſaurum *ſanctitatis, pacis, & gaudij*, in eo exiſtentis: nõ poteris illum obtinere, niſi agrum ipſum emas, Religioſum ſtatum amplectendo: in quo per ipſius Religionis exercitia benè fodias, vt inæſtimabilibus diuitijs in ea latentibus copioſiùs frui poſsis. Sed quoniam nouit ipſe Dominus periculum, huic Vocationi imminens, ſi abſq; cauſa & neceſsitate theſaurus ille manifeſtetur: ait, hominem, qui theſaurum inuenit, eum *abſcondiſſe*, hoc eſt, quod viderat, & inuenerat occultaſſe; nec indicaſſe carni & ſanguini, nec filijs huius ſæculi, qui ſemper conantur, Vocationem Dei ad Religionem, impedire. Quare nullo eis dato ſigno, quod theſaurum inueniſſet; ne impedire eum conarentur: dedit omnia, quæ habebat, vt bonum tuto poſsideret, quòd adeò diligebat, tantiq́ue faciebat.

Mox ſubiecit Chriſtus D.N. alteram parabolam, qua idem h *cælorum regnum* dixit eſſe *ſimile homini negociatori quærenti bonas margaritas; & inuenta vna pretioſa, abijt, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam.* Nec ſine cauſa in priori parabola non dicitur homo ille quæſiuiſſe theſaurum, ſed inueniſſe: inſinuatur enim ex tempore & caſu quodam fuiſſe illi oſtenſum. In poſteriori autẽ, qui pretioſam inuenit margaritam, anxiè & ſolicitè bonas margaritas quærebat: vtraque autem parabola indicantur duo hominum genera, quos Deus D.N. hoc vocationis modo ad Religioſum ſtatum vocat; quoſdam nihil omninò cogitantes de perfectione Chriſtiana quærenda, eò quòd valde ſint negligentes in obſequio diuino; ſed ipſe Dominus, eorum commiſeratione motus, repente cæleſtis lucis radio eos illuminat, ac theſaurum oſtẽdit ipſis aliàs valdè abſconditum: in quo miſericordiæ ſuæ magnitudinem erga eos manifeſtat, iuxta ſuam promiſsionem, qua dixit: i *inuentus ſum à non quærentibus me: palã apparui ijs, qui me nõ interrogabant.* Alij tamen inſtar negotiatorum valdè anxiè quærent bonas virtutum margaritas, quibus diuites euadant; & in ipſo ſæculari ſtatu pia opera exercent, optantes, Chriſtianam perfectionem obtinere: quorum Chriſtus D.N. videns pium conatum ac deſiderium eis ſubuenit; nouaq́ue luce oſtendit vnicam eamq́ue pretioſam Religionis margaritam; tantam eis communicans huius margaritæ opinionem, vt vendant quæcunque habent, quò eam ſibi emere poſsint; idq́ue eò maiori conatu & ſolicitudine faciunt, quò clariùs aduertunt eius pulchritudinẽ & præſtantiam. Primi vident theſaurum; ſed in agro abſconditum: quia non ſatis eius amplitudinem aſſequuntur; & exiguam habent dulcedinis eius experientiam: ſecundi aũt margaritam vident planè apertã, & extra ſuã conchã: expertis. n. *Iuſtitiã, Pacem, & Gaudiũ*, vitæ verè Chriſtianæ, accedit noua lux & experientia maioris abundantiæ & Excellentiæ, quæ in ipſa eſt vita Religioſa, quę (vt ſuprà cępimꝰ inſinuare) valde eminẽter appellatur *vnica & pretioſa margarita. Margarita* eſt, eò ꝙ eius origo è cęlo ſit, ex rore gratię cęleſtis in cõcha recollectæ vitæ, recepto in medio turbatiſsimi maris huius mũdi.

h *Mat.* 13. 45.

i *Ro.* 10. 20. *Iſai.* 65 1.

Cap. 6. *ad fin. Lyranus. Plinius lib.* 9. *c.* 35.

Eſt

k *Sap.* 7.9. Est *preciosa*, quia nihil est in terra, quod possit cum illa conferri: k & *omne aurum in comparatione illius est arena exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.* Est *vnica*, eò quòd vnionem in rebus omnibus summè diligat, vniens corda ad summum illud bonum quærendum, de quo dixit

l *Luc.* 10.41. Saluator, l *Martha, Martha solicita es, & turbaris erga plurima: porrò vnum est necessarium.* Vita enim sæcularis etiam Iustorum multis rebus, quas habere desiderat, occupatur; & curis eas obtinendi turbatur. At vita Religiosa non quærit, nisi vnicum finem; omnesq; Religiosos coniungit, vt per exequutionem eorundem mediorum, ad eum perueniant. cui preciosæ margaritæ oēs virtutum omnium margaritas coniungunt: omnes enim illas exercet, & omnes vicissim eandem exornant, eiusq; præstantiam & valorem extollunt.

m *Apo.* 21.21 *Vide Riberam ibi.* quemadmodū enim S. Ioannes dixit: m *duodecim portæ duodecim erant margaritæ, & singulæ portæ singulæ erant ex singulis margaritis, sed singulas tamen margaritas ornatas esse duodecim aliis margaritis:* ita vnaquæq; religio est vna preciosa margarita, propter vnitionē, qua ad eundem finem per eadem media tendunt: sed vnaquæq; tamen exornatur multitudine reliquarum margaritarum aliarum virtutum, quæ connectuntur ferenti

n *Colo* 3.14. *S. Bernard.* n *charitate*, quæ est *vinculum perfectionis* & ita omnes coniungit.

PRAECLARE S. Bernardus rem hanc totā explicuit in quodam sermone

» super hanc parabolam, dicens: quæ est ista preciosa margarita? nonne Religio sancta, pura, & immaculata? in qua homo viuit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs, irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur fiduciùs, purgatur citiùs, præmiatur copiosiùs? O Religio gloriosa & mirabilis! Quæ mens cogitare, quis intellectus plenè cognoscere, quæ lingua humana te poterit sufficienter & dignè extollere? hæc est enim, fratres mei, quæ miserante Deo, peccata remittit, & referat paradisum; quæ infirmum sanat hominem, & tristem exhilarat, vitam de interitu reuocat, fiduciam reformat, vires que & gratiam abundantiorem refundit. hæc respuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit nequitiam; cogitque hominem, Dei amore omnia libenter sufferre. O Religio virtutibus ornata! ô margarita præfulgida, & Sole splendidior! quid non dete referam? omnia enim ligata tu soluis, omnia soluta ligas: Omnia aduersa tu mitigas, omnia desperata tu animas. ô Religio rutilantior auro, Sole splendidior. Per te spiritu cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes Euangelizantur. Tu de superbis humiles facis; de gulosis sobrios; de crudelibus pios & sanctos; de iracundis mites; de luxuriosis pudicos; de inobedientibus obedientes; de oseribus facis in fraterna dilectione feruentes. O vita admirabilis! vallis plena virtutibus, paradisus delitiarum, habitaculum Dei, vita Angelorum, vita beata! tu scala Iacob, quæ animas perducis ad paradisum; tu via regia paradisi, quæ homines perducit ad patriam; tu stadium

concer-

concertantium, luctatorumque bene currentium, & perducis ad altas coronas! O porta præclarissima, per quâ in sanctam ciuitatem intratur; per quâ regnum cœlorum rapitur & possidetur. Tu ducis ad æterna gaudia, & ad terram semper viuentium. O homo fuge homines: Religionem elige, & saluaberis. ingredimini sanctam hanc habitationem: ad quam vocat vos magni consilij Angelus, & illuminabit vos filios Dei per condignam satisfactionem. Hæc S. Bernardus, cuius conclusio fructus est prædictorum in hoc capite. Si enim hoc te Deus beneficio affecit, vt margaritę huius prætiosæ pulchritudinem, & ingens precium absconditi in agro theatri, & immensas diuitias huius Regni Dei, eius Iustitiæ, pacis & gaudij in spiritu sancto, tibi reuelare dignatus sit: statim debes obedire te per adeò iucundam viam vocanti, relinquens res omnes, vt bonum illud assequaris, quod tibi manifestat.

CAPVT IX.

VOCATIO DIVINA SOLET SANCTITATIS, PACIS, ET Gaudij inundationes quæ in Religione sunt, manifestare: vt homines ad eam ingrediendam permoueantur.

CVM LVX COELESTIS ijs, quos ad Religiosum statum vocat, aperire soleat excellentias & præstantiam, quas a *Regnum Dei* in se continet: oportunum erit, easdem hic explicare, ostendendo in particulari, quod spectat ad *Iustitiam & Sanctitatem*, quam ipse status sectatur; & pacem, gaudiumque *in spiritu sancto*, quod illum comitatur. Nam & ipsa diuina vocatio solet denuo communicari, ac valde corroborari lectione librorũ, in quibus huiusmodi excellentiæ sunt explicatæ. Quibus vt fides adhibeatur, satis erit nosse: spiritum sanctum esse huius Regni Regem ac gubernatorem, quod singulari cura & prouidentia gubernat, iuxta promissionem per Isaiã factam, quòd Religio ipsius gubernationi subiecta habitura esset b *Iustitiam* adeò abundantem, *sicut gurgites maris. & pacem* adeò copiosam, *sicut* ingens aliquod *flumen*. Quòd si ex vnius contrarij proprietatibus licet alterius qualitates cognoscere: licebit dicere, quod quemadmodum in mundo duplex est diluuium illum submergens: alterum peccatorum, alterum pœnarum, tribulationum ac miseriarum sicut in capite quarto est dictum: ita in Religione duplex aliud sit diluuium ijs, quæ in mundo sunt contraria: alterum Iustitiæ & Sanctitatis; alterum Pacis & Gaudij in spiritu sancto. Aperta enim fuit diuinæ misericordiæ abyssus, & ipsius cœli portæ, ad cuius filij Dei in mundum, qui c *consummatio abbreuiata*, ait Isaias, *inundabit iustitiam*. plenũ

a Rom. 14. 17.

b Isaiæ 48. 18.

c cap. 10.

scilicet copiosissimam gratiarum ac donorum cœlestium: quod etiam Dauid asseruit, dicens: d *orietur in diebus eius Iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna*, eiusque mutabilitas cesset. Cùm igitur iam exploratum sit, ante Saluatoris aduentum fuisse in mundo Iustitiam, & Pacem: cùm dicitur: in diebus eius Iustitiam orituram, significat abundantiam & excellentiam, Sanctitatis ac Pacis, quæ ex prædicatione Euangelij erat futura: vt apparuit in Ecclesia primæua in omnibus Christianis. Quæ si duratura est, donec auferatur luna, hoc est, quam diu hic mundus perdurauerit: splendebit excellentia hæc & abundantia in Religionibus, quas ipse Dominus sensim fundat, vt in eis conseruetur *Sanctitatis, Pacis, & Gaudij* dignitas & amplitudo, quam ipse induxit in mundum.

d *Psal. 71. 7.*

§. I.

INITIVM igitur facientes à *Iustitia & Sanctitate*, quam præcipuè quærunt, qui ad Religionem vocantur; & quæ verè prima est ac præcipua pars huius Regni Dei: (quamuis omnes Tractatus qui sequentur, ad eam dirigentur) breuiter nunc dicemus, eam consistere in tribus insignibus ac præclaris rebus, quas breuiter insinuauit Psalmista dicens: a *diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem & persequere eam.* Et S. Apostolus, cùm dixit: b *finem præcepti esse charitatem, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Prima igitur res, in qua *Sanctitas & Iustitia* consistit, est cordis puritas & mundities: ita vt nullam habeat maculam grauioris aut leuioris culpæ, scienter saltem, & aduertenter siue consultò admissæ. *Secunda* est conscientiæ *bonitas*, cum virtutum omnium ornamento, & bonorum operum, quæ ab eis emanant. *Tertia* est *firmitas*, & *constantia* in duabus rebus prioribus, ita vt non desimus fidelitati, quam Deo debemus, sed in eius obsequio ad finem vsque perseueremus: & tunc, vt ait S. Thomas, propriè vocatur sanctitas: quæ eò erit sublimior, quò tres prædictas qualitates habuerit excellentius, quæ in Religiosa vita plurimum splendent. Tria enim vota tendunt, vt supra est dictum, ad euellendas radicitùs peccandi occasiones, & sese addicendi continuato virtutum Exercitio, quibus Dei honorem magis promoueatur: qua re maximè conantur constantiam adhibere, quæ possit esse in hac vita, idque per obligationem, quam securâ adferunt vota, quæ perpetua est, & vsque ad mortem irreuocabilis. Sic enim Religiosi similes fiunt ipsi Domino dicenti: c *Sancti eritis quoniam ego sanctus sum*; & quemadmodùm d *Seraphini clamabant* ter: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ob infinitam excellentiam quam in omnibus tribus prædictis gradibus Sanctitatis habet: ita Religiosi per tria vota edita eleuantur, vt ter fiant Sancti, imitantes ipsum Dominum in eisdem gradibus Sanctitatis, in ea excellentia & abundantia virtutum, quam Euangelica perfe-

a *Psal. 33. 15.*
b *1. Timoth. 1. 5.*
2. 2. q. 81. a. 8.
c *1. Pet. 1. 16. Leuit. 11. 44. & cap. 19. 2.*
d *Isai. 6. 3.*

ctio com-

ctio commendat. in quibus locum habet illud Isaiæ, quod etiam Apostolus allegat: c *consummatio abbreuiata inundabit iustitiam: consummationem enim & abbreuiationem siue verbum breuiatum Dominus Deus Exercituum faciet in medio omnis terræ*; quia scilicet verbum Dei, quod est vnigena eius filius, sese abbreuiaret, & constringeret induens carnem humanam; & in ea prædicaret legē ac doctrinam Euangelij abbreuiatam, & astrictam ad decem præcepta & cōsilia perfectæ charitatis: quæ quasi quoddam mare ad flumen exundans, ingens adferret diluuium Iustitiæ & Sanctitatis; & inundationes copiosissimas Castitatis, Paupertatis, Humilitatis, Patientiæ, ac Virtutum omnium in gradu valde excellenti & heroico. Omnes enim exundant in Religione, nō contentæ actionibus præceptorum; sed addentes eas, quæ sunt de consilio, cum fame, & siti adeō insatiabili: vt nunquam sibi satis esse existiment; sed nouas rationes, & inuentiones quærant, ad eas perfectiùs exequendas. Et quemadmodum Oseę dixit, quod prius g *non esset veritas, nec misericordia, nec scientia Dei in terra; sed maledictum & mendacium, & homicidium & furtum inundauerant, & sanguis sanguinem tetigerat.* Ita nunc dicere licet: Deum habere in medio terræ paradisum Religionis, quæ illo diluuio non submergitur; sed potius in ea floret veritas, regnat misericordia; & vt Isaias dixit h, *scientia Domini repleta est terra, sicut aquæ maris operientes*: à cuius ordinario fluxu tanto feruore virtutes fluunt, vt vnus meritorum & sanctorum operum fluctus, alterum assequatur; vt locum habeat, quod S. Ioannes dixit, i *qui iustus est, iustificetur: & Sanctus sanctificetur adhuc*: Tot sunt autem, qui huic rei in Religione studeant, vt Isaias Propheta de Ecclesia ipsa dixerit: k *inundatio Camelorum operiet te.* Qui autem sunt hi Cameli, (ait Sanctus Hieronymus) nisi qui se ipsos rebus omnibus exuerunt, vt peranguſtum acūs foramen, quod est arcta perfectionis Euangelicæ porta, pertransirent: imitantes Dominum, qui hoc nomine, vt diximus, l *Camelo* se cōparauit? Hi sunt cameli spirituales, qui magna cum obedientia & subiectione permittunt se onerari, quantum viribus suis ferre possunt; vt suo Creatori cum omni perfectione deseruiāt. Suntq; in Ecclesia tot huiusmodi spirituales Cameli, ob Religionū multitudinem, vt quasi aquæ diluuiū cā vndiq; operiāt; nec poterit iā dicere Propheta Micheas, m *quod perierit Sanctus de terra, & rectus in hominibus non sit; & qui optimus in eis est, quasi Paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe*, aut arbor spinis plena: in sacro enim hoc statu multi conantur Sancti esse cum excellentia, & constantia in Sanctitate; & esse arbores floridæ, & fructuosæ abundantes floribus bonorum desideriorum, & fructibus bonorum operum. Quod si quæ spinæ erumpant, dant operam, vt falce mortificationis eas abscindant, ac diuini amoris igne comburant. Cessent igitur, O Prophera sancte, quærelæ tuæ; nec amplius dicas *væ mihi, quia factus sum sicut, qui colligit in Autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum*: nam in hac Religionis vinea nō vnum

c *Isaiæ.* 10 22 f *Roma.* 9. 29.

g *Oseæ.* 4. 2

h *Isaiæ.* 11. 9

i *Apocal.* 22 11.

k *Isaiæ.* 60. 6 *Ibidem.*

l *Matt.* 19 24. *cap.* 5.

m *Michæ* 7. 2.

tantum, sed plurimos inuenies botros, eosque dulcissimos, & fragrantes; similes botro illi n *Cypri ex vineis Engaddi* collecto, qui est dilectus Ecclesiæ sponsus Christus Iesus, cuius vitam magna cum perfectione imitatur. Quod si *præcoquas fructus desiderat anima tua*: hic plurimas inuenies, easque suauissimas, quæ in ætate tenera virtutem habent maturam, & sanctitatem perfectã. Et tu quoque Sancte Propheta Isaia, qui eundem habebas sensum: conuerte tuum planctum in gaudium: nam in medio mundani populi habet Deus alium valde selectum, cuius o *manus non sunt pollutæ sanguine*, sed Myrrha Mortificationis; *cuius labia non loquuntur mendacium*; sed veritatem; cuius cor non concipit dolorem, & parit iniustitiam: sed concipit timorem Dei, & parit spiritum salutis; *non rumpunt ova aspidum*, vt erumpat *Regulus*: sed potius ea conculcant, ne cuiquam noceant; non *texunt telas aranearum*, vt capiãt paruulos: sed seipsos euiscerant, vt eos foueant; non *repellunt veritatem*, neque occultant Iustitiam; sed eam potius promulgant ac prædicant. Quicunque eorum à peccato abstinet, non deprædationis periculo est expositus, sed honori acquirendo dispositus; non odio & vexatione, sed amore & benedictione aliorum dignum se facit: quia nihil plus inter ipsos amatur, quàm virtus; nec in maiori honore habetur, quàm puritas; nec magis laudatur, quàm Sanctitas.

n Cant. 1. 14.

o Isaiæ 59. 3.

§. II.

EX His Iustitiæ, & Sanctitatis inundationibus fluunt etiam inundationes a *pacis, quæ exsuperat omnem sensum*, & in hoc felici statu splendet ac eminet. nã, vt Isaias dixit: b *erit opus Iustitiæ pax, & cultus Iustitiæ silentium & securitas vsque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.* Quæ promissio, etsi toti Christiano populo sit facta; congregatio tamen Religiosorum præ alijs omnibus eius fit particeps, vt quæ Iustitiæ perfectionem sectatur, ex qua oritur vt perfecta cum Deo suo pace fruatur, ponens in eo totam suam fiduciam; magnam etiam pacem secum habent, indicentes silentium agmini suarum passionum; & simul cum proximis suis, coniungentes se illis in vnitione charitatis. Hic illud impletur, quod est apud Iob c *cum lapidibus Regionum erit pactum tuum, & bestiæ terræ pacifice erunt tibi; & scies quod pacem habeat tabernaculum tuum.* Qui sunt (ait S. Gregorius) Regionum lapides: nisi Apostolici, & perfecti viri, qui in Religionibus degunt? qui sunt quasi diuersæ Regiones & nationes Ecclesiæ. cum his viuis & electis lapidibus pactum, & fœdus init, qui ex Dei inspiratione statuit, eius professionem sequi. Ex quo prouenit, quod *bestiæ terræ*, passiones scilicet bestiales & carnales tantam cum eo pacem seruent, vt licèt latrent & rugiant; non tamen mordeant, aut

a Philip. 4. 7.

b Isai. 32. 7.

c Iob, 5. 23.

Lib. 6. Moral. cap. 16.

ant, aut lælionem aliquam adferant: quia Rex huius Regni, qui princeps eſt pacis, eas cohibet, ac regit: vt omnes eius ciues ſint inter ſe concordes.

De Conſtit Monaſt. c.19

HAEC adeò copioſa pax ita eſt huius ſtatûs propria, vt cum Sancto Baſilio dicere poſſimus, fundatum eſſe à Deo ad eam pacem renouandam, quæ cum ſumma abundantia emicuit in aliquibus Eccleſiæ Statibus: quorum vnus fuit, quem primi Chriſtiani tenuerunt. De quibus S. Lucas ait, d *multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quiſquam, eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat.* Cùm autem huiuſmodi animorum coniunctio decurſu temporis imminueretur, & charitas refrigeſceret, paxq; illa turbaretur, eò quòd quiſque attenderet ad ea, quæ eſſent propria: proſpexit Dominus noſter huic malo, conſtituens ſtatum Religioſorum à communi illo, & vulgari Chriſtianorum ſeparatum: vt in eo ſeruaretur illa animorû vnio & pax adeò excellens. Nam inter Religioſos nihil eſt alicuius proprium, ſed omnia ſunt communia in omnium vtilitatem & vſum: animi ipſi, corda, corpora, ſalus, veſtes, cibus, labores, pugnæ, & coronæ: omnes eundem habent Deum, & eundé Patrem: omnes diligunt ſe tanquam amici & fratres Chriſti, & tanquam membra vnius corporis; ſuntque vno ſpiritu vniti per gratiã vnius & eiuſdem vocationis. Ideoque optime illis competit illud Apoſtoli: e *pax Chriſti exultet in cordibus veſtris, in qua & vocati eſtis in vno corpore.* nec vlterius dicet Micheas Propheta, *non eſſe fidelitatem, neque amicitiam, neque Vnionem veram inter Ducem & milites; inter Patrem & filios; inter fratres & amicos*, nam f *maximi hominis inimici ſunt domeſtici eius*: in hoc enim ſtatu horum contrarium eminenter reſplendet. Nam Prælati ſubditos ſuos cum amore gubernant; & Subditi etiam cum amore ſuis ſe Prælatis ſubijciunt; filij obediunt Patribus ſpiritualibus, & hi ſolicitè attendunt ad illorum vtilitatem; fratres mutuò ſe ex corde diligunt: quia ſunt fratres in Chriſto; amici mutuam ſibi ſeruant fidelitatem, quia eorum amicitia fundatur in ſolo Deo: & domeſtici, nec veſtigium oſtendunt inimicitiæ aut rancoris: quia ſunt domeſtici Dei, vera charitate coniuncti. Et hac ratione ait S. Baſilius, renouari etiam hic pacem illam, quæ in ſtatu Innocentiæ floruiſſet, in quo nullæ fuiſſent diſcordiæ: nũquam enim pax cum alijs lædítur, aut amittitur, quin prius aliquis eam ſecum ipſe lædat. tunc autem quiſque ſecum pacem habuiſſet, propter ſubiectionem omnimodam, quam virtute Iuſtitiæ originalis caro habuiſſet ad ſpiritum. Ita vt & beſtiæ & feræ fuiſſent homini ſubiectæ. Hæc pax turbata fuit peccato Adami: ad quam reparandam Deus factus fuit homo; eáque quaſi teſtamento reliquit ſuis Apoſtolis, cùm omnibus in cœnaculo recollectis dixit: g *pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis.* Cuius maximè participes ſunt Religioſi Apoſtolicè viuentes in cœnaculo Sanctæ Religionis. quos propriæ Vocationis gratia pacificat, vnit charitas, continet mortificatio, concordes facit paupertas, obedientia rectificat; vota, &

d *Act. 4. 32.*

e *Coloſ. 3. 15.*

f *Micheæ. 7 6.*

g *Ioan. 14. 27.*

communia mutua auxilia ſtabiliunt, & perficiunt. Debilis enim à robuſto iuuatur, infirmus à ſano: quia vnius virtus & fortitudo ſupplet alterius debilitatem & infirmitatem: mutuam ſibi operam inſtar ſeruorum ſibi præſtantes; nec propterea amittentes libertatem: quia non ex neceſſitate ſerui ſunt; ſed ex charitate, qua quidquid vnus poteſt & habet, eſt omnium; & quod omnes poſſunt, & habent, eſt ſingulorum: ideoque nulli quidquam deeſt, & omnes mutuam inter ſe concordiam ſeruant. Et quid Religio eſt aliud, niſi *arca* quædam *Noë*: in qua, cùm tot eſſent feræ, ſumma tamen erat Sanctitas, pax, & honeſtas? ibi enim & à generationis actibus ſe omnes continuerunt; & virtus Dei, ita omnes ipſi Noë ſubijciebat, vt ab eius manu, acciperent, quod comederent; & propenſionem continerent, quam aliàs habebant, vt aliæ aliarum carnibus veſcerentur. Hic etiam expletur, quod Iſaias de prodigioſa pace protulit futura in Eccleſia. h *Habitabit*, inquit, *lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, vitulus & leo, & ouis ſimul morabuntur, leo* enim & *vrſus* obliti carnes comedere, *quaſi bos comedent paleas*. Diuinæ enim Vocationis vis, & efficacitas diſcordantium corda, & naturales conſtitutiones mutuò repugnantes, mores aliàs omnino contrarias commutat, & ad vnionem & concordiam in Religione reuocat.

Non quidem negamus, aliquam eſſe in Religione pugnam, quia vnuſquiſque cum ſuis paſſionibus bellum gerit: ſed hoc non aufert ab eo veram pacem; ſed auget potius, gaudio & exultatione victoriæ: vt liceat Religioni applicare illud Canticorum: i *quid videbis in Sulamite, niſi choros caſtrorum?* Sulamitis, quod interpretatur pacifica, eſt pacifici Salomonis ſponſa, & refert Eccleſiam Catholicam, eiusque ſingularem partem, Religionem ſcilicet dilectiſſimam ſponſam illius Regis, qui eminenter pacifici nomen promeretur. In ipſa autem Sulamite ſunt chori & caſtra: chori cantorum, caſtra militum. nam Religioſi vera charitate coniuncti, ſimul Deum laudant; & contra propria vitia & paſſiones pugnant, ita vt neque laus Dei propter illam pugnã impediatur; neque pugna propter laudem retardetur: ſed potius altera alteram iuuat: quia pugnatur, vt Deus laudetur; & laudatur Deus, eò quòd pugnando victoriam obtineatur.

SED quoniam in terra (ait S. Baſilius) non ſupereſt iam aliquid, cum quo Religioſæ vitæ præſtantiam & excellentiam conferamus: opus eſt ad cœlum confugere, & cœleſtem illam Angelorum coniunctionem contemplari: qui etſi in diuerſas hierarchias & choros ſint diſtincti, habeantque diuerſos gradus Inferiorum & ſuperiorum: tantam tamen habent pacem, vt neque maior minorem contemnat; neque minor ſubterfugiat debitam maiori ſubiectionẽ; & vnuſquiſque libentiſſimè alteri communicat, quod habet eorum enim theſauri ſunt virtutes, ac diuitiæ cæleſtes: quæ neque pereunt, neque imminuuntur, etiamſi alijs communicentur. Huius igitur Angelici ſtatus eſt imago quædam ſacra Religio: in qua per eiuſdem Dei gratiam

h *Iſaiæ. 11.*

Cant. 7. 1.

tiam vnio hæc floret inter maiores,minores,& æquales;fundata in vera charitate & conformitate cum voluntate diuina:cui omnes sese sponte subijciunt,& hunc reputant maximũ suum thesaurum : mutuo sese iuuantes ad spirituales virtutum diuitias comparandas , & singuli rapientes prodigioso quodam modo,quod alterius est ; ita vt nihil auferant,nec vnquam iniuria fiat.Hæc apud S Basilium:suntque experiẽtiâ comprobata in Religionibus, quæ in suorum Institutorum obseruantia florent:id quod præcipuum est ad eas amplectendas,motiuum:eò quòd pacis huius & coniunctionis pulchritudo , magnetis instar hominum sæcularium corda ad se trahat. Ideoque Christus D.N.cùm suos discipulos tanquam diuinæ huius vocationis ministros,& instrumenta misit,iussit:k *intrantes in domum, salutate eam, dicentes: Pax huic domui* : vt sic afficerentur ad recipiendam Christianam Religionẽ, quæ talem eis pacem offerebat : & ijs , qui ad eam suscipiendam apti erant, (quos filios pacis appellat)hoc verbo præbebant eam interiùs delibandam: & sic omnino se se dedentes,eam amplectebantur.Quod idem euenit in vocatione ad statum Religiosum,vt in proximo capite apparebit.

k Matt. 10. 12. Luc. 10 6

CAPVT X.

SPIRITVALE RELIGIONIS GAVDIVM , QVOD SOLET Deus delibandum præbere ijs,quos ad eam vocat.

EX HAC IVSTITIA & pace , quæ florent in Religione, oritur gaudium & lætitia spiritualis , quæ propria est Regni Dei. Quæ adeò est copiosa:vt exũdãtis fluminis instar omnes humani cordis sinus impleat;imò adeò supereffluit, vt non possit illam capere. quod Apostolus de se ipso dicebat:a *repletus sum consolatione,& superabundo gaudio* Hic incipit degustari, quod dicebat Dauid:b *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ.& torrente voluptatis tuæ potabis eos.*Rectè autẽm dicit:inebriabuntur. Quemadmodum enim homo nõ inebriatur,quando solum bibit,quod eius stomachus ferre potest; sed cùm plus haurit,quàm possit diggerere:sic Deus tantã gaudij copiã præbet suis seruis,vt maneant ebrij, sicut qui vltra præscriptum limitem biberunt,apponentes os ad cælestium delitiarum torrẽtẽ. Et propterea in Scriptura vocatur Iubilus, qui (S.Gregorio teste)est gaudium quoddam adeò ingens,vt nec verbis explicari,nec intra cor detineri possit , quin foras erũpãt indicia eius magnitudinis:de quo dixit Dauid: c *beatus populus,qui scit iubilationẽ*,& expertus est gaudiũ(q reliqua omnia excedit) in Deo suo.d *beatũ dicat* mundus *populum cuius promptuaria plena sunt, oues eius fœtosæ boues eorum crassæ,cuius non sit ruina materia,* sed ab strenuorum militum castris ita propugnetur,vt nullus hosti pateat transitus : talem, inquam, populum mundus,

a 2 Cor. 7 4
b Psal. 35 9.
Lib 24. Moral cap. 5
c Psal. 88. 16.
d Psal 143 15.

dicat

dicat beatum, ego autem eum *populum beatum dicam, cuius Dominus Deus eius*; & eum, qui expertus est, quid sit in Domino gaudere & in eius obsequio præ gaudio exultare & salire. Hic enim lætitiæ excessus indicium magnũ est magnæ cum Deo familiaritatis, in quo reliqua omnia habebit, quæ locupletare ipsum, & protegere possunt. Talis est populus Religiosus, qui iudicio mundi, est tanquam desertus & inhabitatus locus, & omni solatij genere vacuus. Sed valde decipitur: nam e *Dominus Deus*, vt Isaias dixit, *ponet desertum Sion, quasi delicias; & solitudinem eius, quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis.* Et vt omnia simul dicam, pro gaudio mundi datur ei gaudium in spiritu sancto, ideò ita appellatum, quod abipso spiritu sancto oriatur, qui per excellentiam paracletus & consolator dicitur. Quod ostendit ipse, dum seruis suis tale solatium adfert, quod huius gaudij sit materia: cum quo si gaudium ex rebus huius mundi ortum conferatur, non est nisi vmbra quædam lætitiæ. Illud gaudium (ait S. Bernardus) est vnicum & verum, quod prouenit non ab aliqua creatura, sed ab ipso Creatore: *quod* cum possederis, *nemo tollet à te*, cum quo omnis lætitia collata, tristitia est; omnis iucunditas, dolor; quidquid dulce, amarum; quod pulchrum, turpe; & quidquid exhilarare potest, molestum est, & importunum; &, vt S. Chrysostomus ait, quod interest inter Angelos magna suauitate & concentu cantantes, & porcellos grunientes, se seque in luto cõspurcantes: hoc interest inter Religiosos, qui in rebus Dei sui delectantur & gaudent; & sæculares homines, qui exultant in rebus huius mundi.

c Isai. 51. 3.

Epist. 114. f. Item 16. 22.

Homil. 89. in Matt.

Hoc ipsum melius adhuc intelligetur, si causas huius gaudij perpendamus, quod spiritus sanctus Religiosis communicat, quas breuiter ad sex fontes reducemus, vnde illud promanat.

§. I.

1.

PRIMA CAVSA est, quod Religio cum tribus suis Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ votis, omnes remoueat occasiones innumerarum tristitiarum ac molestiarum, quas sustinent sæculares, quę (eodem Sancto Chrysostomo teste) adeò sunt graues, & molestæ; vt nullus id satis assequi possit, præter ipsos, qui eas ferunt ac deuorant: idem enim est discrimẽ inter sæcularem & Religiosam vitam, quod inter mare tempestuosum, & portus tranquillitatẽ. nã etsi vita sæcularis aliqua habeat gaudia: sed illatamẽ (vt ait S. Basilius) permixta sunt multò grauioribus molestijs; & ipsius matrimonij delectationes facilè submerguntur, & superantur ab immensis oneribus & molestijs, quas secum adfert. Quod si diuitiæ aliquam adferunt lætitiam: solicitudo eadem comparandi, ac defendendi ab insidijs hostium, plurimùm cruciat. à quibus omnibus expeditus est status Religiosus: quòd

Lib. de Virg. c. 57.

Homil. 69. in Matt.

In Psal. 32.

si mun-

danis delitijs caret: hoc ipsum eum disponit ad ampliora Spiritus sancti gaudia accipienda. Nam (vt S. Gregorius ait) non potest anima esse, sine aliqua voluptate. Quod si ob Dei amorem terrenas delitias reijcit: mox recipit cælestes.

In Iob c 27 to in id an poterit in omnipotēte delectari?

Hinc *Secunda* oritur huius gaudij causa, bona scilicet ac pura conscientia à culpis & amaritudine libera. Nam quemadmodum in mundo nullus est crudelior & intolerabilior cruciatus, quàm sit malæ conscientiæ, quam Sapiens a *timidam, perturbatam*, suique ipsius carnificem appellat: ita nulla est magis cordialis lætitia, quàm sit bonæ conscientiæ: b *de cuius testimonio* gloriabatur Apostolus, ob *simplicitatem & sinceritatem*, quam in ea animaduertebat. Et cùm vita Religiosa adeò studeat huic puritati comparandæ, & remouendis occasionibus in aliquas culpas incidendi: ideò magna afficitur lætitia ex bonorum operum exercitio. Nam (vt S. Leo Papa dicit) necesse est animam bonis Exercitijs exhilarari; & libenter id facere, ex quo scit, se post factū exhilarandam. Et quamuis non desit labor aliquis in operibus Religiosis: eadem tamen (vt S. Chrysostomus ait) tot delitijs conscientiam replent, vt nulla possit lingua eas explicare: nihil enim suauius bonâ conscientiâ, & bona spe: cuius suauitas prouenit ab spiritu sancto, à quo eius bonitas, puritasque procedit.

a Sapien. 17. 10.
b 2. Cor. 1. 12.

Serm. 5. de Iejunio 7. mensis. Homil 6 ad populū

Ex duabus prædictis causis *tertia* oritur, quam S. Chrysostomus insinuauit, spes scilicet in Deo, & fiducia in gubernatione diuinæ Prouidentiæ, in cuius manus se proijcit Religiosus, confidens, quod ille sit ipsius rebus prospecturus. Ex quo magna ei securitas, & quies cum magna lætitia prouenit. Nam, vt Salomon ait: c *secura mens, quasi iuge conuiuium*, in quo plurima sunt, quæ hominem exhilarent. Ac propterea d *non contristabit iustum quidquid ei acciderit*: testimonio enim bonæ conscientiæ omnem expellit tristitiam; & gaudio illo spei, quam repositam habet in omnipotente suo tutore ac reparatore: in quo e *Hypocrita* & mundanus homo, vt dicitur in Iob, *non poterit delectari*, nec animum habebit, vt illum in auxilium sibi venire petat. f *Si* autem *cor nostrum* (ait S. Ioannes) *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo.*

3.

c Prou 15 15.
d cap. 12 21
e Iob 27. 1.
f 1. Ioan. 3. 21.

Ex Qvo fit, vt oratio sit *quarta* huius lætitiæ cordis causa: Religiosi enim ob conscientiam suam bonam, audent cum Deo familiariter agere, & in Orationis Exercitia incumbere: in quibus diuina eius maiestas (vt ait Isaias) g *lætificat eos, qui ascenderunt in montem sanctum* perfectionis Euangelicæ; & habitant in domo Religionis, quæ est *domus Orationis*: ad quam exercendam Religio est dedicata. Ad eam accedit spiritus sanctus, cuius donum est orare cum gemitibus inenarrabilibus; suaque gaudia in tanta copia communicat, vt ipsas etiam lacrymas iucundas reddat, ac lætas. Nam (vt S. Augustinus ait) dulciores sunt orantibus lacrymæ, quàm sint cibi comeden-

4.

g Isaie 56. 7.

In Psal. 127

tibus. Quod si tam iucundum est flere cum Christo; quid erit eodem ipso frui, & ingredi in cellaria precioſorum eius vinorum; & ibi inebriari vino, quod lætificat cor hominis? quod præstat ipsa oratio.

g. Bernardus Sermone 8 in Cant circa.

Hvc accedit *quinta* huius gaudij causa, coniunctio scilicet amoris & charitatis mutuæ inter ipsosmet Religiosos vnde prouenit, vt omnes quieti sint, ac contenti; solentes sese & adiuuantes mutuò. Vt propterea dixerit Dauid: h *quam bonum & quàm iucundum est habitare fratres in vnum.* Vbi autem fratres magis coniuncti viuunt, quàm in Religione? cuius vnio non carnis & sanguinis est; sed fructus spiritus sancti, amore suo illos vnientis: & cuius fraternitas est in Christo fundata in sanctitate vitæ, cui tanquam soror vera lætitia coniungitur. Si iucundum est multos habere fideles amicos; versari cum bonis; agere cum sapientibus; omnes amare, & ab omnibus amari: vbi hoc meliùs & exactius inuenitur, quam in ipsa Religione? quando illa in suo feruore perseuerat, eò quòd sit Christus in medio eorum; iucundam, ac lætam reddens seruorum suorum societatem.

5.

h Psal. 132. 1.

6.

DENIQVE accedit bona consuetudo, quæ in vita Religiosa facilè acquiritur. Et quoniam à diuina gratia adiuta conuertitur in naturam: maximam reddit in agendo facilitatem, cum tanta animi lætitia, vt (teste Cassiano) grauissimum reputaret cruciatum, vel ad momentum à virtutibus recedere; aut vitijs aliquibus maculari. Prætereo nunc alias causas, quas posteà adferemus; & solum addo: quòd quamuis non semper huiusmodi spiritus sancti gaudia percipiantur in ea abundantia, quam diximus: vel ipsa tamen memoria, quod ea aliquando delibauerimus; aut spes eadem degustandi, sufficiat, ad cor magna lætitia replendum, dicendo cum sponsa: i *exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum super vinum.* Hoc est, memores lactis tuarum cælestium consolationum, quas filijs tuis soles indulgere; eosque ad vbera tua nutrire, quæ absque vlla comparatione sunt suauiora vino quarumcunque delitiarum ac voluptatum, quas mundus dare potest; & omnibus, quæ in in ipso inueniuntur, quare non mirum est, si vinum hoc effundamus, & fallacibus eius voluptatibus renunciemus; vt iucundissimo tuo lacte fruamur, quo soles Religiosos recreare & exhilarare.

collat. 11. c. 9.

i Cant 1. 4.

§. II.

EX HIS QVAE diximus, colligere licet stupendum Prouidentiæ diuinæ consilium, in hoc genere Vocationis ad statum Religiosum. Videns enim aliquorum duritiem, ad credendam spiritualium huiusmodi gaudiorum magnitudinem; & difficultatem, ad quærendam Euangelicam perfectionum, ex qua gaudia illa procedunt: eò quòd illi valde sint addicti, ac terrenis voluptatibus deprauati: vtitur erga illos liberalitate & misericordia sua, præsens eis aliquam eorum guttam delibandam, vt mellis illius dulcedo oculos eis aperiat, sicut a *Ionatha* filio Saulis, faciatque currere post

a 1 Reg. 14. 27.

Chri-

Christum, aptantes dulcissimo vberum eius lacte satiari. Et quemadmodũ qui cupit vina sua vendere, non solùm curat publice proclamari, sed etiam gratis delibandum offert, vt cùm gustatum placuerit, precio Iusto ematur: ita Dominus N. homines inuitat, vocatque vt ipsemet per Isaiam dixit: vt b *emant vinum & lac* Perfectionis Euangelicæ, gaudiaque & solatia, quæ cũ illa sunt coniuncta: quos vt alliciat dat guttam aliquam huius vini, & modicum quid lactis delibandum: tanta autem tunc dulcedine afficiuntur, vt libenter renuncient rebus omnibus, quas possident; vt perfectionem tales fructus proferentem amplectantur. De S. Petro in Monte Thabor ait S. Augustinus: vnam stillam dulcedinis gustauit, & omnem aliam dulcedinem fastidiuit. adeoque pregreditur Dei D. N. bonitas: vt etiam deprauatis hominibus non rarò hanc dulcedinem præbeat degustandam; vt eos ex mundo euellat, & ad suum trahat obsequium: libenter enim carnis delitijs renunciant, statim atque delibant spirituales: iuxta illud S. Bernardi: degustatâ spiritus suauitate, omnis carnis dulcedo desipit. Hac via duxit Dominus noster Sauli Vocationem, cùm ex Equo deiectum in terram, per triduum detinuit non videntem, nec comedentem. Quo tempore (vt ait S. Thomas) eum rapuit ad tertium cælum; deditque delibandas paradisi delitias, quibus adeò fuit bene dispositus, & oblectatus: vt statim atque ad se redijt, renunciauerit carni & Sanguini & Christi crucem sit amplexus.

b *Isai. 55. 1.*

In Soliloquijs cap. 22

S. Bernardus.

Lectio 7. in 2. ad Corin.

Consilium hoc aperuit Deus Oseæ Prophetæ loquens de Ierusalem, cuius peccata prius retulerat: c *propter hoc* (inquit) *ecce ego lactabo eam & ducam ad solitudinem, & loquar ad cor eius.* Quasi dixerit: quia anima hæc per Ierusalem significata, adeò est improba ac rebellis: nunc illam non puniam; sed indulgebo ei potiùs, præbens ei lac mearum consolationum degustandum: vt lubens ipsa veniat mecum ad vitæ religiosæ solitudinem, vbi contubernalem ei me præbebo, & afflictum eius cor consolabor. Et quoniã verbum *lactabo* etiam significat decipere, (quare LXX Interpretes verterunt *seducam eam*) in hoc ipso manifestat Deus consilij sui excellentiam: his enim consolationibus iucundè carnem nostram seducit; non solum iudicio huius mũdi, iudicantis, decipi eos, qui res omnes relinquentes, Christum dominum nudum in cruce nudi sequuntur; sed etiam quòd caro, fugiens alias intrare per angustam perfectionis portam, crucemque tollere vitæ religiosæ: statim atque suauitatem spiritûs degustat, ad hæc omnia magno cum animo se proijcit. Quoniam autem suauitas hæc, & iucunditas, quæ in ipso initio percipitur, solet ad certum aliquod tempus, maioris nostri profectus causa, cessare: caro tunc iudicat, se deceptam; quam tamen non pœnitet talis deceptionis ob spẽ ad futuræ ipsius Domini in ea solitudine visitationis; & quod idem Dominus consolationis verba ad ipsius cor loquetur, vt possit cum Dauide dicere: d *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.*

c *Osea, 2. 14.*

d *Psal. 83. 3*

Cùm igitur quæ hactenus diximus, ita verè se habeant: vellem pigros & ignauos interrogare quid eos retardet, quo minùs audiant statim diuinam vocationem? Ad vitam (ait S. Basilius) vocaris: cur vocantem refugis? Ad ingentium donorum participationem inuitaris: cur ea contemnis? regnum cælorum patet, qui te vocat fidelis est; vt, quod promittit, adimpleat; iter, cum auxilijs ab ipso præstitis, est facile: non opus est prolixo tempore, non expésis magnis, nec labore magno: quid igitur te retardat? cur times iugum suscipere, sicut vitulus indomitus? attende, quòd sit suaue, nec premat ceruices; potiùs portantem alleuiat: suppone igitur ei collum, vt sis totus Christo subiectus. e *Gusta, & videbis, quam suauis sit dominus*; & quam dulcis sancta eius lex. Mellis dulcedo non potest verbis explicari: degusta illud: & opere ipso eam experieris. f *Appropia & congregare* (vt ait Salomon) *in domum disciplinæ*, hoc est in sanctam religionem. Non multum temporis consumes in adiscenda scientia, quæ ibi traditur: & inuenies gratiam, solatium, ac dulcedinem pro anima tua, in hac vita, & in futura.

e Psal. 33. 9

f Eccli. 51. 31.

CAPVT XI.

QVAM SIT CERTVM, IMPVLSVS AC DESIDERIA religionis ex motiuis prædictis, esse Dei vocationes: & quanam consultatio sit adhibenda ad eadem executioni mandanda.

CVM hactenus omnia motiua proposuerimus, quæ diuina vocatio eis proponere solet, quos vocat ad religionis ingressum: operæpretium erit, iam constituere de certitudine, quæ in huiusmodi vocationibus esse potest, quòd sint verè domini nostri; non vero ficti alicuius, aut fallacis spiritûs. Hinc enim (vt primo capite dictum est) vis ac ratio dependet in hoc statu vtiliter & fructuosè viuendi. In quo si quod dubium superfit, expedit eum statum non prius eligere quàm tale dubium deponatur, quæad. modum sanctus Laurentius Iustinianus prudenter admonet, dicens: Vocatus ad certamen vitæ religiosæ, non repentè assensum præbeat; sed prius certificari de ipsa vocatione conetur: vtrum à Deo sit infusa, an aliunde immissa. Non enim omni spiritui est credendum; neque cuncta desideria, quæ bona ex se esse censentur, sunt opere perficienda. a *Probate* (ait sanctus Ioannes) *spiritus, si ex Deo sunt.* Nam statûs & nouæ institutionis inconsiderata mutatio, commendabilem rarò sortitur effectum; profectusque singularis maxima in illo cum difficultate colligitur. Porrò si in illa statûs mutatione, quæ accuratissima consideratione & consilio peragitur, tentationum impugnationes, & spirituum immundorum non desunt insultus, & pericula

Lib. de Obedientia c. 6.

a 1. Ioan. 4. 1.

innumera-

innumera: ex ea, quæ præcipitanter ac inconsultè perficitur: quid poterit rationabiliter sperari? vocatus igitur ad statum religionis; cum prima sentit bona desideria, statim incipiat aliquid facere, vt eis cooperetur. Et quamuis non statim rebus omnibus huius mundi, & facultatibus suis nuntium remittat; absque cunctatione tamē renuntiet vitijs, & consuetudinibus malis. Perseuerante verò gratia, & incalescente desiderio, nec non ad cordis ostiū pulsante domino, patrum spiritualium interueniente consilio, sanctum diuini famulatus propositum aggrediatur: ea vtique intentione, eoque decreto, vt in eodem vsque ad vitæ terminum perdurare contendat.

Hæc sunt sanctissimi huius Patriarchæ monita, valde experti in diuinis vocationibus discernendis. Quæ tamen, vt melius capiantur, aduertendū est: tria in huiusmodi vocatione esse vocato diligenter perpēdēda. *Primum* est, generale quoddam desiderium, seculum & res omnes, quæ in eo sunt deserendi: vt Christi Domini nostri consilia in statu religioso amplectatur. *Secundum* est, speciale desiderium, vnam potiùs quam alteram religionem adeundi, Monachorum scilicet, aut mendicantium, aut Clericorum. *Tertium* est, particulares loci, temporis, & modi desiderium illud exequendi, circumstantiæ: an scilicet in hac prouincia, an in hoc monasterio, an statim atque inspiratio diuina percipitur, aut post elapsum aliquod tempus.

§. I.

Vocatio ad religionem in genere.

QVOD ad primum attinet: non potest negari, aliqua desideria & proposita religionis prouenire à maligno spiritu: de qua re, qui ea sētit certus esse poterit, cùm aduertit expresè, se praua intentione, aut animo ficto ad eā propendere. Quemadmodum refert S. Gregorius de Mago quodam, qui Basilius vocabatur, & habitum induit monachalem, vt artes suas magicas occultaret: & idem est de alijs, qui monasteria sunt ingressi animo deprædandi Ecclesiarum eorum thesauros. Tales etiam iudicantur illa monstra, qui voto paupertatis sese obligare studeant in aliquā militari religione, respicientes tamē tanquā finem principalem, vt Commendam aliq̄ in militari religione obtineant, ex qua aliquot millia ducatorum annua habeant, quibus sibi indulgere, & magno in honore haberi possint. Qui Scribam illum imitari censentur, qui dixit Christo Domino: *magister sequar te quocunque ieris*: persuadens sibi, hac via se diuitem futurum, & in magno honore haberi posse, vt supra diximus.

Lib. 1. Dialog. c. 4.

cap. 8. 19.

Sed his monstris prætermissis, cæteri qui per tempus aliquod continuè religionis desideria sincere, vt seruiant Deo, suasq́ue animas saluent, in se

sentiunt: certi ac securi esse possunt. (vt expresiè docet S. Thomas) tales inspirationes à diuino spiritu procedere, cuius est, (vt dixit Dauid) a *deducere* homines *in terram rectam*. Cùm igitur Religio sit terra sancta, & status ad sanctitatem omninò quærendam destinatus: spiritus sancti erit opus proprium talia desideria inspirare, & per tales vias hominem deducere, quæ ad eam perducant. Deinde, cùm Dæmon sit huius mundi princeps: non est credendum eum instigare & impellere homines, vt mundo relicto, transeant ad partes & obsequium Iesu Christi, amplectentes eum statum, qui in rebus omnibus ipsius Dæmonis desiderijs aduersetur: b *omne* enim *regnum in seipsum diuisum desolabitur*. Quod si vnus Dæmon alium loco pellat, non poterit eius regnum permanere. Quid autem aliud faceret Dæmon, qui homi nem ad religionis statum instigaret: nisi regnum suum diuidere; & bellum gerere cum ijs, qui in eo toti sunt positi, vt illud amplificent? quod nunquã ipse est facturus: ne seipsum impugnet, in ea præcipuè re, quæ non solum bona est, sed etiam perpetua; & obstringit ad multa exercitia heroicæ sanctitatis perpetuò exercenda. Quod si quando (quod tamẽ rarissimum erit) transfigurans se in Angelum lucis, verè ad Religionem instigaret: quamuis eius intentio sit peruersa, non nocebit nobis (vt ait Sanctus Thomas) talem eius instigationem sequi: cùm tendat ad rem adeò excellentem, ad quam solet bonus Angelus, & ipsemet Deus impellere: cui meritò est fidendũ, quòd talẽ hostis instigationẽ, in eiusdẽ detrimentum, nostram vero vtilitatem conuertet, ita vt breui pœniteat eum facti, & suggestionis suæ. Ad cuius veritatis confirmationem spectat rarus quidam casus, qui ad me. m peruenit notitiã, de quodam iuuene habente apud se Dæmonẽ quendã ex ijs quos familiares appellant, qui illũ instigauit, vt certam quandã Religionẽ ingrederetur; adducens ad id persuadendũ mille rationes, & cómoda quæ illi essent euentura. In qua tamen re Dæmon non quærebat ipsius iuuenis bonũ; sed eo vti volebat, tanquã instrumento, vt alios deciperet. Deprehensus autem fuit hic eius finis: cum iuuenis ex religiosorũ consuetudine & familiaritate inciperet pietatẽ colere, Deoq; seriò seruire: cœpit enim Dæmon ei suadere, vt Religionẽ desereret; idq; maiori multò instantia, quàm priùs adhibuerat; ad persuadendum ingressum; & re ipsa id ab eo obtinuit.

2.2.q. vlti. a. vlti.

a Psal. 142. 10.

b Luc. 11. 17

1. *Vocatio per affectum. In vnce spiritu. Tract. 1. c. 22.*

SED vt exactiùs hoc adhuc intelligatur, perpendẽdũ est, quòd inspiratio diuina, & interior ad Religionẽ amplectendã vocatio, duobus modis ad id faciendũ inuitat, & allicit. Primus est sculpendo in voluntate vehementẽ quẽdã affectũ Deo perfectè seruiẽdi. Qui affectus omnia indicia secũ adfert, quæ boni spiritũs inspirationes habere solẽt. Nam mirum in modum commutat cor, & à rebus huius sæculi illud euellẽs, allicit ad cælestes; mortificat carnis & sanguinis propensiones; cupiditates bonorum fortunæ, delitiarum, honoris, & libertatis: contrà verò viua accendit desideria paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac humilitatis religiosæ; magnã adfert pacem conscientiæ, cordis lætitiã, spiritũs feruorẽ, magnãq; animi fortitudinẽ & conatũ ad superanda s

perãdas oẽs difficultates,& impediméta occurrétia,in deferẽdo mũdo & Iesu Christi cruce amplectẽda. Quæ omnia,impossibile est ab alio spiritu procedere,quã diuino;cuius vox sonat vbi vult,& quidquid vult efficit. Quãuis autem huiusmodi affectui admisceantur aliqua desideria & respectus tẽporales;aut necessitas aliqua & corporis difficultas,quæ ipsum affectum exstimularent;aut etiã aliquis maligni spiritus impulsus,indirectè eundem affectũ promouẽtis:nõ tamẽ propterea opus illud definit esse Dei. Humani enim respectus & corporis afflictiones,ac Dæmonis instigationes nõ sufficiũt, ad cor hac ratione immutãdũ: nisi spiritus sancti impulsio internè illud exstimularet;& Patris omnipotẽtia vi quadã interna animã induceret,ad sequẽdum Christũ:vt supra est dictum. Cuius illud est bonum indicium ac testimonium:quod deficiente hac interna inspiratione ijs,qui in mundo versantur;quamuis adsint eædem rationes & necessitates: non tamen sufficiunt ad eorum corda permutanda,nec à rebus,quibus affectu adhærent,euellenda.

Secvndvs modus,quo vocatio diuina ad religiosum statũ suscipiendũ mouet, est cùm hominis intelligentiã illustrat; & rationibus efficacissimis cõuincit,expedire ei illũ statũ amplecti:voluntatẽ interim relinquens aridã, & absq; tenera dulciq; affectione,ad amplectẽdũ quod intelligentia proponit, & ipsa ratio dictat: eò quòd grauẽ sentiat repugnantiã,& exequendi timore terreatur:exequitur tamen,& paret eũ in modũ,quo Loth è Sodomis exire fuit coactus,repugnante quidẽ omni suo appetitu & affectu; sed necessitate compulsus,quæ exire cogebat;ne cũ Sodomitis cælesti igne periret:& similiter sicut nautãtes, vrgẽte tẽpestate,oẽs suas facultates & bona,quæ in naui habẽt,ad mare proijciunt,vt eã alleuient. Quãuis aũt modus hic vocationis nõ æquè sit suauis ac dulcis,atq; prior: est tamẽ in se certior ac securior, & ab omni suspicione,q̃ malus spiritus partẽ aliq̃ in ea habeat,expeditꝰ: nã potiꝰ ei se opponit, & pro viribꝰ eã conatur impedire. Est etiã firmior ac diuturnior:vtque nõ innitatur tenerioribꝰ affectibꝰ,qui solẽt facilè pertrãsire;sed viuis efficacibusq; rationibus,quæ permanẽt séper;& veris solidisq; c *fidei* dictaminibus,*ex qua viuit Iustus*, & super eã fũdat vitæ suæ ædificiũ. Ad hęc,solet esse modꝰ hic magis meritoriꝰ certiusq; charitatis,& amoris in Deũ indiciũ,& testimoniũ:quia absq; consolationibus sensibilibus offert homo quidquid habet,vt ei seruire,magisq; placere possit. Quemadmodũ etiã inter Martyres,illi valde eminẽt,qui absq; huiusmodi sensibilibꝰ solatijs mortem tolerarunt,suum imitãtes Ducem & Magistrum Iesum Christum D. N. qui ad mortẽ crucis obtulit seipsum prompta & constãti voluntate;sed omnibus teneris solatijs exuta;quæ alij Martyres in suis cruciatibꝰ copiosa habuerũt.

2. *Vocatio per rationes.*

c *Rom.* 1. 17

Ex his facilè apparet in quanto errore versentur ij,qui sibi persuadent,se non vocari à Deo ad statum religiosum,nisi tenera huius modi ac feruentia eiꝰ amplectẽdi desideria sentiãt:ficut magnus esset error,existimare,Deũ nõ vocare peccatores,vt cõuertãtur;nisi cũ tenera huius modi desideria,pœnitẽtiã pro suis peccatis agẽdi,ipsis largiatur. Nã vox Dei interdũ liquefacit cor,

faci.

facitque in ipsius amore feruere: interdum autem nó eò vsque progreditur; sed docet illud tantùm; animumque addit ad id obeundum, quod est ipsius obsequij: interdum omnes occurrentes difficultates expedit; interdum aliquas superandas relinquit: vt ipsis pugnantibus, naturæque repugnantiã vincentibus meritum crescat. Nam qui Matthæum adeò efficaciter vocauit, vt magna cum sua voluptate res omnes suas relinqueret, instituereteque solennissimum d *conuiuium* in signum lætitiæ, qua eas relinquebat: idem alios discipulos vocauit, qui cupiebant redire, & curam gerere e *parentum*, ac de f *rebus domesticis* disponere, quos ipse exhortatus est, vt, huiusmodi affectibus depositis, superatisque omnibus, quæ occurrebant difficultatibus ipsum sequerentur. Qui autem in initijs strenuè pugnant, consequi solent solatia & consolationes suæ vocationis tunc temporis, cùm maximè illis est vtile. In præmium autem, quod solis remis nauigare cœperunt, confidentes verbo Dei: citiùs accipiunt centuplum, quàm alij, vt expansis velis, & secundo ad puppim vento prosperè progrediantur, suamque nauigationem feliciter expediant.

d Luc. 5. 29.
e Matt. 8. 21
f Luc. 9. 59.

§. II.

Vocatio ad Particulares Religiones.

SED fortè quis dubitet: an eadem sit certitudo cuiusuis vocationis, aut inspirationis ad Religionem particularem, ad quam sentit se propendere? sæpe enim euenit, vt inspiratio ad opera virtutis in genere sit Dei; applicatio autem ad hæc vel illa particularia sit Dæmonis, aut proprij spiritûs. Quare euenire posset, vt ipse Deus feruentia nobis inspiraret desideria Religionis; Dæmon autem instigaret ad minus perfectam, aut iam laxatam adeundam, in qua perfectionis feruor intepescat; aut eam ingrediendam, cuius Institutum constitutioni nostræ naturali magis repugnet, aut vires nostras excedat: ne in eo perseueremus. Quod eueniret, si desideratem & quærentem solitudinem, incitaret hostis ad eam Religionem amplectendam, quæ agit cum proximis; aut contrà, naturaliter propendentem ad agendum cum proximis impelleret ad eam Religionem, quæ profitetur solitudinem; & hominem alioqui debilem incitaret ad Religionem asperiorem, & seueriorem, quàm eius complexio ferre posset; & hominem vehementibus passionibus ex natura agitatum induceret ad Religionem molliorem, quàm eius necessitas exigat. Quamobrem optimè S. Thomas ait: quamuis necesse non sit, alios consulere ad examinandum & approbandum propositum suscipiendi statum religiosum: expedire tamen, ad illud exequendum, alios consulere: tam quoad ipsum modum executionis; quàm Religionis eligendæ: cum in vtroque subesse possit deceptio. Verum est ta-

2. 2. q. vlti. a. vlti.

men,

men, quòd cùm inſpiratio eodem tempore & eadem vi & efficacitate, altero è duobus prædictis modis ad ſtatum religioſum, & in particulari aliqua Religione ſuſcipiendum, incitat, & impellit: veriſimile valde eſt, vtramq; partem ab eodem ſpiritu prouenire. Cùm enim ad ipſum Dominum noſtrum ſpectet, homines vocare ad Religiones; cognoſcat autem cuiuſuis hominis complexionẽ & facultatem ac talentum: ipſius prouidentiæ erit, vaũquẽ que ad eam Religionem inducere, quæ ei expedit. Cuius rei bonum erit indiciũ, ſi & in genere, & in particulari illum ſtatum ſimul inſpiret. Et in eo caſu non eſt, quòd quis hæreat, & vereatur defectum virium ſuarum ſpiritualium: qui enim ipſum vocat; eas præbebit; neq; eſt hærendum, quòd Religio illa particularis ſit alijs minùs perfecta: non enim vult Deus omnes ad id quod perfectius eſt, vocare; & quamuis aliqua Religio ſit imperfecta: erit tamen perfectior, quàm ſit vita ſæcularis. Nec tutum eſt, prætextu maioris perfectionis relinquere Dei vocationem: nam aut is non perſeuerabit in perfectione, ad quam vocatus nõ eſt; aut non cum tanto profectu. Et quemadmodum S. quidam Abbas dixit: præſtat eſſe in profeſsione minùs perfecta deuotum, quàm in perfectiori indeuotum. Sæpe alias ſolet Dominus noſter ſuos impulſus diuidere ita, vt Religionis deſideria in genere inſpiret, non tamen Religionis in particulari: & potius tam dubios nos circa ſecundum relinquit; quàm certos circa primum. Item aliquando inſpirat rationes, quæ aliquo modo nos ad ſtatum religioſum inducunt: non tamen omnino noſtrum intellectum conuincunt: quia alia nobis pro contraria parte occurrunt: quæ nos reddũt omnino perplexos. Et aliquando ipſa deſideria Religionis, quæ ſentimus, adeò ſunt debilia ac leuia, etiamſi ſint diuturna: vt hæreamus, nec de eorum executione aliquid certi ſtatuamus. In quibus caſibus meritò adhibebimus documenta illa & regulas poſitas in primo tract. 2. tomi, & ad particularem hunc ſtatum applicabimus. Inter quæ documenta maximi momenti eſt illud, quod S. Laurentius Iuſtinianus adfert. Vocati, inquit, ad mundi contemptum, & ad obedientiæ glorioſum conflictum, diſcernendorum ſpirituum regulam nequaquam contemnant: verùm neque ipſi eandem ſe habere confidant. Rara vtique virtus eſt, & pauciſſimis collata: illis videlicet, vt arbitror, qui ſunt corde humiles, mente puri, atque tentationibus varijs diutiſſimè probati. Donum quidem Dei eſt, & à ſancto prerogatum ſpiritu; non minus ad aliorum, quàm ad ipſorum recipientium vtilitatem. In rebus igitur arduis, & præſertim in renunciatione ſæculi, & in arripienda inſtitutione nouæ vitæ, nullus ſibi in re propria credat; ſed eorũ acquieſcat conſilio, qui ex diuturna colluctatione vitiorum, & adepta virtutum corona, (ſpiritũs in ſe nihilominus operante ſapientia) diſcretione pollent, ac proximorum dilectione flammeſcunt, atque religioſorum morum grauitate clareſcunt. Porro qui tales ſunt, errare vix poſſunt; cùm videlicet

Apud Caſſi. Collat. 19. c. 3.

Cap 5. Lib de Obed. cap. 26. Cui gratia detur diſcernendi ſpiritus.

non nisi oratione præuia, & considerata personarum qualitate, spiritusque sancti directione, sententiam suam proferant. Ipsi etenim tanquam veri homines, & sub paracleti disciplina eruditi, nolunt ex proprio sensu loqui; sed quod diuinæ iudicauerint esse placitum volûtati: quam vtique excluſa affectione priuata, interuenientibus quoque ignitis precibus, intelligere ac perscrutari conantur. Hoc quippe Propheta figuraliter expressit, cum dixit de quatuor illis sanctis animalibus: quòd a *cum fieret vox super firmamentum, animalia submittebant alas suas*: vt videlicet perspicaciùs, atque quietiùs internæ aspirationis affectum intelligere valerent; & iuxta eam loqui. Nam qui à semetipso loquitur, frequenter sententias proferendo præcipitat; & ipsos interrogantes errare facit. Quamobrem oportet neophitum, & ad sæculi contemptum vocatum, seniorum se mancipare consilio: eorum scilicet, qui sint opere & eruditione probati; qui nequaquam propriæ Religionis commoda, seu augmentum; sed animarum lucra perquirant. Ipsis namque cuncta sui cordis arcana patefaciant, ante deliberationem de se faciendam. Ipsis (nquam) referent corporis valetudinem, mentis constantiam, desideriorũ æstus, propositi perseuerantiam; & vniuersa, quæ ad vtriusque hominis attinent qualitatem: quę profectò consultorem, grauem, & idoneum minimè latere conueniunt. Hæc S. Laurentius Iustinianus.

Exod. 1. 5.

Ex his facilè deducitur, (vt S. Thomas bene aduertit) cùm circa hanc vitæ mutationem dubia occurrunt: non esse consilium ab ijs petẽdum, qui possunt eam impedire: quales sunt parentes, cognati, & amici secundum carnẽ. Nam vt S. Gregorius cuidam venãtio, amicos suos consulenti, vt religionẽ desereret, scripsit: de causa vitæ consilium à fautoribus mortis quæris: qui dum non te, sed res tuas diligunt: nulla tibi, nisi quæ ad tempus placent, loquuntur. Si consiliarium quæris, meipsum accede: nullus enim consiliarius potest esse fidelior, quam qui non res tuas, sed teipsum diligit. Ijs qui huiusmodi homines consulunt euenit, quòd Christus Dominus noster dixit b *si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt*. Cæci sunt ad præbendũ consilium in rebus nostræ salutis ac perfectionis, qui amore tantum carnali nos diligunt, valdeque sunt rebus terrenis addicti. Hic enim amor excæcat oculos animæ; nec patitur; eos aliud videre, quã quòd est carni & sanguini p'ausibile. Si itaq; eos adhibemus consiliarios, no strarũq; actionũ Duces: & illi & nos incidemus in profundã deceptionis viã in hoc mũdo; & postea in ipsũ infernũ. Illi quidẽ, quòd malè consuluerint, nos aẽt, quòd eorũ consiliũ secuti fuerimus. Quare, qui desiderat has duas profundas foueas euitare: cõsiliariũ accipiat non cæcum: sed perspicacibus oculis præditum, ad veritatem agnoscendam; & corde forti ad illam sine vllo respectu proferendam. Per huiusmodi enim consiliarios solet Dominus noster voluntatem suam ijs manifestare, qui eam inuenire optant.

2 q. 189. 1. 10.

Lib 1. Epist. 13.

b Matt. 15. 14

TRACTA-

TRACTATVS V.

DE INGRESSV IN RELIGIONEM, TYRONVM EDVCATIONE, EORVM TENTATIONIBVS, AC PROBATIONIBVS; ET MODO AC RATIONE VOTA, ET PROFESSIONEM emittendi.

CAPVT I.

DVPLEX INGRESSVS IN RELIGIONEM, ALTER AD Probationem, alter per tria vota: & quanam vterque complectatur.

CVM STATVS RELIGIONIS ADEO SIT EXCELSVS, difficilis, ac perpetuus, vt hactenus vidimus: statuit Ecclesia sancta: ne, vocati à Deo ad eum suscipiendum, statim, & quasi primo ipso aditu ingressi, perpetuò in eo absque alijs probationibus & circumstantijs permaneant; sed cum matura deliberatione & prudentia duplicem faciant ingressum: primum quasi ad probationem, induentes habitum Religionis: vt faciunt Tyrones, siue Nouitij: tum, vt ipsimet probent, & per aliquod tempus experiantur onus, quod suscipere cogitant: tum, vt ipsa Religio probet, & exactius cum agnoscat, quem est admissura. Et cum vtrique parti erit in illo tēporis spatio satisfactū; fiat alter ingressus, qui sit futurus perpetuus: quo alligatur, qui primū fecit ingressū, tribus substantialibus votis, *Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ*: in quibus Religionis essentiā cōsistere, superius diximus. Ac proinde hæc vota sunt ianua, ad verè ac perfectè Religionem ingrediendā: & eadem constituunt Christianū in statu religioso: sicut Baptismus est prima porta, qua intratur in Ecclesiam; & qui ingreditur, verè suscipit statū Christiani. Et quemadmodum Catechumeni, etiamsi omnia credant, quæ fides docet; & sponte sua custodiant omnes eius leges: non tamen sunt adhuc veri Christiani, donec baptizentur: per Baptismum aēt fiunt membra corporis mystici Ecclesiæ Catholicæ: Ita, inquam, Nouitij, licet habitum Religionis gestent, eiusque Regulas omnes obseruent: non tamen sunt perfectæ religiosi: sed id agunt, & in via versantur, vt tales sint: & tunc demum tales erunt, cùm Vota prædicta fecerint, aut Professionem: quibus incorporātur aut immittū-

tur in mysticum Religionis illius corpus: Et tunc plenè censetur compleri ingressus in eam. Dixi: per vota, aut Professionem: eò quòd à pluribus Summis Pontificibus declaratum sit, eos, qui in societate Iesu, post elapsos duos annos probationis, vota ediderint, etiamsi illa non sint solēnia: esse verè Religiosos, & inhabiles ad matrimonium contrahendum, quamdiu prædictis votis sunt obstricti: quamuis eisdē superstit tertius perfectior ingressus per professionem solennem: vt ex eorundem Pontificum Bullis & Constitutionibus constat.

SED vt ad ea, quæ propoſuim⁹, reuertamur: qui à Deo ad Religionē vocātur, voluntque diuinæ vocationi acquiescere: vtrumque hunc ingressum ordine suo debent procurare, petentes eos à Prælatis, ad quos spectat ipsos admittere: vtentes verbis illis Dauidis: a *aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.* Portæ iustitiæ (vt in secundo tomo est dictum) sunt præcipua media, quæ Deus Dominus noster in sua Ecclesia constituit, ad perfectam Sanctitatem obtinendam. Quorum potissimum, est ipsa Religio, eiusque tria vota: quæ sunt portæ perfectionis Euangelicæ. Et quamuis Dauid primùm *portas* appellauerit, sic inſinuans esse multas: postea tamē dixit *portam*, propter vnionē inter se mutuā, qua vnum statum Religionis efficiunt. Has portas Prælati Religionum aperiunt primùm secularibus, cùm eos habitu suæ Religionis induunt; & similiter Nouitijs, elapso tēpore probationis, cùm eos ad emittenda vota, aut professionem admittunt. Ad ipsos tamen vocatos à Deo, spectat, instanter petere, vt sibi aperiantur, desiderantibus per eas ingredi, ad Deum perpetuò laudandum, suamque vitam totam in eius obsequio expendendā; non quomodocunque, sed valde eminenter. Ideò enim Dauid addidit: *iusti intrabunt per eam.* quamuis enim, antequam ingrediantur sint iusti: cupiunt tamen ingredi Religionem, vt iustificentur & sanctificentur adhuc. Est enim in hoc ipsa Religio quasi templum illud, quod vidit Ezechiel: & habebat tres portas ad ingrediendum atrium exterius; & vnam præterea pro ingressu ad partem interiorem. & cum Angelus b *metiretur* distantiam ab aliis *portis ad hanc*, inuenit esse *centum cubitorum*. Hunc in modum dicere licet: Religionem in primo suo ingressu, (qui spectat ad Tyrones) habere tres portas, tres scilicet ingenuas & nobiles renunciationes, quas facere constituunt, vt vocationi Diuinæ obediant: quibus inniti debent, vt mox videbimus, tria vota: & quādo ea emittunt, ingrediuntur per interiorem Religionis portam: per quem ingressum vniuntur intimè cum ipsa. Sed inter primum & secundum ingressum est mensura centum cubitorum, qui numerus (vt ait S. Gregorius) est perfectus: vt significetur iter perfectionis, quod conficere debēt à tempore, quo Deus illos ad Religionem vocat, donec in eam per vota emittenda ingrediantur: magnum ostendētes animum pectusq; robustum in his quatuor

a *Psal. 117. 19. Trost. t. c. 14.*

b. *Ezech. 40. 23.*

Hom. 18. in Ezech.

rebus.

rebus. *Primum*, vt omnibus tentationibus Dæmonis, mundi, & carnis, quibus eos conantur auertere, ne diuinæ vocationi acquiescant, nec faciant primũ ingressum in Religionem; aut, si ingrediantur, ne in ea perseuerent, nec ad secundum perueniant: His inquam tentationibus fortiter se opponant, ac resistant; licèt eædem durent etiam post Professionem, & vsq; ad finẽ vitę. Et quoniam etiam ipsi *Prælati* vocatos tentant, varijsq; modis probant, & exercent petentes Habitum, antequam illũ dent; & multò ampliùs, postquã dederunt, toto tempore tyrocinij, antequam ad secũdum ingressum & Professionem eos admittant: debent ipsi magnam animi fortitudinem ac fidelitatem in his omnibus probationibus ostendere: vt fructum & vtilitatem ex eis, sicut ex prioribus capiant. Et hinc tertium illud oritur, in quo debẽt valde elucere: vt magno feruore ea omnia exerceant, quæ ad triũ votorũ, & regularum obseruationem spectant: ad quæ postea se obligabunt. Hæc est enim potissima omnium probatio. Hanc vltimò sequitur ipsa votorum emissio, quam in tanta excellentia & perfectione facient, quantam excellens adeò oblatio iure suo exigit. 1. 2. 3. 4.

Qvatvor hæres erunt tractatus huius argumenti, eo ordine quo sunt positæ: *A prima* igitur initium facientes: eius figura, & quasi ad viuum imago præcessit in colloquio, quod Moyses & Aaron, nomine totius populi Hebræi, habuerunt cum Pharaone, & eius ministris, à quo captiuus teneba tur, grauiterq; premebatur cõficiendis lateribus. *Primum* autem, quod Pharaoni dixerunt, fuit: c *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus etiã triũ dierũ in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne forte accidat nobis pestis, aut gladius.* Hæc ratio est & idea quædam supernæ vocationis, qua Dominus noster electos suos inuitat, ad deserendum mundum, per AEgyptum significatum: in quo Dæmon tanquam alter Pharao, vult illos terrenis operibus semper occupari. Deus verò, cùm eos vocat, inspirat, vt accedant ad sacræ Religionis solitudinem, in qua offerant sacrificia & holocausta trium votorum: postquam trium dierum iter confecerint, facientes in fine eorum tres stationes, quemadmodum Hebræi fecerunt, cum exiuerunt ex AEgypto. Quæ stationes ob oculos nobis proponunt tres insignes renunciationes, quas faciunt, qui Religionem ingrediuntur: suntque materia trium votorum, quæ ad finem tyrocinij offerunt. c Exod. 5. 3. & 8. 18.

Primi diei iter est renunciatio omnium personarum huius mundi, quas valde diligunt & magni faciunt: qualis sunt parentes, fratres, cognati, & amici; Renunciatio item iuris habendi eas personas, quæ mutuò valde tenerè se diligunt, quales sunt cõiuges & filij: vt liceat ipsis in perpetua castitate viuere, exuẽtes radicitus ex corde inordinatum ad huiusmodi personas affectũ; & mortificando omnem carnis & sensuum amorem erga eas. Id enim Deus iubet nos facere, cùm dicit, sicut Abrahamo: d *egredere de terra tua, & de cognatione* I. d Genes. 12. 1.

Psal. 44. n. gnatione tua, & de domo patris tui; & veni in terram, quam monstrauero tibi; & illud Psalmi: *audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum Patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum*: Persuadentes nobis: Religiosum (vt Sanctus Bernardus ait) debere esse sicut Melchisedech, de

c Heb. 7. 3 quo dixit Apostolus, quod fuerit *e sine Patre, sine matre, sine genealogia*: & eō- sequenter, neque vxorem habuit, neque filios, neque cognatos in mundo: non quòd verè non habuerit parentes & genealogiam; sed quòd nulla sit eorum mentio, aut memoria, quasi nihil horum habuerit: ita igitur Religiosus, etsi parentes habeat, fratres, & cognatos: ita tamen constitutus esse debet, atque si nihil horum haberet: eò quòd ex toto corde suo, eorum obliuiscatur. Sed in hoc itinere magnæ angustiæ & anxietates tolerantur. Nam propterea populus hæsit in *f Rameſſe*, quæ teste S. Hieronymo, erat Ciuitas quædam in finibus AEgypti: quo receperant se Hebræi, vt citiùs fugerent: & ipsa vox

f Exod. 12. 37. significat commotionem turbatam, siue amaritudinem: ad insinuandū horrendam turbationem & amaritudinem, quæ oritur in corde, cùm est hæc

Epist. ad Fabiol. de 42 mansionib. renunciatio facienda. Nam quemadmodum homo in morte corporis graui- ter fert, deferere cognatos, & amicos, & quos tenerè amat: ita in hac ciuili morte plurimum sentit hoc diuortium; grauesque sunt fluctus cogitationū, & sensuum spiritum oppugnantium, ac turbantium: donec diuina gratia adfert illi quietem, edito voto perpetuæ castitatis in vita à sæculo separata. Idem etiam prædixisse videtur ipsa vox *Rameſſes*, quæ simul significat tonitruum gaudij: eò quòd hæc renūciatio instar tonitrui initio terreat; sed postea magnum adferat gaudium, iuxta illud Saluatoris nostri: *g mulier cùm parit, tristitiam habet: quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ, propter gaudium: quia natus est homo in mundum*. Ita: qui vera & firma desiderio, Christo Domino seruiendi, concepit: cùm ea opere sunt præstanda, quasi partus doloribus cruciatur: eò quòd à suis dilectis recedat, & omnem erga eos affectum deponat: sed statim atque ea feruenter exequitur, ingenti afficitur gaudio: quasi nouus homo sit nàtus in mundo, in Christo renouatus, qui nouam instituat vitam, ipsius Christi vitæ similem.

Tract. 3. c. 2.

g Ioan. 16. 21.

2. SECVNDI dici iter & progressio, quàm diuina vocatio inspirat, est renunciatio rerum omnium temporalium, quas in mundo habebamus; & spei iurisque eas recipiendi: vt posſimus viuere in perpetua paupertate, non habentes domos, non agros, non possessiones; nec rem vllam, quæ nostra propria dici possit. Et tunc transitur cum Hebræis ad secundam stationem in

h Exod. 12. 37. h *Sochoth*, quæ vox significat tentoria peregrinantium: sors enim & vita Religiosorum, est quasi iter agentium & peregrinorum: qui neque habent, neque in itinere quærunt bona stabilia; sed, vt Apostolus dixit: i *habentes alimenta & quibus tegantur his contenti sunt*; perguntque in suo itinere absque

S. Bernar. Sermo 7. de Resurrect. i 1. Timot. 6. 8.

vlla mora per semitam Euangelicorum consiliorum, vsque ad ipsam æternam vitam, quæ est vera ipsorum patria. Quod si domum aliquam aut agros in hoc mundo habent, id illis est tãquam tentorium iter agentium, aut peregrinorum hospitium: in quibus non hærent, nisi tanquam in transitu, & quamdiu præscribit obedientia: ideoque statim atque ipsa iubet, vt aliò se transferant, locum illum relinquunt. Nominatim autem Tyrones sunt: quasi peregrini in aliena terra: nam neque in mundo sunt, quem iam deseruerunt; neque in Religione, cui necdum sunt per vota incorporati: sed pergunt, vt Religionem ingrediantur, quæ est terra, quam Deus eis monstrauit. Et quemadmodum qui semper vixit in sua patria multo populo refecta; cũ inde exit solus, & incipit per locum aliquem desertum ambulare, sentit naturaliter tristitiam & affligitur, quòd se videat solum pauperem, & egenum rerũ, quas prius in magna copia habebat; & quòd eũ ignotis hominibus sibi sit agendum: ita qui discedit ex sæculo, in quo omnia relinquit, valde oppugnatur fluctibus tristitiæ ac desolationis, ob defectus rerum, quos sustinet corpus; & propter solitudinem, & auersionem quam noua viuendi ratio ei adfert: sed è vestigio diuinę vocationis accedit gratia, vt consoletur tristem, ostendens ei, sicut Patriarchæ k *Iacob* soli ac egeno in medio solitudinis, regnum ipsum Dei: vt supra retulimus. Et sic tristitia vertitur in gaudium; solitudo in iucundam societatem, & regio incognita in patriam propriam.

k *Genes.* 28 10. & c. 13 10.

3.

Hinc Transitvs fit ad iter tertij dicì, renunciationem scilicet sui ipsius, propriæ libertatis, voluntatis, & iudicij: qua seipsum his omnibus spoliat, vt perfectiùs impleat Dei voluntatem; viuarque in perpetua Obedientia eorum, quos ipse suo loco constituit. Et hæc est præstantior multo renunciatio, qua peruenitur, sicut Hebræi, in l *Etham*: quæ erat *in extremis finibus solitudinis*, & significat: immaculatus seu *perfectus ero*. Hac enim renunciatione facta, & accedente obedientia, plena obtinetur perfectio Euangelica: ad quam diuina dirigit Vocatio. Nam dicit: *sum* perfectus; sed, *ero*: non enim propterea est perfectionem consecutus, sed efficax tantùm est propositum dandi operam, vt consequatur: cùm, quod in se est, fecerit, quod opus erat, ad emittenda tria vota, ex quo incipit obligatio, perfectionem procurrandi. Sed quia *Etham* (teste Sancto Hieronymo) etiam significat fortitudinem, & perfectionem: infinuatur magna opus esse animo fortitudine, vt ad stationem illam perueniatur: eò quòd terribiles sint hostes oppugnantes eos, qui ex AEgypto exire volunt, & hanc trium dierum viam perage-

l *Exod.* 13 20. *Vide Riberam in id Osee c.* 6 46. *Post duos dies: viuificabit nos.*

re. vt

re. vt ſtatim apparebit ex ijs, quæ fecit Pharao vt Hebræorum exitum impediret.

MVLTVM verò refert, aduertere; quod quemadmodum Hebræi nec ſapientiam, nec fortitudinem per ſe ipſos habuiſſent, ad exequendum quod vocatio diuina præſcribebat; nec potuiſſent ex Aegypto exire, nec Pharaonis reſiſtere furori, nec trium illorum dierum iter ad ſolitudinem vſque perficere, niſi Moyſes & Aaron eius frater duces eorum fuiſſent: qui pro eis loquerentur; qui eis conſulerent, quæ facere deberent; qui conſolarentur & in difficultatibus ac periculis animos eis facerent; & in reliquis omnibus rebus eis auxilio eſſent. Ita etiam, qui à Deo ſunt ad Religionem vocati, non debent ſibi tantum tribuere, quod per ſeipſos omnia implere poſſint, quæ vocatio Diuina eis inſpirat, & committit: nec ſoli fortitudinem habebunt, ad reſiſtendum horrendis impugnationibus ac difficultatibus occurſuris in ipſa executione: niſi ab aliquo ſpirituali Patre adiuuentur, & quaſi ab itineris Duce dirigantur, & excitentur in totius itineris progreſſu. Ante ipſum quidem ingreſſum vti debent opera ſui Confeſſarij; aut eius, per quem Deus illos vocauit: Poſt ipſum verò in Religionem ingreſſum, habet Deus in illa fratres duos, Moyſen & Aaron, Ducum officio fungentes: Prælatum ſcilicet, qui eſt proprius paſtor, per Moyſen ſignificatus; & Tyronum Magiſter, aut Confeſſarius, aut is, cui ex officio incumbit cura rerum ſpiritualium: qui ſignificatur per ſacerdotem Aaron. nam vterque valde inter ſe coniuncti & animo conformes vigilant & attendunt gubernationi, profectui, & perfectioni eorum, qui ſunt ſibi commiſſi; & Nouitiorum nominatim, qui ſunt plantæ teneriores: ideoque magis indigẽtes adiutore. Qui propterea ad ſuos illos Duces ac directores in omnibus ſuis preſſuris debent meritò recurrere: vt ipſis in quibuſcunque tentationibus adſint, bene conſulant, & in mœroribus ac timoribus animos addant, & conſolentur; ac in omnibus operibus & exercitationibus eos dirigant: & ipſi eorum directionem in omnibus prædictis vitæ perfectæ itineribus promptè ſequantur, donec ad eius finem pertingant, ſeruantes omnia monita, quæ de his omnibus rebus in ſequentibus capitibus tradentur.

Vide Tom. 1. Tract. 2. c. 9. & Tract. 3. c. 8.

CAPVT

CAPVT II.

TENTATIONES QVIBVS DAEMON ET MVNDVS OPPVgnant volentes ingredi Religionem; & ratio eas superandi. Ponitur quadam omnium earum summa.

QVI DECREVERVNT Diuinæ vocationi parére, & Religionem ingredi, præmissis renunciationibus ac dierum itineribus prædictis, vt plurimum transire debent per variarum tentationum & probationum fornacem: in qua quidem à sex diuersis personis exercentur: quarum tres hostes sunt, & oppugnant, vt deijciant; aliæ tres amicæ sunt, quæ in ipsorum vtilitatem illos probant, & exercent. De quibus ordine suo dicemus. *Tres* primi sunt Dæmon, qui dicitur Princeps huius mundi; ipsemet mundus, hoc est congregatio hominum mundanorum, qui magni faciunt, & inaniter amant res terrenas; ac denique caro & sanguis, parentes scilicet & cognati, qui sanguine sibi iunctos secundum carnem amant; qui omnes, carnis in nos propensione in suis affectibus permouentur: omnes autem sunt ministri, & instrumenta præcipui tentatoris, hoc est Dæmonis. Cuius horrendæ tentationes in eos, qui constituerunt sequi diuinam vocationem, exstimulantem ipsos ad fugam seculi; & vt se ad sacræ Religionis solitudinem recipiant: ad viuum valdeque exactè depictæ sunt in ijs, quæ Pharao fecit in populum Hebræum: cùm Moyses & Aaron ei manifestarunt Dei vocationem, quæ iubebat ire ad sacrificia sibi in deserto offerrenda. Nam quemadmodum Tyrannus ille omnibus viribus conatus est exitum illum impedire multis adhibitis violentijs & rationibus dolo & astutiâ serpentinâ plenis. Ita etiam Satan transfigurãs se in Angelum lucis: omnia possibilia impedimẽta apponit contra Religionis ingressum; nunc apertè, & manifestè; nunc rationibus apparentibus; & pietatis alicuius magnæ prætextu, fraudes suas obtegendo. Cuius artes & astutias fusiùs declarauimus cum de eius tentationibus ageremus. Præmissis autem, quæ ibi attulimus, vt quæ omnibus Christianis sint communia: ea solum hic afferemus, quæ spectant ad eos, qui volunt esse Religiosi. Præmittimus autem non omnes eadem pati tentationes; sed alios has, alios illas: omnium tamen subijciemus quandam summam: vt quisque possit suas agnoscere, & contra eas depugnare.

tomo 2. tract. 2.

§. I.

Qua ratione suffocetur vocatio Dei, eiusq; opinio imminuatur.

PRIMVM Pharao duabus Diabolicis artibus vsus est: alterâ vt Hebræi obliuiscerentur, & cogitationes ac desideria deponerent, quæ conceperant eundi ad offerenda sacrificia; altera verò ne veram existimarent reuelationem, quasi Deus ipse illis id iuberet; sed falsam ac fictam. Ad primum obtinendum, vocauit a *Præfectos operum & exactores populi*, prohibens illis *vltra dare paleas populo ad conficiendos lateres, sicut priùs: sed ipsi*, inquit, *vadant & colligant stipulas. & mensuram laterum, quam prius faciebant, imponetis super eos, nec minuetis quidquam: vacant enim, & idcirco vociferantur, dicentes: eamus & sacrificemus Deo nostro. Opprimantur operibus, & expleant ea, vt non acquiescant verbis mendacibus*, quæ sunt summa & ficta deliria per Moysen. Quem vt pro tali haberent, vsus est Pharao secunda sua arte & astutia: signa enim & prodigia, quæ Moyses adferebat, & adhibebat in testimonium, quòd Deus exitum Hebræis imperaret: ipse conatus est obscurare, & opinionem minuere. Quare adhibuit ipse suos Magos: qui similia facerent prodigia, vt sic verum esse ostenderet, quod ipse dicebat.

a Exod. 5. 6

HVNC IN MODVM Satan capitalis hostis diuinæ vocationis contendit, eam duabus similibus vijs demergere & suffocare. Altera est, qua iubet, reliquos Dæmones suos ministros, ad tentandum circa res terrenas destinatos: vt vocatos à Deo opprimant negotijs & occupationibus terrenis; & occasiones illis efferant, quibus à tali cogitatione auertantur; seque effundant, ad aliqua temporalia bona, etiam parui momenti, quærenda: vt his cogitationibus & curis implicati, obliuiscantur diuinæ vocationis; ac piorum desideriorum quæ conceperant. Et in eum finem suggerunt illis matrimonia valde honorifica, hæreditates, aut possessiones, aut dignitates, & officia; & similes res alias, quæ omnes sunt quasi paleæ, & stipulæ vacuæ, & inanes: quibus conficiuntur, & coquuntur lateres peccatorum: sed cogitationes tamen, ac desideria à tentatore suggesta, suffocare solent sementem diuinæ vocationis, iuxta illud Christi Domini de semente; quæ cecidit inter spinas: b *hi sunt*, inquit, *qui audiunt, & à solicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ, euntes suffocantur.* Tales enim cogitationes, quæ illos huc illuc trahũt, tanquam spinæ sunt, quæ concepta pia desideria euanescere faciunt, nec sinunt fructum aliquem proferre.

b Luc 8. 14. Mat. 13. 22.

SED

Sed qua ratione tales cogitationes ſuffocant diuinam vocationem? interdum quidem: quia illam ex memoria excludunt ita, vt ampliùs, qui vocabantur, eius non recordentur. ſemel enim immerſi deſiderijs bonorum terrenorum; non recordantur cœleſtium, vt ea quærant. Interdum autem eandem ſuffocant modo alio magis pernicioſo: quia ſcilicet non exiſtimant verè eſſe vocationem & inſpirationem Dei; ſed quaſi propriam imaginationem, ſiue apprehenſionem, & ſcrupulum. Nouit enim Satan, huiuſmodi fraudes intexere: vt vocationum Diuinarum opinionem conceptam imminuat; ſuggeſtiones contrarias ſubmittens cum tanta pace & tranquillitate; & tanta ratiõnum, piorumque prætextuum apparentiâ, vt hæ videantur veræ vocationes; aliæ verò, quæ Dei ſunt, videantur falſæ, & fallaces: c *ponentes*, vt ait Iſaias, *tenebras lucem, & lucem tenebras.* c *Iſaiæ.* 5. 20.

Contra Has Satanae artes & aſtutias pugnandum eſt ſtrenuè vocatis ad Religionem, modis in præcedenti tractatu poſitis, perſuadentibus ſibi, vocationem ſuam verè eſſe Dei, propter omnes rationes ibi poſitas.

Qvam Veritatem vbi ſemel agnouerint, talemque eſſe certò ſibi perſuaſerint: omnes tempeſtates contra eam exortas, tribuent merito ſuis hoſtibus, Dæmoni, mundo & carni; conantibus ipſos vocatos inquietare, & à bono propoſito deterrere. Sufficiet porrò ad refutandum, & confundendum tentatorem, aduertere: omnes eius maledictas ſuggeſtiones eò tendere, vt quærantur paleæ, & conficiantur lateres: pungendo & lædendo ipſos quærentes, quaſi ſpinæ: At vocationes & inſpirationes Dei ſemper dirigi ad res ſolidas & præcelſas in vtilitatem animarum.

Id Qvod Ipsemet Dominus per Ieremiam Prophetam aperte dixit: d *Propheta, qui habet ſomnium, narret ſomnium; & qui habet ſermonem meum, loquatur ſermonem meum verè: quid paleis ad triticum? dicit Dominus.* d *Ierem* 23 28

Nvnqvid *non verba mea ſunt quaſi ignis, & quaſi malleus conterens petram?* Quaſi dixerit: Dæmonis ſuggeſtiones ſunt ſomnia; inſpirationes autem meæ ſunt veritates ſolidæ ac certæ: illæ ſunt palea vacua; hæ ſolidum granum; meæ ſunt ignis Charitatis liquefaciens animas; & malleus conterens, & molle faciens duritiem cordium per dolorem peccatorum; Dæmonis, ſunt quaſi ignis cupiditatũ, & malleus magis indurans quaſi incudem, in quærendis rebus terrenis. Quid igitur hæ cum illis habẽt,

Cap. 15 19. quod agant? *separate pretiosum à vili*: nolite curas admittere ac de rebus perituris soliciti esse, quæ vos à vocatione diuina retardent. *Spiritum nolite extinguere*, nec scintillas bonorum desideriorum, quæ Deus vobis inspirauit: euellite spinas in cordibus vestris prodeuntes ex Dæmonis suggestione; comburite illas igne diuini amoris: vt vocationis diuinæ sementis copiosum valde proferat fructum.

1. Thes. 5 19.

§. II.

Quod possit perfectio in ipso seculo obtineri.

SVPERATA hac prima tentatione, altera exurgit valde laruata, volens vocatis persuadere: illud præcipuum, ad quod vocatio diuina tendit, posse in ipso mundo obtineri. Dicit enim, quod Pharao respondit Hebræis: a *ite & sacrificate Deo vestro in terra hac*: & facite in AEgypto, quod volebatis facere in deserto: nemo enim vos impedit. Quasi diceret: non volo vos impedire quo minus Deo vestro seruiatis; & sacrificia, quæ cupitis offeratis: sed seruite ei hic in sæculo, cùm positis id satis bene facere: neque opus est ad Religionum deserta confugere: cum in Ciuitatibus, & oppidis non desint viæ & rationes ad cœlum perueniendi; & inter vestros cognatos & amicos licet perfectionem assequi, quemadmodum multi sancti in seculo manentes, eam sunt assecuti. Cui fraudulentæ propositioni magno animo respondent, qui deceptionem detexerunt, sicut Moyses: *non potest ita fieri: abominationes enim AEgyptiorum immolabimus Domino Deo nostro: quod si mactauerimus ea, quæ colunt AEgyptij coram eis lapidibus nos obruent.* Atque si clarius dixisset: cùm Deus Dominus noster iusserit, nos ei seruire in statu perfecto Religionis: non possumus in seculo remanere. Nam non expedit nobis in sæculo offerre Deo res abominabiles, quas mundus ei offert; nec ipse mundus patietur; vt ea, quę cupimus, offeramus. si mundum imitemur, peribimus: quod si ei resistamus, lapidabit nos. Quare duplex in mundo, & quidem ingens periculum nobis imminet. Alterum est: ne ipse nos post se trahat: vt eo modo seruiamus Deo, quo seculares homines seruiunt, offerentes abominanda & horrenda sacrificia, nam si quæ bona opera faciunt, vanas illis immiscent intentiones, & commoda temporalia; valdeque imperfecta, & cum multis defectibus ea faciunt: nam tantum ex diuina lege accipiunt, quantum saluo suo mundano honore, & emolumento possunt: reliqua verò eiusdem legis conculcant. Quamobrem iure optimo de illis dicit Dominus, quòd nolit eorum b *sacrificia admittere*, & quod *incensum eorum sit ipsi abominatio*: nam eorum *manus plenæ sunt sanguine, & c. vniuersa eorum iustitia, quasi pannus menstruatæ*, maculis scilicet peccatorum. Opera enim ex se iusta, in ipsis, ob circumstantias prauas, sunt detestanda: & qui inter eos remanet, periculo ex-

a Exod. 8. 25.

Ita explicat Abulensis.

b Isai 1 12. c cap. 64. 6

ponitur,

ponitur, sequendi eorum vestigia, in offerendis Deo eiusmodi abominationibus. Hac itaque animari consideratione, liberrimè Dæmoni respondebimus, & magna cum admiratione dicemus: *num abominationes AEgyptiorum immolabimus Deo nostro?* & ita ei seruiemus, sicut seruiùt seculares? si eorũ criminum sumus participes: erimus procul dubio etiam pœnarum. Quare nolumus nos periculo exponere, si in mundo remaneamus, imitandi eorum abominationes, & perdendi animas nostras, contrahentes pestem destruentem eorum animas.

ET QVAMVIS ipse mundus non traheret nos post se; sed statuamus viuere in eo cum ea perfectione, qua optamus in Religione: tamen adhuc alteri periculo erimus expositi, vt nos lapident, videntes iugulari à nobis ea, quæ ipsi adorant; & abominationem existimant talem sacrificij modum. Nã illi adorant & venerantur diuitias, honores, ac voluptates: quia eorum Deus venter est, & gloria vana; & idolum est ipsa cupiditas. Quod si nos hæc omnia conculcemus, offerentes Deo nostro holocaustum Paupertatis, Castitatis & subiectionis; dantes nostras facultates pauperibus, reijcientes coniugia, amantes contemptus, condonantes iniurias; & omnibus mancipiorum instar seruientes: quid mundani dicent, qui hæc omnia reputant abominanda? & quid facient nobis cognati, & noti nostri, qui id putant sibi ignominiosũ? lapidabunt nos multis murmurationibus, & querelis; tot nobis adferent molestias, & vexationes: vt non possimus cum ea quiete Deo nostro seruire, qua cupimus. Multo igitur melius est procul ab eis recedere, ne nos impediant; & recipere nos ad Religionem, in qua multos inueniemus, qui nobis faueant, & iuuent. Bene expertus est hanc veritatem S. Franciscus glorioſus, cum Deo cœpit seruire in paupertate: propter quod sæpius à parente ac domesticis fuit lapidatus; ita vt, nisi tanta subsidia habuisset è cœlo, non potuisset illis resistere. Sed statim atque ad vitam religiosam se recepit: conculcare cœpit pompas huius mundi: non pluris faciens eius lapides, quàm si d *parvulorum* fuissent *sagittæ*. Id quod intra ipsa Religionem est valde facile: quia summo tribuitur honori, contrario modo viuere, quam viuat ipse mundus; & consilium sequi S. Ambrosij dicentis: si optas seriò seruire Deo, quod refugit AEgyptius, hoc complectere. AEgyptius enim abominatur sanctitatem perfectam, & virtutem plenam: tu autem illa complectere: contra verò abominare, quæ his contraria mundus amplectitur; fuge, quod ille sequitur; & sequere, quod ille fugit: imitando Ducem tuum Christum Iesum: vt liceat tibi dicere, quod ipse dixit: e *venit ad me Princeps huius mundi; & in me non habet quidquam*, quod ipsius sit.

d *Psal.* 63. 8

Lib. 2. *Ep.* 4

e *Ioan.* 14. 30.

§. III.

Ne procul à seculo recedatur.

AVDIENS Pharao firmum animi decretum, ac resolutionem, quam Moyses illi responderat: quod non posset fieri in AEgypto, quod ipse Pharao proponebat: dixit ei secundo: a *ego dimittam vos, vt sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verùmtamen longiùs ne abeatis.* Quasi dixerit: vsque ad confinia deserti perueniet is, nec ad eius interiora progrediemini: volo enim vos in conspectu habere; ne omnino fugiatis, & me relinquatis. Hæc *tertia* est tentatio, qua Satan aggreditur vocatos à Deo ad Religionem: cùm eos videt iam decreuisse, vocationi Diuinæ parere. Vult enim (vt ait Origenes) eis persuadere, ne ad tertij diei iter perueniant; nec perfectionem illam assequantur, ad quam sunt vocati; sed vt maneant in confinijs mundi, & ipsi seculo proximi. Intendit enim hoc ab eis obtinere, ne omnino ipsius conspectum & manus fugiant: vt sic faciat, eos aspicere retro, & ad seculum redire. Aliquibus dicit: si velint Deo cum perfectione seruire, satis illis esse, si statum Sacerdotij suscipiant; qui medius quodammodo est inter seculare & Religiosum; manere tamen in seculo: in quo possunt offerre Deo sacrificia valde grata; & ita perfectionem obtinere, quam desiderant. Alijs dicit: si velint esse Religiosi, saltem ne id faciant in ea stricta Religione; ad quam propendent; sed in aliqua laxiori, aut Militari: vbi & Deo & mundo satisfacere possint, viuentes cum aliquo honore, & spe alicuius emolumenti; obtinentes aliquod Beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem; vt honori & commodo cognatorum & amicorum consulant. Alijs suadet: si cupiant omnino Religionem ingredi: ne procul & ad locum, ad quem à Deo vocantur, recedant; sed id faciant in propria patria: vbi possent quotidiè suos parentes & cognatos videre, & cum eis conuersari. Intendit enim hac via vt aspectus rerum, quas reliquerunt, eas exstimulet; vt redeant, & easdem recipiant. Denique omnibus studet persuadere, vt quamuis mundum ipsum corpore relinquant: ne tamen spiritu procul abscedant: sed retineât saltem amorem & affectum ad res, quibus renunciauerant, & valde tardè in exercitijs perfectionis progrediantur. Nouit enim callidus hic aduersarius: eum, qui amorẽ tenerumque affectum retinet ad ea, quæ reliquit: facilè ad eadẽ redire; & in initio conuersionis torpentem & ignauum; nec contendentem feruenter progredi; cito deficere. Nam (vt ait Sanctus Leo Papa) ibi periculum incipit retrocedendi: vbi desiderium cessat progrediendi.

a *Exod.* 8. 28.

Hom. 5 in Exod.

Serm. 2. in quadragesima.

Idem. Bernard epist. 253.

OMNIBVS his perniciosissimis hostis suggestionibus respondent prudentes, sicut Moyses, non verbis sed operibus: tacentes quidem, sed re

ipsa

ipſa facientes, quod vocatio diuina illis ſuadet; & contendentes, quò poſſint remotius, ab AEgypto recedere; & tres itineris dies cum magna perfectione conficere; & ingredi ad interiora omnino ſolitudinis, vbi ſua vota & ſacrificia ſecuriùs firmiusque Deo offerant in ea Religione, ad quam vocantur; & non in alia, nec in alio loco. Nec audiunt conſilium Pharaonis, dicentis: b *ne longius abeatis*; ſed Angelorum, qui dixerunt Loth, cùm è Sodomis eum eduxiſſent: *ne ſpes in omni circa regione: ſed in monte ſaluum te fac, ne & tu ſimul pereas*, aſcendens ſpiritu ad culmen perfectionis quam quæris: Et quemadmodum Dauid cum Deus illi dediſſet alas columbæ, quas cupiebat, vt fugere poſſet, ac requieſcere: ſtatim ſubiecit: c *ecce elongaui fugiens: & manſi in ſolitudine*: ita qui à ſpiritu ſancto inſpirationum alas, magnaque deſideria acceperunt volandi ad res æternas, & in eis quieſcendi: ſtatim fugiunt mundũ; & elongant ſe ab eo, quãtum poſſunt corpore, & multò ampliùs ſpiritu: quò ſe ipſos ſoli Deo creatori ſuo ſe coniungunt; relinquentes cor ſuum ſolitarium, & rebus omnibus creatis exutum: manent verò in ſolitudine vitæ religioſæ, in qua ad finem vſque vitæ perſeuerant: eò quòd requiem & ſolatium habeant, quod optabant.

b *Geneſ.* 19. 17.

c *Pſal.* 54. 8.

§. IV.

AEtatis, aut virium defectus.

SED vlterius progreditur Pharaonis malitia, & aſtutia: qui aduertens, ſuperiores ſuas artes, & rationes, quas attulerat, non ſufficere, ad Hebræos retinendos: adiecit, ac dixit Moyſi: a *ite tantum viri, & ſacrificate Domino*: ſed maneant in AEgypto mulieres, & paruuli. Sed tertia eſt Satanæ aſtutia, qua conatur aliquos debiles decipere, dicens eis: attendite, quòd ſtatus Religioſus ſolum ſit pro viris, perſonis ſcilicet Artibus, ac robuſtis, qui integra fruantur valetudine, & corporis viribus polleant: nam debiles, iuuenes ac teneræ complexionis, quales vos eſtis: non expedit iter adeò aſperum ac difficile inchoare: quia non euadent.

a *Exod.* 10 11.

Præſtat igitur in AEgypto remanere, vitamq; tolerabilem ducere, ſuæ debilitati accommodatam. Item in deſerto illo horrendæ ſunt tentationes, ac pericula; quæ non poſſunt euadere, niſi viri animoſi & valde exercitati: paruuli autem & non ſatis experti, tutiores ſunt in ſeculo, vbi pugnæ ſunt mitiores. b *Si cum peditibus currens* (ait Ieremias) *laborasti: quomodo contendere poteris cum equis?* Cum igitur in terra tua, quæ eſt pacis, ſis tutus: cur cogitas tumentes Iordanis fluctus penetranſire? Vix præcepta diuina ſeruare potes: & audes cogitare

b *Ierem.* 12 5.

de ſeruandis Euangelicis conſilij? vix poteris tentationes ferre caſtorum cõiugum in ſuo ſtatu: & aſſumis tibi tantum, vt vincere velis pugnas & conflictus continentium & virginum? attende, quod Apoſtolus dixerit: c *melius eſſe nubere, quàm vri*; & ſaluari in ſtatu imperfecto; quàm in valde perfectò perire. Hę ſunt Sathanæ aſtutiæ: contra quas prævalet vocatio diuina, dicens cum Moyſe: d *cum paruulis & ſenioribus exeundum eſſe* & pergendum in deſertum: eò quòd eſſet *ſolennitas Dei* magna, qui volebat omnes ei ſolennitati interesſe. Quæ figura fuit vocationis diuinæ ad ſtatum religioſum: quæ non ſolum viros robuſtos ſed etiam virgines imbecilles vocat, & teneros e *paruulos*, vt ſupra eſt dictum. Et qui illos vocare dignatur: poteſt, & vult vires & fortitudinem eis conferre; vt in Statu, ad quem vocantur, ipſum ſequantur. Si vocaris: non eſt quod timeas: Sed forti animo hoſti reſpondere poteris: Quid agis aſtute ſerpens, vt me decipias? ſi hæc profectio ſolis humanis viribus inſtituenda eſſet: etiam viri eis carent: ſi autem viribus cœleſtibus eſt peragenda, etiam imbecilles mulieres, & paruuli habere eas poſſunt. Quare nec eam aggrediar, eò quod ſim iam vir; neque deferam, eò quod ſim paruulus. Tutò ſequi volo vocantem me: cuius vocatio paruulos efficit viros, tribuens debili corpori virilem animum; & vires Dei, corpori fictili ac debili. non timeo imbecillitatem meam: ſcriptum eſt enim: f *qui ſperant in domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ; current & non laborabunt; ambulabunt & non deficient*. Current, inquit, abſque labore, non ſolùm æquè, atque pedites: ſed etiam atque equites: imò vtroſque in ſuo curſu ſuperabunt: quia alas aquilæ habebunt ad volandum tam altè, vt g *faciant voluntatem patrũ in terra ſicut fit in cœlo*. Si itaque poſſum in hoc curſu cum cœleſtibus conferri: cur non poſſim cum terrenis? O callide ſerpens: cur mihi dicis, habiturum me pacem in patria mea? ſi enim fidem tibi adhibuero, vincar omnino, & ſuccumbam ſicut Adamus, licèt ſim in ipſo paradiſo. Et h *quis* poteſt *Deo* vocanti *reſiſtere*, & quietem *pacemque* aliquam *habere*? Pax mea tunc eſt: cùm obedio Deo, & tibi reſiſto: & ſic etiam in medijs tentationum flammis non vrar. Qui enim tres pueros liberauit de camino ignis Babylonis: etiam me eripiet ab igne Luxuriæ; & qui præcipitis Iordanis fluxũ continuit, vt electus eius populus ſicco veſtigio pertranſiret: mihi etiam tranſitum præbebit vitæ religioſæ, quantum vis illa impugnetur, vt ad perfectionis culmen & ipſam æternam vitam perueniam.

(∴)

c 1. Cor. 7. 9.

d Exod. 10. 9.

e Matt. 19. 14. Marci. 10. 14.

f Iſai. 40. 31.

g Matt. 6. 10.

h Iob. 9. 4

§. V.

Cautionem aliquam in seculo relinquendam quæ intrantes Religionem retrocedere faciat.

AVDIENS Pharao Moysis resolutionem, & firmum animi decretum, adiecit quarto: a *ite sacrificate Domino: oues tantum vestræ, & armenta remaneant: paruuli vestri eant vobiscũ*. Qua arte intẽdebat illud Pharao, vt Hebræi redirent in Ægyptum: ne bona fortunæ, quæ in eo relinquerent, amitterent. Hac eadem arte & astutia vtitur Satan ad eos decipiendos, quos videt certò statuisse, ingredi Religionem. Suadet enim, omnes suos greges, hoc est facultates in mundo relinquere, suisque amicis & cognatis tradere: tum vt eos huius modi bonis ditantes, carnalem suum amorem, quo adhuc eos prosequuntur, ostendant: tum, vt eadem bona sint aliquo modo indicium & pignus sui ad sæculum reditûs: cogitantes & confidentes, si redire voluerint, non defutura ipsis, quibus se possint sustentare. Qui autem hasce hostis fur technas nouit: respondet sicut Moyses: omnes suos greges, se in desertum ducturum, magnos & paruos, ita vt b *non remaneat ex eis vngula*, hoc est nec minima pecudum: nam pro Sacrificio Deo offerendo omnes esse necessarias. quasi expressiùs diceret: sicut ego ipse ex mundo exeo: ita exire debet, quidquid intra & extra me est, quod ad me spectat. Et quemadmodum ego meipsum totum Deo trado: ita debeo omnes meas potentias, sensus, & affectus eidem tradere; omnesque simul possessiones & diuitias: vt nulla mihi superfit spes easdem recipiendi. Nam, (vt S. Basilius ait) qui Deo seipsum tradit & consecrat, debet meritò omnia sua eidem tradere & consecrare: vt quod est accessorium sequatur, principale. Quomodo autem res suas Deo tradet: nisi pauperibus eas largiendo, in quibus ipse Christus est? ita enim ipse dixit cuidam probo adolescenti: *si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me*. Non ait, vt sua quocunque modo relinquat; sed, vt à se illa alienet duplici via. Prima, iustitiæ, ea vendendo; secunda, misericordiæ, eleemosynam faciendo: vt sic spoliatio illa, & alienatio sit magis irreuocabilis; nec ipse appetat redire, vt habilia bona, si quæ iam essent in pauperum potestate, recipiat. Id faciebant primi Christiani, tanquam perfecti Religiosi: d *vendebant* enim *possessiones, & substantias suas, & adferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum: & diuidebatur singulis prout cuique opus erat*. Aduerte autem (ait S. Hieronymus) Christum Dominum nostrum non dixisse viro illi, vt partem aliquam venderet; sed omnia, quæ haberet; eaque daret, non amicis, non cognatis, non notis; sed nihil tibi reseruo, quasi tibi defuturum; & om-

a *Exod.* 10. 24.

b *Ver.* 26.

Reg. 9. *ex Isis.*

c *Mat.* 19 21 *Luc.* 10. 22

d *Actu* 2. 45 & 4. 34. *In reg. Monach. c. de Superi.*

f Luc. 16. 9. nia *da pauperibus*: f *facies tibi amicos de Mammona iniquitatis, vt te recipiant in aterna tabernacula.* Et tunc *veni & sequere me.* In pauperibus autem, quibus tua bona trades; non tam spectes, an sit sacerdos, an cognatus aut consanguineus: quàm, an verè sit pauper. hoc enim nomine sunt ei tradenda. Et S. Ambrosius idem ampliùs explicat, docens modum in ea distributione seruandum. Bona, inquit, liberalitas est, cognatos non contemnere, quos nosti in aliqua necessitate constitutos: præstat, te illis in sua paupertate subuenire; quàm, nisi faciat, cogere, vt cum ruboreab extraneis remedium suæ miseriæ mendicent. Ita tamen vt cognati tui non existiment, se ex ijs rebus ditãdos, quas tu habes pro pauperibus: non enim consecras te ipsum Deo, vt cognatos tuos diuites facias; sed vt æternam vitam tibi compares, fructu bonorum operum; tuaque peccata redimas pretio misericordiæ. Dicét fortè: mod cum esse, quod à te postulãt. Sed scito, quòd spoliare te velint, præmio tuæ eleemosynæ, tua que vitæ fructu. Ac præter hæc omnia, te accusant, quòd eos non ditaueris, volentes æterno te præmio spoliare.

l.1 offic. c.30.

SED particulare mysterium in eo latet, quòd Moyses dixerit: quòd non vellet *remanere* in AEgypto nec *vngulam.* Fortè propterea quòd *vngula* in sensu mystico, affectum significet ad res terrenas: solet autem Dæmon huius modi vngulas siue affectus arripere, ad perdendas animas huiusmodi affectibus laborantes: in quo artificio ingenium sequitur Dan: de quo dixit Iacob quod f *fieret* sicut *Coluber Cerastes in semita, mordens vngulas equi, nostras scil. carnis affectiones vt cadat ascensor eius retro,* hoc est spiritus noster, vt alibi diximus. Quare deferentes AEgyptum, statuere apud se debent, ne vnicam quidem vngulam, affectionem scilicet, ad rem quamcunque huius mundi in eo relinquere: si enim Dæmon vel ex ea vngula eum liget; trahet ipsum ad locum, in quo res dilecta manet. Vbi enim thesaurus noster est, ibi & cor nostrum erit: corpus autem eò libenter tendit, vbi cor est alligatum.

f Gen. 49. 7. Tomo 2. tract. 2. c. 7.

§. VI.

Apertarum tentationum agmen.

DENIQVE Dæmó, cùm videt, artes suas, & astutias frustrari apud eos, quos Deus vocat: quia videt, celeriter eos mũdum fugere; facit quod Pharao, cùm vidit Israelitas discedere ex AEgypto. Nam a *iunxit populum suum & currus, & Duces totius exercitus cum multis electis curribus, & persecutus est filios Israel:* & facile eos fuisset assecutus: nisi Deus prodigiosè mare rubrum aperuisset, *vt graderentur filij Israel in medio Mari per siccum:* in quo postea *omnes AEgyptios, & currus, & equites eorum, qui sequentes, ingressi fuerant mare, operuerunt aquæ ita, vt neque vnus quidem superfuerit ex eis.* Hunc in modum

a Exod 14. 7.

Dæmon cum tota ſua infernali potentia, omnes ſuas vires intendit in fugientes ab eius obſequio ad Religionis deſertum: congregans innumerabiliũ tentationum agmina intra eorum corda: & impetu facto, reuocans illis in memoriam parentes, fratres, & cognatos, quibuſcum in ſeculo degebant; & imaginariam diuitiarum ac delitiarum apprehẽſionem, quibus priùs fruebantur; & ob oculos ponens ſpes i[illegible]dignitatum, honorum, & am[illegible]pl[illegible]tudinũ, quas priùs affectabant; & commouens corporis humores; cogit prodire furentes ſenſuum paſſionum equos; & [illegible]anibus timoribus, grauiſſimis triſtitijs, profundaque animi abiectione ac deſperatione eos vexat; ac denique capitalium vitiorum currus cum omnibus ſuis comitibus adornans, bellum infert: curribus inquam ſuperbiæ, luxuriæ, auaritiæ: curribus gulæ, inuidię, & acediæ. Et in eas *angustias eos* redigit: vt interdũ dicãt, quemadmodũ Iſraelitæ, Moyſi dixerunt: b *quid hoc facere voluisti vt educeres nos ex AEgypto? multò melius erat seruire AEgyptijs, quàm mori in solitudine.* Ita inquam hi dicunt: quis nos fecit ex mundo exire, & in tot redegit anguſtia-? melius nobis fuiſſet ibi manere, & viuere etiam communi aliorum more: quàm hic inter tot mori tentationes: cùm cogitaſſemus vitam perfectam obtinere. c *Si sic mihi futurum erat*: (ait Rebecca) *vt duo paruuli in vtero meo colliderentur: quid necesse fuit me concipere?* & ego, ſi tantam contradictionem & pugnam intra ſpiritũ meum tolleraturus eram: cur Religionis deſideria concepi? Sed in medijs hiſce anguſtijs Deus non deſerit ſuos: præcipuè, ſi ad Moyſen accedant, ſuũ ſcilicet Ducem, & ſpiritualem Magiſtrum, quem ſuſceperũt. Qui in Dei nomine dicere illis poſſit: d *Nolite timere: ſtate, & videte magnalia Domini, quæ facturus eſt hodie: AEgyptios enim quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis vſq; in ſempiternum. Dominus pugnabit pro vobis*, dabitque de eis victoriam. Ipſe mare diuidet, vt ceſſent impedimenta, quæ tranſitum veſtrum prohibent: & ad locum tutum fugere poſſitis. Ipſe procul remouebit amaritudinum mare, q vos premit; & cor veſtrum magna lætitia dilatabit: ille planum faciet iter, & expeditum inter vndas & fluctus turbati maris, ita vt non ſubmergamini; ſed muri inſtar vos protegat, atque defendat: ipſe immenſas tentationũ aquas in veſtros hoſtes cõuertet, vt in eis ipſi ſubmergantur. In eiſdem ſubmergetur ſuperbia, peribit luxuria, euaneſcet auaritia, inuidia deſcendet in profundum; nec ampliùs comparebit pigritia. Attendite, quod fidelis ſit Deus, qui e *non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis*; *ſed faciet etiam cum tentatione prouentum.* Nunc eſt nox, & afflictionis tempus: f *aduenier vigilia matutina, & reſpiciet Dominus ſuper caſtra AEgyptiorum*: ſuaque virtute *interficiet exercitum eorum*, planctuſque veſter conuertetur in gaudium: vt cantetis mille cantica lætitiæ: quia g *equum & aſcenſorem deiecit in mare*; h *& operuerunt aqua currus, & equites cuncti exercitûs Pharaonis*, ita vt *nec vnus quidem ſuperfuerit ex eis.*

b *Exod.* 14. 11.

c *Gen.* 25. 22.

d *Exod.* 14 13.

e 1. *Cor.* 10 13.

f *Exod* 14 24.

g c. 15. 1.

h c. 14. 28.

HAEC sunt stupenda, quæ Deus facit in gratiam seruorum suorum, mundum fugientium: non minus gloriosa, quàm illa fuerunt, quæ fecit cum Israelitis exeuntibus ex AEgypto. Nam vt S. Bernardus perpendit: in illo exitu pugnatum est contra carnem & sanguinem; sed in altero pugnatur i *contra Principes & potestates ac Rectores tenebrarum harum* Ibi populus exiuit ex AEgypto: hic exit ex seculo; ibi subm[illegible]sus est Pharao: hic ipse Dæmon; ibi submersi sunt currus terreni Regis: hîc desideria carnalia & mundana, quæ militant aduersus spiritum; ibi maris fluctibus fuit obtenta victoria: hic obtinetur lacrymis; ibi erant fluctus maris; hîc sunt amaritudinis. Tantusque est Dæmonum tremor: cum talis aliqua anima ipsis se opponit: vt, sicut illi AEgyptij, clament: *fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos*, qui in se recepit eorum protectionem. Et tunc impletur quod dixit sponsæ suæ Deus in Canticis: k *equit atui meo in curribus Pharaonis, assimilaui te amica mea.* quasi dixerit: quemadmodum exercitum meorum seruorum exeuntē ex AEgypto eripui & propugnaui submergens in mari currus Pharaonis: ita eruam te, & protegā exeūtē ex mundo, submergens impetus ac tentationes, quibus teDæmon oppugnat. Hæc arma sunt, quibus pugnandū est aduersus nostrum hostem in quocunque eius conflictu: præmunientes nos magna in Deum fiducia, multa oratione, & patientia; reddentes omnium, quæ in nobis geruntur, rationem Superiori & Magistro nos in hac via dirigenti; & reliqua adhibentes media, quæ fusiùs proposuimus tractatu secundo tomi secundi.

Serm. 39 in Cant. i Ephes. 6. 12.

k *Cant. 1. 9.*

CAPVT III.

QVA RATIONE TENTATIONES VINCENDAE SINT, QVIbus parentes, fratres, & cognati Diuinam ad Religionem amplectendam vocationem oppugnant.

EX reliquis tentationibus in proximo capite insinuatis, fusiùs hîc agemus de ijs, quas excitant parentes, fratres, cognati, & reliqui, carnis & sanguinis titulo nobis aliquo modo iuncti. Quemadmodum enim hi primi fuerunt, & crudelissimi hostes, tentantes & persequentes in primæua Ecclesia, quos Deus ad fidem Christianam recipiendam vocabat: ita nunc ijdem crudelissimè oppugnant, quos Deus ipse ad Religionem vocat. Quorum feritatem delineauit S. Ioannes in quodam *equo rufo*, & in eo a *qui sedebat supra illum, cui datus est gladius magnus, vt sumeret pacem de terra.* Per quem rufum equum (vt alibi diximus) intellexit primos Christi Domini nostri persecutores, cognatos scilicet, & carnis amicos: quorum operâ vtitur Satan tanquam effrenibus equis, vt crudele bellum inferant sequētibus Christum, sicut ipse discipulis suis futurum prædixit: b *tradēnini à parentibus, & fratri-*

a *Apocal. 6. 4.*

Tomo 2. tract. 2.

b *Luc. 21. 16.*

bus, & cognatis, & amicis, & morte afficient ex vobis: & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Ordinariũ tamen bellũ, q̃ illi nunc excitant in discedentes à se, vt Religionem amplectantur; fit acuto gladio linguarum, quas naturali amore acuunt, allegantes tenerrimis affectibus rationes multas, ne filij sui, aut fratres ipsos deserant. Adeoque gladius acutus esse solet: vt penetret corda filiorum, qui iam erant Christo coniuncti. quam coniunctionem ita rescindit, vt eos ad seculum retrahant, vt sint ipsis solatio. Quamuis gladius ipse non æquè potens est, atque ipsemet audientis amor connaturalis & filiorum visceribus innatus erga suos parentes, & erga fratres, & cognatos: vt mutuo se diligant. est enim instar visci ligantis corda, & ipsas personas se diligẽtes: ita vt grauissimè ferant ad inuicẽ separari. Et quoniã facilè affectus nostri post se trahũt rationes; & amoris tituli sunt valde potentes ad quiduis persuadendum; mutuò se amantibus: solet Satan his medijs vti vt voti sui compos euadat. Quare, cùm videt, se non posse per se ipsum solum, hominem suparare: illum aggreditur per patrem, aut matrem, aut alium amicum, ponens in eorum ore verba, quibus hominem illum oppugnent: à quibus ea facilius audientur. Expendit hoc mirificè S. Gregorius, explicans Iob tentationes. Antiquus inquit, aduersarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam, qui nobis adhærent, statum satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor nostrum sua persuasione non subruit; ad hoc nimirum per linguas, nobis adhærentium, repit. Hinc enim scriptum est: c *à filijs tuis caue, & à domesticis tuis attende.* Et per Prophetam dicitur: d *Vnusquisque se à proximo suo custodiat; & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet*; & ipse Christus Dominus dixit: e *inimici hominis domestici eius*, qui ad partes infestissimi hostis transeunt. Callidus namque aduersarius, cùm à bonorum cordibus repelli se conspicit, eos, qui ab illis valde diliguntur, exquirit; & per eorum verba blandiens loquitur, qui plus cæteris amantur: vt cùm vis amoris cor perforat, facilè persuasionis eius gladius ad intimæ rectitudinis munimina irrumpat. Hac arte vsus Adamum per eius vxorem Euam deuicit, & è paradiso excluſit. Post damna igitur rerum, post funera pignorum, post vulnera scissurasque membrorum, antiquus hostis linguam mouit vxoris. Quia enim aperto certamine superari se doluit, de ore coniugis iaculum quasi de insidijs intorsit; vt diceret: f *adhuc permanes in simplicitate tua? benedic Deo & more re.* Ecce, tentando, omnia illi abstulit; ecce tentando, mulierem reliquit: & S. viro callidè cuncta diripuit; sed valde callidiùs adiutricem suam mulierem reseruauit, quæ illi diceret, vt quid adhuc seruas tuam simplicitatem? cur non in tantis tribulationibus contra Deum irasceris? Hæc Sanctus Gregorius: quibus addere possumus; quod S. Augustinus ad idem propositum adfert: nihil, inquit, refert, quod Satan matrem accipiat, aut sororem tanquam suum in-

Lib. 3. Moral. c. 6.

c *Eccli 23 26.*

d *Ierem. 9. 4.*

e *Matt. 10 36.*

f *Iob 2. 9.*

strumentum: si per eas obtinet, quod per Euam fecit, Adamum decipiendo.
g Gen. 3.7. Hæc enim species, & quasi vmbra maternæ pietatis, effectus est g *foliorum ficus*, quibus primi nostri parentes sese texerunt, vtétes culpabili quadam pietate, quæ lamentabili adeò ruinæ occasionem dedit. Hunc in modum cum Satan impugnare constituit cor alicuius, à Deo ad Religionem vocati: tam quam instrumentum adhibet patrem, aut matrem, aut amicum aliquem valde sibi charum, quem tãquam scalam adhibet, vt ascendat & ingrediatur eius spiritum; bonaque eius desideria ac proposita deprædetur, quæ Deus illi inspirauit. Quod insinuauit Oseas cum dixit; h *fur ingressus est spolians latrũculus foris.* Fur intus manens est inordinatus ad consanguineos affectus; latrunculi autem foris, sunt ipsi consanguinei. Cùm autem omnes simul conueniunt, Ducique suo Dæmoni sese adiungunt, quidquid boni in corde inueniunt, auferunt: nisi diligens custodia adhibeatur, & viriliter laruatis hisce latronibus resistatur: qui pietatis pallio tecti sanctitatem deprædantur.
h Osee 7.1.

§. I.

ADVERSVS omnes hos hostes pugnandum nobis est alio gladio, & frã mea acutiori, quàm sit illorũ: verba scilicet Dei in sancto eius Euangelio scripto; & verbo interno, quod loquitur diuinum ipsum verbũ ad corda eorum, quos sanctis suis inspirationibus vocat. De quo dixit Apostolus:
i Hebr. 4.12. i *viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritûs, & discretor cogitationum, & intentionum cordis.* Hoc verbo *primùm* facit Christus Dominus noster insignem illam diuisionem, ac separationem; de quo dixit suis discipulis:
b Matt. 10. 34. b *nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere. sed gladium.* & c *separationem. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam: nam inimici hominis domestici eius.* In qua
c Luce. 12. 51. sententia supponit Saluator aliquam pacem esse pernicioſam; & bellum aliquod ac discordiam vtilem; sicut etiam contrà aliqua pax est bona, & aliqua discordia mala. Pernitiosa pax est, improborum ad iniquitatem concordia: tales enim coniungunt se Dæmoni: vt virtuti, & Euangelicæ perfectioni, eiusque sectatoribus bellum inferant. Huic pacì aduersatur discordia, quæ est inter probos & improbos; inter fideles & infideles; ac inter religiosos & sæculares: horum enim alij virtuti studeut, eamque colunt; alij verò vitia: alij Catholicam fidem amplectuntur; alij lectas & errores ipsi fidei contrarios: alij consilia amplectuntur Euangelica; alij laxiorem tenent viam, quæ suo palato magis arridet. cùm igitur horum iudicia

& mo-

& mores re ipſa non conueniant: neceſſe eſt alios impugnare, & contradicere alijs; aut alijs qui ſibi aduerſantur, recedere. Huiuſmodi autem diuiſionem ac diſcordiam appellat Chriſtus Dominus noſter gladium, cùm dixit: *non veni pacem* ponere *in terra*, hoc eſt in hominibus terrenis; quorum mores & vitæ ratio terrena ſunt & non cœleſtia. Potius enim veni legem quandam prædicare, ex qua bellum ac diſcordia neceſſariò ſequatur inter homines etiam valde coniunctos, ac naturæ vinculis colligatos. In vna enim eademque domo filij recipient Fidem aut Euangelicæ perfectionis vocationem, quam patres non recipient; & famuli, non & filiæ, non autem matres; Domini: quamobrem alij ſe ab alijs ſeparabunt: cùm aduerterint, impedimento ſibi eſſe, quò minus deſideria ſua pia & ſancta explere; & vocationem, ad quam vocantur, ſequi poſſint. Quare, ſi Deus te ad Religionem vocauit; pater verò tuus, aut mater teſe tibi opponant: arripe ſtatim gladium hunc Chriſti Domini, qua diuiſionem facias tui ipſius ab illis; eosque magna cum celeritate deſeras. Noli pacem cum illis habere: eſt enim pax perniciosa, quæ conſentit cum parentibus in eo, quod eſt contra Dei voluntatem; ſed potius indicito illis bellum: vt Chriſtum Ducem tuum fideliter ſequi poſſis.

PERPENDE, quod hic dicitur: *inimicos hominis eſſe domeſticos eius*: quibus verbis moneris: hominem non quemuis, ſed eum, cui Deus robur, & animi fortitudinem dedit, ad vitam homine dignam, non verò beſtijs ſimilem ducendam: non habere maiores hoſtes, quàm ipſos ſuos domeſticos. Nam ſub pallio amicitiæ, horrendam faciunt inimicitiam: cùm illum à Dei ſequela deterrent, & prohibent à tuta ſalutis via: vt ſecum illum habeant. Ne illos tanquam amicos reſpicias; ſed tanquam hoſtes: & ita non adhibebis fidem rationibus illorum: inimicus enim non eſt dignus, cui fides adhibeatur. Nè attendas ipſius verbis, quaſi tantum ex ore ipſius prodeuntibus; ſed quaſi à Dæmone ſuggeſtis: vt te ſicut alterum Adamum extrudat è paradiſo, in quo Deus te collocauit: quare ſi eius verbis aures tuas occluſeris: euades eius fraudes. 2.

ARRIPE etiam manu tua gladium illum verbi Dei: d *ſi manus tua, aut oculus tuus ſcandalizat te, abſcinde eam & erue eum, & proijce abs te: bonum tibi eſt cum vno oculo in vitam intrare; quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Cuius ſententiæ ſenſus eſt: ſi pater tuus, aut mater, aut cognatus aliquis, tibi aliàs valde charus, impedire voluerint à ſequenda vocatione diuina, recede ab illo: etiamſi, propterea quòd maximè illum diligas, ex ea ſeparatione magno dolore afficiaris: & fleat ille licèt, ac gemat, quod videat, ſe deſeri: tu non mouearis nec emolleſcas. Nam (vt Sanctus Hieronymus ait) pietatis genus eſt in re tanti momenti eſſe crude- 3.

d Matth 18. Marc. 9. 43

Epiſt. ad Heliodor.

lem.

lem. Infirmus libenter patitur abscindi sibi aliquod corporis membrum, si sciat, nisi eò abscisso, se cum magnis cruciatibus moriturum; abscisso autem, sine molestia victurum. Est autem magna Chyrurgi pietas; quòd cùm ita expedit, crudelem se exhibeat in eo membro abscindendo. Tu ipse es infirmus, esseque debes Chirurgus, quem Deus iubet abscindere & separare à te eum, à quo scandalum accipis: nam alioqui se cum eadem persona moriturum, ac ad terram mortuorum hoc est ad infernum descensurum: cuius habitatores non seruant naturæ leges: nam parentes maledicunt filijs, & filij parentibus; fratres mutuo se odio prosequuntur; & amici mutuo se non agnoscunt; & aliorum amicitia, alijs est continuus cruciatus. Ibi incredibilem tibi adferet dolorem oculus, quem non eruisti; & æternis lacrymis deflebis falsam commiserationem, qua erga te ipsum vsus fuisti; & ipsa manus, aut pes, quem non abscidisti, conuertetur contra te; & crudeliter vlciscetur, quòd tu non fueris crudelis in eis abscindendis, quando fuit opus. Iure enim optimo, volenti potiùs cum duobus oculis aut manibus duabus ad infernum descendere; quàm vnum eruere vel abscindere, hoc eueniat: vt vterque illic contra ipsum conuertatur; sintque eius carnifices, qui Deum ipsorum causa deseruit.

4. CVM igitur certò noueris, gladium mortis, hanc diuisionem, cùm tu minime cogitaueris, facturum: fac tu illam nunc, cùm te Deus vocat: & esto fidelis & constans in ea, neque ad tuorum parentum clamores vlla ratione attendas: si enim aures eis præbueris, morsque ex tempore superueniet: summè dolebis, te inter eos mori. Audi illud Sancti Bernardi ad quendam adolescentem, qui huiusmodi parentum clamoribus locum dederat: quomodo, inquit, viuere potes, vbi mori non audes? si ægre feres accidere tibi mortem inter cognatos tuos propter occasiones peccandi, quę tibi occurrunt; si diuinæ vocationi non acquiescas: cur non tempestiue inde fugis, & statuis in eo loco viuere, vbi cuperes mori? nullus est securior locus ad vitam hanc ducendam, quàm qui securissimus est ad moriendum. Christus Dominus crucem sibi elegit ad moriendum in ea: ideoq; totam vitam suam in cruce duxit. In cruce viuitur vtiliter, & morimur securè. Sacra Religio est vita crucis, & propterea Deus te vocat ad viuendum in ea, vt in eadem cruce moriaris, quæ tutissimus est ad vitam æternam transitus. Cum Christus Dominus noster in cruce penderet, noluit ex ea descendere: etiamsi Scribæ & Pharisæi à Dæmone instigati id peterent, dicentes: e *Descendat nunc de cruce & credimus ei.* Et licet f *mater* eius sanctissima, alijque cognati & amici adessent, amare flentes, eò quòd in mortis angustijs constitutum viderent: non tamen propterea crucem

Epist. 104.

5.

e *Mat. 27. 42.*

f *Ioan 19. 25.*

deseruit,

deſeruit, donec in ea exſpiraret. vt hoc te doceret exemplo: non eſſe religioſam vitam deſerendam, ob aliquam hominum perſuaſionem, etiam ſpecie aliqua Religionis obductam; nec ob teneritudinem & lacrymas parentum, & conſanguineorum: etiamſi totam ſuam conſolationem & ſolatium in eo ponant, vt te apud ſe habeant, ea pietatis ſpecie ducti, quòd tuum etiam quærant ſolatium.

6.

COGITA ſupremum hunc magiſtrum tibi dicere: g *qui amat patrem, aut matrem pluſquã me, non eſt me dignus. Et qui amat filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Quando igitur pater aut mater tua perſuadere conantur, vt propter amorem, quo illis es obſtrictus, vocationem tuam deſeras: ancipiti huius gladij ſententia debes illis reſiſtere: magis enim es obſtrictus Chriſto Domino, qui Deus tuus, ac Redemptor eſt; quàm illis, & cuicunque alteri. Lex humanæ ac diuinæ amicitiæ talem in amore ordinem cõſtituit, vt plus teneatur quis amare maiorẽ benefactorẽ, nobiſq; magis coniunctũ: ac propterea plus diligendi ſunt parẽtes, quã fratres. Quis igitur maior eſt benefactor tuus, quã ipſe Deus? quis plura pro te præſtitit, quã Chriſtus? quis magis tibi cõiunctus, quã cæleſtis tuus Pater? in cuius cõparatione carnales parentes non ſunt hoc nomine digni. Supremus hic Pater corpus tibi dedit & animam; eſtque tibi perpetuò coniunctus, vt ea conſeruet, tecumque cooperetur. Parentes autem tui, quid tibi præter corporis particulam dederunt? ſed neque eam ſine ipſo Deo dare potuiſſent: qui præcipuè cum illis fuit cooperatus. AEquum igitur eſt, non deſerere Patrem tuum cæleſtem, cùm te ad ſuum obſequium vocauit: ob amorem carnalis patris, qui te vocat, vt apud ipſum maneas. Si opus fuiſſet (ait S. Auguſtinus) vitam tuam exponere tanquam Martyrem pro Dei honore: id meritò facere deberes, etiam parentibus carnalibus hoc nomine relictis: Rationi igitur valde erit conſentaneum, vt ad eius te obſequium offeras in vita Religioſa, cum hoc generoſo modo moriendi huic mundo: etiamſi ad id faciendum, opus ſit tuorum parentum deſideria & affectus conculcare. Hanc rationem ſtrenua illa virago Machabæorum mater ſeptem ſuis filijs propoſuit, vt animos eis adderet, ad nihili faciendum, quòd ipſam relinquerent; ſed pro cuſtodia legis Dei mortem oppeterẽt: h *Ego*, inquit, *ſpiritum & animam non donaui vobis, & vitam & ſingulorum membra non ego ipſa compegi: ſed enim mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem.* Et cum vltimo filio loquens tenerrima hæc verba, vt animum illi adderet, protulit: *fili mi, miſerere mei, quæ te in vtero nouem menſibus portaui, & lac triennio dedi, & alui, & in ætatem iſtam perduxi. Peto, nate, vt aſpicias ad cælum & terram; & ad omnia quæ in eis ſunt, & intelligas: quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus: ita fiet, vt non timeas carnificem iſtum, ſed dignus fratribus tuis effectus particeps ſuſcipe mortem,* pro eius amõre, *vt in illa miſeratione, cum fratribus tuis te recipiam.* Hęc ſancta illa mater dixit, vt Chriſtia-

g *Mat.* 10 37

Epiſt. 28.

h 2. *Mac.* 7. 22.

domo cõmutare: in qua ei perfectè ſeruias & æternas habitationes pro ipſis impetres.

§. 2.

IMPONAMVS iam finẽ, explicando amplius omnes haſce rationes mirifica illa ratiocinatione, quam S. Bernardus nomine cuiuſdam filij, qui parentes ſuos, vt Deo in Religione ſeruiret, deſeruerat: quamuis illi repugnarent. Sic ergo loquitur. Sola cauſa, qua non liceat obedire parentibus: Deus eſt. Ipſe enim dicit. a *Qui amat patrem & matrem plus quàm me: non eſt me dignus.* Si me verè vt boni, & pij parentes diligitis; ſi veram, ſi fidelem erga filium pietatem habetis: quid me patri omnium Deo placere ſatagentem inquietatis: & & ab eius ſeruitio, cui ſeruire, regnare eſt: retrahere attentatis? Verè nunc cognoſco, quia *inimici hominis domeſtici eius.* In hoc vobis obedire non debeo; in hoc vos non agnoſco parentes; ſed hoſtes. b *Si diligeretis me, gauderetis vtique: quia vado ad* meum atque veſtrum; immò vniuerſorum *patrem.* Alioquin quid mihi & vobis? Quid à vobis habeo: niſi peccatũ & miſeriam? hoc ſolum quod geſto corruptibile corpus, de veſtro me habere fateor, & agnoſco. Non ſufficit vobis, quòd me in hãc ſeculi miſeriam miſeri miſerum induxiſtis? quòd in peccato veſtro, & peccatores peccatoré genuiſtis? quòd in peccato natum, de peccato nutriſtis: niſi etiam inuidendo mihi miſericordiã quã cõſecutus ſum ab eo, qui non vult mortem peccatoris: filiũ inſuper gehẽnæ faciatis? ô durũ patrẽ: ô ſçuã matrẽ, ô parẽtes crudeles, & impios! imò nõ parẽtes, ſed peremptores: quorũ dolor, ſalus pignoris; quorũ cõſolatio, mors filij eſt. q me malũt perire cũ eis, quã regnare ſine eis. Qui me rurſus ad naufragiũ; vnde tandẽ nudꝰ euaſi: rurſus ad ignẽ, vnde vix ſemiuſtus exiui: rurſus ad latrones, à quibus ſemiuiuus relictus ſum: ſed miſerãte Samaritano iã aliquantulũ cõualui: reuocare conãtur: & militẽ Chriſti prope iã rapto cælo triũphantẽ: q non in me glorior: ſed in eo, qui vicit mũdũ: ab ipſo iã introitu gloriæ: tãquã canẽ ad vomitũ: tãquã ſuẽ ad lutũ: ad ſeculũ reducere moliuntur. Mira abuſio. Domus ardet: ignis inſtat à tergo: & fugienti prohibetur egredi: euadenti ſuadetur regredi? Et hæc ab his, qui in incendio poſiti ſunt: & obſtinatiſſima demẽtia, ac dementiſſima obſtinatione fugere periculũ nolũt? Proh furor! Si vos contemnitis mortẽ veſtram: cur etiã appetitis meã? ſi inquã negligitis ſalutẽ veſtrã: quid iuuat etiã perſequi meã? Quare vos nõ potius ſequimini me fugientẽ: vt nõ ardeatis? An hoc eſt veſtri cruciatus leuamen, ſi me etiã perimatis; & hoc ſolũ timetis: ne ſoli pereatis? Ardẽs ardentibus q ſolatiũ præſtare poterit? Quæ inquã cõſo'atio dãnatis ſocios habere ſuę dãnationis? Quod ve remediũ moriẽtibus: alios videre moriẽtes? Nõ hoc mihi perſuadet diues ille qui in tormẽtis deſperatus de ſui liberatione: rogabat nũtiari fratribus ſuis: ne & ipſi venirẽt in locũ eundẽ tormentorũ: timens procul dubio ex ſuorũ cruciatu augeri ſuũ? Quid ergo. Ibo & cõſolabor lugentẽ matrẽ meã, mei ad tempus viſitatione, vt in

a Mat. 10. 36 37.

b Ioa 14. 28.

æternum lugeam & me & ipſam ſine cõſolatione? Ibo inquam & ſatisfaciam patri meo irascenti: pro mei ad tempus abſentia: conſolandus & ipſe ad tempus de eius præſentia: vt poſtmodum & quiſque pro ſe, & vtriq; pro alterutro inconſolabili deſolemur triſtitia? En potius exemplo Apoſtoli non acquieſcens carni & ſanguini: vocem audiam Domini iubentis. c *Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos:* Et cantabo cum Dauide: d *Renuit cõſolari anima mea.* Et cum Ieremia: e *Diem hominis non concupiui: Domine tu ſcis:* Quid enim? f *Funes ceciderunt mihi in præclaris:* & cœleſtis *hæreditas præclara eſt mihi:* & terrena adulatur promiſſio: blanditur conſolatio carnis? Guſtato ſpiritu, neceſſe eſt deſipere carnem. Affectanti cœleſtia, terrena non ſapiunt. AEternis inhianti, faſtidio ſunt tranſitoria. Deſinite igitur parentes mei: deſinite & vos fruſtra plorando affligere; & me gratis reuocando inquietare: ne ſi adieceritis nuntios vltrà mittere pro me: plus me elongare cogatis. Si autem dimittitis: Claram Vallem in perpetuum non dimittam. g *Hæc requies mea in ſeculum ſeculi: hic habitabo quoniam elegi eam.* Ibi pro meis atque veſtris peccatis iugiter orabo. ibi precibus aſsiduis: quod & vos cupitis, impetrabo, ſi potero: vt qui eius amore hoc modico tempore abinuicẽ ſeparamur: in alio ſeculo ſimul felici & inſeparabili ſocietate in eius amore viuamus: per omnia ſecula ſeculorum. Amen

c Matt 8. 22
d Pſa. 76. 3.
e Iere. 17. 16.
f Pſal 15. 6.
g Pſa. 131. 14

NEQVE ob ea, quæ hactenus diximus, naturalem obligationem negamus, aut tollimus, qua filij obſtringuntur ad non deſerendos parentes, vt ſe ad Religionem conferant: quando ſcilicet, ad ſubueniendum valde grauibus eorum neceſsitatibus, opus eſt illis adeſſe: in huiuſmodi enim caſibus ipſemet Deus iubet eos non deſerere; ſed eis adeſſe, & ſubuenire. Deſideria igitur, quæ tales ſentiunt ad Religionẽ, etiamſi valde ſint feruentia, & ab ipſo Deo communicata non ſunt, vt ſtatim, neglectis parentibus, executioni mandẽtur; ſed vt meritum ex eis maius acquirant: ſicut etiam ſolet in eundẽ finem deſideria feruentia Martyrij, aut maiores quam poſsint eleemoſynas faciendi, communicare. Nam in oculis Dei voluntas adeò vehemens & reſoluta pro ipſo opere reputatur: cùm eam exequendi facultas deeſt, ac poſsibilitas. Extra hos autem caſus, non ſunt parentum audiendæ preces & rationes: quia idem Dominus vult non audiri, vtpote ipſius inſpirationibus, quæ in ipſius gloriam, noſtrumque commodum diriguntur, aduerſantes. Sed quoniam tentatio hęc ſolet etiam poſt emiſſam in Religione Profeſsionem reuireſcere; non tam vt retrocedamus, ac Profeſsionem deſeramus; quàm vt in ea langueamus, aliaque grauiſsima incommoda ſubeamus; ponemus in Tractu ſeptimo ſpecialia ad eam euincendam remedia.

CAPVT

CAPVT IV.

Qva Ratione Praelati Ac Tyronvm Magistri probare possint petentes habitum Religionis, curæq; suæ commissos: & quinam harum probationum sint fructus.

Vt diuinas scripturas attentiùs leget, inueniet (vt S. Bonauentura aduertit) non solùm tentari nos à Dæmone, mundo, & carne; sed etiam ab ipsomet Deo, eiusque ministris; & vnumquemque à seipso: licèt ad fines, & per media, & modos valde diuersos. Nam alium tentare (vt S. Thomas ait) propriè est, aliquid dicere, aut facere, ad deprehendendam virtutem, scientiam, discretionem, vires, intentiones & animi decreta, quæ in eo latent. Qui tentat autem, id facit aliquando, quia ignorat: tentatione autem quærit, id cognoscere, eum in modum, quo magistri examen instituunt eorum, qui gradum aliquem in literis suscepturi sunt: vt eorum sufficientiam cognoscant. ac propterea talia examina appellantur tentatiuæ. Aliquando autem tentat, etiamsi nouerit, quid lateat: quia tentatione intendit, manifestari alijs, quod non sciebant. Quamuis autem hic proprius sit finis tentationis: solet tamen ad alios valde diuersos ordinari, iuxta tentantium varietatem. Tres enim primi tentatores, cùm sint hostes nostri: tentationem dirigunt in detrimentum nostrum, & per media mala. Dæmon enim quærit nos decipere; mundus, vt eius leges seruemus; caro autem, vt ipsi indulgeamus. Alij verò tres, quoniam amicorum officium semper faciunt, ad sanctos fines, & per bona media tendunt: vt paulatim explicabitur.

In Centil. p. 1. Sect. 7.

In Catena in id Ioan. 6. Tentās eū.

1. p. q. 114. a. 1 2. 2. q 97. a. 3

Primvm Ecclesiæ ac Religionum Prælati, ac Tyronum Magistri, & reliqui specialem curam aliquarum animarum habentes, possunt ac debent tentare, & experiri ac probare curæ suæ commissos; vt plenè illos cognoscẽtes, rectè eos gubernent: proferendo his probationibus in lucem propensiones, virtutes, aut vitia, & proposita, quæ habent in ijs omnibus, quæ faciunt ac dicunt. Experientia enim nos docet, sæpe illa occultari cum aliqua fictione ac deceptione. Hac arte vsus est Episcopus ille, quem Christus Dominus laudat in Apocalypsi, dicens: *a tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt: & inuenisti eos mendaces.* Disputabat enim cum eis, & argumentis ac rationibus allatis cogebat eos dicere, aut facere aliquid: in quo deprehendebantur esse ficti Apostoli, & lupi ouium pellibus tecti. Eodem modo S. quidam Abbas, (vt refert Cassianus) cupiens scire, an quidam Monachus, qui multa

2. Apoc. 2. 2.

Col. 13. ca. 17.

mala de seipso dicebat, adeò esset humilis, vt præ se ferebat: tentauit eius spiritum, studio dicens illi aliqua verba in cõtemptum. Qui Monachus vultu subtristi, alijsq; indicijs ostẽdit, humilitatẽ suã esse fictã. Hãc ob causam Ecclesiæ Prælati tenentur probare & examinare vocationes petentium sacrum baptismã (vt in primo tomo fusiùs est dictum:) & Religionum Prælati, ac Tyronum Magistri tenentur probare, tentare, & examinare petentes habitum Religionis; ac Tyrones ipsos, qui cupiunt in eam admitti per vota & professionem. Idque facere oportet, non solum ob hipocrisim, & fictionem; quæ in hoc negotio aliquando immiscentur, vt dictum est: sed etiam, quòd non omnia desideria, quæ bona videntur, sunt vocationis Dei ad Religionem: cùm etiam de otiosis ac pigris dicatur, quod b *tota die concupiscant ac desiderent*: nam, quamuis videantur feruentes, breui frigent: eò quòd parum sint firmi. Expedit etiam probari, antequam admittantur, eo modo quo Dux ille Gedeon, in cuius exercitu fuerunt tria militum genera. Alij enim ex pusillanimitate noluerunt ad bellum ire; alij iuerunt quidem; sed, cùm probarentur, fuerunt dimissi: eò quòd ad aquam bibendam corpus incuruarent, & genua flecterent in terra; alij denique & ire voluerunt, & post probationem fuerunt admissi: eò quòd aquam stantes biberent, c *manu eam ad os proijcientes*. Ita etiam inter fideles sunt tria genera hominum: nam quidam nullum habent animum ad statum perfectionis: aut quòd eius difficultates perhorrescant; aut quòd reuera vocationem non habeant ad eum suscipiendum; ideoque remanent in sæculo. Alij videntur animum habere, & voluntatem, dum se ad vitæ perfectæ pugnas offerunt: sed, cùm probantur & examinantur, ab huius militiæ ducibus non admittuntur: quia aduertunt, eos velle Euangelicæ doctrinæ aquam bibere, seipsos incuruantes & genua flectentes: hoc est habentes affectus nimios, vt supra diximus, ad res terrenas, ac sensuum delicias: quas scientes ac volentes, magnaque delectatione & inclinatione sectantur.

Trac. 2. c. 4.

b *Pro. 21. 25 iuxta Lxx. interpret.*

c *Iudi. 7. 7. De his fusius actum Tom. 1. Tra. 2 c. 3.*

Tra. 2. c. 14.

QVOD indicium est, eos non esse à Deo vocatos ad statum perfectionis. Diuina enim vocatio fel & amaritudinem ponit in huiusmodi rebus terrenis: ideoque desiderium ingerit eas deserendi, & sese ab eis expediendi: & ad minimum facit, vt spiritus contra carnem pugnet; nec patiatur studiò & consultò delitijs mundi delectari; nec se prosternere ad id, quod est adeò remotum à perfecta vita, quam ipse assequi intendit. Sed alij tandem sunt, qui, ad insigne hoc facinus sese offerentes, admittuntur: cùm enim probantur, bonum sui specimen, rerumque suarum rationem præbent, aquam stando bibentes, & manu ad os proijcientes: hoc est (vt Sanctus Gregorius ait) manum operi admouentes, ad exequendum quod Christus Dominus noster in suo Euangelio præscribit; seipsos ad constantiam in eo ipso exstimulantes; nec se ad res terrenas incuruantes; nec de rebus huius sæ-

Lib. 30. moral. c 3i.

culi

culi aliquid superflui accipientes, vt carni suæ indulgeant: sed quod necessarium est, ad vitam sustentandam: hoc enim totum est indicium vocationis diuinæ ad pugnas spiritus in statu perfecto. Et quemadmodum credibile est, Deum Dominum nostrum inspirasse trecentis illis militibus, quos ad pugnam contra Madianitas elegerat, modum illum aquam bibendi: ita etiam ijs, quos ad Religionem vocat, ea inspirat, quæ, cùm probantur, facere debeant: vt ea sint bonæ suæ vocationis indicia. Et ipsimet Magistris ac Ducibus, sicut Gedeoni, inspirat ea, in quibus probare eos debeant: vt benè cognoscant.

§. 1. *Variæ probationes, quæ sunt in vsu in Religionibus.*

IN HVNC finem valde fuerunt in vsu in Religionibus huiusmodi probationes, & experientiæ in materia Obedientiæ, Humilitatis, & Patientiæ: qui sunt tres lapides Lidij, ad deprehendendam veritatem, & firmitatem harum vocationem; & constantiam animique fortitudinem petentium in eas admitti. Olim (vt ait Cassianus) petentem ingressum in monasterium, iubebant per decem, & aliquando plures dies, iacere ad portam, petentes humiliter, admitti: quos Monachi studio contemnebant, verbaque iniuriosa obijciebant, reijcientes illum tanquam hominem, qui non zelo Religionis, sed aliqua necessitate compulsus ad monasterium accederet. Et hoc modo eius constantiam probabant, & examinabant: & agnoscebant vocatum à Deo esse, qui in his tentationibus fidelis esset, easque cum humilitate, & patientia tolleraret. Vt autem finis, in quem huiusmodi probationes fierent, cognosceretur, adfert idem Cassianus quendam sermonem à Pinufio Abbate habitum ad quẽdam Nouitium, in quo omnium, quæ cum illo acta essent rationem reddidit. *Lib. 4. c. 3.* *Lib. 4. c. 32. & 33.*

NOSTI, ait, quot diebus pro foribus excubans, hodie sis receptus. Cuius difficultatis causam primitùs debes agnoscere. Poterit enim tibi in hac via, quã ingredi cõcupiscis, multũ conferre, si ratione eius agnita, ad Christi seruitiũ consequẽter, ac sicut oportet, accesseris. sicut namq; immẽsa gloria fideliter seruiẽtibus Deo, ac secundum Institutionis huius Regulã ei cohærẽtibus repromittitur in futurũ; ita pœnæ grauissimæ præparãtur his, qui tepidè eã negligenterq; fuerint executi; & secundũ hoc quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse credũtur, fructus etiã cõgruos sanctitatis eidẽ exhibere neglexerint. Melius est. n. secundũ scripturæ sentẽtiã, nõ vouere quẽquã; quã vouere & nõ reddere: Et, maledictus qui facit opus Dei negligẽter. Ideò igitur à nobis diutissimè refutatus es, nõ quia tuam vel omnium salutẽ nõ toto desiderio cupiamus amplecti; & his, qui ad Christũ cupiũt cõuerti, etiã procul occurrerenõ optemus: sed ne temere recipiẽtes, & nos apud Deũ

leuita-

leuitatis;& temetipſum reum grauioris ſupplicij faceremus,ſi ad pręſens facilè ſuſceptus,nec pondus Profeſſionis huius intelligens,vel deſtitutor poſt hæc,vel tepidus extitiſſes. Hæc Sanctus ille Abbas,docens nos, has & reliquas Probationes,quæ cum Nouitijs fiunt toto tempore profeſſionem præcedente,ad duplicem præcipuum finem dirigi: alterum ex parte eius, qui Religionem petit,vt onus ſibi per totam vitam portandum nouerit; & experiatur,habeatne ſufficientes vires ad illud portandum,& tentatoribus reſiſtendum,qui vſque ad mortem non deſinent illi eſſe moleſti. Propterea ſiquidem Saluator noſter dixit: eum *qui velit turrim ædificare, prius ſedentem computare ſumptus, qui neceſſarij ſint, ſi habeat ad perficiendum: & qui iturus eſt committere bellum cum decem tantum millibus, cum eo qui cum viginti millibus venit ad ſe, prius cogitare*, an ita poſſit victoriam obtinere. Quod fuſius explicatum eſt in tractatu de Sacramento Baptiſmi. Et quamuis multum in eum finem iuuet legere,beneque intelligere Regulas & Conſtitutiones;& noſſe omnia onera Religionis,quam intendit,vt in eodem loco eſt dictum: hoc tamen nõ ſufficit:niſi aliquo etiam tempore earum ſeueritatem experiatur; aliaque ſubeat probationes, quæ deceptionem ipſi detegant de viribus & facultatibus,quibus ad eas obſeruandas pollet. Alter finis eſt ex parte ipſiusmet Religionis,cuius partes agunt Prælati,& Tyronum Magiſtri: vt ex ijs probationibus plenè illi agnoſcant eum,qui petit Religionem, examinantes & re ipſa deprehendentes non ſolùm veritatem vocationis eius, & firmitatem in ea;ſed eiuſdem quoque aptitudinem,dotes,ac talenta,quæ habet, ad exercitia vitæ religioſæ. Quemadmodum autem ipſa Inſtituta ſunt diuerſa: ita debent probationes eſſe diuerſæ,& varium tempus durationis earum. Quò enim Inſtitutum extenſiorem habet finem,ac munia ex ſe præſtantiora,difficiliora,ac periculoſiora;propterea quòd ſe extendant ad agendum cũ proximis in rebus ad ipſorum animas ſpectantibus:eò neceſſe eſt maiores ac diuturniores probationes habere:vt exactiùs deprehendatur ingenium,& facultas,quam habet,qui tale Inſtitutum ſectari velit. Et quamuis olim(vt deducitur ex S.Baſilio & Caſſiano) non erat præſcriptum tempus certum ad huiuſmodi probationes, neque ad illarum qualitatem; nunc tamen iam illud præſcripſerunt Fundatores ſacrarum Religionum, tam Monachorum, quàm mẽdicantium,aut clericorum. Ex quibus duo tantum adferam exempla. Alterum glorioſi Patriarchæ S.Benedicti,qui in ſua Regula tres gradus conſtituit probationum pro ijs, qui ipſius Religionem amplecti vellent.

Luc. 14 28.

Rom. 1. Tra. 1 c. 3. & 4.

1. Re. 10. Fuſ. Li. 4 c. 3 & ſequentib.

PRIMVS erat,vt ad monaſterij portas per quatuor aut quinque dies detinerentur:vt obſeruaretur, an patienti & conſtanti animo dilationem ferrent,& iniurias,quæ in eos dicebantur. *Secundus* erat,vt per duos alios menſes in monaſterij hoſpitio detinerentur,commiſſa cuidam ex ſenioribus eo-

Cap. 58. Turrecre. Tract. 124.

rum

rum cura, qui illos probaret, & exerceret, examinans qua ratione illi Deum quærerent; & qua attentione & solicitudine commissa sibi opera perficerent; & quantam ostenderent promptitudinem ad obediendum; & constantiam in tolerandis contemptibus. Quam probationem si bene peregissent ad *tertiam* accedebatur, quæ erat cum cæteris Nouitijs per decem menses: in quibus probabãtur, & exercebantur sicut nunc fit in reliquis Religionibus spatio vnius anni. Quod tempus ita est decreto S. Concilij Tridentini constitutum, vt neque minui possit, neque extendi: sed vt illo anno finito, aut Professionem edant, aut dimittantur. Quamuis ab hac generali Regula idem Tridentinum Concilium excepit minimam nostram Societatem, vt obseruari in ea posset, quod eius habet Institutum à sancta Sede Apostolica approbatum. In quo Patriarcha noster S. Ignatius designauit tres alias Probationes, quamuis cum aliquo discrimine ac limite in temporibus & exercitijs: id postulante celsitudine finis ipsius, & excellentia, ac difficultate eius ministeriorum erga proximos. *Sess. 25. c. 16.*

Prima probatio est per duodecim, aut viginti dies, aut plures si opus fuerit manere seorsim tanquam hospites in loco aliquo, à reliquorum consuetudine separato. vbi examinantur, & probantur, & traduntur illis Regulæ, ac declarantur ea, quæ sint difficiliora: vt animum suum aperiant ad eas custodiendas. *Secunda* Probatio duos integros annos durat. Neque id recens est, sed antiquum ex decreto S. Gregorij Papæ, hanc reddentis rationem: quòd si graue est ignotos admittere ad obsequium hominum; quanto erit grauius eos admittere ad obsequium Dei in monasteria: nisi priùs bene probatos? Et quando Religionis habitum illi petebant, qui fuerant milites, constituit eos per triennium esse probandos. Idem etiam constituit Bonifacius Papa, quando petentes Religionem, non erãt satis noti. quemadmodum refert Gracianus in decreto. Et Concilium Aurelianense quintum idem constituit pro omnibus Monialibus. Et vniuersim in Regula, quam Angelus tradidit S. Pachomio, (vt refert Palladius) constitutum erat, neminem esse admittendum, nisi per trium annorum spatium bene esset probatus & exercitatus. Et hoc ipso spiritu S. noster Patriarcha tertium adiecit annum Probationis ante Professionem publicam, aut solemnem, finitis iam studijs: in quo repararetur iactura spiritus, quæ in eis euenisset. Et in eisdem tribus temporibus præscripsit sex insignes Probationes & experientias inter alias, ad cognoscenda & exercenda suorum Religiosorum talenta. Per mensem scilicet spiritualibus Exercitijs Orationis, Meditationis, & Examinis conscientiæ vacare; & facere totius vitæ præteritæ Confessionem generalem; per mensem item pauperibus in Xenodochijs ministrare; tertium peregrinari pedites emendicando eleemosynam: vt sic assuescant pauperum incommoditates tollerare; diutiùs verò exercere officia humilia, & *Cõst. p. 1. c. 4.*

Lib. 8 ep. 23. 19. q. 3. c. Monast. Lib. 2 epi 11. Dist. 53. c fin. 17. q. 2. c. Si quis. In Hist. c 58. Nicephor. li. 9. c. 14. In Examin. c. 4.

contemptibilia domeſtica, qualia ſunt ſeruire in culina: ac denique pueros ac rudes Chriſtianam doctrinam docere; & ſuo tempore alia altiora miniſteria præſtare, quando ſunt Sacerdotes, & ad ea præſtanda talenta habent. Hic enim ratione omnia experiuntur quæ in decurſu vitæ ſunt obituri: & tum ipſi aduertunt, ad quid præſtandum maiorem ſentiant facultatem; tum ipſa Societas maiorem ipſorum notitiam acquirit, ſibique ſatisfacit. Neque tres anni cenſendi ſunt tempus longum, ad has Probationes: cùm (vt infra dicetur) *Nabuchodonoſor Rex tres annos conſtituerit, vt nutrirentur & inſtruerentur pueri, qui poſtea ſtarent in conſpectu ipſius.* Et Chriſtus Dominus noſter deduxit ſecum Apoſtolos & ſeptuaginta duos diſcipulos per triennium: quod ẽpus fuit quaſi tyrocinium eorum in ipſius ſchola; & eo tẽpore eos probauit, & inſtituit miſſiones per confinia, & ſenſim illos inſtruebat in ijs, quæ poſt aduentum ſpiritus Sancti (quæ fuit quaſi Profeſſio eorum ſolennis) eſſent facturi.

Daniel. 1 5 infra c. 10.

§. 2. *Varij fines & commoda harum Probationum.*

EX DICTIS licet cognoſcere varios fines, ad quos hæ Probationes diriguntur; & commoda, quæ ex eis proueniunt. *Primus* finis eſt paulo ante inſinuatus: ad excludendos ſcilicet à Religione ſuſcipienda eos, qui non ſunt ad illam apti; admittendos verò ac retinendos aptos, & ſufficientia habentes talẽta. Quorum vtrumque eſt valde neceſſarium: nam æque noceret, admittere ac retinere verè non vocatos, nec dotes requiſitas habentes pro Religione; atque eas habentes excludere. Cum dixerit Saluator noſter: a *Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non eĳciam foras.* Neque tamen contra hanc Chriſti ſentẽtiam fit, cùm excluduntur aliqui habentes vera Religionis deſideria inſpirata: ſi tamẽ aliunde dotes & talenta neceſſaria illis deſint, aut impedimẽtum aliquod habeant naturale aut morale; ex ipſorum culpa, aut ſine ea: propter quod fiant inhabiles ad Religionem. Nam huiuſmodi deſideria, vt ſupra eſt dictum, ſolum illis communicantur, vt cupientes & quærẽtes rem adeò piam & glorioſam, meritum ſuum promoueant. Nam & ipſemet Saluator huius rei nobis dedit exemplum: cùm à ſua ſchola reiecit non ſolum ſcribam illum, qui non ſatis recto fine & intentione dicebat ei: b *ſequar te quocunque ieris*; ſed etiam hominẽ illum, à quo c *Dæmonum Legionem eiecerat: qui neque veſtimento induebatur, neque in domo manebat, ſed in monumentis; & cùm catenis vinciebatur, & compedibus, ruptis vinculis agebatur à Dæmonio in deſerta*: hunc inquam, etſi pia ac recta intentione ac deſiderio *rogaret, vt cum ipſo* Chriſto *eſſet*: d *dimiſit tamen eum Ieſus, dicens: redi in domum tuam, & narra, quanta tibi fecit Deus.* Et quamuis Chriſtus Dominus noſter multas ad id cauſas, quas ſancti adferunt, habuerit: vna

a *Ioan. 6. 37*

Ca. 3. ad finẽ.

b *Luc. 9. 57.* c *ca. 8. 38.*

d *Marc. 5. 19. Non admiſit eum.*

tamen

tamen esse potuit hæc: vt nos doceret: aliquos habentes bona desideria, eum in schola Religionis sequendi, posse tamen non admitti, eò quòd aliquibus defectibus laborarint, propter quos non expedit, eos in tali schola versari; & præstat, eos Deo in sæculo seruire.

Transeamvs nunc ad alios fines & commoda valde honorifica & gloriosa, quæ per huiusmodi Probationes quæri, & obtineri possunt: quarum summam refert S. Ioannes Climacus sicut acceperat à S. quodam Abbate: Attende inquit pater: quemadmodum crudelitatis esset, esurienti paruulo panem ex ore extrahere: ita ingens detrimentum adfert spiritualis Pater, cui regendarum animarum cura incumbit, nisi solicitè curet, dare semper illis occasiones, in quibus coronas omnes sibi comparent, quas iuxta vires suas obtinere possunt; etiamsi ad id opus sit, ignominias, & contemptus adhibere; & præcepta proponere rerum asperarum, abiectarum, & quæ pœnam aliquam inferant. Priuat enim eos tribus ingentibus commodis: magno scilicet augmento virtutum ac meritorum, quæ his probationibus sibi compararent; & profectu ac vtilitate, quam remissioribus alijs adferrent heroicis suis exemplis; & feruore constantiaque, quam in virtutibus sensim acquirerent. Nam hoc modo tentationum remoto, solent illi fieri negligentiores, ac desides, existimantes, se iam esse perfectos. Quemadmodum enim pinguis ac fœcundus ager, qui solet copiosos fructus proferre: si ordinaria ei cultura & irrigatio desit, facile euadit sterilis, & vepres, spinasque producit: ita qui talenta habent ad magnas virtutes exercendas; si hoc exercitium & subsidium gubernatoris eis desit: facilè in multas culpas, & imperfectiones labuntur. Neque est cur ex pusillanimitate ab eis, hac ratione, tentandis retardetur: quasi vereatur, ne in huiusmodi tentationibus illi deficiant. Si enim illæ prudenter & cum amoris spiritu adhibeantur; subditique ipsi verum habeant in virtute proficiendi desiderium: nunquam suum deserent pastorem, memores sententiæ illius Apostoli, qua dixit: *nihil posse ipsum separare à charitate, qua est in Christo Iesu.* c

Grad. 4.

c Rom. 8. 35.

Ad Haec, feruentes suumque profectum zelantes, solent ipsosmet suos Prælatos, & Magistros vrgere, vt ipsos tentent, probentque in rebus maioribus: ne commodis huiusmodi priuentur: Eum in modum, quo Daniel eiusque socij cupientes seueriorem quandam seruare abstinentiam, quam eorum Præpositus admittebat, dixerunt ei: f *tenta nos seruos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum: & contemplare vultus nostros:* & ipsa experientia discet eos *meliores & corpulentiores esse, pra omnibus pueris, qui vescuntur cibo regio.*

f Dan. 1. 12.

Et idem Sanctus Ioannes Climacus refert de quodam viro cui nomen Isidorus, petente ab Abbate habitum Religionis: cui Abbas dixit

Supra.

dixit: si reuera Christi iugum tollere decreuisti, volo, vt ante omnia, te obedientiæ laboribus exerceas. Cui ille: sicut fabro ferrum subiectum est: ita & ego meipsum obedientiæ tuæ expono; vt, quod libuerit tibi, mecum agas.

Ex Cas. li. 4 c. 24.

IN hunc finem Patres antiqui seuerioribus vtebantur Probationibus. Interdum enim asperiùs subditos, etiam innocentes, reprehendebant: quærentes ad id apparentem aliquam occasionem. Interdum ob leuissimas quasdam culpas, consulto imponebant graues pœnitentias, iniungentes nunc opera, quæ videbantur non tam ad rem; nunc, quæ illorum vires excederent: quæ cum subditi aggrederentur, ipsi eos reprehendebant, aut tanquam inurbanos notabant, quòd ea fuissent aggressi. Aliquando illis negabant, quæ petebant, etiã cũ rationi consentanea viderẽtur, aut illos permittebãt diu stare, aut flectere, expectantes responsum: quod tamen ipsi non dabant; imò nec verbum eis loquebantur. His probationibus faciebant superiores, vt subditi crescerẽt in humilitate, & Patiẽtia; in Obediẽtia, & abnegatione proprij iudicij, ac voluntatis: & sequebantur ex eis felices effectus: eò quòd Prælati, vtpote viri valde prudẽtes, metiebantur tẽtationes, easq; ad subditorum capacitatem accommodabant: vt tam ab ipsis, quàm à reliquis aspiciẽtibus, exempla hæc approbarẽtur. In hunc finem multos casus referunt Cassianus & S. Ioannes Climacus: Qui inter alia refert vnum de quodam Monacho, qui vocabatur Abbacirus, qui valde fuit probatus, & exercitatus à Patribus: & in hora mortis dixit omnibus adstãtibus: gratias ago Domino, & vobis Patres, quod me ad salutem meam tẽtastis: hac enim ex causa immunis à tẽtatione Dæmonum hactenus mansi. Et hoc ipsum est aliud ingẽs commodum: quod ex his Probationibus prouenit: illæ enim impediunt tẽtationes Dæmonum: siue quòd non audeãt illos tẽtare, quos vidẽt adeò strenuos in illis pugnis, quas à suis superioribus habẽt; siue quòd Christus Dominus noster non permittat illis, vt tales milites aggrediantur: quia contẽtus est labore illo tolerandi tales Probationes; ex quibus easdẽ colligunt vtilitates, quę ex tẽtationibus hostium nostrorum accipi solẽt; aut deniq; quòd qui probantur; adeò occupẽtur in tollerandis conflictibus cum hominibus: vt non sese effundant ad alia cogitãda, quæ ipsis adferãt tẽtationes. Quẽadmodum euenit cuidam Monacho valde tẽtato, & afflicto à spiritu fornicationis: & cum eius Abbas cerneret, eum non proficere, adhibitis ab ipso remedijs: iussit occultè: vt reliqui Monachi iniurijs & oneribus valde molestis ac grauibus eũ persequerẽtur, & affligerent. His igitur pugnis ab hominibus prouenientibus, euanuerunt illæ, quas cum carne propria & Dæmonibus habebat. Denique huiusmodi Probationes, quasi experientiæ sunt, quæ docent, exercent, & aptos reddunt milites CHRISTI tempore pacis: vt, cum Dominus permiserit à Dæmone & mundo eos oppugnari, dexteri sint in pugnando. Neque decet

Lib. 4. c 23. Gradu 4.

Tom 2. Tra. 2. c. 2.

stre-

ſtrenuos ſpiritualis huius militiæ Duces in his experiẽtijs incurios eſſe, præcipuè cum Tyronibus; ſed in hac arte decet eos imitari, quod Dominus noſter cum ſuis ſeruat electis, ſimilibus eos exercens Probationibus: vt proximo capite dicetur.

CAPVT V.

RATIO QVA DEVS DOMINVS NOSTER *ob excelſos valdeq; vtiles fines, iuſtos viros tentat, ac probat: ſimul docens Prælatos eandem rationem ſuos ſubditos exercendi.*

DOMINVS etiam noſter per ſeipſum ſolet Electos ſuos tentare, ac probare in magnum ipſorum bonum, & ob magnę ſuæ gloriæ fines. Quamuis quod ipſe ſit ſapiẽtia infinita, noueritque a *quid ſit in homine*: non tentat, vt nouam habeat eius notitiam aut experientiam; ſed vt alij, qui id ignorant, eiuſdem rei conſcij fiant. Quare S. Ioannes referens, Chriſtum Dominum noſtrum, volentem cibare quinque hominum millia in deſerto: interrogaſſe Philippum: b *vnde ememus panes vt manducent hi?* addit: *hoc autem dicebat tentans eum: Ipſe enim ſciebat, quid eſſet facturus.* Ea enim interrogatione volebat, ipſum, paruam ſuam fidem prodere. Deinde, cùm idem Dominus ſit ſumma bonitas, non poteſt tentare impellendo ad aliquid mali, aut ob finem malum. Et in hoc ſenſu dixit S. Iacobus Apoſtolus: c *Deum non eſſe tentatorem malorum: & ipſum neminem tentare*, impellendo ſcilicet ad aliquid mali. Quod ſi huiuſmodi d *tentationes* in Scriptura ſacra ipſi attribuuntur: id fit, quia iuſtè illas permittit, vt fidelitas, & amor noſter erga ipſum manifeſtetur, vt ſuo loco eſt dictum. Sed præter hæc tentat etiam iuſtos per ſeipſum in rebus bonis, ſed valde aſperis ac difficilibus: dirigens eas magna ſua prouidentia ad fines magis præcipuos, quos proximo capite inſinuauimus. Quorum ſummam Sapiens poſuit cùm dixit: e *Deus tentauit iuſtos, & inuenit illos dignos ſe. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos.* Sunt enim huiuſmodi tentationes iuſtis quaſi caminus, ex quo prodeunt à culpis & imperfectionibus magis purificati, elegantiores & in omnibus virtutibus ſplendidiores. Eędem ſunt etiam quaſi ignis, quo ſuo Creatori perfectiſſimum ſui ipſorum holocauſtum offerunt: conſumentes propriam voluntatem, honorem, ſalutem, ac vitam; nihil proprij ſibi reſeruantes; qui ſplendore auri accenſæ charitatis ſuæ, & ſuauiſſimo ſui holocauſti odore recreant, & corroborant, rapiuntq; in admirationem

a *Ioan.2.25.*

b *Ioan.6.6.*

c *Iacob.1.13.*

d *Deuter.8.3.& c.13.3. Tom.2.Tra.2.c.2.*

e *Sapien.3.5.*

fideles;& exſtimulant ad glorificandum Deum, qui tales eis dedit virtutes; & animum ſpiritumque accipiunt, ad eas imitandas. Illi autem iuſti, qui huiuſmodi Probationes ac tentationes experti non ſunt: his ominibus carent;&, vt plurimum, ſunt tepidi, ignaui, & imperfecti: qui parum Deum honorant; nec Deus magno ſibi tribuit honori, quod illi tales ſint. Quando autem iuſti feliciter tentationes illas ſuſtinuerunt, *ſunt digni Deo:* hoc eſt, ſunt ſerui digni, qui tanto Domino famulentur; filij digni Patre adeò Potente, qui dignatur, imò honorem ſuum reputat, quòd illos in ſuo ſeruitio habeat; agatque cum illis familiariter. ſed cum magnus Deus noſter infinita ſua ſapientia notas habeat inclinationes & talenta hominum; & ea quæ maximè diligunt, & maximi faciunt: cùm vult illos probare, tangit ad viuum in re, quæ plurimum illos mortificabit, & profectum eis adferet. Ac propterea Dei Probationes ſunt multo efficaciores ad ſanctitatem, quàm ſint prælatorum & Patrum ſpiritualium: vt ex ſubijciendis exemplis conſtabit.

Lib. 2 & mor. Tria igitur ait S. Gregorius eſſe potiſſima, magiſque ordinaria, in quibus Deus Dominus noſter ſuos tentat, ac probat.

I. PRIMVM eſt, quod iubet aliqua valde difficilia: vt eorum obedientiam probet & augeat. Hoc modo ait Scriptura, quòd Deus tentauerit Abraham,

f *Gen. 22. 2.* dicens ei: f *Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Iſaac, & offer eum in holocauſtum ſuper vnum montium, quem monſtrauero tibi.* Quamuis autē ſatis fuiſſet ei dicere: offer mihi Iſaac. voluit tamen (vt perpendit Origenes)

Homil 8. in Geneſ. tot verba tenera exprimere, quæ præcepti difficultatē augerent: vt ipſa tentatio multò eſſet maior. cumq; ille fidelem ſe, & promptum in probatione exhiberet, ſtatuens mox exequi, quod illi Deus imperabat; &, quod in ſe fuit, opere fuiſſet executus: niſi Angelus prohibuiſſet: & tunc illi dixit: *Nunc cognoui* (hoc eſt, nunc mundo manifeſtaui) *quod timeas Deum, & non peperciſti vnigenito filio tuo propter me.* Et quamuis Abrahā non obtulerit corporale filij ſui holocauſtum: vterque tamen ſpiritualiter ingreſſi ſunt in fornacem & ignem grauiſsimæ huius tentationis; & obtulerunt perfectiſsimum ſui ipſorum holocauſtum, conſumentes & mortificantes propter iudicium & voluntatem; honoris & vitæ amorem; & quidquid pretioſum in terra habebant. Et ita hac tentatione profecerunt, vt in hodiernū vſq; diem ſupra aurum reſplendeant ad exemplum totius mundi. Sed aduertit S. Ambroſius: Deum duo-

Lib. 1. de Abraham ca. 8. bus modis exercere iuſtos: primum, dum res graues & aſperas iubet, vt re ipſa mandatum expleant: quemadmodum ipſum Abraham iuſsit, g *egredi de*

g *Gen. 12. 1.* *terra ſua, & de cognatione ſua, ac de domo patris ſui.* Explicauit autē hæc in particulari; (quamuis ſatis fuiſſet exprimere *terram eius*) vt præceptum grauius ac difficilius appareret. Et hoc (ait) appellatur, probare iuſtum. Aliquando tamen eadē iubet, nō ea intentione, vt opere impleant; ſed vt, quod in ipſis eſt, ad ea implēda ſe offerant: Et hoc propriè dicitur, tentare. *Verū probatur quis;*

tentatur

tentatur aũt ſæpe compoſitis & fictis. Has etiã Probationes (vt S. Auguſt. aduertit) dirigit Dominus D.N. vt ipſemet iuſtus ſe ipſum agnoſcat: non n. proprias vires ſatis agnoſceret: niſi tentatus. Iuxta hanc ſententiã exiſtimare debent iuſti huius ſeculi, quod cùm Deus D.N. repente illis magna vi inſpirat, vt parentes deſerant, facultates, & quidquid pretioſum poſident, & ſeipſos offerant holocauſtum in Religione: hæc inſpiratio ſit probatio, ac tentatio Dei: vt ſcilicet eorum obedientiam, fidelitatem, & amorem probet, quem erga ipſum habent: ſi enim legitimum non adſit impedimentum & ipſi tamen ſacrificium illud renuant offerre: indicium id eſt amoris exigui: nam ſi hic eſſet perfectus: ſtatim ſe ipſos offerrent, ſicut Abraham: vt illi obedirent. Quod ſi poſtea legitimo aliquo impedimento oborto, non poſsint inſpirationi parere: illa cenſebitur fuiſſe tentatio ſancta, & ſalubris: cùm ipſi, quantum in ſe fuit, ſeſe obtulerint ad exequendum, quod Deus illis inſpirauerat.

Queſt. 57. in Gen. & lib. 16. de Ciuit. cap. 32.

ET eodem modo: cùm Dominus noſter Religioſis inſpirat, vt in re aliqua ſeſe mortificent; quã valde amant, & magni faciunt; aut facinus aliquod valde egregium, & arduum Diuini obſequij aggrediantur: quale eſt proficiſci ad Indos, & infideles conuertendos; miniſtrare peſte infectis; & alia ſimilia: intelligant, huiuſmodi inſpirationes eſſe Probationes, ac Tentatiua Dei: vt pandant virtutẽ & charitatẽ, quã habent; illaſq; his occaſionibus adaugeant. Et vniuerſim: quandocunq; præceptum aliquod rigoroſum Diuinę ac Euangelicæ Legis occurrit: quale eſt Confeſionis, aut reſtitutionis, aut dilectionis inimicorũ; aut de nõ vindicãdis iniurijs: & ſimiliter, cũ occurrit occaſio exequẽdi aliquas Regulas religionis valde exactas, in materia caſtitatis, aut Paupertatis, aut Correctionis: exiſtimare debent, omnia huiusmodi mandata eſſe quaſi quaſdam probationes, ac tentatiuas Dei: vt ipſi fidelitatem manifeſtent, quam in Dei ſeruitio ſeruant. Hac conſideratione adhibita, debent eſſe fideles in eiuſmodi præceptis adimplendis: quemadmodũ Abraham, quæ ſibi præcepta erant, adimpleuit. Verum quidem eſt, huiuſmodi Probationes interdum inueniri in Præceptis rerum leuiorum, ob cauſas inferiùs capite ſeptimo adferendas.

SECVNDVM, quo Deus tentat, probatq; iuſtos, eſt: cùm eos grauibus corporis, aut ſpiritũs laboribus affligit: qui ſunt merè pœnæ, & non culpæ: vt ſic eorum Patientia probetur, qua ipſi multum proficiant. Hoc modo h *tentauit Tobiam* ſeniorem *cæcitate & paupertate*; & ipſum Regem Dauid, cùm ait: i *anima mea ſicut terra ſine aqua tibi*. Et Moyſes dixit populo ſuo, quòd k *Deus ipſum* populum *adduxiſſet per deſertum, vt afflgeret eum, atque tentaret: vt nota fierent quæ in eius animo verſabantur.* quod ſignificabatur, cùm dictum fuit quod eos tentauit in l *Mara*, quod ſignificat *amaritudinem.* quia eius loci aquæ erant valde amaræ, nec poterant bibi. Sic enim inſinuatur, amari-

2.

h *Tob* 2. 12.

i *Pſa.* 142. 6

k *Deut* 8. 2.

l *Exo.* 15. 23.

tudines

tudines esse fornacem, in qua Deus probat ac perficit tollerantiã suorũ seruorũ. in eandẽ fornacẽ inducta est matrona illa, quę viro, filijs, ac bonis fortunæ spoliata, dicebat suis vicinis, & amicis mulieribus: m *ne vocetis me Noemi, (id est, pulchram) sed vocate me Mara; (id est amaram) quia amaritudine valde repleuit me omnipotens.* Ex qua amaritudine prodijt illa adeò purificata, & in animo pulchra, vt suo loco fuit declaratum. Hoc probationum genere solet etiam Dominus noster tentare, ac probare Religiosos, nunc in corpore, mittens eis morbos ac dolores: vt virtutem suam in infirmitate ostendant: quemadmodum fecerunt in sanitate: & vtrisque illis crescant: interdum etiam affligendo eorum parentes, fratres, aut cognatos morbis, paupertate, litibus, & mortibus: vt sic ipsorum constantia probetur, qua perseuerant semper in arrepto instituto. Sicut è contra permittit, diem vltimum obire fratrem germanum natu maiorem, ex cuius obitu perueniat ad eos, vel ius primogenituræ, vel pinguis aliqua hæreditas: vt vel sic fidelis eorum perseuerantia probetur. Interdum etiam in spiritualibus eos probat, subrahens repentè consolationes, & sensibilia solatia, quæ illis communicabat; & earum loco mittens tristitias, ariditates ac desertiones internas: vt sic puritas manifestetur amoris, quo illi seruiunt; & constantia in eius obsequio, etiam cùm solatia & fauores cessant. Quibus euenit quod S. Petro n *ambulanti super aquam, vt veniret ad Iesum. sed videns ventum validum, timuit:* & Christus Dominus suspendit nonnihil miraculum, & fauorem, quem ei exhibebat, ita vt Petrus *cæperit mergi:* vt ex hac Probatione modicam suam fidem agnosceret, & inniteretur potius humilitati: fortè enim valde fuisset effectus inani gloria, si super aquas absque aliquo periculo ambu'asset: & *cum clamaret* ad suum magistrum dicens: *Domine, saluum me fac: continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum,* & in tuto loco posuit. Ita etiam, cùm iusti secundo vento nauigant super aquas maris huius mundi, calcantes omnes res eius, plurimùm affecti ad æternas: non solum Deus noster permittit oriri tentationum tempestates à dæmone, sed etiam ipsemet vult eos probare, priuans eos delitijs sensibilibus, vt seipsos agnoscant & humilient; & oratione feruentiori ad ipsum accedant: vt suorum laborum remedium impetrent. Et sic Probationes ac tentationes conuertuntur in augmentum donorum & virtutum perfectiorum. Vt apparebit in ijs, quæ paulò post de Nouitijs adferemus.

m *Rut. 1. 20*

Tom 1. tra. 3. cap. 10.

n *Mat. 14. 30*

3. TERTIVM, quo Deus suos probat, est: quòd eos (vt S. Gregorius ait) celet aliqua ex suis mysterijs, & occultis iudicijs: ad probandam eorum humilitatem, & subiectionem, quam exhibent Diuinæ reuelationi & ordinationi; captiuantes proprium iudicium, vt illud Diuino subijciant. Hac etiam ratione tentauit Deus Abrahamum, faciens, (vt ait Apostolus) vt o *contra spem in spem crederet:* sperans scilicet, implendam fore diuinam

vbi supra.

o *Ro. 4. 18.*

pro-

promiſſionem, cùm videbantur deficere omnes humanæ rationes talis ſpei : quia Deus illi non reuelabat viam implendæ promiſſionis. Similiter probauit Sanctum Ioſephum, ſacratiſſimæ Virginis ſponſum celans ei myſterium eius Conceptionis. Et ſimiliter S. Paulo & aliquibus alijs Apoſtolis celauit aliqua arcana in varijs caſibus. Et cùm ad ſanctum Petrum acceſſiſſet, vt eius pedes lauaret; & ipſe lotionem illam recuſaret: non ſtatim illi cauſam aperuit, propter quam id faceret : ſed dixit : p *quod ego facio, tu neſcis modo* : vt ſic ipſe manifeſtaret, aut iudicij ſui ſubiectionem, aut repugnantiam : quò curaretur. Eodem modo grauiter etiam probat Dominus noſter, permittens nebulas & obſcuritates in aliquibus ſanctæ fidei articulis ad quos humana ratio pertingere non poteſt, nec eos inueſtigare. Quale eſt myſterium ſanctiſsimæ Trinitatis, & Euchariſtiæ; & aliqui caſus gubernationis ac prouidentiæ Dei : quemadmodum Dauid tremebat, videns proſperitatem impiorum, & abiectionem bonorum. q *Penè*, inquit, *moti ſunt pedes mei : penè effuſi ſunt greſſus mei. Quia zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.* Sed ſingulariter electos ſuos probat, cùm valdè inſtanter aliquid petunt : ipſe verò reſpondet cum aliqua excuſatione, aut aſperitate : quemadmodum dixit Cananæ : r *non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus*; & ſacratiſſimæ Virgini ſignificanti defectum vini in nuptijs, aridè valdè reſpondit : ſ *quid mihi & tibi eſt mulier? nondum venit hora mea.* Eoſdem etiam probat, cùm adhibentes maiores diligentias, vt ſuam excitent deuotionem ; illos deſinit aridiores; aut cum maiori feruore quærentes aliquã virtutẽ: experiũtur ipſi maiores tentationes, & quaſi remotiores ſe eſſe ab illa. Contra verò maiorẽ experiũtur tranquillitatẽ: cũ ipſorum iudicio, minor præceſſit diligentia. Quamuis autem fornax hæc, harum tentationum fumo abundet, propter obſcuritatem quam ſecum habent coniunctam ipſę ; robationes: ex eis tamen iuſti prodeunt ſplendidiores, in quibus magis eminet humilitas , & ſubiectio ipſi Deo in omnibus, quæ propria ratiocinatio non aſſequitur.

p *Ioan.* 13. 7.

q *Pſal.* 72. 2

r *Matt.* 15. 26

ſ *Ioan.* 2. 4.

DENIQVE in ipſiſmet bonis & conſolationibus ſpiritualibus, ſolet Dominus noſter probationes ſuas & tentatiua adhibere, eum in modum, quo dixit Moyſi : t *ego pluam vobis panes de cœlo : egrediatur populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingulos dies: vt tentem eum, vtrum ambulet in lege mea, an non.* Cùm enim præciperet, vt quotidie colligerent quantum ſufficeret: voluit eos tentare, & probare : an illud præceptum ſeruarent, an verò ex cupiditate aut curioſitate plus vellent colligere, quàm opus haberent. Ita etiam Dominus noſter in certa menſura & pondere dat iuſtis manna donorum & conſolationum cœleſtium, tentans & probans eos, vt aliquo indicio prodant, an humiliter menſuram illam acceptent, viuantque contenti cum ea portione, quam Deus illis largitur : aut contra : an inſoleſcant, plura con-

t *Exod.* 16. 4

cupiſcant, aut inuidia contabeſcant: eò quòd non habeant, quæ ipſis deſunt; aut incautè plura accipere velint, quã ferre poſsint. Sed & hæc ipſa probatio tendit ad maius ipſorum bonum: quia nouit ipſe bene, nullum eſſe maius ornamentum, aut profectum ſpiritualem: quàm quod quis demiſsè ſubijciat ſe diuinæ ordinationi; velitque id ipſum, quod vult Deus, in proſperis & aduerſis; in dulcibus & amaris. His autem tentationibus conformitas hæc ingenua & generoſa obtinetur. Quamobrem Dauid Domino dicebat: x *Proba me & tenta me: vre renes meos & cor meum.* nam quod ita prober ac tenter ex ordinatione tua, non poteſt non cedere in meum profectum. Ab hoc exemplari diſcere poſſunt Prælati Religionum, Magiſtri Nouitiorũ, & Patres ſpirituales, probare & exercere ſibi commiſſos: eodem tamen ſpiritu, quò ipſe Dominus facit: vt ſubditi dexteri euadant in his ſpiritus pugnis, & nouerint congredi cum dæmonibus, qui eos aggredientur magis adhuc horrendis tentationibus. Hoc valdè ad viuum exprimit exitus Patriarchæ Iacob, timentis perſecutionem & furorem fratris ſui Eſau. tunc enim, cùm in illo termore ſolus maneret: y *ecce vir luctabatur cum eo vſque mane.* Erat autem Angelus DEI: Finis autem luctæ fuit, quod *neruus femoris Iacob ſtatim emarcuerit.* ita vt *claudicaret:* ſed ab eodem Angelo *fuit benedictus, & mutatum eſt nomen eius Iacob*, quod ſignificat luctatorem, in *Iſrael*, quod ſignificat *fortem contra Deum:* idque cum certo pignore & promiſsione; quòd etiam eſſet fortis futurus contra homines. Ex ea enim lucta inſtructus fuit & euaſit ſtrenuus & fortis ad pugnandum contra eos, & vincendum. Hunc igitur in modum prædictæ probationes ſunt quaſi luctæ ſpirituales cum amicis, qui nos fortes, ſtrenuoſque reddunt ad congrediendum cum inimicis. Deus enim aſperis ac duris præceptis & afflictionibus, ac humiliationibus, quas nobis mittit, luctatur nobiſcum: nos autem cum ipſo luctamur orationibus & gemitibus: vt in his anguſtijs nobis adſit. Huius autem luctæ finis & exitus eſt, vt noſtrarum paſsionum neruus marceſcat; nos verò benedictionibus cœleſtibus repleamur, magnaque fortitudine & alacritate ad pugnandum cum dæmonibus, eoſque vincendos. Nam qui ex lucta, quam habet cum Deo, eiuſque miniſtris, victor euadit: dignus eſt, qui adiuuetur, vt vincat in lucta & congreſſu, quem contra dæmonem, eiuſque ſequaces inibit.

x *Pſal.* 25. 2.

y *Gen.* 32. 24

(***)

CAPVT

CAPVT VI.

MODVS ET RATIO TENTANDI ET PROBANDI *seipsum, vt ex tentationibus & probationibus, quibus exercetur ab alijs, felicem habeat exitum.*

VT FELIX sit exitus omnium probationum & tentationum prædictarum, plurimum iuuat insigne illud Ecclesiastici consilium, ac documentum: a *fili, in vita tua tenta animam tuam:* quasi dicat, fungere officio Tentatoris erga teipsum, probando & exercendo te in varijs rebus, tibi molestis & grauibus: vt experientiam sumas facultatis, & virium tuarum ad ferenda onera Religionis, ac Perfectionis, quam desideras; & ad pugnandum in conflictibus, quos vereris in tuæ vitæ decursu. quemadmodum etiam suadet Apostolus; dicens: b *Vosmetipsos tentate, sitestis in fide: ipsi vos probate*, an sitis firmi in Charitate, Humilitate, & Patientia, reliquisq; virtutibus quas profitemini. a *Eccl.37.30* b *2.Cor.13.5*

DVABVS autem vijs id fieri potest. Prior est, exercendo aliqua difficilia, & aspera in materia harū virtutum: vt earum veritas & soliditas deprehendatur. Si enim magnas, forteisque propriæ voluntatis abnegationes exerceas, intelliges: an tantum habeas de virtute obedientiæ: vt, quando opus erit, illam abneges; vt Dei ac Superiorum voluntatem sequaris; & si humiliationes & voluntarias afflictiones exerceas: teipsum probas, ac tētas: vt intelligas, an humilitatem & patientiam habere possis, cū humiliationes & afflictiones ferre cogēris. Huc autem tendit sententia illa Apostoli ad fideles, qui per gentiles ac Iudæos à dæmone tentabantur, & persequebantur: vt scilicet ipsimet tentarent in seipsis firmitatem fidei suæ. quasi eis diceret: vt hanc firmitatem, & constantiam agnoscatis, ne expectetis, vt Tyranni & Carnifices suis vos cruciatibus tentēt, ac probent: sed vosmetipsos probate seueris pœnitentijs, & asperitatibus: vt intelligatis, quantam virium facultatem habeatis ad eiusmodi facinora, cùm occurrerint, aggredienda & sustinenda. & ita olim faciebant, qui martyrij conflictum expectabant. in eo enim sese exercebant tempore pacis; & ipsimet faciebant se carnifices suiipsorum, subeuntes mortificationes aliquas graues, quæ pœnam & dolorem inferrent. Quare qui cogitant religionem ingredi, debēt seipsos probare, exercētes aliqua eorū quæ postea sunt in Religione subituri: vt experientiā sumant facultatis & virium, quas habēt ad illa obeunda. 1.

Et ipſius Nouitiatus tempore ſponte debent huiuſmodi ſuiipſorum probationes exercere, vt ſic diſponant ſe, ad eas ſubeundas, quas Prælati proponent; aut dæmones obtrudent: aut certè vt hac via illorum tentationes effugiant: quemadmodum fecit Sanctus quidam vir nomine Euſebius: de quo refert Theodoretus, quod ad puniendam quamdam ſuam immodeſtiam in eleuandis abſque cauſa oculis à terra, alligauit ſibi ferream catenam ad collum, quam ita traxit, & alligauit cuidam alteri, qua erat accinctus; vt cogeretur ſemper habere caput demiſſum: in qua mortificatione perſeuerauit per quadraginta annos, dicens, ſe id facere non tam vt culpam illam in ſe puniret; quàm quod hac ipſa lucta, quam contra ſeipſum continuè exercebat, expediebat ſe à multis alijs luctis, ac tentationibus, quibus dæmon ipſum aſſlixiſſet; qui, quòd ſuperbus ſit, cum refugit tentare, à quo intelligit, & facile timet, ſe vincendum: exiſtimat autem id futurum, ſi eum aggrediatur, qui ſemper attendit, vt ſeipſum vincat. nam hæc victoria ſeipſum probat, & aptum reddit ad vincendos alios: propterea enim
c. Prouer. 16. 32. Sapiens dixit: c *meliorem eſſe patientem viro forti: & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium:* & commune proloquium eſt: fortiorem eſſe, qui ſe; quàm, qui fortiſſima vincit mœnia.

2. POSTERIOR via & ratio, has probationes faciendi, eſt ipſa imaginatione apprehendere res moleſtas, & horrendas: quæ vt plurimum nobis poſſunt euenire. Cùm enim eas nobis quaſi occurrentes ante oculos ponimus; obſeruare licet, quem animum & quantam fortitudinem caro & ſpiritus ipſe oſtendat in eis admittendis; aut puſillanimitatem & timorem earum, vt illas euitet ac fugiat. Sic enim experientiam ſumimus & nos ipſos exſtimulamus, ad eas acceptandas, & nos ipſos interè vincendos.
Collat. 19. c. 14. Eum in modum, quo Caſſianus loquens de ijs, qui manent in ſolitudine, nec eis adeſt, qui aliquid faciendum iubeat, ipſoſque in humiliationibus & afflictionibus exerceat: ait: ad conſequendas & augendas virtutes obedientiæ, humilitatis, & patientiæ, cogitent, & fingant, alios imperare ipſis res graues, & aſperas; aut euenire ſibi aliqua, quæ pudorem aut ignominiam adferant. & tunc excitent ſeipſos ad huiuſmodi prompta voluntate acceptanda. In hoc autem magna eſt prudentia adhibenda: ne talis probatio conuertatur in tentationem dæmonis, ad noſtram perniciem. Quare non timidis & puſillanimibus, ſed feruentibus & ſtrenuis hæc via ſeruiet: ſolumque locum habet, vt ob oculos nobis res tales proponamus: quæ pœnam & dolorem adferunt ſtatui noſtro accommodatum; & quæ, vt plurimum, eueniunt. Eſtque omninò ad rem, eas præmittere alicui cæpto, aut pugnæ ſpirituali valde difficili ac periculoſæ, quæ videtur imminere. Quomodo Chriſtus Dux noſter voluit ad noſtrum exemplum ſeipſum probare, antequam paſionis conflictum ingrederetur. Ita enim ſe in

horto

horto Getſemani exercebat, excitans nouo quodam modo ſuam imaginationem repræſentatione rerum omnium amararum, & ignominioſarum, quas erat ſubiturus: vt ſic apprehenſæ producerent grauiſsimos affectus d *timoris*, e *tædij*, *triſtitiæ*, & f *agoniæ*, cum tanto ſenſu, quaſi caro ipſam pugnam Paſsionis effugere vellet. Sed prodijt ſtatim ſpiritus, ad pugnandum & vincendum illos affectus: qua victoria obtenta, etiam ipſa caro animum & ſpiritum aſſumpſit, ad ſuſtinendam pugnam paſſionis, quam expectabat: in qua victor etiam euaſit, ſicut in prima. Hunc in modum licebit tentare, & probare teipſum proponens tibi ob oculos res amaras, & pœnam adferentes, quæ ſunt in lege Dei, & in ſtatu in quo es; & in ipſo inſigni facinore, quod aggrederis. Quod ſi videris carnem timores multos & anguſtias proferre: pugnandum tibi eſt, & ſeriò luctandum, donec victoriam obtineas: offerendo teipſum magna voluntatis promptitudine ad labores imminentes. Et hæc prima victoria diſponet te, multumque iuuabit, ad obtinendam ſecundam, cùm ad ipſam pugnam peruenerís. Quare ad præueniendas dæmonis tentationes, plurimum refert, has probationes eſſe expertum, & victorem ex eis euaſiſſe: nam & ipſe dæmon refugit tentare eum, quem videt adeò firmo & generoſo animi decreto munitum. Ac propterea Sanctus Baſilius dixit: eos, qui de ſtatu perfectionis aſſumendo cogitant, debere ſe adeò firma voluntate, certoque ac reſoluto iudicio munire: vt maligni ſpiritus non audeant ſuis tentationibus eos aggredi. Qua ſententia ſignificat: eoſdem malignos ſpiritus vereri, eos aggredi, quos vident tanta conſtantia munitos: ne pudore ſuffuſi à pugna recedant. Sed etſi dæmones experiri fortunam velint ſuis tentationibus & perſecutionibus: generoſa tamen hæc animi reſolutio, labores ac moleſtias acceptandi, quas ob oculos poſitas aut imaginatione conceptas videmus, plurimum ad eas vincendas confert. Solet enim Dominus noſter huiuſmodi fauore & auxilijs eam remunerare, vt graues nobis non ſint; ſed potius iucundum, eas aggredi, & cum eis congredi. Vt videre licet in eo, quod euenit tribus pueris, quibus Nabuchodonoſor minabatur, niſi ſtatuam aurcam adorarent, mittendos in fornacem ignis ardentis. Cui illi inſigni animi reſolutione & fortitudine reſponderunt: *Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de caminoignisardentis, & de manibus tuis, ô Rex, liberare. Quod ſi noluerit, notum ſit tibi, quia Deos tuos non colimus*, etiam ſi in ipſa fornace igne conſumamur. O virile animi decretum, diuinum potius quàm humanum! in quo ſimul conuenerunt confeſſio diuinæ Omnipotentiæ, ad eos ex illo igne liberandos, ſi vellet; & firmiſſima voluntatis reſolutio diuina gratia adiuta, ad tantum incendium tolerandum, ſi eos non vellet Deus liberare. Sed nec bonitati diuinæ voluntas, nec eius Omnipotentiæ poteſtas defuit. Nam vix tres pueri in fornacem miſſi fuerunt,

d *Mat.26.37*
e *Marc.14.33*
f *Luc.22.44*

De conſtit. Monaſt.c.20

Dan.3.17.

Vers. 49: cùm *descendit Angelus Domini in ipsam fornacem, & excussit flammam ignis de fornace; & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem.* Ex quo felicissimo exitu, licet intelligere, quanti Deus faciat generosum & efficax animi decretum sustinendi & patiendi quidquid ipse voluerit, & occurrerit, obsequij eius causa. Dic igitur tentatori, aut tibi ipsi: potens est Deus per suam Omnipotentiam liberare me à calamitatibus & amaritudinibus, quæ occurrunt in vita Christiana, & Religiosa; & easdem valde mihi iucundas & suaues reddere: quod si hoc fauore mecum vti noluerit; sed permittere me in cruce perpetua & amaritudine viuere: ego tamen certo decreui, idola mundi & auream carnis statuam non amplius adorare: cuius causa paratus sum, quemcumque calicem laborum & ærumnarum haurire, etiamsi amarissimæ illæ sint: imò & ipsam vitam, si opus erit, exponam: vt creatori meo in omnibus, quæ præcipit, fideliter semper obediam. Quod si ex toto corde & animo generoso hæc feceris: poteris certus esse, Deum Omnipotentia sua tibi ad futurum, & missurum è cælo Angelorum subsidium, ventumque fortium inspirationum, & rorem consolationum spiritualium in ea copia & abundantia, quæ tibi expediet: vt ex omnibus occurrentibus congressibus, etiam grauissimis victor euadas.

Est Avtem operæpretium aduertere, in vtroq; prædicto modo probationum, quòd, licet adhuc in sæculo manens, vel initio Tyrocinij, aliquâ in corde teneritatem & molliciem sentias ad res temporales, quibus renũtiare cogitas: non tamen propterea debeas animum abijcere: sed statim atque è sæculo exieris, breui temporis decursu, affluente diuina gratia euanescet tota illa affectio tenera, & cor reddetur forte & constans in obsequio
Lib. 9. c. 33. diuino, vt valde futurum tibi sit iucundum, ea omnia deseruisse. Gemmam ait Plinius generari in concha maris ex rore cælesti: quæ, quamdiu est in aqua, est mollis: sed statim atque extrahitur ex mari indurescit, magnamque pulchritudinem acquirit. Ita bona desideria & proposita, quæ ex diuina vocatione concipis, quamdiu in sæculi mari hæres, aut etiam in ipsis initijs, postquam illud deseruisti, mollitiem aliquam habent; & periculum est à tempestate tentationum ne euanescant: at cùm omninò sæculum deseueris, & occasiones, quæ in eo te retinebant: solidabuntur maiusque robur acquirent; & vita ipsa religiosa erit tibi tanquam pretiosa margarita pretij inæstimabilis.

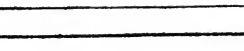

CAPVT VII.

CAVSAE CVR ALIQVI TYRONES VOCATIONI *suæ deſint, & ad ſæculum redeant; earumque remedia.*

NON EST nouum, quòd multi exeant è ſæculo, & vitam religioſam auſpicentur; qui poſtea tentationibus victi deficiant, & ad miſerandum, in quo antea erant, ſtatum reuertantur: ſiquidem a *multi diſcipulorum* Chriſti *abierunt retro: & iam non cum illo ambulabant.* Cauſas huius inconſtantiæ ac mutabilitatis fuſiùs explicuimus in vtroque tomo præcedenti, ſumpta occaſione ex euentu duarum mulierum Ruth, & Orphæ, quæ ſimul exiuerunt ex Regione Moab, relinquentes ſuã patriam, domum matrum ſuarum, ac Deos, quos adorabant: vt comitarentur Noemi in ciuitatem Betlehem, in qua verus Deus adorabatur. Et quãuis Ruth ſtrenuè perſeuerauerit in omnibus probationibus & congreſſibus: Orpha tamen defecit à bono ſuo propoſito, & poſt breue ſpatium redijt ad populum ſuum, & ad Deos ſuos, pertracta amore, quo illos proſequebatur; & moribus, quibus fuerat enutrita. Sed nunc exemplo huic duarum mulierum addemus aliud illorum quatuor, qui Dei vocatione deſeruerunt Sodomam: iuſſit enim, illos in itinere b *non reſpicere poſt tergum*: ne cum Sodomitis perirent. & quamuis Loth, duæq; eius filiæ huic præcepto paruerunt: *vxor* tamen *eius reſpexit poſt ſe & ſtatim verſa eſt in ſtatuam ſalis.* In quo exemplo, ait S. Auguſt. repræſentari duo genera perſonarum, mundum deſerentium. quædam enim perfectè & conſtanter eum deſerunt, ſicut Loth; aliæ verò tepidè, reſpicientes retrò, ſicut eius vxor. Cuius miſerabilem lapſum reuocat nobis in memoriam Chriſtus D. N. loquens de tribulationibus ab Antichriſto inferendis. c *Tunc*, inquit, *qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes: & qui in tecto, non deſcendat tollere aliquid de domo ſua: & qui in agro*, ſiue in itinere, *non reuertatur tollere tunicam ſuã.* d *Memores eſtote vxoris Loth.* Cuius ſententiæ myſticũ ſenſum explicant SS. Ambr. Hilar. & Aug. quaſi dicere voluerit: qui ſalutẽ ſuã certam, ac ſecurã habere volunt, fugiẽtes pericula, quæ in mundo occurrunt, ſi vitam communem reliquorum hominum ducant; fugiant inde, & conſcendant montes: contendentes, vt ſaluentur in celſitate perfectionis Chriſtianæ. Et qui iam in tecto eſt domus ſuæ eò quòd intra ſuam conſcientiam conſcenderit ad culmen perfectionis: is non deſcendat, vt rebus terrenis, & carnalib. huius vitæ ſeſe implicet; & abijciat ad ea, q̃ antea deſeruerat. Et qui in agro laborat, hoc eſt bonis operib. ſeſe impẽdit: nõ reſpiciat retro; neq; tunicã quærat, quã domi reliquit: vt veſtẽ iterũ induat veteris hominis, & opera reſumat, quib. iã renuntiauerat.

a *Ioan. 6. 67*

Tom. 1. tract. 2. c. 3. & 10. 2. tract. 2 c. 7

b *Gen. 19. 17*

Verſ 26. Serm. 34. ad fratres in Eremo.

c *Mat. 24 16*

d *Luc. 17. 32 Lib. 8. in Lucam. c. de eo quod hora aduentus. Canon. 25. in Matth. Lib. 2 de qq. Euangel c. 41. tom. 4.*

Et vni-

Et vniuersim: qui ad culmen vitæ contemplatiuæ conscenderunt, aut in operibus actiuę sese exercent: sint constantes in inceptis; nec ob respectum aliquem, aut prætextum humanum retrò aspiciant. Cùm igitur religiosi, qui mundum deseruerunt, iam habitent in tecto, & loco sublimi Ecclesię, ac domus Dei, hoc est, Religionis: ne descendant ad aream seu ingressum domus, redeuntes ad vilitatem status sæcularis: in quo sunt impedimenta & strepitus rerum temporalium: quas, vt Deo seruirent, reliquerunt. Cumque egressi iam sint ex terra sua, & ex domo Patrum suorum; laborentque in agro sacræ Religionis; in quo Euangelicæ perfectionis thesaurus latet: non reuertantur amplius in domum suam, nec tunicam induant vitæ sæcularis, quam semel exuerunt: sed constantes perseuerent, mundum cum feruore fugientes, donec voti sui compotes fiant. Mementote vxoris Loth, dicit Christus: cui Deus illud contulit beneficium, vt ex Sodomis & eorum periculis eam eriperet; quæ, dum fugeret, substitit; & respexit retro: propter quem in sua fuga languorem, conuersa est in statuam salis, in perpetuam omnium hominum cautelam & exemplum. Nam, vt Sanctus Augustinus perpendit: vbi respexit, ibi remansit; & perpetuò manebit: vt ignorantes & inconstantes instar salis saliat; moneatque cautos fieri ex alieno malo, ne similis pœna veniat super ipsos, & ipsi quoque lapides fiant cautelę pro alijs. In hodiernum diem, ait Rupertus, quicunque, sicut canis, redit ad vomitum, conuertitur in statuam salis. Nam & si pernicioſus sit sibi: alijs tamen est vtilis: qui aspicientes in eius infelicem finem, cauti euadunt; & sese continent, similem timentes punitionem.

Lib. 19. de Ciuit. c. 30. & lib. 24. qq. Euang. c. 45. Tom 4. & in Psal. 83. Lib. 6. in Genes. c. 11.

§. 1. *Tres radices & causæ non perseuerandi in Religione.*

1. SED, cùm Saluator noster iubeat nos in exemplum inconstantis mulieris aspicere: producamus in lucem causas eius inconstantiæ, in quibus licebit sex præcipuas radices ad viuum depictas obseruare: ex quibus ruinæ & lapsus multorum proueniunt, qui à sua vocatione deficiunt, tam ex tironibus, quàm ex Antiquis. *Prima* radix & causa esse solet, imbecillitas, & exigua in prima sua resolutione firmitas: eò quòd exitus ex mundo non fuerit cum firma & virili resolutione, illum in perpetuum relinquendi; neque cum plena Dei vocatione, propter fines scilicet, & motiua perpetua; sed propter impetus aliquos, aut respectus humanos; non satis profundè & maturè considerantes, quid agerent. Quales sunt, qui ingrediuntur Religionem ex aliquo naturæ impetu; aut quod aliqui socij eam ingrediantur. Cùm enim hic respectus & motiuum breui euanescat; ita & voluntas,

quæ

quæ illi innitebatur, facilè mutatur. Eum in modum, quo Orpha exiuit ex Moab, quòd videret ſociam ſuam Ruth exeuntem. Sed breui defatigata, ſequi eam ceſſauit. Et fortè vxor Loth exijt ex Sodomis, non tam ob timorem, ne cum ſuis conciuibus igne abſumeretur; quàm quod videret, virum ſuum, quem comitari decebat, exire. Sed, cùm non ita ſponte & lubens exiret, non potuit greſſus eius, qui valde erant celeres, ſequi: ideoque ſubſtitit reſpiciens retrò verſus Sodomam, vnde exiuerat. Vt plurimum enim, qui ob huiuſmodi humanas cauſas, & motiua ex mundo exeunt, cùm non poſſint celerem feruentium ſuorum comitum, qui ex diuinis motiuis exierunt, greſſum aſſequi: tandem defatigantur, illosque deſerentes, reſpiciunt retro, bona, quæ reliquerant, & quæ illis arrident, ſuſpirant, vt ad ea redeant. Quamobrem maximi eſt momenti vt initio fiat reſolutio cum magna firmitate innitendo promiſsis, aut comminationibus diuinis: quæ huiuſmodi mutationes non ferunt.

HINC *ſecunda* oritur inconſtantiæ radix in ijs, qui vera Dei vocatione mundum fugiunt: ſed adducunt ſecum aliqua vitia, & mores improbos, quibus infecti erant, non deteſtantes eos ex toto corde; ſed etiam in rebus leuioribus aditum eis præbentes: & ſic ſenſim inclinant, vt ad eos redeant. Si enim cum feruore mundum fugiſſent; conſilium illud ſequi debuiſſent, quod Chriſtus Dominus noſter ſuis propoſuit Apoſtolis, dicens: a *quicumq; non receperit vos, exeuntes de ea domo ſeu ciuitate excutite puluerẽ de pedibus veſtru.* quaſi dixerit: ita ab eis recedite, & fugite, vt nihil, quod ipſorum ſit, vobiſcum accipiatis: ne quidem puluerem, qui veſtris pedibus adhæſit. Et, qui ex Sodomis exit cum feruore ſicut Loth, debet eius puluereres excutere ex pedibus ſuis, exuendo quodcumque vitium, & inordinationem mundi, quantumuis minimam: ne occaſionem habeat in grauia aliqua labendi; ſeſeque maculandi vitijs mundanorum. Lutum Sodomæ ſunt peccata grauia, de quibus dicit Ezechiel: b *hæc fuit iniquitas Sodomæ: ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium, & quòd manum egeno, & pauperi non porrigebant:* ex quo in horrendas obſcenitates eſt lapſa. Puluis autem eiuſdem Sodomæ ſunt peccata leuia, & quaſi affinia horum vitiorum in materijs proprijs Religioſorum, quales ſunt aliqua ſuperbia, aut honoris ambitio in rebus ſpiritualibus; ſaturitas aliqua, guloſitas, aut in rebus ſuperfluis proprietas; aut aliquis modus otij, aut charitatis defectus erga ſuos fratres. Ex his pulueribus lutum illud prouenit; & ex conſuetudine in rebus paruis oriuntur, aut vireſcunt potius magnæ, quæ tamquam mortuæ iacebant: cùm tamen mortuæ non eſſent. Nam in ipſo exitu ex mundo illas portauit in corde; ſed tectas tamen, & quaſi laruatas. Eum in modum, quo Rachel, fugiens ex domo patris ſui Laban, c *furata eſt idola patris ſui*, ſecumque abſtulit. Nam vt graues Doctores aſſerunt, ad illa erat

2.

a *Mat.* 10. 14

b *Ezech.* 16 49.

c *Gen.* 31. 19 *S. Chryſoſt.*

Rupertus, Genuadius, & alij apud Lipoma. in Catena.

affecta, & propensa: volebatque ea occultè in via adorare. Ita aliqui mundum fugientes, vt Religionem ingrediantur, accipiunt secum in corde latentia quædam idola vitiorum, in quibus fuerunt enutriti: nam mutatio morum morti ipsi æquiparatur. Quare occultè illa adorant, thus aliquod illis offerentes, & interdum facientes aliquid, quo illa fouent & conseruant. Ac propterea nec in spiritu proficient, neque in statu illo perseuerabunt: nisi ea omnino exuant. Nam quemadmodum Laban persecutus est Iacob, quærens idola sua; & nisi *Rachel ea occultasset, subter stramenta cameli, & sedisset desuper*, periculum immirebat vitæ: eò quòd esset lata sententia, vt *apud quemcumque Deos suos Laban inuenisset, necaretur*. Ita etiam dæmon & mundus sequuntur fugientem & asportantem maledicta huiusmodi idola: quæ, nisi pœnitentia, vt ait S. Gregorius, ea abscondat, calcando tanquam rem contemptibilem: periculum est, ne mundus captiuum eum, & morti culpæ subiectum reducat. Domus enim DEI non potest talia idola ferre. Quare ea in corde seruans; breui cum Orpha redit ad locum, vbi ea consueuit adorare.

Versu 34.

Lib. 30. mor. c. 16.

3. HVIC inconstantiæ radici affinis est *tertia*, nimij amoris & affectus ad parentes & bona temporalia, quæ in sæculo reliquerunt. Hæc vxorem Loth prostrauit, & ipsius Loth constantiam probauit: nam Sodomis habebant amicos, & notos; domos & agros, multosque greges. Quoniam igitur mulier vehementi harum rerum affectu, quasi vincta tenebatur, grauiter ferebat eas deserere; & cùm audiret strepitum ignis è cœlo super Sodomam descendentis, contempto diuino præcepto, respexit cum ingenti suo dolore, quasi cupiens si licuisset res suas contra diuinæ iustitiæ decretum, tueri & eripere. Quæ iustitia diuina eam statim in statuam lapideam conuertit, puniens eius tenerum affectum perpetua lapidis duritie. Quo facto monere voluit Religiosos, vt exeuntes ex mundo, relinquant omninò inordinatam ad parentes & cognatos, & ad res omnes, quas habent, affectum: magno eum feruore mortificantes. Alioquin nec celeriter fugere, nec securitatem & firmitatem vmquam habere poterunt. O stulti: (ait Sanctus Bernardus) si fugitis mundum ob periculum pereundi in eo, & res omnes, quas habebatis, in eo relinquitis: cur ergo vobiscum, catenas & compedes portatis, quibus vinctos vos tenet? Sed faciamus, eos esse aureos: melius tamen est sine illis fugere, ac saluari: quàm eorum causa damnari. Compedes sunt affectus ad personas, & res quæ in mundo remanent. Confringite istos compedes; mortificate inordinatos affectus; obliuiscimini omnium, quæ in Sodomis habebatis; ne affectu aliquo terreno ad ea respiciatis; aut dolore afficiamini, eò quòd reliqueritis. Nisi enim id faciatis: eò de-

Serm. in id Beatus homo qui inuenit Sap.

uenie-

uenictis, vt veritate & ſpiritus Religionis amiſſis, maneatis, vt ſanctus Baſilius ait, tamquam figura & ſtatua eius. Et quidem erit ſtatua ſalis: vnde alij cautiores fiant: ſibi autem erit tamquam terra proditorum d *in qua ſal diſpergebatur*: vt ſemper maneret ſterilis, & inutilis. Contendite iuſtũ Loth imitari: qui etſi grauiter ferebat è Sodomis diſcedere: quamprimũ tamen exiuit, oblitus eſt rerum, quas in ea reliquerat: nec pluris eas fecit, quam ſi ad ipſum non ſpectaſſent: & ita exactè Dei præceptum ſeruaret; vt nec reſpiceret illas quidem.

De conſt. Monaſt c. 21

d *Iudic. 9. 45*

NEC vacat myſterio, quòd cùm Loth eſſet in Sodomis, etſi eorum peccata videbat, & cum illis verſabatur, dicit tamen de eo Sanctus Petrus: quod e *aſpectu & auditu iuſtus eſſet: habitans apud eos, qui de die in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant.* & nihilominus, cùm Dominus eum inde eduxit, prohibuit *reſpicere poſt tergum:* vt ſignificaret, quòd protectio diuina ſubueniat iuſtis in calibus coactis: cũ ſcilicet non poſſunt ſe excuſare ab agendo cum improbis: ſed cum ab impia illa ſocietate eos eripit, vult eos omninò eius obliuiſci: nam tunc vel ipſe aſpectus tribueretur vanitati, aut ſenſualitati, aut curioſitati: & periculo ſe exponerent, aliquem affectum ad malum concipiendi: quando abſque cauſa libenter illud aſpiciunt.

e 2. Pet. 2. 8.

Geneſ. 19. 17.

§. 2. *Aliæ radices occultiores.*

ALIAE ſunt radices ſiue cauſæ magis occultæ non perſeuerandi in vita religioſa. Quæ deprehenduntur ex cauſis, quas Deus habuit, vt præceptum hoc Loth imponeret. Nam ſi humanis oculis illud intueremur, poſſemus dicere: potius futurum fuiſſe expediens, vt Loth, totaque eius familia ſupplicium illud Sodomorum intueretur, cùm illud eſſet iuſtiſſimum; &, vt ſanctus Petrus ait; *in exemplum poſitum eorum, qui impiè acturi eſſent,* æterni ſcilicet ſupplicij, quo impij in inferno erunt afficiendi. Nam quemadmodum terreni iudices, cùm furem aliquem ſuſpendunt, aut hæreticum comburunt, libenter vident, plurimum populum conuenire, ad ſupplicium illud aſpiciendum: vt in alieno capite exemplum accipiant; & culpam fugiant, ne pœnam ſubeant adeò grauem: ita videtur potuiſſe Deo Domino noſtro placere, vt Loth & eius familia horrendum illud incendium aſpicerent, vt maiorem conciperent horrorem de peccato, & igne æterno, quo illud punitur. Sed diuina Sapientia profundiora alia habet conſilia in gubernatione hominum, in quos beneficia confert ſingularia. Vult enim ſimul eos tentare & probare (vt capite quinto eſt dictum) imponens eis aliquod præceptum, in cuius obſeruatione manifeſtare poſſint proprij iudicij reſignationem; & voluntatis promptitudinem, fidelitatem, & conſtantiam:

aut, quòd existimaret, minas tantum fuisse ad terrendum: non verò ad re ipsa puniendum. Nec deest, qui dicat, quòd, cùm illa Sodomitas amaret, ita fuerit ab inordinata illa affectione excæcata: vt iudicaret male de diuinis iudicijs, quasi supplicium illud Sodomitarum esset nimis seuerum. Ex hoc euentu apparet: præcipuam defectionis à vocatione radicem & causam, esse incredulitatem, aut fidei extinctionem in rebus pertinentibus ad salutem obtinendam; & ad pericula ac mala, quæ sunt in mundo, vnde exeunt; & ad bona, quæ sunt in monte Religionis, ad quem pergunt. Cùm enim fides sit Christianæ vitæ fundamentum: si ea aliquibus dubijs, & quasi nebulis titubet: non potest firmum permanere ædificium. Siquidem domus super arenam fundata statim, atque oppugnatur, deijcitur. Et propterea fortè fuit Eua superata: eò quòd dubitauerit de sententia Dei, quasi tantum fuissent minæ. & ita dixit serpenti: g *præcepit nobis Deus, ne comederemus de ea arbore, ne* FORTE *moriamur.* Euæ filij sunt, incredvli, qui non sunt firmi in sentiendo, vt par est, de rebus fidei: ex quo prouenit, vt fiant inobedientes & conculcent præcepta & regulas sui status: quam ob rem permittit Dominus noster, vt eijciantur ex paradiso Religionis; & pereant vnguibus Leonis rugientis; & quærentis, vt illos deuoret; & conuertantur in statuam salis, in exemplum aliorum. Feruentes autem imitantur fidem Loth, adhibentis fidem verbis Angeli; qui timens, se periturum, si vel caput verteret, perrexit absque mora ad finem sui itineris. Nam, vbi fides est viua & constans, magnum est pignus perseuerantiæ in vocatione, cui ipsa fides dedit initium. Sic enim Apostolus ait: h *Fide, qui vocatur Abraham, obediuit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem: fide, demoratus est in terra promissionis: Fide, Moyses grandis factus, negauit se esse filium filiæ Pharaonis*, & ita fugit ex AEgypto, *magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem.* Stude igitur altas in fide iacere radices: vt perfectionis ædificium, illi innitens, firmum maneat & immutabile: i *homo* enim *sensatus* (vt Ecclesiasticus ait) *credit legi* DEI: certò sibi persuadens, quicquid illa præcipit, bonum esse, ac vtile; quod verò prohibet, esse malum & noxium. Et huic credulitati vitam suam accommodat, & in suo statu perseuerat: nam & *lex est illi fidelis*, eum remunerans, & adiuuans: vt in eius custodia perseueret, sicut oportet.

4.

g *Gen.* 3. 3.

h *Heb* 11. 8. 24.

i *Eccl.* 33. 3.

HINC oritur *quinta* radix inconstantiæ, hoc est ipsam religiosam vitam tepidè inchoare, cùm is, qui ingressus est, sese occupat in diiudicandis rebus ipsius Religionis, quæ ad ipsum non spectant; aut quas Prælati ipsi iniungunt: parui faciens transgressionem aliquarum regularum

5.

& bonum ſociorum reliquorum exemplum: qui verò ſe ſubtrahunt, fiuntq́ne ſingulares, nolentes reliquos ſequi: periculo ſe exponunt defatigationis, & ſubſiſtendi, ac retrocedendi. Tunc enim accedit dæmon, & eos aggrediens, facilè vincit: ſicut ſerpens aggreſſus fuit Euam; cùm ſolam, & à viro ſuo ſeparatam vidit: ideoq́ue facile in congreſſu illo præualuit. Et propterea dixit Eccleſiaſtes: o *melius eſt eſſe duos ſimul, quàm vnum ſolum: habent enim emolumentum Societatis ſuæ: namſi vnus ceciderit, ab altero ſulcietur; & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuò: vnus quomodo caleſiet?* o Eccleſ. 4.

SED quoniam in communitate alij ſunt feruentes, alij deſides: qui perſeuerare in ea cupit, priores æmuletur, non poſteriores: ſicut filiæ Loth, etſi quòd fœminæ eſſent, naturaliter potuiſſent, matri potiùs ſe coniungere, quàm Patri: ſed quod timerent, ſecutæ potius ſunt patris conſilium, & greſſus properantis; deſeruerũt verò matrem, valdè tardè procedentem; mutuò ſe exhortantes, vt properarent cum illo. & ſic ad terminum tandem cum illo peruenerunt, vitaſq́ue ſuas ſeruarunt. ita Religioſi, cupientes in ſtatu ſuo fructuosè perſeuerare, recedunt à tepidis ac deſidibus, etiamſi alioquin ſibi charis: nec eorum exempla ſequi volunt, ne cum illis pereant: ſed potius amplectuntur conſilia, & exempla ſequuntur feruentium, mutuò ſe ad feſtinandum exhortantes; nec vllo modo retrocedendum, ſed progrediendum vlterius, donec ad perfectionis culmen perueniant; &, quam quærunt, ſalutem aſſequantur.

Ac denique ob oculos proponere ſibi debent circumſtantiam illam deflendam miſeræ huius mulieris, quæ cùm periculum euaſiſſet: pereundi in Sodomis: tamen cùm plus quàm tres partes ſui itineris confeciſſet, eſſetq́ue prope portum ſalutis, & iam prope, vt ingrederetur Segor, & ita ſalua eſſet: ibi tamen ſubſtitit ex pigritia; &, retro aſpiciens ex ſua inconſtantia, perijt. Vt hinc timorem concipias, ac tremas de tua mutabilitate; & non relaxes, nec ad punctum, feruorem tuum vſque ad mortem. Fortè enim, cùm relaxare incipis: iam es prope finem: eſtq́ue vehementer dolendum, propterea quòd tantillo temporis ſpatio non pergas, amittere coronam & fructum totius tui laboris tranſacti. Quemadmodum euenit infelici Regi Saul, quem Samuel iuſſerat p *expectare per ſeptem dies, ipſius aduentum*: Saul tamen ad finem ſeptimi diei expectando defatigatus, amiſit perſeuerantiam reliquorum dierum; & regnum, quo potiebatur. Cùm igitur neſcias, quantum tibi vitæ ſuperſit: caue ne retro vel ad momentum cedas: fortè enim illud eſt vltimum vitæ tuæ, tuæquæ damnationis æterna initium. p 1. Reg. 13.8

SED

SED ne quis ex ijs,quæ diximus, existimet : quemcumque retrocedendi modum esse lethale peccatum : aduertendum est, quòd quemadmodum ingressus in Religionem semper est liber, & ex consilio tantum : ita perseuerantia in ea Nouitijs est libera, donec vel professionem faciant, vel tria vota reddant, aut aliquo speciali voto se adstringant perseuerandi,& non redeundi ad sæculum. In his enim omnibus casibus perseuerantia iam cadit sub obligationem : vt non liceat retrocedere absque lethali crimine. Sed etiam ante hanc perseuerandi obligationem, inconstantia in benè cæptis,cùm oritur ex animi leuitate,aut pusillanimitate,& animi abiectione,etiamsi ad lethalem culpam non perueniat : est tamen valdè periculosa; & expolita occasionibus grauium lapsuum, ac miseriarum, propter rationes iam positas ; & plures alias inferius ponendas. Quæ etsi Nouitijs & antiquioribus sint communes, aliter tamen his, & illis sunt applicandæ.

CAPVT VIII.

INCONSTANTIAM REDEVNTIVM AD SAECVLVM *esse debilium tentationem; & qua ratione sit vincenda; quidq; Prælatis in his casibus sit agendum.*

VI EX ANIMI pusillanimitate, tentationibus succumbentes, ad sæculum redeunt, non solùm Deo sunt infideles, sibiq; ipsis noxij, sed etiam detrimentum alijs adferunt, præcipuè debilibus, & in Religione adhuc teneris, aut qui prius eorum erant boni socij & amici : accedente Sathana, multisq; vijs & modis eos aggrediente. *Prima* via est mali exempli, quod ad oculum vident. Quemadmodum enim feruentium Religiosorum,mundumq; deserentium, vt Religionem ingrediantur, exempla, media sunt diuinæ vocationis ad alios deducendos, qui illos sequantur ; (vt supra est dictum) ita è contra inconstantia deficientium à Religione,medium est, quo dæmon vtitur,ad alios pertentandos, & inducendos, vt illos sequantur : suggerens illi internè,aut per improbum aliquē consiliarium, quod illa Noemi, Nurui suæ Ruth dixit,cum eius socia Orpha redijt in regionem suam Moab, ex qua exiuerat:a *en,* inquit,*reuersa est cognata tua ad populū suū,& ad Deos suos,vade cū ea.* sic inquā dæmon,cùm aliquis deficit à suscepta Religione,tētat alios,

Trull.4.c.3.

a Ruth.1.15.

dicens:

dicens: socius tuus redijt ad seculum,ad parentes suos,ad delitias, quas deseruerat:redi & tu quoque. Quē in ingressu Religionis fuisti secutus: sequere etiam in exitu. An tu maioribus polles viribus, quam ille? si alio tempore Religionem es deserturus: melius est, nunc deserere, vt eum comiteris. Neque enim quòd exierit, & retrocesserit, versus est in statuam salis: nec tu propterea conuerteris. Potius eris sal sapientiæ ac discretionis, si non prosequaris quod perficere non poteris. Hoc modo Satan debiles ac simplices,fidem ipsi adhibentes, decipit: quamuis semper id faciant cum aliquo remorsu conscientiæ, quòd malè agant.in quibus locum habet illud Prophetæ:b *miles captiuus abductus est: & ancillæ eius minabantur, gementes, vt columbæ, murmurantes in cordibus suis.* Quis enim hic miles, nisi Religiosus, qui in profectu suo seruentior videbatur? & Dæmonis persuasione seruorem & constantiam suam amisit,& ad mundum redijt, non tanquam liber, sed captiuus:nam licèt exeundo quærat libertatem: exit tamen captiuus, & à suis passionibus,sensuumque affectibus raptatus:quibus Dæmon eum comprehendit,ac ligatum extraxit è Religione. Quem ob eius malum exemplum sequuntur ancillæ, hoc est, debilium ac simplicium animæ, quasi d *columbæ seductæ, non habentes cor,* ad resistendum volenti, eas è suo columbario & nido extrahere. Cùm autem malum aduertant, quod faciunt, eunt gementes perniciem suam,& murmurantes in corde suo: ipsa enim conscientia pulsat ac reprehendit in eo ipso,quod faciunt.

b *Nahu.2.7.*

d *Osee 7.11.*

SED vlterius adhuc progreditur improbitas quorundam,qui dum ipsi à sua vocatione deficiunt, præbent se Dæmonis ministros, tentantes alios, non solùm malo suo exemplo (vt S. Gregorius aduertit) sed verbo etiam solicitantes socios,& amicos suos; & suadentes, vt cum ipsis exeant:adferentes, ad id persuadendum, rationes, quibus ipsi inducti, ad seculum redeunt. Hoc autem interdum faciunt, vt leuitatem & inconstantiam suam tegant,si socios aliquos in ea habeant. Hi sunt infelices illi,de quibus Saluator dixit: *e necesse est, vt veniant scandala: veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit! Expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Scandala sunt occasiones, quas qui deficiunt, malis suis exemplis & persuasionibus alijs præbent,impingendi, & cum ipsis deficiendi. Et quoniam imbecillitas & inconstantia hominum magna est; vitæ autem Christianæ ac Religiosæ asperitas ac difficultas non parua, moraliter loquendo est quasi necessarium,vt multi impingant,suaque inconstantia alijs scandalo sint,& causa impingendi: ijs nominatim,quos Christus Dominus noster pusillos appellat.qui, vt S.Hieronymus explicat, sunt sinceri, & in virtute tyrones. Qui,quòd nondum profundas in Religione iecerint radices,solent facilè malo exemplo, quod cernunt, impingere; & fallacibus rationibus,quas pro sua libertate audiunt,persuaderi. Væ tamen ei,per quem

Lib 3. moral. cap.11.

e *Matt. 18 7.*

tale scandalum venit. Hoc enim peccatum erit ei instar molæ asinariæ, quæ ipsum trahet ab vna in alteram culpam, & in multas easque valde graues præcipitabit, vsque ad ipsas æternas pœnas. Expediuisset etiam ei, molari lapide ad collum alligato, demergi in profundum maris, quàm huiusmodi præbere scandalum. Multò enim grauior est mors animæ, quàm corporis; ac proinde magis timendum, quod anima absque vlla remedij spe pereat; quàm quod demergatur corpus in profundum maris.

§. 1.

1. HINC licet debilibus arma defensiua sumere, quibus se ab huiusmodi tentationibus defendant, nec talia imitentur exempla, valde enim stultum esset, si, quòd alium, etiam tibi amicissimum, videas è turris summitate se præcipitare: tu quoque velis simul cum eo præcipitari, & imitari stultum in re vtrique perniciosa. Et si, videns, eum alligare collo suo lapidem molarem, seque proijcere in mare; temeritas esset, similem tibi alligare, & post illum etiam te proijcere. Sic igitur, si malum exemplum ab alio tibi datum tu sequaris: sicut ille te scandalizat; ita tu scandalizas alios; & hoc scandalum erit tibi molaris lapis, quemadmodum scandalum tibi ab alio datum, similis fuit ei lapis. Si amicus tuus tanquam ignauus miles permisit se ab hoste capi: qualis prudentia erit, instar mancipij eum sequi, ac permittere ab eodem hoste in captiuitatem trahi? quamuis enim in simplicitate columba esse debeas: non tamen in imprudentia: vt cæcus sequaris eum, qui educere te velit ex nido, quem habebas in foraminibus petræ, CHRISTI scilicet crucifixi: quem imitantur Religiosi. Propterea enim ipse nos monuit;

a *Mat. 10.16* dicens: a *Estote prudentes, sicut serpentes; & simplices, sicut columbæ.* Ne

4. aut à Dæmonibus, aut à falsis amicis nos decipi patiamur. Et quænam quæso maior imprudentia esse potest, quàm amplecti captiuitatem cum gemitu columbino, tolerando scilicet murmur, pulsumque con-

b *Soph. 3.1.* scientiæ, eò quòd non habeas animum hosti tuo resistendi? b *Væ*, ait ipse DEVS per Sophoniam, *prouocatrix & redempta ciuitas columba.* Hoc est væ tibi, anima, quæ me ad magnam prouocas iram: cum enim ego te redemerim, & à mundo & peccato eripuerim: tu tamen agis sicut imprudens columba; quæ gemens, teipsam tradis tuis hostibus; eorumque tentationibus nec habes cor & animum ad resistendum eis.

5. SI animum habuisti, vt mundum desereres, eiusque plurima ac detestanda exempla: cur non etiam animum resumis, ad vitanda scandala, quæ tibi offert, qui tanquam canis redit ad vomitum?

NE res

NE res huius mundi aſpicias, deque eis iudices ex ſpecie, quam præferunt; ſed ad interiora earum penetra: & facilè deprehendes, eum, qui DEO eſt infidelis, & reſpicit retro, iam in corde ſuo conuerſum eſſe in marmoream petram, & ſalis ſtatuam, cum certo periculo perpetuæ ſuæ ruinæ, niſi tempeſtiuè pœniteat, & conuertatur. Eſt autem magna prudentia, cautum fieri ex alienis periculis; & ex ſocij lapſu maiorem haurire humilitatem, cautelam, & diligentiam ad perſeuerandum in tua vocatione conſtantiſsimè. 6.

PRAECLARE ſanctus Gregorius ad hoc propoſitum perpendit occultum quoddam diuinæ Prouidentiæ arcanum in ipſis Vocationibus, ita eas dirigentis, vt aliqui mundum deſerentes Religionem ingrediantur, cùm ſciat, eos non perſeueraturos in ea: ſed vt illorum exemplo electos ſuos permoueat, ad eandem Religionem ingrediendam, in qua ſint perſeueraturi; eosque doceant viam, quam tenere debeant, vt perfectionem conſequantur. Poſtea tamen permittit, eoſdem ipſos deficere à ſua vocatione, vt eorum lapſus ac ruina fiat reliquorum cautela; & quod paucos deducit in perniciem, illud ipſum multos humiliet, & permoueat: vt, ſibijpſis diffidentes, totam ſuam fiduciam in Deo collocent: vt c *cum metu & tremore ſalutem ſuam operantes*, d *Vocationem & electionem ſuam certam faciant*, non deficientes in ea. Quamobrem Salomon dixit: e *qui ſtultus eſt, ſeruiet ſapienti*: eò quòd ſtulti ac inſipientis errores ſint prudentis quaſi monita; & lapſus, inconſtantiaque imprudentis aperit oculos prudentis, vt obſeruet, attendatque vbi pedem ſuum collocet: ne cadat, aut mutetur. 7. *Lib. 34. mor. cap. 13.* c *Phil. 2. 12.* d *2. Pet. 1. 10* e *Prou. 11. 29*

PROPTER quam cauſam confert Eccleſiaſticus hominem ſanctum & ſtultum cum Sole & Luna. f *Homo*, inquit, *Sanctus in ſapientia manet ſicut Sol, ſtultus ſicut Luna mutatur*. Quemadmodum enim Sol lumen ſuum conſeruat ſemper, quamuis Luna multas mutationes patiatur: ita vir ſanctus ac feruens permanet ſemper in luce gratiæ, & in perfectione, quam profitetur, abſque mutatione: etiamſi ſtulti & imprudentes, quibuſcum verſatur ſicut Luna mutentur; deſerantque bonum, quod cœperant. Eorum enim perſeuerantia non innititur verbis & factis, aut exemplis hominum, qui naturâ ſunt mutabiles; ſed veritati, bonitati, ac voluntati Dei, qui eſt immutabilis. Et quando ingreſſi ſunt Religionem, etiamſi ad id eſſent aliorum exemplis permoti: id tamen non fuit præcipuè propter odorem huiuſmodi vnguentorum: quę etſi ſint pretioſa, poſſunt tamen deficere; ſed g *currentes* (vt dicebamus) poſt Chriſtum *in odorem* ſuauiſsimorum *eius vnguentorum*, eiuſque præclariſsima exempla ſequentes, quæ mutari non poſſunt. Et, vt Apoſtolus 8. f *Eccl. 27. 12* g *Cant. 1. 3.*

dixit Galatis, vt firmi & constantes manerent in Euangelio, quod illis
h Galat.1.8. prædicauerat: h *quamuis ipsemet, aut aliquis Angelus de cœlo*, si id possibile esset, *contrarium eis diceret*. Ita à Deo vocatus, vt ipsum in Religione sequatur, firmus debet in sua vocatione & Christi imitatione permanere: quamuis ipsemet homo, qui ipsi suasit talem Vocationem, mutatus, nunc suaderet, ad seculum redire. Ad hæc, cùm aliquos videris in vocatione sua deficientes, memor esto sententiæ Saluatoris, dicentis: 9.
i Mat.20.16. i *multi sunt vocati, paucos verò electos.* k *Stultorum* enim, qui vt Luna mutantur, *infinitus est numerus*:
k Eccle.1.15. Sanctorum autem, qui constantes sunt sicut Sol, numerus est exiguus. Ac
l Luc.12.32. propterea Saluator suis discipulis dixit: l *nolite timere, pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Quare si prudens es, non debes plurimos illos sequi; sed contendere, vt sis de numero paucorum; & commiseratione moueri deficientium, & sequentium plurimos. Cecidit enim in caput
m Ps.16 14. eorum imprecatio illa Dauidis, dicentis: m *Domine à paucis de terra diuide eos in vita eorum:* & ne in numero electorum computentur, eò quòd *de absconditis tuis* sponte *adimpletus est venter eorum*, rebus inquam à te reprobatis. Quòd si horum lapsus ad commiserationem te permouet: procul eris
10. ab eorum imitatione. Memento quoque alterius illius sententiæ eiusdem
n Luc.17.34 Saluatoris, dicentis: n *duorum qui in vno erunt lecto, aut in vno agro, vnum assumendum, alterum relinquendum.* Cùm igitur videris socium tuum relinqui, ac deseri, eò quòd sponte ipse locum deserat, in quo DEVS ipsum collocauerat: da operam, vt tu sis qui assumaris, & eligaris: vt semper in diuino seruitio perseueres. de quo dixit Regius Propheta Da-
o Psa.64.5 uid: o *beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis* in æternum.

§. 2.

SED videamus nunc, quid in huiusmodi euentibus faciendum sit Prælatis, ac Tyronum Magistris: vt imitentur admirandum Christi Domini nostri exemplum, cùm instituit sermonem de sanctissimo
a Ioan.6.61 Eucharistiæ Sacramento, & a *multi ex discipulis eius audientes: nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis; dixerunt: Durus est hic sermo: & quis potest eum audire?* & quamuis ipse Saluator conatus fuerit eis satisfacere, & turbatos pacare: *multi* tamen *discipulorum eius abierunt retro: & iam non cum illo ambulabant.* Et tunc conuersus ipse CHRISTVS ad Apostolos duodecim, dixit eis: *numquid & vos vultis abire?* & sanctus Petrus pro omnibus respondit: *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei viui.* Sed

ipse

ipſe Saluator tremendam aliam ſubiunxit ſententiam: *Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus eſt? Dicebat autem, Iudam Iſcarioten: hic enim erat traditurus eum, cum eſſet vnus ex duodecim.* Hæc omnia refert S. Ioannes Euangeliſta: in quibus eſt quoddam viuum exemplar eorum, quæ geruntur in Religionibus; & facturi ſunt ij, quibus eorum incumbit gubernatio.

NAM *in primis*: quemadmodum abſque vlla Chriſti Domini noſtri culpa, prædicante ipſo veritatem, ad ſalutem & perfectionem hominum neceſſariam; multi eius diſcipuli diſceſſerunt ab eius ſchola, murmurantes, ac dicentes, doctrinam eius duram eſſe, incredibilem, & intolerabilem: non quod illa talis eſſet; ſed quòd ipſi duri eſſent iudicij, nec vellent illud Magiſtri ſui iudicio ſubijcere. Ita etiam euenit ſæpè, vt Prælatis, Tyronumque Magiſtris bene fungentibus ſuis officijs, operamque dantibus, vt Regulæ bene ſeruentur: aliqui retrocedant, ac deſerant Religionem: iudicantes, rationem illam viuendi duram eſſe, & intolerabilem: non quòd reuera talis ſit; ſed quod illi ſint ignaui, & puſillanimes; aut cor habeant durum, ad ea amplectenda, quæ Deo placent: eò quòd valdè propendeant ad res ſibijpſis placentes, aut iudicij ſint duri, cui plurimum tribuant: ac proinde nolint, illud alterius iudicio ſubijcere. Quod, cùm non ſit ex Prælati culpa, non eſt, cur nimium triſtetur: quando aliqui Religionem deſerunt: quamuis charitas non poſſit non grauiter ferre proximi ſui damnum. Sed *præterea* tenentur facere, quod Chriſtus Dominus noſter in ſimili caſu fecit. nam ſtatim atque illi diſcipuli ſuam prodiderunt cordis duritiem, ac deceptionem; ſtuduit, quod in ſe fuit, eos emollire, ac deceptionem retegere, ne ab ipſo diſcederent: ideoque illis dixit: *hoc vos ſcandalizat? ſpiritus eſt, qui vinificat: caro nõ prodeſt quidquã. verba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt.* Quaſi eis dixiſſet: non rectè facitis, quod ſcandalizemini propter verba mea, & dicatis, ſermonem eſſe durum. Nolite hærere in cortice verborum meorum, & in ijs tantùm, quæ prima facie præferunt: cogitantes, quòd ſitis carnem meam comeſturi, vt comedi ſolet caro cæterorum animalium. aſpicite ad interiora meorum verborum, quæ ſpiritum & vitam habent: & ſic ſcandalum veſtrum ceſſabit; nec durum videbitur, carnem meam in ſacramento ſumere. Hunc igitur in modum Prælati & Nouitiorum Magiſtri, cùm incipiunt cognoſcere tentationem, ac duritiem cogitantium retrocedere: dare debent operam cum omni charitate & diligentia, quantum in ipſis erit, eos emollire, ac deceptionem eis retegere; & ad perſeuerantiam exhortari, & animare: ob oculos eis ponentes, quod religioſa vita non tam dura ſit, atque ipſi exiſtimant; & duritiem potiùs eſſe in ipſorum cordibus, non guſtantibus quæ ſunt ſpiritus, in vita religioſa latentis. Id quod efficacibus rationibus, ſingulorum infirmitati accommodatis, eſt eis oſtendendum. Qualis enim ſo-

1.

2.

let esse tentatio: tale remedium est applicandum, vt præueniatur, ac superetur.

3. QVANDO autem allatæ rationes non sufficerent ad continendos ipsos tentatos, non debet etiam ipse Prælatus nimium affligi: sed quemadmodum Christus Dominus noster permisit, discipulos illos abire; nec propterea turbatus est, aut ex pusillanimitate voluit cum eis condescendere, vt aliquid de sua doctrina, quam tradiderat, immutaret: imò vt seipsum solaretur, (si licet ita loqui) statim oculos coniecit in causam superiorem, ex qua hæc permissio oriebatur: dixitque *propterea dixi vobis: quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.* Epist. 55. Quasi dixerit, (vt explicat Sanctus Cyprianus) venire ad meam scholam, meamque doctrinam recipere, & in ea perseuerare, donum Dei est: quod si his non datur, ipsorum est culpa: si enim ipsi accipere voluissent: iam Pater meus illud ipsis offerebat. Hunc in modum Prælati: etiamsi aliqui retrocedant, non debent animum abijcere, & pusillanimes in officio suo fieri, vt ab eo plenè & integrè præstando cessent: nec contra Regulam, & ipsum Institutum in aliquius gratiam condescendere; sed cautè & prudenter, in Probationibus & Exercitijs religiosis perseuerare: consolantes seipsos ea cogitatione: quòd qui hac ratione retrocedunt: aut vocati non fuerunt à Patre cœlesti; aut seipsos indignos reddiderunt dono constantiæ. Quare profundissima sua sapientia permittit, eos abire: quia fortè non vtilitati, sed detrimento futuri erant Religioni: oculi enim Dei multo plura, quàm nostri, penetrant. Cùm igitur Deo nostro media non deessent ad eos retinendos; si retinere voluisset: non vult autem: Ipse nouit, cur id permittat. Præstat occulta eius iudicia venerari; & consolationem accipere ex prouidentia, qua & nobis & Religioni prospicit, cuius ipse curam gerit. Et vt S. quidam Abbas dixit S. Ioanni Climaco: vt minimum, qui in primis Probationibus, quæ cum illis adhibentur, deficiunt: indicium præbent certum, se non esse aptos pro Religione. Quare præstat, eos discedere. Nam, vt Ecclesiasticus ait: Grad. 4. Eccl. 15. 22. *non concupiscit Deus multitudinem filiorum infidelium & inutilium:* cui tamen plurimùm placent fideles, & perfecti: etiamsi sint pauci, quos non propterea cessat probare.

4. HINC prouenit, quòd in eadem occasione CHRISTVS Dominus noster conuersus ad duodecim Apostolos, qui fideliores erant, & præ alijs ab ipso dilecti: voluit illos amplius probare, Et ita dixit: *nunquid & vos vultu abire?* Homil. 46. in Ioan. Non eis dixit (vt notat Sanctus Chrysostomus) abite & vos: ne videretur eos contemnere aut parui facere, sed interrogando, eis dicit: cogitate, an velitis, an vobis expediat abire, sicut isti alij abiuerunt. Vt ex hoc agendi modo intelligerent, quod ipse Dominus non vellet eos inuitos retinere; & simul ad eorum fidelitatem & constantiam in ipso sequendo

proban-

probandam, & experiendam. Et (vt Sanctus Cyrillus aduertit) non eo animo eam proposuit interrogationem, vt abirent; sed, vt oculos potius eis aperiret, vt benè perpenderent: quantum illorum interesset non discedere. Nam ipsi quidem Magistro suo opus habebant; non Magister ipsis. Quemadmodum etiam sponsæ dixit: *si ignoras te: egredere, & abi.* Non enim hæc verba dicebat, vt à se eam dimitteret; sed vt ipsa attenderet, & seipsam cognosceret: ne superbia illam abire faceret. In hunc modum vult etiam ipse Saluator, suos ministros non solum non abijcere animum, eò quòd aliqui ab ipsis recedant; sed magno animo probent, etiam eos, qui remanent: vt perfectiores euadant; Eisque aperiant, & intelligere faciant: perseuerantiam in vita Religiosa non debere esse solum ob finem mundani honoris; sed cum sancta libertate, ad magis Deo seruiendum: persuadentes sibi, ipsorum potiùs referre vt perseuerent, quàm ipsius Religionis. Nam si illi deficerent: Deus nouerit alios vocare, qui in illorum locum succedant.

Lib. 4. in Ioann. c. 27.

Can. 1. 8.

DVO tamen extrema sunt vitanda, dandaque opera: ne tam parua illorum ratio habeatur: vt illi animum abijciant, nimiumque contristentur; neque contrà ostendatur eis, tanti eos fieri, vt ipsi fiant arrogantes: & existiment, Religionis honorē ab ipsorum præsentia dependere. Et hæc esse solet causa, cur aliqui Tyronum Magistri remissiores sint in probandis & exercendis Tyronibus nobilioribus, quorum perseuerantiam valde desiderant: ideoque in multis rebus eis conniuent: quod facere non deberēt. Nam magnum tunc eis adferunt detrimentum: quia solent euadere minus probati, & minus proficere, quàm alij: nisi fortè magnus eorum feruor defectum hunc suppleat.

SED videamus nunc: quid Apostoli in ea occasione fecerint; quidq; S. Petrus omnium nomine responderit: *Domine, quo ibimus? verba vitæ æternæ habes.* nam neque ex discedentium discipulorum malo exemplo; nec ex duritie, quam doctrina sui Magistri præ se ferre videbatur; neque ex Probationibus, quibus se exerceri videbant, scandalizati sunt: Sed potiùs in sua vocatione fuerunt confirmati. in duo potissimùm conijcientes oculos: in bonū scilicet, quod discedentes deserent; & in miseriam, in quā ijdē essent peruēturi. Vtrunq; enim hoc significāt verba S. Petri, quasi distinctiùs dixisset: si à te recidimus, qui es fōs aquæ viuæ: quo ibimus, nisi ad cisternas fractas, quæ continere non valent aquas? si à tua recedimus schola, cum sis Magister veritatis, habeasq; verba vitæ ęternę: quo perueniemus, nisi ad scholam Dæmonis, qui Magister est mendacij, habetq; verba æternæ dānationis? Hoc igitur facere ac respondere debēt feruētes Religiosi: nec accipientes scādalum ex malo sociorum suorum exēplo; nec ex bonorum Magistrorū Probationibus; sed potiùs in suo proposito se confirmantes ac roborantes:

§.

persuadentes sibi, exitum ex Religione ad mundum, esse exitum ex schola & societate ipsius Christi, qui eos vocauit, & ad suum obsequium deduxit; vt transeant ad partes hostis ipsius Christi, cum manifesto periculo propriæ damnationis. Estque meritò perpendendum, quòd solus Sanctus Petrus, tanquam reliquis feruentior, ea verba nomine sociorum suorum, ipsis tacētibus, protulerit. Diuina enim prouidentia ita semper constituit: vt in singulis domibus religiosis nunquam desit aliquis feruentior, magisq; zelosus, qui partes agat ipsius Religionis; respondeatque pro alijs, quod omnes meritò deberent respondere: vt sic eos confirmet, & in bono suo proposito exstimulet. Nam tales feruentes existimant, omnes reliquos idem sentire, quod ipsi. Quare omnium nomine loquuntur ac proinde magnam eis adferunt vtilitatem.

6. SED quid Christus Dominus ad hæc respondit? *Nonne ego*, inquit, *vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus est* factus? Quibus verbis tria insinuat magni momenti documenta.

PRIMVM est; bene posse simul esse, quòd vocatio & electio aliquorum vere sit à Deo; & quòd illi culpa sua peruertantur, retrocedant, & fiant sicut Dæmones. Gratia enim diuina neminem cogit, nec libertatem aufert: potiùs ostendit Deus infinitam suam misericordiam, cùm tot fauores ijs exhibet, quos nouit eis abusuros: siquidē quod in se fuit, eò tendebat, vt illi bene vtentes ipsius donis, ac beneficijs, euaderent perfecti.

SECVNDVM documentum: quod sæpè inter eos, qui videntur valde selecti, sint aliqui occultè peruersi. Nam etsi Iudas tunc non recessit à Christi schola, sicut alij discipuli: mansit tamen ob suos particulares tantum fines humanos, ac terrenos: tegens ad tempus improbitatem suam, donec postea cum maiori furore erupit in Magistrum suum. Et eodem modo euenire solet in Religionibus, permittente Deo, vt inter magis eminentes proditor aliquis occultetur: qui etsi ob humanos suos respectus, Religionem ipsam non deserat, corde tamen procul est ab illa; & suo tempore suum virus emittit, & Communitatem ipsam turbat. Quamuis ex hac turbatione illa probetur, & exerceatur, vt perfectior tandem euadat. Et hoc TERTIVM est documentum, quod intendit Saluator noster, dum ea verba ad suos dixit Apostolos: vt profundiori humilitati inniterentur, cautiusque agerent. Siquidem in medio illorum aliquem esse dicebat, adeò improbum, vt esset tanquam dæmon: & quisque eorum tremeret, ne ex aliqua Superbia in tantam deueniret miseriam. Item volebat, vt non solùm non scandalizarentur, eò quòd inferiores alij discipuli retrocessissent: sed seipsos præpararent etiam in eo casu, quo aliquis maiorum retrocederet. Et hoc documentū maximi est momenti pro Religiosis: ne turbentur, etiamsi deficere videant aliquem, qui inter ipsos tanquam firmamenti stella splendebat: sed tunc magis pro-

gis profundæ humilitati innitentes, perseuerantiam suam reddant tutiorẽ, donec eius impetrent coronam. Debent quoque animum maiorem assumere ex eo, quod, cùm duodecim Saluator elegerit, vnus tamen solus peruersus fuerit quasi dæmon: vt significaret inter eos, qui vera Dei vocatione sunt ad Religionem vocati, paucos esse qui retrocedant; si cum plurimis conferantur, qui ad huius status conseruationem, ac Domini qui eum fundauit, gloriam perseuerant.

CAPVT IX.

PLVRIMVM REFERRE QVOD TYRONES MAgno feruore Religiosam vitam auspicentur; ac difficultates & amaritudines perfectionis magno animo aggrediantur.

VT TANDEM conculcatis tentationibus & impedimentis à Dæmone obiectis, Religionem sunt ingressi: si excelsum gloriosumque finem, in quem tendunt, assequi velint: necesse est statim à principio rem aggredi cum eo feruore ac perfectione, quæ est Tyronum propria. Nam ipsa perfectio multos complectitur gradus, præcipuè tres illos, qui dicuntur Incipientium, Proficientium, ac Perfectorum. Et quamuis vltimi nomẽ suum ob suam maiorem excellentiam retineant: sed competit nihilominus alijs suo modo: quemadmodum dicimus perfectum puerum, perfectum iuuenem, perfectum virum: cùm quisque eorum id totum habet, quod eius ætas requirit. & Apostolus in vna & eadem epistola fatetur, se a *non esse perfectum*; & paulo post seipsum numerat inter *perfectos*: quod explicat Sanctus Bernardus scribens ad quosdam Monachos: ab omnibus, inquit, vobis perfectio exigitur: licet non vniformis. Sed si incipis: incipe perfectè; si iam in profectu es, & hoc ipsum perfectè age; si autẽ perfectionis aliquid attigisti, quę retro sunt obliuiscens, ad ea quæ sunt maioris gradus perfectionis teipsum extende. Proloquium enim illud: dimidium facti, qui benè cœpit, habet, ipsa experientia, verum esse comprobatur. Propterea Sanctus Basilius inter alia consilia cuidam Monacho tradita, illud posuit tanquam præcipuum, dicens: initio tuæ conuersionis ostende te virum; & contende vt sis de numero paucorum; & contendas inter omnes eminere in sanctitate. Et quidam Sanctus Abbas (quem refert Casianus) dixit cuidam Nouitio: attende, quod fecerit te DEVS ex numero paucorum, & electorum: ne rigescas aut tepescas ob exem-

S. Tho. 2. 2. q. 24. a. 9. & 3. 183. a. 4.

a *Phil. 3. 15.*

Ad Frat. de monte Dei.

Ser. de abdicatione rer.

Li. 4. c. 38.

ob exemplum, ac tepiditatem multorum; sed viue sicut pauci; vt dignus fias, qui in regno cœlorum inter paucos computeris: scriptum est enim:
b Mat 20 16 b *multi sunt vocati, pauci verò electi,* quæ sententia allata fuit à Christo Domino nostro ex occasione operariorum, qui diuersis horis diei, hoc est, diuersis suæ vitæ ætatibus, venerunt ad laborandum in vinea: & licet omnes essent iusti: pauci tamen præ alijs sunt remunerati. Nam primi, qui tempestiuè venerunt, humana prudentia iudicantes, longum sibi tempus laboris supereſſe, cœperunt paulatim; & eodem modo tota die perrexerunt: vltimi autem, videntes breue supereſſe tempus laboris, cœperunt magno feruore, & cum eodem sunt progressi: ac propterea tantum ipsi vna hora laborantes obtinuerunt: quantum alij, tota die. Religiosus enim eodem feruore, quo incipit, solet vt plurimum in reliquo vitæ progredi; ita vt si tepide incipiat, etiam progrediatur tepide; quòd si cum feruore spiritus celeri passu incipit: facilè poterit eundem in progressu conseruare. Nam: (vt Sanctus Bonauentura ait) qui disciplinam religiosam in initio contemnit: valdè difficilè eam postea amplectitur; & formam ac rationem vitæ, quam in Nouitatu amplectitur, vix postea deserit. Hoc enim tempus est, quasi vitæ spiritualis infantia; & quod in ea discitur, vsque ad senectam perdurat, iuxta illud
In prol. spec Disciplina
c Pro. 22. 6. Salomonis: c *Adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea:* sed eodem gressu perget, quo cœpit. Estque adeò manifesta huius rei experientia, vt scribens Sanctus Bernardus ad quosdam
Epist. 97. Religiosos, qui ex ignauis ac tepidis, facti erant valde feruentes, dixerit: digitus Dei est iste, subtiliter operans, suauiter renouans, salubriter mutans; non quidem de malis bonos; sed de bonis faciens meliores. Nec minus mira, minusue iucunda ista promotio est, quàm illa mutatio: nisi quod multò facilius reperias multos seculares conuerti ad bonum: quàm vnum quempiam de Religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est: qui de gradu, quem forte in Religione semel attigerit: vel parum
Coll. 4. c 19. ascendat. Et sæpè (ait Cassianus) videmus carnales & mundanos homines ad feruorem vitæ spiritualis peruenire: & tamen nunquam fere aduertimus, tepidos ac negligentes in hoc vitæ genere, tepiditatem ac negligentiam suam deponere.

§. 1.

EX PRAEDICTIS deducit Sanctus Ioannes Climacus, valde periculosum esse, pugnas vitæ spiritualis tepidè inchoare; & quasi prognosticum, quòd in eisdem succumbet, ac peribit. Qui enim in ipso ingressu quasi victum se tradit ignauiæ; illa vires maiores semper acquirit: ipse verò quotidie magis, quas habebat amittit, & in eam tandem

inci-

incidit maledictionem, quam Dauid imprecatus est montibus Gelboe, dicens: *montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos, neque sint in vobis agri primitiarum:* qui scilicet copiosos & præcoces proferant fructus. Deus enim odit eorum tepiditatem; ac propterea eos non visitat rore & pluuia donorum cœlestium. Ideoque nunquam ad fertilitatem peruenient primorum Religiosorum, qui eorum Religionis fuerunt primitiæ; neque ad aliorum feruentium, qui in ipso ingressu sunt verè agri fœcundi, reddentes Deo opulentas primitias, tanquam indicia certa copiosorum fructuum, quos in reliquis annis proferent. a 2. Reg. 1. 21

QVARE plurimum (ait idem Sanctus) refert inchoare valde feruenter. Nam si postea eueniat aliquis torpor; memoria primi feruoris eum corrigit, & animum addit ad eum maiori diligentia reparandum. Et si meminit victoriarum, quas in suo obtinuit Tyrocinio: magnum id animum addit ad pugnas postea occurrentes. quemadmodum Dauid exiturus in prælium contra Goliath, exstimulabat sese memoria victoriarum, quas in sua iuuentute obtinuisset, b *contra leones & vrsos aliquid tollentes de mediogregis.* Cùm igitur Nouitius in hoc stadium ingreditur, obtenta, vt suprà diximus, insigni & gloriosa victoria de mundo eiusque rebus omnibus: æquum omnino est, vt sese excitet, animumq; sumat ad magno feruore progrediendum. Nam qui eum adiuuit, vt primâ obtineret; aderit etiam, vt plures adhuc magnæ gloriæ coronas in reliquis pugnis obtineat. Nec sine magno mysterio refert S. Ioannes in Apocalypsi, se vidisse Christum Dominum nostrum sedentem super equum album, cui statim data fuerit pretiosa corona: quia c *exiuit vincens, vt vinceret.* In primo enim ingressu in mundum oës suos hostes vicit: vt victoriam illam vsque ad eorum deuastationem prosequeretur, (quod suo loco explicuimus:) quo exemplo docuit nos: feruentem in Religionem ingressum debere fieri, strenuè seipsum vincendo: inde enim proueniet, vt semper victoriam prosequatur vsque ad vltimam, in qua recipiat coronam. Et sæpe euenit, vt insignis aliqua de seipso in vitijs obtenta victoria, sufficiat ad magnum profectũ Religiosi ipsius pertotã vitam. quia Deus Dominus noster præclarum illud obsequium continuato illo fauore remunerat, vt semper illi adsit ad perseuerandum, & progrediẽdum. Quod licèt obseruare in præclaris mortificationibus quas in suis initijs fecerunt Sancti Martinus, Benedictus, Franciscus, & alij. Ad hoc propositum confert plurimum, valde attentè perpendere vitam Patriarchæ Isaac, quem Deus non minoris fecit, quàm Abrahamum, Iacobum, & alios Patriarchas, multa sacrificia ipsi offerentes: cum tamen de Isaac non scribatur, aliquod obtulisse: non quidem, quòd non obtulerit, etiam multa; sed, quòd ad magnam eius sanctitatem ostendendam, satis erat heroica victoria, quàm de se ipso, cùm iuuenis esset, obtinuit: dum se absque vlla b 1. Reg. 17. 34.

c Apoc. 6. 2.

Tom. 2. Tra. 2 c. 6.

resistentia patri suo Abrahamo obtulit, vt sacrificaretur, iuxta DEI mandatum. Cuius exemplum docet nos gloriosissimum ac feruentissimum vitæ spiritualis initium esse, vt quis se promptum offerat ad ipsam mortem, si opus fuerit, subeundam, obedientiæ causa, vt postea dicetur.

AD HAEC omnia denique inuitat, iuuatque plurimùm gratia diuinæ vocationis, quæ solet in ipsis initijs omnes vitæ Religiosæ difficultates expedire; taliaque in eius exercitijs solatia conferre, vt facillimè ac iucundissimè ea aggrediatur ipse vocatus. Quare nec tempus vllum, nec oportunitas aptior est ad feruorem spiritus, quàm sint ipsi primi dies huius conuersionis, quam vocamus tyrocinium, siue Nouitiatum. Sunt enim hi dies ijs similes, quos Sanctus Iob vocat d *dies adolescentiæ suæ: quando secreto Deus erat in tabernaculo eius: quando erat Omnipotens cum eo; quando lauabat pedes suos butyro, & petra fundebat ei riuos olei.* In hoc enim tempore solet Deus teneras animas frequentius visitare, & in secreto cordis inspirationibus suis Sanctis alloqui, suaque omnipotentia ad bonorum operum executionem & exercitationem adiuuare, earumque inordinatos affectus blandis vnctionibus curare. Petra enim viua, quæ Christus est, in oratione ac diuinorum eius mysteriorum meditatione copiosum valde communicat oleum deuotionis, & abundantiam cœlestium consolationum. Qua vnctione omnia illis redduntur suauia; ac proinde est facilè, bonam contrahere consuetudinem, quæ posit per totam vitam durare. Quamobrem in Canticis exhortatur Deus animam religiosam, ne oportunam hanc occasionem elabi sibi permittat; sed feruenti nouæ vitæ principio in ea festinet. Iam enim (ait) e *hyems transiit* vitæ sæcularis; *imber* tempestatum & tentationum, quæ ingressum Religionis retardabant, *abijt, & recessit: flores* primi veris *apparuerunt* in hac Tyrocinij *terra: tempus putationis aduenit:* vt excessus abscindas, quos in seculo habebas; & omnia superflua huius vitæ, & multa etiam licita, mortificatione præscindas: flores optimorum desideriorum apparuerunt, qui plurimorum fructuum sunt quasi prænuntij. Neque in floribus sistitur: iam enim, quasi *ficus, protulisti grossos tuos* dulcissimos, etiam cum spe, quòd in posterum produces copiosiores: iam tanquam *vineæ* florens *dedisti odorem tuum*, exempla scilicet magnæ ædificationis dans alijs. Contende igitur festinare, & in his exercitijs perseuerare, vt felix hoc primum ver secundus sequatur autumnus, & tyronis statum sequatur etiam status viri valde perfecti.

d *Iob 29. 4.*

e *Cant. 2. 11.*

§. 2.

OPERAE PRETIVM tamen est bene intelligere tutiorē & excellētiorē religiosæ vitæ cū feruore auspicādæ modū: duobus n. modis intel-

ligi

ligi poteſt perfectio & ingreſſus in eã. *Primm* eſt, cũ aſpicitur ornata omnib. fauoribus ac delitijs, ei in centuplo (cuius ſuperiùs meminimus) promiſſis: quod Deus tyronibus præbet deguſtandum, vt maiori animi conatu eam quærere incipiant. Sed hic modus non adeò eſt rutus, neque perfectus: eò quòd nec ſit probatus, nec exercitatus tentationibus & afflictionibus, quas crux Chriſti ſecum adfert: In qua humilitas, & patientia diſcitur; & fidelitas, fiducia, & charitatis præſtantia manifeſtantur. Quamobrem ita Deus diſponit: vt quo tempore primũ hoc ver adeò iucundè floret; & cùm ipſi Tyrones maximè eſſent in ſua vocatione contenti: ex tempore tempeſtates oriantur, nebulæ, atque glacies, quaſi in ſeueriſsima hyeme: ſubtrahit enim ipſe nonnihil cœleſte lumen, quo illos recreabat; ac deuotionem ſenſibilem, quæ animum illis addebat; imò & poteſtatem Dæmoni facit, vt renouet tentationes, quas ante ingreſſum in Religionem adhibuerat; inferatque eis tædium rerum, quæ in ea ſunt; ac in memoriam reuocet delectationem, ac recreationem, quam in rebus ſeculi habere ſolebant; ac difficultates magnas in progreſſu vitæ adeò ſeueræ eis confingat. Quod totum Deus permittit, non vt eos reprobet; ſed vt exerceat, ac probet: ne tutos ſe eſſe reputent; ſed profundius in humilitate, patientia, ſolidiſque virtutibus proficiant. Speciatim etiam, vt ipſam perfectionem ſecundo alio modo excellentiori, magiſque heroico aggrediantur: aſpicientes eam, & amplectentes propter bonitatem & ſanctitatem, quam in ſe habet, exutam omni ſolatio ſenſibili; indutam verò amaritudinibus, & afflictionibus, quas Chriſti crux ſecum adfert; & cum deſiderio ipſum in eis imitandi, reijcientes huiuſmodi ſolatia in alteram vitam, & in ſupremam ipſius Dei prouidentiam. Quæ nõ obliuiſcitur eorum, quos adeò reſignatos videt, ac feruentes: ſed potius in ipſiſmet a *perſecutionibus largitur centuplum* cum ſumma in eiſdem oblectatione: quemadmodum refert S. Marcus ipſum promiſiſſe: aut ita rem diſponit, vt hyemis frigora, & amaritudines ceſſent; redeant verò flores ac delitiæ æſtiuæ, vt nouum recipiant animum. Quamuis paulò poſt tentatio redeat: ne adeo ſecuri vnquam ſint, vt locum dent negligentiæ.

a *Mar.* 10 30

Hoc totum mirificè explicauit S. Gregorius in illa verba, quæ dixit quidam amicus ipſi Iob, poſtquam varias probationes retuliſſet, quibus Deus ſuos ſeruos exercet: quorum verborum hic fuit finis: b *hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per ſingulos: vt reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium.* Sed quæ tres vices ſunt hæ? ait S. Gregorius, nili tria tempora eorum, qui conuertuntur ad Deum: in quibus ille varijs eos tentationibus exercet, initio ſcilicet, medio ac fine vitæ eorum. Sed in eadem conuerſione tres ſolent eſſe euentus. Primùm enim ſunt ſuauitates, ac iucunditates ſpiritus; deinde ſequuntur tentationes ac pugnę; ac tandem perfectionis plenitudo in omnibus virtutibus. Initio eſt iucunditas conſola-

Lib. 24. mor. cap. 7.
b *Iob* 33. 29.

tionum: quia Dominus intercipit tentationes, ne illi fiant pusillanimes, & redeant ad seculum. quemadmodum refert Scriptura sacra, quod quando
c Exo.13 17. Deus eduxit filios Israel ex AEgypto, c *non eos duxit per viam terræ Philistijm, ne fortè pœniteret eos, si vidissent, aduersum se bella consurgere, & reuerterentur in AEgyptum.* Postquam autem diuinę suauitatis dulcedinem degustarunt, permittit, Tentationes exurgere: ne se reputent iam perfectos; sed agnoscant, se in initio tanquam infantulos esse tractatos: quos Deus suarum consolationum lacte recreauit. Expediebat verò, eos ablactare; panemq́; cum cortice, & solidum cibum porrigere: vt in viros fortes euaderent. Quòd si ex tentationis amaritudine desipere sibi videātur spiritûs cibi, quos antea dulces reputabant: ne tamen animum abijciant, aut diffidant: nam, vt dicitur a-
d Iob.33. 25. pud Iob, d *Dominus faciet, vt reuertantur ad dies adolescentiæ suæ, & videbunt faciem eius in iubilo.* Et hac via, virtutum omnium perfectionem consequentur; ac centuplum, quod est earum præmium. Euenit Tyronibus Religiosis, quod Israelitis lætis & gaudentibus, quod de Pharaone totoque eius exercitu triumphassent: sed cùm in cœpto itinere pergerent, prima statio (vt
e Exod.15. 23 27. supra diximus) fuit in e *Mara*, quod significat amaritudinem: *eò quòd aquæ illic essent amaræ: quas non poterant biberere*, etiamsi valde aliàs sitirent. Sed non defuit prouidentia diuina, quæ *ostendit Moysi lignum* tantæ virtutis, quòd cùm Moyses misisset in aquas, *in dulcedinem versæ sunt.* Et progredientes in eodem itinere, aliam fecerunt stationem in *Elim*, vbi, pro vno fonte aquæ amaræ, inuenerunt *duodecim fontes aquarū* dulcium, *& septuaginta palmas:* ex quibus comederunt ac biberunt quantum voluerunt. Hoc idem ait sanctus
Epist. ad Fabiolam de 42. mansion. Hieronymus, geri in vita spirituali: cùm Religiosus mundum omninò deseruit, & innumeros hostes, exitum illum impedientes, superauit. Nam incipiens iter suum secundo vento, magnaque sua consolatione: ex tempore videt se in *Mara*, amaritudinibus vndique septum, nullum in Religiosis exercitijs solatium inueniens, quæ amara & insipida illi videntur: nec vires habet, vt illa deglutiat. Sed tanta est Dei benignitas, vt in his angustijs constituto, radio cœlestis suæ lucis admirabilem ostendat virtutem ligni sanctæ Crucis: quam ipse Christus Dominus portauit, & in ea mortuus est: cuius memoria & exemplo amarum conuertitur in dulce; & perseueranti in suis exercitijs, occurrent copiosi aquæ viuæ fontes, dulcesque multarum palmarum fructus, ob fauores ac delitias cœlestes, quas victorijs suis obtinet. Si igitur incipere cupis iter tuum seruenti quodam principio, hoc tibi ob oculos proponas; certoque persuadeas: te non venire ad Religionem, vt in ea lætus sis, ac hilaris: sed, vt pœnas & molestias sustineas; nec vt semper pace fruaris: sed vt graue sustineas bellum, pergens continue per angustam obseruantiæ Religiosæ semitam; & ingredi-
eris per angustam propriæ mortificationis portam etiamsi valde amaram:

neque

neque enim alius est ad æternam vitam & Euangelicæ perfectionis celsitudinem aditus; nec medium efficacius ad latitudinem, cordisque dilationem ipsam ingredientibus & sequentibus promissam assequendam. Cogita, magni cõsilij Angelum tibi dicere, quòd alter Angelus dixit Esdræ: f *Mare positum est in spatioso loco, vt esset altum & immensum: erit autem ei introitus in angusto loco positus. qui igitur ingredi voluerit mare: si non transierit angustum, in latitudinem eius quomodo venire poterit? item ciuitas est ædificata, & posita in loco campestri: est autem plena omnium bonorum. Introitus eius angustus, & in præcipiti positus: vt esset à dextris quidem ignis, à sinistris aqua alta: semita autem est vna sola inter eos posita, hoc est, inter ignem & aquam: vt non capiat semita, nisi solummodo vestigium hominis. si autem dabitur ciuitas homini in hereditatem, si nunquam antepositum periculum pertransierit: quomodo accipiet hereditatem suam?* Huiusmodi igitur est vita æterna, & Euangelica perfectio: quam sectatur vita Religiosa. cuius ingressus valde est angustus, & lapsibus, ac præcipitijs in extrema vitiosa expositus, impellente præcipuè Satana ad casum in ea. Transitus autem est in medio ignis & aquæ, omnium scilicet tribulationum & tentationum, quæ sunt in arcta via, quam Christus Seruator noster calcauit: vt ipsius discipuli (vt ait S. Petrus) *sequerentur eius vestigia*, non declinantes ad dexteram, nec ad sinistram. Quare qui ingenuè ac fortiter constituerint, per fretum hoc transire: peruenient ad latitudinem supernæ huius ciuitatis, in qua fruentur omnibus bonis, quibus licebit vota ac desideria sua omnia explere. Quamuis autem maior latitudo & saturitas sit in cœlo: habent nihilominus etiam in hac vita suas latitudines & saturitates: quia post desolationes sequuntur solatia; & post angustias accedunt leuamina & tranquillitas. Iuxta illud Dauidis: g *Transiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium*. Neque absque mysterio meminit harum rerum, quæ sunt elementa, quibus res immundæ ac sordidæ mundantur & purificantur. Ac propterea Deus olim iubebat: h *aurum & argentum, & omne quod potest transire per flammas, igne purgandum. Quidquid autem ignem non posset sustinere, aqua expiationis* esse mundandum. Vt intelligeremus: omnes calamitates, & huius vitæ tentationes, quæ iustis & electis eueniunt, eò tendere: vt ipsi ab omnibus suis vitijs & imperfectionibus expientur. Qui fortissimi sunt, transeunt per ignem grauissimarum tentationum; debiliores autẽ, qui eas ferre non possunt: transeunt per alias leuiores; & qui magis sunt insignes, etiam vtrasque sustinent: finis tamen ac terminus omnium est vitæ perfectæ refrigerium: quæ instar immensi maris ampla est ac dilatata perfectæ Charitatis latitudine, quæ Diuinitatis, cui est vnita, proprietates induit. Denique ad inchoandum huiusmodi feruore, refert plurimum, frequenter seipsum tentare, modis & rationibus supra indicatis: ita tamẽ, vt cùm repugnantiã aliquã, aut difficultatẽ aduerterit, quæ perfectionẽ impediat corde

f 4 Esd. 7.5.

1. Petr. 2.21.

g Psa. 65.12.

h Nu. 31. 23

Cap. 5.

genero-

senex,qui illud aggreditur.Cuius maior excellentia & praestantia consistit in Heroicis actibus trium virtutum Theologicarum: Fidei, Spei, & Charitatis:quarum dux est ipsa Fides.De qua Ieremias loquens cum Deo,& cum anima ait: *Noui diluculo, multa est fides tua.* Quasi dixerit:primum & ante omnia noui, Domine, magnam tuam fidelitatem, quam seruas in ijs,quæ promittis,adimplendis. Et similiter noui, ô anima, magnam esse fidem tuam,qua rebus omnibus huius mundi renuntiasti,vt perfectius Deo tuo seruires.Et quomodo non tribuetur magnæ fidei,quòd deserueris parentes,fratres,& notos;diuitias,& omnes possessiones: vt eum sequaris, quem oculis non vides: & renuntics rebus omnibus præsentibus, & quæ videri possunt;propter futuras,& quæ non possunt videri?Hæc, *fides*,vt ait Apostolus, b *Abrahamum* fecit æterna laude dignum, cùm egressus est è terra sua, vt obediret Deo; & *Moysen*, cùm potiùs *elegit affligi cum populo Dei*, quàm esse in honore apud AEgyptios.*quia inuisibilem Deum, tanquam videns sustinuit*. Hæc eadem *fides* splendet in ijs, qui mundum deserunt, vt improperia Christi amplectantur: qui si, vt inceperunt progrediantur, æterna fient gloria digni.Nouitius igitur intelligat,ad se pertinere sententiam illam Habacuc Prophetæ, cuius & Apostolus sæpe meminit: c *Iustus ex fide viuit.* nam,vt hæc initium dedit eius in Religionem ingressui:ita eadem ipsum in Religione conseruabit.*Fides*, eius debet esse,in tentationibus clypeus,in tristitia solatium, leuamen in laboribus, ac dux in suis omnibus operibus. Et quemadmodum seculares ex suis viuunt patrimonijs,& hæreditatibus: ita Religiosus viuere debet ex patrimonio; *fidei* ac veritatum,quas illa docet, ad ipsius vitæ gubernationem. Quare semper debet studere, vt illa magnis suijpsius augmentis proficiat & crescat.

1. *De Fide. S.Hiero.ibi.*

b *Heb.*11.8. 24.

c *Haba.*2.4. *Roma.* 1.17. *Galat.*3.12. *Hebr.*10. 38.

Actvs hic Fidei valde perficitur actu Charitatis,quæ Diuinam vocationem acceptat ex amore, quem habet erga Deum: statuens,accipere eum in hæreditatem & possessionem suam, hoc est enim, quod significant verba illa Ieremiæ: *Pars mea Dominus,dixit anima mea.* Quæ explicans S.Hieronymus,dicit: ipse Dominus pars eius est,cuius amore omnia terrena despicit; & ipsum solum præ omnibus habere eligit. Deseruit patrem suum: accipit verò Deum in patrem; deseruit diuitias & possessiones, & accipit Deum in possessionem ac diuitias;deseruit omnia,quæ erant in mundo: & pro eis omnibus accipit ipsum Deum. Dicens cum Dauide: d *Defecit caro mea, & cor meum* præ amoris magnitudine *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Quid enim mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram?*

2. *De Charitate.*

d *Psa.*72 25.

Ex hoc adeò inflammato amore,qui nihil nisi Deum ipsum velit,heroica spes oritur:cuius scopus est ipsemet Deus *Propterea*,inquit, *expectabo eũ*, quàm *bonus est Dominus sperantibus in eum! animæ quærenti eum!* Qui res omnes creatas & seipsum deseruit, non debet confidere in creaturis, neque

3. *De Spe.*

in viribus ſuis;ſed in ſolo Deo. Et quod potiſsimum ſperare debet, eſt poſſeſsio ipſiuſmet Dei, relinquens cætera Diuinæ prouidentiæ. Hæc ſpes debet eſſe totum eius ſolatium & theſaurus: & eidem inniti debet tota eius fortitudo. Nam vt Iſaias ait: e *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ, current & non ambulabunt, ambulabunt & non deficient.* O Propheta ſancte: ſi omnes, qui ſperant in Domino volabunt, current, & ambulabunt: quo peruenient? aut quid quærent? nam qui volat, currit, aut ambulat: aliquid quærit; &, vt aliquid obtineat, mouetur. Quid autem id eſt, niſi ipſemet Deus? quem Religioſus omnibus ſuis cogitationibus, verbis, & operibus perpetuò quærere debet: non aliud ſpectans, quàm ipſius Dei gloriam, eiuſque voluntatis executionem, & in eius Diuino amore incrementum. Nam etſi decreuerit, Deum accipere in partem hæreditatis ſuæ; eumque iam ſecum habeat: ſemper tamen debet, recenter illum quærere, vt inueniat, magiſque poſsideat. Nam vt S. Auguſtinus dixit: ſine fine eſt quærendus, qui ſine fine eſt amandus. Ac propterea dixit Dauid f *Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem eius ſemper.* quod ſi quæras, qua via quærere illum debeas? dico: quærendum eſſe tribus prædictis virtutibus. *Fides* enim illum manifeſtat; *Spes* deſiderat; *Charitas* amplectitur. *Fides* per meditationes & conſiderationes agnoſcit Dei præſentiam in omni loco, & in rebus omnibus. *Spes* ſuſpirat in orationibus, gemitque cupiens, illum ſemper habere ſecum. Et *Charitas* feruentibus amoris & gaudij actibus cum ipſo Domino vnitur, & in ſolo ipſo requieſcit, quaſi in vnico ſuo & vltimo fine, animæque ſuæ centro. Intelligat ergo Tyro: ſe ad Religionem venire, vt ſolum Deum in ea quærat; non ſeipſum, aut commoditates, aut vt hominibus placeat, ſed ſoli Deo; & vt eius puriſsimum exerceat amorem. Hic intentionum ſuarum & votorum ſcopus eſſe debet, ſi Religioſæ Congregationis pars eſſe cupit. De qua S. Bernardus intelligit illud Dauidis: g *Hæc eſt generatio quærentium Dominum:* quærentium faciem Dei Iacob: eò quòd eius diuino obſequio ſint conſecrati cum perfectione: quæ in eo conſiſtit, vt quærant veraciter, frequenter, ac perſeueranter. *Veritas* eſt, cùm non aliud quærunt tanquam illum; non aliud præter illum; nec aliud poſt illũ: quod ad ipſius gloriam non poſsit dirigi. *Frequentia* cenſetur frequens repetitio conſiderationum, orationum, ſuſpiriorum, deſideriorum piorum, & affectuum, quibus ſpiritus in Dei cõſpectu cõſtituitur; & in ijs, quæ Deo placent, libenter occupatur. *Perſeuerantia* apparet: cùm nec ipſa exercitia relaxant, nec dilationibus, aut moris, & contradictionibus exurgentibus deſatigantur, aut deficiunt. Qui enim Deum quærit oportet eſſe longanimem & patientem. Propterea enim Ieremias addidit: *Bonum eſt cum ſilentio præſtolari ſalutare Dei*, non murmurando, aut conquerendo, quòd tardiùs, quàm cuperet, voti compos fiat. Perfectio. n. non vno die obtinetur, nec ipſo tantum anno Tyrocinij; nec Deo tempus eſt præſcribendum; ſed (vt Iſaias dixit)

e Iſa. 40 3'.

f In Pſalm. 104. 4.

S. Bonau. Opuſc. de 7 itineri. itine. 6. diſtin. 6.

g Serm. in Pſal. 23. 6. & ſerm. 2. ad Fratres in fine.

xit) h *in silentio & spe sit fortitudo nostra*, donec Deo Domino nostro aliter faciendum videatur. §. 1.

h *Isa.30.15.*

VT quis ad excelsam adeò perfectionem ascendat, opus est cursum multò ante inchoare. Ac propterea statim Propheta adiecit: *Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua.* Omni enim dubio procul, refert plurimũ, quòd intrantes in Religionem fuerint ab adolescentia bene propensi ad actiones virtutum, & iugum diuinæ legis tollendum: hoc enim solet esse indicium, quod velit Deus, eos ferre iugum vitæ Religiosæ: vt supra est dictũ. Hoc cõsilio vsus est Nabuchodonosor Rex, cùm iussit a *Præposito Eunuchorũ, vt introduceret de filijs Israel, & de semine regio pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, & doctos disciplina; & doceret eos literas, & linguã Chaldæorũ. Et constituit eis Rex Annonam per singulos dies de cibis suis, & de vino, vnde bibebat ipse: vt enutriti tribus annis, postea starent in cõspectu Regis*, eiq; ministrarent. Hũc in modũ vult Christus Dominus Prælatos Religionũ, qui sunt Præpositi sectantiũ castitatẽ, eligere adolescentes, suæ Religioni aptos. Quæ aptitudo etsi præcipuè in vocatione cõsistat, qua ipsemet Dominus eos eligit, & ad eam vocat: ea tamẽ vocatione suppositа, nõ est alienũ, sed valde cõmodum, optare, eos habere magnas dotes naturales, nobilitatis, puritatis, sanitatis, ingenij, memoriæ, prudentiæ; & super omnia magnam propensionẽ ad actiones virtutũ ab ipsis teneris annis: & vniuersim, reliqua naturalia habeãt, quę ipsa Religio eis præbere nõ potest; ac proinde bonã aptitudinẽ ad disciplinas, & virtutes in quibus Religio potest eos adiuuare. Postquã aũt eos elegerint, conandum est, spatio triũ annorũ, toto sc. tempore Probationi assignato, eos docere leges & consuetudines, quas debeant perpetuo seruare; cosq; alere pane & vino doctrinæ, ac perfectionis Euangelicę; quã ipsemet Christus Dominus docuit & exercuit. Donec in his omnibus bene instructi, ingredi possint ad præsentã sui Regis cęlestis, offerentes tria vota, sesq; dedicantes ad eius exactũ obsequiũ in omnibus, quæ ipse iusserit. Et tales, vt plurimũ solent esse insigniores Religiosi, quiq; suã Religionẽ præ alijs exornãt: valde.n. aptè illis cõuenit iugũ vitę Religiosæ, cũ illud à iuuentute sua susp iciũt, & quando ab ipsa infantia bene propensi fuerũt, ad vitæ Christianæ iugũ portandũ. Ac propterea S. Basilius ait: Quando quis petit, admitti in Religionẽ: multũ refert, examinare & intelligere propensiones, & exercitia, quæ in sæculo habuerunt: eum in modum, quo Christus Dominus noster audiens cuiusdam adolescentis bonas propensiones, quia b *omnia mandata custodiuerat à iuuentute sua*, eum vocauit, vt, relicto sæculo, *ipsum sequeretur.* Nam, qui ab infantia ad malum propensi, prauas suas propensiones sunt secuti, difficiliùs eas deserunt, & omninò mutantur. Quòd si aliqua mutatio ex feruore tyrocinij oritur paulò post torpori locum dantes, subitò prauæ illæ propensiones

1. *Vide tom.1 tract 2.c.7.*

a *Dan.1.3.*

Reg.10.& 15 ex Fusi.

b *Matth 19. 20.*

reuirescunt, quæ quodam modo erant connaturales. Quamuis non proterea semper(ait idem sanctus)reijciendi tales sint,sed probãdi exercitationibus vehemẽtioribus: nullũ enim vitium adeò est naturæ familiare, quod nõ vincatur Dei timore,magnaq; diligentia,adiuuãte gratia Diuina. Quod si Probationibus adhibitis,aduertentur illi rebelles iugiq; Religiosi hostes, sicut illi,de quibus dixit Ieremias:c *à seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: non seruiam*, nec alteri me subijciam. Tales, inquã,non sunt apti pro Religione:quæ obedientiæ ac subiectioni innititur: ideoque sunt tempestiue dimittendi. Si enim adhuc Tyrones iugum Religionis horrẽt: quid facient,cùm post multos annos maiorem accipiẽt libertatem? De sancto Francisco fertur quod noluerit suæ Religionis habitum viro cuidam petenti dare,eò quòd iussus,lactucam quandam more inuerso plantare,valde restiterit.Ex ea enim repugnantia deducebat sanctus ille, quantam in rebus alijs postea esset habiturus.

c *Iere.2.20.*

2. SVPPOSITA hac bona propensione naturali, ad iugum Religionis portandum:addit Propheta Ieremias de eodem adolescente:*sedebit solitarius & tacebit: quia leuauit se super se.* In qua sententia tres insinuat præclaras eius proprietates:quod scilicet sit amans quietis, & solitudinis; silentij & contemplationis: qua se super seipsum eleuat. Pro cuius maiori declaratione aduertit S.Gregorius Nazianzenus:tria esse naturalis constitutionis ac propensionis genera in hominibus:duo quidem extrema contraria:vnum verò insigne,quod tenet medium. Aliqui enim naturâ sunt timidi, ac pusillanimes; desides & abiecti cordis,& ad adeò modicum apti, vt nunquam aspirent ad eleuandum se supra seipsos; sed abiectæ suæ naturalis constitutionis gressui se semper accommodent. Et exteriùs quidem sunt quieti, ac tranquilli:id tamen non ex virtute,sed ex desidia & ineptitudine ad aliquid boni gerendum,prouenit.Amant solitudinem: quia timidi sunt,& pusillanimes; nec agere nouerunt cum alijs,præcipue qui sint alicuius momenti; aut quod sint natura melancholici, aut scrupulosi, aut rudes valde, & stupidi. Quod si tacent:id faciunt propter ignorantiam:quia non sciunt ad rem loqui;aut quod dicant,non occurrit:iuxta illud Ecclesiastici: d *Est tacens non habens sensum loquela.* Hos(ait S.hic Doctor)nunquam esse,nec valde improbos,nec valde bonos;qui non nocent alijs, neque prodesse norunt: quare etsi non sint dedecori suæ Religioni:tamẽ nec honori eidem sunt.quia tam in bono,quam in malo, sunt quasi aqua tepida, parumque ad Religionem apti,pro officijs,aut occupationibus alicuius momenti. Alij contra naturâ sunt audaces,proiecti,& arrogantes: qui libenter erigunt se supra se ad res maiores,quã illorum captus ferat:idque non ex virtute,aut prudentia; sed ex temeritate, arrogantia, & superbia: superborum enim est proprium, cupere alijs videri plus,quàm reuera sint;sibique tribuere plura, quàm ha-

Hom.de modestia habẽda in disput.

d *Eccl.20.6.*

beant;

beant; seque vltra id, quod possunt, erigere. Et hi natura sunt vt plurimum inquieti, tumultuarij: qui libenter ad varia prodeunt, in res varias se immiscent, & cum omnibus garriunt: quia plus in eis passionum impetus imperat, quàm rationis dictamen. Quod si huiusmodi defectus oriantur ex ingenio duro & obstinato, sunt valde pernitiosi, contra finem, & scopum Religionis. Ac propterea Sanctus Basilius ait diligenter attendendum esse: an qui Religionem petit, consilio sit instabili, & ad constituendum quiduis in vtramlibet partem præcipiti: nunc scilicet hoc, nunc illud. Talem autem ait, non esse ad emittenda vota admittendum: eò quòd credibile sit, non perseueraturum; &, si inquietus sit ac temerarius, reliquos turbaturum, & vnionem religiosam discissurum; quod si adeò erit garrulus, vt e *linguam suam frænare non possit*, Sanctus Iacobus dicit, *eius vanam esse Religionem.* c *Iac. 1. 26.*

Alia sunt ingenia & naturales Constitutiones, quæ medium inter hæc extrema tenent: nam ex seipsis sunt homines generosi, magnanimi, & ad res magnas & egregias benè propensi: & qui cupiant se ipsos eleuare super se, & ita in bono crescere: vt quotidie seipsos superent: aliunde tamen sint dociles, prudentes; ac in omnibus, quæ aggrediuntur, circumspecti. Qui si quietem, solitudinem, ac silentium amant: id faciunt, quòd iuxta rationis dictamen ita iudicent expedire. Hi inquam si à bonis Magistris instruantur, & adiuuentur, euadunt in virtute excellentes ad multorum vtilitatem, sueque Religionis, & familiæ, totiusque Ecclesiæ gloriam. De huiusmodi autè intelligitur, quod Ieremias dixit: *Virum assuetum portare iugum, sessurum solitarium, ac taciturum; quia leuauit super se. Primum* enim seipsum super se eleuauit: cùm in Religionis ingressu insigni magnanimitate opus fecit, hominis vires & adolescentiæ facultates excedens: sed postea eadem cordis magnanimitate aggreditur alia, quæ ipsum eleuant super se, & super omnia quæ ipsa caro & propria voluntas appetunt.

Qvamobrem *primum* amat stabilitatem, & constantiam in rebus omnibus, quas circa diuinum obsequium agit; detestatur *f stultorum mutabilitatem*, qui *Lunam* imitantur; amplectitur verò *sapientium constantiam*, qui semper sunt *ficut Sol*, sibi similes. 1. f *Eccl. 27. 12*

Deinde amat solitudinem: quæ vitæ Religiosæ est valde familiaris, & propria; & vt S. Chrysostomus ait, in eo consistit, vt omnes eas personas euitet, quæ possunt ipsius profectum impedire: sed manet in suo cœnobio, horrens exitus leues per plateas, ac domos sæculares: sciens, quòd Religio (vt S. Bernardus ait) idem sit Religiosis, quod est piscina seu lacus piscibus: in quo manentes viuunt, & conseruantur; inde verò extracti pereunt. Et S. Antonius (vt refertur in Decreto) dicere solebat: Quemadmodum pisces extra aquam viuere non possunt; ita & religiosos extra suum monasterium non esse tutos, quando vanitas aut leuitas extra suam deducit clausuram. 2. *Hom. 18 Pf. 4. ad finem.* *Ser. 1. de S. Andrea.* *16 q. 1 c. Placuit.*

Amat præterea ſolitudinem cellę ſuę certis tęporibus, vt in ea explere poſſit penſum ſuorũ exercitiorũ ſpiritualiũ. Qui tamẽ non propterea refugit
Serm. 16. oportuno alio tępore communicare, & agere cum alijs viris probis eiuſdẽ Profeſſionis. Et S. Dorotheus ait: antiquos Patres conſueuiſſe diuidere perfectionẽ religioſam in duas partes: quarũ altera erat, noſſe ſolũ eſſe, & quietum in ſua cella; altera verò, ſcire, agere, & verſari cum patribus & ſeniorib⁹ domeſticis: vt bonis eorum exemplis & conſilijs inſtrueretur.

3. Ex his oritur, vt etiam amet ſilentium, cum omni ea ſcueritate, quam Religionis Regulæ præſcribunt: eò quòd ad eius conſeruationem multum id referat. Sed non loquitur tamen hic Ieremias præcipuè de ſilentio exteriori: ſi enim religioſus ſit ſolus: quid mirum, ſi taceat, non habens cum quo loquatur? Sed quoniam qui ſoli ſunt, ſolent intra ſeipſos valde loquaces eſſe, lingua ſcilicet imaginationis & ratiocinationis colloquentes cum abſentibus, quaſi eſſent præſentes; aut ſecum ipſis in varijs negotijs: ait non ſolum feſſurum ſolitarium ſed etiam *taciturum*: amando ſcilicet internum ſilentium, & frænando mentis vagationes, & ratiocinationes inutiles: quæ ſimiles ſunt verbis otioſis ac ſuperfluis.

4. SED quoniam impoſsibile eſt, hominem ita interius tacere, vt cum nemine loquatur: addit vltimo Propheta, quod idem *leuauit ſe ſuper ſe*: ad loquendum cum Deo, cum Angelis, & Sanctis: oratione ſcilicet & contemplatione quibus ſpiritum ſuum cum Diuino per amorem coniungit. Et quoniam nihil eſt excelſius ipſo Deo: ideò non poteſt homo altius eleuare ſe ſuper ſe; quàm cum ſe coniungit Deo, fitque vnus Spiritus cum illo. Et ita S.
" Hieronymus explicans hæc verba dicit: militum Chriſti perfectio eſt exu-
" tam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, & tumultu ſeculi: eamque,
" quantum humana imbecillitas ſinit, feſtinat vnire cum Chriſto. Ad hanc
" autem perfectionem aſpirare debent Religioſi, quamuis rara ſit & pauciſſimis dono Dei hæc perfectio cõceſſa: eò quòd pauci eo feruore, qui neceſſarius eſt, ſeſe diſponant, vt illam Deus ipſis largiatur. Eſt tamen operæ pretium, vt Nouitij ab ipſo ſtatim initio eam diſcere incipiant: aſcendentes per quatuor iam inſinuatos gradus, & portantes ſemper ſuper ſe iugum legis, cũ obedientia perfecta: hoc enim nullo tempore, nullo loco aut occupatione, aut exercitio per totam vitam eſt deponendum.

§. 2.

SED pergit vlteriùs Ieremiæ doctrina. ne enim, qui ſe eleuat ſuper ſe, euaneſcat, & pereat: hoc ei pondus adijcit: *Ponet in puluere os ſuum*: hoc eſt demiſſe eligat ſibi vltimum locum in rebus omnibus, relinquens alijs primum.

NEC

Nec vacat myſterio, quod non dixerit Propheta: ponet in terra os ſuũ; ſed *in puluere.* parte ſcilicet minutiſsima, & viliſsima, & inutiliſsima terræ: quoniam verè humilis, ex rebus vilibus eligit ſibi viliſsimas, & abiectiſsimas in veſtitu, habitatione, & alia ſupellectili; & in reliquis huius mundi. Et quamuis multa præſtet, iudicat ſe ſeruum inutilem, omni honore & laude indignum. & vt appareat, eum id non facere coactum, ſed ſponte, ea phraſi vtitur, *ponendi os in puluere*: quaſi eum oſculans; humiliationemque & abiectionem magno amore complectẽs: nec ſatis ſibi eſſe exiſtimat humilitatem ex veritate propriæ cognitionis ortam; ſed & illam amplectitur, quam Sanctus Bernardus humilitatem charitatis & affectus appellat: eò quòd delitias ſuas reputet opprobria & contemptus: ideoque extendit ſeſe, ad ſubeundos & amplectendos quos poteſt. Ac propterea etiam non dixit Ieremias, quod ſedebit in puluere ſed *in eo ponet os ſuum.* Quemadmodum enim, qui in terra ſedet, non niſi mediam partem corporis ei coniungit, qui autem eandem oſculatur, caput quoque ei coniungit, quæ ſuprema pars eſt hominis: ita qui perfectè eſt humilis, ſuam humiliationem exercet in rebus omnibus, excelſis, & abiectis; in ijs quæ ſunt corporis, & quæ ſunt Spiritus, in materia eruditionis, & in materia virtutum: nam a *quanto magnus eſt, humiliat ſe in omnibus.* Denique quoniam à Deo contra primos noſtros parentes, propter eorum peccatum ſententia illa fuit lata: b *Quia pulus es, & in puluerẽ reuerteris:* Os in puluere ponere, illumq; oſculari, eſt, acceptare & venerari iuſtitiæ diuinę, ſententiam, ſeſeque ei ſubijcere, confitentem, ſe dignũ eſſe, qui conuertatur in puluerem; indignum verò, qui oculos in cœlum eleuet. Nã, quãuis hinc ſe eleuet ſupra ſe; vt coniũgatur Deo: inde tamen, ſeſe humiliat & abijcit vſq; ad puluerem, quem habet ſub pedibus agnoſcens, ſe puluerẽ eſſe: ac proindè, ſe id promeritum, vt ab omnibus calcetur, & cõculcetur. Hoc ipſum tamẽ, quòd ſe ita abijcit, ipſum iuuat, vt ſe iterum erigat, ampliusq; leuet ſuper ſeipſum. Ipſius enim Dei praxis & mos eſt, exaltare humiliantem ſe; & c *ſuſcitare à terra inopem, & de ſtercore erigere pauperem: vt collocet eum cum principibus populi ſui.*

1.

Serm 4. in Cant.

a *Eccl. 3. 20.*

b *Gene. 3. 19.*

c *Pſa. 112. 7.*

Hvic humilitati innititur Iuſti fiducia & ſecuritas: nam verè humilis, non eſt puſillanimis; ſed quò minus in ſe; eo ampliùs confidit in Omnipotentia Dei. Quamuis, ne fiducia proprios limites tranſgrediatur; nec ipſe nimis tutum ſe reputet: eidem coniungit caſtum timorem, qui vineam cuſtodit, ac tuetur. Nimia enim ſecuritas, mater eſt negligentiæ, ac deſtruit perſeuerantiam. Ac propterea Ieremias, poſtquam dixit: ponet in puluere os ſuum, adiecit: *ſi fortè ſit Spes.* vt hac via bonum poſsideat, quod cupit. Dixit verò *ſi fortè:* non quòd de miſericordia & liberalitate Diuina dubitet: ſed quòd intra ſeipſum confundatur, & erubeſcat, ſuam agnoſcens indignitatem.

2.

3. Ex hac humilitate vltimum illud oritur, quod eſt quaſi culmen Euangelicæ perfectionis: promptitudo ſcilicet ad excipiendas iniurias, & contemptus; ærumnas, ac dolores euẽturos; cum quadam fame & ſiti eorum. Et ita concludit Ieremias dicens: *Dabit percutienti ſe maxillam, ſaturabitur opprobrijs.* Quatuor ſunt qui poſſunt Tyronem percutere. Deus, cùm eum morbis, alijſque laboribus viſitat; Prælatus, cùm eum reprehendit, & pro eius defectibus punit; aut rebus durioribus & aſperioribus eum exercet, ac probat; amici & ſocij, cùm aliqua dicunt, aut faciunt contra ipſum, quæ eum pungunt & contemnunt: ac denique inuiſibiles aut viſibiles hoſtes: qui eum perſequuntur & cruciant. Omnibus enim his maxillam ſuam offert, vt percutiatur, conſpuatur, & irrideatur; acceptans lubens omnes ictus, & contemptus exorientes, inſtar famelici, ac ſitientis hominis, cupientis multum cibi & potus: quò poſsit famem & ſitim ſuam ſedare. Ex quo prouenit, vt non ſolùm non oderit eos, à quibus læditur, ac contemnitur; ſed eoſdem potiùs amet ex toto corde. Et quamuis illi ſint hoſtes, & ex aliquo odio ipſum vulnerent: non propterea eos deſinit diligere, & in ſua immittere viſcera: ſicut enim dolores & contemptus amat & amplectitur: ita eos amat à quibus inferuntur: & ſic ſua deſideria explent: vt in omnibus imitentur dulciſsimum ſuum Magiſtrum ac Redemptorem, de ſeipſo dicentem: d *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam nõ auerti ab increpantibus & conſpuentibus in me. Poſui faciem meam vt petram duriſsimam*, vt ictus exciperem: *& ſcio quoniam non confundar.* Quæ autem maior felicitas in hac vita eſſe poteſt: quàm heroica huiuſmodi exempla noſtri Saluatoris imitari: dum in ipſis contemptibus honor inuenitur, in doloribus gaudium, in ærumnis ac laboribus quies, ac ſolatium; & ſaturitas in eo, quod ijs videat ſe repleri? Tunc enim valdè excellenter promiſsio illa impletur, dandi Religioſis centuplum e *cum perſecutionibus*, ob ſaturitatem & lætitiam, quam Deus in illis tribuit.

d Iſai. 50. 6.

e Mar. 10. 30

HAE ſunt præcipuæ virtutes, in quibus debent eminere Nouitij, vt in ſuo Tyrocinio feruentes ſint ac perfecti. Et ex ijſdem conficere licebit elenchum talentorum, & facultatum, quæ in illis eſſe debent: vt ad Profeſſionem aut vota admittantur: ita vt Magiſtri diligenter examinent, & obſeruent: an omnes illas habeant; aut ſaltem, ad eas comparandas, aptitudinem. An ſcilicet magnam habeant fidem, qua ſola in exitu ex ſeculo, rebusq; viſibilibus deſerendis, dirigantur; an decreuerint, Deum accipere in ſuam vnicam hæreditatem, ac poſſeſsionem: deſiderantes eum ſemper, & in rebus omnibus quærere; an totam ſuam fiduciam ac fortitudinem ita in eo collocent, vt longanimes ſint, & moras in explẽdis ijs, quæ promittit, ferant: an à iuuentute ſua Domini iugum portauerint? & an propenſionem nunc habeant, & ſeſe applicent ad ferendum vitæ Religioſæ iugum, cum integra

obedientia & subiectione? an quietem, solitudinem siue recollectionem, & silentium ament: vt seorsim cum Deo agant? an sint generoso corde, cupiantque eleuare se super seipsos: vt egregia quæque in Diuino seruitio libenter aggrediantur: & studeant intimè coniungi suo Creatori? an ad res humiles & abiectas afficiantur; & propendeant, vt vltimum sibi locum in rebus omnibus eligant? & an ad opprobria, dolores, & ærumnas sustinendas parati sint, easque esuriant, ac sitiant? Hæ præcipuæ sunt dotes & qualitates seruentium Tyronum: quamuis non statim possint illas adeò perfectas habere. Sed Prælatis ac eorum Magistris incumbit, eos iuuare, & ad progressum stimulare: vt in proximo capite apparebit.

CAPVT XI.

RATIO TYRONES IVVANDI ANTE VOTORVM emissionem; seq. ad eadem edenda præparandi.

VAMVIS Deus Dominus noster vocans ad statũ religiosum, & inspirans renunciationes & vota, quæ in eo fiunt: præcipuè adiuuet gratia efficacis suę vocationis, vt ea executioni mandentur, cooperante ipso nouitio seruenter, vt dictum est: vult nihilominus, vt Prælati Religionum per Moysen significati; & Magistri nouitiorum per Aaron, curam gerant eorum, quos ipse vocauit; iuuentque vt procul à mundo recedant, & conficiant in ipso Nouitiatu itinera perfectionis cum tanto feruore, vt suorum votorum oblationem, & Professionem ipsam excellenter perficiant: ad tres præcipuos fines in hoc aspicientes. *Primus* est, ipsius Dei gloria: quæ crescit splendore sanctitatis, quam habebunt, qui ipsius obsequio se totos manciparunt. *Secundus* est, bonum ipsiusmet Religionis: cuius incrementum & perfectio ex eo dependet, vt bonos ei filios tradat, sanctitatem promouentes, quam mater ipsa profitetur. *Tertius* finis est, bonum ipsorummet tyronum: vt proficiant, & opus Dei cum diligentia faciant, suaque vota in magna excellentia offerant; & perfectionem assequantur, ad quam sunt vocati. Totum hoc complectitur perfectus zelus à charitate proueniens: quæ duobus suis actibus amoris Dei, & proximi, vrget Prælatos, ipsos Magistros, & alios Religionis seniores, vt Nouitiorum ac Tyronum perfectionem promouere studeant, ob tres prædictos fines. Quod iucundo quodam colloquio spiritus Sanctus explicuit in libro Canticorum, sic dicens: a *Soror nostra parua, & vbera non habet. Quid faciemus sorori nostræ in die, quando alloquenda est?* (cũ scilicet agetur de ea sponso tradẽda)

Supr. c. 1.

a *Can. 8. 8.*

si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea: si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. Quæ verba continent quandã rationem consultandi, quã Prælati, & Spiritus Magistri, ac seniorum Religiosorum congregatio habẽt inter se, circa remedium & profectum animarum tenerarum, & quodãmodo infantium in virtute, quas Christus D. N. vocauit, & ad Religionẽ perduxit eo fine, vt perfectissimas spirituales nuptias cum eis celebraret, tribus Castitatis, Paupertatis, & Obediẽtiæ votis interueniẽtibus. Quæ nuptiæ, cũ ad finẽ Tyrocinij sint celebrãdæ: cupiunt illi ad talẽ solennitatem, eas exornatas esse sanctitate, quæ decet eas quas supremus hic Rex in sponsas ducturus sit. Si enim virgines Regi Assuero nupturæ, (vt in libro Ester refertur) integrum annum expẽdebant in sua præparatione & ornatu, qui erat valdè magnificus: & b *sex* quidẽ *mensibus* primis *oleo vngebantur myrrhino; alijs vero sex quibus dam pigmentis & aromatibus vtebantur;* multo erit magis rationi consentaneum, vt animæ cœlorum Regi nupturæ, annum vnum, imò duos, & tres expendant in necessario ornatu procurando ad ipsum diem nuptiarum: ita vt inueniant gratiam in oculis eius, eiq; placeant. Quare meritò sex menses impendent & multo plures, vngendo se vnguento myrrhino, hoc est, carnis ac sensuum mortificatione, ad fœtores ac ineptos vitiorum sapores reijciendos; & seipsas præseruandas à peccatorum corruptione: per alios verò sex menses, & multo adhuc plures occupentur, vngendo seipsas fragrantibus variarum virtutum vnguentis, & exercẽdo earum actus cum tanto feruore: vt sint bonus odor Christi; bonoque suo exemplo omnes ædificent.

b *Ester.* 2.12

§. 1. *Castitas & Humilitas.*

HOC SPIRITV & zelo dicunt Magistri & Prelati de huiusmodi animabus: *Soror nostra parua & vbera nõ habet. Quid faciemus in die quãdo alloquenda est,* & sponso tradenda? Et in eadẽ interrogatione supponũt mysticè duas fundamentales virtutes, quibus ornati esse debẽt Nouitij, vt in Religionem admittantur, eiusq; status fructibus, ac Diuinis nuptijs cum maiori excellẽtia fruantur: virginitatem, scilicet & Humilitatẽ: de quarum coniũctione diximus plura superiùs. Quæ vt plurimum comitãtur fœminas, quæ in tenera ætate vocantur ad Religionẽ, suntq; etiam valde optandę in viris. Ac propterea solet Dominus noster in tenera ætate eos vocare; antequam Caro, & mundus fallacijs suis, eorum iudicium peruertẽs. experiri faciãt detestandas suas voluptates, & vanitates. Hoc autem insinuant illa verba: *parua & vbera non habet.* Caro .n. & mundus vbera duo ampla' valde, & turgentia habent, execrando suo lacte redundantia: vtrumque scilicet furiosum appetitum voluptatis &ị vanitatis: quæ Sanctus Bernardus vocat filias sanguisugæ semper dicentis, *Affer Affer:* eo quod neque animus vanitatibus, neq; corpus voluptatibus satietur. Ille autem paruus esse censetur, & nó habere vbera: qui prauos hos duos affectus mortificatos habet, perfectione ha-

Tract. 2. c. 7.

In Declam. in id: Ecce, nos reliquimus omnia.

rum

rum duarũ virtutum:nã virginitate & caſtitate Angelica, affectiones mortificat carnales;ac deſideria lactis cõſolationum terrenarum:vt capacior fiat cœleſtiũ,iuxta illud Iſaiæ:a *Què docebit Deus ſcientiã? & quẽ intelligere faciet auditũ? ablactatos à lacte, & auulſos ab vberibus.* Quaſi dixerit:qui ſtatuerunt abſtinere ab omnibus carnis ac ſenſuum ſuorũ voluptatibus,bene diſpoſiti ſunt, vt eis Dominus ſcientiã cõmunicet Diuinorum myſteriorum,quæ per fidẽ audiuerunt:quia luce ſua eos illuſtrat,vt ea intelligãt & aſſequantur: & eiſdẽ cõmunicabit etiã virtutũ ac perfectionis Euãgelicæ ſcientiã,quę in Religionibus docetur:ſatians eos lacte Diuinarum cõſolationum,quod ſpõſus Diuinus exprimit ex cęleſtibus ſuis vberibus. Sed multo magis ad hoc ipſum confert virtus internæ & exterꝛnæ humilitatis: quæ ſignificatur,cũ dicitur, *parua*,& *vbera non habere.* Humilis enim,& in ſuis oculis eſt paruus, & talis cupit haberi in oculis omnium hominũ.cõprimit .n.omnẽ tumorẽ,quẽ Superbia gignit in vberibus,& affectibus cordis.Non enim cõplacet ſibi Deus in paruitate & humilitate externa:ſi pectus interim tumet interna vanitate: ideoq; cùm nos vocat,inuitat,vt ab eo b *diſcamus:quia mitis eſt & humilis corde.* Quæ humilitas eſt præclariſsima diſpoſitio ad oblationẽ votorũ faciendam;& ad ſuſcipiendam doctrinam perfectionis, quæ traditur à Magiſtris in Religione.Qui valdè myſticè per modum conſultationis quærunt: *quid faciemus ſorori noſtræ?* non enim dicunt:quid ei dicemus? ſed; *quid ei faciemus?* Munus enim perfectorum Magiſtrorum non ſolùm eſt dicere; ſed etiam facere:quemadmodum diſcipulorum, & Tyronum non ſolum eſt audire:ſed etiam,quod audiuerunt,exequi. Neceſſe quidem eſt ipſos Magiſtros loqui, exhortari,docere & inſtruere Nouitios de rebus omnibus ad perfectionem propriam ſtatus Religioſi ſpectãtibus:ſed tales exhortationes debent ſimul complecti & verba & facta:illuſtrando intellectum veritatibus; voluntatẽ verò permouendo efficacibus virtutum deſiderijs; eosq; adiuuando & promouẽdo ad omnium executionẽ.Cõſultantes & inter ſe conferẽtes de medijs aptis adhibẽdis,ad eos iuuãdos in feruẽti Sanctorũ operum exercitio;& in perfecta ſui ipſorum mortificatione; & nominatim duorum appetituũ, quos diximus,voluptatũ ſcil. ac vanitatum.Negãtes eis,quæ delectãt,& honorem quem appetunt;& exercẽtes eos rebus, quæ pœnam & pudorem adferunt,quas illi refugiunt: adhibendo propria antidota ad radicem, ex qua tales appetitus procedunt.Qui(vt S.Bernardus dixit)ſunt c *fanguiſugæ* proprię volũtatis:cuius appetitiones & propẽſiones mortificãdę ſunt,ac flectẽdæ;nõ permittẽtes,vt ij propriæ volũtatis ac iudicij cõpotes fiãt; etiã in rebus,quæ videtur aliàs ſpirituales:eò quòd ſoleãt eſſe eſca vanitatis,& carnalitatis,licèt palliatæ:vt ſuſiùs poſtea dicetur. SED vlteriùs neceſſe eſt progredi Magiſtrorum induſtriam:Nouitij enim,etiamſi carnis ac mũdi vbera mortificẽt:attribuunt tamen ſibi nõ raro,ex zelo quodam indiſcreto,quòd

a *Iſa.* 28. 9.

b *Mat.* 11. 29

Suprà.

c *Pro.* 30. 15.

habeāt vbera ipſius ſpōſi: ideoque ante tēpus volūt fieri matres, docentes & lactantes alios: & in hunc modum alios proferunt ſublimes affectus, ſub ſpecie & colore maioris perfectionis; aſpirantes ad res maiores, quàm illorum ætas, & Tyronum ſtatus ferant. Nihil tamen horum ferre debent Magiſtri; ſed eos dexterè mortificare: reuocantes ſibi in memoriā, (vt S. Bonauentura monet) quod olim iubebat Dominus per Moyſen: vt d *quando filij Iſrael ingrederentur terram, & plantarent in ea ligna pomifera: auferrent præputia eorum*, & fructus ſiue *pomæ, quæ germinarent cenſerentur ipſis immunda tribus prīmis annis*: eò quòd non eſſent apta ad comedendum; & ipſis lignis eſſent noxia: eò quòd virtutem exſugerent, quæ debebat tendere ad radices, vt profundius in terram deſcenderent. Quid autem hoc erat aliud: niſi monere Prælatos, & Magiſtros Nouitiorum, qui in ſacræ Religionis horto ſunt plātati, vt primis ſui Nouitiatus annis, eos circumcidant, ac mortificēt: nec ſolùm affectus eorum inordinatos ad res prauas; ſed nimios etiā ad res bonas, quæ ſunt immaturæ, nec legitimum habēt ſaporem. Nouitiatus enim tempus non deſtinatur ad docendum; ſed ad diſcēdum; neque eſt tempus proficiēdi publicis actionibus, quæ præbēt occaſionem vanitatis; ſed iaciēdi profundas radices in humilitate. Ac proinde expedit tunc mortificare zelum alios iuuandi, eumq; differre ad ſuum tempus: & conari, in ſeipſis proficere mortificatione nimiorum affectuum ſuorum.

De informa. Nouit. c. 6. d Leu. 19. 23

§. 2. *Solidæ virtutes, & opera vitæ actiuæ & contemplatiuæ.*

POST prædictas duas virtutes, ſtudendum eſt alias valde excellentes comparare, quæ inſinuantur in reſponſione ſpiritus Sancti, ad interrogationē propoſitam. Ait enim primum: *ſi murus eſt, ædificemus ſuper eum propugnacula argentea.* quaſi diceret: ſuper fundamentum humilitatis & caſtitatis erigatur murus altus & fortis, qui animam ipſam omni ex parte circumdet, & cuſtodiat, ac defendat ab hoſtium oppugnationibus. Quis autem hic murus, & propugnacula ſunt, niſi virtutum ſolidarum vnio & coniunctio: quæ & fortes ſunt & protectio ac defenſio reliquarum, ac totius perfectionis Religioſæ, quam eleuant & ad culmē vſque magna cum excellentia perducunt? Quemadmodū enim murus ciuitatis conſtruitur ex multis, magnis, ac fortibus lapidibus calce connexis: ita religioſæ animæ murus fabricatur ex multis virtutibus coniunctis charitate, quæ eſt vinculum perfectionis. Ad hoc ædificiū pertinēt virtutes in proximo capite inſinuatæ: præcipuè animi *Fortitudo*: quæ timores reprimit; cor verò corroborat in certaminibus aduerſus hoſtes; *Patiētia*, quę moderatur triſtitias in doloribus & opprobrijs; animūq; adijcit ad ea tolerāda; *lōganimitas*, quæ nō affligitur, ppter ſperati ſubſidij moras, & laborū diuturnitatē; *Conſtantia*, q̄ odit mutationes, nec deficit in ijs, quæ bene ꝓpoſuit; *Fiducia*, in Deū, quæ humanis virib. addit Diuinas; *pura intētio*, quæ opera ipſa eleuat ad res æternas obtinēdas, de-

dignata

dignata fines tẽporales ac terrenos; ac deniq; *Charitas* fraterna, quæ corda cõnectit; & *Amor Charitasq;* Dei: quę omnia potest, omnia suffert, omnia sperat: estque inuincibilis ob Domini virtutem, quem diligit. Ex his virtutibus erigitur in ipso corde murus adeò fortis, vt nullæ impugnationes, aut tormenta Dæmonum valeant illum deijcere: cum illo est anima bene munita, tuta, & quieta; cum ingenti firmitate in sua vocatione; & in vita Religiosa, quam est aggressa. Et tunc in ea impletur, quod dixit Isaias Propheta: a *vocaberis ædificator sepium, auertens semitas in quietem.* Incedes enim cum magna quiete per semitam perfectionis, cùm tali muro munitus eris, ac circumdatus. Latet quoque aliquid mysterij in eo, quòd appellet *murum*, quam dicebat esse *paruam*: vt intelligant speciatim Religiosæ: cum ipso statu mutandam esse fæmininam imbecillitatem in fortitudinem plus quàm humanam. Ac propterea (dicit S. Thomas) abscindi illis capillos, qui sunt gloria fœminarum: quasi eo facto moneantur: se euadere subiectionem viris carnalibus, & animos induere viriles.

a *Isai.* 58. 12.

In 1. Cor. lection. 2.

AD IDEM ædificium aptius construendum adiuuant etiam Tyronum Magistri, prospicientes eis de materialibus aptis; suggerentes bona consilia, & rationes ædificandi; & ad virtutum exercitia magno spiritu exstimulantes. Cùm autem vident murum solidè erectum: adijciunt turres & *propugnacula argentea*, virtutes scilicet vitæ contemplatiuæ, quæ spiritum ad familiaritatem cum Deo eleuant, per orationem & contemplationem; magnamque notitiam & opinionem ei communicant diuinorum mysteriorum per lectionem & meditationem. Dicuntur autem *argentea* ob pulchritudinem & munditiam, quam in anima efficiunt; & quod versentur circa Dei verba in Scriptura sacra reuelata: b *eloquia enim Dei* (ait Dauid) *eloquia casta: argentum igne examinatum, purgatum septuplum* ab omni scoria. Sunt tamen turres & propugnacula: quia strenuè defendunt ipsum virtutum murum: quas ad altiorem extollunt perfectionem. Argentea turris est meditatio, fouęs ignem affectuum, quem Christus D. N. c *misit in terram*; excitatq; feruentia desideria eum in omnibus eius virtutibus imitandi. Propugnaculum argenteum est donum contemplationis, eleuans spiritum supra se: vt cum Deo suo illum vniat; valdeque perfecta similitudine in eum transformet. Denique propugnacula argentea sunt excelsa sensa fidei, cœlesti luce illustratæ: quæ quis assequitur; &, vt par est, magni facit mysteria diuina, promissaque Dei suis electis facta in hac & in futura vita: quibus valde solidatur vocatio; & hostibus resistitur: qui contendunt eam deijcere. Super talem murũ aptè collocantur tales turres & propugnacula: nam super vitę actiuæ virtutes feliciter crescunt actiones contemplatiuæ. Quæ (teste sancto Gregorio) præsupponit opera actionis, & mortificationis, quæ ipsam animam dolant ac purificant: & vtraque disponit ad perfectas spirituales nu-

b *Psal.* 11. 7.

c *Luc.* 12.

Lib. 6. *mor. cap.* 27.

d Gen. 29. 23

ptias cum ipso Christo Domino ineundas. Qui sicut Iacob, etsi priùs d *Liam* duxit, animam sc. Sanctis Actiuæ vitæ actionibus occupatam: multò tamen maiori amore ac iucunditate, *Rachelem* duxit; animam scil. actionibus vitæ contemplatiuæ decoratam; & multò adhuc libentiùs eam, quę vtrasq; actiones cõplectitur; etsi q; instar muri fortissimi cum pulcherrimis purissimi argenti propugnaculis. Quamobrem Nouitiorum Magistri magnam curã adhibere debent in hisce propugnaculis erigendis: docentes eos aptè orare, meditari & familiariter cum Deo agere: & proponentes ædificij materialia, siue puncta ac veritates, circa quas ratiocinationes & affectus suos exerceãt: rectè eos dirigentes, vt in ijs exercitijs insignes & eminentes euadant. nam quo gressu in eis profecerint: pergent etiam in reliquis. Neq; gratis Spiritus S. verbo illo vtitur, *ædificemus* in plurali numero: vt intelligatur, ad huiusmodi ædificium non vnum solum, sed multos concurrere debere: neq; sufficere solum discipulum, neq; solum Magistrum: nisi mutuo sese adiuuent: nec vterq; sufficient, nisi adiuuet ipse Deus: qui præcipuus est muri huius, & propugnaculorum eius exstructor: cuius gratia nunquam deest ijs, qui eã bene vti volunt. Refert autem plurimum ita diem totũ distribuere, vt eius vna pars expendatur in ædificio muri, & actionum externarum; altera verò in erigendis propugnaculis & actionibus internis.

§. 3. *Virtutes quæ sensus cohibent.*

QVAMVIS nihil superesse videbatur, ad animæ Religiosæ perfectionem: Spiritus sanctus tamen aliquid addit, dicens: *si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis*: hoc est, anima, quæ perfectionem Euangelicam profitetur, non potest esse murus omni ex parte clausus; sed necesse est, aliquod habere ostium, per quod pateat ingressus & exitus, iuxta prudentiæ Regulas. Sit itaque anima tanquam ostium, quod suis temporibus aperiatur, & occludatur: vt amicis liceat ingredi, & exire; sitque tuta, quod hostes non ingredientur. Cordis ostia sunt quinque sensus, & lingua. Quæ aperienda sunt ad res necessarias ac decentes; claudenda verò noxijs ac superfluis: ne mors, & ruina per ea ingrediatur. Cùm autem anima recens conuersa ac noua, non sit satis perita ac dextera: prospicit Deus noster, vt in Religione fiant ostia cedrina (quæ arbor est solida, odorifera, & quasi incorruptibilis) quibus omnes sensus bene custodiantur. Ostia cedrina sunt virtutes morales, quæ custodiunt, gubernantque sensus: exornatæ & corroboratæ documentis & consilijs, tam quæ continentur in Regulis Religionis; quàm, quæ à Tyronum Magistris traduntur. Tabulæ cedrinæ, quibus illa ostia compinguntur, sunt *temperantia*, quæ gustus voluptates moderatur; *modestia*, quæ oculos aperit, clauditque prout oportet, reliquasque corporis actiones dirigit; *silentium* religiosum, quod linguam frenat, & suo

tem-

tempore tacet; regularis ipſa *clauſura*: vt nunquam ſine ſuperioris facultate quis egrediatur; *manſuetudo*, & Clementia, quæ iræ impetus prohibet; *Obedientia*, quæ voluntatem ſubijcit executioni omnium harum actionum; & *prudentia*, quæ medium in eis omnibus tenendum præſcribit. Hæ omnes virtutes ſunt quaſi tabulæ cedrinæ, ſolidæ ac fortes, ob firmitatem, qua quiſque ſeruat quod ad ſe ſpectat; fragrantes, propter ædificationem, quam alijs adferunt; incorruptibiles, eò quòd à plurimis culpis præſeruet; & ſic conferant ad muri, eiuſq; propugnaculorum defenſionem, & perfectionis virtutum reliquarum conſeruationem. Dicuntur quoque Cedrinæ: eò quòd a *Iuſtum* faciant florere, *ſicut Cedrus Libani*, imitantem exempla magnorum Sanctorum; & ſupremi omnium cedri, Chriſti Saluatoris noſtri: qui in huiuſmodi virtutibus mirum in modum floruit: cuius exempla tabularum cedrinarum vicem ſubire poſſunt: ex quibus oſtia fiant ad noſtros ſenſus frænandos, & continendos. Hæ ſunt in genere virtutes, in quibus Prælati & Tyronum Magiſtri eos debent exercere: præmiſſa conſultatione & conſideratione hic inſinuata, cuitatis ſemper vitioſis extremis. Neque enim adeò accelerare & vrgere debẽt, quaſi velint: eos vno die fieri perfectos; neque adeò tarde, vt permittant, eos ſemper eſſe ignauos ac deſides. Nec debent, eos adeò premere, & onerare, vt ruat ædificium, quod erigere cogitant; neq; adeò illis conniuere, vt nunquam illud exurgat. Ne adeò excelſas turres ſuper murum debilem erigant, vt illas ferre non poſſint: nec ſatis ſibi eſſe exiſtiment, ſi paruas erigant, cùm poſsit murus ferre maiores. Cuique igitur penſum illud, modumque orationis præſcribant: quæ eius ſeruori & mortificationi, cui ſeſe dedit, ſit accommoda. Sed & illud attendant: vt cedrinæ tabulæ ipſis oſtijs ita aptè coniungantur: ne hoſtes qui valde ſunt ſubtiles, rimulam aliquam inueniant, per quam poſsint penetrare: ne prætextu ſolatij aut recreationis ita alicui ſenſuum habenas laxent, vt præcipitetur; neque adeò fortiter premant, prætextu obſeruantiæ religioſæ: vt eos frangant ac deſtruant. Sed quoniam totus ſequens Tractatus de ijs virtutibus aget: in eodem etiam de eis agetur, quatenus ad Tyrones ſpectant.

a *Pſal.91.13.*

CAPVT

CAPVT XII.

PERFECTA RATIO VOTA, ET PROFESSIONEM *ipsam emittendi.*

ACCEDAMVS tandem ad conclusionem ex prædictis probationibus, consultationibus, ac diligentijs prouenientem: ad Nouitios scilicet siue Tyrones admittendos, vt Vota sua & Professionem edant. Si enim ornamentum habent virtutum prædictarum; digni sunt, cum quorum animabus cælestis Sponsus nuptias tandem concludat; & in domum suam tanquam perpetuos eius habitatores admittat, per oblationem trium Votorum: quæ emittent cum eo feruore & spiritu, quo Dauid prædixit, dicens: a *Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.* In quibus verbis ad viuum depictus est ingressus in domum Dei, quæ est ipsa Religio, cum holocaustis trium Votorum, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: quæ appellat holocausta, ob rationes supra positas. Sed modum & rationem ea cum magno fructu & spiritu faciendi explicuit illis verbis: *quæ distinxerunt labia mea:* hoc est, clerè ac distinctè obtulerunt. Quid autem aliud est (ait S. Augustinus) vota distinguere: quàm profunda consideratione discrimen agnoscere inter ea offerentem, & eum cui offeruntur: perpendendo summam alterius vilitatem, & indignitatem; & infinitam alterius amplitudinem ac Maiestatem? Hac enim consideratione, qui vota emittit, hinc sese humiliabit ac erubescet: indignum se iudicans, qui tanto Domino aliquid offerat: inde verò resumet animum, confidens in Omnipotentia & liberalitate Domini, ea acceptantis: quòd sit auxilium præbiturus, ad explenda, quæ promittit. Talem distinctionem (ait idem S. Doctor) adhibere debes in votis tuis: vt agnoscens, quantum interfit inter te & Deum: teipsum tanquam valde improbum accuses; Deum vero tanquam optimum laudes; & intelligas, te esse creaturam, ipsum vero Creatorem; te esse tenebras, ipsum verò lucem, te mutabilem, ipsum immutabilem; te indigere Deo, Deum non indigere te: ex tuis enim votis nec ipse crescit, nec ditescit, aut commodum aliquod accipit. Tibi est melius quidquid de te, pro te facit: non ei, qui facit. Maiusque beneficium confert ille tibi, cum acceptat vota tua: quam tu ei obsequium; dum illa ei offers: non enim in ipsius, sed in tuam cedunt vtilitatem. Ille tamen & dignus est, & promeretur: vt illa ei offeras; & ex hoc ipse glorificatur: non quòd eius propterea gloria augeatur; sed quod iure optimo illi debeatur.

a *Psa. 65 13.*

Tract. 3. c. 4. In Psal. 65.

§. 1.

§. 1.

EX quo fit, vt votorum oblationem hæ tres virtutes debeant præcipuè comitari. Profunda ſcilicet humilitas, ac reuerentia ad Maieſtatem Diuinam; magna fiducia in eius infinita miſericordia & omnipotentia; & fernens oratio ac meditatio, quæ accendat foueatque diuini amoris ignem, quo holocauſtum eſt comburendum, & conſumendæ affectiones voluptatum, diuitiarum, ac libertatis, quæ tribus Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ votis iugulantur. Quod ſatis Pſalmiſta inſinuauit, cùm dixit: a *Holocauſta medullata offeram tibi* CVM INCENSO: quod (iuxta aliquos Doctores) non accenſionem, ſed thus ſignificat, quod offerri ſolebat cum cæteris ſacrificijs: eſtque figura b *orationis*, quæ illa comitatur: vt eorum odor in cœlum *dirigatur*, & aſcendat; efficiatque oblationem ipſam gratã; & impetret à Deo gratiam, ad eã efficiendã; & cum perfectione explẽdã. Hoc totũ mirificè quaſi in cõpendiũ redegit Pater noſter S. Ignat. in formula votorum edendorum, quam nobis præſcripſit: in qua ea vocat *holocauſtum*. In qua formula præmittit diſtinctionem ac diſcrimen inter vouentem & ipſum Deum, & actus humilitatis ac fiduciæ, ſic dicens: *Omnipotens ſempiterne Deus, ego N. licet vndecunque diuino tuo conſpectu indigniſſimus, fretus tamen pietate ac miſericordia tua infinita, & impulſus tibi ſeruiendi deſiderio: voueo*, &c. Et poſtea addit pijſſimam quandam orationem, qua ſupplicat eidem Domino, *per Ieſu Chriſti ſanguinem: vt holocauſtum illud in odorẽ ſuauitatis admittere dignetur & vt largitus eſt ad offerendum ſic etiam, ad explendum gratiam vberem largiatur.*

a *Pſal.* 65 15 *Ianſen. explicat: offerã holocauſta arietum cũ incenſo.*

b *Pſa.* 140. 2

SED multò amplius contendit Dauid obtinere, cùm ait: reddam tibi vota c *quæ diſtinxerunt labia mea*: Verbo enim diſtinguendi docet nos, vota non præcipitanter, nec feſtinanter, neque in genere aut confusè (vt alibi diximus) ſed cum quiete diſtinctè & clarè, benè prius perpenſis ijs quæ Paupertas, Caſtitas, & Obedientia, (quæ in votis promittuntur) complectantur. Non enim omnes Religiones eumdem habent modum Paupertatis, nec eamdem obedientiæ ſeueritatem. Quare plurimum refert, vt quiſque diſtinctè nouerit, quid ſuis votis offerat; & ad quid ſe obſtringat; & vt labia ea proferant cum iucunditate quadam ac diſcretione; cum tranquillitate, & ſapientia, quaſi ipſis verbis oblectetur, & in ſingulis, immò in eorum ſyllabis hæreat, hoc eſt, in ſingulis rebus, quas ſingulæ promiſſiones in ſe continent. Et quemadmodum in antiqua lege, cùm animal erat in holocauſtum offerendum, non integrum in altari ponebatur; ſed d *detracta pelle, & eius artubus in fruſta conciſis*: vt ſuppoſitus ignis facilius poſſet eos penetrare, & comburere, nihil eorum incombuſtum relinquendo: ita etiam, qui in ſui cordis altari oblaturus eſt ſpirituale hoc holocauſtum:

c *Pſal.* 65. 13. *Tract. 1. c. 9.*

d *Leuit* 1. 6.

distinctè nosse debet partes omnes Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; vt diuini amoris ignis omnes accendat, ipsumque cor moueat ad easdem offerendas & implendas. Si enim hoc modo innotescat, quod promittitur: facilius postea ac iucundius impletur. Ac propterea dixit Dauid: ***reddam tibi vota mea:*** cò quòd ea distinxissent labia sua, & maturè ac prudenter ea obtulissent. Ad idem etiam diriguntur probationes, & tentationes præcedentes (vt supra est dictum:) vt maior sit experientia rerum, quæ sunt offerendæ; ac proinde cum maiori distinctione ac deuotione offerantur. Ac propterea forte præmisit Psalmista: ***Transiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium:*** & mox subiecit, quæ hactenus posuimus: ***introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea.*** Nouit ij enim per aquam & ignem tentationum ac probationum tyrocinij transeunt: ex quibus deducit eos Deus expeditos, purificatos, valdeque illustratos: & tunc ingrediuntur ipsam Religionem, distinctè offerentes sua holocausta magno animo, certaque spe explendi quod promiserunt: cùm ante ipsam promissionem exactè illud expenderint ac probauerint.

QVARE in hac oblatione distinctè valdè, & speciatim perpendenda est eius perpetuitas; omnia enim hæc tria vota sunt perpetuæ Paupertatis, perpetuæ Castitatis, & Obedientiæ perpetuæ, per totam scilicet voluentis vitam: quæ licet possit esse breuissima, potest etiam esse diuturnior. Qui igitur vota hæc offert, statuere debet per totam suam vitam illa cum magna longanimitate seruare, etiamsi duret per multos annos. Hoc significabat lex holocausti, quæ iubebat à tempore, quo e ***animalia offerebantur, cremari in altari tota nocte vsque mane,*** subijciente Sacerdote ligna sufficiētia, vt ignis tam diu perduraret donec ipsa animalia comburerentur, & consumerentur. Ac propterea, cùm animalia erant maiora, quales sunt boues, hirci, & arietes: necesse erat addere plura ligna, vt ignis maior esset; & ita posset illa nocte oblatum holocaustum consumere. Hunc in modum, quamuis trium votorum holocaustum breuiter offeratur, quoad primam eius oblationem, quæ nos ad ea obseruanda constringit: exercitium tamen & obseruatio eorum perdurare debet per totam miseræ huius vitæ noctē; donec æternitatis dies illucescat: ita vt neque tentationes, neque aliæ aduersitates occurrentes ab hac obseruatione vouentem retardent. Ordinariè enim totum illud tempus necessarium est, vt ignis Diuini amoris totum holocaustum consumat, mortificando, & in nihilum redigendo affectum inordinatorum reliquias, quæ remanere solent, aut in corde erumpere, ad voluptates, diuitias, honores & libertatem: quibus per ipsa vota renuntiauimus. Quæ res cùm sint omnino magnæ; &, vt iam dicebamus, per boues, hircos & arietes significatæ, quos Dauid obtulit in holocaustū,

e *Leuit. 6. 9.*

dicens:

dicens: f *cum incenſo arietum offeram tibi boues cum hircis*: neceſſe eſt: diuini amoris ignem, valde magnum eſſe; & per totam vitam nutriri, multiſq; lignis foueri: iijs ſcilicet rebus, quibus ille creſcit & augetur: quales ſunt lectio piorum librorum, meditatio diuinorum myſteriorum, frequentia Sacramentorum; aliaq; varia exercitia, quorum eſt frequens vſus in Religione, iuxta ipſius leges ac Regulas.

f *Pſal.* 65.15

§. 2.

QVOD autem Deus D.N. in hac oblatione pluris facit, ſunt interiora, magiſque occulta: quæ Dauid *holocauſta medullata* appellat, ſiue medullam ipſorum holocauſtorum: quæ in hoc holocauſto eſt animi deuotio, qua illud offertur. Non dico teneram illam, ac ſenſibilẽ, quæ dulces ſæpè profert lacrymas; licet & hæc bona ſit: ſed quæ verè eſt ſubſtantialis & cordialis, conſiſtens in promptitudine volũtatis, generosè ſine aliquo termino offerentis cor ſuum, & quicquid habet, habereve poteſt in hac vita, quemadmodum Scriptura ſacra dicit, populum obtuliſſe: a *mente promptiſſima atq; deuota primitias Domino.* Quæ vt melius intelligantur, aduertendum eſt: quòd cùm homo ex ſeipſo valdè ſit pauper ac miſer, ac proinde quicquid Deo offerre poteſt, valdè ſit modicum, aut nihilum: nam vt Iſaias ait: b *Gentes omnes* cum illo comparatæ, *ſunt quaſi ſtilla ſitulæ; & inſula quaſi puluis exiguus, & omnes gentes quaſi non ſint, ſic eſſe coram eo, & quaſi nihilum & inane reputatæ eſſe ei*: ac propterea omnia ligna Cedrorum montis Libani, & omne pecus, quod in eo paſcitur, non ſufficit, vt dignum aliquod holocauſtum ei offeratur. Et licet hæc omnia magna in ſe eſſent: non tamen ſunt noſtra, ſed ipſiuſmet Dei: nam (vt Dauid dixit) c *quæ de manibus eius accepimus, dedimus ei.* Ex quo fit, vt gratia diuinę Vocationis ad impinguandas & extollendas oblationes, imprimat animæ generoſam quandã voluntatẽ commutãtem eas ex pauperibus in opulentas; & ex paruis in valdè magnas, & amplas. Nam (teſte S. Greg.) nihil offertur Deo ditius voluntate bona: cũ qua, quod modicum aliàs erat, fit multum; ſicut abſq; ea, quod multum videbatur, eſt nihil; cum ea, d *duo æra minuta* præferuntur multis ducatis; & hi ſine ea minoris fiũt, quàm æra minuta, nullus ditior eſt eo, qui ciſtas cordis ſui plenas habet auro bonæ voluntatis pretioſiſſimo. Illa enim quando eſt perfecta duo efficit in ſuis oblationibus. Primum eſt, & tradit Deo quicquid habet, & poteſt (vt ait S. Greg.) *iuxta vires*: nihil ſcilicet ſibi retinens; aut negligens aliquid facere, quod poſſet, amando, & ſeruiendo Deo ſuo ex toto corde, ex tota ſua virtute, & ex omnibus viribus ſuis: & hoc quidẽ ſufficit ad integritatem & plenitudinẽ holocauſti: ſed bona voluntas præter hoc cupit dare Deo multo plura quàm habeat; & facere *vltra vires*, nullum ponens limitem aut terminum deſiderijs ac votis ſuis. Et hac animi in-

a *Exo.* 35.21.

b *Iſa.* 40.15.

c 1. *Paral.* 29 14

Hom. 5. *in Euang*

d *Luc.* 21.2.

Supra.

genuitate tria hæc vota offert. Voto igitur paupertatis offerre debès quæcunque habes,& in hac vita habere potes;ſed tali tamen animo: vt ſi totus mundus tuus eſſet,& mille alios mundos haberes:omnes Deo tuo offerres & ſi plenum haberes dominium omnium quæ creata ſunt, abſque dependentia ab alio:totum renũtiares,ac deſereres, vt Creatori tuo totum offerres. Voto caſtitatis offerre debes corporis tui integritatem,& animæ puritatem iuxta vires tuas ſcilicet humanas:tali tamen deſiderio, quod eam cuperes ſeruare etiam vltra vires humanas,atq; ſi eſſes Angelus. Et hæc perfectiſſima eſt caſtitas,quam Angelicam vocant: quæ efficaci deſiderio eam ex gratia Dei ſeruat puritatem,quam Angeli ex natura ſua poſſident. Obedientiæ voto offerre debes Deo libertatem, & voluntatem tuam cum omni perfectione tibi poſſibili: deſiderio tamen multò plus debes offerre, quàm tu poſſes: deſiderans diuinam voluntatem in terra exequi cum omni perfectione,qua ipſi beati eam exequuntur in cœlo; & multò adhuc præſtantiori,ſi præſtantiori poſſes;imò cum infinita perfectione,ſi hæc tibi eſſet poſſibilis.

CVM huiuſmodi excellentia,diuina Vocatio inſpirat faciendam eſſe triũ votorum oblationem,vt ea ſit valde perfecta.Nam ea eſt ſementis, quæ in bonam terram iacta,fructum profert centuplum, ſummam ſcilicet perfectionem, ad quam poteſt pertingere. Neque caret myſterio, quod Sancti Matthæus & Marcus in hac ſeminantis parabola dicant,e *ſementem, quæ cecidit in terram bonam,protuliſſe fructum,aliam centeſimum, aliam ſexageſimum, aliam trigeſimum:* At S. Lucas ſolum dicit: f *ſementem quæ cecidit in terram bonam feciſſe fructum centuplum.* Si enim ad ea reſpiciamus,quæ tribus votis offeruntur,diuerſi in eis inueniuntur gradus.Nam votum paupertatis fructum offert trigeſimum,bona ſcilicet externa & fortunæ;caſtitas,duplum, hoc eſt,ſexageſimumfructum profert:bona ſcilicet, ac voluptates proprij corporis;Obedientiæ autem votum fructum profert centeſimum, bona ſcilicet pretioſiora animæ. Si autem ad bonam voluntatem reſpiciamus, qua hæ tres oblationes offeruntur:in omnibus & in ſingulis fructus offertur centeſimus,ob ſummam, qua offertur perfectionem. Hoc eſt quod Chriſtus Dominus noſter plurimi facit.Nam(vt idem S.ait)pluris cor facit,quàm ipſum donum;& magis approbat bonum mentis affectum,quàm quoduis aliud munus.

e Matt.13.8. Marc 4.8.
f Luc.8.8.

HINC licet progredi ad perpendendam præſtantiam & excellentiam nuptiarum ſpiritualium, quas celebrat anima cum Deo ſuo per tria hæc vota,cum tanto ſpiritu edita.Nam ſi vel ipſum caſtitatis votum ſolũ ad has nuptias contrahendas ſufficit,(vt ſupra eſt dictum:)quanto maiori excellentia contrahentur,ſi duo alia vota eidem coniungantur? cùm enim hæ nuptiæ ſint ſpirituales, plurimum earum præſtantia extollitur per votum

Tract 2.c.4. & 5.

obedien-

obedientiæ, quo traditur Deo optima vis animæ, quæ est ipsa voluntas: qua exornata charitate fit vnio spiritus cum Deo suo. Nam quēadmodū fœminæ dotem suam adferre solent, quam die nuptiarum viris suis tradunt: ita dicere licet: votum paupertatis esse traditionem dotis, qua diuino suo sponso tradit omnes facultates, quas habet, & habere posset: quamuis id totum pro nihilo reputetur respectu eius, quo ille dignus est: sed cum eo cōtenta est, quòd se in ancillam offerat Domino, qui ipsam dignatur accipere in sponsam. Quod si illa tantam adfert dotem, quas Arrhas ei tradet cælestis Rex: cùm deceat tradere pro sua magnificentia & Maiestate? Quare adeò magnas pretiosas q; tradit, vt nullo pretio possint æstimari: nam ipsemet g *Spiritus S.* (vt ait Apostolus) *est pignus hæreditatis nostræ*, aut Arrhæ (iuxta aliam versionē quā S. Thom. valdè approbat:) pignus enim datur quasi ad tempus, & commodato; Arrhæ verò sunt donum ex se perpetuum: Spiritus autem sanctus donum est permanens in sponsis Christi, vsq; ad vitam æternam: nisi ipsæ sibi desint. Quæ igitur Arrhæ pretiosiores esse possunt Spiritu S. qui est Deus infinitus & fons donorum omnium, quæ iustis cōmunicantur? Qui cùm Religiosis traditur tamquam Arrhæ propriarum cum ipso nuptiarum. in ea plenitudine datur, quam status eius excellentia postulat. Ne timeas, ô anima; ne fias pusillanimis aut timida, etiamsi videas: te esse paruam, & vbera non habere; debilem, sterilem, & ex teipsa miserabilem: nam ipse Dominus, qui te ad Religionem vocauit; & vt ex mundo exires; & ad ornamentum aliquod comparandum, vt hanc oblationem faceres adiuuit: ipsemet dignatur eam acceptare, teque in suam accipere sponsam: tradens tibi pro Arrhis diuinum suum spiritum cum ea gratia & auxilio, quo opus habebis ad tuam oblationem faciendam, & porrò explendam. Iam es quasi murus ob firmum decretum, quo statuisti in eius seruitio semper manere in ipsius domo. Tutò potes super hunc murum tria vota, quasi tres turres aut propugnacula argentea fortissima & speciosissima fabricare. Ipse enim Dominus h *sumptus* tibi dabit, *qui necessarij sunt ad perficiendum*, ita vt nec hostes tui *incipiant illudere tibi, dicentes: Quia hic homo cepit ædificare* turrim perfectionis, *& non* habuit animum eam *consummandi*. Quod si importunis ac molestis tentationibus te persequentur: conscende argentea illa propugnacula, memor trium promissionum, quas Deo fecisti; & quas Deus adeò magnificas tibi fecit, vt tu impleas, quas fecisti. Hac autē memoria & fiducia conuertere in hostes tuos; resistens strenuè eorū conatibus, & impugnationibus. Quod si quis hostium ingredi tentauerit per sensuum tuorum portas: occlude eos tribus his votis, quasi tribus tabulis Cedrinis valdè selectis: certò tibi persuadens eum, qui tanta promisit, non daturum aditum alicui rei, quæ ipsum ad eas confringendas inducat.

g *Ephes.* 1. 14 *ibi Lessius.* 5.

h *Luc.* 14. 28

ciat hominibus; ſuisque donis eos repleat eo ſolum nomine, quod ipſe bonus ſit, eiſque benefaciendo oblectetur. Qua conſideratione, ſi exacta illa fuerit ac profunda, admiraberis & obſtupeſces cupiens ſummè amare tantum benefactorem, & in eius obſequio liquefieri, dicentem tibi ipſi: *quid retribuam Domino?* Quid ob amorem infiniti huius benefactoris faciam? Et in qua re oſtendere licebit amorem, quem erga ipſum habeo; ac retribuere pro eo, quem ipſe erga me habet?

Mox vlterius progrediens, multitudinem perpendes & magnitudinem beneficiorum, quæ Deus in te contulit, generalia, & ſpecialia; naturalia, & ſupernaturalia; in corpore, & in anima: attendens multitudinem eſſe innumerabilem: magnitudinem immenſam & incomprehenſibilem, Nominatim autem hæc tria in tua vocatione perpendes: Innumera & grauiſſima mala ac pericula huius mundi: ex quibus te Deus eduxit; innumera & excellentiſſima bona eius ſtatus, in quo te Deus collocat; & multò maiora, quæ tibi promittit. Et admirans tantum beneficiorum exceſſum, à teipſo exiens, dices, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Et in quo licebit me gratum oſtendere, ob adeo benevolam vocationem, qua me ad talem ſtatum elegit. 2.

Et hinc ad teipſum iterum ingreſſus, perpendes tuum nihilum, miſeriam, & indignitatem tuam quodammodo infinitam, ob tua peccata, pertinaciam, & ingratitudinem erga Deum: propter quæ dignus eras, cuius Deus obliuiſceretur, & quem Deus repelleret, puniret, & ad profundum infernum proijceret. Et videns, quod tantus Dominus tanto amore tot contulit beneficia homini adeo improbo, adeoque ingrato: tali aſpectu obſtupefactus, factus omninò extra te, cum ingenti affectu tibi ipſi dices: *Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* mihi inquam qui talis ſum, qui tam procul ſum ac remotus à promerendo quodcunque beneficium, quantumuis minimum? O Deus cordis mei, oſtende mihi cœleſti tua luce, quid velis à me tibi dari; & qua ratione id ipſum dare debeam: decreui enim; certoque conſtitui, facere quicquid tibi gratum fore cognouero. Hoc ſpiritu pio adeò ac grato concepit Dauid propoſita & holocauſta, quæ refert: quæ omnia ſunt actus gratitudinis & exceſſus amoris: non enim ſolum ſe obtulit ad ea præſtanda, quæ ex præcepto tenebatur; ſed ad alia etiam opera, quæ tantum erant ex conſilio. In quibus emineredebent qui recens ingrediuntur Religionem, aut ſecundum repetunt ingreſſum per ſacra vota, vt corpus vnum cum ea conficiant. 3.

§. 2. *Confessio & sacra Communio.*

PRIMVM omnes meritò inde incipere deberent, vnde incepit Dauid, dicentes: *Calicem salutaris accipiam*, calicem, inquam Saluatoris, aut salutis: hoc est, quem Saluator noster constituit, ad salutē animæ meæ reddendam. Qui calix non vnus est, sed multi: & omnes accipere de-
1. bet Religiosus in hisce suis ingressibus; sed ordine suo. Cùm enim certum
a *Eccl.* 34.23 sit (vt Ecclesiasticus dixit) *quod dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiatur peccatis*: plurimum refert, quod cupiens offerre Deo aliquod donum, & seipsum, in sacrificium; & votorum suorum oblationem facere studeat prius, se à peccatis purgare: accipiens calicem, quem Deus ad ipsum sanandum, & ab eis purgandum instituit.

2. PRAETEREA, cùm quis ægrotat, & noxijs redundat humoribus, quibus impeditur à cura rerum, quæ sibi incumbunt: primum omnium dat operam sanitati recuperandæ, accipiens Syrupos & alias purgationes, ad recipiendam sanitatem necessarias, quas etiam valde amaras libenter sumit, eò quòd sint potiones salutis. Quod si tunc ab aliquo amico suo magnum aliquod beneficium accipiat, dicere solet: cupio sanitati restitui, & ex hoc lecto surgere: vt me seruitio tuo adcicam, quò aliquid reddere possim pro plurimis, quibus me obstrinxisti. Hunc in modum qui Religionem ingreditur, & spiritu æger est propter vitia & passiones: primum, cui attendere debet, est, vt sanitati restituatur, sumatque calicem salutis, hoc est, media adhibeat, ad sanitatem recipiendam; & opera actionesque sui status exercenda. Et in hoc ipso primùm ostendet meritò Domino Deo nostro animi gratitudinem, dicens ei ex toto corde: vellem, Domine, liber esse à peccatis meis, & sanus à morbis qui alligatum & impeditum me tenent, quo minus opere ipso amorem ostendam, quem erga te habeo: & plurimum, quo tibi sum obstrictus. Quamobrem firmiter statuo, haurire statim calicem, quem in meam salutem constituisti. Quis autem hic est ca-
CONFES lix, nisi Pœnitentiæ & Confessionis, illo vino plenus, de quo Dauid: b *Potasti nos vino compunctionis*, contritione scilicet ac dolore peccatorum, qui
SIO. b *Psal.* 59.5. non solum vulnera exterius abluit; sed tamquam haustus purgans ingreditur per omnes venas & angulos cordis, quod pungit & aperit: vt per ipsam confessionem exeat omnis malus humor peccatorum; maneatque ab eis expurgatum. Vocatur autem calix Saluatoris, eò quòd ipse illum instituerit; & tamquam medicus sapientissimus præscripserit, ad sanitatem nobis restituendam.

3. ET, cum peccatorum venia ac remissio tantum sit beneficium: est tamen Deus adeò bonus, adeoque propensus ad ea condonanda, eò quòd

maxi-

maximi faciat,& vehementer cupiat noſtram ſalutem: vt præmium ſuum reputet,quod nos calicem illum & hauſtum ſumere velimus: in quo ſalus, & vita noſtra conſiſtit. Atque ſi medicus mercedem ſuam & ſui laboris gratitudinem reputaret, quòd ægrotus purgationem ab ipſo præſcriptam, ob ſalutem propriam ſumere vellet. Si itaq; noſſe velis, ô anima, *quid retribuere* poſsis *Domino pro omnibus quæ retribuit tibi:* ſume calicem hunc ſalutaris tui,etiamſi amarum,reddendo Deo honorem,humili peccatorum tuorum confeſsione:aptè enim accommodatur hîc,quod Ioſue dixit ad Achan:c *Da gloriam Domino Deo, & confitere atque indica mihi, quid mali feceris.*

c Ioſu.7. 19.

Propter triplicem hanc rationem, qui Religionem ingreditur, aut vota ſua, aut Profeſsionem emittit: haurire debet calicem hunc ſalutaris: idque non quomodocumque & ruditer, ſed cum amoris exceſſu;plus præſtans,quàm aliàs ad ſanitatem recuperandam tenebatur;& contendens,valde gratum ſe Deo noſtro oſtendere: inſtituens generalem omnium totius vitæ peccatorum confeſsionem,etiam quæ priùs eſſet confeſſus.Nam(vt ait S.Bonauentura) quemadmodum is vitam nouam inchoat, & habitum induit nouum:ita æquum eſt,vt veteri vita ac veteris hominis reliquijs omnino ſe exuat; adhibens ex parte ſua nouam hanc diligentiam, ad id perfectè conſequendum.Quam generalem totius vitæ confeſsionem,ſi in primo ſuo ingreſſu fecit:expedit aliam etiam generalem inſtituere ab vltima inchoando,vſque ad illud tempus, quo vult edere vota ſua:vt oblatio eò ſit magis grata Domino:quò ex corde procedit puriori. Nam,vt Scriptura ait;prius d *Deus reſpexit ad Abel, &* poſtea *ad munera eius.* eò enim magis illi placet ſacrificium:quò is,qui offert,eſt melior.

In ſpeculo diſcipline p.1.c.1.

d Gen.4.4.

Sed quoniam calix hic pœnitentiæ, etſi infirmum reddat ſanitati, & iuſtificet peccatorem:nòn tamen firmum eum facit,ac fortem; ſed remanet adhuc ille debilis,& cum languore conualeſcentiæ:eſt alius calix ſalutaris, ſanctiſsimum ſcilicet altaris Sacramentum: in quo latet ipſemet Saluator, qui panis & vini accidentibus tectus,medicus eſt noſter, medicamentum, ſalus, & vita noſtra: qui ſua præſentia debilem confortat,valetudinarium corroborat; ac iuuat vt ſani opera exercere poſsit; triaque vota ſeruare Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ: nam ipſe Dominus venit caſtus, pauper ſpiritu,& obediens: quem ſpiritum ijs communicat, qui cum tali deſiderio ac diſpoſitione ipſum ſuſcipiunt. Quare plurimùm refert: vt, quando hæc vota eduntur,aut Profeſsio fit,diuiniſsimus hic calix ſuſcipiatur.ille enim valde eam perficit;vireſque & animum addit,ad eam implendam.Nam quemadmodum dixit S. Dionyſius: *non contingit, aliquem perfici perfectione hierarchica, niſi per Diuiniſsimam Euchariſtiam.* per eam enim omnis perfectio plene communicatur. Et ita ait,ſuo tempore tradi ſolitam Monachis, cùm ſuam edebant Profeſsionem; quamuis etiam propter aliam

Commvnio.

Cap.3 Eccle. Hierarch.

causam, quam postea adferemus. Et quamuis hoc sit supremum donorum, quæ Dominus noster nobis largitur: voluit tamen, idem esse gratiarum actionē ob reliqua beneficia; & vt in gratiarum actionem pro illis hoc susciperemus: quare hoc etiam spiritu calicem hunc susscipere debet, qui vota ipsa emittit, dicens: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi* in hoc statu, in quo me collocauit? *Calicem salutaris accipiam*, escam scilicet & potum meæ salutis: & alij legunt: *Calicem leuabo in altum*, offerens scilicet supremum hoc laudis sacrificium pro omnibus beneficijs mihi collatis. Cùm igitur ipse tantum amoris excessum ostendat, exiens è cœlo & descendens in mundum, ac sese in hoc Sacramento occultans: vt ego eum intra me suscipiam: rationi erit consentaneum, vt & ego accendar, & amoris excessu cleuer: vt plus ei tradam, quàm ipse exigat; offeramque hoc mei ipsius sacrificium, quod illi tantopere placet. e *Calix meus* (ait Dauid) *inebrians, quam præclarus est!* meus est quia Redemptor meus eum mihi tradit; & ipse est f *pars hæreditatis meæ*: venitque, vt faciat me vnum secum; & vt me inebriet, & extra me educat, cum abundantia cœlestium suarum deliciarum. Propterea igitur volo, eum susscipere: vt à me exiens, ipsi me totum tradam. quam traditionem hac ipsius in hoc Sacramento sumptione, confirmem & confortem.

Vide laudem in cum locum.

e *Psal.* 22. 5.

f *Psal.* 15. 5.

§. 3. *Desideria patiendi multa.*

Ex S. Cipriano lib. 3. epistol. 25.

TERTIVS alius calix est frequentior pro omni tempore, die, ac nocte: in quo hauriendo valde ostenditur excessus amoris: est autem calix amaritudinum & calamitatum huius vitæ. De quo dixit Christus Dominus noster filijs Zebedæi: a *Potestis bibere calicem quem ego bibo?* non de illo tantum loquor, quem tempore passionis ac mortis meæ b *bibiturus sum*; sed de eo quem bibo quotidie in tot persecutionibus, doloribus, defatigationibus & lassitudinibus, quas quotidie tolero.

a *Matt.* 20. 38.

b *Mat.* 20. 22.

AD hunc calicem implendum res septem concurrunt: Dæmon scilicet cum suis tentationibus; mundus & mundani cum suis persecutionibus; caro cum tristitijs ac defatigationibus, quas sentit; Prælati cum rebus asperioribus, quas imponunt; & probationibus, quas adhibent; proximi cum molestijs, quas adferunt; & ipsemet Deus, cum infirmitatibus & alijs ærumnis, quas mittit. Sed magis adhuc in particulari impletur mortificationibus & amaritudinibus annexis vniuscuiusque statui. Quare in hunc calicem infunditur quicquid pœnale est in tribus votis: cruciatus, quos suffert, qui castus est; miseriæ, quæ pauperem comitantur & premunt; & abnegationes, quas tolerat obediens. Quamuis in aliquibus calix hic valde sit latus, & capax; in alijs verò angustus, & parum capiens: In aliqui-

bus

bus valde est amarus, ac purus, in alijs verò mixtus ac temperatus. Qui tamen nouit quantum Deo debeat; vultque gratum se propterea ostendere: debet se generosè offerre ad eum calicem suscipiendum, quem ipse Deus dederit qualiscunque ille sit: exultans, quòd habeat aliquid, quod offerat Deo, pro plurimis, quæ ab ipso accepit. Quid enim retribuere possum ego Deo pro eius in me beneficijs, quod magis meum sit proprium, quàm hoc? vnusquisque soluit quod debet, ea moneta quam habet. Ego in bonis sum pauper; sed in miserijs & rebus pœnalibus sum diues: hoc monetæ genus est frequens & in communi vsu in mea patria: hanc igitur retribuam Deo pro beneficijs in me collatis: offerens me ad tolerandos cum ipsius gratia, labores omnes, & calamitates, quas ipse voluerit. Si Deus, qui nihil in seipso pati poterat, factus fuit homo, vt calicem hunc amaritudinum bibere posset; & reuera totum exhausit, ostendens excessum amoris erga me: æquum igitur est, vt ego, qui homo sum, ac proinde cum ipsa natura amaritudines illas coniunctas habeo: offeram me cum excessu quocunque ad hunc calicem, eius amoris & obsequij causa bibendum, & in gratiarum actionem pro beneficijs in me collatis. Accedit, quod quantumuis calix ille sit amarus, mihi erit calix salutaris: siquidem totus ille dirigitur in animæ meæ salutem: & quasi haustus & medicamentum salutare purificabit me, & à peccatis præseruabit; domabit passiones meas, & iuuabit vincere defectus meos & praua propensiones: quem si cum feruore hausero: erit mihi suauis castitas, dulcis paupertas, & iucunda obedientia. Ex quo deduco, quod quemadmodum Christus Dominus noster, dum se ad orandum recepit in monte Tabor, *c loquebatur cum Moyse & Elia de excessu* eius amoris ac doloris, *quem completurus erat in Ierusalem:* ita etiã qui se recipit ad agẽdum cum Deo per dies aliquot, antequam vota sua edat: debet ibi considerare hos Saluatoris excessus; & ad eius exemplum offerre se ad exhauriendum calicem vitæ Religiosæ; etiamsi magnus esset, valdeque amarus: impellens seipsum ad hoc tribus illis nominibus ac titulis iam insinuatis: gratiarum scilicet actionem ob accepta beneficia; & quia calix est ab ipsomet Saluatore ad salutem animæ ordinatus; & quod ipsemet Saluator prius eundem exhauserit. c Luc. 9. 31.

Et quoniam calix hic adeò est amarus, opus est ei adiungere quod Dauid adiecit: *& nomen Domini inuocabo.* Quid autem est nomen Domini inuocare, cùm calix accipitur: nisi auxilium & subsidium ab ipso petere ad eum sumendum? Quod fit feruenter, si per omnia ipsius Dei nomina siue proprietates discurramus; illaque tanquam titulos siue rationes adhibeamus, vt orationem nostram exaudiat: quasi dicas: exaudi me, Deus meus, quia tu es Dominus meus, pater, creator, conseruator, vniuersalis prospector, medicus, pastor, Saluator, & glorificator noster: pro gloria itaque horum tuorum nominum, adiuua me, vt calicem hunc

Serm.18.in Cant.

mæ salutis ebibam,& vota offeram, quæ desidero. Et qui perseuerauerit in oratione, vt oportet, experietur quod sanctus Bernardus dixit: ipsam quoque esse calicem salutis tanta dulcedine plenum, vt sufficiat amaritudinem aliorum calicum dulcorare. Nam orando (ait) bibitur vinum lætificans cor hominis; vinum spiritus, quod inebriat; & carnalium voluptatum infundit obliuionem &c. Emollit aridæ animæ viscera; & adiuuat,vt cibum bonorum operum digerat, fortificans fidem, confortans spem,& alens ac ordinans charitatem.

CAPVT XIV.

IN QVEM FINEM, QVIBVS NOMINIBVS *& quo gratitudinis spiritu, votorum oblatio facienda sit, & implenda.*

a *Ps.* 115 14.

Ita Titelmannus.

RAEMISSIS præparationibus in proximo capite positis: commodè accedit vltima illa Dauidis oblatio: a *Vota mea Domino reddam coram omni populo eius.* Sed quoniam verbum *Votorum* in Scriptura Diuina significat aliquando propositum tantum ac desiderium in ipso corde concepta,aliquando autem significat etiam promissa, quæ Deo fiunt: in vtroque sensu potest hic verbum illud *Votum* accipi,ad præsens institutum. Qui enim Religionem ingreditur, ipso statim ingressu offert Deo feruentia proposita ac desideria perpetuæ castitatis, paupertatis, &obedientiæ:& post Nouitiatum,ea desideria explet,edens promissionem & vota de eisdem seruandis, *coram populo Dei*, ipsa scilicet Religiosorum congregatione, & populo Christiano, tanquam testibus talis emissionis: & post emissa pergit in eorundem obseruatione in conspectu totius mundi,quasi de eis editis glorietur; tribuens sibi honori, quòd castus sit, pauper, & obediens; quòd rebus vilibus & abiectis vtatur, in quibus apparet ipsa paupertas; aut munia obeat vilia iuxta præscriptum obedientiæ. Et quemadmodum huiusmodi proposita & vota sunt excessus amoris, vtpote quibus homo plus præstet, quàm teneatur; exeatque ex seipso, vt nihil sui reseruans, totum se Deo suo tradat: ita etiam ostendunt summam gratitudinem,quam possit homo erga suum Creatorem ostendere. Nam quemadmodum sanctissima Eucharistia, cum sit summum beneficium,simul etiam accipitur in gratiarum actionem,propter seipsam, & propter reliqua beneficia: ita ingressus in Religionem est præ-

stantissi-

ſtantiſsimum Dei beneficium, vt iam vidimus: & ſimul poteſt, fierique debet cum magno feruore in gratiarum actionem ob reliqua beneficia: quia homo tradit Deo ſummum quod poteſt. Qui enim ſeipſum dat: non habet amplius quod det; ſed pergit continuè exercendo per totam vitam, quod ſemel obtulit. Quare ſi plurimum Deo debeas, teque ipſum interroges: *quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* reſpondeas tibi ipſi: ego offeram ei hæc vota; illaque explebo & exequar in præſentia totius orbis: ſic enim ſimul & ſemel trado ei quidquid habeo & poſſideo: ſiquidem do meipſum, in quo reliqua continentur. Hunc in modum explicat S. Auguſtinus prædicta pſalmi verba dicens: Quiſquis bene cogitat, quid voueat Domino, & quæ vota reddat: ſeipſum voueat, & ſeipſum reddat. Hoc exigitur, hoc debetur. Imago Cæſaris detur Cæſari; ſed imago Dei offeratur & tradatur Deo. Et in alio loco ait: Nihil gratius poſſumus Deo offerre, quàm vt dicamus cum Iſaia: b *poſside nos*: accipe nos in hæreditatem & poſſeſsionem tuam: nos totos tibi tradimus, non ſolum c *corda* quæ à nobis exigis: ſed quicquid ſumus, hoc tibi promittimus, & explebimus in conſpectu totius mundi: non vt ille propterea nos in honore habeat; ſed vt honor tibi ab omnibus deferatur ob ea, quæ tibi offerimus.

In Pſal. 115.
In id Pſ. 131. votũ vouit Deo Iacob.
b *Iſa. 26. 13. iuxta Lxx.*
c *Pro. 23. 26.*

§. 1.

I.

Sed tria alia motiua videamus, quæ Dauidem permouerunt, ad vota hæc & præclaras adeò oblationes offerendas. Primvm explicuit illis verbis: *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.* Quod de duplici morte intelligi poteſt: quia vtraque eſt valde pretioſa. Altera eſt, dum hæc vita durat; altera ad eius finem. Primam obit homo valdè excellenter per oblationem trium votorum, eorumque cuſtodiam: & in aliquibus Religionibus adhibetur aliquæ cæremoniæ externæ valdè piæ, quæ mortem ipſam referunt. Nam per votum caſtitatis, ita moritur Religioſus voluptatibus carnis, vt inhabilis maneat etiam ad eas, quę habentur in matrimonio, quaſi eſſet iam mortuus. Per votum paupertatis ita moritur diuitijs huius ſeculi, vt mortui inſtar incapax ſit alicuius proprietatis circa eas: facit enim Chriſtum ipſum in ſuis pauperibus hæredem. Per votum obedientiæ moritur ſibijpſi & gubernationi rerum quæ ad ipſum poſſent ſpectare: vt non propria voluntate in eis ſe gerat; ſed offerat ſe tãquam cadauer, quod quoquo verſus trahi ſe ſinit. Hæc mors, ſi per totam vitã duret, attendendo vt ſemper moriatur omnibus, quæ interdum reuiuiſcunt: eſt verè pretioſa in conſpectu Domini: quia non eſt pretium vllum, aut valor in mundo, qui illi æquiparetur. Et ex ea prouenit, vt ipſa mors naturalis ſit etiam valdè pretioſa in conſpectu eiuſdem Domini. Eſt enim finis laborum, & principium æternæ quietis: cum ſit tranſitus ad æternam vitam. De vtraque etiam

a *Ap.* 14. 13. morte intelligitur quod dixit vox de cœlo: a *Beati mortui, qui in Domino moriuntur: à modo iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos.* Beati sine dubio sunt Religiosi, qui, ob amorem erga DEVM suum, moriuntur tribus editis votis, rebus omnibus, quæ sunt in terra: dum enim incipiunt sic mori: incipiunt etiam quiescere: & quando mors est perfecta, etiam requies erit perfecta: quia SPIRITVS Sanctus huiusmodi bona opera remunerat hac pace & requie: quæ multo erit perfectior ac plenior in æterna vita. Dicat igitur RELIGIOSVS: volo offerre, & explere vota mea in totius plebis conspectu: quia pretiosa est in conspectu Dei mors, quam in illis profiteor; & quæ per illa obtinetur in fine huius vitæ. Si itaque hoc SPIRITV illa emittat, erit eius oblatio valdè pretiosa.

2. SECVNDVM motiuum, cur hæc proposita & vota redderet Psalmista, explicuit ipse, cùm dixit: O *Domine; quia ego seruus tuus, ego seruus tuus: & filius ancillæ tuæ.* Bis seruum se appellat; & iterum ancillæ filium, quod est, mancipium se profiteri: & hanc reddit suarum oblationum causam: seruus sum & mancipium DEI, titulo Creationis: quà homo sum, ad eius imaginem & similitudinem conditus, vt in ipsius seruitio me totum expenderem. Titulo etiam Redemptionis sum eius seruus, quà sum Christianus, IESV CHRISTI sanguine redemptus, cuius virtus & gratia fuit mihi in sacro Baptismo applicata: vt eius Legi Sanctissimæ obseruandæ me totum impenderem. HAEC autem duo nomina siue tituli impellunt me, vt DEI ac SALVATORIS mei seruum & mancipium agnoscam, & profitear nouo alio titulo Religionis: quo me totum eius obsequio dedicem ac mancipem per tria vota, renuncians meæ libertati, vt seruum me constituam subiectum Prælatis, quos ipse loco sui mihi constituit; & in eò glorier, quòd eius ancillæ, sacræ scilicet Religionis sim filius, quæ diuino ipsius obsequio est dedicata. Cùm itaque tot nominibus ego sim Dei seruus: quid mirum, quòd calicem ab ipso mihi in salutem meam porrectum ebibam? & quid ego præsto, dum vota mea illi offero, & opere ipso seruo? b *inutilis* proculdubio *sum seruus*; nec vllam DOMINO meo vtilitatem adfero: sed *quod* lege gratitudinis *facere debui, id feci.* Et quamuis ipse ad id faciendum non me obstringat præcepto: satis tamen mihi est, quòd eius sim seruus: vt propterea sponte me ipsum offeram, & voti obligatione obstringam, ad faciendum, quod illi placet, & gratum est.

b *Luc.* 17. 10

3. HINC tertium oritur motiuum, quod ipse Dauid insinuauit, dicens: c *dirupisti vincula mea,* quasi dicat: profiteor, me non esse seruum coactum, nec

c *Psal.* 115. 17.

opus

opus esse compedibus aut catenis, vt in tuo seruitio detinear: sed potiùs cùm tuus essem seruus, misertus mei dirupisti vincula, quibus hostes mei Dæmon, mundus, & caro me vinctum tenebant: dirupisti enim & soluisti vitiorum ac passionum mearum vincula. Cùm igitur generosam adeò Spiritus libertatem mihi dederis, vt auxilio tuæ gratiæ expedirem me à vinculis diuitiarum, voluptatum sensuum, & honorum huius mundi: volo ego obsequio tuo amplius me alligare vinculis trium votorum, eisque palàm profiteri, me triplici nomine tuum esse seruum. Seruum voto paupertatis; & adhuc magis seruum voto castitatis; & filium ancillæ tuæ voto obedientiæ: quia ex mea hæreditate mihi prouenit, vt seruus & mancipium sim tuum: ac proinde ad tibi parendum & obediendum obligatum.

Ex Praedictis licet colligere sex fines, siue præcipua motiua, ad quæ respiciamus: dum vota nostra offerimus. *Primum* est, vt excessu aliquo ostendamus amorem, quem erga Deum gerimus: & sic excessum amoris eius erga nos aliquo modo reddamus. *Secundum* est, propter gratitudinem innumerabilium & maximorum beneficiorum, quæ in nos contulit. *Tertium*, vt omnino mundo & nobis ipsis moriamur tali morte, quæ plenam nobis adferat requiem. *Quartum*, vt pretiosam in oculis Dei mortem consequamur, quæ transitus sit ad æternam vitam. *Quintum*, ad confirmandam ampliusque perficiendam seruitutem, quam Deo alijs etiam titulis debemus. *Sextum*. vt fortiùs Deo nos adstringamus, eò quòd nos à vinculis soluerit, quibus hostes nostri alligatos detinebant: nam quemadmodum clauus clauo pellitur, ita votorum vincula tollunt vitiorum ac passionum vincula, quæ ipsis aduersantur.

§. 2.

Facta votorum oblatione, & præmissis quæ retulimus, audiamus quid Dauid adiecerit: ait enim: a *tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atrijs domus Domini, in medio tui, Ierusalem.* Magnum latet mysterium in eo, quod Dauid eadem proposita repetat: omnia enim, quę propter Diuina beneficia accepta reddimus, recentia reputantur beneficia; suoque iure nouam repetunt solutionem: quæ, dum redditur, nouum otiam est donum; ac nouam exigit gratitudinem: nihil enim b *Deo dare possumus, nisi quæ de manu eius accepimus.* Ex quo fit, vt non possimus animi gratitudinem in Deum Dominum nostrum ostendere ob ea, quæ ad suũ obsequiũ nobis concedit: nisi iterum ac sæpiùs bona opera repetamus, quæ ipsius causa facimus; ea mente & intentione, vt alia alijs reddamus; aut ostendamus gratitudinem propter bonum, quod in alijs præstandis ab eodem accepimus. Ideoq; ob acceptum beneficium; quo nos in Religionẽ admisit, & votorũ oblationẽ acceptauit:

a Ps. 115 17.

b 1. Par. 29. 14.

exhiben-

exhibenda sunt ea, quæ hic Psalmista insinuat.

1. PRIMVM est, offerre ei sacrificium laudis, glorificantes eum in hymnis, Psalmis, & Canticis; & infinitas gratias agentes, ob tantum fauorem; & operam dantes, vt cor & lingua sacrificium sui ipsorum offerant, & in tanti benefactoris laudibus nunquam deficiant: nam, cùm beneficium sit perpetuum, par est, laudes esse perpetuas: vt cum Dauide dicamus, c *Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. in Domino laudabitur anima mea.* Quòd si lingua defatigetur; ne tamen cor à laudibus cesset, quas Deus libenter audit, eisq; delectatur, iuxta illud Apostoli: d *loquimini vobismetipsis in Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus.*

c Psal. 33. 1.

d Ephe. 5. 19.

2. HINC pergendum est ad secundum, *ad inuocandum* scilicet *nomen Domini*, orationibus petendo eius auxilium, ad ipsum pro meritis laudandũ; & progrediendum in omnibus, quæ proposuimus ac promisimus. In qua re est quiddam singulare, ob immensam bonitatem ac liberalitatem Dei; adeoque ingens eius desiderium ad sua dona impertienda: quòd quasi solutionem & gratitudinem nostram reputet, quòd humiliter ab ipso ea petamus; tantam fiduciam in eo reponentes, vt pro gratitudine priùs nobis collatorum, & vt nos pro acceptis gratos exhibeamus, recentia ab ipso petere licere existimemus.

De Const. Monast. c. 2. EXPEDIT autem (ait Sanctus Basilius) hæc duo semper coniungere, incipientes à Diuinis laudibus: ex quibus accipiamus titulos, vt nostræ orationes exaudiantur. Propterea enim dixit Dauid: e *laudans inuocabo Dominum & ab inimicis meis saluus ero:* Et hac ratione, quamuis oratio aliquid pro se petat, non censetur ambitiosa, quasi proprium commodum quærat: siquidem petit, vt suo benefactori grata esse possit, & eundem proprijs ipsius donis laudare.

c Psal. 17. 4.

3. SED non debet spiritus hic laudum ad nos ipsos tantùm arctari; sed ad omnes homines est extendendus, vt optemus: omnes eum laudare. Et in eum finem *inuocandum* est nomen Dei: quod, iuxta phrasim scripturæ, etiam significat eius magnalia publicare, ac prædicare, vt omnes eum laudent, & propter illa glorificent; iuxta illud Moysis: f *Nomen Domini inuocabo:* dicens omnibus: *date magnificentiam* & gloriam *Deo nostro: quia Dei perfecta sunt opera.* Quamuis enim occulta Dei dona, ac beneficia non sint publicanda, propter superbiæ vanæque complacentiæ timorem, quæ facilè potest adhærescere, & inficere: publica tamen, æquum est annuntiare, ac prædicare: vt multi alij nobis se adiũgant in laudibus Deo reddendis propter bonitatem, quam ea communicando ostendit. Ac propterea dixit Saluator noster homini, à quo eiecerat legionem Dæmoniorum: vt g *narraret* omnibus *quanta sibi fecisset Deus.* Et Sanctus Paulus cóuersionem suam & gratias, fauoresque à Deo ac-

Vide I am. bic

f Deut. 32. 3

g Luc. 8. 39.

ceptos

ceptos publicabat: inuitans alios, vt simul cum ipso pium adeò Dominum laudarent. Et Psalmista non contentus dicere: h *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus in ore meo*, addit, quod omnibus dicebat: *magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen eius in id: ipsum.* Cùm igitur vocatio ad Religionem, & votorum oblatio, & status ipsius præstantia & amplitudo, publica sit: bene potest omnibus promulgari, eosq; inuitare, vt nos iuuent, Deũ ob talia dona glorificare. Sed quoniã perfecta gratitudo nõ sistit in solis verbis, adiecit Dauid: i *vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius: & in atriis domus Domini, & in medio tui Ierusalem.* Quod duobus modis peragendum est: primum, renouando & confirmando vota ipsa priùs edita, cum eo spiritu & feruore, vt, etsi priùs ea non emisisset, vellet nunc reuera emittere: & hac ratione omnis votorum veneratio est actus quidam ingentis meriti; & quasi recens in Religionem ingressus; confertque multum ad ampliorẽ in eorum obseruationem confirmationem. & hanc ob causam constituit P. Noster S. Ignatius, vt in Societate nostra bis in anno vota publicè renouarentur, quæ in fine Tyrocinij emittuntur: Fuitque admiranda pietas ac deuotio P. Nostri Iacobi Laynez, secundi Generalis eiusdem Societatis: qui quoties Missæ Sacrum faciebat, cùm ipsum Sanctissimum Sacramentum in manibus communicaturus habebat, vota sua his verbis renouabat: *Placet quod promisi.* Quod ipsum fieri etiam potest spiritu gratitudinis: quamuis hic Spiritus multò magis apparere debeat in implendis & custodiendis ipsis Votis valdè perfectè. Non enim est præstantior animi gratitudo ob acceptum à Domino beneficium, cùm ea nobis facienda inspirauit, & emissa admisit: quàm quòd ea tanto spiritus feruore seruemus, & exequamur: vt omnes, qui id viderint, excitentur ad glorificandum Deum, à quo feruor ille procedit. Hac enim via & ratione illud obtinetur, quod dixit Dauid: k *immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.* Et illud l *Te decet Hymnus, Deus, in Sion, & tibi reddetur votum in Ierusalem*: hoc enim sacrificium laudis honorificabit te, quamuis etiam cedat in vtilitatem nostram. Qui enim perseuerat in suis votis implendis in Ierusalem terrena, hoc est, in Ecclesia militante: fiet æternùm suorum votorum compos in cœlesti Ierusalem, hoc est, in Ecclesia triumphante.

h *Psal.* 33. 4.

4.

i *Psa.* 115. 18.

5.

k *Ps.* 49 14.
l *Psal.* 64. 1.

CAPVT XV.

PONVNTVR SVMMATIM RATIONES, PROPTER *quas Religiosi meritò contenti esse, & in suo statu perseuerare debeant, vsque ad mortem.*

EX DICTIS in hoc & in proximo tractatu deducere licet multas rationes, ob quas meritò contenti esse debeant, qui ad Religiosum statum sunt vocati: resumentes magnum animum ad perseuerandum in eo vsque ad mortem: vt facinoris adeò præclari & glorioſi præmio frui possint. Et, vt simul motiua perspiciant suæ quietis ac solatij, constituemus hic breuem quandam summam omnium, quæ hactenus sunt proposita: quædam quidem pro ipsis Tyronibus, quædam verò pro ijs, qui vota ipsa iam emiserunt.

1. PRIMVM motiuum est ipsa DEI DOMINI nostri Maiestas & amplitudo: qui primum principium est, & finis vltimus vitæ Religiosæ; imò & principium ac finis vocationis, qua illos ad eam vocauit. Nam CHRISTVS omne bonum nostrum, verus DEVS, & homo, æterni Patris Sapientia, Religionis domum fundauit pro gloria sua: & ipsemet dignatus est eos vocare, & eligere: vt habitatores essent, & partes huius domus: in qua perpetuò illi seruirent. Idque non ob sua merita, aut præstita prius obsequia; nec ob ea quæ futuro tempore essent præstituri: (multos enim ille relinquit in sæculo, qui ei melius seruiuerunt; aut seruirent, si vocarentur) sed propterea solùm, quòd dignatus fuerit erga eos adeò copiosa misericordia vti, vt per excellentiam iure merito appellari possit a *misericordia Dei*, digna immensa adeò eius charitate.

a 2. Reg. 9. 3.

2. HINC secunda oritur ratio ob præstantiam scilicet status, in quo DEVS illos collocauit; & excellentiam oblationis trium votorum, in qua status ipse consistit: faciente creatura ex parte sua summum, quod in hac vita potest pro suo Creatore: quia offert perfectum suiipsius holocaustum, corporis scilicet, & animæ, rerumque omnium suarum: quo facto quodammodo illum obligat, vt liberalissimum se erga ipsam ostendat: quemadmodum reuera facit, cùm immensa ei confert dona: admittens etiam eam ad spirituales nuptias, quæ per ipsa vota cum summa excellentia celebrantur.

3. QVID autem dicam de legibus ac Regulis huius status? ex quibus scala quædam conficitur, qua in cœlum ascenditur: sicut illa, quam

vidit

vidit IACOB, adeò recta, certa, ac tuta: vt nullus per eam ascendens aberrare possit. omnes enim tanquam scopum suum habent ipsum Deum, cuius voluntatem sanctam, bonam, beneplacentem ac perfectam nobis manifestant: in qua voluntate spiritualis nostra vita, & æterna consistit.

QVARTA ratio siue motiuum est, ob innumera mala à quibus eos liberat, educens eos ex mundo, & præseruans à duplici diluuio culparum & pœnarum, quæ illos submergunt. Quot autem illa sunt mala, à quibus præseruat; tot motiua & causas habent sui solatij & quietis; experti in seipsis quod dixit Psalmista: b *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis* ab hoste deuicti: *ad te autem non appropinquabit*, ita vt prætaleat: sed oculis tuis potiùs pœnam videbis peccatoribus illatam. Et quoniam dixisti Deo: tu es spes mea, & Altissimum accepisti in locum refugij: adeò eris tutus; vt malum non tangat te; neque flagellum veniat in domum tuam. 4. b Psal. 90 7.

HVIC rationi accedit quinta: magnum scilicet gaudium & securitas, quam in hora mortis habebis; cùm vocem audies, qua mortui vocantur ad iudicium: eò quòd vocationem audieris, qua te vocauit DOMINVS vt mundum fugeres. nam eius virtute c *liberabit te* (vt dicitur in Iob) *à sex tribulationibus*, ab omnibus scilicet, quæ in vitæ decursu euenire solent; nisi tu ipse tibi desis; ne *tangat te malum in septima* tribulatione, quæ est d *mortis* vltima, cuius *tormentum non tangit eos*, quos Deus manu sua tenet & speciali protectione tuetur. Quomodo enim non esset in morte tutus, qui in vita triumphum de ea reportauit? Et quomodo non expectabit magna fiducia iudicem, cùm vocauerit ad iudicium: qui eiusdem vocem audiuit, cùm ad suam vocauit imitationem? 5. c Iob. 5 19. d Sap. 3. 1.

SEXTA ratio est, ob innumera bona, quæ Dominus ipse occultauit in statu religioso, in quo te collocauit, ditans te proprio suo e *regno, iustitia* scilicet, *pace, & gaudio in spiritu Sancto*. Nam has virtutes ac dona tanta liberalitate tribuit, vt vita Religiosa videatur viua quædam paradisi imago: eò quòd in hac vita incipias frui aliqua parte illius beatitudinis, quam speras plenam in futura. Et quot bona regnum hoc complectitur: tot habes nomina & titulos gaudendi in isto tuo statu. Nam (vt Sanctus Cyprianus dixit) qui mundum deserit, maior est ac superior omnibus honoribus, regnisque terrenis: quare non terrena sed regna cœlestia cupit: magisque contentus & quietus est ex eo quod magnalia mundi despiciat; quàm si omnia illa possideret. 6. e Ro. 14. 17. Cip. in expos. orat. Dom.

CVM hac ratione coniungitur septima, quæ est centupli, quod Dominus

noſter tribuit in hac vita, deſerenti pro ipſius amore res omnes huius mundi: hoc enim obſequium remunerat ipſe multitudine & magnitudine bonorum ſpiritualium ac temporalium, quæ ſub hoc numero (vt ſupra vidimus) continentur. Quod ſi animum reſumas ad proſequendam feruenter iam factam renuntiationem: experieris copioſam hanc ſolutionem prompta & parata mercede, cum tanto lætitiæ exceſſu: vt, ſicut alter ille Religioſus, dicas: vera ſunt ó bone Ieſu, quæ promiſiſti: nam in medijs meis doloribus immenſo adeò gaudio me affici ſentio: vt centuplum valeat, quàm quæ in mundo reliquerim.

In hiſt. ciſt

8. QVID VERO de magnis alijs priuilegijs dicemus, quæ Dominus noſter ſtatui huic conceſsit, ſin ſignum magni amoris, & beneuolentiæ erga eum eligentem? ſic enim valde illum impellit, vt in eo cum magna ſua conſolatione viuat; & cum ingenti commodo perſeueret? Quodnam opus poſt Baptiſmum eſt, quod habeat ita coniunctum Iubilæum pleniſsimum, & omnium peccatorum remiſsionem ab ipſomet IESV CHRISTO conceſſam: niſi oblatio trium votorum in Religione? Et quodnam aliud vinculum diſſoluere poteſt matrimonium, antequam conſummetur: niſi profeſsio Religioſa? eò quòd in ea celebretur perfectiſsimum quoddam matrimonium ſpirituale cum ipſomet Chriſto. Quæ ſubſidia non complectitur gratia vocationis Religioſæ, ad vota ipſa cuſtodienda, ad reſiſtendum & ſuperandum hoſtes, & ad ſurgendum cum magna celeritate, ſi contigerit in aliquam culpam deijci? Ad quemnam Angeli accedunt frequentius? Quem virgo ſacratiſsima maiori clementia protegit? Et cuiuſnam maiorem curam gerit prouidentia Diuina? Et cui maiores fauores exhibet ECCLESIA ſancta, diligens & honore afficiens, quos Diuinus eius ſponſus diligit, & in honore habet? Et adhuc ipſa ſæcularis reſpublica ducit ſibi honori, quòd eam imitetur, afficiens etiam honore, & beneuolentia proſequens, quos videt ab ipſa ECCLESIA honoribus, & fauoribus affici.

9. QVOD ſi oculos conijcias in ea quæ religioſa Reſpublica intra ſuas portas habet, inuenies, ſummam eſſe felicitatem, participem fieri eius communitatis, in qua omnes emolumentum accipiunt, & potiuntur vniuſcuiuſque bono; & quiſque particeps eſt boni omnibus communis. Eo quod ſint quaſi vna anima in multis corporibus: qui ſeſe ad exequendum componunt, quod Apoſtolus dixit: f *Alter alterius onera portate: & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Et ita pergunt cum ſumma iucunditate & facilitate: quia multi ſunt, qui vnumquemque iuuant in ſuo onere portando. Nec propterea debilis deſinit tantùm proficere, quantùm robuſtus: eò quòd Rex illorum cœleſtis eam legem cum eis ſeruet, quam Dauid

f *Gal. 6. 2.*

suis militibus constituit, vt g *æqua pars sit descendentis ad prælium*, ac victoriam ab hoste reportantis; *& remanentis ad sarcinas:* qui ob defatigationem pergere non potuit: ita enim Deus remunerat imbecillem, ac fortem; cum imbecillis efficaci desiderio: idem præstat, quod fortis ipso opere: nam ille propter vnionem Charitatis bonum illud facit sibi proprium, quod in suo videt socio. g 1 Reg. 30. 25.

DENIQVE, quod titulo summi gaudij implet, & veluti obsignat sunt indicia, quæ Religiosi habent, quòd sint de felici numero prædestinatorum: propter ingentia pignora & cautiones sibi datas, æternæ vitæ consequendæ. Quamobrem iure optimo gaudere possunt, & exultare, ob felicem suam sortem, dicentes cum regio Propheta: *Funes* siue sortes h *ceciderunt mihi, in* bonis valde *præclaris: etenim* hæc *hæreditas mea, præclara est mihi.* Verè enim Domine, i *Beatus* est, *quem elegisti & assumpsisti* tibi: educens eum è mundo; & faciens, vt *inhabitet in atriis tuis:* hoc est, in ipsa Religione: nam replebitur in bonis domus tuæ; ditabis enim eum omni genere bonorum honestorum, de'ectabilium, & vtilium: implens desideria cordis eius præclarissimis hisce bonis in hac vita, & in futura. O Religio sacra, quàm meritò dicere de te possum: quòd k *omnia bona mihi venerint pariter tecum*, diuitiæ innumeræ & immensitas auri! Quænam, quæso, bona optare tibi potes: quæ in hac domo non inuenias, vt quietus & contentus sis in ea? si cupidus es bonorum fortunæ, & auarus cùm ea possides: relinque illa; & hîc inuenies duplo maius solatium sine eis. si es honoris ambitiosus: renuntia illi sponte, & magis saturaberis, quàm, si illum haberes; si es affectus & propensus ad voluptates ac delitias: respue terrenas, & satiaberis cœlestibus. Desere omnia; & cum summo gaudio omnia inuenies in Christo: cò quòd illa propter eius amorem reliqueris. 10. h *Psal.* 15.6. i *Psal* 64.5. k *Sapie.*7.11

OMNES hæ rationes addere debent Religiosis calcar, vt progrediantur cum feruore & perseuerantia in statu suo vsque ad finem vitæ; & quasi frenum, quo reprimantur impetus & impulsus, quos ingerit Dæmon, ad sæculum redeundi. Absque perseuerantia enim, neque obtinetur corona, nec fructus victoriæ primæ. Propterea enim in libro Cantic orum dicitur: k *ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius.* Non enim præclari eius fructus ab exist ente in terra capiuntur; sed necesse est conscendere, & quasi repere per eius truncum vsque ad culmen: vbi sunt fructus copiosiores. Palma est vita Religiosa: cuius initium est quædam valde heroica victoria, quæ obtinetur contra Dæmonem, mundum, & carnem per oblationem trium votorum: quæ absque comparatione superat omnes victorias, quæ in sæculo obtinentur: eam enim celebrant & extollunt Angeli, præcinentes canticum illud mulierũ; quod, cum Dauid, deuicto Gygante Goliath, reuerteretur, dicebant:: l *Percussit Saul mille, & Dauid decem millia.* Seculares k *Can.*7.8. l 1. Re. 18.7.

enim in bellis ſuis vincunt mille hoſtes: at Religioſi, vel in vno conflictu proſternunt decem millia, omnium fortiſſimos. Vno enim ictu Philiſtæum proſternunt; caputque eius amputant, cùm deſerunt mundum, & quicquid in eo habebant; & ſimul ſeipſos. Sed quemadmodum Dauid non fuit eâ victoriâ contentus; ſed ſemper progreſſus eſt pugnans, & vincens: & vt filiam Regis ducere poſſet, opus ei fuit vincere & iugulare centum Philiſtæos eorumque præputia ad Saul adferre, vt ipſe petierat. qui, vt fortitudinem ſuam oſtenderet, non ſolum centum, ſed m *ducentos ex Philiſtijm percuſſit, eorumq; præputia attulit; & numerauit ea Regi, vt eſſet gener eius.* & ita n *contriuit* (vt ait Eccleſiaſticus) *inimicos vndique, deditque illi Deus teſtamentum regni, & ſedem gloriæ in Iſrael.* Ita inquam tu non debes contentus eſſe primâ victoriâ, etiamſi valde fuerit glorioſa: ſed pergere vincendo omnes tuos hoſtes interiores & exteriores; mortificando omnes tuas prauas paſſiones, & reijciendo à te quæcunque tuum profectum impediunt: donec peruenias ad palmæ ſummitatem, vbi omnes eius fructus colligas; & centuplo fruaris ac præmio æterno. Omninò enim magna eſt miſeria ac detrimẽtum, quod ex negligentia tua, tantis bonis & fructibus, quos diximus, ſpolieris; intricaris verò grauibus adeò malis. Non enim temerè diceretur: quòd quemadmodum Chriſtus Dominus noſter duplex promiſit præmium renuntiantibus propter ipſum rebus omnibus, alterum centuplum in hac vita; alterum æternum in futura: ita etiam temerè & ſtultè retrocedentibus, ac de facta promiſsione dolentibus, duplicem & horrendam infert pœnam: alteram in hac vita in morbis, ignominijs, aut euentibus infelicibus, & grauiſsimis conſcientiæ remorſibus: &, quod grauiorem adhuc incutit metum, permittendo graues & infames lapſus, & mortes ſubitaneas: quas altera pœna ſequatur, quæ erit æterna. Nam vt magnam indicium eſt prædeſtinationis ad cœlum, eius, qui Religionem ingreditur, & in ea vſque ad finem vitæ perſeuerat: ita eſt indicium reprobationis leuiter eam deſerere. Propterea enim dixit ipſe Saluator: o *nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei:* quòd ſi cælo non eſt aptus: erit procul dubio, inferno: nam inter hęc duo loca nullus eſt alius, ad quem poſsit æternùm pertinere. Quemadmodum etiam cum feruore perſeuerantes, multos gloriæ gradus in cœlo accipient, ob ipſorum multa valdeque præclara merita: ita reuertentes ad ſeculum horribiliora in inferno ſuſtinebunt tormenta. Nam vt plurimum tales ſolent eſſe in ſeculo peiores: ſicut ſanctus Auguſtinus valde aſſeueranter teſtatus eſt. quòd quemadmodum non nouiſſet meliores homines, quàm qui in monaſterijs viuerent, ac proficerent: ſic non fuiſſe expertum deteriores ijs, qui apoſtatantes in ſæculum redijſſent. Quia in vtriſque locum habet, quod ſcriptum eſt: *qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc; &, qui in ſordibus*

m 1. *Reg* 18. 27.

n *Eccli.* 47. 8. 13.

o *Luc.* 9. 62.

S. Aug. epiſt. 137 *ad finẽ. ex S. Th.* 2. 2. *q.* 188. *a.* 10. *ad* 3.

Apoc. 22. 11.

eſt,

est, sordescat adhuc. Idem confirmat sanctus Basilius dicens: huiusmodi facilè incidere in omne genus vitiorum; seque præcipitare in abyssum peccatorum: ex qua difficillimè emergant. Quemadmodum enim cibum ex stomacho ciectum multò magis horremus, quàm eum (etiam alias ingratum) qui nunquam in illum est immissus: ita hos (ait Cassianus) horret magis Deus; & maiori cum difficultate eos iterum admittit. Non quòd Deo desit misericordia; sed quod ipsis dispositio desit, ad eam accipiendam. Memor esto horrendæ illius visionis, quam in secundo tract. explicuimus de p *Lumbari lineo, quod Ieremias iussus à Deo posuit super lumbos suos,* & postea eiusdem Domini iussu illud exuit, *tulitq; ad Euphratem & abscondit ibi illud in foramine petræ.* & cum post aliquod tempus præciperet idem Dominus, *ire ad Euphraten, & tollere inde lumbare*, inuenit, *ita computruisse, vt nulli vsui aptum esset.* Ad significandum (vt sanctus Hieronymus ait) quòd si Religiosi, qui tempore aliquo Christo fuerunt in Religione coniuncti, in qua bene etiam profecissent; ab ea discedant, transeantque ad partes mundi: eò, occultis Dei iudicijs, perueniunt, vt valde seculares & abominandi effecti, computrescant in vitijs suis, nec vlli vsui apti esse possint; nec redire ad priorem statum: sed vt in suis iniquitatibus pereant. Quamuis autem Dominus noster nō semper adeò seuere huiusmodi homines castiget: (nam interdum pulsat ad illorum cor, & impellit, vt ad suam redeant Religionem, eosque admittit) semper tamen huiusmodi punitio est pertimescendar: euocando in memoriam, quod suprà ad hoc proposítum diximus: vt illud sit nobis quasi frenum aduersus Dæmonis tentationes.

De Constit. Monast. c. 2.

Collat 4. c. 19

p *Iere. 13 1.*

S. Hier. ibid.

c. 7 huius tract.

HAEC omnia pulchrè collegit S. Ephræm, dicens: Qui post renuntiationem abdicationemque vitæ in virtutis studio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosque circumuertere retrorsum: hîc & in vita præsenti erit exemplo; & post suum è viuis excessum, regno cœlorum priuatus, indignum seipsum sanctorum Choro reddet. Quin & parentibus ipsis ignauia huius in confusionem futura est; amici dolore concident: videntes eum, qui res terrenas exuerat, non obtinuisse cœlestes: & sub specie pietatis, Diaboli iugum subijsse. Inimici etiam gaudebunt, & illudent ei, dicentes: q *quia hic homo cæpit ædificare; & non potuit consummare:* Neque homines veretur; neque Dei indignationem animo expendit: sed abiecta pietate omni, impudentiam indutus est; & turpiter agere non erubuit. & quemadmodum r *impius cùm in profundum malorum venerit contemnit:* ita hic in tantam temeritatem impingens, nequaquam est territus: sed instar illius, qui vendidit vniuersam suam substantiam; & stolam magni pretij, qua in paterna domo induebatur, furore incitatus assumentis panni rudis & sordidi impleuit: qua si vtatur, non

Serm. 30. qui incipit. Non decet eos: in 1. To.

q *Luc. 14. 19*

r *Pro. 18, 3.*

amplius

ampliùs in laudem & honorem; sed in subsannationem, & improperium vtetur. Quis enim non irrideat, aspiciens eum, qui heri in Monasterio seipsum ad ministerium Fratrum in vnum habitantium præcinxerat, ad imitationem Domini nostri IESV CHRISTI; hodie famulorum comitatu stipatum? aut quis eum non reprehendat, qui die hesterno sua sponte quæcumque temporalia abiecerat, inopiam ad CHRISTI exemplum amplectens; hodierno autem accedat ad tribunalia, & Iudices, & Causidicos, vt quæ sponte prius reliquerat, iure nunc repetere contendat: & mentem suam à cœlestibus ad terrena traducat? Hæc S. Ephræm.

Epist. 137. NVLLVS tamen hinc accipiat occasionem (vt ait sanctus Augustinus) ad parui faciendum statum Religiosum: cò quòd aliqui adeò improbi ab eo discedant. Id enim non ex defectu statûs prouenit; sed ex pernitiosa hominis libertate: sicut neque est Ecclesiæ Catholicæ culpa: quòd ab ea multi hæretici exiuerint, qui ei detrahere sunt conati: Nec fuit sacri Apostolici Collegij infamia, quòd ex eo prodierit Iudas: potius licebit dicere: Hoc esse indicium præcellæ eius sanctitatis, & seueræ disciplinæ: quam improbi ferre non possunt. Quare, si tam profundè labuntur: id fit, quòd ex valde excelso loco ceciderint: nam, quòd acetum valde sit forte, signum est, vinum, antequam corrumperetur, fuisse excellens. Ac propterea sanctus Bernardus dixit: rarò aut nunquam aliquem descendere ex cella ad infernum: vix enim in ea vsque ad mortem perseuerat, nisi qui ad cœlum est prædestinatus. Et quemadmodum mare, mortuorum corpora à se eijcit: ita Religio reprobos & incorrigibiles à se eijcit, *Solue*, inquit Deus Moysi, *calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Terra sancta Religio est: nec diu in ea manere possunt, qui calceati sunt affectibus rerum mortuarum; seseque præcipitant in opera abominanda. Quare indicium est sanctitatis Religionis, quòd tales nec ferre possit, nec retinere. Qui autem talium affectuum calceamenta soluent, accedent, sicut Moyses, ad videndum Deum in rubo, contemplantes Christum Crucifixum, & ærumnarum spinis punctum, ideoque eius insignia & vestes induentes in terra: induit ipse postea vestibus gloriæ suæ in cœlo.

Ad Frat. de mont. Dei.

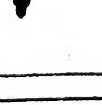

CAPVT XVI.

Cvivs Perseverandvm In Sva Religione; Nec *leuiter ad aliam transeundum, nec tamen vlla contemnenda.*

EX omnibus rationibus, in proximo capite positis, deducitur etiam Religiosos non solum quietos & contentos in suo statu esse debere; horrere verò reditum ad seculum: sed etiam in sua Religione, ad quam sunt à Deo vocati; & hostis tentationem reputare, ad aliam leuiter transire. Nam vel transitus esset ad aliam minus perfectam, vt laxius in ea viuere liceret; aut ad perfectiorem sub prætextu maioris perfectionis obtinendæ. Primus transitus esset genus quoddam apostasiæ, nam (vt sanctus Gregorius ait) transire à meliori ad minus bonum, est, post missam manum ad aratrum, aspicere retro: quod est contra spiritum Christi, impellentis nos semper ad progrediendum vlterius in profectu. Eum in modum, quo de sanctis quatuor animalibus dicitur: quòd a *vnumquodque ante faciem suam gradiebatur: nec reuertebantur, cùm incederent.* Quid enim aliud est: ante faciem suam progredi: nisi numquam retro aspicere malum, aut imperfectum quod semel reliquimus? Præclarè hoc explicuit Sanctus Bernardus in solemni illa epistola, quam scripsit ad Robertum nepotem suum, qui ex ordine Cistercienſi transierat ad Cluniacenſem, qui tunc erat minus perfectus. Quem, vt ad pristinum ordinem reuocaret, hæc inter alia ei dicit: O insensate puer; quis te fascinauit, non soluere vota tua, quæ distinxerunt labia tua? Et quid tibi frustra quispiam blanditur de absolutione Apostolica, falsa infirmatione impetrata: cuius conscientiam diuina ligatam tenet sententia? b *Nemo* (inquit) *mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro: aptus est regno Dei.* Numquid & hoc tibi persuadebunt, non esse retro respicere? Filiole: c *sit lucta uerint peccatores, ne acquiescas eis:* d *noli omni spiritui credere:* e *sint tibi multi necessarij: vnus autem sit tibi consiliarius de mille.* Tolle occasiones; respue blandimenta: adulationibus claude aures: teipsum interroga de te: quia tu te melius nosti, quàm alius. Attende cor tuum, discute intentionem, consule veritatem: tua tibi conscientia respondeat: Cur abieris, cur Ordinem tuum, cur fratres, cur locum deserueris? Si vt arctius, vt rectius, vt perfectius viueres: securus esto, quia non retro aspexisti: sed & gloriare cum Apostolo, dicens: f *Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea quæ sunt priora*

3. Part pastora. Ad mon. 25. & Hom 3 in Ezech. circa finem.

a Ezech. 1. 9.

Epist. 1.

" b Luc. 9. " 62.
" c Prou. 1. " 10.
" d 1. Ioan. " 4. 1.
" e Eccl. 6. 6

" f Philip 3. " 14.

g Rom.11. 20.

priora extendens meipſum, ſequor ad palmam gloriæ. Sin alias: g *noli altum ſapere ſed time.* quidquid enim tibi amplius indulges in victu, veſtituq́; ſuperfluo, in verbis otioſis, in vagatione licentioſa & curioſa: quam videlicet promiſiſti, quam apud nos tenuiſti: & nunc teneres: hoc procul dubio retro aſpicere eſt; præuaricari eſt, apoſtatare eſt. Hæc S. Bernardus.

QVAMVIS autem negandum non ſit, licere, (vt S. hic ait) ad perfectiorem Religionem tranſire: quando idem Dominus, qui ad vnam vocauit, nunc vocat ad alteram cum talibus inſpirationibus; & rationibus, vt hominem reddant tutum, quòd ea ſit diuina voluntas; & nominatim in caſibus à S. Thoma expreſſis. Nihilominus huiuſmodi ab vna in alteram Religionem mutationes, rarò à bono ſpiritu Deiq́; vocatione proueniunt: quemadmodum idem S. Bernardus inſinuat, dicens: ſe non audere id alicui conſulere: nam vt plurimum illæ mutationes oriuntur ex tentationibus, ex tædijs, aut animi leuitate: qui libenter vult res nouas experiri, aut à Satana trãsfigurante ſe in Angelum lucis: vt prætextu maioris alicuius boni hominẽ decipiat, aut turbet in ſtatu quem ex DEI vocatione tenet; eumque inde deducendo: non, vt collocet in meliori; ſed vt vtriuſque iacturam faciat. Quia & in ſecundo etiam turbat, vt inde etiam expellat, ſicut ex primo: donec tandem eis adferat vitæ Religioſæ: eamque deſerant, & redeant ad ſæculum. Quod ſi verè optant maiorem profectum, audiant præclarum S. cuiuſdam Abbatis conſilium: quod his verbis refert Caſſianus: vnicuique vtile atque conueniens eſt, vt ſecundum propoſitum quod elegit; ſiue gratiam, quam accepit, ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet. Et aliorum quidem laudans admiranſque virtutes: nequaquam à ſua, quam ſemel elegit, profeſſione diſcedat: ſciens, ſecundum Apoſtolum: vnũ quidem eſſe corpus Eccleſiæ, multa autem membra: quorum nullum in alterius officium ſe inſerit. In quo aliqui debiles facilè errant, necdum ſatis in illa, quam arripuerunt profeſſione, fundati. Cùm enim audierint quoſdam in diuerſis ſtudijs ac virtutibus prædicari: ita eorum laude ſuccẽduntur, vt imitari eorum protinus geſtiant diſciplinam. In quo irritos neceſſario impendit conatus humana fragilitas. Impoſſibile namq; eſt, vnum eundemque hominem ſimul vniuerſis, varijſque fulgere virtutibus, quales in varijs ſunt profeſſionibus. Quas ſi quis voluerit pariter affectare: in id eum incidere neceſſe eſt: vt, dum omnes ſequitur, nullam integram conſequatur: meq; ex hac mutatione ac varietate diſpendium capiat, quàm profectum. Quare cum multis vijs ad Deum tendatur: vnuſquiſque quam ſemel arripuerit, irreuocabili curſus ſui intentione conficiat: vt ſit in ſua profeſſione perfectus.

2.2 q.189. a.8.

Lib. de præcepto, & diſpen. poſt medium.

Collat. 24. c.5.

SALVBERRIMVM hoc conſilium ipſa experientia grauiorum incom-

modo-

modorum confirmat,quæ in his mutationibus euenire videmus.Cuius ratio eſt aperta:Cùm enim Deus D.N.peculiare det Religioſis auxilium, vt Religionis,ad quam eos vocauit,onera portent;& vt perfectionẽ in ea conſequantur,quæ eius inſtituti eſt propria:(quod auxilium vocamus gratiam vocationis)omnes poſſunt progredi ac perfici in ſtatu,quem ex diuina vocatione habent: quòd ſi ad alium tranſeant non vocati à Deo: deficit illis huius ſtatus gratia: ideoque non poterunt ad eius perfectionem peruenire. Ac propterea Regius Propheta dixit: h *Beatus vir,cuius eſt auxilium abs te: aſcenſiones in corde ſuo* per gratiam tuam *diſponet,in valle lacrymarum,in loco,* in quo per te *poſitus fuit.* Tunc enim *benedictionem dabit legislator,* qua *ibunt de virtute in virtutem, donec videant Deum Deorum in Sion.* Quibus verbis docet: vnumquemque contendere debere, vt creſcat in virtutibus;& perueniat ad perfectionem earum,quamdiu in hac lacrymarum valle permanſerit: ſolidè figens pedem in eo loco, ſtatu, & officio: in quo eſt à Deo collocatus; aut ipſe ex voluntate Dei elegit. Confidens ſibiq; perſuadens: ipſum legislatorem Deum,benedictionem ſuam & auxilia copioſa præbiturum,vt leges ſeruet, & impleat obligationes ſtatus,quem ei aſſignauit. Siquidem Deus non eſt ſicut legislatores terreni,qui condunt leges; ſed ad eas ſeruandas vires non impertiunt. Deus autem vtrumque præſtat: talibus fauoribus ac benedictionibus dulcedinis hominem præueniens, vt iugum, quod ipſe imponit, reddat ſuaue & onus leue. ita vt omnes poſſint in ſuis ſtatibus *ire de virtute in virtutem,*& nouas quotidie aſcenſiones,graduſque perfectionis acquirere: donec ad cœleſtem perueniant Sion: vbi Deus clarè videtur,& perfecta beatitudo obtinetur, ad quam conditi fuimus. O beatum virum,qui omnem reſpuit mutabilitatem; & conſtans eſſe contendit in adimplendis viriliter,quæ ad ſuum ſpectant ſtatum! felix,qui ſuos profectus, & in ſpiritu incrementa in eo loco & ſtatione diſponit:quæ à diuina voluntate ei obtigit. Cuius prouidentia(vt ſuo loco eſt oſtenſum) vnumquemque in eo ſtatu collocat, qui ei ad ſalutem conſequendam maximè expedit.Permane itaque dilecte,firmus in tua vocatione;fideq; Deo, cuius fauore omnem conſequeris perfectionem,quam optas. Audi verba Sapientis: i *Fili,confide in Deo,& mane in loco tuo: facile eſt enim in oculis Dei, ſubitò honeſtare pauperem. Benedictio enim Dei in mercedem iuſti feſtinat.* Qua accepta,eius accretiones breui proferent fructus copioſos. atque ſi diſtinctiùs dixiſſet: ſi firmus in tua vocatione permanſeris, ſtudendo, te in ea perficere: cùm minimè cogitaueris,Deus te ſuis gratijs ditabit, & honeſtabit: & remunerabit te,eò quòd eius leges cuſtodias: & tot benedictiones ſuper te effundet: vt creſcere te faciant in omnibus virtutibus; & copioſos bonorum operum fructus proferre. Quod ſi mutationibus des locum: facile tibi eueniet illud Salomonis: k *ſicut auis tranſmigrãs de nido ſuo,*

h *Pſal.83.6.*

Tom. 2. tract.1. c.7.

i *Eccl 11.22.*

k *Prou.27.8*

magno se periculo exponit pereundi, vel ab alijs rapacibus auibus, vel à venatoribus: *sic vir qui derelinquit locum* suum: statũ scilicet & officium, in quo Deus eum constituit, securitatem amittit animæ suæ; seq; periculo exponit amittendi vitam gratiæ: quod dæmon maximè contendit. Quamobrem idẽ Sapiens dixit: l *Si spiritus potestatem habentis ascenderet super te*, tentationibus scilicet te aggrediens, *locum tuum ne dimiseris: quia curatio*, & solicitudo, qua rebus tuis attendis *faciet cessare peccata maxima*, & præseruabit te ab eis; & faciet, vt in virtutibus proficias. Conijciat itaq; Religiosus oculos in finem & scopum suæ vocationis; mediaque illa adhibeat, quæ iuxta eam sunt adhibenda: vt eam consequatur: & experietur, se satis habere quod agat, vt omnem perfectionem suæ professionis obtineat: & sic curas deponet, aliquid aliud, aut alibi quærendi. Et quamuis totam illam acquirat: adhuc si in sua permãserit vocatione, poterit vlterius progredi, & quotidie magis proficere. Nam (vt alibi diximus) etiam in statu imperfecto, aut minus perfecto potest esse vita valde perfecta. Et ita alijs sui instituti socijs exẽplo suo proderit; & præueniet turbationem, quam illis adferret, ipsius mutabilitas.

l Eccl. 10. 4.

Tom. 2. tract. 1. c. 7.

§. 1.

SED non erit æquum, silentio præterire vitiosum alterum extremum, in quod solent aliqui Religiosi incidere: adeò sibi de propria vocatione, & instituto complacentes; vt aliorum institutum contemnant: quia existimant in suo scientiam & sanctitatem valdè florere: cùm in alijs, quæ aliam tenent viam, vtrumq; hoc iaceat. In cuos direxit Apost. solennem illã sentẽtiam, quam scripsit ad Romanos: a *Is, qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet.* Ad cuius declarationem aduertit S. Thomas: fuisse tunc temporis Romæ duplicem inter Christianos dissensionem: alteram circa scientias, alteram circa mores. Et quoniam altera solet interdum ab altera oriri & excitari: vtriusque hic radicem insinuabimus. Prima controuersia in eo versabatur, quòd aliqui affirmarent: posse Christianos vesci cibis in lege veteri prohibitis: eò quòd illa lex iam cessasset. Alij dicebant, expedire, & melius esse ab eisdem abstinere: ne scandalizarentur, qui ex Iudaismo recens ad Christi fidẽ conuertebantur. Vtrique igitur horum zelo quidem veritatis, sed aliqua tamen admixtione superbiæ & arrogantiæ, aliorum opinionem damnabant; & sic opinantes iudicabant ignorantes esse, aut minus benè moratos, cum detrimento pacis & charitatis fraternæ. Vt igitur Apostolus vtrosque corrigeret & instrueret, dixit: Is, qui omnibus cibis vescitur, existimans id licere: non iudicet temerè, nec damnet nolentem eis vesci, quasi superstitiosum: & qui talibus cibis abstinet, non damnet comedentem, quasi scandalum alijs adferentem: *sed vnusquisque in suo sensu abundet*, suam sequens opinio-

a Rom. 14. 3.

Ibidem.

nem

nem absq; alterius detrimento in ijs rebus, de quibus Ecclesia & Sancti Patres in neutram partem aliquid constituerunt. Qua etiam sententia monet Apostolus scientiarum professores, ne quis eorum tantum suis opinionibus tribuat, vt contrarias sequentes condemnet; & iudicet esse ignorantes, aut non satis difficultatum puncta assequi, sed contentos esse rudi quadam rerum cognitione: tale enim de alijs iudicium ordinariè oritur ex occulta aliqua superbia, & arrogantia temeraria. Nam quod vni videtur verum, alteri videtur falsum propter aliam rationem æquè bonam, ac efficacem atque alter pro sua habebat. ideoq; non est rationi consentaneum, alterum contemnere, sicut ipse non vult ab altero contemni. Et quid mirum hoc euenire in diuersis personis: cum vnus & idem doctus & eruditus vir soleat sententiam mutare, & iudicare falsum, quod antea verum existimabat. Sed hoc argumento nunc prætermisso, & ad Tractatum de Magistris ac Doctoribus reiecto, veniamus nunc ad alterum dissensionis argumentum, quod est de moribus. Nam quidã illorum valdè addicti erant ieiunijs, & abstinẽtijs: in quibus magnam sanctitatẽ reponebant: alii verò omni genere ciborum, ob suam debilitatem vescebantur; aut vt alijs misericordiæ operibus vacarent. Sed vtriq; aliquid superbiæ pallio quodam zeli tectæ admiscẽtes, tantum suæ viuendi rationi tribuebant; vt temerè iudicarent & contemnerent eos, qui contrariam tenerent rationem. Qui multum ieiunabant, iudicabant, alios tepidos, ac delitijs deditos; hi autalios iudicabant vanitatis, & arrogantiæ studiosos & cupidos. In vtroq; igitur Apost. sentẽtiam suam dirigit, siue quis comedat, siue non, iustis ex causis: ne alterum iudicet, aut damnet: sed virtutis exercendæ modum sequatur, quẽ Deus ipsi inspirauit; nec damnet contraria via ambulantẽ. Qui enim aliter iudicat, facilè in eo iudicio errabit, cũ detrimento tum animæ propriæ, tũ charitatis fraternæ. *Ex Glossa.*

Deceptio hæc & pernicio sum iudiciũ de alijs est valdè antiquum in imperfectis. Nam b *S. Ioannis Baptistæ discipuli frequenter ieiunantes*, damnabant *discipulos Christi* Domini nostri, cò *quòd non ieiunarent*: & notam illis inurebant voracium, & potatorum. c *Martha* adeò sibi placebat, quod *sollicita esset, vt Christo Domino ministraret*: vt *Mariam sororem suam occupatam in audienda Christi doctrina*, contẽpserit, & otiosam iudicauerit. Hunc in modũ inter Religiosos nisi adsit cordis humilitas, actiui contẽplatiuos iudicãt ignauos; & hi illos nimium ad externa effusos. Magnæ pœnitentiæ sectatores parui faciunt eos, qui non multũ faciunt; & hi aliquid inueniũt, quod notẽt ac damnent in ijs, qui multã faciunt. Monachi (ait S. Bernar.) valdè amantes, suæq; recollectioni valdè addicti parui faciunt Episcopos, & eos qui versãtur cũ proximis: iudicãtes, eos sæpiùs & in res varias impingere: hi verò parui ẽt faciunt valde recollectos; iudicãtes, eos sibi solis vsui esse. Tyrones & Nouitii (ait S. Io. Clim.) si valdè sũt feruẽtes, solẽt frequẽter temerè iudicare de suis

b *Mat. 6. 14.*

c *Luc. 10. 40*

Serm. 12. in Cantica.

Grad. 4.

de ſuis ſocijs, quos vident non facere, quod ipſi faciunt: hi verò illos etiam contemnunt, quaſi ſingulares, & inanis gloriæ cupidos. Contra hos omnes tendit Apoſtoli prædicta ſententia: vt quiſq; eam vitæ rationem ſequatur, quam Deus ipſi inſpirauit; nec quemquam alium contemnat, quod diuerſam teneat rationem: perſuadens ſibi: Spiritum S. varijs vijs ſuos deducere electos. Et qui te hac via dirigit, vult alios dirigere alia: poteſtq; eos adeò bonos & perfectos illa via facere, atq; te, via tua. Et quamuis certum ſit & manifeſtum, aliquas Religiones maiorē profiteri perfectionē, quàm aliæ: attamen quemadmodū Angeli, ſuperioris chori, non contemnunt eos qui ſunt in inferiori; ſed ſummo amore eos diligunt & complectuntur: ita qui altius profitentur inſtitutum, non debent eos contemnere, qui ſectātur minus perfectum: ſed eos ex toto corde tanquam fratres diligere; ita vt quiſque alterum in honore præueniat. Et quemadmodum eſt periculoſa ſuperbia, quòd quis alteri inferioris ſtatus ſe in ſanctitate præferat: ita eſt noxia temeritas propterea ſolùm, eum iudicare imperfectum: ſiquidem (vt iam diximus) in Religione minus perfecta poteſt quis diuina gratia & maiori ſua diligentia eſſe perfectior. Præcipuè cùm ita diuina prouidentia res iuſtorum conſtituerit: vt ordinariè loquendo, nullus in rebus omnibus excellat: ſed vt quiſq; ab alio in re aliqua ſuperetur: vt occaſionem inde ſumat, ſe humiliandi. Sic etiam nullum inſtitutum excellit in omnibus, quę pertinent ad perfectionem Euangelicam: ſed aliud in vna re præcellit; aliud in alia: vt omnes verè fundentur in humilitate, poſſintq; aliquam præcellentiam in alijs agnoſcere. Dent igitur operam Religioſi, vt ita diligant, æſtiment, propriamq; vocationem complectantur: vt in nullo euentu aliorum vocationes contemnant; ſed quiſq; ſtudeat in ſua vocatione eſſe perfectus, exactè cuſtodiens vota ſua, ſuiq́ue inſtituti leges, eum in modum, quo in proximo tractatu dicetur.

(***)

TRACTATVS SEXTVS.

DE PERFECTA TRIVM VOTORVM, PAVPERTATIS, CASTITATIS, ET Obedientiæ, iuxta regulas, obseruatione.

CAPVT I.

OBLIGATIO RELIGIOSORVM AD PERFECTIONEM *sectandam, quam in emissione trium votorum sunt professi.*

POSTQVAM RELIGIOSVS EXPLETO tyrocinij sui tempore professionem & oblationem votorum suorum edidit, quibus in statu perfectionis, quam quærebat, constituitur: nouam subit obligationem eam procurandi per media à sua Religione constituta: quæ vt plurimum sunt eadem cum ijs, quæ tyrocinij tempore exercuit: quasi experiri volens vno aut altero anno, an vires haberet sufficientes; vt, ad illud per totam vitam portandum, votis sese obstringeret. Ac proinde non ideo per vota desinit esse Nouitius, vt seruorem tyrocinij remittat; sed vt nouo spiritu & alacritate in eo prosequatur, cùm noui adsint, & efficaciores tituli ad talẽ progressũ: quod enim prius spontè, & ex sola deuotione faciebat: nunc ad idem præstandum, ipsis votis sese obstrinxit: &, nisi faciat, peccabit grauiter contra id quod promisit.

AD CVIVS rei declarationem aduertendum est: quòd cùm Religio (vt supra diximus) non sit schola hominum iam perfectorum; sed vt tales sint, studentium & conantium, in eo perfectionis Euangelicæ gradu, quem proprium eius institutum exigit; Ita Religiosus non tenetur sub reatu lethalis peccati ad omnem perfectionem sui status possidendam; sed ad eamdem procurandam. Nam præcepta non de fine & scopo, ad quem tenditur; sed de medijs ad eum consequendum adhibendis, traduntur. Sicut medicus non tenetur sanitatem ægroto restituere; nec miles victoriam obtinere. Sed vterque ea tenetur media adhibere, quæ præscribun- 1.

tur,

2.2 q.186. art. tur, vt ad talem finem perueniatur. Vt autem hi grauiter delinquerent, si media illa non adhiberent: ita (ait S. Thomas) peccabit Religiosus contemnens media à sua Religione ad perfectionem obtinendam in suis Regulis præscripta: eò quòd non satisfaciat obligationi sui status propriæ, quæ in ipsis votis continetur. Et in hoc sensu dixit Sanctus quidam Abbas cuidam tyroni: (vt refert Cassianus) ne leue peccatum existimes, quòd qui perfectionem est professus, res amplectatur imperfectas; parui faciens id, quod professus est. Hoc enim est professionem ac regulam suam contemnere, & corde redire in AEgyptum, ac retro respicere, non attendendo, sed aratrum negligendo, quod manu arripuit.

Lib. 4. c. 38

2. VITA deinde Religiosa est quasi scala quædam perfectionis, cuius gradus sunt ipsa vota, ac virtutis exercitia, quæ in eius regulis commendantur. Et quoniam scala non adhibetur, vt quis in ea hæreat, sicut in cella manetur: sed vt per eam ascendatur; ac, prout opus est, descendatur: ideò semper sunt virtutes status illius propriæ exercendæ: vt ad perfectionem perueniatur. Eum in modum, (ait S. Bernardus) quo in scala Iacob, quæ typus est Religionis, vt supra est dictum: nullus Angelus sedebat, aut subsistebat: sed a *ascendebant* aut *descendebant per eam*. Vt significaretur in vita Religiosa semper esse progrediendum in desiderio proficiendi: siue ascendendo ad Deum per exercitia orationis, & contemplationis; siue descendendo ad proximos actionibus ad id accommodatis. Vtrumque tamen hoc est crescere & ascendere in perfectione. Vbi autem hoc desiderium & voluntas sistit, aut deficit: deficitur quoq; in obligatione propria. Ac propterea dicit: *O Monache non vis proficere, vis ergo deficere.* non est enim inter hæc duo aliquod medium: & statim atque desiderium, perfectionem, quam profiteris, assequendi, subsistit, aut deficit: redis retro ab eo quod cæperas. Cùm igitur vitam secteris Angelicam: accipe eorum exemplum progrediendo semper in scala cœlesti, quam DEVS ante oculos tuos posuit.

Epist. 253.

a Gen 28.12.

3. MEMOR esto, Iacobum illum statim, atque mysticam illam vidit scalam, Deoque obtulit sua vota, progressum fuisse in itinere vsque in Mesopotamiam: vbi per b *septem annos seruiuit antequam Liam duceret: & alios septem donec acciperet Rachelem*: neque à labore cessauit, donec innumeras diuitias compararet. Ita vt in reditu in patriam suam dixerit Domino Deo: c *in baculo meo transiui Iordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.* Ad cuius imitationem, cùm primum Religionis vota emiseris, noua quadã spiritus alacritate inceptum iter prosequeris, laborans & contendens toto tempore necessario, ad consequendam perfectionem actiuæ vitæ; & postea etiam contemplatiuæ. Et nec tunc quidem tibi quiescendum est; sed quotidie noua augmenta procuranda vsque ad ipsam mortem: ita vt di-

b Gen. 29 24

c cap. 32. 10.

cere

cere posſis Deo tuo,non tam verbo, quàm opere ipſo : ſolus tranſiui Iordanem pœnitentiæ,vt ingrederer Religionis ſolitudinem ; nec ſocium alium habui,quàm baculum Crucis Chriſti,& prouidentiæ ac protectionis Dei mei : nunc autem venio ad mortis Iordanem tranſeundum, vt ad vitã ingrediar æternam,ſtipatus duabus illuſtribus turmis operum Sanctorum, quæ in vtraq; vita Actiua, & Contemplatiua exercui in Dei gloriam & proximorum meorum vtilitatem.

MEMENTO etiam præclari & ſolidiſsimi fundamenti, quod iecisti ad perfectionis turrim erigendam. Cùm igitur tibi non deſit, vnde poſſis ædificium perficere;ne ceſſes,nec feruorem ædificandi ex ignauia relaxes:ne æquè hoſtes te tui irrideant,atque ſi omninò deſtitiſſes. AEquum eſt(ait S. Auguſt.)vt qui pro fundamento vitæ ſuæ accepit Ieſum Chriſtum, eiuſq; paupertatis & perfectionis Euangelicæ profeſsionem d *ſuper ædificet non ligna,fœnum,aut ſtipulam: ſed aurum,argentum,& lapides pretioſos:* exercens opera præclara & digna vocatione ſua,in materia trium votorum & regularum:in quibus effulget aurum charitatis, argentum puritatis, & pretioſi virtutum omnium lapides : mortificando viriliter affectus reuireſcentes diuitiarum,delitiarum,& inanium honorum,quæ ſunt quaſi ligna, ſtipula aut fœnum,quæ purgatorium ignem fouebunt.Grauis enim iniuria infertur nobili adeò fundamento,ſi vile adeò ædificium ſuperædificetur. 4. *De Fide & Oper.c.16.* d *1.Cor.3.12.*

ACCEDIT, quòd (vt ait Caſsianus) grauis ſit nota & miſeria contendẽti aliquam artem aut ſcientiam acquirere ; ad eiús perfectionem non peruenire: præcipuè cùm id prouenit ex incuria & negligentia operam ſuam in eo ponentis. Quam igitur maior erit miſeria & pudor,quòd veneris ad Religionem, vt ad perfectionem Euangelicam peruenires; ſed neligentia tua eam non aſſequaris; nec theſauris &bonis fruaris,quæ conceduntur nõ tepidis & negligentibus, ſed feruentibus ac perfectis? Angeli cœli & Sancti,qui ſunt in terra,qui aſpiciebant & obſeruabant quid ageres,& ex principijs adeò præclaris fines expectabant multò excellentiores, erubeſcent quodam modo,videntes te in medio ſtadij hærentem, & ipſos ſpe ſua defraudantem. Et hoc eſt,quod Salomon dixit: e *nubes,& ventus, & pluuia non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa non complens.* fraudantur enim homines ſpe ſua, cùm non vident, ſequi pluuiam ſperatam; ſed poſt nubes & vẽtos, adhuc eſſe ariditatem. Quid enim ſunt tria religionis vota, eiuſq́ue Regulæ; niſi nubes & venti, quæ ſunt indicia imminentis copioſæ pluuiæ cœleſtis, cum magna gratiarum abundantia, quæ ſuper ipſum vouentem deſcendent, ſi ea perfecte ſeruet? imò & ipſi religioſi vota ſua cuſtodientes, nubes ſunt ac venti è terra exurgentes in cœlum:qui Spiritus S.inſpirationibus tanta celeritate currunt:vt ſtupentes Angeli dicant illud Iſaiæ: f *qui ſunt iſti,qui vt nubes volant: & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas?* Quod ſi hæ nu- 5. e *Prou. 25. 14.* f *Iſa.60.8.* g *In epiſt.12*

g *In epist.12* bes sint sicut illæ, quas S.Iudas Apostolus appellat g *nubes sine aqua, quæ à ventis* huc illuc *circumferuntur* absque vlla vtilitate: hi certè grauem adferunt dolorem, cò quòd in statu adeò excelso tam exiguum adserant fructum.

§. 1.

a *Genes.17.1* DENIQVE quēadmodum Deus Dominus noster, postquam eduxerat Abrahamum ex terra sua domoque paterna, memoranda illa verba ei dixit: a *Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & esto perfectus*: ita Religiosus postquam mundum deseruit, attendere debet: Deum frequentissime ipsius cordi eadem verba repetere, quasi instruens moneat: ne existimes, te propterea quod mundum deseruerís, iam esse perfectum: sed potius inchoandum tibi nunc est, serioq; laborandum, vt talis sis: muniendo te magna fiducia de mea omnipotentia. Nam ego, qui te vocaui, sum Deus Omnipotens, qui auxilium tibi feram: vt omnes tuos hostes vincere possis. Et hoc ipsum magis explicat verbū Hebræum: HADAI, quod etiam significat *fortem victorem*, quasi dixerit, fortitudo mea multum distat à fortitudine mearum creaturarum, hominum & Angelorum: qui ita sunt fortes, vt non semper vincant, nec voti compotes fiant: at ego semper sum fortis victor: quia, quandocunque volo, vinco: b *nec est vllus, qui* potentiæ *meæ*, & efficaci *voluntati* resistat. Et quando ego in meis amicis pugno, semper in eisdem vinco, si meæ se dedant voluntati. Vt autem Omnipotentię eius suauitas ac iucunditas appareat, qua cum suis agit electis: idem verbū hebræum deduci potest ex alio quod significat *pectus*, vnde lac fluit. Quo significatur Deum esse dulcissimum benefactorē, ex quo bona omnia fluāt sicut lac ex pectore. Et hòc totum proponit Deus ob oculos Religioso, cū ei dicit: *ambula coram me, & esto perfectus*: Tria enim valdè præclara ei commendat. *Primum* enim dicit: in hac via, in qua te cōstitui, ambula semper: nec vnquam subsistas aut otiosus sis; nec vnquam satis tibi esse existimes, ♀ sis aliquantū progressus: sed perge semper vlterius in rebus obsequij mei: donec ita plenè perfectus euadas, vt nihil tibi desit integræ perfectionis, quæ ratione tui status tibi competit. Sed aduerte, (ait S.Chrysost.) Deum dicere: *ambula coram me*: vt intelligas, te non solum debere esse perfectum coram hominibus; sed multò magis coram ipso Deo: cuius oculi omnia vident, ac penetrant; nec decipi possunt: nam solus ille, perfecti nomen promeretur, quem Deus approbat; & qui studet, in omnibus ei placere. Et hoc amplius significat translatio, quā sequitur S.Aug. quæ habet: *place, & esto sine querela*. nam in eo omnis perfectio consistit, vt quis Deo propter seipsum placeat; & coram hominibus viuat sine querela, bene faciens eis, nullum verò malum inferens, in eo gradu, qui Deo placet. Eum in modum, quo

Vide Perer. ibi qui allegat Caiet.

b *Ester.13.9*

1.

2. *Homil. in Genes.*

Lib. 16. de Ciuit. c. 26.

Sanctus

ſanctus Lucas de parentibus ſancti Ioannis Baptiſtæ ait, quod c *ambo eſſent iuſti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Domini ſine querela.* Et Apoſtolus exhortatur & commendat, vt d *prouideamus bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus.* Sed vlterius perfectio tua progredi debet: ſemper enim cogitare debes: te agere in conſpectu meo, & quod te ſemper aſpiciam; & meminiſſe: me eſſe Deum Omnipotentem, fortem victorem, ac dulcem & iucundum benefactorem. Vt ita excites teipſum, & confidas, quòd auxilio meo poſſis omnia: vt victor ſis fortis de tuis hoſtibus; & fugas ex meis vberibus lac cœleſtium conſolationum. Sed, vt melius intelligatur, quod hic exigitur, aduertendum eſt: hãc perfectionem in Scriptura ſacra exprimi tribus his nominibus: *ambulare poſt Deum, cum Deo, & coram Deo.* Ambulare *poſt Deum,* eſt proprium famulorum, veſtigia Dominorum ſuorum ſequentium, cum tanta reuerentia ac timore, vt non multum ad illos accedant: & hoc eſt commune omnibus iuſtis, qui diuina præcepta ſeruare ſtudent; Deumque imitari, exercentes illas virtutes, quæ in eis commendantur. Et hunc in modum ait Scriptura, Regem Ioſiam e *fœdus percuſſiſſe cum populo ſuo, vt omnes ambularent poſt Dominum; & cuſtodirent præcepta eius.* Et Sapiens dixit: f *gloriam magnam eſſe, ſequi Dominum,* & g *Regem factorem ſuum.* Sed magis eſt glorioſum, ambulare *cum ipſo Deo:* quod pertinet ad amicos magis intrinſecos, qui maiori cum fiducia accedunt ad ipſum, & magis propè comitantur, quocunq; ipſe eat. Dicuntur autem cum ipſo ambulare: quia in omnibus, quæ ipſe vult, & inſpirat: ipſi conſentiũt, habentq; vnũ & idem velle, ac nolle cum ipſo tanquam duo amici eundem habentes ſpiritũ. Et ita Scriptura ſacra dicit de h *Henoch,* & i *Noe: quod eſſent iuſti, & ambularent* CVM DEO. Sed ambulare *coram Deo,* addit ſupra hæc arctiorem familiaritatem & conſuetudinem cũ Deo, quaſi ſemper ſit ante eius faciem, & in eius conſpectu, illum aſpiciens, & contemplans; & ex hoc exemplar educens perfectionis, quam in ſua ratione viuendi imitari debeat. Primi reſpiciunt Deum quaſi à tergo: quia vitam ſuam dirigunt iuxta fidem quandam valde obſcuram, agnoſcẽtes eũ ex eius veſtigijs, operibus, ac præceptis: vltimi aũt innitũtur fidei, adeò per contemplationem illuſtratæ, vt reſpectu alterius ſit, quaſi k *Deum videret facie ad faciem;* l *Deusq; ore ad os loqueretur ei,* & ipſe m *inuiſibilem Deum, tanquam videns alloqueretur.* Hæc tria cum magna excellentia complectitur vocatio Religioſi, cui Dominus dicit: *ambula coram me, & eſto perfectus.* Nam primùm vocatio ipſa eum obligat ambulare poſt Deum, & ſequi: accipiendo ipſum tanquam exemplar & Magiſtrũ ſuæ vocationis; nec ad latũ quidem vnguem recedens ab eo, quod ipſe iubet. quemadmodum S. Iob de ſeipſo dicebat: n *veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.* Nec meminit niſi vnius pedis: ad ſignificandam

c *Luc.1 6.*
d *Rom 12 17 3.*
e *4. Reg 23.3*
f *Eccl.23 38.*
g *Eccl. 2.12.*
h *Gen.5. 22.*
i *cap 6.9.*
k *Exo 33. 11.*
l *Num.12.8.*
m *Heb.11 26*
n *Iob 23 12*

vtriusque conformitatem, quasi vnicus tantum esset, vt sequerétur DEI vestigia, in prosperis & aduersis, cum omnibus affectibus cordis sui, animæ, & corporis. Sed non debet viro Religioso id satis esse: eius enim vocatio obligat etiam, vt ambulet *cum Deo*: non solũ quasi famulus, sequens retrò, sed quasi filius, & amicus ad latus eius, generoso animo omnibus
o Matt. 5. 48 consentiens, quæ ille iubet & consulit, iuxta ipsius institutum: vt o *possit esse perfectus, sicut pater eius cœlestis perfectus est*, Spiritum suum cum diuino coniungens. Sed vlterius adhuc pergendum ei est, vt studeat etiam ambulare semper *in conspectu Dei*, & familiariter cum eo in exercitijs orationis & contemplationis agere. Propterea enim mundum deseruit; & impedimenta dulcis huius consuetudinis. Nam qui illum vocauit, vt in eius conspectu ambularet: iuuerit in remouendis eius impedimentis. Quod bonũ si consequatur, erit procul dubio perfectus: in eo enim quasi compendio continentur omnia media nostræ perfectionis, & eorum efficacitas. Quæ igitur maior felicitas esse potest: quàm ex ore Dei verba illa audire, & ab eo ad res adeò glorioſas inuitari? Et quæ maior prudentia, quàm statim, atque hanc vocem percipis, facinus hoc egregium aggredi: vt ad
p Psal. 23. 3. eius finem feliciter peruenias? p *Quis* (ait Dauid) *ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum, querentium faciem Dei Iacob.* O anima religiosa, vocata ad ascendendum in excelsum perfectionis Euangelicæ montem, & manendum in domo Dei viui: ama innocentiam vitæ, & cordis puritatem: contẽde, ne tua vocatio sit in vanum: Deus enim sua copiosa benedictione, largaque misericordia tibi assistet. Attende: quòd sis ex generatione eorum, qui ex suo instituto quærunt Deum: non quomodocunque, sed faciem eius diuinam, vt semper in eius ambulent præsentia, & cum eodem assistãt in hoc sancto monte. Ne à generatione hac adeò nobili ac generosa degeneres: ne repellat te Deus ab hoc monte, suamq; benedictionem subtrahat, & faciem abscondat.

q Isa. 40. 31. SED non vacat mysterio, quod Isaias dixerit: q *Qui sperant in Domino volabunt, current, & ambulabunt*; DEVS verò Abrahamo non dixerit, vola, aut curre coram me; sed: ambula. Quod videtur minimum eius, quod poterat commendare. Sed, si hoc reuera fuisset minimum, non eum ordinem seruasset Propheta, vt diceret volant, currunt, & ambulant; sed inuersum: ac dixisset: qui sperant in Domino ambulant, currunt, & volant: incepisset enim à minori, vt ascenderet ad maius: siquidem in via cœlesti progressus fit à minori ad maius; nec fit descensus à maiori ad minus. Quod si diligentius inspiciatur horum verborum spiritus: optimè cæpit Isaias

Pro-

Propheta: Iustus enim *volat* cogitationibus,& ratiocinationibus,quæ sunt quasi alæ aquilæ: summaque celeritate ad cœlum conscendunt, & in Dei conspectu se constituunt; & ita sensim mysteria cognoscunt eius diuinitatis, & humanitatis sacratissimæ. Deinde *currunt* desiderijs & affectibus, qui sunt quasi veloces cerui pedes: cupientes magno feruore coniungere se cum DEO, Christumque Dominum nostrum sequi. & vltimò tandem *ambulant* per exercitia bonorum operum. exequentes quidquid DEVS iubet; & acceptantes quidquid statuit, vt patiantur: & hoc appellatur *ambulare*: semper enim in operibus splendet magis prudentia, sodalitas, & quies: quasi proprio suo passu quis ambulet. Et quoniam ipsa realis operatio supponit cogitationem ac desiderium: ideo illa est perfectior: ac proinde meritò ponitur in vltimo loco. Quare cùm DEVS dicit: *ambula coram me*, etiam vult dicere: vola, & curre: nam cogitationes ac desideria; verba ac opera; & omne genus exercitiorum debent esse coram Deo.

ADHAEC: quamuis Religiosus possit interdum sicut aquila volare vitæ contemplatiuæ actionibus, & sicut cerua currere in operibus vitæ actiuæ, non sentiens in eis magnum laborem: est tamen præstantius, magisque necessarium, quod Isaias vocat: *ambulare & non deficere*. Nam volatus & cursus breui tempore durant: ambulare tamen passu moderato & conuenienti, potest diutius durare: & quando id fit continue, & non sistitur: id magni æstimatur, & plurimum confert, vt ad itineris terminum perueniatur. Quamobrem licet Nouitij in suis initijs videantur volare & currere in rebus diuini obsequij, & in sui instituti obseruatione: est tamen magni momenti, talem illis gressum præscribere, vt nec tardus sit; nec nimis festinus; sed cuiusque viribus proportionatus. In quo possint per totam vitam pergere, ac perdurare: impellendo tamen & nonnumquam seipsos vrgendo ad aliquem volatum aut cursum celerem, relicto ordinario illo gressu, per duodecim aut viginti dies cum maiori aliquo feruore & alacritate, in omnibus orationis ac mortificationis exercitijs, ad nouum spiritum & animum sumendum: quo possit in ordinario gressu perdurare.

CAPVT II.

INSIGNIS MORTIFICATIO, CVI PERFECTIO *Religioſa, & votorum cuſtodia innititur; quas res illa complectatur, & quæ rationes ad eam procurandam meritò permoueant.*

RELIGIOSAE perfectionis ſectatores per trium votorum obſeruationem, incipere debent ab exercitio continuæ mortificationis, quæ huius ædificij eſt ſolidum fundamentum; & Chriſtus Saluator noſter eamdem tanquam vnicam portam conſtituit: qua in ipſius ſcholam pateret ingreſſus; dicens: a *ſi quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam*; & b *qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, & qui non renuntiat omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Hanc mortificationem incipit exercere in gradu heroico, qui cõſtituit ingredi Religionem, renuntiando ac relinquendo omnia, vt hactenus diximus in tractatibus præcedentibus. Eadem verò mortificatio debet eſſe ſocia fideliſsima omnium eius operum: quæ vix vel vno paſſu abſque ea progredi poſſunt. Sine mortificatione enim non erit cuſtodia votorum; non obſeruantia regularum, nec virtutum augmentum, neque in miniſterijs & officijs aderit diligentia. Ac propterea dicebat Apoſtolus: c *ſemper mortificationem Ieſu*, quocunque eamus, *in corpore noſtro circumferimus: vt & vita Ieſu* per eam *manifeſtetur* mundo *in corporibus noſtris.* Neque enim poteſt imitatio Chriſti abſque mortificatione effulgere: & quo greſſu mortificatio creſcit, imitatio etiam creſcit. Simul enim Religioſus cùm veterem hominem, eiuſque vitioſos mores exuit; induit nouum, renouando ſeipſum viua glorioſarum eius virtutum imagine. Et quamuis omnes Chriſtiani in quocunque ſtatu ſint conſtituti teneantur, integram ſuiipſorum mortificationem adhibere in rebus omnibus, quæ ingreſſum in cælum impediunt; & Euangelicæ legis præceptis magnis & paruis aduerſantur: (quemadmodum in Duce ſpirituali ſatis fusè fuit explicatum) in alijs tamen mortificationibus magnum eſt inter Sæculares & Religioſos diſcrimen, ad perfectam virtutum ſui Saluatoris imitãtionem obtinendam. Sed hoc intelligetur melius ex duobus modis, quibus imago aliqua aut figura Chriſti Domini noſtri, aut alterius alicuius Sancti fieri poteſt, picturæ ſcilicet, & ſculpturæ. In pictura enim nihil aufertur, ſed apponitur; aut ſi quid

a *Mat.16.24*
b *Luc. 14. 27.33.*
c *2.Cor.4.10*
Tract. 4.c.3. & 4.

auſer-

aufertur, id eſt, valdè modicum: accipitur enim tabula dolata & læuis; in qua fit primùm delineatio, & penicillo poſtea colores ſuis locis adhibentur, donec pictura finiatur; & appareat ad viuum imago eius, quem pictor intendit exprimere. At ſculptor contrà non ponit aliquid, ſed aufert ex ligno paulatim aſſulas, & paruas particulas ſcalpro ſiue cœlo tanta induſtria, vt ſenſim integram & perfectam effigiem perficiat eiuſdem perſonæ: perfectius exprimens altitudinem & craſsitiem, omniumq; partium proportionem. Hunc in modum dicere poſſumus: Iuſtos ſæculares in Chriſti Domini noſtri, eiuſq; virtutum imitatione progredi: potiùs tanquam pictores, quàm ſculptores: neq; deſerunt vxores, filios, & familias, ſuaſq; fortunas, honores, ac dignitates; nec res alias, quas licitè poſsident; & quibus ad vitam ſuam commodè ducendam opus habent. Solùm eſt ſupponenda tabula cordis benè dolata, ac læuis per mortificationem, quam dicimus neceſſariam ad obediendum omnibus diuinis præceptis. Deſuper autem exprimunt imaginem Chriſti varijs virtutis operibus, quæ vt illi placeant, exercent. Quamuis in aliquibus opus ſit, aliquid ſibi ſubtrahere; ſeq; mortificare, ſicut Religioſi: qui in imitatione Chriſti Seruatoris noſtri progrediuntur ſicut ſculptores, abſcindendo, & renuntiando quicquid in mundo habent; deſerendo parentes, & cognatos; & ius, quod habebant, ad accipiendam vxorem, filios procreandos, fortunæ bona, dignitates, rerum tẽporalium ſplendores, ac deniq; propriam libertatem: & hac ratione formãt in ſeipſis viuam quandam imaginem Chriſti pauperis, caſti, humilis, nudi, ac ſubiecti. Et hæc ſculpturæ diuinæ arte progredientur per totam vitam, augentes ac perficientes quotidie magis omnes virtutes, donec ad earum culmen perueniant.

Ex quo fit, vt præcipuũ eorum ſtudium in diuina hac arte ad duo quaſi capita reuocetur: attendere ſcilicet omninò exactè ad ea, in quibus neceſſe eſt ſeipſum mortificare: ita vt nihil ipſum prætereat: tantaq; fame ac ſiti huius exercitij teneri: vt ſtatim atq; aliquid deprehenderit: non differat id mortificare, & à ſe euellere, d *mortificando* (vt Apoſt. dixit) *ſpiritu facta carnis.* Quamobrem in Canticis dicitur e *caput ſponſæ eſſe vt Carmelum*, qui mons erat excelſus & fæcundus: ad quem recipiebant ſe Elias, Eliſæus, & Prophetarum filij: hoc eſt, antiquæ legis Religioſi: & ſignificat ſcientiam aut ſitim circumciſionis; eſtq; valdè propria figura ſacræ Religionis, quæ eſt ſchola, in qua eius filij ſtudent practicæ ſcientiæ circumciſionis ſpiritualis, quàm valdè ſitiunt. Huic ergo monti ſimile dicitur eſſe caput ſponſæ. quod, teſte S. Greg. eſt ſuprema pars animæ, in qua eſt intellectus & voluntas. Spiritus enim cupidus perfectionis diligenter conatur inuenire, & exactè cognoſcere: quomodo, quando, & in quibus rebus carnem ſuam oporteat circumcidere: & potẽtias, ſenſuſq; ſuos mortificare. Et, cũ hæc circũciſio non

d *Rom.* 8 13.
e *Cant.* 7 5.

Martin. Delrio citat multos Patres.

Ibidem.

coacta

coacta sit, sed spontanea? postquam primum fecit, cùm mundo renuntiauit, suaque vota obtulit: ita dispositus manet, vt satiari non possit circumcisione, quin magis ac magis velit in omnibus rebus necessarijs circumcidi, vt ad perfectionem perueniat, ad quam tendit. Nec cessat rationes quærere, quæ magis excitent foueantque hanc sitim, eò quòd vbi illa adest: executio est multò facilior. Sed quoniam hæc scientia, & ars opus habet Magistro docente; & ministris ad praxim ipsam adiuuantibus: hoc præcipuè spectat ad Prælatos, ac Tyronum Magistros; Confessarios, & Patres spirituales. Qui cùm sint capita Religionis, quæ est sponsa Christi, meritò esse debent quasi Carmelus; & periti scientiæ Circumcisionis valdè exactæ: vt mortificationem nouerint, tam quoad seipsos, quàm ad Tyrones, quos magna siti & zelo iuuent: vt benè conscij & periti euadant, & cum magno profectu in eum modum, quem inferius pro omnibus paulatim explicabimus.

§. 1. *Quinque gradus mortificationis in votis.*

INCIPIENTES igitur ab ipsis votis, (de quibus nunc est sermo) eorum obseruantia & custodia, est continua insignis cuiusdam mortificationis in propria cuiusque materia exercitatio. Nam perfecta *Paupertatis* custodia non aliud est, quàm continua quædam mortificatio, & rerum omnium temporalium nuditas: quia contenta est solo vsu rerum ad vitam sustentandam necessariarum. *Castitatis* obseruatio est perpetua quædã mortificatio omnium voluptatum sensuum; & rerum omnium, quæ ad eas prouocant, & per ipsos sensus aditum inueniunt. *Obedientiæ* votum est cõtinua quædam abnegatio sui ipsius, proprij iudicij, & voluntatis propriæ: subijciendo eam voluntati Prælatorum, etiamsi res graues iniungant: in quibus naturalis propensio mortificetur & abnegetur. Ex quibus tribus mortificationis gradibus duo alij oriuntur, qui vota ipsa comitantur. Quorum alter spectat ad humilitatem, quæ pars quædam est paupertatis spiritus, & renuntiatio omnium amplitudinum, dignitatum, & honorum mundi: quo acceptatur humiliatio, & contemptus, qui cõiunctus est nuditati, paupertatis; & subiectioni, qua viuitur ex voluntate aliena. Alter verò spectat ad perpetuitatem in hac vitæ ratione, etiam vbi periculum adsit sanitatem & valetudinem amittendi, vsque ad ipsam mortem, coercendo omnes impetus & propensiones exurgentes, quasi optarent soluti esse & liberi ab hac votorum obligatione, si fieri posset. Hi sunt quinque mortificationis gradus magis præcipui, & proprij vitæ Religiosæ: carni quidem amari; sed spiritui dulces valdè, ac vtiles. Quorum causa iure optimo vita religiosa comparatur excelso monti myrrhæ, in quo sponsus cœlestis habitat

liben-

libenter, qui dixit a *vadam ad montem myrrhæ*. Erat mons hic multis arboribus satus de quibus ait Plinius, quòd crescerent vsque ad quinque cubitos in altum, & vndique myrrhæ liquorem stillarent: sed quando aliquo modo pungebantur, copiosiùs inde liquor flueret. Quid autem aliud est sacra Religio, nisi mons quidam myrrhæ: cuius filij tanquam arbores sunt in ea plantatæ ex speciali Dei vocatione, vt continuè exercitia proferant mortificationis, ipsius statûs propria in quinque prædictis gradibus? Et quando punguntur & læduntur, proferunt mortificationes feruentiores, ac copiosiores. Nec desunt in ipso monte multi, qui arbores ipsas pungant; præbeantque Religiosis occasionem seipsos magis seriò mortificandi. Nam & Dæmones horrendis suis tentationibus; & seculares persecutionibus, falsisque blandimentis eos pungunt; prælati dura ac difficilia iniungentes; aut, quæ ipsis valde placent, prohibentes: vt propriam illorum voluntatem flectant; socij etiam pungunt oneribus, quæ portant: necesse est enim alterum alterius onera portare; & molestias mutuas alios ab alijs ferre. Pungit eos denique ipsemet Deus, ascendens ad montem myrrhæ; nunc ad visitandos & consolandos mortificatos, & afflictos: ne animum abijciant; nunc ad pungendas arbores, nouasq; mortificationis occasiones præbens; tum morbis ac doloribus corporis, tum aridatibus ac desolationibus spiritûs. Quibus omnibus puncturis simul, sculpitur in anima perfecta Christi imitatio, perfectaque executio voluntatis Diuinæ, omniumque virtutum excellentia; ac discitur spiritualis circumcisionis scientia, quæ magis perfectorum est propria. Siquidem non vacat mysterio, quod statim atq; Deus Abrahamo dixit: b *Ambula coram me, & esto perfectus*: præcepit, vt *circumcideret seipsum, & omnes suos domesticos*. Quæ circumcisio non erat alicuius partis humani corporis superfluæ, vt cùm vngues, aut capilli abscinduntur, cùm multum excreuerunt: id quod fit absque dolore; sed facienda erat vulnerando ipsum corpus, & abscindendo aliquam eius partem; quæ superflua non erat, nec sine dolore ac pudore poterat circumcidi. Et nihilominus ipso die, quo Deus id iussit, Abraham est illud executus, in seipso, & in omnibus suis domesticis. Vt hinc discamus; eos, qui verè ambulant coram Deo, voluntque esse perfecti, statim agere debere de circumcisione suijpsorum, omniumque suarum potentiarum, ac sensuum: non solum quoad superflua, in quibus abscindendis non est magna difficultas: sed etiã quoad ea, quæ corpori & cordi ipsi valde adhærent: ita vt dolorem & pudorem tollerent, qui in huiusmodi mortificatione percipitur. Nec tamen propterea quasi saturi iam cessare debent; sed tanquam sitientes in eadem per omnes suos gradus pergere; magnaque promptitudine offerre sese, ad vitam, si opus erit, in monte myrrhæ perdendam, potiùs quàm fugere ex inertia aut ignauia. Sed quoniam ascensus in ipsum montem, & in eo mansio valdè est difficilis: voluit Spiri-

a *Cant. 4. 6. Lib. 12. c. 14. Duce spirit. Tract 4. c. 9. § 2.*

b *Gen. 17. 1. 23.*

Vide Martinum Delrio in c. 4. Cant.

tus sanctus duobus illustrissimis exemplis animum nobis addere, quæ insinuantur (vt multi graues authores aduertunt) vocabulo Hebræo, quo mõs myrrhæ significatur: scilicet *Mor*, quasi in memoriam nobis reuocet montem *Moria*: in quo Abraham & Isaac insignes illos mortificationis, & obedientiæ actus exercuerunt: offerente se patre ad proprium filium sacrificandum; filio autem, vt à patre sacrificaretur: quamuis ipsum sacrificium non est subsecutum, eò quòd Deus ipse fuit contentus efficaci mortificationis vtriusque proposito. Ad latus autem eiusdem montis erat mons Caluariæ: in quo postea Christus Dominus noster mortificationem & obedientiam suam heroicè magis exercuit; permittens, se re ipsa in cruce sacrificari per manus crudelissimorum carnificum. Intelligat igitur Religiosus: quòd ascendere in montem myrrhæ, & agere de mortificatione: sit ascendere in montem *Moria*, in quo offerre debeat vitam suam Deo, cum firmo animo mortificandi ac negandi seipsum in rebus omnibus, quæ ipse iusserit, etiamsi mors sit inde secutura. Et quemadmodum Isaac seipsum reliquit ac tradidit manibus parentis sui Abrahæ: ita ipse tradere se debet manibus patris sui spiritualis: vt ipsum mortificet, exerceatque vt viderit ipsi magis expedire ad bonum animæ suæ; vt in præcedenti tractatu diximus. Et quando subditus sitit circumcisionem, & esurit mortificationem, vt sui status perfectionem assequatur: tenetur Prælatus & Magister huiusmodi vota & studia fouere ac iuuare. Effetéque crudelitas, (vt dicebat quidam S. Abbas) non præbere cibum huic esurienti; & potum sitienti: exponendo illum occasionibus augendi sua merita, & virtutes. Ne vereatur pater obedire Deo, si mortificet filium: non enim ille morietur, sed aries. Et subditus ipse manebit in carne quidem mortificatus, sed in spiritu viuus; & cum tanto profectu, vt sit risus, lætitia, & corona patris sui; & omnium, qui eiusdem sunt familiæ.

Climacus gradu 4.

SED transeamus iam ab Abrahamo ad illustrius mortificationis exemplum, quod habemus in IESV CHRISTO Domino nostro, Ecclesiæ capite: qui tota vita sua fuit mons quidam Carmeli, ab ipsa infantia discens experimentalem spiritualis circumcisionis scientiam, cum vehementi eius siti: donec tandem ascendit ad *montem myrrhæ & Moriæ*, qui erat Caluarius. vbi ligno crucis clauis confixus fuit, & in quinque corporis partibus grauiter punctus, ex quibus copiosissima mortificationis myrrha effluxit, & quinque prædictos gradus cum tanta siti exercuit: vt adhuc morti vicinus dixerit verbum illud: c *sitio*: non tam significans sitim aquæ, quam sitim ac desiderium maioris mortificationis & afflictionis pro nostra reparatione. Quod totum direxit ad exemplum quidem omnium Christianorum, sed præcipue Religiosorum. Seculares enim exemplar suæ mortificationis præcipuè accipiunt Christum Dominum nostrum gestantem cru-

c Ioan. 19. 28

cem

cem in humeris ſuis, ipſi verò cum cruce ſua ſequuntur, ſicut Simeon ille Cirenenſis: amplectuntur enim Euangelicam perfectionem, eamque cum amore humeris ſuis imponunt, mortificantes ſe in omnibus rebus, ad ſeruanda eius præcepta neceſſarijs; & ſeſe promptos oſtendentes, ad maiorem aliam mortificationem ſubeundam, ſi eis iniungatur. At Religioſi pro ſuo exemplari accipiũt eundem Saluatorem, quatenus cruci affixum: & ſeipſos, perfectionis Euangelicæ cruci tribus votorum clauis configunt: obligantes ſe ad omnem mortificationem eis annexam vſque ad ipſam mortem, ſi opus fuerit, pro illorum cuſtodia ſubeundam, dicentes cum Apoſtolo: d *Chriſto confixus ſum cruci*, e *per quem crucifixus ſum mundo.*

d *Gala* 2.19.
e *Cap.* 6.14.

§. 2. *Variæ rationes ad ſitim ac deſideria mortificationis excitanda.*

EX IIS quæ dicta ſunt deducere licet efficaces aliquas rationes, quibus ad magnam mortificationis ſitim, quæ plurimum noſtra refert, excitemur & impellamur: ponentes in primo loco primorum noſtrorum progenitorum exempla, quæ iam adferebamus: quibus vſus eſt Iſaias Propheta dicens: a *Audite me, qui ſequimini quod iuſtum eſt, & quæritis Dominum: attendite ad petram vnde exciſi eſtis; & ad cauernam laci, de qua præciſi eſtis. Attendite ad Abraham patrem veſtrum, & ad Saram, quæ peperit vos: quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum.* Qui ſunt (ait S. Hieronymus) qui valde excellenter, *quod iuſtum eſt*, ſequuntur, & *Dominum quærunt*: niſi Apoſtoli, & qui illos imitantur: quales ſunt Religioſi? Quorum Profeſsio eſt, quærere, non quod eſt delectabile, honorificum, & vtile corpori; ſed quod ſanctum eſt, & perfectum; & cum ea intentione, vt quærant & placeant ſoli Deo. Et quæ (inquit) eſt petra, & cauerna, vnde omnes procedunt: niſi Chriſtus ipſe crucifixus? Ex cuius vulneribus pedum, manuum, & lateris orta eſt Eccleſia, ſicut Eua ex coſta Adami. Ac proinde ipſæ quoque Religiones, earumq; familiæ ex eiſdem vulneribus prodierunt: quas Propheta exhortatur, vt oculos ſuos conijciant in primum hunc ſuum patrem; & ſtupendas virtutes, quas in cruce exercuit: vt in hoc exemplari modũ & rationem videant, qua, *quod iuſtum eſt*, ſequantur, Deumque quærant, donec inueniant, etiamſi vitam propriam exponere opus ſit, ne eius ſeruitio deſint. Ibi ſcientiam diſcent circumciſionis, ac nuditatis, quam docet vniuerſum mundum: vt glorientur ſicut Apoſtolus: b *ſe non ſcire aliquid, niſi Ieſum Chriſtum crucifixum:* imprimentes cordi ſuo ſigna eius vulnerum, & operum egregiorum: quæ illuſtri adeò mortificatione in exemplum noſtrum edidit. Cùm igitur Seruatori noſtro tantum conſtiterit, generare nos in eſſe filiorum ſuorum: non magnum erit, quod nos eum imitemur, patientes tales ærumnas & mortificationes. Ad quod vt efficacius

a *Iſai.* 51.1.
Ibid. 1.
b 1. *Cor.* 2.2.

nos moueat, habet versio LXX. Interpretum: *Atten lite in robustam petram quam excidistis; & in foueam laci, quam fodistis.* quasi dixerit: cogitate, quod vos ipsi peccatis vestris confixistis & aperuistis manus, pedes, & latus viuæ huius Petræ: vos causa fuistis eius vulnerum, & vt Diuina hæc arbor pungeretur, vt myrrham adeò pretiosam proferret. Quare non multum facietis, si vos ipsos mortificetis, & pungi vos patiamini, magnaque siti cupiatis mortificari: vt *quod iustum est* sequi possitis.

2. ATTENDITE etiam (ait Isaias) ad Abraham patrem vestrum: quia *vnum vocaui eum, & benedixi, & multiplicaui eum.* cùm enim eum vocaui, vnicus, solus, ac sterilis erat, absque vlla spe procreandi filios: cùm autem ei benedixi, c *multiplicatum est semen eius sicut stellæ cæli, & velut arena quæ est in lit-*
c *Gen.* 22 17. d *Heb.* 4. 11. *tore maris*: & meruit appellari. d *Pater omnium credentium.* Quod si nosse vultis, quibus vijs eum deduxerim: scitote: omnes fuisse raræ mortificationis in rebus, quas maxime diligebat, & plurimi faciebat. Et quoniam in obediendo, & se mortificando fuit fidelis, promeruit meam benedictionem, & suam multiplicationem. Eandem viam tenuerunt reliqui Patres antiquæ legis; & qui plus in sanctitate profecerunt, fuerunt quoq; in mortificatione insigniores. A Equum igitur est, vt qui in lege noua viuimus, viam sequamur à tanta antiquitate Canonizatam, & in tanto honore habitam: quam Christus Dominus noster non abrogauit, sed potius in suo Euangelio approbauit, & suis Apostolis ac discipulis commendauit, qui antiquis Patribus successerunt: adeoque viam mortificationis coluerunt & promouerũt,
e 1. *Cor.* 4. 9. 3. vt Apostolus dixerit: e *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostenderit, tanquã morti destinatos*: quorum vita, esset continua quædam mortificatio: quibus, quòd sint Ecclesiæ capita, aptè conuenit, esse sicut mons carmeli, sapientes in circumcisione spirituali, & eiusdem valde sitientes; & arbores plantatæ in cacumine montis myrrhæ prope suum Magistrũ varijs ex partibus puncti & excorticati: vt mortificatio esset magis copiosa. Post Apostolos, conijcere debemus oculos in sacros Religionũ Fundatores: qui per viam mortificationis eò peruenerunt, vt capita essent illustrium suarũ familiarum; & Magistri scientiæ circumcisionis, quã profitentur, qui in eis viuunt. Et vnicuiq; eorũ aptari potest, quod Propheta dixit, quòd *cùm esset solus eum vocasset, eiq; benedixisset & multiplicasset.* Nam cùm S. Benedictus, aut S. Ignatius solus erat ex se quidem sterilis, nihil cogitans, quod posset filios habere spirituales, qui ipsum sequerentur: tunc inquam speciali vocatione eum vocauit, & quasi lapidem fundamentalem suæ familiæ elegit, cælando eum varijs ictibus mortificationum valde amararum & pœnalium. Et hac via benedixit ei, multiplicans dona cœlestia: fecitque eum patrem innumerabilium filiorum, in suis oculis paruulorum, sicut arenæ maris; & splendentium in sanctitate quasi stellæ cœli. Quibus dicit: *Attendite ad Patrem*

vestrum

vestrum Abraham & ambulate per viam eius; & mortificationem exercete, quam ille exercuit: ostendentes vos in vestris operibus, filios talis patris: iuxta illud quod Christus Dominus dixit Pharisæis: f *si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite* Quod si filij estis Sancti Dominici, aut Sancti Francisci, aut Sancti Ignatij: facite Patrum vestrorum opera: vt illi glorientur, vos habere filios; eorumque familiam perpetuò continuari in vobis, cum ingenti gloria. f *Ioan.* 8. 39

SVFFICIENTIA sunt exempla, quæ insinuauimus: vt ad eorum similitudinem sitis mortificationis excitetur. Si enim virgæ decorticatæ, quas oues Iacob aspiciebant positas in canalibus, in quibus greges bibebant: sufficiebant, vt conciperent agnos virgis ipsis similes: cur non sufficient exempla tot Sanctorum manentium in monte myrrhæ, tanquam arbores decorticatæ, effundentes ex se copiosam mortificationem; vt Religiosi, qui illos aspiciunt, concipiant proposita valde efficacia, vt eis fiant similes? *Gene.* 30. 37 *S. Greg. l.* 21. *Moral. c.* 1.

VENIAMVS iam ad alias rationes, quæ viros Sanctos, ad hanc sitim sese mortificādi, impulerūt: quia videlicet studiū illud Deo valde placebat; imò & illis commendabat, imponens quædam quæ non poterant absque insigni mortificatione executioni mandari. Cum autem illi Deum valde diligerent; eique placendi magna siti laborarent, consequenter mortificationis sitim magnam habebant: scientes, illam esse Deo valde gratam: g *fortis enim est vt mors dilectio.* Quam fortitudinem ostendit, dum conatur in seipso mactare, & extinguere quicquid dilecto suo displicet: vt sic magis ei placeat. 5. g *Cant.* 8. 6 6.

HVC accedit, quòd mortificatio sit vnicum medium sanctitatis, vt dictū est, obtinēdæ. Quare si h *Beati* sunt, *qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniā saturabuntur*: etiam beati erunt, qui esuriunt, & sitiunt mortificationem, tanquam medium ad iustitiam consequendam valde accommodatum. Et cum iustitia cuique det, quod debet: quid magis quisque debet, quàm seipsum mortificare: siquidem ob sua peccata meritus est quiduis, etiam amarissimum? mortificatione autem sese ab eis expedit. i *Debitores*, inquit Apostolus, *sumus non carni, vt secundùm carnem viuamus. si enim secundùm carnem vixeritis, morieminī: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Ex quo alia efficacior desumitur ratio: mortificatio enim ita est medium ad vitam; vt eius defectus sit causa mortis. Qui bene mortificatus est, viuit: quia nihil timet, nihil ei adfert molestiam: ac de eo intelligitur illud Sapientis: k *Non contristabit iustum quicquid et acciderit*: mortificatione enim radicem euulsit tristitiæ, propriam scilicet voluntatem & amorem: Et, cùm sibi mortuus est, viuit Deo: in quo eius vita abscondita est cum ingenti lætitia. Immortificatus autem semper moritur: quia semper est plenus timore, ac dolore. Cumque nunquam desint multi ipsum pungentes: per huiusmodi punctu- h *Mat.* 5. 6. 7. i *Rom.* 8. 12. k *Pro.* 12. 21

ras non myrrha mortificationis, sed impatientiæ & rabiei cuiusdam fel prodit. Quemadmodum improbo illi latroni cuenit: qui in Caluario monte erat cum Christo crucifixus: cui crux nihil profuit, eò quòd non adiecerit ei internam suijpsius mortificationem. Quod quia bonus latro fecerat, adeò fuit mortificatione illa expurgatus, vt statim post mortem transierit ex cruce ad paradisum.

8. IBI orauit ille, & fuit exauditus: mortificatio enim orationem reddit dignam, quæ exaudiatur. Nec sine causa in monte MORIA ædificatum fuit templum Ierusalem, quæ erat domus orationis: nam cor mortificatum, est templum, ad quod spiritus se recipit, vt sine impedimento oret: & tunc eius oratio ascendit in cœlum. Iuxta montem *Myrrhæ* l *Cant. 4.6.* est etiam l *collis thuris*: quorum alter transitus est ad alterum. Quare si sitis orare, sitias quoque teipsum mortificare: ascende anxius ad montem mortificationis; & statim deprehendes te constitutum in colle orationis.

9. VALDE quoque iuuat mortificatio bonam Religiosi, eiusque Religionis opinionem. Quæ opinio valde læditur ex publico mortificationis defectu: quia prodit vitam imperfectam, seculari similem. Hoc insinuauit scriptura Diuina, cùm refert: Deum iussisse Iosue circumcidere filios Israel in ingressu terræ promissionis. postquam enim populus exiuerat ex AEgypto non fuerat circumcisus. Facta autem iuxta verbum Domini circumcisione, dixit ad Iosue: m *Hodie abstuli opprobrium AEgypti à vobis.* Erat enim ignominia populi Israel, habere præputia sicut Aegyptios. Hunc igitur in modum ignominia est & pudor Religiosis, ingressis iam in terram promissionis spiritualis, non mortificasse excessus, quos in mundo habebant. Et ita viuere immortificatos, sicut sæculares. Quo die autem serio & ex animo se mortificarunt: abstulerunt à se opprobrium seculi; & quicquid occasio esse potest contemptus inter homines. Quamobrem omnes illæ rationes, quibus permoti sunt; vt, mundo relicto, Religionem ingrederentur: impelli quoque debent ad serio incumbendum in sui mortificationem: in qua bonum esse Religionis vere consistit: vt ex ijs, quæ in sequentibus capitibus sensim dicemus, apparebit.

m *Iosue. 5. 9.*

CAPVT III.

Votvm Pavpertatis, Et Pecvliaris *eius excellentia, & vtilitas ad religiosam perfectionem obtinendam.*

TRivm Votorvm, quæ præcipua sunt instrumenta & media Euangelicæ perfectionis, quam Religiosi quærunt; primum, à quo initium faciemus, est votum Pavpertatis: quæ, teste Sancto Thoma, est primum Religionis fundamentum. Quemadmodum enim Christiana perfectio innititur tribus Theologicis virtutibus, *Fidei, Spei,* & *Charitati*: Fides autem est primum reliquarum fundamentum, à quo incipit ipsa perfectio: quamuis non possit in hac vita sine vtraque sorore manere: nam spes comitatur; & charitate, quæ earum est Regina, perficitur: Ita perfectio Religiosa tribus votis innititur, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: quæ tribus his virtutibus respondent. Et quamuis Obedientia dignitate alias præcedat, nec possit sine alijs duabus socijs conseruari: Paupertas tamen ordine est prima, quæ per totam etiam vitam durare debet, vt perfectio Religiosa conseruetur. Ac propterea primum votum, quod in Professione exprimitur, ordinarie est *Paupertatis*. Quòd si rem hanc remotiùs accipere velimus, in ipso vitæ naturalis initio iacit Deus fundamenta paupertatis; & cum eadem imponit ipsi vitæ finem: vt omnes intelligant, quale futurum sit medium, quod cum suo principio & fine concordet. Quemadmodum rem intellexit Sanctus Iob, cùm repente se ad tantam paupertatem redactum videret, vt nullum genus bonorum fortunæ ei remanserit. Memor enim natiuitatis & mortis suæ, dixit, a *nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.* Quasi dixerit: vita mea est quasi iter aut profectio continuata, ab ipsa natiuitate vsq; ad mortem: cum igitur nudus prodierim ex b *ventre matris meæ*, & nudus ingressurus in ventrem *communis matris*, sepulchrum scilicet in visceribus terræ: nihil magni est, si etiam nudus in ipso itinere pergam. Hæc ipsa consideratio Iustos permouit, vt bona temporalia contemnerent; & obstupescerent, quòd aliquos viderent, eis quasi glutino quodam adhærescentes. Et Ecclesiastes contra quendam diuitiarum cupidum dixit: c *sicut egressus est nudus de vtero matris suæ, sic reuertetur, & nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit, sic reuertetur.* Et Apostolus maiori adhuc luce illustratus dixit: d *Nihil intulimus in hunc mundum: haud dubium quod nec auferre quid possumus. Habentes autè alimēta & quibus*

2 2 q. 186. a. 3.

1.

a Iob 1. 21.

b Eccl. 40. 1.

c Eccl. 5. 14.

d 1. Tim. 6. 7.

tegamur,

pauperum in ſpiritu: alij in corde ſolum, & affectu; poſsidentes interim diuitias cum integra cupiditatis mortificatione, eò quòd non illis adhæreat cor; ſed liberaliter potius eas diſtribuat, vbi opus eſt; & parati ſint etiã eiſdẽ renunciare, ſi Deo placeret. Et hac ratione fuerunt pauperes ſpiritu Abraham, Iacob, & Dauid: & meritò deberent omnes Chriſtiani diuites tales eſſe, vt ſuo loco eſt dictum. At Chriſtus Dominus noſter non hic loquitur de his pauperibus; ſed de illis, qui ſimili voluntati realem & veram paupertatem adiungunt, qualem ipſe profitebatur; & mundus non beatitudinem, ſed infelicitatem reputabat. Cui vt hanc deceptionem & errorem retegeret, ait: verè pauperes, qui ſpirituales ſint, & cum perfecta charitate, eſſe beatos, & incipere frui regno cælorum. Intendens hac ſententia & promiſsione, diuites ſtimulare, vt ſponte fierent pauperes, vt hac beatitudine & cœlorum regno frui poſſent: quemadmodum etiam mites & pacificos, beatos eſſe dixit; vt eos, qui tales non erant, permoueret ad manſuetudinem & pacem procurandam.

Qvod ſi quis dixerit, paupertatem ſpiritus in ſolo affectu, ſatis eſſe ad hoc, vt diuites ſint perfectiſsimi, quales fuerunt Abraham, Iacob, ac Dauid: ideoque ſatis eſſe, quòd Chriſtus hoc genus paupertatis tantùm commendet & ſuadeat: præcipuè cùm inſignioris ſit virtutis cor habere liberum & expeditum cùm adſunt diuitiæ, quàm dum abſunt. Ad quod benè Sanctus Thomas Reſpondet: quò eſt glorioſius, habentem diuitias eſſe pauperem Spiritu; eò eſſe rariùs. Et Eccleſiaſticus, qui dixit c *beatum eſſe diuitem, qui inuentus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecuniæ theſauris*: Idem ſtatim ſubiunxit: *quis eſt hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua.* Qua ſententia ſignificat, rariſsimum eſſe, quòd aliquis diues, ſit adeò perfectus: eò quòd diuitiæ magnam præbeant occaſionem, trahantque ad ſe corda cum periculo amittendi regnum cœlorum. Et hanc ob cauſam Chriſtus Dominus noſter ſuaſit, vt eis renuntiaremus: viam enim paupertatis ſecuriorem eſſe, & faciliùs ad cœlorum regnum perducere: quo eſt facilius per anguſtum acus foramen tranſire ſubtile filium, quam funem nauticum, aut camelum. Mirum omninò eſt, ait idem Sanctus, quòd d *Samſon mandibula aſini interfecerit mille viros*, ob ſingulare fortitudinis donum, quod illi Deus contulerat: ſed quoniam hoc rariſsimum eſt, ſuademus militibus, etiam fortiſsimis; vt de armis proportionatis ſibi proſpiciant, vt contra hoſtes ſuos feliciter pugnent: ita igitur valde ſtupendum eſt, quod diuites ex ſingulari Dei fauore, quando ille vult, vitia vincant, ac Dæmones. Sed, cùm hoc ſit rariſsimum, ſuadet Saluator ijs, qui volunt victoriam ſuam reddere ſecuram vt diuitijs renuncient, easque à ſe abijciant: vt (quemadmodum ait Sanctus Gregorius) nudi contra nudos Dæmones pugnent; & ſi ituri ſunt, e *commit-*

4.

Opuſ. de perf. vitæ ſpir. c. 7

c *Eccl. 31. 8.*

d *Iud. 15. 15.*

Hom. 32. in Euan.

e *Luc. 14 31.*

tere bellum aduersus Regem, qui cum viginti millibus venit ad se, renuntient omnibus quæ possident: hæc enim renuntiatio est virtus & arma potentissima, ad eos vincendos.

§. SED his addamus: si præclarum est, cor à diuitijs, quæ possidentur, exutum habere, vt eas distribuat: multò præclariùs esse, ita auulsum ab eis habere: vt simul & semel oẽs distribuat, opere ipso veritatem & perfectionem ostendẽs exuti ab eis affectus. Et meritò Apostolus f *Fideles Macedoniæ* laudat, quod liberaliter distribuerent quæ habebant: eò quòd cor haberent ab eis expeditum; & cupiditatem bene mortificatam. Quam mortificationẽ (teste S. Thoma) vocauit Apostolus *altissimam paupertatem*. Quanto igitur altior cẽsenda est paupertas Apostolica, adeò mortificans cupiditatẽ: vt quicquid habet, nihil sibi reseruãs largiatur pauperibus? si virtus magnificentiæ in eo excellit ordinariam liberalitatem, quod multarũ diuitiarum affectũ moderetur; impellat verò ad sumptuosas faciendas expensas: quàm heroica censenda est Religiosi magnificẽtia, quæ vno actu adeò sumptuoso omnia, quæ habet, exponit, traditq; pro Christo: & idem faceret etiamsi totius mundi haberet diuitias? Et si magnæ misericordiæ est, pauperibus dare redditus omnes ac fructus agrorum suorum: ipsos tantùm retinens fundos, vt plus habeat, quod largiatur: quanto erit maior misericordia dare eisdem etiam ipsos agros & stabilia bona; seque ipsum ad paupertatem redigere, vt possit pauperes locupletare? Hoc totum est procul dubio adeò difficilè ac rarum, præcipuè inter diuites: vt liceat repetere illud Ecclesiastici: *Quis est hic & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua*. Quamuis diuinæ vocationis gratia viam hanc reddiderit faciliorem: eò quòd ipsemet noster Saluator exemplo suo nos præcedat, eam eligens tanquam glorioſiorem ac securiorem: cui præclarissimum promittit præmium, possessionem regni cœlestis.

f 2. Cor. 8 2.

Ibi. & 2 2. q 134. a 2.

§. 2. *Commoda paupertatis spiritus.*

1. a Ro. 14. 16. EX HIS deducere licet excellentias alias & commoda paupertatis spiritus in eo regno contenta, quod Deus illi promittit; cuius possessio incipit in hac vita, finitur verò in altera. a *Regnum Dei* in hac vita, *est iustitia, pax, & gaudium in spiritu Sancto*, cum centuplo eius, quod relinquitur: quemadmodum superius fuit explicatum. Sed applicando paupertati quod speciatim illi competit ex hoc regno cœlorum, est aduertendum: Iustitiam quæ pars est huius regni esse duplicem: alteram generalem, quæ impellit ad fugiendum omne malum; & præstandum quicquid est bonum: ac proinde non est vna virtus: sed omnium coniunctio, quam vocamus sanctitatem, salutem, & pulchritudinem animæ; alteram specialem, quę vnicuique

Tra. 3. c 10. ac 14 & Tract. 4. c. 9.

tribuit

tribuit quod ſuum eſt: Deo enim dat, quod eſt Dei; Cæſari, quod eſt Cæſaris; & proximo, quod eſt proximi. Vtraque autem hæc iuſtitia oritur ab heroica paupertate, quam dicimus ſpiritus: tam enim illa quam reliquæ ſeptem beatitudines procedunt (vt ait S. Thomas) ab ſpiritus Sancti inſpiratione, quæ ſtimulat ad eas excellenter exercendas. Et hoc modo eſt veluti fundamentum & radix ſeptem reliquarum. Et (quemadmodum ait Sanctus Ambroſius) eſt mater & genitrix reliquarum virtutum. Sed quomodo eſt earum mater? num quod earum nouercam cupiditatem iugulet? aut quod pecuniam quæ contrariorũ vitiorũ eſt eſca, remoueat? Aut, quòd turbationũ & anxietatũ ſpinas euellat, quæ ſementem diuinarum inſpirationũ, fructus bonorũ operũ producentiũ ſuffocant? An quòd dignus ſit, ſpiritualia bona recipere, qui tẽporalia contemnit? An, quòd imminuẽdo cupiditatẽ, Charitas augeatur, quam reliquæ oẽs virtutes comitantur? An, quòd illa ſit porta, per quã ipſam Religionẽ ingredimur, in qua oẽs illæ addiſcũtur? Hiſce ſex titulis paupertas eſt mater, quæ eas gignit; nutrix, quæ fouet; pædagogus, quæ illas gubernat; protectrix, quæ ſemper defendit; & murus, qui vndique illas ambit ac munit. Si Apoſtolus dicit: b *radicem omnium malorum eſſe cupiditatem*: (vt ſuo loco explicuimus) cur paupertatẽ ſpiritus non vocemus radicem omnium bonorum? nõ ſolũ quod abſcindat maledictam illam radicem, & innumera mala culpæ ac pœnæ, quę profert: Sed etiã, quòd quemadmodũ radix arborem, eiusq; fructus alit, ac nutrit: ita paupertas ſpiritus, quæ meritis eſt ditiſsima, alit, nutritq; arborem virtutũ; & opera, quæ ab eis promanant. Ac propterea Pater noſter S. Ignatius commendauit nobis, vt paupertatem tanquam matrem diligeremus. Et idem hortatur S. Bonauentura in ſuis Meditationibus. Quid autem eſt, illam diligere ſicut matrem: niſi in ea dilectione oẽs conditiones eſſe debere, quas perfectus amor boni filij erga bonam ſuam matrẽ exigit? Dando operã, vt amor ipſe, tener ſit, efficax; & qui magni fiat: nec humanum aliquod commodũ quærens; ac perſeuerans vſq; ad mortẽ. Tũc autẽ verus eris pauper ſpiritu: cũ hoc modo tuus ſpiritus dilexerit paupertatem; gaudens, pluriſq; eam faciẽs, quàm diuitias oẽs terrenas; & in rebus omnibus illam reuera quærens, non propoſito tibi aliquo alio cõmodo, aut motiuo: quàm, velle ipſum Dominum imitari, qui voluit eſſe pauper, vt ſua paupertate nos locupletaret, ſperãtes de eius liberalitate, quòd quò fuerimus pro eius amore pauperiores in bonis temporalibus; eò faciet nos in ſpiritualibus ditiores. Ex quo fit, vt quemadmodum mundi huius diuitiæ ſecum adferunt honorem, & gloriam, ſaturitatem ac delitias, & facultatem ad omnia illa comparanda, quæ pecuniæ obediunt: ita, qui amore Christi eas contemnit, comparat ſibi diuitias ſpiritus, cum centuplo maiori gloria, ſaturitate, delitijs, ac potentia. Orationi enim pauperis, qui ſuam fiduciam in Deo collocauit,

1.2.q.69.a.1

Li.3. in Luc.

S. Aug. l.83. qq.q.36.

b 1.Ti.6.10. Tom. 2. tra. 2.c.9.

Conſt.p. 3.c 1.§ 25. In Med.c.44

c 2.Cor.8.9.

2.

obediunt omnia promptiùs, quàm pecuniæ; descenduntque de cælo ingētes gratiæ, ac dona ad eius animam exornandam, ac ditandam. ô felicem voluntarij pauperis animam! quæ (vt ait S. Chrysostomus) lucet sicut aurum, splendet sicut gemmæ, floret sicut rosæ; nota pulchra est, elegans & gratiosa. Non timet Dæmones, quia in ea non inueniunt, vnde illam arripiant; coram Deo semper assistit: nunquam enim ei occluditur porta; nec sicut homines viuit, sed sicut Angeli, non indiget seruis, aut mancipijs: nam eius mancipia sunt passiones, & cogitationes, quæ regnis omnibus dominantur; non habet thesauros terrenos, sed cœlestes: ad quos non accedit tinea, nec fur, nec anxia huius vitæ solicitudo. Nec solum tres aut triginta ciuitas habet, quia non caperent eius diuitias: sed tantam habet copiam, vt mundum vniuersum nihili faciat: & quicquid in terra est, ipsi sunt ludibria puerorum, & rotæ ad pilam. quicquid enim tale est, in eius opinione neque esse quidem, conſtantiâ, aut pretium, & valorem vllum habet. Quod si tibi optio daretur, vt regna vel principatus terrenos, cum omnibus mundi thesauris ac delitijs; an ipsam sanctam paupertatem eligeres: verè tibi dico: quòd confestim hanc rapares: si tamen cognouisses eius pulchritudinem. Propterea S. Petrus Apostolus de ea gloriabatur, cùm claudo dixit: *argentum & aurum non est mihi. quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi, surge & ambula.* Quis vestrum non optet huiusmodi verbum proferre? Contemne igitur aurum & argentum, quod in tua est potestate; & quamuis non possis dicere claudo: surge: non propterea desines esse beatus, sicut ipse Apostolus: cuius felicitas non in eo fuit posita, quòd claudos sanauerit; sed quòd omnia reliquerit, vt Christū sequeretur. Qui non dixit eis: qui miracula ediderit, centuplū accipiet, & vitam æternam possidebit, sed: qui *omnia reliquerit* amore mei: quare id te faciet Sancto Petro similem: hoc enim opus est Apostolicum; in quo debes Apostolos imitari, vt præmium consequaris illis promissum & oblatū. Quod si Deus liberū tibi faceret, vt fenū posses in aurū conuertere; aut aurū contemnere sicut fenum: hoc secūdum deberes eligere. nam primum, inanem te forte faceret, & cupidum; secūdum autem, sanctum reddet ac gloriosum. Hæc in substantia Sanctus Chrysostomus.

Homil 47 in Matthæ.

Hom vlt. in Matthæum.

d *Act.* 3 6.

3. SED vlterius progreditur sancti huius eloquentia in extollenda laudibus paupertate, dum respondet obiectioni secularij, eandem horrentiū, eò quòd eam videant miserijs ac doloribus refertam, ob dolorem rerum temporalium. Quos, vt à tali deceptione educat, paupertatem ipsam confert cū c *fornace* illa Babylonica, in quam *coniecti fuerunt tres illi pueri*, eò quòd statuā illam auream noluerint adorare, quę idolū significat & cupiditatem diuitiarum, & honorū huius seculi. Deueniamus, inquit, ad fornacem paupertatis; & aspiciamus ambulantes in igne cum magna securitate; calcantes eorum colla, qui pecunijs confidunt: videbimus rem quandam nouā & stupendam:

c *Dan.* 3. 20.

Hom. 4. in Matth. Vide etiam S. Bonauc in

homi-

hominem cantantem in fornace, Deoque gratias agentem in medio ignis ligatum, qui in extrema paupertate non ceſſat à diuinis laudibus: quemadmodum tres illi pueri. Potius vincula eius ſoluuntur, & flamma extinguitur; aut ſi non extinguitur, maiori certè prodigio ignis induit naturam fontis, & roris officio fungitur: vt apparet in ijs, qui Euangelicam perfectionem ſectantur. Hi enim magis exultant in ſua paupertate, quàm diuites in ſuis diuitijs. Quis autem ros iucundior eſſe poteſt, quàm tali cupiditate nõ comburi? Quemadmodum autem illi pueri, Regis mandatum contemnentes, fuerunt ipſomet Rege glorioſiores ac celebriores: ita, ſi tu ex corde deſpicias huius mundi diuitias: eris toto mundo pretioſior, ac celebrior: ſicut illi ſancti, f *quibus dignus non erat mundus*. Si itaque bonis cœleſtibus dignus eſſe vis: contemnas bona præſentia: ſic enim fiet, vt hic magnis virtutibus ſplendeas, & poſtea ingentibus præmijs afficiaris. Hæc S. Chryſoſtomus: cuius comparatio valde affinis eſt ſententiæ illi, quam Deus per Iſaiam populo ſuo dixit: g *Elegi te in camino paupertatis*. Quemadmodum enim ex camino ignis prodeunt metalla puriora, & tres pueri prodierunt glorioſiores & ſplendidiores: ita iuſti ex camino paupertatis prodeunt puriores, & in virtutibus omnibus ſplendidiores: & in ipſa miſeria ingens ſentientes gaudium; quia etiam in ipſa recipiunt centuplum.

tract. de paupertate Chriſti.

f *Hebr.* 11. 38

g *Iſa.* 4. 8. 10

Denique, qui tantam habet cordis fortitudinem, vt res omnes amore Chriſti contemnat; tranſeatque per ignem paupertatis, gaudens ex ijs, quæ in ea patitur: is aliam magnanimitatem adeò excelſam conſequitur vt omnibus mundi Monarchijs ſuperior euadat. Quam magnanimitatẽ verbo explicauit Apoſtolus, dicens: g *Nihil habentes & omnia poſſidentes*. Quæ ſententię etſi repugnare ſibi inuicem videantur: quàm tamen prior clara eſt & aperta; tam ſecunda eſt firma ac certa; ob multos titulos, quibus illa innititur. *Primus* eſt: eò quòd non iudicet, veras eſſe terrenas h *diuitias*, ſed *fallaces* & mendaces: ſiquidem eas ita Chriſtus Dominus noſter appellauit, vt aduertit ſanctus Gregorius; ideoque generoſo corde nõ pluris eas facit, quam cloacæ alicuius ſordes, & i *ſtercora*; neque etiamſi deſint, pauperem ſe exiſtimat: modò ſpirituales habeat diuitias, quæ verè ſunt diuitiæ; quarum tantum poſſeſsione, cum omni veritate dicit, ſe res omnes poſsidere. *Secundus* titulus eſt, eò quòd, rebus omnibus relictis, idem ſolatium & animi quietem ſentiat: quàm eas poſsidendo habuiſſet, imò centuplo maiorem, vt ſupra fuit dictum. Cùm igitur homines non rerum, quas habent, poſſeſsione ſatientur; ſed voluptate, qua ex ea poſſeſsione afficiuntur: (nam ſi eas odiſſent, ſtatim vellent eas abijcere) planè efficitur eum omnia poſsidere, qui eadem afficitur oblectatione, quæ ex earum poſſeſsione oriretur. *Tertius* titulus, & quidem efficacior, eſt: eò quòd omnia, quæ deſerit, inuenit ac poſſidet multò excellentiùs in ſolo Deo, qui eſt ipſi omnia in omnibus. Semper

4.

g 2. *Cor.* 6. 10

h *Matt.* 13. 22

Homil. 5. *in Euangel.*

i *Phil* p. 3. 8.

In ligno vitæ tract. de paupert. c. 2. Epist. ad Pomach in Regul. c. de Paup. lect. 2 in 2. Cor. c. 6. Serm. 21. in Cant.

(vt ait S. Laurentius Iustinianus) tuta est pauperras Christiana: quia ei est concessum, vt in rerum vniuersarum Domino omnes possideat. Christus (ait S. Hieronymus) est res omnes: ac proinde, qui eas deserit pro Christo, omnes in eo inuenit. Et sufficienter diues est, qui est cum Christo pauper. Et S. Thomas ait: qui sunt Christi, res eius pro suis habent: &, cùm Christus habeat & possideat omnes: ideò & ipsi eas in Christo possidẽt. *Quartus* titulus est: quòd (vt ait S. Bernardus) res omnes huius mundi ipsi sunt vsui, & ad eius vtilitatem faciunt, iuxta illud Apostoli: k *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Homines huius mundi, cùm diuitias possident, sunt mendici: at spiritu pauperes, easdem contemnentes, sunt Domini; nec illis deest quicquam ex necessarijs ad vitam ducendam: eò quòd omnes suas curas in paternam Dei prouidentiam coniecerint. Qui (vt ait S. Chrysost.) in se recipiẽt sternere illis quotidie mẽsam, & ex proprijs diuitijs, granarijs, & cellarijs iustam portionem ad eorum alimentum præscribit. *Respicite* (ait Saluator noster) l *volatilia cœli: quoniam non serunt, neq; metunt, neq; congregant in horrea: & Pater vester cœlestis pascit illa.* Et quæ ista sunt volatilia cœli, ait S. Aug. nisi pauperes spiritu? quæ deponentes graue rerum terrenarum pondus, volant ad cœlestes. Hos alit Deus D. N. cum non minori prouidentia, quàm volatilia campi. Nam quemadmodum agricolæ, qui terram colunt, seminant, & frumenta colligunt: quamuis præcipue pro seipsis laborent: etiam volatilia participant de eorum labore: ita laborum hominum sæcularium in diuitijs acquirendis participes fiunt pauperes sine proprio labore: ita disponente prouidentia diuina, vt illi sustentẽtur. Nec propterea laborãtibus sunt onerosi, sed vtiles valde: plura enim illis dant, quàm ab eis accipiant, iuxta illud Apostoli: m *quasi egentes, multos autem locupletantes*: nõ solùm quòd spirituales gratiæ ac virtutum diuitias eis communicemus: sed etiam quòd intuitu & respectu nostri, & ob temporale bonum, quod nobis impertiunt, Deus illos propter orationes nostras, tum bonis temporalibus ditat, tum à magnis liberat miserijs. Ex quo apparet, quàm meritò dixerit Salomon: n *Est quasi diues, cùm nihil habeat; & est quasi pauper, cùm in multis diuitijs sit.* Nam perfectus Religiosus, cùm nihil temporaliũ habeat diues est in spiritualibus; & diues huius sæculi est tanquã pauper: quia nõ est suis diuitijs contentus, neq; vsum illarum nouit: & maius illi adfert tormentum propria cupiditas eius, quod ipsi deest; quàm solatium & quietem possessio eius, quod habet. Quemadmodum enim felicior est, qui non sitit: etiamsi aqua illi desit; quàm hydropicus, qui graui premitur siti, etiamsi copiam habeat aquæ: eò quòd non satietur etiamsi plurimum bibat: ita est felicior pauper, nihil desiderans; diuite plura semper cupiente: cuius cupiditas nunquam satietur.

l Mat. 6 26.

Apud S. Bonauent. tract. de Pau Christi.

m 2. Co. 6. 10

n Pron. 13. 7.

(*)

CAPVT

CAPVT IV.

ALIA PRAEMIA ET FAVORES *paupertatis ſpiritûs.*

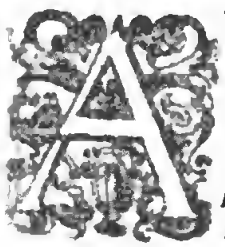

LIOS MAGNOS fauores exhibuit Deus D.N. pauperibus ſpiritûs, qui continentur in illa ſolenni promiſsione, quam fecit Apoſtolis ſuis; reſpondens ad interrogationem à ſancto Petro propoſitam: a *Amen* (inquit) *dico vobis, quod vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ: ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* In quibus verbis duplicem poſſumus agnoſcere promiſsionē. quarum altera, & quidem præcipua, implebitur in regeneratione ſiue renouatione vltima, Reſurrectione ſcilicet generali, cùm totus mundus renouabitur, & homines ſecunda generatione reuiuiſcent. Tunc Chriſtus D.N. ſedens in throno Maieſtatis ſuæ, eſt omnes homines iudicaturus: cum quo, tanquam aſſeſſores, Apoſtoli eum in hoc iudicio comitabuntur, condemnantes (vt ait S. Hieronymus) Tribus Iſrael, quæ non crediderunt in Chriſtum, ſicut ipſi. Sed hoc (vt S. Chryſoſtomus perpendit) non ſolùm generali illo modo fiet, quo dixit ipſe Chriſtus: b *Viri Niniuitæ, & Regina Auſtri ſurgent in iudicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam* exemplo ſuo: ſed modo quodam ſpeciali, valdeque honorifico, qui ſignificatur per *ſeſsionem in ſedibus*, comitantes ipſum Iudicem, vt ſcribitur in Apocalypſi, tanquam Iudices Aſſeſſores. Quod amplius explicant S. Thomas & Richardus de ſancto Victore, dicentes: eos qui Chriſto aſsidebunt, facturos tunc aliquem actum ſpectantem ad iudicium, aut examen hominum, & manifeſtationem conſcientiarum; aut ad ſententię approbationem; aut aliquo alio modo ſoli ipſi Domino noto; qui, ſpecialem huiuſmodi fauorem eis promiſit. Sancti tamen Patres communiter aſſerunt: quamuis Chriſtus Dominus noſter promiſsionem hanc duodecim Apoſtolis fecerit: eam tamen non ſolum de illis duodecim eſſe intelligendam; ſed vniuerſim de omnibus pauperibus ſpiritûs, qui, rebus omnibus renuntiantes, Euangelicam ſectantur perfectionem, Chriſtum ſequentes & imitantes, ſicut Apoſtoli fecerunt. Hos omnes ait S. Auguſtinus comprehendi ſub illo numero duodenario, qui eſt numerus perfectionis: quemadmodum nonne duodecim tribuum comprehenduntur vniuerſim quicunque ſunt iudicandi. Quod etiam confirmat S. Gregorius, diſtinguens duos ordines peccatorum & duos iuſtorū comparituros in iudicio. Nam infideles comparituros; non, vt examinentur; ſed, vt damnentur, iuxta ſententiam Saluatoris

a *Mat. 19. 28*

Ibid. Homil. 65. in Matth.

b *Mat. 12. 41. Apoc. 4. 4. & c. 20. 4. In 4. d. 47 q. 1. a 2. Tract. de Iudicia. Poteſt. Vide Suarez Tom. 2. in 3. P. Diſp. 57. Sect 4 Lib 20 de Ciuit c. 5 & in Pſa. 49. & 86. S Bern. in id Ecce, nos rel. quæ omnia & ſerm. 8. in Pſal. Qui habitat. Lib 2 5 mo. c. 20 & lib. 1. c. 17. S. Aug. ſer n. 2. de Sanct.*

dicentis:

b Ioan.3.18. dicentis:b *qui non credit in nomine vnigeniti Filij Dei, iam iudicatus est:* satis enim constabit de iusta causa condemnationis: quòd non voluerint Fidem & legem Euangelicam accceptare. Peccatores autem Christiani comparebunt, vt iuxta legem Christianam, quam sunt professi, examinentur; &, quòd non seruauerint, condemnentur. Eum in modum quo Reges procedunt contra suos subditos, iudicantes eos secundùm leges regni sui: contra suos tamen hostes armis tantum agunt: vt illos tanquam rebelles consumant, ac dispersdant. Eundem in modum sunt duo genera iustorum: alij qui vitam tantum quandam ordinariam vixerunt, contenti seruare præcepta legis Dei, quamuis cum aliquibus defectibus: & hi in iudicio examinabuntur, & iuxta sua merita iudicabuntur: alij iusti adeò sunt excellentes, ac perfecti: vt non solum præcepta custodiuerint, sed etiam consilia fuerint amplexati, renuntiantes omnibus rebus, vt Christum perfectè sequerentur. Quorum causa adeò erit iustificata, & approbata: vt quamuis sententia sit pro ipsis ferenda: habituri tamen sint honorem Assessorum Iudicum in sedibus suis iuxta illud, quod scriptum est: c *Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus eius:* d *& iudicium pauperibus tribuit.* Quare excellentia hæc conceditur in modum coronæ, siue Laureolæ pauperibus spiritûs: non quòd illa sola sufficiat, nisi Euangelicæ perfectioni prædictæ sit associata: sed (vt S. Thomas ait) quòd illa disponat ad hanc perfectionem, & ad iudicis officium, expediens eos à rebus illis, quæ Iustitiam inflectunt. Si tamen Religiosus adeò fuerit ignauus, vt super adeò præstans paupertatis fundamentum, vitam exstrueret imperfectam; generosáque sua Professione indignam: nõ fruetur eo fauore, iuxta sententiam sanctorum, qui eum solis perfectis attribuunt. Quod tamen non dicitur hic vt pusillanimes animum abijciant: sed ad pigros ac tepidos exstimulandos, ne præmijs adeò excelsis priuentur.

c Isai. 3.14. d Iob.36.6.

Supra.

Vide Soarez supra.

Ex hoc deducere licet alium fauorem quem Christus Dominus noster exhibet pauperibus spiritûs, ipsum in regeneratione sequentibus: quæ (vt S. Hilarius ait) est tempus legis nouæ: in qua per Baptismum renouantur & regenerantur homines iterum in esse gratiæ. Quæ lex cœpit promulgari, quando Christus Dominus noster in cœlum ascendit, sedítque in sede Maiestatis suę, reliquens in terra duodecim suos Apostolos, in sedibus ac thronis Ecclesiæ suæ, cum authoritate remittendi peccata; & vt essent iudices, Prædicatores, & omnium hominum Magistri. Voluit autem, eos esse pauperes spiritu: eò quòd paupertas voluntaria & rerum omnium temporaliũ contemptus, esset admirabilis dispositio ad prædicationem Euangelicam; & ad ministeria, quæ illa iniungit, cum perfectione obeunda. Quibus ad prædicandum ituris prohibuit e *possidere aurum & argentum*, vt eorum prædicatio (vt ait S. Hieronymus) non tribueretur cupiditati diuitiarum, sed

Canone 20. in Matth. S Thom. in Catena tribuit hanc Expos. Imperfecto Homil. 33 in Matth.

e Mat.10.9. Ibid.

adeò

adeò exacta paupertate maior de eorum doctrina opinio conciperetur. Nam (vt Sanctus Chryſoſtomus perpendit) Apoſtoli non tam in mundo ſplenduerunt miraculis & prodigijs editis, quàm diuitiarum, & mundanorum honorum contemptu, fuiſque præclaris virtutibus. Niſi enim his fuiſſent ornati, etiamſi decem millia mortuorum reſuſcitaſſent, iudicati fuiſſent deceptores, aut Nigromantici; ſed propter illas effecerunt, vt ipſorum miracula, vera & ſtupenda iudicarentur. Nam (vt Sanctus Ambroſius ait) qui ex corde pecuniam contemnit, pluris fit ab hominibus, quàm homo; & quaſi res valdè rara & pretioſa in mundo. Quamobrem ex Dei ſpiritu (vt ait Sanctus Bonauentura) Religiones Mendicantes, quæ miniſterijs erga proximos ſeſe addicant, paupertatem ſpiritus profitentur, vt ea maiori cum puritate & efficacitate præſtent. Nam pauperes ſpiritu ſi ſint Confeſſarij, ſedentes in ſede iudicij ſui, perfectè officium iudicum præſtabunt; quòd ſi ſint Prædicatores, ſtantes in Cathedra ſua liberius inuehentur in vitia; & omnes quærent nõ propriam ſuam, ſed proximorum vtilitatem. Et hac ratione opinionem augent ſuis miniſterijs: dum bona temporalia contemnunt. Et hic alius eſt titulus ſpecialis obſtringens illos, vt perfecti ſint pauperes.

S. Thom. 3. p. q. 40. a. 3. Hom. 47. in Matt. & 91.

Lib. 2. de Off. c. 14.

In Apolo. Pauper. ſuprà.

ADDAMVS vltimum fauorem, quo Chriſtus Dominus noſter pauperes ſpiritu proſequitur, præbens eis ſingulare ſalutis ipſorum pignus, cùm eis dicit: *quod ipſorum ſit regnum cœlorum*, quo fruentur in vita æterna. Eſt enim ſacræ Scripturæ phraſis verbis de præſenti affirmare, quæ ſunt poſtea ventura, ad promiſſionis certitudinem oſtendendam, dicens: iam eſſe, quod poſtea eſt futurum. vt intelligatur tam certo futurum, atq; certum eſt eſſe, quod iam eſt. Et hanc ob cauſam, quamuis Chriſtus Dominus noſter præmia ſua mitibus, lugentibus, & reliquis promiſerit per verba de futuro, dicens: Poſſidebunt terram, conſolabuntur: pauperibus tamen ſpiritu & perſecutionem patientibus propter iuſtitiam, quales ſunt Martyres, non dixit: ipſorum futurum eſſe regnum cœlorum; ſed ipſorum eſſe: vt certiores eſſent de eo obtinendo, ob pignus illud & cautionem, quam illis dabat de eo obtinendo, ſi in paupertate illa ſpiritus perſeuerarent. Hæc igitur pretium eſt, quo cœlum comparatur: quia autem pretium iam tradidit: ſufficientem cautionem, certumque pignus habet, fore ipſius, quod emit: cùm venditor ipſe potens adeò ſit, ac bonus. Magna eſt (ait Sanctus Auguſtinus) felicitas Chriſtianorum, quibus conceditur, vt ſua paupertate regnum cœlorum ſibi comparent. Ne tibi diſpliceat paupertas: nihil enim eſt illa ditius. Vis noſſe, quàm illa ſit locuples? ea comparatur ipſum cœlum. Qui theſauri ad opulentum adeò regnum comparandum ſufficerent? qui diues eſt, illud non obtinet: quia diuitias ſuas vult poſſidere: qui tamen illud obtinebit, ſi eas

3.

" Serm 28. " de verb. " Apoſtoli.

si eas abijciat, & contemnat. Hæc sanctus Augustinus.

SED quoniam non est facile, paupertatem spiritus ita conseruare, vt copiosos adeò proferat fructus: necesse est, eam meditatione & consideratione omnium, quæ dicta sunt, fouere & alere. Nam (vt sanctus Bernardus ait) qui in agro paupertatis strenuè laborant, duplici irriguo opus habent, *superiori, & inferiori*, qualia petijt *filia Caleb* à Patre suo: quæ faciunt duplex genus considerationum, quarum aliæ instituuntur de bonis superioribus spiritualibus & æternis, quibus fruentur in cœlis, vnde descendunt ad ipsos fouendos & animandos in suis laboribus; aliæ verò de bonis inferioribus, quæ dantur tanquam additamenta corpori: vbi etiam inseruntur miseriæ, à quibus per paupertatem spiritus liberantur: quibus diuites cupidi subijciuntur; tum in hac vita, tum in futura. Quamuis enim Christus Dominus noster præcipuè exhortatus sit ad paupertatem spiritus, promissione propositæ regni cœlorum; nō tamen est oblitus addere timorem pœnæ, propositis minis in diuites, qui habent hic suum solatium. dixit enim: g *væ vobis diuitibus, quia habetis hic consolationem vestram.* Si igitur afflictū te videris, vtpote in camino paupertatis, sicut Lazarus ille erat, constitutum: dimitte (ait S. Chrysostomus) oculos ad fornacem ignis, in qua epulo ille diues manet: & deprehendes, quantum duo isti camini ab inuicem distent. Nam in illo paupertatis est Angelus quidam spargens rorem cœlestem, te refrigerantem; in hoc autem diuitis satanas est ignem ipsum fouens ad maiorem cruciatum inferendum: vbi nec h *gutta* quidem *aquæ* pro *refrigerio* datur. Hic vret æternùm adorantes statuam, & idolum Auaritiæ, sicut fuerunt combusti Chaldæi: alter autem caminus purificat pauperes spiritu, nolentes statuam adorare: & ita euadent sicut tres illi pueri splendidiores, ad maiorem gloriam, lætitiam, & æternam quietem consequendam. Irriga igitur frequenter paupertatis agrum duplici hoc irriguo: nunc ascendendo spiritu in cœlum, vnde lacrymarum pluuiam deduces, desiderio & spe bonorum adeò præstantium, atque pauperibus Euangelicis conceduntur: nunc descendendo spiritu ad puteum profundum sepulchri & inferni: vnde aquam hauries deuotionis ob conceptum timoré malorum adeò terribilium, atq; diuites cupidi patientur. Et hoc modo cōtentus & quietus viues in tua felici sorte; & præmia consequeris, gratiasque à Domino promissas.

QVOD si magis adhuc generosè cum Domino nostro agere velis, amplectenda tibi est paupertas Euangelica, sicut Apostoli: animo scilicet quodam superiori præmijs & supplicijs omnibus. Prius enim quàm S. Petrus promissa audiuisset, quæ Christus dixerat, loquens ipse omnium Apostolorum nomine, dixit: i *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Non ait: relinquemus omnia, & sequemur te, quid nobis da-

bis, vt

rm. in il- id Sapien- a vincit alitiam. Iudic. 1. 15.

g Luc. 6. 24.

Homil. 4. in Matth.

h Luc. 16. 24

i Mat. 19. 27

bis, vt id faciamus? Sed ait: iam tuæ vocationi obediuimus; & amore tui omnia reliquimus teque secuti sumus: *quid igitur erit nobis?* Vt intelligas: duo præcipua tibi motiua ad paupertatem amplectendam esse debere: quòd Deus te ad eam vocet: cuius voluntati æquum est, obtemperare; & vt tuum sequaris redemptorem, qui illam in vita sua fuit complexus. Primum erit tibi quasi irriguum superius: nihil enim est excelsius, neque maius cordis solatium adfert: quàm, vt illi placeas, exequi quod ipse iubet & inspirat. Siquidem ipsemet Saluator, quà homo, paupertatem amplexus est, eò quòd illa esset æterni sui Patris voluntas: quam in rebus omnibus impleuit. Secundum motiuum erit tibi tanquam irriguum inferius: magna cum tua consolatione accipiens, quod Deo homini similis sis & conformis; eum sequens, quà pauper fuit & humilis. Delitiæ enim eius sunt esse, & familiariter agere cum sibi similibus. Præmissa igitur firma hac animi resolutione, paupertatem propter hæc duo motiua amplectendi: non tribuetur imperfectioni, si dicas: *Quid ergo erit nobis?* Hoc est, Quid reddes nobis propter hoc quod facimus: vt sic magis excitemur & animemur ad progrediendum in eo? Quamuis, etiamsi nihil nobis dederis, non desistemus à te sequendo, tibique obediendo, & tua paupertate amplectenda: nam vel hoc solùm quod in tua simus societate, est summa nostra opulentia: nec propterea præmium imminuetur, nec centuplum erit minus; sed potius augebitur, ac multiplicabitur. Nam, teste Sancto Bernardo, purus Dei amor non est mercenarius; nec tamen sua caret mercede. nam qui absque mercede seruit, dignum se facit, cui reddatur copiosior. Et propterea Saluator noster præclara adeò promissa suis Apostolis fecit: eò quòd, antequam ipse ea faceret, valdè generosè reliquerant ipsi omnia pro eius amore. Est tamen fidei coniungenda charitas adeò accensa erga ipsum DEVM, vt vel sola sufficiat, ad omnia relinquenda cum summo omnium contemptu. Eum in modum quo ignis Spiritus Sancti, qui primorum Christianorum pectora repleuit, illos impellebat ad vendendum magno seruore omnia quæ habebant, eorumque pretium ponendum ad pedes Apostolorum. Ad significandum (vt ait Sanctus Hieronymus) pecunias esse calcandas & conculcandas. Nam, vt Salomon dixit: *Si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.* Ac propterea (vt ait Sanctus Chrysostomus) creuerunt illi adeò in sanctitate, & progressi sunt adeò feruenter, eò quòd statim abiecerint à se onus diuitiarum: vt securius pugnare, & celerius currere possent: imitantes Seraphinorum nuditatem; qui, quòd amore DEI ardeant, non tegunt se rebus externis;

Serm. 83. in Cantica.

Cantic. 8. 7.

Hom. 7 in Act. Apost.

& velocissimè volant, ad implendum, quod iubet Deus: vt postea videbimus.

Tract. 7. c. 3. DENIQVE ad omnes excellentias, fauores, & præmia Euangelicæ paupertati promissa obtinenda: necesse est duo illa in ea prælucere, quæ dixit S. Petrus relinquere scilicet omnia; idque propterea solum, vt Christum sequatur, & imitetur. Nomine autem rerum omnium non ea solùm intelliguntur, quas reipsa quis possidet; siue paucæ illæ sint, siue multæ: sed omnes etiam illæ, quas iure aliquo potest in hac vita possidere: nec solum quas possidere potest; sed quod amplius est, etiam quas potest velle aut desiderare in hoc mundo. Et hoc ait Sanctus Augustinus, esse, totum mundum relinquere, omnia regna, & imperia terrena. Totum, inquit, mundum dimittit, qui & illud quod habet; &, quod optat habere, dimittit; & ipsum quoque habendi desiderium: renuntiando scilicet (vt ait Sanctus Gregorius) rebus omnibus, & ipsismet desiderijs eas habendi, ad perfectius imitandum ipsum Saluatorem. quemadmodum in sequentibus capitibus dicetur.

Epist. 34. ad Paulin. & 89. ad Hilar q. 4. Hom. 5. in Euang.

CAPVT V.

VARII GRADVS PAVPERTATIS RELIGIOSAE IN *communi & in particulari; interius, & exterius: & cuiusque eorum perfectio.*

RELIGIOSA paupertas, primi voti materia, varios habet gradus, iuxta varietatem institutorum: quæ in genere ad duo possunt reduci.

PRIMVM est illarum Religionum, quæ in communi redditus & possessiones habent ad alendos Religiosos, eisque prospiciendum de rebus corpori necessarijs: vt sic magis attendere possint spiritui, alijsque ministerijs sibi iunctis: in particulari tamen nullus eorum aliquid proprij habet: ne cura, aut cupiditate huiusmodi rerum implicetur.

ALTERVM est Religionum, quæ nec in communi quidem redditus aut possessiones habent: sed necessitatibus suis prospiciunt mendicando quotidie à pijs Christianis aliqua, quibus sustentétur; aut seruantes ex huiusmodi rebus, quæ offeruntur, aliquas ad dierum aliquot sustentationem. Et quamuis secunda hæc paupertas strictior sit ac severior, & in genere paupertatis etiam perfectior: non tamen est semper perfectior in ordine

ad fi-

ad finem, quem Religio intendit. Nam (vt benè dixit Sanctus Thomas) paupertas, non est substantialis perfectio Religionis; sed instrumentum & medium ad eam consequendam. Cùm igitur instrumentum non propter seipsum quæratur; sed in finem, in quem dirigitur: non censebitur instrumentum esse melius, quod in seipso sit præstantius: sed quod aptius ad proprium finem consequendum. Quemadmodum culter aureus, quamuis in se maioris sit valoris quam chalibeus: ad finem tamen, in quem culter dirigitur, hoc est, ad scindendum, multò aptior est chalibeus: ideoque hic est aureo præferendus. Similiter quia reubarbarum est medium ad sanitatem recuperandam; illa eius quantitas est sumenda, quæ magis est ad propositum finem proportionata. Ex quibus Angelicus Doctor tres modos colligit paupertatis, tribus Religionum generibus accommodatos. Nam quæ ministerium aliquod corporale tanquam finem habent, quale est pugnare contra infideles, peregrinos hospitio excipere: possunt ac meritò debent habere in communi abundantiam bonorum temporalium: quibus his obligationibus satisfaciant; Quæ contemplationi & orationi sunt dedicatæ, quales sunt Monachales, expedit moderatas habere possessiones, ne clausuram suam & recollectionem, prætextu sustentationem quærendi, relaxent ac perturbent; Quæ tamen eum finem respiciunt, vt ministeria spiritualia erga proximos exerceant, concionando, docendo, & Confessiones excipiendo, esse debent magis liberæ & expeditæ ab omni cura & solicitudine rerum temporalium: ideoque in communi sectari debent perfectiorem paupertatem, ita vt non habeant redditus aut possessiones: sic enim magis sunt expeditæ ac liberæ à cura & solicitudine eas quærendi aut conseruandi, quæ solet esse multò maior. Nam, vt ait Sanctus Augustinus, cùm terrena bona amantur, magis adhæresit cor ijs, quæ possidemus, quàm quæ obtinere desideramus. Nam illa sunt quasi membra corpori coniuncta; hæc verò quasi res aliqua separata. Ideoque non ita grauiter fertur eius iactura. Sed quoniam magna esset occupatio quotidie mendicare, vt nihil ab vno die ad alterum seruetur: expedit potius aliqua mobilia ad propriá sustentationem seruare: siquidem debilitas nostra non potest sine huiusmodi subsidijs persistere. Quare, etsi Christus Dominus noster interdum adeò fuerit pauper, vt illud de se diceret: a *filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet*; & suis Apostolis: b *nolite possidere aurum, neque argentum, neq; pecuniam in zonis vestris; nec peram in via*: & omnes comederint ex eleemosynis, quæ à fidelibus dabantur. Scimus tamen (vt Sanctus Augustinus aduertit) c *Iudam habuisse loculos, in quibus ea, quæ mittebantur, portabat*; & seruabantur ab vna in alteram diem, d *vt emerentur quæ opus illis esset; aut vt egenis aliquid daretur*. Et in primæua Ecclesia, quamuis fideles e *possessiones suas venderent, earumq; pretium ad pedes Apostolorum ponerent*, seruabantur tamen

2.2.q.188.a 7.

Epist. ad Paulin & Theras.

a Mat.8.20.
b cap.10.9. Habetur in c.Exemplū 12.q.1.
c Ioan.12.6
d cap.13.29
e Act.2.45. & c.4.34.

men, ac *diuidebatur singulis, prout cuiq; opus erat*. Et hanc paupertatē ſeruarunt in initio Ordines Mendicantes; & nunc aliqui ſeruant, qualis eſt S. Franciſci in omnibus ſuis familijs Obſeruantibus; & noſtra Societas Ieſu in Domibus Profeſsis, quæ non ſunt capaces reddituum, neq; poſſeſsionū, neque hæreditatum, quæ alias pertinerent ad aliquē ex Profeſsis. Quamuis reliquæ Religiones, & ipſa Societas in ſuis collegijs redditus aliquos habent, vt ab hac cura, ſuſtentationem quærendi, expediti, melius poſsint ſtudijs ſuis attendere: vt euadant operarij apti ſaluti proximorum procurandæ.

Trid. ſeſſ. 25 de Regular. c. 23.

1. SED omiſſa paupertate, quæ ad cōmunitatem ſpectat, veniamus ad particularem, quæ vnumquēq; Religioſum iuuat ad maiorem ſuum profectū, & perfectionem. Quæ per votum ſolenne renuntiat non ſolum dominio omnium rerum, ſed etiam vſui earum, ex proprio iudicio abſq; dependētia à Prælato. Quæ etiam (vt ex ijs, quæ ſuperiorib. cap. ſunt dicta, conſtat) duas partes complectitur: alterā exteriorem, quæ eſt quaſi corpus virtutis; interiorem alterā, quæ quaſi eius eſt ſpiritus & anima: ac propterea appellatur paupertas ſpiritus. Ideoq; duo vitioſa extrema oriri poſsūt: alterū Religioſorum ita coactorū, vt nihil haberent, niſi paupertatē externā: quæ per ſeipſam non eſt laude digna: vt quæ nō ametur, ſed odio habeatur; & quāuis tales Religioſi reipſa ſint pauperes; volūtate tamē ac deſiderio ſunt diuites, implicati affectib. rerum, quas reliquerāt: qui affectus, peiores ſunt ipſa earundē rerum poſſeſsione; & quaſi cōpedes, quibus dæmō vinctos eos teneret: vt ſuperius fuit dictū. Ac proinde procul valdè ſunt à perfectione, quam profitentur. Nā (vt benè S. Bern. ait) non paupertas, ſed eius amor eſt virtus: nec Chriſtus Dominus beatos pronuntiauit pauperes rebus, ſed pauperes ſpiritu. Nā pauperes rebus temporalibus, ſed ſine ſpiritu ſunt tanquā corpus ſine anima: q̄p nutrit vermes murmurationū, & peccatorū corruptionē, de qua dixit Salomō Deo: f *mendicitatē ne dederis mihi; ne egeſtate cōpulſus furer, & periurē nomē Dei mei*. Et inter Apoſt. paupertatis ſectatores vnus fuit damnatus, cò quod illā non ſeruauerit: g *erat* enim *fur & loculos habens*: in quib. reponebat quod furabatur, quaſi odio habēs id, quod fuerat p̄ſſus.

Trad. 3. c. 5. Epiſt. 100.

f *Prou. 30.1*

g *Ioan. 12.6*

2. SED nec ſufficit amare quomodocūq; exterrā pauptatē: ſi. n, amor ille ſit carnalis, terrenus, mundanus: nō erit illa vera virtus, ſed eius larua, aut vitiū laruatum. Multos Philoſophos, ait S. Bern. reliquiſſe omnia, & ſpōte ſua factos eſſe pauperes; ſed non cum vera ſanctitate: id. n. eos feciſſe aſſerit ob inanem gloriā, vt maganimi haberentur; aut, vt naturalium ſcientiarū ſtudio ſe dederent, vt ſapientes haberentur. Et h *Ananias & Saphira vendiderunt agrū*, nō ex puro ſpiritu perfectionis; ſed (vt S. Baſil. notat) ſpiritu inanis gloriæ, vt perfecti haberentur. Exitus aūt probauit, fictum fuiſſe ſpiritum: quia *defraudarunt de pretio agri*. Et vniuerſim hypocritæ exterius præferētes magnā paupertatem: (quā tamen nō amāt puro amore & caſto, ſed adulterino

Serm. 1. in Feſto omniū Sanctorum.

h *Act 5 1.*

Serm. de Inſtitut Monach. & Orat. de humilit. & vana gloria.

& profano)nō ſunt beati,ſed infelices: quia nō ſunt pauperes ſpiritu.i. voluntate ſpirituali;& intētione,ac amore ſpirituali:ac deſiderio gloriæ Dei, & ſalutis animarū ſuarū,& proximorum.Hoc eſt alterum extremū ſpiritus ſc.dans,eſſe & vitā ſpiritualē paupertati:quo qui deſerunt res externas,erūt verè pauperes,viui,ac beati corā Deo & Angelis eius;ſine eo aūt erunt pauperes mortui i fœtore multorum vitiorum ac peccatorum.Nam quēadmodum regnum Dei,quod eſt Iuſtitia,Pax,& Gaudium in Spiritu S.comitatur pauperes veri ſpiritus:ita dæmonis regnum, quod eſt iniuſtitia,diſcordia, ac triſtitia,quæ mortē operatur: comitatur eos,qui ſolo corpore ſunt pauperes.De quibus dixit Apoſtolus:i *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas:Charitatem aūt non habuero, nihil mihi prodeſt* ad meritum regni cœleſtis: quia ero tantum pauper corpore abſque vita ſpiritus.

S Bern. ſupr.

Ex Caſſ. coll. 1.c. 13.

i 1.Cor.13 3.

3.

Sed ne quis altero extremo decipiatur,quaſi cōtentus ſolo ſpiritu paupertatis,nihili faciēs eius corpus & exteriores affectus:operæpretiū eſt aduertere, quod quēadmodum anima naturalē habet inclinationē & propēſionem,vt corpori ſuo ſit vnita; grauiterq; fert ab illo ſeparari ; & ſi ſeparetur,eſt quaſi coacta,retinetq; propenſionem ac deſiderium, ad ſociū ſuū redeundi. Ita ēt qui verum habet ſpiritum paupertatis,habet ſupernaturalē quandā propenſionē,vt paupertatis externę corpori coniungatur: cuius cū effectus aliquos experitur,eſt cōtenta, cùm aūt videt ſibi aliqua abundare, aut ſupereſſe:eſt quaſi coacta,cupiēs nihil proprij habere;vt ſic dilecto ſuo magis aſſimiletur.Quod ſi huius virtutis ſectatores vellent,(vt ait S.Bern.) ita eſſe pauperes,vt nihil ſibi deeſſet,& ita paupertatem diligant, vt nullū defectum pati velint:non erunt verè pauperes: Et nō agnoſcentes ſtatus ſui nobilitatem & præſtantiam,viuunt puſillanimes ac deſolati. Hi ſunt ſicut Epiſcopi,qui appellantur Titulares aut Annulares : habentes quidem Epiſcopalem dignitatem,ſed ſine cura animarum:& cùm onus non portent,etiam redditibus non gaudent. Eundem in modum,licet huiuſmodi appellare pauperes de ſolo titulo.vt qui contenti ſint dignitate pauperum Euangelicorum,habentes quidē votum paupertatis: quia ad ſummum carēt dominio rerum:qui tamē omninò abijciunt onera paupertatis: attēdentes diligēter,vt nihil ipſis ad ſuum vſum deſit;ſed potius in tanta copia habeant: vt,quaſi diuitibus,etiam ſuperſint.Sed quoniam onera recuſant,etiā à redditibus & fructibus excludentur:qui ſunt diuitiæ regni cœlorum.Sāctitas, Pax,& Gaudium internum huius regni:quod non promittitur pauperibus de ſolo titulo;ſed de vero ſpiritu,qui onus complectitur ſui ſtatus, & cum interna paupertate coniungit externam in omnibus,quæ ſibi promittūtur.

Serm. 4. de Aduentu.

Ex his deducitur;quòd quēadmodū anima propēdet ad habēdū corpus ſuum integrū cum omnibus ſuis partibus magnis ac paruis ; ita vt nulla ibi deſit:ita paupertas ſpiritus cupit integritatē paupertatis externæ in rebus

4.

omni-

omnibus, exuens & abijciens omnes iuxta modum & formam, quam cuiusque Religionis institutum exigit, nihil sibi omninò reseruans, quod pro suo libitu exponat. iuxta illud Christi Domini: k *qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; & si l *vis esse perfectus, omnia quæcunq; habes vende.* Memor esto: votum paupertatis esse perfectum quoddam holocaustum, quo offeruntur Deo omnes facultates, nulla facta earum diuisione, vt superius est dictum. Attēde item, nec vngulam quidem tui gregis debere in AEgypto relinqui: quia, vt iam intellexisti, Deus vult vt omnia tecum auferas. Deniq; perfectionis Euangelicæ thesaurus non potest comparari minori pretio, quàm valeat quicquid habes: imò id totum, modicū est ad plurimum, quo illa æstimatur: cuius si aliquid demas: amittes quod dedisti, & obtulisti; & tamen nec m *thesaurum* nec *pretiosam margaritam*, obtinebis.

PERFECTVS Christi seruus (ait S. Hieronymus) nihil possidere debet præter Christum. quod si quid habeat, non est perfectus: quod si non est perfectus in eo quod intendit, mentitus est Deo, cui promisit se daturum operam, vt intenderet: & n *os quod mentitur* (ait Sapiens) *occidit animam.* Si autem es perfectus: vt quid desideras bona paterna? Audi quid dicat Euangelium: o *nemo potest duobus Dominis seruire.* & tu audes facere Christum mendacem, *seruiens Deo & Mammonæ*? Dominus dicit: p *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suā, & sequatur me.* Tu autem auro onustus cogitas, te posse Christum sequi? Hæc S. Hieronymus, qui eadem sæpè confirmat exemplo Ananiæ & Saphiræ, qui post editum votum paupertatis, retinuerunt sibi mediam partem pretij, quo suum agrum vendiderant: ac propterea perierunt.

DENIQVE, vt paupertas sit perfecta, non satis est, quocunque modo renuntiare omnibus; sed oportet ea dare pauperibus, modo superius explicato: vt cor ab ijs omninò exutum Deo magis coniungatur, & adstringatur, pro cuius amore illa tradit; cuius cultui omnia dedicat. Votum paupertatis est sacrificium holocausti, quod totum Deo ita offerebatur, vt nihil eius acciperent homines. Quare qui hoc voto se obstringit, nihil hominibus dare debet nisi titulo solius amoris Dei, quod fit quando datur pauperibus eius locum tenentibus.

k *Luc.* 14. 33 & c. 18. 22

l *Matt.* 19. 21

Tract 3. c. 5. & *Tract* 5. c. 2.

m *Matt.* 13. 44.

Epist. 1. ad Eliodorum. n *Sap.* 1. 11. o *Matt.* 6. 24. p *Mat.* 16. 24. *Epist.* 150. ad Heduinam. q. 1.

Vide Bellarm. tom. 1. *lib* 2. *de Monachis. c.* 20 *Tract.* 5. *c.* 2.

CAPVT VI.

Pavpertas In Vsv Rervm *absque vitio proprietatis.*

CVm Religiosvs, Etiamsi Rervm omnium dominio renuntiet, non possit viuere absq; multarum vsu, vt vitam iuxta qualitatem suæ personæ possit conseruare: operæ pretium erit, modum explicare, quo possit illis vti absque violatione voti paupertatis, & admissione vitij proprietatis tam interius, quàm exterius. Et vt à primo incipiamus perfecta interior paupertas in eo consistit, vt cor sit à rebus omnibus, quibus vtitur auulsum: ne tanquam proprias, sed sibi accommodatas habeat: paratusque sit ad eas cum animi æqualitate relinquendas, quandocunque id Prælati voluerint. Et contrà vitiosa interior proprietas consistit in affectu inordinato ad res, quibus vtitur: possidens eas quasi proprias; & iniustitiam reputans, si ipsi auferantur. Cuius inordinationem ait sanctus Gregorius, agnosci ex tribus indicijs. *Primum* est, si nimium tristetur Religiosus, quando res huiusmodi Prælatus ei aufert: absque dolore enim relinquitur, quod sine amore possidetur; nec quisquam grauiter fert, ab eo recedere, quod non amat. Quod tamen si cordi amoris glutino adhæresat, grauiter fert à se illud separari: quemadmodum emplastrum siue membrana carni valde fortiter adhærens, non potest ab ea sine dolore & pœna seiungi. *Secundum* indicium est, quòd sibi timeat, ne res talis ipsi auferatur. Quò enim quis res terrenas plus amat: eò plus timet eas amittere. Et, vt dixit Dauid, a *sæpe illic trepidatur timore, vbi non est timor*, nec causa timendi. Et ex vtroque hoc indicio *tertium* oritur: nempe si contentione ac turbatione sese defendat, quando superior vult res illas auferre. nam ibi est grande studium defensionis: vbi est grauior vis amoris. Quod si Christus Dominus omnibus Christianis dixit: b *ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere: dimitte ei & pallium*: cùm tamen vtrumque ipsius sit: quanto erit magis æquum, vt, cùm Prælatus aliquid aufert Religioso; hic etiam reliqua offerat, quibus vtitur: ostendens, quàm sit à rebus omnibus & affectu earum auulsus. Nec solùm ita exutus esse debet affectu rerum maioris momenti; sed etiam parui. Nam vt sanctus Dorotheus ait: stultitiæ cuiusdam genus est, res valde pretiosas reliquisse, & nimium postea affectum in rebus paruulis collocare. Et parum referre existimat sanctus Bernardus, quòd res parua sit, aut magna: si affectus ad illas est æquè inordinatus.

1.

Cassianus li. 7. c. 22. Lib. 31. mor. c. 8.

a *Psal. 13. 5.*

b *Mat 5. 40.*

S. Bonau. in specul disc. p. P. 1. c 4 Ser. 1. Serm. de trib. Ordinib Eccles

ET tolerabilius videtur, plus diligere, quod est magis pretiosum: nam quò res est vilior, eò est abiectio animi maior, permittere te captiuum ab ea teneri, cum imminutione amoris, quem tuo debes Creatori. Et liceret dicere, quod S. Dorotheus Dositeo discipulo suo dixit, quem videbat habere affectum ad cultrum, quo scindebat panem: quid potius tibi vis: seruus esse huius cultri, an Christi? huiusmodi enim affectus (vt sanctus Bonauentura dicit) indicia sunt insignis tepiditatis in amore Christi; exiguæq; internæ deuotionis. Nam quemadmodum æstiuo tempore vestes superfluas deponis, contentus aliquam retinere, qua te tegas; & adhuc eam curas non stringi, nec multum corpori adhærere: & contra in hyeme cupis, & plures esse vestes, & bene constringi: ita indicium est, te fugere in amore Dei rerumque cœlestium, si nimium rebus terrenis adhærescas. Si autem Diuini amoris igne sis accensus, contentus eris rebus tantùm necessarijs, imò & ab his te auelles non affectu tantùm, sed verbo etiam & modo loquendi, vt sanctus Basilius suadet: & ita antiqui Monachi seruabant, de quibus refert Cassianus: magnæ inter ipsos culpæ tribui, si quis verbo illo MEVM vteretur, dicens, meum librum, aut meam vestem. Nam neque lingua proferri volebant sonum proprietatis, quanto minus eam in corde hærere? Et quoniam hoc verbum frigefacit charitatem, estque causa discordiæ: volebant, illud ab ordinario suo colloquio exulare. Et cùm reuerà omnia essent illis communia: genus quoddam mendacij reputabant vti verbo MEVM, quod significat esse loquentis proprium. Ex quo etiam fit, vt eadem moderatione res ipsæ communitatis sint amandæ, aspiciendo eas (vt ait sanctus Dorotheus) non animo proprietario, qui cordis pacem nobis auferat; aut in eis procurandis, aut conseruandis, & distribuendis aliquam inordinationem inferat: sed animo verè Religioso, tanquam res Deo consecratas: quæ amandæ non sunt, nisi iuxta voluntatem ipsius Domini, cuius illæ sunt. Nec tamen (vt idem Cassianus dixit) contemnendæ sunt, aut lacerandæ; sed venerandæ, & conseruandæ: sicut ipse Dominus, cui illæ sunt consecratæ, dignus est.

Lib. de puritate vitæ c. 4.

Reg. 37 ex Fusijs.

Lib. 4 c. 13.

Serm. 4. & 5.

Lib. 4 c. 20.

2. AB HAC interiori paupertate rectitudo oritur & ordo exterioris, quæ multos habet gradus: sed præcipui in eo consistunt, vt Religiosus nihil ex rebus Communitatis proprio suo arbitratu sibi vsurpet; nec ab alio accipiat, nec expendat, aut alienet, aut alicui alteri, quicunque ille sit, tradat, neque apud se retineat, quasi sibi occultè seruans: nisi consciis & approbantibus Prælatis. Hæc enim omnia recta tendunt contra ipsum votum, quo Religiosus non solum renuntiat proprietati rerum omnium, quas habebat in seculo; sed etiam quas habere poterat: & ita reddit se incapacem ad rem vllam habendam tanquam Dominus eius proprietarius: imò etiam ad vtendum pro suo libitu. Quando igitur aliquid

occultè

occultè accipit, ac tegit: iam vult esse eius Dominus, & pro suo libitu, eo vti: quare censetur quasi fur: qui vsurpat alienum, sibique applicat. Ideoque Sancti Patres seueriſsimè hoc delictum puniuerunt: vt ſi quid pecuniæ inuenirent apud aliquem Monachum poſt mortem: non eum cum cæteris ſepelirent; ſed ſeorſim in aliquo loco abiecto: in quo ſimul inuentam pecuniam ponebant, dicentes: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Et S. Auguſtinus noluit cuiuſdam proprietarij hæreditatem pro ſua Eccleſia acceptare: eò quòd eam reputaret non Dei, ſed Dæmonis fructum. Hæc item proprietas (vt S. Baſilius ait) eſt iudicium defectus fiduciæ de prouidentia Diuina. Propterea enim ſibi vſurpat, quod non licet, neque expedit: quòd vereatur ſibi de futurũ, neq; Deum Dominũ noſtrũ, neque Religinem ipſam ipſi proſpecturam. Et quia incipit eſſe Deo infidelis: eò tandem peruenit, vt fiat proditor; & alter Iudas efficiatur, qui furabatur ex ijs, quæ ad communitatem Apoſtolorum pertinebant: & tandem proditor factus eſt Magiſtri ſui, tradens eum pro triginta argenteis: ac denique à Collegio ipſo Apoſtolico ſe ſegregauit. Religioſus itaque Proprietarius Deo eſt infidelis, &, quod in ipſo eſt, deſtruit Communitatem, & diuiſionem in ea facit; maloque exemplo ſuo illam ſcandalizat. ac tandem eam deſerit. Vbi enim omnia ſunt communia, non poteſt viuere, qui aliquid habet proprij. Idem confirmat Caſsianus comparans huiuſmodi proprietarium c *Giezi* illi, qui, inſcio Eliſæo Domino ſuo, aliquid accepit à *Naaman:* quamobrem *adhæſit ei lepra Naaman.* Lepra enim ſecularium cupidorum tranſit ad Religioſos proprietarios, cùm aliquid ab eis occultè accipiunt. Et quemadmodũ Giezi excluſus fuit à domo & ſeruitio Prophetæ: ita hi non poſſunt in domo Dei & obſequio Chriſti Domini, qui huiuſmodi leproſorum ſocietatem deteſtatur, permanere. Et (vt ſanctus Bernardus ait) à Collegio Apoſtolico excluditur tanquam reprobus, qui loculos habet, in quibus aliquid vt proprietarius, aut aliquam eius cupiditatem abſcondit. Nam etiam ſunt loculi propriæ voluntatis, in quibus cupiditas latet; ſed ſuo tempore erumpit ex eis lepra, manum extendendo etiam ad opus. Huic proprietati affine eſt, quòd quis de rebus Communitatis pro ſuo arbitratu diſponat abſque conſenſu Prælatorum ſiue eas alienet, ſiue commodet, aut permutet: quicquid enim horum faciat, vſurpat dominium, quod non habet; ac diſponit de re, quæ non eſt ipſius, atque ſi eſſet; & alienat à ſe ſpiritum Religionis, retento ſibi externo tantum habitu. Nam (vt ſanctus Gregorius ait) qui proprietatem admittit, opere ipſo proteſtatur, ſe cor Monachi non habere. nam proprietas illud ei abſtulit, & abſque ſpiritu reliquit: in cuius loco ſuccedit ſpiritus huius mundi, quem antea reliquerat, & contempſerat. non enim contemnit iam mundum, qui quærit in Religione aurum.

S. Hieron. in epiſt. 22. ad Euſtoch. refert duos ea fuiſſe.

S. Greg. 4. Dialog. c. 55.

De communi vita Cler. In conſtitut. Monaſ. c. 35.

S. Greg lib. 10. epiſt. 32.

Lib. 7. c. 14.

c 4. Re. 5. 27

In id: Ecce, nos reliquimus omnia

Supra.

3. Ex hac interna & externa paupertate, quam diximus, deducunt S. Patres eius zelatores consilium quoddam saluberrimum non recipienda donaria, aut munera à cognatis aut amicis, etiam cum superiorum facultate. Etsi enim hoc non sit contra votum paupertatis: vt plurimum tamen tendit contra eius perfectionem. Nam aut sunt esca & fomentum alicuius proprietatis, aut nimis affectûs: eò quòd valde cor huiusmodi rebus vinciatur, toque facilè deducitur, vt, qui accipit, solus velit eis vti. Et præterea (vt S. Basilius perpendit) tria alia adfert non exigua incommoda. *Primum*, quòd fere semper accipiuntur contra ædificationem, & cum detrimento ipsius cõmunitatis: culpa enim vnius facilè in cæteros redundat: quia omnes iudicantur cupidi, aut delitiarum amantes, aut imperfecti. *Secundo*, quia ea via vendimus quodam modo nostram libertatem, & superioritatem ad reprehendendum, exhortandum, ac docendum eos, qui munera nobis offerunt. Id enim insinuat Salomon, cùm ait: d *Qui dat munera, animam aufert accipientium. Tertium*, quia occasionem præbet imminuendæ vnionis, & pacis inter domesticos, videntes quosdam nimium abundare, alijs vero aliqua deesse; e & qui multum habent, videntur *confundere* (vt Apostolus dixit) & pudore afficere *eos, qui non habent*: quare hi alijs inuidentes, vellent quemque iudicem, qui etiam ipsis daret. vnde quæruntur occasiones visitationum, quæ possent facilè vitari; & quæruntur amicitiæ noxiæ, in quibus multum temporis amittitur, spiritus refrigescit, & Castitas interdum amittitur, vt suo loco est dictum. His addit S. Vincentius Ferrerius: esse magnæ perfectionis, non petere talia pro se, neque accipere etiam oblata; ne quidem sub prætextu ea distribuendi in pauperes: titulus enim pietatis erga alios facile conuertitur in proprietatem, aut sensualitatem erga seipsum: vertendo in proprium vsum & sensualitatem, quod pro altero acceperat: Nec desunt alia incommoda implicandi se curis parum ad ipsius rem facientibus, distribuendi in pauperes bona aliena. Reliqui ego (ait S. Hilarion) quæ habebam propria; & simul distribui omnia in eleemosynas, vt à curis me liberarem: & vis vt hoc onus nunc suscipiam distribuendi aliorum bona? Et quamuis à cupiditate & solicitudine caueam, fortè non euitabo suspicionem, quod aliquid mihi adhærescat: quam expedit præcauere; vt maiori cum puritate possem coram Deo & hominibus viuere.

Regul 304 breuiat. S. Bern ser. 6... ad fratr. & in speculo Monachor.

d Prou. 22. 9

e 1 Cor. 11. 22

Tract. de perfect. ad Pauper.

Ex quibus deduco: duo defectuum genera posse in hac materia occurrere: alios contra votum paupertatis & regulas, in quibus eius materia exprimitur: & hi sunt peccata lethalia furti, aut sacrilegij. quamuis, vbi res, quæ vt propria vsurpatur, est parua; aut si magna est, id accidit ex inaduertentia, peccatum sit veniale: modò tamen statim atq; aduertitur, proprietas auferatur. Sunt tamen huiusmodi leuia peccata, valde periculosa: perditio enim f *Iudæ* à paruis furtis cœpit; & g *mentiri spiritui Sancto* etiam in re mo-

f Ioan. 12. 6

g Act. 5. 3.

dica,

dica,& aliquid illi ſubtrahere etiam modicum ex eo,quod ſemel fuerat oblatum:non eſt parua irreuerentia;nec paruum detrimentum adferunt ſimiles inobedientiæ,vt poſtea videbimus.Alij ſunt defectus contra perfectionem obſeruationis voti:qui etſi non ſint peccata,quando Regulæ ad id non obligant:ſunt tamen imperfectiones , quæ valde obſcurant ſpiritum paupertatis,eiusq; excellentiam: ac proinde diſponunt ad lapſum in culpas leues,quæ ad ipſas imperfectiones prope accedunt. Quare qui cupit eſſe perfectè pauper:meritò illas fugiet. Et neceſſe eſt, oculos aperire,vt quis eas agnoſcat:tegunt ſe enim ſæpè pietatis aut neceſsitatis titulo : vt apparet in exemplis proximè poſitis.Huius generis ſunt quædam res, quæ quod fiant cum facultate Prælati,non ſunt peccata:habent tamen odorem quendã proprietatis & ſuperfluitatis:quale eſſet,penſionem aliquam aut annuos reditus per vitam habere,ad ſubueniendum proprijs neceſsitatibus. Quod licet poſsit eſſe expediens pro mulieribus,vt eſt in vſu apud Moniales non recollectas,eò quòd ipſi conuentus non proſpiciant illis de neceſſarijs:inter Religioſos tamen,qui magnam profitentur obſeruationem ; & bona vtuntur valetudine non eſt abſque imperfectione;& indicium eſt animi parum tribuentis Diuinæ prouidentiæ ; & volentis valde ſecuram habere ſuam commoditatem,& nunquam ſentiendi effectus paupertatis. imò habere ſuperflua,quæ poſsit alijs dare : & rarò abſque proprietario corde poſsidentur. nam,ſi quid Prælatus ei ſubtrahat: conqueritur & indignatur. Quòd ſi id fieret ſolo titulo nobilitatis aut antiquitatis:timendum eſſet,ne illis competat quod S. Baſilius dixit cuidam Senatori,qui ingreſſus Religionem,reſeruauit in ſuum vſum aliquid ſuarum facultatum:*& ſenatorem*, inquit,perdidiſti,*& Monachum non feciſti*:aut certe non agis , nec contendis talis eſſe cum perfectione.Cuius indiciũ eſt:quòd qui huiuſmodi habent redditus, quando accedit ſpiritus ac deuotio:ſtatim ſentiunt impulſus aliquos Domini noſtri,vt illos deſerant;ipſumque cum maiori nuditate ſequantur , omnem ſuam fiduciam in eo ponentes. Hunc in modum poſſunt eſſe in Religionibus imperfectiones aliæ,olentes proprietatem & ſuperfluitatem,de quibus in proximo capite agetur.

Caſ.l.7.c.19

CAPVT VII.

PERFECTA PAVPERTAS OMNIA SVPERFLVA reÿcit, neceſſarijs contenta, quorum defectum etiam tolerat.

VI PAVPERTATIS VOTVM cum maiori perfectione cupiunt obſeruare, vlteriùs adhuc progredi debent ita, vt non vtantur laxioribus facultatibus, quas aliqui Prælati concedere ſolent, antiquioribus præcipuè Religioſis. Tantus enim poteſt eſſe in his facultatibus exceſſus & relaxatio, (vt benè aduertit Syluester) vt & Prælati eas concedentes; & ſubditi eis vtentes grauiter peccent ob relaxationem, quæ hac ratione introducitur circa obſeruationem voti paupertatis. Aperta enim datur occaſio ad vitam ſeculariter ducendam in ipſa Religione: quod eſt contra eius finem & Inſtitutum. Neque excuſat delictum, quòd bona Religionis ſint communia, aut res dentur in elecmoſynam ad communem omnium vſum: Deus enim Dominus noſter, qui liberaliter proſpicit ipſi communitati, non ſolùm de rebus neceſſarijs, ſed etiam de commodis ad eius leuamen: vult particulares Religioſos ita cum neceſſarijs eſſe contentos, vt ſuperflua non accipiant; & Prælatos ita cuique dare, quæ ſunt ipſis neceſſaria: vt quæ, præter illa, ſuperfuerint, ſeruentur alijs Chriſti pauperibus. Eum in modum quo Deus dabat populo Iſrael Manna in magna copia in deſerto: nolebat tamen, vt vllus plus colligeret, quã iuxta menſuram à Moyſe præſcriptam, in qua ſinguli a *iuxta id quod edere poterant illa die congregabant*, ita vt nec ſupereſſet quicquam, nec deeſſet. Quod ſi quis aliquid vltrà colligeret, vt in ſequentem diem, in quo etiam menſuram aliã ſufficientem erat collecturus, ſeruaret: *quicquid ſuperfluum collegerat, ſcatebat vermibus, atque computreſcebat*, in pœnam cupiditatis & infidelitatis eius. Eum etiam in modum, quamuis Deus abundantem in deſerto Religionis menſam ſternat: vult vnumquemque Religioſum eam menſurã tantùm rerum ad ſuum vſum accipere, quã Prælatus præſcripſerit, & nihil vltra; & hanc menſurã talem eſſe, vt ſingulis ſufficiat ad vitam commodè tranſigendam. Quare quicquid vltrà acceperit, conuertetur in vermes, nec in eius cedet vtilitatem; ſed potius in cruciatum ob conſcientiæ remorſus. Huiuſmodi enim exceſſus ordinariè procedunt ex animo cupido, & proprietario, & ad ſuam commoditatem, delitias, authoritatem, aut vanum honorẽ propenſo, cum exigua confidentia de prouidentia Diuina, quòd ſit ipſis datura quotidie, quantum opus fuerit.

Verb. Rel. c. 47. diſt. 4. c. Relatã de Regularibus.

2 Exo. 16. 18.

HANC

Hanc rem clarius explicuit Christus Dominus noster in illis cõuiuijs, quæ instituit in deserto, in quibus b *pauit quinque millia hominum quinq; panibus; & quatuor millia septem; præter multitudinem mulierum & paruulorum*: distribuens per manus Apostolorum singulis quantum opus fuerat, donec *saturarentur* & ita liberaliter ac profuse, vt altera vice *superfuerint duodecim cophini fragmentorum pleni; altera verò septem sportæ*. Perpendit autem Theodoretus, quod quamuis panis ille fuerit valde dulcis ac sapidus, tantaque esset manducantium multitudo: nullus tamen ausus fuerit aliquas reliquias sibi accipere, vt domum portaret. Quod insinuauit Christus Dominus noster, cùm iussit Apostolos, c *colligere quæ superfuerant fragmenta, ne perirent*: quæ tamen non perijssent: si, qui manducauerant, eas collegissent, secumque tulissent. Quod Saluator noster ita constituit, vt in primis significaret: paupers contentos esse debere ijs, quæ gratis ipsis offeruntur; relinquentes quod supersit Domino suo; nec sibi vsurpantes aliquid eius etiam modicum: Deinde, vt Religiosi, quorum sustentatio incumbit ipsi Christo per eorũ Prælatos, intelligant; id solùm se accipere debere, quod illi dederint: quod erit sufficiens ad eorum sustentationem: ac proinde non debere aliquid ex reliquijs accipere: quia illæ nec ipsorum sunt; nec ipsis conceditur, vt eis pro libitu vtantur. Ad ipsos verò Prælatos spectat, reliquias colligere, ne pereant; & seruare distribuendas postea inter ipsos subditos, & alios pauperes. Et quemadmodum panes illi, quamuis pauci sufficiẽtes fuerunt ad saturandos tot pauperes, propter ipsius Domini benedictionem; & quod ipse iussisset, Apostolos, eos distribuere: ita debent Religiosi credere, mensuram moderatam, quam in Religione habuerint seruantes perfectè votum paupertatis, sufficientem fore ad ipsorum solatium & saturitatem: quia mittitur cum benedictione Christi; & eo ordine, quem ipse Prælatis constituit. & impelletur quod scriptum est: d *oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno: aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.*

b *Mat.* 14. 19 & c. 15. 36.
c *Ioan.* 6. 12.
d *Psal.* 144. 15

§. 1.

Sed quoniam huiusmodi res mortales vtiliores fiunt, cùm in eis descenditur ad magis particularia: aduertẽdũ est, quod perfecta Religiosa paupertas quatuor has filias habeat: pauperẽ *cibum*, pauperẽ *vestitũ*, *lectum* & *habitationẽ*: ita vt Religiosus in singulis istis quatuor rebus contẽtus sit, si habeat quod necessariũ est & cõueniens, abijciẽs cũ omni rigore quicquid superfluũ & nimiũ est, habita ratione qualitatis ipsius, & modi viuẽdi, quẽ ipsi Religio & institutum sectatur, & profitetur. Ad quod plurimũ refert, vnũquẽq; bene cõsciũ esse suæ necessitatis: ita vt neq; cupiditas, neq; sensualitas ipsum decipiãt: quia sunt insignes impostrices, finguntque necessitatem, vbi nulla est: & hoc titulo tegũt tanquam pallio quodam, quod pertinet potius ad indul-

ad indulgendum,& inanem honorem quærendum. Quod si quæras qua ratione deprehendere possis,quid tibi sit necessarium ? Respondet præclarè S.Bonauentura his verbis: Quò magis intimè paupertatem dilexeris: eò exactiùs ac subtiliùs de tua necessitate iudicabis : illud autem necessarium tibi existimabis, sine quo non possis commodè viuere: quod vltra hoc erit: nec habere debes,nec petere,nec procurare; imò nec gratis oblatum accipere. Hæc S.Bonauentura cuius doctrina innititur illi amoris proprietati, qua dilatat,extenditque terminos ac limites rei dilectæ. Nam quemadmodum amor proprius extẽdit,extollitq; necessitates corporis, vt multa procuret pretiosa & iucunda, quibus sibi prospiciat: ita vehemens sanctæ paupertatis amor extendit,quantum licet,eius effectus ; & cótrà imminuit carnis necessitates: vt illa paucis rebus sit contenta. Præterea,si (quemadmodum S. Thomas ad hoc propositum ait) Religio est status pœnitentiæ, & contemptus humanæ gloriæ sectator: cùm igitur cuique sit iuxta suum statum viuendum: æquum est,Religiosum propendere semper ad asperitatem & vilitatem in vestitu, lecto,habitatione,ac cibo : quam exigit eius professio,quæ est pœnitentiæ,& hominis vitam suam contra mundi morem instituentis. Iuxta S.Hieronymi dictum: quod crassæ vestes indicium sint candoris animi;& vilis tunica, contemptus sęculi: ita tamen ne cor propterea euanescat; neque ipsius conuersatio & sermones contrariũ prodant. Hinc fit vt in quatuor prædictis rebus tres excessus sint præscindendi, vt idem Sanctus agens de vestibus dixit.

In medit. c. 44.

2.2.q 167. a.6.

Ep. ad Rust. Monachum.

2.2.q.169. a.1.

I.

PRIMVS excessus est rerum , quæ tantum sunt vsui propter externum honorem & pompam: eò quòd quæratur inanis quædam ostentatio in excessu & rebus exquisitis pro mensa,aut vestibus, aut pro lecti ornatu,& cubiculi habitatione circa sedes,aut scamna,mensas,libros,imagines, & similia: in quibus omnibus quæritur,quod est magis spectabile & curiosum. Quod, teste S. Basilio, valde recedit à præcipuo rerum huiusmodi fine & & scopo. omnes enim illæ quatuor res in eum potissimum tendunt finem, vt nostræ necessitati prospiciant: non verò vt foueant vanitatem. Et vt S. Gregorius ait,nemo pretiosas vestes quærit,nisi ob inanem gloriam,vt præ cæteris in honore habeatur: sicut euenit Herodi , cuius vanitas in a *veste aurea regia* in causa fuit,cur à *vermibus consumptus* miserè *exspiraret*. Et quamuis aliqui (teste S.Bernardo) id excusent sententia illa Apostoli,b *ministerium meum honorificabo*. quasi velint munus & officium suum ita honorare: reuera tamen larua quędam est, qua volunt non officium, sed propriam personam honorare. Verus enim officij honor & æstimatio non in eo consistit, vt nimium habeat comitatum, vestes pretiosas,ac domus ornamenta ; sed in optimis moribus, & vitę sanctitate : nam qui humilis esse cupit meritò id ostendere debet exteriùs. Nam, vt ait S. Dorotheus,& confirmat S. Thomas:

Reg. 22. ex Fusis.

Hom. 40. in Euangelia.

a *Act.* 12. 21.

Epist. 42.

b *Ecc.* 44.13.

Serm.2. 2 2 q.187.a. 6.

Noua

Noua vestis curiosa & pretiosa etiam inaduertenter gignit animum quendam vanum, erectum, & arrogantem: contra verò vestis humilis, & pauper generat cor contritum & humiliatum. Cum autem libri propterea habeantur, vt vacetur studijs; imagines verò, vt excitent deuotionem: contra finem eorum est, quod Religiosus in eis exornandis ita excedat, vt hanc vtilitatem remoueat; & ipse magis vanus euadat, quam sapiens ac deuotus.

Secvndvs excessus & superfluitas est rerum, quæ oblectationem tantùm adferunt carni, dum delitiæ quæruntur, cum in nimia abundantia rerum comestibilium; aut vestium, lectique mollicie, & superfluis cellæ commoditatibus: eum in modum, quo de diuite illo Epulone dicitur, quod c *epularetur quotidie splendide, & indueretur purpura & byſſo*: subtili enim byſſo prodebat suam sensualitatem; preciosa verò purpura etiam vanitatem. Nam (vt Sanctus Bernardus ait) mollia vestimenta, animi molliciem indicant. Propterea enim Christus Dominus noster dixit: d *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum esse.* in quorum aulis non solet esse vsui, nisi quod sensualitatem foueat, & vanitatem. At in domo Regis cœlestis omnia debent paupertatem, asperitatem, & humilitatem redolere: vt, qui in ea habitat, contentus sit (quod Apostolus faciebat) si e *habeat alimenta, & quibus tegatur.* alimenta scilicet necessaria ad vitam sustentandam; & vestimenta conuenientia, quibus tegatur nuditas corporis, & ab iniurijs temporis defendatur. Ad quod si vestis simplex sufficit: non debet accipi duplicata. Nam Christvs Dominvs discipulos suos instruebat, dicens: f *ne acciperent peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* voluit enim eis dicere: vt omnibus superfluis reiectis: contenti essent necessarijs. Ex quo Sanctus Basilius deducit: (& ex eo accepit Cassianus) illam vestem Religioso esse maxime aptam, quæ omni tempore seruire ei posset, hyeme & æstate; die ac nocte; domi & foris; & in omnem finem, ad quem illa dirigitur: hoc est, ad nuditatem tegendam; ad defendendum à seueritate frigoris; & ad ornatum, personæ decentem & conuenientem: ita vt non sapiat vanitatem; sed accommodet sese ad Communitatis consuetudinem in quatuor prædictis rebus: non quærendo exceptiones, aut specialia priuilegia, nisi apertæ necessitatis titulo: omnes enim singulatitates, quæ necessitati non innituntur, magna adferunt incommoda: vt supra de cibo est dictum. Quo ad cellam autem, felix esset Religiosus, qui tali contentus esset, qualis quædam matrona fieri curauit pro Eliseo Prophetæ aptans illam iuxta sancti ipsius Prophetæ desiderium: g *faciamus*, inquit, *cœnaculum paruum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum.* Illud cœnaculum putabat illa sufficere pro sectatore paupertatis.

2.

c *Luc.16.19*

Apol. ad Guilhelmū.

d *Mat.11.8.*

e *1.Tim. 6.8*

f *Mat.10.10*

Regul.22 ex Fusis. Libro.1 c. 3. S. Ber. serm. 3. in cant.

g *4.Reg. 4. 10.*

TERTIVS excessus est in cura & solicitudine acquirendi superflua in rebus prædictis, aut eas conseruandi. quæ solicitudo ordinariè coniungitur cum ipsis rebus: nec alium vsum habent, quàm vt cor torqueant, & crucient: animæ verò pacem auferant. Quamobrem dixit Christus Dominus noster: h *nolite solicati esse in crastinum: crastinus enim dies solicitus erit sibi ipsi*, etiamsi nihil superflui illi addatur, quod ad hodiernum diem non spectat. Cum ergo diuina prouidentia in se recipiat prospicere nobis de vestitu, sicut prospicit i *lilijs*; nosque quotidie alere sicut *pascit volatilia cœli*: quæ est hæc incredulitas ac diffidentia: vt oneremus nos nimijs curis eius, quod cras futurum est: cum omne nimium & superfluum conuertendum sit in vermes & cruciatum? quemadmodum de k *manna* dicebamus. quod increduli *in diem sequentem seruabant*. Denique, cùm votum paupertatis edamus, vt res omnes terrenas exuamus: contra eius finem erit: si nos oneremus superfluis; & curis quæ cum illis cõiunguntur. Quòd si paupertas (ait S. Bernardus) ala est ad volandum ad res cælestes: quid aliud est eam rebus superfluis cum anxia solicitudine affigere: nisi tantum luti alæ apponere & alligare: vt non possit cum illa volari? Exuas illam itaque ab omni eo quod superfluum est: vt magna cum celeritate ad locum volet suæ quietis.

h *Matt. 6. 34.*

i *Supr. vers. 26.*

k *Exo 16 20*

Serm 4. de aduent.

§. 2.

SED adhuc Religiosa paupertas debet esse perfectior. nam non solum superflua abijcere, & necessarijs tantum contenta esse debet; sed in ipsismet necessarijs, meritò sese adstringet, & contrahet: cupiens, quod in se est, aliquem defectum sustinere, in quo perfecta paupertas exerceatur. Ad hunc itaque gradum duo spectant: *Primum*, vt necessitatis limites non extendantur, sed coarctentur. Natura enim, quoniam appetit multum, ita sibi persuadet, se multis indigere: cùm in rei veritate possit paucioribus assuescere; Estque magna felicitas, posse illi paucis satisfacere: siquidem (vt Sanctus Augustinus dixit) feliciores illi sunt; qui sunt etiam fortiores, ad vitam paucioribus transigendam: & qui paucis est contentus, paucis etiam viuere potest. Quamobrem S. Bonauentura dixit: esse quædam horrea cupiditatis, & quædam necessitatis: & illa esse valde ampla, nec vnquam repleri: nam cupidos dicere, quod Euangelicus ille diues: a *destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia mea*: Horrea verò necessitatis, angusta sunt, paucisque replentur. Quare qui cupiditatem suam bene mortificatam habent, paucis admodum saturantur, & contenti viuunt.

In Regula.

Proces. 6. Relig. c. 31.

a *Luc. 12. 18.*

ALTERVM quod ad hunc paupertatis gradum spectat, est: cupere de-

fectum

fectum aliquem pati etiam in necessarijs, sicut pauperes non rarò patiuntur. Non enim benè conueniunt desiderare esse verè pauperem: & cupere semper habere necessaria. Quod pulchrè perpendit Cardinalis Caietanus, id colligens ex eo, quod Salomon à Deo petijt, dicens; b *mendicitatem, & diuitias, ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria.* id innuens, quod habere semper necessaria, quamuis non sit opulentia, non est paupertas: hæc enim aliquem necessariorum defectum includit: Quare velle pauperem esse absque aliquo defectu est, velle esse pauperem solo nomine & titulo, vt supra est dictum. Et hoc modo antiqui sancti fuerunt verè pauperes, qui in quatuor prædictis rebus multa sunt perpessi: nam, vt ait Apostolus, c *circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, & afflicti. in solitudinibus errantes, & in speluncis, & cauernis terræ:* super quam nudam iacebant. Eadem quoque sustinuit Saluator noster, cui sæpè necessarius cibus deerat; & in ipsa cruce neque hausti aquæ habere potuit; neq; vestem, qua suam nuditatem operiret; nec lectum, vbi caput suum reclinaret. cui etiam deerat, quod vulpes in campis habent, & volucres cœli. Ad cuius imitationem Religiosi, qui gloriãtur, & honori sibi tribuunt, quòd sint eius discipuli, quærere debent talem paupertatis modum, vt d *in omnibus exhibeant se* (vtait Apostolus) *sicut Dei ministros, in multa patientia, e in fame, & siti, in frigore, & nuditate,* vt affluescant nosse, f *satiari, & esurire; abundare, & penuriam pati:* g *rapinam bonorum suorum* & defectum rerum necessariarũ *cum gaudio suscipientes,* quando Deus id permiserit: quod nunquam permittet, nisi in maius bonum spirituale ipsorum. Quemadmodum permisit, mendicum Lazarum ad tantam paupertatem deuenire, vt h *cupienti saturari de micis, quæ cadebãt, de mensa diuitis, nemo illi daret:* & cùm iaceret ad ianuã, non fuit, qui illũ excipere: quod permisit Deus: vt cum hac adeò fortiter tolerata paupertate, adeò diuitem faceret multarum virtutum: vt mereretur post mortem *portari ab Angelis in sinum Abrahæ.* O felicẽ paupertatẽ, quæ in tot diuitias transit! ô beatã famem, cuius finis est æterna saturitas! ô gloriosam nuditatem, quæ vestem induetur gloriæ! beatum lecti & habitationis defectum, qui requie in Dei sinu remunerabitur, & in æterna Empyrei cœli domo excipietur: vbi infinitis fruetur diuitijs in æternum, absque vllo timore aliquid earum amittendi. Iure optimo Sanctus Bernardus perpendit: quod Christus Dominus noster vnum idemque cœlorum regnum promiserit pauperibus spiritu, in prima beatitudine; & in octaua, Martyribus, persecutionem propter iustitiam patientibus. nam martyrij, inquit, genus est paupertas voluntaria. Et quidnam grauius est martyrium, quam famem tolerare inter epulas; & frigus in multis vestibus; & paupertatem in magnis diuitijs, quas mundus offert, Dæmon ostendit, nosterque appetitus desiderat? Sed hoc martyrium coronabitur, & remunerabitur

In 3. p. q. 40 a. 3. ad 1.
b *Pro.* 30.8

Ex S. Bern. serm. 4. de Aduent.
c *Heb.* 11. 37.

d 2. *Cor.* 6. 7.
e c 11. 27.
f *Phi.* 4. 12.
g *Heb.* 10 34.

h *Luc.* 16 21.

Serm 1. de omnib. Sanct.

æterno regno; vbi, omnibus malis expulsis, bona omnia erunt plena. Ex omnibus dictis concludo: eum, qui velit meritum habere perfectæ paupertatis, paratum esse debere, ad omnes hos defectus tolerandos, qui eius sunt quasi comites: ac desiderare certis temporibus, eos experiri; aut cum Deus ipse eos ad nostram exercitationem permiserit: aut quando superiores ita eos ad nostram vtilitatem dirigunt; aut nos ipsi eos quærimus, aut occurrentes accipimus ad nostram maiorem perfectionem: nunc mendicantes tãquam egeni; nunc manibus laborantes ad aliquem victum conquirendum, sicut faciunt indigentes; & faciebat ipse Apostolus, & alij Christi discipuli; nunc sese mortificantes: relinquendo aliquid ex rebus corpori necessarijs, vt sic spiritus perficiatur: ita tamen, vt natura ex nimietate non lædatur; sed in omnibus seruetur moderatio, quam dictat prudentia. Per hos omnes gradus peruenitur ad perfectam spiritus paupertatem: quæ illorũ est propria, qui magno Dei amore ardent, sicut Seraphini: quorum nuditatem postea explicabimus: qui adeò sunt in spiritu, amoris igne inflammati: vt corporis nuditatem non sentiant.

CAPVT VIII.

ALII PAVPERTATIS SPIRITVS ET CORDIS *humilitatis gradus magis insignes & heroici, excludentes omne genus proprietatis ac superbiæ contra perfectionem Religiosam.*

VAMVIS SPIRITVS PAVPERTAS, de qua hactenus egimus, sit valde excellens, primiq́ue voti propria materia: adhuc tamen complectitur alios gradus magis heroicæ perfectionis, valde proprios status Religiosi. Quos etiam amplexus est Christus Dominus noster in prima illa Beatitudine, qua dixit: a *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Intelligens per pauperes spiritu (vt Sancti Augustinus & Chrysostomus explicant) humiles corde: qui in oculis suis pauperes sunt, & carent aura illa siue vento, spiritus etiam nomine significato. Quemadmodum enim pauperes temporales vocantur, qui diuitijs temporalibus carent: ita pauperes spirituales dicentur, qui carent vento superbiæ. Qui duplex est: alter superbiæ carnalis & mundanæ; alter superbiæ spiritualis, & primo aspectu Religiosæ. Quibus nominibus eam explicant Sancti Gregorius, Dorotheus, & Cassianus: vt fusè dictũ in Duce spirituali: quibus nũc addemus, quod spectat ad hoc propositũ. Ventus superbiæ car-

a *Matth. 5. 3. Lib 1. de ser. Domini in monte. Hom. 15. in Matth.*

Li. 34. Mor. c. 18. serm. 2. Colla. 5. c 12. & li. 12. c. 2.

nalis

nalis & mundanæ flat per oēs mundi plateas, & omnia fora, inter omnes sæculares & Ecclesiasticos, quos aggreditur appetitu ac desiderio inordinato excellentiæ in rebus temporalibus, quas mundus amat, & magni facit: quales sunt diuitiæ, nobilitas, dignitates, imperia, & reliqua externa bona, quæ mundus magna iudicat. Ventus quoq; superbiæ spiritualis flat per easdem plateas, & penetrat ad occulta Religionum, aggrediens Religiosos inordinato appetitu excellētiæ, authoritatis vanæ, eruditionis in scientijs & virtutibus: quæ sunt merces, quas ipsi manibus suis tractant, & vertunt. Et quando hęc Superbia priori illi mundanę coniungitur, ad eos impugnādos: horrendā edit stragem in ijs, qui aditum ei præbēt. Vbi enim illa pedem ponit, omnem sanctitatem consumit, destruit, & planè peruertit: commutat enim Religionem in ipsum mūdum, habitu Religioso indutum; aut Religiosum ipsum educit, vt sese rebus mundi implicet. Pręclarè hāc stragem depinxit Propheta Ezechiel his verbis: c *Aquila grandis magnarum alarum, longo mēbrorum ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanū, & tulit medullam Cedri. Summitatem frondium eius auulsit: & transportauit eam in terram Chanaan, in vrbe negotiatorum posuit illam.* Et quamuis ad literam loquatur Propheta de superbo Nabuchodonosor, qui veniens Ierusalem abduxit ex ea captiuos pręcipuos eius habitatores, & transtulit in Babylonem, quam appellat Chanaan, & significat negotiationem, ob frequentia, quæ ibi erāt comercia. Sed magna etiā cum proprietate eam sententiam licet accommodare vitio superbiæ, quæ instar aquilę vult super reliquos volare, suumq; nidum in altiori loco, quàm alij sint, collocare: imò cupiens ascendere super altitudinem nubium, fieriq; similis ipsi Deo. Duę execrandę huius aquilę alę sunt duo illa genera vanitatis & iactantię, de quibus diximus. Sinistra ala est desiderium honorum & excellentiarum temporalium; dextera verò est appetitus honoris in dignitatibus & munijs spiritualibus. Vtraque autem ala plumis est referta cum magna varietate iuxta multitudinem & varietatem rerum, quibus innituntur. Nam (vt S. Gregorius perpendit) alij superbiūt ex veste pretiosa; alij ex genere & prosapia, corporisque elegantia; alij ex pulchritudine aut eloquentia; alij ex varijs artibus & scientijs; alij occasionem etiam sumunt ex varijs virtutum exercitijs: & quotquot res magnę sunt in terra, tot sunt motiua, quibus illa excitatur & fouetur. De hac enim fera dicitur: quod d *omne sublime videat.* Et vbicunque illud videt, statim concupiscit. Et cùm cibus, quem habet in Babylone mundi huius, famem eius non satiet: volat alis suis ad montem Libanū, Rempublicam scilicet Ecclesiasticam, & Sacrā Religionem: quę est mons propter vitæ celsitudinem; & Libanus, quod significat candidum, propter Castitatem, & puritatē, quam sectatur: arbores sunt Cedri ob magnitudinem, pulchritudinem, & stabilitatem bonorum Religiosorum. At superbia, quæ inescatur rebus altis &

c Ezec. 17. 3.

d Iob 41. 25.

Tract. 4. c. 5.

Lib. 34. mor. c. 18.

pretiosis: cùm sacrum hunc montem ingreditur, *tulit medullam Cedri.* Nam si quis Regiosus aditum ei præbeat, etiamsi sit altissima cedrus, devorat eius cor, & omnem interrumpit, devotionem, Deique amorem, quem habebat illi aufert. Quemadmodum autem arbor, statim atque cor & medulla ei auferitur, arescit, fructusque & folia decidunt; nec amplius alicui est vsui, nisi ignita: ita miser ille, qui superbiam admittit: remanet absque virtute interna, & fructibus operum externorum, & solijs verborum sanctorum: loquitur enim & agit iuxta id, quod superbia, in animæ eius viscera ingressa, dictat. Interdum etiam ipsas *frondium summitates*, Religiosos videlicet teneriores *auellit*, eosque transfert in ciuitatem negotiatorum: quia educit ex Religione, & facit redire ad mundum; aut saltem ad negotia & contractus humanos, agendo scilicet de bonis temporalibus, dignitatibus, prælationibus, alijsque rebus amplis, & splendidis: de quibus agunt sæculares transgredientes Ecclesiæ decreta, quibus talia illis prohibentur, deducta ex illa Apostoli sententia: e *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus*: euadent enim Religiosi, solo habitu. Et tunc illis accommodabitur & mandabitur executioni imprecatio illa, quæ dicitur in Iob: f *Deuoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors.* Et quæ est (ait S. Gregorius) primogenita mors, nisi superbia, quæ initium est omnium peccatorum; & prima mors culpæ, quæ fuit in hominibus & dæmonibus? Hæc gratiæ pulchritudinem destruit, & virtutes ac fortitudinem ad bona opera præstanda. Quæ si g *Nazareos* inuadat, *etiamsi niue sint candidiores, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Sapphiro pulchriores: denigrata* tamen *est super carbones facies eorum*, ita vt *non sint cogniti in plateis*, in quibus prius notissimi erant. Quid nisi superbia, Angelorum pulchritudinem defædauit, & in dæmones conuertit, & è cœlo tanquam fulmina ad infernum proiecit? Quid, nisi eadem primorum parentum in statu Innocentiæ pulchritudinem deformauit, & è Paradiso expulit? Hæc est, quæ spiritualem Religiosorum pulchritudinem deformat, eosque ex ipsa Religione, aut recollectione sua expellit, aut inutiles & infructuosos viuere facit. Quamuis enim carnalitas etiam soleat ingens adferre detrimentum: ordinarie tamen (vt S. Gregorius ait) cùm lapsus in luxuriam apparet, priùs superbia occultè iam vicerit. Hæc cor vorauit candidæ cedri: ac propterea amisit illa suum candorẽ: quia Deus eam humiliauit casu aliquo publico, & infami: eò quòd occultã admiserit superbiam: h *ego*, ait Dominus, *humiliaui lignum sublime & exaltaui lignũ humile; & siccaui lignũ viride, & frõdere feci lignũ aridũ.* Nulla est in excelso loco securitas si adsit superbia: Deus.n. superbos humiliat, & potẽtes eijcit de sede sua. i *Si exaltatus fueris, vt aquila; & si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus.* k *Quò pulcrior es, eò* ampliùs *descendes, dormiesq;*, & peribis *cum incircumcisis*, hoc est, cum hominibus mundanis. Noli fidere virori & fructibus,

c. *Multa: Ne Cleri. vel Monach.*
c 2. *Tim.* 2. 4
f *Iob.* 18. 13.
Lib. 14. *mor. c.* 8.
g *Thre.* 4 7.
Lib. 26. *c.* 13
h *Eze* 17. 24
i *Abdie vers.* 4.
k *Eze.* 32 19.

quibus

quibus nunc es ornatus: si enim superbieris, superbia reddet te aridum sicut aristam: nam de huiusmodi dixit S. Iob: 1 *Eleuati sunt ad modicum, & non subsistent; & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur; & sicut summitates spicarum conterentur*, quæ sunt aristæ aridæ, & inutiles, postquam ab eis excussum est frumentum. Nec sine magno mysterio, ait S. Gregorius, vsum fuisse sanctum Iob hac similitudine. Nam quemadmodum spica, grana continet vnita & tecta: sed ipse aristæ ascendunt solutæ ab inuicem, quamuis omnes in hoc conueniant, vt supra grana erigantur: ita in Religione humiles vniti viuunt, & sibi conformes, tegentes bona sua, vt illa conseruent: at superbi semper à se inuicem sunt disiuncti; & in vna sola re conueniunt, vt fludeant alijs præferri, illosque opprimere. Sed veniet tempus, quo grana detegantur, & appareant; & sic ponantur in horreis cœlestibus: paleæ verò & aristæ à celsitudine abiectæ, esca fiant ignis æterni: nisi rationem vitæ, & agendi modum mutent.

1 *Iob.24.24*

Lib.17.mor. c.6.

§. 1. *Qua ratione spiritûs paupertas hasce vincat superbias.*

EXHIS possunt Religiosi agroscere, quam sit necessarium esse humiles; & quàm meritò Christus Dominus noster tanquam fundamentum perfectionis Euangelicæ iecerit paupertatem spiritûs exutam omni vento vanitatis, vtroque scilicet vento superbiæ mundanæ, & spiritualis. Nisi enim eas verè mortificent, & à se abijciant, non obtinebunt Beatitudinem, nec perfectionem sui statûs propriam; nec cœlorum regnum ipsis promissum. Quamuis autem vtraque superbia sit valde pernitiosa: mundana tamen (vt sanctus Dorotheus aduertit) est quodam modo pernicioſior Religioso, quàm sit spiritualis. Nihil enim noui, quòd quis inanescat, multumque sibi inaniter tribuat in rebus proprijs statûs & officij sui. Nam pictor inaniter gloriatur de sua pictura; fortis de sua fortitudine; sapiens de sua eruditione: & idcò Religiosus, qui spiritualia profitetur, eaque magni facit: non mirum, si quando de illis se iactet, & glorietur.

Vbi supra.

Et quamuis superbia in rebus spiritualibus sit periculosior: aliunde tamen valde degenerat à statu Religioso, quòd is glorietur inaniter, & de rebus mundi sese iactet. Est enim indicium, quòd adhuc illas amet, & magnificiat: nam si contemneret, aut parui faceret: non quæreret inanem gloriam ex eis. Ac propterea dixit sanctus Ioannes Climacus: Huiusmodi superbos Religiosos duplicem ducere vitam: alteram corpore in Religione, dum externa opera præstant, quæ reliqui sanctiores; alteram spiritu in mundo, cogitantes ac desiderantes splendorem, & honorem

Cap 1.

rem

rem sæcularem. At verus Religiosus hæc omnia abijcit, suamque vitam exstruit super fundamentum contemptus omnis vanitatis, & honoris mundani.

Hæc est perfecta rerum omnium renunciatio: inter quas numerat S. Basilius inanem gloriam & opinionem hominum. Et S. Ioannes Climacus amplius hoc declarans, ait: Religiosum tres renunciationes facere debere: vnam rerum omnium externarum; alteram propriæ voluntatis; tertiam inanis gloriæ & honoris: contra quam continuè pugnare debet. valde enim dolendum, quòd qui in media maris tempestate non perijt: pereat in ipso portu; & qui mundum fugit: submergatur postea ex superbia in Religione. Idem confirmat S. Bernardus dicens: quod paupertatem spiritualem tria constituant: depositio scilicet rerum, & contemptus; vilitas & abiectio suijpsius; & abdicatio propriæ voluntatis in omnibus. hæc sunt tria veræ Religionis insignia, quæ hominem Deo & Angelis reddunt conformem, cœlestis patriæ ciuem conscribunt, & hæredem. Hæc S. Bernardus, qui iure optimo ponit primum quasi gradum paupertatis, non solum depositionem & abiectionem rerum, sed etiam contemptum: hoc enim est veræ humilitatis fundamentum, mundanæ superbiæ omnino contrarium: quia sordes & stercus reputat, quod mundus amat & magni facit. Ex quo prouenit, vt dedignetur gloriari de rebus huiusmodi: ac propterea nec se iactat, nec inanescit ex ijs, quæ habet, aut habuit in sæculo; nec vult vllo modo æstimari, aut ex eis laudari. Ex quo fit, vt quamuis in sæculo multas habuerit diuitias, & splendorem: studeat tamen pro viribus, omnia illa occultare: ne paupertas, quam sectatur, ab alijs magni fiat. In quo imitatur supremam humilitatem Christi Domini nostri, qui (vt S. Bonauen. meditatur) etiamsi sponte elegerit pauperē matrem, pauperem patriam, & vile officium fabri lignarij, reliquasque paupertatis miserias: ita eas suscepit, vt hominum iudicio, non videretur paupertas voluntaria; sed necessaria: qualis est reliquorum pauperum huius mundi, qui non habentur in honore propter illam; sed potius parui fiunt, & contemnuntur. Ac propterea ait idem Sanctus, paupertatem Religiosorum nunquam peruenire ad humilem Saluatoris nostri paupertatem. Cum enim omnes iudicent, & existiment esse sponte susceptam, habetur in honore apud homines. Qui autem cupiunt esse humiles, dissimulatione quadam sancta dant operam, vt alij intelligāt, ipsos etiam in sæculo fuisse pauperes; aut certè tegunt, quod diuites fuerint: vt sic minoris fiant.

Reg. 8. ex Fusis cap. 2.

Serm. 2. de Cœna Domi.

In medit. c. 44.

QVAMOBREM aliqui Principes, cupientes esse cum magna perfectione Religiosi, profecti sunt ad habitum Religiosum induendum in loco, vbi non essent noti: vt hac ratione amplitudinem suam occultarent, & maiori cum humiliatione viuerent. De insigni illo principe Car-

lomano scribitur, quòd cùm habitum Religiosum induisset in monasterio quodam montis Soracte, cum totius mundi admiratione & stupore videns, se ibi affici magno honore, discesserit inde occultè, & transierit ignotus ad montem Casinatem, vbi petijt habitum, & aliquo tempore vixit cum insigni & rara humilitate: seruiens in culina, & abiectis alijs officijs, quasi vilissimus, & abiectissimus omnium, Quando autem Religiosi non possunt hæc occultare: contendere debent, vt paupertas & humilitas tanquam duæ germanæ sorores ita in vnum conueniant, vt cupiant sibique semper eligant, quod vilius & abiectus est in ipsa Religione: aut (vt habetur in Decretis) exerceant abiecta & contempta officia, quæ alij reijciunt; aut, vt S. Thomas suadet, mendicent ostiatim, ad sese magis humiliandos; & eligant sibi vltimum in rebus omnibus locum, qualem solet pauper apud diuites obtinere: ac denique fugiant quicquid est honorificum, & splendidum in mundo: nequid mundanæ superbiæ illis adhærescat. Attédat, quod, vt ait S. Bernardus, certamen & conflictum ingressuro expedit, ferrea lorica etiam valde graui indui; quam bissina aut serica veste etiam valde pretiosa & molli. Cùm igitur Religiosus continuè cum dæmone & mundo pugnet: optimum est, vt paupertatis loricam & Christi Domini humilitatem induat, earumque effectus etiam valde graues exerceat, vt ab hostium suorum impugnatione & conflictu facilius sese defendat. a *Vidi*, ait Zacharias Propheta, *Iesum Sacerdotem magnum indutum vestibus sordidis, & Satanam stantem à dextris eius, vt aduersaretur ei.* Quid sibi vult, quod Iesus certamen ingressurus cum Satana, induat vestes sordidas, quæ (vt S. Hieronymus & Ambrosius dicunt) significant ignominias, humiliationes, dolores, & ærumnas, quas pro nostris peccatis suscepit? sed nobis significant arma, quibus iusti munire se debent, congressuri cum hostibus suis. nam (vt S. Antonius Abbas dicere solebat) Satan tremit conspecta paupertate voluntaria, & vera ac solida humilitate: Quamuis enim exteriùs videantur esse vestes viles, & contemptæ: propter similitudinem tamen, quam habent cum vestibus Saluatoris: non possunt dæmones contra eisdem indutos præualere.

Remigius in Chronic. anno 740.

C. Si quis semel de Pœn. d. 2. 2. 2. q. 187. a. 5.

Serm 4. de Natiui.

a *Zach 3. 1.*

Ibi & lib. 2. contra ser. 5. in Psal 118.

In eius vita.

Nvllvs tamen tutum se existimare debet, quamuis externis paupertatis & humilitatis exercitijs prædictis mundanam superbiam superarit: cùm non propterea victa sit superbia spiritualis, quæ solet eadem exercitia comitari. Nam (vt ait S. Gregorius) superbia eius est naturæ, vt occasione & occupatione mutata, qua ipsa fouetur: non propterea ipsa pereat, sed transeat quoque ad sequentem occupationem. Nam, qui in mundo vanus erat propter vestes splendidas & pretiosas: cum Religionem ingreditur, eum aggreditur vanitas ex vili & contempta veste. Quare fugiens vnam vanitatem, facile incidet in alteram, nisi valde sibi attendat. Et, vt S. Augustinus

Lib. 34. mor. c. 18.

Lib.2.de ser. Domin. in mon c.19. Homil de modest in dis.habenda.

dixit,non solùm in vestibus pretiosis;sed etiam in vilibus & sordidis potest esse iactantia: eò periculosior, quò occultior: eò quòd tegatur pallio quodam obsequij Dei. Præterea humilitas (vt ait S. Gregorius Nazianzenus) rarior est ac difficilior in rebus spiritualibus, quàm in temporalibus. Quod satis apparet ex modo pugnandi contra superbias eis contrarias. Superbia enim mundana superatur reiectis diuitijs, bonisque temporalibus, quibus illa alitur;aut spretis & pro nihilo habitis, tanquam bonis vera laude indignis:quia non faciunt hominem iustum: spiritualis autem superbia non repellitur deserendo aut cótemnendo bona spiritualia:quę potius sunt procuranda & magni facienda. Quibus tamen retentis nullus debet propterea inanescere, aut aliquid sibi arrogare, & cupere ab alijs æstimari,& propter illa laudari; sed potius seipsum contemnere, atque si illa non haberet. Hoc verò arduum valde (vt dixit S. Bernardus) & rarum est,vt cùm reuera sis magnus,magnaque bona præstes:non tamen magnum te reputes: & quòd Sanctitas tua omnibus sit manifesta, tibi autem soli sit ignota; & quòd alij te sapientem & sanctum reputent:tu verò te iudices ignorantem, & peccatorem. Ac propterea post primum paupertatis gradum positum, addidit secundum,quem vocat *vilitatem & abiectionem suipsius*. Ita vt quamquàm in hominum oculis magnus habeatur, in suis tamen sit paruus;& uis alij ipsum honore afficiant, ac laudent: ipse honore & laude illa indignum se reputet:nec eius vllam rationem ducat;sed(vt quidam S. Abbas dixit) habeat se tanquam imaginem aliquam: quæ, etiamsi honore afficitur,non extollitur;nec,si contemnatur,ægrè fert,aut tristatur. Denique intelligat(vt S. Isidorus dixit) summam Monachi virtutem esse humilitatem; & vitium summum,superbiam. Quare tunc se monachum reputet,cum omnium minimum se esse existimauerit: etiáli opera faciat præstantiora cæteris. Et ita implebit illud Saluatoris: b *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.*

Serm.13.in Cant.

In vitis pat. apud S. Bon. lib.1.Pharet. c.31.

b Luc.17.10

§. 2. *Ratio heroicam adeò humilitatem & spiritus paupertatem obtinendi.*

VT QVIS ad excelsam adeò perfectionem pertingat, & supremum humilitatis ac paupertatis spiritûs culmen obtineat, ex quo tota felicitas statûs Religiosi dependet,necesse est, paupertatem & miseriam propriam cognitione sua altiùs penetrare. Hæc enim excellentia non tam in eo consistit, vt quis re ipsa sit verè pauper; quàm, vt se talem esse agnoscat: ac propterea seipsum contemnat. Iuxta illud sancti Bernardi, quòd humilitas sit virtus quædam,qua homo ex vera sui ipsius cognitione,vilé se & abiectum iudicat. Et Ieremias in spirituali suo alphabeto ita incipit: a *Ego vir videns paupertatem meam.* non dixit ego vir pauper; sed, qui video & minibus ipsis palpo me esse pauperem:ac propterea me ipsum contemno. Hęc

a Thren.3.1.

pau-

paupertas considerari potest in duplici genere bonorum, supernaturalium scilicet, ac naturaliū. Prima est magis necessaria: quæ in eo consistit, vt homo agnoscat summam miseriam & nihilum, quod ex seipso habet: qui ita careat omnibus huiusmodi bonis; vt nec ex seipso illa habeat, neque obtinere vlla via possit, nisi ex mera gratia & eleemosyna. Sicut homo aliquis pauperrimus, qui nulla bona ex suo patrimonio habeat, nec vires, aut industriam aliquam, ad aliqua bona sibi comparanda; ne quidem linguam, vt ea petat, aut mendicet: nisi Deus misericordiâ suâ aliquid ei cōcedat. Minimū enim vitæ spiritualis est prima bona cogitatio: de qua dixit Apostolus, tantam esse nostram paupertatem, vt b *non simus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est*: ex nobis autem ipsis adeò sumus ignorantes, vt c *quid oremus, sicut oportet, nescimus: nisi Spiritus* sanctus doceat nos, & *postulet pro nobis*: adeò vt, cùm simus pauperes, non sciamus esse mendici, nisi ipsemet Deus nos adiuuet petere tanquam mendicos; vt remedium obtineamus, & subsidium in nostris necessitatibus. Et vlterius adhuc tanta est nostra paupertas, vt neque eius cognitionem habere possimus: nisi ipsemet Deus id concesserit: quod fassus est Sapiens, cùm dixit: d *scivi: quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det: & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum*; aut vt alius textus habet: hoc ipsum erat summa sapientia: talem scilicet habere cognitionem. Vocauit autem summam sapientiam, eò quòd verè talis cognitio principium sit & fundamentum omnium virtutum, & firmitatis ac securitatis in eis; & omnium incrementorum, quæ in hac vita vsq; ad ipsam æternam habentur: in qua eadem cognitio perseuerat: omnes enim beati, & ipsemet Christus, qua homo est, agnoscunt se pauperes in hoc genere paupertatis: quia vident, ex seipsis se nihil esse. Et hinc prouenit, quòd huiusmodi pauperes sint perpetui in hac vita mendici, bene conscij se nō posse viuere, nec durare, nec proficere, nisi mendicent, & petant: & ita perfectè explent, quod dixit Christus Dominus: e *oportet semper orare, & non deficere*. Simul verò & in hac & in altera vita sunt semper gratissimi, non cessantes à diuinis laudibus: & ita soli Deo gloriam de omnibus, quæ habent, tribuentes: vt nulla sibi velint. ac propterea horrent laudari, vt solus Deus laudetur: scientes se ex eius manu accipere quicquid habent; & vt sine eo nihil habent: ita quod ab eo habent, non possunt sine ipso conseruare. Quamobrem dixit Dauid: f *Pauper & inops laudabunt nomen tuum*. De quibus ait Cassianus intelligi accommodatissime, quod dixit Saluator: g *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum*. Et quæ maior aut sanctior potest esse paupertas, quàm illius, qui nihil se præsidij, nihil virium habere cognoscens, de aliena largitate quotidianum poscit auxilium; & vitam suâ atque substantiam singulis quibusq; momentis, diuina ope intelligens sustentari: verum se mendicū Domini non immeritò profitetur, suppliciter

b 2. *Cor.* 3. 5
c *Ro.* 8. 8. 26.
d *Sap.* 8. 21.
e *Luc.* 18. 1.
f *Psal.* 73 21. *Colla.* 10. c. 11
g *Matt* 5 3.

Psa 39.18. ad eum quotidie clamans:h *ego autem medicus & pauper sum: Dominus solicitus est mei.* Hæc Cassianus: qui addit: per hunc paupertatis modum conscendi ad supremum & perfectissimũ contemplationis & vnionis cum Deo; & ad culmen omnium virtutum: vt quis maiori cum plenitudine fruatur i Ro. 14. 17. *regno Dei,* quod est *iustitia pax & gaudium in Spiritu sancto.* cùm enim hæc paupertas exuat hominem sei ipso: valde bene dispositũ illum relinquit, vt cupiosiora Dei dona recipiat. & quemadmodum ipsum impellit ad semper orandum, & gratias agendum: ita valde bene ipsum disponit, ad recipienda continua Domini beneficia: qui liberaliter ea humilibus, & gratum animum ostendentibus, largitur: implens quod per Ezechielem dixerat: k *Ego* k Eze. 17. 24 *exalto lignum humile, & frondere facio lignum aridum.* Quò enim ipse minorem se existimat, ac sicciorem: eò Deus magis illum extollit, & floridum ac fœcundum facit.

QVOD hactenus diximus de bonis spiritualibus, intelligi etiam debet de naturalibus. Si enim verè es pauper spiritu, agnosces: bona hæc non esse tua, vt qui ex te ipso adeò sis pauper, vt nec habeas, nec possis quicquam: nisi recipias à Deo, ipsius naturæ authore: à quo tuum esse, & conseruatio tua, & quod aliquid possis facere, dependet. Ita vt, si Deus desisteret à tua conseruatione, & auxilio tibi ferendo: mox abires in nihilum; nec posses quicquam. Quæ igitur maior esse potest paupertas, quàm carere omni genere l Psal. 38. 6. bonorum, & ipsorum fundamento, hoc est, ipso Esse? Iure optimo Dauid Domino nostro dixit: l *substantia mea tanquam nihilum ante te.* Substantia scilicet mea; Esse meum, vita mea, potentiæ meæ, diuitiæ, regna, & quicquid in hoc mundo possideo, est tanquam nihilum ante te: & quamuis ea conserues, mihique omnium dominium tradas: semper tamen ego pauper maneo: quia absque actuali tuo auxilio non possum illis vti. Ex quo fit, vt quamuis Dominus noster legibus in ipsa natura constitutis, vsum & exercitium concesserit naturalium horum donorum omnibus hominibus: non debeas propterea duplex illud officium prætermittere, mendicandi, & laudandi; auxilium, & fauorem petens ad eadem naturalia opera in eo gradu præstanda, vt te iuuent ad consequenda bona supernaturalia; & continuè m Isa. 10. 15 eundem laudans pro omnibus, quæ tibi est largitus, & semper largitur: ita reddens ei gloriam vt nunquam eam tibi attribuas: ne tibi idem obijciat, quod alteri illi superbo: m *nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? Aut exaltabitur serra, contra eum, à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga aut baculus contra eleuantem se.*

SED quoniam hic modus & gradus paupertatis omnibus hominibus versus Deum est communis: quamuis paucis notus sit, & pauciores amplectantur spiritum humilitatis, qui in eo fundatur: aliũ nunc proponemus, alios cum alijs hominibus conferemus. Notum est enim, quòd qui in

pago

pago aliquo ducentos habet annuos ducatos in reditibus, diues sit respectu reliquorum paganorum; pauper tamen si cum aliquo nobili conferatur, qui mille aut decem millia singulis annis habeat. Et idem hic, qui diues cēseretur, si cum cæteris ciuibus, pauciora habentibus comparetur: est pauper collatus cum Comitibus, aut Ducibus, qui multo ampliores reditus habent: & hi iudicant se pauperes, comparati cum Regibus & Imperatoribus. Hunc in modum, ait S. Dorotheus, Sancti, qui possent se diuites existimare cum inferioribus alijs collatos: iudicant tamen, se esse pauperes, eò quòd alios videant sanctiores; & aspicientes n *Gigantes videntur sibi esse locusta.* Et cum *Iacob centum & triginta esset annorum dixit, eos fuisse paruos, & malos, collatos ad annos parentum suorum,* qui fuerunt multo plures & boni. Nec vllus est Religiosus, quantumuis feruens; qui non se iudicet tepidum, & ignauum, si vitam suam conferat cum vita Sanctorum suorum Fundatorum, eorumque priorum sociorum. Et quamuis gratias Deo agat, propter bonum, quod habet: viuit tamen in humilitate, propter multa, quæ videt sibi deesse; & contendit festinare, vt ea assequatur: nec vnquam satiatur, aut sibi satisfacit. Cuius contrarium superbi illi faciebant, quibus dixit Apostolus: p *iam saturati estis, iam diuites facti estis:* & quidam alius, qui dicebat: q *diues sum, & locupletatus, & nullius egeo.* cui respondit Dominus: *Nescis: quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus?* Nam in via cœlesti ille verè pauper est, qui superbè se diuitem iudicat; ille autem verè est diues, qui cum humilitate pauperem se agnoscit. Nec solum si bona sua conferat cum infinitis Dei thesauris, cum quibus etiam Sanctorum omnium bona sunt parua, & quasi nihil; sed etiam, si ea conferat cum diuitijs aliorum Sanctorum, siue iam in cœlo beatorum, siue multorum qui adhuc viuunt in terra: inter quos semper aliquid splendet singulare in singulis, ad quos, dum alij se comparant, iudicant, se pauperiores, & minores illis esse.

Serm. 2.

n Nu. 13. 34.
o Gen. 47. 9.

p 1. Cor 4. 8.
q Apo. 3. 17.

Cvm hoc secundo paupertatis gradu coniungitur tertius, quem SS. Bernardus & Ioannes Climacus, propriæ voluntatis abnegationem vocant. Quemadmodum enim vitium est proprietatis contra votum paupertatis, quod quis sibi soli vsurpet bona, quæ sunt omnibus in illa Religione communia: ita vitium est proprietatis contra paupertatem spiritualem, quòd quis suæ voluntatis vsum faciat sibi proprium; qui iuxta rectam rationem deberet ex Charitate communis esse cum voluntate omnium Fratrum; & ex obedientia, cum voluntate Dei, suorum Prælatorum. Quare is perfectè pauper spiritu censendus est, qui prauæ huic proprietati renuntians, statuit nihil in posterum velle contra voluntatem proximorum in casibus, in quibus Charitas iubet se illis conformare; nec contra voluntatem Prælatorum, quibus se per votum obedientiæ obstrinxit: & vniuersim, nihil velle, quod non sit Dei voluntati conforme: ita vt nunquam voluntas sit ipsius

Trac.25.in Ioan.

solius propria, sed ipsius & Dei, sed ita, vt suam, Dei voluntati conformet. Et hæc altissima est humilitas; quam Sanctus Augustinus ait Christum Dominum nostrum manifestasse, cùm dixit: p *Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam: sed voluntatem eius, qui misit me.* Nam superbia (inquit) semper facit propriam voluntatem; humilitas autem semper se subijcit voluntati Dei. Et Sanctus Anselmus ait: in solo Deo; qui est absolutus rerum omnium Dominus, & summè sanctus voluntas propria est bona & sancta: non enim ipse tenetur aliorum voluntati sese accommodare: quia potiùs ipse est prima Regula, cui omnium voluntates se debeant conformare; & quæ ab ea recedunt, sunt propriæ, & superbæ, arrogantes sibi rationem regulæ suiipsarum, & absolutum actionum suarum dominium. Verus autem humilis & pauper spiritu horret similem proprietatem suæ voluntatis; illamq; potiùs facit communem cum Dei, eiusque ministrorum voluntate. Et tunc est verè beatus, & regnum cœlorum est eius: quia facit voluntatem Dei in terra, sicut fit in cœlo. Sed de hoc fusiùs inferiùs, cùm agemus de voto obedientiæ.

p Ioa.6.38.

Lib de simil iund.c.6.

CAPVT IX.

CASTITAS RELIGIOSA ET PRAECLARA RELIGIONIS *ad eius custodiam media.*

SECVNDVM RELIGIONIS VOTVM, & præstantius quàm paupertatis, est CASTITAS perpetua. de cuius præstantia, & commodis, ac medijs ad eam conseruandam fusè actum est in tract. 2. Quare ea nunc tantùm addemus, quæ eiusdem voti in Religione sunt propria. Quo edito adeò Religiosus ad Castitatem seruandam obstringitur, vt non solum non liceat ei matrimonium licitè inire: sed si id re ipsa tentaret; sic initum, esset nullius valoris. Nam quemadmodum qui vxorem habet, non potest, illa viuente, alteram ducere: ita Religiosus, quòd voto castitatis nuptias cum Christo spirituales celebrauit: inhabilis manet ad carnales huius mundi celebrandas. Ex quo oritur maior firmitas status continentiæ in Religione, quàm in seculo: vbi votum, quod simplex dicitur, reddit quidem ita illicitum matrimonium, vt non sine peccato contrahatur: sed, si re ipsa contrahatur, non redditur nullum. Quamuis autem Religiosum vinculum sit magis strictum, simul tamen est felicius, ac fortunatius. si enim vinculum cedit in maius nostrum commodum: quò illud est strictius ac fortius, eò est excellentius; & quò minor est spes illud dissoluendi,

uendi, eò est magis glorioſum, illo esse colligatum. Quare quicquid in laudem voti Caſtitatis dictum est, locum habet cum maiori excellentia, quando illud est ſolenne ac Religioſum. Et quamuis omnes Religiones (vt ait Sanctus Bonauentura) ſint æquales in huius voti ſubſtantia, eò quòd virginitas, aut Caſtitas Religioſa non admittat gradus extenſionis, aut perfectionis maioris aut minoris, quos habent paupertas & obedientia: quia omnes æque tenentur esse caſti in omni genere cogitationum, verborum, & operum: in modo tamen eam cuſtodiendi & mediis ad eius conſeruationem adhibendis varij ſunt modi perfectionis. Illa autem Religio, quod ad hoc votum ſpectat, erit perfectior, quæ in Regulis ſuis efficaciora habebit remedia, magisque proportionata ad eam ſeruandam, præueniendo pericula eam transgrediendi. Quamobrem dicere licet, caſtitatem in ſeculo esse quaſi florem in campo, & lilium conuallium: quæ difficilè cuſtoditur: eò quòd multi illam aſpiciant, eius percipiant odorem, tangant & arripiant, vt euellant: at in Religione, ob votum & clauſuram, est tanquam flos & lilium in horto ſepto, & concluſo: vbi facilè conſeruatur: quia pauci eò ingrediuntur; nec permittitur ingredi, de quo præſumitur, quòd intendat illam abſcindere, euellere, aut contingere. Verum quidem est, Diuinam protectionem cuſtodire florem hunc in campo; & infernalem ſerpentem etiam ex ipſo horto eum deprædari, eò quòd omnia penetret: vt neq; ſecularis animum abijciat; neq; Religioſus tutum ſe esse exiſtimet. Nec tamen dubitandum est, quin Religio multò meliùs florem hunc cuſtodiat, ac Deus ipſe illum in ea conſeruet.

In expoſit. Regul. c. 10. circa fin.

§. 1.

I.

EX His deducemus paulatim aliquas excellentias ſtatus continentiæ Religioſæ. *Prima* ſit, quòd cùm Religio ſit generalis quædam ex mundo, omnibusq; eius vitijs fuga: ideò potètiùs ac certiùs de luxuria triùphat: quæ (vt S. Auguſtinus perpendit) fugiendo vincitur, & quò magis procul quis fugit: eò tutiùs eam vincit. Quare Apoſtolus, ſuadens reſiſtere & pugnare contra reliqua vitia: dum ad hoc peruenit, ait: a *Fugite fornicationem.* hoc inſinuans, quod fornicatio fugiendo vincatur: quæ fuga non est timiditas, aut puſillanimitas contemnenda; ſed prudens & laudabilis fortitudo. quemadmodum magna fuit gloria Ioſeph b *reliquiſſe in manu dominæ ſuæ pallium, & fugiſſe.* Contra libidinis impetum ait Sanctus Auguſtinus, apprehende fugam; ſi vis obtinere victoriam: nec tibi verecundum ſit fugere, ſi Caſtitatis palmam deſideras obtinere. Ne dicas volo potius in ipſa occaſione manere, vt habeam quem vincam: hoc enim est deſiderare labi. Si dicas, te velle hoſtem tuum tenere captiuum: caue ne captiuus iſte præualeat contra te: & vbi cogitabas

Ser. 150. de tempore.

a 1. Cor. 6. 18

b Gen. 39. 12.

glorio-

glorioſum obtinere triumphum, in æternum te præcipites contemptum. Quare nemo ſeipſum falſa ſecuritate decipiat, nec viribus ſuis periculosè confidat: ſed obediat Apoſtolo dicenti: *Fugite fornicationem.* Hoc igitur conſiliũ tutiſsimè impletur in Religione, quæ viros à fęminis ſeparat; & Religioſas in ſuis monaſterijs includit, ne poſsint cũ viris cõuerſari; & Religioſos ſeparat à fęminarum communicatione, & familiaritate. Imò interdũ ſecedũt in ſolitudines ac deſerta, vt ab his occaſionibus ſint remotiores. Et licèt hoc non fiat: tamẽ ipſamet Religio vocatur ſolitudo, ac deſertum ſpirituale: eius enim Profeſsio eſt, eſſe in tali receſſu ac recollectione; quam ſuis legibus ac Regulis optimè ſępit ac munit.

2. MVLTVM ad id iuuant, qui in ipſa Religione ſunt conſtituti ad cuſtodiã huius horti cõcluſi, & magno zelo tuendã Caſtitatẽ, quã Religioſi profitentur. Hi autẽ ſunt Prælati, ſpiritus Magiſtri, Cõfeſſarij ac ſeniores; quibus reliqui parent, eosq; venerantur: ſuntq; c *ſexaginta* illi *fortes ex Iſrael, qui lectulũ Salomonis ambiũt: oẽs tenẽtes gladios & ad bella doctiſſimi: vniuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuũ propter timores nocturnos.* Hi nunquã dormiunt, ſed vigilãt ſemper; nec arma ſua deponunt, ſed ſemper in manibus & in prõptu habẽt; nec ſunt in militia Tyrones, ſed doctiſsimi & exercitatiſsimi Duces: nõ ſolũ ad hoſtes vincẽdos, qui ipſos aggrediuntur; ſed etiã inſurgẽtes cõtra lectulũ Salomonis, cuius ipſi ſunt cuſtodes: hoc eſt, congregationẽ Religioſarũ animarum, in quibus verus Salomon Chriſtus D. N. requieſcit. Dæmones enim nõ deſiſtunt, Religioſos turbare tẽtationibus carnis, quas hic *nocturnos timores* appellat: eò quòd vehemẽtiùs in nocte eos aggrediãtur iacẽtes in lectuli quiete; aut ex tempore non præuiſæ; aut pallio aliquo pietatis opertæ: quia, quòd ſint fœdiſsimæ, ſtudent ſe occultare: pudet enim ſeſe aperire, & laruã deponere. Sed ſtrenui iſti pugnatores ambiunt hunc lectulum, armisq; ſuis contra Dæmones vtuntur, tentatos ipſos adiuuantes monitis, conſilijs, orationibus, varijsq; remedijs: quibus victores euadant. Quemadmodum enim ægrotus, qui domi ſuæ medicum habet, faciliùs curatur: eò quòd faciliùs ac frequentius morbi ſui rationem ei reddere, & paroxiſmos incidentes aperire poteſt: & ipſe medicus poteſt frequentius illum viſitare, & videre ad oculum, quod refert infirmus; aptumque remedium tempeſtiue illi applicare: ita Religioſi, habentes in ſuis Conuentibus ſpirituales animarum ſuarum medicos, faciliùs curari poſſunt, quàm ſeculares: quia in promptu illos habent, vt ſuarum conſcientiarum rationes eis reddant, ſuaſque tentationes animique afflictiones aperire, & ad Confeſsionem, cũ premi ſe vident, accedere; & medici ac Confeſſarij frequentius poſſunt eos alloqui, monere, animumque illis addere: & quoniam ſibi notiſsimos habent: citiùs efficaciora adhibent remedia. Adde: quòd ipſa rationis reddi-

c Can. 3. 7.

tio, & tentationis inhoneſtæ manifeſtatio, antidotum ſit valde aptum:

quo

quo adhibito illa euaneſcit: fugit enim luxuria humilitatem, quæ in his tentationibus aperiendis elucet.

Hvic claritati & apertioni tentationis, ſi obedientia coniungatur, adeò vtraque Dæmones terret, vt animæ lectulum adeò quietum relinquant, ac tranquillum: vt ipſimet tantam pacem habenti, fiat ſibi ſuſpecta. Quemadmodum euenit Sancto Dorotheo: qui verebatur deceptionem aliquam ſubeſſe ingenti tranquillitati, quam in hoc genere in ſe ſentiebat: donec Abbas eius ei dixit: tranquillitatem illam, fructum eſſe claritatis & obedientiæ, cum qua erga ſuos Superiores agebat. Nam obedientiæ votum, ſi, vt oportet, cuſtodiatur: eſt magnum Caſtitatis præſidium: ſicut inobedientia contrà valde exſtimulat, fouetque luxuriam. Si anima inquit S. Bernardus poſſidere cupit ſui corporis terram, & pacificè regnare ſuper ſuæ carnis membra: neceſſe eſt, eam mitem eſſe, ſuoque Prælato ſubiectam: talem enim experietur ſuum inferiorem: qualis illa erga ſuum fuerit Superiorem. Armatur enim creatura ad vlciſcendam ſui iniuriam Creatoris: & ideò nouerit anima, quæ rebellem ſibi inuenit carnem ſuam, ſe quoque minùs quàm oporteat ſuperioribus poteſtatibus eſſe ſubiectam. Manſueſcat igitur ipſa & humilietur ſub potenti manu Dei altiſſimi; ſubiecta ſit Deo; & his pariter, quibus viæ eius habet obedire Prælatis: & continuò corpus ſuum inueniet obediens, & ſubiectum. Hoc ipſum confirmat Caſſianus ſententiâ omnium Patrum, qui erant in Eremo: qui dicebant, neceſſe eſſe Monachum valde ſeriò agere de mortificandis propriæ voluntatis actibus, ad continẽdas & vincendas effrenes carnis ſuæ appetitiones. Quod ſi oculos conijciamus in id, quod in paradiſo cœleſti accidit, inueniemus, quãdiu Adamus & Eua perſtiterunt in Diuini mandati obedientia, eos nullum ſenſiſſe motum indecẽtem, nec puduiſſe, quòd ſe nudos viderent: eò quòd caro eſſet ſpiritui ſubiecta, ſicut ipſe ſpiritus ſubijciebatur Deo. Statim tamen atque ſpiritus ex inobedientia (vt perpendit Sanctus Gregorius) contra Deum rebellauit: caro contra ſpiritum inſurrexit, edendo multos ſenſuales motus. Cùm igitur in Religione fiat ſpeciale votum obediantiæ Deo, & ſuperioribus Religioſorum: ſi Religioſus fidelis eſt, in hoc voto reddendo, & cuſtodiendo: aderit ipſe Deus, vt non deficiat in cuſtodia voti Caſtitatis: vt corpus & ſpiritus in obſequio ſui Creatoris coniuncti ſint & vniti.

3. *Serm. 1. omnium Sanctorum circa medium*

Lib. 4 c 8

Lib. 26. c. 13.

Nec minus præſidium votum paupertatis præſtat voto Caſtitatis: reddunt enim hæc vota ſibi mutuo bonum, quod ab inuicem accipiunt. In confeſſo enim eſt (vt ait S. Chryſoſtomus) non potuiſſe promitti paupertas, niſi propter Caſtitatẽ: Coniugatos enim oportet aliqua bona poſſidere, vt ſtatûs ſui onera portare poſſint. Quare promiſſio Caſtitatis Religioſæ, quæ hominem liberat ab illo ſtatu, facilitatem adfert ad paupertatis votum ſeruandum: & hoc reddit illi hoc bonum, quòd aufert illi occaſiones labendi;

4. *Lib de virg c 7*

& impedimenta, quæ lædunt Castitatem: quia aufert illi diuitias, ac delitias, quæ sunt fomenta sensuum voluptatum: quemadmodum ignis imminuitur & extinguitur, si ligna auferantur, quibus ille alitur & fouetur.

5. Hvc accedit, quòd Religio domet carnis insultus, vt magis sit subiecta dictamini rationis: vita enim Religiosa est vita crucis, & mortificationis continuæ; & Religiosi sunt in eorum numero, de quibus dixit Apostolus: *d Gal. 5. 24.* *qui sunt Christi; carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.* Quis autem magis censebitur esse Christi, quàm qui se obstringunt voto eum sequendi, eiusque perfectionem Euangelicam imitandi? Qui etiam magis mortificati; quàm qui propriam libertatem reliquerunt, vt voluntatè diuinam amplecterentur? Semper caro est in cruce: quia semper aliquid facit, in quo mortificatur. Crux est, paupertas, & abstinentia; crux, disciplina, & Cilicium; crux, vigiliæ & oratio; crux obseruatio Regularum; & crux, viuere iuxta voluntatem alienam abnegata propria, vt illam expleat. Quomodo igitur caro non erit casta, tot crucibus affixa? si e *inimicorum crucis Christi* (vt idem dixit Apostolus) *Deus venter est*: amicorum eiusdem crucis, hostis erit carnis illecebra, & indulgentia: ideoque perpetuum contra sensualitatem bellum gerunt. Ac propterea Sanctus Dionysius ait: quando *e Philip. 3. 19. Eccles. Hier. c. 6.* Habitus Monacho tradebatur, postquam ille respondebat, se renuntiare vitæ coniugatorum, diuisæ; & cogitationibus, curisque diuisis hominum secularium: statim Episcopum signo eum crucis signasse: quæ mortificationem omnium Carnalium cupiditatum signat; in qua mortificatione debent se continuò exercere, vt sui statûs continentiam assequantur; & eadem obsignati sunt, ad eam conseruandam, & ab hostibus suis propugnandam. Imò addit: quòd abscinderent illis capillos capitis, in signum, quòd ipsorum vita deberet: esse purissima, absque fictionibus, superfluitatibus, & ornamentis, & elegantijs mundanis: vt solum aspirarent ad perfectam Christi crucifixi imitationem.

§. II.

6. NOVIMVS etiam Religionè esse scholâ omniù virtutù, quæ sunt custodia & propugnatio Castitatis sororis suæ. Quæ (vt S. Chrysostomus ait) si sola esset, non posset se defendere: sed adeò bene stipata beneq; munita, est etiam tuta. Ac proinde in nullo loco tutior est, quam in schola, vbi docetur, & in praxi habetur modestia, temperantia, mansuetudo, & Patientia, exercitiaque orationis, & meditationis: quæ copiosa cœlestia auxilia impetrant. Ac propterea solebat S. Hieronymus dicere: Castitatem difficilè conseruari inter splendidas epulas. Amat studium Diuinarum scripturarum: & non

Lib. de virgin. c. 86.

Epist 47. & 4.

& non amabis vitia carnis. Quid igitur de Humilitate dicemus, quæ adeò est huius status propria, ac potens ad protegendam Castitatem? Verum est, quod proximo capite dicebamus: a *aquilam grandem* superbiam scil. duabus suis alis volare ad *Libanum, & auferre medullam Cedri*: quia aufert spiritum castorum Religiosorum, vt & ipsam castitatem amittant. Qui tamen, si velint, facilè huic aquilæ resistent, eiusque alas abscindent: si inanes excellentiæ appetitus mortificent; seleque duro rudique pœnitentiæ & Humilitatis cortice obtexerint: ne cor penetrare, & spiritum ac deuotionem tollere valeat.

a Ezech. 17. 1.

Qvod si videre libet præclarum exemplar victoriæ, quam obtinere potes Castitatem defendens in Sacro monte Religionis: audi, quid sponsus cœlestis dicat animæ castæ: b *veni de Libano, sponsa mea, veni de Libano; veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Senir, & Hermon, de cubilibus Leonum. de montibus pardorum.* quasi dixerit ei: tu sponsa, quæ habitas in Monte Libano, veni mecum deambulatum in hoc monte, & in alijs tribus ei coniunctis: vt in eis coroneris fragrantibus floribus, quos colligemus absque timore alicuius læsionis à leonibus, & pardis, sua cubilia & latibula in eis habentibus. Nec gratis, & absque fundamento hanc sententiam applicare possumus Statui Religioso, quem supra dixmus significari per montem Libanum, ob candorem, & puritatem sanctitatis, quam tribus votis Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ profitetur; adiunctis alijs varijs exercitijs, & virtutibus: quæ vota significantur per reliquos tres montes Amana, Senir, & Hermon: quæ voces significant fidem, mutationem aut nouitatem, & dedicatum aut consecratum Deo. Tam enim tria vota, quàm reliqua Religiosa exercitia innituntur fidei; & tendunt ad mutationem & nouitatem vitæ, vt se Deo dedicent ac consecrent, discedentes à strepitu huius mundi. Vocat igitur Dominus noster Religiosam animam, non semel, sed ter; vt ambulet, & spatietur per hos montes, exercens varios actus Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; & multos alios cæterarum virtutum iuxta suas Regulas. Qui actus tanquam flores sunt fragrantes, & sponso cœlesti suaues ac iucundi: ex quibus serta texit & coronas, quibus sponsam suam coronat, ob insignes & illustres victorias, quas eis exercendis promeretur: ita vt nec rugitus & terrores siue tentationes Dæmonum eam terreant: qui leonum & pardorum more hos montes frequentant, vt Religiosis in eis ambulantibus sint molesti, cosque deuorent. Nam Diuinæ vocationis gratia & Christi Domini nostri Societas frequentibus suis inspirationibus, eos protegit, animat; & ad victoriã de suis hostibus obtinendam adiuuat.

7.

b Cant. 4. 8.

In instruct. Mag. Dei Rio.

8. NEC iuuat parum exemplum aliorum Religiosorum, eandem Castitatem sectantium, nam alij alijs eam persuadent operibus potius, quàm verbis: ostendentes (vt ait Sanctus Basilius) possibile esse, imò facilè ac iucundum, quod multarum personarum Congregatio diuersarum ætatum & complexionum seruat. Et quid aliud dicunt tot virgines, & iuuenes in Religione custodientes Castitatem: nisi quòd alij similes sancto Augustino in quadam visione, quam habuit, dixerunt: Numquid non poteris tu, quod isti & istæ possunt? aut isti & istæ possunt esse continentes proprijs viribus, & non potius gratia Dei sui? Proijce igitur te in eum confidenter: eius enim auxilio poteris continentiam seruare, quam tot alij seruant.

Reg. 17. ex usis

Lib. 8. conf. c. 11.

9. DENIQVE quemadmodum Christus Dominus noster renuntiantibus ipsius amore diuitijs promisit centuplum, propter quam promissionem fit iucundum illas deferere: ita eiusdem amore relinquentibus vxorem, & filios; & renuntiantibus nuptijs idem centuplum promisit: quibus tantas spiritus delitias, totque subsidia ad perseuerandum in continentia largitur: vt hæc fiat centies iucundior, ac suauior ipso matrimonio. Nam (vt ait S. Macharius) si vxoris amor adeò est vehemens, vt vir libenter c *relinquat patrẽ & matrem vt adhæreat vxori suæ*: cur non amor Dei ita erit vehemens, vt faciat, eum libenter deserere vxorẽ; vt conuersari liceat cũ ipsomet Deo? iure optimo Sanctus Ephrem in laudem huius virtutis exclamat: O Castitas, mater dilectionis, & Angelicæ vitæ ratio! O Castitas, quæ homines Angelis similes reddis! O Castitas, quæ cor possidentis te lætificas, & animæ ad cœlestia alas adiungis! O Castitas, quæ spiritale gaudium paris & mœrorem aufers! O Castitas, quæ passiones minuis, & animum à perturbationibus liberas! O Castitas, quæ rosæ instar, in medio animæ & corporis flores; vniuersamque domum odoris fragrantia reples! O superna Castitas, quid de tua dicam dulcedine? Tu enim es d *ros & pruina decidens super terram*, & præcedens pluuiam *Man*, cuius dulcedo tanta erat, vt nemo nosceret, nisi qui delibabat. Tu enim concupiscentiarum ardorem, Diuinæ gratiæ, quæ te commitatur, rore mitigas & restinguis: te autem sequitur Man dulcedinis cælestis, cuius præstantia adeò est excelsa ac diuina, vt solus eam nouerit, qui ipso opere degustat. O anima, si prætiosam hanc Castitatis Margaritham habere cupis, amplectere Religionem: vbi illa erit tuta. Ne tali ignominiâ & contemptu rem adeò pretiosam afficias: vt eam colloces in loco, in quo minus erit tuta; & vehementius impugnabitur. Quis (ait Cassianus) in huiusmodi conflictibus versatur, qui non interdum vulnus aliquod accipiat? Si igitur tales congressus in mundo sunt frequentiores, magisque horrendi; cur non refugis ad Religionem, in qua maior est securitas, & vis maior ac fortitudo ad victoriam de eis obtinendam. Quòd si dixeris: etiam Religiosos aliquando impingere: respondebo cum Sancto Chrysostomo: id multo

Homil. 4. c Gen. 2. 24.

Serm. de Castit.

d Exod. 16. 14. Num. 11. 7.

Collat. 12. c. 12.

Lib. 6. c. 4.

In Apolog. pro statu Monast. Lib. 3.

frequen-

frequentiùs & grauiùs accidere fecularibus: &, qui in Religione labuntur, citiùs resurgere; & paucorum in ea lapsum occasionem esse maioris securitatis multorum: qui ex alieno damno cautiores fiunt, magisque humiles; & attenti in adhibendis multis medijs, quæ in Religione ipsa habent, vt non succumbant.

CAPVT X.

CLAVSVRA RELIGIOSA AD CASTITATIS CVSTODIAM; & cautela in agendo cum fœminis, & iunioribus.

CVM IN RELIGIONE NON CESSENT pugnæ, eò quòd Dæmon cibum hunc electum maximè esuriat: expedit Religiosos in promptu habere documenta, in Tractatûs secundi capitibus 9. & 10. posita, & remedia adhibere, quæ in ipsa sunt Religione; & insinuauimus in rationibus mortem capitis proximi; & nominatim dare operam, vt Religiosi agentes cum fœminis; aut Religiosæ cum viris, has tres conditiones obseruent.

PRIMA EST, vt id faciant cum facultate & approbatione Prælatorum; nullo verò modo contra eam: inobediens enim nunquam cantabit victoriam. *Secunda* est, vt hæc licentia & facultas petatur ex necessitate, & causa aliqua legitima; non autem propter oblectationem, aut sensuale solatium. Si enim hoc quæratur, etiamsi Prælatus facultatem det, annuatque petenti: non erit illa securitas, quam adfert vera obedientia: cum in hoc potiùs suâ faciat voluntatem, quàm Prælati. Et hinc oritur *tertia* conditio, & quidem magni momenti: vt Religiosus, quod in ipso est, auersionem potiùs & repugnantiam habeat ad huiusmodi colloquia; ideoque, quicquid potest faciat vt ea excuset; eoque solo nomine acceptet, quòd intelligat, Deo id placere; & Prælatus id approbet: quia necessitas, aut Charitas, aut officium id exigit. Nam tunc locum habet, quod Sanctus Gregorius dixit: perfectam obedientiam in rebus delectabilibus non debere aliquid habere de suo; sed omnia debere esse Dei, ex se autem potiùs resistentiam & auersionem habe-dam: nam tunc securitatem futuram, assistente diuina protectione ad Castitatem in occurrentibus periculis tuendam. Quemadmodum euenit cuidam iuueni Monacho, qui cùm à suo Abbate mitteretur in Ciuitatem, timès valde imbecillitati suæ, petebat humiliter, ne mitteretur, neque tali periculo exponeretur: sed quoniam necessitas vrgebat, iussit Abbas ire confidentem Domino, qui non esset ipsum deserturus. Et ita euenit: nam cum filia hospitis, ad quem diuerterat, ipsum aggrederetur, & ad peccatum inui-

1.

Lib. 25. Mor. c. 3.

taret: Monachus, eleuatis in cœlum oculis, dixit: Deus Patris mei adiuua me. Et in momento Angelus Dei adfuit, qui inde eductum constituit in cella ipsiusmet Abbatis, & patris Spiritualis: eripiens eum à periculo, in quod non sponte sua se coniecerat, sed ex obedientia, & propter necessitatem in illud inciderat.

2. Ex quo licet deducere causas, ob quas aliqui Religiosi aut Religiosæ, misere incidunt in huiusmodi occasiones, in quibus valde inficiuntur & maculantur. Alij enim propterea cadunt, quòd conuersationem & colloquia talia quærunt propter merum solatium: exeunte scilicet Religioso ad fœminam aliquam visitandam; aut Religiosa admittente sæcularis viri visitationem, non ob aliam causam, quàm vt garriant, & leuiter vaneque sese illo tempore recreent. Incutit certe metum quòd Sanctus Basilius cuidam Monacho dixit, exhortans eum, ne in publicum prodiret: egressus inquit es è cella tua? ibi continentiam reliquisti. Ob periculum scilicet, cui te exponis eam amittendi; & laqueos, quos tendet tibi mundus: & minimùm, cum reuerteris, nõ venies tam fortis, atque exiuisti. Hoc Sanctus hic dixit ad eos reprimendos, qui leuiter & absque iusta causa exeunt. Quod si oculos ad Religiosas conuertamus: quid aliud est Monialis in Locutorio cum viro sæculari, quàm Eua in Paradyso cum serpente super arborem scientiæ boni & mali colloquia miscens, & noua curiosaque audiens, quæ in ipsius graue damnum cedant? Fugiat igitur huiusmodi serpentes; & has curiositates mortificet; si vult esse firma, & à lapsibus libera.

ALII labuntur, eò quòd aduertentes suum periculum, cùm obedientia in huiusmodi occasionibus eos exponit: nolunt Prælato suam imbecillitatẽ aperire, existimantes, se honoris sui iacturam facturos. Quem honorem cùm pluris faciant, quàm animam: permittit Deus, vt tum anima in culpam impingat, tum honoris iacturam faciant, vt hac ratione anima resurgat, & agnoscatur periculum ac debilitas, quam honoris studium tegebat. Alij impingunt eò quòd in occasione etiam innocenter constituti, non statim recurrunt ad orationem cum humilitate & fiducia in Deum & in sancta Obedientia. Si enim hæc adesset: non deesset Deus verbo suo; & statim mitteret è cœlo sanctum suum Angelum, mansurum cum ipsis in fornace Babilonica, ne comburantur; aut eos inde deducturum in locum tutiorem: vt impleatur quod scriptum est: a *Vir obediens loquetur victoriam*, triumphans de hostibus, qui ipsum, suam obedientiam exequentem, aggrediuntur.

a Prou. 21. 28.

3. HVIC documento alterum addamus summi momenti; vt Religiosus aut Religiosa assuescant suæ Professionis exercitijs: reponentes suam delectationem & solatium in ipsa recollectione, quam profitentur. Propterea enim apte conuenit Religioni, quod dicitur in Canticis, quod sit b *hortus* bis *conclusus*, & *fons signatus*. Duo enim vota Castitatis & Paupertatis sunt, quasi

b Cant. 4. 12.

duæ

duæ feræ, aut sepes huius horti: cuius flores & fructus sunt exercitia virtutis, quæ Regulæ in materia horum votorum præscribunt. Obedientiæ autẽ votum est sigillum fontis intra hortum manentis: Obedientiâ enim obsignatur quicquid à voluntate & libero arbitrio procedit. Et quemadmodum sigillum nouam addit securitatem rei, sub illo inclusæ (sicut c *Rex Dartus* regio *suo annulo lacum obsignauit*, in quem Daniel fuerat coniectus) ita votum obedientiæ reliqua duo tuta, & secura reddit: & per illud tanquã per aquæductum fluit aqua gratiæ ac deuotionis, quam Dominus Religiosis communicat. Qui nullum alium fructum comedere; nec florem alium olfacere debent, quàm ex hoc horto; nec aliam aquam bibere, quàm ex hoc fonte fluentem: hic enim cibus & potus sufficiet ad ipsos satiandos. Et quocunque iuerint, & vbicunque manserint semper debent huiusmodi sepes & feras cũ suo signaculo (quod est Regium Christi Domini nostri signaculum) habere: cuius obedientiâ obsignari debent omnia eorum opera, vt tuta sint ac secura, iuxta illud Canticorum: d *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum*: vt & affectus & opera tua meis correspondeant.

c *Daniel. 6. 17.*

d *Cant. 8. 6.*

DEBET præterea hortus esse bis conclusus, duabus scilicet clausuris; alterâ exteriori, qua libenter domi maneat, & inuitus exeat; alterâ interiori, qua occludantur portæ sensuum, oculorum, aurium, & linguæ: ne aditus pateat Dæmonibus, ad auferendos flores, & fructus huius horti. Vtraque autem clausura magis adhuc est necessaria fœminis Religiosis: quarum clausuram reformauit & coarctauit sacrum Concilium Tridentinum, valde seuerè, ne earum Castitas, quæ imbecillior est, periclitaretur. Virgines, ait Sanctus Ambrosius, imitari debent suam Reginam, quæ cum esset trium annorum, recepit se, & clausit in templo. Et quando Angelus eam salutauit, inuenit in domo sua inclusam: vbi nullus hominum posset eam videre. Et cum ex DEI inspiratione opus esset cognatam suam Elizabetham visitare, e *abijt cum festinatione*, vt citiùs peruenire, & in eius domo etiam esset inclusa. In domo (ait Sanctus Ambrosius) fera, festina in publico: nam clausuram semper habebat in votis: exitum autem, cum aliud facere non posset: vt scilicet obedientiæ & Charitatis legibus pareret. De sponso ipso cœlesti dicitur, quod sit f *flos campi*, *& lilium conuallium*: quia nimirum paratus est, & expositus, vt omnes in suam vtilitatem ipsum accipiant, & fruantur: de ipsa verò sponsa dicitur, quòd sit lilium horti, quò solus sponsus ingreditur, vt illud colligat.

Sess. 25. c. 5. de Regularibus. Lib. 2 in Lucam.

e *Luc. 1. 39.*

f *Cant. 2. 1.*

Castitas enim virginum soli Christo debet reseruari. Et quemadmodum lilium amittit suum candorẽ & pulchritudinem, quando manibus tractatur: ita virginitas splendorem & pulchritudinem suam amittit, si discurrat per plateas, & hominum manibus contrectetur. Et vt Tertullianus aduertit,

Lib. de disciplina virginis.

virgi-

virginalis puritas aliquod patitur detrimentum ex eo solo, quod videatur: præcipue cum eadem occasio, qua ipsa videtur, etiam efficit, vt ipsa videat. Et vt S. Basilius ait: oculi sunt quasi manus incorporeæ, & inuisibiles, quæ radijs suis contrectant, defædant, ac lædunt Castitatem. Quamobrem piè ac sanctè in recollectioribus monasterijs Locutoria ipsa ita sunt disposita, vt nec videre ipsæ possint, nec videri. Sed & intra ipsas portas aliud documentum maximi momenti est seruandum. Cùm enim Religio innitatur charitati fraternæ, & cordium coniunctioni cum vero spirituali amore: solet accedere Dæmon, vt in carnalem illum conuertat, fouens particulares aliquas amicitias, quibus multum ineſt sensualitatis, contra puritatem, quam perfecta Castitas exigit. Nam (vt supra ex S. Basilio retulimus) spiritualis & sensualis amor valde prope habent portas, etiam vbi non est sexus diuersitas. Ita vt qui existimant se ingredi in domum prioris, inueniat se immersum in posteriores domo. Quare necesse est, valde attendere, vt euellatur ex corde quicquid sensuale misceatur spirituali. Debent enim Religiosi sicut nautæ diligentè dare operam, vt animæ nauis sit bene solida, & ita accommodata vt nulla sit rimula, per quam vel guttula aliqua sensualis ad Creaturam aliquam amoris possit penetrare. Quod si contingat intrare: arripiendum est instrumentum ad eam exhauriendam accomodatum: mortificatio scilicet cum magno spiritus feruore: vt solus & purus Iesu amor viuat in eorum cordibus: ita vt illo colligentur & coniungantur reliqui omnes amores, & affectus. Iuxta illud Sancti Augustini: per continentiam colligimur & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, Deus, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.

Tract. 2. c. 9.

Lib. 10. confess. c. 29.

AD Hoc idem propositum adfert S. Basilius aliqua monita circa cautellam habendam in agendo cum ijs, qui paruæ sunt ætatis: sed existimaui illa prætermittere, ne in hac materia ad singularia & minuta descendamus: satis fore existimans, si vnum proposuero, quod tum in se multa complectitur: tum est summi momenti ad tuendam ipsam Castitatem, vt scilicet quisque magno & generoso animo constituat, summè fugere quamcunque rem, quæ ipsam Castitatem aliquo modo maculet, etiamsi res in se parua videatur: nec vnquam leuem iudicare culpam, quam sciens & volens admittit: eò quòd ordinariè sit ingens periculum, quod in talis culpæ natura interna latet. Misera enim nostra caro est tanquam fomes aut sulphureus puluis; delectatio autem sensualis est sicut ignis, cuius quælibet scintilla in illum decidens, si aduertenter hærere permittatur, inflammat & comburit. Quare qui adeò est arrogans & parum cautus, vt apertis oculis, & sciens volensque talem hostem in suam admittat domum, & in ea hærere permittat, iudicans, se posse illum intra limites continere in re, quam iudicat esse paruam: cito experietur manifestam Dei desertionem, vt deceptionem suam manifestam deprehendat.

Nam,

Nam, vt Ecclesiasticus dixit, à g *scintilla vna* parua ingens *augetur ignis*, qui eius animam comburat. Et Nazareus Deo cõseruatus, qui oblectatur vuarum granulis comedendis, sciens id esse contra legem: quia tamen rem iudicat paruam, parui eam transgressionem facit: cùm minus cogitauerit, placebit etiam h *Vuas recentes & siccas comedere*; *& vinum bibere*; vt, quod prius non cogitabat, etiam inebriatum se videat: talis enim temeritas talem meretur i delectionem: *& qui* suum *amat periculum* (vt dixit Ecclesiasticus) *in illo peribit*, cum irreparabili suo detrimento. Et k *qui* ita *spernit modica* cum tanto suo periculo *paulatim recidet* in illud, vt sententiam Saluatoris subeat dicentis: l *qui solueris vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Quod, vt Sanctus Augustinus explicat, significat, non intrabit in regnum cœlorum. Omnes enim qui illud ingrediũtur sunt magni: & peccatum, quod quis exiguum iudicabat: in Dei iudicio iudicatum est magnum, attentis omnibus eius circumstantijs. Ament igitur Religiosi Castitatem, & puritatem Angelicam, quam profitentur: quæ scienter & aduerentèr non admittit maculam, etiam quæ valde parua videatur. Vt enim supra dicebamus, in veste adeò candida & pretiosa quælibet macula magnam adfert fœditatem, & turpitudinem.

g Eccli. 11. 34.

h Num. 6. 4.

i Eccli. 3. 27

k cap. 9. 1

l Matt. 5. 19.

Lib. de ser Domini in monte c. 5

Tract 2 c. 11.

CAPVT XI.

VOTVM OBEDIENTIAE, ET EXCELLENTIAE AC vtilitates eius in genere, in omnibus quæ Deus præcipit.

TERTIVM RELIGIONIS VOTVM, quod est obedientiæ Prælatis exhibendæ, præstat (vt supra cœpimus dicere) reliquis duobus: nõ solum in eo quòd offerat Domino nostro aliquid pretiosius, quam illa; sed etiam, quòd (vt ait S. Thomas) illa in se includat, multaque alia super addat. Nam & paupertas & Castitas sunt etiam Obedientiæ materia: præter illa, quæ leges ac Regulæ præscribunt, & Prælati iniungunt. Quamobrem in aliquibus Religionibus Professio fit, expresso solo vota Obedientiæ iuxta Regulam: compræhenduntur enim hoc voto reliqua duo. Cùm igitur hæc virtus præcipua sit, & ad plura in vita Religiosa sese extendat: operæpretium erit hîc explicare quicquid ad eius perfectionem pertinet, tam in genere, quàm in particulari huius Status. Notum est enim huius virtutis in genere munus esse, implere præcepta Superioris, quicunque ille sit: relinquendo, si opus est, proprium sensum & voluntatem; vt impleat, quod ille vult, & mãdat. Cùm autem duplex sit Superior, Deus scilicet, & homo: ita est duplex modus Obedientiæ. Prima & præcipua inducit ad implenda Præcepta

Tract 3. c. 5

2. 2. q 186 a. 5. & q 104. a. 3. S. Bern. & Carthusian. & S. Dominici. Vide Azor. lib. 12 c. 4 S. Thom 2. 2. q. 104 a. 2.

Dei, in quibus Diuina eius voluntas elucet: quæ prima eſt & ſuprema Regula omnium creatarum voluntatum; quæ innoteſcit creaturis ex Præceptis, quæ ille ponit in materia omnium virtutum: licet non in omnibus earum actibus quemadmodum in decurſu inferiùs dicemus. Altera Obedientia exhibetur hominibus ſuperioribus, authoritatem habentibus ab ipſomet Deo; qui per eos gubernat, & aliqua Præcepta præſcribit: volens vt eis obediatur. Hæc igitur virtus inclinat illorum ſubditos, ad exequendum quicquid illi iubent, quod non aduerſetur ijs, quæ Deus in ſua lege ſeruanda
a Act. 5. 29. præſcripſit. Nam, vt Apoſtoli dixerunt: a *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Quare nunquam faciendum eſt quod homines iubent, ſi aduerſatur ijs, quæ iuſſit Deus. Sicut inter ipſos homines potius obediendum eſt Prælato Superiori, quàm inferiori poteſtatē ab eo accipiēti: nec inferiori eſt parendum in eo, quod præcipit contra mandatum ſuperioris. Ex quo fit, vt ſecunda hæc Obedientia primam ſemper includat, eidemque ita innitatur, vt ex vtraque fiat vna valde perfecta. Cuius excellentias & vtilitates ad breueni hìc ſummam redigemus, vt pro meritis æſtimetur.

2. 2 q 104. a 2. Serm. de Obedien. Item Tom. 9. ad finem PRIMVM, HAEC OBEDIENTIA (vt ait Sanctus Thomas) fundamentum eſt & cauſa noſtrorum omnium meritorium: nihil enim apud Deum habet meritum, niſi quatenus Diuinæ eius voluntati eſt conforme. Et in hoc ſenſu ait Sanctus Auguſtinus: nihil æquè Deo placere atque Obedientiam. Hæc ſumma eſt, & vnica virtus in nobis: & ſola præſtat cæteris omnibus. Quidquid enim boni fit, niſi proueniat ab Obedientia, procedit à Superbia: niſi enim fiat ad placendum Deo: fit ad placendum ſibi, aut alijs hominibus: ideoque mera erit vanitas, & propriæ voluntatis inordinatio. Hinc igitur licet laudes huius virtutis auſpicari: ex conexione quam habet
1. cum Charitate omnium Regina, & præcipuo noſtrorum meritorium fonte: quæ conſiſtere non poteſt abſque comite obedientia: ita vt quò greſſu amare creſcit, etiam creſcat Obedire. Ideoque b *iuſtorum nationem* ait Eccleſiaſticus, *eſſe obedientiam & dilectionem.* Obedientia præcedit tanquam diſpoſitio dilectionis; hæc vero profert poſtea cum maiori perfectione fructus ipſius Obedientiæ, iuxta illud quod Chriſtus ſuis Apoſtolis dixit: c *Si præcepta mea ſeruaueritis: manebitis in dilectione* mea, *ſicut & ego Patris mei præcepta ſeruaui, & maneo in eius dilectione.* Et Sanctus Ioannes ait: d *qui ſeruat verbum eius, verè in hoc Charitas Dei perfecta eſt.* Quod ſi adeo magnifica ſunt quæ diuina ſcriptura dicit de Charitate: quā erūt præclara quæ illa ſentit de obedientia, ex qua Charitas adeò depēdet; & in qua adeò illa eminet, ac elucet.

b Eccl 3 8

c Ioan. 15. 10.

d 1. Ioa 2. 5.

QVOD facilè licet intelligere ex opinione & æſtimatione, quam ipſemet
2. filius Dei de illa habuit: ſiquidem dixit: e *Non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me:* & rurſum: f *deſcendi de cœlo; non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me.* Et quamuis mundi redemptio

e Ioa 5 30 & 6. 38.

eſſet

esset opus adeò excelsum, & præclarum: non tamen venit propter excellentiam, quam opus illud in se habebat; sed, quia Pater eius voluit, vt opus illud in se susciperet: cuius obedientiæ executio fuit altissimus finis eius in mundum aduentûs. Ideo g *ingrediens mundum* (vt Apostolus perpendit) statim illud psalmi dixit: *Ecce venio: in capite libri scriptum est de me, vt faciam, Deus, voluntatem tuam.* In quibus verbis tertia insinuatur excellentia Obedientiæ. Liber enim ille, cuius hic fit mentio, est æternæ prædestinationis, in quo omnes huius Domini excellentiæ, officia, & opera sancta, ac prodigiosa quę facturus erat, scripta erant. Quorum primum ac præcipuum, quod reliquorum veluti summa quædam erat, fuit æterni sui Patris voluntatem exequi in omnibus, quæ ille iuberet: ponens eius legem & præcepta in medio cordis sui, tanquam rem maximè sibi charam, & quam maximi ipse faceret. In cuius rei fidem, statim in primo suæ conceptionis instanti, hanc sui fecit oblationem, promittens, vt supra diximus, exequi quicquid Pater mandabat. Ac propterea gloriabatur, quod Pater corpus & animam ei dedisset bene propensa & apta, ad exactè obediendum: *corpus*, inquit, *aptasti mihi*, vel: *aures perfeciſti mihi*. Corpus quidem, vt ferre posset, quæ iubebas; & aures ita perfeciſti, vt anima, tua præcepta audire & exequi posset. Quomodo ergo amplius virtutis huius excellentia extolli, & exagerari potest: quàm quòd Filius ipse Dei adeò de ea glorietur; & quòd Liber Prædestinationis eadem sit tantopere exornandus? Gaudeat itaque Religiosus: quòd pignus habeat suæ in cœlum prædestinationis: & intelligat, in principio Libri illius scriptam esse Obedientiam, quam exhibere debet Deo, suisque Prælatis, tanquã generali medio, in quo reliqui actus modo quodam continentur, quibus promereatur gradus sanctitatis, & gloriæ, ad quos est prædestinatus. Sibi etiam persuadens, Deum per gratiam vocationis daturum ipsi corpus & animam apta & propensa ad obediendum in omnibus, quæ ipsi iniungentur. Et cum hoc sensu, statim atque Religionem ingreditur, dicat Deo: Ecce venio, non vt faciam voluntatem meam, sed tuam: cuius sanctam Legem colloco in medio cordis mei, tanquam rem mihi maxime charam; & quam in hac vita plurimi facio. Quod si, vt promittit, exequetur: erit è fœliciſſimo numero prædestinatorum, h *quos* (vt Apostolus dixit) *prædestinauit Deus conformes fieri imaginis filij sui*, imitantes in omnibus eius Obedientiam.

g *Hebr.* 10. 5. *Psal* 39. 7. 3.

h *Rom.* 8. 29. *Lib.* 35. *mor. c.* 12. 4.

Ex His licebit reliquas huius virtutis excellentias deducere: quæ sensim generat in anima reliqua prædestinationis media, inferitque in eadem (vt S. Greg. dixit) reliquas virtutes. Tum q illa præcipuum auferat impedimẽtũ omnium virtutum ad suos actus exercendos, hoc est propriam voluntatem, omnium radicem peccatorũ: Et sic cordis nostri ager bene cultus, ac disposi tus remanet ad plantas omnium virtutum recipiendas: tum quòd Obediẽtia potestatem & actiuitatem suam extendat ad omnia, quæ sunt volũtatis Dei:

quæ in omnium virtutum exercitijs elucet. Vt autem Deo ipſe placeat, & quòd ipſe vult exequatur: eas excitat, & vrget, ne otientur; ſed ſuas actiones ita faciant, vt integræ ſint ac perfectæ. Ac propterea ipſe Chriſtus Dominus noſter Obedientiam appellat cibum, & animæ nutrimentum, dicens Apoſtolis ſuis: i *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui miſit me: vt perficiam opus eius.* Quemadmodum enim cibus corporis in omnia eius membra & partes corporis diſtribuitur, vt cuique det nutrimentum neceſſarium: ita obedientia alimentum eſt potentiarum & ſenſuum boni Religioſi, omniumque virtutum, quæ in eius anima ſedem ſuam habent. Nam cũ ea oculi aperiuntur & clauduntur; lingua loquitur & tacet; pedes ambulant & ſiſtunt; voluntas & appetitus diligunt & oderunt; intellectus & phantaſia ſua opera exercent, & ab eis deſiſtunt. Quæ omnia, cùm ab hac virtute obedientiæ diriguntur, ſunt cibus valde ſubſtantialis, conſeruans, augens, ac perficiens vitam gratiæ; magnumque robur & fortitudinem adfert, ad omnia huius ſtatûs exercitia præſtanda. Quare etiam per ipſam Obedientiam ſaturitas illa obtinetur, de qua ipſe Chriſtus dixit: k *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur.* Si enim eſuris, ac ſitis omnes virtutes, quæ nomine Iuſtitiæ continentur: hoc ſolo quod Deo eiusque miniſtris obedias: ſaturaberis, & votorum tuorum fies compos. Si eſuris ſanctitatem: obedias, & Sanctus eris; ſi deuotionem ſitis: obedias, & pius ac deuotus euades.

i Ioan 4. 34.

k Matth. 5. 6.

§. I.

SED quoniam cibus Obedientiæ (vt Sanctus Bernardus ait) auſterus ex ſe, & carni inſipidus eſt; ideoque condimento aliquo opus habet, vt molleſcat & ſapiat, quo poſſit cum voluptate comedi: condimentum hoc eſt ſapientia cæleſtis, iucunda ſcilicet & grata Dei ſcientia cum eius gratia, deuotione, & ſolatijs cœleſtibus. Quæ ſcientia eſt ſicut illud a *lignum, quod,* cùm *Moyſes miſſet in aquas amaras in dulcedinem verſæ ſunt*; & ſicut b *farina,* quam *Eliſeus miſit in ollam, & non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla.* Nec eſt vlla Obedientiæ carni adeò amara, & hominis ſpiritui inſipida, quę ſale diuinæ Sapientiæ, cœleſtisque ſolatij condimento non dulceſcat, fiatq; ſapidiſſima. Sed quis diuinam hanc ſapientiam obtinebit? aut qua ratione licebit eam comparare?

Serm. de Obedi Patient. & Sapientia.

a Exodi 15. 5

b 4 Reg 4. 41.

§. HAEC igitur eſt alia inſignis huius virtutis excellentia, quòd cœleſtem Sapientiam impetret, quæ illam faciat iucundam. Nam (vt idem S. Bernardus dixit) delectatio & iucunditas contemplationis, quæ eſt actus Diuinæ Sapientiæ, non alteri quam Obedientiæ debetur. Hanc ait S. Gregorius, eſſe pretium, quo aurum illud à Deo emimus, de quo ipſe cuidam Epiſcopo dicebat: c *ſuadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum: vt locuples fias.* Aurũ,

Serm. 46. in Cantic Lib 4 mor. c. 18.

c Apoc 3. 18.

inquit,

inquit, emimus, cùm accepturi sapientiam, prius Obedientiam præbemus. Sic enim Ecclesiasticus dixit: d *Fili, cõcupiscẽs Sapientiam, conserua Iustitiam,* eiusque mandata; *& Deus præbebit illam tibi.* Ne prætendas paupertatem: nam in potestate tua est pretium Obedientiæ: neque Deus cuiquam aliquid præcipit, nisi quod implere possit: & hoc pretio, si vis, comparare potes aurum sapientiæ cœlestis, accensæ igne Charitatis, & vitæ innocentia purificatæ. Vnde tanta prouenit dulcedo: vt propriæ voluntatis mortificationem valde iucundam reddat: quò possit Diuinam implere. Quia Deus implet etiam, quod per Isaiam promisit neganti propriam voluntatem, vt ipsi obediret. e *Tunc*, ait, *delectaberis super Domino: & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob Patris tui.* Quod licèt præcipuè impleatur in cœlo, vbi abnegantes hic suam voluntatem, vt obediant diuinæ, sustentabuntur cibo Diuinitatis cum summa saturitate & lætitia: datur tamen bona eius pars etiam in hac vita. Propterea enim Saluator noster iussit à Patre suo peti, vt f *fiat eius voluntas in terra, sicut fit in cœlo*: vt dulcedine illa cœlesti etiam in terra reficiamur; & sapor, quem cibus hic in cœlo habet, etiam in terra percipiatur. Et quemadmodum Pater noster cœlestis in omni quidem est loco, sed singulariter in cœlis, vbi suam omnipotentiam, Sapientiam, & bonitatem ostendit; satiando, consolando, ac delectando Beatos: ita etiam est singulariter in perfectè obedientibus, quos Obedientia conuertit in cœlos ipsius Dei, qui indicia suæ præsentiæ dat multa, cùm multos eis exhibet fauores.

Ex quo apparet: per hanc Obedientiam obtineri experimẽtalem cognitionem Dei, & eiusdem magnalium, ac mysteriorum; tanta certitudine fidẽ eorum excitãte & illustrantem, vt animam vehementer recreet, summamque pacem & gaudium ei adferat ex eorum cognitione & sensu. Ac propterea Christus Dominus noster dixit: g *si quis voluerit voluntatem eius qui misit me facere: cognoscet de doctrina mea, vtrum ex Deo sit*: significans (vt dicunt SS. Cyrillus & Chrysostomus) obedientem Dei mandatis obtinere lucem ad intelligendum, quod ipse reuelat; & ipsa experientia percipere: esse Dei, quod Fides docet; talesque effectus propter suam Obedientiam in se sentire, vt manifestent: Deum esse illorum Auctorem. Et eandem ob causam dicebat Dauid de seipso: h *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Et super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.* Et *à mandatis tuis intellexi*: quia scilicet illa fuerunt mihi tanquam Magistri, qui intellectum meum illustrarunt: vt tua mysteria intelligerem. Nam (vt ait Sanctus Bernardus) aspectus hic & cognitio adeò perfecta incipit ab auditu, per quem non solum Fides, sed etiam Obedientia ingreditur. De qua dicitur: i *Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico.* Et k *Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud*: nam, qui illud custodiunt, videbunt, quam suauis sit Do-

d Eccli 1.33

e Isai. 58. 14.

f Matt 6. 10.

6.

g Ioan. 7. 17.

In Ioan. c. 43. Homil. 48. in Ioan.

h Psal 118. 99. & 104.

i Isaiæ 50. 5

k Luc. 11. 28.

minus,cui obediunt.nam ſic implent,quod dictum eſt ſponſæ: l *Audi filia, & vide*:quaſi ei dixerit:audi,vt videas:qualis enim erit tua Obedientia, talis erit & tua viſio,ſiue aſpectus. Ita vt dicere poſſis: m *ſicut audiuimus, ſic vidimus:* & ad menſuram eius,quod audiuimus,& cui obediuimus, fuit quòd vidimus, ac deguſtauimus.

l Pſal. 44. 11.

m Pſal. 47. 9.

Ex hac obedientiæ excellentia alia oritur vtiliſſima:quòd ſcilicet magnam excitet in Deum fiduciam : ac proinde efficit, vt orationes exaudiantur, & feliciter expeditiantur.Qui enim vocem Dei audit:dignus eſt, cuius vocem Deus quoque ipſe exaudiat, iuxta illud Sancti Ioannis: n *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo:quoniam mandata eius cuſtodimus,& ea quæ ſunt placita coram eo, facimus.* Eſt enim Deus valde benevolus ac liberalis, & libentiſſimè facit, quod videt placere ei,qui facit,quod ipſi placet;datque,quod petit,implenti,quod ipſe iubet. Ac propterea Sanctus Euſebius Emiſenus ait: quanto obedientiores fuerimus Præpoſitis &Patribus noſtris:tantùm obediet Deus orationibus noſtris.Idem etiam inſinuat Scriptura ſacra de Ioſue, qui fuerat obſequentiſſimus Moyſi, cuius erat miniſter;& ipſi Deo in omnibus, quæ ei præcipiebat.qui cùm dixiſſet:Sol & Luna ne moueamini: ſtatim Sol & Luna ſteterunt:o *obediente Domino voci hominis*,eò quòd homo obedierat voci Dei.Et ita S.Bonauentura ait:Quò quis in obedientia magis profecerit:eòDeus magis eum exaudiet ; & creaturæ ad obediendum homini deſtinatæ,ſubiectæ illi erunt,& ſeruient. Idem confirmat Sanctus Gregorius in ſuis dialogis admirabili quodam exemplo S.Florentij, qui Deum habebat quaſi ad nutum, vt obtineret quicquid petebat.Cuius rei reddens rationem,ait : Quid mirum,ſi Florentius in prece ſua citius audiebatur,qui in præceptis ſuis Dominum citius audiuit?nos autem poſtulantes, tardè à Domino audimur,qui præcipientem Dominum aut tardè,aut nullo modo audimus.Et vt Sanctus Auguſtinus dixit:Citius auditur vna obedientis oratio,quàm decem millia contemptorum. Et potius vt Sapiens dixit p *Oratio eius erit execrabilis, qui declinat aures ſuas,ne audiat Legem.* Quemadmodum enim ipſe claudit aures ſuas,ne audiat præcepta Dei:ita Deus claudit ſuas,ne eius audiat Orationes.Non enim reſpondent opera verbis:ſed potiùs quod lingua petit,opus negat,& abijcit.Et de aſſiduè orante nec obediente,poteſt (ait Sanctus Bernardus)dici illud. Iſaac:q *Vox quidem vox Iacob eſt; ſed manus manus ſunt Eſau.* Deus autem noſter ad manus potiùs attẽdit,quàm ad voces. Ideoque cùm oramus,vult ſimul nos leuare puras manus ad cœlum, in ſignum Obedientiæ & ſubiectionis noſtræ ad ipſum : & ideò Dauid dicebat r *ſubditus eſto Domino,& ora eum*:quaſi dixerit:priùs te oportet cum humili obedientia ſubijcere Deo : & poſtea licebit petere magna cum fiducia, quod volueris.

n 1. Ioan. 3. 21.

Homil.3.ad Monachos. & S. Aug. Serm.61.ad Fratres in eremo.

o Ioſue 10. 14.

De Proceſſu 6. Religion. c. 28.

Lib.3.c.15.

"

"

"

"

Lib.de opere Monach. c.17. Prou. 28.9.

Homil.de duob.diſcip. euntib in Emaus.

q *Geneſ 27. 22.*

r *Pſal 36. 7.*

8.

Hinc etiam prouenit, vt Obedientia insignem generet magnanimitatem ad facinora valde egregia aggredienda; & fortitudinem admirandam ad grauissima quæque certamina vincenda. Fiducia enim & oratio radices sunt ac fontes bonorum huiusmodi euentuum; & obedientia Iustum reddit dignum eorum. Abraham ob insignem, quam habuit Obedientiam, victorias obtinuit & magnalia, quæ de eo referuntur; de Isaac verò eius filio, cui æque Deus fauit, atque eius parenti: nullum aliud egregium legimus facinus, quàm insignem Obedientiam, qua se tradidit Parenti suo sacrificandum. Et pater Machabeorum recenset multos viros obedientes, qui ob suam obedientiam valde fuerunt præclari, dicens: f *Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mandatum, & factus est Dominus AEgypti. Iesus* (hoc est Iosue) *dum impleuit verbum, factus est Dux in Israel Elias, dum zelat zelum Legis, receptus est in cœlum*: Et Eliseus obediens ipsi Eliæ, tandem (vt Sanctus Bernardus ait) g *accepit duplicem eius spiritum.* Obedientia enim, quam suo Magistro exhibuit, fecit eum hæredem & successorem in eius officio. Sed multò adhuc præstantius est, quod Christus Dominus noster promisit, cùm dixit: u *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei: ipse meus frater, & soror, & mater est.* vt intelligeremus: (ait Sanctus Chrysostomus) pluris ipsum facere obedientiam, quam dignitatem fratris & matris: vna enim nobilitas sola est, facere Dei voluntatem: sine qua reliqua nihili sunt. Nec virgo sanctissima adeò fuit Beata, quòd Christi Domini carnem conceperit, quàm quod x *audiuerit & custodierit verbum Dei*. ex hoc enim facta fuit Spiritualiter mater Christi, generando in anima sua viuam filij sui imaginem: imò & in animabus multorum fidelium, qui per hoc medium sunt conuersi. Ex quo apparet, Obedientiam iustos facere fratres Christi per imitationem in sanctitate; & per hæreditatem gloriæ: imò & matres Christi eos facit, propter efficacitatem, quã eorum verbis & operibus tribuit, ad conuertendos peccatores; & Christum in eis spiritualiter generandum, qui suæ obedientiæ tribuit conuersiones, *quas* per seipsum fecit, cum ait: y *eum qui venit ad me, non eiciam foras: quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. hæc est autem voluntas eius, vt quod dedit mihi non perdam ex eo.*

f 1. Machab. 2. 53.

Lib de ordine vitæ

g 4 Reg. 2. 15.

u Matth 12 50.

Homil. 45 in Matt to mo. 2.

x Lucæ. 11 28.

y Ioan 6. 38.

Denique Obedientia adeò est ardua & heroica virtus, vt sit præcipuus apis Lydius, ad reliquarum virtutum ac donorum, quæ in hominibus eluceant, veritatẽ agnoscendã ac discernendã. Quare ipsemet Deus, ad fidelitatẽ & sanctitatẽ suorũ electorũ probandã, solet præceptũ aliquod imponere de re aliqua valde difficili, aut inusitata, vt supra est dictum. Quod facile declarant verba illa, quæ Deus ipse dixit Abrahamo, cùm vidit, quanta promptitudine ipsi obediret in proprij filij sacrificio: z *nunc*, inquit

Tract. 5. c. 5.

z Gen. 22 12.

cognos-

cognoui, quod times Deum: nunc scilicet feci innotescere toti mundo, quod timeas & ames Deum tuum, cui in re adeò graui paruisti.

CAPVT XII.

DE IIS EXCELLENTIAE ET COMMODA OBEDIENTIAE Religiosa; & inobedientiae detrimenta.

EXCELLENTIAE HVIVS VIRTVTIS in proximo capite positae communes sunt omnibus iustis, quorum iustitia & sanctitas innititur ipsorum obedientiae: sed praecipuè splendent in Religiosis: quorum vita & Professio tota est Obedientia. vt qui seipsos omnino consecrent, ac dedicent, vt secundum eā viuant non proprio iudicio & voluntate; sed iudicio ac directione Praelatorum, qui Dei nomine illos gubernant. Quamobrē Obedientia Religiosa est via quaedam ad cœlum, & ad sanctitatem: quae has quinque habet proprietates, quòd sit *certa, secura, breuis, suauis, & efficax*. Est *certa*: eò q; valde clarè nouerit, quae sit voluntas Dei per ipsos Superiores, quorum vocem percipit corporeis auribus: & ipse Dominus dixit de eis: a *Qui vos audit, me audit*. Est *secura*: qui enim Dei directionem per suos ministros sequitur, non errabit. Et periculum errandi potius in ijs est, qui gubernant: qui etiam rationem reddent eius, quod imperant; quàm in ijs qui obediunt, & iussa exequuntur. Supponitur tamen, eos non debere obtemperare, quando quod iubetur, est apertè peccatum, vt supra etiam est dictum. Est via *breuis*, & compendiosa: nam in eo animi decreto, non faciendi suam voluntatem, continentur reliquae omnes mortificationes; & in proposito obtemperandi semper Dei & Praelatorum voluntati, continentur omnes virtutes. Et quamuis non sit compendium absque aliquo dispendio, hoc tamen est valde iucundum, & suaue: nam cùm semel & vno, vt dicitur tractu voluntas propria relinquitur, auferetur tristitia; quae solet semper euenire quādo aliquid accidit contra illam: & cùm serio sese conformat cum eo, quòd Deus vult: vno etiam tractu ingreditur laetitia. Nam (vt ait Ecclesiasticus: b *nihil dulcius, quam respicere in mandatis Domini*. Denique est via *efficax*, ad conscendendum montem altissimae perfectionis: nam Deo ipsi incumbit vires praestare ad exequendum quicquid praecipit; & adiuuare ipsi obedientem. Quamobrem Sanctus Ioannes Climacus viam obedientiae appellat nauigationem securam, quae profectò sit ferè dormiendo, & excusat hominē coram ipso Deo. Nam (vt ait Sanctus Bonauentura) qui viuit sub obedientia, est sicut qui bona naui in mari nauigat, sub perito gubernatore. Nam is semper pergit, siue comedat, siue bibat, siue dormiat, siue negotia tractet: & pergit absque viae solicitudine, quia fidit nauis gubernatori: &, cū minime

a Luc. 10. 16.

b Eccli. 23 7.

4. n Dicta sa. tis tit. 4. 2.

cogitat,

cogitat,inuenit ſe in ipſo portu.Ita qui nauigat in Obedientiæ naui,in omnibus quæ facit,proficit,& vlterius progreditur.Nam ſiue dormiat,ſiue comedat,laboret,aut quieſcat,negotia tractet,aut quiduis boni faciat:ſi id eſt ex Obediẽtia, in omnibus Deo placet,& aliquid promeretur;& in omnibus liber eſt ab anxia ſolicitudine:quia omnes ſuas curas gubernatori ipſum nomine Dei gubernanti relinquit: in quo totam ſuam ſolicitudinem præcipuè collocat,ſciens(vt ait Sanctus Petrus) quod c *ipſi ſit cura de nobis*; & quidem multò maior de eo,qui Diuinæ ipſius gubernationi ſe totum committit;magna cum pace & ſecuritate ſperans,quòd ſuo tempore ſit ad optatum portum peruenturus. Nam ipſemet dixit:d *ego ſum Dominus Deus tuus, gubernans te in via,qua ambulas;vtinam attendiſſes mandata mea:facta fuiſſet ſicut flumen pax tua,& iuſtitia tua ſicut gurgites maris.* Hinc etiam ortũ habuit, quòd Sancti Patres inter modos varios vitæ Religioſæ tutiorem ac ſecuriorem ſemper iudicarunt modum & ordinem Cœnobitarum viuentium cũ ſubiectione vni Prælato,quàm Eremitarum habitantium in ſolitudine;nec habentium ibi ſuperiorem,cui obtemperarent: nam hos carere fructu obedientiæ;& ſolicitudine attendendi ſuis rebus eſſe oneratos:illi verò vtraq; hac commoditate gaudent,cùm à Prælatis gubernantur:in quos omnes ſuas curas conijciunt. Nam(vt ait Caſſianus)proprius horum Religioſorum finis eſt,propriam voluntatem mortificare, & crucifigere; nec ſolicitos eſſe de craſtino. Et quamuis non perueniant ad exceſſus contemplationis, quam habent Eremitæ, & ſolitarij:ſed hic defectus compenſatur Obedientia humili,& à curis expedita,quæ eſt in Conuentibus. Nam(vt S. Thomas ait) Obedientia extollit merita & operum valorem. Et quodcunque opus ex Obedientia factum magis placet Deo,maiusque præmium meretur, quàm ſi ex propria electione fieret:quatenus oblationi ipſius operis coniungitur oblatio voluntatis & cordis:quod donum Deus pluris facit.

c 1.Pet.5.7

d Iſai.48.17.

Collat.19. c.8.&9.

2 2 q.179. a 8.

§. I.

PERGAMVS explicando amplius hãc veritatem ex eo gubernationis modo,quem Deus Dominus noſter ſeruauit cum primis noſtris parẽtibus in ſtatu innocentiæ,deducens eos per viam Obedientiæ:eò quòd illa certior eſſet,tutior, breuior,ſuauior,& efficacior:quæ teneri poterat ad conſeruanda ſeptem præſtantiſſima dona, quæ illis dederat,ac promiſerat: gratiam ſcilicet,& ſupernaturales virtutes,quæ animam ſanctificant; ſubiectionem carnis ſpiritui abſque paſſionum rebellione; ſanitas, integritas, & immortalitas corporis: dominium pacificum omnium animantium; perpetua in terreno paradyſo habitatio;& promiſſio, quòd ſi ipſi in hac Obedientia perſeuerarent: omnia hæc dona eſſent etiam ipſorum ſucceſſo-

ribus communia; ac denique mutandum illis terrestrem paradysum in cœlestem, in quo æternùm viuerent felices ac beati. Ad hæc tanta dona conseruanda, & ampla adeò promissa consequenda, vnicum tantum præceptum positiuum eis tradidit, dicens: a *de ligno scientiæ boni & mali ne comedas.* quod erat obseruatu facile, vt facilis esset perseuerantia in Obedientia; & omnibus his donis, cum summa pace & concordia gauderent. Quod igitur maius indicium Deus dare potuit, vt intelligeretur, quanti ipse faceret Obedientiam: quàm quòd illam tanquam fundamentum iecerit statûs adeò felicis; & conseruationis præstantium adeò donorum, ac securitatis obtinendi adeò ingentia promissa? Explicat hoc Sanctus Augustinus in hunc modum: seruiebant parentes nostri Deo cum Obedientia, quæ illis fuerat valde commendata, & qua solus Deus honoratur: quæ quàm magna sit, ac sufficiens ad creaturam rationalem sub Domini protectione retinendam: non potuit melius ostendi, quam impositio præceptone, fructum comederent, qui alias non erat malus.

a Genes. 2. 17.

lib de peccatorum merit & remiss c. 1. Tom 7.

EODEM CONSILIO VSVS est Dominus noster in Religione: cuius finis (vt ait Sanctus Basilius) est, restituere nos eo modo, quo potest fieri, felicitati illi, quæ fuit in statu Innocentiæ. Fauet enim ipse Dominus Religiosis, tribuens eis dona & promissa prædicta: quæ omnia pro fundamento, cui innituntur, habent Obedientiam, quæ obtinentur, & septem aliæ excellentiæ conseruantur, sicut prædictæ, felicis illius status. Nam Obedientia conseruat augetq; gratiam, & reliquas virtutes supernaturales. Imò Sanctus Augustinus eam appellat matrem & custodem omnium reliquarum: matrem, quia illas generat ac nutrit: custodem, quia illas conseruat ac protegit.

De Constitu. Monast c 19.

1.

lib. 14. de ciuit c. 12.

2. Deinde per Obedientiam Caro subijcitur spiritui; & passiones rationi: nam si voluntas humana seipsam abnegat, vt Diuinæ conformetur: Deus ei ita fauet, vt eius appetitiones ipsi sese accommodent. Ac propterea Ecclesiasticus vtrasque simul coniunxit dicens: b *post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.* Sanitatem etiam corporis conseruat Obedientia; eamque producit iuxta illud Salomonis: c *Fili mi, ne obliuiscaris Legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat, longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Et quamuis à temporali morte non præseruet: efficit tamen vitam aliam feliciorem, quæ nunquam habet finem. Scriptum est enim: d *Quoniam vita in voluntate Dei est*: & is eam obtinet vitam, qui eius explet voluntatem. Sicut insigis ille obediens Achatius, de quo refert Sanctus Ioannes Climacus, quòd cùm esset sepultus, & à Sancto quodam Abbate interrogaretur, an esset metus: respondit: quomodo est possibile, Pater, vt obediens moriatur. Perfectæ quoque Obedientiæ

3. b Eccli. 18. 30.

c Prou. 3. 1.

d Psal 29 6 Co 4.

subiici-

subijciuntur feræ, pacemque cum iustis colunt: quibus propterea creaturæ obediunt: quia ipsi obediunt Creatori: quemadmodum sæpe obedierunt Sanctis Martyribus, Sancto Francisco, alijsque Sanctis Eremitis, qualis ille fuit, qui ad Obedientiam sui Abbatis leenam cœpit, & ad ipsum perduxit: & ita impletur quod scribitur in Iob: e *Bestiæ terræ non formidabis, quia pacificè erunt tibi* quatenus id ad obsequium Deo præstandum expediet. Præterea Obedientia est quæ constantem & perseuerantem adfert habitationem in Paradyso Religionis; eademque plenitudinem obtinet delitiarum & consolationum cœlestium, quæ per centuplum significantur: nec vllus ab hoc Paradyso reijcitur, nisi propter inobedientiam. Ex quo etiam prouenit, vt Religiosorum obedientia continuare faciat, & vigere vigorem sui Instituti in Succesforibus. Cum enim ipsi feruore suo eum rigorem seruent, eundemque spiritum Succesforibus suis communicant: remunerat Deus in filijs, parentum obedientiam. Et Rechabitis, qui erant quasi Religiosi, promisit Deus in præmium insignis eorum obedientiæ: f *non defuturum virum de eorum stirpe, qui staret in conspectu ipsius cunctis diebus.* Per Obedientiam denique obtinetur palma victoriæ, & vita æterna. Scriptum est enim. g *Si vis ad vitam ingredi serua mandata.* Et h *Vir obediens loquetur victorias*: eius enim obedientiæ debetur vltima corona gloriæ.

SED QVID DICO vltimam? potiùs dicendum erat: totam vitam perfecti obedientis esse continuam quandam victoriam: triumphat enim semper de omnibus suis hostibus: quia vincit omnia vincibilia eo modo, quo vinci possunt. Et hæc sunt illa septem, quæ iam insinuauimus: peccata scilicet ac vitia maximos nostros hostes; carnis passiones; proprij iudicij rebellionem; imò & voluntatis proprie; tentationes Dæmonum; feritatem & molestiam animalium, & reliquarum rerum, quæ sensu carent; contradictionem denique & calumnias hominum secularium. Nam, vt idem Salomon ait: i *Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem*: quos etiam nostris pedibus subijciet: quia nos ipsos eius voluntati subijcimus in omnibus, quæ de nobis constituit. Ac propterea Hebræis dixit: k *Si custodieritis mandata; quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea: disperdet Dominus gentes istas ante faciem vestram; & possidebitis eas, quæ maiores & fortiores vobis sunt.*

SED his omnibus addamus, quòd Obedientia vincat etiam Deum ipsum, aliàs inuincibilem: deducens eum ad faciendam voluntatem ipsi obedientiæ. nulla enim re adeò eum deducere possumus, ad faciendum quod petimus: atq; cùm facimus quod ipse præcipit; & amplectimur quod vult. Ac propterea S. Bonauentura dixit: eos, qui hanc habent cum Deo conformitatem, esse quasi Deos omnipotentes in sua voluntate: nam vnientes eam cum Dei

c Iob 5. 22.

5.

6.

f Iereм. 35. 19.

7.

g Matt. 19. 17.

h Prou. 21. 28.

i Prou. 16. 7.

k Deut. 11. 22.

In dict. sa. lum c. 1. tom. 8.

voluntate, possunt in eo quicquid volunt. Ex quo fit, vt septem illa præmia, quæ Christus Dominus noster in Apocalipsi promisit, non solum ei, qui vicit prius; sed etiam nunc vincenti; omnia pertineant ad obedientem, qui est propriè vincens. Nam ita vincendo pergit, sicut obediendo. *Primum* præmium est, cùm dicit: *l vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradyso Dei. Secundum: qui vicerit non lædetur à morte secundâ.* Tertium: *vincenti dabo mannæ Absconditum & calculum candidum; & in calculo nomen nouum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Quartum: *qui vicerit & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes.* Quintum: *m qui vicerit, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ.* Sextum: *qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei.* Septimum: *qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo.* Quod verò hæc præmia obedienti promittantur, indicium est, quod ad singula repetat verba illa: *qui habet aures audiendi audiat, quid spiritus dicat Ecclesiæ.* Per Ecclesiam enim virtutem significat Obedientiæ, quæ verbum Dei audit, & custodit. Cum magno vero mysterio aliquando hæc verba ponit, antequam præmia exprimat; aliquando autem post expressa: vt obediens animetur ad seipsum vincendum; & promptè obediendum spe præmiorum, quæ accepturus est; & ea eorum parte, quæ datur cum vincit. quasi prompta pecunia præmium reddatur, quod, dum se vincit, promeretur.

l Apoc. 2. 7 & 17. 26.

m cap. 3. 5. 12. 21.

§. II.

ALIA ADHVC superest via magna OBEDIENTIAE bona cognoscendi: consideratio scilicet grauium incommodorum & malorum, quæ adfert INOBEDIENTIA. Nam vt Philosophi dicunt: illud est melius, cuius oppositum est peius; & illud magis amatur, pluris fit, & maiori præmio à Deo remuneratur: cuius contrarium magis ipse odit, contemnit, ac punit: talis autem est Obedientia. Ascendamus (ait Sanctus Augustinus) ad montem Obedientiæ; & impleamus, quod Deo promisimus: nihil enim est Obedientiâ præstantius; nec peius inobedientiâ. Adamus perijt: quia fuit inobediens; Christus autem resurrexit: quia obediuit Patri suo.

Serm. 84. ad Fratres in Eremo.

Hoc exemplum sufficeret ad cognoscendam grauitatem huius peccati: quod fuit radix omnium peccatorum & miseriarum huius mundi: cuius dãna non potuissent secundum æqualitatem reparari, nisi per Dei incarnati Obedientiam: Iuxta illud Apostoli: a *sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita per vnius obeditionem, iusti constituentur multi.* Inobedientia enim Adami in causa fuit, cur omnes ab eo descendentes cum originali culpa nascerentur, & subiecti miserijs, quas ipse propter eam incurrit: quæ fuerunt septem valde luctuosæ. Quarum *prima* fuit, b *quod oculos*

a Rom. 5. 19

b Genes. 3. 7

aperue-

aperuerit, qui priùs clausi tenebantur; & oculos corporis & animæ perturbauerit: vt ipsa experientia viderent ac sentirent miserias, quas antea non sentiebant; & dilaberentur in curiositates & iudicia temeraria contra proximos, & mandata superiorum; & ad videndos modos, quibus culpam suam tegerent, aut excusarent; & ad reliqua, quæ sunt esca peccati. *Secunda* miseria fuit, quòd animæ nudiratem adferret, exuendo illam gratiâ & iustitia originali, ac reliquis supernaturalibus donis: quæ in illo felici statu eam exornabant: iuxta illud, quod scriptũ est: c *nudans spoliauit eam, & proiecit eam*, quasi inutilem. Ita vt miseri homines æquè nudi nascantur in anima, atque in corpore. Et hinc *Tertia* miseria, damnumque profluxit: rebellio scilicet carnis contra spiritum; & sensualitatis contra rationem: nam passiones (vt ait Sanctus Augustinus) rebellarunt contra eam; quia spiritus rebellauit cõtra Deum. Ita vt inobedientia animum addiderit d *latronibus* contra *hominem descẽdentem à Ierusalem in Iericho: vt illum spoliarent* pulcherrimis virtutum indumentis, & *plagas imponerent* à pedibus vsque ad caput in omnibus eius facultatibus, & potentijs: *relinquentes eum semiuiuum*, & semimortuum. Pestis enim inobedientię, etsi libertatem ei non abstulit: cum tanta tamen ad bonum faciendum debilitate; tantaque propensione ad malum illum reliquit: vt hoc omnino sequatur, propriam sequens voluntatem, Diuinamque conculcans. Post hoc detrimentũ secutum est *quartum*: confusio scilicet & pudor, quòd se nudos viderent, turpesque motus experirentur, quos nunquam antea senserant. Ex quo prouenit, vt statim, atque strepitum senserunt Domini ad ipsos venientis, sese pudore affectos absconderint e *vocem*, inquit, *tuã audiui in Paradyso: & timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me*. O quantum est malum inobedientia, quæ sic hominem abijcit, vt non habeat animum in diuina Præsentia comparendi, fugiat Deum, & abscondat sese, ne illum videat, meritam timens reprehensionem. Sed neque Deum fugere potest; nec fuga, quam conatur, ei prodest: siquidem nec potest fugere seipsum; neque reprehensionem & cruciatum vitare, quem adfert illi propria conscientia. Et quamuis folijs sicûs partem illam cooperuerit, quæ maiorem illi pudorem adferebat: semper tamen erubescebat, quòd se nudum videret: nulla enim humana diligentia sufficit ad culpæ pudorem remouendum, quamdiu Deus illam non remittit. Sed neque hic fuit damnorum inobedientiæ finis: quia tria alia attulit corpori valde grauia: quorum vnum fuit, perturbatio & inordinatio humorum corporis, qui tunc quasi fræno quodam continebantur. Ex qua perturbatione morbi oriuntur, dolores, & ipsa mors, quam Deus in pœnam fuerat minatus. Alterum damnum fuit inobedientia & audacia brutorum animalium: quæ prius erant illi ad nutum subiecta; nunc autem contra ipsum se erigunt, inuadunt, &per-

Vide Lauren Iustin. lib. de Obed c. 2.

2.

c *Ioel. 1. 7 Oseæ. 2. 3.*

3.

d *Luc. 10. 30.*

4.

c *Gen. 3. 10*

sequuntur. Ac denique quod expulsus fuerit è Paradyso voluptatis, & exul missus in hunc miserum mundum, & valem lacrymarum: vbi iniuriæ temporum, elementorum asperitas, & furiæ crudelitatesque hominum mutuæ, carnifices sunt inobedientiæ. A quo tempore cœpit opere impleri quod Sapiens dixit: f *Armabit Sapientia creaturam ad vltionem inimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos*, hoc est rebelles & inobedientes. Cum tamen hoc totum veluti pictura quædam sit, si conferatur cum expulsione à Paradyso cœlesti; & damnatione ad inferni carcerem, quem inobedientia replet: & hac remota, non fuisset opus igne eius æterno.

f Sapient. 5. 8 21.

QVID autem dicemus de horrendis supplicijs ac pœnis, quibus Deus Dominus noster punit renouantes hanc inobedientiam, imitantes patrem suũ Adamũ? non parcit regnis, non Regibus, nó Pontificibus, nec Prophetis: etiãsi prius fuerint sanctissimi, magnaque ediderint miracula, & egregia facinora. Nam accedente inobedientia & repugnantia; nec amicitia ampliùs, nec pax sup rest cum Deo. Inobedientia Pharaonis eiusque populi, causa fuit decem plagarum AEgypti: & prout rebellio ac pertinacia crescebat: ita augebantur plagæ. Cur Hebræi fuerunt in deserto adeò horrendis flagellis puniti: nisi, quòd audientes Dei vocem, rebelles ei & inobedientes fuerunt? Hæc inobedientia abstulit Sacerdoti Heli, eiusque filijs dignitatem sacerdotalem, & ipsam vitam. Hæc Saulem vitâ & regno spoliauit, sibi & suis successoribus. Propter hanc Ionas missus fuit in mare, & à Cete pisce deuoratus: vbi perijsset absque vllo remedio, nisi propositum obediendi illi adfuisset. Propter hanc quidam alius Propheta, qui magna etiam miracula ediderat, fuit à leone interfectus: & fera, quæ inobedientis corpus inuasit: iumentum tangere non est ausa: quod symbolum erat subiectionis, quam suo Creatori debuit exhibere. Denique vxorem Loth inobedientia mutauit in statuam salis, ad cautelam omnium inobedientium: nam aliquorum pœna multos debet in officio continere.

Quis igitur ex his non videat stupenda obedientiæ commoda, quæ à tot damnis liberat; totque supplicia & pœnas auertit? Quòd si miserè incidisti in aliqua inobedientiæ mala: non est alia via eis euadendi; quàm vt redeas ad viam Obedientiç. Illa enim tegit animæ nuditatem, pudorem aufert, & confusionem culpæ, & animum addit, vt aperta facie audeat coram Deo comparere. g *Tunc* (ait Dauid) *non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis.* O Sancta Obedientia (ait Sanctus Augustinus): quid de te dicam? tu sponsa es Dei viui, perfecta cœli scala, & currus in quo iustus sicut Elias defertur in Paradysum. Tu porta es per quam iusti in cœlos intrant, tu es clausura, ne peccatores, qui ad te redeunt teque amplectuntur, ad inferos descendant. Tu humilitatem nutris, Patientiam exerces, complecteris

g Psal. 118. 6.

Serm. 7. ad Frat. in Eremo.

manſue-

manſuetudinem. Sitis igitur fratres obedientes: dantes Cæſari quod eſt Cæſaris; & Deo, quod eſt Dei. vt locupletiſſimis gratiæ & gloriæ ſuæ donis Obedientiam veſtram remuneret in æternum. Amen.

CAPVT XIII.

QVOMODO SIT OBEDIENDVM DEO, ET OMNIBVS *Superioribus; bonis & malis, qui eius nomine gubernant.*

QVAMVIS OBEDIENTIAE VOTVM ſit omnibus Religionibus commune: non tamen eſt ſicut votum Caſtitatis: quod quoad ſubſtantiam eſt in omnibus æquale; ſed ſicut votũ Paupertatis: quod varios habet gradus. Et (vt Sanctus Bonauentura ait) aliquæ Religiones exactiorem profitentur Obedientiam, quàm aliæ. Quod ex varijs cauſis & radicibus prouenire poteſt, ob rerum varietatem, quæ ad huius virtutis perfectionem confluunt. Aliæ ex parte eorum, quibus Obedientia debetur; & rerũ, in quibus illa præſtatur: aliæ ex parte ſubditorum, qui obediunt; & ipſius modi obediendi. Illa autem Religio excelſiorem ac perfectiorem cenſebitur obedientiam profiteri: cuius Regulæ maiori cum perfectione conſtituent quicquid ad quatuor has radices pertinet; vt ex ijs apparebit, quæ de vnaquaque earum adferemus: quamuis, quòd omnes valde inter ſe ſint colligatæ, non facilè poterunt aliæ ſine alijs explicari. Quicunque tamen ſuæ perfectionis erit cupidus, contendere debet, in omnibus eminere: quò enim magis in Obedientiæ gradibus proficiet, eò etiam creſcet amplius in propria ſtatûs ſui perfectione. Illud tamen aduertendum: non attendi hîc gradus Obedientiæ, aut inobediẽtiæ eo ſolo nomine, quòd ſit ſpecialis virtus, aut ſpeciale vitium, quod amplectatur, aut reijciat rem, qua eſt præcepta aut prohibita; ſed etiam ratione quadam generali; quæ, vt dictum eſt, omnes virtutes & vitia comitatur. *In expoſ. Reg. Minorum c. 1.*

Nam executio omnium bonorum operum, vniuerſim appellatur Obedientia: eò quòd ſit Dei voluntati conformis; omnis verò omiſſio, & opus prauum, quacunque id intentione fiat, erit inobedientia. Et in hoc ſenſu dixit S. Ambroſius: peccatum non aliud eſſe, quàm inobedientiam contra Dei legem. Iuxta quam doctrinam, omnes gradus Obedientiæ, quos oſtendemus pertinent vniuerſim ad omnes Chriſtianos circa præcepta ipſis tradita: ſed præcipuè, & cum maiori excellentia pertinent ad Religioſos, quos, nullo excepto, Obedientiæ votum obſtringit. Religionis enim Hierarchia, etiamſi varios habeat perſonarum gradus, omnes tamen ali-

Ex S. Tho. 2. 2. q. 104. a. 2. ad 1. Lib. 2. de Paradyſo c. 8.

quam

quam hebent ſubordinationem. Particulares enim Conuentuum Religioſi debent immediatè ſuo Superiori & Prælato obedire;& hic Prouinciali;hic autem Generali: omnes autem tam maiores quàm minores obedire debent Summo Pontifici: qui eſt Chriſti Domini noſtri vicarius in terra. Qui etiam debet ipſime Chriſto obedire , & iuxta ipſius leges alios gubernare. Quò etiam Prælatus erit maior:eò eius obediẽtia ad ſibi Superiorem magis glorioſa eſt ac neceſſaria: ob exemplum bonum , quod alijs merito dare debet; inobedientia autem eius erit etiam pernicioſior , ob ſcandalum & malum exemplum reliquis datum. Et fortè luet etiam hic in eodem genere,permittente Deo,vt nec ſubditi ipſi obediant:ſicut ipſe ſuis maioribus non obedit. Contrà verò etiam hic remunerabit gradum ipſius obedientiæ,efficiens, vt & ſubditi ſimilem erga ipſum habeant. Non præteribo tamen illud inſinuare:quod ſubditorum ſors,etſi arctior & conſtrictior, ſit tamen ſecurior ac felicior.Quare pulchrè Sanctus Bernardus ait: ſubditos Religionum tranſire copioſum huius mundi fluuium,non pedibus vadantes,ſicut ſeculares:qui ſubmerſionis periculo ſunt expoſiti;neque naui,ſicut Prælati qui cum maiori laxitate per quamcunque fluminis partem traijciunt:non tamen abſque periculo:ſed traijciunt per pontem,quæ via plana eſt ac ſecura; cuſtodientes ſuas Regulas & obedientes ſuis ſuperioribus. Quo enim minus habent libertatis,eo habent plus ſecuritatis.

Serm.de triplici ordinib. Eccleſiæ.

I. INCIPIENTES igitur ab Obedientia ex parte perſonarum, quibus ea debetur:hæc habet multos gradus, quorum omnium fundamentum eſt Obedientia Deo Domino noſtro debita,qui primus eſt,cui obedire tenemur: eò quòd vnicus ſit , & ſupremus Dominus,Creator,& vniuerſalis gubernator magnæ huius mundi domûs,& omnium creaturarum,quas ille complectitur. Quo nomine omnes tam Angeli,quàm homines tenentur, non proprio ſuo iudicio ſeipſos gubernare,ſed Legibus ac Præceptis ab ipſo traditis. Hæc ratio Sanctum Iob permouit,vt diceret a *A mandatis labiorum eius non receſſi,& in ſinu meo abſcondi verba oris eius. Ipſe enim ſolus eſt , & nemo auertere poteſt cogitationem eius; & anima eius quodcunque voluit,hoc fecit.* Quod idem eſt,(vt Sanctus Gregorius explicat)atque ſi dixiſſet: obedio Deo,eò quòd ipſe ſit vnicus Dominus & gubernator omnium;à quo reliqui accipiunt gubernationem,quam habent:adeoque eſt potens & Sapiens, vt nullus poſſit eius impedire conſilia,vt facere prætermittat, quod efficaciter fieri voluit. Quamobrem magnę prudentiæ eſt,libenter ei obedire, meaque obedientiâ voluntatem & gratiam ipſius ad me allicere. Huc accedit, quòd Angeli & homines ſpeciali Dei gratiâ eleuati ſint ad ſupernum quendam finem,naturam eorum ſuperantem,& conſiſtentem in clara Dei viſione:quæ obtinenda eſt per media & præcepta rerum ſupernaturalium, ipſimet fini proportionatarum.Et in his tenentur obedire Deo titulo Saluatoris,& glorificatoris:

S.Tho.2.2. q.104.a.4. a Iob.23. 12.

Ibidem.

sequentes directionem sibi ab eo propositam. Cùm autem nec intellectus humanus, nec Angelicus per seipsos solos sufficiant ad cognoscendum quicquid ad ipsorum gubernationem in rebus adeò excelsis pertinet; tenentur abnegare sese, & iudicium suum captiuare in obsequium Dei sui, audientes & credentes quod ipsis dicit; & opere exequentes, quod præcipit. Et hanc ait Sanctus Augustinus, fuisse supremam Luciferi eiusque sequacium Angelorum superbiam: quod voluerunt esse sicut Deus, qui nemini subest; nec eius gubernationi subijcere se voluerunt. Et in eandem superbiam impegerunt etiam primi nostri parétes, volentes liberi esse, & absque subiectione viuere: ac propterea Dei præceptum conculcarunt. At Sanctus Michael eiusque socij Angeli fundarunt sese in humilitate, agnoscentes se creaturas, ex seipsis ignaras, debiles, Deoque suo subiectas: ideoque perfectè amplexi sunt subiectionem, & obedientiam Creatori suo: de qua semper gloriati sunt, & gloriantur tanquam ministri, & famuli destinati ad faciendum, quicquid eorum Dominus mandare dignabitur. Quorum obedientiam voluit Saluator noster, homines imitari: ideoque iubet, nos petere, vt Patris voluntas fiat in terra, sicut in cœlo. Hic primus obedientiæ gradus absolutè est excellentissimus, & vim habens omnes obligandi: licet aliquid vlterius habeat secundus gradus, qui est obediendi alijs propter ipsummet Deum. Quem, ait Sanctus Bonauentura, in hoc priorem excedere, quod indicium præbeat maioris humilitatis, & subiectionis: cùm non solum supremo gubernatori obediat, quòd omnibus est honorificum; sed alijs etiam creaturis, quas ille suo loco substituit. Quod duobus modis fit primùm ob generalem suã prouidentiam, qua constituit, varios esse gradus maiorum & minorum; & vt minores pareant maioribus, à quibus gubernantur. Ita vt intra ipsosmet Angelos (vt aiunt Sancti Patres, & ex ipsa Scriptura sacra deducitur) hæc inueniatur subiectio & Obedientia aliorum ad alios, innixa præstantiæ naturæ & gratiæ, quam vna Hierarchia habet super aliam. Inter homines tamẽ initur varijs causis, propter quas filij tenentur obedire parentibus: vxores viris suis; famuli heris; serui Dominis; & ciues omnibus gubernatoribus, ac iudicibus iuxta generalem Apostoli sententiam, dicentis: b *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.* Qui ordo exigit, vt in qualibet republica, Ciuitate, ac domo sit caput aliquod, cui reliqui obediant, & subijciantur. Aliàs magna esset confusio ac discordia: regnum autem & familia quæque diuisa, omnino perit. Ac propterea Sanctus Augustinus dixit: quòd Obedientia seruet concordiam in Angelis, pacem in Monachis, & in Ciuibus tranquillitatem: sine qua nec respublica diu stare, nec familia bene regi potest. In quo tamen gradu multò ampliùs eminet obedientia Religiosorum, qui sponte sua vitam perfectam profitentur, seseque obstringunt voto obediendi Præ-

De verbis Domini. Serm. 14. tom. 10.

2. De grad. virt. c. 2.

S. Dionys. c. 3. Cæleſt. Hierar. S. Greg. Hom. 34. in Euang. S. Ber. Hom. 1. super Missus est. Zach. 2. Apoc. 7. & 16.

b *Rom. 13. 1. Serm. 7. ad Fratres in Eremo.*

latis & maioribus: non ſolùm ob generalem rationem, quòd in omnibus communitatibus debet eſſe aliquis, qui illas regat, cui reliqui ſubijciantur: ſed ob alias magis particulares, & magnæ perfectionis. *Primum*, vt occaſionem habeant ſeſe amplius humiliandi, ſubijcientes ſe alteri homini: qui more & ordine huius mundi non eſt maior, imò ſæpe minor, vt inſinuauit Iſaias, cũ dixit: d *Puer paruulus minabit eos.* Quod (vt ait S. Hieronymus) impletur, cùm huius mundi magnates obediunt humilibus Eccleſiæ Paſtoribus. Deinde, vt imitentur in hoc Obedientiam & humilitatem filij Dei, qui factus homo, non ſolùm æterno ſuo Patri, ſed alijs etiam hominibus obediuit, dicente S. Luca quod e *erat ſubditus illis*, Sancto ſcilicet Ioſeph, & virgini matri ſuæ. *Tertio*, vt habeant occaſionem mortificandi & vincendi ſeipſos, abnegantes proprium iudicium & voluntatem, vt alienam ſequuntur. Implentes quod dixit Saluator: f *Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum. Quarto*, vt procul magis ſint à periculo errandi, ac decipiendi ſeipſos: cùm habeant in ſuo ſuperiore Magiſtrum, qui ipſos docear; conſiliarium, qui moneat; medicum, qui curet; Ducem, qui ducat; & protectorem, qui ipſos tueatur ac defendat. Ac denique propter reliqua omnia bona & vtilitates prædictas ipſius Obedientiæ, tum in proximo capite, tum in alijs noſtris tractatibus recenſitas.

d *Iſaiæ 11. 6.*

e *Luc. 2. 51.*

f *Matt. 16. 24.*

In Duce ſpirit. tract. 4. c. 2.

ET HIC Obedientiæ modus ita placet Deo, vt ipſemet per Superiores, quos conſtituit, dirigat quicquid intendit facere cum ſuis electis. Quod pulchrè perpendit Sanctus Gregorius in exemplo Samuelis, quem Dominus vocauit voce ſimili voci Heli Prælati ſui, vt ipſum accederet; &, quid vellet, interrogaret. Nec priùs voluit Dominus voluntatem ſuam aperire, donec Samuel, parendo Heli mandato, Deo dixit: f *Loquere Domine: quia audit ſeruus tuus.* Vt intelligatur, ipſum velle, vt etiam deſideria, quæ ipſe inſpirat, executioni mandentur cum facultate ſuperiorum: Opus namque ſubditi (ait idem Sanctus) diuinitus inſpiratum, tunc gratum Deo eſſe cognoſcitur, ſi maioris imperio, aut permiſſione peragatur. Et quid aliud eſt, Deum vocem imitari Sacerdotis Heli, quàm ſignificare: Vocem Prælati, eſſe vocem Dei: ipſumq; Deum per os Prælati loqui: cùm hic aliquid eius nomine præcipit? Ex quo Sanctus Baſilius deducit. quod quemadmodum Deus, qui Pater eſt omnium ſummam à filijs ſuis exigit Obedientiam: ita ſpiritualis Religioſorum Pater, qui eos iuxta Dei Leges & Præſcripta gubernat: meritò ab eis requirit Obedientiam perfectiſſimam: cùm non ipſi propter ipſum Obediant, ſed propter locum & officium, quo fungitur, in quo refert ipſum Deum.

Lib. 2 inſt. reg. c. 4. ante medi. Et Reg. 3.

»
»

De Conſtit. monaſt. c. 6.

SED vlterius pergit in hoc obediẽtiæ modo tertius eius gradus: qui ſubijcitur non ſolum Prælatis bonis ac ſanctis, quorum vita conformis eſt vitæ

3. *Bonum ſupra.*

Supremi

Supremi Gubernatoris Christi Domini nostri; sed etiam improbis, & in vita modoque gubernandi peruersis: modò quod iubet, non sit malum. Id quod expresse docuit Sanctus Petrus Apostolus, dicens seruis: g *subditi estote Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis: hæc est enim gratia*, & quidem maximi facienda, vt suo loco perpendimus. Quanto igitur amplius tenebuntur Religiosi obedire suis Prælatis, quos loco Dei habent? Si enim Deus adeò est bonus, vt etiamsi illi mali sint, ab officio tamen illis iniuncto eos non remoueat: æquum est, subditum adeò esse bonum, vt nec ipse eis obedire prætermittat; sed custodiat Christi Domini nostri Consilium illud & monitum, quod suis discipulis proposuit: h *super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi: Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera verò eorum nolite facere.* quasi distinctiùs eis dixisset: cùm Cathedra, in qua illi sedent; & authoritas, qua funguntur bona sit; nec eos Deus ab ea remouet: obedite eis, & imperata facite: nihil enim vobis nocebit eorum malitia, modò in ea eos non imitemini. Hoc ipsum perpendit S. Gregorius in exemplo Samuelis, cui Deus cõstituerat reuelare magna supplicia, quæ eius Prælato, & Magistro Heli, propter propria eius peccata, inferre cogitabat. Et nihilominus hanc reuelationem non prius aperire ei voluit, quàm ad ipsum Heli eius Magistrum, vt dictum est, dirigeret. Vt ex hoc (ait) intelligamus: semper mandata maiorum esse veneranda, etiamsi eorum vita sit contemptibilis. Quamobrem Superbi, eorum doctrinam contemnunt; humiles verò, qui eam audiunt, extolluntur ad culmen familiaris consuetudinis cum ipso Deo. Nec debent subditi valde esse anxij, quòd tales ipsis obtigerint Superiores: Sicut nec ipsi Superiores, quod rebelles habeant subditos. Diuina enim prouidentia totum hoc permittit in bonum suorum electorum: conuertens in eorum vtilitatem aliena mala, ac dispendia. Per subditos inobedientes exercet Deus bonos Superiores; & per hos imprudentes & seueros exercet cœlatque bonos subditos: vt eorum Patientia & mansuetudo magis augeatur, & Obedientia ac humilitas maiori sit admirationi: quia in ministro improbo agnoscunt vocem, & authoritatem ipsius Christi.

g 1 Petr. 2 18. Tomo 2. tract 3. c. 2. S Laur. in stimia. Lib. de Obedien. c 12.

h Matt. 23 2.

Possvmvs cum S. Bonauentura addere hîc *quartum* Obedientiæ gradũ: quo illa non solùm Prælatis & maioribus sese subijcit; sed extendit se etiam ad omnes homines, eum in modum, quo dixit Apostolus: i *In humilitate Superiores vobis inuicem arbitramini*; & k *subiecti estote inuicem in timore Christi*. Et S. Petrus: l *subiecti estote omni humanæ Creaturæ propter Deum.* Quod intelligendũ est, quoad affectum, & internam animæ promptitudinẽ; vt quisq; paratus sit iudicium & voluntatem suam, aliorum iudicio & voluntati, etiã minorũ, subijcere: quando id expediet ad gloriam Dei; & ipsa prudentia faciendum

4. In speculo disciplinæ parte. 1. c. 4

i Phil. ip. 2. 3

k Ephes. 5 2.

l 1 Petr. 2 13.

dixerit, vt sic propēdeat semper magis ad subiectionem & Obedientiam, quam ad superioritatem aut imperium. Præcipue cum Dominus noster non raro minoribus vtatur, ad instruendos maiores; & per paruos, voluntatem suam magnis aperiat. Et interdum per subditos loquatur Superioribus, sicut per Samuelem loquutus est; & aperuit cōsilia sua Summo Sacerdoti Heli. Et qui humilis esse cupit, & excellenter obediens, etiamsi Prælatus sit senior, & eruditus: paratus esse debet (vt Sanctus Augustinus de seipso dicebat) alterius etiam inferioris iudicium sequi in omnibus. Qui Obedientiæ gradus securius potest in Religione ad praxim deduci, & nominatim ab ipsis Nouitijs, & Tyronibus; humiliantibus sese ac subijcientibus alijs omnibus, in quacumque re aliquid ipsis iuberetur: modò tamen non contra Regulam, aut ordinem superiorum. Hac enim ratione proficient amplius in mortificatione sui iudicij, & voluntatis propriæ; & in ipsius obedientiæ perfectione. Siquidem, qui sibi æquali aut minori obedit: melius etiam obediet maiori. Et cùm Christus Dominus noster se subiecerit minoribus: quid magnum erit, quod eius discipuli, etiam minoribus se subijciant. Iuxta id quod idē Dominus dixit suo Prænrsori excusanti se ab eo baptizando: m *sic decet nos implere omnem Iustitiam.* Te quidem parentem meo præcepto, qui maior sum; & me subijcientem tibi, qui minor es.

m Matth. 3. 15.

CAPVT XIV.

RES IN QVIBVS EST OBEDIENDVM; ET DEFECTVS contra hunc Obedientiæ gradum.

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE transire licet ad gradus, quos hæc virtus habet ex parte rerum: in quibus Obedientia est præstanda. Supponendum est autem, (vt Sanctus Thomas aduertit) Deo Domino nostro parendum esse in rebus omnibus, quas iubet: nulla excepta, etiāsi sint actus interni, qui ad solum cor spectant: statim enim atque constat, aliquid ipsum iubere: non potest id non esse bonum & studiosum. Quemadmodum enim ex eo quòd ipse sit summa veritas, nihil, quod falsum sit, reuelare potest: ita ex eo quòd sit summa bonitas, nihil potest iubere, quod malum sit. Et quemadmodum Fides inclinat ad credendum quicquid Deus reuelat, iudicans, illud esse verum; etiamsi intellectus non assequatur eius rationem: ita obedientia impellit, ad implendum quicquid Deus iubet; iudicans, illud est iustum: quamuis interdum Præcepti rationem non satis intelligat. sicut contigit in aliquibus rebus extraordinarijs, quas iussit ob fines, quos mox subijciemus. Nam ordinariæ semper adeò sunt cum ratione iunctæ, vt Dauid a *Præcepta Domini* appellet *lucida*, & b *testimonia eius credibilia*

a Psal. 18. 9
b Psal. 92. 5

nimis.

nimis. In hac tamen Obedientia tres gradus distinguere licet. PRIMVS, & quidem maximè necessarius est, implere mandata legis naturalis, & Euangelicæ: in quibus omnes virtutum actus ad salutem nostram necessarij indicati sunt. Qualis est credere, sperare, honorare, & amare Deum, alijsque similes. Ad quem gradum spectat obedientia Diuinis inspirationibus & vocationibus debita; per quas Dominus noster in particulari nos impellit ad horum Præceptorum executionem: quibus si resistatur, est inobedientia. Sed cùm alij sint actus virtutis ex consilio tantum, ad maiorem perfectionem obtinendam, nostramque salutem securiorem reddendam: hi actus sunt materia *Secundi* gradus Obedientiæ: quatenus indicia sunt voluntatis ac desiderij, quo ipse Dominus tenetur, vt omnes perfecti simus. Et qui hoc fine & intentione eos exercet, existimans, ita Deum velle, & illi placere: talis, in quam, præstantiorem exercet Obedientia. Consilium enim non aliud est, quàm quòd ipse Dominus noster insinuet: placere quidem sibi si id præstes; sed nolle, te ad id præstandum obligare. Perfectè autem obediens respondet: O Domine: etiamsi intellligam, quòd nolis me obligare; volo tamen id facere, vt tibi placeam. Ad hunc Obedientiæ gradum spectat, obsequi inspirationibus Diuinis, significantibus nobis, quòd ipse Dominus à nobis velit, circa huiusmodi consilia. Et hinc *tertius* prouenit Obedientiæ gradus: cùm scilicet Deus inspirat res valde arduas, valdeque perfectas, qualis est Castitatis perpetuæ, Religionis, & perfectionis ad infideles, aut hæreticos conuertendos, & aliæ similes. Et sic explentur & perficiuntur tres modi seu gradus c *voluntatis Dei*, quam Apostolus appellat, *bonam, beneplacentem, ac perfectam.*

c *Rom.* 12. 2

§. I.

Obedientia Regularum, & ordinationum Prælatorum.

2.

SIMILES ALII GRADVS INVENIRI possunt in Obedientia Religiosa, quæ complectitur Regulas & Ordinationes Superiorum. In quibus (teste Sancto Thoma) sunt quædam de Præcepto: qualia sunt, quæ spectant ad ipsa vota; & ad quæ ipsa Regula expressè intendit ad culpam obligare transgredientem; & cùm ipse Prælatus in virtute sanctæ Obedientiæ aliquid iniungit. Et hæc omnia pertinent ad primum obedientiæ gradum. cuius transgressio peccatum erit grauius, aut leuius, iuxta materiæ præceptæ grauitatem. Sed præter hæc, multa in Regulis continentur, quæ de Præcepto non sunt, nec sub aliqua culpa obligant: quia solum sunt directiones & Ordinationes, aut statuta, quæ iuuant ad obtinendam celsitudinem perfectionis, quam tales Religiosi sectantur. Quare transgressores tantum fiunt rei pœnæ in eis præscriptæ, aut à Prælato constituendæ. Et huius generis

2. 2. q. 189 a. 9.

sunt Regulæ Ordinis S. Dominici, & nostræ Societatis: quarum transgressio, nisi ex contemptu oriatur, nec lethale nec veniale erit peccatum; sed imperfectio quædá contra id, quod magis conforme esset voluntati Dei, explicatæ à Prælatis, qui talia statuta confecerunt, aut verbo constituunt. Qui non intendût ad eorum custodiam sub culpa obligar e: ne Regula fiat laqueus peccatorum imbecillibus, frequenter impingentibus: fiat verò occasio præstantioris obedientiæ feruêtioribus. Excelsior enim ac generosior est modus obediendi, quem nunc referebamus eius, qui diceret: quamuis Regula sub culpa non me obliget; volo tamen, quod illa proponit, seruare; eò quòd hæc obseruatio placeat Deo. Id enim est facere voluntatem Dei, non solum bonã & placentem, sed etiam magis perfectam. Cùm igitur Religiosus teneatur ita studere perfectioni in Regulis suæ Religionis propositæ: vt, qui à tali studio omnino cessarot, Regulasque contemneret, ad eam obtinendam iuuantes ac dirigentes, grauiter censeretur peccare: ideò titulo & nomine perfectè obedientis tenetur, omnes obseruare: ita vt si eas transgrediatur, etsi non in culpam, in imperfectionem tamen incidat, contra id, quod sui statûs perfectioni debet. Præterea, cùm leues culpæ disponant hominẽ ad lethalis admittendas: etiã inobedientiæ contra Regulas & ordinationes Superiorum disponent ad culpas leues, & etiam ad contemptum, qui est culpa lethalis. Quare zelosus suæ Religionis ac perfectionis, vt remotior sit à culpa, quæ illam offendit & corrumpit, debet meritò omne id cauere, quod ad illam disponit, quamuis non aliud sit, quam imperfectio aliqua contra Regulam: quæ imperfectio vt plurimum est alicui culpæ valde affinis, eò quòd desit illi bonus finis, aut aliqua debita circumstantia. Neque enim gratis, vt superius dicebamus, iubebat Deus, a *Nazareos non solum abstinere à vino & vuis; sed* etiam *ab* ipsis *acinis*. Exprimit enim acinos, qui sicci sunt & insipidi: quia tales comedens vix potest bonum finem habere; aut certè ordinarie erit actus otiosus, aut alicuius inordinatæ voluptatis: sicut qui lutum, aut gypsum masticando oblectaretur. Vult itaque Deus Dominus noster, veros nouæ suæ Legis Nazareos monere, ne contenti sint, non admittere culpam lethalem, quæ iudicium & rationem inuertit ac perturbat; nec venialem, quæ ad illam disponit: sed contendant non admittere etiam imperfectionem contra Regulam, quæ prope accedit ad culpam. Vix enim bonus finis adhiberi potest, cùm quis sciens & volens Regulam transgreditur. Et ordinariè, aut erit actus otiosus; aut nimius amor proprius; aut sensualis & inordinata voluptas, vt palato suo satisfaciat; aut tepiditas & spiritus laxitas, quæ vitium est Acediæ. Remorsus etiam, quem talis trangressio in conscientia relinquit, testimonio est maculæ, quam in anima efficit: si adsit aliquis ex tribus circumstantijs, cum quibus talis transgressio adiuncta habet culpam: quas S. Thomas appellat *contemptum, negligentiam, & libidinem*, hoc est pro libitu, absque

3 Num. 6.

2.2 q. 186. a. 9. ad 1.

que ratione, aut propter delectationem aliquam sensualem. Studeat itaque Religiosus adeo in sua Obedientia gloriari vt integre impleat quicquid in Regulis continetur, & superiores constituunt: nec b *Iota vnum aut vnum apicem* (vt Saluator dixit) nec minimam Regulam aut partem siue circumstantiam eius minimam prætereat. Cumque omnes Christiani teneantur aspirare ad Celsitudinem perfectionis Christianæ, quæ in ipsius Dei amore & perfecta legis ipsius obseruatione continetur, cum ea excellentia: quam in primo tomo explicuimus, multò certè maius studium ponere debent Religiosi in hac perfectione procuranda: cui studio sese addixerunt & consecrarunt.

b Matt 5. 18.

Tract. 1. c. 6 & 8.

Eum in modum, (ait S. Dorotheus) quo qui nouam valdeque pretiosam vestem induerunt, magna cautela attendunt, ne lacer etur, aut aliqua macula etiam paruula conspurcetur; nec luti aliquid aut pulueris ei adhæreat: quod si aliquid tale adhæreat, statim curant excutere, & purgare. Ita feruens Religiosus, qui præstantem gratiæ vestem induit, & Euangelicam perfectionem profitetur: studet, eam in toto suo splendore ita conseruare: vt nec culpa nec imperfectio aliqua ei adhæreat.

Serm. 2.

§.

Sed vlterius adhuc pergere debet, & aspirare ad tertium Obedientiæ gradum multò perfectiorem, non adstrictum Regulæ. Quamuis enim in rigore nullus Religiosus virtute voti Obedientiæ obligetur ad obediendum Prælato, nisi iuxta suam Regulam. Et (vt S. Thomas ait) non tenetur obedire, quando aliquid præcipit Superior contra suam Regulam, aut supra eam: nam in his transgreditur limites suæ iurisdictionis: ideoque ad ea non est legitimus Superior. Perfectus tamen obediens meritò debet se offerre ad obediendum in rebus omnibus, etiam Regulam suam excedentibus. Cum enim obedientia Religiosa sit holocaustum Deo oblatum, nihil de propria voluntate sibi retento; qui reseruat sibi, quod excedit Regulam: non offert Deo holocaustum tam perfectum, atque is qui nihil sibi reseruat; sed offert se ad obediendum in omnibus. Hæc fusè docet S Bernardus his verbis: Is qui profitetur, spondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam sed determinatè secundum Regulam: vt oporteat eum, qui præest, non frænа suæ laxare voluntati super subditos; sed præfixam ex Regula sibi scire mensuram. nec enim se valet extendere potestas Imperantis: nisi quatenus attigerit votum Professionis: vt non imperet aliquid vltrà, nec citrà, & multo minus, quod est contra ipsam Professionem. ergo Prælati iussio vel prohibitio non prætereat terminos Professionis: nec vltrà extendi potest, nec contrahi citrà.

2. 2. q. 104. a. 5 ad 3

q. 186. a. 5. ad 1.

Lib. de Præcep. & Dispens. Colum. 3.

Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promisi; nec plus exigat, quàm promisi. Vota mea nec augeat sine mea voluntate; nec minuat sine certa necessitate. Necessitas quippe non habet legem: & ob hoc excusat dispensationem, quæ eius causa fit. Cæterum subiectus,

ctus huiuſcemodi Obedientiam, quæ voti finibus cohibetur, nouerit imperfectam. Nam perfecta Obedientia legem neſcit; terminis non arctatur, neq; contenta anguſtijs Profeſſionis, largiori voluntate fertur in latitudinem Charitatis, & ad omne quod iniungitur ſpontanea vigore liberalis, alacrisque animi, modum non conſiderans, in infinitam libertatem extenditur: quæ nec metam nec limitem ponit Obedientiæ. Hæc eſt illa, de qua ſignanter Apoſtolus Petrus *Obedientiam* appellat *Charitatis*: pulchre ipſam per hoc ſequeſtrans ab illa inerti & ſeruili obedientia; non charitati prompta, ſed obnoxia neceſſitati. Hæc luſti illius, cui Apoſtolus dicit legem non eſſe poſitam, propria eſt: non quòd ille viuere debeat ſine lege; ſed, quòd non ſit ſoli legi adſtrictus, neque contentus voto cuiuſcunque Profeſſionis, quam magna ſuperat animi deuotione. Hæc omnia in Summa S. Bernardus.

1. Petri. 1. 22.

1. Tim. 1. 9.

Ex His licet cum Sancto Bonauentura colligere: ſi perfecta Obedientia non arctatur ad id quod Regula iubet, quia hæc limitem habet & terminum in eo quod præcipit; obedientiam illam fore excelſiorem, cuius Regula erit excelſior: eò quòd in ea nihil excludatur, niſi quod vergat in detrimentum noſtræ ſalutis, & perfectionis. Quem obedientiæ modum profitetur noſtra Societas Ieſu, vt clarè apparet in eius Conſtitutionibus: in quibus Pater noſter Sanctus Ignatius dicit, vt in omnibus rebus, ad quas poteſt cum Charitate ſe obedientia extendere, Superioribus noſtris pareamus. Hę autem ſunt omnes illæ, in quibus peccatum non cernitur manifeſtè. Quare ſolum peccatum excluditur; reliqua autem omnia ſunt Obedientiæ materia, etiamſi proficiſcendum ſit ad Indos, aut ad Regiones hæreticorum, & infidelium, ad Catholicam Fidem prædicandam, aut pueros & rudes Chriſtianam doctrinam docendos. Et in ipſa Profeſſione ſolenni, fit expreſſa mentio harum duarum rerum: quarum altera adeò eſt excellens ac difficilis; altera verò humilis & facilis. vt tales profeſſi intelligant, ſe teneri ad parendum in rebus omnibus, nulla excluſa, qualiſcunque illa ſit.

In expoſit. Reg. Minor. num c. 1.

Parte 6. c. 1. lit. B.

§. II.

Varij inobedientiæ modi contra gradus Obedientiæ prædictos.

2. 2. q. 105. a. 2.

EX GRADIBVS Obedientiæ in hoc & in proximo capite poſitis, facilè intelligentur gradus inobedientiæ: cuius grauitas (vt Sanctus Thomas ait) præcipue deſumitur ex maiori authoritate præcipientis, & ex magnitudine rei præceptæ. Ex quo fit, vt inobedientia contra Deum, eiusque Præcepta, grauior ſit, quàm contra homines. Nam quò tituli & nomina, quæ nos ad obediendum obſtringunt, maiora ſunt: eò maior eſt culpa non obedire; & quò maior eſt eius excellentia, eſt etiam maior inciuilitas, negligere quod iubetur. Cuius rei illud eſt magnum indicium: quòd vt

I.

ſupra

ſupra diximus, nulli homini parendum eſt contra id quod præcepit Deus: quare, ne quis Deo ſit inobediens, conculcare debet quodcunque hominũ mandatum. Et in hoc ſenſu explicat S. Bernardus illud Heli Sacerdotis ad filios ſuos: a *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* Quod eſt dicere: cùm aliquis homo alterum hominem etiam ſuum Prælatum offendit, non obediendo ei; ne ipſum Deũ offendat: non eſt, quod timeat: Deus enim erit ipſi propitius, apud quem eſt innocens: quamuis homo exiſtimet, ſe iniuria affectum. Si autem contra Deũ peccet, vt homini placeat & obediat: non erit excuſatus, ſed reus: neque erit homo qui poſſit ipſum à culpa illa liberare, niſi Deus ipſe pœnitenti eam remittat. Eadem ratio locum habet inter diuerſos Prælatos, maiores, & minores. Cùm enim maiori obedientia ſit primo loco præſtanda: idcò turpius eſt eidem non obedire. Quare grauior erit Religioſi culpa, quòd ſit Summo Pontifici, qui omnium eſt ſupremus Superior, inobediens; quàm ſi non obediat ſuo Generali: ac proinde inobedientia huic præſtita, grauior erit, quàm ſi Prouinciali, aut alteri ex alijs minoribus Superioribus obedientia denegetur. Et quemadmodum excelſior eſt humilitas, qua quis minimo omniũ Prælatorum ſe ſubijcit: ita Superbia erit maior, quòd quis rebellet cõtra maiorẽ eorũ: ac proinde erit ſuprema ſi rebellet contra ipſum Deũ.

a 1. Reg. 2. 26. De prac. & Dispenſ

Etiam deſumitur inobedientiæ grauitas ex magnitudine, & præſtantia, iut neceſſitate rei præceptæ: neque enim Præcepta omnia & Regulæ æquè obligant; ſed aliæ plus alijs: eò quòd præcipiant aliquid magis neceſſarium, & expediens ad finem à Legislatore intentum: ſiue res alioquin ſit facilis, ſiue difficilis, quæ impleatur. In qua re hanc S. Bernardus tradit Regulam: quòd Obedientia in rebus arduis ac difficilibus ſit præſtantior: eò quòd eorum difficultatem ſuperandam maiori ſit opus fortitudine: eſtque magnum indicium reuerentiæ & amoris erga Deum, quod quis eius cauſa & more rem adeò grauem exequatur. Ac propterea adeò fuit laudata Obedientia b *Abrahami volentis proprium filium ſacrificare*; & multo amplius fuit laude digna Obedientia Chriſti Domini noſtri, qui c *factus eſt obediens vſque ad mortem* & quidem *mortem crucis*. Et in his caſibus inobedientia aliquem habet excuſationis prætextum: contra verò in rebus facilibus eſt magis damnanda: eò quòd inobediens eas negligens, non habeat excuſationem: eſtque magnus Dei contẽptus, & eius Diuina voluntas negligatur & conculcetur in re, quàm ipſe adeo commendat, ac iubet: cum illa ſit aliàs facilis factu. Ac propterea iudicata eſt adeò grauis inobedientia Adami, & Euæ, & vxoris Loth: vt facilè oſtendit punitio vtriuſque ſtatim conſecuta. Et ita intelligẽdum eſt dictum illud Saluatoris: d *Qui in modico iniquus eſt, & in maiori iniquus eſt.* qui enim præceptum, quod facilè ſeruare poteſt, tranſgreditur: citiùs tranſgredietur difficilius; & qui à debili hoſte ſuperatur: faciliùs dedet &

2.

b Geneſ. 22. 12.
c Philip. 2. 8.
d Luc 16. 10.

tradet se fortiori. Et quamuis Obedientia in rebus paruis & facilioribus non sit adeò insignis, ob paruam in executione difficultatem: nihilominus, si propterea seruatur, quod voluntas Diuina maximi fiat; ea ipsa est indicium seruandæ & adhibendæ in rebus difficilioribus. Ac propterea dixit Christus Dominus: *qui fidelis est in minimo: & in maiori fidelis est.* Qui enim adeò Deum reueretur, ac diligit, vt timeat illi displicere & non obedire in modico: signum est, quod non audebit ei displicere in magno. Quare hoc nomine, qui perfectus est obediens, non est cur discrimen faciat inter præcepta magna & parua. Nam in ipsius oculis quæ parua sunt, debent haberi magna: vt ea exequatur, & nullam ob causam transgrediatur; magna autem debent haberi tanquam parua, ob facilitatem, & promptitudinem ad ea seruanda: siquidem vbi magnus est amor: magnus labor censetur esse paruus; sicut etiam ignauia & torpor in amore, causa est, cur paruum præceptum existimetur esse magnum.

1. SED ad inobedientiam redeuntes, varios in ea gradus distinguere possumus circa res ipsas præceptas. Est enim quædam inobedientia clara omnino & aperta, quæ interdum oritur ex præcipiti aliqua & forti passione: cùm scilicet Religiosus aduertit, se male facere transgrediendo Regulam, & non obediendo Superiori: passio tamen iræ, aut ambitionis, celeriter ipsum trahit & raptat, vt suo palato satisfaciat: quamuis vehementiâ illâ transactâ, facti illum pœniteat. Quæ inobedientia ex hac parte est tollerabilis. Qualis fuit inobedientia illius filij, de quo Christus dixit, quòd, cùm eius Pater amanter *illi diceret: fili, vade hodie, operare in vinea mea. Ille autem* impudenter *respondens ait: nolo. Postea autem, pœnitentia motus, abijt*: quam ob causam idem Christus Dominus filium illum tanquam obedientem laudauit, eò quòd opere ipso præstitisset voluntatem patris. Et sæpe huiusmodi inobedientiæ sunt tanquam aquæ guttæ in Caminum missæ, quæ primùm quidem ignem mortificant; sed statim ille cum maiori feruore reuiuiscit: ita hæ culpæ remittunt feruorem Charitatis; sed, qui eas admiserunt, ex pudore suæ inurbanitatis, eiusque pœnitentia excitantur ad maiorem feruorem Obedientiæ: quò præteritam iacturam reparare possint.

Matt. 21. 9.

2. INTERDVM inobedientia oritur ex contemptu & malitia: & hæc est detestanda, præcipuè cùm transit in consuetudinem, & accedit obstinatio & pertinacia. Qualis fuit Saulis: cui dixit Samuel: f *Repugnare Deo, & nolle ei acquiescere, esse quasi sceleris idololatriæ.* Et aduertit Sanctus Bernardus: non dixisse Samuelem: non acquiescere; sed nolle acquiscere, & repugnare cum pertinacia & contemptu, quasi detestans subiectionem, & volens laxam ducere vitam. Sicut etiam populus ille, de quo Ieremias dixit: g *A sæculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: non seruiam,* nec alligatus esse volo præceptis eius. Quod est indicium Diabolicæ superbiæ, quasi Luciferi,

1. Reg. 15. 23.

Ierem. 2. 20.

quem

quem imitatur miser ille, de quo in libro Iob: h *Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberū natum putat*, qui nec onus ferre, nec aliquod ligamen, quo contineatur vult tolerare. Qui inobedientiæ modus est omnino fini Religiosi contrarius: qui præter vincula præceptorum, votis etiam seipsum ligauit, seque obtulit (vt ait Dauid) i *vt sit iumentum in domo ipsius* Dei, & semper sub eius disciplina. Et in rebus quidē grauibus est semper hæc inobedientia perniciosa; in leuioribus autem valde periculosa: quia certa imminet ruina. Iuxta illud Ecclesiastici: k *Qui spernit modica, paulatim decidet*. Quid autem est: *decidet*, nisi de statu excello, quem elegit, in profundam miseriam decidere, quam priùs euaserat: reuersus sicut canis ad vomitum.

h Iob 11.

i Psal. 72. 23.

k Eccli. 19.

ALIVS EST modus inobedientiæ tectæ, quæ ex duplici oritur radice. Aliquando enim procedit ex aliqua ignorantia, obliuione, aut inaduertentia: quia non cogitatur esse inobedientia: cùm tamen & aduerti potuit, ac meritò debuit, esse talem. Quæ culpa est hominum, quam rarò, etiam valde perfecti euadūt: scriptum est enim: l *in multis offendimus omnes*; & m *septies* in die *cadet Iustus*: nam licèt ex ignorantia, & inaduertentiâ, cadit tamen in die: quia non propterea Diuinæ gratiæ lumen amittit; nec lumen illi deest, ad cognoscendam statim suam culpam, & surgendum ex ea. Sed interdum eadem inobedientia oritur ex detestanda astutia iudicij proprij, cæci, & ignorantis: quod ita illam obducit; vt iudicet, esse Obedientiam. Et hanc ait Sanctus Bernardus, esse lepram tanto perniciosiorem, quanto minus est cognita. Cuius malitia & Curatio distinctius apparebit ex dicendis in proximo capite.

3.

l Iacobi 3. 2.

m Prou. 24. 14.

CAPVT XV.

PERFECTIO OBEDIENTIAE IN ABNEGATIONE PROPRII iudicij, & voluntatis promptitudine.

HABET ETIAM OBEDIENTIA SVOS Perfectionis gradus ex parte subditorum, qui obediunt. Præmittendum tamen est: quemadmodū omnes obedire tenentur; ita singulos teneri ad hoc, vt totus homo interior & exterior; anima & corpus; spiritus & caro verè obediant. Spiritus cum suis internis potentijs, intellectu & voluntate; corpus autem cum omnibus suis membris ac sensibus. Ex quo tres insigniores Obedientiæ gradus deducere licet: ita vt in singulis nostris actionibus offeratur Deo, proprij iudicij subiectio; propriæ voluntatis abnegatio; & vniuersalis mortificatio reliquarum omnium potentiarum in omnibus necessarijs, ad exequendum quod iubetur. Obedientia enim (vt supra dictum est) perfectum quoddam est holocaustum, quo Religiosus seip-

ſum totum offert, nihil ſibi reſeruato, quod proprium vocari poſſit; & non commune Deo, ac Prælatis: quorum diſpoſitioni plenè ſe ſubijcit, renuntiantem proprietati nobiliorum ſpiritus potentiarum, intellectus & voluntatis: quia iugulat proprietarium earũ vſum pro ſuo libitu vt iudiciũ ſuũ & volũtatẽ conformet cum Dei eiusq; miniſtrorũ voluntate & iudicio; reliquaſque ſuas potentias his duabus tanquam Reginis ſubijciat. Quare (vt Sanctus Auguſtinus dixit) Obedientia meritò præfertur ſacrificijs, quibus aliena caro iugulatur. ſiquidem in hac iugulatur propria voluntas, ſimul cum propria carne; & propriũm ipſum iudicium cum reliquis potentijs, eius ductum ſequentibus. Ex quo fit, vt Religioſus non cenſeatur ſatisfacere, ſi potentias ſuas externas applicet ad executionem eius, quod iubetur; etiamſi totum perficiat: id enim etiam poſſunt præſtare ſerui, & mancipia, & coacti: ſed neceſſe eſt applicare etiam promptam voluntatem illud ipſum præſtandi: & huius faciat potiſſimam oblationem ac mortificet repugnantias & tædia, quæ oriuntur ex voluntate malè propria, ad ſibi magis placendum, quàm alteri. Sed vlterius etiam progredi oportet & applicare ipſum intellectum ad bene iudicandum & ſentiendum de eo, quod Deus iubet; & approbandum, quod ille præſcribit, non requiſitis alijs rationibus, aut cauſis, cur ita præſcribat. Debet obediens imitari a *Seraphinos*, quos vidit Iſaias, *habentes ſex alas*, quarum duas habebant extenſas, & mouebant, *quaſi vellent volare*: ad ſignificandam (vt ait S. Dionyſius) promptitudinem, celeritatem, ac velocitatem, qua aſcendunt ad æterna contemplanda; & accurrunt ad implenda quæcunque Deus iubet. Ac propterea Dauid eos appellat: b *potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonum eius*, hoc eſt ſtatim atque eius vocem audiunt. Sed quoniam hæc promptitudo duos habet vitricos: alterum ex parte intellectus, qui eſt quaſi oculus voluntatis; alterum ex parte ſenſuum carnis appetituum, qui quaſi pedes ſunt eandem voluntatem trahentes ad id, quod illi appetunt: ideò alijs duabus alis tegunt faciem ſuã; ac proinde etiam oculos; vt oſtendant, ſe ſubijcere ſuum iudicium, & ſancta quadam cæcitate obedire; non ſcrutantes, aut examinantes præcepta Dei: hoc ſolo contenti, quòd ſciant, ea eſſe ipſius. Non volunt volare detectis facie & oculis; ſed tectis, & non alio tegumento, quàm alis proprijs, ſuis ſcilicet conſiderationibus & affectibus: quia ipſimet ſponte & libenter ſeſe tegunt, conſiderantes ignorantiam, qua ex ſeipſis laborant; & imbecillitatem, ad agnoſcenda Diuinæ Sapientiæ arcana in omnibus, quæ conſtituit circa ſuas creaturas; ſummamque eius rectitudinem in omnibus, quæ circa earum gubernationem diſponit. Cui conſiderationi propriæque cognitioni varios adiungunt affectus, humilitatis, reuerentiæ, admirationis, & contractionis in Diuina præſentia. Captiuantes intellectum ſuum, vt credat approbet, & tanquam verum ac ſanctum acceptet, quicquid Deus reuelat, & conſti-

Serm 7. ad Prat. in Extremo.

a *Iſaiæ 6. 2. De cæleſt. Hierar. c. 14.*

b *Pſal. 102. 20.*

tuit

tuit: mortificantes etiam, & præcidentes omnes discursus & ratiocinationes, quæ contra id insurrexerint. Præterea alijs duabus alis suos tegunt pedes, ad significandum, quòd etiam præcindant & mortificent appetitus inferiores, ne proprio suo libitu moueantur ad res terrenas: sed solum ad exequendum, quod iubet Deus: sequentes bona voluntatis rationalis proposita, sicut famuli suum sequuntur Dominum. Alæ, quæ huic rei deseruiunt, sunt considerationes vilitatis, & abiectionis, quam caro ex seipsa habet; & sensualitas ad voluptates & bona terrena malè inclinata; & affectus virtutum moralium, quæ hos appetitus tegunt, & exornant: mortificantes ac donantes eorum passiones. Remotis his duobus impedimentis, proprij iudicij & amoris proprij, remanet cor promptum & paratum ad celeriter implendum quicquid Deus ordinat, dicens cum Dauide: d *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Bis ait, se paratum habere cor. quo significat duas alas, quas hebet extensas & præparatas, ad explendum, quod iusserit Deus: & Sanctus Bernardus eas appellat, *agnitionem & deuotionem. Agnitio* siue consideratio debet esse omnium titulorum & nominum, quibus obstringimur seruire & obedire Deo, tam ex ipsius, quàm ex nostra parte. Nam ille est noster Deus, Creator, & gubernator; Saluator & glorificator, & omne bonum nostrum: nos autem sumus eius Creaturæ, serui, & famuli: vt ipsi seruiamus, & Obediamus: & in hoc nostra bona fortuna consistit; extra quod summa est miseria. *Deuotio* complecti debet omnes affectus amoris, fiduciæ, laudis, & gratitudinis: qui promptos nos, celeresque faciunt & expeditos in rebus omnibus diuini obsequij: ita vt magnam felicitatem, summique gaudij materiam reputemus: quod iubeat aliquid, in quo ei obediamus; & quod occasio aliqua occurrat, in qua ei placeamus. Hoc est alas esse extentas, & moueri quasi ad volandum aptè, & propensè; tantum expectantes ipsius Dei nutum: vt statim volent. Et quoniam talis promptitudo oritur ex Charitate: qui eam promptitudinem habent, vocantur Seraphini, hoc est amore accensi: eò quòd in modum ignis & flammæ mouent semper sese in altum, suspirantes ipsum Deum; & optantes adesse velociter omnibus, quæ illi placent. Et hac ratione implent, quod S. Petrus suadet: e *Castificantes animas vestras in obedientia Charitatis.* Quæ scilicet obedientia oriatur ex amore, & tendat in amorem: satisque sibi reputet esse motiuum amoris, qui ipsum comitetur in omnibus quæ agit, vt Dei mandatis obediat: ita coniungens simul amoris & obedientiæ præceptum, vt amet & obediat ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus suis.

d *Psal.* 56. 8.

Serm. 4. *de verbis Isaiæ.*

e 1. *Pet.* 1. 22.

§. I.

VT QVAS ad perfectam adeò Obedientiam perueniat, quæ iudicij abnegationem & veram voluntatis promptitudinem complectatur, iaciendum est hoc fundamentum: quòd perfectus obediens non debeat præcipue obedire Deo, eò quòd rationes aliquæ adsint, cur res præcepta sit executioni mandanda; sed quòd sit Deus, qui iubet: non quæsita alia causa, cui eius Obedientia innitatur. vt præclare Sanctus Augustinus perpendit, reddens causam cur Deus primis parentibus prohibuerit comedere de ligno scientiæ boni & mali, quod ex se indifferens erat, & potuisset absque peccato alias comedi. Quod, vt ad rem magis explicet, instituit quendam quasi dialogum inter Deum & ipsum Adamum, in hunc modum. Noli (inquit Deus Adamo) hanc arborem tangere. Sed Adamus ait, Quæ arbor hæc est? Si bona: cur eam non tangam? sin mala, cur manet in Paradyso? Respondet Deus: Propterea manet in paradyso, quod bona sit; sed ego nolo, vt tu illam tangas. Sed cur non tangere debeo? Eò quòd velim te obedientem, & non repugnantem. O serue, audi primum tui Domini mandatum: & tunc discès imperantis consilium. Bona est arbor: sed nolo, vt eam tangas: nam ego Dominus sum, tu autem seruus: hæc tota est causa. Quam si parui momenti esse existimas: dedignaris esse seruus. Sed quid tibi aliud magis expedit, quàm tui Domini gubernationi subesse? Quomodo autem eius gubernationi subiectus eris: nisi aliquod tibi præceptum iniungat? Si igitur multum refert, quod aliquid ille iubeat: expedit prohibere tibi, ex hoc ligno comedere: nó ob eius malitiam, sed ob tuam obedientiam. Non potuit Deus distinctius explicare, quantum bonum sit obedientia, quàm rem prohibendo, quæ non esset mala: in qua, Obedientia palmam obtineret; inobedientia autem pœnam acciperet. Hæc Sanctus Augustinus. Ex quo apparet, quàm sit res antiqua, quod Dominus Deus noster res huiusmodi indifferentes præcipiat, nullam reddens rationem seruis suis, cur ita præcipiat. vt discant perfectionem Obedientiæ cum iudicij sui subiectione absque alia causa aut ratione, quàm, quòd ita iubeat Deus. Hoc modo iussit Abrahamum a *egredi de terra sua, ac de domo patris sui*; & vt b *eiiceret ex domo sua filium suum Ismaëlem*; & quod grauius adhuc est, vt c *offerret ipsi filium suum Isaac in holocaustum.* certum tamen illum interius reddens (vt S. Thomas ait) ipsum Deum esse, qui id mandaret: quod ei satisfuit, vt omnino absque aliqua contradictione, aut replica sese abnegaret, & subijceret. Et eodem modo iussit fratrem eius Loth (vt supra perpendimus) non respicere retrò, vt Sodomam pereuntem videret: nulla ratione proposita, cur id præciperet. Et in nouo testamento fuit valde frequens hic obedientiæ modus: & S. Chrysostomus eum valde commẽdat, & exagerat in Apostolo, explicans illam eius sentẽtiam ad Romanos: d *Nolo vos ignorare fratres: quia sæpe proposui venire ad vos, & prohibitus sum vsque ad-*

a Gen. 12. 1.
b c. 21. 12.
c c. 22. 2.
2. 2. q. 171. a. 5
Tract. 3 c. 8.

d Homil. 2. in ad Rom. 1. 13.

huc. Vide, inquit, mensuram fidelis huius serui Obedientiæ, multamque simul æquanimitatem & animi gratitudinem. Quod prohibitus sit, dicit: quamobrem autem, non item. Non enim scrutatur Domini propositum, sed simpliciter obsequitur. Atqui mirum videri poterat, cur tantum Doctorem Deus, ne diuerteret ad vrbẽ adeò splendidam, adeoque magnam; & quam vniuersus orbis suspicit, præpedierit, idque tãto tempore: facilimè liquidẽ, si in potenti hac vrbe victor euasisset, reliquas subditas facile cœpisset. Iã cùm regalem hanc Ciuitatem relinquit, solisque infimis & subditis incumbit, ipsam omnium Reginam & caput negligit. Verum nihil horum curiosè scrutatur, quin potiùs incomprehensibili prouidentiæ cedit, partim animi sui moderationem spectatam faciens: partim erudiens nos omnes, ne factorũ rationem vnquam à Deo exigamus: etiamsi quam plurimos quæ gesta sunt conturbent. Domini siquidem solius est præcipere: seruorum verò parêre. Propterea, quòd prohibitus sit indicat; cuius verò rei gratiâ, nõ item. Quasi dicat: neque ipse causam cognoui; nec scisciari Dei consilium & sententiã volui. Non enim dicit creatura Factori suo, quid me adhunc modum fecisti? Cuiusnam gratiâ, dic mihi, istud discere quæris? Nescis, quòd omnium illi curam habeat, quòd Sapiens sit, quòd nihil agat præter rationem, nihil frustra? Illum te magis amare, quàm proprij parentes ament, ac longo interuallo & paternam pietatem, & maternam solicitudinem superare? nihil igitur præterea quæras, neque vltra hæc septa transilias. Satis siquidem sunt ista, superque satis ad consolationem. Neque dubites, sapienter ab illo omnibus prouisum Hæc S. Chrysostomus. Cuius rationes quemcunque Christianum intellectum conuincunt, vt subiectus sit, ac promptus, ad omnia, quæ Deus iubet ac dirigit; etiamsi eorum causam ipse ignoret.

SED vlterius progrediendum est perfectæ Obedientiæ Religiosæ: vt scilicet eadem iudicij proprij abnegatione Prælatis suis obediat in rebus, quæ non videntur apertè esse malæ. In huiusmodi enim rebus præcipuus gubernator, cui Obedientia præstatur, est ipsemet Deus. Quamuis enim homo in eo, quod præcipit, possit decipi: non tamen potest prouidentia Diuina falli in eo, quod intendit. Cum igitur Prælati mandatum non est iniquum: sufficit, vt ei obediatur, hoc intelligere, quòd Deus infinitè sapiens, potens, ac iustus per eius os loquatur; & per ipsum gubernet: intendens in omnibus commodum eius, qui candidè pro eius amore obedit. Et hac ratione obtinetur perfecta Obedientia, quam Sancti cœcam vocant. Sancta scilicet illa cœcitate, qua gaudebãt Adamus & Heua, antequam serpens oculos eis in ipsorũ perniciem aperiret: cùm causam quæsiuit, cur Deus ipsis comedere prohibuisset ex arbore scientiæ. Dicitur autem hæc obedientia propterea cœca, quòd non habeat curiosos oculos ad examinandam & iudicandam præcepti causam: sed habet tamen simplices & prudentes, ad præcipuam & totalem causam aspiciendam: quod scilicet Deus eiusque minister

id man-

ad Fratres de Monte Dei.

id mandet: & hoc solo contenta est. Arbor, ait Sanctus Bernardus, scientiæ boni & mali debet esse in Patre Spirituali, qui iudicaturus est, non autem iudicandus: ipsius est discernere, quid bonum & quid malum sit: vt alterum iubeat, & prohibeat alterum. Non pertinet autem ad subditum huic iudicio se immiscere; sed ijs, quæ præcipiuntur, obedire. Si enim de huius scientiæ arbore comedat sicut Adamus: eijcietur ex ipso Paradyso. Non enim potest diu in Religione perseuerare Nouitius, qui se reputat prudentem; nec subditus, qui arrogat sibi, quod sit sapiens. Quòd si *verè sapiens esse cupit, stultus fiat*, humiliter & candidè obediendo; non quæsita, aut examinata causa eius, quod præcipitur. Religiosi (ait Sanctus Basilius) sequi debent suum pastorem, sicut oues, audientes eius vocem, eumque sequentes per quamcunque viam ille duxerit; non scrutando curiosè, qua via illas ducat, sed huius rei curam, Pastoris prouidentiæ committentes: cui ex officio incumbit super eas *peruigilare quasi earum rationem reddituro*: ipsis autem quibus non aliud incumbit, quàm sequi & obedire; nam huius rei ratio tantùm exigetur ab eis. Oues (ait Sanctus Gregorius Nanzianzenus) nolite pascere pastores vestros; nolite vos erigere supra id, quod ad vos spectat; ne iudices vestros iudicetis; nec Leges vestris Legislatoribus feratis. Non veniſtis ad Religionem, vt iudicetis; sed vt iudicemini: nolite alienum officium vobis arrogare, vestrum verò relinquere: in vtroque enim offendetis; & damnabimini. Obedite tanquam simplices: & à Deo approbabimini. Sed fusiùs Sanctus Gregorius Papa hoc explicuit, adhibito exemplo Samuelis. Quem iam iacentem Deus vocauit, non aperiens ei quorsum, aut quare vocaret: sed ille mox surrexit: & cogitans, se vocari à suo Prælato Heli; eum accessit; vt, quid ille vellet, intelligeret. Et cùm Heli iussisset redire & decumbere, ille id fecit. Id quod ter ei euenit: exemplum præbens celsissimæ Obedientiæ: quæ (ait) nec Præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit: quia qui omne vitæ suæ iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si, quod sibi præcipitur, operatur. Nescit enim iudicare, quisquis perfectè didicerit obedire. Puer itaque Samuel nec vocatus nec repulsus offenditur: quia vocantis aut repellentis animum examinare noluit: qui in hoc solo gaudere nouerat, quod obediuit. Et quia surgere ad laborem; redire autem ad dormiendum pertinet ad quietem: quid insinuat, nisi quia vtramque nobis vitā præparat: si obedientis animus in eo, quod ait, non nisi obedientiæ bonum pensat? Præceptum namque in hoc solo pensari debet, quod maioris præceptum est: & qui Obedientiæ bonum exequitur, non iniunctum opus debet considerare; sed fructum: quia ad promerenda æternæ vitæ gaudia, non exquiritur qualitas operis; sed mortificatio propriæ, & executio alienæ voluntatis. Vnde & Paulus ait: *Circumcisio nihil prodest, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei.* Iam ego apud omnipotentem Deum nec ea quæ

1. Corinth. 7.

De Conſt. Monaſt. c. 23.

Heb. 13. 17.

Orat. 9.

1. Corinth. 7.

ad labo-

ad laborem; nec ea, quæ ad quietem pertinent, parua sunt: si æternam vitam parare obedientibus possunt. Hæc S. Gregorius: quæ S. Bernardus præclarâ illâ sententiâ confirmat: ipsum, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in ijs, quæ apertè non sunt contra Deum, audire debemus. Contenti eius responso, non alio adhibito præcepti examine. Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorsus voluntatis indicium est: Statuta Seniorum studiosiùs discutere; hærere ad singula, quæ iniunguntur; exigere de quibusque rationem; & malè suspicari de omni præcepto, cuius causa latuerit: neque vnquam libenter obedire, nisi, cùm audire contigerit, quòd fortè libuerit; aut, quod non aliter licere, seu expedire monstrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata satis, imò nimis molesta est huiusce modi obedientia. Non planè hæc illa est, quæ ex Regula traditur, Obedientia sine mora. Intelligat itaq; Religiosus, Prælatum (quemadmodum Sanctus hic loquitur) esse ipsius quasi vice-Deum in terra: idcoque ei cum eadem perfectione obediat, qua ipsi Deo: integra scilicet sui dissidij proprij abnegatione, intuens tanquam totale, aut præcipuum motiuum, & scopum suæ obedientiæ: eam esse Dei voluntatem, vt Superioris præceptum omnino exequatur.

Hoc est velamen illud Ianthinarum pellium, quo Deus iubebat operiri vasa altaris, & tabernaculi cum Aaron illa distribueret Leuitis portanda: ita vt illi ea non tangerent, nec viderent, an essent aurea, aut ærea, aut lignea; neque an eleganter essent fabrefacta, an ruditur: quæ omnia operiebat prædictum velamen, quod erat coloris cœlestis: ad significandum (vt alibi fusiùs est dictũ) quòd obedientes accipere debẽt rem præceptam, hoc cœlesti motiuo tectam, quòd scilicet illa sit voluntas Dei: non hærentes in ea cogitatione: an res præcepta sit præclara, an vilis; pretiosa, an contemptibilis; dulcis an amara; an bene vel male constituta ac directa: sed eam acceptent, qualiscunque sit: propterea quòd Deus illam iubeat; nolentes curiosè lustrare reliquas commoditates, & rationes humanas, quæ sub illo titulo & motiuo continentur: vt eis innitantur.

Et quamuis quædam opera sint ex se ipsis excelsiora & perfectiora, quàm alia: quando tamen aliquod illorum Deus iubet: illud est cæteris præferendum, licèt ex se sit vilius. Tũc enim hyacinthus voluntatis Diuinæ illud reddit cæteris pretiosius. Non tamen propterea negamus licere huic obedientiæ motiuo alia adiungere; & rationes humanas addere, quibus illud fulciatur, & confirmetur. Nam, iacto illo fundamento, animóque decreto parendi, eò quòd Deus iubeat: non est alienum, hyacinthum illum exornare cõmoditatibus spiritualibus, aut temporalibus ex ea Obedientia prouenientibus. Ac propterea idem ipse Dominus præceptis suis promissa addit præmiorũ; & pœnarum minas: quibus intellectus iuuetur & conuincatur, ad iudicandum, bonum sibi esse, quòd illa acceptet. Qui tamen interdum etiam ratio-

» Trall. de præcep. & dispens. co lum. 7.
»
»
»
»
»
»

In Duce Spiritu Trall. c. 8. §. 3.

nem addit: cur aliquid iubeat, quemadmodum Angelus dicens Sancto Ioseph, vt puerum & Matrem eius acciperet, & fugeret in AEgyptum, adiecit: *futurũ est enim, vt Herodes quærat puerum, ad perdendum eum.* Semper tamen attendendũ est, ne Obedientia his præcipuè rationibus, aut cõmoditatibus initatur, ita vt illis deficiẽtibus, executio quoq; deficeret; aut vera ad exequẽdũ prõptitudo. Id. n. esset indiciũ, quòd tale opus non fieret ea recta intentione, vt mandato Dei satisfieret; sed propriæ vtilitatis, aut commoditatis intuitu. Quãuis .n. in externa specie videatur esse. Obedientia: interiùs tamen potius esset propria voluntas, coniuncta proprio iudicio, suggerenti & suadenti, quòd illi arridet. Quamobrem tutior & excelsior modus Obedientiæ est, qui Diuinæ voluntati purè innititur. Vt enim Saluator noster dixit: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.* insinuans hac sentẽtiâ, quòd si intellectus oculus sincere ac simpliciter vnicum eum finem respiciat, placere scilicet Deo in suis actionibus, non inferendo alia motiua commodorum, aut humanorum respectuum: omnes illæ actiones erunt puræ & sanctæ obsque tenebris culparum. Qui tamen oculus intellectûs si offuscetur humoribus iudicij proprij ac curiosi: quod sibi complacet in suis ratiocinationibus, suaque commoda respicit: tunc actiones valde erunt obfuscatæ leprosi sui Ducis leprâ.

Matth 2. 3.

Matth 6. 22.

Luc. 11 34.

CAPVT XVI.

OCCVLTAE INOBEDIENTIAE PROPRII IVdicij, & ratio qua eas contegit.

EX IIS QVAE DICTA SVNT, facilè cernere licet, quantum Religiosis referat infestissimè cũ proprio iudicio contendere. Proprium appellatur, quod à cõmuni Ecclesiæ aut Prælatorũ & maiorũ suorũ sensu ita se seperat, vt nolit eorũ iudiciũ sequi, nec cũ alijs de suis rebus cõferre: quia propriæ prudẽtiæ fidit: cuius proprietates sunt, stultũ esse, temerariũ, curiosũ, inquietũ, arrogãs, & superbũ. Aduersus quẽ hostẽ, ex innumeris malis ac dãnis, quæ adfert, sumenda nobis sunt arma ad illũ derestandũ ac deturbandũ: vt fusè in Duce spirituali diximus: quo Religiosum Lectorem remittimus. Nunc aẽt laruas ei detrahemus, quibus ad nos decipiẽdos vtitur: tunc. n. grauius nos lædit, & ferè sine remedio, accedens sicut lupus ouilla pelle tectus.

Tract. 4. c. 7.

PRIMVM hic latro imitatur pallium hyacinthinum, volens inobedientium, Obedientiæ pallio tegere. Ait enim, se non obedire homini: eò quòd velit obedire Deo. Quasi Deus iuberet, sequi quod proprium dictat iudiciũ; non verò quòd Prælatus præscribit. Ita sentiebat insignis ille proprio iudicio addictus Rex Saul, qui cùm fuisset summè inobediens Dei mandato, gloriabatur tamen, quasi valde obediens. nam Samueli ipsum obiurganti, quod non obediuisset Deo, respondit: *Imò audiui vocem Domini, & ambula*

1.

1. Reg. 15. 20.

ui in via, per quam miſit me Dominus. quaſi ipſum Samuelem ipſe obiurgaret, dicens: valde deciperis Samuel, cum inobedientiæ me notas: nam potiùs fui valde obediens. Nam tu iuſſiſti mactari quicquid eſſet in Amalech: & ita ego feci; ſed, quod optimum erat in gregibus, reſeruaui, vt ſacrificium Deo offerrem, iubenti offerri ſibi ſacrificia ex optimis, ſicut fecit Abel. Sed optimè reſpondit ei Propheta: hanc ſaltam eius obedientiam, eſſe quoddam genus idololatriæ & ariolationis: quam non iuſſit verus, ſed fictus Deus, per proprium ipſius iudicium, quod in hoc caſu confuluit. Qui falſus Deus meritò debet odio haberi à verò obediente, cogitante, ſibi dici à Domino: b *Iſraël, ſi audieris me, non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum. Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os tuum & implebo illud.* quod fuit dicere: ſi vis mihi perfectè obedire, non fabricabis proprio tuo iudicio Deos nouos in corde tuo; nec trades te dijs alienis, iudicium ſequens hoſtium meorum. Ego te eduxi ex mundo, & conſtitui in Religione, in qua ſtatui bene te dirigere ac gubernare: aperi itaque os tuum, vt de rebus agendis me, meosque miniſtros conſulas: & ego illud implebo, dans plenum reſponſum in omnibus, quæ deſideras.

b *Pſalm. 80.10.*

Etiam obtegitur proprium iudicium titulo cuiuſdam puritatis: fugit enim Obedientiam, iudicans ſe hac ratione culpam euadere: cùm tamen incidat in pertinaciam & repugnantiam, quæ culpa eſt multo grauior. Quem admodum infidelis ille, ac ſuperbus Rex, qui iuſſus c *petere ſibi ſignum à Domino Deo* victoriæ, quam illi polliceba tur, reſpondit: *non petam, & non tentabo Dominum.* eo enim colore, quod noluit Deum tentare, (vt aduertit Sanctus Hieronymus) ſuam occultauit inobedientiam: ſed meritò attendere debuit: non eſſe, Deum tentare ſi fiat quod ipſemet Deus iubet. Imò & in viris Sanctis aliquid huiuſmodi euenire ſolet: quamuis abſit proteruia. vt apparuit in Ezechiele excuſante ſe à præſtanda re quadam, quam iubebat Deus; ac dicente: d *non eſt ingreſſa in os meum omnis caro immunda.* Et quando vox cœleſtis iuſſit, Petrum occidere & manducare quadrupedia & ſerpentia terræ, quæ illi ob oculos ponebat, excuſauit ſe Petrus, dicens: e *abſit Domine, quia nunquam manducaui omne commune & immundum*: ſed eadem tamen vox correxit errorem iudicij eius, dicens ei: *quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris.* Præceptum enim Dei mundum illud facit: cùm ipſe nihil præcipere poſſit, quod non ſit mundum. Nec tu huius rei iudex eſſe debes; ſed executor eius, quod Deus iubet.

2.

c *Iſaiæ. 7. 10.*

d *Ezechiel. 4.14.*

e *Actu. 10. 14.*

Generosam Hanc Opinionem & æſtimationem habebant Prophetæ, qui parauerunt Deo in rebus, quæ parum decentes videbantur: iudicantes, ſufficere ſibi Dei mandatum ad hoc, vt res illæ apud ipſos ſanctificatæ, ac decentes, & in honore haberentur; etiamſi in opinione hominum immundæ viderentur, & ignominioſæ. Ita Iſaias,

f Isaiæ. 20 2.

cùm iuberetur à Deo *f ire nudus & discalceatus* per plateas Ierusalem: id fecit absque vlla replica, etiamsi vir esset aliàs nobilissimus. Et Oseas iussus à Deo g *sumere sibi vxorem fornicationum*, quamuis id sua grauitate indignum videretur, non dubitauit tamen *accipere Gomer*, absque vlla excusatione. Vbi enim est iudicij Obedientia: non est ignominiæ nota, aut iusta reprahensio.

g Osee 1.2. Vide Rabe nam. b.

3.

ALIQVANDO etiam iudicium proprium tegit suam inobedientiam exemplo aliquorum Sanctorum: existimat enim, omnia sibi licere, quæ illi fecerunt: non aduertens, deesse sibi Spiritum & specialem motum, quem illi habuerunt; sine quo nec illis licuisset. Quemadmodum Monachus ille, de quo refert Cassianus, quòd, vt Abrahami Obedientiam imitaretur, voluisset proprium filium sacrificare: subijciunt iudicium suum falso Angelo, id iubenti, cùm in re tali subijcere non deberet. Pro cuius rei explicatione aduertendum est: aliquando voluisse Deum particulari sua inspiratione, aliquem inducere ad huiusmodi iudicij abnegationem in rebus extraordinarijs, alioquin non licitis; eamque Obedientiam miraculis comprobasse. Quale refert Seuerus Sulpitius de feruente quodam iuuene. Cui petenti habitum Religionis, respondit Abbas, vt iret ad aliud monasterium: eò quòd non posset ipse ferre disciplinæ seueritatem, quæ ibi seruabatur; neque res adeò difficiles & asperas exequi, quæ ibi iniungebantur. Qui iuuenis magno feruore respondit: se promptissimum esse ad obediendum, & præstandum quicquid iniungeretur etiam ad ingrediendum in magnum aliquem ignem: Cumque prope esset furnus valde accensus, paratus ad panes statim coquendos, Abbas, vt eum probaret, iussit ingredi furnum illum: iuuenis autem absque vlla mora sese intus proiecit; & mansit absque vlla læsione, sicut tres illi pueri, qui missi fuerant in fornacem Babylonicam. Hoc autem, ait, Deus ita disposuit, vt nec Abbas ob asperum durumque suum præceptum affligeretur; nec discipulus ob præstitam Obedientiam & executionem, affligeretur. Qui quamuis Tyro & in prima probatione, inuentus est tamen perfectus: quia in iudicij sui abnegatione fuit perfectus. Nullus tamen ex hoc exemplo occasionem sumere debet alicuius temeritatis: nec superior ad præcipiendum, nec subditus ad obediendum. Non enim extraordinaria huiusmodi inspirauit Deus, vt alij imitentur; sed, vt omnes intelligant: quanti ipse modum hûc Obedientiæ faciat in rebus de se non malis. Quare in huiusmodi rebus nullus debet proprio suo iudicio fidere; sed ordinariam legem sequi, & opera sua cum aliorum consilio facere, cautiores facti ex facto Iephte, de quo Scriptura Diuina refert, quòd, cùm se h *voto* obstrinxisset *offerendi in holocaustum Domino eum qui primus ex domo sua egrederetur, sibiq; reuertenti occurreret*; cùm q; prima ei occurreret *vnigenita filia sua, eam obtulit in holocaustum*, existimans Deo se obedire, sic implendo suum votum: quemadmodum fecerat Abraham in oblatione filij sui; aut venturum aliquem Angelum & id

Collat. 2 c. 7

Dialog. 1. de vita S. Martini

h Iudicum. 11. 31. 39.

pro-

prohibiturum, sicut alter prohibuerat sacrificium Isaac. Sed errauit, & inuenit se deceptum: nam, vt ait Sanctus Ambrosius, oportebat considerare, quòd ipsemet Deus, qui sacrificium Isaac iusserat, cùm vidit Patris & filij promptitudinem, prohibuit sacrificium: ita insinuans, se nolle huiusmodi humanæ carnis oblationes. Quare si Iephte consuluisset legis illius peritos: illi hoc responsum dedissent. Sed quoniam proprio suo iudicio rem egit: noluit Deus eius deceptionem, & iniustum ac temerarium sacrificium impedire; præter alias causas, quas in alio loco attulimus huius euentûs.

Lib 3. de virg. circa med.

In Duce spirituali. Tract. 4. c. 9.

Aliquando etiam iudicium proprium, quamuis sit filius superbiæ, occultat inobedientiam pallio quodam humilitatis, cùm eius studioso & amanti, honorificum aliquid iniungitur. Quod etsi initio recusare non sit damnandum: si tamen iudicij pertinacia perduret: id verò iam humilitatem veram, & Obedientiam destruit. Cuius rei fidem facit: quòd euenit S. Petro, cùm Christus vellet eius pedes lauare: nam inprimis obstupefactus, dixit: *Domine tu mihi lauas pedes?* cui Christus: *quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea.* quasi dicens ei: tu neque finem neque causas, cur id faciam, intelligis: subijce tuum iudicium, & acquiesce mihi, volenti pedes tuos lauare. Sed cum adhuc repugnaret, & specie humilitatis resisteret: respondit ei Christus vehementissimis: *Si non lauero te, non habebis partem mecum*: inobedientiâ enim nemo potest proficere, nec in mea schola perdurare. Et hinc est, quod sæpe Sancti Patres, vt experirentur Obedientiam Nouitiorum, eis iniungebant aliqua, quæ contra humilitatem tendere videbantur: vt viderent quo modo in eis iudicium suum subijcerent. De S. Basilio scribitur, quòd, cùm venisset ad quoddam monasterium, probauerit hac ratione seruentem quendam Tyronem: iussit enim adferre aquam, ad lauandos pedes; cumque illam attulisset: dixit ei S. vir, se velle lauare pedes ipsiusmet Nouitij: qui statim acquieuit. Iussit præterea, vt sequenti die in templo coram omnibus, ab ipso peteret Sacros ordines: qui iudicium suum subijciens, id fecit. Ideoque apud S. illum Prælatum, tanquam perfectè obediès est habitus.

i Ioan. 3. 6

4.

Interdvm etiam proprium iudicium tegit suam inobedientiam pallio necessitatis, propter quam existimat se excusari à transgressione præcepti, quasi non obliget adeo strictè ac seuerè. Quemadmodum Saul, videns, populum à se dilapsum, & hostes in proximo esse, vt ipsum inuaderent k *obtulit holocaustum* contra mandatum Samuelis. Cuius rei causam reddens Samueli, dixit: *necessitate compulsus obtuli holocaustum.* Cui statim Prophera dedit dignum eius temeritate responsum: *stulte* inquit *egisti, nec custodisti mandata Dei tui, quæ præcepit tibi*: neque enim hæc necessitas tuam excusat inobedientiam. Pallium hoc arripit facilè proprium iudicium in occasionibus innumeris, conculcans præcepta & regulas: quasi necessarium sit ad conseruandam sanitatem, aut honorem, aut officij authoritatem, aut ad subuenti-

5.

k 1 Reg 13 9. 12.

endum alicui, miseriæ propriæ, aut alterius, qui ad ipsum aliquo modo spectet. Sed omnes sunt deceptiones & fraudes amoris proprij, consulentis in in suis necessitatibus. idolum iudicij proprij: & hoc semper illi respondet iuxta eius desiderium & votum. Quare n *si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadent.* Perpendit hoc pulchre Sanctus Basilius explicans illud Christi Domini de diuite illo, qui cogitabat intra se dicens: o *quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?* Quem inquit consulis? Ex teipsō captas consilium? plane imprudenti veteris consiliario. Nam ille tibi suadebit, quod tu desideras, dicet enim tibi vt *horrea tua maiora facias*, & illuc congreges omnia tua: si autem Christum consuluisses, præstantiorem vtique consiliarium, suasisset tibi, vt fructus istos pauperibus distribueres. Hunc in modum quicunque in se aduertit affectum aliquem inordinatum ad delitias, honores, aut commodum proprium: non eligat consiliarium, proprium suum iudicium, à quo non expectet rectum consilium; sed dicat cum Dauide: p *consilium meum iustificationes tuæ, & testimonia tua*, consulat quoque quæ Christus Dominus docuit in suo Euangelio; & fideles eius ministros: tunc enim non errabit.

n *Matth. 15. 14. Homil. 6. ex variis, in eum locum.*

o *Luc. 12. 16.*

p *Psal. 118. 24.*

6. DENIQVE, quoniam Charitas operit multitudinem peccatorum, non ea dissimulando, sed plane euellendo: proprium iudicium solet ipsam charitatem adducere ad sua occultanda, excusando scilicet suas inobedientias sub titulo Charitatis: transgrediens Regulas prætextu alijs benefaciendi. existimat enim, se eas non transgredi: vt faciat quod iudicat esse secundum legem Charitatis: cùm tamen potius sit carnalitatis, aut vanitatis. Sicut Religiosus ille, de quo fertur, quòd tempore silentij, & recollectionis, & absque Prælati facultate, illi inciderit desiderium visitandi quendam ægrotum, vt illum consolaretur, & solatium aliquod ei adferret. Cum autem pergeret; transeuntem prope imaginem Christi Crucifixi pungebat conscientia, quod tali tempore, & sine facultate Superioris ægrotum visitaret: quē remorsum vt componeret dicebat sibi ipsi: Charitas est, charitas est: bene potes illam exercere. Et tunc prodijt vox ex Crucifixo dicens: *Non placet mihi ista Charitas*, quia potius erat propria voluntas, falso hoc titulo cooperta. Vera enim Charitas nunquam separat se ab Obedientia. Nam quemadmodum amor proprius excæcat oculos rationis; propriumque iudicium post se trahit, ad iudicandum quod ille cupit: ita Diuinus amor, spiritūs oculos clarificat, vt videat quid iubeat Deus, illudque abnegato proprio iudicio exequatur.

PVT

CAPVT XVII.

PERFECTIO OBEDIENTIAE EX ABNEGATIONE ET *mortificatione propriæ voluntatis.*

CVM OBEDIENTIAE VIRTVS ſedem ſuam in voluntate tanquam in proprio ſubiecto habeat: ideò in ea præcipue proprios ſuos effectus exerit. Inter quos primus, & tanquam reliquorum fundamentum eminet, quod Religioſi voluntatem ſubijciat Dei & ſuorum ſuperiorum voluntati: efficiens, vt in omnibus, quæ vult, aut non vult, ſit illis conformis. In qua ſubiectione & conformitate debet totam ſuam perfectionem collocare: vt his verbis S. Gregorius affirmauit: operator ſtrenuus vitæ ſocialis, & communiter ſecum Deo ſeruientium pius æmulator, ſi æterni meriti ampliorem retributionem per Obedientiæ bonum adipiſci deſiderat, in hoc ſolo ſe cognoſcat excellere: ſi præ cæteris arbitrio maioris propriam ſubdiderit voluntatem. Nam nec magna lucra ieiunij, nec aſperæ vitæ ſtudia, deuotis Chriſti militibus cum maiorum præcepto ſunt conſerenda. Maioris etenim eſt meriti Charitatis iniuncta refectio, ieiunio propria deliberatione ſuſcepto. Qui enim iuſſus, carnem reficit inuitus, ieiunij præmium deuotione promeruit; & ampliorem mercedem Obedientiæ manducando conquiſiuit. Samuel itaque magna promptitudine ſurgens è lecto, ad Sacerdotem Heli acceſſit: vt, quid vellet, intelligeret: & cum eadem promptitudine iuſſus ab eo redijt vt dormiret: nihil enim eorum, quæ iubentur, etiamſi minimum, eſt contemnendum. Hæc in ſubſtantia S. Gregorius. Et idem confirmat omnibus rationibus ſuperius cap. 12. poſitis, ad huius virtutis præſtantiam cõprobandam. Cuius ſecundus effectus eſt, ſtrenuè & viriliter mortificare omnes actus & affectus propriæ voluntatis. Proprium autem cum S. Anſelmo appellamus eam, quæ pro prima Regula ſuorum actuum non Diuinam voluntatem, ſed ſeipſam accipit, libitum ſuum ſequens; quaſi alium Superiorẽ non haberet, à quo dirigeretur. Aut (vt S. Bernardus ait) voluntas propria eſt, quæ neque Dei eſt, neque Prælatorum, nec bonis communis; ſed eſt eius ſolius, qui illam habet cum inordinata ad id, quod ipſam delectat, propẽſione: quamuis in eo conculcet, quod reliquis placet. Cuius damna & incommoda innumera retulimus fusè in Duce ſpirituali. Quæ, licet in omnibus Chriſtianis perniciosiſſima ſit, & omnium peccatorum radix: eius tamen obliquitas & inordinatio maximè apparet in Religiõſis, qui Obedientiæ voto eam Deo Domino noſtro ſacrificarunt: quam tamen in ſuis poſtea actionibus reſumunt, & vſurpant. Qui eſt modus quidam prædæ: quia auferunt Deo partem holocauſti, cùm totum obtuliſſent; accipit autem ſibi, quod optimũ eſt, & quod maxime Deus deſiderabat, cor ſcilicet & libertatem.

2. *Lib de ſimil. c. 6.*

Serm. 3 de R. ſurrect.

Tract. 4. c. 9.

Hoc

Hoc mirificè declarauit Spiritus Sanctus duabus admirandis ſententijs, quibus ad hanc rem eſt vſus. *Prima* eſt, quam dixit, loquens cum Cain: nam cum ipſe acceptaſſet ſacrificium Abel, quod obtulit de primogenitis gregis ſui; & reieciſſet ſacrificium Cain, quod obtulit ex fructibus terræ; & hic vehementer propterea fuiſſet iratus: Deus, vt cauſam manifeſtaret eius, quod fecerat, loquens cum illo, inter alia dixit ei (iuxta translationem 70. Interpretum, quàm multi Sancti Patres ſequuntur) a *nonne ſi recte offeras non recte autem diuidas peccaſti?* quaſi diſtinctiùs ei dixerit: bonum fuit propoſitum, ac deſiderium tuum offerendi mihi ſacrificium: ſed tempore executionis defeciſti: non enim ita bene diuiſiſti, atque frater tuus Abel: qui dedit mihi primogenita gregis ſui, quæ optima ſunt, & reliquis pretioſiora, retinens ſibi reliqua: tu verò contrà, quod deterius erat, hoc eſt fructus terræ mihi dediſti, retinens tibi quod melius erat, & ego plurisfaciebam. Sed maiorem ſpiritum ex hac ſententia deducit glorioſus Doctor Sanctus Auguſtinus, dicens quod Cain in ſuis operibus (quæ Sanctus Ioannes b *maligna* vocat) malè diuidebat: dans Deo aliquid ſuum, ſibi autem ſeipſum: quod omnes faciũt, qui non Dei, ſed ſuam ſectantur voluntatem, &c. quam, dum retinent ſeruant ſibi melius, quod ipſi habent; Deo autem dant deterius. Cain (ait Rupertus Abbas) fuit reprobatus: quia cor ſuum retinuit ſibi, & fructus terræ obtulit Deo. Deus autem a *cor* potius (vt poſtea dixit) *ab eo requirebat*, intellectum ſcilicet & voluntatem, quæ ſunt gregis potentiarum noſtrarum primogenita: & quamdiu hæc primogenita Deo non tradimus, non placent ei noſtræ oblationes: quia iniquam facimus earum deuiſionem. Intelligat igitur Religioſus, voluntatis ſuæ proprietarius, quòd licèt initio, cùm Religionem eſt ingreſſus bene obtulerit; eiusque ſacrificium fuerit à Deo acceptatum, ſicut Abel; eò quòd fuerit ex ſuis primogenitis propter tria edita vota, & præcipue obedientiæ: poſtea tamen in omnibus, quæ ſola ſua propria voluntate facit, non recte diuidit: ideoque ab ipſo Domino reprobantur: eò quòd ſimilia ſint fructibus terræ, quos obtulit Cain, & valde terrena, orta à terrena quadã volũtate, ad ſeipſã & ad terrena bona valde propenſa, & addicta. Cumq; hoc ꝙ deterius eſt, Deo offerat: ſibi retinet, quod melius, magisque precioſum eſt, voluntatem ſcilicet & cor ſuum. Ex quo quid aliud ei eueniet, quàm euenerit ipſi Cain? Nam inprimis propria voluntas ſemper Diuinæ inſpirationi reſiſtit: neque ſcit, quid ſit, ſuum peccatum agnoſcere; neque pœnitentia duci: ſed potius indureſcit, & pergit, ac ruit ſemper, ſicut Cain, in peius. Quamuis enim Deus illi dixiſſet: *quieſce*, ac deſiſte à praua iſta voluntate, quam nunc habes: ipſe autem non obediuit, ſed induruit potius; &, quod voluntas ſuggerebat, executus eſt: educens per fraudem fratrem ſuum foras, & occidens eum. Nam (vt Sanctus Bernardus ait vbi propria voluntas imperat, non habet locum charitas: quæ b *non quærit quæ ſua*

ſunt.

a Gen 4. 4. Vide Pererium in eũ locum.

Lib. 15. de Ciuit. Dei c 7.

b 1. Ioan. 3. 12.

Lib. 4 in Geneſ c. 2.

a Prou. 23. 26.

I.

apud LXX.

b 1. Cor. 13 5.

sum, sed quæ sunt Dei, & fratrum suorum: ac propria voluntas semper quæ sua sunt, & quæ sibi placent, & commodum aliquod adferunt, quærit: etiamsi huius rei gratiâ, opus ei sit, Dei voluntatem & proximi commodum conculcare. Sed vlterius adhuc durities eius & rebellio progreditur. Nam quemadmodum Cain reprehensus à Deo propter hoc crimen, voluit illud Deo ipsi occultare, & impudenter respondit: c *Num custos fratris mei sum ego?* ac mentitus est, negando se scire, vbi frater suus esset: ita propria voluntas adeò est audax & proiecta: vt sua peccata excuset, etiam interdum mentiens, vt ea occultet hominibus. Et, vt idem Sanctus ait, vellet etiam occulta esse Deo; nec Deus illa nosset: quod est, optare quodammodo, ipsum non esse Deum. Non enim esset Deus, qui hominum improbitates non nosceret, nec punire posset. Et hæc suprema miseria est infelicissimæ huius voluntatis. Cuius maxima pœna in hac vita est, quod dixit Deus Cain: *vagus & profugus eris super terram.* Nam voluntas propria à Deo deserta (vt Sanctus Ambrosius ait) semper vaga est, inconstans, & mutabilis; fugiens cœlum, & reptans super terram. O quàm rectè his, qui propriam voluntatem sequuntur, dicere licet illud Sancti Thadei Apost. d *Væ illis, qui in via Cain abierunt*, sequentes propriam voluntatem. Incident enim in eadem miserias, in quas infelix ille incidit; & reprobabuntur odioque habebuntur ab ipso Deo Domino nostro. Qui per Isaiam protulit secundam sententiam in rem præsentem: e *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto*: quando scilicet aliquid subtrahitur eorum, quæ oblata mihi fuerant. Et quoniam hæc rapina est rei, Deo per votum sacratæ, Sancti eam appellant Sacrilegium. Et Sanctus Bernardus adeò rem exaggerat, vt dicat: Nullum sacrilegij crimen reperitur deterius, quàm in voluntatem semel oblata Deo, recipere potestatem. Quo enim res oblata maior est, eo grauior est rapina, si eadem recipiatur. Cumque voluntas sit fons operum bonorum & prauorum: qui eam Deo subtrahit, sibique propriam facit, periculo exponitur, sese in grauia peccata præcipitandi, & in eis perendi. An ex collegio Apostolico (ait idem Sanctus) reprobari quis potest, nisi loculos habens? sunt enim loculi non modo pecuniæ, sed etiam propriæ voluntatis, vsurpatæ scilicet contra Deum, qui eius est Dominus.

8.

c *Genes.* 4. 9.

4.

d *Lib. 1 de Vocat. Gent. c. 2 in epist. Ver. 11.*

e *Isaiæ.* 61. 8.

Epist. vltima.

In Declama in id Ecce, nos reliqui omn *prope finem.*

ET QVAMVIS res, quæ fit, sit ex se bona & Sancta, ait Sanctus Basilius, rapina est eam facere contra prohibitionem Superioris: nec vtilis erit, sed noxia. Deus enim odio habet rapinam in holocausto, hoc est eum odit; qui, quod alienum est, accipit eo titulo, vt aliquod Deo obsequium præstet. & sicut qui furaretur, vt eleemosynam faceret: talis eleemosyna odio haberetur à DEO: eò quòd fieret cum iniuria proximi: ita DEVS odio habet oblationem operis boni, quod ei offert Religiosus contra

Serm de abdic rer 1 Reg 15. 7 & 18. brevio rum.

Prælati obedientiam : non enim offert, quod suum est ; sed quod Prælati, cuius voluntati priùs traditum erat. Voluntas præterea propria & ipsa Diuina, proprietates habent valde repugnantes. Propria enim (vt ait Sanctus Bernardus) conuertit bonum in malum, & preciosum in vile; & ieiunium ac sacrificium, quod ex se fuisset Deo valde gratum, odio habetur, quando inficitur lepra propriæ voluntatis. At obedientia conuertit vile in preciosum, & quod abiectum est exaltat in magnam sublimitatem. Ac propterea Samuel dixit Sauli: *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obediatur voci Domini? melior est enim obedientia, quàm victimæ; & auscultare magis, quàm offerre adipem arietum.* quasi distinctiùs dixerit: nullum opus, etiam ali optimum, magnique meriti videatur: si cum obedientia comparetur, alicuius momenti esse iudicabitur: & Religio ac pietas, siue deuotio, contra id, quod Deus iubet, tendens, falsa prorsus est. Solum enim Diuinæ voluntatis fundamentum veram dat bonitatem, stabilitatem, & valorem omni operi studioso, fundamento sublato propriæ voluntatis.

serm. 7. in Cantica.

1. Reg. 15. 22.

Ex quo deduco: supremam veri obedientis curam versari debere circa mortificationem affectuum, & impulsuum propriæ voluntatis. Hunc enim ait Cassianus, esse finem vocationis eius: & in hoc, ait Sanctus Bonauentura, omnem Religionis eius perfectionem consistere. Et vt Sanctus Ephrem dixit: eò proficiet magis, quò amplius mortificauerit, ac subiecerit propriam voluntatem. Eum in modum, quo Sanctus Augustinus dixit; imminutionem cupiditatis, incrementum esse charitatis; & huius perfectionem, esse, omni cupiditate carere. Quare dicere licet: maximam propriæ voluntatis mortificationem esse augmentum Obedientiæ, qua Diuina voluntas executioni mandatur: perfectionem autē executionis Diuinæ voluntatis consistere in plena propriæ voluntatis spoliatione, & amplexu supremæ Spiritûs paupertatis, quæ hominem exuit & euacuat à seipso, & omnibus voluntatis propriæ actibus vt superius est dictum.

collat. 19. c. 8 In spe culo diuipl. par 1 c 4. De vita spirit. num. 12. Lib 85. quæstionum q 36. tomo 6.

AD HANC perfectionem his gradibus ascenditur. *Primus* est, nihil vnquam facere contra expressam Prælati prohibitionem; neque contra id, quod creditur eius esse voluntatis. Et hinc ad *Secundum* ascenditur, quem Sanctus Basilius vocat, non facere quicquam in occulto cum desiderio, ne Superiori innotescat. Nam quamuis verum sit, licere Religioso multa bona opera facere, sibi non prohibita, nec petita à Superioribus facultate; desiderium tamen ea occultandi ex timore, quod Prælatus, si sciret, prohiberet: effectus est propriæ voluntatis, non Deum sed seipsam quærentis: ideoque quicquid Superiore insciente fit, id quodam modo furtum esse. Quare qui maiorem perfectionem desiderat, *tertium* gradum conscendere debet, quo desideret, quoad fieri possit, approbationē Superioris habere

c. 8.

Serm de dedicat. templi.

ad om-

ad oēs ſuas actiones: ſic enim magis illæ erunt meritoriæ, magisq; ſecuræ: cū in modum, quo antiqui Monachi (vt Author eſt Caſſianus) facultatem hanc etiam ad res exiguas, & neceſſarias petebant: quò magis mortificarent ſuam voluntatem, & inanem gloriam. *Quartus* gradus eſt, nunquam quærere directè aut indirectè, Superioris voluntatem in huiuſmodi facultate concedenda, flectere, & ad ſuam pertrahere: ſed ex animo optare, vt liberè & abſque vllo reſpectu ille conſtituat, & præſcribat quod magis expediet; eamque reſignationem habere, de qua nunc dicemus. Lib. 4 c. 10.

CAPVT XVIII.

INDIFFERENTIA ET RESIGNATIO PROPRIAE VOLVNTATIS voluntati Dei & Prælatorum; & ratio facultatem ab eis petendi, ſeq; ad id quod illi volunt, ſed non iubent, offerendi.

PERFECTA PROPRIAE VOLVNTATIS MORTIFICATIO, de qua hactenus diximus, ſecum adfert fideles duas heroicæ obedientiæ ſocias, quas *indifferentiam & reſignationem* appellamus. INDIFFERENTIA in eo eſt poſita, vt Religioſus non magis ad vnam partem inclinet, quàm ad alteram. Quemadmodum ſtateræ bilances, quarum examen ita rectum ſtat, vt neque ad vnam, neque ad alteram inclinet, donec pondus impoſitum alteram demittat: ita perfectus obediens, quamuis decreuerit omnia exequi, quæ ſunt ex præcepto, Regula, aut Ordinatione; fugere verò quæ illis repugnant, & quæcunque ſunt mala: ad reliquas tamen res pendet; &, quod in ſe eſt, non inclinat pondere affectûs alicuius inordinati: ſed æque eſt indifferens ad eas præſtandas, vel relinquendas; expectans pondus obedientiæ aut ordinationis Superioris: vt quò ille voluerit, abſque repugnantia, aut contradictione eò tendat: non agens, vt Superior ad aliam partem inclinet. Ita enim voluntatem ſuam ad huiuſmodi res rectam habet ac indifferentem, vt omnino ſit ita Superioris voluntati reſignata; vt pleno Dominio & poteſtate vtatur ea, ad quam partem voluerit. Eum etiam in modum, quo quis beneficium, aut officium, quod habet, ita alteri reſignat; vt totum ius ſuum in eum transferat ad liberum eius vſum.

RESIGNATIO eſt animi decretum & generalis reſolutio ad faciendum quicquid Superior voluerit, ſeruans tamen indifferentiam ad quæuis particularia, donec Superior aliquid indicet aut decernat. Eum in modum, quo Saulus dixit Chriſto Domino: a *Domine, quid me vis facere?* hoc eſt, iube quicquid volueris: ſum enim indifferens, reſignatus, & promptus, ad exequendum quicquid iuſſeris. O verbum (ait Sanctus Bernardus) breue, ſed plenum, viuum, efficax, omnique laude dignum! *Breue* eſt, eò a *Actuum 9. 6 Serm. in cō uerſ. S. Pauli.*

quòd sine circuitu aperit quod sentit; est *plenum*: quia ad omnia, quæ Deus iubere voluerit, sese offert, nulla re excepta, quantumuis difficili, amara, & contemptibili; est *viuum*: quia oritur ex magno feruore Spiritûs, à Diuina gratia viuificati; est *efficax*: eò quòd prodeat cum adeò firma resolutione: vt factum putet, quòd Deus iniunxerit. est denique omni *laude dignum*: quia in eo verbo, quasi compendio quodam Christiana ac Religiosa perfectio continetur: ideoque valde proprium est eorum, qui talem perfectionem sectantur. qui propterea meritò deberent cum simili feruore illud proferre suis Prælatis & Magistris; & qui hoc modo incipit, sicut Sanctus Paulus, iam in ipsis initijs est perfectus. Et, vt idem Sanctus Bernardus dixit, ferè ante perueniet, quàm ire cœperit. nam in hac adeò heroica resolutione, quasi in semine sunt omnes virtutes vitæ Religiosæ.

S. Bern. super cit.

SED PAVCI TAMEN sunt, qui illud verbum cum tanta perfectione proferant: multi enim ad duo vitiosa extrema declinant. Alterum eorum, qui ore quidem Superiori dicunt: *quid me vis facere?* corde autem & opere optant, Superiorem ipsis respondere, quod Saluator noster duobus illis cœcis dixit: b *Quid vultis, vt faciam vobis*; & annuere ipsis in omnibus; quæ ipsi petunt: nec quicquam negare. Aperiunt autem ipsi falsam suam resignationem in ijs, quæ petunt, quatuor indicijs. *Primum* est, quòd petant precibus importunis, adhibentes multos intercessores. *Secundum*, quòd replicent & contendant instantiâ nimia; etiamsi semel & iterum negetur, quod petunt. *Tertium* est, quòd conquerantur de Superiore ac contra ipsum murmurent, si negat, magnamque ostendunt tristitiam: vt propterea Superior, eorum petitioni annuat. *Quartum*, quòd varias allegent rationes, argumenta, exaggerationes, & animi affectus prodant: non quibus veritatem, & necessitatem manifestent; sed vt persuadeant, concedi sibi, quod petunt. Nam neque animum habent, ad mortificandas suas propensiones, & vehementia desideria, quæ in eorum corde feruent, suntque manifesti propriæ voluntatis effectus: neque tamen volunt ea palam & aperte sequi, contra iudicium & voluntatem Superioris: sed flectere eum conantur, vt ipsorum voluntatem ille approbet. Quasi dicerent: iubeas me hoc facere: quia valde mihi arridet, vt faciam. Quamobrem, vt idem Sanctus Bernardus ait, in oculis Dei tales non sunt verè Obedientes; neque ipsi Prælato: sed Prælatus potius eis obedit, cum iniuria voluntatis Diuinæ, qua tanquam pallio vtuntur, vt eius hostem, voluntatem propriâ, tegant. Et solet exitus eorum fraudem aperire: nam, vt plurimum, quæ ipsi in suum commodum quærunt: vertitur in proprium detrimentum: vt ex multis exemplis constat: quæ in vitis SS. Patrum referuntur. Nam quidam vi obtinuit à Prælato facultatem recipiendi se in desertum locum: vbi fuit à Dæmone deceptus. Alius importunè facultatem extorsit eundi

b Matt. 20. 33. Luc 18. 41.

erm. de ribus ordi- ub. Eccles.

ad In-

ad Infideles, vt esset Martyr: & in ea occasione cõstitutus fidẽ negauit. Alius, qui in Culina manens, donum habebat lacrymarum: facultatem obtinuit orandi semper in cella, in qua donum, quod habebat, amisit. Alij importune facultatem obtinent ad mutanda loca, & perfectiones alicuius solatij, & res alias ad dælitias & honorem pertinentes. Quas si Superior neget, illi replicant, & instant, donec concedantur.

ET tunc ipsi contenti manent, iudicantes se illa facere ex Obedientia: cùm tamen in oculis Dei inobedientia sit, & propria voluntas. Ideoque meritò Deus permittit, ne finem obtineant, quem quærebant; sed contrarium. Eum in modum quo refert scriptura Sacra, quod cùm Absolom rebellaret contra Regem Dauid Patrem suum, eiusque exercitu dissipato, fuisset ipse à Duce Ioab interfectus, c *Achimaas petijt à Ioab facultatem ferendi ad Regem Dauid eius victoriæ nuntium*, honorarium aliquod sperans. ad quem Ioab dixit, non expedire ipsi, nuntium esse in tali occasione, qua Absolom esset mortuus: quare alium ipse nuntium misit. sed instante Achimaas, etiamsi blandè secundò Ioab denegasset, tertiò tamen instante, & contendente illo, annuit Ioab: & ipse eodem momento discessit; & per compendium quoddam præuenit alterum nuntium; & ita primus Regi nuntiauit victoriam.

c 2. Reg. 18. 9.

SED BREVI eum pœnituit: quia se aduertit deceptum. Dauid enim, cùm intellexit mortem Absolom, gaudium ex victoria conuertit in tristem planctum, quo omnes repleuit tristitia. Hunc in modum multi sunt adeò importuni in eo quod petunt, vt Prælati etiam videntes non expedire illis: annuunt tamen: tum vt seipsos à molesta illa importunitate expediant; tum, quòd maius aliud detrimentum vereantur ex aperta inobedientia, & repugnantia, si negent illis facultatem. Imo interdum, cùm Deus videat subditorum corda non satis resignata, quamuis id ore non ostendant, eos tamen punit, permittens, Superiores errare, annuendo ipsis. In quo locum habet, quod ipse per Ezechielem dixit: d *Iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas erit respondentis.*

d Ezech. 14 9.

QVAMOBREM si Dei voluntatem nosse desideras, esseque vere Obediens: quærenda tibi illa est (vt Sanctus Augustinus ait) corde sincero, proponens tuam necessitatem ac desiderium breuibus ac sinceris verbis: & ostendens veram indifferentiam, ac resignationem: & Prælato liberum relinquens, vt iuxta id, quod tibi magis expedire iudicauerit, id concedat, aut neget. Hoc enim erit tibi, quod Deus à te vult; &, si id præstiteris, eris obediens. Imitatus modestum illum ac resignatum modum, quo obediens illa Ruth (vt suo loco diximus) petijt à Noemi licentiam exeundi ad laborandum, dicens: e *si iubes, vadam in agrum, & colligam spicas.* Dixit *si vis*

Conci. 2. in Psalm. 31.

Tom. 1. tract 2. c. 9.

e Rub. 2. 2.

& *iubes*: quia ſubditus nunquam debet cum Superiore loquens hoc verbo vti *Volo* aut *nolo*: eo quod ſit inurbanum, audax, & non reſignatum. Qualè fuit duorum illorum diſcipulorum, qui Chriſto Domino noſtro dixerunt: f *Magiſter*, VOLVMVS *vt quodcunque petierimus facias nobis.* Qui cùm, quid vellent, aperuiſſent, acceperunt dignum ſua propoſitione reſponſum. dixit enim illis Dominus: *Neſcitis quid petatis* nec modum quidem petendi aptum tenetis: non enim dicendum erat, VOLVMVS; ſed, Magiſter, ſi vis, & ita expedit, da nobis hoc, quod cupimus. Vt plurimum enim cor non benè reſignatum, ſicut in modo petendi, etiam in eo quod petit, impingit. Defectus enim reſignationis oritur ex Superbia, aut ſenſualitate, aut cupiditate: quæ impellunt ad petendum, quod honori, indulgentiæ, aut lucro eſt magis conforme: non curantes, an expediat, necne. Sed obliquis hiſce affectionibus mortificatis, quæ vt propriam voluntatem, ita alienam flectere conantur: ſicut adhibetur modus reſignatus, & intentio bona in petendo: ita etiam, aut petitur quod æquum eſt; aut, ſi ex ignorantia aliquis oſt defectus, prudentiâ Prælati reparatur; & ſubditus æquè manet contentus ſiue concedatur, ſiue non: quod petit: non enim, quod ſibi placeret, intendebat; ſed quod Deo, per Superiorem ſignificatum.

f *Marci.10. 35.*

ALTERVM extremum, in quod aliqui ſub indifferentiæ & reſignationis prætextu impingunt, eſt, quod neque petere aliquid velint, nec facere, præter ea, ad quæ iuxta ſuum ſtatum tenentur: ſed expectare donec Superior expreſsè aliquid iniungat: Quod interdum procedit ex ſcrupulo: quia exiſtimant, quicquid ipſi petant, à propria voluntate prouenire; ideoque tutius eſſe, manere in eo, quod Sanctus Paulus dixit: *Domine quid vis, vt faciam?* & ita exuere omnem propriæ voluntatis actum: nullo particulari indicio rei alicuius inſinuato ipſi Prælato. Aliquando etiam oritur ex tepiditate ſpiritûs, aut ex repugnantia ſub prætextu non faciendi ſuam voluntatem: cùm tamen in hoc potius eam ſequatur, quàm in illo alio. Cùm enim non libenter crucem ferant: nolunt ad ferendam ſe offerre; ſed expectare donec alius illam eis imponat; ac iubeat, quid ſit agendum. Et hoc extremum eſt quoque valde noxium: multi enim ſunt caſus, in quibus perfectus obediens poſſit ac debeat expreſſam Superioris voluntatem præuenire; & aliquid ab eo petere, aut ſuum deſiderium proponere, modò id fiat cum reſignatione iam dicta.

1. PRIMVS caſus eſt, cum Superior inſinuat, ſe cupere, vt aliquid faciamus: quamuis iuſtis ex cauſis nolit expreſsè mandare: quaſi expectans, vt id ab ipſo petamus. Et tunc id petere, & ad præſtandum ſe offerre, eſt multo maior perfectio. Quemadmodum fecit Iſaias Propheta, cum ei Dominus apparuiſſet Seraphinis ſtipatus, qui cùm vellet ſeuerum quendam & terribilem nuntium ad populum ſuum mittere, dixit: g *quem mittam? & quis i-*

g *Iſaiæ. 6. 8.*

bit no-

bit nobis? quam vocem, vt audiuit Isaias, statim dixit: *Ecce ego, mitte me.* Quis dubitet in tali occasione valde perfectam fuisse, Deoque placuisse hanc obedientiam? & fuisset sane Isaias valde parcus, nisi se ad eam obtulisset. Similiter fuit heroicum trium insignium virorum facinus, qui statim atque audiuerunt Dauidem dicentem: *O si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem iuxta portam.* Illi statim, non expectantes Dauidis mandatum, *irruperunt Castra Philistinorum*, qui transitum in Bethlehem prohibebant, & cum periculo vitæ *hauserunt aquam de cisterna, & attulerunt ad Dauid*, vt biberet: in quo facto voluntatem & animi promptitudinem ei seruiendi ostenderunt. Vt ex hoc milites veri Dauidis Christi Domini nostri intelligant: qua ratione promptos se offerre debeant ad voluntatem Diuinam exequendam, non solum cùm aliquid ipse per suos ministros expresse iubet; sed etiam quando aliqua dant indicia suæ voluntatis aut desiderij ad gloriam Dei. h 2. Reg. 23. 16.

SECVNDVS casus, qui priorem magis illustrat, & moderatur, est, cùm res bona, quam Superiores cupiunt iubere, aut nos optamus facere, laboriosa est, nostræque carni molesta, vilis, & abiecta in oculis mundi; & quam ex ipsa natura horremus. Tunc enim insignis propriæ abnegationis indicium est, ad rem illam exequendam nos offerre, antequam Superior eam iniungat. Sic enim nihil decedit Obedientiæ, sed potius perficitur: vt Sanctus Gregorius docet, & nos alibi fusiùs declarauimus. Nam quemadmodum nó est contra perfectam resignationem, horrere, quod in nobis est, res honorificas & blandas, quas mundus & caro desiderant: vt sic meliùs nostrum imitemur Saluatorem: ita non aduersatur eidem etiam, ad Christi Domini imitationem, amemus ac desideremus ex parte nostra, res viles & molestas, quas caro & mundus perhorrescunt. Nam Christus, vt mundo manifestaret voluntatem ac desideria, quibus tenebatur, patri suo obediendi, eiusque mandatum seruandi, *i processit obuiam venientibus ad ipsum comprehendendum*; & obtulit se sponte & promptè, ad cruciatus omnes, quos ipsi inferre vellent. 2. Lib. 31. mor. c. 13. In Duce spirit. Tract. 4. c. 10 §. 4. i Ioan. 18. 4

TERTIVS casus est, cùm magnos in nobis Diuini Spiritus impulsus sentimus ad res aliquas præclaras in nostrum siue proximorum nostrorũ profectum exercendas. Quæ, quòd tales sint, nec possunt nec debent absque cõsultatione & approbatione Superioris exerceri. Ac proinde ipsemet Deus, qui seruentia adeò desideria inspirat, vult, illa manifestari & proponi; & offerre nos, quod in nobis est, ad ea præstanda paratos. Cum ea tamen resignatione, vt cum illa Ruth solum dicamus: *si iubes, vadam in agrũ*: hoc est, si probas, faciam talem pœnitentiam, aut suscipiam talem peregrinationem, aut aggrediar tale cœptum apud Indos, aut hæreticos: quod si non probas: neque ego volo: neque enim aliud velle habeo, quàm Dei; per eum mihi manifestatum, quem ipse suo loco substituit. 3.

AD EANDEM perfectionem ſpectat, vt cùm Prælatus aliquid faciendum iniungit, offeramus nos, ad alia etiam, quæ iuuant ad plenius perfectiusque illa præſtanda: quamuis. hæc ille non iubeat, iuxta illud Apoſtoli ad Philemonem: k *confidens in Obedientia tua ſcripſi tibi: ſciens quoniam & ſuper id, quod dico, facies.* Nam perfecte Obedienti non ſatis eſt, quod Obedientiæ præceptum ſonat: ſed promptam voluntatem oſtendit faciendi quicquid conijcit, Deum & Prælatum in eo caſu optare: vt præceptum opus ſit valde perfectum. Eum in modum quo Dauidi petenti ab Areuna l *aream ad ædificandum altare Domino, in quo ſacrificium offerret.* Ille eam ſtatim obtulit, dicēs: *accipias aream; habes quoque boues in holocauſtum, & plauſtrum, & iuga boum in vſum lignorum*: quæ obtulit præter aream petitam: quia videbat, ea omnia ſpectare ad faciliùs exequendum, quod Dauid intendebat.

k *Ad Philē. ver. 21.*

2 *Reg. 24 6.*

SED multò magis in hoc propoſito elucet Saluatoris noſtri Obedientia: qui ex patris præcepto mortuus eſt pro hominum redemptione, ſicut ipſe ſæpius eſt proteſtatus. Quod tamen præceptum non ſe extendebat ad omnes circumſtantias, & mortis ſuæ crudelitates; ſed ipſe immenſa ſua charitate, & feruenti Obedientia non ſolum obtulit ſe ad mortem crucis ſibi imperatam; ſed etiam ad flagella, ſpinas, & opprobria; & reliqua quæ mortem ipſam præceſſerunt: m *exemplum præbens* perfectiſſimæ Obedientiæ omnibus ſuis diſcipulis: *vt ſequerentur* ſicut Sanctus Petrus dixit *veſtigia eius*, valdeque eminenter eius præcepta cuſtodient.

Tho. 3. p. 47. a 7. uarez to no. 1. m 3. P. Diſp 43 Sect. 3.

n 1. *Petri. 21.*

IN IDEM ſecundum extremum impingunt etiam alij, alia via valde diuerſa. Qui conſeruandæ indifferentiæ & reſignationis titulo, acceptant abſque vlla replica aut oppoſitione, quicquid ſibi præſcribitur. *Prima* via eſt, quando ea, quæ iniunguntur, ſunt ex ſe honorifica & ſplendida, aut palato & carni valde grata: in quibus tamen aliquod ſubeſt periculum. Nam iuxta Sancti Gregorij doctrinam: quemadmodum eſt indicium humilitatis & feruoris ſpiritûs, quòd quis ſe offerat, vt laborioſa & contemptibilia ſibi iniungantur: ita etiam refugere eorum contraria, eandem virtutem prodit. Sicut videmus Moyſen & Ieremiam refugiſſe officium honorificum, quod illis Deus Iniungebat: adferentes pro ſe, quod non eſſent ad talia munia ſufficientes. Et multi Sancti replicarunt, cùm illis proponebantur officia gubernandi: in qua re perſtiterunt repugnantes, donec accederet præceptum ſiue mandatum, quo ad acceptandum obſtringerentur. Nam tunc ita facere debet reſignatio ſuum officium: vt collum ſuum Obedientiæ iugo ſubijciat.

1.

ALTER caſus & via eſt, cũ ſubdito ipſi aliquæ rationes occurrunt alicuius momenti; & exiſtimat, Prælatum non eſſe earum conſciũ: nã, ſi noſſet; non talia iuberet. Tunc inquam præſtat, eas Superiori proponere; non con-

2.

tradicendi animo, sed veritatem explicandi: vt absque deceptione Superior eligat, quod iudicaverit magis expedire. Nam (vt S. Gregorius quendam casum referens ait) non est res noua, quòd Superiores tanquam homines decipiantur: siue, quòd ipsi non satis attendant, quid constituant; siue, quòd alij falsis informationibus ipsos decipiant. Quemadmodum Dauid, etiamsi esset Propheta, deceptus est, proferens sententiam contra innocentem filiũ Ionatæ ex falsa Sibæ famuli eius informatione: & cùm innocens rationem sui, Dauidi redderet, reuocauit partẽ eius, quod ex mala informatione priùs constituerat. Et quoniam Diuina prouidentia non reijcit nostram cooperationem ac diligentiam ad errores præueniendos: non aduertatur, sed potius est conforme prouidentiæ, Prælatum informare de incommodis, quæ eius ordinatio adferet: cum resignatione tamen ad exequendum, quod vltimò ille decreuerit, vbi non erit manifestum peccati periculum. Et idem S. Gregorius cõfirmat hoc exemplo S. Nonnosi Monachi, qui audiens: Abbatem mittere Monachos ad laborandum in Oliuetis secularium, vt parum aliquid olei colligerent, quò Monasterij paupertati subueniretur: Sanctus ille proposuit Abbati ingens periculum, cui illos exponebat amittendi spiritum: quare demisse petijt, ne eos mitteret: cuius viri Sanctum zelum Deus insigni quodam miraculo confirmauit: multiplicauit enim modicum olei, quod domi habebant in multo maiorem quantitatem, quam ipsi Monachi collegissent.

Lib. 1. dialog. cap 4.

2 Reg. 16. 3. & c. 19 26. 29.

Lib 1. Dialo. c. 7.

TERTIVS casus est, quando res, quæ præscribitur, adeò est laboriosa, & molesta vt imbecillis caro naturaliter refugiat, eam aggredi: Et quamuis magna sit fortitudo, in huiusmodi casibus tacere, & rem aggredi, & experiri, an leo ille adeò sit ferus, atque primo aspectu apparet? Qui tamen valde graue onus experitur; poterit cum animi demissione ac resignatione imbecillitatem suam proponere. Eum in modum, quo Christus Dominus noster ad solatiũ debilium, cùm videret animam suam præ tristitia & passionis instantis timore afflictam, & præcepto eam acceptandi constrictam: dixit Patri suo: n *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* In primo ostendit carnis suæ imbecillitatem: in secundo manifestauit resignationem & promptitudinem sui spiritus. Qua potest cum magna perfectione conseruari, etiamsi caro aggredi recuset. Cuius indicium est: si statim, atque vltima Superioris resolutio ei innotescit, animum ipse assumat (vt ait sanctus Basilius) ad suam Obedientiam exequendam, etiam valde amaram ac difficilem: quemadmodum Saluator ipse ex Oratione statim surrexit ad bibendum calicem suæ passionis: quia vidit eam esse æterni sui Patris voluntatem.

3.

n *Matth. 26. 39.*

De Const. monastica c. 28.

Non enim te abiecerunt, sed me: ne regnem super eos. Sed an cum Respublica Regem habet, à quo regatur: non regant Deus in ea? Rex enim non regnat, nisi propter authoritatem, quam à Deo habet. Sed aliter tamen Deus regnat in Ecclesia & Religione per Prælatos Ecclesiasticos, assistens earum gubernationi magis speciali prouidentia, quàm gubernationi secularium, per eorum Reges. Nam etsi verum sit: hos etiam regere nomine ipsius Dei: id tamen fit prouidentia magis generali, quæ; cum altera illa collata, est quasi subditi nolint, Deum in ipsis regnare. Cùm igitur pater cœlestis Religiosos gubernet per Samuelem, hoc est, per Prælatum, speciali sua prouidentia ipsis assignatum: hunc diligere ac reuereri, eidemque obedire sicut ipsi Deo debent; & quidem multò exactius, quàm seculares subditi temporalibus Dominis obtemperant. Neque degenerat ab hac significatione nomen Samuelis, quod, teste S. Hieronymo, significat: *nomen eius Deus.* Superiores enim Ecclesiastici cùm maiori eminentia Dei nomen & authoritatem habent, quàm seculares. Quod etiam comprobat sententia illa Dei ad Moysen: *Ecce constitui te Deum Pharaonis.*

Ex HAC veritate cordi bene infixa, deducuntur reliquæ proprietates Obedientiæ Religiosæ, vt illa perfecta sit. Nam *in primis*, non debet esse Obedientia tantùm exterior: qualis illa est, quæ puris hominibus exhibetur, non videntibus, nisi res ipsas exteriores: Sed debet esse etiam interior, sicut Deo debita, videnti ac penetranti ipsa corda. Ac propterea habere debet hoc nomine tres prædictas præcipuas conditiones. Vt scilicet exhibeatur cum pura gloriæ ipsius Dei intentione; vt ei placeat, & Sancta eius voluntas fiat. *Deinde*, vt adsit integra conformitas & subiectio iudicij proprij ac voluntatis. *Tertio*, vt fiat cum vero amore ac reuerentia non solùm politica, sed religiosa: ita vt Superiorem iuxta dignitatem, quam habet, magni faciat: etiamsi is ob vitam suam prauam, dignus non sit, qui ametur, aut sit veneration. Eum in modum quo veneramur Crucifixi imaginem: non quòd aurea sit, vel argentea; sed quòd Christum ipsum nobis referat: hoc autem etiam præstat lignea vel fictilis. Ex quo fit, quòd hæc reuerentia & Obedientia non tantùm sit in præsentia Superioris exhibenda, sed etiam in eius absentia. Nam etsi ille sit absens: Deus tamen, propter quem obedientia exhibetur, est præsens. Ac propterea Dauid d *postquam præcidit oram Chalymdu Saulis* Regis, qui ipsum grauiter persequebatur, etiamsi ipse lateret in spelunca, nec à Saule ipso visus esset, *percussit* nihilominus *cor suum*, eò quòd Christum Domini tetigisset. Sufficit enim, quòd Prælatus, vnctus sit, & electus, & vices Christi gerat: vt bonus Religiosus nec publice, nec priuatim debitam ei reuerentiam & Obedientiam exhibeat, etiã eâ indigno. Qui si in aliquâ imbecillitatem, aut defectũ pudendũ inciderit, sicut Patriarcha Noe: ne propterea eum irrideat, sicut fecit e *Cham* nequam eius filius; sed tegat

I.

d 1. *Re.* 24. c

e *Gen.* 9. 2.

& excuſet ſicut *Sem & Iapeth* boni eiuſdem filij fecerunt. nec accipiat tanquam ſuæ Obedientiæ Ducem, oculum Superioris; qui tantum videt, quod ſit cum præſens eſt; ſed oculum Dei inuiſibilis, qui omnia cernit. Et eodem feruore debet in omni loco obedire, cùm præcipuus Superior ſit vbique,
f *Epheſ.6.8.* qui remunerare aut punire poteſt f *bonum* aut *malum quod vnuſquiſque fecerit.*

2. Ex QVO apparet, in omni loco & tempore obediendum eſſe, cum cordis lætitia: quæ duplex eſt, ſicut ſolet etiam eſſe deuotio. Altera eſt lætitia ſenſibilis ac tenera in inferiori & ſentiente animæ parte, quam appellant concupiſcibilem: cuius effectus valde placent corpori: quia ipſum cor dilatant propter quietem & ſolatium, quo afficitur, cùm præſentem habet ac
g *Pſ.118 32.* poſſidet rem, ex qua illa lætitia oritur. Qua afficiebatur Dauid; cùm dixit: g *Viam mandatorum tuorum cucurri, & dilataſti cor meum.* Altera eſt lætitia ſpiritualis & ſubſtantialis in ſuperiori animæ parte, voluntate ſcilicet: quæ, cùm aliquid deſiderauit, & habere ſtuduit; & illud habet, ſentit quietem & ſolatium in eo. Prima lætitia non eſt ſemper in noſtra poteſtate: præcipuè, ſi quod ex obedientia iniungitur, carnis propenſioni repugnat: quam vult Deus nobis deeſſe, vt obedientiæ noſtræ præſtantia innoteſcat. Quare Chriſtus Dominus noſter, etſi ſemper magno Paſſionis ſuæ deſiderio teneretur, eamque valdè optaret ac diligeret: quando tamen imminebat, non voluit lætitiam illam ſenſibilem admittere; ſed eius loco triſtitiam admiſit, timorem, tædium, & agoniam vſque ad ſanguinis ſudorem. Habuit tamen lætitiam & gaudium Spirituale, quo illam acceptauit; & requieuit, videns ſe voti compotem fieri: ideoque tanto animo & ſpiritus promptitudine ad executionem ſe obtulit, atque ſi ea fuiſſet corpori valde iucunda. Ac propterea de eo dicitur, quod
h *Pſal.18.6.* h *exultauerit vt Gigas ad currendam viam: à ſummo cœlo*, vnde egreſſus fuerat, *vſque ad ſummum eius*, quo fuit reuerſus. Et hæc præcipua eſt lætitia, quam à nobis requirit Dominus, vt aduertit S. Bernardus explicans illud Dauidis:
i *Pſal.36.4. ſerm.5 in Quadrageſ. circa finem.* i *dilectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* Quomodo, inquit, Propheta Sancte, iubes, nos ita abſolutè in Domino delectari? quaſi hæc lætitia in noſtra eſſet poteſtate. Sed Propheta non de affectu dulci loquitur, ſed de exercitio virtuoſo: cum ſcilicet quòd poſſibile eſt, facimus, vt placeamus Deo in omnibus, quæ nobis mandat: nam hoc eſt quod dicimus, quod in te eſt delectari & gaudere: quaſi dixerit: dilectare in Domino, id eſt, ad hoc tende, ad hoc conare, vt in Domino delecteris; & quietem ac ſolatium interius in eo poſitum putes, quod eius voluntatem impleas; tuiſque Prælatis obedias, etiamſi caro repugnet ac triſtetur. Nam ſimul cum hac diligentia id quæris, vt corpus & anima; ſpiritus, & omnes interiores facultates in Deo viuo delectentur, & in obedientia mandatorum
k *Pſal.99 1.* eius: & par eſt te ad id contendere, vt illi k *ſeruias* (vt ait Dauid) *in lætitia &*

exulta-

exultatione: non propter propriam delectationem, ſed vt opus Obedientiæ cũ maiori diligentia ac perfectione perficias. Nam (vt Philoſophus dixit) delectatio perficit opera. Et quoniam Deus eſſentialiter eſt iucunditas & lætitia: ideò vult ſibi cum lætitia obediri. Nam (vt Apoſtolus dixit) l *hilarem datorem diligit Deus*. Neque ea hilaritas & lætitia valde difficilis ei erit, qui certiſsimæ Fidei oculis intuetur non hominem, ſed Deum, qui præſens adeſt: propter quem obedit, & à quo fauores & præmia expectat ſuæ obedientiæ: quamuis homo ea contemnat, aut non remuneret. Scriptũ eſt enim: m *Benedictionem dabit Legislator*. Quis autem Legislator eam dabit? non terrenus, ſed cœleſtis. Cui autem eam dabit? Obedienti & cuſtodiẽti legem eius. Et quãnã dabit benedictionem? ſpiritualem, deſcendentem de cœlo per Chriſtũ: cuius fauore cor dilatatur, ad currendum velociter per viam mandatorum Dei. n *Recordare* igitur, quod aſpiciat te Deus *& delectaberis*, ſicut Dauid, *& exercitaberis* in eius Obedientia. & tunc beatitudinem illam obtinebis, de qua idem Dauid: o *Beatus vir, cuius in lege Domini voluntas eius*; aut, vt habet alia verſio, *voluptates eius*. Dicesque: p *quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo!*

10. *Eth c.4.*

l 2. *Cor.9.7.*

m *Pſa 83.8.*

n *Pſa.76.4.*

o *Pſal.1 2.*

p *Pſ.118.113.*

Ex eadem radice oritur promptitudo obediendi ad nutum, vel imperfecta (vt Caſianus ait) litera relicta, vt ſine vlla mora applicet ſe quiſque ad quod vocatur. Nam Religioſus (ait S. Baſilius) nec ad vnum momẽtum ſui ipſius poteſtatem habere debet, ad faciendum quod pro ſuo arbitrio volet. Quare ſi abſq; legitima cauſa in aliquo hæret: iam ſuæ propriæ ſatisfacit voluntati: & quamuis Prælatus id non videat: videt tamen Deus, cui nec minima hæc mora latet. Nam (vt S. Chryſoſtomus ait) cum tanta celeritate vult ſibi obediri, vt nec ad inſtans temporis moras trahamus in exequẽdo, quod iubet. Quemadmodum q *filij Zebedæi & S. Matthæus*, cùm *eos Chriſtus vocaret: ſtatim, relictis retibus, & omnibus, ſecuti ſunt eum*; & ſicut Samuel qui vocatus à Deo, ſtatim ac celeriter ſurrexit ex lecto; & quater eadem nocte vocatus, cũ tanta promptitudine ac velocitate ad quartam vocationem ſurrexit, qua ſurrexerat ad primam.

2. *Li 4.c.12. De Conſt. Monaſt.c.28*

Homi.14.in Matth.

q *Mat.4.21. & c.9.9.*

PLENIVS hæc intelligentur, ſi diſcurramus per quinque capita, in quibus Deus Dominus noſter vult nos ad nutum promptos eſſe ac paratos: quę omn a generatim pertinent ad materiam obedientiæ. *Primum* caput ſiue prima res eſt, vt Diuinis eius inſpirationibus, & internis vocationibus ſtatim & abſque mora locum demus, & conſentiamus: vnuſquiſque enim Dominus libenter videt, vt cum ipſe pulſat famuli ſtatim aperiant ei. Sic enim dixit Saluator: nos debere eſſe r *ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum: vt, cùm venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei*. Si enim moras traxeris, fortè iraſcetur Dominus; vt quando aperire volueris, ſe ſubtraxerit, ac diſceſſerit. Quemadmodum euenit *ſponſæ*, quę cunctata eſt in aperiendo portam *ſponſo*

r *Luc.12. 36.*

ſ *Can 5.6.*

ſuo:qui propterea,cùm poſtea illa aperiret,*declinauerat ac tranſierat. Secunda* res,in qua Dominus requirit promptitudinem noſtram,eſt reſiſtentia, qua hoſtis tentationes repellamus,occludentes ſtatim,atque illæ comparẽt, voluntatis noſtræ portam:vt nec ad momentũ illa pateat. Quælibet enim mora valde eſt periculoſa:ne contra nos hoſtis prævaleat,t *veniens nobis pes ſuperbiæ*(vt ait Dauid)& cuiuſuis mali affectus;*& manus peccatoris* furioſo ſuo impetu *nos moueat*,ac deijciat.*Tertia* res,qua nos vult eſſe promptos, eſt in implendis votis & bonis propoſitis,non differentes executionem, neque occaſiones quærentes hærendi, etiam ſub prætextu aliarum virtutum. *Quarta* res eſt,vt faciles ſimus in reddendo proximis,quodà nobis petent ; ſiue id iure petant ſiue ex gratia & miſericordia:ſi tamen id præſtare poſsimus, iuxta illud Salomonis:u *ne dicas amico tuo vade,& reuertere:cras dabo tibi:cùm ſtatim poſſis dare*.Ac *denique* vult,nos promptos & ad nutum in obediendo Prælatis,ita vt eorum præcepta & ordinationes exequamur, abſque fuco & excuſationibus quæſitis ad trahendas moras,iuxta illud: x *cum votũ voueris Domino Deo tuo,non tardabis reddere. Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*. Ita vt nobis perſuadeamus quamcunque etiam paruam moram,eſſe aliquam inobedientiam; & quaſi Deo diceretur:promiſi quidem , Domine,hoc facere:ſed nũc volo aliquid temporis voluntati & palato meo tradere: poſtea tuæ voluntati ſatisfaciam. Nam hæc occaſio efficit, vt, poſt has moras aliæ trahantur maiores;ſenſimque eò deueniatur, vt promiſſum opus prætereatur & negligatur. Ac propterea odit Deus ſermonem illum populi ſui dicentis:y *manda remanda,manda remanda;expecta reexpecta,expecta reexpecta;modicum ibi,modicum ibi*. Quam ſententiam licet cum S. Victore accommodare tepidis Religioſis: qui tenentur magno deſiderio, vt Deus aliquid ad ſuum obſequium ſpectans illis iniungat;ſed, cùm ad executionẽ venitur , excuſationes quærunt,& cauſas differendi:& hærentes modicum in vna occaſione, & modicum in altera:tandem omnino recedunt ; & quod antea deſiderabant , deſerunt. Sed alij ſunt peiores: qui exiſtimantes, ſe multa habere præcepta, Regulas, & ordinationes, à ſuo torpore defatigati,& quaſi tæd o quodam affecti dicunt:toties manda & remanda : ergo expectet & reexpectet; hæreamus modicum in hac occaſione, & iterum modicum in altera: quia non multum refert tantopere feſtinare in ijs, quæ præcipiuntur. Sed hæc phraſis cedit in ipſorum ruinam.Nam dum modicum hærent,& faciũt Dominum , qui aliquid illis mandat, modicum expectare; deſerit illos ſpecialis eius prouidentia; ac permittit , hoſtem illos deijcere in abyſſum inobedientiæ. Quod ſi hoc periculum times, horreas ineptum hoc canticum: & ſtatim atque Dei aut tui Prælati vocem audiueris, ad executionem accurre , ſicut fidelis ille populus , de quo dicit DOMINVS: z *populus, quem non cognoui , ſeruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi*. Quaſi

t *Pſa.* 35. 12.

u *Pro.* 3. 28.

x *Deu.* 23. 21

y *Iſa.* 28. 10. 13.

Li 4. *de gra cant. c.* 13. 14

Deus

Deus (vt ait Sanctus Bernardus) loquens cum ſuis Angelis diceret: non mirum eſt, quòd vos, quos ego noui, & beatos effeci, ſitis mihi in omnibus obedientes; & alas habeatis, ad exequenda cum feſtinatione iuſſa mea: ſed illud valde mirum, quòd populus, quem ego quaſi abieceram, ac deſerueram: inceperit mihi adeò feruenter ſeruire, & obedire: vt nunc abſque vlla mora ad me redeat; vt, quicquid iuſſero, exequatur. *Ser. 40 parvorum.*

SED quoniam aliqui, etſi promptè & ad nutum obedientiam auſpicentur, ſunt tamen in eius executione torpentes, ac remiſſi: ideò neceſſe eſt, vt & principium ſit feruens; & executio ac progreſſio diligens & ſolicita: vt ipſum opus ſit perfectum. Per huiuſmodi enim obedientiam obtinetur familiaritas cum Deo, & ſanctis eius: iuxta illud, quod Sapiens dixit: a *vidiſti virum velocem in opere ſuo? coram Regibus ſtabit: nec erit inter ignobiles.* Diligens enim ſeruus adeò exactè perficit quod iubetur: vt ſui Domini voluntatem ad ſe alliciat, ac pertrahat; & in ſua diligentia ab eo honoretur. Et Eccleſiaſticus dixit: b *In omnibus operibus tuis eſto velox: & omnis infirmitas non occurret tibi.* Diligentia enim in agendo, remouet defectus ac errores omnes; ſicut negligentia mater eſt inobedientiæ, adeò deficiens in exequendo, quod iubetur; vt ſæpè peius ſit ita agere, quàm ſi omnino omitteretur. Ac propterea dixit Sapiens: c *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.* 4. a *Pro.22.29* b *Eccl.31.27* c *Prou.18.9*

CAPVT XX.

OBEDIENTIAE INTEGRITAS ET PERſeuerantia.

EX PRAEDICTO OBEDIENTIAE FERVORE ſequuntur duæ vltimæ eius proprietates præcipuæ: vt ſcilicet illa plena ſit, & conſtans vſque ad finem operis. Non enim ſine cauſa dixit Saluator: a *Beatos eſſe, qui eſuriunt & ſitiunt Iuſtitiam.* Quemadmodum enim qui valde eſurit, comedit quicquid apponitur, vſque ad ſatietatem; qui autem nauſea laborat: valde parum comedit, & ſtatim deſiſtit, antequam ſumat, quantum opus eſſet: ita feruens, qui obedientiæ cibum appetit, eam integre & plenè peragit, nulla eius parte prætermiſſa: tepidus autem, qui nauſeam aliquam ex ea concipit: ſumit eius vnam partem, vt Superiori ſatisfaciat; alteram vero relinquit, vt ſuo tædio aut nauſeę det locum. Quamobrem meritò in Apocalypſi b *tepiditas* conſertur cum aqua *tepida.* quæ calorem & frigiditatem ita diuidit, vt vtriuſque mediam partem accipiat. vt *nec* omnino a *Matt. 5.6.* 1. b *Apoc.3.16.*

ſit fri-

fit frigida nec omnio *calida*: & ita tepidus diuidit virtutes & opera: hinc accipiens aliquid, vt virtutis ſtudioſus videatur; inde verò aliam omittat, vt ſuo palato ſatisfaciat. Diuidit obedientiam faciens, quod eſt facilè, & honori ſuo conforme; omittens verò, quod pœnam adfert, & cõtemptum: aut ſubijciens ſe Prælatis maioribus: quia id non videtur adferre vtilitatem; cõtemnens verò inferiores: quia id videtur abiectum. Diuidit humilitatem, acceptans eam humiliationem, ex qua ipſe honorem obtineat humilis; reijciens verò eam, quæ aliquam adfert ignominiam. Etiam charitatem mille modis diuidit, vt paulò poſt dicemus. Qua diuiſione eam deſtruit; & reliquæ virtutes diuiſæ pereunt: quæ in omnibus partibus amant integritatem. Eum in modum quo Sanctus Iacobus dixit: c *patientiam habere opus perfectũ: vt ſimus perfecti & integri in nullo deficientes* eorum, quæ Deus iubet; & cum perſeuerantia per totum tempus, quo ille perſeuerandum conſtituit. Quod ſeuerius adhuc obligat Religioſos. nam continuatio & perpetuitas eſt trium votorum proprietas; ac proinde etiam operũ, quę ſunt illorum propria. Cuius figura ponitur in Leuitico, cũ dicitur: d *Bouem & onem aure & cauda amputatis, voluntarie offerre potes: votum autem ex eis ſolui non poteſt.* Hoc eſt: ſecularis non obſtrictus Religionis votis, poteſt offerre Deo opus, quod voluerit; & ceſſare ab eo, quando voluerit. Et quamuis deſit ordinatio Prælati, & perſeuerantia in opere perficiendo: non propterea deſinet eſſe acceptum. At Religioſus, qui tria hæc vota edidit: nullum ſacrificium, aut opus aliquod magnum, aut paruum offerre debet cum obedientiæ & perſeuerantiæ defectu: non enim placebit Deo, quod fecerit contra Superiorum voluntatem; aut non perfecerit, quod eſt ab eis conſtitutum. AEquiſsimum enim eſt, vt principium & finis operis dirigantur ab obedientia Domini, qui principium eſt & finis rerum omnium: ita vt inchoetur, quando ipſe iubet; & perſeueretur donec perficiatur, aut ipſe aliud iubeat. Perpendit Sanctus Ambroſius, quod quando e *Noe aperuit feneſtram arcæ, & vidit ceſſaſſe diluuium, & terram iam areſcere*: videbatur expedire, vt ſtatim exiret ex arca: ſiquidem propterea tantum in eam ingreſſus fuerat, vt diluuium euaderet. Et tamen exire noluit, donec Deus id iuberet. Iuſtus enim (ait) nihil ſuo arbitratu vult facere, ſed Dei: vt qui cœleſti fuerat ingreſſus oraculo, cœleſte debuit, vt egrederetur, expectare reſponſum. Quemadmodum Angelus S. Ioſeph dixit, vt in AEgyptum fugeret, ibiq́ue maneret, vſque dum aliud ei ſignificaretur: quod fideliter ille præſtitit.

c *Iac.1.4.*

d *Leu.22.23*

Vide S. Gre. infra citandum.

Lib. de Noe & Arc.c.21.

e *Gē 8. 13.16*

2. Hvivs obedientiæ modi inſigne exemplar præceſsit in populo Iſrael cùm per deſertum pergerent in terram promiſsionis: de quo ait Scriptura ſacra: f *ad imperium Domini proficiſcebantur: & ad imperium illius figebant tabernacula*, obedientes cum magna promptitudine, reſignatione, ac perſeue-

f *Num. 9.18.*

rantia

rantia: in hunc modum, vt quamdiu nubes, quæ tabernaculum præteribat, in quo erat arca, ſtabat: ibi caſtra metabantur; & tamdiu hærebant, quamdiu ipſa nubes: ſiue id per diem vnum eſſet, ſiue per duos, ſiue per menſem aut vltra: cum autem ex tempore ablata eſſet nubes, tunc illi ſtatim proficiſcebantur, eamque ſequebantur quocunque iret; quæ ſi repente ſiſtebat quocunque loco & tempore; & ipſi ſtatim & eodem loco manebant. Et hoc modo perſeuerarunt per quadraginta annos, donec ad terram promiſſam peruenirent. Quare g *nubes* illa, quaſi vox & imperium Dei erat, cui obediebant; & quem ſequebantur in toto illo itinere.

g *Exo. 13. 21 Interlinear. ibid.*

PRAETEREA: quàm proprium cenſetur eſſe obedientiæ, victoriam obtinere, vt ſupra eſt dictum: tam etiam eſt proprium perſeuerantiæ: ſine qua non poteſt eſſe victoria. Fruſtra (inquit S. Gregorius) currit, qui antequam ad conſtitutam metam perueniat, ſubſiſtit. Nec multum prodeſt, hoſtem in primo congreſſu ſuperaſſe: ſi ipſe nos ſuperet in poſtremo. Et qui opus obedientiæ inchoat, nec perficit, h *illudent ei* hoſtes, *dicentes: Hic homo cœpit ædificare &*, quia defuit illi virtus, *non potuit conſummare.* Vis videre: quanti Deus faciat perſeuerantiam in obedientia? recordare quòd cùm Ioſue prælium iniiſſet cum quinque Regibus, & dies iam iam eſſet finienda: Deus prodigioſè illam ad multas horas produxit; vt inchoatum opus finiri poſſet. i *obediente Domino voci hominis*, id ab ipſo petentis, vt iniunctam ſibi obedientiam explere poſſet.

3.

Lib. 1. moral. c. 20. " "

h *Luc. 14. 30.*

i *Ioſ. 10. 14.*

MEMOR etiam eſto ingentium calamitatum, quæ infelici Sauli euenerunt, eò quòd non plenè & perſeueranter executus fuerit mandatum Dei in delendis Amalechitis, eorumque gregibus. Scriptum eſt enim: k *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter*, aliquid ſcilicet eius ſubtrahens, aut illud non perficiens, quæritis fictis rationibus, quaſi cupiens, ſi poſſet, iubentem ipſum decipere. Quod amplius idem Dominus per Malachiam declarauit, dicens: l *Maledictus doloſus, qui habet in grege ſuo maſculum* (hoc eſt ſanum & integrum) *& votum faciens, immolat debile & claudum Domino: quia rex magnus ego & nomen meum horribile in gentibus.* Quaſi dixerit: ſi talis votum non feciſſet, aut in grege ſuo ſanum & integrum pecus non habuiſſet, quod offerret: diſſimulaſſem vtique, eiuſque parcam oblationem acceptaſſem: ſed, ſi voto ſe obſtrinxit, poteſtque illud implere, offerens maſculam, integram, & perfectam oblationem; non cæcam, aut claudam, aut cui membrum aliquod deſit, aut maculam aliquam habeat: niſi id faciat, dignus eſt, qui puniatur. In hoc enim me contemnit, paruique facit meam maieſtatem. *Offer* (inquit ipſe Dominus) *munus illud*, claudum ſcilicet & languidum *Duci tuo: ſi placuerit ei, aut ſi ſuſceperit faciem tuam.* Quod igitur Duci tuo non placet; quomodo vis, vt placeat mihi? & quod non fuiſſes auſus terreno alicui Principi offerre: quomodo audes offerre mihi Regi to-

4.

k *Ier. 48. 10*

l *Mal. 1. 14.*

Verſ. 8.

tius creaturæ? Hæ ſunt querelæ, & minæ Magni noſtri Dei, qui doloſos & maledictos pronuntiat non eos tantùm, qui editis votis omnino nõ ſatisfaciunt; ſed eos etiam, qui cùm poſſent bene & plene illa implere, offerentes
m Gen. 4. 4 ſicut m *Abel primogenita*, & optima *ſui gregis*, id non præſtant; ſed potius viliſſima & contemptiſſima, quæ habent offerunt cum multis alijs defectibus in ijs, quæ agunt: quaſi non libenter illa offerant, parui facientes ipſum Dominum, cui ea offerunt. Quamobrem meritò repellentur ſicut Cain, vt ſupra
Cap 13. eſt dictum.

5. IMPONAMVS tandem finem dicentes, plurimùm referre, vt oculos aperiamus ad bene cognoſcendos Sathanę dolos & fraudes contra hanc obedientiæ integritatem & perſeuerãtiam. Propterea enim de eo dicitur, quod
n Gen 3 15. n *inſidietur calcaneo* noſtro, fini ſcilicet operis & vitæ, accedens tanquam traditor à tergo, ne agnoſcatur; & proponens ſpeciẽ aliquam virtutis apparentis, ad faciliùs decipiendum. Quando apertè aggreſſus eſt Prophetam, quem
3 Reg. 3. 8. Dominus iuſſerat quopiam proficiſci, præcipiens ne quid ibidem comederet: aut biberet: non potuit eũ à ſua obedientia deijcere: quando autem trãſfigurauit ſe in Angelum lucis, illum decepit & abſtulit ei perſeuerantiam, & primæ victoriæ gloriam. Et idem conatus eſt facere contra Chriſtum Dominum noſtrum, ſi adens ei deſcendere de cruce, ad quam ex obedientia aſcenderat: proponens ei, quod
o Mat 27. 42. o *ſi deſcenderet, Principes Sacerdotum* & reliquus populus conuerterentur, & *crederent ei*. Sed quoniam Chriſtus nouit eius fraudes, contempſit eius promiſſa, & ita perſeuerauit in ſua obedientia vſq;
p Ioa 19. 30 ad finem, cùm dixit: p *Conſummatum eſt* quicquid mihi fuerat mandatum. Et tunc *inclinato capite, tradidit ſpiritum* in ſignum obedientiæ & ſubiectionis, in
q Phi. 2. 8. qua moriebatur. q *Factus* (vt ait Apoſtolus) *obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis*: in qua obedientiæ cibum vſque ad vltimum bolum comedit.
r Ioan. 4 34 Eius enim r *cibus fuit* non ſolùm *facere voluntatem eius qui eum miſerat*, ſed etiã *perficere opus eius*. Quo exemplo docuit diſcipulos ſuos conſtantiam, quam in operibus obedientiæ ſeruare debeant: ſuſpectam habentes quamcunq; ſuggeſtionem, ſuadentem ab ea declinare, etiam cum titulo rei alicuius melioris: ſiquidem nulla poteſt ęquiparari obedientię vſque ad mortem perſeueranti: maximè cùm ipſa mors acceptatur, vt obedientia perficiatur. Quemadmodum ipſe Saluator mortem ſubijt, vt Patris ſui impleret mandatum. Quare ſi cupis cum ſumma perfectione illum imitari, ita perſeuerare debes in obedientia vſque ad mortem: vt ipſum mori ſit obedire, imponens tuæ vitæ finem heroico obedientiæ actu, & mortem acceptans cũ omnibus horrendis eius pœnis; propterea quod Deus vult, te mori. Nec defuerunt inter antiquos Monachos, aliqui adeò ſuis Abbatibus & Patribus ſpiritualibus obedientes, vt etiam cõſtituti in ipſo mortis agone, voluerint ex hac vita decedere, & exſpirare ex obediẽtia, & mandato eorum, ita annuente Domino

noſtro

noſtro pio eorum deſiderio. O ſ *beati mortui, qui* ita *in Domino moriuntur!* t *moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia.* Viuat ſpiritus meus perpetuò in obedientia propriæ voluntati mortuus: vt etiam ex hac vita exeat cum obedientia, abnegans voluntatem, quæ viuere cupiebat. Si enim u *vir obediens loquetur victorias*: viuens & moriens in obedientia vltimam obtinebo victoriam, & æternam gloriæ coronam.

ſ *Apo.* 14.13
t *Nu.* 23. 10.
u *Pro.* 21,28.

CAPVT XXI.

QVANTVM REFERAT RELIGIOSIS CONTENTOS MANERE *in quocunque loco ab obedientia deſignato, nullo alio ex propria voluntate quæſito.*

NVM EORVM, IN QVIBVS RELIGIOSI, obedientiæ ſuę perfectionem oſtendent, eſt reſignatio manendi in loco à Prælatis deſignato: idque, quamdiu ille conſtituerit, ita vt neque pro mutatione loci, nec pro eo retinendo iuxta propriã voluntatẽ inſtent, ſed eam vtroq; nomine mortificẽt. Illa .n. libenter loca ea eligit ad habitandum, in quibus magnas habeat cõmoditates, ad indulgendũ ſuo palato; & honorem aliquẽ retinendum, aut obtinendum: ad quos multas excogitat rationes, fucos, & neceſsitates fingit; potentes adhibet interceſſores, aliaque violẽta media ad Superiorum voluntatem flectendam, vt voti ſui compotes fiant. Quæ omnia valdè à via recta abducunt; & aliena ſunt à vocatione Religioſa, & obedientia, quam profitentur. Nam qui tantum animi habuit, vt obediret Deo iubẽti exire de mundo, è terra ſua, ex domo parentum, & renuntiare affectibus omnibus ad res terrenas, vt Religionem ingrederetur: cur non eundem induat animum, vt ſuis Prælatis obediat, cùm iubent egredi ex aliquo loco, in quo libenter manet; & migrare aliò, in quo non manet libenter? Qui maiorem fecit mutationem, & tot graues conculcauit difficultates; cur non faciet minorem, in qua minores ſunt difficultates? Num Religioſus patriam aliquam habet particularem, cui ſe in hac vita addicat: niſi id fiat ex obedientia? Neque enim vacat myſterio, quòd quando Deus Abrahamo dixit: a *egredere de terra tua, & veni in terram quam monſtrabo tibi*; Non ei tunc particularem aliquam deſignarit: imò Apoſtolus ait: b *exijt, neſciens quò iret.* Vt intelligat Religioſus (cuius vocationem illa Abrahæ ſignificat) quòd debeat prouidentiæ Diuinæ fidere, etiam quoad locum habitationis ſuæ; nec aliam habere terram, ſiue patriam, quàm quæ ipſe Deus per eius ſuperiores illi aſsignauerit. Et quemadmodum Abraham tunc oſtendit, ſe obedientem, & promptum ad eundum ad quamcunque terram, quam Deus illi oſtenderet, ſiue propè illa eſſet, ſiue procul; ſiue iucunda,

1.

2.

a *Gen* 12. 1.
b *Heb.* 11. 8.

siue aspera;inter amicos,aut inimicos;siue circumeundum esset, sicut reuera fuit;siue rectà pergendum:ita Religiosus resignare se debet Diuinæ voluntati,ad manendum in ea terra,quæ sibi assignabitur, cuiuscunq; illa fuerit conditionis.Et quemadmodum idem Abraham, vt refert Apostolus,c *morabatur* in terra,quam Deus illi ostenderat, *tanquam in aliena*, & quasi peregrinus:ita Religiosus iudicare se debet peregrinum in hoc mũdo;vt quilibet eius locus sit cordi suo tanquam terra aliena, cui non adhæreſcat, nec afficiatur propter proprias vllas commoditates:ac proinde,vt sit paratus cũ deserere,quandocunque Deo placuerit.Et qui resignatus & paratus esse debet ad vltimum ex terra in cœlũ discessum:quid mirum, si etiã paratus sit, ab vno in alterum locum mutari? Et qui ob sua scelera dignus erat,qui infernũ perpetuò habitaret:quid mirum,si se resignet,vt sit hic in loco,vbi aliàs nollet manere;aut aliò ire,vbi minus ipsi placet?si homines ob sua scelera exultant à sua patria,& in pœnam damnantur,vt maneãt in aliena; aut in Insulis valdè remotis:quid mirum, quòd Religiosus se ipsum condemnet propter peccata,quæ aliquando commisit,ad locum acceptandũ à suo Prælato designatum:etiamsi exilium illud reputet. Christus D. N. ab infantia sua cœpit exire ex patria sua,& quidem ad loca valde incommoda, & molesta.Nam primùm obediens mandato Augusti Cæsaris d *ascendit in Bethlehẽ*, vbi natus est in quodam valde paupere tugurio,magno frigori expositò: & vix e *in Ciuitatẽ suam Nazareth redijt*, cùm statim debuit ex obedientia fugere in Aegyptum:vbi septem circiter annos cum magno incommodo vixit. Et cùm cœpit Euangelium prædicare,nullum habuit locum proprium ad quiescendum.Et quamuis f *vulpes foueas proprias habeant,& volucres cœli nidos: filius tamen hominis* nullum proprium habebat locum,*vbi caput suum reclinaret*: vt hinc eius discipuli intelligant,quod non debeant proprietatem vllam habere,quod ad locum attinet propriæ suæ habitationis: sed omnia remittere prouidentiæ Diuinæ.

3. c *vers.* 9.

4.

5.

d *Luc.*21.

e *Mat.*2. 23.

f *Mat.* 8.20.

§. I.

HINC IGITVR PRAECIPVVM fundamentum accipiendum tibi est huius resignationis,pro certo tibi persuadens: in nullo loco te posse habere maiorem profectum,& securitatem;nec maiorem quietẽ,honorem,leuamen, & solatium, quàm in loco tibi à Diuina prouidentia per tuos Superiores designato:qui & Diuinæ voluntatis sunt interpretes,& gubernationis eius instrumenta.Contrà verò in loco,quem propria voluntate contra Prælatorum voluntatem elegeris: nec spiritualem habebis profectum,nec securus eris,nec lætus,nec honorem & requiem habebis, quã cogitas:sed contrà,defectiones,pericula,tristitias ac desolationes, aliaque gra-

uia

uia incommoda. Præcipua enim ſecuritas ac proſperitas in omnibus noſtris euentis, non tam pendet ex loco, quàm ex ſpeciali Dei noſtri protectione: quæ prouenit à beneuola eius prouidentia. Ac propterea dicebat Dauid: a *Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.* Et S. Iob ait Deo: b *viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum.* Hanc autem protectionem ordinariè adhibet Deus erga eos, qui ipſius ſequuntur ordinem præſcriptum, manentes in loco, in quo illos poſuit: & qui inde diſcedentes alium pro ſuo libitu eligunt, fiunt ea indigni, magniſque periculis ſunt expoſiti: quæ omnia ipſis tribuuntur, eò quòd Diuinæ prouidentiæ Ordinem relinquentes, propria conſilia ſequi voluerint. Quòd ſi aliqua huius rei exempla habere velis: conijce oculos in illos duos inſignes viros Abraham & Loth. Quorum itinera & mutationes valde diuerſos habuerunt exitus: eò quòd diuerſa planè conſilia in eis mutationibus ſint ſecuti. Nam Abraham in omnibus ſuis perfectionibus ordinem ſequebatur à Deo ſibi præſcriptum; illudque amplectebatur, quod ſuo Creatori placere intelligebat. Qui illum protexit in omnibus, & à magnis periculis, in quæ inciderat, eripuit, dicens ei: c *Noli timere Abraham ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* Et eadem promiſſa fecit poſtea eius nepoti Iacob in profectionibus, quas ex Diuinæ prouidentiæ conſilio inchoabat, dicens ei: d *Ego ero cuſtos tuus, quocunque perrexeris.* Et ita præſtitit toto tempore, quo manſit in Meſopotamia; etiam quando redijt ad locum, vbi eius parentes erant: dans ei ſemper proſperos valde rerum euentus. Sed quid de Loth dicemus, cuius felicitas valde fuit magna, quamdiu ſimul fuit cum Abraham patruo ſuo, ſequens diuinæ prouidentiæ ordinem & conſilia? Cùm autem adeò multiplicarentur vtriuſque greges, vt opus eſſet ab inuicem ſeparari: Abraham tanquam magis humilis dixit ipſi Loth: e *Ecce vniuerſa terra coram te eſt: recede à me obſecro.* Indicium enim Diuinæ voluntatis reputabat, vt ipſe in eo loco maneret, quem alter deſereret. Loth autem acquieuit propoſitæ conditioni: & inde eius cœperunt infortunia. Nam in ea electione ſecutus eſt tanquam homo, iudicium ſenſuum ſuorum, qui ſemper ſunt propenſi ad ea, quæ ſunt magis iucunda, & magis arrident: Ideoque elegit *regionem circa Iordanem prope Sodomam, quæ tunc erat* valde fœcunda, & *quaſi Paradiſus Domini.* Sed breui ſuam deprehendit deceptionem: nam paulò poſt captus fuit, & cum reliquis Sodomæ ciuibus ductus in captiuitatem: in qua per totam vitam manſiſſet, niſi Abraham ipſum liberaſſet. Sed redeunti ad eundem locum multiplicatæ ſunt eius calamitates, & pericula corporis & animæ, ob deteſtandos mores ciuium Sodomorum; cùm quibus perijſſet, niſi Diuina miſericordia ex ciuitate illa execranda illum eduxiſſet. Vt ex hoc exemplo appareat, quantus ſit error, eligere locum ſuæ habitationis pro ſuo ſolo libitu, aut commoditate aliqua temporali: non habita ratione incommodorum, quæ poſ-

a *Pſal* 126.1.

b *Iob.* 10.12.

c *Gen.* 15.1.

d *Gen* 28. 15.

e *Gen.* 13 9.

2. *Pet.* 2.7.

sunt animæ euenire; neque quæ sit à voluntate Dei, quæ potest nos ab eis liberare. Quamuis enim Diuina misericordia tanta sit, vt soleat ex periculo eripere etiam eum, qui ex propria voluntate, nec satis attendens quid ageret, in illud se coniecit: non expedit tamen, tentare Deum, & ex proprio iudicio & consilio locum eligere, qui videtur iucundior: cùm possit per Prælatum intelligere, quid Deus velit: & in eo certius erit eius auxilium: quòd cum maiori fiducia licebit ab eo petere.

SED non hic finitæ fuerunt ipsius Loth calamitates ex eò quòd non se plene subiecisset Diuinæ prouidentiæ directioni. Angeli enim, qui de Sodomis illum educebant, dixerunt ei, vt f *vitam & animam suam in monte saluaret*: Et cum oportuisset statim iudicium suum subijcere: tantam ostendit in exitu & ascensu ad montem repugnantiam: vt peteret alium locum iudicio suo securiorem, ciuitatem scilicet paruam, quæ appellabatur Segor. Et hinc aliæ miseriæ sunt ortæ, quas superius retulimus. Nam, cùm priùs ipse, quàm eius vxor, ingressus esset Segor, statim pluit Dominus ignem super Sodomam: & *respiciens vxor eius post se, versa est in statuam Salis*: ipse verò Loth mansit viduus, afflictus, & solus in terra aliena: &, cùm aduerteret se turbatum ex illo euentu, pœnituit eum, quòd talem locum elegisset: & statim ascendit in montem: in quo alia fœdior ei accidit calamitas cum proprijs filiabus. Cuius fortè causa fuit, quòd hic ascensus non fuit, vt obediret priori Dei mandato; sed quod timore concussus, iudicarit, in eo se fore ab incendio securiorem. Quid autem hoc aliud est: quam Religiosos monere, vt ex alieno periculo cautiores fiant; nec locum dent excusationibus, & inanibus suis timoribus, adinuenientes rationes, quibus impediant, aut obtineant mutationes, quas eorum Prælati facere constituunt? Securitas enim non consistit in loco, quem ipsi sibi commodiorem iudicant, eò quòd propinquior & planior sit, sicut Segor; sed in eo, quòd Deus illum designet: etiamsi asperior videatur, & ab hominum cómertio remotior. Omnia enim pericula patét Diuinæ Sapientiæ, quæ potest facilè ea præuenire; aut Diuina Omnipotentia ab eis liberare. Ac propterea assignat ipse suis electis locum, qui magis eis expedit, vt sint securi. Quòd si aliquando non habent bonum exitum in monte, & loco à Deo eis assignato: fortè id prouenit ex eo, quòd tot præcesserint repugnantiæ, replicæ, ac difficultates ad impediendum: vt, quando eò se conferunt, id non sit purè, vt obediant; sed quia aliter non possunt; aut ob aliquos timores & motiua humana ac politica. Cumq; talis obedientia multis defectibus sit referta, punitione potius est digna, quam fauore.

f Gen. 19. 14.

Tract. 4 c. 4.

§. 2. Si-

§. 2.

SIMILEM HVIC exitum habu erunt Hebræi, cùm Deus iuſsit eos ire ad terram promiſsionis, cùm enim audirent, in ea eſſe Gigantes, tantum conceperunt timorem, vt voluerint in AEgyptum redire: ſed cùm poſtea aduerterent, ſe in hoc male feciſſe; & horrendas minas, quibus Deus iurauit: a *nullum illorum viſurum terram* illam *promiſſam*, dixerunt Moyſi: b *Parati ſumus aſcendere ad locum, de quo Dominus locutus eſt, quia peccauimus.* Quibus Moyſes reſpondit verbis grauiſsimis, & timorem ingentem incutientibus: *nolite aſcendere: non enim eſt Dominus vobiſcum*: quòd ſi aſcenderitis abſque Deo veſtro, *corruetis coram inimicis veſtris.* Et ita euenit: nam illi rebelles Prælato ſuo Moyſi, *ſtatim aſcenderunt in verticem montis*: vbi exiſtimantes, ſe tutos eſſe, venerunt eorum hoſtes, *eoſq; percutientes, atque concidentes*, perſecuti ſunt.

a *Num.* 14. 21. 40.
b *Deut.* 1. 41.

CVI non magnum incutiat metum ſententia & reſponſum Moyſis: ne ex propria voluntate locum contra diuinam mutet? Quis adeò erit temerarius, vt ad locum aliquem ire audeat; ſciens, ſe ire ſolum, abſque Dei fauore, & auxilio? Et quomodo audebis dicere Deo, vt tecum eat ad locum: quò tu contra eius voluntatem, vt tuam ſequaris, vis pergere? reſpondebit enim tibi, vt ſolus eas; & te ipſum à periculis, quibus te exponis, eripias. Et ita deſerens te, permittet, perire ob tuam ſtultam temeritatem. Et hoc ipſum dixit idem Dominus eiſdem Iſraelitis: b *non aſcendam tecum: quia populus dura ceruicis es: ne forte diſperdam te in via: & ſemel aſcendam in medio tui, & delebo te*, ob tuas inobedientias. Contrà verò ſi in his omnibus Dei voluntatem ſequaris; cauſam habes & titulum ſufficientem, ad petendum, vt veniat tecum ad locum, quo ipſe te mittit: non quòd Deus ab vno in alterum locum mutetur, qui vbique eſt per eſſentiam, præſentiam, & potentiam; ſed quod ſpeciali cura aſsiſtat loco, in quo ipſe nos ponit, vt ſuo nos auxilio foueat. Et hinc aliam rationem valde efficacem licebit deducere. Nam, cùm neque horam, neque locum ſcias, in quo tibi ſit moriendum: quomodo audes pro tuo libitu locum eligere tuæ habitationis? Si enim ibi te mors inuadat, planè experieris, te abiecto eſſe animo, ad fauorem Dei in illis anguſtijs petendum. Si tamen inuadat te mors in loco, vbi te DEVS collocauit: orietur tibi maior animi fortitudo. Et attende diligenter: non expedire tibi, in eo loco & ſtatione viuere, in qua nolles mori.

b *Exo.* 33. 3.

DENIQVE ſi pacem optas inuenire in deſerendis, obedientiæ cauſa, rebus omnibus, quas diligis; & in eundo quò alias nolles: aſſueſce in omnibus obedire, vt ſuprà dicebamus: non conijciens oculos in tuas commoditates, neque in rationes humanas; ſed in id ſolùm, quòd DEVS

ita velit ac iubeat. hæc enim ſola ratio eſt, quæ omnes difficultates expedit,& vincit repugnantias:cùm aliæ eas potius augeant. Magnam mihi adfert admirationem, quòd, cum Deus iuberet Abrahamum egredi de terra ſua, & de domo patris ſui:non legatur,eum habuiſſe vllam repugnantiam, aut graue illi fuiſſe,ita egredi,& ſuos parentes deſerere; ſicut nec cùm iuſsit offerri ſibi filium eius vnicum Iſaac,rem ab ipſo maximè dilectam. Quando autem Sara ei dixit: c *eijce ancillam hanc* Agar, *& filium eius* Iſmaelem: ait Scriptura diuina:*durè hoc accepiſſe Abraham*,,hoc eſt,graue illi erat,magnamque ſentiebat difficultatem ac repugnantiam. Quamuis certò exiſtimem: Saram,vtpote fæminam piam, & iuſtam, non petiſſe rem adeò duram,& contra pietatem; ſed ex ſpeciali Dei impulſu, qui ei reuelauit myſterium, quod poſtea Apoſtolus declarauit.Quando autem Deus iuſsit exequi,quod Sara ei ſuggeſſerat,& dixit: *non tibi videatur aſperum ſuper puero & ſuper ancilla tua*:ſtatim eius repugnantia ceſſauit,& difficultatis apprehenſio:prius enim aſpiciebat, quod Sara dicebat tanquam rem humanam, tectam rationibus, quæ aliquod incommodum inuoluebant:ſed poſtea omnes has rationes abiecit, & ſolum acceptauit illam, quòd Deus id iuberet: hæc enim vnica omnes ei difficultates expediebat, & duritiem emolliuit, ac dulcorauit amaritudines. Aſpice igitur omnes mutationes,& conſilia Prælatorum,non tanquam humana & incommodis referta, quæ tu tibi fingis,aut reuera deprehendis:ſed conſideratione teipſum eleua,& intelligas: Deum eſſe,qui illa conſilia probet,ac exequi iubeat;ne ea dura reputes:nam ſibi incumbere reparationem incommodorum, quæ ex eo oriri poſſunt; & auertere damna, quæ timere potes: ſicut reparauit damna, quæ timebat Abraham,ſi excluderet è domo ſua Iſmaelem.Quod ſi hac fide ac fiducia te ſubiecteris:pacem & quietem in anima habebis;& Deus intercidet incommoda,quæ times,& vbi exiſtimabas,multa incommoda te inuenturum: inuenies commoda multa,vt in proximo capite fuſiùs dicemus.

c *Gen.21.10.*

Vide Pereriam ibid.

Galat.4.30.

(*)

CAPVT

CAPVT XXII.

DISCRIMEN INTER RELIGIOSOS SVBIECTOS *Dei voluntati, & eidem rebelles, in mutatione locorum & officiorum; & in reliquis ad obedientiam spectantibus.*

VAMVIS in decursu huius tractatus studuerim hactenus indicare præmia, fauores, & stupenda bona, quibus verè obedientes gaudent; & pœnas, desertiones, & miseranda mala, quibus inobedientes & rebelles afficiuntur: constituti tamen, rem hanc præclara quadam imagine concludere: quæ discrimen nobis ob oculos ponit inter Religiosos, Dei & suorum Prælatorum voluntati subiectos, & eidem repugnantes, tam in locorum & stationum mutationibus prædictis; quàm in aliis mutationibus ac distributionibus officiorum, & occupationum; & vniuersim in rebus omnibus, quas Obedientia commendat. Vt ex hac differentia deprehendatur veritas eius, quod dixit Malachias Propheta: a *Conuertimini & videbitis quid sit inter iustum & impium: & inter seruientem Deo, & non seruientem ei:* Et similiter inter eum, qui obedit voluntati Dei, abnegata propria, & qui suam sequitur, & explet, repugnans diuinæ. a *Malac.* 3. 18

Hoc apparebit, allatis, ad declaranda & amplius confirmanda, quæ in proximo capite diximus, duobus casibus non minus horrendis, quàm admirandis, & vtilibus duorum generum personarum, quæ fuerunt in Ierusalem, cùm Nabuchodonosor Rex eam impugnabat. Nam, cùm Deus Ieremiæ Prophetæ reuelasset, suæ voluntatis esse, vt Ciuitas Regi illi se dederet, & Ciues cum illo irent in Babyloniam; & nullo modo in Aegyptum: Aliqui subiecerunt se, & paruerunt huic mandato: quod aliàs durum valdè videbatur: alij tamen obedire noluerunt, existimantes, se à Propheta decipi. & ita constituerunt, proprium sequi consilium. Vt autem discrimen inter has personas deprehenderetur, b *ostendit Deus Ieremiæ duos Calathos plenos ficubus, positos ante templum Domini: Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solent ficus esse primi temporis: & Calathus vnus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eò quod essent malæ.* Et aperiens mysterium huius visionis, dixit Deus: calathos illos significare duo genera hominum: quosdam non solùm bonos, sed etiam in bonitate præstantes, eò quòd fuerint in obedientia eminentes: quales sunt, inquit *ficus valde bonæ. sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum in bonum.* Quamuis enim mutatio hæc sit ad captiuitatem, à furore b *Iere.* 24. 1.

& ſuperbia cuiuſdam Tyranni quæſitam;& quamuis res ſit grauis,& calamitas quædam, propriam patriam deſerere, & ad alienam migrare: ego tamen ſum, qui mea prouidentia rem ita direxi; nec ſine mea permiſſione potuiſſet aliquid Tyrannus efficere: Ac denique, quod ego permiſi, & ita conſtitui,non cedet in illorum damnum, ſed in maiorem vtilitatem. Cùm igitur illi verbo meo fidem adhibuerint, meæque ordinationi ſeſe dediderint: experientur in bonum proprium ceſsiſſe, quod mihi obediuerint. O vtinam attenderes ac benè penetrares rationum vim,quæ hic inſinuantur: procul dubio ſubijceres te cuiuis mandato, & mutationi loci, quem tibi Dominus per ſuum Prophetam, tuum ſcilicet Prælatum, ſignificaret. Quis enim non ſe dedat ac ſubijciat; ſi credat, eſſe Deum, qui id ſtatuat; & in proprium commodum dirigi: & ſi acceptet, Dominum ipſum cogniturum,approbaturum, & opus remuneraturum? Et quamuis Prælatus progrederetur tamquam homo eum aliquo affectu & paſsione, ſicut progrediebatur Nabuchodonoſor(cum ipſe Deus velit in tali ordinatione,quæ alias non eſt mala,ei obediri)hoc nõ poterit commodum impedire ſeſe ei ſubijcientis.

1. QVOD ſi agnoſcere cupias,quantum hoc ſit emolumentum:audi ſuauiſſima ac iucundiſsima promiſſa huiuſmodi obedientibus facta. *Ponam,* inquit, *oculos meos ſuper eos ad placandum,& reducam eos in terram hanc: & adificabo eos & non deſtruam; & plantabo eos,& non euellam. Et dabo eis cor,vt ſciant me,quia ego ſum Dominus: & erunt mihi in populum,& ego ero eis in Deũ &c.* Quibus verbis tres inſignes promittit fauores. *Primus* eſt: quod vbicunque fuerint,beneuolis eos aſpicit oculis, vt eis compatiens, ex illis calamitatibus eos eruat; afficiens eos honore,ac ditans,eiſque indulgens: in eius enim poteſtate eſt,facere quod voluerit. Quemadmodum fecit cum Rege c *Ioachin* qui huic mandato paruit, & poſtea ita eius rem diſpoſuit, vt *liberaretur à carcere,* magniſque fieret,& *poneretur ei thronus tanquam Regi,* etiamſi adhuc captiuus teneretur. Et eodem modo ſemper oculos ſuos habuit in Danielem,eiuſque ſocios; & in Mardochæum, & alios ſimiles: quos etiam honore affecit, & exaltauit in deſpectum hoſtium ſuorum, eruens illos ab ingentibus periculis,& creans Principes,ac potentes Dominos:non eſt enim in mundo poteſtas ad opprimendum,quem Deus voluerit exaltare.Quod ſi oculos ſuos conijciat in aliquem inter barbaros exiſtentem: etiam ibi faciet eum inter illos eminere. Quæ igitur maior felicitas euenire tibi poteſt,quàm hoc verbum à Deo habere,quod *ſuos oculos ponet ſuper te,* vt miſericordiam exhibeat,ſi in loco manſeris,in quo ille te collocauerit?

c 4. *Reg.* 25. 28.

2. SECVNDA promiſsio fuit: *Reducam eos in terram hanc,* ex qua eos educebat,remunerans eorum obedientiam, quam exeundo præſtiterant,

pro-

prospero ac felici reditu; & ædificans eis iterum templum, domum, & familiam cum magna soliditate. Vt ex hoc intelligas, non solum te curæ fore Deo in loco, ad quem te permiserit mitti in exilium, aut in captiuitatem; aut vbi te persequentur, aut quò tuus Prælatus te miserit: sed etiam curæ illi erit te ad tuum proprium reducere: quod quidem nunc desideras; sed ipse faciet, quando erit opportunum, tibique magis vtile. vt licet videre in eo quod sanctum Euangelium narrat de Sancto d *Ioseph, cui* existenti in Nazaret *apparuit Angelus in somnis, iubens, accipere puerum & matrem eius, & fugere in AEgyptum, & esse ibi, vsque dum aliud ei diceret. Nam Herodem quæsturum puerum ad perdendum eum*: quem tamen DEVS hac via volebat liberare. Et cùm Ioseph ad nutum, & magna cum resignatione obtemperasset, curæ fuit eidem Domino, cessante periculo ipsum monere, *vt in terram Israel rediret*. qui cùm etiam hoc mandatum ad nutum exequeretur dubitanti, ad quemnam locum conferre se deberet, reuelatus etiam ei fuit locus, in quo tutior maneret. Quæ omnes tres reuelationes factæ ei fuerunt dormienti, hoc est, cùm homines minimè sunt de rebus suis solliciti: vt ex hoc intelligas: quando iustus dormit, Deum vigilare; & quando ille de suis periculis non cogitat, Deum esse de eis solicitum, prouidentia sua præueniendo & intercipiendo illa. Cui prouidentiæ fidere debes in omni mutatione, quam ipse constituerit. Si enim iubet, te ex hoc loco migrare, id fortè propterea facit; quod videt, hic tibi periculum imminere: à quo te vult per talem mutationem eripere. Cessante autem periculo, inueniet ipse modum, quo redire possis ad tuã quietem, & solatium. Cumq; ipse dicat: *esto ibi vsque dum dicam tibi*: signũ est, ipsum in se recipere, vt tempestiuè te moneat, si tu es paratus, in omnibus ei obtemperare.

d *Mat.* 2. 13. 19.

ALIAM denique fecit eis promissionẽ spiritualem, valdè celebrem, quam esset impleturus in loco, ad quem eos mittebat, dicens: e *Dabo eis cor, vt sciãt me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum: quia reuertentur ad me in toto corde suo*. Quasi distinctiùs dixerit: ego illorũ resignationẽ remunerabo, illustrando eorũ cor, vt verè agnoscant bonũ, quod in me habẽt: & sic accipient me illi in Deũ suũ, & ego eos in populũ meum: cuius singularẽ geram curã, vt in virtutibus omnibus proficiant: Scriptũ est enim: f *Beatus vir cuius est auxilium in Deo: ascensiones in corde suo disposuit in loco, quem posuit. etenim* ad eũ accedẽs *legislator, dat ei* copiosã *benedictionẽ, vt eat de virtute in virtutẽ*. Hi sunt viri, de quibus Ierem. quod essent *ficus primi temporis*, hoc est, Apostoli ac Discipuli & primæui Christiani: qui omnes valdè prompti & parati erant, ad quemcunq; locum ire, ad quẽ Deus ipsos mitteret; aut in exilium mitti permitteret: scientes, se in quocũq; loco Deũ secũ habituros: in cuius comitatu & societate nihil putabãt sibi deesse.

3.

e *Ierem.* 24. 7.

f *Psal.* 83. 6.

Huiusmodi autem meritò esse debent Religiosi, Apostolicam vitam sectantes: quales sunt Mendicantes, & qui ex suo instituto habent; proximos in via Dei adiuuare. Ac propterea Religiosi Societatis Iesu non sumus alligati ad vnam domum, aut collegium: sed nostræ vocationis est proficisci ad quamcunque mundi partem, quò nos miserint Superiores, etiam ad Gentiles, aut Hæreticos: confidentes diuinæ Omnipotentiæ, quod cum tali protectore simus ibi tuti futuri. Hunc spiritum habuit S. Catharina Senensis, etiamsi esset fœmina, cùm enim Summus Pontifex eam mitteret Neapolim, vt ageret de reuocanda Regina, quę schismatica erat: sed Cófessarius ipsius Virginis tot incommoda eius missionis Pontifici proposuit, quasi virgo iuuenis in re tanta magnis periculis exponeretur: vt Pontifex mandatum primum reuocauerit. Quod cùm S. Virgo intellexit, reprehēdit cum humilitate exiguam sui Confessarij fidem, dicens: Non angulum dare securitatem, sed protectionem diuinam. Ideoq; cùm Deus illam Neapolim ad Schismaticos, & rebelles mitteret: nihil esse timendum; nec propter humanos timores, animum abijciendum.

TRANSEAMVS nunc ad *ficus malas* adeò, *vt comedi non possint*: quæ sunt symbolum & imago resistentium Dei consilijs, & volentium habitare, vbi Deus non vult. Quales fuerunt Rex Sedecias, eiusque Principes, & plurimi alij ciues: qui contra consilium & voluntatem Dei per Ieremiam illis
g *Ierem 24.* significatum, iuerunt in AEgyptum: quibus minatur Deus, dicens: g *Dabo eos in vexationem, afflictionemq; omnibus regnis terræ: in opprobrium, & in parabolam, & in prouerbium, & in maledictionem in vniuersis locis, ad quæ eiecti eos. Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem: donec consumantur de terra.*
h *c. 42. 16.* h *Et gladius (ait) quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra AEgypti. Et fames, pro qua æstis soliciti, adhærebit vobis in AEgypto, & ibi morieminī.* Qui enim consilium Dei sequi non vult, sed proprium: incidet in ea mala, quę
i *Iob. 6 16.* timet. Nam, vt ait Scriptura: i *qui timent pruinam, irruet super eos nix,*
k *Am. 5. 19.* k *& fugienti à facie leonis occurret vrsus.* Cùm enim contendit euitare pericula, quæ timebat: fugit ad locum, quem suo iudicio securum reputat: & ibi inuadunt eum maiora mala de cœlo missa in pœnam suæ inobedientiæ. Quod enim maius malum esse potest, quàm esse ficus malè maturas, aut putridas: quæ comedi non possint? Non enim Deus inobedientes, sibi adiunget, nec amicitiam cum eis inibit; nec bonum ipsi ex consilijs suis exitum habebūt: nisi ea deserentes & pœnitentia ducti, diuinis acquiescant.

ATTENDE igitur ad duos calathos ficubus plenos, quos vidit Propheta ante templum Domini; quod est eius Ecclesia, cuius pars est sacra Religio: & cogita eos esse quasi duos greges; alterum ouium, alterum hædorum; alterum obedientium, alterum repugnantium & rebellium: qui nunc
l *Mat. 25. 32.* quidem simul permisti ambulant: sed l *in die nouissimo ab inuicem separabuntur.*

buntur. Et *reprobi*, qui seipsos proprio iudicio gubernant, propriamque sequuntur voluntatem conculcantes diuinam: *ſtatuentur ad manum ſiniſtram*, in loco quodam infami inter dæmones; & quasi ficus putridæ proijcientur in sterquilinium inferni. Iusti autem sunt sicut oues, non eligentes pro arbitratu suo loca, in quibus pascantur, aut quiescant; m *nec vocem sequuntur alienorum paſtorum*; sed legitimi sui pastoris, *quæ ſequuntur*, quiescunq; vbi is eas collocat, confidentes beneuolæ ipsius prouidentiæ; quod collocabit, vbi magis eis expediat: vt pascua habeant & solatia spiritualia in hac vita, & in cœlo postea æterna: vbi assignabit eis honoratissimum locum ad manum suam dextram; & sedem magnæ gloriæ, propter conformitatem, quam cum diuina voluntate in rebus omnibus habuerunt.

m *Ioan.10.4*

SED, vt finem huic puncto imponamus, aduertendum est: neminem debere se omninò securum iudicare, etiamsi in eo loco maneat, in quo Deus eum posuit. In hac enim vita omnis locus subiacet mutationibus propter arbitrij nostri libertatem & mutabilitatem; & hostis ac tentatoris nostri magnam astutiam. Cuius rei sufficiens probatio est, quòd Deus D. N. n *primum hominem collocauerit in Paradiſo, vt operaretur, & cuſtoditet illum*. Quod S. Augustinus interpretatur significare: vt ipsemet Deus ibi operaretur, & custoditet hominem. Quemadmodum si quis pretiosam margaritam aut imaginem, quam fecit, poneret propria sua manu in aliqua cista, vt ibi tuta seruaretur. Sed nihilominus serpentis astutia aditum inuenit, vt hominem tentaret, ac dejceret. Vt omnes profundæ humilitati in rebus suis innitantur; & agnoscant, se omninò dependere à protectione diuina: vt propterea diligenter reprimere debeant superbiæ & sensualitatis motus, qui nostræ sunt causa ruinæ. Propterea siquidem dixit Ecclesiastes: o *Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris: quia curatio faciet ceſſare peccata maxima*. Quasi dixerit: Si te inuaserit superbiæ, ambitionis, iræ, aut alterius passionis spiritus, contendens contra te prævalere: ne te dedas ei; nec locum deseras, in quo Deus te posuit; vt tuú sequaris palatum: mortificatio enim violenti huiusmodi spiritus impediet peccata, ad quæ ille conatur te trahere: & Deus tibi suppetias feret, vt firmus & constans manens, victoriæ coronam obtineas.

S. Bern. ſer. de ligno fœno & ſtipula.

n *Gen. 2. 15. Lib. 8. de Geneſ. ad lit. c. 10.*

o *Eccl.10.4.*

QVAE hactenus diximus de resignatione circa locorum mutationem, locum etiam habent in officijs, ministerijs, & occupationibus tam domesticis, quàm cum proximis. Ad quod debent Religiosi esse valdè resignati voluntati Prælatorum: ad quos spectat, nomine Dei huiusmodi officia suis subditis distribuere, dantes cuique, quod ei expedit, & pro tempore conuenienti; Et ad aliud officium mutantes, quando eis videbitur magis expedire. eum in modum, quo summus Sacerdos p *Aaron* ex mandato Dei *distribuebat onera tabernaculi, quæ Leuitæ portarent, disponens operas singulorum*;

p *Num.4.19*

& diuidens, quid portare quis deberet. Et quidem inuoluta pallio hyacinthino, cuius superius fecimus mentionem. Ad subditos enim spectat, huiusmodi onera suscipere: quia Deus illis ea imponit; & portare, quamdiu Deo placebit; eaque deponere, & alia suscipere, quæ ipse imponet. Quare resignati ipsi, & ad omnia parati esse debent. Et qui ita se gerunt in Religione, sunt sicut ficus, quas Ieremias appellat *valdè bonas*: eò quòd in suis officijs valdè placeant Deo & hominibus, & ipsi proficiunt, & alios faciunt lætos esse, ac iucundos. Qui autem propriæ voluntatis viam tenent, sunt sicut ficus valdè malæ: faciunt enim officia sua adeò ineptè, vt & sibi noceant, & alijs scandalum adferant. Quod etsi in omnibus officijs ac ministerijs Religionis meritò est seruandum: id tamen multò magis fieri debet in ministerijs spiritualibus Confessariorum, Concionatorum, Magistrorum, & Præpositorum: ad quæ neq; accedendum est, neq; diutius in eis hærendum, nisi per vocationem Dei. Vt constabit ex ijs quæ adferemus in tractatibus de eis instituendis.

c. 16.

CAPVT XXIII.

QVI CVPIVNT RECTITVDINEM SERVARE IN OBEDIENTIA, DEBENT SVIS SUPERIORIBVS & MAGISTRIS OMNIA SVA INTERIORA & OCCULTA CONSCIENTIÆ MANIFESTARE; QUÆ ILLOS IUVARE POSSUNT AD RECTAM EORUM GUBERNATIONEM, & DIRECTIONEM.

ALIVD quiddam summi momenti adhuc superest declarãdum: vt qui desiderant valdè in obedientia eminere, possint cum facilitate & securitate ad huius felicis palmæ culmen peruenire, eiusq; dulces fructus colligere, & gloriosis triumphis gaudere; ipsaque experientia sentire stupenda, quæ prouidentia diuina per eam operatur, ac perficit. Quod obtinebunt, si ex parte sua diuinæ prouidentiæ cooperentur in gubernatione, quã seruat ergo suos electos, & obedientes Religiosos. Quæ cooperatio exigit, & complectitur duo genera rerum: alias ex parte Prælatorum ac Magistrorum gubernantium; alias ex parte subditorum, qui ab eis gubernantur: & vtrisque obtinetur, quod Sapiens dixit de diuina Sapientia: a *quod attingat à fine vsque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter.* Illa enim docet ac dirigit Prælatos in altiori loco constitutos; & subditos in inferiori: vtrosq; adiuuans: vt quisq; quod suum est, perficiat; nihil detrahendo fortitudini ob nimiam suauitatem; nec suauitatem lædendo, vt fortitu-

a *Sap. 8. 1.*

do ser-

do ſeruetur. Et quoniam ſuauis fortiſque Superiorum cooperatio multũ ab ea dependet, quæ ad ſubditos pertinet : præmittemus breuiter de illa, quod ad noſtrum facit inſtitutum.

§. 1. *Tria ad Prælatos pertinent, vt recta ſit eorum gubernatio.*

PRAELATORVM & Magiſtrorum cum Dei gubernatione cooperatio, vt recte ipſi gubernent, tria nominatim exigit. *Primum* eſt, vt ſubditos ſuos exactè cognoſcant, & omnia interiora animarum eorum, propenſiones, talẽta, vires, paſsiones, & affectus bonos & prauos. Hæc enim cognitio valdè eſt neceſſaria, vt tamquam eorum Duces eos dirigant; tamquam medici curent; & tamquam paſtores gubernent: imitantes Dominũ, qui dixit: a *ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas*; & facientes quod ſuadet Salomon, cùm dicit: b *diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſq; greges conſidera*, aſpiciens proprijs oculis, & ſtudio, ac diu penetrans quicquid in eis eſt. Nam (vt S. Baſil. ait) nouit qui modò intelligẽs moderator eſt, vniuſcuiuſq; mores & affectus; & animi motus diligenter exquirere, & ad hæc accommodatum etiam ſingulis remedium adhibere. 1.

a Ioa. 10. 14.

b Prou. 27. 23

" De Conſt. " Monaſt. " c. 23.

EX quo *ſecundum* ſequitur Prælatis & Magiſtris neceſſarium, vt ſcilicet magnam adhibeant prudentiam ac diſcretionem in imponendo ſingulis ſuis ſubditis, quod cuique iuxta propriam bonam propenſionem, talenta, & dotes, ac vires, magis expedit: vt onus Obedientiæ & Religionis, cum ſuauitate & conſtantia ferat; ne declinent in torporem, aut laxitatem ſi onus ſit leue; nec in puſillanimitatem & impatientiam, ſi ſit nimium. Propterea enim Deus iuſsit, c *Aaron & filios eius ingredi tabernaculum fœderis, & ſanctum Sanctorum; & diſponere opera ſingulorum Leuitarum; & diuidere quid portare quiſque deberet*. Aaron & filij eius (ait Sanctus Bonauentura ad hoc propoſitum) ſunt Prælati Religionis maiores, & minores: qui adire debent occultas ſubditorum conſcientias & talenta, vireſque cognoſcere; & vnicuiq; tantum oneris ex obſeruantia Religioſa imponere, quantum ad maiorem eius profectum expedit. 2.

c Num. 4. 4. 19.

Opuſc. de ſex alis Seraph. c. 7.

DENIQVE *tertiò* eſt neceſſarium, vt ipſi ſanctitate vitæ valdè exemplaris præluceant: tum, vt iubendi ac gubernandi modus ſit cum amore & ſuauitate paterna; tum, vt exemplo ſuo alios præcedant: ac dicere poſsint, quod Gedeon ſuis militibus: d *quod me facere videritis, hoc facite: & quod fecero ſectamini*; & quod ipſe Saluator Apoſtolis ſuis dixit: e *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos* ad inuicem *faciatis*. Nam alioquin tales Superiores eſſent ſicut Phariſæi, ſedentes in Cathedra Moyſis: tum f *alligantes onera grauia & importabilia, & imponentes in humeros* 3.

d Iudic. 7. 17

e Ioan 13. 15.

f Mat 23 4.

hominum

hominum, contra dictamen prudentiæ; tum *nolentes digito suo ea mouere*; qui est defectus boni exempli. Hæc tria sunt præcipua in quibus eminere debent Prælati: vt, quod in ipsis est, obedientiæ gubernatio feliciter cedat. De quibus tamen fusius agetur in septimo tractatu quarti tomi.

§. 2. *Commoda & vtilitates ex redditione rationis conscientiæ.*

EX PARTE etiam subditorum sunt alia tria necessaria, respondentia illis tribus, quæ diximus de Prælatis, ad perfectè cooperãdum gubernationi prouidentiæ diuinæ. 1. *Primum* ac præcipuum, de quo nunc est agendum, adiuuare Prælatos: vt possint integram & perfectam ipsorum cognitionem habere: reddentes eis rationem omnium rerum suarum internarum, siue bonæ illę sint siue prauæ: idque valdè clarè & apertè, vt melius illi in via perfectionis gubernare ac dirigere eos possint. Quamuis enim Superiores valdè sint periti, & experti, omnemque adhibeant diligentiam, & varias probationes, vt subditos benè agnoscant: nihilominus verum est, quod Apostolus dixit: a *Quis hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Imò sæpè ipsemet, qui sentit, quid interius in se geratur: non tamen satis agnoscit, nec penetrat, Sitne bonum, an malum? Ac propterea Dominus noster dixit per Ieremiam: b *Prauum est cor omnium, & inscrutabile: Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor*: ideoque necesse est, subditum reddere rationem sui; & eorum quæ in suo corde geruntur, sicut ipse intelligit. Ex quo fiet, vt Superior possit ipsum sufficienter agnoscere: &, quod amplius est, iuuerit multum, vt ipsemet melius seipsum agnoscat. 2. Et hic alter fructus est, qui ex hac conscientiæ manifestatione prouenit. Est enim (vt S. Basilius ait) difficillimum, agnoscere ac curare seipsum: nam amor, quem ab ipsa natura erga se & res suas habet, efficit, vt in eis cognoscendis facilè decipiatur. Contra verò, valdè facile est ab alio agnosci, & curari; & maximè à superioribus, & Patribus spiritualibus, qui non laborant impedimento illo amoris proprij erga subditum. Et Deus cœlestem suam lucem communicat ad cognoscendos ac discernendos spiritus: & sic ex eo quod subditi eis manifestant; penetrant ipsi etiam ad occultiora, quæ subditi non aduertebant: quia locum hic habet, quod cõmuniter dicitur: ex vngue leonem agnoscere, & ex filo glomum: producendo in apertum, quod prius erat occultum, etiam ipsi habenti. Et omnia iuuant ad hoc, vt gubernatio rectiùs procedat.

a 1. Cor. 2. 11.

b Iere. 17. 9.

De Const. Monast. c. 23

HANC veritatem, quæ tanti est momenti, docuerunt, valdeque commendarunt duo Religionum lumina: alterum in Oriente, alterum in Occidente, supponendo eam tanquam fundamentum, super quod perfectio

& securitas vitæ Religiosæ ædificaretur. S. Basilius in Oriente, cùm videret multitudinem Monachorum in solitudinibus ac desertis locis habitantium cum periculo labendi, quos, ipsa experientia docebat labi in tepiditates, illusiones, & frequentes errores, propter astutiam sathanæ transfigurantis se in Angelum lucis, vt eos deciperet: adinuenit consilium & modum, quo illos ad tutiorem vitam in conuentus, & monasteria reduceret: constituens, vt ipsi eligerent sibi aliquem Abbatem, Patrem, & Magistrum spiritualem, prudentem, sapientem, & expertum: cui animas suas aperirent, & in rebus omnibus obtemperarent. Quod, cùm sæpiùs repetat in suis Constitutionibus & Regulis; & in specialibus instructionibus, quas eis dabat: nominatim in Regula 26. hæc grauiter ac prudenter dicit: Debet vnusquisque eorum, qui inferiores sunt, siquidem memorabilem vllam facere progressionem studet, & ad perfectionem vitæ illius, quæ præceptis Domini nostri Iesu Christi est consentanea, peruenire, cùm nullum animi sui motum apud seipsum celatum retinere; tum in sermone nihil non diligenti antè cura consideratum proferre; sed mentis suæ arcana aperire fratribus ijs, quibus datum illud negotium sit; vt adhibitis faci litate ac misericordia, ægrotantes curent. Hoc enim modo fiet, vt & quod laude dignum sit, in nobis confirmetur; &, quod minus probandum, congruo remedio sanetur: atq; ex huiusmodi mutua exercendi inter nos consuetudine, per modicas accessiones ad perfectionem perueniamus. Hæc S. Basilius. In quibus *tertium* posuit fructum præcellentem huius manifestationis, *profectum* scilicet in hac via, & incrementum virtutum, donec perfectionem assequamur, quam profitemur, & Christus Dominus noster in suis præceptis & consilijs Euangelicis nos docuit. Nam auxilio periti patris spiritualis purificatur cor, ab ea prauitate & imperfectione, quæ manifestatur & agnoscitur; & confirmatur magis in bono; & excitatur, animumque sumit ad proficiendum cum feruore, donec perueniat ad id, quod est perfectissimum. Experti sunt hoc Monachi AEgyptij, quibus hæc doctrina adeò altè insedit, (vt refert Cassianus) vt quasi primum principium & fundamentum spiritualis vitæ ponerent, vt nec suas cogitationes occultarent; sed confestim, vt exortæ essent, suo patefacerent Seniori, qui illorum curam gerebat. Et S. Ioannes Climacus refert: Monachos Angelici illius monasterij, in quo ipse ad aliquot dies fuerat commoratus, gestare solitos ex Abbatis sui consilio albas tabellas è cingulo pendentes, in quibus adnotabant omnes incidentes cogitationes: vt earum rationem suo tempore ei redderent. Qua obseruatione ac obedientia euaserunt valdè perfecti.

cc cc cc cc cc cc cc cc cc

3.

Lib. 4. c. 9.

Hoc idem amplius confirmabitur ex ijs, quæ Sanctus Benedictus Monachorum in Occidente lumen docet. Qui in sua Regula bis commendat valdè hanc conscientiæ manifestationem, tamquam maximi momenti.

Instrum. 50. & 51. Explicans enim in capite quarto instrumenta bonorum operum, quibus Religiosa perfectio obtinetur: hæc duo simul cóniungit: cogitationes malas cordi suo aduenientes, mox ad CHRISTVM allidere; & seniori spirituali patefacere. Illud ergo est vnum remedium, vt statim atque prauæ cogitationes in corde exurgunt, illas c *ad petram*, qui est CHRISTVS Dominus *allidamus*, & comminuamus. Sed ne sol nostris industrijs fidamus, iudicantes nos posse absque aliorum præsidio ac directione eas vincere ac destruere, addit alterum instrumentum siue medium, manifestandi eas Patri spirituali: sic enim remanebunt omninò victæ. Et hic *quartus* est fructus huius manifestationis: quem adeò experti sunt Monachi antiqui, teste Cassiano, vt sola manifestatione tentationis, antequam Abbas remedium adhiberet, illa tamquam funus euanesceret, fugiente dæmone, qui prauas cogitationes excitabat, ac fouebat: cùm eas videt Prælato innotescere. Contra verò, ait, tamdiu in nobis execrandas suggestiones hærere, quamdiu illas occultas tenemus; nam pernitioso hoc silentio seruorem amitti, & robur spiritus, iuxta illud Dauidis: d *quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea.* Hoc est, virtutes internæ seruorem & fortitudinem, quam prius habebant amiserunt. Inueteratis autem ossibus, mox cernitur in facie senectus: cuius e *ruga faciei*, & manuum *testimonium dicunt*, cùm deficit modestia & obseruantia exterior perfectionis Religiosæ. Superbia enim secreta, ex qua pernitiosum illud silentium prouenit, sensim deuorat ac deuastat totam virtutem animæ.

c *Psal. 136. 9*

4. *Collat. 2 c 10. & 11.*

d *Psal. 31 3.*

e *Iob 16 9.*

c. 7. Quamobrem gloriosus Patriarcha Benedictus eamdem manifestationem denuò commendat, cùm, referens duodecim humilitatis gradus, dicit: quintum esse non celare suas cogitationes & peccata occultè admissa, Abbati suo: sed cum humili confessione ea manifestare. Estque valdè credendum: Sanctissimum patrem in vtroque loco non solum de confessione sacramentali loqui, cuius cognitione Prælati non possunt in externa sua gubernatione vti; sed etiam (vt graues eius Religionis viri sentiunt) loqui de ea confessione, quæ fit Abbati tamquam Patri & Magistro, vt eos iuuet, dirigat ac gubernet. Et quamuis solum faciat mentionem prauarum cogitationum, eò quòd in eis difficilior sit hæc manifestatio, & in ea magis splendeat humilitas, intelligendus tamen etiam est de cogitationibus bonis: quæ eo fine (vt Sanctus Basilius ait) sunt manifestandæ, vt eas Abbas probet, dirigat, ac ad progrediendum foueat: imò etiam propterea quòd sæpè nos cogitemus, bonos & pios esse affectus, quos in nobis sentimus; qui tamen sint praui: & esto essent boni, si tamen ex superbia occultentur, facilè in pernitiosos mutabuntur. Neque exiguus est fructus huius manifestationis, quòd in ea humilitas in gradu adeò heroico exerceatur: habet enim hæc virtus tantam cum reliquis connexionem, vt quo

Antonius de Yepes in Chronico tom. 5. anno 944.

Reg 26. ex fusis.

5.

passu

passu illa augetur, etiam reliquæ crescant. Ac propterea dixit idem Sanctus animi in virtute progressum: in humilitate progressum esse. Nam Deus gratiam suam præbet humilibus, iuuatque vt puri ac perfecti euadant, præseruans eos ab illusionibus, laqueis, & lapsibus. Quamobrem etsi valdè sis in Religione antiquus, & in vita spirituali ita exercitatus, vt non sit opus talem tui rationem reddere, vt benè dirigaris. debes tamen libenter eam reddere, (vt Cassianus dixit) ad exercendam humilitatem, & extirpandam occultam tuiipsius arrogãtiam. Quemadmodum Sanctus Gregorius faciebat: qui etsi adeò esset expertus, cùm libros Moralium scripsit, in fine eorum ait: fraternis auribus omne quod in me latenter reprehendo, incunctanter aperio. Et sanctus Augustinus non minus humilis, quàm S. & Sapiens, voluit palam facere toti mundo omnes suas imperfectiones. Et, cùm esset Episcopus valdè senex, dixit: paratum se esse, doceri ac dirigi à quocunq; alio etiam iuuene. Et S. Clemens Papa cuius sententia refertur in decreto, constituit: nullum Episcopum prætextu senectutis, aut nobilitatis debere erubescere, ab alijs doceri, etiam valdè paruis & minus sapientibus. vt hac bona dispositione conculcaretur superbia & pertinacia, quæ facit homines membra dæmonis; vt fusiùs est dictum in Duce spirituali.

Serm. de Abdic. rerũ in fin.

Collat. 1. c. 12.

"In libris "Confessi.

Epist. 75 & refertur 24. q. 3. c. si habes

Epist. 3 refertur D. 38. c. Nullum. Tract. 4. c. 2.

§. 3. *Quæ bona proueniant ex coniunctione manifestationis conscientiæ cum obedientia.*

PRAEDICTVM duorum Ecclesiæ luminarium doctrinam amplexus est, ac mirificè declarauit Patriarcha noster Sanctus Ignatius in suis constitutionibus sæpè commendans hanc conscientiæ manifestationem, & insinuans etiam in particulari, quæ sint manifestanda, tam bona quàm mala; & personas, quæ eam reddere debeant, nemine excluso etiam Professo, & antiquo; & tempora, in quibus reddenda est: semel scilicet in anno, aut bis, aut etiam frequentius, prout Superiori videbitur; & modum, quo est reddenda siue in Confessione, siue extra; cum magna puritate, humilitate, & charitate. Et vt omnes intelligerent, quanti rem hanc facere deberent, ita rem aggreditur: Re in Domino considerata, visum nobis est in diuinæ Maiestatis conspectu, mirum in modum conferre, vt Superioribus subditi omninò perspecti sint: quò meliùs regi & gubernari, & per eos in viam Domini dirigi possint. Et postea aliquas rationes adfert, quæ reducuntur ad duplicem ingentem fructum huius manifestationis: alterum ad commune totius Religionis bonum; alterum ad particulare cuiusq;. Ad Superiorem

In Exam. c. 4. §. 24. & p. 3. c. 1. § 12 p. 4. c. 10. §. 5.

"Exam c. 4. "§. 34. " "

enim, vt dictum est, spectat, diuidere subditis cum magna attentione ac prudentia, officia, occupationes, & onera Religionis; aspiciendo tum ad commune bonum; tum ad cuiusuis particulare. Et quoniam Superior tamquam homo decipi facile potest, eiusque prudentia exigua est: si tamen quantum in se est, & potest, facit, DEVS supplet eius defectus, & speciali sua prouidentia eum iuuat, vt rectè huiusmodi occupationes distribuat. Ad quod tamen etiam opus est, vt subditi ex parte sua cum diuina hac prouidentia cooperentur; & Superioris prudentiam in gubernando adiuuent, reddentes illi apertam suijpsorum rationem, & acceptantes onus, quod ille imponet: confidentes supremo gubernatori Deo Domino nostro, quod omnia cedent in maius ipsorum bonum. Si enim ex parte tua hæc duo coniunxeris, candorem scilicet animi, siue manifestationem tuijpsius, & obedientiam ministris DEI: ad paternam eius prouidentiam spectat, ita Superiorem tuum dirigere, vt rectè ille te gubernet. Quod si aliquos eius permiserit errores, ex eis educet ipse maius tuum commodum, & profectum; & eripiet à periculis, quibus te expossuerit: quemadmodum euenit cuidam Monacho, cuius supra fecimus mentionem: qui cùm à suo Abbate ad Ciuitatem mitteretur, & ille suam imbecillitatem aperuisset, ac periculum, cui exponeretur tentationis, & lapsus proposuisset: & nihilominus Abbas iussisset ire, ille obediuit: & cùm reuera ingens ei periculum à filia hospitis occurrisset: clamauit ad DEVM, & in momento fuit ab eo liberatus, & ad suam cellam ab Angelo deductus. Si autem Superiori tuo cæles prauas tuas propensiones, tentationes, & imbecillitatem: errores ab ipso propter hanc causam in gubernatione admissos, ponentur ad tuas rationes, cedentque in tuum detrimentum. Nec tunc habebis sufficientem ex parte tua causam petendi à DEO, vt illos remoueat, quamdiu obstirmato eris animo, te non manifestandi, ponis enim tunc obicem Ordini eius prouidentiæ; nec illa media vis adhibere, quæ ille ad te iuuandum constituit. Sicut peccator, qui constituit, peccatum suum Confessario occultare, & frustra ad DEVM clamat, vt illud remittat; nec reuera remittet, etiamsi alia media pœnitentiæ adhibeat: quia reijcit illud, quod DEVS constituit. Et in hoc sensu dixit Dauid: a *quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, cùm clamarem tota die.* Clamor enim orationis, etsi valdè continuetur, numquam culpæ remissionem obtinebit, quæ ex pudore tacetur. Præterea, si te velis Superiori occultare iam quod in te est, vis illum decipere: ac proinde dignus es, vt DEVS hanc deceptionem re ipsa permittat, iuxta illud, quod per Ezechielem Prophetam dixit: quod b *iuxta iniquitatem interrogantis, sic ini-*

a *Psal.31.3. Ita Thelm.*

b *Ezec.14.10*

quitas

quitas Prophetæ erit. Et illud Salomonis: d *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur.* d *Prou. 28. 13*

EX HIS, quæ hactenus diximus, concludo, quod vtilitates & commoda viuendi ſub obedientia, quæ in huius tractatus decurſu ſunt indicata, & illius ſpeciatim obedientiæ, quam Sancti ſanctè appellant cæcam, præſupponunt hanc conſcientiæ manifeſtationem erga Superiores, vt recta ſit illorum gubernatio, & in obediente ſequatur finis & fructus ad quem dirigitur. Et tunc obedientia non erit imprudens, nec inſipienter cæca; ſed valdè prudens, & oculis plena: quia innititur prudentiæ Superioris, cuius oculos reputat ſuos. Et cur dico Superioris, cùm potiùs innitatur prudentiæ ipſiuſmet DEI, cuius oculi reſpiciunt ad gubernationem ſubditi candidè agentis, & cum obedientia; conceditque in magna copia fructus huius felicis palmæ, quam per Iſaiam appellat e *mare iuſtitiæ, & flumen pacis*: quia ingenti ſanctitate eum ditat, & pace ſpirituali, gaudio, quiete, & conſcientiæ ſecuritate replet. Quod expertus eſt Sanctus Dorotheus, vt ſupra inſinuauimus. qui de ſeipſo refert, tantam ſuiſſe pacem ac lætitiam animæ ſuæ, cùm nullam ſentiret tentationem aut turbationem: vt cæperit dubitare, an rectam teneret viam, eò quòd audiuiſſet: omnes bonos aliquibus moleſtijs ac difficultatibus affici. Et cùm ſuum Abbatem ea de re conſuleret, reſpondit ei: ne timeas, fili: iſta enim lætitia & pax, qua frueris, fructus eſt claritatis & obedientiæ, quam præſtas. Quòd ſi omnes Religioſi ſe gererent ſicut hic Sanctus: experirentur eamdem vtilitatem & profectum; & tota ipſa Religio magno ac præclaro exemplo eluceret. Quamdiu enim claritas hæc & obedientia floret: ipſa quoque Religio floret omni ſanctitate: eò quòd ſit indicium, & humilitatem, & charitatem, fiduciam in DEVM, ac deſideria rectè ſequendi diuinam voluntatem, exacta eſſe ac perfecta. Quæ omnia f *inueteraſcent* in te, quando taces: *etiamſi clames tota die*: quia taces, vt ait Sanctus Auguſtinus, quod eſſet manifeſtandum; & manifeſtas, quod eſſet occultandum. Occultas enim quod malum eſt præ pudore; manifeſtas autem, quod videtur eſſe bonum, propter inanem gloriam: & teipſum proprio iudicio gubernas, quaſi non haberes, qui te dirigeret; & incidis in eadem damna & pericula, in quæ incidunt, qui duce & directore carent: vt ſuo loco eſt dictum. e *Iſa. 48. 18.* f *Pſal. 31 1. Ibidem.* *In Duce ſpirit. tract. 4. c. 2.*

§. 4. *Quo spiritu reddenda sit ratio conscientiæ.*

Reg. 40. Summarij.

SVPEREST explicare, quo spiritu ratio hæc conscientiæ sit reddenda: quem Pater noster Sanctus Ignatius breuiter indicauit, dicens: debere esse magna cum humilitate, puritate, & charitate. In quibus tribus virtutibus reliquæ conditiones continentur, quæ seruari debent ad legitimè id faciendum; & vltimum quod ex parte sua subditi præstare debent; ad cooperandum gubernationi Dei, eiusque ministrorum. HVMILITAS radix est puritatis intentionis, & verborum: & consistit in hoc, vt viriliter, magnoque animo pudor vincatur, & timor ignominiæ, qui deterret, ac prohibet manifestationem vitiorum, passionum ac tentationum; & similiter conculcetur vanitas, quæ immisceri solet, cùm propriæ virtutes, ac pietatis opera referuntur, & manifestantur: immò interdum (quæ nostra est miseria) miscetur aliquid inanis gloriæ, cùm ipsa nostra vitia & defectus aperimus: quia dicuntur, vt humiles ex tali confessione iudicemur. Sed si verum habes humilitatis spiritum: omnes tuas miserias aperies; non vt humilis habearis, sed vt verè humilieris: desiderans, talem te haberi apud homines: qualem credis te esse apud Deum. Sicut ægrotus, qui sua quædam vulnera, etiam cum aliquo pudore ostendit: quia id necessarium est ad sanitatem recuperandam. Tanta etiam puritas in verbis est seruanda, vt non excusationes aut prætextus admisceas, quibus tui defectus videantur imminui, & leuiores iudicari. Et cùm bona tua aperueris, etiam valdè extraordinaria, & præclara: ne id facias cum aliqua arrogantia, vana complacentia, aut inani honoris ambitione; sed in spiritu humilitatis, quasi homo ignarus, & alterius directione egens, nec fidens iudicio proprio, sed timens aliquam fraudem aut deceptionem; & vt DEVS in suis operibus glorificetur; & quia ille ita vult: vt propterea eadem animi promptitudine, & voluntate, & mala & bona aperias.

AD quæ omnia multum confert ipsa CHARITAS, vt hæc cum Superioribus communicatio fiat cum spiritu amoris, quemadmodum filius cũ patre suo agit; infirmus cum medico; ac discipulus cum suo Magistro. Hic enim modus agendi & aperiendi sese, magnum gignit amorem in pectore Superioris; propter magnam confidentiam, quam ostendis; & amorem, quẽ erga eum manifestas, dum eum facis occultorum tuorum participem: quæ non communicantur, nisi intimis amicis; & ita permouebitur, (vt Pater noster S. Ignatius dixit) ad magis tibi attendendum, & maiori amore, solicitudine, ac diligentia te adiuuandum. Et hic est vnus ex præcipuis huius

Exam. c. 4. §. 35.

com-

communicationis fructus, vt dixit S. Ambrosius. & post eum S. Bernardus his verbis: Magnum enim huius vitæ solatium est; vt habeas cui pectus tuũ aperias: cum quo arcana participes: cui cõmittas secreta cordis tui: vt ames & sequaris eum: qui tibi paterna pietate in tristibus compatiatur: in persecutionibus adhortetur: & in prosperis gratuletur. Felix talis Societas, talisque amicitia: qua nihil est in rebus humanis pulchrius. Hæc S. Bernardus. Quod si superiores, & subditi ea quæ diximus diligenter obseruent: experientur proculdubio dulcissimos huius amicitiæ, & adeò felicis societatis fructus.

" Lib. 3. de " officijs c. " 16. " Lib. de " ordine " vitæ.

Ex omnibus, quæ in hoc capite proposuimus licebit tibi rationum arma arripere, ad profligandos huius manifestationis conscientiæ hostes; timorem scilicet, quod ignominiam tibi comparabis apud Superiorẽ; quòd amplius tibi non fidet, neque officium honorificum commendabit, quòd cupis; sed imponet, quod maximè horres. Si tamen diuinæ fidei oculos habes, nec specie humana duceris: persuadere tibi debes. *Primum*, te non solum nihil honoris amittere, si teipsum aperias; sed potiùs honorem consequeris: sæpè enim maiori pectore & fortitudine opus est, ad superandum pudorem aperiendi culpam, quàm ad eam euitandam: quod Sanctus Gregorius docet; & fusè nos explicuimus cùm egimus de Confessione. Quod si aliquam honoris iacturam faceres apud homines, consolare te, quod eum potius augeas apud Deum, & Angelos eius. Cùm igitur DEO fidas, eiusq; gubernationi te subijcias; & vt ei pareas, tuos defectus manifestes: crede, Deũ in se recipere, vt honorẽ tuum propugnet: cuius verbum & promissio est, quòd *qui se humiliat, exaltabitur*: sicut è contra: si ex superbia te occultes, humiliaberis. Et in nouissimo iudicij die dedecore, & ignominia afficieris coram vniuerso mundo, propter id, quod nunc cum culpa occultas. Timere siquidem potes, quod qui modò assuescit leues suas culpas occultare: paulatim eò deueniet, vt graues etiam occultet, ac propterea damnetur. Et cui dubium est, multò melius esse, in cœlum intrare vnum oculum habentem, etiamsi cum aliquo pudore ac dedecore hic viuas, eò quod sis luscus: quàm duos oculos habentem in gehennam mitti: vt in mundo cum magno viuas honore. Quod si aliquando aliquod tibi accidat temporale incommodum ex Prælati malitia; ne amittas confidentiam: nam suo tempore DEVS illud conuertet in emolumentum. Memento quid euenerit Ioseph, cùm patri suo & fratribus dixit: *Vidi per somnium, quasi Solem, & Lunam, & stellas vndecim adorare me*. Et quamuis Pater eum increpauerit, vt arrogantiam reprimeret, quam talis narratio præferebat: *rem* tamen ipse *Pater tacitus considerabat*, & filij mysterium venerabatur: fratres tamen natu maiores, accipientes inde occasionem fouendi suam inuidiam, &

1.

Lib. 22. Mor c. 0 Tom. 1. trac. 3. c 5.

2.

3.

4.

5.

6.

Genes. 37. 9.

odium

odium,& conantes ipſum perdere, facti ſunt Dei inſtrumentum ad illum exaltandum. Hunc in modum boni Prælati, ſignificati per Iacob, cùm ſubditi res aliquas valdè præclaras eis aperiunt: hinc oſtendunt, ſe illos abijcere: ne ex huiuſmodi rebus euaneſcant: inde verò taciti, Dei magnalia venerantur, iuuantque, ne tales ſubditi pereant. Superiores autem imperfecti, per fratres Ioſeph maiores ſignificati, ſi ex manifeſtatione ſubditorum occaſionem ſumunt, ad eos verè contemnendos ac perſequendos: non tamen voti ſui fient compotes, vt eos perdant: ſed per eadem media, quibus ipſi eos perdere conantur, Deus eos exaltabit. Certum denique eſt, (vt ſuperius eſt inſinuatum) quod quemadmodum bonus Prælatus, faciens quod ſibi incumbit, & tenetur in tribus illis capitibus, quæ ad ipſum ſpectant: nihil coram Deo amittet, etiamſi ſubditi repugnantes ſint ac rebelles; ſed potius ex ea occaſione plurimum lucratur ob ea, quæ ab ijs patitur. Nam (vt Sanctus Bernardus ad hanc rem aptè dixit: quantum grauaris, tantum lucraris) ita etiam bonus ſubditus; qui, quantum in ſe eſt, implet, quæ ad ipſum ſpectare diximus: nihil coram Deo amittet, etiamſi habeat malum Prælatum, qui officio ſuo non ſatisfaciat: ſed potius ea occaſione multum ſibi boni comparabit ex eo, quod patitur, eum tolerando, eique obediendo. Supremus autem Prælatus, qui eſt Deus Dominus noſter, ſupplebit quod eius miniſtro defuerit. Satis enim eſt, quòd is tamquam bonus paſtor, infinitè ſapiens, & potens, oues ſuas cognoſcat, earumque vires nouerit: vt non permittat, propterea quod ſubditi eis obediant, qui eius locum in terra occupant: fructu fraudentur ſuæ obedientiæ; aut non perueniant ad culmen felicis huius palmæ, cuius dulciſsimis fructibus, tum in hac vita, tum in altera æternùm fruantur.

7. Epiſt. 73.

TRACTA-

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE SVPREMA RELIGIOSI PERFECTIONE In Cvstodia Constitvtionvm Et Regularum suæ Religionis.

CAPVT I.

Religiosi Maiorem Svam Perfectionem & perfectæ Dei voluntatis cognitionem in suis Constitutionibus & Regulis quærere debent.

QVEMADMODVM OMNES FERE ARTES AC SCIENtiæ proprios habent libros, ex quibus earum sectatores eas discunt;& vnaquæque specialem aliquem habet, qui sit reliquorum fundamentum, ab Auctore siue Inuentore eius editum seu concinnatum: ita Christianæ perfectionis scientia proprium habet fundamentalem librum, in cuius lectionem & studium est incumbendum, Nouum scilicet Testamentum, in quo tota Lex Euangelica est expressa. Et similiter Religiosæ perfectionis scientia in vnoquoque Instituto, præter Scripturam sacram, specialē aliū habet l brū, in quo Cōstitutiones & Regulę cōtinentur: Cuius libri mentio facta est superiùs: in cuius lectione debent Religiosi occupari, vt scientiam discant, & exercitium virtutum: ita vt possint perfecti euadere, non solùm eas intelligendo, sed etiam opere exequendo: ad hoc enim studium & exercitium sese per vota obligarunt. Nam, vt dictum est, in ipsis Regulis continetur modus, quo vota ipsa sunt seruanda; & media præterea, quæ ad proprium suæ Religionis & vocationis finem consequendum sunt adhibenda. Quas Regulas & Constitutiones nisi bene intelligant, difficilè poterunt obseruare, & perfectionem obtinere, ad quam tendunt; nec ipsam quidem salutē: si ex negligentia & incuria nō implent, quod promiserunt. Quare aptè accommodatur libro Regulæ, quod Baruch Propheta dixit: a *Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum: omnes, qui tenent eam, perueniēt ad vitam: qui autem dereliquerint eam, in mortem. Conuertere Iacob & apprehende eam ambula per viam ad splendorem eius.* Attendat itaque Religiosus, quam sibi obligationem imposuerit; & pergat in via sua ad splendorē prodeuntem ex Regula, quā profitetur: ambulans enim per eā ad æternam per-

Trac. 3. c 5.

a *Bar. 4.*

ueniet vitam; si autem ab ea declinet, incidet in mortem sempiternam.

2. MEMOR sit Religiosus, hunc suæ Regulæ librum aperiendum in die iudicij, cùm b *aperientur libri* conscientiarum, *vt iudicentur mortui ex ijs, quæ scripta erunt secundum opera eorum.* Quod si conscientiæ ipsius liber conformis sit libro Regulæ honorabitur à Deo coram Angelis suis, & omnibus hominibus; recipietque suorum bonorum operum & obsequiorum præmium. Sicut etiam grauiter punietur, si conscientia inuenietur repugnasse Regulæ: quia parui eam fecit.

b Apoc. 20. 12.

3. QVOD Si frui cupiat pace, lætitia, reliquisque præmijs, promissis renuntianti rebus omnibus propter Christum: debet Regulam suam obseruare, & per eam se dirigere: sub tali enim pacto promissa fuerunt, vt Saluatorem suum sequeretur in Regula, & vitæ ratione sibi præscripta: De qua illud Apostoli dicere licet: c *Quicunque hanc Regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei*: quia scilicet sunt veri Israelitæ, Dei fortes, & constantes in eius obsequio: ac proinde digni, qui remunerentur pace, quæ exuperat omnem sensum; & misericordia, quæ præripit ac præseruat ab omni miseria: scriptum est enim: d *Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.*

c Gal. 6.

d Psal. 118. 6.

4. SED quænam scientia in mundo esse potest excelsior & vtilior; aut quod studium cœptumque præstantiùs ac iucundiùs scientia & cognitione voluntatis Dei, & conatu eam perfectè adimplendi? Hæc autem cum particulari excellentia inuenitur in Regulis Religionis ab Ecclesia approbatæ, vt fusè dictum est suprà. Quemadmodum igitur Scriptura sacra (vt S. Gregorius loquitur) similis est cuidam epistolæ, quam Deus ad omnes mittit fideles: in qua aperit illis suam voluntatem, & quid ab vnoquoque requirat: ita Religionis Regula est quasi epistola, licèt breuis & compendiosa, valde tamen clara ac certa: quam Dominus noster mittit ad Religiosos; & significat, quid ab eis requirat, vt in ipsius oculis sint perfecti. In hac Regula inuenient cœlestem illam scientiam, quam Apostolus postulabat dari fidelibus, cùm dixit: e *non cessamus pro vobis orantes, & postulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia, & intellectu spirituali: vt ambuletis digne Deo per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes.* In quibus verbis tres insinuat Apostolus conditiones & proprietates perfectæ cognitionis voluntatis Dei: quę omnes cum excellentia inueniuntur in Religione. *Prima est*, vt sit plena, quæ verbo (*Impleamini*) exprimitur, nihil ignorando eorum, quæ Deus in tali statu requirit: quemadmodum S. Ioannes dixit: f *vnctionem spiritus Sancti docere eos de omnibus.* Omnia, dicit, quæ quisque scire debet, vt Deo in statu suo placeat. Quæ plenitudo in nullo statu est tam copiosa, atque in Religione: in qua omnia inueniuntur, quæ cognitionem adferunt voluntatis Dei. Lex scilicet Euangelica cum suis omnibus præceptis & consilijs; generalia Ec-

Tract. 3. c. 5. Li. 4. epi. 4.

e Col. 1. 9.

1.

f 1. Io. 2. 27.

clesiæ

cleſiæ mandata; Conſtitutiones & Regulæ Religionis; & ſpeciales officiorũ, quæ ad ſingulos ſpectant; Prælatorum Ordinationes; conſcientiæ dictamina; & boni ſpiritus illuſtrationes; & ipſamet occupationum diſtributio, quæ ſigno companæ indicatur. Hæc inquam omnia Dei voluntatem manifeſtãt, plenamque eius cognitionem adferunt, & Religioſus *beatum ſe* poteſt iudicare, g *quia* (iuxta Baruch Prophetam) *quæ Deo placent, manifeſta ſunt ei.* Et hoc præcipuum eius eſſe debet ſtudium iuxta conſilium Sapientis: h *altiora te ne quæſieris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper.* Quod ſi operam tuam in libro regularum tuarum frequenter euoluendo poſueris; in eo inuenies, quæ Deus præcepit tibi, & ſufficiens principium ac fundamentum ad reliqua cognoſcenda.

g *Bar.* 4. 4.
h *Eccl.* 3 22.

NON ſufficit tamen, quòd hæc cognitio plena ſit, niſi ſimul ſit ſpiritualis & iucunda. Eſt enim quædam voluntatis Dei cognitio merè ſpeculatiua, qualem habent peccatores per lumen Fidei, & naturalem rationẽ: de quibus dixit Dominus: i *ſeruus qui cognouit voluntatem Domini ſui, & non fecit ſecundũ eam: vapulabit multis. qui autem non cognouit, vapulabit paucis.* Nam eam cognoſcere, & non explere, eſt quodammodo eam contemnere. Ideoque huiuſmodi cognitio nõ ſufficit, niſi altera accedat, quam Apoſtolus appellat: k *in omni Sapientia, & intellectu ſpirituali.* talis enim eſt iucunda ac beneuola: quia intellectus penetrat, æſtimatque magnitudinem & ſanctitatem latentem in DEI voluntate, eiusque legibus, ac Regulis: ita vt voluntas noſtra amet, approbet, magnaq; voluptate acceptet, quod intellectus agnoſcit, & tanti facit. Et idem Apoſtolus hoc ipſum cõmendauit, dicẽs: k *reformamini in nouitate ſenſus veſtri: vt probetis, quæ ſit volũtas Dei bona, & bene placens, & perfecta:* & delectemini (iuxta S. Hieronymi explicationẽ) bono, meliori, & optimo, quod volũtas Diuina nobis cõmẽdat. Et hinc oritur, quòd cognitio hæc tali affectui coniuncta, valde ſit ſubtilis, penetretq; nec quieſcat, cũ ſolũ cognouerit, quod primo aſpectu præceptũ & Regula ſonat; ſed (vt Caſianus ait) cognoſcat etiã interiora & excelſiora in eis cõtenta. Amor enim exſtimulat intellectum, vt ſubtiliùs inquirat, multaque inueniat, quæ non amanti ſunt occulta; ſed ipſemet Dominus ea manifeſtat amanti in præmium amoris, quo ea inquirit. Quod ſignificauit Eccleſiaſticus, dicens: l *cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius* meditandis *maximè aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor*, & animi fortitudinem: *& concupiſcentia Sapientiæ dabitur tibi.*

2.

i *Luc.* 12. 47

k *Rom.* 12. 2

Coll. 14. *c.* 11.

l *Eccl.* 6. 37

HINC etiam oritur tertia huius cognitionis proprietas, ad quam cæteræ diriguntur: quòd ſcilicet ſit practica, & faciens quod nouit, adimpleus voluntatem Dei, ſicut implendã intelligit. Et hoc eſt quod maxime refert ad noſtræ beatitudinis plenitudinẽ, dicẽte Chriſto Domino noſtro duodecim ſuis diſcipulis: m *ſi hæc ſcitis, beati eritis ſi feceritis ea.* Quaſi apertè dixerit: non propterea beati eritis, quòd ea ſciatis; ſed quòd faciatis. Quod & alibi

3.

m *Ioa.* 13. 1

n *Luc 11.28.* ipſemet dixit: n ***Beati qui audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud:*** Ac propterea (vt ait Sanctus Auguſtinus) adiunxit: o ***Non de omnibus vobis dico: ego ſcio quos elegerim.*** atque ſi clariùs dixiſſet: eſt inter vos falſus quidam diſcipulus, qui præcepta & conſilia mea audiuit, & nouit: beatus tamen non eſt: quia ea nec diligit, nec magni facit, nec vult opere exequi. Intelligat itaque Religioſus, quòd licet in eo ſit felix, quòd adeò plene Dei voluntatem agnoſcat, prout in eius Regulis continetur: non tamen propterea beatus eſt, quòd eas nouerit; ſed quòd opere ipſo eas cuſtodiat. Cognitionis enim ſcopus eſt, quem inſinuauit Apoſtolus, cùm dixit: p ***vt dignè ambuletis, Deo per omnia placentes, & in omni opere bono fructificantes.*** Quid autem eſt ambulare dignè Deo: niſi (vt S. Thom. ait) viuere cum ea grauitate, quæ decet ſeruos Dei? Quemadmodum enim Regum ac Principũ domeſtici famuli non ita ſe induũt, & in reliquis gerũt prout ipſos ſecundum proprium ſtatum decet, ſed ſecundũ dignitatem & amplitudinem dominorum, quibus inſeruiunt: ita omnis noſtra cogitatio ac ſolicitudo eſſe debet, vt voluntatem Dei impleamus, ſicut infinita eius dignitas & Maieſtas promeretur: ſtudentes in omnibus illi placere, obedientia quadam adeò perfecta, quæ verè digna ſit Domino, qui eam imperat. Ad quam dirigitur, quod Chriſtus D. N. iubet nos petere, vt q ***Patris voluntas fiat in terra, ſicut in cœlo:*** vbi dignè impletur, prout à Creatura impleri poteſt voluntas adeò immenſi Creatoris.

o *Col. 1.10.* p *Col. 1.10. S. Tho. legit: Ambuletis digne Deo*

q *Mat. 6.10*

CAPVT II.

SPIRITVS AC FERVOR QVO REGVLAE AMplectendæ ſunt & obſeruandæ, & ratio eas cum vtilitate legendi.

EX DICTIS DEDVCENDVS EST SPIRITVS obſeruandi Regulas, optando ſcilicet, perfectè in eis Dei voluntatem agnoſcere, amare, æſtimare, & opere exequi: vt vitam ducamus dignam propria Profeſsione; & ipſo Deo, qui ad eam vocauit: ſtudentes ei placere in adimplendis rebus omnibus magnis & paruis, quæ in Regulis continentur. Hoc commendauit Moyſes populo ſuo, cũm Dei legem voluit ei promulgare, dicens: a ***audi Iſrael cæremonias atque iudicia, quæ ego loquor in auribus veſtris hodie: diſcite ea, & opere complete.*** quaſi tria ab eis peteret circa legem, quam promulgabat. *Primum*: vt eam attentè audirent, etiam interno animæ auditu, per quem Fides & obedientia ingrediuntur. *Secundum*: vt eam diſcerent ita, vt memoriæ infixa maneret; & intellectu eam penetrarẽt.

a *Deut. 5.1.*

Tertium

Tertium, ac præcipuum, vt eandem plenè ac integrè opere exequerentur. Quæ tria ampliùs explicauit Salomon dicens: b *Fili ſerua mandata mea, & legem meam, quaſi pupillam oculi tui: liga eam in digitis tuis, ſcribe illam in tabulis cordis tui.* tanto, inquit, ſtudio ac diligentia legem, & præcepta, tuique ſtatûs Regulas cuſtodi, quaſi pupillas tuorum oculorum: illæ ſiquidem ſunt oculi, qui te illuſtrant, ac ducunt in hac via cœleſti. Et quemadmodum nec feſtucam vnam in oculo tuo ferre potes: nam etiam minima adeò tibi eſt moleſta, vt quietem nullam habeas, donec eam extrahas: ita nullum debes defectum contra legem & Regulam tuam admittere. Quòd ſi in aliquem lapſus fueris, adeò premere te debet, & mordere conſcientia: vt non quieſcas, donec per pœnitentiam eam elueris: cùm ex hoc pax omnis & ſplendor animæ tuæ dependeat. Vt enim ipſe Saluator noſter dixit: c *Si oculus tuus ſimplex fuerit* ac purus: *totum corpus tuum lucidum erit.* Debes quoque legem hanc & Regulam d *tuis digitis alligare*, vt e *ſemper eam coram oculis geſtes*, vt memor ſis omnium, quæ ea commendat: nec aliquid eius ex obliuione prætermittas. Nec dicit: vni digito eſſe alligandam, quemadmodum annulus inſeritur; ſed omnibus: vt intelligas: quanta ſoliditate & firmitate habere eam debeas in manibus tuis, vt opere exequaris. Quòd ſi quæras: quibus funiculis ſit alliganda? reſpondebo: Charitatis, quam S. Apoſtolus f *vinculum perfectionis* appellat. Nam (vt S. Chryſoſtomus explicat) omnes virtutes ligat, vt hominem reddat perfectum. Quod ſi legem diligis, amor hic illam tuis digitis alligabit: vt ſemper eius memineris, & ad implendam exciteris. Nam vbi Amor eſt: nec obliuio, nec incuria, aut ignauia locum habet: & eò tendit, quod Salomon dixit, vt g *ſcribas legem*, non in tabulis lapideis aut æreis; ſed *in tabulis cordis*, hoc eſt, in memoria, intellectu, & voluntate: dando operam, vt memoria ſemper eius recordetur; intellectus eam penetret, & aſſequatur; ac voluntas ita amplectatur; vt virtutes quas lex & Regulæ cõmendant, ſculptæ in anima maneant, quemadmodũ ibi ſunt ſcriptæ. Religioſus enim nõ ſcribit virtutes in tabulis cordis, quaſi auctor librũ componens, & ſententias ſcribens verbis, ordine, & modo, qui magis ipſi placet, ſed quaſi ex aliquo originali deſcribens: qui non fungitur bene ſuo officio, dum ſententiam, & ſenſum eius, quod in originali eſt, ponit; ſed etiam debet eadem verba, eodemque ordine, ac diſtinctione ponere: nec iota, aut apice prætermiſſo. Cogita igitur: Regulam eſſe exemplar, & quaſi originale virtutum Religioſarum; & ſingulas virtutes eſſe quaſi ſententias; earumque proprias actiones eſſe quaſi characteres; circumſtantias verõ, illas exornantes, eſſe quaſi apices & comatas: incumbere autem tibi ex officio totam Regulam, ſicut verè eſt deſcribere in anima tua. Nec ſatisfacies, ſi virtutem ſcribas pro tuo arbitratu; ſed ita deſcribere oportet, ſicut in lege & Regula eſt præſcriptum. Nec ſeruanda tibi eſt paupertas, temperantia, & obedien-

b *Prou.* 7.2. & c 3.4.

e *Matt.* 6.22.

d *Deut.* 68. c 6.11.1.8.

f *Coloſ.* 3.14.

g *Prou.* 3.3.

tia pro arbitrio & electione tua: sed in rebus, & cum ijs circumstantijs, quas tua Religio commendat. Amplectendo (vt ait S. Ephrem) res æquè paruas, ac magnas ipsius perfectionis, non prætermisis iota, aut apice; hoc est, nec minimo opere, nec minima eius circũstantia. Ad quod si opus esset, vt ipse tuus sanguis loco atramenti adhiberetur, esset ad id bene collocatus: effundendo scilicet illum, vbi id necessarium esset, ad exequendum quod Deus iubet; & resistendum peccato, quod prohibet. Quemadmodum ipse Saluator suũ effudit, de quo dixit Apostolus, quod g *ex ijs, quæ passus est, didicit obedientiam*; assecutus experimentalem scientiam obediendo voluntati Diuinæ in sudore vultûs sui, & effusione sanguinis. Eodem autem modo vult, vt Ecclesiæ filij eam assequantur. de qua Ecclesia dixit ipse per Isaiam, quòd esset vocanda h *voluntas mea in ea*: quod nomen tanquam nouum os Domini nominauit; aut, iuxta verbum Hebræum, *perforauit & excauauit*, quasi qui literas stylo aliquo ferreo pungens, aut cœlo excauans, format, vt omnes intelligant: Diuinæ voluntatis executionem non sculpi in anima, nisi multis adhibitis mortificationibus, & afflictionibus, quibus quisque seipsum pungit; aut infligendo pœnam, aut subtrahẽdo sibi omnia superflua, vt superiùs est dictum. Et hac ratione Regula scripta vertitur in viuam; & Institutum in Constitutionibus scriptum, efficitur viuẽs in cordibus. Quare perfectus Religiosus, est quasi Regula & Institutum viuẽs, in quo videri ac legi potest quicquid in libro Regularum est scriptum: ex hoc enim exemplari descripsit valde ad viuum.

Ser de vita spirit. nu. 34.

g *Heb. 5. 8.*

h *Isai. 62. 4.*

Tract. 6 c. 2.

§. I.

VERVM QVIDEM EST, Hoc non vno momento, nec vno tractu effici posse; sed paulatim & continuato exercitio. Quemadmodum (ait Cassianus) Scholæ Magister proponit puero discenti scribere perfectissimi characteris exemplar: non quòd is prima die omnino similes characteres efformet, & æquè scribat eleganter, atque ipse Magister; sed vt incipiat pulchram characteris formam effingere, & attendat ad scopum suum, hoc est, tam elegantem effingere characterem, atque est in ipso exemplari. Quod paulatim obtinebit, quotidie scribens, & laborans: vt, quod scribit, sit ipsi exemplari simile. Ita inquam non proponitur Religiosis in Regula; heroica virtutum perfectio, quasi statim eam possint assequi; sed, vt statim incipiant eam desiderare, sibiq; procurare, & in omnibus, quæ fecerint, cum ipso exemplari, quod ante oculos habent, sese conformare, supplentes desiderio & efficaci voluntate, quod viribus deest: & ex vna parte humiliantes se, cùm videant, quàm modicum habeant, & quàm multa illis desint, vt ad tantam perfectionem perueniant; ex altera autem seipsos exstimulantes, ad eam procurandam: confidentes Magistro cœlesti, qui tale eis exemplar, ea intentione propsuit, vt vitam suam cum eo conformarent. Ex quo deducit S. Basilius solennem quandam valdeq; vtilem sententiam, dicens: in omni-

Coll. 10. c. 7. & 9.

Reg. 5 ex Fusis.

bus,

bus, quę facimus, debere nos seruare vnicam solam Regulam & formã, Dei sc. voluntatẽ: cui nos semper accommodemus. Eum in modum, quo pictor aut sculptor perfectè facit suum opus, cùm ante oculos habet exemplar sibi datum ab eo, qui illud iusit fieri; & in omnibus simile suum efficit opus: ita Christianus & Religiosus erit in suis actionibus perfectus, cùm operam dat, vt omnes, magnæ & paruæ, cõformes sint voluntati Dei; & legi, ac Regulis præscriptis æquales. Idem prius docuit S. Dionysius, dicens: quod quẽadmodum ei, qui desiderat pulcherrimam aliquam imaginem pingere, aut aliquid ex alio originali transferre: necesse est semper ad exemplar illud aspicere, ex quo opus suum formare debet; nec ad rem aliam attendere, ne aberret. Ita etiam, cùm aliquid facis, affigere debes oculos in Deum & Christum D. N. ad effingendam in te virtutum eius imaginem, easque in animam tuam transferre. Quæ virtutes, cùm in lege & Regulis Religionis sint benè expressæ: ideò attente eas aspicere oportet, vt eis te omninò conformes; remouens oculos ab hominum applausu, mundi iudicijs, & legibus carnis, quæ te facient in omnibus, quæ feceris, aberrare.

Ex quo sit, vt nullius pietatis aut maioris perfectionis prætextu conculcanda sit Regula, aut aliquid contra eam faciendum; sed suspectum semper habendum quemcunque impulsum, aut reuelationem, quæ ad eam transgrediendam, aut cum scandalo & offensione Cõmunitatis contemnendam, induxerit. Huc tendit insigne illud Apostoli ad Philippenses documentũ, cùm dixit: si quid aliter sapitis, quam ego vobis dixerim, & hoc vobis Deus reuelauit. Veruntamen ad quod peruenimus, idem sapiamus, a *& in eadem permanemus Regula.* voluit enim Apostolus (vt explicat S. Thomas) titulo & prætextu reuelationis neminem debere recedere à communi Ecclesiæ sensu & Regula vitæ quam illa tenet. Quod etiam extendendum est ad Religiones ita, vt nemini liceat pallio nouarum reuelationum, & propriorum impulsuũ introducere schismata, turbationes, aut dissensiones; recedendo à communi omnium sensu; & Regulam vitæ, quam profitentur, conturbare: cùm sit ab Ecclesia approbata, & confirmata. Ordinariè enim huiusmodi impulsus non à bono spiritu prouenient, sed à proprio: qui proprio iudicio valdè tenaciter adhæret. cuius arrogantia adeò est efferata, vt vniuersæ communitatis iudicio sese præferat. Et quæ maior superbia esse potest: (ait S. Bernardus) quàm proprium iudicium, totius Religionis iudicio præferre? quasi solus haberet spiritum Dei, reliqui autem deciperentur. Hic est spiritus ille fabulator, (cuius detrimenta retulimus superiùs) capitalis hostis vitæ Religiosæ, eiusque firmitatis, ac perfectionis. Quæ fundatur non in mobili arena iudicij proprij, & arbitrij particularium Religiosorum: sed in firma & fundamentali petra suæ Regulæ, cõfirmatæ antiquitate & sanctitate Fundatorum, qui eam constituerunt; & patrum, qui eam custodierunt.

a *Philip. 3. 15. Lect 3.*

Serm 3 de Resurrect. Tom 2. trac. 1. c. 12.

& per

& per hoc ad excelsos valde sanctitatis gradus peruenerunt. Et cõcosdẽ sequerentur successores: si, cum proprij iudicij subiectione, eandẽ acceptarent, & seruarent: imitantes suos prædecessores. Vt præclarè testatur Cassianus, exhortans ad cognoscendam dignitatem Auctorum, & Fundatorum Professionis Religiosæ: quia necesse est, (inquit) vnam quamque viam, ad illum finem secum pertrahere sectatorem, ad quem Auctor ipsius Inuentorque peruenit. Regula itaque S. Benedicti, aut S. Ignatij deducet Religiosos, eas perfectè seruantes, ad eos sanctitatis gradus, quos eorum Patres fuerunt assecuti: qui eam custodientes, adeò magni Sancti euaserunt. b *Deus* autem *non est personarum acceptor*, vt ait S. Petrus, *sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi*; nec parciùs spiritu sancto replebit præsentes, quam eos, qui præcesserunt: si eandem viam teneant, quam illi tenuerunt. Quamuis enim regulariter nullus ad sanctitatem sui Fundatoris perueniat, qui c *aquilæ* instar *super* omnes *filios suos volat, prouocans eos* exemplo suo *ad volandum*, & ascendendum ad locum, quò ipse peruenit. Id tamen inde prouenit, quòd nullus ad Regulam tam exactè seruandam contendat, atque ille seruauit; neque cœlestes fauores, quos accipit, cum ea fidelitate expendit, & in opus deducit; sicut ille de acceptis faciebat. Ad quod confirmandum dixit semel Dominus Deus noster Sanctæ Angelæ de Fulgino: se non minores gratias & fauores largiturum præsentibus, quàm feciisset seruis suis Francisco, & Dominico temporibus præteritis: si in eis inueniret vas capax, dispositionemque ad eos suscipiendos.

Ex quibus colligitur: Religiosum cupidum obtinendi perfectionem, ad quam est vocatus, debere quasi individuos comites sibi adhibere ipsas Regulas dirigendo & collimando omnes suas actiones iuxta earum præscriptum, in omni loco & tempore, domi & foris, in lecto, in cella, & extra eam; siue comedat, siue laboret; dormiat, aut vigilet; agendo cum Deo, aut cũ hominibus. Cogitet, dici sibi à Deo, quod olim populo Israel: d *Verba* & mandata *quæ ego præcipio tibi hodie, erunt in corde tuo*; *& meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere; dormiens atque consurgens. Scribesq; ea in limine, & ostijs domus tuæ, & ligabis ea quasi signum in manu tua.* e *Conserua fili mi* ait Salomon, *præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Liga ea in corde tuo iugiter, & circunda gutturi tuo. Cùm ambulaueris, gradiantur tecum: cùm dormieris, custodiant te, & euigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ, & increpatio disciplinæ*, siue pædagogus, qui te in bona disciplina continebit.

In His omnibus elucere debet zelus Regularum, quemadmodum in Elia: de quo sacra Scriptura ait, quòd f *dum zelat zelum legis, receptus sit in cœlum.* Adeò enim eius zelus Deo placuit, vt voluerit raro illo fauore eum remunerare: vt in curru igneo ad cœlum duceretur. Quid autem aliud est zelare

ollat. 15. c. 4.
"
"
"
"
b *Act.* 10. 34
c *Deut.* 32. 11.
d *Deut.* 6. 6. & c. 11. 18.
e *Prou.* 6 20.
f 1. *Mac.* 2. 58

lare zelum legis,& Regularum: quàm vehementi teneri desiderio obseruationis earum;magna verò pœna ac dolore afficiscùm aduertit, eas violari, aut contemni;& omnem operam dare,vt huiusmodi iactura omnibus vijs, quibus potest præueniatur,& euitetur. Hic autem zelus inchoari debet ab vnoquoque in seipso, diligenter attendendo, ne ipsius culpa, Regularum custodia imminuatur;nec eas ipse transgrediendo, nec alijs exemplo malo occasionem præbendo eas transgrediendi. Quare zelus ita ad alios extendere se debet, vt studeat, qui illum habet,alios etiam Regulas magnifacere,& custodire: sicut ipse conatur custodire. Et hoc est, quod Scriptura appellat zelare zelum:hoc est,habere zelum, ne zelus ipse intepescat, aut refrigescat; sed vt in omnibus cum magno feruore ardeat. Et qui hoc modo Regularum custodiam zelauerit: ex eis hauriet adeò feruentes & præstantes virtutes,quæ quasi igneus currus eum à terra eleuent, & spiritum transferant in paradisum.

§. 2.

SVPEREST explicare ex his, quæ dicta sunt, modum, quo Religionis Regulæ sunt perlegendæ:quod exercitium est vnum ex maximè commendatis, & frequentatis in ea. Sufficiet autem nobis pro exemplo, quod Sanctus Augustinus ad finem suæ Regulæ commendauit:vt vos ipsos (inquit)quasi in speculo aspiciatis,neque ex obliuione aliquid exequi prætermittatis: legatur vobis Regula singulis septimanis. Et cum aduerteritis vos præstare omnia, quæ in ea sunt præscripta, gratias Deo agite: qui fons est omnium bonorum. Quando autem aliquis deprehenderit, se in aliquo defeciſſe, doleat de præteritis; & statuat,se in futurum velle emẽdare. Oret supplex Deum, vt culpam remittat; & ne patiatur labi in tentatione. Non potuit breuioribus & grauioribus verbis explicari modus tenendus in lectione Regularum. Quod autem ad frequentiam eas legendi attinet,in singulis Religionibus seruandum est,quod hac de re est constitutum: siue singulis septimanis, siue singulis mensibus. Quemadmodum tamen medici debilibus ac valetudinarijs suadent,ne simul multum comedant;sed potius ter,aut quater sumant,quod semel & simul sumere cogitabant: vt facilior eorum,quæ sumuntur,digestio succedat:ita pro Religiosis, Nouitijs præcipue ac Tyronibus,est bonum consilium:ne vno tractu Regulas omnes perlegant;sed quotidie aliquam partem: vt sic faciliùs eam possint digerere,& ad sua interiora traijcere. Eum in modum, quo a *Leuita* (vt ait Esdras) *legebant in volumine legis Domini Dei sui quater in die*, parum scilicet singulis vicibus, *confitentes & adorantes Deum etiam quater:* siue lectionem interrumperent laudibus;siue lectionem & laudes aptè simul commiscerent. Nam lectio legis Dei,& ipsius Regulæ non siccè,& cursim fieri debet;sed paulatim,

Cap.45.
"
"
"
"
"
"
"

a 2. *Esd.* 9 3.

& cum aliqua mora: vt varij affectus ac petitiones lectioni miſceantur, ſpiritui conformes, qui in legente prædominatur; & quem eius author habebat. Nam (vt Sancti Patres aſſerunt) ſacram Scripturam non poſſe commode intelligi, niſi quis eundem induat ſpiritum, quo illa fuit ſcripta. Non enim poteris (ait S. Bernardus) ſenſum S. Pauli in ſuis epiſtolis; nec Dauidis in ſuis Pſalmis bene aſſequi, & penetrare: niſi eundem ſpiritum habeas, quem illi habuerunt. Et S. Gregorius ait: Si interiùs es à bono ſpiritu permotus deſiderio & affectu alicuius virtutis: ſtatim capies, quæ S. Scriptura de ea dicit: quæ adhuc excitabit te, ad eam deſiderandam, & procurãdam. Eum in modum, inquam, non ſatis capies & aſſequeris ſpiritum Regularum, niſi earum Authoris ſpiritum induas. Et cum affectus eris, & permotus deſiderio paupertatis, aut humilitatis, tunc facilè penetrabis, quæ Regula ipſa de eis tradit; ipſaque lectio maiorem in te feruorem excitabit, ad eaſdem procurandas.

Ad Fratres de Monte Dei. Caſſian Coll. 10. c 10 & Coll. 4 c. 9. Homil. 7 in Ezech.

SED in genere S. Auguſtinus tetigit ſpirituum ac ſenſuum varietatem, quibus perlegendæ ſunt Regulæ: nunc ſpiritu compunctionis & lacrymarum: aſpiciendo in eis tanquam in ſpeculo multitudinem & grauitatem peccatorum, & defectuũ noſtrorum, ob earum tranſgreſsionem. Eum in modum, quo b *flebat omnis populus Iſrael, cùm audiret verba legis Dei.* Et c *Rex Ioſias cùm audiſſet verba libri legis Domini, ſcidit veſtimenta ſua,* præ dolore: aduertens ex eius lectione culpas admiſſas contra eam; & pœnas quas in eo Deus minabatur. Neque eſt præter rem conſilium illud, vt quando Regulæ leguntur, aliqua pœna ſeſe quiſque eo die afficiat, ob culpas, quæ aduertentur contra eas admiſſæ; aut ſaltem ad finem hebdomadæ, aut menſis, quando omnes erunt perlectæ. Feruens enim Religioſus ſtatim atque culpam aduertit, dolet, ac triſtatur. d *triſtitia* autem *quæ ſecundùm Deum eſt, pœnitentiam* (vt ait Apoſtolus) *in ſalutem ſtabilem operatur.*

b 2. *Eſd* 8. 9. c 4. *Reg.* 22. 11.

d 2 *Cor* 7 11

HVIC ſpiritui valdè affinis eſt ſpiritus humilitatis & cognitionis ſuijpſius, erubeſcens cùm Regula legitur, de ſuis imperfectionibus; & cogitans, quàm multum ſibi deſit ad perfectionem, quæ in ea eſt depicta. Licetque tibi cogitare, cùm eam legi audis: Dominum noſtrum per os legentis dicere tibi, quod dixit Ezechieli: e *Tu fili hominis, oſtende domui Iſrael templum & confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam* ſuam: *& erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt.* Quid autem aliud eſt Regula in charta ſcripta, niſi quædam idæa & effigies ſanctitatis; qua Religioſi, qui ſunt viua Dei templa, ornati eſſe debent? Hæc igitur idæa ſic picta ac deſcripta, oſtenditur eis ſingulis ſeptimanis, aut menſibus: vt confundantur de defectibus in Regularum tranſgreſsione; & conentur eos reparare. Et vult, ipſos metiri hanc fabricam; vt bene aſſequantur latitudinem, & longitudinem; altitudinem, & profunditatem virtutum, quas Regula proponit: vt erubeſcant viden-

e *Ezech.* 43. 10.

tes,

tes, se tam procul distare ab eis; & simul animum sumant seseque exstimulent ad eas procurandas: ædificantes in animabus suis pulcherrimum templum, huic exemplari omnino conforme.

HIC alius est finis, & scopus respiciendus in lectione Regularum: vt audientes, fabricam nostram metiamur, ad videndum quid nobis desit; & festinemus, vt illud assequamur, & totum ædificium perfectè absoluamus. Nihil enim aliud est Regula paupertatis Religiosæ, quàm idæa quædam siue figura depicta, aut descripta viuæ paupertatis, in anima nostra ædificandæ: quam idæam cùm legeris, metiri debes quatuor eius partes. *Altitudo* eius, est imitatio Christi in cruce nudi; *latitudo*, est nuditas in omni genere rerum temporalium; *longitudo*, est perpetuitas & continuatio per totum vitæ spatium; *profunditas*, est suijpsius contemptus tanquam veri pauperis, digni, qui ab omnibus contemnatur. Et in progressu huius mensuræ aduertere debes, quid tibi ad eam desit; & excitari ad eam implendam, non abijciendo animum, quamuis multum decsse videas. Deus enim, qui tibi dedit, quod habes: reliquum dabit, quod cupis: modò gratias & gloriam pro omnibus ei reddas: firmiter credens, quod sicut ipse est, qui illam idæam delineauit: ita idem est, qui præcipuè ædificium sit perfecturus. Et quemadmodum ipse ponit ob oculos exemplar & materiam virtutum: ita idem est (vt Ieremias ait) f *qui in corde eorum eas scribet:* ac proinde ad eum recurrendum est in orationibus, cùm cogitas & agis de eis in te exprimendis, dicens cum Dauide: g *Doce me facere voluntatem tuam: quia Deus meus es tu*, Gubernator, & Saluator meus. Et cum eam doceas me per Regulas, adiuua quoque tuâ gratiâ ad eas obseruandas. Alia documenta alicuius momenti ad legendum vtiliter sacros & pios libros posuimus in Duce spirituali: quæ vsui etiam sunt ad lectionem Regularum. Quæ, quòd à sacro Euangelio profluxerint, meritò legi debent cum ea reuerentia, attentione, ac deuotione, quam id promeretur, quod ex fonte adeò nobili, & excellenti promanat.

f *Iere* 31. 33.

g *Ps* 142. 10

Tract. 2. *c.* 2.

CAPVT III.

PRAECIPVVS VOTORVM ET REGVLARVM SCOPVS *est assequi perfectionem Charitatis in supremo gradu, qui caelestem vitam imitatur, & mortificat terrenam.*

VI CVPIVNT VOTA SVA ET REGVLAS maxima, qua possunt, excellentia seruare: ante omnia conijcere debent oculos (vt ait Cassianus) in eum finem, quem per haec media assequi studeant; & in scopum, quò suam intentionem dirigunt: qui in ipsis Regulis est praescriptus. Qui, absq; vllo dubio, est ascēdere & peruenire ad sublimitatem puritatis & sanctitatis, quam Apostolus a *fructum* appellat *sanctificationis*: *cuius finis est vita aeterna.* Haec sanctitas est, quae absolutè vocatur perfectio; & consistit in charitate, quae est vita, forma, & pulchritudo animae, & reliquarum omnium virtutum: sine qua nullus est, nec in oculis Dei vocari potest plenè perfectus: quamuis in fide, in scientijs, & gratijs gratis datis; & in reliquis studiosis operibus emineat. Et quo passu Charitas haec crescit, augetur & sanctitas, & perfectio, & ipsum *perfecti* cognomen, iuxta illud, quod Abrahamo dixit Deus: b *ambula coram me, & esto perfectus.* Non dixit esto perfectus in hac vel illa re; sed *esto perfectus*: insinuans ei, quòd talis esse deberet in rebus omnibus media charitate, quae omnes complectitur. Nam coram Deo, nec itur, nec progressus fit versus coelum, nisi gressibus diuini amoris. Qui si desit: omnia sistent, & haerebunt absque vllo merito. Id enim insinuauit Apostolus, cùm dixit: c *veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus*, in virtute scilicet Christi, qui est caput nostrum, crescamus in Charitate, & in rebus omnibus ac virtutibus; & actionibus quas faciemus: quarum vita & anima est Charitas. Quae duos habet excellentissimos actus, & vterque spectat ad perfectionem; estque finis & scopus votorum ac Regularum, licet non in eodem gradu. Perfectissimus & nobilissimus actus, in quo praecipue consistit perfectio, (vt ait Angelicus Doctor) est amor Dei super omnia. Ad cuius alimentum & incrementum dirigunt Regulae exercitia illa, quibus spiritus Religiosi cum spiritu Diuino coniungitur: estque intimè ligatus & vnitus Deo suo cum intentione purissima eius gloriae, & familiaritate cum Diuina eius Maiestate; cum cuius voluntate suam habet valdè vnitam & conformem.

Collat. 1. c. 2. & 4.

a *Ro. 6. 22.*

b *Gen 17. 1.*

c *Ephe. 4. 15.*

Opusc. 18. de perfect. c. 1.

A nobiliſsimo hoc actu ſecundus procedit, amor ſcilicet proximi propter ipſum Deum: in quo, & propter quem Religioſi profitentur ſe inuicem amare, & inter ſeipſos vno eodemque ſpiritu Dei ita vnitos eſſe: vt alter alterius onera portent; & ſic meliùs adimpleant legem Chriſti, quæ lex eſt veri amoris. Ad cuius conſeruationem conſtituunt etiam Regulæ multa documenta & ordinationes magni momenti. Ad remouenda autem impedimenta huius Charitatis, duorumque eius actuum, conſtituunt Regulæ varia mortificationis exercitia, tam in materia ipſorum votorum, quã rerum aliarum. Nam, vt Sanctus Auguſtinus dixit: cupiditatis imminutio eſt charitatis incrementum. Quare, ſublato impedimento, quod aderat, per mortificationem, & mortem cupiditatis: ſequitur propenſionem ſuam aſcendendi & creſcendi vſque ad vltimum, quò poſsit peruenire. Et hæc ferè eſt ſumma rerum omnium, quas Regulæ & Conſtitutiones Religioſæ complectuntur; eaſque ſenſim declarabimus iuxta ea, quæ omnibus Religionibus ſunt communia. Nimis enim prolixum eſſet, cuiuſque particularia adferre: & aliàs erit facile hæc intelligere ex ijs, quæ in genere de omnibus dicentur. *Li. 87. qq. q. 36.*

§. 1.

INCIPIENTES igitur à Charitate, quæ omnium præceptorum Diuinorum & humanorum eſt finis: præmiſsis, quæ in primo tomo de Chriſtianæ perfectionis celſitudine, quam omnes profitemur in Sacramentis Baptiſmi & Confirmationis, dicta ſunt: vt intelligamus, quod eſt proprium perfectionis Religioſæ, eſt aduertendum: quòd quemadmodum puriſsimus Dei amor radix eſt, principium, finis, ac motiuum amoris proximorum; & nobis eſt primum ac ſupremum omnium præceptorum: ita etiam eſt prima Regula & menſura perfectionis Chriſtianæ, ac Religioſæ. Et ſicut hic amor quatuor habet gradus: ita quatuor ſunt perfectionis gradus, quos mirificè explicat Angelicus Doctor in opuſculo, quod de hac materia ſcripſit; & reſpondent quatuor gradibus virtutum, quas antiqui Philoſophi propoſuerunt, & appellarunt *exemplares, purgati animi, purgatorias, & politicas*. Et, vt idem S. explicat: primæ ſunt propriæ Dei, quæ ſunt *exemplar* Angelorum & hominum; ſecundæ pertinent ad beatos, qui ab omni genere vitij & imperfectionis ſunt mundi: & propterea appellantur *purgati animi*; tertiæ ad eos ſpectant, qui continuè magis ac magis *purificantur* eo animo, vt quotidie magis ac magis ad Diuinam ſimilitudinem accedant: quemadmodum Religioſi profitentur; vltimæ, quas *politicas* vocant, ſunt, quas ordinariè habent homines; & vulgus Chriſtianorum exercet. Hunc in modum *primus* Diuini amoris *gradus* & exemplar eſt, diligere Deum, quantum ipſe eſt dilig bilis: ita vt amor ipſe ſit ipſius bonitati æqualis. Et cum ipſius bo- *Tract. 2 c. 6.* *Opuſc. de Perf. c. 2. & ſequentib. Vide Bellar. tom 1. de Monach. l. 2. c. 61. & 5*

nitas & pulchritudo sit infinita, ita amor sit infinitus. Et hic gradus est proprius solius Dei, qui seipsum amat quantum potest, & quantum dignus est amari. Et hoc amore diligunt se tres Diuinæ personæ, quæ sunt infinitè perfectæ: cuius perfectio est exemplar nostræ, eo modo quo potest creatura suum imitari Creatorem, iuxta ipsius Saluatoris sententiam, dicentis: a *estote vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est*: faciendo scilicet quicquid possibile est, ad eum imitandum, vt suo loco explicuimus.

a *Mat.* 5. 48

2. SECVNDVS perfectionis *gradus* est, diligere Deum quantum est possibile, vt creatura actuali & continuo amore eum amet, non separando ab ipso nec cogitationem neque affectum; neque vllum sentiendo motum amoris, aut cupiditatis inordinatæ ad rem, quæ illi displiceat; sed summum reputando gaudium, quòd continuè se occupet in rebus, quæ illi placent; & impleat quicquid ille vult. Et hic gradus est proprius Angelorum & beatorum spirituum. Quos dicit Sanctus Augustinus implere integrè quod primum & supremum Diuinæ legis mandatum continet, scilicet, b *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima, spiritu, & viribus*: quod tamen etiam proponitur mortalibus tanquam exemplar amoris, quem ad suum Creatorem habere debent: & ita qui adhuc in hoc mundo viuunt, studeant perfectionem imitari habitantium in Paradiso, iuxta eiusdem redemptoris sententiam, iubentis dicere quotidie in oratione Dominica: c *fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra*. Hoc est cum ea perfectione, qua eam implent qui faciead faciem vident iam ipsum Deum. Ad hanc perfectionem aspirabat Apostolus, cùm dicebat: d *nondum accepi* quod spero, *nec sum iam perfectus: sequor autem, si quomodo illud comprehendere* pro voto meo potero.

Tom. 1. *Tract.* 2 *c.* 6.

Lib. de perf. Iustitia.

S. Tho 2.2. *q.* 44 *a.* 6. *& q.* 84. *a.* 3

b *Deut.* 6 6. *Matt* 22. 37.

c *Mat.* 6 10.

d *Phil.* 3 12.

3. EX quo fit, vt *tertius gradus*, qui ad hunc magis accedit, consistat in diligendo Deo quantum creaturæ in hac vita mortali est possibile: repellendo à se omnia Diuini eius amoris impedimenta, seque omnino consecrando sui Creatoris seruitio. Et hic est proprius sectantium perfectionis statum: tam Religiosorum, qui ad hanc amoris celsitudinem procurandam se mancipant; quàm Episcoporum, qui meritò deberent iam eam habere. Et in hoc gradu eò Religiosus erit perfectior, quò magis ab ipsa radice hæc euulserit impedimenta, reijciendo à se res omnes & affectus, quibus per tria vota, iuxta suas Regulas, renuntiauit; & aspirando ad implendum perfectè quod amoris præceptum exigit; & occupando spiritum suum, animam, sensus, & vires omnes in ipso Deo semper diligendo: eum recenti memoria tenendo, eiusque voluntatem opere exequendo: non solum in seruandis eius præceptis; sed etiam amplectendis consilijs, quasi persona huic tantum rei prorsus dicata.

4. INFIMVS *gradus* consistit in eodē Deo diligendo, quantum necesse

est ad

eſt ad illi placendum, & nunquam offendendum: ita eum ſuper omnia amando, vt nihil plus quàm ipſum, imò neque tantùm diligamus: ſed reijciamus à nobis, quicquid huic amori aduerſabitur. Et hic perfectionis gradus eſt omnibus iuſtis communis. de quo dixit Sanctus Ioannes: e *Qui ſeruat verbum Dei, verè in hoc Charitas perfecta eſt.* Quamuis, ſi hæc charitas cum tertio gradu conferatur, ſit eo imperfectior: vt apertè conſtat ex reſponſo Chriſti Domini noſtri dato ei, qui tota vita ſua mandata cuſtodierat: f *Si vis perfectus eſſe, vende quæ habes, &c.* Apertè enim ſignificauit, eum non eſſe perfectum: medium autem, vt perfectus euaderet, eſſe, facere, quod inſinuabatur, & in tertio gradu diximus. Nam ſtatim atque res omnes dimiſerit, & impedimenta, quæ illæ adferunt, remouerit: incipiet (vt ait Origenes) ſpeculatio Dei, adducere eum ad omnes virtutes, ſuſtollendo eum per gradus ſuos ad earum perfectionem & culmen.

e 1. Ioa. 2. 5.

f Mat. 19. 21.

Hom. 8. in Matth.

S. Tho 2. 2. q 185. a. 1. ad 2

§. 2.

EX Praedicta doctrina deducunt Sancti Patres celſitudinem perfectionis, quam Religioſi profitentur in prædicto tertio gradu, accedentes magis ad ſecundum & primum, quos habent quaſi exemplaria, quæ imitentur. Id affirmat S. Bernardus dicens Monachis de monte Dei: Altiſſima eſt perfectio veſtra, quæ cœlos transgreditur, & Angelis eſt æqualis, & ſimilis Angelicæ puritati: non enim ſolùm omnem ſanctitatem promiſiſtis, ſed perfectionem etiam eius totius, & vltimum culmen totius perfectionis. Non ſatis vobis eſt cuſtodia communium præceptorum, nec aſpicere ſolùm quod iubet Deus; ſed etiam attendere, quid ille velit: approbantes Diuinam eius voluntatem bonam, bene placentem & perfectam. Sed qui fuſiùs hoc declarauit, fuit Sanctus Baſilius, diſcurrens per excellentias & magnalia Angelorum, & ſpirituum beatorum: vt ex eis perfectionem deducat Religioſorum propriam. Et totum poſtea collegit breui hac vitæ Religioſæ definitione: Abrenunciatio eſt transſcriptio cordis ab humano viuendi ritu, ad eum qui in cœlis eſt: ita vt dicere poſsimus: noſtra conuerſatio in cœlis eſt. præſupponit enim magnus hic Pater, præter ſæcularem viuendi modum, qui eſt peccatorum proprius, eſſe duos alios in Eccleſia, ortos ex duobus vltimis prædictis gradibus charitatis: altero humano, altero cœleſti. Humanus admittit res omnes licitas & hominibus permiſſas: quale eſt diuitias poſsidere, coniugum contrahere, prudentia propria ſeſe gubernare, & ſimilia: quæ ex his ſequuntur; ſuntque pondera, quæ charitatis volatum retinent, quaſi ad pedes aquilæ duo plumbea pōdera alligarentur: cum quibus etſi volare poſsit, non tamen tam altè, nec tanta velocitate, atq; ſi illis careret. Modus viuendi cœleſtis omnibus his rebus, quę

De Conſt. Mona. c. 19. Regula 8. ex Fuſis. Phil. 3. 20.

ſunt

ſunt Spiritui graues,renuntiat, (quaſi ablatis aquilæ ponderibus plumbeis) & relinquit liberam Charitatem,vt maxima, qua poteſt, celeritate volans, ad ſupremum cœli culmen aſcendat;Deumque diligat,ſicut ibi diligitur;& faciens quicquid poſsibile eſt,vt imitetur magnalia illa, quæ ibi reſplendent;Contemptum ſcilicet diuitiarum & honorum temporalium; puritatem abſque vſu matrimonij; integram ſubiectionem & obedientiam Deo in rebus omnibus;continuam in Diuinis laudibus occupationem; ſummam omnium mutuam coniunctionem;non tamen negligens propterea curam hominum in mundi periculis exiſtentium, ſed accedens,quando Deus vult ad eos iuuandos in via cœleſti. Et hæc eſt transſcriptio quam efficit in Religioſis perfecta Charitas,virtute inſpirationis Diuinæ:cuius ſunt mutationes adeò admirandæ, propter quas quidam Sancti Iob amicus dixit: h *ſuper hoc expauit cor meum, & motum eſt de loco ſuo.* Locus cordis(ait Sanctus Gregorius)eſt voluptas præſentis vitæ,cui valde afficitur: tactum tamen à Diuina inſpiratione,ad alium locum mutatur, ad amorem ſcilicet vitæ æternæ:transferens ſuos affectus à temporalibus ad æterna;& à viſibili hoc mũdo ad id,quod eſt inuiſibile. Et ſicut ſcriptura dicit de Henoch: i *ambulauit cum Deo, & non apparuit*:in hoc ſcilicet mundo: *quia tulit eum Deus* ad alterũ, non deguſtata morte; & poſuit in paradiſo, vbi vitam ducit ſanctam, & quietam vſque ad conſtitutum tempus. Ita (ait Caſsianus) perfectus Religioſus ambulat ſemper cum Deo, non auertens oculos ab eo quod illi placet. Et non apparet in deprauato hoc mundo,à quo Dominus noſter eum eduxit, & k *tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ,* paradiſum ſcilicet Religionis,ne deguſtet,ſi voluerit, mortem peccati, nec ſeculi huius amaritudines:ſed viuat vitam quandam pacificam,quietam & ſanctam: ad ſimilitudinem eius, quæ ducitur in cœlo. Ac ſi mentis habitu (ait Sanctus Baſilius) veluti in alium mundum commigrauerimus,inuiſibilem ſcilicet & beatorum.

h *Iob.* 37. 1.
Lib 27. *mor.c* 9.
i *Gen.*5. 14. *Heb.*11.5.
Coll 3.*c*.7.
k *Coloſ.*1.13.
Reg 5 *ex Fuſis.*

HINC FIT, vt quemadmodum qui ab vno regno in alterum valde diſsimile tranſit eo animo, vt perpetuus in eo ſit ciuis, non ampliùs in patriam ſuam rediturus:dat operam, vt etiam idioma & habitum ſuæ nationis mutet,ne aduena & peregrinus habeatur;& conatur iura & conſuetudines ſeruare regni illius,in quo habitat: quia ſecundum ea eſt iudicandus:ita etiam bonus Religioſus,qui ex huius mundi regno ad Chriſti cœleſte migrat:vt in eo, l *non vt hoſpes & aduena, ſed ſicut Ciuis & domeſticus Dei*, habitet in ſocietate Sanctorum eius;ſtudet obliuiſci phraſim hominis veteris, & Adami terreni;& diſcere magna arte & induſtria phraſim hominis noui, & Adami cœleſtis. Quiſque enim ita loquitur, ſicut ipſe eſt:m *qui de terra eſt* (inquit Saluator noſter)*de terra loquitur*; & qui eſt de cœlo,loquitur cœleſtia. Homo itaque terrenus libenter loquitur de rebus mundanis ac terre-

l *Ephe.*2.19.
I.
m *Ioa.*3.31.

nis;

nis;cœleſtis autem de cœleſtibus ac Diuinis. Parum eſt, quod Religioſus non loquatur phraſim hominis veteris, quæ(vt Sanctus Bernardus ait) eſt arrogantia,& murmuratio: nam de ſe loquitur cum iactantia; de alijs autem malè & cum contemptu:quia iuſti huius ſeculi ad id quodam modo videntur adſtricti:ipſe autem Religioſus vlterius progredi debet, vt ſemper loquatur ſelecto noui hominis idiomate : de quo loquitur Apoſtolus, cùm ait, quòd loquendum ſit ſemper cum Deo, aut de Deo, aut de rebus ad bonum proximi ſpectantibus pro gloria ſolius Dei.n *loquentes, vobumetipſis in pſalmis,& hymnis & canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti*, vt vitæ mutatio per ipſam linguam manifeſtetur. Etiam hæc vitæ mutatio eſt manifeſtanda mutatione habitus: non tam exterioris, vt ille ſit rudis, huius coloris,aut figuræ talis; quàm habitu virtutum, quæ tegunt & exornant corpus & animam,o *expoliantes*(vt ait Apoſtolus) *veterem hominem cum actibus ſuis,& p induentes nouum,qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis.* Præcipuè verò *induenda ſunt viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam*; & ſuper omnia, opera ipſiusmet Charitatis. Et quamuis harum virtutum habitus ijdem ſint in omnibus iuſtis ſiue ſeculares ſint, ſiue Religioſi: ſicut tamen ex eodem panno diuerſæ valde fiunt veſtes, ob formarum varietatem, aut ornamentorum elegantiam: ita etiamſi virtutes, quoad ſubſtantiam ſint eædem in omnibus iuſtis; & ex hoc omnes appellentur q *homines cœleſtes*, ad imitationem *Adami cœleſtis:* Religioſi tamen multò maiorem habent excellentiam, propter varios conſilij actus,quibus illas exornant: vt ſimiles ſint illis, quibus cœleſtes ciues ſe induunt; & eodem modo calceos mutant, deponentes antiquos, affectuum ſcilicet ad res huius mundi mortuas. r *Terra enim in qua ſtant* (vt dictum eſt Moyſi) *eſt ſancta:* ac propterea non poſſunt in ea eſſe niſi pedes tegant *ſianthino* affectuum cœleſtium. Perpendit valde Sanctus Dionyſius, quod Diuina ſcriptura proponat Cherubinos ac Seraphinos, qui amore ardent, nudos ac diſcalceatos, proprijs tamen alis coopertos. Nam duabus tegunt medium corpus, vſque ad pedes; alijs verò duabus reliquam medietatem vſque ad caput. Vt ſignificetur, eos, qui Dei amore ardent, ſuntque homines cœleſtes in vita, profiteri ſummam rerum omnium temporalium nuditatem; diſcalceantes ſe etiam inordinatis affectionibus ad res terrenas. Pro habitu tamen propias habent alas, quæ ſunt virtutes. Alijs tegunt caput, & ſuperiorem ſpiritus partem, quæ eſt intellectus & voluntas: fide ſcilicet, prudentia, & ſapientia; ſpe, Religione, iuſtitia, miſericordia, & alijs ſimilis Notæ: alijs virtutibus tegunt pedes, & inferiorem animæ partem, appetitiones ſenſuales: temperantia ſcilicet, caſtitate, modeſtia,fortitudine ac reliquis moralibus,quæ paſſiones coer-

Serm. 30. paruorum.

n *Eph. 5. 19 Coloſ. 3. 16.*

o *Coloſ. 3. 9.*
p *Eph. 4. 23.*

q *1. Cor. 15. 47.*

r *Exo. 3. 5.*
ſ *Exe. 16. 10. Cap. 1. de Cæleſt. Hier. Iſa 6. 2. Vide Pradū in Ezech. 1.*

cent. Et vtræque sunt in eorum cordibus defixæ, quibus adhærent sicut alæ ipsi aui. ac propterea Ecclesiasticus dixit: t *Iustorum nationem esse obedientiam ac dilectionem*: ita insinuans, huiusmodi virtutes esse quasi rationales propensiones, & quasi connaturales nationi iustorum propter longam earum exercitationem. Et quoniam Deum diligunt, nunquam has vestes exuunt, quæ status eorum sunt propriæ. Deus enim summè irascitur (vt quidam Propheta dixit) in eos, u *qui induti sunt veste peregrina*. Peregrinas autem iudicant, nõ solum eas, quæ à professione Christiana degenerant; sed etiam, quæ sunt alienæ à Professione Religiosa.

t *Eccl. 3.1.*

u *Soph. 1.8.*

DENIQVE Religiosi, vt mutationem suam concludant, mutant iura & leges gubernationis: renunciant enim iuri seculi, & legibus carnis, quæ præceptis & consilijs Euangelicis aduersantur. Faciunt enim, quòd Apostolus dixit: x *in carne ambulantes non secundùm carnem militamus*; sed secundum spiritum: quia quisque Religiosus legibus illis gubernatur, quæ in sua Regula sunt expressæ: illa enim eius est proprium forum. Et tunc extollitur, vt ait S. Basilius ad suam conuersationem & familiaritatem in cœlo habendam. Alæ enim, quæ illum tegunt, celerem reddunt ad volandum. Ita vt corpore in terra degens, spiritu ascendat ad meditanda & contemplanda, quæ geruntur in cœlo. Angeli enim ostium illi aperiunt: quia delectantur cum eo agere, qui tantam cum ipsis habet similitudinem; & ipsemet Deus ad familiaritatem suam eum admittit: quia videt eum adeò exutum impedimentis; indutum verò pulchris ornamentis, quæ ipsum ad id iuuant: in his enim omnibus magnitudinem ostendit amoris, quo Deum prosequitur.

x 2 *Cor 10.3.*

CAPVT IV.

RELIGIOSA PERFECTIO ETIAM CONSISTIT *in continuo progressu & incremento mortificationis, & exercitationis reliquarum virtutum, quas ipsa charitas vrget, & impellit.*

QVONIAM CHARITAS IN HAC VITA SEMPER perfici potest: ideò admiranda consilia & efficacitatem adhibet in quærendis medijs ascendendi ad culmen vitæ cœlestis, quam desiderat: efficiens in ipsa anima cordiale desiderium & famem insatiabilem crescendi & proficiendi in obsequio Diuino, nullo constituto termino aut limite huius desiderij. quemadmodum enim a *ignis nunquam dicit: sufficit*: ita amor nunquam satiatur amando, & operando; sed quotidie vellet

a *Pro. 30. 16*

pro-

proficere & excellere, nulla prætermissa sui profectus occasione, magna aut parua: ideoque omnes virtutes ad id coniungit & excitat; & nominatim integram mortificationem sui ipsius & suarum facultatum, ac sensuum in rebus omnibus, quæ illud incrementum impediunt; orationum & frequentem cum suo Domino familiaritatem; cantando, aut orando, meditando aut contemplando; dexteritatem in bene examinandis & purificandis suis actionibus; & in vnaquaque coniungendis multis virtutibus, vt in singulis actionibus omnes crescant; humilitatem cordis, diffidendo sibi ipsi, soli autem Deo confidendo: cuius esse debet vniuersa gloria; ac denique constantiam & firmitatem in continuandis status sui exercitijs, cum omni plenitudine, quam illorum singula petunt. Ex his alijsq; virtutibus adeò admirabile sequitur incrementum, vt ipsemet DEVS, eius aspectu recreatus, dicat illud canticorum: b *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij* periti, arte confecti? In quibus verbis præclarè proponitur prædicta celsitudo feruentis incrementi: quod anima Religiosa profitetur: cuius proprium nomen est: *quæ ascendit*: nam semper ab inferiori gradu ascendit ad altiorem; à temporali ad æternum; à creaturis ad Creatorem. c *disponens* (vt ait Dauid) *ascensiones* & incrementa præclara *in corde suo*. Nam à custodia præceptorum ascendit ad obseruantiam consiliorum; & ab vno consilio ad alterum præstantiùs; à paupertate ad Castitatem; à Castitate ad Obedientiam; ab vno gradu Obedientiæ ad alterum excelsiorem; & ab vna virtute ad aliam magis heroicam; pergens in hoc incremento quamdiu viuit *in valle lacrymarum in loco, in quo illum posuit Deus*, in deserto scilicet sacræ Religionis: quam vocat desertum, aut solitudinem: quia feruens Religiosus deserit ac reijcit quicquid potest ipsum ab ascensu adeò glorioso retardare. Et (vt ait Sanctus Gregorius) quamuis corpore habitet cum alijs in hoc mundo: animo tamen ita viuit, atque si esset in deserto: euellens seipsum strenua ac vehementi mortificatione à personis & rebus, quas in seculo habebat, & à diuitijs, honoribus, ac voluptatibus: quæ affixum illum tenebant ad terram: &, quod amplius est, quo modo potest, fugit seipsum, & carnem suam; vt secundum leges spiritus viuat. Ac propterea comparatur *virgulæ fumi* rerum fragrantium, ascendentis per aerem, quasi fugiens terram, & substantiam terrestrem, cui erat immersus; spargens suauissimum valdeque confortantem odorem, ob ingentem ædificationem, & admirationem, quã huiusmodi ascensus adfert: in quo non minus elucet animæ humilitas, quàm magna eius fortitudo. Ad significãdam humilitatem dicitur, *ascendere sicut virgula fumi*: quæ (vt notat Rupertus) in specie videtur exigua; &, licèt multùm crescat, videtur sibi parum crescere iudicat enim, se deformem & nigrã, sicut ipse fumus: cũ in rei veritate sit fumus fragrãs: cuius color nõ offendit oculos Dei, & suauis eius odor

b *Can. 3. 6.*

c *Psal. 83. 6.*

In eum locum.

neque odorem emittunt, niſi conijciantur in prunas, quarū igne ſubtiliores redduntur; & afflant ſuauiolentem fumum; & hoc modo ſenſim aſcendunt: ita omnia opera ſtudioſa non poſſunt ad cælum aſcendere ſine charitate: ſine qua apud Deum nec meritum vllum eſt, nec incrementa; nec alicuius ſunt momenti res etiamſi alias valde videantur ſplendidæ. Siquidem, vt Apoſtolus dixit e *Si linguis Angelorum loquar, & ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero*, nihil ſum, *nihil mihi prodeſt*: vt vitam æternam promerear. Et fumus ex his flammis proueniens ordinariè non eſt fragrans, ſed inanis: fumus enim erit Vanitatis, cuius radix & origo eſt peſtilens ignis amoris proprij, expellens ex anima ignem amoris Diuini. Si tamen hic ardeat in prunario & thuribulo cordis cum accenſorum affectuum prunis, purificat & attenuat omnia virtutum opera: vt tanquam fragrans odor aſcendat in cælum. Tunc mortificationis myrrha fragrantiam ſuam ſpargit, & thus orationis aſcendit, & peruenit ad conſpectum Dei; Obedientia ordinarium terminum tranſcendit, creſcit patientia, eminet caſtitas, & omnes ſplendent virtutes ob ſtupendam coniunctionem, quam efficit in eis charitas. Non aſcendunt aut creſcunt tumultuariè, & cum aliquo impetu; ſed ſicut virgula fumi ſenſim aſcendens, & ita continue, donec tota mixtura conſumatur, ex qua prodit. Perfecta enim charitas, etſi feruens ſit, non tamen eſt furioſa; ſed prudens valde ac ordinata; diſponens aſcenſiones moderatè & per gradus ſuos, quamuis valde inſtanter & continuè pergat in bonis operibus, donec cum omni perfectione eas perficiat.

e 1. Cor. 13. 1.

NECESSE tamen eſt induere nos generoſum quoddam & magnanimum cor: quicquid enim eſt excellens, & præclarum, ſimul eſt difficile; & quod pretioſum, rarum. Et in ipſa Religione etiam inuenitur vulgus: ſed quod in ea eſt electum, adeò eſt admirabile, vt iure optimo de ſancta hac congregatione Angeli dicant: Quæ eſt iſta, quæ cum vulgo habitans, ambulet tamen quaſi per deſertum? & induta carne valde oneroſa, ſumma celeritate in altum aſcendat: quę eſt iſta, quæ ita nouit myrrham cum thure familiariter coniungere, amarum cum dulci, orationem cum mortificatione, & cum his virtutum multitudinem: nec tamen labore & cura eas coniungendi defatigetur? Quæ eſt iſta, cuius cor eſt quaſi prunarium, aut caminus: in quo ſemper ardet ignis ſanctuarij, qui eſt Diuinus amor; & diſponit ſuas continuas aſcenſiones vſque ad cælum, quaſi fumum magni & fragrantis odoris; cum tanta humilitate: vt ſe reputet virgulam; & cum tanta fortitudine: vt ſit quaſi ſolida columna, & palma? opus hoc, Deus meus, eſt tuæ ſupremæ omnipotentiæ, ad oſtendendam tuæ gratiæ efficacitatem in creatura adeò debili, qualis eſt humana natura. Sed tua eſſe debet aſcenſionis huius gloria; tuoque auxilio omnes magnum concipiemus animum, ad eam

perficiendam. De hoc in virtutibus proficiendi modo, cum omnibus conditionibus & proprietatibus illum comitantibus eò quòd omnibus Christianis sit communis, fusè actum est in libro Ducis spiritualis, ad quem nunc remittimus Religiosum Lectorẽ. Ibi enim etiam inueniet, quod Status eius est proprium, & innititur sententiæ Dauidis, dicentis Deo: f *Beatus vir, cuius est auxilium abs te*: qui *ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum in loco, in quo fuit positus*: *Etenim benedictionem dabit Legislator, vt eat de virtute in virtutem: donec videat Deum Deorum in Sion.* Ex quibus verbis cælesti luce bene perpensis, aduertent valde ignaui in Religione, radices & causas, cur tam parum in virtutibus proficiant: alij quòd non in corde, sed in operibus, & cæremonijs externis crescant, contenti cum ijs, quæ homines vident, & quod bonum apud eos nomen habeant. Quod non est ascensiones disponere in corde proprio; sed fortè in alieno. Alij, quod omnes suas cogitationes ponant, vt studijs & exercitijs scientiarum interiùs crescant in intellectu: obliti affectuum cordis, in quibus virtutes consistunt. Et quemadmodum primi solùm crescunt, sicut hypocritæ, in externa specie: ita secundi, non aliter crescunt, quàm hydropici, haurientes multam aquam scientiæ, de qua Apostolus dixit: g *scientia inflat, charitas verò ædificat.* Alij parum proficiunt; quia non attendunt, nec cogitant, vt proficiant in valle lacrymarum; sed in valle delitiarum. Idque faciunt, vel quòd sint valde addicti delitijs, & voluptatibus carnis; & solatijs, corporisque commoditatibus; fugientes quicquid est pœnitentiæ, mortificationis, & crucis Christi: aut, quòd nimium afficiantur delitijs Spiritûs; nec Deum quærant propter ipsum, sed propter suam delectationem; nec ita se dedant exercitijs contritionis, ac doloris peccatorum, humiliationis, & confusionis propriæ: atque meditationibus rerum iucundarum ac delectabilium: quæ quamuis in se sint valde vtiles: non tamen pro ijs sunt tales, qui proprio amori sunt dediti. Et cum non ædificent super firmam propriæ cognitionis petram; sed super mobilem & instabilem arenam propriarum sensuum delectationum: quæ non durant, sed accedunt & recedunt: ita progressus & incrementum ipsorum, nec firmum est, nec solidum; & quocunque tentationis vento flante, homo deijcitur in terram. Alij etiam non progrediuntur, eò quòd non velint id facere in loco vbi Deus illos posuit; aut quòd non sint quieti & constantes in sua vocatione & Religione, ad quam fuerunt vocati: existimantes, se ampliùs ascensuros in alia: aut quòd in ipsa Religione quidem manentes, non tamen quieti sunt in monasterio, aut officio, & occupatione; in quibus ab obedientia collocantur: quia existimant se in alio loco, aut ministerio maius solatium & vtilitatem habituros. Ex quo fit, vt alij non proficiant: eò quòd non disponant suas ascensiones iuxta leges & Regulas à Legislatore propositas: cuius est aliàs benedictio-

Tract. 4. c. 12 & 13.

f *Psal. 83 6.*

g *1. Cor. 8. 1.*

nem

nem dare & auxilium: vt verè obediens, qui tales leges & ordinationes sequitur: eat de virtute in virtutem: eandem tamen benedictionem negat ijs, qui proprio iudicio, propriaque voluntate, aut alijs ratiocinationibus, ab Instituto & Regula suæ Religionis alienis volunt gubernari. Alij denique non crescunt, eò quòd ex indiscreto feruore nolint ascendere de virtute in virtutem, paulatim & per suos gradus progrediendo; sed vno impetu & tractu contendunt ad supremum omnium culmen salire; & fieri priùs Magistri, quàm boni fuerint discipuli; & sese statim dedere actionibus Mariæ, nondum exercitati in actionibus Marthæ; & multum progredi in oratione, non cogitantes de profectu in mortificatione: quæ gradus est ad illam. Ingredere igitur, vir Dei, intra te ipsum ac diligenter examina: quænam ex his sex radicibus sit inte causa non proficiendi, sicut optares, in perfectione, quam profiteris: & studè, valdè seriò eam, quam inueneris, mortificare & euellere: disponendo ascensiones tuas iuxta hæc documenta, quemadmodum in citato loco ea explicuimus: & sequendo omninò supremi legislatoris iussa & Regulas: sic enim licebit ab eius bonitate & liberalitate certò sperare copiosam benedictionem, & auxilium ad h *ascendendum de virtute in virtutem, donec videatur* clarè *Deus Deorum in Sion.*

h *Psal.* 83. 8.

CAPVT V.

FINIS ET SCOPVS RELIGIOSI IN OBSERVATIONE *votorum est viuere modo quodam, mundo ipsi aduerso; simili verò, modo, quo Christus vixit: & varij mortificationis gradus, quos Regulæ ad id commendant.*

VM MORTIFICATIO, vt vidimus, sit instrumentum, & vniuersale medium, ad acquirendas & augendas virtutes in gradibus perfectionis, quos vnaquæque exigit: ac propterea Spiritus sanctus, cùm hanc ascensionem & incrementum commendaret, primo loco eam collocauit, dicens: Quæ est a *ex aromatibus myrrhæ?* ista quæ ascendit sicut virgula fumi vt in proximo cap. dictum est. Hinc est, quòd cupidi multum proficiendi in virtute, præcipuè debeant respicere, vt multum proficiant in mortificatione; maiori tamen cura in quinque illis gradibus, qui sunt obseruationi votorum intimè cõiuncti; & quorum facta est mentio suprà, ita vt nõ desistant, donec ad supremũ finẽ, in quem omnes diriguntur, perueniatur: viuere sc. modo quodam, è diametro repugnante ei, quẽ mundus seruat; sed ei valdè simili, quo vixit Christus. Finem hũc mirificè declarauit N.P.S. Ignatius in Regula quadã, quã hîc subijciam. quãuis enim men-

a *Cant.* 3. 6. *Trad.* 6 c. 2.

mea non sit, Societatis nostræ Regulas, sicut nèc aliarum Religionum explicare: visum tamen mihi est, hanc declarare, cò quòd sit omnibus communis, sicut ipsa votorum custodia; & vt doctrinam tradam maximi momenti, & in vita spirituali valde pretiosam, in qua cum nostris loquens sic ait: Diligenter animaduertant oportet (magnifacendo, summique momenti id esse ducendo in conspectu Creatoris, ac Domini nostri) quantopere iuuet, ac conferat ad vitæ spiritualis profectum: omninò, & non ex parte, abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat, & amplectitur; & admittere, & concupiscere totis viribus quicquid Christus Dominus noster amauit, & amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines, qui ea, quæ mundi sunt, sequuntur diligunt, & quærunt magna cum diligentia, honores scilicet, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundus eos edocet: sic, qui procedunt in spiritu, & serio Christum Dominum nostrum sequuntur; amant, & ardenter exoptant, quæ ijs omnino contraria sunt: indui nimirum eadem veste, ac insignibus Domini sui pro ipsius amore, ac reuerentia; adeò vt, si sine offensione vlla diuinæ Maiestatis, & absque proximi peccato foret, vellent contumelias, falsa testimonia, & iniurias pati, ac stulti haberi, & existimari (nulla tamen ad id per eos data occasione:) eò quòd exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo Creatorem ac Dominum nostrũ Iesum Christum, eiusque vestibus, & insignibus indui: quandoquidem illa ipse propter maiorem profectum nostrum spiritualem induit, nobisque exemplum dedit, vt in omnibus, quo ad eius fieri poterit, diuina gratia aspirante, eum imitari, & sequi, cùm vera sit via, quæ ducit homines ad vitam, velimus.

Reg. 11. Summarij Examin.

HAEC est doctrina cælestis, quæ meritò esse deberet insculpta in cordibus omnium Religiosorum, profitentium, se mundum fugere, tanquam hostem; recipere verò se ad scholam Christi Domini, cuius imitatio eos obligat, ad detestandum & contemnendum, quod mundus amat, & magni facit. Idque non tantùm in parte aliqua; sed omninò & viuersim: quælibet enim eius pars est valde periculosa; & qui partem vnam admittit; facilè admittet totum. Quale autem id est, nisi quod Sanctus Ioannes dixit: b *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vita*? Ad cuius mortificationem diriguntur tria vota, vt suo loco diximus. Et idem Apostolus præmiserat: c *nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Dei in eo*: Hi enim duo amores valde sibi inuicem aduersantur. Quod tamen in mundo magis eminet, & præcipuum est eius insigne, est *superbia vita*. Quare Antichristus caput mundanorum, in quo mundus detestandum suum spiritum deponet, eam accipiet tanquam suum nomen, & generis nuncupationem. Nam, characteres huius nominis, qui in græca lingua singuli certos numeros signifi-

b 1 *Ioa. 2. 16.*

cant,

cant, ait S. Ioannes, c *numerum esse hominis, & numerus eius, sexcenti sexaginta sex:* qui numerus inuenitur in graeca voce *superbia vitæ.* Cui optimè aptatur cognomen hoc, & numerus in eo inclusus; ternaque repetitio numeri *sexti* in centenarijs, decimis, & vnitatibus: nam totus ipse Antichristus erit superbia quædam vitæ in rebus omnibus visibilibus mortalis huius vitæ, quas Deus sex primis diebus condidit: in omnibus enim se plenum exhibebit, confertum, & singularem in omnibus, ita vt neque in vnica sola aliquam inueniat quietem, aut solatium: quod significatur per numerum septenarium, in quo c *Deus requieuit,* & cessauit *ab omni opere quod patrarat.* De hoc enim infelici dicitur: d *Omne sublime videt, ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ.* quasi diceretur habere oculos valde elatos, nec dignari res inferiores aspicere, sed altiores. Has enim appetit, & in eis vult omnibus præferri: aut certè existimat, quod omnes excedat, aspiciens se in loco excelso; reliquos verò quasi in infimo. ac propterea eos contemnit & paruifacit. Nec satis sibi esse existimat, quòd partem aliquam sublimem aspiciat; sed *omne sublime videt,* volens excellere in omnibus, quæ mundus sublimia reputat: quales sunt diuitiæ, scientiæ, dignitates, imperia, & dominia; splendor in aulis, vestibus, famulis, & ipsa mensa, ac cibis, quibus vescitur: nihil enim illi sapit absque condimento pompæ mundanæ. Et quemadmodum e *superbia eorum, qui Deum oderunt, ascendit semper,* vt dixit Dauid: ita superbia huius hostis Christi Domini ascendit etiam ad aspiciendas virtutes, in quātum eas excelsas iudicat. quascùm non habeat, vult tamen inanem honorē ex eis. Et quod maiorem adfert stuporem, est, quod crescat, & eo vsque ascendat, vt aspiciat ipsum altissimum: quem cùm excedere non posset, vult tamen ei esse æqualis, dicens: f *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* ad tantam autem adeoque stultam superbiam perueniet, vt g *velit haberi Deus.* Huius capitis membra sunt omnes mundani, qui filij superbiæ appellantur: quam tanquam matrem & Dominam habent; sunt que ei dedicati, vt obediant in rebus omnibus, in quibus honorem quærunt, authoritatem, famam, gloriam magni nominis existimationem: aspicientes omne sublime, & contendentes illud assequi. Et quamuis Antichristus nondum sit natus, nec venerit in mundum: iam tamen *mysterium operatur* suæ *iniquitatis,* habetque plurimos sui imitatores, idem sortitos nomen & numerum, *superbiam* scilicet *vitæ,* cordi suo infixam. Quos Apostolus h *inimicos crucis Christi* appellat, *quorum Deus venter est, & gloria* inanis, *qui terrena* tantum *sapiunt,* nec aliud sciunt, aut magnificiunt. Ac propterea S. Ioannes illos appellat i *Antichristos,* quod significat Christi aduersarios: qui amplectuntur quæ mundus illos docet: Christus verò Dominus noster reijcit ac reprobat.

c *Apoc* 13 18 *Vide Ludou. à Valcaz. ib.*

Vide Viegas Apoc. 13 *sect.* 1. *exetica.*

c *Gen* 2. 2.

d *Iob.* 41. 25.

e *Psa.* 73. 23

f *Isai* 14. 14. 2 *Thess* 2. 4. *Viegas supr.* 5 *Tho.* 3. *p. q* 8 *a.* 8.

h *Phil.* 3 19.

i 1. *Ioa.* 2 18

§. I.

Lib. de vera Virginit.

INVERSO plane & contrario modo, quàm mundus adeò inordinatus, (at P.N.S.Ignatius secutus doctrinam S.Basilij) viuere debent Religiosi, abhorrentes in omnibus quicquid mundus tanti facit, & complectitur; admittentes verò & concupiscentes totis viribus quicquid Christus Dominus noster amauit & amplexus est; adhibentes non partem aliquam virium suarum, sed quicquid illæ possunt, ad sequendum & imitandum caput suum; & eisdem vestibus & insignibus Domini sui indui, pro ipsius amore ac reuerentia. Et quæ illæ sunt vestes, quæ insignia: nisi quæ mundus horret ac fugit, eò quòd aduersentur concupiscentiæ carnis, & oculorum, & superbiæ vitæ? quam, si cupis esse perfectus Religiosus detestari debes super omnia, & horrere eius nomen; & numerum, quem in se continet, parui facere; imò & contemnere omnem amplitudinem & splendorem rerum huius vitæ.

1. NON debes oculos altos gestare, aspiciendo quod sublime est, & excelsum in mundo; vt illud concupiscas: imo nec sublime iudicare illud debes; sed vile & abiectum, indignumque, in quod tuos conijcias oculos, tanquam in escam tuæ concupiscentiæ. Nam illud sublime in oculis mundi, stercus est & sordes in oculis Christi: & tale esse debet in tuis. Quod cùm tentator in memoriam tibi adduxerit, quasi sublime: debes tuũ aspectum mortificare, & nec aspicere, nec concupiscere; sed demittere oculos in terram, ex qua fuisti formatus; & in puluerem, in quem conuerteris; & in nihilum, quod ex teipso habes; & in vestes & insignia Ducis tui Iesu: quæ sunt paupertas, dolor, contemptus, & ignominia. De quibus amplius gloriari debes, quàm de vllis alijs rebus. Impense optans, ad eius imitationem, iniurias & contumelias pati, & stultus haberi, ignorans, improbus, & sceleſtus: modò nullam dederis ad id occasionem cum aliqua culpa, & summum reputes gaudium quando tale quid patieris. Nunquam te superbiæ filium appelles, sed humilitatis: eam accipiens in matrem, magistram, ac dominam; obediens ei in rebus omnibus, ad quas illa propendet; & in omnibus, quæ consonant doctrinæ de ea scriptæ. Et quemadmodum superbia semper ascendit, & proficit in peius; peruenire cupiens ad vltimum quod potest suæ inanis excellentiæ: tu contrà semper in eius odio proficere debes, & in abijciendo à te procul quicquid illa appetit; & a *allidere paruulos* huius filiæ Babylonicæ, eorumque violentos motus statim in initio confringere *ad petram* viuam, quæ est CHRISTVS humilis: cuius humilitatem accipere debes tanquam finem & scopum tuæ ascensionis & profectus; optans pro virili tua magis semper crescere, & ad eam accedere. siquidem ipse dixit: b *discite à me, quia mitis sum,*

a *Psal.* 136 9

b *Mat.* 11.29

& hu-

& humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Non inuenies requiem, nec saturitatem, nec solatium in superbia vitæ, etiam obtenta quacunque amplitudine, quam optas: omnis enim talis amplitudo & splendor est periturus; & omnis eius computus est per numeros senarios; nec vnquam peruenit ad septimum vel octauum, in quo sit solatium huius & futuræ vitæ. Anima enim tua est spiritualis & æterna; eiusque capacitas immensa: quæ nec satiari potest, nec impleri bonis temporalibus, caducis, ac limitatis adeoque imbecillibus: vt quantumuis excelsa videantur, innitantur tamen pedibus fictilibus, quos vel minimus lapillus confringat; & machinam totam ad terram deijciat.

DEPENDENT quoque à voluntate hominum, qui vt Luna mutantur; & quod hodiè tribuunt, cras auferunt: quorum gloria est sicut flos fœni, qui vel glacie vel æstu marcescit. Si quietem quæris, illam inuenies in centro humilitatis: quod est tuum nihilum; & in imitatione Regis, ac Ducis tui Iesu: cuius nomen (vt Sibyllæ prædixerunt) scriptum est characteribus quorũ numerus non ad sexcentos sexaginta sex; sed ad octingentos octoginta octo ascendit: vt non sine magno mysterio, hoc numero octonario, per centenarium & denarium multiplicato, significaretur: per Messiam IESVM Saluatorem nostrum venturam nobis quietem & solatium huius vitæ, quod pertinet ad diem septimum; & ascendendum ad æternam alterius requiem, significatam per diem octauam æternitatis: in qua ipse Iesus Saluator noster erit omnia in omnibus, & habebis plenitudinem omnium bonorum. *Viegas & Valcazar. suprà.*

MEMOR esto, quòd omnes, qui nomen accipiunt Antichristi, & superbiam vitæ acceptant, vt ait sanctus Ioannes, c *non habent requiem die ac nocte; & bibent de vino iræ Dei, & cruciabuntur igne & sulphure in conspectu Angelorum Sanctorum, & ante conspectum agni: & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum.* Cur ergo vis gloriari de ea re, quæ te spoliabit æterna requie; teque deijciet in horrenda & æterna tormenta? dele itaque, dele ex corde tuo execrandum illud nomen; nec relinquas in eo vel vnicum characterem, aut numeri eius partem: mortifica quamcumque rem, quæ superbiam vitæ redoleat, & vestigium aliquod habeat pompæ mundanæ: ne ex modico incidas in maximum. Attende, d *principem* superbi huius mundi, qui *venit*, vt aliquid suum in Christo Domino nostro inueniret, & tamen in eo *non habuit quicquam*; venturum etiam ad quærendum in te, quòd si aliquid inuenerit: accipiet te in seruum, & mancipium, & pro meritis tractabit. 2. c *Apo.* 14. 11. d *Ioa.* 14. 30.

SED quid dices, cùm Saluator iudex viuorum & mortuorum, qui insignia induit humilitatis, vt tibi esset exemplo, ad te visitandum veniens, 3.

indutum viderit insignibus huius mundi? nescis, quàm horrendè sit minatus e *omnibus, qui induti sunt veste peregrina*, extranea scilicet, & quæ ab eorum Professione & statu degeneret? Quid igitur magis peregrinum: quàm seruũ Christi, insignia gestare Antichristi? & hominem Religiosum, vestem & habitum secularem? Si is, qui deprehensus est in conuiuio f *non habens vestem nuptialem*, fuit adeò asperè reprehensus, *vt obmutuerit; & ligatis manibus & pedibus missus sit in tenebras exteriores, vbi fletus est & stridor dentium*: quid tibi eueniet viuenti in domo Dei, & frequens accedenti ad conuiuium Sanctissimi Sacramenti: si te deprehendet hic Dominus indutum veste peregrina, & extranea ijs, qui in tali domo habitant & tali mensæ accumbunt? An dedignaris indui insignibus Christi, ipsumque imitari in amplectendis ignominijs, & contemptibus? Caue talé ei inferas ignominiam: pluet enim super te: nam & ipse dedignabitur habere te in sua societate, & postea induere insignibus gloriæ g *Qui erubuerit*, inquit, *me & meos sermones: hunc filius hominis erubescet, cùm venerit in Maiestate sua, coram Patre suo & Angelis*. Attende etiam: esse quoddam genus apostasiæ, quòd non viuas moribus mundo oppositis, sicut initio fuisti professus. Amplexus es Apostoli consilium: h *nolite conformari huic seculo*, induentes scilicet eius mores, eumque accipientes tanquam vitæ vestræ exemplar. Quomodo igitur vis iterum ei conformari? Quicquid mundus æstimat (ait S. Chrysostomus) figura quædam est siue pictura: si cum eo, quod æternum est, conferatur. & hoc nomine id Apostolus illud appellat, dicens: quod i *prætereat figura huius mundi*: quæ igitur prudentia est, velle induere aurum ac depictum indumentum; & abijcere quod est verum? Incepisti (ait S. Augustinus aut Beda) esse toto mundo maior, & altior seculo: ponens sub tuis pedibus quod ipse super caput suum collocat: ne igitur abijcias te iterum, vt conformes te mundo, & ponas super caput tuum, quod prius habebas sub pedibus. Posuisti sicut mystica illa mulier in Apocalypsi k *sub tuis pedibus Lunam* inconstantem bonorum temporalium; & *super caput* tuum quasi *coronam stellas* fixas bonorum æternorum. Ac propterea Sol iustitiæ induit te totum à pedibus ad caput seipso, & gloriosa eius imitatione in vita & moribus tuis: ne igitur ordinem hunc inuertas, sicut mundus qui Lunam ponit super caput suum; & stellas sub pedibus suis: contemnens æterna bona, & pluris faciens temporalia. Nam, si ita feceris, amittes pretiosam Solis vestem, & indueris tenebris æternis, ac dices cum damnatis: l *Sol intelligentiæ non est ortus nobis* Iam procul à mundo recessisti, & quidem tanto feruore, vt nolueris hærere prope Sodomam, nec in finibus AEgypti, vt supra dicebamus; vt magis Christo Redemptori tuo approximares: cur ergo retrocedis, & vis seculo appropinquare, à quo procul fugeras? Nam neque mundo, neque Christo quis appropiat gressibus corporis, sed amoris & imitationis; & ab eisdem se separat, odio & dissimilitudine

c *Sophon. 1.8.*

f *Mat. 22.13.*

g *Luc. 9.26.*

h *Rom. 12.2.*

Homil. in eum locum.

i *1. Cor. 7 31.*

Serm 18. de Sanctis.

k *Apoc. 12.1.*

l *Sapien. 5.6.*

Tract. 4 e 6 & tra. 5. c. 2.

vitæ.

vitæ. Quare si iterum induas insignia mundi: iam ei appropinquas. Quando arbor (ait Sanctus Chrysostomus) plantata est prope viam, eius fructus non perueniunt ad maturitatem: citiùs enim eos colligunt aut proijciunt iter facientes: quando autem à via est remotior, fructus eius perueniunt ad maturitatem, & ad perfectum saporem. ita igitur, si mundo appropinques, non euades perfectus: seculares enim homines te trahent post se, & fructus excutient piorum desideriorum, & operum: in quibus te prius exercebas. Et aquila superbiæ, quæ (vt supra dicebamus) volat, vt medullam cedri ex monte Libano deuoret: multo faciliùs cor tuum comedet, quod tam prope mundum versatur. Quare si vis perfectus esse, recede procul ab eo: & tunc maximè procul aberis, quando in omnibus contrario modo vixeris, quàm ipse: induens insignia Saluatoris, vt ea tanquam propriam vestem retineas; mundi verò insignia abijcias, tanquam vestem alienam & peregrinam.

Homil. in Mat. apud S. Bon lib 4. Pbare. c. 17.

Tra. 5. c. 8.

§. 2.

VERVM, liceat mihi, dulcissime Redemptor, vnum hoc proponere: cur eos reijcias, qui induunt vestem peregrinam: cùm tu ipse videaris eam præ alijs induisse? Nam quid magis peregrinum, quã quòd verus Deus nostram induat humanitatem, a *formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo*? Et animam habens gloriosam & beatam, induisti corpus patibile, miserijs nostræ mortalitatis subiectum? Et nunc existens ad dexteram patris cum tanta gloria, induis te in terra accidentibus panis & vini in sanctissimo Sacramento? Sed hæc vestis, Deus meus, quæ adeò peregrina & aliena videtur, etsi non propria sit amplitudinis & Maiestatis tuæ, non tamen ab immensa bonitate tua degenerat: sed potiùs infinitæ tuæ charitati optime conuenit: qua voluisti ignominias & miserias nostras honorare, vt exemplum nobis dans paupertatis, & humilitatis: ad similia insignia gestanda, mundana verò abijcienda, quæ tuis adeò sunt contraria, alliceres. Quomodo ig tur homo non duces tibi honori, quòd ita incedas vestitus sicut tuus Creator, & Rex æternus? Quomodo audebis induere superbiam vitæ, quam author ipse vitæ reprobauit? Propterea (ait Sanctus Gregorius) Deus induit debilitatem nostram, totque contemptus sustinuit, vt Superbum nõ esse hominem, doceret humilis Deus. Aut Christus deceptus est, ait Sanctus Bernardus, induens paupertatem, & contemptus; aut mundus errat contraria sequens. Cùm igitur sit impossibile, Christum sapientiam infinitam decipi: certum est mundum ipsum valde aberrare. Gloriare itaque, quod sequaris eum, qui rectè nouit quæ facir, eiusque insignibus te indue, etiamsi asperiora illa esse videantur. Desidera impensè particeps esse opprobriorum, ignominiarum, iniuriarum, testimoniorum falsorum, & cruciatuum,

a Phil. 2. 7.

Li. 34. mor. c. 18. & ser 3. de Natiuit.

quos innocens pertulit. Quod desiderium vult P. N. S. Ignatius esse intensum, vehemens, & iuxta omnes vires nostras possibiles diuina gratia adiutas: vt efficacitatem & fortitudinem habeat in occasionibus, quæ occurrent, similia patiendi. Nam (vt Sanctus Augustinus dixit) vis desiderium facit tollerantiam laborum, ita vt animo exultes, quando talia tibi eueniunt propter bonum, quod simul accedit; ac dicas cum Apostolo: b *mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* In quam sententiam ait Sanctus Gregorius: cùm duo sunt simul, si alter viuat, alter verò sit mortuus: viuens videt mortuum; sed mortuus non videt viuum. Quod si vterque sit mortuus neuter alterum videt: & quamuis sint simul idem illis est, atque si essent remotissimi. Ita iustus & Religiosus duplicem solet habere sortem siue dispositionem: nam interdum solùm in se est mortuus mundo, quem nec videt, nec amat, nec eius, aut rerum & splendorum & vanitatum ipsius vllam ducit rationem: & quamuis corpore simul sit cum ijs, qui sunt mundi: idem ipsi est atque si mille miliaribus ab eis distaret. At mundus non est ipsi mortuus: videt enim eum, magnique facit: offert illi honores, ac dignitates suas, etiam nolenti; imò dolenti, suumque periculum timenti: ac propterea alteram quoque sortem desiderat, vt scilicet etiam mundus sit ipsi mortuus: hoc est, vt neque mundus ipsum videat, nec æstimet; nec magis sit ipsius memor, quàm si nullus talis homo esset in terra. Quemadmodum dixit Dauid: c *obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde*; eum in modum, quo in mundo non est memoria mortuorum. Cùm autem hæc sors aduenit, eam reputat iustus valde felicem, seq; iudicat magis tutum, & gloriatur in cruce Domini nostri Iesu Christi, quia videt se mortuum esse mundo, & mundum sibi.

SED vlteriùs progreditur Apostoli sensus, cùm dicit, *se mundo, & mundum sibi crucifixum.* Quemadmodum enim crucifixus reputabatur maledictus, infamis, detestandus, & abominandus, iuxta id, quod in lege antiqua dicebatur: d *maledictus omnis qui pendet in ligno.* Ita, ait, *mundus est mihi crucifixus.* nam quicquid ipse magni facit, omnes eius cupiditates, vanitates, & eius magnalia; ego reputo maledictum, horrendum, & abominandum mihi; & arbitror, vt stercus; & tanquam pernitiosum reijcio, vt Christum lucrifaciam, eiusque crucem amplectar. Sed præter hoc ego quoque sum mundo crucifixus: ipse enim mundus me reputat maledictum, infamem, ac detestandum; iniurijs & opprobrijs me persequitur, sicut persecutus est Christum Dominum meum: Et ego non solum obliuioni datus sum, vt dixit Dauid, sed etiam in me experior, quod postea subiunxit: *factus sum tanquam vas perditum. quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu* meo. Hæc erat crux Christi: in qua magnus hic Apostolus gloriaba-

b *Gal 6 14.*

Lib 5. mor. c. 3.

c *Psa. 30. 13.*

d *Deu. 21. 23 Gal. 3. 13.*

tur.

tur. Qua (vt S. Chryſoſtomus perpendit) duas inſignes mortificationes cõplectebatur: alteram, quòd mundus, eiusque magnalia ipſum tanquam rem mortuam deſerebant; nec ipſum, captiuum poſt ſe trahebant: nec tangebant ſpiritum; alteram, quòd ipſe etiam eſſet illis tanquam mortuus, neque enim ea amabat, nec æſtimabat, nec ſe patiebatur vinciri ab eis. Et concludit idem S. Nihil hac mortificatione feliciùs: hoc enim eſt beatæ vitæ fundamentum. Oe *beati mortui, qui in Domino moriuntur* hoc genere mortificationis, *amodò enim dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis.* Omnis enim labor & moleſtia ſpiritus ceſſat: cùm felix hæc mors obtinetur. Ad hanc igitur aſpiremus, ad eam contendamus: ſic enim morientes, vitam obtinebimus felicem ac lætam: cùm ſic mori mundo, ſit viuere Chriſto, qui eſt vita, gaudium, & gloria noſtra.

In 6 c ad Galat.
"
"
"
"
c *Apoc. 14. 13*

§. 3.

SED QVIS ad talem perfectionis gradum in ſpirituali vita tam precioſum poterit peruenire? Idem P. S. Ignatius reſpondet: ad eum obtinendum, maius, ac impenſius ſtudium cuiuſque ſit, quærere in Domino maiorem ſui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem: non ſolum in materia votorum, ſed in reliquis rebus, quas Regulæ inſinuant, nulla excepta: ita vt quiſque dicere poſsit illud canticorum: a *manus meæ ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſſima.* Et quænam hæc eſt myrrha adeò ſelecta, & copioſa: vt vtramque manum & vtriuſque digitos impleat, niſi gradus mortificationis, in quibus anima Religioſa ſe exercet? Quinque gradus ad vota pertinentes ſunt ſicut myrrha in quinq; digitos dextræ manus diſtributa, quæ eſt prima ac præcipua in operando: cuſtodia enim votorum eſt ſubſtãtia Religionis, & in ea maxima eius fortitudo conſiſtit. Myrrha autem ſiniſtræ manus, quæ ſuis quinque digitis dexteram iuuat, ſignificat alios quinq; gradus mortificationis, ad quos reliqua reducuntur, quæ Regulæ cõmendant, ad ipſa vota melius ſeruãda; & aſcendendũ ad perfectionis celſitudinẽ. *Primus* mortificationis gradus eſt circa perſonas ſeculares, & nominatim circa parentes, cognatos, amicos, & notos, quos in mũdo habuerũt. mortificãdi inquã sũt inordinati affectus, qui remãſerint, aut recẽs vireſcent; & nimia deſideria cũ eis agẽdi. *Secũdus* gradus eſt circa perſonas eiuſdẽ religionis, & locũ habitationis; vt abſcindãtur inordinationes, quę poſſunt euenire, aut ex nimia amicitia & cõmunicatione; aut contra ex diſſenſione & diſcordia. *Tertius* eſt circa ordinarias occupationes, officia, & miniſteria: ſiue ſpectẽt ad cultũ Diu num & familiaritatẽ cũ Deo Domino noſtro, qualis eſt vſus chori, & cãtus, & exercitia orationis; ſiue ad officia domeſtica & temporalia; ſiue ad ſtudia aut miniſteria in bonũ proximorũ: in omnibus. n. eſt copioſa materia mort. fica-

a *Cant. 5. 5.*
"
"
"
"
"

tionis,

tionis,ſine qua nunquam rectè fient. Et quoniam poſſibile non eſt,vt aliqui defectus non ſint in Religione,*quartus* gradus eſt circa id totum, quod ſpectat ad correctionẽ fraternam,tam ex parte correctoris,ne ſuo officio deſit;quàm ex parte corrigendi; vt correctionem ferat, ſicut oportet. Denique *quintus* gradus eſt circa res omnes, quæ in Religione ſuſtinendæ occurrunt,& tolerandæ: quales ſunt tribulationes, & perſecutiones à ſæcularibus;ingenia & mores difficiles domeſticorum; morbi, dolores,& mortis pericula:in quæ ſiue ſtatus ipſe,ſiue officium,ſiue Prælatorum obedientia, aliquando conijciunt:cùm aliquem mittunt ad infideles,vt eos conuertant. Et hic ſupremus eſt gradus mortificationis,de quo S.Baſilius dixit:Perfecta renuntiatio in eo conſiſtit,ſi quis id aſſecutus fuerit, vt ne de vita quidẽ ſua quicquam affectus ſit,etſi habeat b *mortu reſponſum*. Quemadmodum habuit Apoſtolus. Et in hoc ſenſu ipſe Chriſtus dixit: c *Qui non odit animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.*

Regula 8. ex Fuſis.

b 2.*Cor.*1. 9.

c *Luc.*14.26

HI SVNT quinque mortificationis gradus res innumeras complectentes,quibus ſeruantur omnes ferè Ordinationes & Regulæ Religioſæ, & remouentur omnino omnia impedimenta perfectionis,& ingreſſus Dei in animam,ad eam donis ac virtutibus ſuis cœleſtibus dirandam. Ideoque cùm ſponſa dixiſſet, quod eius manus ac digiti pleni eſſent myrrha probatiſſima,ſtatim ſubiunxit:ſe d *peſſulum oſtij ſui aperuiſſe dilecto ſuo*, vt ingrederetur. Quodnam autem hoc eſt peſſulum niſi quæuis inordinata ad creaturam affectio,& quodlibet vitium ſiue paſſio animæ infixa? Si eſt in re graui, eſt ferreum repagulum; ſi autem in re leui, etiamſi tantum ſit aliqua imperfectio contra Regulam ſponte admiſſa, aut etiam in voluntate radicata:eſt verè peſſulus,quo clauditur porta cordis, ne cœleſtis ſponſus ad illud ingrediatur;vt poſſideat,& Diuinorum donorum plenitudine ditet. Huiuſmodi autem peſſuli, & obices non remouentur, niſi manibus ac digitis myrrha mortificationis inunctis: quæ rectà tendit contra illos, vt remoueat.Nec ſufficit quæuis myrrha,ſed opus eſt *probatiſſima*,& puriſſima:non enim remouentur huiuſmodi impedimenta, ſola externa mortificatione, aut propter vanitatem,aut impetum propriæ voluntatis; ſed tali, quæ fiat pura intentione DEO placendi; & à ſe euellendi quicquid illi diſplicet. Sit itaque præcipuum noſtrum ſtudium, exercere nos in his mortificationis gradibus, vt paulatim explicabuntur: nobis perſuadentes, hanc curam eſſe quaſi ſummam omnium. Delitiæ enim,& fauores cœleſtes ſequuntur benè mortificatos, etiam cùm illos non quærunt; fugiunt verò immortificatos, etiamſi maximè illos quærant. Hi enim ſunt quaſi montes Gelboe,quos Dominus pertranſit,nec viſitat,nec rorem,nec pluuiam cœleſtem eis dat:ac proindè nec ſunt agri primitiarum, nec vllos proferunt fructus; ſicut Religioſi primi, quos imitantur mortificati: ac

d *Can.*5.6.

propte-

propterea Dominus eos visitat, cœlestesque benedictiones eis indulget, ac fœcundos reddit in operibus sanctis.

CAPVT VI.

Perfectio Ex Mortificatione Inordinati amoris ad parentes & cognatos.

Carnalis Amor Erga Cognatos & amicos, & nominatim erga parentes & fratres, vtpote nobis maximè coniunctos, fuit omnium hostium nostrorum infensissimus, qui nos retardabat ab ingressu Religionis, & audienda vocatione Diuina: quem tamen vicimus illa die, qua cõstituimus, ac decreuimus illos relinquere, vtentes medijs superiùs positis. Sed quoniam amor hic est nostris visceribus ita infixus*, nobisque connaturalis, solet post tempus aliquod reuiviscere, adhibente illum Dæmone tanquam instrumentum & medium ad conturbandum Religiosum; eumque aut reducendum ad seculum, aut inquietum & inutilem in Religione reddendum. Quod efficit (vt ait S. Basilius) progrediendo per hos gradus. *Tract. 5. c 3.* *De Const. Monast. c. 21. & Reg 22. ex fusis.*

Primvm memoriam eius turbat varijs imaginibus & cogitationibus rerum ad parentes & amicos spectantium, vitæ scilicet, sanitatis, bonorum temporalium, negotiorum, & litium; & rationum ac viarum, quibus iuuari possunt, aut in rebus suis retardari. Quibus cogitationibus dant aditum contra præceptum Domini, dicentis: a *Audi filia, & inclina aurem tuam & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* Et quoniam Dæmon est valde sagax, obseruat commodam opportunitatem ad tales cogitationes suggerendas: quale est tempus otij, pigritiæ, ac tepiditatis spiritualis: proprium enim est tepidorum, & otiosorum recreare se cogitationibus carni iucundis, vt solatium aliquod inde habeant. Ex hoc gradu deducit illos Dæmon ad *alterum*, excitans in eis desideria aliquid sciendi de eis & eorum rebus: ideoque excitat in eis voluntatem scribendi, & literas ab eis accipiendi: vt ex acceptis gaudeant; & non acceptis tristentur: eosque vrget, vt ex patria venientes, de eorum rebus interrogent; & alios, qui informationem aliquam, quam ipsi desiderant, dare possint. Postea inijcit illis desideria eundi ad eos visitandos, aut vt ab eis visitentur; & manendi in propria patria, vbi frequenter possent eos videre & alloqui. Et in hunc finem omnia adhibet media, quæ carnalis amor facilè adinuenit, colorem obducendo & pallium pietatis, aut subueniendi temporalibus aut spiritualibus eorum

1.

2 *Psal. 44. 11.*

2.

3.

b 1. Tbi. 5. 8. necessitatibus: adferens ad hoc persuadendum illud Apostoli: b *si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.*

4. CVMQVE Dæmon talem Religiosum iam in suis digitis habet, efficit (ait S. Basilius) vt sensim det locũ in se eisdem mundanis affectibus, quos illi habẽt: vt scil. ex eorũ prosperitatibus gaudeat; ex aduersitatibus tristetur; amet amicos, qui illis benefaciũt; oderit verò inimicos, qui faciũt malè: cum tamen præceptum sit diligendi omnes. Fauet fauentibus eis, etiamsi indigni sint: & hoc nomine præscriptum iustitiæ ordinem transgreditur. gaudet de eorum commodis, officijs, & incrementis ac promotionibus, etiamsi minus rectè obtentis; quæritque modos eas approbandi, & stabiliendi; induit denique ac recipit affectus omnes mundanos, quibus priùs se exuerat. Et hinc fit, inquit, vt veluti statua sit Monachus: quæ solam figuram Monachi circumferat, quæ nusquam virtutibus sit animata: quia non habet nisi externum habitum, quo tegit carnale suum cor, & mundanum, simile ei, quod habent ipsi seculares: ad quorum partes iam ipse affectu transijt, nec procul est, vt etiam effectu & reipsa transeat. Qui enim corde redijt in AEgyptum: propè est, vt pro meritis à Deo deseratur, & ita opere ipso redeat: & qui respexit retrò ad ea, quæ in Sodomis reliquit, non mirum erit, (vt supra est dictum) si vertatur in statuam salis; & vt in eo impleantur tremendæ illæ minæ Apocalypsis: c *Vtinam frigidus esses aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.* quasi nominatim tali Religioso dixisset: vtinam sicut seculares non fuisses professus perfectionem; aut cum feruore in Religione eam profitereris. Sed quoniam instar aquæ tepidæ, vtriusque partem aliquam habes: nam professione es Religiosus, vita verò secularis: permittam, te abire ex domo mea: quia dignus non es, qui in ea permaneas. Similiter locum habet & in tali Religioso impletur, quod refert Cassianus euenisse Sancto Antonio, cum quodam Monacho valde tutum se existimante, cum ad suos cognatos rediret: qui cùm interrogaretur an de felicitate illorum gauderet, de aduersitate autem tristaretur: & fassus esset se his varietatibus affici. Sanctus Antonius replicauit, ac dixit: Noueris igitur: te in futuro seculo in sorte eorum computandum, de quorum prosperitate, aut aduersitate lætaris; aut tristaris in hac vita. Et hic modus conuersationis, qui indies ex variorum euentuum mutatione te inquietum & vacillantem reddit, summerget nonaduertentem, in rebus terrenis: iuxta illud Prophetæ:

Trac 5. c. 7. c Apo. 3. 15.

Coll. 24. c 11

d *Ose. 7. 9.* d *comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit.*

§. 1.

AD Haec adeò ingentia damna auertenda, eorumque radicem euellendam adfert S. Basilius efficaces valde rationes & remedia, quæ tendunt ad mortificandum cum magna perfectione inordinatum hunc amorem: quorum summam collegit noster P. S. Ignatius in quadam Regula dicens: vnicuique eorum, qui Societatem ingrediuntur, curandum est, vt omnem carnis affectum erga sanguine iunctos exuat, ac illum in Spiritualem conuertat, eosque diligat eo solùm amore, quem ordinata charitas exigit, vt qui mundo, ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro soli viuit, eumque loco parentum, fratrum, & rerum omnium habet. *Reg 8. summarij ex c. 4 Examin.* “ “ “

Hinc deducemus omnes huius detrimenti radices, earumque remedia. Et *primum* sit, vt Religiosus persuadeat sibi: se per vota sua mortuum esse mundo; nec solum mortuum, sed etiam crucifixum: ac proinde tanquam mortuus esse debet omnibus mundi hominibus. Et cùm parentes & cognati, quamdiu vitam non mutant, fiuntque Religiosi, sint mundi huius ciues: debet eos fugere sicut ipsummet mundum. Et ita Christus Dominus noster semel dixit quibusdam suis cognatis: (quos Euangelium fratres eius vocat, eique aduersabantur) a *non potest mundus odisse vos: me autem odit.* Et eam ob causam noluit cum eis ascendere in templum Ierusalem: (postea tamen ascendit cum suis discipulis) eis significans, quòd à partibus mundi starent: ac propterea mundus eos diligeret; sed ipse eiusque discipuli non essent ex mundo: ac propterea mundus eos odisset. Cùm igitur ipsi ei aduersarétur, noluit eos habere socios in ascensu ad templum; sed suos discipulos, qui erant ipsi conformes. Hac S. Basilij ratione reijci debent cognatorum rationes: cùm absq; causa impellût nos, vt illorũ negotijs nos immisceamus. Quemadmodum fecit S. quidam Abbas nomine Apollo, de quo refert Cassianus, quòd cũ esset in cella sua reclusus; accederet que frater eius, ac peteret, vt inde exiret, ac iuuaret extrahere bouem ex quodam luto, in quo hæsitabat: ei S. Abbas respondit, vt vocaret ad id tertium fratrem, qué habuerant. Et cum is, qui aderat, respondisset: iam ante quindecim annos illum obijsse; ideoque impossibile esse è sepulchro eum educere: tunc Sanctus replicauit: ego autẽ à viginti iam annis mortuus sum, & in hac cella sepultus propter amorem Christi, qui vult, vt non me immiscẽam, ne quidem b *sepeliendu meis parẽtibus*: quemadmodum enim mortuus non se inserit rebus viuentiũ, nec scien- dis nec expediendis: ita Religiosus verè iam mortuus mundo, meritò se excusat, ne inaniter immisceat se rebus & negotijs eorum, qui sunt pars mundi, à quo Religiosi sunt disiuncti. I. *a Ioan. 7. 7. c. 15. 18.* *Coll 24. c 9* *b Mat. 8 22.*

Hinc secunda deducenda est ratio valde efficax ad eundem finẽ: nam Religiosus, quòd sit mũdo mortuus, id est, vt vitã quandã nouam instituat, 2.

omnibus,quę in mundo ſunt ſuperiorem:ideoque nouos Patres,nouos fratres,Ciuitatẽ nouam,habitum & conuerſationem nouã accepit:in omnibus enim debet eſſe homo nouus,exutus iã operibus veteris hominis: cederetq; illi male,quòd ad vetera rediret, quæ deſeruit: ad conuerſandũ ſcil. cũ Patribus & amicis antiquis;& ad antiquã, quã cũ eis habere cõſueuerat, cõuerſationẽ.Huc reſpicit inſigne illud Saluatoris reſpõſum ad quendã ſuũ diſcipulũ quẽ vocabat,vt ipſum ſequeretur:qui cũ dixiſſet:c *Domine permitte mihi primũ ire & ſepelire patrẽ meũ. Ipſe Ieſus dixit ei: ſine vt mortui ſepeliãt mortuos ſuos: tu autẽ vade, & annuntia regnũ Dei.* Quaſi ei dixiſſet:ſeculares viuũt mũdo & carni,ſed ſunt ſpiritui mortui:tu cõtrà mortuus es mũdo & carni,ſed ſpiritu viuis Deo: illi ſunt ex Ciuitate mortuorũ : eorũ.n. vita potiùs mors dicenda eſt:tu es ex Ciuitate viuentium:quia mors tua potiùs meretur nomen vitæ.Quamobrem ſine,mortuos attendere, vt mortuos ſuos curent: hoc eſt,ſeculares curent negotia ſecularia:nec tu te immiſceas eis : ſed veni ſequere me,impendens te operibus regni mei proprijs. Et (vt perpendit S. Baſilius)neque ad punctum quidem temporis ab ipſo ſeiungi permiſit, vt ſe immiſceret in rem,quam ſeculares poterant expedire. vt hinc Religioſi, qui ſunt eius diſcipuli,intelligant:ſe iam non eſſe de hoc mundo inferiori; ſed ſpiritu translatos eſſe ad mundum alium,hoc ſuperiorem. Cuius contrarium ſi fiat,id verè eſt retrocedere. Vnde cuidam alteri diſcipulo volenti redire in domum ſuam, vt quaſi illam luſtraret, vt poſſet illi renuntiare,audiuit tremendum illud verbum: d *nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei* Iure optimo poſſemus dicere implicanti ſe huiuſmodi occupationibus carnis & ſanguinis, quod Sanctus Hieronymus in alia occaſione dixit : Quid agis in mundo , qui maior es ſeculo? Et quod dixit Sanctus Auguſtinus : cùm cœperimus eſſe ſæculo maiores: nulla ſæculi cupiditas progreſſum & curſum noſtrum retardet.

: *Luc 9. 59.*

d *Luc 9. 62.*

Epiſt. 2.

Serm 2 de omnibus S.

3. PRAETEREA nunquam pax ineunda eſt cum hoſtibus quamdiu pugnandi durat occaſio:eſſet enim pax ficta,& cauſa amittendi victoriã. Hanc pugnam inſtituit iam Religioſus cum ſuis parentibus & cognatis, vt impleret quod dixit Chriſtus Dominus:e *nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium & ſeparationem. Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam: nam inimici hominis domeſtici eius.* Cur ergo vult pacem inire cum illis; & ſeſe immiſcere & implicare cum ijs, quos habet hoſtes ſuæ perfectionis, & ſalutis? Si ſe ab eis ſeparauit, vt Chriſto meliùs ſeruiret: cur ad eos redit, qui ipſum ſeparabunt à Chriſto. Si gladius verbi Dei ipſum diuiſit, & ſeparauit à ſuis parentibus;eiuſque corde euulſit inordinatũ, quem ad eos habebat amorẽ:cur non ſanctã hanc diuiſionẽ & ſeparationẽ cõſeruabit: ex

: *Mat 10. 34 Luc. 12. 51.*

qua

qua pax hæc & vnio cum Christo Saluatore suo dependet? qui etiam dixit: f *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, nō est me dignus.* Plus eos amat, quā Christum, qui eum relinquit, vt eis placeat: qui tamen eos reliquerat, vt Christo placeret. Quod si minus eos amat quàm Christum, semper quod Christi est, præferri debet ei, quod ad illos spectat: Quod vt magis vrgeret, cùm dixisset, g *Si quis venit ad me & non odit patrem suum & matrem,* adiecit: *adhuc autem & animam suam; nō potest meus esse discipulus.* Cùm igitur iam Christi schola sis ingressus: cur non odis patrem & matrem sancto hoc odio, quod carnalem omnem amorem & imperfectum expellit ex corde? Qui alterum odit: nec visitare illum vult, nec videre, nec audire, nec alloqui, nec literas eius accipere, aut aliqua noua siue nuntium de eis habere: nec gaudet de prosperitate eorum, nec subsidium præbet in aduersis, nec vellet eius meminisse; sed obliuisci, & ex memoria sua omninò abolere, atque si mortuus iam esset ad omnia, quæ illum contingunt. Si itaque tuos parentes odio hoc sancto prosequeris: omnia hæc quantum in te est, erga illos efficies in eo gradu, quo aliter faciens, impedireris, quo minus esses perfectus Christi discipulus: ad hoc enim ad Christi scholam peruenisti. Si eruisti tibi oculum, abscidisti pedem, & manum, qui te scandalizabant: cur vis iterum recipere, tibique coniungere: siquidem non minus te nunc scandalizabit, quam antea? Maneant itaque illi in suo loco, & tu consiste in tuo: & sic sine scandalo poteris progredi in obsequio Christi.

f *Mat.10.37.*

g *Luc.14.26*

Memor etiam esto, quid Moyses dixerit declarans perfectionem antiquorum Leuitarum: h *Qui dixit patri suo & matri suæ: nescio vos; & fratribus suis: ignoro vos; & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, Domine, & pactum tuum seruauerunt.* Cùm igitur votis tuis sis obstrictus, implere verbum, quod promisisti Deo; & fidelis esse pacto, quod cum illo inisti, sequendi ipsum cum perfectione: necesse est non ampliùs cognoscere parentes tuos, nec maiorem amorem aut memoriam eorum seruare, quàm eorum, quos nunquam nouisti: in eo quod ad tua vota Regulasque seruandas est necessarium. Vocatus es, vt Christum verè agnoscas, & familiaritatem cum eo ineas: necesse igitur est renuntiare familiaritati cum eis, qui hanc Christi notitiam, & cum eo communicationem impediunt. Nam (vt ait S. Gregorius) ille desiderat familiariter agnoscere Dominum; qui ob eius amorem ignorat, quos carnaliter agnoscebat: non enim sine graui detrimento scientia Dei minuitur, si cum carnis notitia coniungatur: & qui optat intime vniri cōmuni omnium patri: retrahere se debet à carnalibus parentibus: memor illius; quod Psalmista dixit: i *Obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* Magna perfectio est non solùm deferere domum patris sui; sed etiam eius obliuisci, & planè horrere: siquidem post hoc tanta accedit virtutum pulchritudo,

4.

h *Deu.33.9.*

Lib.7.mor.

i *Psal.44.11*

quæ sufficit, vt Rex cœlestis illam concupiscat, seseque offerat eam habenti, vt eius sit Deus ac Dominus cum speciali cura & amore: sicut parens curam gerit filiæ suæ; & sponsus sponsæ suæ. Huc accedit præclarum illud
5. k Mat. 23. 9. mandatum Christi Domini ad suos Apostolos dicentis: k *Patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim Pater vester, qui in cœlis est.* In quibus verbis duas res valde notandas proponit. Prima est, vt ita exactè amorem & memoriam parentum carnalium deponant, vt nec eorum nomen ore suo proferant. Cuius rei adeò rarum nobis reliquit exemplum: vt in toto sacro Euangelio non inueniatur quod Virginem Sanctissimam Matrem suam nomine matris compellauerit: sed tantum mulieris: vt ostenderet, quàm esset auulsus à nimio naturali amore filiorum erga matres. Et cum ipsa mater
l Luc. 2. 48. cum in templo inueniens diceret: l *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te:* ipse quasi extraneum, & alienum reputans nomen Patris, respondit nomen illud reijciens: *Quid est, quòd me quærebatis: nesciebatis, quia in ijs, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* ita insinuans, se non habere Patrem in terra; sed in cœlo: in cuius seruitio sese occupabat. Et iterum, cùm ei diceretur: mater tua & fratres tui quærunt te, respondit extendens manum in discipulos suos:
m Matt. 12. 48. m *ecce mater mea, & fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est: ipse meus frater, & soror, & mater est.* Qua sententiâ sensum suum confirmauit, quod non tanti faceret cognationem carnalem, atque Spiritualem. cuius fundamentum est, quòd quis sit eius discipulus, & faciat
Reg. 33. ex Fusis. Dei voluntatem; quod potest esse omnibus commune. Ex quo infert sanctus Basilius: hoc verbum *meum & tuum* non debere vsurpari in Religione, etiam cùm nominantur Patres, aut fratres: nam in ea omnia debent esse communia. Et N. P. S. Ignatius in Examine siue Institutione, quam
In Examin. c. 4. §. 7. In Declar. litera C. pro Nouitijs instituit, ita loquitur: vt loquendi modus, sentiendi modum iuuet: Sanctum est consilium, vt assuescant non dicere, quòd parentes vel fratres habeant; sed quòd habebant, &c. præ se ferendo, se id non habere, quod, vt Christum omnium rerum loco habeant, reliquerunt.
In hist. Laufiaca c. 41. Et Palladius de S. Monacho Euagrio refert, quòd cuidam dicenti, ipsius Patrem esse mortuum, respondit: noli blasphemare, nec ita loquaris: pater enim meus est immortalis. eo responso insinuans, se non alium Patrem in terra agnoscere, quàm Deum. Et hoc secundum est, quod Chri-
6. n Mat. 32. 9 stus Dominus noster Apostolis suis dixit: *vnus est Pater vester, qui in cœlis est.* Quod magis propriè conuenit Religiosis, Apostolicam sequentibus vitam; & carnales deferentibus Patres, vt Deum tanquam specialem Patrem recipiant. qui singulari protectione ac prouidentia officium hoc erga illos præstat, multò exactiùs quàm erga alios iustos: sic enim implet promissionem suam de reddendo centuplo o *relinquenti Patrem suum, & matrem suam:* quia tunc succedit ipsemet Dominus in locum Patris & ma-
o Matt. 19 29.

tris,

tris, excedens millies parentes terrenos, vt supra est dictum. Si enim Dauid dixit: p *Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me:* Quanto amplius suscipiet & protegetet eos, qui non expectarunt, vt parentes eos relinquerent; sed ipsimet eos dereliquerunt: vt reciperēt se sub alas sui Saluatoris? Et si Isaias Deo dicit: q *tu Pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israel ignorauit nos:* quanto magis eorum erit pater, qui ipsi nolunt patres suos agnoscere, vt solum ipsum patrem agnoscant? erga eosdem adimplet Deus eminenter, quod per eundē Prophetā dixerat, quòd r *portaret eos in vtero suo, & gestaret* in suis visceribus. *Et vsq; ad senectam, & vsq; ad canos eos ita portaret,* vt vicem obiret domus, cellæ, lecticæ, ac tentorij, rerumque omnium: quia omnes in ipso habent. Ex quo fit, vt Religiosus quicquid amoris erga suos parentes habebat, conuertere debeat in amorem Patris sui cælestis: nec solum amore, quo omnes Christiani tenentur; sed alio affectu centies acmillies teneriori, affectuoso, & efficaci, quàm ille fuerit: quo carnales parentes diligebat, in quorum locum ipsum Christvm in Patrem accepit.

p *Psa.* 26. 10

q *Isa.* 63. 16.

r *C.* 46. 4.

CAPVT VII.

Res Particvlares In Qvibvs Exerceri *debet mortificatio amoris erga cognatos; & quis modus eos amandi.*

EX Dictis in proximo capite sumere debent Religiosi arma quibus sese à tentationibus defendant, quas caro & sanguis adfert, vt eos retrahat ad amorem eius, quod semel reliquerunt: apponentes securim ad radicem earum; vt memoriam & inutilem solicitudinem deponant rerum omnium, quæ ad parentes suos spectant. Nam (vt sanctus Basilius dixit) magnum est perfectionis impedimentum recordatio vitæ superioris, & personarum ac rerum quas in ea deseruerunt. Et donec Sancto quodam earum odio ex memoria deleantur, non est securitas, neque plena perfectio: vt Religiosus (ait S. Bernardus) sit similis Melchisedech, de cuius Patre & matre nulla est memoria in mundo.

Reg. 12. *ex Fusis.* “ “ “ *In specul. monachorū.*

Hoc ostendendum est in primis, deponendo omnem curam, aliquid de illis cognoscendi, illis scribendi, aut literas ab eis accipiendi: dicentes cum Apostolo a *non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hūc*

I.

a 1. *Cor.* 2. 2.

cruci-

crucifixum. Huius recordor, reliquorum omnium obliuiſcor: nec volo memoriam meam illis occupari. Quod ſi quæ literæ ex patria ad eum mittantur, imitetur ſaltem affectu & deſiderio, quod fecit Monachus ille, de quo refert Caſsianus: quòd, cùm per quindecim annos valde fuiſſet collectus, tandem accepit magnum cumulum literarum à parentibus & amicis ſuis. & antequam eas aperiret, ſic intra ſe cœpit cogitare: quot cogitationes in me excitabuntur lectione harum literarum, quæ me vel ad inanem lætitiam, vel ad inutilem triſtitiam prouocent? quamdiu memoria eorum, qui literas ſcripſerunt, quietem turbabit orationis & contemplationis meæ? Et quando tandem ceſſabit turbatio ſpiritus mei, & quietem eius recuperabo, quam habebam, ſi aditum præbuero cogitationibus ac deſiderijs, quæ incident videndi, alloquendi, quos iamdiu reliqueram? Certè parum mihi profuerit, qui illos corpore reliquerim, ſi corde & cogitatione apud illos maneo. His conſiderationibus decreuit faſciculum illum nõ aperire, ſed ita occluſum proijcere in ignem, dicens: iſtuc ibitis cogitationes de patria mea omnes, iſtic comburemini: ne me cogatis rerum meminiſſe, quas dudum fugi. Simile quid fecit N.P.S. Ignatius alia occaſione: Et multæ eſſe poſſunt, in quibus eſſet actus valdè heroicus idem facere. Siquidem, S. Hieronymo teſte, purus amor nec literas admittit, nec dulces ſcedas, nec munera, aut donaria mollia.

Lib. 5. c 12.

S. Bern ſer. 61. ad ſoror.

2. DEINDE oſtendenda eſt hæc auulſio in eo, quod propenſio ac deſideriũ eos viſitandi & alloquendi planè deponatur, nec ſolum facultas ad id petenda non eſt, ſed, quantum in ſe erit, potius repugnandum: ſolatium ſuum in eo ſolo ponens, quod ipſi incumbit, ſicut S. Apoſtolus, qui de ſeipſo dixit, b *cùm placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam: continuò non acquieui carni & ſanguini*: Sed ad id ad quod eram vocatus attendi. Cogitet itaque Religioſus, ſe mortuum eſſe parentibus ſuis, & parentes ipſi; & ſe mundo crucifixum, & mundum ipſi: & cùm in vita ſit mortuus; ne faciat, cum ſpiritus detrimento, quod poſt mortem facere non poſſet. Nam (vt S. Thomas ait) ciuilis mors ſuæ Profeſsionis, illum ab omni cura parentum excuſat.

b Galat. 1. 15.

2. 2. q 101. a. 4. ad 4 & q 189. ar. 6.

3. ET HINC ſequitur *tertium*, in quo hæc ſeparatio eſt oſtendenda, vt ſcilicet omnes curas, & temporalia parentum & cognatorum negotia à ſe abijciat, dicens cum Chriſto Domino noſtro: c *in ijs quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe*: hoc eſt, nolo occupari alijs rebus, quam Dei, qui eſt vnicus Pater meus. Quod ſi carnales parentes obiecerint, ipſum teneri illos diligere, reſpondeat: ſe magis teneri ad Chriſtum amandum, qui eſt præſtantior Pater, ipſíque dicit: d *qui amat patrem aut matrem plus quam me: non eſt me dignus*: & ſimul cum S. Ambroſio dicat: tempus amandi & tempus odio habendi: diligam vos in eo quod eſt Chriſto conforme; oderim verò quando me ab eius ob-

c Luc. 2. 49.

d Mat 10. 37 Serm. 15. in Pſal. 118.

ſequio

ſequio retrahere volueritis. quod ſi obiecerint, teneri eum ipſis obedire; reſpondeat cum S. Petro: e *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus*. Et vt S. Bernardus dixit: ſolus ipſe Deus in cauſa eſt, cur non obediamus parentibus, cùm nos ad Religionem vocat; & idem eſt cauſa, ne ad eorum voluntatem deſcendamus, cum detrimento Religionis. Quod ſi conquerantur, dicantque: eſſe crudele, illos contriſtare: reſpondeat cum ſancto Hieronymo: Si triſtatur parens: Chriſtus lætatur; ſi, qui ſunt cognati, plangunt: Angeli lætantur & cantant. Nolo Chriſtum Dominum eiuſq; Angelos contriſtare, vt parentes & amicos exhilarem. Quod ſi etiam pro ſe adferant, ſe indigere ipſorum operâ; eſſeque quoddam genus fidem abnegandi, eos deſerere: reſpondeat cum ſancto Baſilio: Apoſtoli ſententiam pertinere ad viuentes; non verò ad mortuos. Hi enim liberi iam ſunt à cura domeſticorum, cùm alij ſint, qui eam curam gerant. Quod ſi replicent, vt ſaltem accedas ad mortem parentis, & eius funus: reſpondeas cum ſancto Chryſoſtomo, Chriſtum id prohibuiſſe cuidam ſuo diſcipulo. Nam poſt funus aperietur teſtamentum, & agendum de mandãdis executioni ijs, quæ in eo ſunt præſcripta de legatis, de bonorum temporalium diſtributione; & ſic immiſceretur in mille alias curas: & negotia huius mundi eius ſunt conditionis, vt vnum alterum trahat; & hoc alia multa. Quare cum Religioſus vnum ſuſcipit expediendum, ſenſim inſerit ſe & intricat reliquis omnibus: nec minùs conqueruntur parentes, ſi vel vltimum negligat expedire; quàm ſi primum prætermiſiſſet. Quare expedit potius omnia relinquere. Ne eueniat quod aſſerit Iſidorus: quod multi Monachi propter amorem parentum ſeſe implicant non ſolum curis terrenis, ſed etiam litibus apud tribunalia: & propter temporalem amicorum ſuorum ſalutem, iacturam faciunt animarum ſuarum; & propter commoditatem cognatorum recedunt ipſi ab amore Chriſti.

e *Act* 5. 29. *Epiſt.* 111.

Epiſt ad Furiam Matronam.

C. 21. *cit.*

Homil. 28. *in Matth.*

Apud S. Bonauent. lib. 1. *Pharet. c* 32. *& lib.* 3. *c.* 27

NON TAMEN exiſtimandum eſt, propter ea quæ diximus, velle nos aliquid contra præceptum naturale amandi & honorandi parentes: vnum enim præceptum non poteſt alteri eſſe contrarium; nec vna virtus alteri aduerſari; licet maior exaltet minorem, & amor charitatis amorem naturæ perficiat. Et qui dixit, vt odio habeamus parentes, non voluit (vt S. Gregorius explicat) hoc mandare: vt mali aliquid illis optemus; ſed vt eos minus quam Chriſtum, & quàm noſtram ſalutem ac perfectionem diligamus: idque non amore inordinato; ſed carnali amore in ſpiritualem commutato: honorando illos (vt ait ſanctus Thomas) more Religioſo, & iuxta noſtrum Statum: orando pro eis, reuerentiam exhibendo, & ſpiritualibus eorum neceſsitatibus, cùm operâ noſtrâ in eis conſtituti indigent, aſsiſtendo: imò etiam in temporalibus, cùm illæ graues ſunt; nec ſunt alij, qui ſubuenire illis poſsint. Id tamen fieri debet cum bona Prælatorum facultate, & purè

S Tho 2. 2. *q.* 101. *a.* 4.

Homil 37. *in Euangelia.*

2. 2. *q.* 189. *a.* 6.

ob Dei amorem & gloriam; & cum ea decentia, quæ sit Religioni conformis: nam cum eius detrimento nec pedem mouere debet Religiosus in gratiam parentum: siquidem nec pro vita propria tuenda licet detrimentum aliquod in anima pati. Quod confirmat S. Augustinus, dicens: militia Christiana exhortatur nos, vt affectus carnales iugulemus: ita tamen, vt nolit nos esse parentibus nostris ingratos, contemnentes beneficia ab eis accepta. Custodiamus itaque vbique pietatem: hæc enim beneficia suum locum semper obtinent, vbi res maiores nos non obligant. Bonum huius rei exemplum dedit nobis Christus Dominus noster in cruce: vbi pietatē exercuit erga suam matrem & compatiens eius solitudini eam discipulo suo S. Ioanni commendauit: qui loco ipsius curam eius gereret. Non tamē eam vocauit f *matrem*, sed *mulierem*: vt sic perfectionē ostenderet amoris spiritualis, à quo illa cura procedebat. Nec voluit ex cruce descendere, vt illam solaretur: cò quòd pater eius iussisset, in ea mori. Docens Religiosos ita satisfacere obligationi suæ naturali erga parentes, vt non deserant vitam Crucis, in qua Deus illos posuit: nec feruorem spiritus laxent, faciendo per alios, quod iuxta suum statum non possunt facere per seipsos: & ostendentes magnam suam constantiam & animi fortitudinem, neque hanc ob causam emolescant. Meminerint (vt supra cum S. Gregorio diximus) se debere esse sicut illæ g *vaccæ, quæ arcam testamenti* vehebant, quas amor filiorum *mugire* faciebat, non tamen retrocedere, nec ab inuicem separari; sed semper coniunctæ *ibant in directum per viam quæ ducebat Bethsames*, Religiosi enim ob naturalem amorē parentum & cognatorum non solum nō debent retrocedere, vt quæ reliquerunt recipiant, etiamsi illis hoc valde sit graue; sed neque debent seiungi aut discordiam aliquam propter hanc causam inter se habere; nec flectere viam suæ Professionis; aut voluntatem Superioris, vt eam ad suam trahant; nec sistere in progressu & feruore suorum exercitiorum: sed semper cum magna mutua animorum coniunctione debent in eis progredi, dirigentes iter suum in Bethsames, quod significat domum solis, ad obtinendam perseuerantiam in excelsa & perfecta vita, quam profitentur. Nam de iusto dicitur h *homo Sanctus in sapientia manet sicut Sol*; & semper progreditur in die & cum luce: detestatur enim tenebras & tricas in suis negotijs.

Vide S. Bon. lib 13 ha. 1 c. 7

f *Ioan. 19 26*

g 1 *Re. 6. 12. Lib. 7. c 14.*

h *Ecc 27. 12.*

Ex Qvo apparet, quòd negotia cognatorum nullus Religiosorum aggredi debeat proprio suo iudicio: quia facilè potest existimare, amorem naturalem & passionem siue affectum, qui illum comitatur, obscurare iudicium rationis: ne rectè iudicet de necessitate ad ea attendendi: & sæpe necessariam iudicabit suam præsentiam, cùm reuera non sit; sed possit ei negotio per tertiam personam subueniri. Ne igitur in hoc decipiatur, præstat, id committere iudicio & consilio virorum sapien-

tum,

tum, & qui non laborant aliqua passione: & præcipue rem totam committere Prælatis, per quos Deus ipsum gubernet, suamque voluntatem absque deceptione per eos manifestet. Propterea enim competit Religioni, quod sit *domus Solis*: in qua agitur cum claritate, tam ex parte subditi, quam Superioris. Alter enim libenter quærit clarè cognoscere Dei voluntatem; & alter eandem manifestare: quò omnia iuxta illam fiant. Et quoniam Sathanas transfigurans se in Angelum lucis, decipere solet Religiosos zelosos, vt cupiant ire in patriam, consanguineos & amicos visitatum, cum aliqua spe eorum profectum promouendi, & in rebus ad salutem pertinentibus eos iuuandi: neque in his tamen duci debet Religiosus, iudicio proprio: & potius ex parte sua existimare debet, certiùs fore proprium detrimentum, quam aliorum commodum: aut (vt Cassianus ait) si quem fructum in alijs fecerit, fore cum maiori iactura sua: nam potentiores & efficatiores solere esse parentes ad filios post se trahendos, quàm sint filij ad trahendos parentes. Nam CHRISTVS Dominus noster, quamuis tantus esset prædicator, & Propheta; paruum tamen fructum inter suos effecit: qui ipsum contemnentes, etiam audire dedignabantur, & scandalizabantur in eo: quare ipse dixit: i *non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua*, k *& in cognatione sua*. Et cùm in alijs locis multa edidisset miracula: *ibi tamen non fecit virtutes multas propter incredulitatem eorum*. Si igitur hoc euenit CHRISTO Domino nostro, qui nihil nisi cœlestis sui patris honorem quærebat: quid non potest vereri carnalis homo, qui inter suos cognatos cupit aliquam authoritatem habere, & in honore apud eos esse? facilè credi potest, eum non egregia & magna prodigia facturum, non solùm ex parte ipsorum ciuium qui huiusmodi conterraneos minoris faciunt sed etiam ex parte sui: qui honorem aliquem ambiens, obicem apponit fructui, qui ex verbo suo poterat expectari. Committat igitur id totum prouidentiæ diuinæ, nec tale facinus proprio iudicio ac voluntate aggrediatur; sed Prælatorum. Et tunc poterit ire securus, & incumbet Deo, exitùs rationem habere.

Collat. 24 c. 3.

i Mat 13 57.
k Mar. 6 4.

DENIQVE Religiosus adeo viriliter carnalem amorem erga cognatos suos mortificare debet, vt neque ex eorum nobilitate, aut diuitijs euaneſcat; neque, quòd illi sint ex communi plebe, & pauperes, erubescat: neque iactet honorifica illorum gesta; nec confundatur nimium ex infelicibus eorundem euentis: sed in vtroque casu studeat se in pace, silentio, & cordis quiete conseruare. Et similiter pec humilia suæ Religionis exercitia negligat ex timore, quòd consanguinei aspernentur: neq; honorifica munia appetat ob illorum honorē; sed in omnibus se gerat tanquā

carni & sanguini mortuum : eum in modum , quo sanctus Iob dice-
Iob. 31. 34. bat : I *Si despectio propinquorum terruit me : & non magis tacui, nec egressus sum ostium*: quasi dixerit: nihili feci quod mei cognati me contemnerent, eò quòd id facerem, quod debebam ; neque quòd illi contemnerentur, & nihili fierent : cuius contemptus particeps ego essem: sed in vtroque tacui, sustinui , nec meam quietem amisi : nam hanc in eo solo collocaui , vt placerem Deo: qui verus est Pater meus. O
Grad. 1. beatum Religiosum, cuius vita (vt sanctus Ioannes Climacus ait) est continua quædam peregrinatio ad veram suam patriam, hoc est, cœlum: qui tanquam bonus peregrinus nihil aliud curat , quàm vt semper progrediatur ; nunquam desiderans in patriam suam & carnales parentes redire: hic enim est modus quidam subsistendi , & retrocedendi, sicut fecit vxor Loth : sed semper vlteriùs progreditur , cupiens ad finem peruenire suæ peregrinationis,terram scilicet viuentium : vbi videbit Patrem suum cœlestem,& gaudebit cum suis fratribus,qui sunt ipsi beati : satians & implens sua desideria in æternum.

CAPVT VIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM EX MORTIFICATIONE *excessuum in agendo cum secularibus.*

MVLTA EX PRAEDICTIS DE AMORE & familiaritate cum cognatis possunt etiam ad alios seculares extendi , filios huius seculi. Sed quoniam multi Religiosi ratione officiorum & spiritualium, aut temporalium muniorum coguntur cum secularibus agere; &, qui non in eremo, sed in locis vbi est hominum frequentia habitant, sæpius coguntur cum eisdem agere, aut ab eis visitari: visum mihi est operæ pretium aliqua documenta proponere circa mortificationem,& cautelam in agendo seruandam , & de perfectione qua id fieri possit, solùm generalibus allatis;particularibus verò reiectis in eos tractatus, quos de huiusmodi
Tom. 4. ministerijs inferiùs instituemus. Et hinc discere possunt Religiosi ab huiusmodi obligatione expediti summam curam, qua vitare & horrere debent,agere cum secularibus. Seculares dico non eos,qui æquè sunt Deum timentes & viri spirituales , sicut ipsimet Religiosi; sed eos, qui in vita &

moribus

moribus sunt filij huius seculi, seruantque exactissime eius leges, & mores. Quamuis Anachoretæ, & qui vitam eremiticâ profitentur ab vtrisque debeant abstinere, iuxta illud quod vox cœlestis magno illi Arsenio dixit: Fvge, Tace, Et Requiesce. Fuge scilicet hominum consortium; tace non colloquendo cum eis; & requiesce in interiori cum Deo familiaritate, qui te tutabitur in abscondito faciei suæ, quò nulla peruenit hominum perturbatio.

Solitariae igitur vitæ cultoribus prætermissis, hoc sit *primum* documentum, & fundamentum reliquorum: quod Religiosi, propriæ perfectionis cupidi (quam non debent, propter officium, quo funguntur, cóculcare) nunquam debeant cum secularibus contrahere amicitiam, quæ non sit valde spiritualis, in Deo, & propter Deum, & in bonum animarum eorum; aut ob alios sanctos fines; nec vllum admittant excessum amoris, qui cor eorum occupet, & à rectitudine faciat declectere. Si enim Christus Dominus noster dixit: a *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus:* etiàsi huiusmodi amor tantùm habeat in ipsa natura fundamentum: quanto ergo minus Religiosus amans aliquem secularem, plus quàm Christum, dignus erit ipso Christo? Et qui quamcunque creaturam plus amat, quàm Creatorem: non est dignus ipso Creatore; nec meretur ab eo amari, nec ad eius familiaritatem, & solatia, ac bona regni ipsius admitti. b *Nolite* (ait Sanctus Jacobus Apostolus) *amici esse seculi huius, ne inimici Dei constituamini.* nam qui seculi filijs adhæret amicitia tantùm exteriori & politica; seculari & profanæ eorum vitæ sese accommodando, statim euadit eis similis; amans, magnique faciens, quod illi amant, & magni faciunt. Et reuocans in memoriam quæ deseruit: cò peruenit, (vt S. Basilius ait) vt pæniteat ea deseruisse; paruique faciat, quæ nunc habet: lapsus in illud vitium quod S. Bernardus, cordis apostasiam appellat: in habitu Religionis cor seculare gerens; & c *corde rediens in Aegyptum,* vnde exierat.

I.

a *Mat.* 10 37

b *Iac.* 4. 4.

Reg. 32 *ex fusis & de const. Mona. c.* 21. *ser* 3. *in Ps. Qui habitat.*

c *Act.* 7. 3. 9. 2.

Ex Qvo fit, vt Religiosus agens cum secularibus, quantumuis cor suũ habeat reformatum: debeat semper præuenire & præmunire sese sancto quodam periculi fui timore, diligenter seruans insigne illud Ecclesiastici consilium, dicentis: d *Sepi aures tuas spinis: & auri tuo facito ostia & seras.* Neque enim libenter audire debes res profanas, & seculares, quas illi loquentur; nec permittere ita intrare per aures tuas, vt cordi tuo adhæreant. Sed cùm non poteris euitare audire, quæ dicentur: ita age, vt quæ per vnam aurem intrant, per aliam exeant: procurando eorum omnino obliuisci. Habeas quoque os tuum & linguam clausam non vno tantùm ostio, sed multis: ostio scilicet prudentiæ, humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ; castitatis, & misericordiæ, & similium aliarum virtutum: vt cùm os ad loquendum aperueris, quicquid dixeris sit eis simile & conforme: ita vt nullum proferas

d *Eccl* 28 28

verbũ degenerans à virtute; nec fœtorẽ vitij alicuius, aut mundi præferens. Et quantumuis te præmunieris, rimendus tibi est lapsus: nam (vt S. Gregorius perpendit) non sine magna causa Propheta Isaias, cùm tantus esset S. cõqueritur, dicens: *e quia vir pollutus labijs ego sum*: redditque rationem, quod *in medio populi polluta labia habentis habitaret*. Est enim difficillimũ, quòd polluta secularium hominum labia & lingua non polluant animam, quam cõtingunt. Assuescimus enim loqui, sicut illi loquuntur. Et multum (inquit) deorsum ducimur, dum locutione continua secularibus admiscemur. Et qui Religionem ingressus est: f *vt se leuaret super se* per orationem & familiaritatem cum Deo: si nimium cum hominibus conuersetur, vilescit; & seipsum ponit sub se, rediens minus homo, minus Religiosus, & magis secularis. Et quemadmodum dixit S. Ioannes Climacus: sicut impossibile est altero oculo cœlum, altero terram aspicere: ita non potest quis simul familiariter cum Deo agere, & multum cum cognatis & secularibus versari: nam nõ aduertentibus nobis sensim extinguunt ignem deuotionis & compunctionis; & cor ipsum paulatim arescit: & tunc etiam paulatim remouetur sepes spinarum ab auribus, & ostia ab ore: delectantur enim audiendo & loquendo de profanis rebus cum profanis, incidentes in illam miseriam quam insinuauit Sapiens, cùm dixit: g *qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Conseruet itaque vir Religiosus hanc suam sepem & cautelam in auribus & lingua; quod si de rebus profanis agentes, audiuerit, studeat (vt ait Sanctus Bernardus) talia colloquia dexterè impedire, inferens sermones de Deo, & qui sanctitatem redoleant: reliquos verò perpetuo silentio sepeliat ita, vt nec cogitationem quidem admittat, (vt ait S. Bonauentura) eos domi alijs Religiosis referendi: nam id esset vices agere secularium, & turbare fugientes huiusmodi sermones.

3. Sed vlteriùs progredi debet perfectio Religiosorum, etiamsi demus, eos ita sese præparare, vt diximus. Nam, quantum in se est, fugere debent nimiam frequentiam in visitandis secularibus, aut in familiaritate cum eis: si authoritatem suam bonumque nomen sartum tectum seruare velint, & fructum aliquem illis adferre. Vt enim S. Basilius ait: etiãsi Religiosus valde sit disciplinæ obseruans: si tamen multum cum secularibus conuersetur, facilè eo peruenit, vt minoris ipse fiat: nam familiaritas nimia, vt vulgò dicitur, adfert contemptum: eò quòd defectum aliquem proprium prodat, cùm nullus in hac vita sit, qui aliquo non laboret: & hoc adfert facilè minorem de eis opinionem: & multò ampliùs de ijs, qui liberiùs, magisque seculariter cum eis agunt: aduertunt enim: sub habitu Religioso viuere mundum, talemque Religiosum esse sicut vnum ex ipsis; qui tamen deberet esse supra ipsos. Ad hæc (vt S. Gregorius Nazianzenus dixit) quod frequenter & facilè cernitur, parui fit, etiamsi sit pulchrum. Ac propterea reliquiæ & piæ

San-

3. Dia. c. 15. à 6. 3.

hr. 3. 28.

ad. 3.

Eccl. 13. 1.

n Formula oneſt. vitæ de Inform. nouit. p. 1 c. 1. & Spec. 1. 4 c. 5.

3.

De Conſt. Monaſt. c. 7.

Oration. 16.

Sanctorum imagines teguntur,& rarò oſtenduntur:Ideoque Religioſi, qui ſæpè & abſque neceſsitate per plateas,& ſecularium domos diſcurrunt,parui fiunt: ſi autem rarò & iuſtis de cauſis id faciant, maiori ſunt veneratione. Propterea ait Sanctus Gregorius, ſcriptura ſacra inſinuat Prophetam Samuelem rarò iuiſſe in Ciuitatem, vt vix ſpiritualis diſceret,rarò prodire in publicum:diu verò eſſe in occulto. vt quò tardiùs aſpicitur, deuotiùs veneretur. Eſtque hoc conſilium valde conforme ei, quod ſpiritus Sanctus ſuadet,dicens:h *ſubtrahe pedem tuum de domo proximi tui*, nec frequenter eam adeas:*ne quando ſatiatus oderit te.* Et i *aduocatus à potentiore*, ne ſtatim accedas & cum acceſſeris;expedias te,ac *diſcede:ex hoc enim magis*,ac l bentiùs *te aduocabit*. Nemo tamen exiſtimet,nos propter ea,quæ attulimus, damnare frequentes excurſiones & viſitationes,quando officium id ab aliquo requirit:ac præcipuè cùm ſpiritualis neceſsitas proximorum id exigit; nam tunc,ſi fiant ſicut oportet,potiùs ædificant, ac reſpectum & venerationem augent,ob charitatem & miſericordiam,quæ in eis elucet.

Lib.4 in 1. Reg c.9. 1
h *Pro 25. 1*
i *Eccl.13.1.*

QVI autem tutior eſſe cupit in huiuſmodi occaſionibus,firmiter ſtatuere debet,ſeruare fideliter quæcũq; ſunt in Regulis cõſtituta circa huiuſmodi cũ ſecularibus colloquia & cõuerſationes. Quale eſſet nõ loqui cum eis domi abſq;facultate;nec ſolos cũ ſolis loqui,quãdo Regula iubet ſanctimoniales habere ſecũ aliã,quę colloquio aſsiſtat;nõ exire abſq; facultate ad eos viſitãdos;nõ ſcribere eis literas,neq; ad ſe ſcriptas accipere; nec ingerere ſe negotijs aut votis ipſorum ſecularibus.Sed quod maximè refert eſt: huiuſmodi facultatem non petere ob propriam voluptatẽ,aut ſolatium,vbi nulla alia adeſt neceſsitas,aut cauſa legitima. Etſi enim Prælati concedant facultatem,debilitati noſtræ annuentes:tunc tamen totum tribuitur proprię noſtræ voluntati,quæ ſeipſam quæſiuit,dum eam facultatem peteret. Qui autem huiuſmodi Regulas,etiamſi paruas,negligit aut conculcat: non ſentiet ſingularem fauorem à Deo in rebus magnis. 4.

DENIQVE qui cum facultate & cauſa legitima ſeculares viſitat,vel alloquitur:nõ diutiùs cũ eis hærere debet,quã ſit neceſſarium, & expedit ad negotium,quod habet,expediẽdum:ita vt ſtatim atq; fecerit,quod opus erat, redeat ad ſuũ angulum,& recollectionẽ.Nã aliàs eueniet ei (vt S. Antonius Abbas dixit)quod piſcibus diu extra aquã manentibus:& hæc mora, vbi nõ adeſt neceſsitas,in cauſa erit,vt boni ſui Propoſiti obliuiſcatur,aut in eo intepeſcat. Quibus addit S. Baſilius, poſtquam alia ad hoc propoſitum conſilia & monita poſuiſſet:quando ex neceſsitate iueris extra monaſterium, & Deus Dominus noſter ita feliciter adfuerit, vt negotiũ tuũ abſq; tuo detrimẽto perfeceris,ſtatim redeas,imitatus columbam: quæ,cũ exijſſet ex arca, rediit ad eam k *portans ramum oliuæ virentibus felijs in ore ſuo*: quare & tu gratiam & gloriam Deo reddes ob miſericordias in te collatas: perſuadens 5.

S. Athan in eius vit & refertur 16. q.1 c.Placuit Ser. de Abdic.rerum.
k *Gen. 8. 11.*

interim

interim tibi,te in cella tua tutiorem esse:nisi ipsemet Deus per tuos Prælatos exire inde iubeat:tunc enim Dei protectio cellæ officium obit. Nam securitatem non tam angulus dat, quàm Diuina protectio: quæ nunquam negatur ijs,qui siue tacent,siue loquantur,siue exeant,siue redeant: non seipsos quærunt,sed Dei gloriam,& illi placere.

NON potest tamen negari : quin ad prædicta omnia seruanda summè conferat continuus vsus linguam mortificandi:cuius necessitatem adeò exaggerat S.Iacobus Apostolus,vt dixerit:l *Si quis putat se Religiosum esse,non refrænans linguam suam,sed seducens cor suum huius vana est Religio.* Ille autem cor suum seducit,qui laxat linguæ habenas : vt loquatur quicquid cor volet.& hac ratione illud seducit:siquidem per laxam & effrænam linguam euacuatur ac perditur totus spiritus Religionis ac deuotionis , quem antea retinebat;nec amplius quid remanet,quàm eius quædam species.Contrà verò qui eam continet,ita vt m *verbo non offendat: hic* (ait idem Apostolus) *perfectus est vir*.Signum enim est,quòd omnes habeat virtutes,quæ illam refrænant ; ac terminos ei constituunt,vt vel loquatur vel taceat, quando & sicut expedit. Sed quoniam de hac mortificatione fusiùs egimus in Duce spirituali, complectentes quicquid pertinet ad Religiosos:ibi licebit eis media videre, quibus eam consequantur.

l *Iac.1.26.*

m *Cap.3.2.*

CAPVT IX.

PERFECTIO AMORIS, VNIONIS ET PACIS MVtuæ inter Religiosos,& excellentia qua quisque alios vt seipsum,& vt Christus eos dilexit amare debet.

VAMVIS CHRISTIANA ET RELIGIOSA PERFEctio,vt supra est dictum,præcipuè consistat in primo ac nobilissimo actu charitatis, ex quo vota ipsa procedunt:dubium tamen non est, quin eadem valde splendeat inter homines per secundum actum huius supernæ virtutis , amorem scilicet proximorum. Quem Christus Dominus noster tanquam insigne & manifestum indicium suæ scholæ designauit,cum dixit:a *in hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis ad inuicem.* Cùm igitur Religio per excellentiam quandam,sit schola Saluatoris,præcipuum eius insigne etiam erit amor & dilectio,quam ad inuicem habent Religiosi. Cuius naturam ait S. Dionysius esse, vnire

a *Ioa.13.35.*

c 4 *de Diu. Nominib.*

cor-

corda, se inuicem amantium; & quasi bitumine quodam, eorum animas ita agglutinare: vt cùm sint multæ videantur tamen in voluntatibus esse vna. Hæc vnio inter Religiosos in omnibus illis titulis fundatur, quibus innititur illa, quam omnes iusti habere debent. de quibus fusè egimus in Duce spirituali : accedentibus tamen nouis titulis, ac rationibus, quæ vrgent, vt hæc arctior sit, multoque glorioſior. Omnes enim Religiosi membra sunt b *vnius corporis* mystici, hoc est, propriæ suæ Religionis: omnes sunt *vnus Spiritus per gratiam eiusdem vocationis*, ad eundem finem, & per eadem media tendentis; omnes colligati sunt vinculis eorumdem votorum : vt vnio ipsa & connexio sit perpetua; omnes eundem patrem agnoscunt, non solum vniuersalem omnium, qui est Christus, eiusque Vicarius; sed alium etiam specialem Sanctum scilicet suũ Fundatorem; & eos, qui ei in gubernatione succedunt: ac proinde omnes sunt inter se fratres; & quidem fraternitate quadam magis speciali, quàm cæteri iusti; omnes etiam eandem custodiunt Regulam, eundem habent gubernationis modum; gaudent eadem doctrina, & eadem frequentia Sacramentorum; eundem gestant habitum; eidem accumbunt mensæ: & in reliquis cæremonijs rebusque externis maximam habent similitudinem, qua amor ipse & concordia crescunt; omnibus denique idem cumulum in hac vita est promissum: cuius præcipua pars consistit in vnione, pace, & concordia cum gaudio, & admirandis alijs bonis ab ea prouenientibus, vt supra est dictum. Omnes hi tituli & rationes obligant Religiosos: vt in hoc amore & mutua vnione studeant excellere. Nam etiam in eo propria illorum perfectio consistit, iuxta illud Sancti Ioannis : c *si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est.* Nam illa est indicium, quòd multum diligamus Deum, cuius bonitatem, ait Sanctus Thomas, esse præcipuum motiuum proximos diligendi. Et propter eandem causam dixit Apostolus : d *Qui diligit proximum, legem implenit; & plenitudo legis est dilectio. nam dilectio proximi malum non operatur* : & e *charitas non cogitat malum, nec agit perperam.* Et vt Sanctus Chrysostomus perpendit: si omnes diligerent ac diligerentur : nullus alteri irrogaret iniuriam; & omnia mala procul abessent, & ad nomen vsque ignotum esset vitium. Præterea: qui alios diligit, sicut debet; ita, inquit, viuit in terra, quasi esset in cœlo : semper gaudens, summa tranquillitate. in hoc enim bono charitatis omnia bona habet; & per eam innumeras obtinet victorias, & coronas, & inæstimabiles thesauros pacis. Et Sanctus Augustinus nunquam finem imponit recensendis charitatis laudibus; & concludens tandem de ea ait: nihil auditur dulcius, nihil optatur delectabilius, nec vtilius possidetur. Quamobrem dixit Dauid : f *O quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum* id autem est proprium Religionis. O pacem eremitarum matrem, cœno-

Tra 4. c.19.

b *Eph.* 4.4.

Trac 3 c.10. & 11 & *tra* 4.c.9. & 10.

c 1 *Ioa.* 4.12.

2.2.q.25.a.1.

d *Rom.* 13. & 10.

e 1.*Cor.* 13.4 *Hom* 12 *in Epist* 2. *ad Corinth.*

Serm. 2. *ad Frat in Ere* & *ser* 17 *de Verb Domi* f *Psal.* 132.1. &c

„ bitarum patrem,Monachorum fororē,vinculum Patriarcharum, Prophe-
„ tarum curum,refugium Apoſtolorum, ſolatium Martyrum,Confeſſorum
„ cingulum,& virginum gaudium.O Monache,'vix in hac vita rem aliquam
„ inuenies,quæ ſimul ſit bona & læta:quam tamen ſi vis inuenire, quære pa-
cem,eamq́; amplectere.hoc totum S.Auguſtinus : vt nos ad pacem alliciat,
proprium fructum charitatis:quæ excellenter efficit in Religioſis duplicē
2.2. q. 29.a. vnionem,in qua,teſte S.Thoma,pacis eſſentia conſiſtit:alteram vniuſcuiuſ-
que ſecū:ſubijciendo appetitus rationi,vt ſint concordes, eum in modum,
Tract. 1.c 5. quem ſupra explicuimus.Ex quo altera vnio ſequitur,cum alijs: cū quiſq;
ſuam voluntatem alijs accommodat in his,quæ ſiint licita, ac Dei voluntati
conformia. Vt autem vtraque ſit vnio perfecta, additur continua mortifi-
catio paſsionum,& internorum affectuum; & renuntiatio rerum externa-
rum : quam adeò profitentur Religioſi. Mortificatione enim deuaſtant &
profligant hoſtes,qui pacem oppugnant,& internam vnionem;renuntiatio-
ne verò rerum externarum,proſternunt eos, qui exteriùs oppugnant. ſic e-
nim reddūt compum planum & expeditum,quo poſsit fraterna charitas ex-
ercere in Religione actus ſuos excellenter;& ſic multò perfectiùs,quàm ſe-
culares conformantur duplici exemplari amoris proximi:quod indicat E-
Tract.1. c.5. uāgelium;& quæ ſuperiùs ſunt fuſiùs declarata. vt quiſque ſcilicet alium a-
met ſicut ſeipſum;& ſicut ipſe Chriſtus Dominus noſter nos amauit.

PRIMVM enim,quò exemplar eſt perfectiùs;eò res, quæ ei conformatur,& in omnibus coæquatur,erit etiam perfectior. Et quemadmodum Sā-
ctus ſuiipſorum amor,qui exemplar & idæa eſt amoris proximorum,eſt ex
parte ipſius ſtatus maiori cum excellentia in Religioſis , quàm in ſeculari-
bus:ita amor ſuorum fratrum , qui per eum menſuratur , erit in eis multò
perfectior. Et quemadmodum hic amor in eo conſiſtit; vt illis cupiant &
velint bonum,quod ſibiipſis : cùm ſibi optent bona multo excellentiora,
quàm ſeculares:efficitur,vt excellentiori amore fratres ſuos diligant, quos
talium bonorum participes efficere cupiunt. Et quis dubitet , Religio-
ſum diligere ſeipſum perfectiori amore : ſiquidem cupit ſibi perfectio-
nem Euangelicam,& virtutes in gradu excellentiori,quàm ſeculares : non
enim præceptis contenti ſunt , ſed ad ipſa etiam conſilia ſeruanda ſeſe ob-
ſtringunt:ac proinde ſibijpſis volunt innumerabilia & excellentia bona ſpi-
ritualia,quæ in ſe includit promiſsio centupli, facta ei , qui propter ipſum
Chriſtum rebus omnibus renuntiat : temporalia commutans pro alijs in-
comparabiliter pretioſioribus , & cum ſingulari pignore vitæ æternæ ; &
g Ro.14.17. poſſeſsione illius g *regni Dei,quod eſt iuſtitia, pax , & gaudium in ſpiritu Sancto.*
Cùm igitur omnia hæc bona velint Religioſi pro ſuis fratribus ; & ad ea
procuranda valde illos iuuent:certum erit , quòd eos perfectè ſicut ſei-
ſos diligant.Præterea ſibiipſis cupiunt illud ſummum bonum, vt ſint ma-

gis in-

gis intimi Christi D. N. discipuli,& audiãt in eius schola doctrinã suæ maioris perfectionis,eamq; custodiant & magis prope sequãtur; & cũ maiori excellẽtia illũ imitẽtur. Et quẽadmodum Christus D. N. in doctrina & vita sua ostẽdit,se tãti facere amorẽ,& cõstituit se exẽplar eius dicens:h *vt diligeremus nos inuicem,sicut ipse dilexit nos:* ita ipsi contendunt excellere in amore mutuo,eodem modo quo Christus Dominus noster eos dilexit, perfectiùs custodientes ipsius amoris proprietates,quas supra attulimus.

h *Ioa.13.34.*

Trall.1 c.5.

Ex Qvibvs concludo:vitã Religiosam esse perfectissimam quandam multorũ amicitiam,diligentium se inuicem sicut seipsos, & sicut Christus illos dilexit:mortificantes sese & renuntiãtes internis & externis rebus,quæ possunt illam minuere:in qua eminenter cernitur veritas communiũ illorum prouerbiorum:*amicus est alter ego*;& *amicorum omnia sunt communia.* Hæc enim amicitia non fundatur in voluptate, aut emolumento aliquo humano;sed in virtute tantùm;& non in qualibet,sed in præstantissima:quia nullum adest desiderium rerum mutabilium,& periturarum huius mundi. Ac propterea,vt Cassianus dixit,amicitia charitatis est perpetua: de qua dixit Apostolus:i *Charitas nunquam excidit:* innititur enim sanctitati, quæ permanet in æternum. Est quoque amicitia valde intima, vt quæ non sit contenta familiaritate externa;sed transit ad interiora, traijciens omnes suos fratres in viscera sua: quasi eos faciat vnum secum; & seipsum etiam mittens ad eorum interiora,quasi se faciat vnum quid cum illis. Ita vt in seipso omnes aspiciat, & seipsum in omnibus: omnia illorum bona & mala tanquam propria accipiens. Ex quo infert Sanctus Chrysostomus; quòd quemadmodum multi Religiosi per charitatem sunt vnus:ita per eandem charitatis vnionem singuli sunt multi:vnio inquit decem Religiosorum efficit, vt vnus sit decem:nam vnus est in omnibus decẽ, & oẽs decẽ in vno. Quare vnusquisq; habet viginti manus,viginti oculos;& ita respirat per decem animas.tantã.n. curã quisq; gerit de altero,quantã de seipso.Ideoq; oculi, manus,& pedes omniũ decẽ seruiũt vnicuique.nullus enim contentus est curã suiipsius:sed etiã gerit curã reliquorũ. Et quẽadmodum dixit Apostolus: k *omnibus omnia fit, vt omnes iuuet.* Ac propterea vnusquisque potest multum: quia potest sicut decẽ.Quod si vnio est centũ Religiosorũ:vnusquisque poterit quantũ centũ possunt.Hæc S.Chrysostomus.Quod etiã possumus ampliùs explicare ex ijs,quæ refert Propheta Ezechiel de quatuor mysticis animalibus:de quib. nũc loquitur,quasi l *de multu*;nũc quasi *de vno*, dicẽs *eleuatæ sunt Cherubin*;& statim addit *ipsum est animal:* ad significandũ illa tantam vnionẽ & similitudinẽ in rebus omnibus habuisse,vt etiãsi quatuor essẽt:tamen omnia essent vnum:& ita multa essẽt in vno,vt vnumquodque esset in multis. Quorum compositio miro artificio significabat duas vniones pacis & concordiæ prædictas. Nam vnumquodque habebat quatuor facies,

Coll.16.c.3.

1.Cor.13.8.

Hom. 77. in Ioann.

k *1.Cor.9.22*

l *Ezec.10. 15.20.*

bouis,leonis,hominis,& aquilæ;ita in vno corpore vnitas: vt nulla eſſet inter ea contrarietas:omnia præterea quatuor in eo conueniebant;quod haberent eaſdem facies & eandem formam,pedum,manuum,& alarum: & omnia ſimul mouebantur,vnius & eiuſdem ſpiritus impetu : quia coniuncta & vnita erant,vt portarent currum gloriæ Dei. In huncigitur modum in Religione vnuſquiſque Religioſus,ſi eſt in ſuo ſtatu perfectus, habere debet vnitas in ſeipſo partes,quæ per quatuor facies ſignificantur: quæ (vt S. Hieronymus interpretatur)ſunt appetitus concupiſcibilis & iraſcibilis ; & voluntas rationalis ac intellectus : qui eſt altiſsima pars ſpiritus:in qua reſidet ſyndereſis,& rationis dictamen : & omnes quatuor conueniunt in ea ſubordinatione,ac ſubiectione,quam eorum natura rectè ordinata requirit: quam ſubordinationem obtinent per quatuor virtutes cardinales, quas appellamus temperantiam,fortitudinem,iuſtitiam,& prudentiam; ſignificatas etiam(vt S. Ambroſius ait)per eaſdem quatuor facies. Et hinc prouenit, vt omnes Religioſi ſummam inter ſeipſos ſeruent vnionem, propter conformitatem quam habent in ipſiſmet virtutibus,& exercitijs;& in tollendo ſuper ſe iugo eiuſdem Regulæ : quia omnes eiuſdem Superioris gubernationem ſequuntur. Et quamuis aliqui (ait S. Gregorius) plus reſplendeant in abſtinentia,& alij in fortitudine,ſeu iuſtitia;& alij in ſubtilitate contẽplationis:ſemper tamen ſunt vniti,&,vt Propheta dixit:m *iuncta erant penne eorum alterius ad alterum*, propter vnionem quam habent in bonis ſuis affectibus,& conatibus:& ita impletur ad literam Iſaiæ Prophetia, quam ſuperiùs attulimus:n *quod vitulus & leo ſimul morabuntur : & leo quaſi bos comedet paleas*: & quod *puer parvulus minabit eos:* quia erit eorum paſtor. Nam qui repugnantia habent ingenia, & mores diuerſos accipiunt cum magna vnione eundem vitæ modum:ita vt diuites & potentes aſſueſcant ad ordinarios pauperum cibos;ad illos ſe dimittentes,vt ſint cum illis æquales; & omnes ſincere obediant eidem paſtori.

Ibid.

Li 3 de Vir. Quamuis in aliquo diſſideat.

m *Ezec.1 9.*

Trac. 4.c. 9.

n *Iſa.11.6.*

ET HAEC eſt inſignis amplitudo charitatis & vnionis Religioſæ: vt tanquam res quædam ſuperior ac Diuina,potens ſit cum Dei gratia ad vincendam & accommodandam diuerſitatem appetitorum ac voluntatum; contrarietatem morum , & complexionum naturalium ; inæqualitatem perſonarum, ætatum, & talentorum ; & diuerſitatem nationum valde inuicem repugnantium:quia hæc omnia reducit ad vnionem,pacem , & concordiam. Quemadmodum enim in die Pentecoſtes,o *ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt*, collegit Dominus noſter primæuam ſuam Eccleſiam, dans gentibus adeò diſsitis p *cor vnum & animam vnam*:ita nunc (ait S. Baſilius) cum nõ minori ſtupore renouat hanc vnionem in Religionibus recipiẽtibus perſonas variarũ nationũ,linguarũ,& morũ naturaliũ. Et noſtris tẽporibus, vt Religionẽ fũdaret noſtræ Societatis(quẽadmodum perpẽdit Summus Pontifex

o *Act. 1.5. 44*

p *ca.4.32. De Conſt. Monaſt.c.19.*

Paulus

Paulus III. in Bulla Confirmationis eius) elegit decem viros, non eiusdem nationis, quales fuerunt quæ alias Religiones fundarunt; sed ex diuersis, quales erant Hispanica, & Gallica; idq; tempore, quo ab inuicem valde dissidebant, & bella gerebant: & qui erant eiusdem nationis Hispanicæ, aut Gallicæ erant ex diuersis Prouincijs, linguis, & moribus non minus inter se dissidentibus, quàm si fuissent nationum diuersarum: omnes tamen adeò erant inter se eodem spiritu vniti, atque si multa corpora vnicam habuissent animam. Vnde per Dei misericordiam secuta est similis vnio in reliquis eorum successoribus, etiamsi valde diuersarum sint nationum, & morum naturalium valde repugnantium. Ita vt quemadmodum de Ecclesia dicitur, quòd tanquam q *Regina assistat ad dexteram sponsi sui in vestitu deaurato & circundata varietate:* (& vt S. Augustinus interpretatur, varietas est in nationibus & linguis; vnitas verò in auro & vestitu, quæ est sapientia, & doctrina: quia omnes conueniunt in fide, Confessione, & prædicatione eiusdem veritatis Euangelicæ) ita dicere licet, sacram Religionem assistere ad dexteram Christi Domini nostri, hoc est, in optimis gratiæ suæ & perfectionis quam docuit, bonis: cum magna varietate nationum, & personarũ, ex partibus valde diuersis: omnes tamen illæ eundem habent vestitum aureum, vnam scilicet eandemque Charitatem, & amorem; & eundem spiritum suæ vocationis proprium: sequentes in omnibus eundem vitæ modum, ita vt nationum diuersitas in solam vnam nationẽ, & eosdem mores coalescat. De quibus dixit Ecclesiasticus: r *Filij Sapientiæ; Ecclesia iustorum: & natio illorum Obedientia & dilectio.* Hic enim est eius vestitus aureus; lingua ipsius est cœlestis, hi mores & propensiones quasi connaturales, quales sunt singularum nationum. Ac propterea, etsi multæ sint, quoad naturalia: obedientia tamen sub vno Superiore, & mutuus illorum amor, eas facit vnam in Esse gratiæ; & quidem multo magis, quàm essent in Esse naturæ. Cuius indicium est, quòd qui sunt huius nationis spiritualis, multo magis se inuicem diligant, quàm nationis, quæ est vna secundùm carnem. Nam, vt ait S. Ambrosius: non est natura vehementior & efficacior ad amandum, quàm sit gratia. Et par est plus eos diligere, quos speramus futuros perpetuò nobiscum: quàm qui tantùm in hac vita sunt nobiscum mansuri. Et vnitas nationis terrenæ cum morte finitur; spiritualis tamen nationis vnitas perdurare potest in omnia secula. Et qui moriuntur in hac obedientia & amore, erunt æternum in cœlo vnius nationis, quæ est beatorum.

Vide Ribaden lib 1. de vita P. Laynez. c. 12.

q Ps. 44. 10. ibid.

r Eccli. 3. 1.

Lib 1. offic. c. 7.

C 12. infra plura de hoc puncto dicentur.

Studè itaque, ô vir Religiose, celsitudinem status tui, & vnionis, quam profiteris, agnoscere: incumbe valde serio in amorem tuorum fratrum: vt ita illos diligas, sicut te ipsum, & sicut Christus eos dilexit: ita vt amor tuus & vnio verè innitatur communicationi eorundem bonorum spiritualium. Attende, vt in primis bene tibi ipsi sis vnitus: vt possis cum cæteris vnio-

nem & pacem habere; & esse superior ad omnem varietatem inter te & illos: quam diuersitas ingeniorum, & nationum attulit: eam solam reputans nationem tuam, quæ Professioni imitationis Christi cum obedientia & amore innititur. Induas aureum hunc Castitatis vestitum, nec diuidas, nec laceres: si vis, vt anima tua tanquam sponsa cœlestis Regis assistat ad dexterã dilecti sui, fruens optimis bonis gratiæ eius. Memor esto, te *dedisse quicquid habebas, vt pretiosam hanc margaritam* vnionis tibi comparares: & nõ satis esse, quòd cõparaueris: nisi etiam seruare noueris; ne pereat, aut hostis tuus eam corrumpat. Nam de his margaritis, quæ propter excellentiam vocantur vniones, scribit Plinius, ex vsu, manibus eas cum incuria quadam tractandi, amittere splendorem & colorem, & ardore solis offuscari illarum candorẽ: &, quod amplius est, flauescunt, inquit, in senecta margaritæ, rugisque torpescunt; &, si ponantur in acetum, omninò dissoluuntur; & quæ prius adeò erat pretiosa, euadit inutilis & nullius valoris. Hunc in modum, margarita hæc vnitionis & fraternæ Charitatis, si negligens sis in ordinaria cum tuis fratribus familiaritate (præcipuè si ardore cupiditatum & tentationum molestia oppugneris) imminuetur eius præstantia, & amittet candorẽ & splendorem, quem habuit in initio, quando Deus cœlesti rore eam in corde tuo produxit. Ne existimes te propterea iam esse tutum, quòd sis valdè antiquus Religiosus: sed id potius te magis solicitum reddat: quia pretiosa vnio sensim solet inueterascere, & rugas cõtrahere, ac fœditates culparum venialiũ, & imperfectionum: quæ splendorẽ illi auferunt, quem in primæua Religione habebat; & in teipso ita senescet, vt sensim vigorem illum remittat; quẽ, cùm Tyro esses, habebat. Quod si valdè negligenter in hoc te geras, desque locum aceto iræ, & impatientiæ, & corruptioni Adami terreni tandem corrumpetur omnino, & amittes margaritam tanto pretio comparatam.

f *Mat.13.45.*

Lib 9.c.35. Vide Ludou. Alcazar in Apoc.21. annotat.37.

CONTENDE igitur eam quotidie renouare, ex consideratione titulorum, qui te ad eam comparandum & conseruandam obligant; & excellentiarum, quas in se cõtinet. Aspice illam profundâ valdè meditatione: ac deprehendes, quòd quemadmodum de margarita fertur, quod si aspiciatur ad lumen solis, appareat in medio eius nõ nihil sanguinis, quasi anima quæ circumstanti illam candori elegantiam adfert: ita etiam, si consideres, quæ intra istam vnionem sunt: inuenies in ea ipsum Christum Dominum nostrũ, qui dixit: t *vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum:* & ita in quocunque fratribus eius vnito, & coniuncto ipse est in medio cordis eius, pulchritudinem & vitam ei adferens pretiosissimo suo sanguine, & exemplo amoris sui erga nos: cùm eum pro nobis effudit. Sanguis hic, anima erit, vita, & pulchritudo vnionis tuæ: hic amor Christi tuum stimulabit, ac viuificabit; & eius in amore imitatio faciet te omnino perfectum: præcipue, si oculos conijcias in alia exemplaria, quæ idem Dominus tibi

t *Mat.18.20.*

ob ocu-

ob oculos ponit: de quibus in proximo capite agetur.

CAPVT X.

Vnitio Religiosa Ad Similitvdinem Divinae; *quos gradus, & quas res complectatur; & ad quid inclinet: vt in omnibus sit conformitas.*

Religiosorvm Inter Se Conivnctio & vnitio, quæ adeò perfecta prodit, dum sequitur & imitatur duo illa exemplaria in proximo capite posita: multò altiùs extollitur, si alia etiam imitetur, quæ Christus Dominus noster in Euangelio suo proposuit: amorem scilicet Dei erga nos; & æterni Patris ad Filium suum; & coniunctio, quam Filius habet cum æterno suo Patre, tresque Diuinæ Personæ inter se: vnde ipsemet Christus Dominus noster, quà homo amoris sui hausit perfectionem: quemadmodum ipse insinuauit, cùm suis Apostolis dixit: a *sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos*: Multo tamen amplùs id significauit in oratione, quam ad Patrem suum fudit in ipsa nocte vltimæ cœnæ, petens ab eo admirandam hanc vnitionem pro ipsis discipulis, similem illi, quam ipse cum Patre suo habebat. Et vt manifestaret magnam opinionem & æstimationem suam de illa, magna consideratione & rationibus repetijt quinquies verbum illud: b *vt sint vnum*: quasi significare volens, hanc vnitionem quinque gradus præcellentes habere; & omnes illos, se optare, ac petere pro suis discipulis: sicut sensim iam declarabimus.

a *Ioan. 15. 9.*

b *Ioa. 17. 11.*

§. 1. *Quinque gradus vnitionis.*

Prima Vnio Sive Primvs Gradvs vnitionis, quam petijt ipse Christus fuit intellectus & iudicij, propter vnã & eandẽ fidem: desiderans omnes conuenire in credendis eisdem veritatibus, & admittendis eisdem præceptis: sentientes, iudicantes, & loquentes bene de eis. Quamuis enim verum sit, vt ait S. Thomas, absque læsione Charitatis posse esse diuersa iudicia in materia opinionum, & rerum agibilium: Perfectio tamen huius vnitionis in hoc primo gradu, refugit iudiciorum contrarietatem, quæ prodijt à proprio iudicio cum proteruia, & contentione. Hæc enim solet esse mater discordiarum, inimica vnionis voluntatum, & Christianæ pacis venenum. Ideoque Apostolus hanc vnitionem in suis epistolis valdè seriò cõmendat; & nominatim Corinthijs, qui aliquas habebant diuisiones: c *obsecro*, inquit, *vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis oẽs; & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia*: hoc est, procurantes summam conformitatem, quæ vobis erit possibilis:

I.

2. 2. q. 9 a. 3. ad 2.

c 1. Cor. 1. 10

sibilis: atque si omnes eandem scientiam haberetis; & secundam epistolam
1 2. Cor. 13. 11 ad eosdem sic concludit: d *de cætero fratres, idem sapite, pacem habete, & Deus pacis, & dilectionis erit vobiscum.*

2. Ex Hoc *primo* gradu progreditur ad secundum, qui est magis substantialis, & cõsistit in vnitione cordium, & voluntatum, ratione eiusdem charitatis: quæ illos impellit ad se inuicem amandos, quasi multa corpora animam vnam haberent; & multæ animæ cor vnum: ita vt conueniant in diligendis, & odio habendis eisdem rebus, iuxta Dei voluntatem. Eum in modum quo S. Lucas refert: e *multitudinis credentium fuisse cor vnum, & animam*
e Act. 4. 32. *vnam.* Hanc vnitionem coniungit Apostolus semper cum prima. Nam ad Romanos dixit: f *Deus patientiæ & solatij det vobis idipsum sapere in alterutrum*
f Rom. 15. 5. *secundùm Iesum Christum: vt vnanimes, vno ore honorificetis Deum, & Patrem Domini nostri Iesu Christi.* Sed maximè scribens ad Philippenses aperuit quanti hanc vnitionem faceret, dicens. g *Si qua consolatio in Christo si quod solatium*
g Phili. 2. 1. *charitatis, si qua societas spiritus si qua viscera miserationis: implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipsum sentientes; nihil per contentionem, nec per inanem gloriam facientes; non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorũ.* Non potuit Apostolus amplius exaggerare desideria quibus tenebatur, vt hæc vnitio inter fideles floreret: quàm reponendo in ea omne suum solarium, & gaudium; & tanquam certa indicia eam proponens, amoris & cõmiserationis, quam illi erga ipsum haberent. Et quid aliud est desiderare, vt omnes eandem habeant charitatem: quàm quod suprema hæc virtus eosdem in omnibus fructus & effectus proferat, atque si illa sola omnium voluntates dirigeret & gubernaret?

3. Ad Hanc secundam vnitionem perficiendam petijt Christus Dominus pro suis discipulis *tertium* gradum, cui illa inniteretur. est autem gradus hic, vnitionis omnium cum ipsomet Deo. Si enim omnes cum Deo sunt vniti, etiam erunt inter se; & si humanæ voluntates cum Diuina coniunguntur, erunt etiam coniunctæ & vnitæ inter seipsas. Vt autem celsitudinem huius vnitionis significaret, voluit tertio ob oculos proponere supremum exemplar, quod habere potuit, dicens: h *sicut tu Pater in me, & ego*
h Ioa. 17. 21. *in te: & ipsi in nobis vnum sint.* quod significabat, quemadmodum Pater & filius summam habent vnitionem in sensu, & voluntate, & in executione earum rerum, ita vt nulla sit in eis diuisio: & hæc vnitio oritur ex vnione siue vnitate, quam habent in vna eademque essentia: quia sunt vnus & idem Deus: ita proportionaliter iusti haberent summam aliam vnitionem in sentiendo, volendo, & operando, siue exequendo quod Deus vult. Idque ex eo oriatur, quòd omnes sint cum Deo vniti; vt vnus spiritus cum eo per hunc amorem perfectum. Ita vt eorum vnio non sit humana, sed diuina; neque innitatur titulis carnis & sanguinis, sed sanctitatis ac Diuinitatis: accipi-

entes

entes tanquam exemplar ſummam illam vnitionem, quam Diuinæ Perſonæ inter ſeipſas habent.

Sed vlteriùs progreſſa eſt miſericordia Saluatoris petentis pro ſuis *quartam* aliam vnitionem, magis ſpecialem in ipſomet Chriſto vero Deo & homine, ratione eiuſdem carnis cum Diuinitate vnitæ: quæ datur omnibus in cibum in Sanctiſsimo Altaris Sacramento. de qua vnitione intelligunt SS. Cyrillus & Hilarius, quod Chriſtus Dominus quarto loco dixit: i *& ego claritatem, quam dediſti mihi, dedi eis: vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus.* Quaſi dixerit: dedi eis in cibum, corpus meum coniunctum cum Diuinitate, quam tu mihi dediſti: vt in virtute huius cibi ſint vnum mecum, & inter ſe, imitantes vnionem, quam nos habemus. Idem ſignificare voluit Apoſtolus, cùm dixit: i *vnus panis, vnum corpus multi ſumus, omnes qui de vno pane participamus.* Quid eſt multos eſſe vnum panem, niſi eſſe vnum Chriſtum per imitationem? Nam quemadmodum omnes iuſti realiter ac vere vnum eundemque Chriſtum ſumunt, latentem ſub diuerſis Sacramentalibus ſpeciebus, quę etſi ſint multæ, quod tamen latet, non eſt niſi vnum: ita omnes ſunt vnum in ipſomet Chriſto, participes eius ſpiritûs, eiuſque cœleſtium proprietatum. 4.

Lib 11. in Ioann c 26. Lib 8. de Trin. Vide ibi Toletum.

i *verſ. 22.*

i *1 Cor. 10. 17*

Vltima magiſque ſpecialis vnitio eſt propter vnum eundemque ſtatum perfectionis, in quo diſcipuli Chriſti fiunt vnũ inter ſe, vt eum cum ea excellentia ac perpetuitate imitentur, qua poſſunt illam in terra imitari: & de hac dixit *quinto:* k *Ego Pater, ſum in eis ſicut tu in me: vt ſint conſummati in vnum: & cognoſcat mundus, quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos, ſicut & me dilexiſti.* Et quid eſt, eſſe conſummatos & perfectos in vnitione, niſi, vt omnes hos quinque gradus in ſe coniungant cum magna conſtantia & perpetuitate, ad ſimilitudinem perfectæ vnitionis, quam Diuinæ Perſonæ inter ſe habent? ſicut ipſi Apoſtoli coniunxerunt, & perfecti Religioſi coniungunt: qui perpetuis votis ſeſe dedicant ad procurandam & conſeruandam vnitionem hanc in omnibus ſuis gradibus: donec in ea vitam hanc finiant. Hæc ipſa vnitio teſtimonium præbet præſentiæ Chriſti Domini noſtri inter illos. l *Nam vbi ſunt* (ait) *duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum:* vt eorum vnitionem conſeruem, eiuſque feruorem perficiam. Eadem etiam vnio teſtimonio eſt, quòd filius Dei miſſus fuerit in mundum à Patre ſuo: talis enim vnitio non potuiſſet fieri in terra poteſtate tantum humana: niſi ipſemet Deus eam inſpiraret, & adiuuaret. Eadem quoque eſt indicium amoris Dei erga nos: quia vult nobis ea bona, in quibus magis ſumus ſimiles filio eius; & in vnione, quam cum ſuo Patre habet. Eadem etiam efficit homines conſummatos, obſignans in eis virtutes Chriſtianæ perfectionis. Vnio enim multorum obligantium ſe ad manendum perpetuò in diuino obſequio, remotis perſeuerantiæ obſtacu- 5.

k *verſ 23.*

l *Mat. 18. 20.*

lis, causa est, cur cum magna suauitate obtineatur vltima victoria, & corona. Id quod est in Religione valdè facilè: Nam in ea profitentur Religiosi magis attentè ac solicitè quinque illa, quæ hi gradus vnitionis efficiunt: subiectionem scilicet proprij iudicij; abnegationem propriæ voluntatis; & familiaritatem cum Deo per orationem; & frequentiam magis quietam ac piam sacræ Communionis; & renuntiationem rerum omnium, & inordinatorum ad eas affectuum: ex quibus dissensiones omnes oriuntur. Cùm igitur vocatio religiosa eò dirigatur, vt hæc vnio procuretur in omni sua excellentia: non est parcendum labori, quo ea obtineatur: sed semper ob oculos habendum, quod Apostolus dixit: m *Super omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis: & pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore.* Attendite, inquit, quod vestra vocatio sit, vt sitis vnum corpus mysticum, cuius partes sunt inter se summa cum pace & concordia vnitæ, sicut sunt partes ipsius corporis naturalis. Quamobrem super omnia contendite, vt in charitate excellatis: quæ vinculum est perfectissimum, quo virtutes omnes inter seipsas colligantur; & caro cum ipso spiritu, & spiritus cum Deo, & voluntates omnium inter se mutuò colligantur: & sic partes corporis mystici Ecclesiæ & Religionis sunt sibi magna cum lætitia coniunctæ. Memento Religiose, ait S. Bernardus: quod veneris ad Religionem, vt esses negotiator, & pretiosas margaritas, virtutes scilicet, & bona spiritualia quæreres. nec contentus esto, si inferiora bona inueneris; sed summa quæque & excellentiora perquire. Nil autem pretiosius inuenies vnitate. non igitur parcas omnibus cæteris propter eam obtinendam: sed ieiunijs, vigilijs, & orationibus audacter præfer vnitatem. Volo autem vt in ea quoque sic maneas: non quasi vnus ex omnibus; sed quasi cum omnibus vnus. Latum expande sinum, & ex omni genere piarum affectionum claude intra viscera tua. vt omnibus omnia fias; & congaudere paratus & compati: gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus: vt amorem & vnionem cum omnibus habeas.

m *Col.* 3 15.

Ser. 26. *parv.*

§. 2. *Alia etiam complectitur Vnitio Religiosa.*

EX Dictis licet aliqua magis particularia deducere, quæ Religiosorum coniunctio siue vnitio complectitur; & conferunt, vt illa conseruetur inter subditos & Prælatos antiquos & nouos, & vniuersim inter maiores, minores, & æquales, cum vera & solida Charitate. Cuius a *spiritus*, vt ait Sapiens, *vnicus est, & multiplex*: sed eius multiplicitas dirigitur ad vnitatem: ad quam in singulis Religionibus efficit tres admirandos spiritus. Spiritum scilicet filij humilis, obedientis, suisque maioribus planè subiecti; spiritum Patris zelantis, ac soliciti de bono minorum; & spiritum veri fratris, affabilis, & iucundi cum suis æqualibus. Et hac ratione charitas coniunctos illos retinet, vnumquemque cum omnibus, & omnes cum vnoquo-

a *§ap.* 7. 22.

que,

que, tanquam patres, filios, & fratres in Christo: cuius gratia & cognatio spiritualis non est minus efficax ad vnienda corda, quam ipsa natura & cognatio carnalis.

Praeterea Charitas omnibus Religiosis communicat spiritum quẽdam valde zelosum rerum communium, in quibus omnes meritò debent esse concordes. ligat enim eos funiculo triplici, qui valdè fortiter illos constringit. Nam ligat illos obseruantia vnius eiusdemque Professionis, & Regulæ: & illi colla sua dimittunt, vt idem iugum sumant. Et quemadmodum iugum boues vnit qui illud portat: ita lex & Regula corda vnit, eam obseruantium. quia omnes opponant humeros ad eadem onera portanda. iuxta illud cuiusdam Prophetæ dicentis: b *seruient ei humero vno*, ita vt nec discordent, nec alter ab altero se separet. Etiam illos facit conformes, vt accurrant ad omnia opera ipsius Communitatis Religiosæ, non quærentes priuilegia, aut exemptiones pro libitu suo: & ita conseruatur omnium coniunctio, & vnio. Nam vt alius Propheta dixit: c *nunquid ambulabunt duo pariter nisi conuenerit eis*? hoc est, non poterunt multi simul esse, qui non sint concordes. Ac denique illos inducit, & facit esse contentos loco, officio, & occupatione quę cuiuis euenerũt in cõmunem omniũ vsum: magis attendẽdo ad cõmune bonum, quàm ad propriã vtilitatem. Nam vt S. Augustinus dixit, charitatem de qua dicitur, quod non quærat quæ sua sunt, præfert communia priuatis; & non contrà propria communibus. Et quando omnes Religiosi in his tribus conueniunt, sunt perfectè inter seipsos vniti, ob integram conformitatem in eodem modo vitæ. Quam vnitionem declarauit Spiritus sanctus tribus similitudinibus valdè iucundis in libro Canticorum, loquens de partibus sponsæ suæ Ecclesiæ, quæ sunt maximè vnitæ, quales sunt Religiosi. *Primum* eas confert cum d *crine colli*, siue linteo quodam capillari, quod tanquam collare circumdat collum eius. In quo, si bene attendamus, duplex est vnio: altera naturalis omnium capillorum, qui in eodem capite sunt radicati: quam tamen seruant etiam cum sunt sparsi: ac propterea altera additur coniunctio artificialis: qua coniunguntur, & colligantur aliqua vitta sericâ, aut alij cum alijs contexuntur, & insertis gemmis aliquibus, & pretiosis lapidibus, efficitur pulchrum quoddam collare, cuius olim erat vsus. Propter primam vnionem iusti seculares conferuntur cum crinibus, quatenus vniti sunt capiti suo, qui est Christvs: &, hac vnitione seruata, spárguntur in varios status, & officia, voluntatemque obtinendi multa bona temporalia. & ita ait Ecclesiæ: e *capilli tui, sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad*. greges caprarum sunt iusti, qui pascuntur in monte Galaad, doctrinâ scilicet Christi Domini nostri: quamuis instar caprarum non semper sunt ita coniuncti, vt non se ab inuicem separent, & ad varia

b *Soph.* 3. 9.

c *Amos* 3. 3.

In Re. c. 27.

I.

d *Cant.* 4. 9.

Vide Martin Del Rio.

e *Cant.* 4. 1.

ſtudia animum adijciant. At Religioſi comparantur cum lintheo capillari: nam ſupra coniunctionem & vnitionem, quam habent cum capite ſuo Chriſto Domino, aliam addunt ſpecialem, magiſque arctam. cùm ex gratia vocationis Religioſæ ligant ſeſe vitta Profeſſionis ac Regulæ: quod vinculum eſt perfectionis, ſicut ipſa charitas; & ſeſe alij cum alijs texunt per auxilium, quod in ſuis exercitijs mutuo ſibi impendunt. Et ex omnibus conficitur collare quoddam, quod Eccleſiæ collum admirabili Obedientiâ, & ſubiectione, gemmiſque variarum virtutum exornat. Ita vt cœleſtis eius ſponſus dicat: f ***vulneraſti cor meum, ſoror mea, ſponſa; vulneraſti cor meum in vno crine colli tui,*** ſiue lintheo capillari, quo circumdatur collum tuum. Summè enim placet mihi vnio, quam video in tuis Religioſis; & pulchritudo, quæ ex ea tibi accedit. Etiam dicit eidem Eccleſiæ: ***vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum:*** quam enim æqualitatem & conformitatem natura dedit oculis: dedit etiam Diuina gratia Religioſis, qui ſunt perfecti. Vterque enim eundem occupat ſitum, & locum in alto; habentque idem operculum & clauſuram ſimilem, magnaque conformitate munus ſuum exercẽt; eaſdem res aſpiciunt, & idem de illis ſentiunt ac iudicant: ſimul aperiuntur & clauduntur; vigilant, aut dormiunt; eleuantur aut demittuntur; & ad idem latus ſimul ſe vertunt, vt nulla inter eos ſit diſſenſio. Quid igitur aliud eſt Religio: niſi vnitio multorum oculorum valde ſibi conformium in habitu & profeſsione; adeoque inter ſe concordium, vt ſtatim atque ſignum datur, aut pulſatur campanula, omnes ſurgant aut incumbant; cant ad chorum, ad triclinium, ad ſua officia? Quæ quamuis diſtinctæ ſint & varia: ad vnum tamen omnes finem tendunt. accurrunt enim omnes ſimul, quiſque cum eo, quod ad ipſum ſpectat, vt illud obtineat: ita vt inter eos non ſit iudiciorum diuerſitas, quæ turbet cordium vnitionem, & pacem conſcientiarum. Et quemadmodum quęcunque feſtuca etiam minima in altero oculorum exiſtens tantam adſert inquietudinem, vt donec extrahatur, nulla ſit requies: ita quæcunque adſit in vno Religioſo turbatio, ita omnes torquet; vt non quieſcant, donec illud offendiculum remoueant.

f *Cant. 4. 9.*

2.

3. *Serm 63. ex parui.*

AMPLIVS hoc explicat tertia Spiritus ſancti comparatio, qua dicit: ***Dentes tui ſicut greges tonſarum*** ouium. Per dentes intelligens (vt ait S. Bernardus) ordinem Religioſorum, propter magnam ſimilitudinem, quam in rebus Religionis ſuæ cum eis habẽt. Quemadmodum enim duo ſunt ordines dentium, alter in parte inferiori, qui mouentur ad cibum maſticandum, & terendum; alter in ſuperiori parte, qui quieſcũt: & in vtroque eſt magna dentium varietas: alij enim ſunt maiores, alij minores, aut æquales; & quiſque proprium locum occupat valde firmiter, & cum tanta inter ſe vnione, vt nihil pati poſſint inter vnum & alterum, donec extrahatur: Ita in ipſa Religione ex Diuino Conſilio ſunt varij ordines perſonarum, quæ aut guber-

nant,

nant, aut exequuntur:& quisque suam stationem occupat, tenetque cum magna animi quiete & firmitate,ita vt non sit inter illos discordia. Et quælibet occasio alicuius offendiculi , aut dissensionis summam eis adfert inquietudinem ac dolorem;nec quiescunt donec illam remoueant. Ac proterea non comparauit dentes sponsæ gregibus caprarum redeuntibus ex pascuis,nonnihil sparsarum;sed *gregibus tonsarum* ouium *ascendentium de lauacro*:quæ valdè se coniungunt,& quasi aliæ alijs cohærent, vt mutuò se foueant,vt superiùs dicebamus.& *omnes*, inquit,*ascendunt gemellis fœtibus,& sterilis non est inter eas.* Vnusquisque enim Religiosus,si sit qualis esse debet, cõtendit,vt in duobus actibus amoris,Dei & proximi, excellat: qui sunt quasi vterini fratres,& semper simul incedunt. Exercent se etiam in actibus aliarum virtutum,quæ animam & corpus perficiunt ; & in operibus, quæ sunt de præcepto , & de consilio ; ac denique in bene agendo semper coram Deo & hominibus.Et cum hac fœcũditate suam conseruant vnionem : sicut cùm adest sterilitas , facilè illa læditur , ac sensim perit. Charitas enim non vult esse otiosa; &, si perfecta sit , non patitur horum gemellorum & fructuum diuisionem,quando vterque pertinet ad perfectionem status, vt iam videbimus. *Tract 3.c.1 & 12.*

CAPVT XI.

Perfecta Charitas Opponit Se Dissensionibus,& inordinatis amicitijs,quas falsa & imperfecta fouet.

VAMVIS VERVM SIT, OMNES IVSTOS obtinere posse & conseruare perfectam vnionem , quam Saluator noster pro illis petijt: negari tamen non potest,quin sint in seculo multæ occasiones eam discindendi ; & in Religione multo plures ad eam conseruandam. Cuius rei mirabilis præcesserit figura in solenni illo sacrificio , quod Abraham obtulit Deo Domino nostro : ex eius mandato accipiens tria animalia a *vaccam* scilicet,*capram*,*& arietem*,*&* duas aues,*turturem & columbam. Et animalia ipsa diuisit per medium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit*,vnam scilicet ad vnum latus,alteram ad alterum : *aues autem non diuisit. Cumq; descenderent volucres* aliæ rapaces , vt corui & vultures *super cadauera,abigebat eas Abraham.* Erat autem verisimile illas accurrisse : vt cadaueribus animalium maiorum,& apertorum cibarentur ; aut certè maiori impetu ac celeritate ad ea descenderent , quàm ad auium corpuscula , quæ & *a Gen 15.10.*

parua erant, & integra. Quod totum S. Augustinus accommodat duobus hominũ generibus, qui erant in antiqua lege, alij carnales, significati per tria animalia diuisa; alij spirituales, significati per duas aues integras. Iidem autẽ sunt homines etiam in Ecclesia: coniugati enim diuites, & potentes seculi, diuisi sunt in varios affectus, desideria, curas & negotia: quod status illius conditio, vt suprà est dictum, requirit. Qui quamuis Deo offerant seipsos in sacrificia: id faciunt tamen cum diuisione quadam ac distractione ad multitudinem rerum terrenarum: Cùm etiam de b *Martha* dicatur, quòd *esset solicita & turbaretur erga plurima*. Ex quo prouenit, vt magna cum difficultate conseruent vnionem, & pacem mutuam. nam c *concupiscentia carnis & concupiscentia oculorum & superbia vitæ*: quæ etiam significantur per tria illa animalia, sunt radix magnarum diuisionum, ac dissensionum: quia vnusquisque vult pro se voluptates, aut diuitias, aut honores alterius: cupiditas enim non est proprijs contenta: sed cupit habere aliena. Ac propterea S. Iacobus Apostolus dixit: d *bella & lites prouenire ex concupiscentiis* hominum: accurrunt enim aues rapaces, hoc est, Dæmones, vt cibẽtur ex eis. At viri spirituales (ait S. Augustinus) & præcipuè Religiosi, tam solitarij qui per turtures significãtur; quam viuentes in communitate, significati per columbas: has diuisiones non admittunt; sed eis strenue se opponunt: eligentes VNVM illud, quod Martha non est affecuta, Maria verò elegit: offerentes integrum suiipsorum holocaustum Deo, vnico suo & summo bono, cui placere cupiunt in rebus omnibus. Qui cùm innitantur huic cum Deo vnitioni; & amplectantur humilitatem, paruitatem, mansuetudinem, ac sinceritatẽ turturum & columbarum: facilè vnionem cum omnibus seruant; & faciliùs resistunt oppugnantibus hostibus: eò quòd radices euulserint discordiarum. Et quamuis oporteat etiam in Religione aliquam esse diuisionem, ac distributionem in rebus externis, quibus Religiosi vtuntur; & in varijs officijs, quæ obeunt: non tamen propterea quicquam detrahitur cordium coniunctioni & vnitioni. Et hoc modo explicat Sanctus Bernardus, quod dictum est de Abrahamo. quòd animalia quidem diuisissẽt, sed aues integras seruasset: nam *Spiritus*, inquit, *Sapientiæ est vnicus & multiplex*: quia res internas reducit ad vnitatem; externas verò diuidit prudenter. Eum in modum, quo primi Christiani e *habebant cor vnum*, ne aues diuiderent; *diuidebant* verò *vnicuique prout opus erat eis*: quasi diuiderent animalia. Et Christus Dominus noster, etsi permisit externas suas vestes inter milites diuidi: non tamen permisit interiorem f *tunicam inconsutilem* diuidi. Ex quo prouenit, quòd quemadmodum homo naturaliter desiderat omnes suas partes vnitas habere; & resistit cuiuis earum diuisioni: nam si aliqua ei auferatur necessaria ad ipsius conseruationem, statim moritur; si verò ex alijs, manet mancus, & imperfectus: ita cha-

ritas,

ib. 16 de Trinit. c. 24.

b Luc. 10. 40.

c 1. Ioa. 2. 16

d Iac. 4. 1.

Serm 2. in Septuag.

c Act 2. 44.

f Ioa. 19 24.

ritas, quæ eſt animæ vita: ſummè optat vnionem actuum ſuorum circa res omnes, quas vult diligere; reſiſtit autem cuicunque earum diuiſioni. Si enim diuidatur: aut omnino perit, aut remanet manca & imperfecta. Et ex his cognoſcitur ac diſtinguitur charitas vera à falſa, & perfecta ab imperfecta: falſa enim & imperfecta admittit & adinuenit multas diuiſiones, quibus veram & perfectam impugnat. Eum in modum, quo duæ illæ mulieres (vt Sanctus Auguſtinus ad hoc propoſitum perpendit) contendebant coram Rege Salomone circa infantem, cuius earum ille eſſet. cumque neutra ſufficientem probationem haberet, iuſsit Salomon diuidi infantem: & quæ vera erat mater reſpondit: g *obſecro date illi infantem viuum, & nolite interficere eum*; ſed, quæ verè non erat mater, dicebat: *nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur.* & Rex Salomon ex eius reſponſo, quæ cupiebat infantem viuere, iudicauit eam eſſe veram matrem. Et ex eodem indicio cognoſcitur vera charitas, quæ cupit filium ſuum, amorem ſcilicet Diuinum, non diuidi, ne moriatur: falſa verò charitas, quæ eſt propria voluntas, ſub larua virtutis vult illum diuidi: dicitque neque amemus quicquid DEVS iubet; neque tamen amorem eius prætermittamus in omnibus, ſed diuidatur: & ego partem vnam mihi accipiam, tu alteram tibi accipe. Sed hac diuiſione amor Diuinus iugulatur: quia diuiſus non poteſt viuere: & qui filium occidit, etiam matrem necat. Charitas enim eſt virtus ſupernaturalis & indiuiſibilis: quam quodlibet mortale peccatum totam extinguit, & vnitionem aufert animæ cum Deo. Iuxta illud Iſaiæ: h *iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos & Deum veſtrum*; & Oſeas dixit: i *diuiſum eſt cor eorum: nunc interibunt.* Non enim poteſt vita gratiæ, & charitatis conſeruari in corde contrarijs affectibus contra Dei iuſſa diuiſo. Ex quo fit, vt quæcunque amicitia & vnio inter peccatores & iuſtos non ſit ex parte peccatorum amicitia, nec ſupernaturalis vnio charitatis; ſed coniunctio quædam humana: & ex hac parte eſt minus firma: licet generali nomine vocari poſſet vnio fraterna, ſimilis ei quam efficit charitas.

ſer. 200 de tempore.

g *3. Reg. 3. 26*

h *Iſai. 59. 2.*
i *Oſe. 10. 2.*

§. 1.

PRAEDICTA intelligentur melius, ſi referamus diuiſiones, quas falſa charitas facere contendit. *Prima* diuiſio eſt, qua diuidit amorē Dei ab amore proximi; iactans ſe, quòd amet quidē Deum, & cultu ei debito eū veneretur: ſed non vult amare proximum, quem potiùs perſequitur. Quę diuiſione etiam Dei amorem extinguit. nam (vt S. Ioannes dixit) a *ſi quis dixerit: quoniam diligo Deum; & fratrem ſuum oderit: mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum, quem videt; Deum, quem non videt, quomodo poteſt diligere?* Et hoc

a *1. Ioan. 4. 20.*

man-

qui diuidit regnum Eccleſiæ,& Religionis:cuius ipſe eſt membrum: eam enim diuidere, eſt, velle deſtruere. quamuis id non obtinebit: quia Deus prodibit in eius defenſionem; & ipſe potius deſtruetur: manebit enim diuiſus à corpore myſtico,à quo eius vita dependebat. Hoc ſignificabat mos ille Hebræorum,cùm pactum aliquod,aut amicitiam mutuam ineibant: diuidebant enim vitulum quendam in duas partes, & tranſibant per medium,quaſi ſibi imprecarentur:ita ego fecer, & moriar ſicut hic vitulus: ſi pactum hoc fregero,& amicitiam hanc rupero. Ac propterea dixit Deus per Ieremiam c *viros, qui non obſeruauerunt verba fœderis, quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo, dabo quaſi vitulum, quem conciderunt in duas partes, & tranſierunt inter diuiſiones eius*: hoc eſt: ego eos diuidam inter ſuos hoſtes, vbi ſecabuntur & conturbabuntur. Et in ſacrificio, quod paulo ante retulimus, Abrahami, ad confirmandum pactum,quod cum illo inibat Deus, facta diuiſione animalium,d *apparuit Libanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diuiſiones illas*.ad ſignificandum (vt ait Sanctus Auguſtinus) horrendum ſupplicium,quod illaturus eſſet ijs,qui pactum illud violarent: diuidens eos in die iudicij à bonis;& proijciens ad furnum ſiue clibanum inferni. Hunc igitur in modum qui pactum inierunt cum Eccleſia Catholica,aut cum Religione: debent ſemper vniti cum illa eſſe, debitamque ei obedientiam & fidelitatem conſeruare. Quam vnionem ſi diuiſerint, & ipſi diuidentur & ſeparabuntur à bonis, diuiſione quadam adeò horrenda,quam niſi tempeſtiuè reficiant per veram pœnitentiam; non poterunt illam poſteà reparare. Meminerint Dathan & Abiron,eorumque complicum: qui ambitione ſua excitantes ſchiſma & ſeditionem in populo,ſe ab alijs ſeparauerũt:& e *terra aperiens os ſuum deuorauit illos; ſed & ignis egreſſus à Domino interfecit* reliquos ſchiſmaticos.

c *Ier. 34.18.*

d *Gen 15.17. Lib.16. de ciuit c.24.*

e *Nu 16 32.*

Nvllvs tamen mirari debet, quòd Deus Dominus noſter hæc ſchiſmata in Eccleſia ſua,& in Religionibus permittat: illis enim probat, exercet,ſuosque electos perficit iuxta illud Apoſtoli ad Corinthios:f *Conuenientibus vobis in Eccleſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos, & ex parte credo: nam oportet & hæreſes eſſe, vt & qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis*. Hæreſes autem hic vocat in genere omnia iudicia erronea & pertinacia iudicij proprij eorum, qui ſeparant ſe à communi ſenſu Eccleſiæ;& cauſa ſunt diuiſionum,quæ in ea excitantur; quibus oppugnantur cæteri iuſti ac Religioſi, ſeruantes & ſequentes vnionem communitatis. Qui conqueruntur de eis, dicentes illud canticorum:g *Filij matris meæ pugnauerunt contra me*. qui autem filij ſunt matris eius,niſi Eccleſiæ & Religionis eiuſdem,qui degenerarunt à filijs patris cœleſtis,& oppugnant bonos qui gloriantur ſe tales eſſe, & velle matris ſuæ vnionem conſeruare? In quæ verba S. Bernardus ad ſuos Monachos ſic loquitur.Longe quæſo à vobis facite ſemper hoc tam abominabile & deteſta-

f *1. Cor. 11.18*

g *Can.1.6.*

Serm 29 in Canti.

h *Psa.* 132. bile malum: vos qui experti estis & quotidie experimini, h *quàm bonum* sit, & *quam iocundum habitare fratres in vnum*: si tamen in vnum, & non in scandalum. Alioquin nec iocundum plane: nec bonum; sed pessimum ac molestissimum. Væ autem homini illi, per quem vnitatis vinculum, iocundũ turbatur. Iudicium profectò portabit, quicunque est ille. Ante mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam iustè clamitantem. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Nonne præsentis congregationis tanquam vnius matris filij omnes vos estis: singuli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare, aut contristare possit: si intus bene estis, & fraterna pace

i 1. *Pet.* 3. 13. gaudetis? Deniquei *quis vobis nocere poterit* (inquit) *si boni æmulatores fueritis*?

k 1. *Cor.* 12. 31. Quamobrem k *æmulamini charismata meliora.* vt bonos vos probetis æmulatores: charisma peroptimum charitas est. Hoc igitur est, quod dico. Pax vobis à vobis sit: & omne, quod extrinsecùs minari videtur: non terret: quia non nocet. Nam è contrario, quicquid foris blandiri apparet, nulla est profectò consolatio: si intus (quod absit) seminarium discordiæ germinauerit. Proinde, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem. Non facto, non verbo, non signo qualicunque: & ne quis fortè exacerbatus & præoccupatus à pusillanimitate Spiritus, & tempestate, Deum interpellare cogatur aduersus eos, qui se læserint, aut contristauerint; & prorumpere in verbum graue contingat: *filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Sic enim

l *Mat.* 25. 40 peccantes in fratrem, in Christum peccaretis, qui ait: l *Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis*: contra quem nimirum Christus anxiè clamet de pectore fratris tui, quem contristasti: *filius* (inquiès) *matris meæ pugnat contra me*; & qui simul mecum dulces capiebat cibos replenit me amaritudine. Hæc Sanctus Bernardus: qui adeò vnionem communitatis commendat, vt suadeat, ex ea omnino dimitti eius turbatorem: nisi, post admonitionem &

Epist. 103. correptionem, sese emendet. Nam melùs inquit est vt pereat vnus, quàm vnitas, quæ est bonum omnibus commune. Et quoniam *communitatis discordia inchoari solet à discordia particularium: quisque quantum in se est, studere debet huius vnionis conseruationi; & peccata omnia fugere, quæ illam dissoluunt: de quibus paulo post agemus. Neque contentus esse debet Religiosus, quòd non det alijs culpabilem pacis amittendæ occasionem; sed

Serm. supra etiam cum talis ipsi ab alijs data fuerit. Tu (inquit S. Bernardus) accepta fortè iniuria (quod quidem interdum non accidere in his Conuentibus difficile est) non continuò more secularis alicuius obliqua referire fratrem responsione festines: sed neque sub specie quasi corripiendi, verbo acuto transfigere audeas: sed patienter eum tollerare, vt ibi commotio tua moriatur, vbi oritur. vt dicere possis cum Propheta:

turbatus sum & non sum locutus.

§. 2.

Alias Divisiones magis tectas efficit falsa vel imperfecta charitas, non odio aperto, sed minoris amoris indicijs: contrahit enim peculiarem cum aliquibus amicitiam in detrimentum aliorum, quos æquali amore tenebatur diligere. Qui, cũ aduertãt, se minus diligi, iudicant se odio haberi, ac reijci. Et qui hac ratione amant, excedũt limites cõmunis amoris, cũ non exiguis damnis, & inordinatione suæ Professionis ac perfectionis. Primùm enim certum est, eos non fundare amorem suum rectè in Deo, neque in virtute; sed in motiuis mundanis carnalibus, & quæ aliquod emolumentum amanti adferunt: & impingit in illud vitium, quod *acceptionem personarum* in amore appellamus. Amant enim hos, plus quàm illos propter aliquem titulum indignum maioris amoris. Cuius vitij damna retulimus supra: estque valde pernitiosum in Religione, vbi amor debet esse communis; eiusque motiuum non nisi vnũ, absque diuisione in motiua particularia, quæ possent pacẽ turbare; sed omnes suos fratres amando in Deo & propter ipsum Deum. Quod si peculiarem aliquem amorem habeant: is debet esse talis, vt amentur magis, qui sunt meliores; aut eo fine, vt tales euadant: quia Deus ita vult. Quod si humanum aliquod motiuum admittant, id adeò cautè fieri debet, vt reliquos non commoueat, aut contristet. Si enim Apostolus dixit, vt abstineamus à cibo aliàs non prohibito, cũ frater noster contristatur, aut scandalizatur videns nos eum comedentes: etiã volet proculdubio, vt particularem amicitiam omittamus, propter quam turbantur & scandalizãtur multi: a *Si enim* (ait) *propter cibum frater tuus contristatur: iam non secundũ charitatem ambulas. Noli cibo tuo* aut priuata etiam amicitia *illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* Hoc confirmat S. Basilius præclaris his verbis: charitatem quidem habere inter se mutuam fratres debent: non ita tamen, vt duo tresue seorsum à cæteris sodalitatem inter se coeant. Quãdoquidem hoc non charitas est, sed seditio, & diuisio: & eorum, qui sic coeunt, improbitatis indicium. Si enim Communis decus disciplinę charũ haberent, qui tales sunt, sine dubio communem æqualemque aduersus omnes charitatem tenerent. Si verò ipsi à reliquis sua sponte abscisi, disiunctique in cœtu cœtum efficiant, vitiosa huiusmodi amicitiæ conciliatio est. Quocirca danda studiosè opera est, ne vllus omnino in Conuentibus sodalitatibus istiusmodi locus detur. Et Sanctus Dorotheus Monachis suis suadet, huiusmodi colloquia & amicitias fugere, vt amicitiam diaboli; quæ spiritum corrumpunt, suique profectus zelum extinguunt. Si autem proficere cupias: vnicũ habeto socium, vnicum amicum, Deum; & qui Deum timet: & cum eo loquaris, & conuerseris: Et is in domo Dei inops sit & tenuis; in mysterijs autem diuinis, diues & plenus. Superioribus, Præfectis,

Tom. 2. trac. 3. c. 14.

a Ro. 14. 15.

De Const Monast. c. 30

& Ducibus suis subditus esto; & nimiam illorum consuetudinem deuita: est enim laqueus quidam, qui desides & vecordes in perditionem & in interitum adducit.

2. ET vniuersim verissimum est, quod dicit S. Gregorius: quòd quantùm bona vnio & coniunctio bonis ac feruentibus prodest: quia se mutuò iuuãt in sanctis exercitijs: tantùm improba nocet improbis, & ignauis: per eam enim euadunt valde pertinaces in suis consilijs, vt suorum votorum fiant compotes. Et quemadmodum graue crimen est, zizania inter bonos, qui rectè concordes sunt, seminare: ita est magna prudentia, diuisionem excitare inter bonos, qui malè sunt vniti. vt mali eorum conatus retardentur & impediantur; & ipsi redeant ad vnionem cum communitate in rebus Diuini obsequij; aut saltem ne feruentium profectum ipsi impediant. Nam quemadmodum, mari rubro in duas partes diuiso, poterunt Israelitæ absque impedimento ad terram promissionis transire: ita (ait hic Sanctus) si diuidatur praua vnitio improborum, manet transitus expeditus: vt boni benè coniuncti & vniti obtineant finem perfectionis, ad quam tendunt. Nec sine mysterio Patriarcha Iacob, cùm in hora mortis vellet filijs suis benedicere: peruenit ad Simonem & Leui, qui coniuncti fuerant & vniti ad quandam crudelitatem perpetrandam: loco benedictionis dixit illis Spiritu Prophetico aliquas maledictiones. Ne tamen sine aliqua benedictione, etsi tecta & quasi laruata, manerent adiecit: b ***diuidam eos in Iacob, & diuidam eos in Israel.*** Quæ etsi primo aspectu videbatur esse maledictio, in pœnam delicti eorum: erat tamen figura beneficij, quod malè vnitis præstat, qui eos diuidit ac separat: vt ita non pergant in malo, quod praua sua vnione sensim admittunt, saltem sibiipsis, ex iactura charitatis & perfectionis, quam profitentur. Nam, vt Sanctus Laurentius Iustinianus ait: qui hoc modo diligunt se in Religionibus, libentissimè simul manent; & seorsim colloquuntur, quærentes angulos & loca abscondita, vt liberius id faciant. In qua re solent transgredi & conculcare duas Regulas magni momenti: alteram de silentio, in locis & temporibus præscriptis seruando; alteram de non ingrediendo aliorum cubicula, aut loca alia prohibita: ex qua transgressione damna illa incurrunt, quæ solent ex huiusmodi defectibus prouenire. Quod si dixerint se colloqui de rebus bonis: respondebit eis Psalmista: c ***filius à bonis.*** Silentium enim Religiosum etiam obligat ad abstinendum à bonis colloquijs, certis temporibus & locis, ad tacendum constitutis. Et, vt Sanctus Augustinus ait: propterea Dauid silebat à bonis: ne laberetur in mala. transiens à verbis bonis, sed tempore prohibito dictis, ad otiosa & inania; & ex his etiam ad noxia. Quod si dixerint: etiam benefacere sibi mutuò, & bona præbere consilia: respondebitur eis,

Lib. 3. mor. c. 24 & lib. 34. c. 4.

b *Gen. 49.7*

Lib de disc. Monast. conuers c. 22.

c *Psal 38 3*

In eũ Psal

quod

quod quemadmodum Deo *non placebat sacrificium, quod alieno igni offerebatur:* ita non placent Deo bona ista opera: quia non coniunguntur cum igne Diuini eius amoris, nec puri amoris proximi; sunt amoris proprij, & affectus inordinati: qui talibus operibus miscentur. Purificent igitur in primis amorem, & in rectum ordinem amicitiam reducant: & tunc placebit Deo bonum, quod ex ea prouenerit.

Leuit 10.1. *Num* 3 4. *&* c.26.61.

CAPVT XII.

QVAENAM SINT DISSENSIONIS *ac discordiæ inter Religiosos radices; & qua ratione mortificandæ.*

EX OMNIBVS QVAE HACTENVS DIXIMVS clarè satis constat, quàm vera sit celebris illa S. Gregorij Nazianzeni sententia, quod optimum & pulcherrimum in Ecclesia & Religionibus, sit ipsa vnio, pax, & concordia; pessimum verò & turpissimum, esse disiunctionem, pugnam, ac discordiam: Ac proinde omnibus viribus conandum est religiosis, vnicuique in seipso mortificare quicquid hanc vnionem impedit: remouendo & euellendo discordiarum radices. De quibus fusè actum est tractatu 3. secundi Tomi. eò quòd illæ omnibus Christianis sint communes. Hic autem adferemus sex quæ solent vnionem Religiosorum facilè perturbare. *Prima* & præcipua radix est *superbia*, & propriæ excellentiæ appetitio, & arrogantia suijpsius, proprijque iudicij. qui enim singularem se reputat inter multos: nõ potest pacẽ habere cũ eis. Ac propterea dixit Sapiens: a *inter superbos semper esse iurgia.* Et superbia fuit causa primæ discordiæ, quæ fuit in cœlo Empyreo, turbans b *Religionem Angelorum:* sic enim eam Apostolus appellat, cùm voluit Lucifer sedem suam super sidera collocare, & similis esse Altissimo. Hinc *secunda* oritur radix, ambitio scilicet ac desiderium honorum, dignitatum, ac Prælationum super alios. Hæc turbauit Religionem Apostolorum, c *cum facta esset contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior.* Nec tamen dicit quis eorum esset maior sed quis videretur. Huiusmodi enim contentiones sæpe innituntur apprehensionibus, & ijs quæ apud homines talia videntur: ideoque quisque cupit videri maior, quamuis reuera talis non sit. Eadem ambitio turbauit quoque Leuitas antiquos, vt etiam *Sacerdotium sibi*, suisque familijs *vendicarent.* Et vniuersim iactantia, & inanis gloria, & reliquę filię superbiæ disiunctionem adferunt ac dissensionem. Et hinc prodit *tertia* radix, quæ est *inuidia*, cuius tanta est feritas, vt quamcunque vnionem etiam inter fratres, siue carnales, siue spirituales dilaceret: vt apparuit in Cain, & in fratribus Io-

Orat. 21.

1.

a *Prou.* 13 10
b *Coloss.* 2 18

2.

c *Luc.* 22. 24.

Num. 16. 10.

3.

seph,& in ipsis Apostolis:cum viderẽt filios Zebedęi attentasse,vt omnibus ipsis præferrẽtur:& in his ipsis duobus,cùm suspicati sunt,S.Petri maiorem
4. rationem haberi,quàm ipsorum. *Quarta* radix est,cupiditas ac desiderium propriarum commoditatum in habitatione, cella, vestibus, & reliquis ad corpus spectantibus. Cùm enim aditus datur vitio proprietatis: mox periculum imminet fraternæ charitati. Et,vt S.Basilius dixit, Societatis expli-
De Const. Monast. c. 35. latio est, cuiuscunque rei in priuatum vsum seuocatio. Nam statim oriuntur querelæ,& murmurationes: eò quòd non habeant quicquid habere cupiunt,iuxta illud Dauidis: e *Si non fuerint saturati, murmurabunt.* Et quamuis
e *Psal.58.16. Num.11.1.* primæui Christiani adeò stupendam haberent mutuam coniunctionem, vt
f *Act 6.2.* dictum est: cœpit tamen turbatio, & f *murmur* inter aliquos *eò quòd despicerẽtur in ministerio quotidiano suæ nationis viduæ.* Et fortè illa querela cœpit ab ipsis viduis: nam in huiusmodi casibus turbatio incipit à minoribus, & imperfectioribus: nec desunt illis aliqui ex maioribus, qui eis patrocinentur,
5. foueantq; discordiam: nisi remediũ adhibeatur. *Quinta* radix esse solet,ingenium & constitutio naturalis, cholerica, impatiens,& nihil aduersi ferre volens; & quacunq; occasione irritata reliquos turbans. Ac propterea talis naturalis constitutio est noxia & incommoda, vt in aliqua habitet communi-
g *Pro.29.22* tate:iuxta illud Salomonis:g *Vir iracundus prouocat rixas:* & h *spiritum ad in-*
h *cap.18.14.* *dignandum & irascendum facilem, quis poterit sustinere?* Neque enim ipse pacem
6. in se habet, neque alios habere permittit. Omnes has radices fouet *vltima*, tepiditas scilicet ac negligentia in obseruatione Regularum, & parua cura profectus proprij: vbi enim ignauia hæc & somnolentia prævalet, statim multiplicantur occasiones dissensionum. propterea siquidem dixit Salua-
h *Mat.13.25* tor: h *Cùm dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit zizania in medio tritici.* vt intelligatur,quòd quando Prælati Ecclesiæ & Religionum,aut ipsimet Religiosi dormiunt, somnum scilicet pigritiæ & incuriæ, accedit dæmon & zizania seminat dissensionis: quamuis id non statim aduertatur.
S.Chrysost. Homi 47.in Matth. Quemadmodum enim zizania,cùm primum prodeunt, similia sint tritico: ita dissensio non statim in principio talis esse apparet: eò quòd Religionis pallio,aut necessitatis alicuius, aut finis boni tegatur: cùm autem crescit, laruam deponit,& ingentem facit stragem.

QVARE in Religionibus summo studio vigilandum est, tam Prælatis, quàm cæteris Religiosis,in agnoscendis seminibus dissensionum, vt causas earum remoueant; & portam occludant tentatori, ne accedat ad seminandum zizania:quod si quid tale seminatum aduertent,tempestiuè illud euellant:antequam crescat & propagetur damnum.Eum in modum,quo Christus Dominus noster statim atque contentionem aduertit inter suos Apostolos,quis eorum videretur esse maior: eam intercidere studuit,anthidotum applicans humilitatis,dicens: i *quicunq; voluerit inter vos* verè *maior fieri,*
i *Mat 20.25. Luc.22.25.*

fiat

fiat ſicut minor, & qui voluerit primus eſſe, fiat ſicut miniſtrator, & ſeruus. Et Apoſtolus exhortans Philippenſes ad mutuam inter ſe vnionem, dixit: vt k *nihil facerent per inanem gloriam, aut contentionem: ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrarentur: non conſiderantes ſinguli quæ ſua ſunt, ſed quæ aliorum.* ſic inſinuans; per huiuſmodi media conſeruari vnionem, quam eis tantopere commendabat. Sed præter hæc media addit Caſianus ſex alia valde vtilia.

k *Phili.* 2.3.

Collo. 16 *c.* 6.

PRIMVM eſt, cõtemnere rem quamcũque temporalem, quæ poſsit eam vnitionem imminuere. Qui enim rebus omnibus renuntiauit, vt Chriſto Domino in Religione ſeruiret, non debet coniunctionem & vnitionem illam, in qua ipſa Religio conſiſtit, diſſoluere propter vllam rerum, quæ ſibi ad ſolum vſum ſuperſunt. ita vt l *ſi quis ei auferat veſtimentum, aut pallium, non prohibeat, accipere etiam tunicam:* ne litibus & contentionibus aditum præbeat. eligens potius etiam corpori neceſſaria dimittere, quàm vnionem cum proximo lædere. Qui enim hac ratione rebus omnibus ſeſe ſpoliauerit; non habebit alios turbandi occaſionem. Ideo enim S. Lucas commendans hanc primorum Chriſtianorum vnionem, & coniunctionem, ſubiungit: m *nec quiſquam eorum aliquid eſſe ſuum dicebat, ſed erant illis omnia communia.* vt intelligeretur, quàm eſſent in ea vnione firmi, & conſtantes. *Secundum* medium eſt ſtrenuè mortificare propriæ voluntatis affectus, ita vt libentiùs aliorum, quàm propriam faciant voluntatem; & abnegent proprium iudicium; vt alienum in rebus licitis ſequantur. Qui enim negat ſibi quod aliàs valde placet, vt alijs ſe accommodet: non deſeret coniunctionem cum illis. *Tertium* eſt, tantam huius vnitionis opinionem & æſtimationem habere; vt ſtatuat, eam omnibus mundi rebus præponere, etiam ijs quas maximè ſibi expedire, aut neceſſarias eſſe exiſtimat. Qui enim tanti eam initio fecit, vt vendiderit, aut abiecerit quæcunque habebat; vt vnicam hanc margaritam ſibi compararet: non debet minoris eam facere, vt poſsit eam conſeruare. *Quartum* eſt certò apud ſe conſtituere: nullum iræ aditum in ſe dare ob vllam cauſam, etiam quæ ex ipſius parte iuſtiſsima videatur; ex proximi verò iniuſtiſsima; ſed ferre cum hilaritate quamcumque iniuriam & moleſtiam; vel eo nomine, ne propria charitas, aut aliena lædatur, aut imminuatur. Et hic locum habet, quod dixit Saluator: n *Si quis te percuſſerit in dextrã maxillam tuam, præbe illi & alteram:* vt is intelligat, te non retinere iratum & auerſum ab eo animum, ob illatam iniuriam. Sed vlterius progredi debet charitas adhibito *quinto* medio: curando ſcilicet mitigare iram & indignationem, quam frater tuus habuerit contra te; etiamſi nullam tu ei, ad eam excitandam dederis occaſionem. Hic enim ſenſus eſt illius, quod Saluator dixit: o *ſi offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris; quia frater tuus habet aliquid aduerſum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade, priùs reconciliari fratri tuo:*

l *Luc.* 6. 29 *Matt.* 5. 40.

m *Act.* 4. 32.

n *Mat.* 5. 39.

o *Mat.* 5. 23.

& tunc veniens offeres munus tuum. Neque ab hoc præstando erit sufficiens excusatio, quòd nullam tu contra eum iram habeas: si enim ille re ipsa iram contra te habet; facileq; posis manſuetudine & humiliatione tua eum placare; sed id facere nolis ex ſuperbia, aut pertinacia: ſignum eſt, te parum illum amare; paruiq́ue æſtimare ipſam vnitionem, & charitatem fraternam: cum in ea procuranda adeò ſis ignauus & negligens.

6. VLTIMVM remedium, quod vniuerſim omnia vitia deſtruit ac repellit, eſt, ita vitam tuam componere, atque ſi hoc ipſo die eſſes moriturus. Morte enim temporali accedente, omnes inimicitiæ, rancores, inuidiæ, & contentiones ceſſant. quare ſi ſemper cum hac perſuaſione viuas, quod fieri poſsit, vt tali die moriaris: facilè omnes diſcordiarum radices euelles: nec patieris in corde tuo rem aliquam, quæ placeat Principi huius mundi. cùm ipſa mortis tuæ hora accedet, vt aliquid ſuum in te quærat. Quid autem magis ipſius eſſe poteſt, & magis illi placre; quàm ipſa diſcordiæ cauſa? Nam (vt S. Gregorius ait) quemadmodum nihil apud Deum eſt precioſius virtute charitatis: ita nihil magis dæmonem delectat, quàm eius læſio ac deſtructio. Et qui ad id magis iuuat, diſcordiam ſeminans, eſt ipſi omnium amicorum chariſsimus: cuius operâ vtitur ad impediendum aſcenſum hominum in Paradiſum, vnde ipſe excidit. Cùm igitur profitearis, te inimicum eſſe dæmonis: æquum eſt, mortificare & repellere, quod eum adeò recreat; & ſummè amare vnionem & charitatem, quam ipſe tantopere deteſtatur.

3. parte Paſtor. Admonit. 24.

HISCE ſex remedijs extrahuntur ſex manifeſtæ radices diſſenſionis iam poſitæ. Sed præter illas poſſent adhuc aliæ eſſe occultiores, & diſſimulantes, ne cognoſcantur. Aliquando occaſione ſpecialis amoris, quo ſe proſequuntur Religioſi eiuſdem nationis, aut Patrię; aut qui ſunt eiuſdē Prouinciæ, aut domus ſiue Monaſterij. hi enim vniunt ſe, vt priuato illius bono attendant: & ita mutuò ſe iuuent. Quod quidem in ſe malum non eſt, ſed bonum: ſi tamen ex hoc occaſionem acciperent auerſionis alicuius, aut diſſenſionis ab ijs, qui alterius ſunt nationis, aut Prouinciæ: ita vt propterea aliqua inter illos eſſet diſcordia: id iam non eſſet ex ſpiritu charitatis. Nam (vt ait Apoſtolus) p *Deus noſter non diſſenſionis Deus eſt, ſed pacis*; eius verò hoſtis eſt q *ſciſſuras ponere in ciuitate Dauid*, & introducere diuiſiones, factiones, & diſſenſiones in Eccleſiam & ſacram Religionem: in qua varietas nationum prouinciarum, ac domorum, quas complectitur, non debet eſſe quaſi multæ partes eiuſdem veſtis diſſutæ, & ab inuicem ſeparatæ: ſed ſicut veſtis, quędam polymita variorum colorum, & auro charitatis contexta. In qua re omnes (vt ſupra eſt dictum) eſſe debent quaſi eiuſdem nationis, aut patriæ; & tanquam filij eiuſdem Prouinciæ, aut domûs, ſumma vnione coniuncti, & abſque vlla diſcordiæ radice, quæ eam laceret aut imminuat. Nec mirum quòd hoc à Chriſtianis, & Religioſis exigatur: ſiquidem Alexãder Magnus,

p 1. Cor. 14. 33.

q Iſa. 22. 9.

c. 9.

Lib. de Fort. Alexandri.

(vt re-

(vt refert Plutarchus) dicere solebat: ad pacem & concordiam Reipublicę conseruandam inter nationes adeo diuersas, & ex se adeò sibi repugnantes, atque illæ erant, quas ipse expugnauerat: maximi esse momenti: vt mundum pro Patria; castra pro arce; bonos pro cognatis; malos pro peregrinis agnoscerent. Hunc ergo in modum Christiani, multoque magis Religiosi, vt vnionem charitatis conseruare possint: habere debent totum mundum pro patria, & natione sua; & totam Religionem suam, etiamsi amplissimam valdeque extensam, pro vna Prouincia, ac domo vna: ita vt se gerant tanquam fratres, & eiusdem matris filios. Aut, si magis proprie loqui velimus, cum S. Gregorio Nanzianzeno: adeò viriliter & strenuè mortificandæ sunt particulares hi affectus: vt nobis omnis terra, & nulla terra patria sit. Ita vt hinc omnes diligamus, atque si eiusdem nobiscum essent nationis, & patriæ, inde verò viuamus in hoc mundo, quasi peregrini, aut quasi in exilio: neque est aliquid quod id non quærentes excuset: siquidem vocationis nostræ gratia, vt supra est dictum, ad id nos adiuuat. *Orat. 28. 35.*

POSSVNT aliàs exurgere dissensiones aliquæ, præferentes speciem cuiusdam zeli, consulendi bono communi, aut obligationi Officij, aut tuendi veritatem. Nam in Religione (vt ait Cassianus) hostis turbat vnionem aliquorum debilium, ex occasionibus rerum temporalium; & speciatim, vt eas custodiant, quæ ad ipsorum pertinent officium: id quod dissensionē adfert etiam inter grauiores ob diuersitatem iudiciorum, aut in doctrina, aut in negotijs quæ agunt: existimantes, se tueri veritatem, aut virtutem. Et hoc euenit inter eos, qui sunt eiusdem Religionis & multò ampliùs, si sint diuersarum. Quemadmodum enim cuiq; sua placet: ita solet displicere, quod videt in altera. Dicentes autem sicut Corinthij *ego sum Pauli, ego verò Cephæ*; diuidunt Christum: quasi non idem esset in Cepha, & in Paulo: cuius spiritus est, vnionem ponere in omnibus suis membris, & in omnibus officijs, & occupationibus temporalibus, aut spiritualibus in bonum proximorum. Et quamuis difficilis sit vnio inter literarum peritos, qui attendūt disputationibus, ob diuersitatem sententiarū, quæ occurrunt in scientijs & doctrinis: Deo tamen Domino nostro id est valde facilè: tribuitq; sibi honori, quod eam vnionem etiam inter eos pro gloria sua faciat. Quod insinuauit in illis verbis, quæ dixit S. Iob, spiritualiter acceptis: *†nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiadas*, siue Pluuiæ? loquitur enim de septem stellis, quæ sunt valde coniunctæ in cœlo: &, quando apparent, magnam efficiunt pluuiam in terram, & referunt (vt S. Gregorius ait) viros Sanctos: qui tanquam stellæ splendent ob lucem vitæ ac doctrinæ. Qui etsi in diuersis sint locis & stationibus: sunt tamen sibi valdè propinqui & vniti in prædicanda ac docenda veritate fidei, & sanctitate legis Euangelicæ. quam vnionem non lædunt propter diuersitatem, quam in rebus aliquibus habent. Gratia enim & cha- *C 10.* *Collat. 16. c. 8.* *1 1. Cor. 1. 12.* *†Iob 38. 31.* *Lib 29. mor. c. 16.*

ritas cum ſeptem Spiritus ſancti donis, potens eſt eos tenere coniunctos adhibitis medijs præd ctis, & alijs magis particularibus, quæ proponentur in tractatu de Magiſtris & Doctoribus.

CAPVT XIII.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN SVIS OFFICIIS, *& nominatim circa res temporales; & alacritas in eis obeundis.*

QVEMADMODVM CONSERVATIO ET PERFECTIO humani corporis multum ex eo dependet, vt diuerſæ eius partes, quas inter ſe coniunctas habet, ſuis officijs perfectè fungantur; efficiantque ſingulæ propria s actiones, ad quas in bonum totius corporis ordinantur: ita perfectio Religionis, & Religioſæ vnionis conſeruatio, potiſsimùm dependet & conſiſtit in eo, quod Religioſi exerceant, ſicut oportet, miniſteria, officia, & exercitia, quæ ad ſingulos ſpectant, in bonum totius Religionis, iuxta ſuum Inſtitutum. Quæ miniſteria ſiue officia ad tria genera reduci poſſunt: *Primum* eſt eorum, qui occupantur in operibus vitæ actiuæ corporalibus, quæ communitatem iuuant in rebus temporalibus, & ad conſeruationem humanæ vitæ, corporiſque leuamen neceſſarijs. quales ſunt Ianitores, Sacriſtani, Infirmarij, Hortulani; ac reliqui, qui emũt & præparant cibos, & veſtes. *Secundum*, eorum eſt, qui occupantur præcipuè in operibus vitæ contemplatiuæ, & exercitijs vocalis aut mentalis orationis: quales ſunt dedicati ad aſsiſtendum choro; aut ex ſpeciali vocatione diẽ conſumunt, agendo cum Deo Domino noſtro, aut in exercitijs ſpeculationis & ſtudiorum. *Tertium* genus eſt eorum, qui vitam ex vtraque mixtam ſectantur, cõiungentes orationi ſpiritualia actiuæ vitæ miniſteria in bonum animarum. Quales ſunt Concionatores, Cõfeſſarij & omnium ſcientiarum Magiſtri. Et ad hoc genus reducuntur Prælati, qui reliquos gubernant, & conſeruationi ac perfectioni attendunt communis boni totius Religionis, & particularium eius Religioſorum. Quamobrem dicere poſſumus: Religionem eſſe domum illam, ſiue a *Caſtellum* Bethaniæ, *in quod* (vt ait S. Lucas) *Chriſtus Dominus noſter* cum ſuis Apoſtolis *intrabat, & Martha ſatagebat circa miniſterium* ipſi Chriſto & Apoſtolis exhibendum; *cuius ſoror Maria ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius.* Qui enim miniſteria obeunt temporalia, ſortem habent Marthæ: quia ſeruiunt Chriſto Domino noſtro in eius diſcipulis: qui autẽ attendunt operibus cõtemplationis, ſortẽ habent Mariæ, audientes doctrinã cęleſtẽ in oratione & lectione; & ſuorũ Magiſtrorũ, cũ de ſtudijs agunt. Qui cum proximis occupantur, ſortem ſequuntur Apoſto-

a *Luc.* 10. 38.

lo um

lorum: quorū vocatio fuit ad eos iuuandos. Prælati aūt repræſentant perſonam Chriſti D. N. eos in ipſorū officijs gubernantis. Omnes tamen, vt in ea parte & occupatione, quæ eos contingit, perfecti ſint, debent eſſe in Bethania, quæ ſignificat domū Obedientiæ: non. n. propria voluntate ad hæc munia accedunt; ſed ex obedientia & voluntate Dei, quæ innoteſcit per eum modum, qui ſeruatur in Religione: illos ſcilicet eligendi, vt ſuo loco videbimus. Et omnia præterea quatuor hæc perſonarū genera officia ſua obeunt in domo obedientiæ, ordinem ſequentes ab ea præſcriptum: ita vt etiā ipſimet Prælati in ſua gubernatione obedientiam ſeruent: non enim gubernant aut iubent aliquid pro ſuo arbitratu, ſed iuxta Religionis leges; & prout intelligunt Deum velle, & conſtituere. Ex quo fit vt Religionum perfectio potiſsimum conſiſtat in prędictis duabus rebus exactè cuſtodiendis: vt omnes ſcil. ad officia & miniſteria ſua accedant ex obedientia; ita vt non adſint deſideria, nec ambitioſæ tractationes publicæ, vel occultæ: ſed vt quiſq; eo officio ſit contentus, quod ex obedientia ei obtigit, etiamſi minus honorificū; illudq; ex eiuſdem præſcripto exerceat, horrens (vt ſupra eſt dictum) in vtriſque his rebus, proprij iudicij ac voluntatis conſilia; & in eo voluptatem & ſolatium ſuū ponens, vt ea ſorte ſit contentus, quæ ei obtigit; ſuamq; perfectionem quærens in reddenda bona ratione officij & miniſterij ſibi commiſsi. Et quoniam de ſpiritualibus erga proximos miniſterijs ſpeciales poſtea inſtituentur tractatus: nunc ſolùm de corporalibus agemus.

§. I.

QVI SORTEM habent Marthæ, ſi ſuam perfectionem aſſequi volunt, debent in primis magni eam facere, ſibi omnino perſuadentes: in domo Dei nullum eſſe officium vile, aut contemnendum, ſi Deus illud imponit. Nam vel ſolum, quòd Deus id iubeat ſufficit, ad illud nobilitandum: nulla. n. nobilitas, aut honor maior eſſe poteſt: quā facere quod Deus præſcribit. Et viri ſpirituales, qui claros & perſpicuos habent oculos, ad recte iudicandum de rebus: non tanti eas faciunt propter id, quod ex obiecto ſuo habent: quanti propter Dei voluntatem in eis ſplendentem. 1.

CVIVS reiapti teſtes ſunt Angeli cuſtodes: qui etſi adeò ſint nobiles & inſignes: non tamen dedignantur homines cuſtodire: quia Deus id eis iuſsit; & æque libenter Angelus cuſtodit aliquem ſeruum; atq; Principem. Non. n. tam ſibi honori ducunt, quòd talis perſona ipſis obtigerit: quàm quòd Deus velit, vt eam cuſtodiant. Et S. Raphael, *a etſi vnus eſſet ex ſeptem, qui aſtant ante Deum:* induit tamen formam peregrini, & comitatus eſt Tobiam; eiq́ue in itinere, quaſi ſeruus eius eſſet, miniſtrauit. 2. a Tob. 12. 15.

SED maiorem adſert ſtuporem, quòd ipſemet Angelorum Dominus, propter nos homo factus, exercuit vſque ad trigeſimum annum fabrilem 3.

autē; & alia temporalia ministeria: & in quibus ita libenter sese occupabat, sicut postea in prædicatione,& miraculis edendis: eò quòd in his omnibus voluntatem æterni sui Patris agnosceret: nec sua maiestate indignū iudicauit,quòd tamdiu in officio ex se adeò humili occuparetur. vt sic nos doceret, contentos esse debere quocunque officio nobis à Deo commendato, etiamsi in oculis mundi non adeò honorifico.

4. HANC viam tenuerunt multi sancti valde insignes, virgo sacratissima, eiusque sponsus sanctus Ioseph; & post eos Apostoli, & quamuis S.Paulus adeò esset in prædicando occupatus,non tamen negligebat propterea certis temporibus mæchanicum officiū exercere, artis b *scenofactoriæ*, qua cibum cum sudore vultus sui compararet; & alios vilium aliorum officiorum gnaros,animaret:ne ea exercere dedignarentur.

b *Act.18.3.*

5. HVC accedit,quòd mysticum Religionis corpus,varijs opus habeat personis, ad varia eius ministeria attendentibus: quæ tamen omnia in totius corporis commune bonum cedunt. Cui non minus pedes sunt vsui, quàm manus;nec manus,quàm oculi:quia cuiusque opera cedunt in vtilitatem omnium. Quare æquum est,vt qui officia obit temporalia,valde sit contentus sorte, quam Deus illi tradidit: vt cum ea vniuersæ Religioni seruiat. cùm enim,quod est temporale iustis præbet;ab eis accipit spirituale;& particeps est fructūs Concionatorum,docentium,ac gubernantium; propter vnionem,quam cum illis habet.

6. AD hæc eius status in Religione multo est securior ad salutem obtinendam,eò quòd sit humilior: maior autem humilitas maiorem adfert securitatem: quia talis status est magis expeditus ab occasionibus & periculis cadendi: quàm eorum, qui versantur circa res literarias & gubernationes: & forte si in illis occuparetur ministerijs, non bonam eorum redderet rationem. Et Sapientia Diuina præuidens omnia, quæ euenire possunt,voluit paterna sua prouidentiâ præcauere illud damnum, assignans ei officium magis tutum. Horum omnium plures rationes pro solatio eorum qui talia officia obeunt propositæ fuerunt in secundo tomo, quò remittimus Lectorem.

Tract.1.c.7.

7. AD eadem officia,vt par est,æstimanda, & qui illis fungitur bene sit contentus,iuuat etiam sanctitas:quam per illa possunt obtinere,exercentes corporalia misericordiæ opera, quæ Christus Dominus nostr tanti facit. qui non à Maria, sed à Martha fuit cum suis Apostolis in domum suam exceptus. nam illa valde solicite omnibus ministrabat. cuius laboris pijque ministerij copiosam postea accepit mercedem. Nec parua censenda est felicitas, quòd possit quis Christo Domino eiusque discipulis seruire, cibos eis quærens,ac præparans;totamque domum bene componens.

8. ET quamuis Martha esset solicita,& nonnihil turbata,ac de sorore Ma-

ria conquereretur: cuius tamen sortem Saluator ipse prætulit: in Religione tamen bene potest vtraque soror conuenire, & ita Marthæ occupationes obire, vt Mariæ non desit locus. Imò cùm Deo Domino nostro chari sint humiles, & *cum simplicibus* sit *sermocinatio eius*: solet donum orationis mentalis illis communicare, qui huiusmodi obeunt officia: quia non sunt adeò curiosi, atque sunt viri literarum periti; nec eorum occupationes in intellectum abripiunt, atque scientiæ. Ideoque faciliùs possunt orationem cum occupatione coniungere; laborando quidem manibus, sed corde orando; & laboribus corporeis promerétur, vt suis temporibus Dominus det eis quietem, & spiritualem portionem. *Prou.* 3. 32.

AC DENIQVE, vt loco proximè citato dictum est: quamuis is gradus & officium minus sit perfectum: qui tamen illo occupantur possunt maiorem obtinere perfectionem, quàm alij perfectius officium obeuntes. Nam (vt Cassianus dixit) etsi qui ministeria obeunt spiritualia multum lucrentur: multum tamen etiam expendunt, & absumunt: varijs enim occupationum occasionibus quasi canalibus effluunt lucra, quæ acquirunt. Qui autem humilia obeunt ministeria, etsi non multa lucrentur: quia tamen intra suos limites se continent, pauca etiam absumunt. & ita lucra sua melius cõseruant: quia paucioribus ea imminuendi occasionibus distrahuntur: etiamsi enim lucrum sit exiguum, quotidie tamen continuatum, ac diligenter conseruatum, crescere ac proficere multum potest. 9. *Tom* 2. *Tract* 1. *c.* 7. *Coll.* 24. *c.* 13.

§. 2.

PLVRIMVM AVTEM AD ID refert, quatuor illa, quæ superiùs insinuauimus, diligenter obseruare: *puritatem* scilicet *intentionis* in officijs suis, vt Deo soli placeant, non hominibus ob humanos respectus; *Obedientiam* in eorundem executione iuxta Regulas, à quibus non discedant propter carnem & sanguinem, aut aliquod terrenum commodum; *charitatem* & *vnionem* cum omnibus: præferentes eam rebus omnibus temporalibus domesticis; & *Orationem* frequentem, quæ exteriora omnia opera comitetur; & simul præscriptum spiritualibus exercitijs tempus dantes, sicut reliqui Religiosi. Hæc quatuor sunt quasi alæ, quibus officium, quod terrenum videtur, ad cœlum extollitur; suntque instar rotarum trahentium currum externarum occupationum cum magno solatio & profectu; & eisdem distinguuntur Religiosi à secularibus. Nam (vt S. Gregorius ait) iusti non discernuntur aliquando à secularibus in operibus exterioribus, sed in modo ea faciendi. Vtrosque enim videmus concionari, eleemosynas facere, pauperibus ministrare, variaque negotia cum proximis agere: seculares tamen & mundani homines ea faciunt ob fines mundanos & terrenos, honoris, lucri, aut delectationis: quia ipsamet inquietudine, quam hæc varie- *Lib.* 22. *Mor. c.* 25.

tas ſecum adfert,ipſi oblectantur:Iuſti autem feruentes eadé externa opera præſtant,eò quòd Deus id præcipiat;ſpiritu tamen ac deſiderio, aſpirant ad vnionem cum ipſo,conſeruantes internã quietem,etiamſi onus ferant multorum operum externorum. Ex quo,ait iſte Sanctus prouenire, vt interdũ ciues Ieruſalem ſeruiant inuiti,&angarias ſoluant Babyloniç;ſicut ciues Babyloniæ inſeruiunt Ieruſalem:quia ſecularis,qui bona hæc opera ob inanem gloriam præſtat,videtur ciuis Ieruſalem: cùm tamen reuera ſit Babyloniæ, ob ingentem interiorem confuſionem,qua laborat:contrà verò qui eiſdem externis operibus purè propter Dei gloriam occupatur, videtur quidem Babyloniæ ciuis, cùm reuera ſit ciuis Ieruſalẽ,ob internã,qua fruitur,quietem:ſuſpirans æterna,acceptans verò cum reſignatione; & quia aliud facere non poteſt,multitudinem occupationum temporalium. HINC quoque prouenit Religioſos Sacerdotes,aut choro deſtinatos, & reliquos, etiamſi officijs & externis operibus diſtinguantur;non tamen in virtutibus internis eiuſdem Profeſsionis,in quibus poſſunt eſſe æquales;imò minor poteſt magis proficere,quàm maior; poteſtque ſubditus, eſſe non minùs perfectus, quàm ipſe Prælatus;& ipſe cocius, quàm Concionator. Quod ſi Deum & proximum plus dilexerit,erit ipſius vita glorioſior in ſpiritu: quamuis exteriùs vilior appareat.non enim officij; ſed charitatis celſitudo efficit Sãctitatem.Nec ſine myſterio S.Ioannes in viſione, qua vidit Chriſtum Dominum,ait:a *oculi eius tanquam flamma ignis,& pedes eius ſimiles aurichalco, ſicut in camino ardenti.* Significabat autem (vt alibi perpendimus) partes corporis eius myſtici,hoc eſt,Eccleſiæ & Religionis, tam qui in ſublimioribus officijs,quàm qui in inferioribus ſunt conſtituti:ardere in amore Dei;eumque magis acceptum Deo futurum qui vehementiori arſerit igne. Ac proinde ſi pedes plus quàm oculi arſerint,pluris fient & magis diligentur. Et cùm ex hac vita vtriq; receſſerint,commutabunt loca:nam, qui in hac vita inferiorem habuit locum,ibi obtinebit altiorem,iuxta illud Saluatoris: b *erunt nouiſſimi primi,& primi nouiſſimi.*

a *Apoc.1.14. Tom.2.trac 1.c.2.*

b *Mat.20.16*

NON igitur eſt cur Religioſus anxius ſit propterea quod in hac vita ſit inter nouiſsimos,cũ videt ſe officijs vilior bus occupari: ſed ſoletur potius ſeipſum,animumque ſumat ad ea cum perfectione,quam diximus, obeunda:vt excellat in charitate & obedientia. quarum hæc vis eſt, vt extollant à terra ad cœlum quamcunque actionem,quam illæ comitantur;quaſi aliqua eſſet virga,quæ quicquid tangit,conuertit in aurum.

EST nihilominus neceſſarium,vt Religio eiuſq; Prælati,qui meritò alias debent eſſe perfectiores:ſingulari cura attendant, vt eos, qui inferiora officia obeunt,adiuuent,conſolentur,& foueant:nullo modo eos contemnentes,aut parui facientes;ſed potiùs vt Apoſtolus dixit: c *eiuſmodi cum honore habentes*:quibus verè opus habent.Quorum officium, quo abiectius eſt

c *Phil 2.29.*

& mole-

& moleſtiùs, cò ampliùs ei eſt fauendum: proprijs ſiquidem expenſis, hoc eſt, ſolicitudine & labore, & abſque magno apud mundum applauſu, ſunt pedes, qui totum corpus ſuſtinent. Hoc confirmat S. Gregorius illa S. Iob ſententia, d *quando lauabam pedes meos butyro*, applicans eam Eccleſiæ & Religioni, quarum pedes ait eſſe eos, qui temporalia negotia tractant. Qui, quòd in terra verſentur, vix euadere poſſunt, quin aliquod vulnus accipiant, aut aliquo luto aut puluere inficiantur. Ideoque neceſſe eſt Prælatos & ſeniores, qui meritò eſſe debent maiori deuotione & interiori igne repleti, ob frequentiorem cum Domino noſtro familiaritatem: applicent ſe ad huiuſmodi pedes butyro lauandos: communicantes eis aliquid deuotionis, quam habent, crebris admonitionibus, cõſilijs, & monitis ſpiritualibus: vt ad ſua interiora ingreſsi, ſua opera examiñent, culpas defleant, ac diuina myſteria meditentur: vt ſic nouum recipiant feruorem, ad progrediendum in ſuis laboribus. Cùm enim ſint vnius corporis membra: æquum eſt, inquit, vt ſicut eorum miniſterijs noſtra externa fulciuntur, ita noſtris ſtudijs illorum interiora repleantur. Ad idem iuuerit non parum: (quod noſter P. S. Ignatius in ſuis Conſtitutionibus præſcripſit) vt ipſimet Prælati, & ſeniores exerceant aliquando eadem miniſteria. vt hoc exemplo alios ſtimulent, opere ipſo oſtendentes, ſe non contemnere aut dedignari quod illi faciunt. Quamuis enim verum ſit (vt idem S. Gregorius ait) eos ordinarie occupari altioribus miniſterijs: tamen etiam vult Chriſtus D. N. vt ipſum imitentur, humiliantes ſeipſos ad abiectiora exercenda, cùm opus fuerit: memores quod eiſdem manibus & faciem lauemus, & pedes induamus: nec propterea ſpiritus celſitudine fruſtrabuntur: quòd ſe ad humilia officia exercenda dimittant.

d *Iob. 29.*

Parte 3. c. 1 § 19.

Lib. 19. c. 14

CAPVT XIV.

RATIO ET MODVS TEMPORALIA MVNIA *cum Spiritu & perfectione obeundi.*

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE deducemus aliqua documenta, ad reparandos defectus, qui maximè nocere ſolét huiuſmodi Religioſis. quorum defectuũ potiſsimus, & quaſi fundamentalis, eſt inquietudo ac deſolatio in ſua vocatione & ſtatu: quæ oritur ex Superbia & ambitione. quæ tamen prædictis conſiderationibus reparatur, plurimi faciendo ſtatũ ſuũ: ſiquidẽ maximè contẽptus in domo Dei, multò honoratior eſt in eius oculis, quã ſit maximus eorum, qui habitant in tabernaculis & aulis huius mundi. Qui tamen non propterea vel punctũ humilitatis &

reueren-

reuerentiæ ſubtrahere debent ei quæ altiorem locum occupationibus debetur. Humiles enim, cùm extolluntur, non euaneſcunt;ſed magis ſeſe dimittunt;nec ſe dignos reputant, qui Dei ſeruis miniſtrent:ſed potiùs gaudent,quod vltimum occupent locum,& ad pedes omnium ſe abijciant: ſequentes Apoſtoli Regulam,dicentis:ſi a *ſeruus vocatus es* ad Religionem, & vt alijs in ea ſeruias:*non ſit tibi curæ: ſed etſi poſſis fieri liber*, & ſtatum ſeruitutis relinquere:*magis eo vtere*:vt ſic in maiori humilitate viuas. b *Humilitas* enim (vt ait Eccleſiaſticus) *coram Deo inuenit gratiam,qui ab* humilibus *hominibus honoratur.*

1 Cor 7 21

Eccl 3 20.

DEPOSITA igitur inquietudine per conſtantiam & firmitatem in ſua vocatione:ſumma etiam diligentia conari debent, imperfectiones exuere, quæ ſolent externas occupationes comitari. vt apparet ex eo quod Marthæ euenit,cum Chriſto Domino noſtro,cùm dixit:c *Domine, non eſt tibi curæ,quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi, vt me adiuuet. Cui reſpondens dixit Dominus: Martha, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima Porrò vnum eſt neceſſarium.* In quo colloquio quatuor inſinuantur magni defectus, qui in huiuſmodi Religioſis poſſunt inueniri.

Luc.10.40

I. PRIMVS defectus eſt, quòd quemadmodum Martha ſororem ſuam Mariam iudicauit otioſam, ideoque conqueſta de ea eſt, quòd ipſam non iuuaret;imò ipſum Chriſtum quodammodo incuriæ notauit, quòd id non iuberet:ita hi Religioſi ſolent alios temere iudicare,quaſi otioſos;& neque charitatem,neque commiſerationem erga ipſos habentes;neque in occupationibus & laboribus ipſos iuuantes. Ipſi enim, vtpotè imperfecti, nullam occupationem iudicant laborioſam,niſi corporalem,quæ affligit,ac defatigat corpus. Ex quo prouenit:vt ſemper ſint pleni,querelis & murmurationibus contra alios; imò interdum contra ipſos Prælatos,quos notant negligentiæ, in attendendo ipſorum leuamini;& iubẽdo,vt alij eos iuuent. Quid autem hoc eſt aliud,ſi rem bene perpendamus:niſi temere iudicare ac murmurare de ipſomet Chriſto:cuius nomine Prælati ipſos gubernant; & improbare,quod ipſemet Dominus approbauit, defendens quietem illorum, qui rebus ſpiritualibus attendunt? Sic enim multò magis ipſos iuuant,quàm ipſi reliquos iuuent temporalibus ſuis occupationibus:eò quòd multo excellentiora bona illi ipſis communicent. Nam licèt pedes ſeruiant,& multum iuuent cor, cerebrum,& oculos:multò tamen plus pedes accipiunt ab eis,ad conſeruandum eſſe,quod habent, & bene ſuo munere vtendum. Et quamuis maiores,qui de rebus ſpiritualibus agunt, deſint nonnunquam officio ſuo;nec præſtent minoribus, quod aliàs deberent: debent tamen ſibi perſuadere, huiuſmodi defectus eſſe quaſi d *feſtucas in oculis alienis*; ipſorum verò temeraria iudicia, & murmurationes eſſe quaſi *trabes* in *ipſorum oculis*, quas præſtaret flere,& à ſe eijcere,ad amouendum dolorem, quem adferũt;

d Luc. 6 41.

& impedimentum, quod ponunt: ſiquidem cum eiuſmodi querelis nunquam bene præſtantur illa officia. e *Impleant* igitur (vt dixit Apoſtolus) *legem Chriſti, portantes alter alterius onera*, cum patientia & lætitia. Nam ordinariè ſi ipſi aliquid ab alijs tollerant, etiam habent in ſe, quod alij tollerent. e Gal. 6. 2.

QVOD SI altiùs harum querelarum radices reſpiciant, inuenient, vt plurimùm eas prouenire ex eo, quòd non ſint ſatis ſua humili ſorte contenti; aut, quòd refrixerit priſtinus vitæ feruor: & ideo horrorem laboris conceperint. Sicut Iſraelitæ conquerebantur & f *murmurabant contra Moyſen*, eò quòd illos per viam adeò aſperam & laborioſam duceret. Eſt autè res certa, diſplicentiam & tædium in officio; & ignauiam ac torporem in vita efficere, vt locuſtæ videantur gygantes; & labores ac difficultates paruæ, concipiantur vt intollerabiles. Quam tamen prauam radicem, ſi mortificent, & euellant: ſtatim quies & tranquillitas in officio, & feruor vitæ tantum illis animi addet, vt vel ipſos Gygantes deuorent, ſicut famelicus aliquis panem deuorat: eſuriunt enim laborare, & pati pro Chriſto: cuius amor efficit, vt vel grauiſsimum onus, illis videatur leuiſsimum. ſtudere etiam debent: vt mortificent modum quendam inuidiæ, quem illis adfert eminentia, honor, & quies, quam in alijs apprehendunt: quemadmodum filij Iacob magnum odium, & inuidiam conceperunt in fratrem ſuum Ioſeph, cùm audiuerunt g *manipulos, quos ipſi in agro ligabant, adorare manipulum ipſius Ioſeph.* Cumq; hi Religioſi vident, ſuas in Religione occupationes multò inferiores eſſe, quàm aliorum: quod eſt quodammodo illas adorare, & quaſi proſtratas ante eas iacere. Hinc inuidia oritur, turbationes, & querelæ. Humilitas tamen & charitas Religioſa animum eis addet, ad huiuſmodi inuidiam mortificandam, dicentibus cū magno Baptiſta: h *illos* fratres ſcilicet meos, *oportet creſcere, me autem minui*: illis locus excelſior competit, mihi inferior; gaudeo, me eſſe huius Religionis partem, & fratrem horum Religioſorum, quorum occupationes adeò ſunt præſtantes: vt dignæ ſint, quas homines venerentur & adorent. Eroq; particeps earum, cum non paruo honore meo; ſi eis ſeruiero meis occupationibus etiam humilibus. Sint feliciter fratres mei ſicut Maria ad pedes Chriſti, quandoquidem ipſe Dominus ita vult; felixq; ſors hæc eis obtigit: nolo ego eorum quietem turbare: ſed, quo potero modo ſicut Martha, illi ſeruiam. Cumq; non poſsim ad pugnam prodire, in qua licet animas lucrari: libenter domi hæreo, vt laborem & ſarcinas ſeruem eorum, qui ad pugnam prodierunt: ſcit enim Dominus legem illam cuſtodire, quam per os Dauidis conſtituit in Iſrael: quòd i *aqua ſit pars deſcendentis ad prælium, & remanentis ad ſarcinas, & ſimiliter diuident ſpolia.* His igitur & ſimilibus alijs conſiderationibus primus hic defectus reparatur. g Gen. 37. 8. h Ioan. 3. 30. 24. i 1. Reg. 30

AD ALIVD extremum declinant reliqui defectus: nam cùm hi Reli-

gioſi cum voluptate quadam applicent ſeſe ad officia temporalia, incidunt nonnunquam in ſecundum defectum obeũdi ſua miniſteria cum nimia ſolicitudine, anxietate, & turbatione. Quæ non à bono Dei ſpiritu, quo officiũ acceptarunt; ſed ab aliis vitioſis & imperfectis radicibus prouenit. Interdum quidem à naturali cõſtitutione nimis ſolicita, inquieta, & anxia; interdum etiam oritur à proprio amore, qui ſe his operibus facilè immiſcet: dum aliquod emolumentum, aut vanum finem reſpicit. Nimia enim deſideria hominibus placendi, aut honorem aliquem ex eis conſequẽdi, aut nimij timores eum amittendi, in cauſa ſunt nimię ſolicitudinis & anxietatis in ipſis actionibus: ita vt interiorem defectum potiùs admittant, quàm labãtur in exteriorem. Quare dixit Apoſtolus: k *ſi hominibus* cum nimia hac ſolicitudine *placere* vellem *Chriſti ſeruus non eſſem.*

k *Gal. 1. 10*

3. HINC *tertius* oritur defectus, cùm ſe nimijs, & ſupra vires occupationibus onerãt: ita vt multitudo ſpiritum obruat, contra conſiliũ Sapientis, dicẽtis: i *fili, ne in multis ſint actus tui.* Et k *qui minoratur actu*, & ſuas occupationes moderatur, *percipiet Sapientiã.* Nimiæ enim occupationes ineptum hominẽ reddunt ad orationem & familiaritatem cũ Deo: quia replẽt ſpiritũ curis pungentibus, & valde turbãtibus. Hæ nimiæ occupationes oriuntur interdũ ab aliqua vanitate: qua quis vult hominibus ſatisfacere; & obtinere apud eos opinionẽ diligẽtis, & ſoliciti. Interdũ nimia illa cura oritur ex indiſcreto zelo, quo iudicat, ſe Deo placere, ſi multum laboret, ſuisq; fratribus in multis rebus inſeruiat. Sed certũ eſt, nimietatẽ illi non placere: quã reprehendit in Martha, cũ ei dixit: l *turbaris erga plurima: cùm tamen vnum ſit neceſſarium.* vt ſc. omnes occupationes in eum finem dirigantur, vt ſoli Deo placeant; eiuſque ſolam voluntatem exequantur: ſic enim ſeſe mortificant, & radices euellũt vtriuſq; defectus. Cauendum tamẽ eſt: ne, vt hoc multarum occupationum extremum euitent, incidant in alterum otioſitatis: quod eſt multò deteriùs. Nam prætextu non ſe nimium onerandi: nec ſufficiens ſuſcipiẽt onus; & finito ſui officij pẽſo, etiãſi valdè limitato: hærebũt iunctis manibus otioſi, vt fugiãt laborẽ: nec ſint memores admonitionis Salomonis, dicẽtis: m *vade ad formicam ô piger, quæ cùm non habeat ducem à quo vrgeatur: congregat in meſſe, quod commedat.* Et, vt Plinius ait, ferunt ſæpè pondus corpore ſuo grauius, quamuis cum magna ſua quiete, & voluptate naturali, vt in alio loco expoſuimus.

i *Eccl. 11. 10.*
k *Cap. 38. 25.*
l *Luc 10. 41*
m *Pro. 6. 6.*

4. VLTIMVS defectus eſt, cùm pax & concordia cum reliquis Religioſis turbatur ex occaſione rerum ad ipſorum officia ſpectantium, prætextu ſcilicet eas conſeruandi; oſtendunt ſe enim arctiores & parciores, quàm expediat in eis diſtribuendis, aut in modo eas concedendi. Qui defectus euenire ſolet, aut ex cõditione, & moribus ſtrictioribus, aut colericis; aut ex minus prudẽti zelo, cooperto colore & ſpecie paupertatis, aut obediẽtiæ. Ea tamẽ

Tom. 1. tra. 2. c. 9.

(vt S.

(vt S. Dorotheus ad hoc propoſitum ait) eſt manifeſta ignorantia; & cõtra Dei Domini noſtri ac prudentum Prælatorum voluntatem: inſignis enim eſt deceptio: iacturam facere eius, quod eſt maius: vt, quòd minus eſt, conſeruetur: multoque maius bonum eſt pax propriæ conſcientiæ, & vnio cum ipſis Religioſis: quàm conſeruatio rerum temporalium, & executio ſuorũ officiorum in rebus huiuſmodi. Nam primum eſt bonũ ſpirituale; ſecundũ autem corporale & temporale; primũ Religionis ipſius ſubſtantiam cõſeruat; ſecundum verò eſt acceſſorium; primum eſt tanquam pars quarta eius ad quod tendimus: ſecundum autem quaſi octaua aut trigeſima. Non itaque erit prudentia iacturam facere rei adeò pretioſæ, vt vilior alia conſeruetur. Et contrarium (ait idem Sanctus) indicium eſſe, eos facere officium ſuum ob inanem honorem, aut vt placeant hominibus; aut quòd vitioſam aliquã proprietatẽ in res illas habeant. Cauendum tamẽ etiam illis eſt ab altero extremo, negligendi ſuum officium: vt aliquid prætermittant, quod ratione ipſius, aut ex præſcripto Prælatorum ſeruare debent; ſub eo titulo, vt vnionem cum omnibus ſeruent. Non enim eſt vnio veræ charitatis, quæ conſeruatur conculcando obedientiam, aut contemnendo bona comunitatis. Et qui non poſſet pacem & concordiam cum alijs ſeruare, niſi ipſe debito ſuo deeſſet; det ſaltem operam, ne ex parte ipſius deſit interna pax animæ, & charitas quam debet ſuis fratribus exhibere. Et ſic ſatisfecerit omnibus, quæ ſtatui ſuo Religioſo debet: adhibitis etiam medijs alibi inſinuatis.

Serm. 4.

Serm. 15.

Tom 2. tra. 3. c. 14.

Hos quatuor defectus vitabunt facilè Religioſi, ſi perſuaſerint ſibi, ſuſcipere ſe hæc officia & occupationes externas, tanquã media propriæ ſuæ perfectionis iuxta naturæ ſuæ talenta & propenſionem. Quamuis enim Religio quærat etiã aptam horum officiorum executionem, in totius Cõmunitatis vtilitatem: præcipuè tamen intendit ſpirituale ſuorum filiorum bonum: neque cum animarum eorum detrimento vult aliquod augmentum rerum temporalium. n *Quid enim prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur: anima verò ſuæ detrimentum patiatur?* Et (vt S. Laurentius Iuſtinianus ait) in die obitus nihil proderit, monaſterij reditus auxiſſe: ſi adſuit aliqua ſpiritus iactura. Nam vt temporalia emolumenta quæruntur: debent etiam ſpiritualia quæri, iuxta illam Saluatoris noſtri ſententiam: o *hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Attendendum ſcilicet eſt temporalibus: non prætermiſsis ſpiritualibus. imò hæc primo loco tanquam magis neceſſaria & præſtantiora collocari debent: cùm ipſe DOMINVS dixerit: p *Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis.*

n *Mat. 16. 26* *De diſc. Monaſt. conuer. c. 21.*

o *Mat 23. 23*

p *Mat. 6. 33.*

Ex QVO fit, vt huiuſmodi Religioſi talia officia obeuntes, debeant quotidie tempus orationis & recollectionis accipere, quod erit neceſſarium ad

ſpirituale animarum ſuarum bonum conſeruandum;& præcipuè diebus feſtis:in quibus ſtudioſius tradere ſe debent exercitijs deuotionis, occupationibus temporalibus omiſsis,quæ non ſunt præcisè neceſſariæ. Omnia enim tempus proprium habent. Et bonus Religioſus aliquo tempore debet ſe oſtendere laboris amicum;alio verò ſtudioſum recollectionis. Quod ſuadet Hugo de Sancto Victore, dicens:quò magis decens videtur quies in diebus feſtis;eò magis laudanda eſt occupatio in cæteris per hebdomadam dieb. Ita vt qui in diebus feſtis non amat quietem,indiciũ det ſuæ leuitatis; ſicut qui alijs diebus non amplectitur occupationes,dat indicium ignauiæ ſuæ,ac torporis.Leuitas enim in cauſa eſt,cur carnales nunquam quærant Sanctã quietem: & ignauia efficit, vt nunquam amplectantur bonam occupationem. Quamobrem ſtudioſè diſtinguenda ſunt tempora : vt enim opus prauum nunquam eſt laudabile;ita bonum opus extra tempus factum,eſt vituperandum.Decens itaque erit,vt huiuſmodi Religioſi diebus profeſtis maneant in ſuis officinis;feſtis verò,quando ſunt ab ocupationibus liberi, ſint frequentes in templo,glorificantes Deum, ob accepta ab eo beneficia, ſimul cum reliquis,qui ex officio ſunt ad templum frequentandum dedicati.

De Inſtit. Monaſt. c. 4. S. Bonau in ſpec. diſc. c. 5.

CAPVT XV.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN ORATIONE *mentali, & ſtudium Recollectionis cordis in omnibus exercitijs ſpiritualibus.*

VI SORTEM ET PARTEM MARIAE IN RELIGIONE ſequuntur:duplici via pergere ſolent iuxta duos modos Orationis, mentalis ſcilicet ac vocalis. Aliqui enim vel ex Regulæ Inſtituto, vel ex Dei ſpeciali vocatione aliquot horas expendunt in oratione mentali : quæ complectitur meditationem & contemplationem Diuinorum myſteriorum, rerumque omnium affectus deuotionis excitantium. Quæ oratio adeò eſt propria Status Religioſi, eò quòd ſit Diuino obſequio mancipatus:vt Sanctus Ioannes Climachus hunc ſtatum definiens dixerit : Monachum eſſe, qui ſemper habet ſpiritum in Deum eleuatum;& orat in omni loco,tempore,& negotio.Oratio enim,teſte Sancto Chryſoſtomo, eſt anima & ſpiritus vitæ Religioſæ, ac perfectæ ; quæ conſeruat, auget, ac perficit Caſtitatem, Paupertatem & Obedientiam;& mutuam inter oẽs coniunctionem,ac reliquas virtutes huius ſtatus proprias.

Cap 1.

Li.1. de orãdo Deum.

Et S.

Et S. Bonauentura ait: Religiosum non frequentantem huiusmodi orationem, gestare animam mortuam in corpore viuente; aut esse tanquam corpus sine anima: habens quod externum est in Religione; absque eo, quod est internum. Sed quoniam de præstantia orationis mentalis fusiùs egimus in tribus alijs nostris libris, id nunc solùm adferemus, quod Cardinalis Caietanus ad hoc propositum adfert. Is enim in cera Scholasticæ Theologiæ inueniens mel Theologiæ mysticæ, ex vtroque fecit fauum dulcissimum. quem proponit omnibus Religiosis; eosque ad gustandum & in opus deducendum inuitat, hisce verbis: Deuotio (vt S. Thomas ait) duas causas habet intrinsecas: alteram ex parte meditationis Dei & beneficiorum eius; alteram ex parte meditationis propriorum defectuum. In prima sunt bonitas, misericordia, charitas, &c. Dei erga hominem, & me; beneficiaque Creationis ad imaginem suam. Redemptionis; baptismi, inspirationum, vocationum per se vel alios, expectationis ad pœnitentiam, Eucharistiæ, præseruationis à tot periculis animæ & corporis, Angelicæ custodiæ, & reliquorum beneficiorum singularium. In secunda sunt defectus culpæ & pœnæ, tam in præterito, quàm in præsenti, labilitas ad peccandum, dissipatio propriæ substantiæ, assuefaciendo cogitatus & voluntates & inclinationes aliarum suarum virium ad malum, habitatio in regione longinqua ab amicitia & conuersatione Diuina, peruersitas affectus magis temporalia quàm Spiritualia commoda, vel incómoda sentientis; nuditas à virtutibus, vulnera ignorátiæ, malitiæ, infirmitatis, & cócupiscentiæ, vincula manuum & pedum, operum scilicet & affectuum, in tenebris, in fœtoribus & amaritudinibus esse, nec horrere: vocem pastoris interius nõ agnoscere: & quod omnibus peius est, Deum pro inimico & hoste toties elegisse, mortaliter peccando, & propterea tantam eidem iniuriam fecisse, vt pro Deo refutatus sit, factusque noster Deus sit venter, aut pecunia, aut delectatio, &c. Ex huiusmodi namque meditationibus quæ quotidianæ esse debent Religiosis, & Spiritualibus personis, omisso vocalium orationum multiloquio voluntario, deuotio aliæque consequenter gignuntur virtutes: nec Religiosi, aut Religiosæ, seu Spiritualis etiam nomine vocari potest, qui saltem semel in die ad huiusmodi se non transfert. Quomodo namque effectus absque causa, finis absque medio, insularis portus absque nauigatione haberi nequit: sic nec Religio in actu absque frequentatis actibus suarum causarum, mediorum, ac vehiculorum. Hæc vir ille doctissimus. in quibus non se minus pium ac deuotum ostendit; quàm in alijs locis subtilem & acutum. Docet enim hic Religiosos studijs valde deditos vt etiam quotidie scientiæ & exercitio orationis ac deuotionis diligenter studeant: nam sine oratione ac deuotione vana esset eorum Religio.

Opusc. de perfect. vit. c 5

S. Tho. 2. 2. q. 80. a. 3. Caiet. ibi.

IN eundem scopum tendit etiam illa pars orationis, quam dicimus vo-

calem:in qua Religioſi ſeſe exercent,dum Canonicas horas perſoluunt,ſiue priuatim ſicut alij ſacris ordinibus inſigniti:ſiue eas in choro cantãtes, ſicut Eccleſiaſtici ad id conſtituti:à quibus laudabilem hanc conſuetudinem acceperunt,tanquam medium ſuæ perfectionis.Eritque talis oratio eis vtiliſſima,ſi conentur tali ſpiritu eam exercere, vt etiam ignis deuotionis eos inflammet.Nam(vt S.Bonauentura ait)omnes externæ cæremoniæ chori,officij diuini,& aliorum ſacrorum miniſteriorum, niſi cum debita deuotione peragantur, ſunt quaſi murus ex lapidibus abſque calce, aut bitumine illos coniungente,confectus;& tanquam lampades virginum ſtultarum,non habentes oleum,quo lumen foueatur. Arida eſt omnis Religio, quæ non oleo iſto ſaginatur,inſtabilis eſt bonorum operum ſtructura, quæ deuotæ orationis frequentiâ non compaginatur: nam, oratione deficiente, facilè ruet. Et quicunque multum intepeſcit in huiuſmodi exercitio,magno ſe periculo exponit deficiendi à ſua vocatione. Nam, vt Propheta dixit, a *paries erectus abſq; temperatura*,qua lapides coniungantur, cito *caſurus eſt*; & b *domus fundata ſuper arenam cùm deſcendit pluuia,& flant venti*,facilè *cadit*.

Opuſc. de ſex alis Seraph. c.3.

a *Ezec 13.11.*
b *Mat.7.26.*

§. I.

SED QVONIAM de horis Canonicis proprius inſtituetur tractatus in quarto tomo,eò quòd magis propriæ ſint Eccleſiaſticorum : nunc eam tantùm cordis recollectionem proponemus , quam adhibere debent Religioſi,qui a *elegerunt optimam* illam *partem,&* VNVM illud, quod *Maria elegerat*: in quod omnes ſuas intentiones & conatus dirigere debent:renuntiantes,& ſtrenue mortificantes omnem ſolicitudinem,turbationem,& effuſionem cordis,quæ huic VNI aduerſantur. Nam (vt S.Dionyſius a t) eorum vocatio eſt: VNVM *ipſum ambire,& ad ſacram monadem cogi*. renuntiantes non ſolùm vitæ diuiſæ coniugum ; ſed etiam imaginibus & phantaſijs cordis, quæ ſunt domeſtici deuotionis hoſtes; & fures eam deprædantes & è domo ſua expellẽtes. Ipſa enim experientia nos docet,quòd etiam dum ſumus in occultiſsimo loco recollecti,ſolet cor noſtrum fieri Marthæ ſimile, ſolicitum, turbatum, & in res plurimas effuſum. Quemadmodum ait ſanctus Iob:b *cogitationes meæ diſſipatæ ſunt,torquentes cor meum* excitantes me à ſpirituali meæ recollectionis ſomno. Nec tamen propterea animus tibi abijciendus eſt, ſed magna vi & fortitudine eas omnes reducere debes ad VNVM, qui eſt Deus: totam tuam attentionem & intentionem collocans in eo.

a *Lu.10.39.*

Eccleſ. Hierarch.c.6.

b *Iob.17.11.*

ESTAVTEM ſummi momenti,vt ſemel tibi perſuadeas: hanc attentionem valde tibi eſſe neceſſariam. Primum, propter infinitam Dei Maieſtatem,in cuius conſpectu verſamur,& cum quo loquimur. Eſt enim ſumma inciuilitas,cogitare coram Deo,quod puderet coram hominibus loqui:aut

I.

cum

cum Deo loquentem; eum, ſemiuerbo prolato, deſerere: & conuertere te ad loquendum cum vili mancipio. Quid igitur dices, ſi aſpicias extremã tuã vilitatem? Hæc enim cogit, coram immenſa Dei magnitudine teipſum contrahere & proſternere; nec c *audere*, ſicut ille Publicanus, *oculos ad cœlum leuare.* Quomodo igitur audebis effundere oculos ſpiritûs ad ea, quæ geruntur in terra? Seraphin velant faciem, & oculos ſuos in conſpectu Dei, ob ſummam reuerentiam, quam ei exhibent: & tu non velabis tuos, ne ad rem aliquam eos conuertas, quæ te ſeparet à Deo? d *Elias operuit vultum ſuum pallio, cùm audiuit Dominum venientem.* Et non operies tuum, ac te recolliges, videns ipſum Dominum eſſe, cum quo loqueris? Huc accedit dignitas & excellentia ipſius operis: nihil enim eſt in terra præſtantius, quàm familiariter cum Deo agere, eum diligere, laudare, & cum illo ſe vnire. Quare per excellentiam vocari poteſt opus Dei, & oratio Dei: vt propterea deceat eam fieri attentione ac reuerentia, qua par eſt: ne noxia tibi reddatur. ſiquidem e *maledictus eſt, qui facit opus Domini negligenter.* Quod ſi operis excellentiæ adiungas neceſsitatem eius, qua tu laboras: hæc te multum impellet ad eam, vt oportet, faciendam. Mendicus enim, qui fame premitur, nec poteſt manuum labore cibum ſibi acquirere, niſi mendicando: ipſa neceſsitate feruens efficitur in mendicando: & qui nouit ſuas neceſsitates & pericula ſpiritualia, exiguas etiam vires, & fortitudinem ad ea reparanda: is valde impellitur ad feruenter orandum: ne ipſa f *oratio*, qui in remedium ſuæ miſeriæ dirigitur, *ei fiat in peccatum* Si vitæ breuitatem reſpicias, & agoniam, qua orãt qui ſunt in mortis periculo conſtituti: hoc etiam permouebit te ad orandum cum ſpiritu: cùm neſcias, an hæc ſit vltima tuæ orationis hora. Et quamuis non ſit: ſatis eſt magna miſeria, non te continere intra teipſum breui illo tempore, quod accipis ad orandum. Et iure optimo reprehendet te Dominus, & obijciet: g *ſic non potuiſti vna hora vigilare mecum?* Attende, quàm multas horas Christvs Dominus noſter expendebat in oratione, nec qualicunque, ſed h *in oratione Dei*: digna ſcilicet eius, qui orabat; & cui offerebatur.

Et ſemel quidem cum tanto feruore i *orauit*, vt cum ſummo ſuo gaudio fuerit *transfiguratus*; & iterum k *factus in agonia, prolixiùs orans, ſanguinem* ſudauerit. Cùm igitur id totum factum fuerit in tuum exemplum: ne cum ignauia ac tepiditate facias, quod Saluator tuus cum tanto fecit feruore, non ſuæ, ſed tuæ voluntatis cauſa. Attende item: quam multas horas expenderint ſancti in hoc fruenti exercitio, ob ingentem eius æſtimationem. Nec ſolum præcedentes reſpicias ſanctos, ſed etiam multos præſentes: qui, dum tu in choro, aut in cella es totus diſtractus: illi ſunt quidem corpore in eo loco, ſed corde ſunt in cęlo. Excitent igitur te hæc exempla, vt tuas cogitationes recolligas, dum oras; ſaltem ob tuum propriũ emolumentũ; &

2.

c *Luc.* 18. 13.

d 3. *Re.* 19. 13

3.

e *Ierem.* 48. 10.

4.

f *Pſa.* 108. 7.

5.

g *Matth.* 26. 40.

6.

h *Luc.* 6. 12

7.

i *Matt.* 17. 2.
k *Lu* 22. 43

8.

vt cœlestibus delitijs fruaris: quibus præcedentes Sancti, & nunc etiam feruentes tui socij fruuntur. Posito enim tibi esse orandum, magnæ prudentiæ est conari talem orationem habere, vt obtinere possis centuplum, quod in illa communicat Deus. Labore etiam, quem initio orationis adhibueris ad te recolligendum, obtinebis ad eius finem magnam refectionem spiritus.

l Eccle. 7. 9. Propterea enim dixit Salomon: l *Melior est finis orationis, quàm principium.* Quod si miserum est, non euadere hominem peritum eius scientiæ, aut artis, cui dat operam: quantò erit maior miseria, quod quis à Deo ad hanc artem & scientiam scientiarum, ad orationem scilicet, & familiaritatem cum Deo vocatus: sit tamen semper quasi Tyro, eò quòd non bene recolligat cor suum? Quod si initio tuæ conuersionis Deus hoc te affecit beneficio, vt esses in oratione collectus ac deuotus: maior miseria est, quod tuâ culpâ tanto bono sis priuatus: quemadmodum illi, de quibus S. Augustinus, quod primis diebus orent feruenter; deinde, tepidè; postea, frigidè: ac denique negligenter. Denique ad hoc studium & solicitudinem impellere te debet, quòd videas maximam attentionem & conatum: quo Dæmones impedire te & retrahere ab oratione contendunt. Est autem iustum, & æquum, te esse prudentem sicut serpentes: vt quemadmodum ipsi inuigilant ad te effundendum ac distrahendum: ita tu omnem adhibeas diligentiam, vt mentem tuam collectam & stabilem serues. Decem his rationibus persuadere tibi debes, quanti sit momenti hæc mentis recollectio; & omninò credere, quòd teipsum effundere, sit te odisse; recolligere autem, sit te amare. Id enim significauit Salomon, dicens: m *Qui possessor est mentis, diligit animam suam:* plurima enim bona sibi comparat, qui potestatem ac dominium super suas potentias habet. Contrà verò *anima dissoluta* semper *esuriet.* Non enim habet vitalem cibum. Et n *cor fatui est quasi vas confractum, & omnem sapientiam non retinebit.*

In Psal. 65. 10.

m *Pro. 19. 8. 15.*

n *Eccli. 21. 17.*

Ex Qvo fiet, vt si fueris prudens, ita exerceas reliqua tui status opera, vt cor tuum semper maneat integrum, non diuisum; & suarum cogitationum Dominium retineat, vt eas applicet ad familiaritatem cum Deo habendam, statim atque constituta hora imminet, dimissis alijs omnibus occupationibus: vt huic familiaritati te totum tradas. Eum in modum, quo Maria, etsi occupata esset cum multis, qui venerant ad ipsi condolendum ob mortẽ fratris: statim tamen atq; soror Martha ei dixit: o *Magister adest & vocat te: illa surrexit citò &*, hospitibus relictis, *venit ad Iesum, & cecidit ad pedes eius.* Quare etsi valde sis cum hominibus occupatus, debes eos dimittere: (præcipue cum tales occupationes tantum sunt ob ciuiles mores) vt ad tuam orationem, ad chorum, & reliqua spiritualia exercitia, in eo momento te conferas, quo Deus te vocat: siue id fiat signo campanæ, siue à Religioso ad id constituo; aut interna inspiratione, quæ te ad id faciendum mouet efficaciter.

o *Ioan. 11. 29*

citer. Nec vacat mysterio, quod Martha solicita & turbata erga plurima vocet Mariam, vt accedat ad pedes Christi. significat enim, quòd ipsæmet occupationes nos prouocent, vt ipsis ad tempus relictis, accedamus ad agendum cum Domino nostro: nam ipsimet occupationi valde expedit auxilium, quod ab ipsa oratione ei accedit. In eo quoque aliquid latet mysterij, quòd hospites, qui Mariam occupabant, videntes, eam, ipsis relictis, abire ad Christum, secuti sunt eam: quæ tamen, nulla illorum ratione habita, cum peruenit ad Christum, ad eius se pedes prostrauit. Naturale est enim, vt cùm descris occupationes, orationis habendæ causa, illæ etiã te sequãtur, & occupent memoriam tuam; ita vt vix euadere possis earum importunitatem. Debes igitur viriliter eas fugere, & nihili eas faciens, proijcere te qua poteris quiete ad pedes Dei tui, cui tuas proponas necessitates. Quòd si adhuc fuerint importunæ, vt non pergas in oratione: non debes feruorem relaxare; sed earum potiùs importunitate prouocari, ad clamandum maioti feruore ad Deum, vt tibi subueniat. Eum in modum, quo sacrum Euangelium ait de quodam cæco clamante ad Christum transeuntem: p *Fili Dauid miserere mei.* Et *quamuis qui præibant increparent eum, vt taceret. Ipse verò multo magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei,* donec ipse *Iesus iussit, illum adduci ad se,* fecitque eum sui voti compotem. Quemadmodum autem cæcus ille non voluit disputare cum illis, nec audire eos, qui ei dicebant, vt taceret; sed nihil eis respondens, vocem magis extollebat: ita non debes cum tuis cogitationibus & importunis imaginationibus disputare; sed, illis prætermissis & contemptis, orationis tuæ filum continuare: ex earum importunitate occasionem accipiens ad orationis feruorem magis augendum. Nunquam enim cogitationum agmen tibi nocebit, etiamsi tanquam q *muscæ* accedant ad *perdendam suauitatem vnguenti* fragrantissimi ac pretiosissimi deuotionis: si eas semper abigas, nec pacem vllam ita cum eis ineas; vt aduertens eas patiaris in corde tuo hærere. Quòd si eis resistendo, perseueres: Deus laborem tuum remunerabit: r *abscondens te in abscondito faciei suæ.* quò non peruenit *conturbatio hominum. Et proteget te in tabernaculo suo à contradictione linguarum:* quia earum murmur non inuenit ibi aditum. Opus enim est eius omnipotentiæ ac misericordiæ, præsentiam suam & amicam iucundamque faciem orantibus ostendere: dans eis tantam quietem, vt nihil tunc eos perturbet. Et hunc fauorem exhibere solet Religiosis: qui, vt ipsi cum quiete seruirent, mundi strepitum reliquerunt: modò tamen ipsi, quantum in se est, abscondant se ad orandum eum in modum, quem Christus Dominus noster insinuauit, cùm dixit: s *cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito.* quod aiunt SS. Patres fieri posse, siue in cella, siue in choro, siue in campo: modò tuũ ingrediaris cor; tuorumq; sensuũ ostia claudas; ac solùm respicias Deũ tecũ ibi prẽsentẽ. Cũ eo loquere, tuasq; propone necessitates; supplex orans, vt abscondat te intra se, nequid accedat, quod te perturbet.

p *Luc.* 18. 38.

q *Eccl.* 10. 1.

r *Psal.* 30. 21.

s *Matth.* 6. 6 *SS. Hilar. Cant.* 5. *in Matth. Aug. con.* 10 2. *in Psal.* 3. *Ambros.* 6 *de Sacram.* c. 3. *Cassiodor.* 6 c. 32.

§. 2. *Alia deuotionis exercitia.*

EADEM QVIES & recollectio procuranda etiam est in reliquis vitæ contemplatiuæ exercitijs, quæ comitantur & fouent ipsam orationem; sunt que valde propria Religiosorum sequentium partem Mariæ, de qua dicitur, quòd a *sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius.* Id quod tesle S. Thoma varijs perficitur exercitijs. *Primum* est, audire concione[s] aut exhortationes spirituales, quæ fiunt de more in Religionibus, accõmodatę ipsis Religiosis. Quemadmodum enim Christus D. N. duobus concionũ generib⁹ vtebatur; alijs toti plebi cõmunibus, quibus & ipsi Apostoli fruebantur; alijs verò specialibus ad solos discipulos spectantibus, in quibus ea docebat, quę ad ipsos spectabant: vt videre licet in prolixo illo sermone, quẽ habuit in cœnaculo: quo eos est cõsolatus, animauit, ac docuit quę pertinebant ad b *mutuam inter se dilectionẽ*, ad custodiã mandatorũ suorũ, ad fiduciã, & frequentiã orationis, aliaq; valde perfecta. Ita etiã præter publicas cõciones, quæ ad populũ Christianũ habentur in Ecclesijs, refert plurimũ, esse alias magis particulares pro solis Religiosis, siue viris siue fœminis: quibus stimulentur ad proprij status perfectionem; & nominatim ad eam, quam Christus Dominus noster in prædicto post cœnam sermone commendauit. Et huiusmodi exhortationes ita sunt audiendæ, quasi ipsemet Christus eas haberet. Ipse enim ad cor loqui solet verba, quæ aure percipiuntur; & seminat semen suum in terra bene culta, vt fructum proferat centuplum, proficiendo quotidie in ea perfectione, quam profitetur.

a *Lu 10. 39.* I.

a 2. q 180. a. 3. ad 4.

b *Ioa 13 34.*

2. AD idem exercitium spectat etiam familiaris cum Prælatis, aut Confessarijs, aut spiritualibus Patribus collatio & cõmunicatio: quæ vtilior esse solet; & quasi gradus quidã ad familiaritatẽ cũ ipso Deo. Nam (vt S. Greg. ait) generales sermones & exhortationes, quæ habentur ad multos simul, nõ semper sunt adeò accommodatæ necessitati cuiusque: sicut illa, quæ fit priuatim ab eo, cui talis necessitas est nota, suamque exhortationem dirigit ad subueniendum ei. Quamobrem Christus Dominus noster non solùm prædicabat in Synagogis, in montibus alijsque publicis locis; sed accedebat etiã interdum ad particulares domos, vbi documenta & consilia tradebat valde proportionata eorũ necessitati. Et ipse Apostolus fatetur, se c *docuisse publice & per domos, nocte ac die; & monuisse vnumquemq;* prout cuiq; expediebat. Huiusmodi.n. particularis instructio est, quæ procul dubio maximè prodest ad vitia ex radice curanda, & virtutes eius statũs proprias inserendas. Ex quo apparet ingens Religiosorũ bonũ: vt qui intra domũ suã medicum habeant, qui eis medeatur; Magistrum, qui doceat; Consiliarium, qui consulat; Confessarium, qui eorum peccata audiat, & ab eis absoluat; & spiritualẽ Patrem, à quo in ijs suis exercitijs dirigantur. Et quod seculares ex domibus suis ad Religionẽ accedũt, in qua sunt viri eminentes ad hæc officia præstãda, vt cũ

3. *par. Pasto. c 1.*

c *Act 20. 20. 31.*

eis

eis de ſuis neceſsitatibus agant: id inquam Religioſi habẽt intra ſuas portas, & ad manum. Semper enim & in ſingulis Conuentibus habet prouidentia Diuina aliquem, vel aliquos: qui Duces aliorum eſſe poſsint, cum illorum magno ſolatio. Eſſet autem valde dolendum: ſi domeſtici non vterentur bono, quod externi apud ipſos quærunt, & inueniũt. Quibus aptatur quod Saluator noſter dixit ſuis ciuibus in Nazareth: d *multos leproſos fuiſſe in Iſrael ſub Eliſæo Propheta & neminem eorum mundatum eſſe*: quia nemo ad eum acceſſit: *niſi Naaman Syrus*, qui à remotis Syriæ partibus venit, vt ſanitatẽ peteret, quam obtinuit. Ita vos non vultis fructũ ex mea doctrina capere: quem homines reliquarũ ciuitatũ cum magno ſuo cõmodo accipiunt. Agnoſcat igitur Religioſus bonũ, quod intra ſuã domũ habet; audiatq; cum ſpiritu doctrinã Patris, & Magiſtri, quẽ Deus illi aſsignauit; & cõfidat Sapientiæ diuinæ: quòd per eos docebit ipſũ, quod magis ei expediet, vt perfectus euadat.

d *Luc.* 4. 27.

Aliud ſpirituale exercitium, in quo etiam auditur verbum Dei, eſt lectio ſacrorũ ac piorum librorum: quæ etiam eſt valde propria Religioſorũ æquumq; eſt, eos habere deſtinatum tempus ad eam, ſicut ad orationem. Iuxta ſententiam. n. Sanctorũ: quemadmodum in oratione nos cum Deo colloquimur: ita in lectione Deus loquitur nobiſcum: & quod liber omnibus dicit, ſenſim applicat & accommodat internè ei; qui, vt oportet, ipſum legit. Et quemadmodum valde periti & eruditi viri quotidie aliquid legunt in libris ſuarũ facultatũ; vt vel aliquid diſcant, vel memoriã renouent eorũ, quæ didicerunt: ita & multò ampliùs perfectionis ſtudioſi debent quotidie in libris ſpiritualibus legere. Et quamuis id non faciant, vt veritates aliquas nouas addiſcant: cõferet tamẽ lectio illa ad nouas illuſtrationes, noua ſenſa, affectus virtutum, nouam famem ac ſitim rerum æternarũ à Deo obtinenda. Meminerit Religioſus, quod hoc ipſum nomen monet, quantam huius exercitij curã habere debeat. Nam (vt S. Iſidorus ait) illud nomen deducitur à relegẽdo: quia (vt explicat S. Thomas) frequenter debet legere, & in corde ſuo ea euoluere, quæ ad cultum Dei & propriam ſtatũs ſui perfectionẽ pertinent. Legat igitur primùm in libris; & poſtea, quæ legerit, ruminet ac meditatione digerat; & ipſa imitatione in cor & viſcera ſua immittat.

3.

D Auguſt. in Pſal. 65. D. Iſid. lib. 3. de ſummo c. 1. S. Bern. ſer. 50. ad ſorores.

Lib. 10. Ethimol c. 17. 2. 2. q. 81. a. 1.

Veniamvs ad alia exercitia circa Sanctiſsimum altaris Sacramentum: quod eſt ſupremus deuotionis ac perfectionis fons; quam tribus vijs cõmunicat: per ipſam ſc. ſacrã cõmunionem, per Sacroſanctũ Miſſæ Sacrificiũ, & per viſitationes, quæ fiũt in ipſa Eccleſia: cùm nos in eius cõſpectu collocamus. In omnibus aũt his modis præferuntur cæteris Religioſi, et ãnõ Sacerdotes: eò quòd ſuprenũ hunc Dominũ habeant hoſpitẽ, & cõtinuum habitatorẽ intra domos ſuas: vt nõ ſit eis opus, ſicut ſecularibus, ex proprijs domibus exire, vt ad templa ſe conferant. Ideoq; Religioſi poſſunt facillimè ſacrũ Miſſæ quotidie audire; & ſæpius in die viſitare, & orationẽ ſuã coram

4.

Sanctiſsimo Sacramento habere, & diutiùs in Eccleſia hærere, ac frequentius, quàm ſeculares, communicare: caſtitas enim & eius ſtatûs perfectio ad id inuitat, vt expreſſe S. Dionyſius docuit, dicens: monachis dari conſueuiſſe ſacram Communionem in ipſo ſuo ingreſſu: vt intelligerent: alio, quã ſanctus Populus, modo, ad Communionis Diuinæ participationem admittendos, hoc eſt, quòd debeant frequentiùs communicare, quàm iuſti Seculares. Si enim adeò fuit fortunata domus Zachæi, propter vnicum Chriſti Domini noſtri in eam ingreſſum; & caſtellum Bethaniæ, domuſque Marthę & Marię, ob frequentem ad eam acceſſum eiuſdem Domini: quantò felicior erit domus Religioſorum, ad quam idem Dominus quotidie ingreditur; & continuè in ea habitat cum eadem charitate, & omnipotentia, qua ad illa loca accedebat? O quàm aptè Religioni accommodatur, quod ſit domus Zachæi: quod ſignificat iuſtificatum, iuſtum aut purum: eſt ſiquidè domus animarum iuſtarum, mundarum ac iuſtificatarũ per diuini huius Sacramenti præſentiam: cuius virtute e *ſalus huic domui facta eſt*, & habitantibus in ea, qui ipſum honorãt, & venerantur, eiuſq; regia præſentia fruuntur. f *Beatus*, inquit Scriptura diuina, *homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino.* Quomodo igitur non erit beatus Religioſus, qui poteſt quotidie vigilare in ipſa domo, in qua Sapientia incarnata habitat: licèt velo Sacramenti tecta? Nam verè, qui viua fide eam viſitat, & inuenit, eiuſq; præſentia fruitur: inuenit vitam & ſalutem ſpiritualem, ſitq; omniũ ſuorũ votorum cõpos. Gaudeat igitur Religioſus, bonaq; ſorte, quæ ei obtigit, fruatur tribus illis modis, quibus ſanctiſsimũ Sacramẽtum dona ſua communicat. De hoc. n. iuſtitiæ Sole intelligitur, quod dixit Eccleſiaſticus: g *tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exſufflans, & refulgens radijs ſuis, obcæcat oculos.* Montes ſunt Religioſi ob Sanctitatis celſitudinẽ, quã profitentur: hos exurit Sol iuſtitiæ radijs accenſi ſui amoris tripliciter: nunc per ipſam cõmunionem; cũ eam ſuſcipiunt; nunc per ſacrũ Miſſæ: cũ eam audiunt; nunc per orationẽ: cum ipſum Sacramentũ viſitãt, & in eius præſentia ſe cõſtituunt. quod licet tectum nube ſpecierum Sacramentalium: tantum tamen ex ſe mittit ſplendorem cœleſtibus ſuis illuſtrationibus, vt intellectũs obumbret, & oculos curioſos obcæcet: vt ſeſe dedãt & ſubijciãt, credẽdis eius diuinis myſterijs.

5. SVPEREST adhuc exercitũ aliud ſpirituale valde vtile: *Examen* ſc. cõſcientiæ quotidianum: eſt. n. hic modus quidã practicæ orationis: cuius finis eſt cognitio ſui ipſius, ſuarũq; culparũ & imperfectionũ; vt altiùs in humilitate fundetur, & cordis puritatẽ obtineat, vt ſe ad Confeſſionẽ præparet, & admiſſos defectus emendet, & in futurũ abſtineat, & in ſuo profectu ſpirituali vlteriùs progrediatur. Et ſic executioni mãdatur, cp faciebat Dauid: h *meditatus ſũ nocte cũ corde meo, & exercitabar & ſcopebã ſpiritũ meũ.* Hæc enim medi-

C. 6. de Eccl. Hierarc. p. 3.

S. Hieron de nomi. Hebr. in Matth.

e Luc. 19. 9.

f Prou. 8. 34.

g Eccl 43. 4.

h Pſal. 76. 7.

tatio

tatio non ſiſtit in inueniendis peccatis;ſed cor ipſum exſtimulat,ad ſentiendum dolorem ac deteſtationem eorum,& ad purgandum ſpiritum:eijciendo ex eo huiuſmodi ſordes, vt ita mundus remaneat. Quod ſi adſit ad culpam aliquam valdè addictus affectus,vt ſolet ærugo ferro adhærere: alia lectio habet:*limabam ſpiritum meum*:idcoque talem affectum limare debet, & à ſuo ſpiritu euellere,adhibita lima mortificationis : ne nouas iterum culpas eructet.Hic orationis modus eſt accommodatus tempori veſpertino,finitis ſcilicet totius diei actionibus.Quamuis maioris eſſet perfectionis, ſi adhiberetur ad finem actionum præcipuarum:quaſi illas reuidendo, vt defectus in eis admiſſi facilius deprehendantur. Aut ſaltem bis,aut ter in die, ad maiorẽ puritatem conſequẽdam.Sed quoniam pro his omnibus exercitijs alibi tradidimus documenta magis particularia:ibi licebit Religioſo Lectori ea videre,ſi cupiat vtiliter ea peragere.

CAPVT XVI.

PERFECTIO RELIGIOSORVM IN CORRIGENDIS *aliorum defectibus, & acceptanda ſuorum correptione.*

MEDIORVM, QVAE RELIGIO, AD SVI CONSERVATIONEM, & filiorum ſuorũ perfectionem obtinendã,habet;illud eſt vſitatiſsimum, valdeque neceſſarium: correctionis ſcilicet,ad reparandas & præueniendas culpas ac defectus contra votorum ac Regularum obſeruantiam, de quibus hactenus egimus.Quamuis autem de hoc medio fuſiùs actum ſit in Tomis præcedentibus, eò quòd omnibus Chriſtianis cuiuſuis ſtatus commune ſit:nunc tamen id præponemus, quod eſt Religionum, magis proprium : in quibus ordinariè ſunt conſtitutæ Leges ac Regulæ obſeruandæ in ipſa correctione,& punitione defectuum : eò quòd,attenta humana imbecillitate,illa ſit valde neceſſaria:cùm Sapiens dixerit:a *Septies* in die *cadit Iuſtus*; Et S.Iacobus Apoſtolus dixit: b *in multis offendimus omnes*. Sed quoniam huiuſmodi Regulæ,& conſuetudines pro varietate Religionum,variæ ſunt ac diuerſæ: operæ pretium erit vnam quandam hic ponere ex ipſo Sacro Euangelio deſumptam: in qua minimùm debent omnes conuenire; & ex eadem deduci poterunt particularia, quæ ad ſingulas Religiones pertinent. Ita igitur Chriſtus Dominus: c *ſi peccauerit in te frater tuus, vade,& corripe eum inter te,& ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos:vt in ore duo-*

Tom.1. tra 3 c.9.& To 2 tract.3 c.5. ac ſequ. & Tract.4 c 6.

a *Pro 24.16*
b *Iac.3.2.*

c *Mat.18.15*

re duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Quòd ſi non audierit eos: dic Eccleſiæ. ſi autem Eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut ethnicus & Publicanus. In quibus verbis triplicis modi correctionis fit mentio: vnius ſecretæ; alterius publicæ coram alijs; tertiæ, quæ fit Prælato. & omnes hi modi ſunt in vſu in Religionibus, ſpeciali, magisque perfecto modo, quàm inter ſeculares.

§. 1. *Qui corripere debent.*

PRIMA CORREPTIO eſt quam vulgo fraternã appellamus, eò quòd ſpirituali fraternitati innitatur, quam omnes Chriſtiani habent eo nomine, quod ſint filij eiuſdem Patris ſcilicet Dei & eiuſdem Matris, quę eſt Eccleſia. in cuius initijs omnes Chriſtiani ſe fratres appellabant; & nunc eodem nomine ſe appellant Religioſi, vtpotè fratres in Chriſto, & filij vnius Matris, hoc eſt, Religionis, cuius Regulam ſectantur. Voluit autem Saluator noſter, fratres appellare corripientem & correptum: vt intelligatur, correptionem non ex odio, ira, aut fine alio minùs recto; ſed ex ſpiritu fraternitatis, hoc eſt, charitatis & miſericordiæ debere procedere: cuius actum
2 2 q 33. a. 1 ait S. Tomas, eſſe ipſam correptionem. Si enim charitatis eſt infirmum curare, nudum veſtire, & egeno eleemoſynã facere: multò maioris erit, ægrotantem in anima curare, & virtute induere ab illa exutum; & ſpiritualem eleemoſynam indigenti elargiri. Ac proinde ipſa quoque correptio competit omnibus, quibus nomen fratrum applicatur. Quare primus locus corripientis competit Prælatis, & ſenioribus tanquam fratribus natu maioribus: & hoc nomine præcipuè ad illos ſpectat officium & munus corripiendi minores. Nam licet ratione officij aut ſenij cenſeantur eſſe Patres: id tamẽ potius auget titulum & ius reliquos corripiendi, quaſi filios ſuos. Quamuis etiam
a. 3. 4. & 5. è contra (vt ait idem Sanctus) minor poſſit maiorem corripere, cum debita tamen humilitate, & reuerentia conuenienti. Si enim Prælatus aliquid fecit dignum correptione: charitas incitat ſubditum vt eum moneat, & ab illo animæ detrimento eripiat: ſicut etiam eundem impellit, ad ſuum Superiorem iuuandũ, & à corporis detrimento eripiendum. Ex quo fit, vt etiam peccator, qui non propterea deſinit eſſe frater, corripere poſſit in aliquo deficientem: modò id cũ debita humilitate faciat, & à charitate ſtimulatus: agnoſcens (vt ait S. Auguſtinus) ſuam propriã miſeriã; & quod ipſemet eius
a *Nu.* 22. 28. remedio opus habeat. Et cũ vnus a *Angelus* reprehenderit *Balaam* per *os aſinæ*: non mirum eſt, ſi etiam peccator inſtrumentũ fiat, ad corripiendũ peccantẽ. Quamuis ſi peccator ſit publicus, eiuſque improbitas manifeſta: non ei cõpetat munus corripiendi: poterit enim redemptor ei dicere: b quomodo dicis fratri tuo: ſine eijciam feſtucam de oculo tuo: & ecce trabs eſt in oculo tuo: c *hypocrita eijce primo trabem de oculo tuo; & tunc videbis eijcere feſtucam de o-*

b *Mat.* 7. 4. *Luc* 6 41.

c *Cum ex inſtit. de Hæretic.*

cul

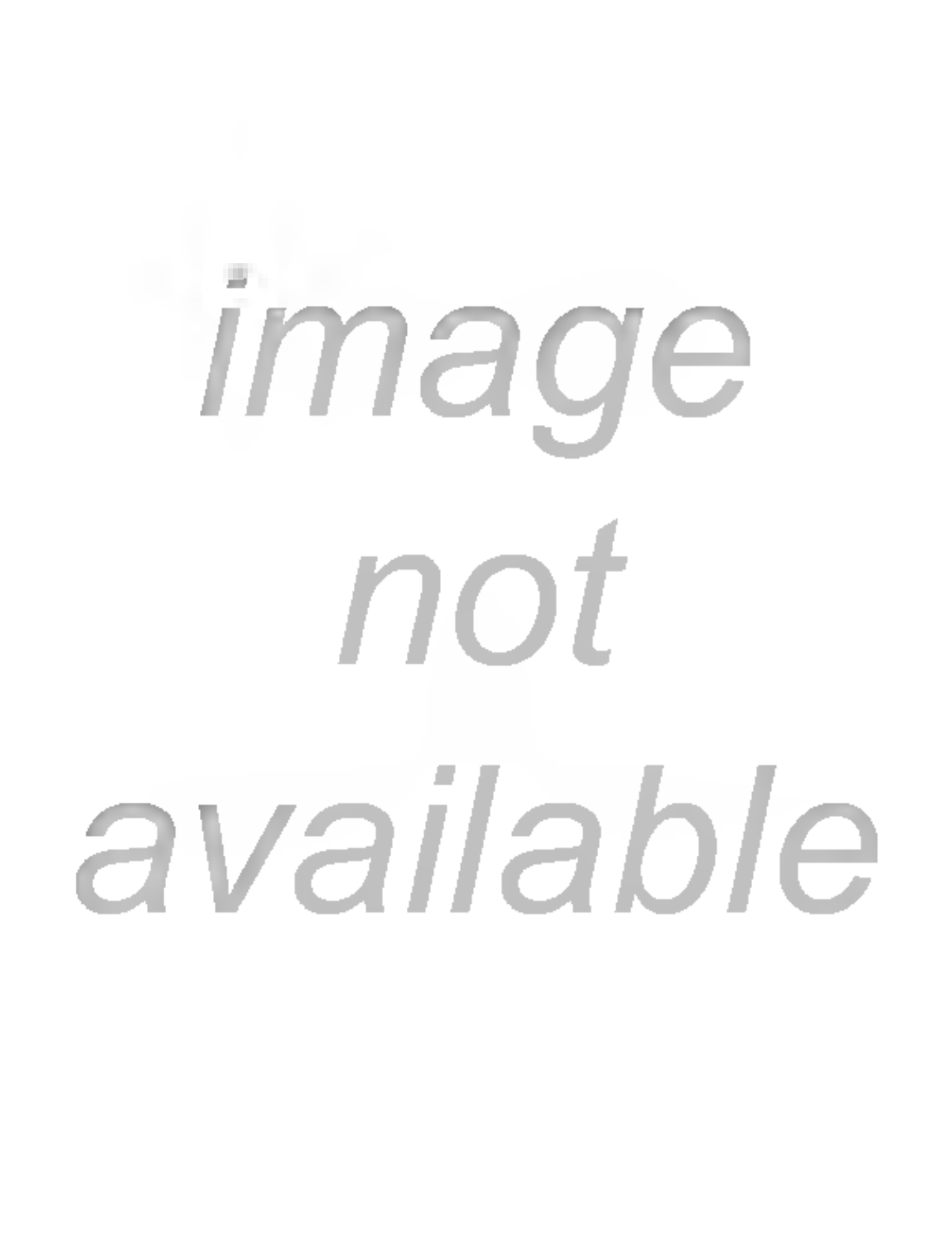
image
not
available

virtus,patienter tolerare iniurias; easque condonare petenti humiliter veniam:Religiosi tamen,maioris perfectionis sectatores, non debent hoc solo esse contenti;siquidem in eodem conuentu habitant, aguntque inter se mutuò tanquam fratres:sed qui iniuriam accepit, misereri debet animæ eã inferentis:& si intellexerit,benevolam suam correptionem fore aptum medium ad eum lucrandum,debet illum quærere; & hoc antidotum applicare,ne pereat.

SED vlterius progreditur vis huius præcepti fraternæ correctionis: extendit se enim ad omnia peccata,quæ fiunt contra Dei Maiestatem:cuius iniuriam,si perfecta eum charitate diligimus,debemus propriam nostram reputare. Si enim eius erga nos amor in causa est,cur dicat: c ***qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei***;& qui vos persequitur, persequitur me; & qui vos contemnit me contemnit. AEquum erit,nos ita esse cum Deo charitate cõiunctos vt qui ipsius honorem tangit,aliqua eum iniuria afficiendo: iudicemus etiam eum,oculorum nostrorum pupillas tetigisse; & qui ipsum contemnit,reputemus,etiam nos contempsisse.Et eandem ob causam (vt ait S. Augustinus)quodcunque peccatum in proximos admissum,censendum est etiam commissum contra nos:siquidem amor facit nos vnum cum illis, & omnes sumus eiusdem corporis membra. Et vt ait Apostolus:d ***si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.*** Ex quo fit, vt cùm peccatum est contra bonum commune: multò ampliùs censendum sit esse contra nosipsos. Nam (vt ait Sanctus Thomas) bonum communitatis est bonum meum;& nostrum dependet à bono communitatis,cuius nos partes sumus.

c *Zach. 2. 8.*

Serm. 16. de verb. Domi. tom. 10.

d *1. Cor. 12 26.*

2 *2. q. 47. a. 10 ad 2.*

OMNIA hæc peccata continentur illo verbo ***si peccauerit in te frater tuus.*** Nam quicunque peccat contra Deum,aut proximum, aut contra bonum commune Ecclesiæ vel Religionis, ***peccat contra te:***& omnia illa sunt materia correptionis.Sed voluit Dominus noster hac loquendi forma vti:***si peccauerit in te***:vt doceret(ait Sanctus Augustinus) certò sciendum esse, quòd peccatum corrigendum,sit admissum.Idem enim est dicere ***in te***,quod in oculis tuis,aut in conspectu tuo,aut te sciente: sic enim culpa sua te afficit iniuria,quasi in despectum illam inferens in oculis tuis. Et quoniam Christus Dominus noster loquebatur de occulto peccato, dixit tantùm: ***si peccauerit in te***: nam qui in præsentia multorum peccat; in multos peccat:& culpa sua multos offendit,sicut dictum est.

Ser 16. cit.

DENIQVE licèt præcipua correptionis materia sint peccata lethalia cõtra Præcepta aut vota,ob graue damnum, quod adferunt: est tamen etiam correctione digna,præcipuè inter Religiosos, frequentia peccatorum venialium,defectuum,& imperfectionum contra Regulas;& multò ampliùs, quando ex eis feruor imminuitur;& obseruantia ac disciplina Religiosa: nã

tunc iam damnum esset graue, contra commune Religionis bonum. Quamuis enim non multum noceat, quod vnus aut alter silentium frangat: si tamen is defectus in omnes irrepat: id verò valdè pernitiosum esset toti communitati: nam huius Regulæ cõtemptus sensim introduceret contemptum reliquarum, & Religiosam relaxaret disciplinam.

§. 3. *Quando occultè, & quando publicè correptio sit adhibenda.*

CORRIPIENDI modum præscripsit Saluator noster, cùm dixit: ***corripe eum inter te & ipsũ solũ***: non manifestãdo alijs peccatũ, quod tu solus nosti: quia vel te tantum præsente, vel sciente factum est. Ea enim est Christi Domini nostri voluntas: vt omnes studeant seruare in magno secreto aliorum delicta; & magnam habere rationẽ honoris proximorum; & quidem multò maiorẽ, quàm bonorum eius fortunæ. Cũ etiam dixerit Salomon: a ***melius est nomen bonum, quã diuitiæ multæ***, b ***& quam vnguenta pretiosa***; Et Ecclesiasticus, c ***curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quã mille thesauri pretiosi & magni.*** Nominatim autem in Religionibus plurimi fit bona fama & opinio: tam ad frẽnanda vitia, quàm ad excitandum animos ad virtutes; & ædificandos ac promouendos alios in bono. Quare, qui occulta correptione mederi potest culpæ, quam solus ipse nouit: nõ debet eam cum infamia delinquentis, alijs manifestare: id enim non esset mederi, sed deteriorem, magisque noxiam eam reddere. Qui enim culpam admisit, vt suum tueatur honorem, negabit culpam, cuius eum mones; & irritabitur cõtra te, quasi eum infames. Est quoque lex naturalis: d ***quod tibi nos vis fieri, nec tu facias proximo.*** Cùm igitur in hoc casu, iure tuo nolles, alterum manifestare tuos defectus: nec tu debes aliorum defectus manifestare.

a *Prou. 22. 1.*
b *Eccl. 7. 2.*
c *Eccl. 41. 15.*

S. *Tho. 2. 2. q. 33. a. 7.*

d *Tob. 4. 16.*

HINC excipiendi sunt particulares aliqui casus, qui magis hoc declarant, & moderantur. In primis enim (vt S. Augustinus ait) obligatio hæc non habet locum, quando ipsum peccatum est publicum: nam qui coram multis peccauit, ideoque illos offendit: dignus est, qui corripiatur & reprehendatur in præsentia omnium: iuxta illud Apostoli: e ***peccantes coram omnibus argue: vt & cæteri timorem habeant.*** Et in Leuitico dixit Dominus: f ***non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publicè argue eum, ne habeas super illo peccatum.*** Quamuis verum sit: quòd etiam, cùm peccatum est publicum, correptio sit vtilior, quæ fit in occulto: vt peccantis emẽdatio sequatur: licèt, quando etiam quæritur aliorum timor, & profectus, aut peccator est obstinatus, meritò debeat publicè corripi.

I.

Ser. 16. sup. c. 1.

e *1. Ti. 5. 20.*
f *Leu. 19. 17.*

HINC etiam prouenit, vt quando priuata correptio non sufficit ad emendationem delinquentis: progrediendum sit ad publicam, vt ***corripiatur coram***

2.

vno vel duobus teſtibus: vt ipſe Dominus dixit; aut manifeſtando ipſum peccatum alicui, maiorem authoritatem ac dexteritatem habenti, ad eum corripiendum: quamuis hinc aliqua ſequatur honoris & opinionis eius iactura. ſalus enim ſpiritualis animæ, pluris facienda eſt, quàm honor & opinio hominum: quare, ſi vtrumque non poteſt conſeruari ſimul: primum eſt ſecundo præferendum. iuxta illud Chriſti Domini dictum: g *quid prodeſt homini, ſi mũdum vniuerſum lucretur; animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* Cùm igitur ipſemet in cauſa ſit, non acquieſcens priuatæ correptioni: æquum eſt pœnam ſubire infamiæ, quæ oritur ei ex eius culpæ manifeſtatione, cùm eius remedium hac ratione ſperetur.

g *Matth. 16 26.*

3. QVARE, qui ſciens fratris ſui delictum, non habet talentum & neceſſariam aptitudinem ad eum corripiendum; & potiùs exiſtimat, admonitionẽ ſuam nihil profuturã: is, inquã, poteſt ac debet id alteri ſignificare, de cuius prudentia & animi robore ſperet, quod poſſit hoc officio cum fructu fungi. Quamobrem licet Religioſis, in hoc caſu rem totã ad Prælatum deferre: non tanquam ad iudicem, ſed tanquam ad patrem. Nullus enim aptiùs poterit reparare defectum, aut occaſionem, & radicem eius remouere. Ita expreſſe S. Baſilius docuit his verbis. Quicquid eſt, in quo peccetur, referri ad Antiſtitem debet, ſiue ab eo ipſo, qui peccatum admiſit; ſiue ab ijs, qui illius conſcij ſint: ſi illud ipſi curare nó poſſint, & mederi eo modo, quo præceptum eſt à Domino, &c. Nemo ſit ergo, qui peccato alterius latebras quærat, ne pro amore quem fratri debet, exitium illi conciliet. Quibus S. Thomas & graues alij Doctores addunt: quòd ſi is qui alterius peccatum nouit certò exiſtimet: Prælatum multò melius, tutius, & efficacius quàm vllus alius, poſſe peccatum corrigere: poterit, nulla alia via quæſita, ſtatim ipſi Prælato rem manifeſtare: ordo enim correctionis prædictus ſeruandus eſt, quatenus à charitate, quæ ipſius ordinis eſt Regula, depẽdet. Eius autẽ perfectio exigit, vt maius ſpirituale bonum fratris præferatur temporali eius damno. Eum in modum quo medicus adhibet medicamenta acerbiora: eò quòd ea ſint efficaciora ac tutiora: licet potuiſſet tentare, adhibendo alia molliora.

D. Doroth. ſerm. 4.

Reg. 46. ex Fuſis.

„
„
„
„
„

Quodl. 11. a 13 Sylueſt. Correct. q. 7. S Bonauent. in Lucæ 17. Gabri. Left 74. in Cant. lib. 5. Gerſ. 2 p. q. de Correct. proximi Tract. 54. S. Ant 2 p. tit. 9 c. 6. & alij.

ESt autem adhuc magis certum, quando culpa aut defectus cedit in aliorum detrimentum; & multò adhuc magis, ſi in boni cõmunis damnum, bonamq; Religionis opinionẽ. Vt enim ait idem S. Thomas: in tali caſu culpa nó eſt cõtra ipſum ſolum, ideoq; præceptum non loquitur de illa, vt ſeorſim corrigatur. Bonum etiã cõmune præferri debet particulari; & vt multorum bonum ſecurum ſit ac tutum, eligẽdum eſt optimum & efficacius medium: ſiquidẽ hoc ipſum cedit in maius ſpirituale bonum patiẽtis dãnum tẽporale. Eſtq; rectum, vt peccans idipſum velit; & Religionis honorẽ particulari ſuo anteponat. ita enim S. Auguſtinus: turpis eſt pars, quæ ſuo toti nó cõuenit; & quæ nó ſe exponit cuicunq; periculo pro totius cõſeruatione. Et

4. 2.2. q. 33. a. 7

Li 3. Confeſſ. c. 8. tom. 1.

„

idem

idem ampliùs cõfirmatur, nã qui Religionem ingreditur, ſicut eſt Dominus bonorum tẽporalium, ita eſt ſui honoris ac famę: ac proinde poteſt in ipſam Religionẽ, dominium ſuæ famæ trãſferre, ſicut bonorum tẽporalium. Et, cùm ordo fraternæ correctionis ſit cõſtitutus ad eius famã conſeruandam: poteſt ipſe iuri ſuo cedere; & offerre Deo ſuo ac Religioni generoſam hanc voluntatẽ: vt oẽs ſui defectus poſſint Prælatis manifeſtari, per quemcunque qui illos extra Confeſsionẽ cognouerit, in eum finẽ, vt illi ipſos corrigãt, ac dirigãt, ſicut ad obſequium Diuinum magis expedit. Quare in quacunq; Religione talis eſſet Regula, tenẽtur Religioſi eã ſeruare, eiq; acquieſcere: gratias Deo agẽtes, quòd talẽ ipſis dederit voluntatẽ ad conſequendam maiori cum excellẽtia humilitatẽ, puritatẽ, & Euangelicã perfectionẽ. Omnia prædicta debẽt etiã intelligi, quãdo materia eſt grauis: nã de leuioribus defectibus dubium non eſt, vt ait S. Thomas, quin ſit valde laudabilis conſuetudo Religionum: vt in ſuis Capitulis, & locis ad id deputatis, etiam nulla præcedente admonitione priuata, manifeſtentur huiuſmodi defectus ad maiorem humilitatis exercitationem, & mortificationem propriam. 5. 2.2.q 33. a. 7 ad 4.

CAPVT XVII.

OB QVAS RATIONES TENEATVR QVIS CVM *charitate corrigere aliorum defectus; & ipſam correctionem cum humilitate acceptare.*

EX DICTIS IN PROXIMO CAPITE deducere licet ſummam quandã rationum ac titulorum, quibus Religioſi tenentur in ſuis Religionibus adhibere cum charitate hanc fraternam correptionem; cuius eadem eſſe debet prẽcipuus finis, nec alius ei contrarius vllo modo quærendus.

PRIMA RATIO ſiue *primus titulus* eſt, bonum ſpirituale fratris peccantis. Si enim a *vnicuiq; Deus mandauit de proximo ſuo*, id eſt, cõmendauit, rationem boni eius habere: quãtò magis idẽ cẽſendus eſt, cõmendaſſe de eo, qui tot titulis eſt proximus & frater noſter? Et cũ correctio ſit opus amicorum, dicente Eccleſiaſtico b *corripe amicum*: quò amicitia eſt maior: eò magis correptio eſt adhibenda. Cùm igitur Religioſi arctam adeò inter ſe profiteantur amicitiam: æquum eſt, vt eam oſtendant, & exerceant in defectibus mutuis corrigendis: vt ſic magis conſeruetur amor, cum morum probitate. Et qui omittit corripere amicum prætextu pietatis: hæc ipſa pietas & manſuetudo, ait Sanctus Auguſtinus, 1. a Eccl. 17. 12. b c. 19. 13. Cap 2 Reg. habetur 5 q. 1. c. 1. Epiſt 50 ad Bonif refertur 2 q 4. c. ipſa pietas.

Reg. 46. Fus

ingens est crudelitas: sicut crudelis est, qui negligit ægrotum curare, ne illũ contristet: ac propterea ille moriatur. Ita ait S. Basilius: qui omittit corrigere fratrem suum, crudelis est: cum enim potuerit spiritualem eius mortem impedire, id non fecit.

2.

SECVNDVS *titulus* est, propter honorem ipsius Dei, & vt eius patrimonium ex lucro animarum augeatur. Filij enim consulere tenentur honori parentum; & attendere ipsorum bonis & facultatibus. Si videres c *ouẽ aut iumentũ* amici tui *errare*: curares *reducere ad eum*, quod in lege veteri iubebatur, etiãsi iumentum esset *inimici tui*: si igitur vides Christi Domini ouem errantẽ: iustum & æquum est, vt studeas, eã ad suum gregem reducere: id enim est quasi eam lucrari, & iterum reddere Domino suo. Ex quo fit: vt, qui negligit peccantẽ corrigere: ipsum Deum afficiat iniuria: quam obiecit ipse Deus Heli Sacerdoti: eò quòd filios suos, non vt oportebat corripuisset: d *magis* (inquit) *honorasti filios tuos, quàm me*: cùm non impediuisti dedecus, quod ipsorum causa in me redundabat.

c Exo. 23. 4

d 1 Reg. 2. 29.

3.

TERTIVS *titulus* est ingens detrimentum, quod euenit alijs Religiosis: qui facilè vnius peccato inficiuntur; nisi correctio adsit, qua illud emendetur. Nam, vt ait S. Chrysostomus, modicum fermẽti totã massam corrũpit; & improbus aliquis, qui permittitur impunitus, reliquis nocet; & scabiosa ouis, nisi separetur, totum inficit gregẽ: ita, inquit Origenes, vnus qui in aliquod impingit delictum, inficit tanquã pestis totã plebẽ: & multò magis improbus aliquis Religiosus nocet toti Conuentui, ob maiorẽ Communicationẽ, quã Religiosi inter seipsos habent: & quia imperfecti liberiores fiunt, vt audeant in multos defectus prolabi, cùm videt, neminem adesse, qui corrigat. Et vt S. Bernardus ait: vbi non timetur reprehensor, securus accedit tentator; & facilius perpetratur iniquitas. Et licèt ita esset, quòd vnius peccatum non inficeret reliquos: est tamen adhuc necessaria correctio: vt euitentur damna, quæ adfert contra honorem, aut pacem, aut quietem, aut commoditatem reliquorum.

Hom. 15. in 1 Cor 5. In Ios. c. 7.

Cap. 8. de interi. demo.

4.

HINC *quartus* titulus, & quidem præcipuus oritur: obligans ad corripiendum propter bonum scilicet totius Religionis, quod pendet ex bono particularium Religiosorum: & hoc etiam dependet ex communi omnium bono, absque læsione conseruato. Et ita veri Religionis filij tenentur zelare bonum matris suæ; & hoc medio reijcere quicquid illi nocet. Nemo (ait Sanctus Bernardus cum fratribus suis loquens) vitia palpet; peccata dissimulet nemo. Nemo quod in se est æquanimiter ferat, cùm viderit ordinem deperire, minui disciplinam. Est enim consentire, silere, cum arguere possis. Et cum Religiosi adeò sint coniuncti, & inter se vniti: peccatum vnius non solùm reliquis domesticis nocet; sed etiam, si innotescit, scandalizat seculares: nam malum, quod vnus facit, attribuunt

Serm. de S. Ioa. Baptist.

omni-

omnibus, vt S. Augustinus perpendit: & sic adfert Religioni ignominiam & bonum eius nomen læditur & obscuratur. Idque totum tribuitur potenti adhibere correctionem, nec facienti: & quod maximè terret est, quòd propter furtum solius Achan in exercitu Israel dixit Deus: e *peccauit Israel, & præuaricatus est pactum meum.* Quod peccatum cùm esset occultum, grauissimè tamen illud in toto exercitu puniuit: vt tandem manifestaretur; &, qui reus erat, puniretur; si enim ille fuisset impunitus; lepra illius reliquos infecisset. Quanto igitur ampliùs id est timendum in Religione, cuius milites adeò sunt coniuncti: vt vnum quid esse censeantur? Quare si quis eorum est proprietarius, aut inhonestus; nec tamen corripitur: hæc culpa quodammodo inficit & maculat omnes.

Epist. 87. ad Hypolit. S. Bonaue. q. 16. super Reg c Iosue. 7. 11.

5.

EX HIS omnibus deducitur *quintus* titulus, qui obligat ad vitia corripienda: in bonum scilicet ipsius corripientis: vt pericula ac damna euadat, quę suo silentio incurreret; vt impleat, quod Deus in suo Euangelio iusit; & Religio in suis Regulis constituit: & sic se ostendat etiam in hac Regula obedientem, etiamsi in ea seruanda aliquam sentiat difficultatem. Nam, vt S. Augustinus monet; sæpe iusti negligentes correptionem peccatorum, easdem pœnas subeunt, ac difficultates temporales; quas ipsi, qui peccauerunt. Ad incutiendum verò timorem: sufficiunt illa eiusdem Sancti verba: si neglexeris corrigere: peior factus es eo, qui peccauit. per illam enim negligentiam aut legis contemptum, oneras te peccato alieno: quod quasi proprium tuum fecisti, non impediens illud, cùm posses: & charitatis legem conculcas, quæ iubet, fratri tuo prospicere, ne periret.

Lib. 1. de ciuit. c. 9.

Serm 16. de verb. Domi. S. Thom 2. 2. q. 33 a 3.

§. 1. *Excessus in ipsa correctione.*

SED QVONIAM excedere potest corripiens terminos charitatis, dum suæ obligationi vult satisfacere: operę pretium erit aliquos tales excessus insinuare. *Primus* est: si quis solicitus esset in quærendis peccatis, aut defectibus aliorum, zelo quodam indiscreto remedium eis adferēdi. Quod est contra mentem Christi Domini nostri. Vt enim ait S. Augustinus: voluit Christus Dominus, nos non obliuiisci correctionis: non quærendo, quid reprehendas: sed videndo: quid corrigas: cùm id occurrerit. Vlteriùs enim progredi, esset aliorum vitam velle scrutari, contra præceptum Spiritus sancti dicentis: a *ne infidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neq; vastes requiē eius.* Quod tamen censendum est dictum de subditis, quibus ex officio non incumbit, alios regere, aut adiuuare. Prælati enim bene possunt, imò tenentur inuigilare, & attendere: an inter suos subditos aliqui sint defectus reparandi, siue id faciant monitis generalibus, quemadmodum fecit Patriarcha Iacob conuocata omni domo sua. cui dixit: b *abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt.* quam sententiam suo loco explicuimus: siue etiam in particulari,

Serm. 16. de verb Domi. S. Thom supra a. 2. ad 4. Lib. 1 de Doctr Christia. c. 28. t. 3.

a *Pro. 24. 15.*

b *Gen. 35. 2. Tom. 2. trac. 3. c. 5.*

inquirendo de vita & operibus aliquorum, cum ſufficientia adſunt indicia, ad huiuſmodi inquiſitionem.

ALIVS etiam eſſet exceſſus: ſi quis vellet omnes defectus corrigere, cùm deprehenduntur: non attenta qualitate ac diſpoſitione perſonarum, nec habita ratione loci, temporis, & opportunitatis, aliarumque circumſtantiarum: quas prudentia obſeruat, vt correptio fiat ſicut oportet; & nominatim, an ſit ſpes fructus, & emendationis? quæ omnia ſimul obſeruare adeò eſt vulgaribus hominibus difficile, vt S. Auguſtinus dixerit: rarò, & in magna neceſsitate obiurgationes adhibendæ ſunt. Ita tamen, vt in ijs ipſis, non nobis, ſed Domino, vt ſeruiatur, inſtemus. Ac propterea, ordinariè loquendo, præſtat recurrere ad eos, qui poſſunt rectè cum zelo ac prudentia peccantem corripere. Quales ſunt Prælati, Confeſſarij, & Seniores, ac viri Spirituales. Quemadmodum Apoſtolus inſinuauit Galatis dicens: c *Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis: conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.* Spirituales vocat, viros perfectos & bene inſtructos in rebus Religionis, & habentes cœleſtem Dei lucem, ad rectè de rebus omnibus iudicandum. vt idem Apoſtolus alibi inſinuauit, dicens: d *virum ſpiritualem iudicare omnia*: rectè ſcilicet diſcrimen rerum ac perſonarum obſeruantem; ſicut, qui ſanus eſt corpore, rectè de ſaporibus iudicat. Ne autem ſpiritus feruens aliquem præcipitet, adiecit Apoſtolus: inſtruite in ſpiritu lenitatis, e *miſericordiæ*, & manſuetudinis: ita vt memor ſit corripiens ſuæ imbecillitatis: ob quam & ipſe eiſdem tentationibus ſubiectus, labi poteſt.

Lib 2. de ſer. Domin. in mont c. 19. ad finem tom. 4.

c *Galat. 6. 1.*

d *1. Cor. 2. 15.*

e *Pſal. 140. corripiet me Iuſtus in miſericordia.*

DENIQVE omnes prædictæ rationes ſuadent: Prælatos feueriùs obligari ad corrigenda vitia ſuorum ſubditorum: ſiue id faciant tanquam Patres, aut priuatæ perſonæ, ſicut hactenus diximus; ſiue tanquam Prælati & Iudices, punientes vbi opus erit ipſos delinquentes, vt emendentur; & alij cautiores fiant: ſibi perſuadentes, multùm ex hac ipſorum cura, & vigilantia dependere bonum Religionis. Nam, vt S. Bonauentura ait, diſcrimen inter laxas & reformatas Religiones non tam in eo eſt, quòd in alijs ſint defectus, & non in alijs: nam ordinariè defectus inueniuntur in omnibus: ſed in eo, quod laxæ, defectus diſsimulent; & peccantes non corrigant, nec puniant: ex quo defectus ſumunt incrementa, donec ipſam Religionem deſtruant. At reformatæ, ſtatim atque defectum aduertunt: remedium adhibent, & puniunt delinquentem: quod eſt proprium munus Prælatorum: vt fuſiùs dicemus in ſpeciali tractatu de eis inſtituendo.

S. Thomas ſupra a. 3.

Opuſc. de ſex alis Seraph. c. 4.

Tom. ſequen. tract. vltim.

§. 2. Ob

§. 2. *Ob quas rationes correctio sit æquo animo tolleranda.*

QVINQVE supra positæ rationes, quæ obligant ad correptionem faciendam, etiam habent locum in ipsis corripiendis: vt correptionem admittant, & fructum ex ea capiant, propter eosdem fines & motiua. *Primum* igitur motiuum est, bonum spirituale animæ propriæ: quemadmodum (ait sanctus Basilius) ægrotus medicamentum etiam acerbum acceptat, vt sanitatem obtineat; neque iracscitur in medicum aut chyrurgum: potius enim gratias illis agit, ob acceptum ab illis beneficium, quo est à periculo, in quo versabatur, liberatus. Ac propterea dixit Ecclesiasticus: a *quam bonum est, correptum manifestare pœnitentiam! sic enim effugiet voluntarium peccatum*, hoc est, sponte commissum. *Tom. 1. Tra 3. c. 9. adtum fusius.* I. *Reg. 51. ex Fusis.* a *Eccl. 20. 4.*

HIS accedit, quòd correctio non solùm à culpa liberat; sed occasionem præbet magni emolumenti: incrementi scilicet humilitatis, patientiæ, & charitatis. Quare qui cupit esse perfectus, correptionem, vt ait S. Bernardus, reputare debet portionem de cœlo sibi aduenientem, quasi studium, & beneuolum Dei fauorem: ac propterea meritò deberet obsequium aliquod & operam suam corripienti offerre, in signum animi grati. Neque est paruum indicium, quod correptio sit magnum Dei beneficium: siquidem in magnam pœnam, eam prohibet fieri ijs, qui parum ex ea proficiunt. Et ita minatus est per Oseam Prophetam, dicens: b *vnusquisq; non iudicet, & non arguatur vir; populus enim tuus sicut hi, qui contradicunt Sacerdoti. Et cornues bodie, & coruet etiam Propheta tecum*, qui tibi blandiebatur. Et per Ezechielem ait: c *auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius in te.* Sed hæc est summa Dei indignatio, quæ tendit in iram & supplicium æternum; & pro reprehensione, quam nunc non permittit; adhibebit seueriſsimam in die iudicij nouissima, coram mundo vniuerso ad confusionem & cruciatum intollerabilem. Ac propterea Ecclesiasticus eo vsque peruenit, vt diceret: d *qui odit correptionem, vestigium est peccatoris*, hoc est, Dæmonis: signum est enim, quòd ipsum Deus dereliquerit; & quod breui eo perueniet, vt æternum sit eius in inferno socius. Contrà verò, qui eam humiliter acceptat, Deum honorat: quia pœnitentia ei restituit honorem, quem peccando abstulerat; eiusque amore humiliat se corripienti. Aedificat etiam valde fratres suos, damnumque reparat, quod illis & toti communitati malo suo exemplo attulerat. Etsi enim imbecillitatem suam prodidit, impingendo: ostendit tamen humilitatem, & patientiam tolerando reprehensionem; & fortitudinem, vincendo seipsum: ne quid ad suam excusationem loquatur, sed per emendationem resurgat. Quod si honorem aut opinionem peccando 2. *In doct. spir. habetur ad finem operis.* 3. b *Osee 4. 4.* c *Eze. 16. 42* d *Eccl. 21. 7.* 4. 5. 6.

amisit:

amisit:his virtutibus,quas exercet, dum corrigitur: illam recuperat. Et in hunc sensum dixit Ecclesiasticus: e *melior em esse iniquit atem viri, quam mulierem benefacientem.* Vir enim feruens,si peccat,ex suis culpis occasionem accipit magnorum meritorum , exercens varios valdeque heroicos actus, in correptione, & Confessione earum. Nec minus honoris ſ *Moyses* obtinuit, quòd se subiecerit correctioni Soceri sui *Iethro*: quàm in tot præclaris facinoribus,quæ ediderat in AEgypto. Et, si g *Dauid* magnam fecit iacturam propter *adulterium & homicidium* ; non tamen paruum acquisiuit honorem, cùm adeò demisè *Nathan Prophetæ* correptionem acceptauit. Et sæpe Deus permittit huiusmodi lapsus ac defectus in seruis suis : vt harum virtutum alijs præbeant exemplum; & eisdem exercendis ipsi proficiant. In hodiernum vsque diem(ait S. Chrysostomus) perdurat in Ecclesia Dei bonus sanctorum horum virorum odor:qui ex reprehensionibus adeò bene profecerunt. Et vt suprà dicebamus:antiqui Patres solebãt exercere Monachos, etiam seniores huiusmodi reprehensionibus,etiam ob leues defectus : vt & ipsi proficerent, & alios humilitatis & patientiæ suæ exemplo ædificarent. Sicut enim h *Nardus* vsitatum *suum* emittit *odorem*:ita(ait S. Bernardus)Religiosus reprehensus emittit ex se suauem odorem,humilis confessionis, mitis responsionis,aut verecundi silentij: quibus valde confortat circumstantes. Sicut è contra, qui ægrè fert correctionem, ostendens impatientiam, & adferens excusationes, aut insipida responsa : suas culpas auget, & scandalum souet;prauusque odor, quem ex se emittit, contristat feruentes, animum aufert corripientibus,& ipsos cruciat Prælatos: &,quantum in se est, bonum commune destruit. Nam (vt ait S. Chrysostomus) maximum Religionum & Ecclesiæ damnum prouenit ex non bene acceptatis correptionibus:& ex eo quòd propterea non sit,qui audeat corripere:memores eius, quod dixit Sapiens: i *noli arguere derisorem, ne oderit te*;& medicinâ reddatur deterior. Nec tantum detrimentum accipit Religio à culpa, quantum ab hac repugnantia & incorrigibilitate: quæ suprema existimatur miseria. Ex quo fit,vt qui grauiter fert reprehensionem,quasi volens suum tueri honorem ; maiorem eius iacturam faciat. contrahit enim magnam notam,non solùm ob suum peccatum;sed maximè propter obstinationem. Et quamuis hæc resistentia fiat occultè,& inter paucos:idem tamen sequitur detrimentum. Tunc enim locum habet obligatio Euangelici præcepti, dicentis: *si te non audierit:dic Ecclesiæ.* hoc est, Prælato, tanquam Iudici, qui Ecclesiam & Religionem ipsam representat. Cui si fratris peccatum hac ratione dicatur: idem est,atque si toti Religioni manifestetur. Nam,cùm agitur via iuridica, & per informationes,ac testes:necesse est culpam promulgari : & ipsa pœna eam facit magis manifestam : qua pœna illata, ille manet infamis adeò, vt habeatur *sicut Ethnicus & Publicanus* ; & quasi ab ipsa Ecclesia ac Religione

Eccl. 42.14

Exod. 18. 8. 24.

2. Reg. 12. 3.

Hom de fe-rendis re-prehensionib hom. 2. Trac. c. 4.

h Cant. 1.12. Serm. 40. & 41. in Cant. & Ser. 4. de Assumpt. 7.

Supra.

i Prone 9. 8. 8.

alienus,

alienus,& infamis peccator:vt etiam ab ea dimittatur; & quaſi incorrigibilis eijciatur: aut permittat Deus ipſum tanquam Apoſtatam habitum Religionis abijcere.

AB HIS omnibus miſerijs & alijs, (quas fusè propoſuimus in Tomo primo Tract.de Confeſſ.) liberatur, qui correctionem amplectitur; & ſic ſe oſtendit filium Eccleſiæ & Religionis,quam vt matrem agnoſcit:conſulens eius honori: vt locum in ipſo habeat promiſsio Dei facta per os Zachariæ Prophetæ,dicentis: k *Dominus proteget habitatores Ieruſalem,& erit qui offenderit ex eis,quaſi Dauid.* Qui,cùm corriperetur,ſeſe humiliauit,culpā ſuam agnouit,& pœnitentiam egit:*& domus Dauid,quaſi Dei, ſicut Angelus Domini in conſpectu eorum omnium.* Familia enim huiuſmodi Religioſorum,qui cadunt, ſed poſtea ſurgunt, erit quaſi domus Dei in terra, digna eius amplitudine & magnificentia: quia oſtendet in eos magnam ſuam liberalitatem & miſericordiam: & cauti facti ex lapſu, euadent tanquam Angeli Dei,puri,obedientes,fortes,& conſtantes,ac perſeuerantes in cuſtodia Votorum ſuorum:idque cum tanta perſeuerantia, & firmitate,vt condant cœleſtem Ieruſalem;fiantque viua,æternaque Dei domus in ſocietate Angelorum eius, regnantes cum ipſo in æternum.

k *Zach.12.8.*

FINIS TERTII TOMI.

INDEX RERVM PRAECIPVARVM HVIVS TOMI TERTII.

A.

ABbatis Pinuſij ad quendã nouitiũ ſermo memorabilis 331
Abiecta & difficilia religioſo potius ſectanda quam honotifica 473
Abraham typus perfectorum 433
Abſtinentia duplex indicium exercet 153. multos habet fines, quoſdam bonos, quoſdam malos 154 eius varia bona 152. varia genera 154 interna perfectio 153
Abſtinentia exterior eiuſque perfectio in quatuor conſiſtit 156
Abſtinentia à vino 161
Ambulare poſt Deum, cum Deo, & coram Deo quid ſit 427
Amor ſuiipſius duplex 24
Anachoretarum ordo prima columna domus Dei 179
Andreæ Epiſcopi cuiuſdam tentatio 11
Angelus cuſtos ſocius noſter 120
Anima caſta hortus concluſus 117
Anno probationis finito, nouitij, aut admittendi, aut dimittendi 317
S. Anſelmi viſio 257
Appetitus non cibus in vitio eſt, idque exemplis probatur 153
Arca Noe Eccleſiæ & ſtatus religioſi typus 265
Arietes, boues, & hirci cur olim à Iudæis ſacrificati 191. à Chriſtianis ſpiritualiter offeruntur, præcipuè à religioſis ibid.
Auari temperantes ſunt, ſed ne ſumptus faciant 154
Author ſtatus religioſi Chriſtus 169

B.

S. Baſilius lumen Monachorum in Oriente 541
Baſilius quidam magus, Manachus factus & cur 301
S. Benedictus & Franciſcus ſpinis ſe iniecerunt ne perderent caſtitatem 119
Benedictus lumen Monachorum in Occidente 541
S. Bernardus quomodo nobilem quendam luxuriioſum ad caſtitatem perduxerit 107 non ſolus venit ad religionem, ſed multos ſecum adduxit 248. fratrem ſuum Gerardum ex neceſſitate Monachum futurum prædixit 273
S. Bernardi & Monachorum eius modeſtia 146

C.

CAlix ſalutatis varius 401
Calix tribulationis à quibus impleatur 402
Carmelus qualis mons 431
Carlomanni Principis humilitas 472. & ſeq.
Caſtitas quanto melior matrimonio 9. varios complectitur ſtatus, & quorum 46. voto firmata quam præſtans 77. & quam cõſtans 80. finis abſtinentiæ 157 eſt quaſi holocauſtum 192. eius encomium 31. pulchritudo 60. currus & rotæ ibid.
Caſtitas perfecta eſt prodigioſa virtus 98
Caſtitas religioſa quam firma 478
Caſtitatem non vouere præſtat, quam poſt Votum violare 84
Caſtus quando quis cenſebitur 125
Centuplum religioſis promiſſum quantum præmium complectatur 213. & ſeq. eius ſeptem præcipua bona 215
Charitas fraterna abſtinentiæ iungenda 157
Charitas finis omnium præceptorum 561
Clauſura qualis eſſe debet in Monaſterijs 487
Chriſtus Voto firmauit ſuam obedientiam & paupertatem 170
Chriſtus Samaritanus & cur 7. magni conſilij Angelus quomodo 30. illuſtre exem-

plum mortificationis 434. eius cautela in agendo 120. verba ad S. Franciſcum de Monachis 186
Chriſti domus exemplar vitæ monaſticæ 365
Chriſtianus debet eſſe perfectus & cur 9
Circumciſio quomodo fiebat 433
Clericalis ordo ſeptima columna in domo Dei 180
Concubinatus pœna eorum qui diu luxuriati ſunt 129
Condimenta in cibis vitanda præſertim religioſis 160
Communio frequens medium ad ſeruandam caſtitatem 90
Coniugati multi perpetuam caſtitatẽ ſeruauerunt 47. religionem intrarunt 243
Conſanguinei magni hoſtes religioſorũ 324
Conſanguineorum amor hoſtis religioſorum maximus 681. quibus gradibus creſcat ibid. quomodo vincendus 683 aduerſus eos quomodo pugnandũ 324. & ſ.
Cõſcientiæ ratio quò ſpiritu reddenda 546
Conſilia Euangelica duplicia 1. cur ita dicta 2. cur amplectenda 3. & ſeq. quædam ſunt præceptis annexa 14
Conſilium & præceptum quomodo differant 3
Conſilium petendum ab iis qui non noſtra ſed nos diligunt 306
Continentes videntur ſteriles, ſed non ſunt 66
Currus luxuriæ 54

D.

DElicias non eſſe quærendas in religione, idque ſi fiat Deo non placere 273
Deus variis modis dirigit vocationem ad perpetuam caſtitatem 86. propriè vocat quoſdam ad ſtatum religioſum 234 variè tentat, & cur, & quomodo 341
Diaboli aſſiduitas & calliditas in tentandis hominibus, præſertim caſtis 118. tria militum agmina contra ſtatum religioſum 184
Diabolus Pharaonis aſtutiam vſurpat contra religioſos 314. item ipſius violenti am imitatur 322
Dilectio proximi quomodo interpretanda 24
Dilectionis quinque circumſtantiæ 27
Diſcrimen picturæ & ſculpturæ 430
Diſſenſionis inter Monachos radices remedia 719
Dies an poſſit eſſe perfectus 449
Diuites ſibi viuunt, religioſi Deo 173. quomodo ſaluari poſſint 263
Diuina exercitia deuotè obeunda 78
Doctrina Euangelica panis arctus 201
Documenta ad ſeruandam caſtitatem neceſſaria 110
Dulcedo ſpiritualis initio conuerſionis nõ eſt tuta, neque perpetua 373
Duo lumina Monachorum, vnum in Oriente, alterum in Occidente 540 & ſeq.
Duplex modus vocationis ad ſtatum perpetuæ continentiæ 85
Duplex ingreſſus in religionem 307

E.

EBur ſymbolum caſtitatis 49
Ebrietas quam mala 162
Eccleſiæ primitiuæ Chriſtiani veri religioſi & quomodo 321
Epiſcopus lingua primatus loquitur, ſed lapſus in luxuriam obmutueſcit 128
Epiſcopis non licet abſque diſpenſatione intrare religionem. 245. Quidam tamen intrarunt, ſed prætia licentia ibidem.
Eſcarum qualitas 159
Exceſſus in potu vini quæ mala adferat 161
Exemplum ſacerdotis cuiuſdam luxurioſi, horrendè puniti 133
Extrema duo vitanda in abſtinentia, quibus 159. duo circa ſumptionem cibi 164

F.

FAlſæ charitatis effectus 711
Falſæ reſignationis quatuor indicia 542
Fauores varij, quibus Chriſtus paupertatem ſpiritus eſt proſecutus 440. & ſequ.
Ficus bonæ & malæ imago obedientiæ &

inobedientiæ 536
Filij & mancipia quomodo differant 4
Filij Prophetarum olim qui & quales 172
Fœminis cohabitare periculosum est 110
Fluuius rapidus & cœnosus sancto Anselmo ostensus quid designauerit 257
S. Francisci tentationes & fortitudo 317
Fuga fornicationis non est timiditas sed fortitudo 479

G.

GAudium religiosorum, eiusque causæ 295. & seq.
Gedeon in exercitu suo habuit tria militum genera, & quos ij designent 334
Gerardus frater S. Bernardi quomodo & qualis ex milite Monachus factus 273
Gratia vocationis diuinæ ad perpetuam continentiam adfert sufficientia auxilia 87
Gratitudo quæ virtus & eius munus 13
Gula quando perfectè vincitur 153

H.

HAEretici impugnant statum religionis tanquam diaboli milites 184
Homo si cogitet se esse miserum & ipsum nihilum ex seipso, humilitatem poterit conseruare 475
Humilitas seruandæ castitatis optimum medium 91 qualiter seruanda 94 eius supremum culmen quomodo obtinendum 474
Hypocritica abstinentia tribus modis prosternit religiosos 154

I.

IAcob Patriarcha typus eorum, qui ad religionem vocantur 284. ei quando regnum Dei ostensum ibid.
Iacobi Lainez pietas in confirmandis votis 409
Idola seculatium 517
B. Ignatius Loiola diuina prudentia scripsit suas constitutiones 197. eius rei quatuor causæ 198 cum Basilio & Benedicto in quo concordat 543
Immodestia prodit castitatem 149. inhabilem reddit ad orationem 150. eius damna 148
Immodesti quasi Leprosi 149
Incarnationis beneficium quantum 5
Inimici quomodo diligendi 30
Iniuriam obliuisci optimũ esse etiam Gentiles agnouerunt 21
Iniuriam vlcisci non licet, sed vindictam à superiore expetere licet, sed absque odio 20
Ioannes Baptista typus & exemplar Religiosorum 173
Inobedientia quam noxia, eiusque varia damna, incommoda & supplicia 501. & seq. varij gradus 518
Israelitarum egressus ex AEgypto typus vitæ Religiosæ 309
Iter trium dierum in Religiosis quid 309
Iudæi Nabuchodonosor se subijcientes typus obedientium 533
Iudicium tria complectitur 29
Iudicij proprij proprietates 522. quomodo se palliare nouerit ib & seq.
Iuramentum aliquando licitum, aliquando non & quomodo 38
Iurare per creaturas Christus vetuit, non autem per Deum & cur 41
Iusti seculares & boni Monachi quomodo differant 431
Iustitia & sanctitas Religiosorum in quibus consistat 290
Iustos & peccatores vocari ad Religionem 238
Iuuenis cuiusdam principis prudens respõsum 276
Iuuenis cuiusdam prompta & cæca obedientia 524

L.

LApsorum in luxuriam magna & horrenda miseria 125
Lenæ capiendæ modus 92
Lilium Virgines designat 48. sex habet folia & quid ea designent ibi.
Lites sunt licitæ & aliquando necessariæ 21
Locus non facit aliquem securum & cur

637
Loth cur Sodomam ardentem non debuerit aſpicere 355
Luxuria quid ſit 51. habet ſub ſe multos mtlites 54 quomodo & quibus mediis decipiat homines 109. eius decem fructus 54. ſeptem ſpecies. 50. duo genera 92
Luxurioſi facilè caſti effici poſſunt 103. quibus ſimiles ſint cum decipiuntur 128. eorum pœna 131

M.

MAli Monachi peſsimi perſecutores ſtatus Religioſi 185
Manifeſtare ſeipſos ſuperioribus debent monachi, & qui, & quot eius rei fructus 539. & ſeq.
B. Maria Virgo ſingularis propugnatrix Religioſorum 228
Martinianus quomodo tentatus 118
Melchiſedech forma & typus Religioſorum 310
Mendicantes cur à Deo excitati 180
Militares Ordines quinta columna domus Dei 179
Militum luxuriæ duæ claſſes 54
Miſericordia quæ virtus, eiuſque officium 13
Modeſtia fundamentum caſtitatis 142. eiuſtos & protectrix eius 144. magnam adfert homini authoritatem 145. multum ædificat Eccleſiam 146 reddit hominem aptum ad agendum cum Deo 147. eius ſpecies 142
Monachi quidam Marthæ ſimiles in quo 748
Monachi ſæpe debent regulas ſuas legere 549 & exactè ſeruare 553
Monachorum ordo ſecunda columna domus Dei 179
Monachi cuiuſdam factum quo luxuriam repelleret 59
Monachus quomodo poſsit vti reb. neceſſariis abſque vitio proprietatis 437. tres debet facere renunciationes 472
Monachus amans ſuos conſanguineos ſtatuæ ſimilis 682
Monachus in ſua religione debet perſeuerare 417 nec alios ordines temerè iudicare 420
Monachus profeſsionem facturus quas debet habere virtutes 393. debet tendere ad perfectionem 423
Monialium violatores quam grauiter peccent 81
Mons myrrhæ quis & quis ei ſimilis 433
Mors efficaciſsimum medium vocationis diuinæ 274
Mortis tempore quæ agenda 277
Mortificatio ſeruandæ caſtitati neceſſaria 90. religioſo neceſſaria 450
Motiua varia ob quæ religioſi debent perſeuerare in ſuo ſtatu 410
Munuſculorum acceptio in monaſterijs multa adfert incommoda 460

N.

NEceſsitatis vocatio quæ 271. qualiſcunque ſit, à Deo eſſe & non reijciendam 273
Nobiliores nouitij æquè ſtrictè probandi atque alij & cur 367
Nocturnæ illuſiones quam metuendæ 122. & ſeq.
Noe Dei fauore expertus cur arcam fabricare iuſſus eſt 265
Noſſe ſeipſum valdè difficilè & cur 542
Nouitij etiamſi geſtent habitum, non ſunt tamen adhuc Monachi 507 omnia debent perfectè relinquere & quomodo 321. cur quidam ad ſeculum redeant 351 cum magno feruore debent aggredi ſuũ ſtatum 369. eorum magna fortitudo requiritur in quatuor rebus 368. & ſeq. ſex eorum oppugnatores qui & quales 313. quorundam nequitia 361
Nuptiæ cum Chriſto quam intimæ & iucunda 73. in ijs varij ſponſarum gradus 74.

O.

OBedientia quæ virtus 13. mediũ ad ſeruandam caſtitatem 89. abſtinentiæ iungenda 156. fouet caſtitatem, inobedientia fouet luxuriam 488. cauſa omnium noſtrorum meritorum 490. facit magnanimum 495. eſt certa, ſecura, breuis, ſuauis & efficax, & quo-

modo 456 eius votum est holocaustum 192. varia bona 497. & seq. varij & optimi effectus 527. integritas & perseuerantia 553
Obedientia quam debeat esse pura, hilaris & prompta 518. eius excellentia 530
Occasiones nos scandalizantes duplices 19
Occupationum multitudo spiritum obruit 730 quatenus vitanda ibid.
Optima Deo eligenda & offerenda 17
Oratio vtraque mentalis & vocalis quam necessaria Religioso 733. quam attentionem requirat 734. quibus modis feruens efficiatur 735. eius distractio quomodo euitari debeat 737
Oratio medium ad seruandam castitatem 89
Oratio & gratiarum actio ante & post cibum 166
Ordines religiosi septem virtutibus tanquã columnis innituntur 181

P.

PArentibus ingressum Religionis impedire volentibus quomodo resistendum & quid respondendum 329. & s.
Pauperes solo titulo qui & quales 455
Paupertas fundamentum Religionis 439. eiusque primum votum ibi. tutior via ad cœlum quam diuitiæ 441. à Christo valdè honorata 440. omnia superflua reijcit 462 quatuor habet filias 463 etiam à necessarijs sibi temperat 462. eius varij gradus 452. tres modi 453
Paupertas spiritus quam præclara 442. in quo consistat 457
Pauperes spiritu qui 440
Perfectio Christiana in quo consistat 9
Perfectio in seculo an obtineri possit 316 scopus omnium monachorum 560. in quo consistat 566. eius quatuor gradus 561
Perfectæ pacis duo vniones 26
Pharao duobus diabolicis artibus vsus ad impediendum egressum filiorum Israel ex Aegypto 314. typus diaboli in quo ibi.
Philosophi quidam pauperes se fecerunt, sed non sanctos 454
Phrasis hominis veteris, arrogantia & murmuratio 565
Pœna luxuriosorum 731
Pœnitentia quæ virtus 13
Portæ iustitiæ quæ 308
Præcepta negatiua semper & vbique obligant, affirmatiua non semper 10
Præceptæ qua diligentia adimplenda 15
Prælati suos tentare debent 333. iuuare nouitios 385. tanquam Deus audiendi 521
Prælatorum recta gubernatio tria exigit 539
Principes multi religionem intrarunt 243
Priuilegia status religiosi 412
Probationis varia commoda 338
Proprietas in monacho ex tribus agnoscitur 457
Proprietarij Monachi leprosi 131
Pugna prima eorum qui castitatem vouerunt est suiipsius confidentia 93
Pugna spiritualis si tepidè incipiatur signũ est perditionis 370

Q

QVatuor perfectionis gradus 561. & seq.
Quinque gradus mortificationis in votis 432
Quinque circunstantiæ veræ amicitiæ 25. dilectionis 27

R.

RAdices discordiarum in monasterijs quæ 717
Regulæ monasticæ non sunt verbatim dictatæ à Deo 200. quales 203. quę perfectæ 206. sæpiùs legendæ 549 exactè seruandæ 553. quo spiritu legendæ 558
Religio quamuis vna, tamen multas domos complectitur 247 pretiosa margarita 287. habet tres portas 508. etiam imperfecta perfectior vita seculari 305
Religio quæ virtus 13. quid sit 177. per excellentiam tribuitur statui monastico & cur 178 eius variæ excellentiæ 195
Religiones fundatæ super viros quosdam perfectos 94 & seq.
Religiosus status cæteris præluceat quasi sol inter sydera 177. tria ad eius perfectionẽ necessaria. ib. cur tã varius 179 eius firmi-

tas 184. varia persecutio ib. regulæ honestæ & sanctæ 203. & iustæ ibid. possibiles 204. cõuenientes & necessariæ ibid. varij eius fauores 226. in cũ nemo ingredi credẽdus est, nisi vocatũ à Deo 227. cur etiam paruuli vocẽtur ad cũ 229. in eum nemo ante annũ decimũquintũ ætatis admittendus, neq; post quinquagesimum 241
Religiosi in mundo antea abiecti, ab ipsis principibus honorãtur 217 in publicum venire quomodo debeãt 263. cũ fœminis agẽtes quibus cõditiones obseruare debeã 485. quare & vnde quidã labãtur 486 eorũ cibus qualis esse debeat 150. fructus ex cõmunione sanctorũ 227. illorũ felicitas in rebus spiritualib. 739. & ſ. exercitia ib.
Religiosus solus non debet loqui soli monali 113
Rusticus quidam castus & humilis diabolo terrori est 94. & seq

S.

SAnctitas perfecta in tribus præcipuè consistit 172
Scala Iacob quid designet 284. eius gradus ib.
Schismata cur Deus in Ecclesia permittat 713
Secularium quorundã præsumptio 268. vexationibus & aduersitatibus retunditur 269. eorũ amicitia monachis maximè fugiẽda, & quorũ 692. & seq. cum ijs religiosus quomodo agere debeat ib. & seq.
Senis cuiusdam monachi error 114
Septẽ ordines Religiosi septẽ virtutibus initũtur 181. sunt quasi septẽ cãdelabra aurea. 182. & sicut septem ſteliæ ib.
Septẽ fines particularium religionum 176
Serui inutiles qui 4
Sex actus charitatis, quibus inimici diligendi 30
Sex gradus castitatis 46
Sex actus mortificationis illis respondentes 49
Silentium Religioso amandũ & quale 58. magni momenti in monasterijs 716
Singularitas in bonis operibus vitanda & cur 57
Societas Iesu pars ſeptimi ordinis in domo Dei, & eius quãta vtilitas 180 non deficiet 186. quartũ votũ addit tribus cõmunib. 195
Solitudo cum fœminis periculosa 112
Solitudo vitæ Religiosæ familiaris 381
Spiritus duplex Eliæ quis 6. in Christo valde emicuit ib.
Status cõtinentiæ duo genera personarum complectitur 62
Status religiosus nunquã omnino deficiet, etiãſi aliqui in eo malè viuãt, & cur 187. eſt quaſi holocaustum 140
Status religiosus vnus & multi, & quomodo 188. eius excellẽtia ib. & 170. tria impedimẽta 188 quomodo illa remouẽtur 189 eius author Christus 169. ab eo cœpit Ecclesia 171 fuit etiã ante Ecclesiã Christianã ib. finis vt religiosi nõ sibi ſed Deo viuant 173. ad cũ ex omni ſtatu vocãtur 242. nõ eſt contẽnendus propter quoſdã malos 416
Stulta promiſſio quæ 43
Subditi vt rectè gubernentur quę neceſſaria 540
Sæpe bia quã noxiũ malũ 470. mutato ſtatu nõ perit, ſed & ipſa mutatur 473. mũdanæ & ſpiritualis diſcrimen 474
Superbi Monachi quales 471
Superbus sẽper facit propriã voluntatẽ 478

T.

TActus mulierum omnino fugiẽdus 113
Tẽperãtia eiuſq; bona 131. mortificat finẽ gulæ 154. moderatur cibi & potus quãtitatem 158. præſcribit tẽpus & modum cibum ſumendi 163
Tẽporis in omni negotio habẽda ratio. 732
Tentatio ſit nõ ſolum à diabolo, ſed etiam à Deo, & ſeipſo, & quomodo 333
Tẽtatio ſuijpſius quomodo fieri debeat 347
Tẽtationes Dei quales ſint iuſtis 341. & ſeq.
Tentationes variæ eorum qui Religionem ampleſti cogitant 313. & ſeq.
Thronus Salomonis figura caſtitatis 49
Tiãſire ad aliã religionẽ an liceat 417 & ſe.
Tres inuiſibiles ſocij ad caſtitatem cuſtodiendam 119
Tres radices non perſeuerandi in religione 352. item aliæ 555
Tria tẽpora cõuerſionis ad Deum quæ 373
Tria genera officiorũ apud Religioſos 722
Triplex exceſſus vitandus in eſcarum qualitate 169

Triplex probationis modus S. Benedicti 336
Tyranni perſequuntur ſtatum Religioſum 184
Tyronis intentio quæ eſſe debeat 378
Tyronis duæ virtutes virginitas & humilitas 386

V.

VErecundia fundamentum temperantiæ & aliarum virtutum 135. maximè decet virgines & adoleſcétes 139. non debet eſſe nimia, alioqui erit vitioſa 140. quando ſit vitioſa ib.
Vermis damnatorum quis 58
Vermis luxuriæ qualis 59
Virginitas martyrio par 67. eius excellentia 58. ſimilitudo cum Angelis, Deo & Chriſto 70. varij effectus 75. non debet eſſe nuda, ſed veſtita virtutibus 76. voto firmata eſt præſtantior 77. ſine humilitate nulla eſt 93. habet duos gradus 100
Virginum corpora cytharæ multarũ chordarum 72
Virtutes quæ conſilia Euangelica magis illuſtrant 13
Viſitatio fœminarum periculoſa 112
Vita Religioſa continuum holocauſtum 194
Vitia quædam virtutibus contigua 115
Vino multi abſtinuerunt 161
Vini abſtinentia valde commendabilis ib.
Vngula quid deſignet 322
Vnitionis Religioſæ quinque gradus 753. aliæ proprietates 706. & ſeq.
Vocatio ad fugam luxuriæ 57
Vocatio ad ſtatũ Religioſum neceſſaria 237
Vocatio ad religionem in genere 301
Vocatio per affectus 302. per rationes 303
Vocatio ad particulares Religiones 304
Voluntas propria quomodo perfectè mortificetur 530. & ſeq. eius mortificatio quas virtutes pariat 531. vitioſa eius extrema quæ 532. & ſeq.
Voluntas malorũ hominum quam horrẽda deſideret 529
Voluntatem propriam ſequentes Caino redduntur ſimiles 529
Votum paupertatis perfectum holocauſtũ. 456. vide paupertas.
Votum auget operis bonitatem 170
Votum virginitatis Mariæ emiſit, & Chriſtus conſuluit faciendum 78
Vtorum edendorum ſex motiua 407
Vſus duplex excellentia 42
Vouere virginitatem an expediat ob metum lapſus & magni peccati ſi labatur 83
Voluntatis propriæ abnegatio mater humilitatis 477
Vrſini ſollicitudo ne à fœmina tangeretur 114

Z.

ZElus Regularum elucere debet in Monachis, & quid ſit 556

FINIS.

8-1